Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

ПРОЛЕТАРИИ ОТ ВСИЧКИ СТРАНИ, СЪЕДИНЯВАЙТЕ СЕ

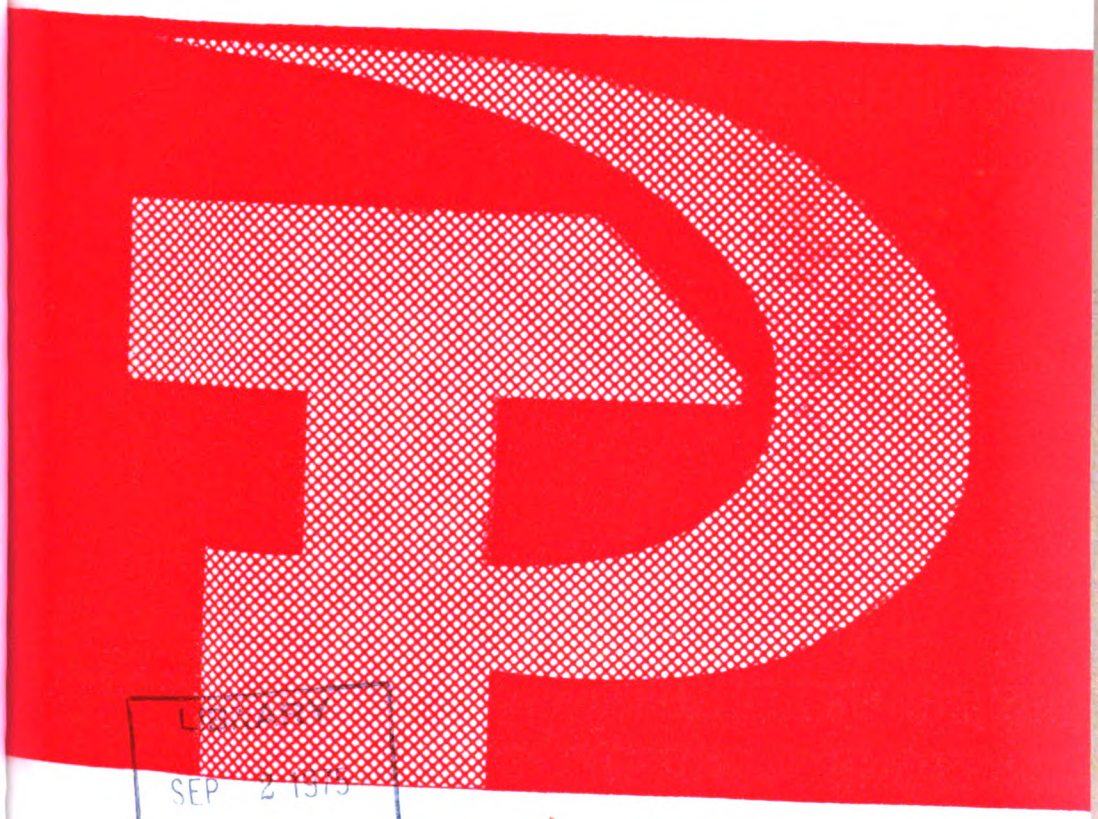

LIBRARY
SEP 2 1975
UNIVERSITY OF CALIFORNIA
BERKELEY

Partien zhivot

ПАРТИЕН ЖИВОТ

СОФИЯ, ЮЛИ 1975 ГОДИНА

Digitized by Google

10

Digitized by Google

ПАРТИЕН ЖИВОТ

№ 10
1975
ЮЛИ
★
година
XIX

СПИСАНИЕ НА ЦЕНТРАЛНИЯ КОМИТЕТ
НА БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ

СЪДЪРЖАНИЕ

КЪМ XI КОНГРЕС — ВДЪХНОВЕНО, С ПО-ГОЛЯМ РАЗМАХ

М. Мишев — Главното в дейността на Българските професионални съюзи 3
П. Енчева — Масова просвета и възпитание на трудещите се . . 14
* — Актуални проблеми 19
Й. Хаджиев — Ръководството 31

НА ИДЕОЛОГИЧЕСКИЯ ФРОНТ

П. Трендафилова, Д. Кралев — Тясна връзка на пропагандата с живота 38

ПАРТИЙНО СТРОИТЕЛСТВО — ТЕОРИЯ, ПРОБЛЕМИ

З. Цветанов — Съдържание и структура на решението 50

ПАРТИЙНИЯТ КОМИТЕТ

Л. Канева, И. Мичев — От теоретически изводи към практически действия 58
В. Сотирова — Ръководството на първичните организации . . . 63
С. Петров — Районните комитети 69

КПСС — ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

А. Сорвина — Основни насоки на аграрната политика 75

... В ЕДИНЕН РИТЪМ

Р. Христов — Взаимно опознаване и прилагане на опита . . . 79

Digitized by Google

МЕЖДУНАРОДНА ГОДИНА НА ЖЕНАТА

С. Македонски — Жена от Пирина 84

СТРАНИ И СЪБИТИЯ, ЗА КОИТО СЕ ГОВОРИ

М. Петров — Пекин: по пътя на експанзията 87

ПРЕГЛЕД НА ПЕЧАТА

Д. Кръстев — Боеви помощник на комитета 90

БЕЛЕЖНИК НА КОРЕСПОНДЕНТА

Б. Ангелов — Положителният опит 93

ПИШАТ НИ...

В Шейтанова — Как укрепихме партийното ядро 94

* * *

* — Списание „Политическа агитация" на 30 години . . . 96

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

П. Русев (главен редактор), **М. Георгиев**, **К. Иванов**, **Н. Иванов**, **Д. Петков** (отговорен секретар), **Л. Пирончев**, **П. Радев** (отговорен секретар), **М. Ралчева**, **И. Рачев**, **Д. Станоев**, **П. Трендафилова**, **Г. Цонков**, **Щ. Чапкова**

Адрес на редакцията: София, ЦК на БКП Тел. номератор 84-01
Годишен абонамент 4,60 лева. Отделна книжка 0,30 лева
Пор. № 2545 Тираж 48 000 екз Формат 70×108/16 Подписана за печат на 8. VII. 1975 г

Държавен полиграфически комбинат „Димитър Благоев"

Digitized by Google

КЪМ XI КОНГРЕС – ВАЖНОВЕНИ, С ПО-ГОЛЯМ РАЗМАХ!

Тук поместваме материали за дейността на профсъюзите след Десетия партиен конгрес и Февруарския пленум (1972 г.) на ЦК на БКП.

ГЛАВНОТО В ДЕЙНОСТТА НА БЪЛГАРСКИТЕ ПРОФЕСИОНАЛНИ СЪЮЗИ

МИШО МИШЕВ
член на Секретариата на ЦК на БКП и
председател на ЦС на БПС

Икономическата политика на Партията е израз на коренните интереси на работническата класа и на всички трудещи се. Тя е органически свързана и подчинена на грижите за човека — смисъл и съдържание на цялата партийна политика.

На Националното съвещание на 5 май т. г. др. Тодор Живков подчерта, че главният стратегически проблем на нашето развитие през седмата петилетка и до 1990 година е увеличаването на рентабилността и ефективността на икономиката по пътя на по-висока интензификация на народното стопанство и максимално използване на всички резерви, с които разполага нашата страна.

Главната задача на нашето развитие през този период е да се постигне такава степен на комплексно задоволяване на материалните и духовните потребности на народа, на многостранното развитие на личността и усъвършенстване на производствените отношения, която да отговаря на зрялото социалистическо общество. Да се доизгради в основни линии материално-техническата база на социализма и се осигурят високи темпове на икономически растеж, усъвършенстване на структурата на производството и повишаване на неговата ефективност, бързо внедряване на постиженията на науката и техниката, решително нарастване на обществената производителност на труда и всестранно

Digitized by Google

сближаване със СССР и интеграция с другите братски социалистически страни.

Партията очерта и основните насоки на предстоящото икономическо развитие, които на този етап имат доминиращо значение и съдържат главните резерви за ускорено и ефективно интензивно развитие, а именно: повишаване степента на концентрация и специализация; ускоряване на модернизацията и реконструкцията; най-пълно и рационално използване на съществуващите производствени фондове, на трудовите ресурси и работното време; повишаване на сменността; рязко намаляване на материалните разходи; издигане на техническото равнище и качеството на продукцията; усъвършенстване на икономическия механизъм, научното обслужване и управлението на общественото производство.

За да се осъществи в живота тази стратегическа линия, Централният комитет на Партията и Правителството утвърдиха критерии и ограничители, основни изисквания и нов подход за съставянето на високоефективни планове за седмата петилетка.

Планът ще се формира от самите трудови колективи като насрещен план по отношение на утвърдените контролни цифри, т. е. по пътя на максимално разкриване и използване на всички резерви още в хода на неговото съставяне. С тази нова постановка се създават по-широки възможности за повишаване ролята на работническата класа не само като създател на материални ценности, но и като стопанин и организатор на производството. Последователното и най-пълно прилагане на новия подход ще осигури всички необходими предпоставки изграждането на плана за седмата петилетка действително да стане общонародно дело, в него да намери най-пълен израз колективният ум и опит на работническата класа, знанията и способностите на специалистите.

КРЪВНО ДЕЛО И СЪДБА НА КЛАСАТА

Особено отговорни задачи за широкото въвличане на трудещите се в този процес се възлагат на Българските професионални съюзи. Това е тяхна първа и основна функция като всеобхватна организация на работническата класа. Главното им призвание е все повече да засилват своя реален принос и роля във всенародната борба за претворяване в живота на икономическата политика на Партията, все по-успешно да се изявяват като нейна трансмисия и опора в работата ѝ сред масите, като организатори на трудовата и обществената активност на работниците и служителите в развитието и управлението на социалистическото производство, в изпълнението на стопанските задачи.

За профсъюзите сега най важната задача е да мобилизират трудещите се в борбата за повишаване ефективността и рентабилността на икономиката, да съдействуват в максимална степен за превръщането на икономическата политика на Партията в кръвно дело и съдба на цялата работническа класа, на всички трудови колективи.

Високите цели и новите задачи, които Партията поставя на сегашния етап, настоятелно изискват, като се използва натрупаният положителен опит и като се преодоляват бързо допусканите слабости в нашата работа, да се издигнат на още по-високо равнище активността и дееспособността на профсъюзните органи и организации. Нужно е от позициите на новите задачи и повишените изисквания да се направи критична оценка на работата на всяко профсъюзно ръководство, на всяка профсъюзна организация, дълбоко да се осмисли и разбере новата стратегия на Партията, да се намерят най-подходящи пътища и средства за нейната реализация още сега при съставянето на плана за седмата петилетка.

Digitized by Google

Повече от всякога се налага цялата многостранна дейност на профсъюзите, като се започне от Централния съвет и се стигне до профгрупата и отделния профсъюзен член, да бъде насочена в една цел — **непрекъснато повишаване на обществената производителност на труда, успешно завършване на шестата петилетка и създаване на условия за още по-динамично и ефективно развитие на страната през седмата петилетка.**

Пределно ясно е, че в тази ключова задача намират най-добър израз както защитните, така и всички останали функции на професионалните съюзи, определени с постановлението на Февруарския (1972 г.) пленум на ЦК на БКП.

Първостепенна задача на професионалните съюзи сега е да се осигури **активно и компетентно участие на всички профсъюзни органи и организации,** на целия профсъюзен актив при внедряването на новия подход за съставянето на плана за седмата петилетка и за 1976 година върху основата на максимално използване на всички резерви, на създадената материално-техническа база, на възможностите и предимствата на социалистическата икономика с най-дейното участие на трудовите колективи.

За да може профсъюзният актив да изпълни успешно тази отговорна задача, е необходимо преди всичко самият той да има **солидна икономическа подготовка,** да бъде обстойно запознат със същността и изискванията на новия подход, с новите проблеми на икономическото развитие. Без това профсъюзните кадри не могат вярно да се ориентират в сложните икономически процеси, не могат успешно да разясняват икономическата политика на Партията, да мобилизират трудещите се за нейното осъществяване. Затова Централният съвет прие и организира изпълнението на конкретна програма, с която се предвижда в най-кратък срок да се проведат повсеместно специални курсове за обучението на кадрите от горе до долу. Целта е основните документи да се изучат конкретно и делово, да се овладеят цялостно и се пречупят в аспекта на специфичните задачи на всяко профсъюзно ръководство и организация. Особено внимание ще се обърне на обучението на профсъюзния актив в първичните организации и на преките ръководители в производството. Тези проблеми незабавно следва да намерят място във всички форми за масово обучение на трудещите се като специални теми в курсовете, лекционната пропаганда, в профсъюзната просвета, в професионално-учебните центрове и др. Наред с това ние придаваме особено значение на самоподготовката на кадрите, на основата на предоставените материали, разработки и текущите публикации. В това отношение са необходими по-голяма взискателност и контрол от профсъюзните ръководства.

Системната всеобхватна и комплексна подготовка на профсъюзните кадри е постоянна наша задача, едно от решаващите условия за активна, целенасочена и ефективна профсъюзна дейност. Това изисква специално внимание и грижи за непрекъснато усъвършенстване на действуващата сега система съобразно с новите потребности на живота.

Въоръжени с конкретни познания, с ясни разбирания за целите и задачите, профсъюзите трябва да разгърнат широка организаторска, политическа и разяснителна работа сред трудовите колективи, за да се разкрият докрай огромната притегателна и жизнена сила на идеите, величието на замисъла и съдържанието на политиката на нашата партия за развитието на икономиката през следващия нов етап на изграждане на развитото социалистическо общество. Целта е те да станат достояние на всеки работник и служещ, да се превърнат в тяхно дълбоко вътрешно убеждение и стимулатор за висока трудова и обществена активност. Особено важно е тези проблеми обстойно да бъдат разяснени в първичните организации по цехове, участъци, смени и профгрупи, да

Digitized by Google

станат те двигател на творчеството на масите за висок личен принос на всеки труженик при разкриванено на резервите и формирането на насрещните планове.

Съставянето и приемането на напрегнат насрещен план не е формален акт. Това е преди всичко отговорно задължение, проява на държавническо мислене, на високо съзнание за дълг и отговорност пред колектива и обществото. Това е преди всичко създаване на организация, условия и всички необходими гаранции за изпълнението на поетите задължения.

Профсъюзните кадри са длъжни да водят настъпателна и ефективна борба за пълна реализация на новия подход при осъществяването на мащабните и сложни задачи, които Партията сега поставя, за преодоляване на възникналите трудности, за изкореняване на инерцията, консерватизма и формализма в работата.

Профсъюзните ръководства от горе до долу трябва да имат ясна програма за дейно и резултатно участие във формирането на насрещните планове на всички равнища и във всички етапи на работата.

Важно условие за това е плодотворното сътрудничество и взаимодействието със съответните държавни и стопански органи, като се започне от разработването на основните насоки за развитието на отраслите, подотраслите и сферите на дейност, разпределението на контролните цифри по стопански организации и предприятия и се завърши с утвърждаването на насрещните планове и създаването на организация за тяхното изпълнение.

Твърде отговорна е ролята на Централния съвет, централните комитети и окръжните съвети на профсъюзите при изясняване и разработване на въпросите по концентрацията, специализацията, модернизацията и реконструкцията на производството. Те трябва да вземат активно участие и да съдействуват за правилно уточняване на структуроопределящите производства и изделия и ефективното насочване на капиталните вложения за модернизация и реконструкция както в отраслов, така и в териториален разрез.

На тази основа следва да се определят водещите за даден вид продукция предприятия, най-ефективните и перспективни изделия, чието производство може да се организира в крупни серии и да се очертае налагащото се разместване и групиране на производствата с оглед формирането на крупни стопански единици от комбинатски тип.

В насрещните планове на предприятията, организациите за внедряване, проектно-конструкторските и научните звена, в личните и колективните обещания и творческите планове на специалистите, рационализаторите и изобретателите, в договорите за съревнование трябва да се включват конкретни задължения за срочно проектиране, своевременно провеждане и бързо усвояване на модернизираните мощности, новата техника и технология.

Решително се налага да се подобри профсъюзната дейност в научноизследователските, проектно-конструкторските и внедрителните организации, да се засилва общественият контрол и въздействие за практическите резултати от тяхната работа, да се прилагат все по-ефективни форми за интеграция между науката и производството.

Основа за изграждането на високоефективни и реални насрещни планове са мероприятията по техническия прогрес, генералните планове и инженерните проекти за модернизация и реконструкция, за концентрация и специализация на производството. Затова именно се налага да се привлекат в тази дейност всички инженерно-технически и научни кадри, проектанти, технолози, конструктори, организатори, икономисти и другите специалисти.

Особено внимание изисква най-широкото разгръщане на рационализаторското и изобретателското движение. Съществена слабост в то-

Digitized by Google

ва направление е, че не се държи достатъчно сметка за своевременното и най-пълно внедряване на рационализаторските предложения във всички производства и дейности, където могат да дадат ефект за народното стопанство. Целесъобразно ще бъде на основата на съветския опит да се усъвършенствува организацията и ръководството на това движение, като се свърже най-тясно с многостранната дейност на профсъюзите.

С НОВ ПОДХОД

Неотменим дълг на профсъюзите при провеждането на мероприятията по модернизацията, реконструкцията, концентрацията и специализацията е да съдействуват и най-строго да изискват комплексно да се решават социалните проблеми на колективите. Не трябва да се допуска утвърждаването на проект, който не осигурява необходимите санитарно-хигиенни условия на труд, нормални параметри на работната среда, съвременна организация на труда и хармонично развитие на колектива.

С нашето непосредствено участие в разработването на тези проблеми ние ще имаме възможност предварително да предвидим измененията, които ще настъпят при формирането на новите по-крупни колективи, и своевременно да провеждаме необходимите мероприятия по тяхната подготовка за успешната им дейност при новите условия.

В процеса на съставянето и утвърждаването на насрещните планове профсъюзните ръководства на всички равнища трябва да излизат с конкретни и обосновани предложения по целия комплекс от проблеми за социалното развитие на колективите — подобряване условията и охраната на труда, квалификацията на кадрите, комунално-битовото и медицинското обслужване и пр. Особено важна е ролята в това отношение на централните комитети и на окръжните съвети, тъй като за пръв път се предвижда да се обобщят основните мероприятия за социалното развитие на колективите по сфери на дейност, подотрасли, окръзи и в национален мащаб.

Сега до голяма степен от нашата активност и инициатива зависи проблемите по социалното развитие на колективите и по-специално по условията на труда и квалификацията да бъдат поставени на качествено нова основа в проектоплана за петилетката и да се решат успешно в съответствие с порасналите възможности на страната и предимствата, които ни разкрива седмата петилетка, като петилетка на повсеместна реконструкция и модернизация. По такъв начин ще се създадат и условия за по-съвършена организация, по-висока култура и производителност на труда.

Големи възможности в това отношение ни предоставя държавно-общественият преглед по производителността на труда като метод за наймасово привличане на трудещите се за разкриване на резервите при съставянето на насрещните планове. За целта, от една страна, трябва да се мобилизират най-пълно усилията на изградените комисии и групи по провеждането на прегледа, а там където е необходимо, те да се попълнят със специалисти и първенци в производството, за да се включат техните предложения в разработваните насрещни планове. От друга страна, най-активно да се привлекат в разкриването на резервите обществените бюра и групи за икономически анализ, съветите за техническото творчество, рационализаторите и изобретателите, обществените конструкторски бюра, различните комисии и съвети към профкомитетите.

Държавно-общественият преглед и насрещните планове са онази конкретна, реална и широка основа, върху която по-ефективно се ор-

Digitized by Google

ганизира и ръководи социалистическото съревнование и се издига ролята на колективния трудов договор.

Успехът на това крупно дело ще зависи от умението на всяка профорганизация да използва гъвкави и конкретни форми за най-активно участие на трудовите колективи, на работниците и специалистите в разкриването на всички резерви в производството. Целта е да се извърши конкретна оценка на всяко работно място, във всяко производствено звено, предприятие и стопанска организация за това, как се използват машините и съоръженията, суровините и материалите, работната сила, какви са сменността и режимът на работа, какво е равнището на организацията на производството и труда, какво е качеството на продукцията. Освен това целесъобразно е да се прегледат и актуализират инженерните проекти, наличните документации, патенти и разработки от прегледа през 1974 год., за да се използват най-пълно при съставянето на насрещните планове.

Насрещните планове трябва да отразяват най-пълно всички идеи и предложения на работниците, специалистите и служителите. Това изисква по новому да се организира работата по регистрирането, преценяването и внедряването на всички работнически предложения. С една дума прегледът да се използва цялостно за достигането и надминаването на критериите и ограничителите, които са дадени с контролните цифри.

Както е известно, насрещният план ще се изгражда от долу на горе, като на всяко равнище ще се извършва пълната му обвръзка на основата на предварително договаряне и подписване на координационни протоколи с доставчици и потребители. В това отношение задача на профсъюзите е да засилват договорната дисциплина между кооперираните предприятия, да укрепват връзките между техните колективи и работят за повишаване на взаимната отговорност за ритмичното изпълнение на доставките, за качеството на крайната продукция.

Не е изключено в процеса на договорирането някои предприятия да търсят само собствената си изгода, да се стремят към леки планове и по този начин да спъват инициативата на други колективи. В такива случаи централните комитети и окръжните съвети на профсъюзите са длъжни да дават решителен отпор.

Всички профсъюзни ръководства следва да осигурят задълбочено и творческо обсъждане и приемане на проектоплановете на предприятията от общите събрания на трудовите колективи. Главното изискване е да бъде разработен и приет с всеобщото участие на всеки трудов колектив такъв насрещен план, който ще осигури изпълнението на държавните задачи и цялостно хармонично развитие на колектива.

Не бива да се забравя, че държавно-общественият преглед и насрещните планове са голяма школа за възпитание на трудовия колектив — основната клетка на нашето общество. Той трябва да чувствува плана като свое дело, да се засилва отговорността на всеки пред колектива и отговорността на колектива за всеки негов член за изпълнение на поетото задължение.

Насрещният план не е сбор от сухи и общи цифри. Негова сърцевина е човекът, творецът на всички материални и духовни блага. Това налага насрещният план да отразява конкретните задължения и отговорности на всеки член на колектива, да се внася още по-голяма конкретност и съдържателност в личните и колективните обещания, в творческите планове на специалистите, в договорите за съревнование.

Разработването, непрекъснатото усъвършенствуване и изпълнението на насрещните планове ние разбираме като задача номер едно на

Digitized by Google

всички профсъюзни органи и организации, на всяка профгрупа, която не трябва да слиза от дневен ред. Профсъюзите са длъжни да създават организация, да мобилизират силите на всички работници, специалисти и служещи в разкриването и използването на резервите. Заедно с това те трябва да участвуват активно в стопанско-организаторската работа по изпълнението на приетите от трудовите колективи насрещни планове, да осъществяват повсеместен и действен обществен контрол и взискателност за бързо преодоляване на трудностите и създаване на всички условия за ритмичност в производството.

В това отношение съществена е ролята на **двустранната отговорност — както на колективите, така и на стопанските ръководства.** За целта по-умело трябва да се използват от профсъюзите **колективните трудови договори** за засилване приноса на всяка една от договорващите се страни за повишаване обществената производителност на труда и социалното развитие на колективите.

Профсъюзните ръководства са длъжни своевременно и настойчиво да реагират на недостатъците в материално-техническото снабдяване и кооперираните доставки, на несвоевременното довеждане до знанието на колективите на плановите задачи, на мудното внедряване на вътрешностопанската сметка и точния отчет за приноса на всеки работник и специалист, на слабостите в организацията на производството и труда, т. е. на всички задържащи фактори за успешно изпълнение на поетите задължения.

За тази цел по-успешно трябва да се използват **производствените съвещания и профсъюзните събрания,** на които организирано да се поставят на обсъждане и в най-малките колективи всички въпроси, които са пряко свързани с нормалното протичане на производствения процес. При тяхното провеждане трябва да се създава творчески и делови климат, свободно и критично да се изказват мнения, становища и предложения, да се посочват слабостите и недостатъците, да се предлагат мерки за тяхното отстраняване.

По-голяма активност и компетентност следва да проявяват представителите на профсъюзите в **работата на стопанските съвети на обединенията и стопанските комитети в предприятията.** Редно е на техните заседания да се поставят на задълбочено обсъждане както възникналите трудности по изпълнението на плана, така и проблемите на социалното развитие на трудовите колективи, на социалистическото съревнование, на изучаването и внедряването на челния опит и националните инициативи, на охраната на труда, на работата по квалификацията и преквалификацията на кадрите, на трудовата и производствената дисциплина и т. н. Профкомитетите редовно трябва да свикват **общите (на пълномощниците) събрания,** на които стопанските комитети да се отчитат за своята дейност, за изпълнението на взетите решения и направените предложения, да се поставят за решаване основните жизнени въпроси на трудовите колективи.

Най-мощно средство за въвличане на трудещите се в борбата за повишаване на обществената производителност на труда, за активно въздействие върху развитието на икономиката е **социалистическото съревнование.**

В периода след Десетия конгрес настъпиха съществени изменения в неговото ръководство и организация. То придобива всенароден характер, по-голяма целенасоченост и перспективност, по-непосредствено се свързва с интензивните фактори на икономическия растеж. Борбата за изпълнение на петилетния план като цяло, за бързо достигане технико-икономическите показатели на най-напредналите в съответната област страни все повече се превръща в главно съдържание на съревнование-

Digitized by Google

то. Обогатяват се неговите форми и методи, конкретизират се критериите и показателите за воденето и отчитането му.

По силата на натрупаната инерция обаче работата по съревнованието не е напълно освободена от формализма и празния шум, не е придобила необходимия делови и конкретен характер. Много профорганизации допускат в личните и колективни обещания да се записват нереални или твърде общи задължения, да се определят твърде много показатели, които трудно се възприемат и разбират от отделните работници и колективи. Подценяват се качествените и натуралните показатели. Няма обективна аналитична и пълна информация за фактическия принос на участниците в съревнованието. Не се осигурява достатъчна сравнимост и гласност на резултатите. Не винаги правилно се съчетават и използват материалните и моралните стимули. Често пъти първенците се определят по субективна преценка. Недостатъчно внимание се обръща на средните постижения, които са преобладаващ и огромен резерв.

Не можем да бъдем доволни и от дейността по изучаването, обобщаването и внедряването на **челния производствен опит**, на **новите инициативи и почини.** Тя не е организирана системно и планомерно, силите се разпиляват по много почини и инициативи, някои от които се дублират. Съществува нещо като модно увлечение да се гонят количествени показатели за броя на подетите инициативи и почини и броя на включилите се колективи и работници, а се изпуска най-главното — ефективността от приложението. Често пъти ежедневната, системна и делова работа се замества с шумни кампании, зад които потъват и се забравят наистина ценни и ефективни почини и инициативи.

На това явление трябва да се сложи край, да се извърши поврат в работата.

Целесъобразно ще бъде **изучаването и внедряването на почините, инициативите и челния опит да стъпят здраво на научни основи,** да се провеждат планомерно в определен цикъл. Необходимо е да се изгради цялостна система, в която да се координират усилията на държавните, стопанските и профсъюзните органи и организации. Да се организира детайлно изучаване и обосновка на челния опит и инициативи. На тази основа да се разработват точни и ясни инструкции, технологии и планове за тяхното внедряване в практиката, да се създаде регулярна система за **отчетност и контрол** за хода на работата и за получените резултати. Внедряването им трябва да се предхожда от съответно обучение на кадрите, които ще прилагат метода в специално изградени за целта към професионално-учебните центрове школи, курсове и лектории. Само по този начин почините, инициативите и челните методи на труд могат да се превръщат в масова практика, в елементи на научната организация на производството и труда.

За да стане още по-конкретна и резултатна работата по социалистическото съревнование, по разкриването и използването на резервите, трябва последователно и настойчиво да се внедрява **вътрешностопанската сметка** в низовите производствени звена, както и на научнообосновани нормативи за разход на жив и овеществен труд. Стопанската сметка е онзи икономически лост, без който не може да се роди ефективно съревнование, не могат да се създадат реални възможности за точна отчетност и сравнимост на резултатите, да се премахва вредната уравниловка в заплащането. Отсъствието на нормативи и вътрешностопанска сметка не дава възможност да се използват напълно определените с икономическия механизъм стимули за икономии и за по-висок социален принос в развитието на производството. **Профсъюзите трябва да водят непримирима борба срещу бюрократизма на някои ръководства,**

Digitized by Google

които в много случаи съзнателно задържат нейното внедряване, за да не си създават допълнителни трудности. Същевременно изключително важно е да се използва положителният опит, който съществува в редица предприятия и организации, като например този на обединени заводи „Фридрих Енгелс" — Казанлък и други.

Успешното изпълнение на задачите за най-пълното използване на основните интензивни фактори на икономиката в решаваща степен зависи от **квалификацията, образователното равнище и професионалното майсторство** на изпълнителските кадри. Бързият подем на социалистическата ни икономика коренно преобрази структурата на производството, създаде нови отреди на работническата класа, първи поколения промишленици — металурзи, енергетици, химици, машиностроители, електронници и др. Техническият прогрес настоятелно поставя все по-високи изисквания за умело овладяване на новата техника и технология, за бърза ориентация и сигурни действия в сложния производствен механизъм. Всичко това постави на преден план въпроса за непрекъснато издигане равнището на квалификацията на работниците до нивото на съвременните изисквания. Азбучна истина е, че човекът е главната производствена сила и че е невъзможно да се достигнат световни постижения, ако не издигнем на съответното равнище и квалификацията на кадрите. Тази задача в нашите условия има и голямо социално значение — води до повишаване разряда, респективно на доходите на работника, на чувството му на истински стопанин на своето предприятие, за отговорност към поръчаното дело.

Проблемите за подготовката, преподготовката и повишаването на квалификацията на кадрите сега вече придобиват определящо значение. У нас се установи известно несъответствие между темповете на икономическо развитие и темповете и качеството в подготовката на изпълнителски кадри. За това свидетелстват фактите, че над 20 процента от работниците не изпълняват трудовите си норми поради ниска квалификация, че пак по тази причина бавно се усвояват производствените мощности, допускат се аварии, брак, преразход на суровини, трудови злополуки и т. н.

Закономерно и присъщо е на професионалните съюзи да се захванат по-непосредствено с тази важна задача, да проявяват по-голяма целенасоченост и инициатива, да оказват по-пълно съдействие на държавните и стопанските органи.

Особено внимание трябва да се отдели на укрепването на професионално-учебните центрове, за превръщането им в средища на техническата и икономическата култура. Така трябва да се организира работата, че учебният процес в тях да формира комплексни, трайни и перспективни знания.

Необходимо е да се внесе коренен прелом в организацията, методите и формите на обучението, за превръщането му в непрекъснат процес — най-тясно свързан с динамичните изменения в структурата на производството, технологията и техниката.

ОПОРНА ТОЧКА — ТРУДОВИЯТ КОЛЕКТИВ

Ние не можем да си представим успешното реализиране на новите отговорни задачи и повишени изисквания, които Партията поставя пред професионалните съюзи, ако не издигнем **на ново, качествено по-високо равнище ролята, активността и дееспособността на първичните профсъюзни организации.**

Това сега е възловият проблем в преустройството на профсъюзната дейност по целия й фронт, опорната точка, която ще превърне профсъюзите в активен борец за изпълнението на партийната политика.

Digitized by Google

Какво основно трябва да се предприеме в тази насока?

Профсъюзните ръководства на всички равнища коренно да подобрят своята непосредствена работа по ръководството на профорганизациите и профгрупите, да оказват най-непосредствена и близка помощ за тяхното всестранно укрепване, за обогатяване на техния вътрешен живот.

Те следва отблизо да следят организационния им живот, да закрепват и утвърждават положителното, да се борят за отстраняването на недостатъците, широко да разпространяват челния опит в профсъюзната дейност.

Една от основните предпоставки за осигуряване на пълнокръвен, съдържателен и активен профсъюзен живот е постоянната грижа за подобряване на подбора, обучението и възпитанието на профсъюзните кадри. На ръководна профсъюзна работа трябва да се издигат политически зрели, компетентни, авторитетни и уважавани хора с изявени организаторски способности. Това трябва да бъдат кадри, които високо ценят и обичат профсъюзната работа, които са сърдечни и близки с трудовите хора, жарки изпълнители на партийните и профсъюзните задачи.

Работата трябва да бъде така организирана, че всяка първична организация на профсъюзите да се превърне в основен двигател на социалистическото съревнование, в решаващ фактор за формиране и изпълнение на насрещния план, в главен борец за укрепване на трудовата дисциплина, за повишаване образованието и квалификацията на трудещите се, за висока обществена производителност на труда.

Личността проявява своята производствена и обществена активност, своето отношение към труда и обществената собственост в колектива — съставна част и основна трудова клетка на обществото. Той е активна обществена сила за възпитание и мобилизация. Практиката показва, че сплотеният колектив, в който тържествува здрав психологически климат и активно другарско общуване, е боен отряд с най-високи постижения, с най-активно творчество и инициатива.

Това изисква профорганизациите и профгрупите да вселяват нов живот в тези трудови клетки, да работят неотклонно за издигане на инициативността, на критичното отношение към слабостите и недостатъците.

От особено значение за авторитета на профсъюзните организации е и това, как се борят за **непрекъснато подобряване на социалното развитие на колективите**, за осъществяването на социалните мероприятия, с каква грижа и внимание се посрещат и решават проблемите на всеки колектив и трудещ се.

Най-масовата опора на профсъюзната дейност трябва да бъдат преките ръководители в производството, които са ежедневно сред хората и от които до голяма степен зависи климатът, организацията и ритъмът на работа на отделните колективи.

Борбата за повишаване на обществената производителност на труда, съдбата на плановете се решава в трудовите колективи. Затова именно там трябва да съсредоточим цялата наша организаторска, масово-политическа и възпитателна работа.

Ние можем да приложим толкова по-успешно новия подход в планирането и във всенародното социалистическо съревнование, колкото **по-бързо преустроим стила и методите на работа на профсъюзните органи.** Това изисква задълбочено да изучаваме и правилно да оценяваме обективните процеси, явления и тенденции, свързани с живота, труда и бита на работническата класа, да разработваме решения, които да отговарят на реалните потребности на социалистическото развитие и на изискванията на Партията за ролята на профсъюзите, да отчитат

Digitized by Google

задачите и интересите на отделните колективи, като прилагаме най-ефективни форми и средства за осъществяване на тези решения.

Необходимо е да се повишава нашата компетентност и задълбоченост, деловитост и творчество, като се преодолява решително парадността и увлечението да се занимаваме повече от необходимото с осъществяване на представителни функции и второстепенни задачи.

Нашата страна навлиза във второто полугодие на последната година от шестата петилетка. С всеки изминат ден расте трудовата и обществената активност. Хиляди трудещи се, стотици бригади, смени, участъци и десетки предприятия рапортуваха пред Партията за предсрочно изпълнение на петилетката.

Сега въпрос на чест за всеки колектив е битката за скъсяване на периода за предсрочно изпълнение на плана.

От своя страна всички профсъюзни ръководства и организации трябва да съчетаят най-тясно работата по приложението на новия подход при съставянето на проектоплана за седмата петилетка и 1976 година с борбата за изпълнението на насрещните планове за 1975 година и шестата петилетка като цяло с оглед създаване на най-благоприятни предпоставки и условия за поемане на високите и отговорни задачи на плана за следващата петилетка. За това е необходимо да се извърши задълбочен критичен анализ на досегашните резултати по изпълнението на насрещните планове и се предприемат ефикасни мерки за бързо ликвидиране на всякакво изоставане, за реализиране докрай на набелязаните мероприятия и поетите обещания за превръщане на 1975 година в година на най-високи постижения.

Особено внимание трябва да се обърне на работата в онези предприятия и стопански организации, които са определени в близките 1—2 месеца да преминат на двусменен и трисменен режим на работа и 6—7-дневна непрекъсната работа на основното оборудване.

Не е нормално явлението високопроизводителни машини да бездействуват два дни в седмицата, да губи народното стопанство. Задачата е ясна — с организирането на въртящи смени може да се използва техниката и през двата почивни дни. В това отношение починът на завод „Найден Киров" — Русе трябва да се счита като задължение за всеки колектив.

Конкретна организаторска работа трябва да се извърши и в предприятията и стопанските организации, допуснали преразход на суровини, материали и енергия, висок процент брак, занижаване на качеството и техническото равнище на продукцията. Необходимо е повсеместно да се оцени работата по приложението на пловдивския почин за икономии и се прилагат инициативи за работа в определени дни с икономисани материали. Наред с това трябва по-активно да работим за внедряването на нашия и съветския челен опит за използването на резервите на всяко работно място и повишаване качеството на продукцията. Особен интерес в това направление представлява опитът на завод „Динамо" — Москва, както и постиженията на лвовските предприятия, които доразвиха Саратовската система и прилагат качествено новия принцип — от бездефектна продукция — към бездефектен труд.

Един от най-съществените резерви, с които разполагат всички трудови колективи и които не изискват допълнителни разходи, е подобряване на организацията и дисциплината на труда. Задачата е да се работи системно и планомерно за повсеместно внедряване на научна организация на труда на всяко работно място, да се придаде на този проблем широка обществена основа, да се изграждат образцови работни места, участъци и предприятия, специално да се поощряват успехите в това отношение. Особено ценен за нас е опитът на Съветския съюз, където в тази област са постигнати значителни успехи.

Въвеждането на съвременна научна организация създава условия

Digitized by Google

за съкращаване на работни места, за по-рационални съотношения между различните видове труд, за осигуряване на допълнително необходимата работна сила, за увеличаване на сменността. Големи резерви в тази насока съществуват в спомагателните дейности, където има много ръчен труд и слаба организация. С прегледа по обществената производителност на труда, с проектите за модернизация и реконструкция трябва да се издига организационно-техническото равнище на тези дейности и производства.

Предконгресният период е време на творчество и подем, време на преглед и анализ на изминатия път, време на пълна мобилизация и висока организираност. Няма съмнение, че Българските професионални съюзи ще вложат всички свои сили, за да посрещнат Единадесетия конгрес с още по-ползотворни дела, за реализация на партийната програма, за изграждане на развито социалистическо общество в Народна република България.

МАСОВА ПРОСВЕТА И ВЪЗПИТАНИЕ НА ТРУДЕЩИТЕ СЕ

ПАВЛИНА ЕНЧЕВА
секретар на ЦС на БПС

Пленумът на ЦК на БКП от 1972 г., който всестранно разработи главните насоки и най-важните задачи на Българските професионални съюзи в борбата за изграждане на развито социалистическо общество, посочи, че чрез своите специфични форми и методи на работа те трябва да съдействуват за комунистическото възпитание на работническата класа, на трудещите се в процеса на труда и обществения живот, за изграждане у тях на научен светоглед, на комунистическо отношение към труда и обществената собственост, за израстването им като истински патриоти и интернационалисти.

На тази партийна задача е подчинена системата на профсъюзната политическа просвета, която е неделима част от цялостната възпитателна работа и същевременно има своя специфика в съдържанието, структурата, формите и методиката.

От какво произтича спецификата на профсъюзната политическа просвета, кои са нейните най-характерни особености.

Системата на политическата просвета в профсъюзите по своето съдържание и проблематика е съобразена с характера и задачите на профсъюзната организация, като организация, най-тясно свързана с труда и професията на личността, чиято дейност протича преди всичко в процеса на труда и чрез труда. Погледнато в този аспект, доминиращо направление в многостранната дейност на професионалните съюзи за комунистическото възпитание на трудещите се заема трудовото възпитание. Затова една от главните насоки на профсъюзната просвета е да съдействува за активното въвличане на трудещите се за изпълнение на стопанските планове, за разгръщане на социалистическото съревнование на основата на насрещните планове, за повиша-

Digitized by Google

ване на обществената производителност на труда при разкриване на допълнителни резерви и при намаляване разхода на труд, суровини и материали. Същевременно тя е призвана да съдействува за възпитаването на ново, социалистическо отношение към труда, за изграждането у всяка личност новите черти на трудовата дейност — инициатива и творчество в труда, дисциплина и самодисциплина, високо професионално майсторство, организираност и деловитост.

Следвайки тази цел, в профсъюзната просвета централно място е отделено на икономическата теория и практика. С въвеждането на единната система за икономическа подготовка на изпълнителските и ръководните кадри се внесе по-голяма перспективност, последователност и системност. През настоящата профсъюзна учебна година 400 000 души изучаваха проблемите, свързани със социалистическото съревнование, обществената производителност на труда, новия икономически механизъм, проблемите на концентрацията, специализацията и кооперирането на производството, на модернизацията и реконструкцията, нормирането и заплащането на труда, научната организация на труда. Досегашният опит показа, че към тази проблематика участниците проявяват подчертан интерес, тъй като тя е непосредствено свързана с тяхното трудово ежедневие, със задачите, които решават за преизпълнението на производствената програма. Изучаването на тези въпроси има и възпитателен ефект. Компетентното участие на работниците в решаването на стопанските задачи е и предпоставка за масовото им въвличане в управлението на производството и обществото, за изграждането у тях чувството на стопани на предприятието, за повишаване на тяхната обществена активност.

Нашият стремеж е икономическите знания най-тясно да се свързват с практическите задачи на трудовите колективи. В това отношение би могло да се направи значително повече, тъй като отрасловата структура на профсъюзите позволява да се отчитат професионалните потребности и интереси в отрасъла за даден етап.

Изграждането на социалистическо отношение към труда е сложен процес, зависещ както от факторите на социалната среда, така и от възпитателната работа. В Програмата на Партията е записано: „Развитието на социалистическото отношение към труда и обществената собственост и занапред ще бъде особено важна задача на възпитателната работа". Заедно с всичко друго тя ще се решава и по пътя на системното и целенасоченото обучение, по пътя на повишаване теоретическите и практическите знания на трудещите се. Обективна необходимост за професионалните съюзи е да намерят ония проблеми и форми, чрез които в най-голяма степен ще съдействуват за решаването на тази задача. От учебната 1975/1976 г. в профсъюзната просвета ще се изграждат школи за социалистическо отношение към труда. Разработените програми предвиждат да се изучават основите на комунистическата нравственост, трудово-правни въпроси, проблеми на трудовия колектив. Тези школи ще бъдат към първичните производствени и профсъюзни звена — бригадата, смяната, участъка, цеха, фермата, механизаторския стан. А с определянето за пропагандисти стопански и обществени дейци, майстори, бригадири и челници в труда ще укрепва органическата връзка на производствената с възпитателната работа в първичния трудов колектив. С изграждането на тези школи се цели и да се осигури последователност, приемственост и перспективност в обучението на профсъюзните членове.

В съдържанието на профсъюзната просвета особено широко място е отделено на проблемите на трудовия колектив.

В сложния комплекс от икономически, социално-политически и идеологически задачи, обусловени от новия етап на нашето развитие,

Digitized by Google

проблемът за трудовия колектив има важно значение. Той е основна трудова клетка на нашето общество, където се решават главните въпроси на икономиката и възпитанието на човека в процеса на труда. В трудовия колектив хората растат професионално и нравствено, разширява се общият им духовен кръгозор, реализират се техните материални интереси. Тук в процеса на труда се формира новият тип социалистически отношения между хората — другарство, взаимопомощ, сътрудничество, колективизъм. Същевременно наличието на безпринципни отношения, прояви на бюрократизъм и несправедливост в някои трудови колективи нанася вреда на идеологическото възпитание на трудещите се, снижава тяхната обществена и политическа активност.

Изпълнявайки решенията на Февруарския пленум на ЦК на БКП (1974 г.), Българските професионални съюзи правят всичко възможно да се пренесе идеологическата работа сред трудовите колективи, да расте ролята на трудовия колектив във възпитанието на социалистическата личност.

Повишаване ролята на трудовия колектив като среда и фактор за израстването на личността изисква и системно разпространение и овладяване на целите, задачите, функциите на тази микросреда, на нейните педагогически, социално-психологически и правни страни. Ето защо ние оценяваме положително факта, че в системата на профсъюзната просвета по проблемите на трудовия колектив утвърждаваха своите знания над 70 000 майстори, бригадири, работници.

Вече трета година в системата на профсъюзната просвета работят: звена за изучаване социалната политика на Партията, разработена обстойно и всеобхватно от Декемврийския пленум; звена за педагогически знания. Изучават се основните педагогически изисквания за отглеждането и възпитанието на децата, за формирането и развитието на трудовия колектив на възрастните; звена за трудово-правни знания. Изучават се юридически права и задължения на социалистическия труженик в процеса на труда, произтичащи от Конституцията на НРБ, Кодекса на труда и Закона за общественото осигуряване; звена за здравна просвета. В тях трудещите се се запознават с причините за професионалните заболявания в съответните отрасли, проблемите на опазване на работната и природната среда.

Фактът, че около 220 000 души повишават знанията си по тези проблеми, говори за особения интерес към тях. Практиката показва, че за някои категории работници те са особено желани — за жените работнички, за профсъюзните кадри по общественото осигуряване, охраната на труда и др. Стремежът ни е в бъдеще още повече да се актуализира и идеологизира проблематиката им, за да се постигне нужният пропаганден ефект.

Все в духа на изискванията на Февруарския пленум за засилване работата сред отделни групи от хора, които имат общи интереси, разработихме въпросите за подобряване на политическата просвета сред членовете на художествените самодейни колективи, за да се утвърждават те като микросреда и като средство за политическо и естетическо възпитание на самодейците. Главно за тях са предназначени тематичните програми по марксистко-ленинска естетика и видовете изкуства.

Профсъюзните органи и организации извършват значителна работа по класово-партийното, патриотичното и интернационалното възпитание на трудещите се. Още повече, че в условията на социалистическото изграждане на родината проявите на високопроизводителен труд, на социалистическо отношение към труда и обществената собственост са израз на най-висш патриотизъм, интернационализъм и

Digitized by Google

комунистическа нравственост. В профсъюзната политическа просвета изучават историята и борбите на работническата класа и профсъюзното революционно движение у нас и в света. Предстои обаче в програмите и учебниците, в работата на пропагандистите основните принципни изводи и поуки от историята на българското работническо и профсъюзно движение още по-тясно и умело да се свързват с явленията и фактите на съвременното работническо и профсъюзно движение в капиталистическите и развиващите се страни, с качествените изменения в съвременната международна обстановка. Да се прави това убедително, за да се превърне изучаването на тези дисциплини в още по-богат източник за мирогледното и интернационалното възпитание на трудещите се.

Към разностранната дейност на Българските профсъюзи за сближаването им със Съветските профсъюзи и засилване на сътрудничеството с тях, за даване на обилна информация за живота на съветските хора, за завоеванията на СССР във всички области на живота въвеждаме и в профсъюзната просвета дисциплината „СССР — страна на строящия се комунизъм".

Правейки равносметка на профсъюзната политическа просвета, можем да кажем, че тя все повече заема своето място на основна форма в дейността на профсъюзите за марксистко-ленинското обучение на работниците и служителите, за комунистическото възпитание на трудещите се. За това говори и фактът, че в продължение на две години нейната аудитория е нараснала от 700 000 на 900 000 души. Зад тази цифра и положителни резултати стоят усилията на профсъюзните органи и кадри и на пропагандистите за подобряване на организацията и управлението на идейно-възпитателната работа в профсъюзите и в частност на политическата просвета, за да отговаря тя по съдържание на характера и задачите на профсъюзите като масова професионална организация на трудещите се, нейната проблематика да се свърже по-тясно с трудовото ежедневие на работническата класа.

В системата на профсъюзната просвета участвуват работници и служители, които не са включени в партийната и комсомолската учебна година. Това са хора с по-напреднала възраст, с по-ниска степен на образование и обща култура, предимно безпартийни. Всичко това усложнява формите на организацията и методиката на преподаване. С помощта на партийните комитети и организации беше подобрен съставът на пропагандистите. Около 46 на сто сега са с висше и полувисше образование, 48,74 на сто са членове на БКП и 59 на сто имат стаж като пропагандисти над 2 години. В процес на изграждане е система за духовното и материалното стимулиране на пропагандистите в профсъюзната учебна година като част от единната система за стимулиране.

С помощта на научни работници бяха разработени учебните програми, учебници и други помощни материали.

Към междусъюзните домове на културата е поставено началото на методически кабинети по профсъюзна просвета.

Научното управление на тази дейност се затруднява все още от редица недостатъци. Ниска е теоретическата и методическата подготовка на значителна част от пропагандистите и профсъюзните кадри; не са овладени определен кръг социологически, психологически, педагогически знания и съвременните методи и средства на пропаганда, в резултат на което на много места бавно се реализира процесът на свързване на пропагандата с живота, трудно се преодоляват елементите на формализъм, ефективността от просветните мероприятия е малка. Не са редки случаите, когато убедителната пропагандно-разяс-

Digitized by Google

нителна дейност се заменя с администриране и прояви на технократизъм.

В доклада на другаря Александър Лилов на Февруарския пленум на ЦК на БКП е посочено, че партийната пропаганда днес по-осезателно от когато и да било чувствува острата потребност от научни анализи и обосновки. Това изискване безспорно важи и за идеологическата работа на Българските профсъюзи. Още повече, че научните кадри и институти досега нямат ориентация към специфичните възпитателни проблеми на професионалните съюзи, дори на различните отраслови отряди на работническата класа. Нашата профсъюзна практика се нуждае от повече и по-точни теоретико-практически разработки за ефективността, мерките и пътищата за идеологическо въздействие на работниците от транспорта, строителството и горското стопанство, в сферата на търговското и комунално-битовото обслужване. Качествено новите изменения в селското стопанство пораждат необходимостта за по-конкретно разработване на проблемите на възпитанието на селскостопанските труженици.

Сериозни трудности създава недостатъчната материално-техническа база в заводите и учрежденията за политическа просвета, липсата на съвременни технически пропагандни средства.

Съществен проблем е качеството на пособията за профсъюзната просвета. Често пъти знанията в тях се поднасят сами за себе си. При разработването на някои въпроси преобладава „академизъм", който в известна степен затруднява тяхната конкретизация. От друга страна недостатъчно е съответствието между примерните програми и учебните пособия. Може би преминаването към конкурсна система за написването на учебни помагала, която е широко разпространена в СССР, ще даде резултати. Заслужава внимание и въпросът за създаването на специализирани учебни помагала — едни за пропагандистите, други за слушателите. Неговото практическо решаване едва ли ще бъде леко, но то е необходимо, защото съществуващите учебни пособия в основната си част не биха могли да обслужват потребностите на слушателите.

Пряко свързан с ефективността на профсъюзната политическа просвета е проблемът и за разработване методически указания за провеждането на всяко занятие. Липсата на такива помагала е един от факторите, които оказват неблагоприятно влияние върху качеството на учебно-възпитателния процес.

Сега съществена грижа на Българските професионални съюзи е основните проблеми, които задълбочено и научнообосновано бяха разгледани от другаря Тодор Живков на Националното съвещание на партийния, държавния и стопанския актив, състояло се на 5 май тази година, да застанат в центъра на нашата масово-политическа и просветна дейност, да намерят най-пълно отражение в учебните програми за политическата просветна година, да се усвоят от профсъюзните кадри, пропагандисти и лектори. Да се вникне в голямото политическо и идеологическо значение, в големия социален смисъл на Тезисите за основните насоки на икономическото развитие на страната през седмата петилетка и до 1990 година.

Това означава всички профсъюзни органи и организации да повишават качеството и ефективността на своята идейно-възпитателна дейност, за да може тя все по-успешно да съдействува за изпълнение на задачите, поставени от Партията пред работническата класа и професионалните съюзи за изграждането на развитото социалистическо общество, за достойна среща на Единадесетия конгрес на Българската комунистическа партия.

Digitized by Google

АКТУАЛНИ ПРОБЛЕМИ

В редакцията на сп. „Партиен живот" се състоя разговор по някои актуални проблеми за издигане равнището на профсъюзната дейност, за необходимостта да се отделя още по-голямо внимание на идейното и организационното израстване на бойните отряди на работническата класа.

Разбира се, в няколко изказвания не е възможно да се анализира богатата и разнообразна практика в това отношение. Но намираме, че ползата от споделените мисли е голяма. Защото те могат да станат повод за самоанализ от профсъюзните кадри на досегашната им дейност, за една равносметка в предконгресната година. Да се оцени натрупаният опит след X конгрес на Партията и Националната партийна конференция по усъвършенстуването на стила и методите на работа от всички профсъюзни ръководства, организации и групи, да се разкрият положителните и отрицателните страни, да се конкретизират пътищата за понататъшното осъществяване на онези проблеми, които очакват успешно решаване. Това е един сложен и динамичен процес, който не търпи инертността и шаблона — вършенето на работата въобще.

В разговора участвуваха инж. Йонко ЧЕНГЕЛОВ — председател на ЦК на ПС на работниците от съобщенията и информацията; инж. Митко ТЕНЕВ — председател на ГС на ПС — София; героят на социалистическия труд Иван ТОДОРОВ — председател на ЦК на ПС на работниците от строителството и строителната промишленост, и к. т. н. инж. Кольо КЪНЧЕВ — председател на ЦК на ПС на работниците от транспорта.

— ПРОФСЪЮЗНИТЕ КАДРИ И ОРГАНИЗАЦИИ все по-дълбоко, с разбиране и убеденост овладяват ленинските организационни принципи — поде инж. Й. Ченгелов. — Под ръководството на партийните комитети и организации непрестанно нараства тяхната роля във формирането и развитието на трудовите колективи.

Укрепването на първичните профсъюзни организации и профгрупите позволява непрекъснато да се засилва активността на всеки работник.

Неоспорим факт е, че когато правим равносметка на постигнатите от нас успехи, анализираме оръжията, с които сме ги извоювали, най-ярко се открояват усилията ни за повишаване боеспособността на първичните профсъюзни организации и групи, за засилване тяхното участие, влиянието им върху работата на производствените бригади, смени, цехове и цялото предприятие. За тази цел ние полагаме непрестанни грижи за все по-голямо организационно укрепване и подобряване дейността на цеховите профкомитети, на профгрупите и комисиите по основни проблеми на профсъюзната дейност.

Сега в профсъюзните органи се избират преди всичко челници в производството. Осигуряваме също така в тях по-голямо участие на жени и младежи. Разбира се, това е само една страна от решаването на този важен проблем. Другата, това са нашите непрестанни грижи за обучение и подготовка било с откъсване или без откъсване от производството на всички ръководни кадри. Използваните форми за тази цел са познати — школи, курсове, семинари, делови срещи за обмяна на опит. За да се отговори на новите изисквания обаче, важен е подходът, съдържанието, с което те ще бъдат изпълнени. Тъй като сложността на задачите, свързани с внедряването на научно-техническия прогрес, изисква начело да стоят не само хора инициативни, но и дълбоко компетентни. Ето защо след Февруарския пленум на Партията от 1972 г. ние се стремим в центъра на вниманието на нашата дейност

Digitized by Google

да бъде профгрупата. Критерий за дейността на всеки деец в тази област да бъде връзката му с нея, помощта, която й оказва, за да ставя тя все по-жизнена, по-дееспособна. Тъй като профгрупата е изворът за развитието на профсъюзната демокрация, за създаване условия на принципна критика и самокритика. Тук добива плът и кръв всяка идея, материализират се, превръщат се в безценно национално богатство директивите, програмите, плановете, решенията.

През последните две-три години окръжните, местните профкомитети насочиха вниманието си към подобряване структурата на профсъюзните органи и организации и специално на профгрупите. Техният голям брой в системата ни — 3200, не позволяваше на профкомитетите (всички изградени на обществени начала) ефикасно да ръководят работата им, да осъществяват правилно планиране и отчитане на тяхната дейност. На много места профгрупите се състояха от двама-трима членове, като по същество нямаха характер на профсъюзна организационна единица. Не бе възможно да имат събрания, производствено съвещание, организирано да участвуват в съревнованието. Поради това създадохме уедрени профгрупи към подрайонните станции. Пак поради голямата разпръснатост на производствените звена на съобщенията и информацията (над 2500) ние вече практикуваме организиране събрания на пълномощниците, избрани за срок от две години.

Това са само няколко примера за нашия непрестанен стремеж да създаваме все по-рационална организираност, да стават по-стройни редиците ни, способни за всеотдаен труд. Всяка профорганизация и профгрупа със свои специфични форми, средства, методи да има реален принос в изпълнението на стратегическата задача — повишаването на обществената производителност на труда. Поради особения характер на дейността на съобщенията и информацията например значителна част от общонационалните инициативи — които в повечето случаи са в сферата на материалното производство — трудно може напълно да се внедряват. Затова ние ги модифицираме, за съответните категорни работници от специализираните ни заведения и клонове.

Като успява да мобилизира всички трудещи се, да развива профсъюзната демокрация и колективността, профсъюзът се стреми да бъде действен помощник на Партията както при формирането, така и при изпълнението на плановете.

Трудовите колективи от отрасъла изпълниха предсрочно насрещния си план за четирите години от шестата петилетка. Рапортуваха пред Партията за постигнатите от тях големи успехи и обещаха достойно да посрещнат Единадесетия конгрес на БКП, да завоюват нови, още по-високи върхове. И няма съмнение, че ще сътворят на дело дадената дума.

Но като преценяваме дейността си в духа на решенията на Националната партийна конференция, и в това важно направление откриваме много случаи на проявление на бюрократизъм и скованост, опростителство, инертност и шаблонност. А днес компетентността, научността, деловитостта имат своето ярко измерение в процеса на съставянето и изпълнението на плановете за социално-икономическото развитие на трудовите колективи.

Кое за нас е най-ценното, решаващото при съставянето на плана? Това е осигуряване на условия за най-пълна изява на работническата инициатива. Опитът ни е дал голям урок — поемем ли нашия конкретен дял на организаторската и възпитателната работа в първичните профсъюзни организации и профгрупите, осъществи ли се в същото време пълна съгласуваност, еднопосочност със стопанските ръководства, планът се превръща в мобилизираща програма за целия колектив. Да, започне ли съставянето на плана, ние не чакаме някой да ни

Digitized by Google

покани, отиваме в плановия отдел на министерството или пък ние тях поканим при нас и правим взаимен критичен анализ на съществуващото положение — обсъждаме тенденциите в развитието на плана. След тези уточнявания ние всички до един от Централния комитет тръгваме по окръзи, заводи. Малко хора сме, но намираме начин да се срещнем с активите във всички по-големи предприятия и служби, с трудовите колективи. И на всяка цена държим да има свободен обмен на мнения, да чуем думата на всички. Това за нас е незаменима информация какво на хората не им е ясно, къде трябва да засилим нашата възпитателна и организаторска дейност. Ние проникваме, така да се каже, в тяхната душевност, заживяваме с техните интереси. И когато стигне планът за одобрение от стопанския съвет, успяваме да вземем правилно решение.

Този подход дава възможност на професионалните съюзи да изпълняват пълноценно своето задължение като не само изискват, но и съдействуват на трудовите колективи да разкрият резервите.

Разбира се, това е, така да се каже, примерният, най-добрият правилен процес на съставянето на плана. Известно е, че без знанието на професионалните съюзи не може да се пристъпва към никакво изменение на насрещния план. Но колко корекции се правят, без да се спазва този принцип. Има случаи да се тръгне към Комитета за планиране с цял антураж плановици, началници, без да се извика и представител на профсъюза. Има случаи стопански ръководства в централни звена, затворени в себе си, да съставят сами плана и накрая да изпращат 200—300 страници като покана до профсъюза да участвува в обсъждането му в колегиума на министерството. А там формално присъствуващият представител на профсъюзите, като не е запознат, не се е подготвил предварително, не е проучил мнението на трудовите колективи, се съгласява с всичко. Такива случаи от друга страна сигнализират, че и в дейността на самите професионални съюзи се среща формализъм, бюрократизъм. Несвършили както трябва своята работа, те се принуждават повърхностно, бързо да се съгласяват с неправилния подход и неправилните решения. Та затова казваме, че не е осъществено още напълно указанието на Юлския пленум на Централния комитет на БКП — да се усъвършенствуват нормативните актове, които да регулират тези взаимоотношения.

— РЕШАВАЩАТА РОЛЯ НА СОЦИАЛИСТИЧЕСКОТО СЪРЕВНОВАНИЕ за разгръщане на производствената и обществената активност на трудещите се, за въздействие върху развитието на икономиката — каза др. Иван Тодоров — е един от основните проблеми в дейността на професионалните съюзи. Ние си даваме сметка, че съдържанието на съревнованието трябва да се свързва органически с главните направления на икономическата политика на страната на всеки етап, с нейните цели и задачи — непрестанна интензификация и повишаване ефективността на социалистическото производство. Ето защо, разглеждайки съревнованието като сложен обществен процес, в който участвуват милиони хора, ние се стремим преди всичко да усъвършенствуваме неговото ръководство съобразно с принципите на научното управление на производството, на порасналата съзнателност и научно-техническа подготовка на трудещите се.

Отговорността и задълженията ни да подобряваме непрекъснато ръководството на съревнованието се засилва и от обстоятелството, че работим в един от най-важните и трудни отрасли на народното стопанство — строителството. Известно е, че ежегодно нарастват неговите темпове и мащаби. Затова Централният комитет и всички органи в

Digitized by Google

системата на нашия профсъюз полагат усилия за непрекъснато усъвършенствуване формите на ръководство и организацията на съревнованието.

Следвайки неотклонно програмните постановки на др. Тодор Живков в речите му пред първенците и орденоносците в Перник и София, дейността на ЦКПС, ОКПС и профкомитетите е насочена в две направления:

От една страна, подобряваме съвместната работа между стопанските и профсъюзните ръководства за повишаване икономическата функция на съревнованието и го утвърждаваме като стил и метод на ръководство и главно направление на научната организация на труда, производството и управлението.

От друга страна, развиваме и повишаваме социалната и възпитателната функция на съревнованието, обогатяваме и разнообразяваме неговите форми.

Кои са съществените нови моменти, които в това отношение настъпиха в работата на Централния комитет, на стопанските и профсъюзните ръководства?

Повиши се преди всичко творческият и състезателен характер на съревнованието. Доказателство за това е по-широкият обхват на участниците и по-голямата перспективност в организирането му. С лични и колективни форми (договори, обещания, творчески планове по техническия прогрес, комплексни планове за повишаване на производителността на труда и др.) в съревнованието участвуват над 90 на сто от работниците и служещите в отрасъла.

В значителен брой колективи от Бургаски, Пловдивски, Русенски, Старозагорски, Хасковски и други окръзи се разгърна съревнование за изпълнение на петилетния план предсрочно, месечния план за 20 дни и др. Общо 25 колектива рапортуваха за изпълнение на петилетните си планове.

Основно съдържание, сърцевина на съревнованието в строителството е борбата за рязко повишаване на производителността на труда, съкращаване сроковете и подобряване качеството на строително-монтажните работи при минимални материални и трудови разходи. Само през четирите години на петилетката обществената производителност на труда е нараснала с 11,2 на сто. Нашите трудови колективи се включиха активно в движението за икономии на материали, горива и енергия, като съчетахме инициативата на пловдивските трудещи се със съревнованието за образцова строителна площадка.

Нов момент в управлението на съревнованието е програмно-целевият и комплексен подход при неговата организация и определяне критерия за обобщена комплексна оценка и сравнимост на резултатите. Основен критерий е реалният принос на колективите за изпълнение на пусковите строителни програми чрез съкращаване сроковете, повишаване качеството и снижение сметната стойност на строителството на завършения промишлен обект, жилищна сграда, бройки апартаменти, произведени елементи, т. е. произведена продукция в натура. Затова главните икономически показатели са два: първият е пускът в натура — бройки обекти, апартаменти, капацитет на промишлено предприятие, въведено в експлоатация, и вторият — растеж на общия доход, отчисленията за печалбата, за да има натрупване на националния доход. Останалите показатели са разчетни и тяхното добро изпълнение води до високи резултати на двата основни. Така подхождаме при определяне първенците — поделения на ДСО. За бригадите и индивидуалните участници основните показатели са: производителност на труда в натурална изработка; намаляване разхода на време за производство на единица продукция; култура на работното място и др.

Digitized by Google

Особено ефективна, конкретна и целенасочена е нашата работа след речта на др. Т. Живков на митинга на софийските трудещи се и решението на Секретариата на ЦК на БКП за превръщане на строителството във всенародно дело. С утвърждаването на комплексните пускови програми и превръщането им в основна и главна стратегическа цел на съревнованието комплексният подход в нашата работа се издигна на по-високо равнище. Сега всенародният характер и договорното начало в съревнованието на пусковите обекти намира конкретен израз в сключените комплексни договори за съревнование и взаимопомощ между всички участници в инвестиционния процес — инвеститори, строители, монтажници, проектанти и доставчици на материали и оборудване. А това е по същество творческо приложение на габровския почин в строителството. Особено полезна роля за координиране усилията на колективите оказват комплексните насрещни планове и договорите за съревнование.

Независимо че има сериозни трудности в изпълнението на комплексните пускови програми поради липса на материали, недостиг на работна ръка и други, което създава трудности в реализирането на комплексните договори за съревнование, ние сме твърдо убедени, че сме намерили най-правилния подход за отстраняване формализма в съревнованието, за засилване отговорността, за повишаване на икономическата, социалната и възпитателната му функция.

Друго основно направление в дейността ни по организиране на съревнованието е изучаването и **творческото прилагане на съветския челен производствен опит** в строителството и преди всичко бригаднага стопанска сметка по метода на Н. Злобин. В изпълнение решението на Секретариата на ЦК на БКП за по-широкото внедряване на бригадната стопанска сметка съвместно с Министерството на строежите и архитектурата имаме приета конкретна целева програма за внедряване метода на Н. Злобин в над 300 бригади до края на 1975 година. Макар и недокрай последователно приложен, методът на Н. Злобин в нашите условия показа, че това е инициатива с голям икономически и социален ефект. Чрез бригадната стопанска сметка се подобрява организацията и заплащането на труда, ускорява се строителството, повишава се производителността на труда и качеството на строително-монтажните работи. В основното низово звено — бригадата, се създава обстановка за стимулиране на съзнателното отношение към труда, издига се ролята на трудовия колектив като стопанин на строежа. Почти всички бригади постигнаха високи резултати — съкратиха средно по две на сто нормативите на времетраене на строителството, увеличиха производителността на труда средно с 30—40 на сто, реализираха значителни икономии на материални разходи.

Интересът на работниците към почина е подчертано голям, защото професионалният им опит показва, че това е пътят за повишаване ефективността на техния труд. Досега на стопанска сметка работят над 170 бригади с 1870 участници.

Желание да работят по злобински имат много бригади, но ако не бъдат решени някои основни въпроси, няма да можем да разчитаме на успех в широкото разпространение на този метод.

Кои са главните задачи в тази насока?

Решително трябва да се подобри организацията на производството и труда в строителните управления, с които бригадите сключват договорите за стопанска сметка. Да се осигурява ритмично снабдяване с материали, с механизация, с конструкции и детайли. На бригадите следва да се възлагат обекти, които са напълно изяснени в проектно отношение и имат повтаряем характер. Особено е необходимо да се извърши комплектуване на колективите по състав и квалификация и

Digitized by Google

се създава стегната организация на труда на строителната площадка, която да осигури затваряне на цикъла „монтажно-довършителни работи“ за предаване на обектите „под ключ“ и „с гаранционен паспорт“. Сериозни мерки следва да се вземат от стопанските ръководства за повишаване квалификацията на хората. Необходимо условие е по злобински да заработят и инвеститорите, проектантите, доставчиците на материали и оборудване, т. е. всички, които имат отношение към строителството. Партийните и профсъюзните организации следва да подобрят възпитателната работа с работниците, да организират съревнованието между бригадите, да провеждат мероприятия за укрепване социално-психологическия климат между главния изпълнител и подизпълнителите.

Когато говорим за съревнованието, не можем да не отбележим, че това е двустранен процес. Решаваща роля за мобилизирането на колективите, за намиране най-подходящите и интересни форми за повишаване тяхната съзнателност и социалистическо отношение към труда, разбира се, имат профсъюзите. Обаче напразни ще бъдат техните усилия, ако стопанските ръководители не създадат необходимите предпоставки за това. Да приказваш на хората за съревнование, а да липсват материали и съоръжения, да няма организация на труда и порядък в работата — това е формализъм. Тревожен е въпросът, че някои служители от управленията на министерството, от ДСО не са свикнали да гледат на съревнованието като съставна част на организацията на работа, като стил на стопанското ръководство. Все още не е малък броят на административните и стопанските дейци, които продължават да считат, че организирането на съревнованието е задължение само на профсъюзите. В това отношение, струва ми се, трябва повече да помагат и партийните ръководства и организации. Много полезна е практиката да се викат на отчет профсъюзните дейци пред партийните комитети, но още по-добри са резултатите, когато по въпросите на съревнованието докладват и стопанските ръководства, когато от тях се изисква да изпълняват своите конкретни задължения, за да се превърне по-пълно съревнованието в съставна част от икономическата политика на Партията, в метод за държавно ръководство.

— Неудовлетвореност от грижите на държавните органи за съревнованието изказа и другарят Йонко Ченгелов. Той посочи, че в повечето случаи те се отнасят формално, не правят анализ на собствената си дейност по тези въпроси. Даже се получават такива куриози, когато по държавна линия в Министерския съвет се искат отчети за съревнованието, административните ръководства искат профсъюзите да им изготвят докладите. Това, разбира се, говори и за някои слабости на самите профсъюзи, които не винаги успяват авторитетно и настойчиво да поставят проблемите на съревнованието като съвместно задължение.

— През последните години Партията набеляза редица мерки за засилване органическата връзка на съревнованието с главните направления на нашата икономическа политика. В своята реч пред съвещанието на партийния, стопанския и профсъюзния актив през м. март т. г. др. Тодор Живков особено ярко изрази необходимостта развитието на съревнованието в настоящата и следваща петилетка да бъде в пълно съответствие с целите и задачите за по-голяма интензификация и ефективност на производството. Оценявайки важното значение на тези указания на Партията, Иван Тодоров се спря на нарасналата роля на съревнованието и на конкретните мерки, които допълнително се набелязват в цялата система на профсъюза на строителите. Всички комитети и организации сега правят преглед на своята дейност, още по-плътно я свързват с новите насоки на производството за по-ефективно

Digitized by Google

използване на основните фондове, на времето, на работната сила за изпълнение сроковете на пусковите обекти. Всеки трудов колектив с активното съдействие на профсъюзните организации разкрива нови резерви за успешното изпълнение на плана за настоящата година и подготовката за следващата петилетка. Отчитайки спецификата на отрасъла, профсъюзните организации в строителството правят преоценка на формите и методите на съревнованието, стремят се да отстраняват формализма във воденето му и да го подчинят на конкретните изисквания на производството. Да се повиши ефективността на съревнованието е най-верният път за ускоряване икономическото развитие на страната ни, залог за успешното изпълнение решенията на Десетия конгрес на Партията.

КОМПЕТЕНТНОТО ПРОНИКВАНЕ в сложността на организационните и идейно-възпитателните проблеми — заяви инж. **Митко Тенев**, е важна страна от стила на профсъюзните органи.

Достатъчно е само да изтъкнем, че за един период от две-три години настанаха толкова динамични промени в цялостната дейност на професионалните съюзи, каквито друг път не е имало — и като изисквания към тях, и като преустройство на практическата работа по осъществяване на основните им функции. Но от настоящия разговор ще има голяма полза, ако ние анализираме някои трудности, недостатъци, пречки, които спъват нашата работа.

Защо бавно настъпват някои изменения в работата ни? След Десетия конгрес профсъюзите още по-конкретно намериха своето място в системата на социалното управление. По-целенасочено, действено, мобилизиращо протича нашата работа. И все пак анализираме ли съвсем конкретно, до най-големи подробности дейността на профсъюзните звена, стила и методите на кадрите, на всички активисти, ще видим, че процесът на преустройството на практическата работа по осъществяване на основните функции не е доведен докрай. Редица проблеми не са овладени напълно. И то защото в много случаи и направления **липсва конкретност в подхода, в организаторската и възпитателната дейност**. Не се води непрекъсната борба за преодоляване на бариерите на инертността и шаблона. Та нима е възможно профсъюзната работа в съответствие с изискванията на Партията да се изпълва с ново, по-богато и интересно съдържание, ако непрекъснато не се усъвършенстват досегашните и не се прилагат нови форми и методи на работа. И разбира се, те като не са копие от универсалния арсенал, да отговарят на спецификата на конкретните цели и задачи, стоящи пред съответната профсъюзна организация, да съответствуват на опита и политическата подготовка на работническия колектив, за който са предназначени.

Ето например действуват стопанските съвети, стопанските комитети. Представителството по отношение на процентите е строго фиксирано. Характерът на обсъжданията обаче в тия органи, съдържанието на работата им показва, че в редица случаи шествува формализмът. Поставят се понякога проблеми за разглеждане, за вземане на решения, без предварително те да са били обект на задълбочено изучаване и анализ, без ясно и точно да са определени конкретните идеи, цели, практически стъпки. И естествено, никаква полза не се получава. Някои от ръководствата на предприятията чувствуват тези органи в тежест на работата.

Неумението да се вижда главното в процеса на работата, липсата на конкретност в подхода изключва възможността към дадения проблем да се пристъпва уверено. Лишава съответния профсъюзен орган и организация от предоставената им възможност да участвуват в уп-

Digitized by Google

равлението например на производството или забавя решаването на изпълними социално-икономически задачи, предсрочното реализиране на насрещните планове.

Понякога **стихийно протича и процесът на търсенето на организационни форми, свързани с различните видове дейности.** Стига се до практически абсурди — в профкомитета да действуват по 16 комисии, щабове. Но кой и как да ръководи тази сложна, тромава система. Не става ли тя неуправляема? Мисля, че в случая нещата не са вече само организационно-политически, а и строго нормативни, правни. Наложително е да се избягва практиката по едно направление в работата да се нанизват по няколко комисии. Защото изобилието на инициативи, на взети решения в различните комисии в последна сметка се стоварва за изпълнение в първичната профсъюзна организация, в профгрупата — там се материализират всички идеи. Но при това положение мобилизацията на силите на трудовия колектив бива затлачвана. Ражда се неувереността, настъпва разпуснатост.

Или да вземем проблемите на изучаването, анализирането и обобщаването на челния опит. В много предприятия, в профсъюзните комитети и организации това е неизменна тема на обсъждане, решения. Но и тук именно липсата на конкретност, неизясняването предварително кой е този опит, който икономически на тях е най-нужен, какво от него да се вземе и приложи при изпълнението на текущия насрещен план, какво да се подготви в по голяма перспектива води до многословие, книжнина, времеядство. Не случайно лично др. Тодор Живков каза, че **трябва да се въведе ред в почините.** Тъй като сега действеността на много от тях — поради неумение конкретно да се подхожда при използването — е ограничена, те биват вкарвани в орбитата на инфлацията, в арсенала на самоцелната пропагандна работа. Отчита се огромна организаторска дейност, а попиташ ли работника по кой почин работи, той те гледа недоумяващо. **Изниква въпросът: нима профсъюзите не могат да създадат едно строго регулиране, направляване на почините?** Разбира се, че в тясно взаимодействие със стопанските ръководства това е възможно да стане. Но **трябва да се конкретизира подходът, да се засили изследователската работа в профсъюзната дейност — всеки почин, който ще се внедрява, да бъде научнообоснован, добре претеглен.** Именно на базата на изследванията да се направи най-подходящ вариант на почина за съответните условия. Възможно е по този начин да се установи, че не ще се получи очакваната икономическа ефективност. С такъв подход в завод „Начо Иванов" постигнаха рационализиране на редица манипулации, при които ударението не се постави само върху повишаването на производителността на труда, а преди всичко върху това, че на отделни работни места се спестиха една трета от излишните движения на производствениците.

Когато говорим за конкретност в нашата дейност, имаме предвид преди всичко умението ни **да използваме едно от най-силните оръжия — комплексния подход.** Ето един пример: решено бе Комбинатът за цветни метали да стане образцово предприятие. И това е правилно. Нашата социалистическа столица не ще стане образцов град, без да се постигнат необходимите усъвършенствувания, изменения в заводите, без да си изясним икономическите и социалните критерии. Примерно — може ли работната среда да бъде над нормативите на запрашваемост, колко средства ще са необходими за охрана на труда. Ето **защо ние** оценяваме, че в случая е неправилно за целта да се определи **само** някаква предполагаема сума, а трябва да имаме пълна яснота тя достатъчна ли е, повече ли е, през какви етапи трябва да мине нейното усвояване...

Цялата дейност на градския съвет е проникната от дълбока партийна грижа, от ежедневна помощ за всестранно развитие на трудовия

Digitized by Google

те колективи. В тях се реализира производствената програма, формират се морално-политическите качества, всеки изявява най-пълно способностите си. Но има примери, които налагат извода, че **не всички обективно съдействуващи възможности се използват най-рационално и резултатно.** Ще се спра на два от тях:

Първият — наред с ежедневните ни грижи за идейно израстване на всеки труженик, за създаване най-благоприятен социално-икономически климат, условия, съвременен бит, за най-пълна изява в производството напоследък се появяват и някои трудности, които заслужават да се анализират. Известно е голямото стимулиращо въздействие на фонда СБКМ. Правото на колектива да го разпределя и използва по своя преценка оказва изключително мобилизираща роля, явява се условие за активно участие на всеки негов член в усъвършенствуване на производството, повишаване неговата ефективност. Но към този фонд, в неговото използване вече се „накачиха" много други дейности. Съществуват „обосновани" мотивировки за това. Държавните стопански обединения заявяват: като го централизираме по-успешно, ще насочваме средствата към крупни мероприятия, а не той да въздействува ден за ден. Но така **трудовият колектив се лишава от един от най-силно въздействуващите лостове.** Това обезсилва огромната роля, която оказват стимулите при провеждането на съревнованието. В някои случаи се докосва и до уравниловката. От неизпълняващи плана си предприятия обединението взема малко или почти нищо от този фонд. И обратно — от заводския колектив, проявяващ голямо усърдие, творчество и инициатива, преизпълнил производствената си програма, натрупал повече в този фонд, се взема много. А после с използването му централно от обединението по същество той се разпределя поравно между всички колективи.

Недостатъчно се използват и неправилно се прилагат и други силно въздействуващи върху живота и дейността на трудовите колективи лостове. Сега например имаме десетина категории и групи, по които се разпределят жилища. Но в никои от тях това разпределение **не е свързано с оценката на трудовата активност на човека в колектива.** А в някои от братските социалистически страни има чудесни примери в това отношение. И там друго звено, институт, организация инвестира даден строеж, но заводският, строителният, миньорският колектив се произнасят кой от неговите членове заслужава предимство. И разбира се, това са най-изявените в изпълнението на плана производственици. **Оценява се тяхната трудова и обществена активност.** Разпределението се извършва от комисия с най-активното участие на профсъюзната, на комсомолската организация, на стопанското ръководство — по същество от самия трудов колектив.

Така стои и въпросът с приемането на деца в детските заведения. Сега най-често и този, който има едно дете, и другият с три деца, и служащият, и ударникът в завода отиват и си подават молбата. И приемането става по реда на входящия номер. Не е налице възможността трудовите колективи да си кажат думата. Атмосферата на уважение и грижи към творците на блага, към най-активните, най-съзнателните членове на обществото ще се изяви именно в тези случаи. По този начин най-правилно ще се регулират отношенията между тях, ще се издига самочувствието на всеки като стопанин на обществената собственост. И всичко това ще се трансформира в заряд за неотстъпна борба с нередностите.

Вторият — работническата класа, творците на научно-техническата революция в нашата социалистическа действителност имат необятно поле за проявление. Вместо страшния бич, вилнеещ в експлоататорското общество — безработицата, у нас за всеки има място в пълна сте-

Digitized by Google

пен да изяви своето творчество и инициатива, непрекъснато да усъвършенства своя труд. Нещо повече, за бурните ни темпове и мащаби на градеж работната сила е в недостиг. И за онези, които желаят, съществува възможност да поемат и допълнителна общественополезна дейност. Но наложително е профсъюзите тъкмо на този процес на съзиданието да направят задълбочен анализ, да съдействуват той да протича нормално, ефектът от него да бъде както повишаването на обществената производителност на труда, така и формирането на нова социалистическа съзнателност у всеки труженик. Те да бъдат в пълна хармония с новия облик на класата в етапа на изграждането на развитото социалистическо общество у нас. Това е наложително, защото хубавата цел в редица случаи се извращава, опорочава. При неправилен подход, неспазване на съответните правно-нормативни разпоредби поемането на такива допълнителни задължения води до непълноценна производствена дейност в своя заводски, проектантски, творчески колектив. А не бива да се създават предпоставки за формиране на еснафство, за дисперсиране на изгражданите в него духовни, морално-етични ценности. Да, не са рядкост примерите на печалбарство. Ето защо голям е дългът на професионалните съюзи, като осъществяват своите основни функции, да съдействуват, да оказват в необходимата степен контрол отрицателното проявление на този процес да се премахне. А не ще и съмнение, че партийните комитети и организации ще вземат мерки, за да изучат задълбочено и анализират такива случаи, за да направят необходимото за тяхното изкореняване.

— Като червена нишка в изказванията на участвуващите в разговора бе партийното ръководство на дейността на профсъюзните органи и организации. И всички разказаха изключително ценен опит в това отношение. Че постигнатите успехи са немислими без ежедневната, близка партийна помощ, без личния пример на комунистите. Чрез усъвършенствуване на партийното ръководство се разкриват по-големи простори за творчество и инициатива в дейността на профсъюзите. Но единодушно бе поставен един важен проблем: за партийното ръководство на централните отраслови комитети на профсъюзите. Всички подчертаваха, че то сега е незадоволително. Едва ли не този въпрос е оставен извън погледа на районните и градските комитети на Партията. А системната помощ и контрол над тяхната дейност ще допринесат за още по-голяма култура и деловитост в работата им.

ЕДНА ОТ ОСНОВНИТЕ ФУНКЦИИ на професионалните съюзи е да развиват творческата активност на трудещите се, все по-широко да ги въвличат в управлението на производството на обществения живот. Това е обективна необходимост, която произтича от характера на социалистическия начин на производство. Икономическите и социалните условия в нашата страна дават възможност на всеки трудещ се да се прояви и разкрие своите способности във всички сфери и дейности. Особено голяма роля за мобилизиране на колективите за изпълнение на напрегнатите петилетни планове и активизирането на трудещите се в управлението на производството изиграха решенията на Десетия конгрес на Партията и Постановлението на Централния комитет на Партията за главните насоки на дейността и за най-важните предстоящи задачи на Българските професионални съюзи в борбата за изграждане на развито социалистическо общество в Народна република България от февруари 1972 г. С това Партията начерта новия подход, новите форми и пътища за усъвършенствуване дейността на трудовите колективи, за издигане на тяхната роля в стопанската дейност. Широкото въвличане на трудещите се в решаването на въпросите на социалисти-

Digitized by Google

ческото строителство все повече се утвърждава като важна съставна част на управлението на икономиката. Под ръководството на партийните организации професионалните съюзи активно участвуват в решаването на редица основни въпроси на труда, бита и жизнените интереси на работническата класа. По такъв начин непрестанно се повишава нейната роля не само като съзидател на материални блага, но и като стопанин и организатор на производството. Тя все повече ще нараства в борбата за модернизацията и усъвършенствуването на производството, за по-голямата му ефективност.

Някои проблеми, породени от практиката на работниците по транспорта за по-активното участие на трудовите колективи в управлението на производството, сподели к. т. н. инж. Кольо Кънчев.

— През последните години — каза той — бяха обогатени съдържанието и формите на работа на профсъюзите за въвличане на трудещите се от транспорта в ръководството на стопанската дейност. Преди всичко насочихме усилията на комитетите и организациите към засилване участието им в съставянето на плановете за общественоикономическо развитие, в управлението на социалните фондове. Все по-широко е участието на колективите в обсъждането и осъществяването на мероприятията за осигуряване успешното изпълнение на годишните и петилетните планове, в развитието и усъвършенствуването на съревнованието, в подобряване бита на работниците. Активно е съдействието на профсъюзните организации в утвърждаването на насрещните планове като творческа изява на трудовите колективи. Полезна работа беше извършена в проведения преглед по обществената производителност на труда. В резултат на състоялите се непосредствени разговори с работниците се получиха няколко хиляди предложения, изработиха се конкретни инженерни проекти и технико-икономически мероприятия. Многообразна профсъюзна дейност се разгърна за най-пълно разкриване на резервите, за успешното изпълнение на годишния план и още по-задълбочената научна разработка на новия петилетен план. Всичко това помага за по-дейното им участие в решаването на стопанските и социалните проблеми, за по-пълното съчетаване на обществените и личните интереси на работниците.

Но аз бих искал да се спра на някои нерешени проблеми в тази насока.

Една от слабостите, която допускаме ние, профсъюзните дейци, а също така и стопанските ръководители, е, че не можем навсякъде да осигурим достатъчно време за обсъждане на насрещния план всред колектива. Това спъва инициативата, не дава възможност да се разкрият докрай всички резерви и да бъдат обхванати безусловно всички работници в спокойно и продължително обсъждане на проблемите за новия план. На някои места все още се разчита повече на предварителната работа на определен кръг специалисти, а участието на работниците се свежда до обсъждането на общото събрание. Това е съществен недостатък, който с общи усилия трябва да се преодолее.

Друг въпрос, който искам да засегна, е научният подход при планирането. Теоретически всеки знае какво означава това, но на практика трудно се прилага. Научността преди всичко изисква изследване и анализиране на явленията и обосновано определяне и поставяне на задачите. Ето например при нас за различните подотрасли на транспорта недостатъчно и несистемно се изследват местозараждането и структурата на товарите. А това дава голямо отражение при изпълнение на насрещния план. Много показателен през тая година е примерът с ДСО „Български държавни железници". Отпадна като крупен пункт за зареждане на товари мина „Бобовдол" с построяването и пускането в експлоатация на ТЕЦ „Бобовдол". До 1974 г. вносът на зърнени храни и фураж се осъществяваше изключително от приста-

Digitized by Google

нище Варна. По създадената организация на Министерството на транспорта обаче сега то е разсредоточено във Варна и дунавските пристанища в зависимост от района на консумацията. Продукцията на мина „Станянци" се транспортираше до Марица—изток, а сега до Кремиковци и т. н.

Всичко това доведе до рязко съкращаване на средното транспортно разстояние в национален мащаб за ДСО „БДЖ". Националните интереси диктуват също намаляването на транспортното разстояние, но това не намери в достатъчна степен отражение в плановете на обединението и доведе до неизпълнението на показателя тонкилометри, който показател определя стопанското му състояние. И с това се стигна до лоши икономически последици за колектива, не могат да се формират необходимите фондове за неговото социално и икономическо развитие.

Нереалистичният субективен подход в планирането води до чести корекции, пряко или косвено засяга материалното стимулиране на определен кръг от трудещите се и по същество срива икономическия механизъм. Това в транспорта най-често става, когато се отклонява част от подвижния състав локомотиви, автомобили от едно депо в друго или от едно автостопанство в друго, без да се коригира предварително планът на депото или автостопанството, а по същество са намалели неговите производствени мощности. Такъв случай имахме в депо София и някои автостопанства.

Интересен е въпросът за премирането. Материалното стимулиране чрез премиране е правилен принцип и има голямо значение при решаването на поставените задачи пред колективите. Но неправилното му приложение, недооценката на някои фактори от страна на тия, които предлагат или одобряват премиите, може да доведе до обратни последици, до създаване на настроение. Ние сме свидетели на не един такъв случай. Главно пропуските са в несъответствието на процента на премиране на работниците и ръководителите.

При разработването на наредбите за организация на работната заплата и премирането някои от условията и показателите така се разработват, че се облагодетелстуват определен кръг длъжности. Това може да стане и несъзнателно. Въпросът тук е стопанското и профсъюзното ръководство, използвайки възможностите, които им предоставя икономическият механизъм и законодателството, така да регулират фондовете, че да се получи приблизително еднакъв процент за премиране както на работниците, така и на ръководния състав.

Искам да подчертая, че в системата на транспорта болшинството стогански ръководители правят правилна политическа оценка на тия факти и вземат своевременно мерки. Като положителен пример в това отношение може да се вземе ръководството на ДОП „Международни превози". Но има и такива, които считат, че може и другояче, че неправилно Централният комитет на профсъюза „реже" премиите им и че „не защищавал техните интереси".

Това показва, че на много места нашите профсъюзни органи не използват достатъчно правото си за въздействие за регулиране на работната заплата, че документите по формиране на работната заплата не се изучават, че не проявяваме в достатъчна степен даденото ни право, а това е и задължение за защита интересите на държавата.

Аз считам, че именно тук вече се насочваме към друг въпрос за икономическото образование на нашите кадри и работници. Да разберат те по какъв начин се формира тяхната работна заплата и да не се получава едно противопоставяне на административното ръководство срещу работническата класа.

За да се отговори на големите задачи, които стоят пред нас на

Digitized by Google

съвременния етап, трябва още по-пълно да използваме и да разширяваме формите за участие на работниците в управлението. И особено важно е да се ликвидира наличието на известен формализъм в прилагането им на някои места. Още по-пълно трябва да се разбере значението на стопанските съвети и комитети като колективни ръководства. Повече и по-конкретни въпроси на труда и бита на работниците трябва да се обсъждат и решават от тях.

Няма да се спирам на разнообразните форми и методи за привличане на трудещите се в управлението на производството. За нас е ясно, че още много усилия са нужни от страна на профсъюзите, за да могат с успех да изпълняват отговорните задължения, най-пълно да реализират предоставените им права. Това се налага още повече от големите задачи, които стоят пред трудовите колективи за преизпълнението на плана за 1975 година и достигане на нови, достойни за посрещането на XI конгрес на Партията успехи.

РЪКОВОДСТВОТО

Партийно ръководство на профсъюзите — дейност, колкото ясно очертана и определена в партийните документи и решения, толкова сложна, разнообразна, широкообхватна и творческа в конкретните ѝ прояви и измерения. В нея обаче винаги има моменти, страни, опорни пунктове, отправени ориентири, без които партийните органи и организации, какъвто и размах и творчество да проявяват, не биха осъществили напълно своите ръководни функции. Защото, без да определят главните насоки и задачи на профсъюзите, без да ги укрепват с подходящи кадри, без действено, конкретно да им помагат, тяхната роля в обществения живот не може да расте и се развива.

* * *

Градският комитет на Партията в Троян винаги е отделял внимание и грижи за издигане равнището на профсъюзната дейност. След Февруарския пленум на Централния комитет на Партията от 1972 г. те придобиват по-системен, планомерен характер.

В какво главно се изразяват?

Градският комитет своевременно е запознал партийните, профсъюзните, комсомолските и стопанските активи с Постановлението на Централния комитет на Партията за главните насоки на дейността и за най-важните предстоящи задачи на Българските професионални съюзи в борбата за изграждане на развито социалистическо общество. Членовете на комитета са разпределени по първични организации, за да помагат на партийните бюра в подготовката на събрания, където се обсъждат оценки за работата на профсъюзните организации и приемат мероприятия за нейното подобряване. Бюрото на градския комитет на тримесечия разглежда информации за отделни страни от дейността на градския съвет на профсъюзите, на заводските партийни комитети и първичните организации как изпълняват постановлението.

Профсъюзните организации са доброволни самодейни непартийни организации на трудещите се и градският комитет на Партията осъществява своето ръководство над тях преди всичко чрез комунистите, избрани в ръководните им органи. Комунистите са непосредствени проводници на партийната политика сред профсъюзните органи-

Digitized by Google

зации. Тяхното влияние се опира на доверието и авторитета, с който се ползват, на примера на висока политическа активност и съзнателност, на самоотвержено и честно служене на народните интереси.

След Февруарския пленум (1972 г.) партийното ядро в профсъюзите на града се засилва, броят на комунистите, активно ангажирани в тяхната работа, през 1972 г. е бил около 650, през 1974 г. достига 833 души, от които 211 са членове на профкомитетите, 235 — на комисиите към профкомитетите, 288 — профгрупорзи, 64 — председатели на профкомитети и 35 — членове на градския съвет на профсъюзите.

— Кадрите, които работят в профсъюзите — заяви първият секретар на градския комитет на Партията Събчо Търновски, — са подходящи. Много от тях са бивши партийни работници и комсомолски секретари.

Партийните ръководства системно информират трудовите колективи за решенията, които се отнасят до тяхната дейност или засягат интересите на трудещите се, своевременно се запознават с процесите и явленията, които възникват и се развиват сред тях, с настроенията и исканията на работниците. Това позволява на партийните органи и организации бързо да реагират, да вземат подходящи решения по повдигнатите въпроси, да насочват организаторската и идейно-възпитателната работа към факторите, които ще изменят в желаната насока развитието на процесите и явленията, ще се решат наболелите проблеми, които не търпят отлагане. Това не е дребнава опека, а грижа за профсъюзните организации постоянно да се движат в крак с изискванията на живота.

От друга страна комунистите със своята дисциплинираност внасят по-висока организираност в редовете на профорганизациите, а това е от голямо значение за издигане равнището на техния организационен живот.

Градският комитет и заводските партийни комитети, първичните организации през последните години са засилили контрола върху дейността на комунистите, които работят в профсъюзите: възлагат им партийни поръчения, периодически отчитат как се изпълняват, обсъждат отчети и информации за извършената от тях работа. Този подход позволява да се усъвършенствува не само профсъюзната дейност, но и формите и методите на партийното ръководство, обобщава се положителният опит, разкриват се и своевременно се отстраняват недостатъците и в партийното ръководство, и в самата профсъюзна дейност. В резултат на това все повече и повече се развива и укрепва единството и единодействието между партийните и профсъюзните органи и организации, без което е трудно да се решават сложните проблеми на социално-икономическото и културното развитие на колективите, предприятията, града.

В първичните организации и по партийни групи се провеждат разговори за ролята и мястото на комунистите в живота на профсъюзните организации. В ЗММ „Машстрой" в тези разговори анализирали състоянието на профсъюзната дейност и на партийното ръководство и стигнали до извода, че колективът не е достатъчно мобилизиран за изпълнение на насрещния план, допускат се пропуски в организирането, воденето и отчитането на социалистическото съревнование, слаба е трудовата дисциплина, малко се работи за въвличането на трудещите се в управлението на производството, не е задоволителна и възпитателната дейност сред работниците и служителите. Заводският партиен комитет на тази основа набелязал мероприятия, в които главно внимание се обръща на по-нататъшното усъвършенствуване ръководството на социалистическото съревнование, на повишаването икономическите знания на работниците и трудово-правната квалификация на

Digitized by Google

профсъюзния актив. Профкомитетът и Комсомолът приели съвместни мероприятия за разгръщане движението за научно-техническо творчество и рационализаторство.

Тези разговори помагат на партийните членове да осъзнаят необходимостта да реализират своята авангардна роля до голяма степен във и чрез профсъюзните организации, да служат не само за пример, което е много важно, но да бъдат и организатори на трудещите се, да ги увличат след себе си, за да се получи пълно съчетаване и еднопосочност на действията на целия трудов колектив. Тогава винаги резултатите са по-добри, колективът е способен да изпълнява не само по сложни задачи, но да устоява на по-високо напрежение в моменти, когато се явят обективни и субективни затруднения.

В ръководните органи на профсъюзите с желание избират комунистите, защото са хора с авторитет, със силно чувство за отговорност за възложеното им дело. Но това не значи, че партийните организации се интересуват само за своите членове. Те са задължени и се грижат за израстването и на безпартийните активисти, помагат им в практическата работа, възпитават ги, обучават ги — включват ги в просветни звена, изпращат ги на курсове.

* * *

Една от задачите, поставени от Десетия конгрес на Партията, е профсъюзните органи и организации „умело да съчетават в едно борбата за реализиране на общонародните задачи, за изпълнение на народностопанските планове и работата си като изразители, проводници и борци за защитата на личните и колективните интереси на трудещите се". За тази цел градският комитет на Партията съдействува на профсъюзите да развиват и укрепват участието на трудещите се в управлението на производството. Той изисква от заводските партийни комитети и първичните организации да помагат за издигане ролята на работническите събрания и производствените съвещания, да засилват дейността на стопанските комитети, да усъвършенстват социалистическото съревнование.

Помощта и контролът по организирането, воденето и отчитането на социалистическото съревнование са станали постоянни методи на работа на градския и заводските партийни комитети. В Елпром например с помощта на заводския партиен комитет е създаден център от пет души за ръководене на съревнованието. В отдел „ТРЗ" е назначен човек, който по административна линия отговаря за него. Той работи съвместно с профкомитета. В специална наредба е регламентирано кой какво ще върши. Всеки ден, а в някои цехове (монтажния) и три пъти на ден се обявява коя бригада колко електромотора е монтирала. Резултатите се вписват върху специално художествено изработено табло, поставено пред входа на завода. Всеки понеделник пред актива на цеховете се отчита изпълнението на плана. Така са успели да постигнат по-голяма ритмичност в изпълнението на задачите.

След Националната партийна конференция дейността на профсъюзите се изпълва с ново съдържание. Партийните комитети насочват профсъюзните организации да търсят нови резерви в производството. Грижливо поддържат техните инициативи. През 1974 г. в трудовите колективи провеждат разговор на тема: „Високата трудова дисциплина — първостепенен фактор за изпълнение на насрещния план". Към всеки работник се обръщат с апел да каже своето мнение за трудовата дисциплина в колектива, в който работи, и направи предложе-

Digitized by Google

ния за по-нататъшното й укрепване. Снабдяват всички работници с кодекса на василколаровци. В 23 предприятия и заводи на града по смени и цехове са се състояли 407 събрания, в които са участвували 7300 работници и служители, от тях са се изказали 1370 души и са направили 1040 предложения, адресирани до различни органи и организации. На събрания по профгрупи разглеждат и насрещните планове, поемат почини и инициативи, дават обещания. Над 7000 от общо 15 000 профсъюзни члена от града например работят по общонационални почини и инициативи.

Профкомитетите подобряват планирането в работата си, водят на отчет работническите предложения, следят как се изпълняват плановете за социално-икономическото развитие на колективите и колективните трудови договори. На делегатски събрания стопанските комитети докладват как се реализират.

Успоредно с работата за увеличаване на производството и ритмичното изпълнение на плана партийните органи и организации насочват профсъюзите да се грижат за подобряване условията на труда и бита, да засилват контрола за спазване на трудовото законодателство, правилата и нормите на охраната на труда и техническата безопасност, да организират културния отдих на работниците и служителите.

Към градския съвет на профсъюзите е изградена комисия от 27 души, която се занимава с проблемите по охраната на труда. Градският комитет на Партията е помогнал в нея да се привлекат компетентни кадри — инженери, химици, лекари, юристи, художници и др. Те са разпределени в четири групи: техническа безопасност, хигиена на труда, трудово-правна защита, организация и пропаганда. Така от различни страни разглеждат проблемите и търсят начини да ги решават. Стопанските ръководства на предприятията и заводите осигуряват средствата за обезопасяване на машините, за защитни средства, за подобряване условията на труда и пр. В резултат на комплексните мерки трудовите злополуки намаляват.

Разбира се, не всички проблеми са решени. В една справка на градския комитет на Партията е посочено, че социално-битовите потребности на работниците и служителите в отделните предприятия и заводи различно са задоволени. Дори се срещат и такива, в които преобладават жените, а за тях няма нито една обзаведена стая за лична хигиена на жената, в Държавния дървообработващ завод „Георги Димитров", ЗММ „Машстрой" и други запрашеността и шумът все още са над нормално допустимите граници и пр. Но характерното е, че партийните органи и организации са насочили вниманието и усилията на профсъюзите да изискват по-пълно и цялостно да се решават социално-битовите въпроси.

Поради организационни слабости, недостатъци в материално-техническото снабдяване, пропуски в планирането, неизпълнени договорирани доставки има моменти, в които отделни предприятия не успяват да изпълнят плана. През следващия месец се налага едновременно да се изпълнява и планът, който също е напрегнат, и да се догонва изостаналото от предишния месец.

Лило Трифонов — председател на градския съвет на профсъюзите: — Когато не се изпълнява планът, представители на ръководни органи и организации минават и нареждат да се работи извънредно.

Дамян Бояджиев — секретар на заводския партиен комитет в Елпром: — Поради това, че предишния месец работниците са бездействували по липса на суровини и материали и да не ги задължаваме, те сами се чувстват задължени и работят само и само да изпълнят плана, за да имат право на премиално възнаграждение.

Digitized by Google

Когато трудещите се престояват по чужда вина и само благодарение на материалната обвързаност се самозадължават да работят извънредно, тогава обикновено има някакъв икономически резултат, планът може да бъде изпълнен, но успоредно с това се получава отрицателно възпитателно въздействие, което спъва инициативата и творчеството на масите. Работниците, заинтересовани от изпълнението на плана, намират начини, средства и сили у себе си, без да изпадат в противоречие с трудовото законодателство, да се справят с трудностите в рамките на нормираното работно време тогава, когато партийните и профсъюзните ръководства водят непримирима борба срещу пропуските и слабостите в организацията на производството, разгръщат сред трудещите се конкретна разяснителна работа, изясняват откъде идва вината, какви са причините и вземат мерки за премахването им. Тогава без администриране, с разбиране, оперативно, делово, творчески, с най-малко разход на труд и енергия те решават задачите.

• • •

Градският комитет на Партията координира и укрепва връзките и взаимоотношенията между различните обществени, държавни и стопански организации, създава условия да разгръщат своята самоинициатива, съсредоточава усилията им към решаването на проблеми, които в еднаква степен засягат всички. Под негово ръководство са разработени и приети комплексни програми: за социално-икономическото развитие на града; за опазване, възстановяване и обогатяване на природната среда; за опазване, разширяване и рационално използване на водоизточниците; за развитието на туристическото градче „Беклемето". В тях са определени ролята и задачите на държавните, стопанските и обществените органи и организации. Бюрото на градския комитет следи, контролира как се изпълняват, обсъдило е оценки и информации за състоянието на културния отдих и материалната база за почивка, за професионалните заболявания и мерки за премахването на неблагоприятните за здравето на работниците условия, за работата на градския съвет на профсъюзите по охраната на труда и пр.

Профсъюзите и Отечественият фронт изпълняват съвместни мероприятия по хигиенизирането на града и залесяването; с градския народен съвет и градския комитет за Държавен контрол подготвят проверка в Елпром, ЗММ „Машстрой" и строителството с цел да разкрият причините за текучеството на работната сила; с научно-техническите съюзи организират изложба за разпространяване на опита в областта на научно-техническото творчество. Съвместно с училищата популяризират първенците от производството сред учениците, а отличниците от училищата — сред работниците. За изпълнението на тези задачи информират градския комитет на Партията, търсят неговата помощ и съдействие. Градският комитет от своя страна се стреми правилно да регулира взаимоотношенията им, учи ги да търсят специфични форми и средства за решаването на задачите. Доколко успяват да постигнат това, разбира се, е въпрос на компетентност и възможности.

Ето един пример. Градският съвет на профсъюзите става инициатор да се осигуряват безплатни закуски за децата на работници, ученици от първи до четвърти клас. Градският комитет на Партията подкрепя инициативата. Профсъюзите издирват децата, изготвят списъци и ги представят в градския народен съвет, който се задължава чрез търговските организации да набавя закуските, а стопанските организации осигуряват средствата в зависимост от броя на децата на

Digitized by Google

техни работници. Профсъюзите заедно с комисиите за жените проверяват и контролират как на практика се осъществява.

Добре замислена, подкрепена с конкретни, специфични действия от всички обществени, държавни и стопански органи и организации, инициативата се оказва с голям идейно-възпитателен и психологически заряд. В нея намира отражение едно от основните изисквания на Партията — грижата за човека. Родителите отиват на работа с мисълта, че децата им ще бъдат нахранени, здрави, жизнерадостни. Това създава психическа настройка да работят спокойно, да проявяват по-голяма инициативност, размах и творчество в работата. Засилва и чувството им за отговорност пред завода, колектива и обществото, укрепва вярата им в правилността на партийната политика.

* * *

Градският комитет и заводските партийни комитети учат профсъюзните органи и организации да свързат идейно-политическата и културно-масовата работа с трудовото всекидневие на работниците и с проблемите на колектива. Помагат им в организирането на профсъюзната просвета, отделят грижи за икономическите знания на работниците, повишават трудово-правната квалификация на профсъюзния актив, за да може по-компетентно да защищава правата и интересите на трудещите се. Насочват ги да използват специфични форми и средства за създаване на професионални навици и работническа психология, за разгръщане творческата активност и инициатива на работниците и служителите за повишаване обществената производителност на труда, за съчетаване на личните с колективните и общонародните интереси на трудещите се. В ЗММ „Машстрой" например за разгръщане активността на работниците наред с масовизирането на социалистическото съревнование, в което участвува около 90 на сто от промишлено-производствения персонал, използват и конкурсите състезания по професии. В тях се изявяват най-добрите стругари, фрезисти, формовчици, чертожници, чрез тях популяризират опита им. Най-ценното е това, че спомагат да се формират високите качества на социалистическия труженик — любов към професията, всеотдайност в работата и пр.

Традиция са станали срещите с писатели, във всеки трудов колектив се устройват викторини, тържествени чествувания, рецитали, вечери на трудовата слава, вечери портрети на дългогодишни работници: тържествено приемат младите работници. Организират екскурзии до исторически места и национални строителни обекти, срещи с активни борци против фашизма и капитализма. Посещават лобни места и др.

Тези инициативи играят голяма роля във възпитанието на хората. Те са с богат емоционален характер и оставят трайни следи в тяхното съзнание, укрепват взаимоотношенията им, засилват привързаността им към колектива и предприятието, работниците се чувствуват членове на едно голямо трудово семейство, което живее с радостите и тревогите на всеки.

* * *

Много партийни комитети и първични партийни организации в Троян вникват във всекидневните грижи на профсъюзните активисти, помагат им в организирането на масово-производствената и културно-възпитателната дейност. Но не са рядко случаите, в които се ограничават само с разглеждането на отделни текущи въпроси, не винаги обстойно анализират недостатъците, слабо контролират изпълне-

Digitized by Google

нието на някои решения. Не помагат достатъчно на профкомитетите да използват специалистите при проучването и разработването на основни проблеми от своята дейност, а тяхното участие би издигнало научното равнище на организационната работа.

Слабостите в дейността на профсъюзните органи и организации в много случаи са отражение на пропуски в работата на самите партийни ръководства.

Градският комитет на Партията набира курсисти за тримесечния курс в междуокръжната партийна школа в Плевен. Телефонът в кабинета на завеждащия организационния отдел Марин Ганков постоянно звъни. Разговорите са и кратки, и дълги, и любезни, но често и неприятни, особено за този, който трябва да осигури определен брой хора. Защото един се отказва да бъде включен в курса, друг (ръководител на предприятие) увещава, че няма подходящ човек и т. н. Защо се получава така? Нима хората не искат да се учат! Причините, разбира се, са най-различни: затруднено семейно положение, лични планове, които не търпят отлагане, производствена обвързаност, която затруднява ръководството на предприятието в момента да отдели човек, и пр. Но има и нещо друго, което опира до ръководните органи, до техния стил и методи на работа. За обучението и възпитанието на кадрите се полагат грижи, включват ги в учебни звена на партийната просвета, изпращат ги на курсове. Това е добре. Но конкретната работа с низовия актив се подценява. В какъв смисъл! Обикновено, когато се отива в предприятието или завода по някакъв въпрос, търси се или секретарят на заводския партиен комитет, или председателят на профкомитета, а останалите членове стоят настрана. Ако се работи с всеки, с целия актив, ако по даден въпрос се търси онзи от профкомитета или бюрото, който отговаря за него, това ще издигне неговата роля, ще засили чувството му за отговорност, ще повиши авторитета и задълженията на всички, ще засили активността им. И тогава профкомитетите наистина ще се превърнат в колективни ръководни органи, всеки техен член ще изпълнява функциите си, ще се стреми да повиши знанията си, за да бъде компетентен пълноценно да изпълнява задълженията си.

И още нещо. В редица заседания бюрото на градския комитет на Партията обсъжда наведнъж над 10 въпроса, в това число и основни моменти от работата на профсъюзите. При такъв напрегнат, преотрупан дневен ред, колкото и добри да са намеренията и желанията, трудно ще бъде обстойно, задълбочено, всеобхватно да се вникне в обсъжданите проблеми. Този стил съзнателно или несъзнателно се копира, пренася се и в низовите звена. А на един по-широк форум, какъвто е пленумът, макар и предвиден в мероприятията, градският комитет все още не е поставил на обсъждане дейността на профсъюзите.

* * *

Партийното ръководство на профсъюзите е политическо ръководство, то няма нищо общо с администрирането. Методът на убеждението, възпитанието на масите, разгръщането на тяхната инициатива и самодейност са основни черти на партийния стил. Партийното ръководство е творчески процес, който изисква постоянно усъвършенстване на методите на работа, на организаторското майсторство и повишаване компетентността на партийния апарат. Към това се стреми и градският комитет на Партията в Троян.

Йордан ХАДЖИЕВ

Digitized by Google

ТЯСНА ВРЪЗКА НА ПРОПАГАНДАТА С ЖИВОТА

На 12 и 13 юни т. г. в столицата се състоя Национална научно-практическа конференция на тема: „За най тясна връзка на партийната пропаганда с живота". Това бе последен, заключителен етап от големия разговор, продължил повече от година, в общинските, градските, районните и окръжните партийни организации по основното изискване, предявено към целия идеологически фронт от Десетия партиен конгрес и Февруарския пленум от 1974 г.

Конференцията беше открита от члена на Политбюро и секретар на ЦК на БКП Александър Лилов. В работата ѝ участвуваха членът на Политбюро и секретар на ЦК на БКП Борис Велчев, членът на Политбюро на ЦК на БКП Тодор Павлов, председателят на Централната контролно-ревизионна комисия на БКП Стоян Караджов, членът на Секретариата на ЦК на БКП и главен редактор на в. „Работническо дело" Георги Боков, членове на Държавния съвет, министри, първи секретари на окръжни комитети на БКП, завеждащи отдели на Централния комитет на БКП, ръководители на обществени организации, работници по идеологическите въпроси в партийните органи и в обществените организации, делегация на ЦК на КПСС, водена от Генрих Дмитриев, завеждащ сектор в ЦК на КПСС.

Пленарното заседание започна с докладите: „За най-тясна връзка на партийната пропаганда с живота" на проф. д-р **Стоян Михайлов,** зав. отдел „Пропаганда и агитация" на ЦК на БКП; „Проблеми на усъвършенствуването на марксистко-ленинското обучение" от к. ф. н **Генрих Акиндинович Дмитриев,** ръководител на делегацията на ЦК на КПСС; „Обществените науки и партийната пропаганда" от чл. кор. проф. д-р **Николай Ирибаджаков,** отговорен редактор на сп. „Ново време"; „Идеологически аспекти на растежа на обществената производителност на труда" от акад. **Евгени Матеев,** член на Държавния съвет на НР България и председател на Съвета по възпроизводство на материалните ресурси; „Да разширим и засилим идеологическите функции на културния фронт" от к. и. н. **Людмила Живкова,** първи заместник-председател на Комитета за изкуство и култура; „Училището и формирането на личността в условията на развитото социалистическо общество" от **Георги Атанасов,** зав. отдел „Наука и образование" на ЦК на БКП; „Партийната пропаганда и изпълнението на стопанските задачи в Габровски окръг" от **Трифон Пашов,** първи секретар на окръжния комитет на БКП — Габрово; „Средствата за масова информация и пропагандата на марксистко-ленинската идеология" от к. и. н. **Янчо Георгиев,** зав. отдел „Средства за масова информация" на ЦК на БКП; „Ролята на пропагандата за решаването на социално икономическите задачи в Толбухински окръг" от **Ди-**

Digitized by Google

митър Димитров, първи секретар на окръжния комитет на **БКП** — Толбухин; „Пропагандата и борбата срещу буржоазната идеология, „левия и десния ревизионизъм" от проф. **Рубен Аврамов,** директор на Института за съвременни социални теории; „Системен подход и идеологическа работа" от проф. **Никола Стефанов,** зам.-председател на Комитета за наука, технически прогрес и висше образование; **„За високоефективна** организация и ръководство на пропагандистката дейност в столичната партийна организация" от доц **Любомир Павлов,** секретар на градския комитет на БКП — София, „Профсъюзната политическа просвета и комунистическото възпитание на трудещите се" от **Павлина Енчева,** секретар на Централния съвет на Българските профсъюзи; „Комунистическата пропаганда и повишаване социалната активност на младежта" от **Симеон Игнатов,** секретар на Централния комитет на ДКМС.

По-детайлно тези проблеми бяха обсъдени на заседания на секциите: „Пропаганда на философски и социологически знания"; „Пропаганда на икономически знания", „Пропаганда на исторически знания", „Партийно ръководство и методика на изучаване на марксистко-ленински знания".

В секцията „Партийно ръководство и методика на изучаването на марксистко-ленинските знания" се направиха 19 доклада, съобщения и изказвания.

С интерес присъствуващите изслушаха словото на **Сергей Иванович Месягин** — завеждащ отдел в АОН на КПСС, за богатия опит на КПСС в организацията и ръководството на политическата информация сред трудещите се. Всички изказали се със задоволство подчертаха благотворното влияние на съветския опит върху нашата пропагандна дейност. Много и разнообразни са проблемите, които бяха обсъдени в тази секция. Ще посочим само някои.

По управлението и теорията на партийната пропаганда.

Тези въпроси заеха основно място в работата на секцията.

Доклад „Управлението на пропагандата — важно условие за свързването ѝ с живота" изнесе доцент **Рачко Рачков,** първи заместник-завеждащ отдел „Организационен" на ЦК на БКП.

Той определи и изясни изискванията, които научното управление на пропагандата предявява към дейците на идеологическия фронт, към партийните органи и организации, за да се повишава ефективността ѝ.

Научното управление на всяка дейност, в това число и на пропагандата, предполага тя да бъде организирана и провеждана в пълно съответствие с обективно действуващите тенденции и закономерности, с тяхната специфика и особености на всеки етап от общественото развитие. Научното управление на пропагандата изисква да се разкриват и съблюдават два вида закономерности. От една страна, това са закономерните връзки и отношения между различните компоненти на самата пропаганда, обвързването ѝ с другите социални дейности и особено с останалите съставки на идеологическата работа. От друга страна, това са закономерните връзки и тенденции между планираната и организирана пропагандна дейност и обекта, върху който тя влияе — съзнанието и поведението на трудещите се.

Комунистическата пропаганда е дейност, която внася в човешкото съзнание научни знания, великите идеи на марксизма-ленинизма, разкрива фалша на буржоазната и опортюнистическата идеология и пропаганда, влияе върху съзнанието и поведението на хората главно по пътя на възпитанието и убеждаването чрез формирането на марксистко-ленински мироглед. В това се проявява нейната същност като своеобразен инструмент за управление на обществото, като действен механизъм в общата система на социалното управление.

Digitized by Google

За да се организира пропагандната дейност изцяло на научни основи, е необходимо първо да се разкрият закономерностите и тенденциите на формиране на идеологическата съставка на съзнанието и на идеологическите отношения, и второ — цялата тази дейност да се изгражда и извършва в пълно съответствие с действието на тези тенденции и закономерности, като непрекъснато се усъвършенствува нейният механизъм като подсистема в общата система на социалното управление.

Усъвършенствуването на управлението на пропагандата изисква решително да се подобряват съдържанието, формите, методите, средствата и организацията на самата пропаганда. Целият неин механизъм, както и дейността на всички звена от този механизъм, трябва да се поставят последователно на научни основи. Съдържанието на пропагандната дейност следва непрекъснато да се разширява и обогатява. В центъра би следвало да стоят най-актуалните, най-вълнуващите въпроси, които засягат интересите на огромното мнозинство от трудещите се. Това е и главният път за свързването ѝ с живота, с практиката.

Научното управление на пропагандната дейност изисква още да се разкриват и да се съблюдават закономерните връзки между основните страни на пропагандния процес: субекта, обекта, и обратната връзка.

Характерно за субекта на пропагандата е, че той е изключително разнообразен в качествено отношение и многоброен в количествено отношение. И още, субектът и една част от обекта често менят местата си. Това, което е субект по отношение на определена идеологическа дейност, в същото време може да бъде обект на друга. Следователно в пропагандата обектът и субектът са относително обособени. Тази относителност обаче не заличава специфичните особености и точните им характеристики.

Главният проблем, който се отнася до субекта на пропагандата, е проблемът за неговата количествена и качествена характеристика. При съвременните условия, когато извънредно много се разшириха възможностите на пропагандата за идеологическо въздействие, когато се увеличи в количествено и се подобри в качествено отношение субектът на пропагандата, на преден план изпъкват проблемите за връзката, взаимодействието, съгласуваността и координацията между различните субекти на пропагандата на различни равнища, за най-пълно използване на вътрешните възможности на многообразните средства, форми и методи на въздействие, за провеждане на линия на взаимно обогатяване и допълване на идеологическата информация, за премахване на повторението, еднообразието и шаблона.

Защо например при дадено събитие, което очакваме да стане — политическо, икономическо, културно и др., — да не се изработва общ план как най-ефективно да се доведе до съзнанието на масите. При това трябва да се правят планове най-малко на три равнища: в национален, в окръжен и в местен (града, района, завода, селото) мащаб. Що се отнася до предприятията, учрежденията, общините, селата и кварталите, там трябва да се изработват единни планове за идеологическо въздействие, като се държи сметка да бъдат обхванати всички граждани чрез различни форми, диференцирано, съобразно техните възрастови, психологически, професионални, образователни и други особености. Тези планове трябва да се обвързват с плановете за социално-икономическото развитие на различните колективи.

Една от тенденциите в наше време, свързана с успехите на научно-техническата революция, е усилване избирателния подход и автономност на личността по отношение на средствата на пропагандата. Това още повече изисква пълна съгласуваност в действията на всички пропагандни институти и звена, на всички пропагандисти в регионален и на-

Digitized by Google

ционален мащаб, за да се задоволяват разнообразните духовни интереси и вкусове на милионите читатели, зрители и слушатели.

Научното управление на пропагандната дейност зависи също така и от всестранното изучаване на дълбоките изменения, които настъпват в обекта на пропагандисткото въздействие, т. е. в съзнанието и поведението на трудещите се. В съответствие с тези изменения порастват и изискванията към пропагандистите: налага се да се изучава състоянието на отделните групи и колективи, на обществото като цяло, да се разкриват психологическите, професионалните, възрастовите и други особености на различните групи на обществото, към които се обръща пропагандистът; да се познават особеностите на психиката на личността.

Знанието на механизмите на формиране, закрепване и изменение на социалните установки помага на планиращите пропагандистки органи правилно да подберат такава информация, която най-добре ще удовлетвори актуалните психически и интелектуални потребности на читателите, зрителите и слушателите.

Важно условие за повишаване ефективността на пропагандисткото въздействие е изграждането на стройна система за обратна връзка при управлението на пропагандната дейност.

В различните звена на субекта на пропагандата трябва да постъпва информация както за влиянието на социалната среда върху съзнанието и поведението на трудещите се, така и за ефекта от пропагандисткото въздействие, преценка за неговото съдържание, организация, средства, методи. Това означава, че е необходимо да се изучават поведението, действията на хората.

Научното управление на пропагандата изисква не само да се познава сегашното състояние на обществото и на индивидуалното съзнание, на обществените отношения и особено на идеологическите отношения, но и да се разкриват тенденциите и закономерностите в тяхното бъдещо развитие, цялото пропагандистко въздействие да се строи не само с оглед на днешния, но и на утрешния ден.

В тази връзка докладчикът се спря обстойно на необходимостта да се използват методите на **прогнозирането, моделирането и експериментирането.** Той особено подчерта, че прогнозирането трябва да се извършва на основата на марксистко-ленинската методология, на закономерностите и тенденциите в развитието на обществените отношения, в изменението на съзнанието и психиката на различните слоеве от населението. Много важно е да се прогнозира развитието на определени пропагандистки акции, свързани с важни исторически дати, големи икономически, социални, политически, идеологически и културни явления и събития, а също така във връзка със засилването на борбата против отрицателните явления в нашия живот.

За мястото на **програмно-целевия и комплексен подход в ръководството на идеологическия процес** говориха много от изказващите се. Те обосноваха правилното становище, че това е по същество конкретизация на диалектико-материалистическия метод. Дълбоко аргументирано изказване направи **Руси Карарусинов,** първи заместник-завеждащ отдел „Пропаганда и агитация" на ЦК на БКП.

Програмно-целевият подход е един от главните принципи на партийното ръководство и управление на идеологическия процес. Той заедно с принципите за партийност, политичност, демократически централизъм, оптималност, стимулиране, съчетаване на общественото и държавното начало, проблемно отрасловия и териториално-производствения принцип стои в основата на партийното ръководство и управление на идеологическия процес.

Какви са главните особености на програмно-целевия подход в ръководството на идеологическия процес.

Digitized by Google

Първа особеност. Този принцип отразява системния, комплексния характер на идеологическата дейност като единна система от взаимосвързани и обусловени елементи — идеологически органи и организации. Това ще рече, че при решаването на каквато и да е задача субектът на ръководството, на управлението трябва да се съобразява с цялото, със сложния характер и зависимостта на явленията и процесите в идеологическата сфера. Винаги трябва да се отчита, че идеологическата дейност е част от духовната сфера на обществото и взаимодействува както с науката, културата, изкуството и т. н., така и със социално-икономическата система на обществото. Анализът на тази особеност на програмно-целевия подход подсказва, че той се проявява в три главни измерения: като **норма** и основа при определяне на съдържанието на идеологическата дейност; като **норма** и изходна база при изграждането на структурата на управляващите органи и организации; проявява се в стила и методите на ръководство на идеологическата дейност. След като се формулират целта и задачите, след като се набележат пътищата и формите за решаването им, главното по прилагането на метода е организаторската работа за неговото реализиране. В този смисъл програмно-целевият подход е една от най-характерните черти на стила и методите на идеологическите работници. Ето защо той трябва не само добре да се изучи, но и да се превърне в неотнимаемо качество на техния стил и метод.

Втора особеност. Програмно-целевият подход изисква постоянно изучаване и научно формулиране на целите и задачите на идеологическата дейност. Изграждането на всестранно хармонично развита личност с висока социалистическа съзнателност като цел на идейно-възпитателната работа в социалистическото общество произтича от необходимостта успоредно с материално-техническата база на развитото социалистическо общество да се изгради адекватно на нея обществено и индивидуално съзнание. На тази цел се подчинява цялостната работа по изграждането на съдържанието на идеологическата дейност, от нея произтичат конкретните цели и задачи на идеологическата система като цяло и на съответните й части. От нея се ръководят при подготвянето на решенията, програмите и другите документи идеологическите кадри, пропагандистите, агитаторите, учителите, журналистите.

Като най-обща, отнасяща се за целия период на строителството на развитото социалистическо общество, тази цел се трансформира, конкретизира съобразно с условията, мястото и времето, в които протича идеологическият процес, съобразно с обекта на идеологическото въздействие, класата, групата, личността. От тази гледна точка целите в идеологическата дейност могат да се класифицират като управленчески и възпитателни. **Управленчески** са целите, които характеризират дейността на субективния фактор, насочена към управлението на идеологическия процес. **Възпитателни** са целите, които характеризират дейността на пропагандиста възпитател, насочена към ефективното реализиране на идеологическия процес, към формиране на определени знания и възгледи у хората. От своя страна те могат да се разчленят на **общи** — отнасящи се до управлението и реализирането на идейно-възпитателния процес като цяло, и **частни** — индивидуални, отнасящи се до управлението на отделни техни сфери или до отделни социални слоеве, групи, личности. За ръководството на идеологическия процес разграничаването на тези цели означава да се разграничат ролята и мястото на идеологическите органи и организации, на пропагандистите, журналистите и т. н. в управлението на идеологическия процес.

Трета особеност. Програмно-целевият подход изисква идейно-възпитателната работа да се осъществява комплексно. Това означава при решаването на даден идеологически проблем — по мирогледното, нравственото, трудовото, атеистичното, класово-партийното, интернационал-

Digitized by Google

ното и патриотичното възпитание на трудещите се или младежта — да се отчитат всички фактори и взаимоотношения, които оказват положително или отрицателно влияние върху личността, които формират нейната съзнателност.

Формирането на целите и задачите на идейно-възпитателната работа предполага дълбоко познаване на обществените процеси, върху които тя влияе, познаване на обекта на идеологическото въздействие. Следователно научното, комплексното ръководство на идеологическия процес предполага добре организирана обратна информация за състоянието на обекта и субекта на управлението, за измененията, които настъпват в индивидуалното и общественото съзнание.

Другарят Карарусинов и други изказали се направиха ценни изводи и препоръки за по-нататъшната практическа работа по приложението на програмно-целевия и комплексен подход, които се свеждат до следното:

Първо. Тъй като целите и задачите на идеологическия процес се формулират в документите — планове, решения и доклади на партийните, на обществените и държавните органи, един от главните пътища за ефективното приложение на програмно-целевия подход е усъвършенстването на нашата работа по подготовката на тези документи. Решенията трябва да съдържат не само научнообоснована цел, но и научнообосновани указания за постигането на целта. В много решения и планове на партийните комитети и особено на низовите партийни органи и организации не винаги ясно изпъква целта, а там където тя е определена, не винаги е научнообоснована. Причината е не само в неумението, но и в недостатъчната убеденост у някои идеологически кадри да ръководят научно идеологическия процес.

Второ. По-нататъшното приложение на програмно-целевия подход в идейно-възпитателната работа означава решителна борба с формализма в нея, провеждането на по-малко, но само добри, с предварително проверени качества идеологически мероприятия.

Трето. Програмно-целевият и комплексен подход в идейно-възпитателната работа изисква коренно преустройство на стила и методите на организацията и управлението на идеологическите мероприятия.

За **целите и социалната функция на партийната просвета** направи изказване **Георги Бърдаров** — зав. сектор в отдел „Пропаганда и агитация" на ЦК на БКП. Той доказа, че както всяка цел, така и целта на партийната просвета не е нищо друго освен мислено представяне и определяне на очаквания краен резултат. Тя съдържа направлението, по което ще се развива марксистко-ленинското обучение, и резултатите, които ще се получат от него. Осъзнатите цели от пропагандистките кадри, комунистите и безпартийните се проявяват като могъща движеща сила, като ръководен принцип в практическата им дейност.

Тук са важни три главни етапа: определяне, процес на реализиране и анализ на резултатите. Всеки от тях има определено място и играе специфична роля в повишаване на социалистическата съзнателност на трудещите се.

Целите на партийната просвета могат да бъдат класифицирани и според значимостта им: главни, стратегически и частни, и според необходимото време за тяхното реализиране — близки, далечни и крайни.

Десетият конгрес на Партията и Февруарският пленум (1974 г.) на ЦК на БКП определиха не само главната цел, но и стратегическите цели на идеологическата дейност, включително и на партийната просвета. Тези цели са: чрез формирането на марксистко-ленински мироглед да се обогати и издигне равнището на социалистическото отношение към труда и социалистическата собственост; да се издигне на нова ви-

Digitized by Google

сота патриотичното и интернационалното съзнание на трудещите се; да се засили нравственото възпитание на народа; цялостно да се подобри естетическото възпитание на населението и особено на младежта; да се засили борбата срещу буржоазната идеология и морал, против „левия" и десния опортюнизъм.

Целите на партийната просвета се намират в непрекъснато развитие и изменение. Докато главната и стратегическите цели съдържат по-широки и социално значими задачи и се определят от висшите ръководни органи — конгресите на Партията и пленумите на ЦК на БКП, то частичните цели съдържат по-ограничени задачи и се определят от съответните местни органи.

Те имат и различна степен на конкретност. Най-обща е главната цел, а най-конкретни са частичните. Обикновено конкретните са по-разбираеми, по-бързо се осъзнават и реализират. Такива цели си поставят и пропагандистите, и участниците при подготовката и провеждането на учебните занятия.

От гледна точка на съдържанието главната цел на партийната просвета се реализира посредством всяка тема, цикъл от теми, дисциплини, направление от дисциплини.

Реализацията на стратегическите цели също предполага усвояването на определени идеологически знания, превръщането им в убеждения и мотиви на поведение. Например за осъществяването на стратегическата цел — по-нататъшно обогатяване и издигане равнището на социалистическото отношение към труда и социалистическата собственост, най-голям дял се пада на изучаването на икономическите дисциплини; за издигане на нова висота патриотичното и интернационалното съзнание на трудещите се — на историческите дисциплини; за засилване на нравственото и естетическото възпитание на народа и младежта — на философските дисциплини.

Другарят Бърдаров обърна внимание на обстоятелството, че партийната просвета в условията на социализма изпълнява редица **социални функции.** Той анализира по-важните от тях: познавателната; възпитателната; организаторската. А така също и нейната прогнозираща функция, защото тя не само обяснява научно състоянието на социалните процеси, но и доказва, че бъдещите преобразования не са завършени и посочва основните направления, по които те ще се развиват.

Във връзка с ръководството и управлението на идеологическия процес **Петко Русев** — главен редактор на сп. „Партиен живот", постави въпроса за програмно-целевия подход като част от системата от научни подходи, който трябва да се прилага тогава и там, когато и където е необходимо, а не да се счита като някакъв универсален метод. Говори за мястото и ролята на пропагандиста. По-специално обърна внимание, че е наложително да се измени системата за подготовка на пропагандистите, като по-широко се ползва методът на прогнозирането. Въз основа на изследвания да се установи примерно следващите пет години колко пропагандисти ще са необходими, конкретно колко по история на БКП, колко по философия, колко по партийно строителство и т. н. и да се подготвят продължително, задълбочено и навреме така, че когато дойде началото на учебната година, окръжният комитет да има подготвени пропагандисти, които да разпредели според изискванията.

Той доказа ярко, образно колко голямо влияние оказва върху ефективността на пропагандата умението на пропагандиста достъпно, с богата и разнообразна реч да излиза пред слушателите, оттук и необходимостта да се учат пропагандистите на ораторско изкуство.

Другарят Петко Русев разви и въпроса за идеологизирането на целия ръководен процес. Още при вземането на решения да се предвидят мерки за възпитание, обучение, разясняване същността на явле-

Digitized by Google

нието или на промените, които следва да се извършат. Да се види, че всеки въпрос, който партийният, стопанският или държавният орган решават, има политически характер, че към него има политически подход.

Широко място в обсъжданията в секцията бе отделено на изясняване **ролята на партийната пропаганда за подобряване на социално-психологическия климат в трудовите колективи. Наньо Стефанов** — първи секретар на градския комитет на Партията в Стара Загора, изтъкна, че партийната пропаганда влияе на формирането на социално-психологическия климат в колективите, като идеологизира колективното съзнание, т. е. подчинява социално-психологическите убеждения на идеологическите. За да стане това, е необходимо идеологическите идеи да се възприемат от всички членове на колектива. Това може да стане освен чрез системата на партийната, отечественофронтовската, комсомолската и профсъюзната просвета и по пътя на масовите форми на пропагандата — постоянни лектории, просветни събрания, тематични състезания, теоретични конференции, разговори и т. н. Но те се използват несистемно и все още не е решен въпросът за интереса към тях на онази част от членовете на колективите, които не участвуват нито в партийната, нито в комсомолската, нито в профсъюзната просвета.

В секцията нашироко се разисква и въпросът за информираността на пропагандистите. Те срещат трудности преди всичко поради недостатъчната комплексна подготовка и информираност. Време е да се осъществи изискването на Февруарския пленум партийните органи на всички равнища да ги снабдяват с необходимата информация както за външнополитически, така и за вътрешни събития. Да се прогнозират евентуални социално-психически реакции от едно или друго, наложено от обстоятелствата, правителствено решение и заедно с решението в партийните органи да постъпи необходимата изпреварваща информация за причините, които са предизвикали това решение. Неяснотата и необосноваността са силни фактори за формиране на противоречив, с отрицателен заряд социално-психологически климат в колективите.

На пропагандистите да се помага и на окръжно и градско равнище, като се въоръжат с информация за окръжните и общоградски успехи, трудности, проблеми, въпроси. А също така да се запознават и със специфичните проблеми, които стоят пред колективите, за да знаят специфично колективните, личните интереси, единството и различието с общонародните.

За да бъде ефективна пропагандната дейност, пропагандистът трябва да съчетае разясняването на теорията с актуалните проблеми в колектива и на колектива, да търси интересите на слушателите и майсторски да ги вплита в теоретичните изводи.

Критериите за ефективността на партийната пропаганда разкри в изказването си кандидатът на философските науки **Иван Георгиев**.

Първият критерий — усвоени знания, се използва в практиката много нашироко за определяне ефективността на учебния процес. Различните форми на контрол в системата на партийната пропаганда като изпити, задачи, дискусии, реферати, беседи и др. ни дават възможност да определим по усвоените знания коефициента на ефективност.

Вторият критерий — равнище на убежденията, се определя от превърнатите знания в убеждения, от тяхната сила и дълбочина. Убеждението е ново качествено състояние на знанието, преминало през емоционалната сфера на съзнанието, филтрирало се под въздействието на интересите на личността. За да се превърнат знанията в убеждения, те се подлагат на оценка, преценява се тяхната достоверност и социална роля за личността.

Третият критерий — степен на активност, е главният критерий, от който най-ярко се съди за ефективността на партийната пропаганда.

Digitized by Google

Хората не могат да действуват в противовес на своите знания и вътрешни убеждения, тъй като действието е обективирано съзнание. Обществото преценява състоянието на морално-политическите и други съставки на съзнанието на личността по нейните действия.

За да изследваме ефективността на партийната пропаганда, за да се определи нейният коефициент, трябва да имаме два основни показателя, а именно: какво равнище на съзнанието е необходимо да постигнем и какво фактически е постигнато. Отношението на постигнатото към зададеното дава коефициента на ефективност.

Кръстьо Дончев — заместник-отговорен редактор на сп. „Политическа просвета", развиха проблема за диалектическото единство на марксистко-ленинските знания и организаторската дейност.

Теорията се превръща във важна преобразуваща сила само тогава, когато е налице съответна организаторска работа за нейната реализация. Пренебрегването на връзката между идейно-възпитателната и организаторската работа води до две съществени от методологическо гледище теоретични и практически грешки, а именно до абстрактно, самоцелно просветителство и до груб практицизъм, а оттук и до субективизъм в действията.

Историята знае не един случай, когато откъсването на теорията от практиката неизбежно е пораждало грешки, а понякога е довеждало и до възникване на антипартийни течения и уклони. Както за ревизионистите, така и за десните и „левите" спортюнисти в крайна сметка, наред с всичко друго, е характерно и откъсване на теорията от практиката, неумение да се видят и разберат новите тенденции на общественото развитие, потребностите на практиката, следователно и теоретическа безпомощност пред изменящата се конкретна историческа обстановка.

Другарят Дончев обоснова пътищата, методите, средствата за съчетаването на идейно-възпитателната с организаторската работа.

В работата на секцията се отдели внимание и на въпросите за **методиката на партийната пропаганда.** Разисканията показаха, че все по-широко в партийната пропаганда се използват научните методи: прогнозиране, текущо и перспективно планиране. Направеното досега се оцени като добро начало за още по-пълно използване на големите възможности на тези методи за изграждането на партийната пропаганда изцяло върху научни основи. Изказалите се с основание подчертаваха, че е наложително най-рационално да се използват в партийната пропаганда постиженията и методите на социологията, психологията, педагогиката, социалната психология, логиката и други науки. Обоснована беше необходимостта от още по-пълно и последователно прилагане на диференцирания подход, на самостоятелното изучаване на класиците и обществено-политическата литература, за възлагането на учебни и практически задачи, разработване на реферати и други. Сподели се ценен опит по различни страни от работата на партийните органи и организации, на домовете за политическа просвета и партийните кабинети, на пропагандистки кадри. Много другари подчертаха, че по-нататъшната работа на Партията за преустройството на идеологическия фронт, за най-тясно свързване на идеологическата дейност с живота зависи от усъвършенстването на стила и методите на организаторите и реализаторите на идеологическото въздействие.

Иван Мичев — доскоро социолог в Ловешкия окръжен комитет на Партията, сега редактор в сп. „Партиен живот", посочи мястото и ролята на социологическата информация като средство за по-тясно свързване на идеологическата работа с обществената практика. С факти от опита на окръжната партийна организация доказа, че когато действителността се опознава и чрез социологически изследвания, по-целенасочена и свързана с живота е пропагандата. Тя се извършва на осно-

Digitized by Google

вата на по-богат анализ на процесите и явленията, по-пряко влияе за повишаване на трудовата и обществената активност.

Николина Козарова — секретар по „Пропаганда и агитация" на общинския партиен комитет в Ново село, Видински окръг, разказа как използват перспективното планиране за целенасочено ръководство на партийната пропаганда: „Проучихме какъв е съставът на отделните първични партийни организации по възраст, образование, партиен стаж, професионална компетентност, интереси. Внимателно анализирахме какво са учили комунистите през последните няколко години. На основата на тези проучвания изработихме перспективна програма за обучението на комунистите и безпартийния актив, която съвпада с петгодишния план на социално-икономическото развитие на страната, окръга и района.

Преминаваме към диференцирано обучение на комунисти с еднаква подготовка, професия и възможности, като изграждаме звената в рамките на АПК и общинския партиен комитет. В интегрираните звена се учат поотделно учителите, идеологическите работници извън сферата на образованието, икономистите от района, средните селскостопански специалисти, животновъдите, механизаторите. Това позволява изучаваният материал да се свърже по-тясно с живота. Тези форми на обучение излязоха от рамките на отделната първична партийна организация, но повишиха отговорността ѝ за идейното укрепване на нейните членове. Във всяко учебно звено комунистите от една първична партийна организация образуват временна партийна група. Отговорникът на групата системно информира партийното бюро как се учат комунистите.

Петгодишният перспективен план програмира по-нататъшните грижи за подбора, специализацията и усъвършенстването на идейно-теоретическата и методическата подготовка на пропагандистите. Стремим се да специализираме пропагандистите по отделни дисциплини и въпроси, подготвяме и резерви. Пропагандистите са не само възпитатели, но и организатори. Интересуват се от успехите на своите слушатели в производството, от поведението им в живота, поставят на обсъждане в звеното годишните им планове, обсъждат обещанията, които всеки поотделно или колективно поемат през годината. Отчитайки възможностите на всеки участник, те пробуждат у едни интерес към организационната работа, у други поощряват по-голям интерес към социалистическото съревнование, у трети поддържат интерес към научно-техническия прогрес.

Опит за самостоятелната работа на участниците в семинара по проблемите на естетиката при СП „Стефан Караджа" в Каварна — Толбухински окръг, сподели пропагандистът **Антон Карамфилов.** „За успешното решаване на тази сложна задача ние се запознахме с опита на Челябинския областен комитет на КПСС за самостоятелната работа на участниците във формите на политическа просвета с източниците. Домът за политическа просвета на окръжния комитет на Партията в Толбухин вече две години популяризира този опит и насочва усилията на учебните звена към неговото масово внедряване.

Организирахме нашата работа по две направления. **Първо** — разширяване индивидуалната подготовка на всеки участник преди семинарното занятие. **Второ** — активизиране на участниците по време на семинарното занятие. Това стана чрез специално практическо занятие за работа с източниците. То се състоеше от две части: най-напред разяснихме някои основни теоретически положения за необходимостта от работа с източниците. Запознахме участниците с някои нови методи за най-рационално и ефективно използване на първоизточниците. Създадохме условия всеки участник да усъвършенства възможностите

Digitized by Google

си за бързо четене, реакция, подбор на информация от източника и анализ. Раздадохме предварително отпечатан и размножен текст, който всеки прочете два пъти. След това даде отговор на три въпроса. Верните отговори фиксирахме на табло. По този начин всеки получи представа какви са възможностите му за прочит и определяне на верен отговор за единица време. Този подход заостри интереса към следващия етап на практическа работа за съставяне на планове, конспекти, тезиси. Участниците разбраха, че при програмирана работа, при диференциран подход и проявени индивидуални възможности могат да се получат максимални резултати.

За работата на градския комитет на Партията в Радомир за свързване на пропагандата с актуалните проблеми на обществената практика разказа **Елена Вучкова** — секретар на комитета.

— Първостепенна грижа на градския комитет на Партията е да организираме така нашата работа, че да превръщаме все повече звената в системата на партийната просвета в учебно-творчески колективи, в школи за икономически и обществено-политически анализ. Това постигаме, като допълнително включваме актуални теми в учебните планове; там където пропагандистите не са стопански ръководители и не са достатъчно подготвени по икономически проблеми, на занятия се канят директорът, заместник-директорите, главните инженери и други специалисти ръководители, които изнасят информация за изпълнението на насрещните планове и задачите, които има да решава колективът. Поставят конкретни изисквания пред участниците в звеното, а те от своя страна правят ценни препоръки и предложения.

Стоян Бойчев — завеждащ отдел „Пропаганда и агитация" в окръжния комитет на Партията в Перник, постави на обсъждане някои проблеми по подготовката на пропагандистите.

— Когато направихме равносметка докъде сме стигнали, как изпълняваме това важно изискване — да се свързва партийната просвета с актуалните въпроси на обществената практика — сподели той, — установихме, че не всичко се върши както трябва. Дойдохме до извода, че ние само сме казвали как трябва да бъде, а много рядко сме показвали как трябва да бъде. Извършихме значителна промяна в съдържанието на постояннодействуващите семинари с пропагандистите. С помощта на работниците от дома за политическа просвета пропагандистите се подготвят на практика да свържат теорията с живота в следващото занятие. Няколко от тях излагат своите мисли, всички разискват, спорят, предлагат — на основата на тези разисквания всеки подготвя своето занятие, като се съобразява с обстановката. В тази форма на работа ние обхващаме основната част от пропагандистите в окръжната партийна организация.

Рачо Стоянов — секретар на окръжния комитет на Партията в Русе, аргументирано, с анализ на фактите доказа, че от равнището на ръководството на партийната пропаганда и подхода към новите задачи се определя и успехът в решаването на изискването за „решително и неразделимо свързване на идеологическата работа с живота". — Затова ние се заехме да изменим стила и метода в ръководството на партийната пропаганда. Партийните комитети и организации прилагат нов подход към политическата просвета, към масовата пропаганда, по-широко използват нашия и съветския опит. Това се изразява в няколко направления: съдържанието (общо и конкретно) на партийната пропаганда се определя в най-тясна връзка с потребностите, които трудещите се, населението имат в процеса на изпълнението на производствените задачи, в процеса на идеологическото възпитание в хода на решаването на проблемите на жизненото равнище; на културния възход. Осигуряваме последователност и перспективност в марксистко-ленинс-

Digitized by Google

кото обучение на комунистите и безпартийния актив с разработването на шестгодишни перспективни планове. Перспективното планиране внесе стабилност в работата на партийните комитети и организации, осигури последователност и приемственост в обучението на комунистите и трудещите се, в подбора и подготовката на пропагандистите.

• • •

Обсъждането в секцията показа, че наред с успехите има определено изоставане в разработването на важни въпроси на теорията и методите на партийната пропаганда. Бяха направени редица ценни предложения за по-нататъшното развитие на теорията и методите на идеологическата дейност, за усъвършенствуване системата на стимулиране на участниците в идеологическата работа, за подобряване на тяхната методическа подготовка и ораторско изкуство и още много и много други проблеми. Важното е, че състоялият се задълбочен разговор в секцията, както и извършената работа в подготовката и провеждането на националната научно-практическа конференция е сполучлива форма за обобщаване и обмяна на положителния опит и за разработване въпросите на теорията и методите на идейно-възпитателната работа, за да се усъвършенствува по-нататък ръководството и методиката на изучаването на марксизма-ленинизма от комунистите и всички трудещи се в нашата страна.

• • •

Конференцията завърши с пленарно заседание, на което съобщение за работата на секциите направиха ръководителите им: проф. д-р Стефан Ангелов, проф. Никола Великов, проф. Кирил Василев, к. ф. н. Руси Карарусинов.

В проникновено и обстойно заключително слово другарят Александър Лилов изрази задоволството от сериозната, делова и на високо научно равнище работа на конференцията, която направи задълбочен анализ както на успехите, така и на недостатъците. Изрази увереността на Централния комитет на Партията, че тя ще даде значителен тласък за по-нататъшното издигане и усъвършенствуване на партийната пропаганда, на нейното непрекъснато свързване с живота, с практиката на социалистическото строителство.

Другарят Лилов очерта актуалните проблеми, които предстои да се решават в областта на партийната пропаганда, задачите на партийните органи и организации, на обществените организации. Той изтъкна, че основно изискване за свързване на идеологическата работа с живота е преди всичко да се подемат главните задачи, които Партията решава сега, ще решава през седмата петилетка и до 1990 година, задачи, така ярко очертани от другаря Тодор Живков пред Националното съвещание на партийния и стопанския актив в началото на май т. г. След това разгледа някои основни положения на съдържанието, формите, подхода в партийната пропаганда, на нейната организация и ръководство. Спря се на предимствата, които дава социалистическият начин на живот, и подчерта, че партийната пропаганда трябва много по-настойчиво да популяризира тези предимства.

Другарят Лилов изрази дълбоката вяра на Централния комитет на Партията, че идеологическите работници ще влеят своите сили в общия подем на народа за достойна среща на XI конгрес на БКП.

Петрана ТРЕНДАФИЛОВА
Димитър КРАЛЕВ

Digitized by Google

СЪДЪРЖАНИЕ И СТРУКТУРА НА РЕШЕНИЕТО

ЗДРАВКО ЦВЕТАНОВ

Една от главните насоки за усъвършенстване стила на партийните органи след Десетия конгрес са усилията им да разработват и приемат реалистични, научнообосновани и комплексни решения. Все по-широко се осъзнават важните функции на решението като основен механизъм в политическото ръководство.

В настоящата статия ще насочим нашето внимание към съдържанието и структурата на решението, към елементите, които трябва да съдържа то в зависимост от неговата същност, роля и значение.

Извор за наблюдения и анализи ще бъдат протоколите на партийните органи и организации. Те по своеобразен начин отразяват живота и дейността на партийните колективи, посочват техните постижения и нерешени въпроси. Същевременно показват и някои характерни моменти в съдържанието и структурата на приеманите решения.

КОЛИЧЕСТВЕН АСПЕКТ НА ПРОБЛЕМА

Бюрото на Димитровския районен комитет на Партията в София през 1974 г. е организирало 27 заседания. На тях са разгледани 162 въпроса, по които са приети 370 партийни решения, оформени в 748 точки. От взетите през годината решения (64%) 237 броя са записани в един пункт, 56 броя — в два пункта, 29 решения — в три, 16 бр. — в четири, 10 бр. — в пет и 21 решения — в шест и повече пунктове.

На пръв поглед данните показват, че най-голям е делът на утвърждаващите решения, т. е. на тези организационни актове, чрез които в една или две точки се формулира становището на партийния орган, изразява се неговото отношение и оценка към разглеждания въпрос. Бюрото на РК утвърждава на 17 заседания 166 членове на БКП, на 2 — двадесет новоизбрани партийни секретари, на десет — списъци за награждаване на партийни активисти. Решават се 115 кадрови проблема, 16 различни финансово-домакински въпроси и т. н.

В същото време с единпунктови решения се утвърждават поредица от планове, програми и мероприятия. Шест пъти бюрото на РК на

Digitized by Google

Партията приема перспективни и оперативни планове, на тринадесет заседания одобрява различни видове мероприятия, осем пъти приема планове за подготовката на пленарни заседания и конференции. Утвърждава тринадесет предложения, мерки, указания, системи и други насочващи дейността документи.

Като се вземе предвид обстоятелството, че приетите планове и мероприятия съдържат в себе си и разгърната програма от задачи, става ясно, че известна част от „еднопунктовите" решения поставят комплекс от насоки и всъщност са широка програма за практическа дейност. А това увеличава обема на приеманите през годината ръководни указания, усложнява работата по изпълнението им.

Логично възниква въпросът — необходимо ли е приемането на толкова „много" партийни решения и не може ли работата да се сведе в едни по-оптимални граници и очертания?

Броят на приеманите решения има двояко значение. От една страна, за да се ръководи и направлява развитието на процесите, са необходими различни видове насочващи дейността документи. Една от главните линии, по които протича ръководната роля на Партията, на нейните органи и организации — това е работата на отделните партийни звена и на Партията като цяло по вземането на партийни решения и организирането на тяхното изпълнение.

От друга страна, не във всички случаи по-големият брой приети решения реципрочно увеличава ролята на партийните комитети и организации като органи за политическо ръководство на масите. Многото решения крият по-голяма опасност от неизпълнение. Те насочват усилията в много направления, дифузират ръководното въздействие.

Особено важно е да се намери мярата на този процес. Понякога се отива към едната или другата крайност. Едната тенденция намира израз в стремежа на отделни органи и организации да приемат повече решения, да вземат отношение по много въпроси. Други абсолютизират необходимостта за намаляване броя на приеманите решения. Те се стремят на всяка цена да постигнат намаление на количеството, като считат, че това е в съзвучие с времето и измерител за ефективност на партийното ръководство.

Обективна основа за проява на първата тенденция е развитието на самия обществено-икономически живот, по-големите и сложни задачи, които възникват през етапа на развитото социалистическо общество. Чрез своите решения партийните органи и организации насочват усилията на комунистите и трудещите се към осъществяването на основните партийни и държавни директиви. Като засягат всички страни на партийна дейност и всички сфери на социалистическото строителство, те регулират развитието на протичащите в обществено-икономическия живот и дейност процеси, в очертаната от Партията насока в полза на обществения прогрес.

Естествено е с развитието на обективната действителност, с увеличаване и усложняване на нейните страни, връзки и взаимоотношения обективно да нараства нуждата от повече партийни решения. В подкрепа на това твърдение говори и практическата дейност на някои партийни комитети и организации. Докато през първото тримесечие на 1972 г. партийните организации от гр. Девня са приели 643 решения, то през същия период на 1973 г. броят на взетите решения нараства на 1154. Същата тенденция се очертава и в окръжния комитет на БКП във Враца. През 1974 г. бюрото на окръжния партиен комитет е приело 690 решения, два пъти повече в сравнение с 1971 г.

Тази тенденция има и свое субективно основание. То се корени в обстоятелството, че в отделни случаи част от партийните органи и организации не съумяват правилно и навреме да видят и отделят основ-

Digitized by Google

ното, решаващото звено в развитието на процесите. Не винаги правилно определят проблема за обсъждане, не разграничават по най-добрия начин своите функции от функциите на другите органи в системата на социалното управление, не всякога успешно диференцират отговорностите между различните звена в организационната структура на Партията.

Отделни партийни органи понякога се занимават с въпроси, които успешно и делово биха се решили на друго равнище. Бюрата на някои партийни комитети в стремежа си правилно да направляват дейността на определено звено неедноократно се занимават със състоянието на неговата работа. И както сочи в оценката си ОК на БКП в Разград, „от анализа на причините и недостатъците се вижда, че голям дял за тях имат местните органи и организации, кадрите, към работата на които трябва да има по-голяма взискателност и контрол."

Това обстоятелство понякога се подсилва и от желанието на ръководствата на някои отдели и сектори да внасят по-голям брой въпроси в изборния партиен орган, да „заангажират" по-определено бюрото с работата на наблюдавания отрасъл, да „издигат" по такъв начин дейността на ръководения сектор. Такова увлечение се забелязва предимно в работата на отрасловите отдели. Докато през 1974 г. по предложение на отдел „Организационен" бюрото на ОК на БКП във Враца приема 104 решения (спрямо 77 за 1971 г.), то за същия период по предложение на промишлено-стопанския отдел приетите решения са се увеличили три пъти, а тези от селскостопанския — два пъти.

Към увеличаване броя на партийните решения се отива и в случаите, когато не се отчита изпълнението им и след всяко неизпълнение следва поредица от нови решения. Така на мястото на всяка неизпълнена директива идва нова партийна насока. „Получава се — казва др. Тодор Живков — верижна реакция от решения за изпълнение на взети вече решения."[1] Увеличаването на приеманите партийни решения затруднява организаторската работа в процеса на изпълнението им. В тези случаи партийните комитети и организации не съумяват организирано и планомерно да обхванат идеологически и организационно тези непрекъснато никнещи „нови" насоки, в резултат на което някои партийни решения не се изпълняват, а резултатите от други са незадоволителни.

Това обстоятелство налага един критичен преглед на политиката по отношение количеството на приеманите партийни решения. Те трябва да съответствуват на съществуващата в живота необходимост, да съответствуват на възможностите на обществено-политическите и трудовите колективи. И това е първопричината, поради която в дейността на отделни ПК и организации започва все по-силно и ярко да се проявява стремежът към намаляване броя на приеманите партийни решения.

В тази насоченост има голяма рационалност и практически смисъл, защото силата на Комунистическата партия зависи не само от уменнето ѝ да взема правилни, научнообосновани решения, но и от способността ѝ да организира тяхното практическо реализиране. В правилното решаване на тези две страни на партийното ръководство е заложен ключът на действеността и ефективността в работата на ПК и организации като органи за политическо ръководство на масите. Съобразяването, отчитането на диалектическата взаимовръзка и зависимост между тези два основни момента води до постигането на практически резултати в ръководната партийна дейност.

[1] Т. Живков, Заключителна реч пред Националната партийна конференция.

Digitized by Google

Но не всяко усилие за намаляване броя на приеманите решения е полезно и резултатно. Не може да се приеме подходът на някои партийни комитети и организации да приключват обсъжданите въпроси, без да изразят по тях своето отношение и оценка. Бюрото на ГК на БКП в Брезник например през 1974 г. не е приело партийни решения по над тридесет от разглежданите въпроси. То е обсъждало различни прецечки и информации, водило е разговори по тях, но решения не съществуват.

Не се подобрява работата с партийните решения и в случаите, когато се отбягва разглеждането на основни за живота и дейността на колективите проблеми. През 1974 година бюрото на градския комитет на БКП в Оряхово рязко намалява броя на разглежданите материали, а с тоза и количеството на взетите решения. От 411 през 1973 г. те спадат на 178 за 1974 г. Това намаление е станало предимно за сметка на стесняване кръга на разглежданите идеологически и организационни проблеми. По промишлено-стопанските задачи бюрото запазва линията тематично по-широко да обхваща въпросите. То обсъжда 27 информации, анализи и доклади, по които са приели 68 решения. Разглежда състоянието на съревнованието, перспективното развитие на предприятията, дисциплината, качеството, техническия прогрес, изпълнението на плана в промишлеността и селското стопанство. Приема мерки за изпълнение на 51, 52, 55 и 62 постановление на МС, по прегледа за обществената производителност на труда, анализ на трудовите ресурси и на състоянието на нормативните запаси, разглежда хода на строителството.

В същото време в дневния ред на девет от заседанията са записани „организационни въпроси" и по тях има приети 22 решения. Но вникнем ли по-детайлно в характера на разглежданите въпроси, ще установим, че три пъти се утвърждават членове на БКП, четири пъти промени в изграждането на ППО, два пъти се приемат оценки на номенклатурните кадри, осем пъти — планове и мероприятия, седем пъти се решават кадрови проблеми. С това се приключва кръгът на организационните въпроси в голямата и решаващата сфера — партийно-организационната. В подобна светлина стоят и проблемите на идейно-възпитателната работа.

Не бива да се забравя, че партийната дейност по своята същност и характер е комплексна. Между нейните политически, идеологически и организационни аспекти има много голяма близост, органическа връзка и взаимозависимост. В сърцевината стоят политическите цели и задачи. Но вътрешната ѝ диалектика е такава, че не е възможно да се реализира каквато и да било политическа задача, ако не разгърнем в необходимата степен комплекса от идеологически и организационни мерки, ако не подберем правилно съвкупността от средства, форми и методи на работа за осъществяването ѝ, ако не я обезпечим партийно-политически.

На пръв поглед броят на взетите решения и разглежданите проблеми е чисто количествен измерител в ръководната дейност. Но те са необходимо условие за постигането на желаните резултати. По-ярко трябва да се разграничат основните тенденции в живота и дейността на партийните и трудовите колективи, да излизат на преден план структурно-определящите въпроси.

СЪДЪРЖАНИЕТО — ОСНОВНОТО В ПАРТИЙНОТО РЕШЕНИЕ

Съдържанието на партийното решение разкрива подхода към назрялия проблем, пътищата, по които ще се постигне обществено значимата цел.

Digitized by Google

Едно издържано по съдържание решение, с изградена система от идеологически и организаторски средства за изпълнението му е най-добрата основа за постигане на стоящите задачи. Когато целта е постигната, не е необходимо повторно да се взема решение по същия въпрос.

Както показва практическият опит, партийните решения се изпълняват успешно, когато тяхната формулировка съдържа оценката на ръководния орган, отношението му към досегашната работа на отделните органи и кадри. Политиката по израза на Ленин е преди всичко изразеното отношение на съответната партия и класа. Партийното решение, като съставен елемент и конкретизация на тази политика, трябва да съдържа в себе си елементите и на политическо отношение. А това практически се осъществява не само чрез съдържанието на поставената политическа цел и задача, но и посредством точната преценка на състоянието на дейността на органите и дейците.

Изложените съображения и аргументи подчертават, че партийното решение обикновено има два основни раздела и като правило то се състои от две части. В констативната се дава кратко изложение и оценка на разглеждания проблем, формулират се в синтезиран вид изводите на партийния орган или организация. Постановяващата (насочващата) съдържа набелязаните от събранието или комитета конкретни мероприятия за постигане на очертаната цел. Насочващата част на партийното решение е диалектически свързана с констативната, произтича от нея, и се обуславя от дълбочината на вникването в състоянието на проблемите, от обективните критерии за оценка.

Добре е изразена спецификата на тази вътрешна взаимовръзка между основните части в решението на бюрото на ОК на БКП в Бургас за състоянието на работата в ЦНИРД. В размер на една страница бюрото на ОК на БКП посочва положителните моменти и пропуските в работата, анализира причините за тях. Констатира, че съществуват теми, несъгласувани с нуждите на производството, удължаван е цикълът на разработките, недостатъчна е готовността при внедряването на проектите и т. н.

Силата на насочващата част на партийните решения, тяхната действеност и роля в живота на нашето общество се заключава в обстоятелството, че те извеждат партийните задачи от конкретния анализ на състоянието на процесите и тенденциите в тяхното развитие. Затова и едно от отличията на партийното решение е неговият политически характер. То насочва работата на другите органи и организации в системата на социалното управление. Съобразно с ленинските принципи на партийно ръководство то чертае линията в развитието на обществено-икономическия живот, определя задълженията и отговорностите на различните отреди на класата и трудещите се маси. Тази си роля решението изпълнява чрез своите две основни части, които, взаимно свързани и допълващи се, са добра основа за политически подход към решаването на задачите, строго разграничават функциите на различните органи в системата на социалното управление и съгласуват дейността им в очертаното от целта на решението направление.

Затова не е съвсем правилна практиката на отделни партийни комитети и организации, които изработват констативната част само за отчетно-изборните събрания и конференции, за пленарните заседания на комитетите

С две ясно очертани части могат да бъдат по-разгърнатите партийни решения, които се отнасят до основни, важни процеси и дейности. Върху широтата на съдържателната част оказват влияние много обективни и субективни обстоятелства. Преди всичко тя зависи от характера на разглеждания проблем, от времето на неговото об-

Digitized by Google

съждане и необходимостта от изясняване на политическата му значимост. Кратък е видът на партийното решение, непълни са неговите компоненти в случаите, когато то няма за задача да внася по-чувствителни изменения в усъвършенстването и развитието на разглежданата дейност, при решаването на определена оперативна задача или при проблем с изяснена политическа позиция.

Съдържанието на решението зависи и от равнището на органа, който го приема. Решението като организационно-партиен акт ускорява и „привежда" развитието на дадени процеси и явления в определено желано състояние, чрез правилното насочване и мобилизиране дейността на отделните колективи. В този смисъл то е толкова по-обширно, колкото по-високостоящо е партийното звено в организационната структура на Партията На равнището на по-висшестоящите партийни органи проблемите имат по-широк обхват и значимост, по-голям брой органи и организации, за които те се отнасят. Приетите партийни решения имат по-голяма широта на влияние, по-ярко изразена констативна и насочваща част.

Съдържанието на решенията на първичните организации съдържа целта и задачите, пътищата за тяхното достигане и основните мероприятия Тук решенията получават по-голяма конкретизация и разгърнатост в ширина. В тях по-детайлно се уточняват задачите, но обемът им остава по-малък. По-разширени са решенията на събранието.

Видът на ползваните методи и средства и начинът на тяхната синхронизация също влияят съществено на съдържанието на партийното решение. По-кратък вид може да има в случая, когато не са необходими разгърнати действия или когато партийното решение трябва да се съчетае с друг документ, насочващ партийната дейност, който ще се изработи след допълнително проучване на въпроса. Такъв характер има решението, взето от бюрото на ОК на БКП в Хасково през 1972 г. за увеличаване производството на царевица. „Бюрото счита, че са назрели условия в окръга да се постигне през 1972 г. среден добив 600 кг от 65 000 дка поливна царевица и задължава отдел „Селскостопански" и управление „Земеделие" да разработят сценарий за изпълнението на това решение.

В други случаи, когато има по-голяма предварителна яснота за пътищата, по които ще се достигне определена цел, приетото решение може да има по-разгърната форма. То не само посочва целта и главните насоки за нейното постигане, но и комплекса от мероприятия за осъществяването им. В този случай решението съдържа целта и програмата за нейното реализиране. То е разгърнато по обем и не се нуждае от други подпомагащи и насочващи документи. Разглеждайки възможностите за повишаване културата и обществената производителност на труда в селското стопанство, ОК на БКП в Ямбол приема такова разгърнато решение. В него са очертани десет основни насоки на работа с богат комплекс от мероприятия за тяхното постигане. Този документ става основа за работата на всички партийни и стопански звена, база за разгръщане на активна дейност.

СТРУКТУРА НА ПАРТИЙНОТО РЕШЕНИЕ

От съдържанието и обема на решението зависи и неговата структура. Като вътрешна организация на елементите на съдържанието тя има за задача така да разположи неговите компоненти, че да подчертава основните страни и моменти на съдържанието, да откроява функционалните им връзки и зависимости. Според наличието на елемент на творчество, степен на еднотипност и други класификационни крите-

Digitized by Google

рии партийните решения се делят на различни видове. За структурното изграждане на партийните решения особено важно е да се определи видът на партийното решение, добре да се познават съответните изисквания към него.

Голям е делът на еднотипните решения. Чрез тях партийният орган утвърждава нормативни положения спрямо даден комунист, орган или дейност. Такива са решенията, свързани със състава, по някои аспекти в работата с кадрите и др.

В оформянето на тези решения обаче често се допускат неиздържани формулировки. Някои партийни комитети неправилно записват: „Освобождава от длъжността директор др. ...", „Назначава др. ... за директор ..." и т. н. По-правилно е постъпил Димитровският районен комитет на БКП, който в едно от решенията си е записал: „Бюрото на РК на БКП снема доверието си от инж. ... като директор на ... и предлага на ИК на СГНС да бъде освободен от заеманата длъжност за това, че със своите действия и решения позволи в предприятието да се създаде груповщина, нарушава партийните норми на поведение, задушава критиката, има лош стил и метод на работа ..."

В съдържателното оформяне на решенията по въпросите на членството се забелязва едно необяснимо богатство от разнообразие. Някои партийни комитети записват: „Потвърждава решението на ППО за ...", други посочват само името на утвърждаваният комунист, трети изреждат поредица от данни, включително и неговата възраст, образование, членство в ДКМС и т. н. В голямата си част обаче партийните комитети правилно посочват само необходимите за целта нормативни положения като „Утвърждава др.... от ППО ... с партиен стаж ... и социално положение ..."

Докато формулирането на еднотипните решения представлява предимно нормативна и по-малко творческа дейност, то значително по-трудно е да се изготви решение с наличието на елемент на творчество. Тук главното е не да се познават определени нормативни положения, а да се усвоят основните принципни положения за строежа на партийните решения и да се открие тяхното конкретно построяване в отделните случаи. Структурата на партийното решение по своята същност изразява неговия вътрешен строеж, подредеността на основните му съставки, характера на техните връзки и функционални отношения. Тя може да има повече или по-малко компоненти и се оказва различна както за различните видове решения, така и за отделните решения от един и същ вид. Обективна основа на това различие се явяват многостранният характер на партийната дейност, широкият кръг на решаваните проблеми, разнообразието в условията на живот и дейност на партийните комитети и организации, различните равнища в подготовката на техните органи и кадри и преди всичко творческият характер на самата партийна дейност.

Партийното решение не е съвкупност от разнородни елементи, а комплекс от свързани в едно цяло части. От гледна точка на изпълняваната от него социална функция в моментите на пълнота то съдържа три основни структурни компонента: ЦЕЛ—НАСОКИ—ЗАДАЧИ.

Определящ, главен и водещ компонент в структурата на партийните решения е целта. Тя е израз на определени потребности и реален резултат от степента на тяхното досегашно решаване. Възниква само тогава и дотолкова, когато и доколкото материалните условия за нейното решаване вече съществуват или се намират в процес на създаване. Явява се като отражение на обективните тенденции на развитието, субективен образ на бъдещите резултати и изпълнява ролята на стимулатор и регулатор в дейността на партийните звена, в постъпките и действията на техните членове.

Digitized by Google

В един анализ на градския комитет на БКП в Казанлък се посочва, че „след призива на Партията за предсрочно изпълнение на производствените планове възникна задачата планът да се изпълни 10 дни предсрочно. Всички органи в предприятията подчиняват своите решения на тази основна задача. Получи се ясна, обединяваща цел, което се отрази положително върху подготовката и вземането на конкретни решения при строго разграничени функции за нейното изпълнение.“ В същото време се отчита, че 35% от решенията, взети от ППО, имат общ, призивен характер. По данни на градския комитет на БКП в София в 30% от решенията не се формулират ясно целите.

Пряко от целта произтичат насоките, защото те посочват пътищата за нейното достигане. Като произтичат пряко от целта и очертават главните пътища за нейното достигане, те служат като връзка между целта и задачите, изпълняват една междинна и обслужваща ги роля. Тяхното място, брой и размер в приетото решение зависи от големината на поставената цел, от широтата на отношенията и задачите, от богатството на мерки, които са необходими за достигането ѝ. Насочващата част се очертава по-добре в проблеми, които се характеризират с по-голяма острота на поставените въпроси, които изискват поставянето на по-значими цели и по-голям обем преобразования за достигането им. За по-малко значимите въпроси и при задачи с по-тясно очертани, по-ограничени и едностранчиви връзки и отношения ролята на насоките в структурата на партийното решение остава по-слабо изразена, а в отделни случаи и липсва. В тези моменти целта на решението непосредствено се свързва със задачите и пряко „кореспондира“ с тях. Насоките тук не са специално очертани, а влизат в състава на една или друга по-крупна задача.

Правилно очертаните задачи в структурата на партийното решение са условие за постигане на целта. Те зависят от целта, от нейната големина и насоченост, от необходимия кръг от дейности за достигането ѝ. Те свързват целта с изпълнителите и осигуряват практическото ѝ реализиране. Заедно с целта те образуват групата на структурно определящите компоненти на партийното решение и имат най-голямо значение в направляването на съответните процеси. Затова задължително се намират в състава на партийните решения, колкото и в синтезиран вид да е дадена тяхната формулировка.

Ръководейки се от тези основни общи положения, познавайки тяхната същност и изисквания, партийните комитети и организации проявяват необходимото творчество, структурно правилно изграждат отделните видове решения, очертават добре основните им звена, изграждат вярно техните връзки. С това създават и необходимите условия и предпоставки за целенасочено, комплексно и резултатно направляване на процесите, за издигане равнището на партийното ръководство и дейност.

Digitized by Google

ПАРТИЙНИЯТ КОМИТЕТ

ОТ ТЕОРЕТИЧЕСКИ ИЗВОДИ КЪМ ПРАКТИЧЕСКИ ДЕЙСТВИЯ

ЛИЛЯНА КАНЕВА, ИВАН МИЧЕВ

На 6 юни т. г. в гр. Пловдив се състоя научно-практическа конференция на тема: „Първичната партийна организация — първообраз на бъдещото състояние на колектива" Основен доклад внесе Петко РУСЕВ — главен редактор на сп. „Партиен живот". Конференцията бе ръководена от кандидат-члена на Политбюро на Централния комитет и първи секретар на окръжния комитет на Партията Дража ВЪЛЧЕВА.

Няколко нови момента изграждат своеобразието на тази конференция. Става дума преди всичко за намерението на нейните организатори тя не само да повиши теоретическите знания на комунистите по един важен актуален за партийната практика проблем, но и за сполуката им да създадат конкретна програма, която да осветлява практическите действия на окръжната организация няколко години напред. Програмата е опит да се приложи програмно-целевият подход в сферата на партийния живот. Разработена е с активното участие на редакционни работници от списание „Партиен живот".

Конференцията е подготвителен етап за пленум на окръжния комитет. Това е друга нейна отлика. Цялото богатство от изяснени проблеми, изказани мнения, аргументирани предложения ще бъдат обсъдени във висшия ръководен орган на окръжната организация, за да се превърнат действително в програма за действие.

Цялата организация на конференцията, характерът на изказванията, конкретните измерения на предстоящата дейност пораждат много мисли и за творческите търсения на окръжния комитет, възприел един подход, който безспорно ще доведе до по-добри практически резултати.

ЗАМИСЪЛЪТ НА КОМИТЕТА

Ще започнем от целите на самата научно-практическа конференция. В партийната дейност тя обикновено има предназначението да обсъжда актуални теоретични проблеми, непосредствено свързани с практическата работа. Тя разширява кръгозора, повишава активността и самостоятелността в овладяването на знанията. Неведнъж сме присъствували на конференции, на които умело е разработен научен доклад, но в процеса на обсъжданията липсва научното търсене, про-

Digitized by Google

мъква се емпиричното изреждане на факти без достатъчен анализ, без теоретични обобщения... И в повечето случаи двете съставки на конференцията „научната" и „практическата" остават откъснати, независими една от друга, без да образуват онази сплав, която да обобщи и издигне практическата дейност до нивото на научните изисквания. В организацията на пловдивската научно-практическа конференция този недостатък умело беше избягнат. Конференцията се превърна в свързващо звено на най-важните актуални, теоретични и програмни изисквания за превръщане на първичната организация в първообраз на бъдещото състояние на колектива с богатото изучаване и анализиране на положителния опит и слабите страни в Пловдивската окръжна организация. Теоретичните проблеми бяха разработени в доклада на др. Петко Русев, главен редактор на сп. „Партиен живот", които участниците в конференцията получиха предварително и обсъдиха. Положителният опит старателно бе анализиран и обобщен. Предложената за обсъждане програма обхваща всички нива на партийната дейност. Всеки присъствуващ имаше свое виждане, формирано мнение, защото бе усвоил много нови знания и същевременно участвувал в разнообразна дейност, която повдигаше проблеми, търсеше нови решения. Разговори за ролята и мястото на комуниста и за формиране на обществена среда в трудовия колектив са водени във всички партийни групи. По-късно тези разговори се пренасят в първичните партийни организации, където се правят опити в теоретичен аспект да се изяснят условията и факторите, способствуващи за по-нататъшно издигане ролята на ППО като ръководно политическо ядро и първообраз на бъдещото състояние на трудовия колектив. Друга група мероприятия реализират градските, районните, общинските, заводските и учрежденските комитети. Научно-практически конференции организират Карловският тракторен завод, завод „Червена звезда", много организации в Пловдив, в Ръжево Конаре, в Първенец и др. Значителна група партийни комитети докладват в бюрото на окръжния комитет търсенията си да усъвършенствуват своя стил и обогатят формите на работа на първичните организации като органи на политическо ръководство.

Този широк диалог, воден в различните равнища на партийните органи, е най-добрата подготовка за провеждането на самата конференция. Нейните участници имат известна психологическа нагласа, един предварително натрупан потенциал от мисли, схващания, разбирания и виждания, които ще обсъдят, ще изяснят, ще конкретизират на самата конференция. Може би и затова някои от изказванията на научно-практическата конференция не само разказваха за постигнатите успехи в един партиен колектив, а фактите станаха основа за широки обобщения и анализи, някои от тях се извисиха до теоретични обобщения. Лилиана Мулетарова очерта механизма на взаимовръзките между първичната организация и трудовите колективи, обоснова ролята на съзнателността в поведението на комуниста, функциите на партийния актив.

Димитър Добрев разказа за експериментирания при тях тезисен метод за изработване на многовариантно решение, директорът на междуокръжната партийна школа Стоян Диков говори за организационата култура на партийния секретар, за ролята му в разрешаване на противоречията; Гаврил Василев свързва развитието на първичната организация с развитието на социалистическото общество и т. н.

И ето тук най-добре се очертава тази специфична функция, която може да реализира само научно-практическата конференция — да дискутира важния за практическата дейност теоретичен проблем, издигайки научната подготовка на партийните дейци в комунисти; на второ място да прецени практическата дейност през критерия на науч-

Digitized by Google

ните изисквания, да постави всички въпроси, които чакат своето решение. И нещо особено важно и съществено — да обсъди с най-широк актив направленията, конкретните задачи и функции на всички органи, от които зависи реализирането на голямата задача за превръщане на партийната организация в първообраз на бъдещото състояние на колектива.

Обстоятелството, че научно-практическата конференция обсъжда и известни насоки за изменение на бъдещата дейност придоби и друг смисъл. Фактически преди програмата да бъде узаконена от ръководен орган, в случая от пленума, тя нашироко се обсъжда от онези, които ще бъдат действуващи лица и нейни изпълнители. Не става дума само за предварителна психическа подготовка на изпълнителите, а за това, че самите изпълнители в известна степен участвуват във формирането на бъдещите решения. По този начин неимоверно много се разширява колективната основа в ръководството на социалните процеси. От друга страна активното участие на по-широки слоеве в изработването на решенията повишава отговорността и съзнателността на комунистите в процеса на изпълнението.

Този замисъл — да се съедини научното изясняване на проблема с богатството на положителния опит и нерешените практически въпроси — най-пълно се доближава до съдържанието на самата научно-практическа конференция като форма в партийната работа. Израз на това единство между формата и съдържанието е изработената програма за развитие на първичните организации като политически ядра и първообраз на трудовите колективи до 1980 г. Теоретическото изясняване се съпътствува с набелязване и обсъждане на главните цели в развитието и с онзи комплекс от организационни и материални средства, които ще доведат до тяхната реализация.

ПРОГРАМАТА

По време на подготовката се задаваха и такива въпроси: „Има ли основание да се обсъжда такъв основен документ на теоретична конференция? Не противоречи ли това на принципите и нормите на партиен живот? Едно по-задълбочено вникване в съдържанието и технологията на нейната подготовка и провеждане отхвърля тези аргументи. Напротив. Идваме до извода, че сме се докоснали до един подход, който издига партийната дейност на по-високо ниво. Чрез проекто-програмата теоретическото равнище на конференцията се свързва с богатата партийна практика. И това не става на думи, а с посочването на необходимите конкретни действия за достигане на големите цели, осветени от теоретическата мисъл. Конференцията няма право да взема решение, но това не я лишава от възможността да предложи на партийните органи програма за действие, която е дело на болшинството от комунистите. По различни пътища тя обобщава най-добрия опит за работата на ППО. Опит от окръга, страната и богатата съкровищница на КПСС.

Програмата привлича внимание и със своята структура. Усилията да се приложи програмно-целевият подход са довели до нарушаване на нашите представи за такъв род партийни документи. В нея липсват традиционните раздели и има следният най-общ вид. Най-напред се формулира главната (стратегическата) цел. Тя е съобразена със задачата, която постави Тодор Живков на Съвещанието на орденоносците и първенците в Перник: „Програмата да съдействува всички ППО до 1980 г. да овладеят още по-добре и да реализират по-пълно програмните изисквания и уставните задължения и функции, да усъвършен-

Digitized by Google

ствуват своя вътрешен живот и ръководството на колективите, сред които работят, за да могат успешно да изпълнят поставената задача: със своята идейност, със своя състав, активност и инициатива, с взаимоотношенията между комунистите, между комунистите и другите трудещи се, с комунистическите добродетели на своите членове, с вътрешната демокрация и дисциплина, със своята непримиримост към недостатъците, със своята борба за ускоряване на техническия прогрес и неукротимото си чувство към новото, партийните организации следва да се развиват като първообраз на бъдещото състояние на трудовите колективи, да бъдат пример за подражание, за поука."

Такова е стратегическото направление в развитието на първичните организации. Направление за повече години. В каква по-конкретна насока трябва да се развиват първичните организации през близките 5 години, за да се приближават степен след степен до постигането на това направление? И тук се натъкваме на трудността да се прилага програмно-целевият подход в партийната сфера, където социалните процеси и явления не винаги имат количествени измерители.

В програмата са посочени две основни цели, които в настоящия момент водят към главното направление. Първата се отнася до саморазвитието на самата първична организация като образец на вътрешноколективни отношения, образец на най-съвършени форми и методи на работа. Тя е формулирана така: „Всички ППО да се развиват като самодейни организации, като авторитетни и боеспособни ръководни политически ядра и първообраз на бъдещото състояние на трудовите колективи, да се обогатяват формите и методите на техния вътрешнопартиен живот, да се издигат качествата на комунистите".

За засилване на влиянието върху процесите в трудовия колектив особено значение има примерът в идейното и организационното състояние на самата първична организация.

На второ място партийните организации като политически ядра на трудовите колективи направляват цялостния живот в звеното, в което са изградени, отговарят не само за изпълнение на производствените задачи, но и за реализирането на всички функции на трудовия колектив. Ето защо втората цел е насочена изцяло към усъвършенстване на трудовия колектив: „Партийните организации да подобрят своята организаторска и идейно-възпитателна работа с колектива с оглед да се издигне неговото единство, съзнателност и убеденост в правотата на партийната линия, да стане той най-активен участник в реализацията на партийната политика чрез издигане на управленческите му функции и творческото му участие в труда". По-нататъшните степени на конкретизация на двете основни цели в програмата са обозначени като задачи. Всяка задача съдържа комплекс от мероприятия.

Какви задачи според съставителите на програмата ще доведат до постигането на първата основна цел:

— подобряване на социалния и качествения състав;

— усъвършенстване дейността на ППО като политически органи, способността им да разработват и дават политически насоки за своето и на колектива развитие, да приемат научнообосновани решения;

— последователно прилагане на ленинските принципи и норми на партиен живот. Развитие на колективизма, разширяване и развитие на вътрешнопартийната демокрация, критиката и самокритиката;

— издигане ролята, отговорността и активността на всеки комунист в живота и дейността на организацията и колектива;

— утвърждаване във взаимоотношенията между комунистите в организацията принципиалност, другарство и взаимопомощ, взаимна взискателност, колективизъм, сътрудничество, организираност и дисци

Digitized by Google

плина, които повишават единството и боеспособността на организацията.

Какви и колко трябва да бъдат тези задачи е действително въпрос на търсения. Творческото осмисляне на реалното състояние и насоките за неговото развитие е довело съставителите на програмата именно до тези пет съществени направления.

По втора основна цел задачите са само две:

— да се укрепи и усъвършенствува пряката връзка на организацията с колектива с оглед при всички обстоятелства да се формират високо активни и боеспособни колективи, годни творчески да реализират стоящите пред тях задачи;

— да активизират и правилно да направляват работата на административно-стопанските ръководства и обществените организации, да издигат тяхната отговорност.

Дали тези две задачи са достатъчно конкретни, дали не повтарят в известна степен основната цел и дали изчерпват нейното съдържание е въпрос на по-нататъшно обсъждане и работа по този документ.

* * *

В програмата е направена смела крачка да се определят действията и на различните органи, които ще доведат до изпълнението на определената задача. Разграничени са 3 основни нива: окръжен комитет; градски, районен, заводски, общински и учрежденски партийни комитети, първична партийна организация. Мероприятията на тези 3 нива образуват единство, комплекс от действия, които водят до определената задача. Тук ярко проличава новото в подхода: целта определя действията на различните органи, тя насочва и обединява техните усилия.

Степента на конкретност тук нараства. Не е съвсем леко да се определят главните мероприятия на тези органи за 5-годишен период. Тези мероприятия трябва да бъдат насочващи, до известна степен директивни. Те да подсказват, да направляват, без да регламентират и ограничават инициативата и творчеството.

За опасността от регламентиране при приложение на програмно-целевата методология в партийната работа говориха част от присъствувашите. Ако внимателно се вгледаме в мероприятията, ще установим големите възможности на партийните организации да построят своята дейност според конкретните условия, да развиват и усъвършенствуват онези направления от своята работа, които ще доведат до реализиране на поставената задача.

ОТ КОНФЕРЕНЦИЯТА ДО ПЛЕНУМА

Атмосферата по време на обсъждането беше изключително творческа и делова. Много от изказващите повдигнаха дискусионни теоретични проблеми, защитиха определени становища, разкриха нови аспекти и аргументи. И това бе напълно основателно. Актуалността на разглеждания на конференцията въпрос, цялата подготвителна работа, включили широки среди комунисти, заедно с новите моменти в подхода създадоха изключителен интерес към обсъжданите на конференцията мероприятия. С много предложения, допълнения, съображения присъствуващите се стремяха да усъвършенствуват предложения проект, да изяснят конкретната перспектива в своята предстояща работа.

Цялото богатство от предложения и съображения сега се обсъжда в окръжния комитет, прецизират се формулировките на целите и задачите, допълват се мероприятията и инициативите. Това е последният етап от работата на научно-практическата конференция и съще-

Digitized by Google

временно подготвителен етап за предстоящия пленум на окръжния комитет.

Какъв е приносът на конференцията за работата на пленума?

Тя е форум, който подпомага процеса на подготовката на решенията, съединявайки в единство постиженията на теоретичната мисъл, обобщаването на положителния опит, резултатите от социологическото изследване. Конференцията изяснява картината на състоянието и тенденциите в развитието. Фактът, че програмата се обсъжда на научно-практическа конференция, разширява твърде много колективната основа на бъдещите решения.

Чрез прилагането на програмно-целевата методология се изяснява организацията на изпълнението. Тя превежда програмните изисквания на езика на конкретните мероприятия и инициативи, с които те ще се реализират. Определя функциите на различните социални фактори, координира и обединява в здраво единство техните усилия за постигане на поставените цели.

Програмата има и несъвършенства. Много от тях се посочиха на конференцията. Пленумът сега ще си каже думата. Но нашата цел е да насочим вниманието към новото в подхода към този основен проблем на партийната работа. Всяка крачка към неовладяното винаги е придружена с трудности. Богатият партиен опит и многостранната практика са наш изпитан съдник.

РЪКОВОДСТВОТО НА ПЪРВИЧНИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ

ВЕСА СОТИРОВА

Първичните партийни организации като основа на Партията заемат важно място в живота и ръководната ѝ дейност. Те стоят най-близко до безпартийните и имат възможност най-непосредствено да им влияят. Затова Десетият конгрес на Партията постави задачата „да се повишава отговорността на първичните партийни организации, да се разширяват техните права и контролни функции, да се засилва тяхната авангардна роля“[1].

Ръководейки се от тези изисквания, Софийският градски комитет на БКП през последните години полага системни грижи да се издига ролята, боеспособността и самоинициативата на първичните организации. Периодът след Десетия конгрес се характеризира с по-близкото им, конкретно и диференцирано ръководство от страна на градския, районните, заводските и учрежденските партийни комитети.

Като се има предвид, че съдбата на партийните решения в края на краищата практически се решава в първичните партийни организации, ГК на БКП насочва тяхната дейност към такива възлови проблеми, които изискват пълна мобилизация на силите на комунистите и целите трудови колективи. С редица основни решения на пленумите и бюрата на ГК и РК организаторската и политическата работа на първичните партийни организации бе насочена към решаването на такива задачи като повишаване обществената производителност на труда, по-

[1] Програма на БКП, Партиздат, с. 115.

Digitized by Google

всеместна интензификация на производството, осъществяване процесите на специализацията, реконструкцията и модернизацията на промишленото производство, изпълнението на насрещните планове и пр. Редица предприятия в столицата бяха определени за еталони по едни или други направления на стопанската дейност. Стремежът е работата на партийните организации в тези предприятия да се издига на такова равнище, че тя също да служи за еталон.

Приетата от бюрото на ГК на БКП програма за строителството в столицата е документ, върху който се базира цялостната дейност на партийните организации от строителството. ГК на БКП извърши комплексна проверка на работата на партийните организации по организаторската и политическата работа за изпълнение на строителните програми и разгаряне на социалистическото съревнование. Проверката бе последвана от градско съвещание с актива на партийните организации от строителството, на което наред с оценките бе споделен и ценен положителен опит.

Пленумът на ГК на БКП на основата на опита на Москва прие специални решения за нова организация на товарния автомобилен транспорт. Тези решения пронизват дейността на първичните организации в този отрасъл. Градският и районните комитети предприеха конкретни мерки за отстраняване на някои сериозни неблагополучия в областта на търговията, общественото хранене и услугите в столицата, за подобряване политическата и организаторската работа на първичните партийни организации в тези звена. На специални събрания се обсъдиха въпроси на борбата срещу злоупотребите и корупцията.

Специфично за структурата на Софийската градска партийна организация е големият брой учрежденски партийни организации. Като отчитат, че от дейността на партийните организации в министерствата и ДСО в голяма степен зависи работата на цели отрасли в републикански мащаб, ГК и РК отделят голямо внимание и грижи за повишаване ролята и отговорността на техните партийни организации. ГК на БКП проведе научно-практическа конференция с техния актив на тема: „Първичната партийна организация в министерствата и централните ведомства — политическо ядро на колективите". В процеса на подготовката на конференцията на партийни събрания се обсъдиха редица основни въпроси из дейността на партийните организации по усъвършенстване работата на апарата, участието на административните ръководители в политическата работа сред колективите и др. В партийните групи се състояха разговори „За издигане авангардната роля, приноса и личния пример на комуниста за изпълнение решенията на Десетия конгрес". На заключителния етап на конференцията се изясниха редица теоретически въпроси, обмени се ценен опит. Ленинският РК на БКП обсъди на пленум работата на партийните организации в министерствата и централните ведомства за изпълнение на конгресните решения.

Сложни и отговорни задачи пред партийните организации от министерствата и държавните стопански обединения постави Националната партийна конференция. В изпълнение на нейните решения отдел „Организационен" съвместно с другите отдели на ГК на БКП извърши комплексна проверка на работата на партийните организации в министерствата и държавните стопански обединения. След това се проведоха партийни събрания, на които присъствуваха сътрудници на ГК и членовете на групите, извършили проверките.

Неотклонно пред вниманието на ГК и РК стоят проблемите на реформата на образованието и преустройството на научния фронт. На пленум на ГК на БКП бе обсъден въпросът „За завършване на прехода към всеобщо средно образование, за подготовка на младото поколение

Digitized by Google

от столицата за високопроизводителен и общественополезен труд". Тези проблеми бяха предмет на задълбочено обсъждане на редица пленуми на РК. Кирковски район проведе пленум по работата на партийните организации за повишаване ефективността на научноизследователската, развойната и проектантската дейност. По-големи грижи полагат РК за конкретното и диференцирано ръководство на партийните организации в творческите съюзи и културните институти.

Различни страни от работата на партийните организации са предмет на обсъждане и в бюрата.

За периода след Десетия конгрес в бюрото на ГК са разгледани 13 въпроса, които засягат пряко дейността на партийните организации. Ето някои от тях: „Работата на партийните организации в ЦНИРД по ускореното внедряване на новите изделия и повишаване техническото равнище на продукцията в производството", „Дейността на партийните органи и организации за изпълнение решението на Политбюро за работата с младежта и Комсомола", „Задачите на партийните, обществените и стопанските органи по разгръщане на всенародното социалистическо съревнование и разкриване резервите за изпълнение на шестата петилетка на основата на насрещните планове". Бюрата на седемте териториални района и РК при МК „Кремиковци" са разгледали общо 88 въпроса, свързани с дейността на партийните организации.

Разширява се практиката бюрата на ГК и РК да обсъждат работата на отделни партийни организации. Така бюрото на ГК обсъди дейността на ЗПК при завод „Антон Иванов" по ръководството на социалистическото съревнование, работата на партийните и стопанските ръководства на ДСО „Респром", ЦНИРД, ЗТТТ и СЗ „Кл. Ворошилов" по усвояване производството на лицензните изделия, работата на партийната организация при Съюза на българските писатели за изпълнение решенията на Десетия конгрес на Партията.

Само за една година в бюрата на районните комитети по различни въпроси са се отчитали средно по 8 заводски комитета и 8 първични партийни организации. Тези данни показват, че районните комитети по-непосредствено насочват контрола върху дейността на партийните организации и държат в полезрението си една значителна част от тях.

Такъв стил се утвърждава и в дейността на голяма част от заводските и учрежденските комитети. Например учрежденският партиен комитет в Министерството на финансите през 1974 г. е изслушал бюрата на 7 първични партийни организации как работят за изпълнение резолюциите, приети от годишните отчетно-изборни събрания.

* * *

В Устава на БКП е записано, че „висш орган на първичната партийна организация е партийното събрание". Като си дават ясна сметка за мястото и ролята на събранието, ГК и РК насочиха усилията си за оказване на конкретна помощ на партийните бюра и организации за повишаване на неговото равнище и значение. Отделите „Организационен" на ГК и РК на БКП центрираха своето внимание и грижи върху предварителното планиране на партийните събрания, върху по-задълбоченото изучаване на проблемите, които животът поставя, които вълнуват комунистите и трудовите колективи. По този начин проблематиката на партийните събрания все по-пълно отговаря на интересите на партийните организации и членове. По-организирано и целенасочено се подхожда и към подготовката на самите събрания, към подбора на докладчици, като се заангажирват повече активисти, компетентни специалисти по дадени въпроси и пр. Почти всички бюра на районните комитети приеха оценки за равнището на партийните събрания, с които бяха запознати партийните секретари. В партийните организации

Digitized by Google

на МК „Кремиковци“ се изнесоха беседи на тема „Събранието — висш орган на партийната организация и школа за комунистическо възпитание“. На секретарските полудни и на специално организирани срещи по сектори и отрасли Коларовски, Кирковски и В. Левски район организираха срещи за обмяна на опит, като много от секретарите разказаха за подхода на партийните бюра при подготовката и провеждането на събранията. На основата на натрупания положителен опит в партийните организации от системата на транспорта бюрото на ГК на БКП прие разгърнато решение за подготовката и провеждането на партийните събрания. Този документ послужи като основа, върху която районните комитети разгърнаха различни инициативи. Ленински РК на БКП организира специален преглед за издигане ролята на партийното събрание, Благоевски РК подготви и проведе научно-практическа конференция на тема: „Издигане ролята на партийното събрание“. Във връзка с конференцията се проведоха социологическо изследване за ролята на партийното събрание, събрания на партийните организации, срещи за обмяна на опит, консултации и пр. Конференцията мина на високо равнище. Полезно бе и това, че в районните комитети се въведоха специални форми за ежемесечен отчет на проведените партийни събрания, което улеснява контрола от страна на РК. В резултат на богатата информация и задълбочения анализ на практиката на подготовката и провеждането на партийните събрания и на основата на опита на КПСС кабинетът по партийно-организационната работа при ГК на БКП разработи примерни методически указания по подготовката и провеждането на партийните събрания. Те бяха обсъдени от широк актив и се изпратиха до всички партийни организации.

В резултат на всичко това ГК отчете, че е налице значително подобряване в организацията, подготовката и провеждането на събранията. Те се свикват по-редовно, повиши се активността на комунистите. Партийните бюра се стремят по-редовно да отговарят на критичните бележки и предложенията на комунистите, отправени на събранията. Всичко това съдействува за развитие на вътрешнопартийната демокрация. По-целенасочени и действени са решенията, които се вземат. За това помага и практиката много от материалите, които ще се обсъждат на събранията и особено проекторешенията предварително да се разглеждат в партийните групи.

Бюрото на ГК системно насочва усилията и повишава взискателността си към РК решително да издигат контролните функции на партийното събрание. Изследванията и проверките, които направи ГК, показват, че за една година 96,3 на сто от бюрата на първичните партийни организации са се отчели за своята дейност. Разширява се практиката партийните събрания да снемат от отчет решенията, които са приели, да дават оценка за ефективността от тяхното реализиране, да търсят отговорност за неизпълнени решения.

* * *

В Софийския ГК на БКП има дълбокото убеждение, че боеспособността на първичните партийни организации в голяма степен зависи от състава и активността на техните бюра и секретари. Ето защо ГК и ОК полагат усилия в партийните бюра да се избират най-подготвените и авторитетни комунисти. Основен критерий за избора на партийните бюра например през отчетно-изборната кампания бе съставът на партийните бюра да съответствува по общообразователна и специална подготовка, по социално положение на състава на организацията. Прилагаше се конкретен подход за всяка организация. Благодарение на всичко това през последната отчетно-изборна кампания настъпиха ред положителни изменения в състава на бюрата. Делът на членовете на бюрата

Digitized by Google

с висше образование нарасна на 39,85 на сто, а на секретарите — съответно на 46,76 на сто. 7,35 на сто от секретарите са с полувисше и 39,86 на сто със средно образование.

Опитът от много години насам ни показваше, че в най-активна работа в бюрата се заангажирват преди всичко партийните секретари, заместник-секретарите и агитпропите. Влияние тук оказва и обстоятелството, че тези хора най-често се търсят от по-горните ръководства и получават конкретни инструкции и указания. Останалите членове на бюрата проявяват по-слаба активност и самоинициатива. По специално разработен въпросник отдел „Организационен" и секцията „Ръководство на първичните партийни организации" към Методическия съвет на ГК на БКП направиха проверка и изучиха опита и методите на работа на една значителна част от партийните бюра в район „9 септември" и Ленински район. Изводите и резултатите от проверката се споделиха на съвещание със завеждащите отдел „Организационен" на районните комитети и се набелязаха някои практически мерки.

В резултат на това районните комитети започнаха да организират диференцирани срещи, съвещания и инструктажи с останалите членове на партийните бюра. Полагат по-конкретни грижи за тяхното обучение. Това безспорно повиши чувството им за отговорност. Бюрата работят като боеви колективни органи, оперативно, с размах решават редица въпроси. Ленински и Благоевски РК предвиждат тази година научно-практически конференции по работата на партийните бюра. ГК и РК чрез различни форми — срещи, съвещания, бюлетина на ГК, популяризират опита на най-добрите. Кабинетът по партийно-организационните въпроси разработи специална лекция „Организация и разпределение на работата в партийното бюро".

Особено внимание се обърна на обучението на членовете на партийните бюра. Вече трета година в градската организация действува системата за обучението на кадрите и актива. Под ръководството на ГК РК ежегодно след отчетно-изборната кампания организират краткотрайни курсове със секретарите, агитпропите, отговорниците за комисиите за народен контрол. Уреждат се срещи, съвещания за обмяна на положителния опит. На секретарските полудни най-отговорните хора, секретарите на ГК и РК информират актива по важни партийни решения и документи.

Системното обучение на партийния актив помогна да порасне умението на партийните бюра и секретари по-добре да организират своята работа, по-правилно да разпределят задълженията и по-равномерно да ги разпределят между членовете на партийните бюра с оглед специфичния характер и задачи на организациите. Това повиши тяхната инициатива, те сега работят по-активно.

Сериозни грижи полагат ГК и РК за ръководството и активизирането на партийните групи. В РК на БКП и в почти всички по-големи партийни организации са изградени и работят школи и курсове за отговорниците на партийните групи. Районните, заводските и учрежденските партийни комитети провеждат редица инициативи за изучаване и популяризиране опита на най-добрите партийни групи. Подобрява се системата на възлагане, контрол и отчитане на партийните поръчения в групите. Обогатяват се формите и съдържанието на тяхната работа, партийните комитети по-често на свои заседания обсъждат отделни страни от работата им. След Десетия конгрес по един или друг повод във всички райони се направиха щателни проверки на дейността на партийните групи. Нов тласък за подобряване на тяхната работа даде съвещанието със завеждашите отдели „Организационен" на РК, което се състоя в Кремиковски район и на което завеждащият отдела при РК — Кремиковци изнесе доклад за ръководството и работата на партийните групи в районната организация.

Digitized by Google

Отчитайки голямата роля на планирането в дейността на първичните партийни организации, ГК и РК им оказват по-конкретна помощ за изработване на плановете. През 1974 година отдел „Организационен" извърши проверка на плановете в редица партийни организации в Димитровски район. Констатирано бе, че наред с положителните страни в плановете на първичните партийни организации съществуват сериозни пропуски. Опитът на партийните организации от Димитровски район и изводите от направените проверки се обсъдиха на съвещание със завеждащите отделите.

В навечерието на 1975 г. кабинетът по партийно-организационната работа при ГК на БКП разработи примерни указания за планиране работата на първичните партийни организации. На курсовете и секретарските полудни те бяха подробно разгледани. Същите се публикуваха в бюлетина на ГК на БКП. В срещи за обмяна на опит с партийния актив се обсъдиха някои добре разработени планове на партийни организации. Под ръководството на РК тази година болшинството от партийните организации преминаха към перспективно планиране. Обогати се съдържанието на плановете. В тях се внесе по-голяма перспективност и проблемност. По-правилно са дозирани въпросите от различните страни на партийната работа, по-голямо внимание се отделя на контрола на изпълнението и обмяната на положителния опит. По-сполучливо оперативните планове на партийните организации се обвързват с годишния перспективен план.

Друго направление в усъвършенстване ръководството на първичните партийни организации е издигане авангардната роля на комунистите. На този въпрос РК — Кремиковци посвети специален пленум. Ленински РК на пленум обсъди авангардната роля на първичните организации и комунистите от ВУЗ, академиите и научните институти. Коларовски РК организира научно-практическа конференция на тема: „Авангардната роля на комунистите и ролята на партийните комитети и организации за нейното издигане".

Под ръководството на ГК и РК все по-широко приложение намира опитът на КПСС за самоотчета на комунистите, как те изпълняват уставните задължения и конкретните си партийни поръчения.

Като се ръководеше от голямото значение на уставното право на контрол над дейността на административните и стопанските ръководства, ГК оказа конкретна помощ на тези партийни организации, които получиха такова право на Десетия конгрес. Проведоха се научно-практически конференции с актива на училищата и държавните стопански обединения по правото на контрол. Конференцията за ДСО се предшествуваше от партийни събрания, на които се изнесоха лекции върху ленинските принципи за контрола и проверката.

С актива в здравните заведения и ВУЗ се проведоха градски съвещания за обмяна на опит по прилагането на правото на контрол. Всичко това издигна авторитета на първичните организации в тези заведения и изпълни тяхната дейност с ново съдържание.

* * *

С цел да се доближи и усъвършенствува ръководството на първичните партийни организации градският комитет на БКП пристъпи към някои структурни промени. В по-големите научно-учебни заведения и комплекси — Българска академия на науките, Висшия машинно-електротехнически институт „В. И. Ленин", Софийския университет „Кл. Охридски", Селскостопанската и Медицинската академия, се създадоха партийни комитети с бюра. Към единните центрове за подготовка на кадри в БАН и СУ се изградиха съвети на партийните секретари. Към научно-учебните обединения и единните центрове за наука и подготовка на кадри и факултетите на Медицинската и Селскостопанската ака

Digitized by Google

демия се създадоха партийни комитети като междинни звена между партийните комитети на академиите и първичните партийни организации. В резултат на това ръководството на първичните партийни организации стана по-диференцирано и компетентно.

Експериментално бяха изградени и 16 квартални партийни комитети като тези в кв. „Банишора", жилищен комплекс „Младост" и др. Те работят вече втора година. Бюрото на ГК на БКП даде положителна оценка за резултатите от тяхната работа и препоръча на районните комитети такива да се изградят в обособените жилищни микрорайони.

Диференцираният подход в ръководството на първичните партийни организации се изразява в това, че ГК на БКП отдели немалко внимание и грижи за партийните организации с нарушено единство и слаба дейност. В това отношение ценна помощ на ГК оказва и градската контролно-ревизионна комисия. Членовете на комисията сътрудниците на отделите „Организационен" към ГК и РК в продължение на 5—6 месеца помагаха на място активно на тези организации. Някъде липсваше опит в работата на бюрата и им се оказа помощ. Другаде се направиха организационни изводи и кадрови промени, но резултатите бяха много добри. На отчетно-изборните събрания болшинството от тези организации излязоха единни, с повишена активност и боеспособност.

В чест на Единадесетия конгрес на БКП в столичната партийна организация се организира цялостна проверка на дейността на първичните организации с цел да се издигне тяхната роля, боеспособност и самоинициатива. Основното съдържание на това мероприятие е на основата на самоотчета и индивидуалните разговори с комунистите да се направи задълбочен анализ на личния принос на всеки комунист в изпълнение решенията на Десетия конгрес и Националната партийна конференция, за достойна среща на Единадесетия конгрес на Партията.

Наред с това подготвя се градска научно-практическа конференция с актива от НИИ на тема: „Ръководните функции на партийните организации и авангардната роля на комунистите от научноизследователските институти". В Кирковски и Димитровски район и район „Девети септември" такива конференции ще се проведат на тема: „Партийната организация — политическо ядро и първообраз на бъдещото състояние на трудовия колектив".

Всички тези и още много други мероприятия, които организират ГК и РК, способствуват да се усъвършенствуват и обогатяват по форми и съдържание дейността и животът на първичните партийни организации, да расте тяхната роля като политически ядра на трудовите колективи.

РАЙОННИТЕ КОМИТЕТИ

СТЕФАН ПЕТРОВ
зав. отдел „Организационен" в ОК на БКП — Толбухин

След Априлския пленум на ЦК на БКП от 1970 г. се наложи усъвършенстването на партийната структура в окръга, за да съответствува на новия етап от концентрацията и специализацията. Главната задача беше да се повиши ролята и определи мястото на новите партийни органи за компетентно, с партийни форми и средства решаване на големите задачи, поставени от Десетия конгрес във връзка с третия етап от концентрацията, специализацията и утвърждаването на АПК като основна икономическа единица в селското стопанство.

Digitized by Google

В окръга се създадоха районни партийни комитети като нови органи на Партията.

Характерът на селскостопанското производство, възможностите за задълбочена концентрация и специализация в окръга създадоха необходимите предпоставки след съвместния пленум от м. февруари 1970 г. на окръжния комитет на Партията и окръжното ръководство на БЗНС да се създадат 9 аграрно-промишлени комплекса с основна насока — производство на зърно и животинска продукция. Оформянето на аграрно-промишлените комплекси се извърши така, че естествени техни центрове станаха петте града на окръга, а в останалите АПК — големи, с перспектива за развитие села. Всичко това спомогна съществуващите градски комитети да поемат функциите на районните комитети и да се създадат четири нови районни комитети в селата — центрове на АПК.

По този начин с изграждането на районните партийни комитети схематично структурата на окръжната партийна организация получи следния вид: окръжен, градски и районни комитети, общински (общостопански[1], заводски) комитети, първични партийни организации. По същество новите звена в структурата на окръжната партийна организация са районните и градските комитети. С тяхното изграждане настъпиха сериозни изменения във взаимоотношенията на партийните органи на различно равнище.

Въпреки различното си название районните и градските комитети по задачи и характер на функциите си не се различават. Градските комитети на Партията с изключение на окръжния център — Толбухин, ръководят цялостната дейност на територията на аграрно-промишлените комплекси чрез общинските и общостопанските партийни комитети. Освен ръководството на селското стопанство те непосредствено ръководят и първичните партийни организации на територията на града, в промишлеността, строителството, транспорта, съобщенията, стопанския туризъм, съветите и т. н. По този начин се създаде единен партиен орган на територията на АПК.

Още с изграждането на районните партийни комитети в окръжната партийна организация съществуваше твърдото убеждение, че общинските партийни комитети не са престанали да играят важна роля за повишаване ръководната роля на Партията в окръга. Това бе подчертано в доклада на окръжния комитет на Партията на пленума по селското стопанство от м. февруари т. г.: „...ние считаме и занапред да се издига на още по-високо ниво работата на общинските и общостопанските комитети на Партията. Това са звената, които стоят най-близо до хората, те са органите, които имат високоотговорната задача политически да насочват, решават и координират всички въпроси за пълнокръвната работа на ППО по места, на комунистите в тях."

Районните комитети на Партията като органи за политическо ръководство през изминалите повече от четири години (период, който съвпада с изпълнение решенията на Десетия партиен конгрес) напълно доказаха правото си на съществуване. Като пълноценни органи на Партията, те осъществиха конкретно ръководство за изпълнение на конгресните решения във всички области на живота. Главното, което характеризира дейността им, е, че под тяхно ръководство аграрно-промишлените комплекси укрепнаха икономически и организационно, показаха своите предимства. Районните партийни комитети осъществиха близко ръководство за укрепването им с кадри, доказали своите възможности в ТКЗС.

---

[1] Общостопанските комитети са сформирани в градовете—центрове на АПК, и ръководят ППО в селскостопанските производствени единици на територията на тия градове.

Digitized by Google

* * *

На пленуми на градските и районните комитети на Партията след 1970 г. са разгледани основните проблеми на концентрацията и специализацията и внедряването на промишлените технологии в селското стопанство, като са приети конкретни програми за всеки аграрно-промишлен комплекс Много грижи и внимание отделиха районните комитети на Партията за реализирането на програмите за концентрация и специализация, за създаване условия за успешно внедряване на промишлените технологии в растениевъдството и животновъдството. Изградиха се 68 бригади за промишлени методи на производство, като основни производствени единици, които със своя бригаден стан, земя, техника и хора се превърнаха в единствен стопанин на земята. Сега в окръга 96,8 процента от обработваемата земя се намира в бригадите за промишлени методи на производство със среден размер на обработваемата земя 44 500 дка. Съществени грижи районните комитети на Партията положиха за създаването на масиви от еднородни култури, за подобряване на научната организация на труда и управлението в селското стопанство, за повишаване на обществената производителност на труда.

Изменения настъпиха в животновъдството главно по две направления: строителство на новите животновъдни комплекси и концентрация и специализация по пътя на реконструкция и модернизация на съществуващата материална база. Създават се предпоставки за извеждане животновъдството от състоянието на губещ отрасъл. Наред с развитието на общественото стопанство районните комитети на Партията отделят внимание и за развитието на личното стопанство на кооператорите, в резултат на което през 1974 г. се увеличи броят на животните и на държавата бяха предадени 3422 т месо, 911 т овче и краве мляко и 32 млн. яйца.

Сега усилията на районните комитети на Партията са насочени към изпълнение на програмата за по-нататъшната концентрация и специализация в селското стопанство на окръга до 1980 г., приета на съвместния пленум на ОК на БКП и ОР на БЗНС през февруари 1975 г.

Във връзка с изпълнение на националната програма на Партията за повишаване жизненото равнище на трудещите се районните и градските комитети на Партията вземаха решения за повишаване жизненото равнище на трудещите се, благоустрояването и хигиенизирането на населените места по примера на селата образци Пленимир и Бонево. Само за няколко години се преустрои търговската мрежа в селата, която сега задоволява нарасналите потребности на населението.

За привеждане на идеологическата работа в съответствие с изискванията на Десетия конгрес и Февруарския пленум на Централния комитет на Партията районните и градските комитети извършиха значителна политическа и организаторска работа за подобряване структурата и организацията на партийната пропаганда и нейното по-тясно свързване със социално-икономическия, политическия и културен живот в окръга. Сериозно внимание и грижи положиха партийните комитети за правилното комплектуване на учебните звена съобразно подготовката, интересите и възрастовите особености на комунистите и безпартийните.

Положителни изменения настъпиха и в съдържанието на партийното образование, като наред с трите съставни части на марксизма-ленинизма се пристъпи към масово изучаване на основните икономически и философско-социологически проблеми на изграждането на развито социалистическо общество, на научно-техническата революция и нейните социални последици, идеологическата борба на съвременния етап, актуални проблеми на комунистическото възпитание и други.

Digitized by Google

Изгради се стройна система за повишаване на икономическото образование. Под ръководството на градските и районните комитети на Партията се осъществява все по-добре перспективното планиране на марксистко-ленинското обучение на комунистите и безпартийните активисти до 1980 г. Утвърди се в практиката членовете на пленарните състави и активите на комитетите да посещават учебните занятия и се вземат мерки за издигане равнището на обучението. Подобри се системата на периодическо информиране на пропагандистите по възлови въпроси на социално-икономическото развитие на районите.

Сериозни усилия полагат градските и районните партийни комитети за преустройство на масово-политическата работа. Значителна роля за това изиграха проведените пленуми по въпросите на патриотичното и интернационалното възпитание, по масово-политическата работа и по издигане ролята и мястото на трудовите колективи за подобряване на социално-психологическия климат.

* * *

По-пълна и конкретна представа за дейността на районните комитети може да се добие, ако се опишат някои по-характерни моменти от работата на районния комитет на БКП Толбухин—изток.

Той е изграден на територията на АПК „Добруджа". Ръководи 5 общински и един общостопански партийни комитети. Районната партийна организация наброява общо 2108 комунисти, членуващи в 68 първични партийни организации.

Районният комитет се състои от 39 члена и 7 кандидати, бюро от 11 члена и трима кандидати. Щатният апарат е в състав първи секретар, секретар по идеологическите и организационните въпроси и технически секретар. На обществени начала работят един секретар на районния комитет и един сътрудник.

В съответствие с партийната структура се приведе и дейността на всички масови организации. Изгради се районен комитет на Комсомола, районно ръководство на БЗНС, общокомплексен комитет на Българските професионални съюзи, районен комитет за изкуство и култура и районен комитет на жените. Всичко това е една добра предпоставка за правилна координация и целенасоченост в обществено-политическия живот в района.

През изтеклия период районният комитет на Партията се утвърди като авторитетен политически орган. Това е резултат на компетентното ръководство, на усъвършенствувания стил на работа, на близкия контакт с партийните организации и трудещите се.

Характерен момент в дейността на този партиен комитет е проблемността, системното и последователното решаване на основните въпроси в района. На пленуми и заседания са разглеждани важни въпроси на икономиката, на идеологическата и организационната работа. На специално пленарно заседание се обсъди проблемът за внедряването на промишлените технологии в селското стопанство, за концентрацията и специализацията в животновъдството, като се приеха и съответни програми. Ето и някои други по-важни въпроси, разработени и разгледани на пленуми: партийното ръководство на Комсомола и младежта в районната партийна организация; утвърждаване на партийните комитети и организации като политически ръководства; отчет за извършената работа по изпълнение решенията на Априлския пленум на ЦК на БКП (1970 г.) за внедряването на промишлените методи в селското стопанство; отчет за изпълнение решенията на Десетия конгрес на БКП, състоянието и задачите на масово-политическата работа в съответствие с решенията на Десетия партиен конгрес; работата на общокомплексния профкомитет и профорганизациите по изпълнение на насрещния план и плановете за социалното развитие

Digitized by Google

на колективите; изпълнението на плана по стокооборота в търговията, общественото хранене и изкупуването от личното стопанство от районната потребителна кооперация и други важни въпроси.

През третото тримесечие на т. г. се подготвя пленум по въпроса за контрола и проверката на изпълнението.

Всички проблеми се разработват много задълбочено, компетентно, широко се използват специалистите на АПК, управление „Земеделие" към окръжния народен съвет, научни работници от институти, работници от апарата на окръжния комитет на Партията и други органи и организации. Взетите решения са програма за действие и ръководство. Ярък израз за това са практическите резултати и големите успехи, които завоюва районната партийна организация в годините след Десетия конгрес на нашата партия.

Положителен момент в дейността на този комитет са инициативите, които се родиха в районната партийна организация. Партийното ръководство на органите за държавен контрол служи за еталон в работата в тази насока. Търговската мрежа, училищната база и бригадният стан в с. Овчарово послужиха за модел в окръга и страната. Тези въпроси бяха обект на задълбочено проучване от много комитети и ръководства. Интерес представляват срещите за обмяна на опит (по работата на партийните групи — ОПК—Стожер, равнището на партийното събрание — ОПК—Стефаново и Овчарово), портретните вечери, вечерите на механизатора и животновъда разговорът за делата на комунистите, починът на стотонниците кравегледачи, ритуалът при връчване на партийните билети на младите комунисти, прегледът на художествената самодейност в района и много други. Разбира се, в провеждането на мероприятията участвуват всички органи и организации на територията на АПК със специфичните си форми и методи на работа под ръководството на районния комитет на Партията.

На значително по-високо ниво е живата, близката и ежедневната работа на районния комитет на Партията с колективите, с първичните партийни организации, с хората. В районната партийна организация има утвърден ред, система за набиране на информация, за изучаване процесите и явленията и въпросите, които вълнуват хората. Щатните работници и членовете на районния комитет редовно участвуват в живота на партийните организации и колективите, на събрания, срещи и други. Районният комитет работи по-отблизо със секретарите на общинските партийни комитети, възлага им задачи, контролира, търси отговорност. На много по-добра основа е поставена работата в първичните партийни организации. ППО в бригадите за промишлено производство са силни, укрепнали, дееспособни, здрави политически ядра в съответните колективи (ППО—Овчарово, Толбухин—първа бригада, Рилци, Д. Ганево и др.). Районният комитет, ОПК и първичните партийни организации имат разработени насоки за регулиране състава на партийните организации.

Важен момент представлява работата по подбора, разпределението и възпитанието на кадрите в районната партийна организация. Към районния комитет има утвърдена номенклатура. Добре се решават кадровите въпроси. Във важните и решаващи участъци са изпратени най-добрите и опитни партийни и стопански кадри на работа. След като се изгради АПК и част от специалистите бяха изтеглени на работа в центъра, отчитайки някои отрицателни последици от това, своевременно голяма част от тези кадри бяха върнати на работа по места, като оглавиха производствените единици.

В районния комитет е създадена добра система за обучението на актива. То се провежда системно, на високо равнище и диференцирано. За лектори се привличат отговорни и добре подготвени другари.

Биха могли да се посочат още редица положителни страни и ха-

Digitized by Google

рактерни моменти в дейността на районния комитет на Партията, като ново звено в партийната структура на окръжната партийна организация. Трябва обаче да се отбележи, че тази огромна по мащаби и сложност работа не би била по силите само на щатните работници на районния комитет в лицето на неговите секретари, ако не се използваха кадри, специалисти, активисти, всички членове на районния комитет на обществени начала. Характерното е именно това, че районният комитет умее много добре да използва този широк партиен и стопански актив в своята работа, да провежда добра организаторска и възпитателна работа сред кадрите, да ги поощрява и развива творческата активност и самоинициатива сред тях.

* * *

Подобна е дейността и на останалите районни партийни комитети.

Районният комитет като ново звено в структурата на Партията не усложнява работата и ръководната дейност. Опитът от досегашната дейност на районните комитети в окръга потвърждава това. Защото сега възможностите в рамките на отделен район са далеч по-големи за компетентно и конкретно партийно ръководство. Окръжният комитет на Партията предостави някои досегашни свои задължения и функции на районните партийни комитети и по тоя начин засили ръководните и контролните им функции, самоинициативата и творчеството.

Главното внимание на партийните комитети се насочи към подобряване на организационно-политическото състояние на първичните партийни организации за превръщането им в политически ръководители на трудовите колективи. Издигна се проблемността на базата на перспективното и оперативното планиране, равнището на партийното събрание, организацията и проверката на изпълнение на решенията, развитието на вътрешнопартийната демокрация за повишаване авангардната роля на всеки комунист, умелото съчетаване на организаторската и идеологическата работа.

За работата на районните и градски комитети при условията на новата структура могат да се направят следните изводи: с изграждането на районните партийни комитети се издигна равнището на партийното ръководство на селското стопанство, укрепнаха АПК и се превърнаха в основна производствена единица на територията на района. Подобри се развитието на промишлените дейности, успешно се изпълнява социалната програма за повишаване жизненото равнище на трудещите се. В ръководната си дейност районните комитети, като се опират на партийния актив, на специалистите и на научните институти, по-добре конкретизират и разработват основните проблеми на социално-икономическото развитие на районите.

Те носят пълна отговорност за цялостното обществено-икономическо развитие на района. Част от основната номенклатура на кадрите се прехвърли от окръжния комитет в районните и градските комитети. С това се повиши още повече партийният контрол и чувството за отговорност на всички кадри към задачите, поставени пред тях.

Като подчертаваме положителните моменти в дейността на районните и градските комитети на Партията през последните години, не забравяме, че в работата им съществуват и не малко слабости и недостатъци, дължащи се на факта, че те са все още нови органи. В някои случаи районните и градските комитети копират окръжния комитет, твърде много е все още заседателщината, писмената работа, времеядството, а по-малко време остава за практическата работа. Разбира се тези слабости и недостатъци съвсем не могат да омаловажат голямата роля и място на районните комитети на Партията като нови органи за политическо ръководство в структурата на окръжната партийна организация.

Digitized by Google

ОСНОВНИ НАСОКИ НА АГРАРНАТА ПОЛИТИКА

АЛЕКСАНДРА СОРВИНА
аспирантка от катедрата по партийно строителство
в Академията за обществени науки при ЦК на КПСС

Съвременната аграрна политика на КПСС обхваща голям кръг въпроси — стопански, социално-политически и културни, чието решаване допринася не само за по-нататъшното нарастване на селскостопанското производство и за повишаване на неговата ефективност, но и изисква развитие на взаимните връзки между селското стопанство и промишлеността, съдействува за съчетаване интересите на работническата класа, селяните и на всички други социални групи от населението, обуславя повишаването на благосъстоянието на съветския народ.

Основните насоки на аграрната политика на КПСС сега са:

— всестранна интензификация на колхозно-совхозното производство на основата на развитието и усъвършенстването на неговата материално-техническа база;

— създаване на устойчиви икономически условия, които да осигуряват материална заинтересованост на работещите в селското стопанство, както и повишаване ефективността на производството;

— усъвършенстване формите на организация на производството, подобряване на цялата система на управление на селското стопанство.

Курсът на Партията за интензификация на селскостопанското производство е съобразен с цяла редица фактори, които определят неговото развитие: увеличаване на капиталните вложения; снабдяване на селото с необходимата техника и внедряване на индустриални технологии; разгръщане на мелиоративно строителство и химизация на производството; подготовка на кадри; усъвършенстване на производството.

През годините на деветата петилетка значително се увеличиха доставките на селскостопанска техника и на други средства за интензификация. Общо енергетичните мощности в селското стопанство ще нарастнат със 161 млн. конски сили или един и половина пъти. Докато през 1966—1970 г. колхозите и совхозите получиха 1 467 000 трактори, за времето от 1971—1975 г. е предвидено да получат 1 700 000 и тази задача успешно се изпълнява. През 1975 г. производството на минерални торове ще се увеличи 1,6 пъти в сравнение с 1970 г. и ще достигне 72 млн. тона. В края на деветата петилетка доставката на минерални торове ще възлезе общо на 120 млн. тона.

Няма равно на себе си в света и нашето мелиоративно строителство. У нас за мелиоративни работи се отделят 27,3 млрд. рубли държавни капиталовложения. През 1973 г. площта на подобрената обработваема земя надхвърли 210 млн. декара, а само през текущата петилетка е предвидено да бъдат въведени в експлоатация 32 млн. декара поливни и 50 млн. декара отводнени земи.

Програмата на КПСС за по-нататъшното развитие на селското стопанство е осигурена със значителни капиталовложения, което дава възможност цялата стопанска дейност да протича на основата на разширеното възпроизводство и да допринася за всестранната интензификация на всички селскостопански отрасли. През годините на деветата петилетка в селското стопанство ще бъдат извършени капиталовложения за 129 млрд. рубли срещу 74 млрд. за предишната петилетка. Освен това около 45,5 млрд. рубли ще вложат в селското стопанство и самите колхози.

Курсът на КПСС за интензификация на производството допринася за бурното раз-

---

Статията е написана специално за сп. „Партиен живот".

Digitized by Google

витие на производителните сили в селското стопанство. „... Откриха се възможности крачка по крачка да се преминава на релсите на едрото специализирано производство с прилагането на индустриални методи, с широко внедряване на постиженията на науката и техниката. Това е... магистралният път на развитие на селското стопанство"[1] — подчерта др. Л. И. Брежнев.

Особено внимание сега се отделя на **индустриализацията на животновъдството.** През близките няколко години е предвидено да бъдат построени 1170 едри държавни комплекса с общ годишен обем на производството 1,3 млн. т месо (в живо тегло) и 2,1 млн. т мляко.

От общата сума на капиталовложенията, които се отделят за развитието на селското стопанство на СССР през деветата петилетка, около 20 на сто ще бъдат използвани за строителството на животновъдни комплекси. Предвидено е освен това да бъдат построени и въведени в експлоатация и стотици колхозни, междуколхозни и държавно-колхозни животновъдни ферми от промишлен тип.

При тези темпове на изграждане на едри животновъдни комплекси, на доставка на машини и на оборудване през 1975 г. общото равнище на механизацията при разнасянето на фуража във фермите за едър рогат добитък ще достигне 70—80 на сто, във свиневъдните ферми 40—45 на сто, при доенето на кравите към 90 на сто. Около 45 на сто от едрия рогат добитък и над 60 на сто от свинете и птиците ще се отглеждат във ферми с комплексна механизация на всички производствени процеси. С това ще бъдат създадени необходимите предпоставки за значителното увеличаване на производителността на труда в селското стопанство и за повишаване ефективността на всичките му отрасли.

По-нататъшното нарастване и все по-големите качествени изменения в производителните сили в селското стопанство в значителна степен се обуславя и от системата за икономическо стимулиране, създадена в съответствие с решенията на Мартенския (1965 г.) пленум на ЦК на КПСС. Както е известно, у нас, в СССР, беше въведен такъв ред в планирането, който разшири стопанската самостоятелност на колхозите и совхозите и допринесе за развитието на тяхната инициатива при планирането и организацията на производството. Важно значение има и новата система на изкупуване, основа на която са утвърдените стабилни планови показатели за редица години, повишаването на изкупните цени на селскостопанските произведения и стимулирането чрез по-високи цени за надплановото изкупуване на продукти от земеделието и животновъдството. Всичко това създаде **устойчива икономическа основа за по-нататъшното развитие на селското стопанство.** Твърдите планове за изкупуване на селскостопанска продукция сложиха **началото на нов, по-висок етап във взаимоотношенията между съветската държава и колхозите.**

Партията продължи да подобрява и усъвършенствува икономическите условия за ръководство на селското стопанство. Въведено беше гарантирано заплащане на труда на колхозниците, прогресивни принципи на данъчно облагане, укрепи се стопанската сметка. В резултат от всичко това колхозите започнаха да отделят повече средства във своите неделими фондове. Общата сума на тези фондове нарасна от 39,1 млрд. рубли през 1965 г. на 74,3 млрд. през 1973 г. Чувствително укрепна и икономиката на **совхозите.** До Мартенския (1965 г.) пленум на ЦК на КПСС повечето от тях не бяха печеливши и получаваха дотации. Още през годините на осмата петилетка печалбата на совхозите възлезе на около 8,6 млрд. рубли. Почти същата печалба дадоха те и за първите три години на сегашната девета петилетка.

Животът потвърди ефективността на икономическите лостове за ръководство на селското стопанство. Те изиграха много важна роля за укрепване на селскостопанското производство. **Действеността на материалните стимули в значителна степен зависи от това, доколко тясно разходите на труд са обвързани с резултатите от него. Засилването на връзките между резултатите от труда и равнището на материалното заплащане е много важен път да се повишава дейността на материалната заинтересованост.**

Важна насока в съвременната аграрна политика на КПСС е **усъвършенстването на формите на организация на производството, подобряването на управлението на селското стопанство.**

Развитието на производителните сили в селското стопанство, което протича под влиянието на интензификацията и на усъвършенстването на икономическите стимули, се съпътствува от **задълбочаване на общественото разделение на труда, от засилването равнището на обобществяване на производството.** Развиват се специализацията и концентрацията на производството. Обобществяването на селскостопанското производство придобива вече формите на междуколхозната и междустопанската кооперация, а така също и формата на аграрно-промишлената интеграция.

Едновременно с развитието на общото разделение на труда се задълбочава и частното разделение на труда, съпроводено от образуването на специализирани предприятия като комбинати за угояване на животни, птицефабрики, комплекси за производство на мляко и други.

Процесите на общественото разделение на труда, на междустопанската и междуотрасловата кооперация и интеграция, появяването на нови организационни форми от предприятия и обединения оказват огромно въздействие върху механизма на управлението.

---

[1] Л. И. Брежнев, Вопросы аграрной политики КПСС и освоение целинных земель Казахстана. Речи и доклады. Изд. полит. литературы. М. 1974, с. 349.

Digitized by Google

Съществува такава обективна закономерност: колкото по-високо е равнището на развитие на производството, степента на неговото обобществяване, толкова по-високи изисквания се предявяват и към управлението. Или с други думи, принципите, структурата, методите на управление трябва в най-голяма степен да съответстват на равнището на развитието на производството. Нещо повече, те са длъжни в максимална степен да допринасят за най-ефективното използване на неговите възможности.

С една дума, управлението е огромен източник за нарастването на икономиката. През последните години бяха осъществени важни мероприятия за всестранното подобряване на управлението на селското стопанство.

Основните изисквания, критериите, към които следва да се придържа и на които трябва да съответствува системата на управление на този отрасъл на народното ни стопанство, бяха отбелязани от др. Л. И. Брежнев в неговата реч в Алма Ата, а именно:

Първо, системата на управление на селското стопанство трябва да осигурява провеждането на единна общодържавна линия по всички въпроси на неговото развитие и организация.

Второ, тя трябва да насочва към точно разпределяне на задълженията и отговорността между различните степени и равнища на ръководството.

Трето, тя е длъжна да бъде ориентирана към органично съчетаване на централизираното планово ръководство със самостоятелността и инициативността на колхозите и совхозите в решаването на оперативните въпроси на производството и реализацията на продукцията.

И четвърто, тя трябва да се приближи до самото селскостопанско производство, като по възможност се изключват излишните звена и се направи максимално резултатна.

Ето такива са общите принципи за подобряване системата на управление на селското стопанство. Тяхната конкретна реализация и претворяването им в живота са предмет на дълбоко изучаване от партийните, държавните и научните организации и институти в наши дни.

Най-важна особеност на курса на КПСС в областта на селското стопанство сега е комплексният подход към въпросите, от които зависи развитието на този отрасъл на народното стопанство. Комплексният подход означава единство на материално-техническите и социално-икономическите фактори за развитието на производството. Пример за такъв подход е постановлението на ЦК на КПСС и на Съвета на министрите на СССР „Мероприятия за по-нататъшното развитие на селското стопанство в нечерноземната зона на РСФСР". През следващата петилетка за осъществяването на комплексната програма, начертана до 1990 г., е предвидено да бъдат предоставени 35 млрд. рубли капиталовложения — толкова, колкото са вложени за развитието на селското стопанство в районите на нечерноземната зона през трите последни петилетки. Ще бъде осъществена широка програма за повишаване плодородието на обработваемата земя, за изграждане на производствени и културно-битови обекти, за благоустрояване на селища и пътища. Тези огромни средства ще се превърнат в значителни количества продукти на земеделието и животновъдството. Още през 1980 г. производството на зърно в тези райони ще достигне 31 млн. т, на месо — 2,9 млн. т, на мляко — 23 млн. т, на яйца — 15,6 млрд. броя.

Практиката от последните години потвърди великата жизнена сила и високата ефективност на аграрната политика на КПСС.

Селското стопанство на СССР навлезе в качествено нов етап на своето развитие, който се изразява в нарастването на интензивността на всичките му отрасли.

За първите три години от текущата петилетка средногодишното производство на зърнени храни достигна 190,6 млн. т, а само през 1974 г. беше произведено 222,5 млн. т зърно. Полученият прираст е резултат главно на по-високото плодородие.

Съществено се увеличиха темповете на нарастване на продуктивността в общественото животновъдство.

От година на година растат реалните доходи на колхозниците и на работниците от совхозите, повишава се тяхното благосъстояние. Средномесечното възнаграждение на труда на колхозниците след 1965 г. се увеличи почти двойно, а на работниците от совхозите — със 70 процента.

Ръководството на икономиката, включително и на такъв важен отрасъл, какъвто е селското стопанство, е много важна насока в дейността на КПСС. Към него, както подчерта и Декемврийският (1973 г.) пленум на ЦК на КПСС, не е допустим никакъв друг подход освен политически, т. е. подходът от позициите на общопартийните, общонародните интереси. Пленумът на ЦК на КПСС посочи необходимостта да се утвърждава правилен партиен стил на ръководство на стопанската дейност, непримиримо да се води борба против всичко, което му противостои и преди всичко против бюрократизма, против пренебрегването на общодържавните, общонародните интереси заради тесни ведомствени и местнически „интереси". Партийният подход изисква също да се повишава личната отговорност за възложената работа на всички равнища на ръководството и означава грижливото отношение и доверието към кадрите да се съчетават с най-висока взискателност към тях.

Главна опора, предмет на постоянна грижа на КПСС е укрепването на първичните партийни организации в колхозите, совхозите и другите селскостопански производствени звена. Та нали именно те със своята широка мрежа от бригадни и цехови организации и партийни групи играят решаваща роля за действеното претворяване в живота на аграрната политика на КПСС

Digitized by Google

и възпитанието на комунистите, свързват Партията с масите, действуват там, където се води непосредствената борба за подема на икономиката, за повишаване културата на земеделието и животновъдството.

Сега в СССР няма нито един колхоз и совхоз без партийна организация. В съветското село в наши дни функционират повече от 49 хил. първични партийни организации, които обединяват над пет милиона комунисти. При това комунистите са разпределени правилно в решаващите производствени участъци, където се осигурява успехът от цялостната работа. Около една трета от комунистите, които работят в колхозите и совхозите, са трактористи, комбайнери и шофьори.

Партийните комитети, първичните партийни организации провеждат разнообразна и активна организаторска и масово-политическа дейност, проявяват се като **организатори на социалистическото съревнование** и гледат на него като на мощно средство за разгръщане инициативността и активността на масите.

КПСС се стреми **всички участъци на комунистическото строителство да бъдат оглавявани от политически зрели, добре познаващи работата си, способни организатори.** Дълбоките знания, идейната убеденост, последователно и истински партийният, държавническият подход към работата, умението да се организират и сплотяват хората — това са качествата, които характеризират съвременния ръководител на съветското предприятие. Партийните комитети разгръщат широка дейност с цел **кадрите до съвършенство да овладяват съвременните методи на управление, да бъдат проникнати от чувството на новото, добре да виждат перспективите** на близкото и далечното развитие, **да умеят да намират най-ефективните пътища за решаване на възникващите проблеми.** В резултат на това още към 1 април 1972 г. 96 на сто от директорите на совхози и 86 на сто от председателите на колхози имаха висше и средно специално образование. **Много партийни комитети в работата си с кадрите се ръководят от перспективни, като правило от петилетни планове.** В плановете е предвидено използването на всички възможни форми на обучение: задочно обучение в средните и висшите учебни заведения, повишаване на квалификацията в курсове с откъсване от производството, подготовка на специалисти във висшите учебни заведения и техникумите, обучение в различни школи и др.

Партийните организации в колхозите и совхозите провеждат голяма и разнообразна дейност за обучението на колхозниците и на работниците от совхозите, за запознаването им с челния опит, с постиженията на науката и техническия прогрес. За тази цел се използват такива учебни форми, като школите за социалистическо стопанисване и управление на производството, научно-практическите конференции и др. В масовите форми на обучение само през 1972—1973 учебна година усвояваха основни икономически знания над 5 млн. колхозници и работници от совхозите.

Първичните партийни организации разполагат с много средства и пътища за въздействие върху развитието на икономиката на колхозите и совхозите, но най-важните от тях са активното използване на правото си на контрол върху дейността на административните ръководства По силата на това право, формулирано и конкретизирано в сега действуващия Устав на КПСС, първичните партийни организации всестранно и най-дълбоко изучават и с присъщите им партийни методи насочват дейността на ръководствата на колхозите и совхозите, системно внасят предложения за нейното подобряване, стремят се своевременно да бъдат отстранявани слабостите и недъзите. **Партийният контрол** дава възможност да се разкриват неизползваните от административните ръководства вътрешни възможности и резерви и на тази основа да се ускоряват темповете на развитие на общественото производство, да се повишава неговата ефективност.

Политиката на КПСС в областта на селското стопанство е разчетена на задълбочаване и усъвършенстване на сътрудничеството и на развитие на социалистическата икономическа интеграция на страните от СИВ. Обмяната на челен производствен опит и на научни постижения протича в най-различни форми. В рамките на СИВ се осъществява плодотворно сътрудничество в областта на селекцията на селскостопанските растения и животни, в разработването на промишлени технологии, водене на селскостопанското производство, на нова техника и проекти и т. н.

Съветските хора с голям интерес изучават опита на НР България в развитието на селското стопанство. Голямо внимание се отделя на опита по създаването и развитието на аграрно-промишлените комплекси, по усъвършенстването на формите на организация и управление на производството. Изложена за пръв път в доклада на др. Тодор Живков пред пленума на ЦК на БКП през 1970 г., **идеята за създаване на аграрно-промишлените комплекси, за концентрация и специализация на селскостопанското производство** доказа своята правота и жизненост.

* * *

По-нататъшното усъвършенстване на формите и методите на сътрудничеството между СССР и НРБ, между социалистическите страни в рамките на СИВ, последователното осъществяване на програмата за икономическа интеграция все повече ще допринася за задълбочаване и разширяване на международното социалистическо разделение на труда в интерес на социализма и комунизма.

Digitized by Google

ВЗАИМНО ОПОЗНАВАНЕ И ПРИЛАГАНЕ НА ОПИТА

РАДКО ХРИСТОВ
зав. отдел „Организационен"
на Димитровския РК на БКП — София

Важен фактор за осъществяване на изискванията на Десетия конгрес на БКП е всестранното и задълбочено изучаване и творческо прилагане на положителния опит.

В нашата районна партийна организация се провеждат разнообразни мероприятия, насочени към обогатяване знанията на актива с положителния опит в партийната работа. Един от главните източници в това отношение е неизчерпаемата съкровищница на съветския опит, на опита на КПСС. Димитровският РК на БКП има изградена цялостна система за неговото изучаване, разпространяване и творческо прилагане.

Към методическия съвет по партийно-организационните въпроси в РК има изградена специална секция за изучаване положителния опит на КПСС. В нея са включени специалисти, които добре владеят руски език и познават проблемите на партийно-организационната работа.

Нашата дейност за изучаване на положителния опит на КПСС придоби ново съдържание особено след Юлския и Октомврийския пленум на ЦК на БКП. В двегодишните планове на РК и партийните комитети са разработени специални раздели. Значително укрепна и се извиси нашата съвместна работа с Краснопресненския районен комитет на КПСС в Москва. Разработени са редица общи мероприятия за дейността на двата районни комитета, очертани са проблемите, по които ще се работи. Стана практика в края на всяка година да се прави преценка на извършената работа, да се анализират резултатите. Работни групи на Димитровския РК на БКП посещават Москва и изучават опита на Краснопресненския районен комитет на КПСС.

Голяма помощ за изучаване на богатия опит на КПСС оказва първият секретар на Краснопресненския районен комитет на КПСС др. Писарев, който ни предоставя пълна възможност да се запознаваме с тяхната работа. Между нашите два районни комитета редовно се обменят информации, планове и мероприятия. Организира се участието в отчетни конференции, пленуми, научно-практически конференции и др.

Digitized by Google

На основата на опита на Краснопресненския РК на КПСС ние разработихме система за отчет и проверка на изпълнението на решенията, като използваме перфокарти с краева перфорация. По техен опит в СМО „Инжстрой" е внедрена многоцветна картотека за водене на решенията. Въведоха се системи за отчет на станалите партийни събрания, за създаване на фактотека за първичните организации в района. Голяма помощ ни оказаха другарите от Краснопресненския РК на КПСС по прилагането в практиката на партийните организации самоотчета на комунистите. Сега в нашите първични организации редовно се използва тази форма.

Отдел „Организационен" на РК — Красная пресня изпрати подробна информация за организацията и работата на отдела, планове за обучението на партийните секретари и техните заместници, на членовете на партийните бюра. Този опит ние прилагаме в работата на нашия отдел.

По-голямата част от заводските партийни комитети в района имат установени връзки със сродни предприятия в СССР, с които постоянно разменят информации и изучават техния опит.

По примера на колективите на Московския машиностроителен завод „М. И. Калинин" и Всесъюзния научноизследователски институт за строителство на пътни машини партийният комитет в Завода за телефонна и телеграфна техника и партийната организация в Института за съобщителна промишленост разработиха и внедриха съвместен насрещен план „Завод—институт", който даде положителни резултати за изпълнение на плана за 1974 година и за повишаване качеството на изделията. ЗПК при ЗК „Малчика" проведе съвещание с майсторите по производството, в което взе участие др. Ана Камелова — майстор в производството от фабрика „Ударница" — Москва. Разказаният опит сега широко се прилага в работата на партийните комитети с майсторите по производството. Работна група от слаботоковия завод „К. Ворошилов" посети комбината за слаботокова промишленост „Светлана" — Ленинград и задълбочено изучи опита и методиката по изграждане на комплексни планове за социално-икономическото развитие на трудовите колективи.

През последните няколко години задълбочено бе изучен опитът на Краснопресненския областен комитет на КПСС и Ленинградския комитет на Партията по изграждането и дейността на методическия съвет по партийно-организационните въпроси.

За изучаване на съветския опит ние използваме непосредствените контакти, които РК на Партията осъществява с Краснопресненския район в Москва, и посещенията на съветски другари в ГК и РК на БКП. Всяка година група пропагандисти от района посещават Краснопресненския район и се запознават непосредствено с опита на РК на КПСС и отделни партийни организации. Техни пропагандисти също посетиха миналата година Димитровския РК на БКП и отделни наши предприятия. Така например през май м. г. те гостуваха на РК и ЗК „Малчика". Обмени се опит за по-тясното свързване на пропагандистката работа с живота. През ноември наши пропагандисти посетиха Краснопресненския РК на КПСС и завод „Памяти революции 1905 г.". Там се обмени опит по идейно-възпитателната работа в трудовия колектив.

РК на БКП използва опита на Краснопресненския РК и Пермския областен комитет на КПСС при разработването на тематичния план и програмата за провеждане на теоретико-практическата конференция и пленума на РК на БКП за „Идейно-възпитателната работа на трудовия колектив за издигането на неговата роля в обществото". РК на

Digitized by Google

БКП е предвидил съвместно с нашите московски другари да се проведе теоретико-практическа конференция по този проблем.

Заводските и учрежденските партийни комитети в района, подпомагани от РК на Партията, също изучават и прилагат с успех опита на КПСС по въпросите на комунистическото възпитание на трудещите се. Например партийният комитет на завод „Малчика" използва опита на сродни комитети в съветски предприятия при подготвянето на комплексни планове за идеологическата дейност; ПК в ОМЗ прилага съветския опит във връзка с работата на партийния кабинет на обществени начала, ПК в МК „Сердика" — във връзка с организирането и провеждането на практически занятия и т. н. Преки контакти със съветски партийни ръководства и колективи осъществяват XVIII гимназия, техникумът „В. Пик" и други учебни заведения по въпросите на трудовото обучение и комунистическото възпитание.

В РК на Партията редовно се получават съветски вестници, партийни списания и книги и се изучава публикуваният положителен партиен опит в тях. Сега кабинетът по „Партийно-организационните въпроси" получава немалко списания и вестници, издания на ЦК и други органи на КПСС. Това е една добра възможност за всестранно и задълбочено изучаване на положителния опит на КПСС.

Голяма част от работниците на РК са абонирани за сп. „Коммунист" и „Партийная жизнь", за в. „Правда" и други. Публикуваните материали в областта на партийното строителство редовно се четат, организира се обсъждането им.

В помощ на партийните бюра и актива през последните години започнахме редовно да превеждаме и отпечатваме статии из опита на КПСС по проблемите на партийно-организационната работа. Например изнесеният опит в статията „По някои въпроси на перспективното планиране" (из опита на Ленинградския областен комитет на КПСС) бе изучен от отдел „Организационен" на РК на БКП, от партийните комитети и бюра и творчески се прилага за усъвършенствуване на перспективното планиране на партийната дейност. Опитът на Ленинградския областен комитет на КПСС ни помогна да видим някои съществени слабости в планирането и да отстраним допуснати неправилни увлечения от някои партийни комитети и бюра. Сега около 95 на сто от партийните организации работят по едногодишен план, а почти всички партийни комитети по двегодишни планове.

Широко се прилага и опитът на Ярославския областен комитет на КПСС по подготовката и провеждането на партийните събрания на първичните партийни организации. Постановлението на КПСС за работата на Ярославската областна партийна организация и материалите, публикувани във вестник „Правда", бяха преведени от РК на Партията и раздадени да се изучават от партийните комитети, бюра и организации. Прилагайки този опит, сега по-голямата част от партийните ръководства и организации утвърждават положителната практика да се отделя изключително внимание на предварителната подготовка на партийните събрания, да се заангажира голям актив от комунисти и безпартийни специалисти за проучване и разработване на проблемите, които ще се поставят на разглеждане.

Освен това РК на БКП, партийните комитети и бюра изучават и ползват опита на КПСС и по следните проблеми: създаване на институт на политинформаторите; методи и форми за изследване на ефективността на партийната пропаганда и агитация; работата по икономическото образование на комунистите и трудещите се; движението на наставниците; работата на местните средства за информация; повишаване на политическата и трудовата активност на трудещите се, създаване на системи за политическа агитация.

Digitized by Google

Всестранно и задълбочено се изучава и опитът на КПСС по усъвършенстването на партийния контрол. В помощ на партийните комитети и организации са преведени няколко статии, публикувани в сп. „Партийная жизнь“ и в. „Правда“. Практика стана партийните комитети и бюра редовно да се отчитат на партийни събрания и заседания за своята дейност по изпълнение на взетите решения.

През 1973 година кабинетът по партийно-организационните въпроси преведе статия из опита на партийните организации на КПСС във връзка с прилагане правото на контрол върху дейността на административните ръководства. По указание на районния комитет тази статия бе обсъдена в партийните бюра и организации на здравните заведения. Тя им помогна по-добре да използват предоставените им от Устава на Партията права на контрол.

В помощ на партийните организации от централните ведомства и министерствата са преведени статиите „За работата на партийните организации в министерствата“, „Партийният контрол в дейността на министерството“. Кабинетът по партийно-организационните въпроси на Софийския ГК на БКП издаде в помощ на учрежденските партийни комитети и организации бюлетин за опита на КПСС във връзка с прилагането на контрола върху дейността на административните ръководства. Тези материали оказват извънредно ценна помощ на РК на Партията, на партийните комитети и бюра. РК на Партията тази година ще издаде бюлетин, в който ще бъдат обобщени всички тези и други статии из опита на КПСС по усъвършенстване на партийния контрол.

Като се учим от КПСС, ние насочихме нашето внимание и към въпроса за издигане на личния пример и авангардната роля на комунистите. Предстои да се издаде бюлетин из опита на КПСС по отчета на комуниста. В районната партийна организация все по-широко започна да се използва тази форма.

Бюрото на РК на БКП през 1973 година утвърди специална система за партийната информация с 3 подсистеми: за партийните членове, за вътрешнопартийния живот и система за проверка и отчет на решенията. Сега отдел „Организационен“ на основата на опита на РК на КПСС в Ленинград разработва нова форма за подсистемата на вътрешнопартийния живот.

Друг важен проблем, по който се отделя голямо внимание на опита на КПСС, е усъвършенстването на работата на апарата на РК на Партията. През последните години задълбочено се изучава опитът на отделите „Организационен“ в КПСС. В помощ на инструкторите на РК на БКП са преведени редица статии, които помагат да се подобрява тяхната дейност и оперативност, да се подобрява плановостта в работата им и пр. Преведени са от сп. „Партийная жизнь“ редица статии по дейността на отдел „Организационен“, които помагат да се усъвършенстват стилът и методите на работа.

Един основен проблем, който стои пред Димитровския РК на БКП след Февруарския пленум на ЦК на БКП, е изучаването и творческото прилагане на положителния опит на КПСС в областта на идеологическата дейност. Голямото идеологическо и теоретическо богатство на КПСС достига до нас чрез съветските вестници и идеологически списания като „Коммунист“, „Агитатор“, „Вопросы философии“, „Молодой коммунист“, „Партийная жизнь“, „Политическое самообразование“ и др., чрез отделни трудове и монографии, публикувани в съветския печат. Използваме и преведените и публикувани материали в нашите партийни издания „Ново време“, „Партиен живот“, „Политическа просвета“, „Политическа агитация“ и др. Отдел „Пропаган-

Digitized by Google

да и агитация" в РК подготвя библиографски справки в помощ на пропагандистите и агитаторите, насочва партийните комитети и бюра към практическо използване на богатия съветски опит в областта на идеологическата дейност. Така например чрез списание „Политическое самообразование" ние се запознахме с опита на Московския машиностроителен комбинат „Москва" за свързване на пропагандата на марксизма-ленинизма с живота. Съобразно условията на района РК на БКП помогна на партийния комитет при ЗТТТ да разработи показатели и неговите пропагандисти излязоха с призив към пропагандистите от района.

РК на БКП непосредствено следи и помага да се изучава и внедрява положителният опит на славната КПСС в районната партийна организация. На 15 януари т. г. бюрото на РК на Партията посвети и специално заседание на този от изключителна важност проблем. Набелязани бяха редица мероприятия за отстраняване на някои допускани недостатъци, за разширяването и умножаването на постигнатите успехи в тази насока. Решено бе да се укрепи организационно групата по изучаването опита на КПСС. Отделите „Организационен" и „Пропаганда и агитация" се задължават занапред да картотекират изучавания положителен опит на КПСС и да следят за творческото му приложение в живота и дейността на партийните организации в района. Бюрото на РК задължи своите отдели, партийните комитети и бюра още по-настойчиво да изучават този опит и упорито да го внедряват в своята дейност съобразно конкретните условия и нужди. Главната цел на РК на БКП е, като се внедрява опитът на КПСС, да се повишава ръководната роля на партийните органи и организации, да се издига авангардната роля на комунистите в борбата за изпълнение решенията на ЦК, ГК и РК на БКП за достойно посрещане на Единадесетия партиен конгрес.

Digitized by Google

МЕЖДУНАРОДНА ГОДИНА НА ЖЕНАТА

Жена от Пирина

Пак съм на педал — пътувам. Само че този път рейсът е в южна посока — към родния ми край. Задачата: очерк за жена от Пирина. Хората с любов и уважение да говорят за нея.

Седнал съм в автобуса, все още не съм се срещнал с Елена Трендафилова от АПК — Гоце Делчев, но аз съм човек с фантазия. Виждам я — и тази заран пак става рано както вчера, набързо подрежда къщата, приготвя закуска, хапва на крак, дава напътствия за обеда и тръгва забързана към своята комплексна бригада, на която е партиен секретар. Проблеми? И то колко! Спорове? Какви ли не! Тя е в центъра на всичко. Ако някъде нещо не върви, ако ли нещо в работата и взаимоотношенията почне да скърца — нея търсят. И тя трябва да е проницателна: нито някого да оскърби, нито другиго да отблъсне, а да ги накара да разберат, че в дадения случай не са прави. Работи изключително с хора темпераментни — те не търсят меки изрази, нюанси в словото, говорят направо, цензор на устата си нямат. И тези уморителни заседания, съвещания... А тя е жена, има дом... Виждам я как вечер се завръща капнала, сяда на стола до масата. Или пък се отпуща върху канапето. У дома все пак си е по-друго, тук можеш да се оплачеш от трудния ден, от някоя караница. В къщи човекът си е... Какво ще говорим, излишно е. Нещата са ясни.

Още отсега съм си приготвил въпроси: „Кажете, Елена, идвало ли ви е някога да зарежете всичко, да идете при секретаря на градския комитет на Партията и да му кажете: „Повече не мога!"

Тук Елена Трендафилова веднага няма да отговори, ще помисли, за да се върне пак при мъчнотиите, при споровете, когато й е било най-тежко...

Водя си въображаеми разговори с бъдещата героиня на очерка, а през две седалки от мен виждам една друга дъщеря на Пирина — Ева Тупарова. Тя е актриса от самото основаване на Благоевградския драматичен театър „Н. Й. Вапцаров". Родена преди петдесет години в Неврокоп. Нейният баща е един от героите на тази околия, убит през 1925 година от михайловистите край шосето. Хората са го наричали Правото. Така и днес го помнят и знаят.

Аз пък много добре познавам Ева. От времето, когато шепа ентусиасти организираха Държавния театър в Горна Джумая, сега Благоевград. Помня, тогава Ева бе много хубава, чевръста, вече майка на две деца. Все още семейството нямаше къде да живее в града, беше в родното село на мъжа й — Покровник. На обяд, когато репетицията свършеше и другите артисти се запътваха към ресторанта да обядват, тя намираше мен, дърводелеца и афишаря на театъра, с неудобство ме пи-

Digitized by Google

таше успял ли съм вече да обядвам... Аз казвах: „Да тръгваме, како Ево!"

По това време градът ни бе тих, обикновен провинциален градец, трополяха каруци, от време на време някой камион и можех свободно да натискам педалите на велосипеда. Пред мен на рамката седеше артистката от новия театър и ние бързахме към Покровник, където я очакваше детенцето й — да го накърми. Шест километра през Струма и толкова обратно към града — след като детето заспи в скута й, а Ева в това време хапне набързо. Почивките на обяд траяха само по час и половина, нула време.

Бяха все още романтични следдеветосептемврийски години, партийните събрания на театъра се провеждаха открити и който искаше, можеше да вземе участие. Аз, любопитен хлапак, сядах на един от столовете и ми беше много интересно да слушам горещите спорове. На тия събрания тогава артистите спореха не само тълкувайки даден образ, пиеса, спектакъл, а и върху най-разнородни теми. Имаше всякакви мнения.

...Ева ставаше от стола си, някое време почукваше с молив по масата, за да подреди мислите си. Косата й, буйна, черна, падаше на тежка вълна по заоблените рамене. За тогавашната Ева онова време бе все още лекото, златното, върху плещите й животът сетне щеше да стовари отговорност, тежки изпитания — да удържи на всички трудности, да свърти около себе си семейството, тя да бъде стожерът. Всичко — тя! И децата й: Жоро, Бистра и Мария, да станат хора на изкуството, а и тя самата — опората и цялата надежда на къщата — да запази в себе си онова оптимистично бодро чувство, което да подхранва нейната вяра, та дори да има и за другите, които ще идват при нея за съвет, за помощ... Почукваше тогава Ева с молива по масата, наставаше изострена тишина, пълна с очакване. Защото на всички събрания тя произнасяше кратки, но пълни с вяра в идните дни речи и много често след думите й се чуваха аплодисменти и ръкопляскания.

Години са минали оттогава. Днес Ева пак отива при своите. Без тях тя не може. Шосето е широко, асфалтирано, а не онова изтърбушено джеде, по което камионите подскачаха и човек дълго сетне не можеше да дойде на себе си. Ева Тупарова пътува към своите... Днес театърът има почивен ден. Утре сутринта в девет пак ще бъде на репетицията. А дори да няма репетиция, тя трябва да е рано сутринта в театъра. Задачи? Много. Задължения? Да не говорим! Не зная тази жена имала ли е поне един ден отмора. Едва ли. Животът й преминава в постоянно горене.

И пак се връщам към ония бурни времена, няколко години след Девети септември. Закрито партийно събрание. То се провеждаше в гримьорната, която служеше и за репетиционна. Бе през деня. Преди обяд. Прозорецът бе отворен, аз седях вън на стъпалата и слушах да говори секретарят на околийския комитет на Партията Левков:

— ...Тука някои другари се изказаха, че другарката Ева Тупарова е добра артистка, имала бъдеще на сцената, та не бивало да се откъсва от театъра. Другари, аз това го разбирам прекрасно. Но ние се намираме в един крайно труден период... Ето защо ние смятаме, а и областният комитет поддържа нашето мнение, че Ева Тупарова трябва да напусне театъра и да постъпи на работа в околийския комитет. От утре сутринта!

— Нека поне от идущия сезон! — чу се мъжки глас. — Ева е разпределена в новата пиеса, поверена й е главната женска роля.

— Не, другари, от утре сутринта Ева трябва да си заеме мястото в комитета. Аз предлагам да й дадем думата.

— Ще ми бъде много мъчно да се разделя със сцената — каза тихо артистката, — но щом трябва, подчинявам се на решението на околийския комитет.

...Пътувам Ева към своите близки и приятели от Гоце Делчев, има си свои мисли, тя вече не е предишната жена, минали са години от времето, за което разправях... Но все е на път. Чакат я театралните колективи от окръга — тя с радост помага на самодейците. Никой друг като нея така близко не поддържа контакти с работническите състави, със селските колективи. В читалищата на окръга Ева е свой човек. Близката, любимата, добрата другарка, чудесният човек.

Пристигаме. Разделяме се с Ева:

— При своите ли? — питам я аз.

— Рекох да навестя сестра си — казва артистката.

— Аз пък за очерк, изпращат ме при една добра жена, партийната секретарка на АПК.

— Ленчето Трендафилова! — казва Ева. — Ами че когато нашият автобус тръгваше, тя беше на автостанцията, изпрати нещо по един пътник. На семинар е в Благоевград. Ще бъде там до събота, мисля.

— Така ли? — стъписвам се аз. За малко съм объркан. — Е, щом като нея я няма, тогава ще потърся партийната секретарка на „Тютюнева промишленост" Веска Велкова.

— Нямам впечатления от нейната работа — казва артистката. — Успех!

Тръгвам. Гоце Делчев е чист и приветлив град. Белите върхове на Пирин го ограждат от едната му страна. Родопа се разстила насреща. Из тоя край стават най хубавите български тютюни. Но от десетина години насам тази долина се превърна и в работническо средище. Сутрин работническите потоци се вливат през заводските врати. Млади хора.

Аз вървя към „Тютюнева промишленост" и кроя ново начало на очерка си, но скоро се оказва, че Веска Велкова е на същия окръжен семинар, за който вече стана дума.

Връщам се от Гоце Делчев, без да съм свършил за двайсет стотинки работа. Случ-

Digitized by Google

ват се такива неща с журналистите. Е, нищо, ще се спра в Разлог, може би партийната секретарка на комбината за целулоза и картон Бойка Асилова ще си бъде на работното място. И тя се справя чудесно със задачите си. Имам впечатления, бях пратеник преди две години на този голям обект. Мярва ми се някакъв разговор с приятел за тази жена. Той е инженер в КЦК, имал разправия с началството, смятал да бяга, но същата тази Бойка поговорила откровено с него и го убедила да остане. „Доволен съм, че секретарката успя да ме разубеди — казваше приятелят ми, — сега работата ми върви като по часовник, заплатата добра, с жилището не съм зле, имам уважението на колектива..."

Но докато пътувам до Разлог, аз отново се връщам към моменти от живота на артистката Ева Тупарова. И чувствувам, седна ли зад машината, очеркът изведнъж ще се излее. И няма да е нужно да разпитвам за живота ѝ.

Миналото лято по случай тридесетгодишнината трябваше да подготвим голям рецитал, посветен на първите партизани в България: Иван Козарев от Добринище, Костадин Катранджиев от Бачево и Никола Парапунов от Разлог. Текстът бе мой, но трябваше опитен актьор и една актриса, която да играе три женски роли и да коментира събитията. Бе летен сезон, всички артисти — по морските курорти... Позвъних на вратата на Ева. С притеснение обясних:

— Ще трябва да обходим селата из Чеча...

— Ще си съкратя почивката — каза тя. — Приемам.

После, когато вече обикаляхме този район, главният изпълнител и още други двама мъже, никога дотогава несблъсквали се с такива трудности, уплашени от горещия пек през деня, искаха да се върнат след първия спектакъл. Тогава Ева каза:

— Не е въпросът само до хонорара, дали ще искаме пари или не, ние тука сега изпълняваме важна задача. Аз смятам, че дори е излишно да коментираме...

А тя е жена. Майка. Очакваше я Бистра в Русе, Мария в Търново, Гошо в София, имаше си домакинска работа в Благоевград. Пък и вече не бе онази начинаеща изпълнителка, която дойде някога в Гоце Делчев и се включи в младия държавен театър. От състава му тя бе откъсната дълъг период, сетне трябваше да навакса пропуснатото. Сега Ева е уважавана личност не само в театъра, тя отдавна е призната като опитен партиен работник, активно участвува в живота на окръжната партийна организация...

— Избрахме си нов партиен секретар — довери ми веднъж артистът Гаврил Цонков. — Човек, когото всички го уважават, е голяма душа! Познай кой!

Замислих се, прекарах през ума си всички членове на Партията, прецених кой може да обединява този колектив.

— Ева!

— Точно тя! — каза Гаврил. — Отначало се дърпаше, ние всички разбираме, времето ѝ не е в излишък, но настояхме и нима можеше да откаже?

Не е моя работа да наблюдавам как вървят работите на един такъв уважаван колектив, какъвто е съставът на Благоевградския театър, но човешкото любопитство е безкрайно. Правеше ми впечатление, че много бързо настроението и на артисти, и на помощния персонал се променяше. Търсеха секретарката за всичко. А търпелив и вникващ в хорските характери човек като Ева рядко се среща. Случи ми се, бях по някаква работа в театъра, и на стълбището видях Тупарова и един актьор, неспокойна душа, искаше всичко да се променя аламинут. Тъй горещо критикуваше някого, а себе си изтъкваше.

Ева с присмехулни очи каза:

— Това, че си талантлив актьор, е известно на много хора. Едно само ти е лошото, когато стане нужда да съпоставяш себе си с другите, не даваш преднина на друг, повече своята личност цениш. Сърди ми се, но е така.

А един час по-късно Ева говореше за същия актьор съвсем другояче пред режисьора и директора:

— Артист като него не всеки театрален колектив притежава. Повече трябва да го ценим. Необходимо е да намерим начин да го поощрим, да му покажем колко много държим на него.

Друг път между двама актьори възникна неочакван спор. А споровете между артистите приличат на свада, всеки показва горещия си темперамент.

— Мълчете — каза Ева, — хайде да ви водя у нас по на едно хубаво кафе. Тъкмо ще имаме време по́ нашироко да поговорим.

От дома на секретарката и двамата артисти излязоха с друго настроение.

— Голям човек е нашата Ева! — каза единият.

— Да, бе! — съгласи се другият.

А на мен и двамата заръчаха:

— Авторе, пък седни и напиши някой път задушевен очерк за Ева Тупарова, ние те молим.

И ето сега пътувах обратно от Гоце Делчев, целия ден бе отминал в търсене на герой за очерк — жена от Пирина. В бележника си имах няколко имена на уважавани жени — партийни секретарки на първични организации, а вече ясно съзнавах, че новото ми очерково писание този път ще бъде за Тупарова — само за нея. Защото решех ли да седна зад машината, думите сами щяха да легнат в редовете, страниците, които редакцията на списанието искаше от мен, неусетно щяха да се изпълнят. То става веднъж в десет години — да имаш за герой на очерк онзи човек, за когото не е нужно да събираш данни, всичко за него да ти е известно и обичта към него да не е само лично твоя, а на всички, които утре ще прочетат това, което си написал.

Славе МАКЕДОНСКИ

Digitized by Google

ПЕКИН: ПО ПЪТЯ НА ЕКСПАНЗИЯТА

Политиката на Пекин в Южна и Югоизточна Азия

В резултат на активната дейност и съгласуваните усилия на страните от социалистическия лагер, от действията на всички миролюбиви сили в света протича процес на преустройство на междудържавните отношения на базата на принципите на мирното съвместно съществуване. Централно място в текущата външнополитическа дейност на братските социалистически страни заема въпросът, как да бъдат задълбочени тези позитивни процеси, как да добият необратим и всеобщ характер. Вече са реалност много фактори, които спомагат за оздравяването на политическия климат в цял свят и които разкриват широки перспективи за по-нататъшното укрепване на всеобщия мир и в частност на Азиатския континент, където живее по-голямата част от човечеството.

Както е известно, в продължение на много десетилетия и векове Азия е била поле на колониално ограбване. Но още тогава, когато колониалното господство изглеждаше непоклатимо, а в протекторатите, доминьоните, подопечните територии и колониите властвуват камшикът на чуждия надзирател, щиковете на жандармите, безпощадната експлоатация на местното население от робовладелците, В. И. Ленин уверено предсказа неизбежния му крах и освобождаването на азиатските народи. От самото си зараждане съветската власт провъзгласи политиката на мир и равноправно сътрудничество със страните от Азия. Младата съветска република сключва първите си договори за дружба с азиатските държави Иран, Афганистан, Турция, Монголия. Съветският съюз неотклонно следва ленинските традиции на дружба с народите от Азия. Към същата политика и традиции свято се придържат Народна република България, Полската народна република, Германската демократична република и другите социалистически държави.

В много отношения обновена, разкъсала колониалните вериги, днешна Азия е континент, намиращ се в движение. Нейните народи са изпълнени с решимост да отстояват своята самостоятелност, да вървят по пътя на националната независимост и социалния прогрес, на коренните революционни преобразования, въпреки противодействието на империализма и реакцията. Сложен е край на американската агресия във Виетнам. Националноосвободителното движение на народите от Азия навлезе в нов, още по-зрял етап на своето развитие. Днес пред независимите страни в Азия на преден план стоят задачите по осигуряването на тяхната пълна икономическа самостоятелност, подобряването живота на народа на базата на бърз стопански подем. За това е необходим преди всичко стабилен мир, който може да осигури колективна безопасност.

Съветската идея за колективна безопасност открива реален път за постигането на тази цел. В основата на тая идея са залегнали принципите, които се споделят от преобладаващо мнозинство независими азиатски държави. Към тези принципи се отнасят преди всичко отказването от употреба на сила в междудържавните отношения, уважаването на суверенитета и неприкосновеността на границите им, ненамеса във вътрешните работи на другите страни.

Този реалистичен подход за осигуряване на мира в Азия намира разбиране и подкрепа сред официалните и обществените кръгове в страните от Азиатския континент. Красноречиво свидетелство за това

Статията е написана специално за сп. „Партиен живот".

Digitized by Google

са резултатите от състоялата се през миналата година в Самарканд (СССР) международна среща, на която подробно бяха обсъдени насъщните проблеми и възможните пътища за осигуряването на мира и безопасността, за развитие на сътрудничеството в Азия.

Създаването на система за колективна безопасност, разбира се, не е така просто. Там е работата, че както в Азия, така и извън нея има сили, които са заинтересовани от запазването на атмосферата на отчужденост и недоверие в отношенията между азиатските страни. На идеята за колективна безопасност в Азия особено яростно се противопоставя пекинското ръководство, което съзира в принципите на мирното съвместно съществуване и добросъседство заплаха за своите великодържавни и шовинистични замисли. Като че ли забравили, че на времето Китайската народна република се изказваше за колективна безопасност в Азия, маоистите твърдят, че тази идея има за цел „да въздържа" или „да обкръжи" Китай. Подобни твърдения са лишени от всякакво основание.

Всеизвестно е, че участвувайки в конференцията на страните от Азия и Африка през 1955 г. в Бандунг, пекинските представители гласуваха за принципите „панча шила", които са твърде сходни с тези основни положения, върху които Съветският съюз и другите страни на социалистическата общност сега предлагат да се изгради системата за колективна безопасност в Азия. Още тогава Пекин излезе с предложение за сключване на „договор за колективен мир" в района на Азия и Тихия океан. Нещо повече, в съветско-китайската декларация от 18 януари 1957 г. беше отбелязано, че „двете страни смятат, че всички затворени военни групировки трябва да бъдат заменени от система за колективен мир и колективна безопасност". Възниква въпросът: Защо днес пекинските ръководители отстъпват от своите предишни схващания и задължения, защо заемат диаметрално противоположна позиция? Какво се е случило през това време?

Внимателният анализ на дългата и сложна еволюция, която претърпяха политическите и идеологическите възгледи на пекинските лидери, дава възможност да се установи своеобразната „логика" и в тяхното поведение. Достатъчно е дори да се припомни, че Пекин се изказваше в подкрепа на идеята за осигуряване на мира и безопасността в Азия по това време, когато причисляваше Китай към общността на социалистическите страни, когато уверяваше китайския народ в дружеското си отношение към Съветския съюз, във верността си към делото на интернационализма. Маоистките лидери днес се старяят да забравят това и да не си го спомнят.

Съвесем не е трудно да се забележи, че пекинската върхушка сега се обявява срещу идеята за колективна безопасност не поради това, че се страхува от „обкръжаване на Китай", а защото намаляването на напрежението на азиатския континент, общоазиатското сътрудничество по въпросите на мира и безопасността затрудняват лавирането на маоистите, които преследват великодържавни, хегемонистични цели. Ако те се обявяват срещу колективната безопасност в Азия, то е не защото тя крие някаква заплаха за тях, а поради това, че пречи на стремежите им към експанзия така, както им пречат всички договори и споразумения например по проблемите на разоръжаването, които Китай игнорира, въпреки че в тях участвува огромното болшинство държави и кръвно е заинтересувано цялото човечество.

Маоистите открито застанаха на враждебни на пролетарския интернационализъм позиции и това сложи дълбок отпечатък върху външната политика на Китай. През годините на „културната революция", която завърши прераждането на пекинското ръководство, бяха осъдени като „ревизионистична ерес" принципите на мирното съвместно съществуване, във вярност към които Пекин някога двулично се кълнеше. Именно в самия разгар на американската агресия във Виетнам маоисткото ръководство направи опит да експортира „културната революция" в съседните азиатски страни, което се изрази в безцеремонно вмешателство във вътрешните работи на Индия, Бирма, Шри Ланка и други страни в Азия.

Известно е също, че в най-напрегнатия и отговорен период на борбата срещу агресията на САЩ във Виетнам маоистите нанесоха предателски удар в гърба на тези страни, които недвусмислено изразиха своята антиимпериалистическа позиция и солидарност със справедливата борба на виетнамския народ и другите страни в Индокитай. По този начин Пекин изигра подривна роля по отношение на единното антиимпериалистическо движение за солидарност с народите от Азия.

Последвалите събития показаха на цял свят, че подобни действия не са били епизодични, случайно отклонение от по-рано провъзгласяваните лозунги, а направо произтичат от „линията на Мао". През последно време маоистите потвърждават с цялото си поведение наличието на враждебни намерения по отношение на своите съседи в Южна Азия. А и не само на юг!

Както е известно, най-близкото обкръжение на Мао непрекъснато напомня за перманентността на „културната революция", която трябва да се повтаря всеки седемосем години. Сравнявайки тази „теория" с явленията, които протичат днес в живота на Китай, наблюдателите от страните в Азия говорят за рецидив на „културната революция", предизвикан от новото изостряне на борбата за власт в Пекин. Тези събития, които протичат в китайската столица, са съпроводени от прояви на екстремизъм и в областта на външната политика. Живи са в паметта ни неотдавнашните военни действия на китайските войски в района на Параселските острови, които предизвикаха, естествено, дълбока тревога в страните от Югоизточна Азия.

Digitized by Google

И досега маоистите не желаят да признаят Бангладеш и се опитват да попречат на нормализирането на обстановката в Южноазиатския субконтинент. Пекинските ръководители сеят смутове в Индонезия, на Филипините, продължават да поддържат сепаратистките групи в Бирма и в източна Индия, безцеремонно се намесват във вътрешните работи на Непал и Шри Ланка.

Образец за открита намеса на пекинското ръководство във вътрешните работи на суверенна държава е Бирма, с която Пекин подписа Договор за дружба и взаимно ненападение още през 1960 г. Но какво представляват в действителност пекинските ангажименти? По указание от Пекин сравнително неотдавна така наречените „въстанически сили", попълнени с китайски войници и офицери, предприеха от китайска територия крупни настъпателни операции в северните райони на Бирма. Както посочи бирманският печат, целта на тези операции беше опитът да бъде провалено провеждането в тази страна на референдума за новата конституция, според която властта на Революционния съвет ще бъде предадена след всеобщи избори в ръцете на народното събрание и народните съвети. Известно е, че в китайската провинция Юнан, която граничи с Бирма, се намират базите на метежниците, кадрови постоянни школи и складове за оръжие. В тези школи се подготвят китайските „съветници" и „инструктори", които се прехвърлят на територията на Бирма и помагат на сепаратистките елементи да се прегрупират, да строят комуникации, обучават ги в използването на китайско оръжие. Представените от бирманските власти в Контунг на пресконференция образци от оръжия и документи, заловени по време на операцията „Еянаунг", не оставят място за съмнение в широката намеса на маоистите във вътрешните работи на Бирма.

Повече от десет години не престава подривната дейност на маоистите срещу Индия. Вече не един път Пекин използва въоръжени отряди, които действуват в районите, където живеят племената нага и мизо. Подобни отряди преминаваха също подготовка на територията на Китай и бяха прехвърляни нелегално в Индия. При това пекинската военщина отправя заплаха за разделянето на Индия чрез създаването на държавите Нага, Мизо и Сикхистан.

Пекин демонстрира открита враждебност и по отношение на Непал, Малайзия и младата държава Бангладеш. Чрез своята широко разклонена агентура маоистите се занимават с подривна дейност в тези страни, опитват се да провалят процеса на сплотяване и добросъседските им отношения, да попречат на решаването на сложните задачи, пред които са изправени, да наплашат населението с терористически актове, със заплахата от „червена опасност".

Разпалвайки сепаратизма в страните от Югоизточна и Южна Азия, Пекин преследва далечни цели: стреми се да намери излаз към Индийския океан и да създаде по крайбрежието му свой стратегически плацдарм. Печатът на азиатските страни отбелязва и проявите на активност на китайския флот в Бенгалския залив и Арабско море. Маоистите се увлякоха толкова много, че заявиха по повод създаването на крупната военна база на остров Диего-Гарсия, в Индийския океан, че това щяло да доведе до установяването на „баланс на силите", за което вече много години китайските лидери полагат усилия. Налице е непосредствен сговор и обединяване с империалистическите кръгове относно сферите на влияние в Азия за сметка на интересите на другите азиатски държави.

Действията на Пекин преследват далечни експанзионистични цели, за които красноречиво говорят издадените в китайската столица географски карти и „Атлас на света". Обширни райони от съседните на Китай страни на тях се оказаха в пределите на... китайските граници. Пекинските „географи" произволно включиха в състава на Китай — Бирма, Корея, Виетнам, Тайланд, Малайзия, Непал, Андаманските острови и други територии. „Великият кормчия" Мао вече дълго време лансира налудничавата идея да включи в състава на Китай суверенната държава Монголската народна република. Общата площ на „териториалните загуби" на Китай възлиза ни повече, ни по-малко на 10,5 млн. квадратни километра според изчисленията на маоистките „географи". И това е в същото време, когато цялата площ на съвременен Китай се равнява на 9,6 млн. квадратни километра.

Твърде показателно е и това, че през последно време маоистите не само престанаха да критикуват СЕАТО, СЕНТО, АЗПАК и други военни блокове, скалъпени на времето за нуждите на империалистите от САЩ и Англия за борба срещу националноосвободителното движение в страните от този обширен район, но открито поощряват военните приготовления на империалистите в Азия.

Всичко това, взето заедно, позволява да бъдат разбрани съображенията, от които се ръководят пекинските ръководители при заемането на отрицателна позиция по отношение на идеята за колективна безопасност в Азия. Разбира се, че става дума не за някакви опасения, не че създаването на тази система ще доведе до „обкръжаването" на Китай, както твърдят в Пекин. За какво „обкръжаване" може да се говори, щом тази система предполага пълноправно участие на всички държави, в това число и на Китай, в осигуряване на безопасността на Азиатския континент. Тук работата е друга. Зад истеричните вопли и викове, че колективната безопасност в Азия била уж насочена към „обкръжаване" на КНР, се вижда стремежът да не се обвързват с никакви задължения пред другите народи в Азия, за да могат да застрашат тяхната собствена безопасност.

Digitized by Google

Пекинските водачи днес действуват в разрез с положителните промени на международната арена. Раздухвайки по всякакъв начин милитаристичните и шовинистичните страсти в страната и като я превръщат в обща казарма, те са подчинили външната си политика на задачите за борба срещу Съветския съюз и другите страни от социалистическата общност, на опитите за провалянето на разведряването. Стигна се до открит блок на маоистката върхушка с представителите на отявлената реакция — чилийската хунта, лидерите на дясното крило на империалистическата буржоазия на Англия, ГФР, САЩ и други страни. Тези факти по-добре от всичко разкриват истинския лик на политиката на Пекин.

Напрежение и конфронтация, „студена война", „сътресения" и неурегулираност на най-важните международни въпроси — ето тази е атмосферата и почвата, които според мнението на Мао Цзе-дун и неговото обкръжение ще им позволят да натрапват на малките и средните страни своето ръководство, да спечелят време за увеличаването на ракетно-ядрената си мощ и след това да диктуват своята воля на другите страни и народи. Ето я генералната външнополитическа „линия на Мао".

Но въпреки обструкционизма на Пекин идеите за осигуряване на безопасността в Азия на колективен принцип си пробиват път. Положителните промени в Азия са необратим процес. Той не може да бъде върнат назад по никакъв начин, включително и по пътя на създаваните от маоистите политически комбинации и съюзи. Именно в този дух свидетелствуват резултатите от завършилата неотдавна в Самарканд международна среща, преминала под благородния девиз: „Борбата за мир и безопасност в Азия — насъщна задача на съвремието".

Михаил ПЕТРОВ

ПРЕГЛЕД НА МЕСТНИЯ ПЕЧАТ

БОЕВИ ПОМОЩНИК НА КОМИТЕТА

Със средствата на печатното слово вестник „Септемврийска правда" в индустриалния комбинат „Гаврил Генов" — гр. Бойчиновци се стреми да служи като политическа трибуна на заводския партиен комитет, негова опора, боеви помощник при решаване задачите на партийната организация и профорганизацията за успешното изпълнение на насрещните планове, за комунистическото възпитание на трудовия колектив. В него често се срещат статии и други материали от партийните, стопанските и профсъюзните ръководители. А това е едно от важните условия вестникът да бъде в крак със задачите, да отговаря на изискванията на деня. Разясняването решенията на Националната партийна конференция, борбата за висока обществена производителност на труда, разгръщане на социалистическото съревнование и внедряването на челния производствен опит, постигнат в страната и от колектива на комбината — това са въпроси, чието осветляване намира широко място по страниците на вестника. През последните две години в. „Септемврийска правда" хвърли всички свои сили, за да съдействува за пълна мобилизация на трудовите колективи от цеховете за успешното изпълнение на производствените програми в чест на 50-годишнината от Септемврийското въстание и 30 години от социалистическата революция в България.

Достойнство на вестника е, че той не само поставя и разяснява въпроса за популяризиране и внедряване на челния опит и новите почини, но проследява по-нататък как на практика те се усвояват в отделните производствени участъци на комбината и какъв е ефектът от тяхното приложение. В един от броевете редакторката на вестника Мария Иванова излиза със статията „Починът на Петър Брайков в нашия комбинат". Като се спира на същността на този почин, авторката прави задълбочен анализ на извършената политическа и организаторска работа за неговото прилагане и съобщава получените резулта-

Digitized by Google

ти в отделните цехове. Внедрен още през 1973 г., починът на Петър Брайков се развива успешно при тукашните условия. Над 400 души работят по този почин и постигат много добри резултати в производствената си дейност. Най-активните сторонници на това патриотично дело са ударниците и най-добрите в професията работници от вакуумно-консервната фабрика. Едни от най-старателните последователи на Брайков са автоклавистите от стерилния цех: Кирил Тодоров, който изпълнява трудовите си норми над 180 на сто, Петко Иванов — 169 на сто, Ставро Василев — над 170 на сто, Снежана Михайлова — 157 на сто и други. Тези работници винаги поддържат образцов ред на работното си място и не допускат долнокачествена продукция. Това са хора, които са уважавани не само заради производствените им успехи, но и за другарските им отношения в колектива и особено към по-младите работници, на които от все сърце предават своя опит и умение. Досега те са обучили петнадесет нови автоклависти. Освен това всички те участвуват в школата за разпространение и изучаване на челния опит.

В уводната статия „Последователите на василколаровци" добре се разяснява същността на почина на бригадите от завод „Васил Коларов" — София. В нея се изтъква, че пръв от комбината в Бойчиновци се е откликнал на почина колективът на цех „Търговска мелница". На специално събрание работниците и служителите на мелницата са обсъдили въпроса за въвеждане на образцова социалистическа дисциплина на всяко работно място. Събранието е приело писмо отговор до 7-те бригади на Силнотоковия завод в столицата. Вестникът правилно постъпва, като изяснява в статията условията и показателите на кодекса за образцова трудова и обществена дисциплина, който колективът на мелницата си е изработил и същевременно публикува обещанието на този колектив — да изпълни плана за производителността на труда 101 на сто и снижи себестойността на продукцията спрямо плана на комбината с десет хиляди лева, като даде свръхпланова продукция за триста хиляди лева. Уводната завършва с апел към всички работници и служители от комбината да последват примера на другарите си от мелницата, като разгърнат широко социалистическо съревнование между цеховете за достигане на високосъзнателна дисциплина на всяко работно място.

За социалистическото съревнование в комбината пише статия Венеция Величкова, председател на профкомитета в комбината. В нея тя изтъква основната функция на заводската профорганизация — да развива творческата активност на работниците и служителите в труда и обществения живот, като използва колкото се може по-пълно мобилизиращата сила на социалистическото съревнование. По-нататък се съобщават интересни факти за изпълнение на обещанията от цеховете, за работешките по почина на Петър Брайков, за успехите на челната бригада на Петър Василев, изпълнила трудовите си норми 130 на сто.

Всичко това е хубаво. Статията би спечелила обаче още повече, ако в нея (и не само в нея, а във всички статии и други материали от такъв характер, които се публикуват във в. „Септемврийска правда") се прави по-задълбочен анализ на работата по съревнованието в комбината, от който да се види доколко се внася нов подход според новите изисквания за неговото организиране, какво още е необходимо да сторят първичните партийни организации, профорганизациите и Комсомолът, за да може вдъхновяващата сила на съревнованието да завладее всеки човек от работническия колектив, за да се превърне то в могъща сила за бързо повишаване обществената производителност на труда, за комунистическото възпитание на трудещите се. В това именно се състои една от главните грижи на вестника — навреме и пообстойно да отразява усилията на партийните и профсъюзните органи и организации да разпалват повсеместно социалистическо съревнование, като по-пълно използват ленинските принципи при неговото организиране на сегашния етап и свързват по-нататъшното му разгръщане със създаването и внедряването на научна организация на труда и производството. Самите факти показват, че има много да се пише за успехите на индустриалния комбинат „Гаврил Генов" в гр. Бойчиновци при организирането и провеждането на съревнованието, при разпространението и прилагането на челния опит. Тук заводският партиен комитет и профкомитетът работят по специална система за организирането и отчитането на съревнованието, внедряват нови форми и методи по неговото ръководство. Във всички цехове са изградени комисии за водене на социалистическото съревнование. Те обобщават резултатите и ги предават на заводската комисия по съревнованието, която се ръководи от заместник-директора по производствено-техническите въпроси. В специални кътове в цеховете са поставени договорите на съревноваващите се и портретите на първенците. В тези кътове всеки ден се нанасят данни за изпълнение на обещанието по бригади и смени. Ежедневно се издават бюлетини за хода и резултатите от съревнованието. На проявилия се колектив в производството от всяка смяна се връчва преходното червено флагче, а на индивидуалните първенци се дават традиционните червени кърпи. Работник, произвел през деня надпланова продукция, получава парична премия.

Партийното и профсъюзното ръководство мислят и по въпроса как да разнообразят и намерят най-ефективните форми на работа за активизиране на участниците в съревнованието. В тази връзка профкомитетът организира срещи по професии, конкурси състезания, вечери на любимата професия, поздравителни концерти и др. Младите работници се приемат в редиците на работническата класа по специално изготвен ритуал. При връчването на първата

Digitized by Google

работна заплата се уреждат вълнуващи тържества в бригадите и смените. Резултатите от съревнованието през всяко тримесечие се отчитат по специален ритуал, който оказва възпитателно въздействие върху работниците.

Големи грижи профкомитетът полага за издигане авторитета на първенците, за засилване почитта и уважението към тях. Техните портрети красят кътовете за съревнованието във всеки цех, а опитът им се популяризира чрез заводската радиоуредба и вестник „Септемврийска правда". За популяризирането и прилагането опита на първенците положителна роля играе и постоянната рубрика във вестника „Те са наша гордост". Редколегията се стреми да помества във всеки брой снимки на челниците в производството с описание на техния опит и трудови постижения. Положително въздействие оказват поздравителните писма, които се изпращат до семействата и близките на челниците в производството, както и до обществените организации в родните им места.

Всяко тримесечие се присъждат званията „Ударник", „Най-добър в професията", „Качественик". Всяка година пък се дават званията: „Най-добър рационализатор", „Най-добър специалист", „Най-добър ръководител на смяна", „Най-добър млад работник". Успешно се прилага и кремиковската инициатива. Със свои лични комплексни планове работят над сто комсомолци. Съревнованието по този начин сред младежките бригади е предоставено да се ръководи от заводския комитет на ДКМС. На 10 комсомолци е присъдено званието „Майстор в професията". Окуражаващи резултати са постигнати и от прилагането опита на варненските предприятия. Специалистите и високоразрядните работници работят по лични творчески планове. Само от тази дейност през 1973 г. от внедряването на нови технологии и асортименти в производството са реализирани 150 000 лева. Мобилизиращото и възпитателното въздействие на социалистическото съревнование е могъща сила в ръцете на партийното и профсъюзното ръководство в борбата им за успешното изпълнение на производствената програма на комбината. През първото шестмесечие на 1974 г. комбинатът е произвел надпланова продукция за 1 044 000 лева.

Добър пример как трябва да се отразяват в местния печатен орган проблемите по съревнованието, усилията на партийните и профсъюзните органи и организации за повишаване обществената производителност на труда, за комунистическото възпитание на трудещите се е статията „Производствените успехи на цеха". Като предава опита на партийната организация и профорганизацията в цех „Търговска мелница" (нейният колектив няколко години поред е постоянен носител на преходното знаме на комбината за високи производствени успехи) по организирането и воденето на съревнованието, като разказва за борбата на колектива за поддържане на образцова трудова дисциплина, вестникът по този начин насочва вниманието на партийните бюра и организации, на профорганизациите и младежките дружества в останалите цехове към този положителен опит, дава им конкретен пример как и те да организират работата си, за да достигнат постиженията на челния цех.

Другарката Венеция Величкова излиза и със статията „Да изучим опита на челниците". Ясно и конкретно в статията се изтъква ролята на първенците за изпълнение на насрещните планове. Като подчертава необходимостта челният опит да стане практика на целия трудов колектив, авторката анализира дейността на профсъюзната организация и стопанското ръководство по изучаване и внедряване опита на първенците и работата на изградените за тази цел школи. Тази дейност профкомитетът организира по специално подготвена програма. В комбината работят тринадесет школи за изучаване на челния производствен опит за петнадесет вида професии, в които се обучават над 450 работници. В школите са обхванати всички възлови професии на основните цехове. Занятията в тях се провеждат през различно време в зависимост от характера на производствената дейност: в сушилния и макаронения цех — през зимата, във вакуумно-консервната фабрика — започват с преработката на първите плодове в началото на лятото. Всяка школа работи по свой план-програма. Времето за обучение е определено от два до двадесет и пет часа в зависимост от сложността на отделните професии.

В статията си Величкова пояснява, че в един учебен час най-напред даден специалист запознава участниците в школата с теорията на производствения въпрос, който се изучава. След това челниците, чийто опит се популяризира, показват практически как се изпълнява съответната производствена операция по установената технология. Самият технологически процес се разчленява на операции и елементи, за да може по-добре да се усвои. На всеки работник се предоставя лично сам да изпълни дадената операция, като бива подпомаган от челниците и специалистите. В учебните програми са включени и теми за минимум икономически знания за обучаващите се. Школите приключват своята работа с полагане на изпит.

В следващия брой началникът на макаронения цех Първан Първанов в материала „Школите за челния производствен опит" разказва как колективът на цеха работи в тези школи.

Своевременно вестник „Септемврийска правда" откликва и на проблемите, които поставят решенията на Националната партийна конференция. В бр. 308 е отпечатана уводна статия „В отговор на поставените задачи от Националната партийна конференция". В нея компетентно се изяснява характерът на решенията на конференцията за повишаване на обществената производителност на труда. Дава се от-

Digitized by Google

говор на трудовия колектив за изпълнение на това партийно решение, като отразява и поетото обещание за икономии на суровини, материали и енергия и средства от фонда „Работна заплата". Разказва се за извършената организаторска и политическа работа за изпълнението на решенията на Националната партийна конференция и за взетите практически мерки за повишаване на обществената производителност на труда в различните цехове на комбината.

В бр. 310 „Септемврийска правда" помества обширна статия от секретаря на заводския партиен комитет Йордан Александров, озаглавена: „На упорита работа за висока обществена производителност на труда". Разяснявайки решенията на Националната партийна конференция, същността на проблема за производителността на труда, секретарят ясно сочи задачите на заводската партийна организация и профорганизация, на целия трудов колектив за неговото решаване в комбината, развива въпроса за авангардната роля на комунистите в производствената и обществено-политическата работа, като подробно се спира на извършеното досега в това отношение. Накрая със статията се поставят задачи на стопанските ръководители, икономистите и технолозите за изпълнение на това партийно решение.

Значително място отделя вестникът на държавно-обществения преглед по обществената производителност на труда. В статията „Първостепенна задача", поместена в бр. 315 на 3 октомври 1974 г., се дават подробни указания за прегледа в комбината, изтъкват се задачите в тая връзка на партийните и профсъюзните организации, на стопанските ръководители, на изградените работни групи в цеховете и пр.

* * *

Като продължава и занапред усилията си да отразява положителното в партийната, профсъюзната и комсомолската дейност, в популяризирането и научното осмисляне опита на първенците, необходимо е вестникът още по-смело да разкрива недостатъците в политическата, организаторската и производствената работа, за да могат всички цехове, смени и отделни работници да се равняват с челниците. По такъв начин в. „Септемврийска правда" ще стане още по-пълноценен помощник на партийните и профсъюзните органи и организации в комбината в борбата им за изпълнение на производствената програма и комунистическото възпитание на трудовия колектив, за достойно посрещане на Единадесетия конгрес на Българската комунистическа партия.

Димитър КРЪСТЕВ

кореспондент на сп. „Партиен живот" за Михайловградски окръг

БЕЛЕЖНИК НА КОРЕСПОНДЕНТА

ПОЛОЖИТЕЛНИЯТ ОПИТ

След Десетия конгрес на БКП окръжният комитет на Партията обръща по-голямо внимание за изучаването, обобщаването и прилагането на положителен опит в партийната работа. Отдел „Промишлено-стопански" изучи опита в Пловдивски, Ловешки и Русенски окръг по партийното ръководство на промишлените предприятия. От Габровски окръг бе взаимствувано разработването на програми за реконструкция и модернизация на промишлените предприятия. Отдел „Селскостопански" проучи и популяризира положителния опит на Хасковски окръг по новата технология на тютюна. От Пловдивски окръг се взема внедряването на промишлените методи и технологии в зеленчукопроизводството и трайните насаждения, а от Русенски окръг — развитието на животновъдството.

След Националната партийна конференция настъпиха съществени изменения в съдържанието и формите по изучаването и разпространяването на положителния опит в партийното ръководство на икономиката. Организаторската и политическата работа в окръжната партийна организация успешно се свързва със задачата за рязко повишаване обществената производителност на труда. Главното съдържание в изучаването и в приложението на челния опит в трудовите колективи става борбата за внедряване на новостите, развитие на техническия прогрес, икономии от суровини и материали и подобряване качеството на продукцията. Доказателство за това са масовото участие по примера на героя на социалистическия труд Петър Брайков, подемане почина на кремиковските младежи за усвояване опита на челниците, на габровските предприятия за ритмично изпълнение на задълженията по кооперираните доставки и др.

Опитът на КПСС за нас винаги е бил неоценим помощник в партийно-организационната и идеологическата работа.

Учейки се от дейността на домовете за политическа просвета в Ленинград и Калуга, нашият отдел „Пропаганда и агитация" внесе подобрение в системата за подготовка и обучение на пропагандистите. Приложихме нова система на организация за обучението на номенклатурните кадри на окръжния комитет на БКП.

Опитът на партийните комитети и орга-

Digitized by Google

низации на КПСС в Аджария помогна да се обогати съдържанието и формите на работа в партийно-организационната работа. По техен пример се внедри „Дневник за личния принос на комуниста за изпълнение решенията на Десетия партиен конгрес".

Отдел „Организационен" проучи живота в редица окръжни комитети на Партията. Въз основа на това бяха разработени някои въпроси, които имат важно значение за партийно-организационната работа. Този опит бе обобщен в статут за структурата и работата на отдел „Организационен", в „Система за вземане и организация на изпълнението на партийните решения", в „Основни насоки за усъвършенстване на партийната информация", в „Структурата и задачите на Съвета по партийно-организационната работа".

По-голямо място в дейността на отдел „Организационен" заема обобщаването и внедряването на опита, който е създаден в окръжната партийна организация. Въз основа на това бяха разработени проблемите: „Ролята на партийното събрание за повишаване активността на комуниста", „Понататъшното развитие на вътрешнопартийната демокрация", „Творчество и инициативност на партийните органи и организации в партийно-организационната дейност". Състоялите се научно-практически конференции на теми: „Повишаване научността в партийната работа", „Организация и проверката на изпълнението" и „Творчество и инициативност в партийно-организационната дейност" помогнаха по-добре да бъдат изяснени тези проблеми.

Партийните комитети често организират семинари, курсове, срещи за обмяна на опит. Наложи се като много полезна инициатива да се провежда ден или полуден на партийния секретар, на партийната група, на агитпропа и пр. Окръжният комитет на БКП организира срещи за обмяна на опит на отделни комитети. На една от тях бе споделено как градският комитет на БКП в Благоевград работи по подбора, разпределението и обучението на кадрите. Друг път бе разказано как градският комитет на БКП в Сандански ръководи първичните организации за издигането им като първообраз на бъдещото състояние на трудовия колектив. ГК на БКП в Петрич изнесе как осъществяват партийното ръководство на социалистическото съревнование, а ГК на БКП в Г. Делчев — за организацията на партийния контрол и проверката на изпълнението.

Окръжният комитет на БКП засилва своето внимание и това на партийните комитети и организации при популяризирането на положителния опит да се анализира и разкрива по-пълно съдържанието му, своевременно да се коригират процесите при неговото утвърждаване. Особено важно значение се отделя това да се решава с усилията на всички хора от предприятието или учреждението.

Борис АНГЕЛОВ

кореспондент на сп. „Партиен живот" за Благоевградски окръг

ПИШАТ НИ...

КАК УКРЕПИХМЕ ПАРТИЙНОТО ЯДРО

Как партийният комитет в завод „М. Антонов" в Гоце Делчев решава въпроса за правилното регулиране на числения и качествения състав на Партията?

Започнал първите си крачки преди една петилетка, заводът вече заема решаващо място в структурата на промишлеността в района и оказва преобразяващо въздействие върху цялостния му стопански, обществен и политически живот. Стремителни са темповете, и то само за една петилетка. През 1971 година общата промишлена продукция бе 1,5 милиона лева, 1973 година бе достигнато 11 милиона, 1974 — 18 милиона, а за 1975 година се предвижда 24 милиона лева. За твърде кратък период трябваше едно с усвояването на сложните изделия, които са предназначени за износ за СССР, да се решават сложните задачи — изпълнението на обемните показатели и повишаването техническото ниво на производството. Вече са забравени плахите, неуверените стъпки.

Отговорните задачи трябваше да се решават без потомствената работническа класа, без необходимия брой специалисти. Неукрепналият производствен колектив, чиято средна възраст е от 22—25 години, започна да се оформя заедно с изграждането на завода. За кратък период от време бе необходимо тези млади хора, от които 40 на сто са завършили училището, създадено към предприятието, да усвоят непознатото производство. Техните ръце преди това са отглеждали в повечето случаи само тютюн. Изискваше се произвежданата продукция да достигне световното равнище и да намери добър прием на световния пазар. За всичко това бе необходима дееспособна партийна организация, която да застане начело в изграждането на колектива, да създаде здраво комунистическо ядро във всяко производствено звено. Затова наред с решаването на производствените задачи налагаше се да се провежда огромна възпитателна работа за утвърждаването на здрави трудови навици, за оформянето на специалисти и работници, които да преценяват задълбочено техническите, икономи-

Digitized by Google

ческите и социалните явления от класово-партийни позиции. Заводският комитет на БКП насочи усилията си да се повиши авангардната роля на първичната организация и комунистите. Това изисква преди всичко да се подобри съставът на първичната организация, защото в голяма степен от това зависи да се повишава боеспособността на организацията.

Процесът на увеличаване числения и подобряване качествения състав на заводската партийна организация е свързан с бурното развитие на предприятието. Разгърната бе последователна работа за заангажиране на младите работници специалисти. Ударението се постави да се засилят партийните ядра в основните звена. Само за една година и половина са приети повече от 100 комунисти.

Как бе увеличен съставът Заводският комитет на БКП внимателно проучи и насочи партийните бюра към подготовката на бъдещите млади комунисти. Създадени бяха връзки с общинските партийни комитети, с тези, които са изпратили кадри в завода. Ориентацията бе преди всичко към най-активните членове на ДКМС. Дадени бяха конкретни дългосрочни поръчения на комсомолците, които се водеха на специален отчет. Постоянната грижа и взискателност за качественото им изпълнение способствува младежите да се изявяват сред колективите. За нас бе важно заедно с младите работници да се привлекат и специалисти, които са поставени на отговорни места.

С подобряването на състава чувствително се завиши броят на заетите в материалното производство. Сега в заводската партийна организация с висше образование са 40 на сто, със средно — 40 на сто. В организацията 65 на сто са на комсомолска възраст, само 20 на сто над 35 години, като 35 на сто от новоприетите са жени. Това допринесе да се измени и структурата на партийните организации, а заедно с това се обособиха още пет. Сега в завода няма звено без партийно ядро. В техническата дирекция например членуват 12 инженери, 4 икономисти и 12 средни специалисти. Изградената система за приемане на нови партийни членове оказва своето влияние за изграждането на дееспособни организации, за изпълнението на задачите, които стоят пред Партията. Вливането на нови сили в редовете на Партията помогна да се подобри психологическият климат в отделните звена. С младите комунисти заводският комитет на БКП организира семинарни занимания, където по специален план те усвояват проблемите на партийното строителство.

Партийната организация стъпва здраво на краката си и е способна да поведе колектива в решаване на задачите, които стоят пред него. Заводският комитет на БКП и първичната организация имат един подход — регулирането и увеличаването количествения и качествения състав да върви заедно с цялостното подобряване на организаторската и идеологическата работа на партийните организации, на колектива като цяло.

Валентина ШЕЙТАНОВА

секретарка на партийния комитет в завод „Михаил Антонов" — Гоце Делчев

Digitized by Google

СПИСАНИЕ «ПОЛИТИЧЕСКА АГИТАЦИЯ» НА 30 ГОДИНИ

Списанието на Централния комитет на Българската комунистическа партия най-напред под името „Наръчник на агитатора", а от 1972 г. „Политическа агитация" излиза вече 30 години. Появило се почти в дните на революцията, то премина заедно с Партията и народа сложния, труден път на дълбоките преобразования в икономиката и обществения живот на страната, в културата и бита на народа, в съзнанието на трудещите се. От помощно, предимно справочно издание, то се утвърди като списание, в което намират разработка, цялостен и компетентен коментар актуалните проблеми на текущата политика и мероприятията на Партията в различните области на живота, важни международни събития. Укрепна като едно от най-масовите обществено-политически периодични издания у нас, с многохиляден тираж, с пораснал авторитет и със свое достойно място в системата на идеологическата дейност на нашата партия.

През тези години то неотстъпно беше в първите редици на борбата за социализъм. Пламенно, страстно, неуморно разясняваше на своите страници правдата на Партията. Подпомагаше хилядите нейни дейци, многобройния обществен актив да направят мислите, мечтите, делата на Партията достояние на милионите, да ги вдигнат на труд и творчество за осъществяване лозунгите и предначертанията на партийните конгреси и пленумите на Централния комитет.

Списание „Политическа агитация" през всичките тези години е ценен помощник на партийните комитети и организации, на многохилядната армия от агитатори, докладчици и лектори. Като ги въоръжаваше с материали за насоките на партийната политика и за конкретните задачи на трудещите се, то им помагаше във всекидневния контакт с различните слоеве и групи от населението, да посещават всеки дом, да водят беседи край всеки стан и машина, да пречупват вековни традиции и наслоения в съзнанието, да разчистват пътя на кооперативния строй на село, да отглеждат първите кълнове на организирания и всеотдаен труд, да разгръщат социалистическото съревнование в името на благоденствието на страната и народа. То ги въоръжава и днес в условията на изграждане на развитото социалистическо общество със знания и опит да водят борба за реконструкция и модернизация на промишлеността, за повишаване производителността на труда в общественото производство, за изграждане на хармонично развита личност.

Списанието беше и е вдъхновен проводник и радетел за утвърждаването във всички области на живота в нашата родина на живителния априлски дух и стил на партийна дейност и ръководство, който осигури простор за проявление на творческите сили и възможности на кадрите и на трудещите се, даде правилно решение на назрелите социални въпроси, показа ясна перспектива на развитие.

На всеки етап от социалистическото строителство кадрите и трудещите се можеха и могат да се ориентират от страниците на „Политическа агитация" в партийната политика, да разберат сложността и величието на новите задачи, да почерпят от богатия, неизчерпаем опит на КПСС и другите братски партии. Списанието е било винаги близко и непосредствено свързано с онази търпелива, ежедневна организаторска, разяснителна и възпитателна работа, без която изпълнението на партийните задачи би било невъзможно.

И днес списание „Политическа агитация" все по-резултатно изпълнява главната си функция — да подпомага партийните комитети и организации, агитаторите в организирането и провеждането на масово-политическата работа за осъществяване решенията на Десетия конгрес, Националната партийна конференция, Февруарския пленум, за достойна среща на Единадесетия конгрес на Партията.

Най-сърдечно поздравяваме братското списание „Политическа агитация" с тридесетгодишния му юбилей и пожелаваме на неговия колектив още по-големи творчески успехи в общата борба за тържеството на великите идеи и правото дело на Партията.

„ПАРТИЕН ЖИВОТ"

Digitized by Google

НОВИ КНИГИ

ПАРТИЗДАТ

ДНИТЕ НА ДИМИТРОВ, КАКВИТО ГИ ВИДЯХ И ЗАПИСАХ

Неделчо Ганчовски

Въз основа на своя дневник, секретарските си бележки, стенограми на речи и изказвания на Георги Димитров авторът (който е работил като секретар на др. Димитров по времето, когато той е ръководител на Партията и нашата народнодемократична държава) създава своя документална книга за последните три и половина години от живота му. Чрез ретроспекция се разказва за главните моменти от дейността на великия син на българския народ в периода на Септемврийското въстание през 1923 год., Лайпцигския процес, Седмия конгрес на Коминтерна и други. Книгата пресъздава атмосферата на едно трудно и велико време, обаянието на неповторимата, изключително богата личност на Димитров.

ИНТЕГРАЦИОННИ ПРОЦЕСИ В СОЦИАЛИСТИЧЕСКОТО НАРОДНО СТОПАНСТВО

Мария Максимова

В книгата се изследват широк кръг от проблеми, свързани с планомерното направление на интеграционните процеси в социалистическото народно стопанство. Разкриват се условията, които пораждат интеграцията, нейната същност, насоки и форми. Доказва се необходимостта от разширяване на междуотрасловото планиране в многоотрасловите комплекси. Изследват се зависимостите, които стоят в основата на разработките за междуотрасловите връзки. Разработени са проблемите на икономическия механизъм.

КУЛТУРА НА СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО

Васил Ангелов

Авторът се спира на същността и особеностите на културата на селското стопанство като прогресивен производственоикономически и социален процес. В светлината на решенията на Ноемврийския (1973) пленум на ЦК на БКП се прави анализ на развитието на културата на селскостопанското производство в НРБ и се разглеждат основните фактори и направления за нейното по-нататъшно повишаване. Книгата е предназначена за партийни и стопански ръководители, за специалисти, кооператори и работници от селското стопанство, за пропагандисти и учащи се.

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИЯТ ИНТЕРНАЦИОНАЛ И ЕВРОПЕЙСКАТА СИГУРНОСТ 1951-1972

Димитър Димитров

Трудът е актуален, написан е на базата на оригинални документи на Социалистическия интернационал и западноевропейските социалдемократически партии. Книгата съдържа три глави, в които се разглежда въпросът за създаването на Социалистическия интернационал, изследват се причините за кризата на европейската му политика и основните етапи в еволюцията на тази политика към относително реалистичен курс. Специална глава е отделена на отношението на Социалистическия интернационал към Съвещанието за европейската сигурност.

ПЕТРОЛ И ПОЛИТИКА

Емил Василев

Борбата за петрола в капиталистическия свят винаги е оказвала значително влияние върху развитието на международните отношения. В наше време тя е важен фактор в световната политика. Като се позовава на обширен и разностранен документален материал, авторът прави анализ на свързаните с петрола явления и тенденции в съвременните международни отношения. Едновременно с това темата е разгледана и в исторически аспект. Книгата е предназначена за широк кръг читатели, но поради богатия фактически материал и научен анализ представлява интерес и за специалисти.

Digitized by Google

ЛЕОНИД БРЕЖНЕВ

ЗА КОМУНИСТИЧЕСКОТО ВЪЗПИТАНИЕ НА ТРУДЕЩИТЕ СЕ

Сборник

Книгата съдържа доклади, речи и статии на генералния секретар на Централния комитет на Комунистическата партия на Съветския съюз Леонид Илич Брежнев от периода 1964—1974 година, посветени на въпросите на идеологията, културно-възпитателната и масово-политическата работа. Богатият опит на КПСС в изграждането на комунистическото общество е неизчерпаема съкровищница и вдъхновяващ пример за Българската комунистическа партия. Новата книга на др. Брежнев ще допринесе за по-нататъшното усъвършенствуване възпитателната работа сред трудещите се у нас в дух на висока принципност, на съзнателно творческо отношение към труда, на преданост към Партията, на патриотизъм и пролетарски интернационализъм.

ТОДОР ЖИВКОВ

ТРИДЕСЕТ ГОДИНИ ОТ ПОБЕДАТА НАД ФАШИЗМА

Доклад, речи, приветствия

Под това заглавие Партиздат пусна от печат нова книга с доклада на първия секретар на ЦК на БКП и председател на Държавния съвет Тодор Живков, изнесен на тържественото събрание в София на 7 май 1975 г. по случай Деня на победата. В книгата са поместени и част от речта на др. Тодор Живков на митинга на българо-чехословашката дружба в столицата във връзка с пребиваването на чехословашката партийно-правителствена делегация през януари т. г., отговорите му на въпроси, поставени от главния редактор на съветския вестник „Неделя“ през март т. г., откъс от приветствената реч пред XI конгрес на Унгарската социалистическа работническа партия — 18 март 1975 г., приветствието му до участниците в срещата на студентите от социалистическите страни в Москва — 14 април 1975 г., приветствието до командуването, професорско-преподавателския и слушателски състав на военната академия „Г. С. Раковски“ по случай нейната 30-годишнина, писмото до участниците във Втората асамблея на обществените сили за сигурност и сътрудничество в Европа, състояла се през април т. г. в Брюксел, и част от тоста на др. Тодор Живков на официалната вечеря на 11 май т. г. в чест на федералния канцлер на Република Австрия д-р Бруно Крайски.

20700

Digitized by Google

ПРОЛЕТАРИИ ОТ ВСИЧКИ СТРАНИ, СЪЕДИНЯВАЙТЕ СЕ

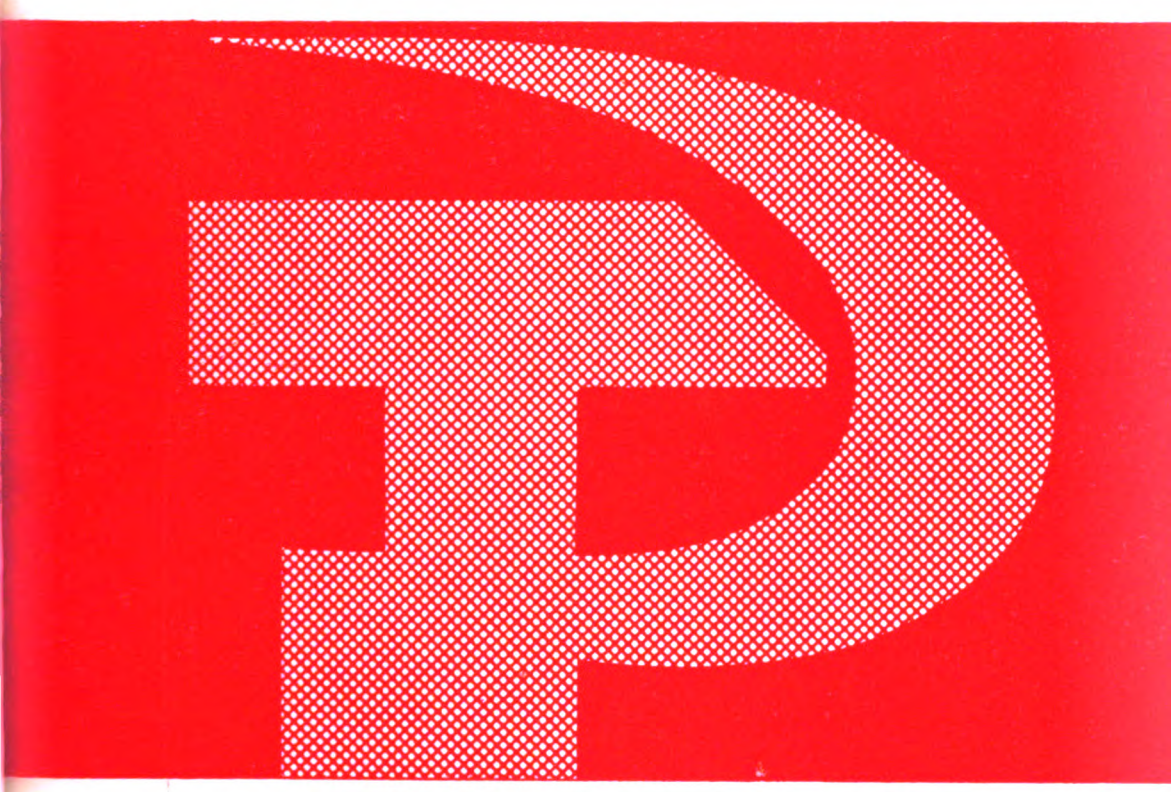

LIBRARY
SEP 22 1975
UNIVERSITY OF CALIFORNIA
BERKELEY

Partien zhivot

ПАРТИЕН ЖИВОТ

СОФИЯ, АВГУСТ 1975 ГОДИНА 11

Digitized by Google

Digitized by Google

ПАРТИЕН ЖИВОТ

№ 11
1975
АВГУСТ
☆
година
XIX

СПИСАНИЕ НА ЦЕНТРАЛНИЯ КОМИТЕТ
НА БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ

СЪДЪРЖАНИЕ

КЪМ XI КОНГРЕС — ВДЪХНОВЕНО, С ПО-ГОЛЯМ РАЗМАХ!

Националното съвещание
във Велико Търново

Т. Живков — Сплотени, единни, боеспособни партийни организации! 4
Б. Велчев — За по-нататъшно повишаване ролята на първичните партийни организации 17
Н. Василев — Окръжният комитет и партийните организации . . 42
• — Изказвания 53
• — Срещи и разговори в окръга 63

* * *

• — Петилетка на зрелостта 69
А. Стамболиев — Ръководно ядро на колектива 75
С. Желязков — По-ефективни партийни събрания 80
И. Куков — Стопаните 82
Л. Керачев — С традициите на класата 85
И. Христов — Грижи за младите комунисти 85
А. Огнянов — Реплика 87
Отговори на въпроси 88

КПСС — ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

П. Родионов — Ленинският стил в партийната работа 90

Digitized by Google

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

П. Русев (главен редактор), **М. Георгиев, К. Иванов, Н. Иванов, Д. Петков** (отговорен секретар), **Л. Пирончев, П. Радев** (отговорен секретар), **М. Ралчева, И. Рачев, Д. Станоев, П. Трендафилова, Г. Цонков, Щ. Чанкова**

Адрес на редакцията: София, ЦК на БКП — Тел. номератор 84-01
Годишен абонамент 4,60 лева — Отделна книжка 0,30 лева
Пор. 2559. Тираж 18 000 екз. Формат 70×108/16. Подписана за печат на 29. VII. 1975 г.

Държавен полиграфически комбинат „Димитър Благоев"

Digitized by Google

КЪМ XI КОНГРЕС –
ВЪЗНОВЕНО, С ПО-ГОЛЯМ РАЗМАХ !

Този брой посвещаваме на първичната партийна организация

Националното съвещание във Велико Търново

ПО РЕШЕНИЕ НА СЕКРЕТАРИАТА НА ЦК НА БКП НА 11 ЮЛИ ВЪВ ВЕЛИКО ТЪРНОВО СЕ СЪСТОЯ НАЦИОНАЛНО СЪВЕЩАНИЕ, ПОСВЕТЕНО НА ПРОБЛЕМИТЕ НА ПО-НАТАТЪШНОТО ИЗДИГАНЕ РОЛЯТА НА ПЪРВИЧНИТЕ ПАРТИЙНИ ОРГАНИЗАЦИИ В ЕТАПА НА ИЗГРАЖДАНЕТО НА РАЗВИТО СОЦИАЛИСТИЧЕСКО ОБЩЕСТВО.

СЪВЕЩАНИЕТО БЕ ОТКРИТО И РЪКОВОДЕНО ОТ ПЪРВИЯ СЕКРЕТАР НА ЦК НА БКП ДР. ТОДОР ЖИВКОВ.

В РАБОТАТА НА СЪВЕЩАНИЕТО УЧАСТВУВАХА ДРУГАРИТЕ АЛЕКСАНДЪР ЛИЛОВ, БОРИС ВЕЛЧЕВ, ГРИША ФИЛИПОВ, ДРАЖА ВЪЛЧЕВА, ТОДОР СТОЙЧЕВ, СТОЯН КАРАДЖОВ, ИВАН ПРЪМОВ, КОНСТАНТИН ТЕЛЛАЛОВ, ВЛАДИМИР БОНЕВ, ГЕОРГИ БОКОВ, САВА ДЪЛБОКОВ, МИШО МИШЕВ, ЗАВЕЖДАЩИ ОТДЕЛИ НА ЦЕНТРАЛНИЯ КОМИТЕТ НА БКП, ПЪРВИТЕ СЕКРЕТАРИ НА ОКРЪЖНИТЕ КОМИТЕТИ НА ПАРТИЯТА, СЕКРЕТАРИ НА ПАРТИЙНИ КОМИТЕТИ И ПЪРВИЧНИ ПАРТИЙНИ ОРГАНИЗАЦИИ ОТ РАЗЛИЧНИ КРАЙЩА НА СТРАНАТА.

ТУК БЕ СЪЩО И СЕКРЕТАРЯТ НА БЪЛГАРСКИЯ ЗЕМЕДЕЛСКИ НАРОДЕН СЪЮЗ ПЕТЪР ТАНЧЕВ.

ДОКЛАД ЗА ПО-НАТАТЪШНОТО ПОВИШАВАНЕ РОЛЯТА НА ПЪРВИЧНИТЕ ПАРТИЙНИ ОРГАНИЗАЦИИ ИЗНЕСЕ ЧЛЕНЪТ НА ПОЛИТБЮРО И СЕКРЕТАР НА ЦК НА БКП БОРИС ВЕЛЧЕВ.

СЪДОКЛАД ЗА РАБОТАТА НА ОКРЪЖНИЯ КОМИТЕТ НА ПАРТИЯТА ВЪВ ВЕЛИКО ТЪРНОВО ПО ИЗДИГАНЕ РОЛЯТА НА ПЪРВИЧНИТЕ ПАРТИЙНИ ОРГАНИЗАЦИИ ИЗНЕСЕ НИКОЛА ВАСИЛЕВ — ПЪРВИ СЕКРЕТАР НА КОМИТЕТА.

ИЗКАЗВАНИЯ НА СЪВЕЩАНИЕТО НАПРАВИХА: ПЪРВИЯТ СЕКРЕТАР НА ОКРЪЖНИЯ КОМИТЕТ НА ПАРТИЯТА В ГАБРОВО ТРИФОН ПАШОВ, СЕКРЕТАРКАТА НА ОКРЪЖНИЯ КОМИТЕТ НА БКП В СИЛИСТРА ГАНКА АНДРЕЕВА, ПЪРВИЯТ СЕКРЕТАР НА ОКРЪЖНИЯ КОМИТЕТ В ШУМЕН ВАСИЛ ВАЧКОВ, СЕКРЕТАРЯТ НА ОКРЪЖНИЯ КОМИТЕТ ВЪВ ВАРНА ГЕОРГИ СТАНКОВ, СЕКРЕТАРКАТА НА РАЙОННИЯ КОМИТЕТ НА ПАРТИЯТА В ТОЛБУХИН—ЗАПАД УЛВИЕ БЕКИРОВА, СЕКРЕТАРЯТ НА ПАРТИЙНИЯ КОМИТЕТ В ЗАВОД „НАЙДЕН КИРОВ" — РУСЕ ВЕЛИКО ТОКАДЖИЕВ И СЕКРЕТАРКАТА НА ПЪРВИЧНАТА ПАРТИЙНА ОРГАНИЗАЦИЯ НА СТОПАНСКАТА ДИРЕКЦИЯ „ПРОМИШЛЕНИ СТОКИ" В ПЛОВДИВ АНИ ПАСКОВА.

ПОЯВЯВАНЕТО НА ДРУГАРЯ ТОДОР ЖИВКОВ НА ТРИБУНАТА БЕ ПОСРЕЩНАТО С ДЪЛГО НЕСТИХВАЩИ РЪКОПЛЯСКАНИЯ. УЧАСТНИЦИТЕ В СЪВЕЩАНИЕТО ИЗСЛУШАХА С ПОДЧЕРТАН ИНТЕРЕС НЕГОВОТО ЗАКЛЮЧИТЕЛНО ИЗКАЗВАНЕ.

ТУК ПОМЕСТВАМЕ ОСНОВНИТЕ МАТЕРИАЛИ ОТ СЪВЕЩАНИЕТО, КАКТО И ИНФОРМАЦИЯ ЗА СЪСТОЯЛИТЕ СЕ НА 10 ЮЛИ В НЯКОИ ОТ СЕЛИЩАТА НА ВЕЛИКОТЪРНОВСКИ ОКРЪГ СРЕЩИ И РАЗГОВОРИ НА РЪКОВОДНИ ПАРТИЙНИ ДЕЙЦИ.

Digitized by Google

СПЛОТЕНИ, ЕДИННИ, БОЕСПОСОБНИ ПАРТИЙНИ ОРГАНИЗАЦИИ!

Заключително изказване на другаря ТОДОР ЖИВКОВ на Националното съвещание във Велико Търново за ролята на първичните партийни организации

Скъпи другарки и другари,

С най-голямо удоволствие изпълнявам поръчението на Централния комитет на Партията, на Политбюро и Секретариата на ЦК да предам на всички вас — участници в Националното съвещание, най-сърдечни поздравления и пожелания за нови успехи във вашия личен и обществен живот.

Съвещанията, свиквани от Партията във връзка с проблеми на вътрешнопартийната дейност, винаги са били важно събитие в нейния живот. Подобни съвещания дават възможност за срещи на широк кръг партийни кадри в страната, на които се обменят мисли и опит и както се казва, сверяват се часовниците по разглежданите проблеми. Те съдействуват да се укрепват единомислието и единодействието на кадрите, на партийните членове при осъществяване на партийната политика.

Но ако искаме правилно да характеризираме сегашното съвещание, можем с пълно право да кажем, че то придобива изключително значение. Защо?

Първо, защото е посветено на възлов, кардинален въпрос от живота на Партията — за състоянието на първичната партийна организация и по-нататъшното издигане на нейната ръководна роля. А първичната организация, както всички знаем, е основата на Партията, нейният фундамент, онази клетка, благодарение на която Комунистическата партия се изгражда и действува като цялостен организъм. Това е фокусът, в който се пречупват всички животрептящи, актуални проблеми не само от живота на Партията, не само от живота на отделния комунист, но и от живота на цялата страна. От състоянието на партийната организация, от нейната боеспособност и политическа зрелост, от нейните връзки с трудещите се, с масите зависи в края на краищата и боеспособността на Партията като цяло, умението ѝ да води масите напред.

Второ, сегашното съвещание придобива изключително значение и поради това, че се свиква в навечерието на Единадесетия конгрес на Партията, в навечерието на отчетно-изборните събрания на партийните организации и партийните конференции.

Единадесетият конгрес ще влезе в историята на Партията и страната като важен жалон в борбата за изграждане на развито социалистическо общество в Народна република България. Ако Десетият кон-

Digitized by Google

грес се ознаменува като конгрес, който утвърди новата програма на Партията, начерта по-нататък нейната генерална линия, то Единадесетият конгрес ще бъде първият конгрес, който след приемането на програмата ще я конкретизира и доразвие през периода до 1980 и до 1990 година. На Единадесетия конгрес цялата партия, всички първични партийни организации трябва да се явят с изпълнени задачи, да бъдат в пълна бойна готовност за осъществяване на новите предначертания. Няма съмнение, че сегашното съвещание, свикано тъкмо в навечерието на конгреса, значително ще допринесе за това.

Централният комитет на Партията и Политбюро, особено след Априлския пленум на ЦК от 1956 г., неведнъж са се занимавали със състоянието, живота и проблемите на първичната организация. Може да се каже, че това е традиция в историята на нашата партия. Още от своето основаване като партия на революционния марксизъм тя постоянно е отделяла специално внимание на първичната организация, полагала е специални грижи за нейното развитие. И това е съвсем естествено не само защото първичната партийна организация е основна клетка на Партията, а и защото тя е жив организъм, който се намира във вечно движение и развитие, защото по нейния път постоянно възникват нови задачи, нови проблеми, нови трудности.

Разбира се, ние не си правим илюзия, че едно съвещание като сегашното може да изчерпи всички проблеми, свързани с живота и дейността на първичната партийна организация на сегашния етап. Но това не е и необходимо. Главното е, че в доклада на др. Борис Велчев, в съдоклада на др. Никола Василев и в изказванията правилно са поставени и изяснени най-важните, най-актуалните проблеми, които вълнуват сега партийните секретари, членовете на бюрата на партийните организации, самите първични организации.

За съжаление вчера нямах възможност да участвувам в посещенията в Свищов и Павликени, където е била разгледана работата на първичните организации в заводски условия и в условията на АПК. Знаете, че се налагаше да открия нашата Национална изложба в Унгария и успях да дойда тук едва вчера следобед. Но доколкото съм информиран, а и от това, което чух, смятам, че имаме всички основания да бъдем доволни от ценните мисли, изразени в доклада и съдоклада, от важните допълнения, които бяха направени, а също така от изказаните предложения.

Мога, другари, да ви уверя, че резултатите от съвещанието ще бъдат внимателно проучени с оглед нашият разговор, обогатен от сегашния обмен на опит, да продължи и от трибуната на предстоящия Единадесети конгрес.

Другари,

След докладите и разисквания може би това, което ще кажа, ще бъде само едно скучно повторение на неща, които вече са ви известни. Особено като имам предвид, че повечето от вас вряят и кипят в партийната работа, непрекъснато си блъскат главата с решаването на практическите въпроси във връзка с живота на партийната организация.

Но какво да се прави? В случая аз разчитам преди всичко на вашата партийна дисциплина и възпитание. (Оживление.)

Щом сте ме поканили на трибуната и сте ми дали думата, ще засегна някои въпроси, на които бих желал да заостря вашето внимание.

Първият въпрос се отнася до авторитета на първичната партийна организация.

Аз нарочно се спирам на първо място на този въпрос. Това е всъщност въпрос за ръководната роля на партийната организация, за ръководната роля на нашата партия. Защо?

Digitized by Google

Партийната организация не може успешно да изпълнява своята ръководна роля, своята роля на политически ръководител, ако тя не се ползва с безспорен и висок авторитет както сред трудещите се в цеха, в завода, в селскостопанската бригада, в аграрно-промишления комплекс, в училището, в учреждението, в сферата на обслужването, в квартала, където тя е изградена, така и сред съответните стопански, държавни и други ръководни кадри. Опитът безусловно показва, че колкото по-авторитетна е дадена партийна организация, колкото по-голямо е уважението, с което тя се ползва в очите на хората, толкова по-добре тя съумява да мобилизира силите на комунистите и на другите трудещи се за изпълнение на задачите. И обратно, партийна организация без необходимия авторитет, която със своята дейност и живот не служи за пример, трудно може да разчита на успех.

На всички нас е известно програмното положение, че в етапа на изграждането на развито социалистическо общество нарастването на ръководната роля на Партията и на партийната организация е обективна закономерност. Това е така. Но тази закономерност не действува стихийно. За да може тя да се проявява цялостно и все по-пълно, трябва да се създават всички необходими субективни и обективни предпоставки за това. И тук ние отново опираме до авторитета на партийната организация като едно от най-важните условия за издигане на нейната ръководна роля.

Много са, разбира се, факторите, от които зависи авторитетът на дадена партийна организация. Той е свързан и с нейния качествен състав, със състоянието на вътрешнопартийния живот, на вътрешнопартийната демокрация, с поведението на отделния комунист, с работата на партийното бюро и личния авторитет на партийния секретар и т. н., и т. н. Ние като Централен комитет, партийните ръководства от горе до долу, бюрата на партийните организации следва да държим сметка за тези фактори, да взимаме нужните мерки те максимално да съдействуват за издигане авторитета на първичната организация.

Но тук искам особено да обърна внимание върху необходимостта партийната организация да се чувствува действително политическо ядро и, ако може така да се каже, политически стопанин в съответния цех, завод, селскостопанска бригада, аграрно-промишлен комплекс, научен институт, учреждение и пр. Партийната организация не е и не може да бъде пасивен регистратор на живота, на събитията. Тя трябва да бъде активен участник във формирането и осъществяването на политиката в отделния участък, където тя е изградена, в определянето на възловите задачи, които стоят за разрешаване. Само ако тя е на дело политически стопанин в съответния цех, завод и пр., ако е на дело политическо ядро на трудещите се в съответния участък, тя може да разчита на висок авторитет, да изпълнява своята ръководна роля.

Но в такъв случай законно изниква въпросът: какъв може да бъде авторитетът на дадена първична организация там, където съответните ръководни държавни и стопански дейци решават основните задачи и проблеми на производството през главата на партийната организация, без да искат нейното мнение, нещо повече — без много пъти да се съобразяват с това мнение? А в редица случаи става дума за проблеми, от които зависи и дори съдбата на производството, съдбата на производственния план, съдбата на дадения колектив.

Трябва да се признае, че са масови случаите, когато най-отговорни дейци — ръководители на цехове, директори на заводи, министри и пр., с месеци не посещават дори събрания на партийните организации. А тъкмо те и по силата на поста, който заемат, и по своята подготовка са най-авторитетните кадри, които най-много могат да допринесат за издигане равнището на работата на първичната организация, за увели-

Digitized by Google

чаване на нейния авторитет. Нашите стопански и държавни ръководители от всички степени не са и не бива да бъдат нито технократи, нито само стопански и държавни дейци. **Те са същевременно и политически ръководители.** Но те на дело престават да бъдат политически дейци, ако не се опират на партийната организация, на партийното бюро, на партийния секретар, ако не ги държат в курса на нещата, ако не се вслушват най-внимателно в мнението на комунистите, на партийната организация.

Това задължение се отнася обаче не само до стопанските и държавните дейци. То се отнася в още по-голяма степен до всички партийни ръководства, до всички партийни кадри от горе до долу.

Ако всеки ръководен деец, ако всеки комунист дава своя принос за укрепване авторитета на партийната организация, в която членува, ако постоянно бди над този авторитет, бори се за неговото издигане, няма никакво съмнение, че ръководната роля на партийната организация, нейната боеспособност, нейната възможност да мобилизира силите на трудовия колектив ще се повишават непрекъснато. **Ето защо да се опира постоянно на партийната организация, да търси нейного мнение, да се вслушва в нейните препоръки — трябва да бъде закон за всеки комунист.**

Във връзка с това, **на второ** място, искам да засегна въпроса за **партийната организация като първообраз на трудовия колектив.** Този въпрос в доклада на другаря Велчев е разработен обстойно и правилно.

Бих искал да добавя три момента, които още по-пълно да разкрият значението на характеристиката на партийната организация като първообраз на бъдещото състояние на трудовия колектив.

Първо. Смятам, че на сегашния етап от развитието ни имаме всичкото основание да твърдим, че партийната организация е не само политическо ядро, но и първообраз на бъдещия трудов колектив. Тази постановка не противоречи на ленинското положение за първичната организация като политическо ядро на трудовия колектив. Напротив. Тя само го допълва с оглед на новия етап от нашето обществено икономическо развитие, на новите условия и задачи през този етап. С тази характеристика ние подчертаваме, че партийната организация не е секта, не е затворена система, не е нещо отделно, обособено, а неразделна част от колектива. В него, в трудовия колектив, тя е пуснала и трябва да пусне дълбоки корени, да поема живителни сокове от него, да бъде свързана с колектива с неразкъсваеми връзки.

Пред XXIV конгрес на КПСС др. Леонид Брежнев с особена сила изтъкна, че трудовият колектив е „важно поле на борбата за повишаване на трудовата и обществената активност на съветските хора. Тук се формират новите, социалистически качества на трудещите се, създават се отношенията на дружба и братска взаимопомощ".

Нарасналото значение и роля на трудовия колектив както в производството, така и в обществено-политическия живот и особено във възпитанието на трудещите се като многостранно развити личности сега поставя нови задължения пред първичната организация, изисква от нея да укрепва връзките си с трудовия колектив, да го сплотява вече по-тясно около себе си, във всяко отношение да му служи като пример за подражание.

Второ. В тази характеристика по-пълно е отразена спецификата на сегашния етап от нашето обществено-икономическо развитие, който неизбежно слага дълбок отпечатък върху цялостния живот и дейност на партийната организация. Партийната организация се намира в непрекъснато развитие, претърпява количествени и качествени промени, при-

Digitized by Google

добива нови функции в процеса на историческото развитие на Партията, на обществото, решава нови задачи. И когато казваме, че партийната организация трябва да се развива като първообраз на трудовия колектив, ние имаме тъкмо това предвид: промените, които стават в партийната организация, нейните нови функции, новите задачи, поставени от изграждането на развито социалистическо общество в нашата страна.

Какви изменения по-конкретно имам предвид?

От една страна, трудовият колектив е претърпял и продължава да претърпява сериозни социално-класови изменения. В него все повече се създава социалната еднородност, която постепенно се формира в цялото ни общество. Членовете на трудовия колектив със своите идеологически възгледи, със своето политическо съзнание, със своя начин на живот все повече се приближават до образа и характерните черти, присъщи на комуниста. В същото време, от друга страна, заедно със социално-класовите изменения в обществото през този етап нашата Комунистическа партия постоянно се превръща в партия на целия народ.

Следователно у нас сега протича двустранен, диалектически взаимносвързан процес на дълбоки, революционни изменения, които обхващат както трудовият колектив, така и партийната организация. Те създават условия за развитие на нови взаимоотношения между партийна организация и трудов колектив. Пред тези изменения ние не бива да си затваряме очите, ако искаме партийната организация правилно да осъществява своята ръководна роля, да изпълнява своята историческа мисия.

Трето. С тази характеристика още по-силно, още по-ясно подчертаваме задълженията на партийната организация по отношение на трудовия колектив, отговорността ѝ за неговото развитие като дружен и сплотен колектив, за повишаване на неговата роля в живота на предприятията, учреждението. Партийната организация може да се развива като политическо ядро и в същото време като първообраз на трудовия колектив само ако му въздействува все по-активно и резултатно, ако влияе върху него ежедневно, ежечасно, ежеминутно.

Това означава, че ние не разчитаме само на обективния ход на нещата. Ние не изчакваме пасивно момента, когато трудовият колектив като цяло ще се издигне до равнището на партийната организация по своята политическа съзнателност, по своя мироглед, по своите действия и т. н. Ако субективният фактор в лицето на партийната организация се намесва навреме, ако създава необходимите предпоставки, този процес може да се регулира планомерно и значително да се ускори.

Затова борбата на партийната организация за сплотен, дееспособен трудов колектив е в същото време борба за изграждане на по-съзнателен и организиран резерв, който може да повишава качеството на нейните собствени редове. Изискването партийната организация да се развива и укрепва като първообраз на бъдещото състояние на трудовия колектив е задача реална, задача с голям политически заряд, която отчита както днешното, така и утрешното развитие на Партията, на цялото ни общество.

Третият въпрос, на който искам да се спра, се отнася до индивидуалната работа на партийната организация с отделния комунист, до взаимоотношенията между комунистите.

Авторитетът и ръководната роля на партийната организация зависят в края на краищата от нейния качествен състав, от подготовката, равнището и работата на отделния комунист. Колкото са по-високи партийната закалка и съзнателността на всеки комунист, колкото по-добре той служи за положителен пример на останалите трудещи се, толкова повече партийната организация ще бъде уважавана и ще изпълнява

Digitized by Google

своята роля на политически ръководител. **Затова да се издигне качественият състав на партийната организация е сега задача особено актуална, с изключително значение.**

Качественият състав на партийната организация, разбира се, зависи на първо място от социалния й състав. Нашата партия взима постоянно мерки за правилно регулиране на социалния състав в нея, за увеличаване броя и процента на представителите на работническата класа, за привличане на най-добрите представители от другите класи и социални групи у нас. Ние сме партия на работническата класа, класа, която се характеризира с най-висока класова съзнателност, с най-последователно прилагане на класово-партийния подход. Ето защо **увеличаването на работническото ядро в Партията** и занапред ще бъде наша първостепенна задача като главно условие за издигане качеството на нейните редове. Правилно в доклада на др. Велчев се обръща сериозно внимание на тази страна на въпроса за качествения състав на партийната организация.

Но качественият състав на партийната организация е **сложен, комплексен проблем.** Той опира до необходимостта не само да се увеличава броят на работниците, но и правилно да се регулира възрастовият състав на Партията, да се повишат изискванията към новопостъпващите в нейните редове. Той особено опира до необходимостта да се издига образователното и културното равнище на комунистите. Радостно е, че след Десетия конгрес на Партията се очертава тенденция на повишаване дела на партийните членове с висше, полувисше и средно образование. Въпреки това обаче образователното и културното равнище на партийните членове като цяло не е още на нужната висота.

Проблемът за качествения състав на партийната организация е свързан и с квалификацията на комуниста, с неговата политическа съзнателност, с личното му участие в изпълнението на задачите, с неговото чувство за отговорност и дисциплина. Той е свързан и с бита на комуниста, с неговото поведение в труда, в семейството и обществото, с неговия начин на живот. Изобщо — свързан е с личния пример на отделния комунист.

В това отношение има още много и много да се желае. Не е тайна, че все още има немалко комунисти, които допускат отклонения от партийните норми и изисквания и с отделни постъпки или с цялостното си поведение петнят името на комуниста и авторитета на Партията. Голям процент от наказаните през последните четири години комунисти са членове на изборни партийни органи или са били избирани по-рано в техния състав. Не са малко наказаните за нарушения на социалистическата законност, на трудовата и технологическата дисциплина, за лошо изпълнение на трудовите задължения, за пиянство, нарушаване на партийната дисциплина и нормите на вътрешнопартийния живот.

Всичко това поставя пред партийната организация и партийното бюро с голяма острота задължението да прилагат **индивидуален подход към отделния комунист.** Системно да се възпитават идеологически комунистите, и то не само с помощта на партийната учебна година, а с цялата дейност на организацията, с участието в производството, с доверието, което им се гласува, с взискателността, която се проявява към тях, с посщряването на критиката и самокритиката и т. н.

Другари,

Индивидуалната работа с комуниста, с труловия човек е една от най-ценните традиции в нашата партия, завещана ни от основоположника на Партията Димитър Благоев, завещана ни от Георги Димитров. Наше политическо задължение е не само да пазим тази традиция, но непрекъснато да я развиваме и обогатяваме при новите условия.

Digitized by Google

Всеки партиен деец от горе до долу, всеки комунист трябва да има пълното съзнание за изключителното значение на индивидуалната работа с хората, да взема активно и непосредствено участие в нея. И в това отношение трябва решително да се направи завой. Въпросът за личната работа с отделния партиен член, с отделния гражданин на нашата република следва да стане предмет на сериозно разглеждане в Секретариата на ЦК, в отделите на Централния комитет, в окръжните комитети на Партията, в общинските комитети, в бюрата на партийните организации.

Крайно време е да се скъса с неправилната представа, че сега, когато у нас Партията е ръководна политическа сила, когато разполагаме с радио, телевизия, с мощен печат, с възможности свободно да организираме масови събрания, митинги и манифестации, необходимостта от индивидуална работа с хората отпада. Нищо подобно, другари. Това е дълбоко заблуждение. Разбира се, печатът, радиото и телевизията, всички средства за масова информация и пропаганда вършат изключително полезна работа. Те имат голям дял за превръщането на нашата политическа линия, на нашите идеи и предначертания в материална сила.

С тези средства обаче работата далеч не се изчерпва. Всеки комунист, всеки сдружен земеделец, всеки отечественофронтовец, всеки гражданин на страната има свои лични вълнения, свои проблеми, които засягат не само неговия семеен кръг, но имат непосредствено отношение и към политиката на Партията, към решенията на Централния комитет и Министерския съвет. На тези индивидуални вълнения, на всички конкретни въпроси, които засягат отделния комунист, отделния гражданин, нашите средства за масова информация и пропаганда естествено не са в състояние да дават отговор. В случая е необходим личен непосредствен контакт на комунист с комунист, на комунист със сдружен земеделец, на комунист с отечественофронтовец; необходимо е пряко общуване и лична задушевна беседа, за да може да се разтвори душата на човека, да сподели той своите вълнения, да получи задоволителен отговор на въпросите, които го тревожат.

Във връзка с това особено внимание заслужава и въпросът за взаимоотношенията между комунистите. Отдавна е отминало времето, когато част от партийните организации се раздираха от вътрешнопартийни борби. Сега нашата партия, партийните организации се характеризират с единство, сплотеност, единомислие и единодушие. Не можем обаче да кажем, че навсякъде взаимоотношенията между комунистите са пример за подражание.

Нашата партия десетилетия е изковавала у комунистите ценни революционни добродетели, които са наш огромен капитал. Ние, повъзрастните другари, които работихме в най-тежките условия на нелегалната борба, помним какви топли другарски взаимоотношения споява комунистите и ремонтистите пред лицето на общия враг. Ние помним с каква грижовност, любов и всеотдайност се отнасяхме един към друг, взаимно си помагахме, черпехме сили и увереност в нашата комунистическа дружба, в съвместната ни борба.

Наш дълг е да развиваме и обогатяваме тези революционни добродетели при новите условия. Навсякъде взаимоотношенията между комунистите трябва да бъдат образец на принципност, на другарство и взаимопомощ, на взаимно уважение, критичност и самокритичност. Състоянието на тези взаимоотношения има огромно значение не само за живота на партийната организация. Правилното им изграждане и регулиране е едно от най-важните условия, за да бъдат правилно регулирани и взаимоотношенията в трудовия колектив. Онази партийна

Digitized by Google

организация, в която вътрешнопартийните отношения не отговарят на ленинските принципи и норми на партиен живот, едва ли би могла ефикасно да се намесва и да въздействува за правилното изграждане и развитие на взаимоотношенията в съответния трудов колектив.

Във връзка с това ще ми се специално да обърна внимание на голямото значение, което имат **съвместната работа и братските взаимоотношения между партийната организация и земеделската дружба, между комунистите и сдружените земеделци.** Българският земеделски съюз, който вече десетилетия честно дава своя принос в изграждането на социалистическа България, се вдъхновява от същите патриотични и интернационалистически идеи, в името на които работи и се бори Българската комунистическа партия. Нас ни свързва дружба и от годините на борбата против фашизма и капитализма, и особено сега, в борбата за възхода на Родината, за мира в света. Всичко това създава все по-благоприятни предпоставки за засилване на братските взаимоотношения, на единодействието между комунисти и сдружени земеделци.

Другари,

Разглеждайки тези въпроси от дейността на първичната организация, ние не можем да не държим сметка за онзи огромен положителен опит, натрупан от партийните организации **особено след историческия Априлски пленум на Централния комитет на Партията.**

През двете десетилетия, които изминаха от Априлския пленум, върху основата на строгото спазване на ленинските принципи и норми на партиен живот бяха внесени **дълбоки промени** в живота на партийните организации, в живота на цялата партия, на цялата страна. Априлската линия даде силно отражение върху всестранната организаторска, политическа и идеологическа работа на първичната организация. Укрепи се политическото единство на партийните организации. Създаде се обстановка на доверие, на спокойствие, обстановка на разгръщане на творческите възможности на комунистите, на всички трудещи се за решаване на задачите на социалистическото строителство.

В такава именно светлина, от такива именно позиции ние анализираме сега работата на партийната организация.

Априлската традиция на доверие на Централния комитет към партийните органи и организации и обратно — доверието на първичните организации и партийните ръководства към Централния комитет на Партията е наше огромно, бих казал, **историческо завоевание.** Тази априлска традиция на взаимно доверие, на сплотеност и единство в името на великите цели, които народът поставя пред нас, ние сме длъжни с всички сили да пазим и обогатяваме по-нататък. Това е гаранция за пълнокръвния живот на партийните организации, за по-нататъшното укрепване на другарски, творчески и принципни взаимоотношения между комунистите, за ефикасна борба срещу „малката правда", за всестранно повишаване ръководната роля на първичната организация.

Четвъртият въпрос, на който искам да се спра, **се сочи до работата на партийната организация в профсъюзите и Комсомола.**

Смятам, че този въпрос заслужава специално внимание на сегашното съвещание, посветено на първичната партийна организация. Защото профсъюзната организация и комсомолското дружество са непосредствена опора на партийната организация в нейната всестранна работа с трудовия колектив, в мобилизиране силите на трудещите се за изпълнение на стопанските задачи, за разгръщане на социалистическото съревнование, за разкриване резервите на производството, за

Digitized by Google

уплътняване на работното време, за реализиране на икономии на суровини и материали и т. н., и т. н.

Централният комитет на Партията неведнъж е изтъквал огромното значение на професионалните съюзи в борбата за изпълнение на народностопанските планове, за изграждане на развито социалистическо общество в нашата страна. И трябва да се каже, че профсъюзите с чест изпълняват тази своя задача.

Нашата партия като цяло и първичните организации полагат все по-големи грижи за подобряване и издигане равнището на работата на Димитровския комсомол. В нашите заводи, предприятия, научни институти, учреждения процентът на младежите и комсомолците е голям, а в много от тях е преобладаващ. В най-прогресивните отрасли на икономиката и в най-модерните производства основната работна ръка е младежта. Първостепенен дълг на всяка партийна организация е да работи най-активно с Комсомола, да разпалва в младежта ентусиазъм и дръзновение, непримиримост към слабостите и недостатъците, да се вслушва внимателно в гласа на младежите, на комсомолците.

На въвличането на профсъюзната организация и Комсомола в борбата за изпълнение на стопанските и социалните задачи не бива обаче да се гледа тесногръдо, едностранчиво, само като на средство за постигане на високи производствени успехи. Не бива да се забравя, че участието на профсъюзните членове и на комсомолците в битката за по-голямо производство, за по-добро качество, за по-висока производителност на труда е в същото време и борба за тяхното политическо закаляване, за издигане на тяхната социалистическа съзнателност, за формиране на новия човек.

Непосредствената работа на първичната организация с профсъюзите и Комсомола има и втори, изключително важен аспект. Става дума за това, че в системата на политическата организация на нашето общество именно профсъюзната организация и комсомолското дружество са онзи непресъхващ извор, от който Партията, партийната организация черпят своите попълнения, черпят своите кадри. Както знаете, пред нас стои задачата да засилим работническия състав в партийните организации, в партийните комитети, в Партията. Явно е, че ако искаме да решим тази задача, необходимо е да полагаме постоянни и специални грижи за израстването на профсъюзните членове и на комсомолците, особено в предприятията, като високосъзнателни личности, носители на черти и добродетели, които отличават комуниста.

Професионалните съюзи са най-масовата организация на работническата класа у нас. В средите на профсъюзите израстват многобройни кадри с низов опит, с класова закалка, с партиен поглед. Нима това не е един богат резерв за увеличаване на партийните редове, за издигане на нови кадри в първичните партийни организации, в партийните органи? Нима е нормално почти нито един профсъюзен председател да не бъде избиран впоследствие за партиен секретар, както за съжаление е сега? Нещо повече. Широко се е вкоренила неправилната практика в профсъюзите да се изпращат на работа кадри, които не са се справили със своите задачи в партийните органи и организации. Очевидно някои партийни ръководители смятат, че това е най-лекият път, за да се „отърват" от такива другари.

С тази порочна практика трябва решително да се скъса. Не бива да се допуска каквото и да е подценяване на профсъюзната работа. Дейността в профсъюзите не е дейност от второ качество. Това е високоотговорна политическа и организационна работа. И там трябва да се изпращат добре подготвени кадри с житейски и производствен опит,

Digitized by Google

с умение да работят с трудещите се, да намират с тях общ език, да организират правилно профсъюзната дейност.

Що се касае до Комсомола, известна е неговата голяма роля за възпитанието на младежта в комунистически дух. Ние обаче не можем да кажем, че всички партийни организации действително гледат на комсомолските дружества като на най-близък помощник, като на свой резерв, отделят им необходимите грижи, обграждат ги с внимание, оказват им непосредствена помощ, за да израснат комсомолците като достойни продължители на делото на своите бащи и деди. Искам да припомня една народна мъдрост: „Каквото посееш, това ще пожънеш". Именно каквото сега посеем в съзнанието и душите на комсомолците, това утре ще пожънем. Плодовете на днешния ни труд ще дават до голяма степен утрешния облик на първичните партийни организации.

Не бива да се забравя, че Комсомолът **е бил, е и ще бъде резерв на Партията и в кадрово отношение.** Партийните организации и ръководства черпят своите утрешни дейци главно из средата на комсомолските кадри. Ето защо нито една партийна организация и партийно ръководство не бива да бъдат равнодушни към въпроса, какви кадри се възпитават в Комсомола, какви младежи се издигат на отговорна комсомолска работа.

Фактите обаче показват, че не винаги комсомолските кадри се подбират правилно, в съответствие с изпитаните ленински принципи. Някои от тях навлизат в ръководствата на Комсомола не с пламъка на комунистическите идеи в сърцето и душата, не водени от благородното желание безкористно и всеотдайно да служат на народа, на комунистическото дело, а главно поради лични подбуди. Какво в такива случаи остава от идеализма, така присъщ на младежта и особено на комунистическата младеж? Явно е, че тези млади кадри трудно биха могли с личния си пример правилно да възпитават младежта, да оправдаят напълно доверието, което Партията им гласува.

Аз, разбира се, нямам тук предвид и не говоря за хилядите комсомолски кадри, за които партийната повеля е закон и които честно вървят по стъпките на най-чистите, най-преданите комсомолски и партийни дейци, обрекли живота си на борбата за щастието на народа. **От такива млади кадри ние изключително много се нуждаем. Те са гордост и надежда на Партията, на народа.** На младежите и девойките, които растат като честни и чисти патриоти, но им липсва необходимият опит и по природа са свенливи, трябва да се подава ръка, да им се помага, за да израснат като пълноценни младежки и партийни кадри.

Не може да получи добра оценка онова ръководство — като се почне от Секретариата на Централния комитет и се стигне до окръжните и общинските партийни комитети, до партийните бюра, — което не бди за правилния подбор и издирване на кадрите, не полага постоянни грижи за издигане на онези, които са честни и способни, действително милеят за делото на Партията, за делото на народа. Правилно е да се потърси отговорност от другарите, които спомагат да бъдат поставени на отговорна работа неподходящи хора.

Искам да добавя, че трябва все повече да се увеличава работническото ядро сред кадрите на Комсомола. Това е предпоставка и за правилен приток на нови членове и кадри в Партията, за повишаване качественото състав на партийната организация.

Следователно грижата за правилното издигане на кадрите в редиците на Комсомола, за тяхната закалка, за повишаване равнището на тяхното класово съзнание и комунистическо възпитание трябва да бъде непосредствена грижа на всяка партийна организация, на всеки партиен комитет.

Digitized by Google

Петият въпрос, който искам да засегна, е за онези най-важни, най-актуални задачи, които стоят сега пред Партията и народа и **за изпълнението на които трябва да се мобилизират всички сили на партийните организации.**

Няма да се спирам подробно на тези въпроси. Бих искал само да отбележа, че нашата партия работи на широк фронт за осъществяване на задачите, поставени от Десетия конгрес, които произтичат от сегашния етап от нашето историческо развитие.

От дълго време ние с изключително постоянство и последователност се занимаваме с един от най-важните аспекти на борбата през този етап — икономиката. Ние разполагаме с огромни за мащабите на страната производствени мощности. Подобни мощности и в бъдеще ще продължаваме да изграждаме с високи темпове. Създадените в народното стопанство благоприятни предпоставки ни задължават обаче да поставим ясно въпроса: **как, по какъв път ще използваме пълноценно тези производствени мощности?** В нашите социалистически условия ще съумеем ли да се опрем максимално върху такива основни фактори на общественото развитие като **научно-техническата революция, концентрацията и специализацията, човека,** който в края на краищата е този, който създава стойности, материални и духовни блага?

Ето големите резерви, ето огромния капитал, който е сега в ръцете на Партията, на партийните и държавните ръководители в центъра и по места. От всички нас, другарки и другари, зависи как ще използваме тези резерви, как ще оползотворим този капитал. Във връзка с това искам да подчертая, че ние правилно се насочихме към концентрация и специализация на производството; към модернизация на производствените мощности; към уплътняване на работното време и увеличаване сменността в работата; към подобряване на научното обслужване на производството; към подготовката на изпълнителски и ръководни кадри, към усъвършенствуване механизма на материалното стимулиране и управлението на икономиката.

Централният комитет на Партията е убеден, че по този именно път се създават необходимите предпоставки за **по-нататъшното наше ускорено развитие напред към зрялото социалистическо общество.**

Но бих желал тук, пред вас, да поставя още един проблем, който има изключително **политическо, идеологическо и икономическо значение.** Става дума за решителното издигане ролята на **духовните стимули,** за тяхното най пълноценно използване. През последните години у нас беше направено немалко за засилване на **материалното стимулиране.** И това е правилно, в пълно съгласие с ленинските положения. Но ние, другари, ще допуснем голяма, бих дори казал, фатална грешка, ако откъсваме материалните стимули от духовните стимули, ако не спазваме най-строго **ленинския принцип за диалектическото единство между материалните и духовните стимули** върху основата на демократическия централизъм в ръководството на икономиката и на цялото ни общество.

Трябва да признаем, че в много случаи ние на практика подценяваме духовните стимули, не ги използваме достатъчно като мощен инструмент за комунистическото и патриотичното възпитание на кадрите, за формирането на новия човек, за разгръщане на творчеството на народа в изграждането на социализма. И в това отношение **ние сме длъжни да се учим от богатия опит на Съветския съюз и КПСС.** Именно Комунистическата партия на Съветския съюз ни даде и дава прекрасен пример как трябва да се опираме на духовните стимули, как да ги съчетаваме с материалните стимули в борбата за социализъм и комунизъм. Пълноценното използване на духовното стимулиране в съчетание с материалното стимулиране стана мощен фактор за мобилизиране на знанията и творческите сили на съветския народ, за

Digitized by Google

превръщане на великата съветска страна в кратък исторически срок в авангард на цялото човечество.

Опитът показва, че най-малкото подценяване на духовните стимули води до разслабване на дисциплината, до подкопаване възпитанието на колектива в дух на взаимопомощ и колективизъм, до подклаждане на потребителски и еснафски настроения, до принизяване ролята както на трудовия колектив, така и на партийната организация. А това не е маловажен въпрос. Аз вече подчертах, че някои директори и други ръководители не се опират достатъчно на партийната организация. Трябва да се види и другата страна на въпроса. Има партийни организации, които не изпълняват добре своята авангардна роля, не представляват опора на съответното държавно и стопанско ръководство при мобилизиране на трудещите се за осъществяване на партийната политика и на конкретните задачи в дадения сектор, не умеят да сплотяват трудовия колектив около съответния стопански или държавен ръководител, допускат да се подкопава единоначалието.

Разбира се, ще бъде неправилно да се смята, че пред Партията не е стоял въпросът за духовните стимули, за тяхното значение, за тяхното съчетаване с материалните стимули. Нищо подобно. Той неведнъж е поставян и в тази насока сме взимали решителни мерки. Знаете, че Държавният съвет утвърди и цялостна система за духовно стимулиране. И въпреки това направеното далеч не е достатъчно.

Време е да се върнем отново към този въпрос. Да се постави той с цялата си сериозност в Централния комитет, в окръжните комитети, в другите партийни ръководства, за да се използва изцяло мощният политически и идеологически заряд, заложен в духовното стимулиране

И накрая, другари, **за работата и ролята на секретаря на партийната организация.** В доклада на другаря Борис Велчев заслужено беше отделено място на партийния секретар като политическа фигура, на отговорността, която той носи за тържеството на партийната линия Но тъй като въпросът е извънредно важен, позволете и на мен да кажа няколко думи.

Преди всичко бях искал да отбележа, че в най-голяма степен от партийния секретар зависи състоянието и работата на партийната организация. Макар и в друг мащаб, тук напълно важи постановката на марксизма-ленинизма за ролята на личността в историята. Именно на тази постановка ние се опираме, когато подчертаваме, че личността на партийния секретар като политически деец, като организатор на масите е решаваща за успеха на нашето дело. От неговата култура, от неговия опит, от неговото умение да работи с хората много зависи как ще се организира дейността на партийното бюро, как ще се насочва партийната организация към най-важните назрели проблеми, как ще се укрепват и разширяват връзките на Партията с масите.

Партийният секретар е такава политическа фигура, която е призвана да работи пряко, непосредствено с хората. Той няма на кого да прави инструктаж. Той е непосредственият реализатор на партийната политика и същевременно неин творец. Затова от партийния секретар се иска добре да познава обстановката, всяка отделна личност, диференцирано да подхожда към всеки човек. Той ежедневно се среща с десетки и стотици хора и трябва да проявява принципиалност, да бъде достъпен, да умее да дава отговор на въпросите, които вълнуват хората. Главно в неговото лице трудещите се виждат Партията в действие, чрез него опознават нейните революционни традиции и добродетели

Всичко това налага решително да се измени подходът към подготовката и преподготовката на партийния секретар, да се разработи

Digitized by Google

цялостна програма, от долу до горе, на равнището на всички партийни ръководства за обучението на партийните секретари.

Напоследък у нас доста се говори за резервните кадри, за работата с тях, но не е ли вярно, че едва в навечерието на годишните събрания започваме да се питаме и да се лутаме кого да изберем за партиен секретар? Този въпрос заслужава сериозно проучване с оглед да се внесат съществени изменения в стила и работата на отделите на Централния комитет на Партията и на партийните комитети.

Във връзка с работата на партийния секретар заслужава да се кажат две думи по още един важен въпрос. Съжалявам, че тук не присъствуват и стопански ръководители.

У нас, другари, се е създала една порочна практика: стопанските ръководители за щяло и нещяло търсят партийните секретари, отрупват ги с несвойствени задачи, отнемат им ценно време и ги отклоняват от техните непосредствени задължения. Не е ли време да се сложи ред в тази работа, да не се позволява на стопанските ръководители да навлизат в чужда територия и да си присвояват права, каквито на тях не са предоставени? Докога само ще приказваме за необходимостта от ясно разграничение на функциите на стопанските организации и на партийните организации?

Секретарят на партийната организация е централна фигура в нашата партия. И следва по достойнство да се оценяват неговата апостолска работа, неговата всеотдайност, оптимизъм, с които той преодолява трудностите и води партийната организация напред. Често пъти партийният секретар с години наред е длъжен да пренебрегва семейството си, да работи денонощно, винаги на пост, като предан боец за осъществяване на решенията на Централния комитет и на политиката на Българската комунистическа партия. У нас има хубава практика работниците и стопанските дейци, изпълнили трудовите задачи, да бъдат отличавани с ордени и медали. В същото време има партийни секретари, които пет, десет и повече години с чест изпълняват своите задължения, но за това те не получават необходимото обществено признание.

Вярно е, че в окръзите на такива заслужили дейци обикновено уреждат хубави тържества, изказват им благодарствени слова. Това е добре, но смятам, че това не е достатъчно.

Предлагам на това наше съвещание да се възложи на съответните партийни органи да подготвят предложение за награждаване с ордени и медали на заслужили, дългогодишни партийни секретари, като занапред се установи практиката да им се отдава заслужено признание за техния всеотдаен труд.

Искам още веднъж, другарки и другари, да поздравя участниците в това съвещание, да пожелая на всички секретари на партийни организации, на членовете на партийните бюра, на всички комунисти лично щастие и нови постижения в борбата за тържеството на нашето велико комунистическо дело!

Благодаря за вниманието! **(Бурни и продължителни ръкоплясканя. Присъствуващите, станали прави, скандират: „БКП—БКП!")**

(Заключителното изказване на другаря Тодор Живков беше изслушано с голямо внимание и често прекъсвано с ръкоплясканя.)

Digitized by Google

ЗА ПО-НАТАТЪШНО ПОВИШАВАНЕ РОЛЯТА НА ПЪРВИЧНИТЕ ПАРТИЙНИ ОРГАНИЗАЦИИ

Доклад на БОРИС ВЕЛЧЕВ
член на Политбюро и секретар на ЦК на БКП

Другарки и другари,

Важността на проблема, който обсъждаме, произтича от Програмата и Устава на нашата Комунистическа партия. Ако се вникне в Устава, ще се види, че първичните партийни организации са онзи своеобразен фокус, в който се пречупва и отразява почти цялото многообразие на ръководната дейност на Партията. Ние не можем да си представим изпълнението на нито една задача на нашето стопанско и културно строителство без широката мрежа от първични партийни организации, обхванала всички сектори и звена на нашия живот. Тези предни постове на Партията вече наброяват близо 28 600, които като здрави невидими нишки свързват Партията, нейния Централен комитет с най-широките трудещи се маси. Именно чрез тях се извършва ежедневно политическата, организаторската и идейно-възпитателната работа сред трудовите колективи за осъществяване на партийната политика и програма. Затова не случайно на всеки конгрес на Партията и почти на всеки пленум на нейния Централен комитет се поставят и разработват едни или други проблеми, свързани с живота и дейността на първичните партийни организации, като израз на постоянните грижи за издигане на тяхната роля в борбата за осъществяване предначертанията на Партията.

Десетият партиен конгрес, последвалите го пленуми на Централния комитет и Националната партийна конференция също разработиха редица важни проблеми от работата на партийните организации, поставиха пред тях нови големи изисквания. И нашата задача сега е през призмата на тези именно изисквания да оценим състоянието и дейността на първичните партийни организации и да направим необходимите изводи за по-нататъшното им развитие.

В най-общ вид новите изисквания към тях се свеждат до следното:

— да се издигне авангардната им роля в живота и развитието на трудовите колективи и под тяхното ръководство да се осъществяват все по-успешно трудовите, социалните и възпитателните функции на колективите;

— да осигуряват изпълнението на задачите чрез засилване и подобряване на организационната, политическата и идейно-възпитателната дейност;

— да не допускат отъждествяване и сливане с администрацията, да не се обезличават, а умно и твърдо да упражняват правото си на контрол;

Digitized by Google

— да се грижат както за трайните интереси на обществото, така и за зачитане правата и нуждите на трудовите колективи и всеки отделен труженик, да бъдат начело на борбата за все по-пълното задоволяване на материалните и културните потребности на трудещите се;

— да се развиват и функционират като самодейни политически организации, за което е необходимо да обогатяват вътрешния си живот и да повишават авангардната роля на всеки партиен член.

Да се отговори на тези изисквания — по същество това означава първичните партийни организации успешно да изпълняват своите основни задачи по Устава.

Може със задоволство да се констатира, че в новите условия след Десетия конгрес партийните ръководства от различните степени направиха много за укрепването и развитието на партийните организации.

Преди всичко в стила на работа на **окръжните, градските и районните комитети на Партията се утвърди практиката на свои пленуми или заседания на бюрата да обсъждат цялостно или отделни страни от състоянието и дейността на партийните организации.** За изтеклите четири години след конгреса на пленуми само на градските и районните комитети са разгледани около 430, а на заседания на техните бюра — над 8000 въпроса, свързани с дейността на първичните организации. За пример може да се посочи Бургаски окръг, където бюрото на окръжния комитет и бюрата на градските и районните комитети системно изслушват доклади и информации по едни или други въпроси от работата на отделни партийни организации и вземат практически мерки за отстраняване на слабостите и недостатъците, за разпространяване на положителния опит. Същото се отнася и за партийните комитети в гр. София, в Шуменски, Силистренски, Варненски, Старозагорски, Перишки, Видински, Хасковски, Пазарджишки и други окръзи.

Масови и твърде разнообразни са например проведените **мероприятия за засилване на научния подход в работата на партийните организации.** Само във връзка с Националната научно-практическа конференция са организирани над 34 000 събрания на партийните организации, на които са изнесени различни доклади по проблемите на научния подход. В окръзите се състояха и редица други научно-практически конференции, много семинари и десетки социологически изследвания по отделни страни от дейността на първичните организации. На тази задача бяха посветени много срещи и съвещания за обмяна на положителния опит в работата на партийните организации.

Че грижите и вниманието към първичните партийни организации действително пораснаха, се вижда и по разнообразието на обсъжданите въпроси.

Кои са най-важните от тях?

Това са въпросите: за дейността на първичните партийни организации като политически ядра (някои комитети са разглеждали дейността им и като първообраз на трудовите колективи); за развитието на самодейността, инициативата и активността на първичните партийни организации при решаването на основни проблеми в промишлеността, селското стопанство, строителството и сферата на обслужването; за дейността им в училищата, учрежденията, научните и културните институти; за ръководството на съревнованието; за личния принос и авангардната роля на комунистите при изпълнение на задачите; за грижите на първичните партийни организации по внедряването на положителния опит; за засилване на контрола върху дейността на административно-стопанските ръководства; за идейно-възпитателната им работа; за ръководството на първичните партийни организации и др.

И резултатите от положените усилия са налице.

Digitized by Google

Последните отчетно-изборни събрания показаха, че след Десетия конгрес мнозинството от първичните партийни организации укрепнаха още повече като основни звена на Партията, нарасна техният авторитет сред трудещите се. Значително се повишиха общото равнище и ефективността на тяхната организационно-политическа и идеологическа дейност, като главни лостове в борбата им за успешното решаване на стоящите пред тях задачи. Това най-вече се отнася за първичните организации в сферата на материалното производство, особено в промишлеността. Всеобща е оценката на окръжните комитети, че непрекъснато се увеличава броят на партийните организации, които се стремят с инициатива, конкретно и с високо чувство за отговорност да се занимават с най-важните въпроси на производството и социалния живот на колективите, да прилагат научен подход при тяхното решаване, да използват разнообразни форми на работа сред трудещите се.

Проблемите за интензивно развитие на икономиката и повишаване ефективността на производството може да се каже станаха централни проблеми в работата на първичните организации. Особено порасна тяхната активност след Националната партийна конференция в борбата за рязко увеличаване обществената производителност на труда.

Първичните партийни организации започнаха по-системно да се занимават и със социалните проблеми на трудовите колективи. Засили се контролът към административно-стопанските ръководства за създаване на по-благоприятни условия за производствената дейност, за подобряване храненето в работническите столове, за използване възможностите на предприятията за изграждане на жилища, детски заведения и пр. Нараснаха грижите за повишаване квалификацията на членовете на трудовите колективи. Широки мащаби придобива практиката комунисти и други добри производственици да поемат обучаването на новопостъпили работници.

Предмет на по-голямо внимание станаха въпросите за поддържането и развитието на благоприятен социално-психологически климат в трудовите колективи. След Февруарския пленум на ЦК от 1974 г. партийните организации се стремят да засилват в това отношение мероприятията с възпитателно въздействие. Тяхната идейно-политическа и културно-масова работа и по форма, и по съдържание бележи определен напредък.

Решаващо значение за издигане ролята на първичните партийни организации има роденото върху основата на ленинските идеи и насочвано от Централния комитет и лично от др. Тодор Живков движение на трудовите колективи за съставяне и осъществяване на насрещните планове. Това движение, изпълнило с ново съдържание социалистическото съревнование и в което е заложен стратегическият замисъл на Партията за активно участие на милионите хора във формирането и реализирането на партийната политика, разкри пред първичните партийни организации широко поле за ползотворна работа и творчество. Именно в стремежа си да бъдат начело на движението значително се повиши тяхното умение да виждат и решават конкретно целия комплекс от икономически, социални и възпитателни задачи в трудовите колективи; да се отнасят по-внимателно към предложенията и мненията на трудещите се, да ги обобщават и подчиняват на политиката на Партията; да насочват усилията на трудовите колективи към решаване на главната задача — бързото повишаване на обществената производителност на труда.

Известно е, че като неразделна част от насрещните планове се съставят и планове за социално развитие на трудовите колективи. И трябва да кажем, че тези планове, възприети от опита на КПСС, засега се утвърждават като сполучлива форма, която правилно съчетава

Digitized by Google

борбата за изпълнение на партийно-държавните задачи със защитата на интересите на трудовите колективи, обвързва в едно органическо цяло решаването на икономическите и социално-битовите проблеми, поставя още по-релефно в центъра на вниманието на първичните партийни организации човека с неговите всестранни потребности. По такъв начин партийните организации стават конкретен и пълен изразител на основната грижа на Партията — грижата за човека, която е и самата същност, и главната цел на партийната политика.

Положителни изменения има и в дейността на **първичните партийни организации извън сферата на материалното производство** — в учрежденията, здравните заведения, училищата, научните и културните институти и пр. Преобладаващата част от тях също с инициатива, активно и творчески подхождат към специфичните си задачи: да мобилизират колективите за усъвършенствуване дейността на апарата, за подобряване организацията на учрежденския труд и изграждане на служител от нов, социалистически тип; за преустройство на образователната система; за свързване на научноизследователската работа с практиката и пр. В духа на решенията на Декемврийския пленум те в много по-голяма степен съдействуват да се засилва борбата срещу бюрократизма, бездушието и нарушенията на трудовата дисциплина, да се подобрява комунално-битовото, административното, здравното и културното обслужване.

Казано накратко, след Десетия конгрес на Партията в многостранната дейност на първичните партийни организации са завоювани нови съществени успехи.

На какво главно се дължат тези успехи?

Те се дължат на правилната априлска линия и научнообоснованата политика на нашата партия за изграждане на зрялото социалистическо общество, както и на системните грижи на Централния комитет начело с др. Тодор Живков за утвърждаване и издигане ръководната роля на Партията.

Тези успехи са резултат по-конкретно на онези **нови положителни изменения в живота на първичните партийни организации**, които доведоха до засилване на тяхното единство и боеспособност, до още по-тясното им свързване с трудовите колективи.

Ето само някои от най-ярките факти, които потвърждават това.

Първо — повиши се ролята на партийното събрание като висш колективен орган на партийните организации. Общ е стремежът събранията да се подготвят добре, да се провеждат редовно и на тях да се поставят важни и актуални проблеми, свързани с изпълнението на решенията на Централния комитет. Расте активността при обсъждането на въпросите, става по-широк обмен на мнения, разгръща се критиката и самокритиката, развива се вътрешнопартийната демокрация. Събранията все повече се превръщат в действена школа за възпитание на комунистите, за пълноценното им участие във формирането и изпълнението на партийната политика.

Второ — в значителна част от първичните партийни организации е създадена обстановка на творческо търсене и прилагане на нови форми и методи. В работата им се утвърдиха перспективното планиране, използването на работни групи от специалисти и други активисти за проучване на важни въпроси и подготовка на решения, системното изучаване и внедряване в практиката на челния опит и т. н.

Трето — нараснаха грижите на партийните организации за качественото подобряване на партийния състав. Изменията, които стават, са в положителна посока. Работниците достигнаха 41,08% от общия брой на партийните членове срещу 40,10% към Десетия конгрес,

Digitized by Google

45,1% от комунистите са със средно и висше образование срещу 40,0%, а жените представляват 27,18% срещу 25,2%.

Четвърто — има съществени подобрения и в грижите за издигане авангардната роля на комунистите. Много усилия се полагат за повишаване образованието на партийните членове, работи се по-организирано с новоприетите в Партията. Вече почти навсякъде на партийните членове редовно се възлагат конкретни поръчения и се следи за тяхното изпълнение — масова е практиката комунистите да дават личен отчет пред партийните събрания за своя принос в осъществяването на една или друга задача; на много места самите организации правят периодически колективна оценка на дейността и поведението на отделните комунисти. Повече от всякога имаме основание да кажем, че огромното мнозинство от комунистите у нас с чест носят високото звание член на Българската комунистическа партия.

Какъв е основният извод от развитието на първичните партийни организации след Десетия партиен конгрес?

Изводът е, че огромното мнозинство от тях укрепнаха още повече идейно и организационно като ръководни политически ядра на трудовите колективи, по-зряло и ефективно изпълняват своите задачи. В дейността им се утвърждава уменето правилно да определят и своевременно да поставят за обсъждане и решаване възловите проблеми на производствената и служебната работа, на социалното развитие и възпитанието на трудовите колективи; да осигуряват необходимата координация в дейността на административно-стопанските органи и ръководствата на обществените организации; да упражняват с по-голям ефект своето право на контрол; да съчетават борбата за осъществяване на трайните, перспективните интереси на обществото с днешните нужди и потребности на колективите и отделните труженици; по-добре да си служат със средствата, формите и методите на партийно-политическата и организационната работа за мобилизиране силите и енергията на трудещите се за изпълнението на държавните и насрещните планове.

Изводът по-нататък е, че с издигане на ролята и авторитета си като политически ръководни ядра, с усъвършенстването на своя вътрешен живот и засилването на личния пример на комунистите първичните партийни организации същевременно още по-пълно се развиват и изявяват и като първообраз на бъдещото състояние на трудовите колективи.

Тази постановка за пръв път бе дадена аргументирано и задълбочено от др. Тодор Живков в неговата реч пред Националното съвещание с първенците през април 1972 г. Тя произтича от историческото призвание на Комунистическата партия да бъде ръководна и направляваща сила и в революционната борба, и в изграждането на новото общество, което я прави пример за подражание от трудещите се. Това, което характеризира Партията като преден, съзнателен и организиран отряд на работническата класа и висша форма на класова организация, като олицетворение на единството и волята и действията, това, че тя е въоръжена с най-прогресивната идеология — марксизма-ленинизма, че се изгражда и развива в съответствие с ленинските норми и принципи на партиен живот и ръководство — всичко това е оня най-висш критерий за живота и дейността на Партията, до равнището на който тя винаги се е стремила да издига работническата класа и всички трудещи се.

С навлизането в етапа на изграждането на развито социалистическо общество все повече се създават необходимите условия за успешното решаване на тази задача от Партията като цяло и от нейните

Digitized by Google

ните първични организации. В резултат на дълбоките изменения в икономиката и социално-класовата структура на обществото, както и на превръщането на марксизма-ленинизма в господствуваща идеология, у нас вече се формираха големи трудови колективи със сравнително устойчив състав. В отличие от миналото между техните членове се развиват много по-силни взаимни връзки и зависимост — и в производствената дейност, и в обществения живот, и в оформянето на техните идейно-политически възгледи, т. е. в целия комплекс от взаимоотношенията им като равноправни граждани на социалистическото общество, което е важна предпоставка все повече да се засилва социалната еднородност на обществото.

Сегашните наши трудови колективи по думите на др. Тодор Живков вече не са само икономическа категория, а и социална среда, и крупен възпитателен фактор, в който наред с добрите производствени показатели все повече се утвърждават здравите взаимоотношения, идейната и моралната устойчивост, другарството, взаимопомощта, справедливостта, уважението към правата, достойнството и честта на човека. В тях се възпитават всички онези качества, които са присъщи на социалистическия строй. Животът и дейността на трудовите колективи днес се развиват на комплексна основа, обхващайки не само производството, но и бита, духовния живот и въобще цялостното им развитие. Отделният човек съществува и твори в колектива, чрез него той се изявява, чрез него участвува в управлението на производството и страната. Ето защо производственият колектив трябва да се схваща като основна трудова клетка в нашето общество, без което Народна република България не може да върви напред, да укрепва и се развива успешно като социалистическа държава.

Същевременно в резултат на обективните условия, които се създават в обществото, и самата партия се изменя и развива, отивайки постепенно към своето превръщане от партия на работническата класа в партия на целия народ. Аналогични процеси се извършват и във взаимоотношенията между първичните партийни организации и трудовите колективи.

Ето при тези нови обективни условия партийните организации могат и са длъжни да се развиват и най-пълно да се проявяват не само като зрели политически ядра на трудовите колективи, но и като първообраз на тяхното бъдещо състояние. Или, както казва др. Живков: „... със своята идейност, със своя състав, активност и инициатива, с взаимоотношенията между комунистите, между комунистите и другите трудещи се, с комунистическите добродетели на своите членове, с вътрешнопартийната демокрация и дисциплина, със своята непримиримост към недостатъците, със своята борба за ускоряване на техническия прогрес и с неукротимото си чувство към новото партийните организации следва да се развиват като първообраз на бъдещото състояние на трудовите колективи, да бъдат пример за подражание и поука. Това е първостепенен проблем, който сега стои пред партийните комитети в грижите им за по-нататъшното укрепване и издигане ръководната роля на партийните организации."

И трябва да кажем, че за изясняване същността на новите постановки — за трудовия колектив като основна клетка на нашето общество и за партийните организации като първообраз на бъдещото състояние на трудовите колективи, е направено не малко от редица окръжни, градски и заводски комитети на Партията. В това отношение особено заслужава да отбележим усилията на Софийската, Пловдивската, Варненската, Пернишката и Благоевградската окръжна партийна организация. В случая обаче в порядък на самокритика трябва да се каже, че и аз, като секретар на ЦК, и отдел „Организационен",

Digitized by Google

който наблюдавам, досега не предложихме на Секретариата на ЦК да се изучи и обобщи този опит на местните партийни органи.

За да се осигури по-нататъшното успешно развитие на партийните организации като политически ядра на трудовите колективи и същевременно като първообраз на тяхното бъдещо състояние, за да се укрепва и издига техният авторитет и авторитетът на цялата Партия, необходимо е да се намери по-добро, а в някои случаи ново решение на редица проблеми, свързани и с дейността на партийните организации, и с вътрешния им живот, и с тяхното ръководство от страна на съответните партийни комитети.

Кои са тези проблеми?

I. НА ПЪРВО МЯСТО — ТОВА СА НЯКОИ ПРОБЛЕМИ, ОТ КОИТО НАЙ-МНОГО ЗАВИСИ ДА СЕ ЗАСИЛИ ВЪЗДЕЙСТВИЕТО НА ПАРТИЙНИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ ВЪРХУ РАЗВИТИЕТО НА ТРУДОВИТЕ, СОЦИАЛНИТЕ И ВЪЗПИТАТЕЛНИТЕ ФУНКЦИИ НА СЪОТВЕТНИТЕ КОЛЕКТИВИ

1. Първият проблем е партийните организации да усвоят новия подход на ЦК за социално-икономическото развитие на страната през седмата петилетка и до 1990 година, да стане той ръководство за действие при обсъждането и решаването на конкретните производствени и служебни задачи и за мобилизиране на трудовите колективи за тяхното изпълнение.

Необходимо е по-конкретно дълбоко да се осъзнае и разбере, че главното в новия подход е да се осигури ускорено, рентабилно и високоефективно развитие на нашата икономика като основа за издигане по-нататък жизненото равнище на народа. Да се осъзнае и разбере още, че това изисква интензивно да се използват материално-техническата база и ресурсите на народното стопанство по пътя на концентрацията и специализацията на производството, модернизацията, реконструкцията и повишаване сменността на работа на производствените фондове; постигането на максимална ефективност при използване на трудовите, материалните и финансовите ресурси; непрестанното усъвършенстване структурата на производството и номенклатурата на продукцията; бързото внедряване на научно-техническия прогрес; повишаване техническото равнище на производството и качеството на продукцията и достигане показателите на най-напредналите страни в отделните области; ефективното участие на страната в международното разделение и коопериране на труда на основата на всестранното сближаване със Съветския съюз и засилване интеграционните процеси с другите социалистически страни.

От такива именно позиции и с такова разбиране партийните организации трябва занапред да се занимават с производствените и служебните задачи и да оказват нарастващо въздействие върху живота и дейността на трудовите колективи. Сега това следва да намери конкретен израз в активното участие и на първичните организации, и на трудовите колективи във формирането на седмата петилетка, а след утвърждаването ѝ от XI конгрес — в борбата за нейното осъществяване.

Партийните организации и досега са се занимавали с производствените и служебните задачи. Но въпросът е как те са се занимавали и как са ги решавали? Фактите показват, че голяма част от тях по-

Digitized by Google

вече или по-малко не са вниквали задълбочено в същността на задачите, подхождали са към тях по старому — едностранчиво, примитивно, примирявали са се с недостатъците, не са се борили за утвърждаване на новото, поради което и предприеманите мерки в повечето случаи са имали палиативен характер. Това е една от главните причини още да не се използват навсякъде и в необходимата степен ресурсите и резервите в производството като първостепенно изискване в развитието на нашата икономика; бавно да се внедряват в производството постиженията на науката и техниката; да се допускат груби нарушения на технологическата, финансовата и трудовата дисциплина; да се задържат съществени недостатъци в работата на административните, културните и научните учреждения и институти и пр.

Освен това въпреки ясните и категорични постановки на Десетия конгрес и особено на Декемврийския пленум на ЦК от 1972 г. значителен брой партийни организации не се борят активно да се използват максимално възможностите за подобряване на социално-битовите условия на трудовите колективи. Фактически те се примиряват с незадоволителното състояние на охраната на труда, на ведомственото жилищно строителство, на градския транспорт, на снабдяването, на битовото обслужване, не изискват и не търсят отговорност от онези ръководители, които не правят необходимото, което е по силите им, за решаването на наболелите социални въпроси на колективите.

За да бъде на висотата на потребностите на съвременното наше развитие, нужно е всяка партийна организация да изучава и опознава задълбочено основните въпроси, свързани с работата на предприятията и учрежденията, както и със социалното развитие на съответния колектив, да оценява правилно тяхното политическо значение и на тази основа да се решават те своевременно, компетентно и комплексно.

Това обаче е едната страна на проблема. Другата страна е да се издигне на качествено нова висота политическата и организаторската работа на първичните партийни организации. Тук именно следва да намери едно от своите най-изявени конкретни проявления обективната закономерност за нарастване авангардната роля на партийните организации на сегашния етап.

Първото изискване за това е своевременно и аргументирано да се разясняват на комунистите и на целите колективи решенията на Централния комитет, на окръжните и на другите партийни комитети, както и непосредствените практически задачи, произтичащи от тях за даденото предприятие или учреждение, за отделните цехове, участъци, бригади, ферми, служби и др. Понякога се получават парадоксални явления — допуска се важни решения на Централния комитет да не достигат до всички комунисти, а да не говорим за безпартийните. Същото важи и за някои решения на окръжни, градски и районни комитети.

Нашата партия има богати традиции и богат опит в политико-разяснителната работа сред хората, които трябва не само да се използват най-пълно, но и да се развиват по-нататък. Следва обаче да се изтъкне, че силно е подценена индивидуалната работа с хората — една изпитана форма, която Партията широко е използвала и в борбата против фашизма и капитализма, и в условията на народната власт. Съвършено правилно другарят Тодор Живков напоследък обръща специално внимание върху този въпрос, но неговото решаване не е подето на широка основа.

Необходимо е партийните организации с още по-голям размах и ефект да разгръщат и масовата, и индивидуалната политическа работа сред хората, за да бъдат те своевременно запознавани със задачите и подготвяни за новите изменения, които настъпват в производстве-

Digitized by Google

ната и социалната дейност, да живеят и творят с динамиката на нашето време. Индивидуалната работа по-специално изисква да се ангажират в нея кадрите и всички комунисти, да се води тя системно, всекидневно, конкретно и целенасочено. Това ще се постигне, ако се засилват активността и умението на партийните бюра и най-вече на партийните групи, защото именно там се разпределя работата между комунистите, възлагат им поръчения и се контролира тяхното изпълнение.

Най-мощното средство за развитие на творческата активност на колективите и занапред си остава **социалистическото съревнование,** организирано на основата на насрещните планове. Досегашният опит потвърди изцяло правилността на новите постановки за съревнованието, разработени от др. Тодор Живков в речите му пред първенците и орденоносците в Перник и София. Но още не може да се каже, че в организацията и ръководството на съревнованието е настъпил желаният поврат. Заблуда би било да се мисли, че е изживян формализмът — тази добре известна стара болест, която осакатява това доброволно, самодейно движение на масите. Нищо подобно! И сега на много места при формирането на насрещните планове участвува главно активът, и то не целият. Едно комплексно социологическо изследване на профсъюзите показва, че над 40% от анкетираните през 1974 г. 2080 профсъюзни активисти в различни предприятия не са участвували в разработването на насрещния план на своите колективи.

Съдържанието на социалистическото съревнование в много отношения е далеч от съвременните изисквания. Борбата за рязко повишаване на обществената производителност на труда, за по-бързо достигане на световните показатели по качество и технико-икономическо равнище на продукцията, по разходи на жив труд, суровини, материали и енергия, по използване на производствените мощности не е станала в истинския смисъл на думата сърцевина на съревнованието. Новите почини и инициативи, които дават възможност да се обогатява неговото съдържание, не стават масова практика.

Не се прави необходимото последователно да се прилагат ленинските принципи в организацията на съревнованието — масовост, доброволност, гласност, сравнимост на резултатите, възможност за практическо повторение на челния опит.

Вина за недостатъците в съревнованието имат не колективите, а преди всичко партийните, профсъюзните, комсомолските и стопанските ръководства и организации.

Разбира се, партийните организации с всичко не бива да се занимават. Не е тяхна работа например да събират обещания, да попълват статистически графи, да изготвят диаграми, отчети и пр. Преди всичко тяхно задължение е да определят правилна насока на съревнованието, за да се обогатява и свързва неговото съдържание с проблемите на научно-техническата революция и актуалните задачи на икономическата политика на Партията. Те са длъжни също да създават условия съревнованието да се разгръща все по-широко, да обхваща и последния труженик.

Най-сетне тяхна грижа е да разпределят правилно функциите по организацията на съревнованието между обществените и стопанските фактори, като насочват, координират и контролират тяхната дейност. Особено е наложително да се изисква от административно-стопанските ръководства да създават необходимите технически, технологически, организационни и всякакви други условия, а също така правилно да използват материалните и моралните стимули за разгръщането и развитието на съревнованието.

От решаващо значение за успеха на съревнованието е партийните организации да осигуряват авангардната роля на комунистите в

Digitized by Google

него, като се стремят всеки партиен член да бъде образец за обкръжаващите го, да показва пример в труда, в обществената работа, в бита. Авторитетът на комуниста зависи от неговата активност, от неговата принципност, от неговата партийна страст за претворяване в живота политиката на Партията.

2. Следващият проблем, който чака своето по-добро решение, е партийните организации да се научат системно, целенасочено и компетентно да осъществяват предоставеното им право на контрол. Това трябва да бъде един от основните показатели за зрелостта на първичната партийна организация, за способността ѝ ефективно да въздействува върху дейността на предприятията и учрежденията.

Десетият конгрес предостави право на контрол над дейността на администрацията почти на всички партийни организации, с изключение на тези в министерствата и другите централни и местни ведомства, където обаче те са длъжни да контролират работата на апарата.

Не може да се твърди, че в контролната дейност на партийните организации след конгреса няма напредък. Сега те се стремят по-всестранно да анализират дейността на предприятията, кооперативните стопанства, строителните обекти, търговските организации, транспорта; периодически да изслушват административно-стопанските ръководства по едни или други въпроси от тяхната работа; да организират обществени прегледи на производителността на труда и пр.

И все пак поставената от X конгрес задача партийните бюра и партийните организации умно и твърдо да упражняват правото си на контрол на повечето места не се осъществява задоволително. Често контролът се свежда до формално изслушване на отчети и информации, без да се вниква дълбоко в същността на въпросите, без да се разкриват и анализират причините за слабостите и недостатъците, без да се търси необходимата отговорност, поради което и предприеманите мерки са неефикасни. В много отношения контролът е ограничен и едностранчив — насочен е предимно към тясно производствените въпроси, а се изпускат въпросите на социалното развитие на колективите, въпросите на дисциплината и др. Има и случаи, когато партийните организации, главно от непроизводствената сфера, например в здравните и учебните заведения, все още не умеят да упражняват правото си на контрол. Те не са преодолели такива слабости като криворазбраната колегиалност и страха да се критикува.

В какви насоки следва да се подобри контролът?

Необходимо е в цялата Партия да се утвърди нов подход към него — да се схваща той не като нещо второстепенно, а като една от главните функции на партийните организации, която още по-ярко очертава тяхното собствено лице и чрез която намира свое конкретно проявление ръководната им роля. Силата на партийния контрол е в това, че чрез него партийната организация, като изразител на опита и мнението на комунистите и безпартийните, помага на администрацията да се предотвратяват евентуални грешки и отклонения, да се намират най-ефективните методи и пътища за подобряване работата на предприятията, учрежденията, ведомствата и в крайна сметка да се укрепва единоначалието, редът и дисциплината.

Тъкмо за това в интереса на работата е стопанските и административните ръководства добре да осъзнаят и да приемат контрола като жизнена необходимост, а не да бягат от него, да влизат в излишни спорове с партийните организации. В техен интерес е сами да създават условия за системен и компетентен партиен контрол, да излизат редовно пред партийните организации с отчет за своята работа, да се вслушват внимателно в критичните бележки и съвети.

Digitized by Google

От своя страна партийните организации и техните бюра следва да обогатяват съдържанието на контрола и да повишават неговата ефективност. Сега на тяхното внимание с особена сила стоят въпросите: как административно-стопанските ръководства внедряват новия подход в решаването на основните проблеми на производството, как работят за повишаване на неговата ефективност, с какви форми и средства си служат, как се борят за издигане на културата на труда и ръководството.

Мащабността и сложността на задачите, които сега стоят пред партийните организации, изискват те да се опират най-пълно на всички други форми за обществен контрол и въздействие. Нужно е поспециално те конкретно да насочват комисиите за народен контрол, да съдействуват за тяхното организационно укрепване, за разширяване обхвата и повишаване ефективността на контролната им работа.

3. Друг основен проблем, който трябва постоянно да стои в центъра на вниманието на партийните организации, е проблемът за преустройството и усъвършенствуването на тяхната идеологическа работа сред трудовите колективи.

Макар че след Десетия конгрес и особено след Февруарския пленум на ЦК от 1974 г. бяха положени много усилия за дълбоко преустройство на идеологическата работа и в първичните партийни организации, че са направени важни практически стъпки в това направление, фактите свидетелствуват, че такова преустройство там още не е постигнато в желаната степен. Това изисква без всякакво отлагане да се предприемат допълнителни мерки, за да се даде нов тласък на работата в тази насока.

Какво по-конкретно се има предвид?

Най-важното е да се обогати съдържанието, за да стане още по-привлекателна и действена цялата идейно-възпитателна работа сред трудовите колективи.

И занапред следва най-широко да се пропагандират идеите на марксизма-ленинизма в още по-тясна връзка с изпълнението на икономическите, социалните и другите задачи, които стоят пред съответните колективи, за издигане на тяхната социалистическа съзнателност, за преодоляване на отживелиците в съзнанието и бита на хората, проявите на буржоазното влияние и отрицателните явления в нашия живот, за възпитаване у тях на социалистическо отношение към труда, за формиране на научен мироглед, на нова душевност и нов морал у всеки трудещ се. Разбира се, най-важната предпоставка за това е да се подобри и засили марксистко-ленинската подготовка на комунистите, за да могат те правилно да се ориентират в обстановката, в новите явления на живота и от класови позиции да правят верни изводи за своята дейност и поведение, да влияят и помагат на отделния труженик в изграждането на неговото социалистическо съзнание.

Налага се да се засилят грижите за повишаване икономическите знания особено на заетите в материалното производство, като се усъвършенствува изградената система за икономическа подготовка, която сега придобива първостепенно значение в борбата за повишаване ефективността на социалистическото производство.

Още по-системна и настойчива дейност трябва да се разгърне за укрепването и развитието на другарските отношения в колективите, за създаване на благоприятен социално-психологически климат във всеки трудов колектив. Това много зависи от непосредствените ръководители на трудещите се — бригадири, майстори, ръководители на участъци и други производствени звена, тъй като тези низови кадри имат голямо влияние върху трудещите се и от тях много зависят организацията и ритъмът на работата, настроението и вдъхновението на из-

Digitized by Google

пълнителите на задачите. Ето защо върху тях трябва системно да се въздействува, за да се научат те добре да работят с хората — да се отнасят внимателно и грижливо към тях, да проявяват педагогически подход, да бъдат взискателни и същевременно да ги поощряват в труда и обществения живот. Стремежът трябва да бъде административно-стопанският ръководител да се издигне до висотата и на активен организатор и възпитател на ръководения от него трудов колектив, да бъде и политически деец.

Необходимо е и в бъдеще да се използват и да се усъвършенствуват по-нататък различните форми и средства за масово идеологическо въздействие — откритите просветни събрания, публичните лекции и беседи, творческите срещи и дискусии, научно-практическите конференции; да се подобряват и обогатяват предаванията по радиоуредбите и списването на местните вестници, да се разширява колективното обсъждане на филми, художествени произведения и изложби; да се обръща повече внимание за внедряване на трудовите и битовите ритуали в живота на колективите.

Пряко задължение на партийните организации е също умело да координират усилията на всички обществени и стопански органи и организации за целенасочена и ефикасна идейно-възпитателна и културно-масова работа в трудовите колективи.

Задачата е в съответствие с решенията на Февруарския пленум на ЦК първичната партийна организация да се превърне в център на активна, разностранна и ежедневна идеологическа дейност, а всеки комунист — пропагандатор на идеите и политиката на Партията.

4. В своята ежедневна работа и борба за укрепване на връзките си с масите, за усъвършенствуване на производствените, социалните и възпитателните функции на трудовите колективи особено е наложително партийните организации най-пълно да се опират на силите и влиянието на обществените организации.

Положителен факт е, че огромното мнозинство от партийните организации повече или по-малко добре оценяват мястото и значението на обществените организации в осъществяването на целия комплекс от производствени, социални и възпитателни задачи. Под тяхно ръководство бе извършено много за активизиране например дейността на профсъюзите, Комсомола и Отечествения фронт, за издигане на тяхната роля в нашия обществен живот в съответствие с решенията на Централния комитет за ролята и мястото на тези организации през етапа на изграждането на развито социалистическо общество. Партийните организации все повече изменят подхода си към обществените организации — насочват главното си внимание към укрепването на партийното ядро в тях и към усъвършенствуването на стила и методите на работата на техните ръководства. Всички окръжни комитети отчитат, че след X конгрес обществените организации се развиват по-добре, превръщат се в здрава опора на първичните партийни организации за въвличане на целите трудови колективи в борбата за претворяване на партийните решения в живота.

Трябва обаче да признаем, че все още е твърде голям броят на такива профсъюзни, комсомолски и отечественофронтовски организации, които не са преустроили своята дейност в духа на решенията на ЦК, тъпчат на едно място и продължават да изостават от изискванията на новите проблеми и задачи. Без да оправдаваме ръководните органи на масовите организации, ние намираме, че главната вина и отговорност за това състояние носят партийните комитети и партийните бюра в заводите, АПК, строителните обекти, учрежденията, търговските организации, кварталите, селата и пр. В края на краища-

Digitized by Google

та на тях е поверена задачата и са предоставени съответни права да насочват и контролират дейността на комунистите, изпратени на работа в ръководствата на масовите организации, както и дейността на всички партийни членове, които работят в тези организации. Именно те са длъжни, без да подменят, без да командуват и без да изземват функции на профсъюзите, Комсомола, Отечествения фронт и другите обществени организации, да изискват от комунистите там да работят активно за издигане на тяхната роля в живота и дейността на трудовите колективи.

Фактите говорят, че на много места това на думи се съзнава, но на практика не напълно се осъществява. И резултатът е, че във всеки окръг има значителен брой първични партийни организации, които не следят отблизо, системно и компетентно работата на обществените организации, не проявяват нужната взискателност към тях, примиряват се със съществуващите слабости и недостатъци, поради което не са в състояние да влияят активно, за да се подобрява тяхната всестранна дейност.

Явно е, че това положение трябва да се измени, и то бързо и решително. В общата оценка за състоянието и дейността на първичните партийни организации важен критерий е как те ръководят низовите звена на масовите организации, как им помагат да се издига тяхната роля в трудовите колективи, как се опират в своята целокупна дейност по ръководството на стопанските и културните задачи, за разгръщане на идейно-възпитателната работа сред трудещите се, за укрепване на връзките на Партията с най-широките народни маси.

II. ВТОРАТА ГРУПА ПРОБЛЕМИ СЕ ОТНАСЯ ДО ВЪТРЕШНИЯ ЖИВОТ НА ПЪРВИЧНИТЕ ПАРТИЙНИ ОРГАНИЗАЦИИ

Кои са те?

1. **Това е проблемът за състава на Партията, който винаги е бил кардинален проблем в теорията и практиката на партийното строителство.** Защото единството и боеспособността на всяка партийна организация и на Партията като цяло се намира в пряка зависимост именно от нейния състав — количествен и качествен.

Вече бе отбелязано, че в регулирането на партийния състав няма сериозни недостатъци и провали. Стремежът е да не се форсира приемането в Партията, а да се осигурява такъв прираст, който общо взето да съответствува на естественото възпроизводствен процес на населението. Сега на 11 жители или на 8 избиратели се пада по един комунист, което никак не е малко.

По-сложен и много по-важен е въпросът за регулирането на качественото състав на Партията. Главното е, независимо от измененията, които ще стават в социално-класовата структура на обществото, да се осигурява преимуществено нарастване на работническото ядро. Нашата партия е партия на работническата класа, която като най-прогресивна и най-революционна класа е и ще си остане и през целия етап на изграждането на зрелия социализъм ръководната класа на обществото. Но при всички равни политически, морални и делови качества трябва още по-отблизо да се следи и да се дава предимство на онези работници, които са в най-прогресивните отрасли и производства, на тия, които са на решаващите участъци в производството и които са

Digitized by Google

по-млади и с по-високо образование. Така и става през последните години и задачата е тази линия да се утвърждава и развива по-нататък като главна тенденция в регулирането на качествения състав на Партията, тъй както постанови Десетият конгрес.

За партийните организации в селското стопанство въпрос над въпросите продължава да бъде подмладяването на състава, неговото подобряване и по възраст, и по образование. Факти и данни е излишно да се привеждат, защото почти във всички села тази задача стои с голяма острота. Широките размери на миграцията от селата е наистина сериозна пречка за обновяване и попълване на партийните редове, но все още има възможности, които е необходимо максимално да се използват, за да се подобрява качественият състав и на селските партийни организации. Би следвало окръжните комитети да вземат тази задача на специален отчет, като съдействуват тя да се решава конкретно и с перспектива за всяко село.

Във връзка със служещите в Партията от много места се иска да се изясни как да се тълкува тази категория в съвременните условия и какъв да бъде нейният относителен дял в Партията. Поради липса на яснота някои партийни комитети са свели ограничението за приемане на служещи в Партията до определени бройки, които строго се регламентират за всяка отделна първична организация. По тази причина кандидатствуването на служещи е станало предмет на ходатайство, което е несъвместимо с партийно-организационните принципи.

Какво би могло да се каже по този въпрос?

Още през първите години след Девети септември 1944 г. бе установена линия на приемане, но и на ограничаване приемането на служещи в Партията. И това бе правилно, защото тогава беше друг техният състав (в него преобладаваха онези служещи, които се занимаваха предимно с административно обслужване) и главно защото трябваше да се увеличава работническото ядро.

Вярно е, че в резултат на бурното икономическо развитие на страната настъпиха големи количествени и качествени изменения сред тази категория — тя се увеличи многократно и се свърза здраво с делото на работническата класа, с делото на социализма.

И въпреки тези изменения целесъобразно е и в бъдеще да се запази категорията „служещи" с всичките нейни групи, както това е например и в КПСС. Защо? Защото понятието „служещи", колкото и да е неточно в някои отношения, все пак сравнително пълно отразява онези най-общи черти, които са характерни и за работниците от административното обслужване, и за различните представители на художествено-творческата интелигенция, и за инженерно-техническите работници. А общото за представителите на тези основни групи е, че техният труд носи предимно или изключително умствен характер, че в отличие от работниците и селяните кооператори те не са основна производителна сила и непосредствени съвладелци на общонародната и кооперативната собственост, че по своето социално положение те си остават обособен междинен слой, обслужващ двете дружески класи в нашето общество. Поради всичко това за служещите от различните групи е характерна повече или по-малко еднаква психическа нагласа, която се отличава от тази на работниците и селяните.

Въпросът е — като се дава и занапред предимство на работническата класа (а в известна степен и на тружениците от селското стопанство), да се установи реалистичен подход при приемането и на служещи в Партията. Ясно е, че щом това е така, неминуемо ще има известно ограничаване за категорията „служещи". То обаче трябва да бъде разумно и в никакъв случай не бива да стига до твърдо възпиране или пълна забрана. При това нужно е да се прилага строго

Digitized by Google

диференциран подход при приемането на отделните групи на тази категория.

Очевидно трябва да се дава предимство на инженерно-техническите работници, т. е. на онези специалисти с висше и средно образование, които работят на предните линии на производството и строителството, редом с работниците и селяните кооператори. Трябва обаче да се отбележи, че делът на тази част от служещите в Партията и сега е твърде голям — 50,8% от всички инженерно-технически работници в страната, което значи, че такива следва да се приемат главно там, където е целесъобразно да има повече представители от тази група.

Не бива да се въвеждат прекалено строги ограничения за приемане в Партията и за онази група от категорията „служещи", към която се отнася художествено-творческата интелигенция. Главното и тук е да се държи сметка къде и в каква степен следва да се осигурява и укрепва и в количествено, и в качествено отношение необходимото партийно ядро в съответните учреждения, институти, творчески организации и пр.

Конкретно трябва да се подхожда и към служещите от сферата на административното обслужване — заетите в органите на народната власт, централните ведомства, държавните стопански обединения и пр. Опитът показва, че по отношение особено на изпълнителските административни работници е оправдано да се прилага известно ограничаване, но и не категорична забрана.

Казано накратко, вижда се, че няма основание нито да се внасят изменения в социалната категоризация на никоя група от служещите (например за преминаване на инженерно-техническите работници в предприятията към категорията „работници"), нито да се отменя възприетата линия на известно целесъобразно ограничаване приемането на служещи. Още повече, че техният относителен дял в Партията и сега е по-голям в сравнение с относителния им дял в обществото.

Правилното регулиране на състава изисква още да се доведе до съвършенство индивидуалният подбор при приемането в Партията. Само на основата на този изпитан ленински принцип може да се осигурява в Партията да се приемат, където е необходимо и колкото е необходимо, действително най-добрите представители на работническата класа, селяните кооператори и народната интелигенция.

Подобряването на състава на Партията налага системно да се прочистват нейните редове от хора, които не са придобили или са загубили качествата си на комунисти. Това също е една закономерност в регулирането на партийния състав, чиято особена важност бе подчертана и на Десетия конгрес. Партията е жив организъм, който постоянно се обновява. В нея през периода след последния конгрес влизаха средногодишно 18—20 хиляди души. Колкото и строго да се прилага индивидуалният подбор, колкото и да се бди да не проникват в Партията неподходящи хора, пропуски не са изключени. Освен това в резултат на слаба взискателност и контрол и на недостатъчна идейно-възпитателна работа не рядко се случва отделни партийни членове да изостават в своето развитие, а други да стигат до морално и политическо израждане.

Известно е, че партийните комитети и организации постоянно изключват такива хора, които са загубили качествата си на комунисти. Тревожното обаче в случая е, че на много места се проявява търпимост към тях, което злепоставя съответните партийни организации, силно накърнява авторитета на Партията.

Задачата е занапред своевременно и без колебание да се прочистват редовете на партийните организации от всички, които не са до-

Digitized by Google

стойни да носят високото звание член на Българската комунистическа партия. Особено внимание следва да се проявява към ония организации, където има вътрешни смущения, в дъното на които обикновено се оказват нездрави елементи.

2. Много още трябва да се направи за издигане ролята и значението на партийното събрание.

Защо не бива да бъдем доволни от постигнатото досега в това отношение?

Защото на много места продължават да се търпят сериозни слабости и недостатъци, които съществуват от години насам. Немалък и сега е броят на партийните организации, които не провеждат редовно своите събрания. По данни от социологически изследвания през 1974 г. 26% от изследваните организации не са провеждали събрания в течение на 2 и повече месеца.

Много са и партийните организации, които на своите събрания се занимават предимно с дребни текущи въпроси, а недостатъчно внимание обръщат на основните проблеми на производството и служебната работа, с които живеят и които вълнуват трудовите колективи. Социологическите изследвания установяват, че в течение на 9 месеца през 1974 г. средно от 25 до 35% от изследваните партийни организации не са се занимали с проблемите на научно-техническия прогрес, с въпросите за съревнованието и новите почини, за използването на суровините, материалите, горивата и енергията, за укрепване на трудовата и технологическата дисциплина и пр.

Голям е и броят на партийните организации, чиито събрания протичат при ниска активност на комунистите — на тях се изказват едни и същи хора, а редица партийни членове не вземат участие с месеци. При това въпросите не се проучват задълбочено, предварително не се подготвят добре, поради което не може и да се постигне творческо обсъждане и събранията често завършват с най-общи решения или без решения.

Обезпокоителен е фактът, че критиката и самокритиката са на твърде ниско равнище в живота и дейността на много партийни организации. Причините са различни: на едни места ръководни кадри в предприятията и учрежденията реагират болезнено и дори грубо на критичните бележки, което неизбежно създава страх да се критикува; на други места критиката е слаба, защото партийните и служебните ръководства не вземат мерки за отстраняване на многократно сочени слабости и недостатъци и за решаването на справедливо повдигани въпроси.

Очевидна е необходимостта да се издигне по-високо ролята на партийното събрание като един от най-важните фактори за успешно развитие на целокупната дейност на партийните организации, като ефикасна, постоянно действуваща школа за възпитание на комунистите, като фактор от огромно значение за повишаване на тяхната авангардна роля. От голямо значение в това отношение е да се осигури активното участие на административно-стопанските кадри в подготовката и провеждането на партийните събрания. В Централния комитет не един път са постъпвали информации, че има ръководители, които изглежда забравят, че са комунисти, с месеци не присъствуват на партийни събрания и дори не намират време да се срещнат и побеседват с партийния секретар. Повече от ясно е, че подобни прояви не бива да се търпят.

Необходимо е партийните комитети конкретно да съдействуват на партийните бюра за по-добра подготовка и провеждане на партийните събрания, системно да следят равнището на събранията, да оказват по-продължителна помощ на място.

Digitized by Google

Опитът показва, че е полезно да се провеждат по-често и открити партийни събрания, на които да се обсъждат важни и актуални проблеми на вътрешната и външната политика на Партията, конкретните задачи, произтичащи от тях за трудовите колективи. Като добър пример в това отношение могат да служат откритите партийни събрания във връзка със съставянето на седмата петилетка на насрещните планове.

3. **Нужно е да се усъвършенстват по-нататък стилът и методите на работа на партийните бюра и организации, като по-специално се засилва научният подход в тяхната дейност.**

На заключителния етап на научно-практическата конференция през февруари т. г. бе направен извод, че повишаването на научността е особено неудовлетворително в първичните партийни организации. И затова беше препоръчано на окръжните, градските и районните комитети да отделят специално внимание за преодоляване на изоставането и за засилване научния подход в дейността на тези основни и най-многобройни партийни звена.

Какво би следвало да се предприеме по-нататък, за да се изпълнява успешно тази задача?

Преди всичко на първичните организации трябва много сериозно да се помогне най-пълно да се освободят от тесния практицизъм и административния подход, от склонността да се заемат с несвойствени за тях задачи и да си служат с форми и методи, неподходящи за партийната работа. Защото всичко това води до принизяване авангардната им роля и обезличаването им като политически ръководства, до превръщането им в придатък на административните и стопанските органи.

Особено важно е конкретно да им се помага правилно да усвояват и прилагат научните средства и методи на изследване и изучаване на фактите, явленията и процесите сред трудовите колективи, да вникват задълбочено в общественото мнение; да бъдат насочвани правилно да съчетават изпитаните форми и методи на работа с използването на нови, по-ефективни такива, както методът на анализа и изследванията, експериментирането, разработването на перспективни планове, използване в подходяща форма методите на програмно-целевия и комплексен подход и др. Новите форми и методи обаче би трябвало да се прилагат само при условие, ако отговарят на действителните потребности на първичните партийни организации и на техните възможности. А това означава да се води борба както срещу застоя, консерватизма и примитивизма в работата, така и срещу самоцелно прилагане на неподходящи форми и методи, срещу модните увлечения.

Налага се също да продължат усилията за по-нататъшно подобряване на партийната информация в първичните партийни организации, като важно условие за осигуряване на правилно политическо ръководство, за засилване на неговия научен характер. Главното сега е не само да се набира, но и пълноценно да се използва натрупаната информация, за да играе тя своята роля на важен фактор в цялостната дейност на първичните организации и на техните бюра особено при подготовката на решенията. Тази страна от работата с информацията е неудовлетворителна. Ние знаем, че подготовката на решение е най-отговорната и най-трудната работа. Затова би трябвало възможно най-пълно да се използва информацията, за да се даде точна оценка на положението и ясно да се очертаят проблемите и задачите, които предстои да се решат и на които да се подчинят организационната и политическата работа на партийните организации.

Много важно е още по-ефикасно да се използва информацията и във възпитателната работа на партийните организации. Тя помага на низовите кадри и редовите комунисти да се вглеждат критично в дейно-

Digitized by Google

стта и поведението си и да вземат едни или други мерки за подобряване на своята работа, съдействува те да оценяват политически фактите и явленията в живота и да подхождат общодържавнически при осъществяване преките си задължения, запознава ги с новото, което се ражда в творчеството на комунистите и безпартийните.

За да се усъвършенствуват стилът и методите на работа на партийните бюра и организации, от изключителна важност е да се повишава равнището на проверката на изпълнението, което съдействува да се засилва компетентността и издига научното равнище на партийното ръководство. Става дума още повече да се подобри проверката върху собствените решения на първичните партийни организации и върху дейността и поведението на отделните комунисти, да стане тя неотменима черта на стила на работата. Нужно е проверката на изпълнението найтясно да се свързва с обобщаването и внедряването на положителния опит, за да се издига общото равнище на дейността на партийните организации; по-добре да се организира самоконтролът в работата на всеки ръководител, на всеки партиен член, като при всички случаи се засилва превантивният характер на контролната дейност. По време на научно-практическата конференция се изясниха въпросите, свързани както с проверката на изпълнението, така и със самоконтрола. Изтъкнато беше по-специално голямото значение на оценките, които партийните организации следва редовно да правят за работата на отделните комунисти, а така също значението на личния отчет и критичния анализ, който всеки комунист следва да прави пред даден колективен орган. И отчетите, и оценките са една действена форма на индивидуална работа с отделния комунист и затова задачата е те да се осъществяват не формално, а фактически и системно.

4. Твърде важен проблем е — решително да се издигне ролята на партийните организации за укрепване на дисциплината.

Известно е, че Партията постоянно се грижи да се развива вътрешнопартийната демокрация и същевременно да се възпитават комунистите и безпартийните в дух на висока организираност и съзнателна дисциплина, защото дисциплината е един от главните източници за силата на Партията и здравината на нашия обществен строй. През последните години този въпрос заема все по-важно място в работата на партийните комитети и организации. След Десетия конгрес окръжните партийни комитети в Пазарджик, Ямбол, Перник, Плевен, Пловдив, Разград, Русе, Силистра, Сливен, Толбухин, Шумен, Кюстендил, Ловеч и Търговище са разглеждали по два и повече пъти въпроса за състоянието и укрепването на партийната, държавната, трудовата, технологическата и финансовата дисциплина. И трябва да се подчертае, че огромната част от комунистите изпълняват своите задължения съзнателно, с високо чувство за отговорност.

Можем ли обаче да кажем, че дисциплината у всички комунисти е на висотата на уставните изисквания?

Не, това не можем да кажем! Не са малко случаите, когато комунисти, в това число и такива на отговорна работа, погазват социалистическата законност и партийния морал, дават лош пример, с което сериозно се накърнява авторитетът на Партията сред трудещите се.

На първо място грубо се нарушават важни партийни и правителствени решения, с което се нанасят големи материални загуби на народното стопанство. Редица факти са разкрити от органите на Комитета за държавен и народен контрол, че отговорни комунисти от някои ведомства допускат нереално планиране — установяват по-ниски показатели на плановете, поради което народното стопанство не получава продукция за милиони левове. Има и такива комунисти (директори на

Digitized by Google

предприятия, началници на цехове и др.), които си позволяват да отчитат фиктивно изпълнение на плана и дори да подправят отчетни документи с цел да си осигуряват значителни премиални възнаграждения. Тревожни са и проявите на нарушаване социалистическата законност и използване на служебното положение за лично облагодетелстване.

Всичко това показва колко е наложително да се предприемат строги мерки за укрепване дисциплината у комунистите от горе до долу, за повишаване чувството за отговорност у всички партийни членове, за да изпълняват те добросъвестно своите уставни задължения. И това е правилно да стане в самите партийни организации, където членуват комунистите.

Крайно наложително е решително да се скъса с либерализма към нарушителите на дисциплината. Нищо не бива да възпира партийните организации да търсят най-строга отговорност от всеки, който не изпълнява партийните решения, не спазва уставните изисквания, не се счита с партийната и държавната дисциплина, независимо от поста, който заема. Нужно е всяко отклонение от уставните норми и изисквания от когото и да било своевременно да получава съответна партийна оценка и санкция, които да имат дисциплиниращо въздействие.

Особено е важно да се издигне високо личният пример на ръководителя. Той е олицетворение на обществения интерес и затова е длъжен най-строго да спазва установените социалистически закони, правните и моралните норми, в никакъв случай да не си позволява да злоупотребява със своето служебно положение. Ръководителят — малък или голям, е длъжен внимателно да се отнася към личните проблеми на трудещите се и да съдействува те да се решават, но съобразно със законите на страната, като се води непримирима борба срещу ходатайството и себеустройването.

В партийните организации трябва да се създаде обстановка на непримиримост срещу равнодушието към различните нарушения, обстановка на всеобщ контрол, който да спомага да се повишава отговорността за личното поведение и резултатите от работата на всеки, да се издига ролята на нравствените принципи и норми в живота на комунистите и трудовите колективи.

III. ТРЕТАТА ГРУПА СА НЯКОИ ПРОБЛЕМИ НА РЪКОВОДСТВОТО НА ПЪРВИЧНИТЕ ПАРТИЙНИ ОРГАНИЗАЦИИ

Ще противоречи на действителността, ако се каже, че няма стремеж организирано и системно да се изучават процесите и явленията в живота на първичните организации и трудовите колективи, да се усъвършенстват формите и методите на работа с тях, да се осигурява правилно и целенасочено ръководство на тяхната дейност. Новото след Десетия конгрес е, че по инициатива на партийните комитети, основни въпроси от работата на партийните организации започнаха широко да се обсъждат на събрания, в партийните групи, на семинари, научно-практически конференции и пр., което спомага да се организира по-добре изпълнението на задачите. Засили се помощта на партийните организации особено чрез комплексни проверки и прегледи на тяхната дей-

Digitized by Google

ност. В редица окръзи (Ямболски, Михайловградски, Видински, Русенски, Великотърновски, Смолянски, Шуменски и др.) е възприето да се съставят характеристики на партийните организации, в които се отразяват най-важните моменти от живота им, основни техни слабости и недостатъци и се посочва от каква конкретна помощ се нуждаят.

Всичко това са положителни изменения, но те са недостатъчни и не отговарят на възможностите, с които разполагат партийните комитети от различните степени.

Какви са тук проблемите?

1. **Един от тях е — да се засили самодейният характер на първичните партийни организации** като много важно условие за издигане ролята им на политически ядра на трудовите колективи. Това сега е главното в грижите на партийните комитети за първичните организации.

Работата в тази насока се задържа преди всичко от прекомерното регламентиране дейността на партийните организации. Това особено се отнася за заводските, общинските, градските и районните партийни комитети. Например ГК на БКП в Нови Пазар през 1973—1974 година е приел 40 решения за първичните организации, като с 27 от тях ги е задължил да проведат събрания по определени въпроси. Анализът на данните показва, че ако на събрания на партийните организации се разглеждат всички регламентирани от партийните комитети въпроси, то само по тях средно на месец те ще провеждат от 2 до 4 събрания.

Наложително е партийните комитети да се преборят с това голямо зло, което сковава инициативата, активността и самодейността на първичните организации, подтиква ги към формализъм в работата.

Развитието на самодейността на партийните организации се задържа и от широко разпространеното явление, каквото е изземването на техни права и функции от страна най-вече на общинските и заводските комитети. Станало е практика на много места те направо да решават редица въпроси, включително и кадрови, които са предмет на дейността на партийните организации. Има и такъв недостатък, когато партийните комитети при решаване на възлови въпроси от своя компетентност, но засягащи дейността на партийните организации, често пъти да не се съветват с тях, нито пък ги запознават с взетите решения. И едното, и другото говори за подценяване на партийните организации.

Тези прояви показват, че се налага редица партийни комитети да преоценят своята работа по ръководството на първичните организации, като отстранят всички пречки, които ги обричат на пасивност, не спомагат да се развива тяхната инициатива и самодейният им характер.

2. **Изключително е значението на проблема да се подобри подборът и обучението на секретарите и членовете на бюрата на първичните организации**. Общото впечатление е, че начело на партийните организации стоят опитни и енергични кадри. След Десетия конгрес нарасна относителният дял на секретарите и членовете на бюрата с по-високо образование и специална подготовка. Секретарите с висше, полувисше и средно образование съставляват 82% срещу 75,5% през 1971 година, а от членовете на бюрата с такова образование са 69,14 %.

Има обаче някои неблагоприятни факти, които будят основателно безпокойство в Централния комитет на Партията.

През последните години постепенно намалява броят на секретарите работници за сметка на служещите. През 1974 в сравнение с 1971 година техният брой е намалял с 1,7%, или сега в Партията само 18% от секретарите са работници. Не е естествено 63% от партийните секре-

Digitized by Google

тари в промишлеността и 82% в строителството да бъдат служещи. Общо в 22 окръжни партийни организации има увеличение на служещите — партийни секретари, но най-голям е този процент във Врачанската, Благоевградската, Кърджалийската и Видинската окръжна партийна организация.

Незначително се увеличава броят на работниците — членове на бюрата на първичните партийни организации. Нещо повече! Например в окръжните партийни организации във Враца, Кюстендил, Ловеч, Смолян, Михайловград и Силистра се наблюдава обратното — намаляване на техния брой.

Друг недостатък е, че се засили текучеството сред секретарите на първичните партийни организации. За периода 1971—1974 година общо за страната средногодишно 25,5% от тях се сменят. Главно поради прекомерното обновление — почти половината (47%) от секретарите на първичните партийни организации имат стаж като такива — 2 години, което е твърде недостатъчно.

Не малко случаи се срещат, когато за партийни секретари се избират и комунисти, които не могат да виждат главните проблеми, не проявяват достатъчно активност и инициатива, не притежават необходимите качества и умение да работят с хората. Една част от младите секретари, издигнати из средата на специалистите, не познават добре въпросите на партийното строителство и често насаждат неправилен стил на работа.

Какво произтича от всичко това за окръжните, градските и другите партийни комитети?

Отговорът е ясен — да се вземе курс основно да се преодолеят тези недостатъци. Във връзка с предстоящата отчетно-изборна кампания съответните партийни комитети да направят внимателна преценка на сегашните партийни секретари и да се предложи сменяването предимно на онези, на които действително не е по силите тази длъжност. За секретари на партийните организации и за членове на бюрата да се издигат повече работници, но политически зрели и с организаторски способности.

Необходимо е да се засилят грижите за обучението и повишаването на деловата квалификация на партийните секретари и членовете на партийните бюра, да се изпращат повече другари в междуокръжните партийни школи и да се организират семинари и курсове без откъсване от производството, диференцирано за низовите кадри по отрасли.

Назряла е необходимостта по-добре да се решат и някои въпроси, свързани с положението на партийния секретар. Известно е, че той е главната фигура в партийната организация, че от неговата инициатива и активност в голяма степен зависи успехът на работата на партийното бюро и на партийната организация. Една значителна част обаче от секретарите на партийните организации са претрупани с много допълнителни служебни и обществени задължения. Има и партийни секретари, които не се чувстват стабилни в служебното си положение, тъй като стопанските и административните ръководства самоволно променят характера на работата им. Освен това на редица секретари, заети в материалното производство, не са осигурени условия за работа — нямат помещения за провеждането на заседания, няма дори къде да съхраняват архивата на организацията.

Дошло е време не на думи, а на дело да се решат всички тези въпроси, да се засилят грижите и вниманието към партийните секретари, да се издига авторитетът им, да се цени и уважава техният всеотдаен труд в служба на Партията и народа.

Окръжните комитети повдигат въпроса да се направи нещо повече за моралното и материалното стимулиране на секретарите на партийни-

Digitized by Google

те организации. Очевидно ще бъде целесъобразно отдел „Организационен“ на ЦК да проучи внимателно този въпрос и да излезе със съответно предложение.

3. **Особено е необходимо партийните комитети по-добре да организират работата за най-широкото изучаване и внедряване на положителния опит в дейността на партийните организации.**

Този проблем е важен не за това, че е пренебрегнат. Напротив! През последните години работата на партийните комитети по изучаването, обобщаването и разпространяването на положителния опит стана по-системна и целенасочена. Окръжният комитет в Плевен само през тази година работи за внедряване опита на 11 първични партийни организации по проблемите на партийно-организационната и идеологическата работа, Софийският градски комитет и районните комитети в столицата обобщиха опита на първичните партийни организации по упражняване правото им на контрол върху административните и стопанските ръководства, окръжният комитет в Ямбол — по изготвянето на социално-психологически характеристики на трудовите колективи и други. Редица окръжни комитети издават бюлетини за обмяна на положителния опит.

С много по-голямо внимание се отнасят партийните комитети и към изучаването и внедряването на богатия опит на КПСС. Няма област в живота на първичните партийни организации, където в една или друга степен да не е проникнало благотворното влияние на този неизчерпаем опит.

Постигнатото обаче още не задоволява. Интересните инициативи в първичните партийни организации все повече се множат, а в същото време тяхното изучаване и разпространение значително изостава. Най-съществената слабост е, че не се прави необходимото за превръщането на положителния партиен опит в масова практика. Друга слабост е, че положителният опит често пъти се пренася механически, без да се вземат предвид конкретните условия, при които работят първичните партийни организации. Утвърдените форми и средства като секретарските полудни, съвещанията с партийните секретари и кабинетите по партийно-организационните въпроси още не спомагат достатъчно за разпространяването на положителния опит. Не са редки случаите, когато пред секретарите се изнасят дълги доклади, четат се лекции, лават се подробни инструктажи, а малко време се отделя за осмислянето и обмяната на положителния опит.

Задачата е партийните комитети да изменят своя подход към положителния опит, да придобият още по-голям вкус към него, умение да го изследват и да го внедряват навсякъде, където той е приложим, в което е и важността на проблема. В това отношение централният и местният партиен печат може и са длъжни да оказват постоянна и конкретна помощ.

4. **Налага се партийните органи от всички степени да усъвършенстват своята непосредствена работа по ръководството на първичните организации.**

Преки ръководители на партийните организации са заводските, учрежденските, общинските, градските и районните комитети на Партията. Но за да бъдат на мястото си, те трябва правилно да ги насочват към важните и актуални проблеми и задачи, да следят организаторската и политическата им работа и конкретно да помагат да придобива тя и по-голям размах, и по-голяма ефективност. При това подходът към отделните организации трябва да бъде диференциран, в зависимост от техния състав и от условията на работа. Положението на тези партийни комитети като органи най-близко до партийните организации им позво-

Digitized by Google

лява — и това трябва да бъде техен постоянен стремеж — ежедневно да поддържат жива връзка с организациите, винаги да чувстват пулса на всяка една от тях, да ги ръководят конкретно и компетентно.

Как обаче заводските, учрежденските, общинските, градските и районните комитети ще ръководят партийните организации — това много зависи от окръжните комитети на Партията. За тази цел те би трябвало системно да изслушват отчети и информации от тези комитети по работата им с първичните организации и да приемат съответни решения. За съжаление това се прави твърде рядко. През последните четири години само 54 от всичко 1890 партийни комитети са изслушвани в окръжни комитети за тяхната работа специално по ръководството на първичните партийни организации.

Какво още е необходимо?

Необходимо е още окръжните комитети сами редовно да изучават такива важни страни от живота и дейността на първичните организации като равнището на партийното събрание, състоянието на вътрешнопартийната демокрация, ефективността на идейно-възпитателната работа, грижите за подобряване стила, методите и културата на работа, използване силите на масовите организации, резултатите от партийния контрол върху дейността на администрацията и др.

Бих искал да подчертая, че важна задача на партийните комитети от различните степени е системно да насочват съответните партийни организации да подобряват и обогатяват съвместната си работа с дружбите на Българския земеделски народен съюз.

Необходимо е също окръжните комитети да вземат мерки да се засили още повече информацията на партийните организации от горе. Става дума не само да се осигурява за всяка организация бюлетин на ЦК, не само да се запознават партийните организации с решенията на другите партийни комитети, а и с информативни доклади по важни проблеми на вътрешната и външната политика на страната, по актуални текущи задачи на стопанското и културното строителство периодически да излизат ръководните кадри от окръга.

Пред окръжните комитети стои и друга една задача — да предприемат необходимите мерки за подобряване структурата на първичните партийни организации.

Какво е сега положението?

В момента в цялата страна има към 28 600 първични партийни организации, или с около 4600 повече в сравнение с техния брой към Десетия конгрес на Партията. Налице е едно значително раздробяване, което е довело до намаляване и на числения им състав. Около 14 000 първични организации наброяват до 20 членове, от които 5200 — от 3 до 10 души. Има факти, че в редица случаи това раздробяване е станало необосновано. Раздробяването и намаляването на числения състав на голям брой първични организации е причина да се стеснява кръгозорът на тяхното виждане на проблемите в съответните предприятия, учреждения, институти и пр., където са изградени, не създава условия да се прилага комплексен подход в работата, да се развива инициативата и самодейността им, намалява тяхната организираща сила и тяхното влияние.

Очевидно всичко това трябва да се разгледа внимателно и сега във връзка с концентрацията и специализацията в различните сектори на икономиката, да се направи необходимото за едно целесъобразно уедряване на първичните партийни организации.

Ние знаем, че има претенции и към ЦК, респективно към отдел „Организационен". Правилно е той да направи преоценка на своята работа и да вземе необходимите мерки особено за осигуряване на системно наблюдение върху работата на партийните комитети с първични-

Digitized by Google

те организации, за обобщаване и разпространяване на положителния опит в тяхната дейност, за изучаване и изясняване на едни или други проблеми, свързани с партийните организации.

Накрая искам да подчертая, че цялостната работа на партийните органи от всички равнища, включително и отделите на ЦК, за по-нататъшното издигане ролята на първичните партийни организации трябва да се осъществява на основата и в духа на решението на Политбюро на ЦК за партийното строителство. Партийното строителство като неделима част от марксистко-ленинското учение за Партията винаги е било и си остава научната основа на строежа и вътрешния живот на Партията, на организацията, формите и методите на нейната практическа дейност. В това решение са очертани ясно и конкретно най-важните насоки и задачи за ликвидиране подценяването на партийното строителство и като наука, и като учебна дисциплина, и като практическо ръководство за действие. Градските, районните и окръжните комитети на Партията трябва да вникнат задълбочено в решението и да предприемат практически мерки за издигане общото равнище на партийната работа.

Другари,

В оценките на окръжните комитети за първичните партийни организации, както и по други поводи преди това, са поставени пред ЦК редица въпроси за изясняване или решаване. На много от тях ние се постарахме да дадем отговор в настоящия доклад. Но има и такива, които се нуждаят от по-продължително проучване. Направени са и предложения по въпроси, които засягат Устава на Партията. Всички тези въпроси ще се имат предвид при подготовката на материалите за XI конгрес.

* * *

Такива са сега най-важните проблеми и задачи на нашата работа с първичните партийни организации, които поставяме на вниманието на настоящото национално съвещание. Правилно ще бъде във връзка с предстоящата отчетно-изборна кампания в Партията да се направят задълбочена преценка на сегашното състояние и дейността на партийните организации и конкретни изводи за бъдещата им работа, чието осъществяване в живота трябва да доведе до тяхното по-нататъшно укрепване и развитие като основа на Партията, като ръководни политически ядра на трудовите колективи и първообраз на тяхното бъдещо състояние, като зрели организатори и възпитатели в борбата за реализиране линията и политиката на Партията.

Другарки и другари,

Важна задача на партийните органи и организации понастоящем е широко да разяснят сред трудовите колективи Тезисите на Централния комитет за основните насоки на икономическото развитие на страната през седмата петилетка и до 1990 година, които ще бъдат поставени за утвърждаване от XI конгрес на Партията. Трябва да се осигури навсякъде откритите партийни събрания за обсъждането на Тезисите да преминават на високо равнище и да се набелязват ефикасни мерки за осъществяване още отсега на редица много важни задачи, свързани с формирането на седмата петилетка.

Успоредно с това следва бързо да се отстранят слабостите и недостатъците в досегашната работа по изпълнението и преизпълнението на държавния и насрещния план за 1975 година, за превръщането ѝ в година на най-високи трудови постижения. Необходимо е всяка първична партийна организация да осигури трудовият колектив да изпълни с чест

Digitized by Google

поетите обещания пред ЦК за предсрочно завършване на VI петилетка. Главните усилия да се съсредоточат върху решаването на ключовия проблем в нашето по-нататъшно икономическо развитие — повишаване рентабилността на икономиката. Във връзка с това особено голямо значение има сега починът на трудовия колектив в завод „Найден Киров" — Русе за най-пълно и ефективно използване основните производствени фондове в условията на петдневна работна седмица. Политбюро даде висока оценка на това патриотично начинание и препоръча то да бъде подкрепено и последвано от всички производствени колективи в страната, да се превърне във всенародно движение. Ето защо неговото подемане, постоянното насърчаване и развитие трябва сега да стане дело от най-голяма важност на всички партийни органи и организации, на ръководствата на профсъюзите, Комсомола, научно-техническите съюзи и другите обществени организации.

Какви са по-конкретно непосредствените практически задачи по изпълнението на плана за 1975 година?

В областта на промишлеността — да се осигури производството на планираната продукция по количество и асортимент; да се приведе на 6—7-дневен график работата на оборудването и по-широко да се премине на две и три смени; да се ускори достигането на проектните мощности в новите заводи; да се ликвидира с преразхода на материали и се осигури надпланова икономия от гориво, суровини, материали и енергия. Специално внимание да се обърне върху решителното повишаване качеството на продукцията и намаляване на себестойността.

В областта на селското стопанство — главното е да се осигури бързо и без загуби прибиране на реколтата от есенниците, плодовете и зеленчуците; да се разгърне работата за засяване на повече втори култури за зърно и фураж, на зеленчуци и други, за да се компенсират загубите, причинени от градушките и големите валежи; да се гарантира повече животинска продукция за населението и износа.

В областта на строителството — централен въпрос е да се осигури изграждането в срок на всички пускови обекти; особено внимание да се обърне на обектите за производството на суровини, на енергийните обекти и мощности и на обектите, свързани с производството на стоки и услуги за населението; да се ускори жилищното строителство и строителството на детски заведения.

В областта на транспорта — да се гарантира ритмичното извозване на стоките за износ и внос.

В областта на търговията и услугите — да се осигуряват повече и по-разнообразни качествени стоки и услуги за населението; да се засили взискателността спрямо производствените и вносните организации и предприятия за изпълнение на плана по производството и вноса на стокови фондове; да се осигури създаване на необходимите стокови запаси към края на годината, за да се посрещне по-спокойно 1976 година.

В областта на научното обслужване — да се подчини цялата научноизследователска и конструкторска работа за преодоляване изоставането в изпълнението на плана по икономия на материали, по качество на продукцията, по усвояване на пусковите мощности, по внедряването на нови технологии, конструкции и по изпълнение на плана за новите изделия.

Плодотворното участие на първичните партийни организации за изпълнението на всички тези задачи трябва да бъде техният принос във всенародната борба, която сега се води под ръководството на Централния комитет начело с др. Тодор Живков, за победно завършване на шестата петилетка, за достойно посрещане на Единадесетия конгрес на нашата славна Комунистическа партия.

Digitized by Google

ОКРЪЖНИЯТ КОМИТЕТ И ПАРТИЙНИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ

Съдоклад на НИКОЛА ВАСИЛЕВ
първи секретар на ОК на БКП във В. Търново

Окръжният комитет на БКП през последните години проведе редица мероприятия за укрепване на партийните организации и за повишаване тяхната роля като окръжна научно-практическа конференция съвместно със сп. „Партиен живот" за повишаване ефективността на партийната работа на основата на опита на Челябинския областен комитет на КПСС; пленуми на окръжния комитет за подбора, обучението и възпитанието на кадрите, за разгръщане на вътрешнопартийната демокрация и дисциплина; широк разговор за научността в партийната работа и ръководство във връзка с Националната научно-практическа конференция; мерки за изпълнение решението на бюрото на окръжния комитет за издигане ролята на секретаря на първичната партийна организация Предстои и пленум на окръжния комитет за повишаване ролята на първичната партийна организация като ръководно политическо ядро на трудовия колектив, чиято задача е да обобщи натрупания опит и да определи насоките на бъдещата работа.

В настоящото изложение ще споделим нашия опит в три направления:

— усъвършенстване на вътрешнопартийния живот като главно условие за издигане ролята на първичните организации;

— повишаване ролята на партийните организации като ръководни политически ядра на трудовите колективи;

— подобряване ръководството на партийните организации.

* * *

Основа за усъвършенстване на вътрешнопартийния живот на първичните организации за нас винаги е било неотклонното строго спазване на партийния устав, на ленинските принципи на партийно ръководство и норми на партиен живот, повишаване равнището на научността в тяхната целокупна дейност. Ръководим се от разбирането, че авторитетът и ролята на първичната организация не се определят само от работата на секретаря и партийното бюро, а от авторитета и ролята на всички нейни членове.

Въпросът за членството в Партията и през сегашния етап от нашето развитие продължава да е основен въпрос на партийното строителство, на вътрешнопартийния живот. Ежегодно окръжният комитет прави цялостна оценка на състава на градските, районните и първичните партийни организации, предприема конкретни мерки за по-нататъшното подобряване на социалния и качествения им състав за осигуряване на партийно ядро във всички сфери на материалния и духовния живот.

Съдоклада публикуваме със съкращения.

Digitized by Google

В периода след Десетия конгрес в окръжната партийна организация са приети 4051 нови членове. От тях 59,30 на сто са работници, 14,10 на сто — селяни, 25,35 на сто — служители, 73,80 на сто са на възраст до 30 години.

Новото попълнение на партийните редици доведе до положителни изменения на окръжната партийна организация. За периода от Десетия конгрес до 1. I. 1975 година броят на комунистите, заети в сферата на материалното производство, се увеличи от 16 957 на 18 449. Работническото ядро нарасна с 2,31 на сто и сега неговият относителен дял е 44,62 на сто. В резултат на новите изменения в социалната структура на окръга селяните от 30,69 намаляха на 27,88 на сто, а служителите се увеличиха с 0,84 на сто и представляват 23,30 на сто. В състава на окръжната партийна организация делът на жените се увеличи с 2,41 на сто и в момента е 27,03 на сто. Комунистите с висше и полувисше образование от 11,23 нараснаха на 13,09 на сто, със средно — от 23,90 на 27,20 на сто, а с основно и начално образование намаляха със 7,33 на сто. Подобрява се и възрастовият състав на първичните партийни организации въпреки ограничените възможности в селата.

Освен чрез новото попълнение партийните ръководства полагат постоянни грижи за подобряване качествения състав чрез повишаване марксистко-ленинската, икономическата подготовка, образованието и квалификацията и прочистването на партийните редове от загубилите качества на комунисти членове.

Направи се решителна стъпка за свързване съдържанието и тематиката на партийната просвета с проблемите на обществено-икономическото развитие, с актуалните въпроси на обществената практика.

Миналата година градският комитет на БКП — Горна Оряховица докладва в бюрото на окръжния комитет за повишаване образованието и квалификацията на комунистите до 40-годишна възраст. Прието бе решение в следващите 4—5 години всички комунисти от окръжната партийна организация до 40-годишна възраст да повишават образованието и квалификацията си. В изпълнение на това решение сега във ВУЗ, средните училища и професионално-учебните центрове повишават образованието си над 1141 комунисти от всичко 3359. Този въпрос добре се решава в градската партийна организация на Велико Търново.

В градската партийна организация в Свищов утвърждаваме опит за регулиране социалния и качествения състав на първичните партийни организации съобразно измененията в състава на трудовите колективи. Главното тук е, че на основата на съпоставянето на социално-демографските характеристики на колективите и първичните партийни организации се определят главните насоки за подобряване социалния и качествения състав с цел първичната партийна организация да стане действително първообраз на бъдещото състояние на колектива.

Окръжният комитет се стреми постоянно да привежда партийната структура в съответствие с измененията, които настъпват в социално-икономическото развитие. Това се осъществява в няколко главни направления:

— Окръжният комитет утвърждава такава организационна структура на първичните партийни организации, която най-пълно да съответствува на конкретните условия на работа на трудовия колектив. И там където е целесъобразно, се създават отделни първични партийни организации по смени и цехове, по бригади и ферми.

Заедно с това нашият опит показва, че там, където не е възможно да се създават първични партийни организации, непременно трябва да се изграждат партийни групи.

— Окръжният комитет полага грижи да се осигурява партийно ръководство в новосъздадените звена и поделения. Още при изграждане-

Digitized by Google

то на нови предприятия и учреждения се формират и партийни организации. Но не навсякъде сполучливо успяваме да приведем структурата на партийното ръководство в съответствие с тези на АПК, ПАК и други.

— Окръжният комитет се стреми да не допуска многочислени първични партийни организации. С такава цел през последната отчетно-изборна кампания разчленихме няколко големи партийни организации с оглед да се осигури по-близко и конкретно ръководство и по-пълно участие на комунистите в тяхната работа. Сега средната численост на първичните партийни организации в окръга е 28 комунисти, но имаме и около 150 малочислени организации.

Важно значение за повишаване ролята на първичните партийни организации има издигането авангардната роля на комунистите за практическо осъществяване на ленинското положение, **че комунистът отговаря за Партията и Партията отговаря за всеки комунист.**

С всички средства утвърждаваме разбирането, че авангардната роля на комунистите не бива да се свежда само до личния пример в труда, а да се има предвид и тяхната обществена активност.

Една от основните форми за повишаване авангардната роля е възлагането и отчитането на партийните поръчения. Над 80 на сто от комунистите в окръга имат поръчения. В мнозинството партийни организации е утвърдена практиката комунистите да се отчитат за изпълнението им на партийни събрания и в партийните групи. Само през миналата година са се отчели 12 448 комунисти. Особено полезно е на всяко партийно събрание един-двама комунисти да докладват как изпълняват поръченията. Това ние оценяваме положително по две съображения:

Комунистът, който се отчита, има възможност да сподели трудностите, които среща, въпросите, които го вълнуват, да чуе оценката на останалите дали извършеното от него е достатъчно или не. От друга страна се създават условия за критични бележки на другарите му към неговата дейност. Но работата по възлагането и отчитането на партийните поръчения показва и някои недостатъци:

— в по-големите организации трудно се осъществява контролът по изпълнението и отчитането на поръченията от всеки комунист;

— еднократното отчитане на поръчението не съответствува на изискването всеки комунист активно да участвува в ежедневната политическа и организаторска работа на своята партийна организация. В някои случаи поръченията ограничават самоинициативата на комунистите.

Въз основа на опита на Ленинградската партийна организация за повишаване обществената активност на комунистите от миналата година експериментираме свой опит в общинската партийна организация — Камен, която наброява 436 комунисти с 16 първични партийни организации. Доскоро дейността на голяма част от комунистите се свеждаше главно до посещение на партийните събрания и плащането на членския внос.

Партийните бюра предложиха да се дадат допълнителни поръчения на комунистите (78—80 на сто). Много партийни членове бяха включени в активите за политическа работа, в комисиите за народен контрол, в доброволните отряди, в ръководствата на Отечествения фронт, на професионалните съюзи и Комсомола.

Какво положително ново разкри този опит?

Оформи се един нов критерий за отговорността на комунистите на основата на уставните задължения — активно да участвуват в обществената дейност, да бъдат организатори на масите в изпълнението на партийната политика. Разшири се партийният и безпартиен актив и работата с него стана по-системна и целенасочена. Активизираха се целите партийни бюра, засили се дейността на всички обществени организа-

Digitized by Google

ции. Порасна авторитетът и ролята на първичните партийни организации, на отделните комунисти, тяхното влияние върху работата и живота на трудовите колективи.

Важна насока в нашата работа след пленума на окръжния комитет на БКП за развитието на вътрешнопартийната демокрация и укрепването на партийната дисциплина е повишаване ролята на партийното събрание като висш орган на първичната организация.

За редовното провеждане на партийните събрания и повишаване тяхната роля значително допринесе перспективното планиране. Още от 1968 година въведохме годишен план на първичната партийна организация, разработен на основата на решенията на годишното отчетно-изборно събрание. Перспективното планиране донесе много положителни резултати. Организациите се насочват към основни проблеми и партийното събрание се освобождава от дребнотемието, значително се подобрява качеството на материалите и решенията.

В подготовката на въпросите се привлича все по-широк актив. От специално изградени комисии са разработвани 18—20 на сто от въпросите на партийните събрания.

Анализът на проблемите, които се обсъждат от първичните организации в машиностроенето, показва, че в центъра на вниманието стоят въпросите, свързани с повишаване обществената производителност на труда, модернизацията и реконструкцията на производството, качеството на изделията, трудовата и технологичната дисциплина, квалификацията на кадрите, организацията на социалистическото съревнование и т. н. През годините след Десетия конгрес успяхме да ограничим регламентирането на събранията на първичните партийни организации на 18 на сто, което се отразява благоприятно на тяхната самоинициатива.

Системата за работа с критичните бележки и предложенията на комунистите и трудещите се помогна да се разгръща критиката и самокритиката, да се създава здрава и ведра атмосфера в партийните организации, увереност, че справедливите критични бележки и предложения ще бъдат взети под внимание. По тази система са решени само през 1974 година 350 въпроса, поставени от комунистите. Това повишава активността на партийните събрания — докато през 1971 година в събранията са се изказали 59 000 комунисти, техният брой за 1974 година е близо 80 000.

Но има все още голям брой партийни организации, в които активността на комунистите е твърде неудовлетворителна. Ние считаме, че това в най-голяма степен се дължи на недостатъчна подготовка на събранията — неподходящ дневен ред, ненавременно осведомяване за свикването на партийно събрание и какви въпроси ще се обсъждат. Освен това в редица организации се изказват все едни и същи комунисти. Останалите считат, че няма какво да кажат. През последните години окръжният комитет много настоятелно проучва причините за това състояние. Този въпрос е непосредствено свързан и зависи от икономическото състояние на предприятието, проблемите, които се поставят за обсъждане, предварителната подготовка, изпълнението на решенията, приети на минали събрания, и т. н.

Но има и друг важен момент — отношението на административните, стопанските и другите ръководители комунисти към партийните събрания, към първичната партийна организация. Те са обикновено едни от най-подготвените партийни членове. И допринасят много за по-голямата им компетентност, деловитост, задълбоченост и активност, за по-голямо самочувствие и на секретаря на първичната партийна организация.

Digitized by Google

За съжаление все още има ръководители, които се поставят над първичната партийна организация, като по-голяма част от тях правят това много деликатно. Привидно приемат критичните бележки, предложенията, но при решаване на въпросите действуват, както на тях е изгодно. Това особено се отнася до назначаването и уволняването на работници и служители, определянето на премиални и др. възнаграждения, пренебрегване мнението на първичната партийна организация и партийното бюро. Не са редки случаите, когато ръководителите винаги се изказват последни на партийни събрания и ги превръщат в производствени съвещания и място за инструктажи. Очевидно с такова отношение, с такъв подход на ръководителя и дума не може да става за създаване на творческа атмосфера, за критика и самокритика, за повишаване ролята на партийното събрание.

Оценявайки, че такива случаи не са нормално явление в живота на някои първични партийни организации, окръжният комитет реши, че най-малко един път в годината ръководителите на предприятията и учрежденията и секретарите на първичните партийни организации следва да се отчитат пред партийната организация за своята дейност и личен принос не само за изпълнението на производствената програма, но и за обществено-политическата си дейност. И това се оказва много резултатно.

Всеки месец в градските, районните и общинските партийни комитети и един път на тримесечие в окръжния комитет се анализират проведените събрания, определя се за следващите каква помощ ще окаже апаратът и нещатните сътрудници съобразно характера на въпросите, които ще се обсъждат.

Положително е и влиянието на системата за регистрация и контрол на решенията в първичните организации:

— значително намаля броят на събранията, които не вземат решения;

— подобри се качеството им и ударението се поставя върху организаторската и политическата работа;

— в почти всички първични организации периодично се прави отчет за изпълнението.

Независимо от явния напредък в усъвършенстването на вътрешнопартийния живот считаме, че има редица нерешени проблеми. Поставената от Десетия конгрес задача да се засилва научният подход в дейността на цялата партия по наше мнение успешно се решава като цяло в партийните комитети. Що се отнася обаче до част от първичните организации, все още трудно се внедряват комплесният метод, организацията, контролът и проверката на изпълнението на решенията, използването на първичната информация, обобщаването и прилагането на положителния опит и други. Една от основните причини за това е недостатъчната подготовка на секретарите и членовете на партийните бюра.

Въпреки извършената значителна работа за утвърждаване политическия подход и разграничаване функциите от тези на стопанските органи и обществени организации в отделни първични организации този процес се забавя. Не малко държавни и стопански органи упражняват натиск партийните комитети да се заемат с несвойствени задачи, а това се пренася и в организациите.

* * *

Първичната партийна организация носи непосредствена политическа отговорност за състоянието и работата на трудовия колектив, за неговия принос в изграждането на развитото социалистическо обще-

Digitized by Google

ство. Оттук произтича основното й задължение постоянно да усъвършенствува формите, методите и средствата, чрез които осъществява своето политическо ръководство и на колектива.

Важно условие за нарастване политическото влияние на първичната организация в трудовия колектив е правилната кадрова политика.

В периода след Десетия конгрес по-добре се съчетават силите на различните поколения кадри, издигат се повече ръководни дейци из средата на работническата класа.

Благодарение на повишените грижи и внимание подготовката на младите кадри значително се разшири.

Първичните партийни организации, които имат право на контрол, утвърдиха своя кадрова номенклатура, която обхваща над 6409 длъжности. Досега партийните събрания са приели оценки за 3276 другари. Партийните комитети се съобразяват с номенклатурата на партийните организации. Те изучават оценките на комунистите и безпартийните при решаване на кадровите въпроси. Все още обаче отделни стопански и държавни ръководители не търсят мнението на първичните партийни организации и на комунистите за кадрите.

Създаването на порядък в работата с кадрите се отразява благотворно върху самочувствието на комунистите и авторитета на първичните организации, помага да се преодолява субективизмът в оценките на техните делови и политически качества, повишава влиянието на партийните организации в трудовите колективи.

Важно значение за засилване политическото ръководство на първичните партийни организации има все по-пълното осъществяване правото на контрол. В това направление първичните партийни организации натрупаха значителен опит. Сега вниманието се насочва към изпълнението на насрещния план, към решаване на ключовия проблем — повишаването на обществената производителност на труда и усъвършенстуването на стила и методите на работа на стопанското ръководство.

Мнозинството от първичните партийни организации правилно разбират партийния контрол като съставна, неделима част от дейността на организацията. Ето защо работата за осъществяване на партийния контрол е част от усилията за подобряване цялостната дейност на първичните партийни организации.

В здравните заведения и училищата комунистите добре разбраха задълженията, произтичащи от правото на контрол. Тяхната дейност придоби по-голяма целенасоченост, порасна силата на партийното въздействие върху здравните и педагогическите колективи. На срещата със секретарите на тези организации окръжният комитет оцени натрупания опит и очерта бъдещите задачи.

Основно значение за осъществяване на контрола има отношението „първична организация — стопанско ръководство". Ето защо окръжният комитет полага системни грижи за правилно регулиране на тези взаимоотношения. Ние обсъдихме състоянието на партийния контрол в първичните партийни организации в Г. Оряховица и приехме решения, валидни за цялата окръжна организация. На срещи на бюрата на градските и районните комитети със стопанските ръководители се обсъди тяхната работа като политически дейци. В някои градски, заводски и общински партийни организации се проведоха разговори и събрания на тази тема. Когато отделни стопански ръководители не зачитат достатъчно мнението на първичните партийни организации, висшестоящият партиен орган своевременно взема правилно становище. В някои случаи обаче не намираме разбиране и подкрепа от държавните стопански обединения.

Digitized by Google

Изводът е, че основната част от първичните партийни организации правилно упражняват правото на контрол, разбират неговия превантивен характер като контрол, развиван на широка обществена основа с ярко изразен политически характер.

В редица първични партийни организации той не е на необходимата висота. Една от съществените причини е, че някои стопански и административни ръководители по-грубо или по-тактично не приемат партийния контрол, а партийните бюра и комитети се примиряват с подобни прояви. Не винаги се разбира, че повишаването на правата на ръководителите не намалява нуждата от партиен контрол. Напротив, тя се увеличава многократно, за да се предотвратят своеволия, беззакония и злоупотреби с властта.

Важно направление за повишаване влиянието на първичните партийни организации сред трудовите колективи е постоянното усъвършенствуване на партийното ръководство на обществените организации, заздравяването на връзките с масите.

Когато оценяваме нашата работа по ръководството на обществените организации, считаме, че имаме частични успехи. По-голяма е ролята на Отечествения фронт, на професионалните съюзи, на Комсомола за решаване задачите на нашето обществено политическо развитие.

На равнището на първичните партийни организации обаче съществуват проблеми, които ограничават тяхното влияние в управлението на трудовите колективи. Не винаги се създават условия за повишаване самодейността и инициативата на обществените организации. По тази причина недостатъчно се осъществяват контролните функции на Отечествения фронт, организаторските и социалните функции на профсъюзите. Значителна част от комсомолските дружества не са извадени от инертността.

Една от причините за слабостите в партийното ръководство на обществените организации трябва да търсим в несистемната информираност на ръководствата на първичните партийни организации за задачите, които поставят държавните стопански обединения, Националният съвет на Отечествения фронт, Централният съвет на БПС, Централният комитет на ДКМС.

Очевидно вината е преди всичко у нас — в партийните органи. Ние самите би трябвало да получаваме чрез Централния комитет своевременна информация по тези въпроси, за да могат партийните организации да ръководят органите на управление в трудовите колективи компетентно и близко.

Изключително важно значение за възпитанието на трудовия колектив има идеологическата работа, провеждана непосредствено под ръководството на първичните партийни организации.

След Десетия конгрес и особено след Февруарския пленум (1974 г.) под ръководството на окръжния комитет първичните партийни организации извършват **по-системна и целенасочена идейно-възпитателна работа сред трудовите колективи.** Сега те по-добре свързват политическата, пропагандистката и масово-политическата работа с конкретните задачи на производството, образованието, културата и възпитанието.

Силно въздействие върху политическата работа на първичните партийни организации оказва провежданият в окръга ежемесечно ден на политическа работа. През този ден целият апарат, голяма част от членовете на изборните партийни органи прекарват работното си време в определен трудов колектив. Срещат се с работниците, разговарят с обществения актив, с партийното и стопанското ръководство. Поставените въпроси се водят на отчет до тяхното окончателно решаване.

Digitized by Google

Първичните партийни организации от материалното производство възприеха редица ефективни форми на масово-политическа работа по опита на Ленинградската организация на КПСС и по опита на комунистите и трудещите се от Полтавска област на УССР, с която близо 15 години сме в дружески връзки. Утвърждава се отчитане на съревнованието със съответен ритуал, тържествено се приемат младежи в редовете на работническата класа, разширява се движението на наставниците.

След забележителните речи на др. Т. Живков пред първенците и орденоносците в Перник и София първичните партийни организации полагат по-големи грижи за разгаряне на социалистическото съревнование. Неговите критерии и показатели са насочени към постигането на по-висока обществена производителност на труда, по-голяма рентабилност и най-целесъобразно използване на материалните и трудовите ресурси

В отговор на Обръщението на ЦК на БКП за достойна среща на XI партиен конгрес през 1975 г. са приети 44 000 лични и 7000 колективни обещания, болшинството от които се изпълняват успешно. С лични творчески планове се включиха и над 60 на сто от специалистите. През тази година са сключени 4070 индивидуални и 2600 колективни договори за съревнование с над 64 000 участници.

В окръга започнахме по-целенасочена работа за издигане ролята на низовите ръководители. Партийните комитети и организации, профорганизациите и стопанските ръководители полагат грижи за тяхната квалификация и политическа подготовка. В много предприятия се създадоха съвети на майстора, организираха се школи и курсове. През януари т. г. по инициатива на бюрото на окръжния комитет на БКП организирахме среща с около 800 най-добри низови ръководители. На нея те получиха заслужено признание за своя всеотдаен труд. Голяма част бяха наградени. В срещата взе участие и членът на Политбюро и секретар на ЦК на БКП др. Гриша Филипов.

На срещата обсъдихме проект на решение на бюрото на окръжния комитет на БКП за работата с низовите ръководители.

Патриотичната инициатива на работниците от русенския завод „Найден Киров“ за най-пълно и ефективно използване на основните фондове в условията на петдневната работна седмица се възприе от 11 предприятия.

Под ръководството и с подкрепата на първичните партийни организации се зародиха интересни инициативи. В ЗГТ „Металургия“ — Г. Оряховица всички бригади решиха да изпълняват ежедневната норма на патрона на бригадата, в Завода за инструментална екипировка — Д. Оряховица една младежка бригада ще изпълнява нормите на петима загинали в антифашистката борба и др.

Сега главното внимание на първичните партийни организации, цялата им работа е насочена към превръщането на предконгресната 1975 година в година на най-високи трудови постижения. И искам да посоча, че задачите се изпълняват добре.

* * *

Един от основните фактори за повишаване ролята на партийните организации е тяхното правилно ръководство от партийните комитети.

Изтеклите години след Десетия конгрес на Партията се характеризират с настойчива работа за издигане ролята и авторитета на партийните бюра и секретарите на първичните партийни организации. Всяка година под ръководството на окръжния комитет в градските, районните и общинските партийни комитети се прави конкретна и задълбочена оценка на дейността на членовете на бюрата и секретарите на първич-

Digitized by Google

ните партийни организации и на тази основа се предлагат новите състави.

Порасналите грижи за ръководствата на първичните партийни организации доведоха до съществени подобрения в състава на партийните бюра. Заетите в материалното производство се увеличиха от 44 на сто за 1970 год. на 47,33 на сто през 1974 г.; жените от 27,28 — на 29,67 на сто, с висше и средно образование от 73,36 — на 83,35.

Изградена е **система за обучението на ръководствата на първичните партийни организации.** За членовете на партийните бюра се организират краткотрайни курсове по градове, отрасли и общини. Окръжният комитет в 5-дневен курс по отрасли обучава новоизбраните секретари, а градските и районните комитети — останалите секретари. От 1968 г. насам партийните комитети провеждат редовно ден на партийния секретар. Тази форма помага да се повишават теоретичните знания, умения и опита на партийните секретари. Основната част от секретарите и зам.-секретарите на първичните партийни организации са преминали, в зависимост от подготовката си, специализирани курсове в междуокръжната партийна школа в Габрово.

В решението, което прие бюрото на окръжния комитет за издигане ролята на секретаря на първичната организация, първата група въпроси се отнасят до условията на неговия труд — осигуряване самостоятелно помещение или клуб, подобряване служебното положение и заплащането при спазване на нормативните документи, създаване възможност да наблюдава и изучава цялата дейност на трудовия колектив. Вземат се мерки да не се пренебрегва партийният секретар и първичната партийна организация при решаване на основни въпроси на трудовия колектив, да се създават правилни взаимоотношения между първичната партийна организация и стопанското ръководство. Предвижда се обучение и подготовка на секретарите за повишаване отговорността им за състоянието на трудовия колектив и изпълнението на задачите. Това решение дава възможност партийният секретар действително да заеме полагащото му се място като основен политически ръководител на трудовия колектив. То се посреща с разбиране от партийните и стопанските кадри. Досега на 694 секретари е подобрено служебното положение, осигурени са самостоятелни помещения за работа на 494 секретари. Създават се летописни книги във всяка първична партийна организация, в които се поставят снимките и кратки биографични данни за всеки партиен секретар. Освобождаването на дългогодишни секретари на първични организации става при подходяща тържествена обстановка.

Положително отражение върху работата на първичните партийни организации и техните секретари дават срещите с бюрото на окръжния комитет. Първата среща проведохме през 1973 година, на която бе изнесен доклад за задачите на първичните партийни организации по изпълнението на плана за социално-икономическото развитие на окръга. Съобщено бе решението на бюрото на окръжния комитет за награждаване с екскурзии до СССР, часовници и грамоти на повече от 100 секретари на първични организации.

Миналата година диференцирахме тези срещи по отрасли и на тях се обсъдиха специфични задачи и проблеми. След това на обща среща в салона на театъра секретарят на Централния комитет на БКП др. Константин Теллалов изнесе доклад по актуалните въпроси на международното положение, разяснени бяха основните задачи на окръга през юбилейната година и решението на бюрото за издигане ролята на секретаря на първичната партийна организация.

Повишават се грижите и вниманието на партийните комитети към дейността на първичните партийни организации. Сега в градските, районните и общинските партийни комитети по-често се обсъждат въпро-

Digitized by Google

си от живота и дейността им. През периода 1971—1974 г. градските комитети на 29 пленарни заседания разгледаха работата на партийните организации и 266 проблема от този характер в бюрата. Градският комитет във В. Търново проведе пленум за дейността на първичните партийни организации. Градският комитет в Павликени организира преглед на тема: „Партийната организация — първообраз и политически ръководител на трудовия колектив". През същия период окръжният комитет на два пленума обсъди по-цялостно работата на първичните партийни организации и 24 въпроса са внесени в бюрото. Само за 1973 — 1974 година 86 първични партийни организации са се отчели в бюрата и пленумите на окръжния, градските и районните партийни комитети.

Подобрява се съдържанието на ръководството на първичните партийни организации. Това намира израз главно в по-голямата конкретност и диференцираност. Обучението на членовете на бюрата и секретарите в градските организации, деня на партийния секретар, инструктажите в повечето случаи се провеждат диференцирано. Бюрото на окръжния комитет обсъди поотделно работата на първичните организации в машиностроенето и в бригадите за промишлено зърнопроизводство. Обобщен бе опитът на партийните организации в здравните заведения, училищата, окръжните учреждения и кварталите.

Само със силите на партийния апарат едва ли е възможно ръководството на първичните партийни организации да се издигне на съвременно равнище. Затова в тази дейност **се стремим да включим активно целите изборни партийни органи, да привлечем допълнителен актив, да ангажираме работниците от всички отдели в комитетите.** Ценна помощ оказа кабинетът по партийно-организационната работа, в който са ангажирани около 50 комунисти. Към партийните комитети са изградени нещатни отдели с около 350 сътрудници на обществени начала. По-добре се включват, макар все още несистемно, и работниците от отрасловите отдели, членовете на партийните комитети. Положителен е опитът по развитието на общественото начало в градската партийна организация — Лясковец.

Стремим се да създадем ефективно действуваща система за откриване и внедряване на новото в партийната работа, положителният опит, интересните инициативи и ефективните почини да не се прилагат механично, шаблонно, да не се превръщат в модно увлечение, а да се използват творчески, съобразно с конкретните особености и реалните възможности на всяка партийна организация и трудов колектив. Такъв усет към новото не сме формирали във всички партийни кадри и първични организации, но нашият опит потвърждава, че това е едно от решаващите условия за издигане дейността на първичните организации до изискванията на политиката на Партията.

Това с още по-голяма сила важи за творческото използване на богатия опит на КПСС, на нейните органи и организации.

На извършеното и постигнатите резултати гледаме като на добро начало, основа, един положителен процес, който още по-последователно и настойчиво трябва да се развива. Същевременно си даваме сметка, че има още редица нерешени докрай въпроси.

Първо, ръководството на първичните партийни организации все още изостава от изискванията на съвременните задачи. Това изоставане намира израз във факта, че все още не се познава задълбочено състоянието на всеки трудов колектив, на всяка първична партийна организация, не се вниква достатъчно в техния живот и дейност и на тази основа да се насочват системно и компетентно към главните проблеми, към повишаването на културата на ръководството и политическата подготовка и квалификация на секретарите, членовете на партийните бюра и активистите.

Digitized by Google

Общинските и заводските партийни комитети в редица случаи недостатъчно се съобразяват с ролята и мястото на първичните партийни организации, изземват техни функции. Не е рядко явление да се подценяват първичните партийни организации. Не по-малко вредно е надценяването на техните възможности. И в двата случая се ограничава и задържа тяхната инициатива и самодейност.

Партийните комитети допускат в отделни случаи да се извикват на отчет, инструктаж или на съвещания само стопанските ръководители, с което до голяма степен първичните партийни организации се изолират от решаване на задачите.

Второ, трябва решително да се намали книжният поток от указания, планове и решения, с които се отрупват секретарите на първичните партийни организации за сметка на живата организаторска и политическа работа. Да вземем за пример, без да отричаме нейната необходимост, система 5 за регистриране на наказанията. За да се изяснят фактите и се наложи наказание, често пъти се отделя по-малко време, отколкото да се попълни дългият въпросник с 37 въпроса и 126 възможни отговори.

По-добре би било на основата на опита на КПСС да се издадат повече материали в помощ на партийните бюра — брошури, опит, помощни пособия и други.

Трето, нашата работа за привеждане служебното положение на секретаря на партийната организация в съответствие с функциите му на основен политически ръководител на трудовия колектив показва, че в редица предприятия комсомолските и профсъюзните ръководители са поставени в по-благоприятно положение, защото са щатни и получават по-голямо възнаграждение от партийните секретари.

Четвърто, върху повишаване ролята на първичните партийни организации влияят и различията в икономическата, държавната и партийната структура. Тези различия оказват отрицателно влияние върху някои основни функции на първичната партийна организация и върху нейната дейност. Въпросите възникват в трудовите колективи, в партийните организации, а трябва да се решават в окръжни предприятия, ДСО, министерства. Не е по силите на партийното бюро, на първичната партийна организация да ги реши. Това принизява силата и ефективността на партийния контрол.

Пето, миграционните процеси през последните 10 години съществено измениха съотношението на градското и селското население, между различните административно-териториални единици и на броя на комунистите и първичните партийни организации. Имаме предприятия с по няколкостотин комунисти, със значителен обем промишлена продукция, където няма платен партиен работник, а в някои села, където останаха 2—3 първични партийни организации, има платен секретар. Целесъобразно е да се разреши на окръжните комитети в рамките на щата да правят разместване на предоставените бройки.

Освен това нормативната база за определяне щата на окръжните комитети и категоризирането на градските и районните комитети трябва да се усъвършенствува в съответствие със съществените социално-икономически промени в отделни окръзи, градове и райони.

Digitized by Google

Изказвания:

Политически ръководител и организатор на колектива

Проблемът за укрепването на първичните партийни организации като **политически ядра на трудовите колективи** зае основно място в много от изказванията на съвещанието. Те показаха, че партийната организация все повече се превръща в **политически стопанин** на своя цех, институт, учреждение. Политически стопанин, който умно, компетентно и далновидно умее да оценява фактите и събитията, да направлява усилията на колектива за изпълнение на партийната политика. Призивът обещание на колектива на завод „Найден Киров" в Русе за използване на основното оборудване шест дни в условията на петдневната работна седмица е в резултат на стремежа на комунистите да отговорят на една обществена потребност, да повлияят на работата на хиляди хора за нейното реализиране.

Секретарят на заводския комитет в „Найден Киров" **Велико ТОКАДЖИЕВ** разкри на присъствуващите на съвещанието онези страни от политическата, организаторската и идеологическата работа на първичните организации, благодарение на което инициативата на комунистите дава ползотворни резултати, превръща се в национално движение. Самият заводски комитет в тези месеци е своеобразен „боен щаб", който политически направлява работата на колектива в новите условия. Първоначално приетият план непрекъснато се допълва с нови задачи, с нови решения. Всички първични организации намират своето място в реализирането на замислите. В цеховия колектив те действуват според конкретните условия на работата, търсят най-сполучливата форма на организация за използване на основното и високопроизводителното оборудване. Самите първични организации се превръщат в творчески лаборатории, търсят оптимални решения на въпросите, съветват се с останалите членове на колектива, чувствуват, че действията им именно в тези моменти укрепват техния авторитет, издигат техния престиж, повишават тяхната зрелост.

В цеха за пресоване се ражда идеята да се замени трисменният режим с четирисменен. В реализирането на тази идея широко се включва целият колектив. Нейните предимства съвсем не са малки. Постига се 35-часова седмица, реализират се 35 часа допълнителен машинен фонд за всяка машина. При тези условия възниква въпросът за допълнителен брой работници. В създалата се ситуация комунистите застават начело. Те самите увеличават многомашинното обслужване, а резултатите са наистина радващи. До края на годината в цеха се постига 80 хиляди часа допълнителен режимен фонд, а седмичната почивка от 48 часа се запазва.

В металообработващия цех под ръководството на първичната организация се възприема друг режим. Цехът работи на две смени по 8 часа 5 дни в седмицата, но по време на почивките машините не стоят. Работниците се разделят на две групи и по времето, когато първата част от тях почива, другите работят вместо тях. В съботния ден идва смяната, която е била първа в седмицата, но също разделена на две групи за целия машинен парк. Един работник вече обслужва 6 до 10 машини. Заводът получава 10 часа допълнителен режимен фонд за всяка машина седмично, без да се увеличават работниците.

Digitized by Google

Зад тези на пръв поглед икономически показатели се крият усилията на комунистите от тази първична организация да счупят един възприет режим, един шаблон, умението им да увлекат целия колектив със себе си. Благодарение на постигнатите във всички цехове допълнителни машинни часове заводският колектив произвежда допълнителни продукти за 400 хил. лева повече от планираната в насрещния план и ще изпълни годишната програма преди 1 декември.

Комунистите от ремонтния цех откриха своя специфичен принос в общия стремеж да се отговори на партийната повеля. Те станаха инициатори на агрегатно-възловия метод на ремонт на машините. „Находката" бе в предварителното подготвяне на готови възли по групи машини. Сега една машина се ремонтира не за 5 до 8 дни, а за няколко часа.

Промененият режим на работа изисква своевременно да се решат и редица социални въпроси. Градският транспорт изменя своите разписания, детските ясли и градини работят и в съботния ден, заводският стол променя работното си време и много други. Работниците се поставят в нови условия, които благоприятствуват техния труд. В момента се споделят много мисли за измененията, които трябва да настъпят в системата на социалистическото съревнование. Има предложения да се излъчват най-добри работници многомашинници, отличници с най-голямо използване капацитета на машините, съревнованието да отчита и сменността в работата и др.

Ясно проличава, че подходът на заводския комитет към повишаване използваемостта е комплексен. Той правилно вижда различните аспекти на един проблем, предвижда действието на всички фактори, от които зависи постигането на една цел.

Средство, което повишава боеспособността на първичната организация, умението ѝ да открива актуалното на деня е участието на комунистите в социалистическото съревнование. То в по-голяма степен е свързано с политическата изява на партийния член. Той се съревнова не само за да постигне определени стопански резултати, а и за да увлича другите след себе си, т. е. да постигне известен политически ефект. Като се отчита пред своята организация, комунистът от завод „Найден Киров" прави преценка и на това, доколко той изпълнява уставното си задължение да бъде политически водач и организатор на колектива. Изградената система за социалистическо съревнование насочва към главните задачи, тя въвлича целите трудови колективи в тяхното изпълнение.

Първичната партийна организация при стопанска дирекция Промишлени стоки в Пловдив подчинява цялата своя дейност, всички свои големи и малки дела и начинания на голямата задача да се издига ролята на първичната организация като политическо ядро и първообраз на бъдещото състояние на колектива. От трибуната на съвещанието секретарката на тази първична организация **Ани ПАСКОВА** заяви: „Като оглеждаме изминатия път от Десетия конгрес досега, можем да кажем, че тя все по-успешно се утвърждава като авторитетен политически ръководител на своя колектив". По-нататък в своето изказване тя сподели търсенията на бюрото, на комунистите да усъвършенствуват **стила и метода** на работа, да открият онези форми, които повишават боеспособността на организацията. Близо две години в нея се осъществява цяла програма, която издига мястото и ролята ѝ на политически ръководител на трудещите се. В този процес на усъвършенствуване особено благотворно влияние оказват състоялите се разговори в партийните бюра за стила и методите на работа в светлината на заключителното слово на др. Тодор Живков пред Националната партийна конференция. „Много неща — изтъкна тя — видяхме по новому, заехме се по-енергично да отстраняваме някои слабости в подготов-

Digitized by Google

ката на заседанията и събранията, в изработването на решенията, в контрола и отчета на тяхното изпълнение".

Особено внимание Ани Паскова отдели на партийната група като важно звено в укрепване политическата роля на партийната организация в колектива. Тя каза, че „партийната организация без партийните групи е дърво без корен. От тях тя черпи сокове. На тях се крепи, от тях много зависи как ще функционира целият организъм." Многостранната дейност за пълнокръвно функциониране на партийната група е и отзвук от целенасочените усилия на градския комитет да активизира дейността на партийните групи. Няколко разговора с комунистите насочват тяхното внимание към политическата им отговорност в най-малките производствени единици. Темите, по които се водят тези разговори, са следните: „Комунистът — обществен ръководител и пример на целия колектив", „Примерът на комунистите в изпълнение на насрещните планове", „Взаимоотношенията на комунистите — пример на другарство и принципиалност", „Борбата на комунистите с отрицателните явления в търговията" и др. Тези разговори се превръщат във форма на оценка, за равносметка пред себе си и другарите, как отделният комунист изпълнява уставните си задължения, доколко е проводник и реализатор на партийната политика. Как ще функционира партийната група като жива клетка в партийния организъм има особен смисъл в системата на търговията, където обикновено една първична организация обхваща няколко производствени единици. Членовете на една партийна група по-непосредствено общуват помежду си и по-активно могат да влияят върху безпартийните. Това своеобразно място на партийната група в търговията, както и ролята й в структурата на Партията я изпълва с нови резерви за издигане авангардната роля на комунистите и ръководната роля на първичната организация в колектива.

Особено резултатна е пряката връзка на комунистите с трудовите колективи. Начините, по които тя се осъществява, са най-различни и много от тях не са нови и оригинални. Но стремежът е да се поддържа една дълголетна традиция в нашата партия, която години наред е доказвала своята жизненост. Партийното бюро по много актуални, важни за работниците проблеми организира разговори и срещи. Тези срещи обикновено са много оживени. Почти всички присъствуващи желаят да изкажат свои съображения и предложения. Създава се атмосфера на откровеност и доверие. Поставените въпроси на тези срещи обикновено се решават делово и оперативно, което укрепва вярата на търговските служители в първичната организация. В редица случаи вместо организирани срещи се водят непринудени, индивидуални разговори.

Особено важният смисъл на формулировката партийната организация да бъде не само ръководно политическо ядро, но и първообраз на бъдещото състояние на трудовия колектив поставя не само по-големи отговорности пред първичните организации като пример и образец, но отразява и разширяващите се връзки между комунистите и безпартийните, необходимостта от по-активно проникване на нравствени и политически ценности от партийната организация към колектива. Това проникване е обективно обусловено, то е реалност. Процесите на неговото протичане могат да се засилят или отслабят от действието на субективния фактор, от първичната организация, от комунистите. Тук особено релефно се очертава тяхната роля чрез индивидуалната си работа с колектива да усъвършенствуват социалистическите обществени отношения, да се превърнат във фактори, които благоприятствуват тенденцията към социална еднородност на нашето общество. Като възпитава комунистически добродетели у комунистите, партийната организация същевре-

Digitized by Google

менно трябва и да възпитава трудещите се. В това направление в търговските организации проблемите са сложни и трудни: да се постигне една по-висока култура на обслужването, да се формират качествата на съвременния търговски работник като труженик на развитото социалистическо общество. Много начинания и полезни замисли имат в основата си именно тази цел. Създадено е постоянно звено, което да контролира правилата и условията в културата на обслужването. Все повече се утвърждава конкурсната система при назначаване на нови търговски работници. Всяка година 10 на сто от служителите посещават курсове за квалификация. Конкурси за най-добър търговски работник, за най-добра опаковка на стоките, за най-добра витрина създават непрекъснат стремеж към висока култура в труда. Този подход, в който се съчетава взискателността с доверието, с признаване на доброто и положителното създава атмосфера на спокойствие и отговорност. Нишките на тази атмосфера се изплитат преди всичко от комунистите, от техните взаимоотношения с безпартийните, от тяхната принципност, честност, високи нравствени добродетели и политическа активност. Тук колкото и голяма да е силата на примера, тя е недостатъчна. Необходим е пример, който да увлича последователи. Тези непрекъснато задълбочаващи се връзки между партийната организация и колектива „съдействуват — изтъкна Ани Паскова — да се вземат своевременни мерки срещу слабостите и най-важното, да се създава пълен синхрон между партийна организация и трудов колектив, между ръководство и изпълнение". Един особено осезателен резултат е преценката, че във всички търговски обекти в Пловдив функционират здрави партийни ядра, които осъзнават правилно и на дело реализират своите функции и отговорности. Тя допълни, че комунистите са тези, които със своя труд, обществена дейност, със своите дела и поведение се откроява и служат за пример. До тях израстват редица медалисти и орденоносци, първенци в труда.

Ролята на първичната организация като политически ръководител и първообраз на бъдещото състояние на трудовия колектив е в пряка зависимост от способността ѝ да упражнява **правото на контрол** над административните ръководства, да усъвършенствува формите и средствата на контрола. Формализмът в неговото прилагане не е напълно изживян и той в някои случаи пречи на правилното развитие и дейност на колективите. В своето изказване секретарят на окръжния комитет на БКП във Варна **Георги СТАНКОВ** изтъкна, че все още се допуска търпимост към някои административни ръководители, търпимост към някои страни от техния стил и метод на работа. Във взаимоотношенията с преките ръководители самостоятелността, компетентността и авторитетът на първичните организации все повече трябва да растат. Една възможност те активно да влияят върху ръководствата е мнението, оценката, становището на комунистите за кадрите. В Шуменски окръг кадрите са на отчет към първичните организации. Фактът, че определен брой длъжности се отчитат пред първичната организация и се оценяват от нея е благоприятно условие за издигане ролята ѝ като политически ръководител на колектива и същевременно фактор, който възпитава прекия ръководител, формира у него ленински стил и метод на работа.

Изказващите развиха и много мисли за отговорността на първичната организация за **социалното развитие на колектива.** Това е един проблем с изключително богати аспекти. **Ганка АНДРЕЕВА,** секретар на ОК на БКП в Силистренски окръг, очерта ролята на икономическите механизми, чрез които се получават по-високи производствени резултати и по-големи средства за социално развитие. Пораснало е уменето да се съчетава икономическото със социалното развитие. Първичните организации по-ясно виждат со-

Digitized by Google

циалните аспекти на концентрацията и специализацията на производството. Все по-голяма грижа на комунистите става квалификацията и преквалификацията на хората. Социалният план на колектива се разглежда комплексно. Създавайки политическите, материалните и идеологическите предпоставки за развитие на колектива, в крайна сметка той става основа за развитие на личността.

Проблеми на вътрешнопартийния живот

Много изказвания имаха за отправна точка въпроса за **регулиране и подобряване качествения състав на партийните редове**. Защото, както неведнъж е подчертавано, съдбата на Партията зависи до голяма степен от нейния състав, от идейната и нравствената сила на членовете ѝ.

В периода от X конгрес досега е извършена сериозна работа в това отношение. Проведени са десетки пленуми на окръжни, градски и районни партийни комитети, посветени на проблема за качествения състав. На тях са подложени на задълбочен анализ социално-структурните изменения в периода на изграждане на развито социалистическо общество и отражението на тези процеси върху социалния и качествения състав на Партията.

Големият количествен и качествен ръст на нашата работническа класа, както и нарасналата социалистическа съзнателност и идейна убеденост на всички слоеве трудещи се у нас, поставят нови проблеми пред партийните организации. Те са свързани преди всичко с механизма на регулиране, с намирането на оптимално съотношение между новата социална структура на колективите и навлизане в тях на хора с нови професии, които не са включени в номенклатурата на чисто работническите професии) и подобрените качествени характеристики на трудовия колектив и тези на първичната партийна организация. И това е напълно естествено. За да изпълнява своята авангардна роля, да бъде политически ръководител на колектива, партийната организация трябва да включва в своите редове най-достойните представители на работническата класа, на селяните кооператори, на народната интелигенция.

Оттук произтича и голямата грижа и отговорност на партийните органи и организации, за която говори обстойно в своето изказване първият секретар на окръжния комитет на Партията в Габрово **Трифон ПАШОВ.** Изхождайки от сложността на процеса регулиране на членския състав, той обоснова необходимостта от продължителна и целенасочена работа по подготовката на новото попълнение за Партията, което като правило се формира в редовете на комсомолския актив. На бъдещите млади комунисти се възлагат конкретни поръчения, изпълнението на които цели да изгради у тях партиен подход и по-високо чувство за отговорност.

Естествено, в този процес изключително значение придобива контролът и отчитането на възложените поръчения.

Особено положителна роля при подбора и подготовката на бъдещите партийни членове имат изградените към ГК на БКП комисии по приемането. Те ни в най-малка степен не изместват първичните партийни организации. Тяхната задача е само по-прецизно да извършват проучването, да анализират качествата и развитието на кандидатите.

За окръжната партийна организация, както и за цялата Партия, е първостепенно задължение да повишават взискателността към встъпващите в Партията, да се променя съотношението между количествено и качествено нарастване в полза на положителните качествени изменения — подчерта др. Пашов.

И обективните данни сочат тези тенденции. Ако до X партиен кон-

Digitized by Google

грес средногодишно в партийните редове се приемаха 770 души, то сега техният брой е 540. За сметка на това се подобриха качествените показатели: 65,8 на сто от новоприетите са работници; 42 процента са жени; 71 на сто са с висше, полувисше и средно образование. Успоредно с повишените критерии за встъпване в Партията нарастват изискванията към по-старите партийни членове. Окръжният комитет е разработил програма за повишаване образованието на комунистите до 40-годишна възраст и в момента 750 от тях се учат в различни учебни заведения.

Особено внимание се отделя на младите комунисти. Системно с тях се провеждат разговори и семинари по актуални проблеми на партийния живот. Встъпването им в редовете на Партията е съпроводено с тържествен ритуал, който действува емоционално и възпитателно на всички поколения — и на новопостъпилите, и на по-старите комунисти, и на членовете на колектива.

Във връзка с проблема за подобряване качествения състав Трифон Пашов постави един сериозен и актуален въпрос — за отговорността на поръчителите. Той изтъкна, че не са редки случаите, когато поръчители за встъпване в Партията стават хора без необходимите качества, без изработен действително партиен подход и чувство за отговорност към този изключително важен акт. Поради това бе предложено Централният комитет да обсъди и формира като уставна норма нови, по-високи изисквания към институцията на поръчителите. Едно от тях би трябвало да бъде продължителността на партийния стаж. Той изрази мнение, че съществуващото положение— комунист с тригодишен стаж да има право да става поръчител, не издържа на условията и необходимостта да се дава всестранна политическа оценка на личността на кандидата. Това води до редица грешки при приемане на нови партийни членове.

Когато става дума да се подобрява качественият състав на Партията като условие за издигане авангардната роля на първичната партийна организация и на отделния комунист, не може да се избегне още един твърде важен въпрос — задължението на партийните организации наред с грижите, които полагат за развитието на всеки свой член, системно да наблюдават и периодически — на 3—4 години, да правят цялостна, комплексна преценка как той е използвал тези възможности, за да повишава своята обща и специална подготовка, обществената си и производствена активност; да формира у себе си нови, комунистически нравствени добродетели.

Като положителна форма в много партийни организации са се наложили разговорите с комунистите, на които се изказват правдиви, обективни мнения за положителните качества и недостатъците на партийните членове, развива се у тях чувство за самокритичност и самоконтрол; правят се полезни предложения за преодоляване на някои слабости и т. н.

Положителен опит беше изнесен и по работата с критичните бележки на трудещите се. В Габровската окръжна партийна организация например се практикуват събеседванията с онези комунисти, към които има отправени претенции както от техните другари от първичната организация, така и от членове на колектива. Това повишава чувството за отговорност и стремежа да се надмогнат недостатъците.

Улвие БЕКИРОВА — секретар на районния комитет на БКП — Толбухин—запад, говори за ефективността на системата за водене и отчитане на критичните бележки и предложения, направени в събранията на ППО. В районния комитет те ежемесечно се систематизират по предназначение, адресират се до органите и ръководителите, от които зависи решаването им. Секретарите на партийни комитети в ежедневната си оперативна работа следят и периодически правят преценка на тяхното изпълнение. Два-три пъти в годината бюрото на районния комитет организира срещи със секретарите

Digitized by Google

на първичните партийни организации, като една от тях посвещава на работата с критичните бележки и предложения, направени от комунистите на годишните отчетно-изборни събрания. На тях се дава подробна информация за изпълнението на различните предложения. Своевременно тя става достояние на всички членове на партийната организация. Това допринася да се повиши дееспособността на първичните партийни организации и увереността на комунистите, че техните мнения и предложения се вземат предвид за подобряване на работата. Проведеният разговор в окръжната партийна организация: „Стопанският и административен ръководител — политически деец" даде възможност да се разгърне още по-широко активността на комунистите, критиката и самокритиката в организациите. За интересни форми на работа в това отношение разказаха и секретарят по организационните въпроси на ОК на БКП във Варна **Георги Станков**, и секретарката на първичната партийна организация в СД „Промишлени стоки" — Пловдив — **Ани Паскова**.

Всички изказали се по тези въпроси подчертаха голямото значение на завършилите неотдавна разговори за личния принос на всеки комунист в чест на предстоящия XI конгрес на БКП. Конкретният, творчески характер на тези разговори реално ще съдействува да се повишава доверието на трудещите се в Партията и авторитета на партийната организация и нейните членове.

Другият основен въпрос, по който взеха отношение повечето от участниците в разискванията, беше за **ролята на партийното събрание като висш орган на първичната организация и школа за комунистическо възпитание.**

Общо е мнението, че постановките на X партиен конгрес и последвалите го пленуми дадоха нова положителна насока и в трактовката на въпроса за повишаване ръководната роля на първичната партийна организация в живота на трудовия колектив, а във връзка с това и за ролята на партийното събрание.

Кои са по-главните проблеми, застъпени в изказванията?

На първо място — редовността и равнището на партийните събрания. Може определено да се каже, че и по двата показателя след конгреса е отбелязан напредък.

Функциониращата от няколко години във Варненски окръг система за наблюдение и анализ на партийните събрания сочи значително намаляване броя на първичните организации, които не живеят редовен организационен живот. Този резултат е в пряка зависимост от повишеното равнище на партийните събрания, от разнообразяването на тематиката, от новия подход при разработката на разглежданите от него проблеми и на вземаните решения.

Интересни данни за този положителен процес приведе **Г. Станков**. Той разказа за работата на окръжния комитет на БКП във Варна по повишаване равнището на партийните събрания. На базата на сведенията, получени от системата за наблюдение на партийните събрания, се прави обстоен анализ на състоянието на този проблем. По всяко време партийният орган разполага с достоверна и изчерпателна информация за това, какви въпроси са разглеждани, какво е съотношението между тях по характер — проблеми на вътрешнопартийния живот, на социалното развитие на колективите, повишаване обществената производителност на труда, работата на масовите организации и т. н. Там където се получава по-широко застъпване на едни проблеми за сметка на други, окръжният комитет оказва своевременна организационно-методическа помощ.

Втората група въпроси са свързани с използването на научни методи при подготовката и провеждането на партийните събрания. В какво се изразява този подход? Преди всичко още при планиране дейността на първичната организация се активизира творческото мислене на комунистите, създава се у тях интерес към анализа на процесите и яв-

Digitized by Google

ленията в колектива и откриване на онова най-актуално, най-значимо, което трябва да стане предмет на обсъждане и решения от партийната организация. При това в подобни разработки се включват най-добре подготвените по дадения въпрос специалисти — комунисти и безпартийни, които представят компетентна и аналитична информация и предложения за решения. От друга страна добре подбраните и разработени проблеми дават възможност на по-широк кръг комунисти да вземат участие в разискванията. По този начин партийните събрания се превръщат във фактор за развитие на вътрешнопартийната демокрация и социалистическия демократизъм на нашето общество.

В този смисъл се разглежда усъвършенстването на една от най-важните норми на партиен живот, свързана със свободното упражняване правото на критика и самокритика. Така събранието на партийната организация изпълнява и своята възпитателна роля. От една страна, помага на комунистите да разкрият и отстранят своите собствени слабости и грешки, а от друга — то е един висок форум за засилване контролните функции на първичните организации по отношение дейността на административното и стопанското ръководство. На трето място характерът на разглежданите въпроси, отговорността, която се търси от комунистите във връзка с отправени критични бележки, грижата за решаване проблемите на колектива укрепват доверието и уважението на трудещите се към партийната организация.

Тези въпроси бяха добре застъпени в изказванията на **Георги Станков, Трифон Пашов, Улвие Бекирова, Ани Паскова.**

Наред с положителното обаче, те изтъкнаха и някои слабости: все още има административни и стопански ръководители, които се поставят над партийната организация, не зачитат нейните решения, проявяват недисциплинираност, като не считат за нужно да присъствуват редовно на събранията. Това дава неблагоприятно отражение върху обстановката и микроклимата на първичната партийна организация и колектива. Особено се сковава при това духът и инициативата на комунистите от някои учрежденски организации, което пречи да се разгръща широка и градивна критика. И тогава се открива широк простор за проявление на търпимост, приятелщина, инфлация на решения и други злини, които заклейми в своето заключително слово пред Националната партийна конференция др. Тодор Живков.

Ръководството на първичните партийни организации

Това е право и задължение на окръжните, градските, районните, заводските и общинските партийни комитети, от които в най-голяма степен зависи тяхното организационно състояние и способността им пълноценно, всеобхватно, творчески да изпълняват своите функции на политически ръководители, организатори и възпитатели на трудовите колективи. И съвсем естествено за него говориха всички, които застанаха на трибуната на Националното съвещание във Велико Търново.

Първият секретар на окръжния комитет на Партията в Шумен **Васил ВАЧКОВ** сподели опита на партийните органи за **укрепването на първичните партийни организации и подобряване планирането на тяхната дейност, за издигането авангардната роля на комунистите и пр.** В резултат на системните грижи, планомерната и целенасочената работа на окръжния комитет в окръжната партийна организация се наблюдава трайна тенденция за подобряване дейността на първичните организации и преодоляване на слабостите. Случаите на изземване правата и функциите им от заводските и общинските партийни комитети, формалното отношение към тяхната дейност все повече и повече намаляват.

Digitized by Google

По-рядко се срещат и проявите на криворазбрана колегиалност, която измества пълноценната критика и самокритика като важно средство за развитие на първичните партийни организации.

Районните, градските, заводските и общинските партийни комитети в окръга системно обсъждат работата на първичните партийни организации, направили са им характеристики, които използват, за да им оказват конкретна помощ.

В окръга отблизо се наблюдава животът на партийните организации. Окръжният комитет на Партията организира комплексни проверки на тяхната дейност. Целта е да се преодоляват слабостите, да се съдействува за израстването им като политически ядра на трудовите колективи.

По-нататък Васил Вачков разказа за дейността на партийните комитети по **изучаването, разпространението и внедряването на челния опит в практиката.** Например в Завода за инструментална екипировка и нестандартно оборудване под ръководството на партийния комитет първичните партийни организации са запознали трудещите се с почина на седемте бригади от столичния завод „Васил Коларов" и успешно го прилагат, в резултат на което колективът на завода редовно изпълнява своя план.

Той обърна внимание и на въпроса за разработването на **ефективна система за стимулиране труда на секретаря на първичната партийна организация,** който е основна фигура в живота и дейността на организацията и на колектива.

Този въпрос засегна и **Ани ПАСКОВА.** Тя говори за необходимостта от обучението на секретарите на първичните организации в междуокръжните партийни школи и удължаването времетраенето на курсовете, за да могат да получават посистемни и цялостни знания за своята дейност.

За повишаване активността и самодейния характер на първичните партийни организации разказа **Улвие БЕКИРОВА.** Тя подчерта, че никакви икономически, социални, партийно-организационни и идеологически проблеми не могат да се решават, ако не се издигне ролята на първичните партийни организации. Окръжният комитет изисква от тях при решаването на всички задачи винаги да започват от първичните организации.

От състава на партийните бюра и секретарите зависи активността на първичните организации. Главният фактор за повишаване на тяхната боеспособност, както казва др. Тодор Живков, е „да се избере добро, умно, инициативно ръководство, да се възглави организацията от опитен, енергичен, делови партиен секретар".

— Преди няколко години в нашия район — сподели Улвие Бекирова — 90 на сто от първичните партийни организации във всяка отчетно-изборна кампания избираха едни и същи членове на партийните бюра. Това пречеше подборът им да съответствува на възможностите и задачите на партийните организации. Инертността и робуването на навика не позволяваше да се види, че в редиците на първичните организации се влива свежа струя от образовани и с делови качества комунисти, че възможностите за по-добър състав на бюрата с всяка изминала година се увеличават. Сега за всяка партийна организация задълбочено се обмисля кои от членовете ѝ са най-подходящи за партийните бюра и след това се подготвя проектът за състава им.

В партийните бюра избират кадри от всички поколения. Това дава възможност умело да се съчетава и свързва в едно мъдростта, опитът и ентусиазмът. В момента 40 на сто от членовете на партийните бюра в техния район са специалисти с висше и средно образование. Рязко се е подобрило и образователното равнище на секретарите на първичните партийни организации, с висше и полувисше образование са 72 на сто от тях. Всичко това е постигнато с преодоляването на много трудности, тъй като след образуването на аграрно-промишлените комплекси

Digitized by Google

броят на селскостопанските специалисти в отделните села е намалял. Наложило се е, докато се подготвят необходимите кадри за всички първични организации, някои от специалистите, работещи в управлението на аграрно-промишления комплекс, да продължават да членуват, да оглавяват отделни първични партийни организации в селата.

Добрият подбор на членовете на бюрата и секретарите е само първата крачка към повишаване ръководната роля на първичната партийна организация. Под ръководството на окръжния комитет на Партията партийните комитети системно работят за усъвършенствуване стила и методите на работа на партийните бюра. Десетият конгрес и Националната партийна конференция предявиха нови изисквания, посочиха необходимостта решително да се издигне културата на труда и ръководството, а това означава да се повиши компетентността в тяхната дейност. Ефективна форма за постигане на тази цел е обучението на членовете на партийните бюра с откъсване от преките им задължения за определено време. Първата година след Десетия конгрес обучението е било организирано от общинските партийни комитети, но опитът е показал, че в техните рамки то не може да се осъществява на нивото на новите изисквания. Вече четвърта година след приключването на отчетно-изборните събрания целите партийни бюра се обучават непосредствено под ръководството на районния комитет. В дните на обучението правят изложба на добре съставени планове, мероприятия, решения на първични партийни организации, тетрадки на партийни групи и на комисии за народен контрол и др. Най-добрите секретари споделят своя опит.

В системата на партийната просвета функционират семинари по партийно строителство, в които участвуват целите партийни бюра, отговорниците на партийните групи, председателите на комисиите за народен контрол и резервните кадри на първичните партийни организации. Пропагандисти на тези семинари са секретарите на общинските партийни комитети.

Повечето общински комитети по предварително изработени планове всеки месец провеждат ден на партийния секретар. Обикновено на тези дни присъствуват и членовете на партийните бюра. На всяка сбирка най-напред теоретически се изясняват отделни проблеми на партийното ръководство, а след това в светлината на теоретическите постановки всеки секретар прави оценка на дейността на партийното бюро.

За усъвършенствуване стила и методите на работа на секретарите на първичните партийни организации много допринася присъствието им на пленарните заседания на районните и градските комитети на Партията. Това им дава възможност да се запознават със задълбочените анализи за работата на тези органи по различни проблеми, да видят своето място в решаването им, да вникнат в слабостите и намерят пътища за тяхното отстраняване, да обменят опит и завишат своя критерий при оценката на дейността си.

Секретарите на градските, районните и общинските комитети, сътрудниците на окръжния комитет на Партията всеки месец отделят време и посещават първичните партийни организации, проверяват дейността им и им помагат да решават някои проблеми.

— За компетентна помощ на място — подчерта Улвие Бекирова — нашият районен комитет използва всички комунисти ръководители и специалисти от аграрно-промишления комплекс и от другите районни държавни и обществени органи и почти всички членове на районния комитет на Партията. Знаем всеки месец първичните партийни организации с какви проблеми ще се занимават на събрания и съобразно характера им разпределяме нашия нещатен апарат да им помогне.

Годините след Десетия партиен конгрес се характеризират с творческо търсене и експериментиране на нови форми и средства за активизи-

Digitized by Google

ране и разгръщане самодейния характер на първичните партийни организации. Районните, градските и общинските комитети преценяват, че всяка първична организация, за да пренася своите утвърдени комунистически черти постепенно в колективите, сама трябва да усъвършенствува напълно вътрешнопартийните процеси. Партийните комитети оценяват тази задача като постоянна и многостранна, която налага точно да се спазват изискванията на Устава и Програмата на Партията. Те провеждат редица организационни и политически мероприятия. Градските комитети в Толбухин, Генерал Тошево, Тервел; районните комитети в Крушари и Толбухин — изток са провели пленуми по тези проблеми.

Изучаването, обобщаването и внедряването на положителния опит в работата на първичните партийни организации е също първостепенна грижа на районните и градските комитети на Партията. В програмата на окръжния комитет за изпълнение решенията на Десетия конгрес са залегнали проблеми, по които са работили и работят комитетите и след като ги доведат до равнището за обмяна на опит, организирано ги изучават и прилагат в живота на партийните организации. По специфични проблеми в отделни първични организации обмяната на опита се осъществява диференцирано, съобразно задачите.

— Нашите първични партийни организации в училищата — сподели Улвие Бекирова — изучиха опита на най-добрата училищна първична организация в Толбухин, а тези в бригадите за промишлено зърнопроизводство се запознаха и приложиха опита на най-дееспособната в бригадата в село Ловчанци.

Непосредствено след приключването на годишните отчетно-изборни събрания винаги се организира обмяна на опит с новоизбраните секретари. Утвърдилите се с добрата си дейност партийни секретари разказват как работят за издигане боеспособността и активността на първичната партийна организация на равнището на изискванията.

Въведените отчетни карти от окръжния комитет на Партията за редовността и равнището на събранията също дават възможност да се обменя опитът. Всеки месец въз основа на обработените данни от картите окръжният комитет изготвя преценка, която става достояние на всички комитети и организации.

Окръжният, градските и районните комитети на Партията търсят подходящи форми и начини за даване обществено признание на високоотговорния и безвъзмезден труд на секретарите на първичните партийни организации. По различни поводи им връчват грамоти, книги, награждават ги с екскурзии до Съветския съюз и пр.

Накрая Улвие Бекирова се спря и на някои нерешени проблеми и слабости в работата на районния комитет с първичните партийни организации, като непреодоляното регламентиране на тяхната дейност и други.

СРЕЩИ И РАЗГОВОРИ В ОКРЪГА

Денят преди откриването на Националното съвещание, посветено на проблемите за по-нататъшното издигане ръководната роля на първичните партийни организации в етапа на изграждане на развито социалистическо общество, бе посветен на срещи и разговори на ръководни партийни дейци из Великотърновски окръг.

● На 10 юли в свищовския химически комбинат „Свилоза" гостите разгледаха основните производствени звена на комбината и се запознаха с протичането на производствения процес в завода за щапелни влакна. Директорът на комбината инж. Димитър Николов запозна присъствуващите с характера на работата в предприятието, синтезира-

Digitized by Google

що едни от най-добрите световни постижения в производството на целулоза и изкуствени влакна. Рожба на животворната българо-съветска дружба, комбинатът демонстрира редица нови технически решения и най-съвременни технологии.

Разказвайки за предстоящите задачи на трудовия колектив, директорът на комбината съобщи, че строителите и монтажниците на завода за изкуствена коприна са дали дума в чест на Единадесетия конгрес на Партията да завършат обекта, чийто пусков срок е в средата на идната година. Напрегнати производствени програми сега се осъществяват и в ремонтно-механичния завод, в топлоелектрическата централа, в целулозния и в щапелния завод.

На състоялата се след това среща първият секретар на градския комитет на Партията в Свищов Никола Стоянов запозна гостите с характерни моменти от историческото минало на града и очерта неговия сегашен стопански и културен облик. Той посочи, че през тази година промишлената продукция в Свищов се увеличава 25 на сто в сравнение с миналогодишната, а общо през шестата петилетка производствените фондове са нараснали 14 пъти.

Секретарят на партийния комитет в ХК „Свилоза" Иван Великов говори за работата, извършвана тук по подобряването на социалния и качествения състав на шестнайсетте първични партийни организации в комбината.

— Работата по регулиране социалния и качествения състав на партийните организации — каза той — е неразривно свързана с усилията ни за постоянно подобряване на вътрешнопартийния живот, за нарастване ръководната роля на Партията и на авангардната роля на всеки комунист в етапа на изграждане на развито социалистическо общество. В периода след Десетия конгрес на БКП в редовете на Партията тук са приети 140 нови членове, 77 на сто от които са работници, 83,5 на сто от новоприетите са със средно и висше образование, 87,6 на сто са на възраст до 30 години, 72 процента идват от редовете на Комсомола. Укрепна партийното ядро в решаващите участъци и професии.

По-нататък Иван Великов посочи, че на основата на съпоставянето на социално-демографската характеристика на колективите и на първичните партийни организации се определят главните насоки за подобряване на социалния и качествения състав на ППО съобразно с измененията в състава на трудовите колективи. Стремежът е по равнище на съзнателност, образование, квалификация, култура — със своята творческа и трудова активност комунистите да изпреварват останалите.

Какво показва анализът на сегашния състав на комбинатската партийна организация?

През годините след Десетия партиен конгрес съставът на организацията е значително подобрен. Численият състав е увеличен с 330 души, процентът на жените е нараснал с 4, комунистите с висше образование са се увеличили с 2 на сто, а със средно — с 5 на сто. Правят впечатление възрастовите промени в партийната организация. Членовете на Партията до 30-годишна възраст са нараснали с 10 на сто, а от 40 до 50 години бележат едно намаление от 4 на сто. Увеличен е броят на комунистите — отличници в производството, подобрена е квалификацията им. Сред положителните тенденции се откроява високият относителен дял на инженерно-техническите кадри. 19 на сто от членуващите в комбинатската партийна организация са инженерно-технически работници, при 10 на сто за трудовия колектив. Освен това комунистите със средно и висше образование са 69 на сто, докато в целия колектив този процент е 40,5.

Главните отрицателни тенденции в този анализ можем да потърсим все още във възрастовия състав на партийната организация. 40 на сто от комунистите са до 30-годишна възраст, докато в трудовия колектив този процент е 63. Освен това категорията работници в колектива

Digitized by Google

заема 80,2 на сто, а в комбинатската партийна организация нейният процент е 63. Оттук произтича и активната целенасочена дейност на партийния комитет за преодоляване на минусите, без, разбира се, да се робува на формализма. Стремежът е, както бе посочено по време на разговора, проблемът за качествения състав да се третира така, че да не се абсолютизират количествените показатели. В центъра на вниманието се поставят проблемите на идейно-политическото и духовното израстване на комунистите.

По какъв път се върви при попълването на редиците на партийната организация?

Ударението е сложено върху предимственото по-нататъшно нарастване на работническото ядро. На тази постановка отговаря и досегашното приемане на нови партийни членове — 77 на сто от новоприетите комунисти са работници. При това повишени са изискванията към встъпващите в БКП, които се подбират съобразно техните делови и политически качества.

Какви форми и средства за работа сред встъпващите в редовете на Партията използва комбинатският партиен комитет?

В центъра на вниманието е усвояването идеите на комунизма и научните основи на икономическата политика на Партията. Така към първичната партийна организация в топлоелектрическата централа на комбината работи школа по история на Партията, в която се обучават кандидатите за постъпване в редовете на Партията, а най-добрите комсомолци от целулозния и от ремонтно-механичния завод са включени в системата на партийната просвета. Обучението се свързва с перспективите на развитие на комбината, с конкретната непосредствена роля на младите хора в реализирането на предстоящите задачи. Това съдействува за нарастването на политическата активност на младежта — първото условие за добрата подготовка на кандидатите за бъдещи членове на Партията. Примерите в това отношение са много, сред тях бихме се спрели на младия инженер Велико Денишев, началник на участък, технолог на цех и член на заводския комитет на Комсомола. Проявил подчертана трудова и политическа активност, Денишев е бил приет в Партията, а наскоро след това избран в партийното бюро и издигнат за началник на цех.

Грижите на комбинатския партиен комитет за младите хора съвсем не се изчерпват с подготовката им за тяхното приемане в Партията. Напротив — те с това започват. Повишаването на идейната им подготовка, тяхната по-нататъшна политическа закалка и изграждането на моралната им устойчивост е главното, към което се насочва вниманието. За младите комунисти е изградена специална школа за усвояване основните проблеми на партийното строителство. В края на учебната година е проведен изпит, на който 90 на сто от участниците са показали отличен и много добър успех. Положителни са и резултатите по трудовото и патриотичното възпитание на младите, подчертана е тяхната любов към КПСС и великата страна на Ленин.

Характерна тук е непосредствената възпитателна работа, извършвана от комунистите с богат организационен и житейски опит, тяхната всекидневна грижа за новоприетите. Най-добра индивидуална работа с младите комунисти се осъществява в първичните партийни организации в топлоелектрическата централа, в ремонтно-механичния завод и в целулозния завод на комбината, където се отделя и специално внимание за усъвършенстване на организаторските способности и управленческите знания на младите. В резултат на това близо 40 на сто от новоприетите след Десетия партиен конгрес комунисти са издигнати на отговорна политическа и стопанска работа. Между тях са началникът на ТЕЦ Йордан Йорданов, началниците на цехове Васил Бандов, Иван Гугушев, Цветан Митев, началникът на отдел Милчо Коев, както и редица още началници и майстори на смени, които са

Digitized by Google

активни общественици и същевременно — челници в труда, рационализатори — хора от първите редици на всенародното съревнование за повишаване обществената производителност на труда.

Както бе посочено на срещата в комбината, работата за подобряването на социалния и качествения състав на първичните партийни организации тук непосредствено се свързва с проблемите за бързо и пълно натоварване на производствените мощности, за икономично изразходване на суровините и материалите, за подобряване качеството на изработваната продукция, за изграждане на атмосфера на другарство и взаимопомощ в трудовия колектив.

От името на присъствуващите другарят Борис Велчев благодари на градския комитет на Партията в Свищов и на ръководството на „Свилоза" за богатата информация, която предоставиха на гостите, за споделения опит в областта на партийната практика по подобряване на социалния и качествения състав на първичните партийни организации. Другарят Велчев подчерта, че за да може партийната организация да осъществява ръководната си роля в колектива като политическо ядро и като първообраз на неговото бъдещо състояние, трябва да държи в доминиращо положение своя работнически заряд, да акцентира не върху количествените показатели, а върху качеството на състава, защото именно качественият състав отразява линията на Партията за засилване на политическото ядро — линия, която съответствува на мястото и ръководната роля на работническата класа в социалистическото общество.

Другарят Велчев пожела на ръководителите и трудещите се в Свищов и на колектива на химическия комбинат нови успехи в стопанския и в обществения живот за достойно посрещане на Единадесетия конгрес на Партията.

●

Същия ден преди обяд гостите пристигнаха в Павликени — център на интензивно развиващ се селскостопански район. Тук първият секретар на градския комитет на Партията Стефан Христов говори за ръководството на първичните партийни организации в условията на АПК. Той изтъкна, че посредством перспективното планиране първичните партийни организации насочват вниманието си към възловите проблеми и към средствата, от които зависи решаването им, с цел непрекъснато да се повишава тяхната роля в трудовите колективи. Засилва се самодейният характер на партийните организации, извисява се съдържанието на партийните организации, подобрена е работата по подготовката на проектите за решения. Важен момент в дейността на градския комитет са помощта и контролът по изпълнението на перспективните планове. В тази насока особено положителна роля играе системата, разработена въз основа на богатия опит на Ленинградската партийна организация, допринасяща за най-пълната ангажираност на членовете на градския комитет в оказването на непосредствена помощ в дейността на първичните организации за повишаване на тяхната дееспособност.

Засилва се и ролята и влиянието на партийните групи. Наред с обсъжданията на въпросите на авангардната роля и личния пример на комунистите в партийните групи се водят разговори по проблемите на вътрешнопартийната демокрация и дисциплината, по изостряне на обществената непримиримост към отрицателните прояви, а напоследък е организиран разговор на тема: „Ролята на низовите ръководни кадри и партийната група за укрепване на малкия колектив". Разговорът ще завърши с пленум на градския комитет.

Важна страна от дейността на градския комитет е грижата му за подбора и възпитанието на кадрите. Ежегодно тук се прави задълбочен анализ на състава на партийните бюра и на качествата на участвуващите в тях. Специално място се отделя на фигурата на партийния се-

Digitized by Google

кретар. Сега 28 на сто от секретарите са с висше образование, 57 на сто със средно и 15 на сто са с незавършено средно и основно образование. Повечето от половината от секретарите са преминали през партийните школи и курсове. Комитетът е разработил и специална система за квалификация на партийните групови отговорници, членовете на бюрата и секретарите. Ежемесечният ден на партийния секретар за обмяна на опит се провежда в различни предприятия и селища на района.

При приемането на оценките на номенклатурните кадри е въведена нова практика. Предишното положение да бъдат оценявани на различни заседания партийните секретари и директорите е отстъпило място на успоредното разглеждане на двамата ръководители в един ден. Задават им се въпроси за взаимните им претенции, за пречките, които евентуално си създават, за разграничаването на функциите им. Когато са налице някакви недоволства, обсъждат се на място. Резултатите са положителни.

Подчертани са грижите на градския комитет за обобщаване и разпространяване на опита в работата на първичните организации. Достояние на всички партийни организации от района е направен например опитът на общинския партиен комитет във Върбовка за повишаване активността и дисциплината на комунистите, опитът на ЗПК при ЗСТ в Михалци за политическата работа и информираността на колективите, опитът на партийния комитет при ДАТ за отчитане на социалистическото съревнование, картотекирането и проверката по изпълнението на партийните решения в ППО при МЗ „Заря“ и други.

Отчитайки положителните тенденции в работата по ръководството на първичните партийни организации, градският комитет на Партията търси и своите нерешени проблеми. Съществуват все още случаи на формализъм, шаблонност и сивота в работата на някои от организациите, без комитетът решително да реагира на това. Не се разграничават на места в необходима степен функциите на партийните и на стопанските дейци, съществуват все още стопански ръководители, които използват първичните организации като параван за своите действия, не е на необходимата висота понякога взискателността към носителите на слабости, отделни ППО не осъществяват достатъчно действено партийно ръководство на масовите организации.

Градският партиен комитет се отнася към своите нерешени въпроси в ръководството на първичните организации с чувство за отговорност и самокритичност. Своето внимание той насочва и към повишаване на възпитателната работа в колективите в съответствие с изискванията на Десетия конгрес на Партията и Февруарския пленум на ЦК на БКП.

●

Срещите и разговорите на ръководните партийни дейци из Великотърновски окръг завършиха с посещението на село Дъскот, където бе разгледана мемориалната музейна сбирка „Д-р Мара Малеева—Живкова“. Председателят на местното читалище и отговорник на сбирката Генчо Недков запозна присъстващите с характерни моменти от живота на д-р Мара Малеева—Живкова, която през 1938—39 г. е била лекарка в селото. Възпитана в редовете на РМС и БОНСС, тя се свързва с прогресивните хора от Дъскот и развива активна обществена и просветна дейност за издигане здравната култура на населението.

●

Привечер в парка „Първа социалистическа сбирка“ във Велико Търново се състоя голям общоградски митинг, посветен на откриването на паметника на основоположника на нашата партия Димитър Благоев и на неговия съратник Никола Габровски. Слово произнесе Николай

Digitized by Google

Цонев — първи секретар на градския комитет на БКП.

— Неразделно свързан със съдбата на българския народ през вековете, с историята на нашата партия — каза той, — Велико Търново е ярък символ на българщината и на борбите за народно добруване. Наследил здравия борчески дух от времето на Възраждането и национал-освободителното движение, този град продължи традициите на борбата за политическа и духовна свобода, прегърна идеите на научния комунизъм и стана едно от първите средища на революционното марксистко движение в България. Не случайно, намерил благодатна почва за разпространение на социалистическите идеи, тук развива активна дейност и Димитър Благоев — великият Дядо.

Още през 1890 година Благоев успява да организира първия марксически кръжок в града, който скоро прераства в социалистическа дружинка. Идеите на социализма жадно се поглъщат от работници, занаятчии, интелигенти.

Срещата на Благоев и Габровски през пролетта на 1891 година съвпада с полагането на началото на организираното социалистическо движение в България. Много скоро социалистически дружинки се създават и в градовете Дряново, Габрово, Севлиево, Казанлък. Делегати на изградените по това време дружинки се срещат в Търново от 3 до 5 май 1891 година на своята първа нелегална сбирка и обсъждат въпроса за създаването на партия на българската работническа класа.

Издигнат на това свято място, паметникът е израз на преклонението на нашия народ пред основоположника на нашата партия и неговия съратник. Изработен от пирински мрамор, дело на скулптора Иван Блажев и архитект Георги Кривошиев, паметникът ще напомня на поколенията за запалената искра на социализма у нас, за първия тласък към целенасочена политическа дейност за осъществяване класовите задачи на българския пролетариат, за първата социалистическа конференция, станала тук и последвана от редица съществени събития. Тогава за кратко време Търново се превръща в център на изданията на Българската социал-демократическа библиотека, първият брой от която е книгата на Благоев „Що е социализъм и има ли той почва у нас?". От 1. XI. 1892 г. тук започва редактирането на първия печатен орган на Партията в. „Работник", чийто отговорен редактор е Никола Габровски. От страниците на „Работник" Благоев обосновава програмата на Партията като „авангардия на работническата класа", която защищава общите интереси и е неин преден отряд. С мястото на паметника, наречено парк „Първа социалистическа сбирка", където някога са се намирали лозето и колибата на Габровски, са свързани почти всички заседания на Общия съвет на Партията, чието първоначално седалище (1891—94 г.) е във В. Търново.

Посрещнат изключително сърдечно от многохилядното множество, другарят Тодор Живков откри паметника и пожела на комунистите и трудещите се от града и окръга нови успехи в техния всеотдаен труд за изграждането на социалистическата ни родина.

Тържествено прозвуча химнът на Народна република България.

Пред паметника бяха положени венци на признателност.

Digitized by Google

ПЕТИЛЕТКА НА ЗРЕЛОСТТА

На съвещанието във Велико Търново Секретариатът на ЦК на БКП отново наблегна, че най-големият принос за достойно посрещане на Единадесетия конгрес на БКП е изпълнението и преизпълнението на плана по всички показатели за 1975 г. и за цялата петилетка.

И ЕТО, НАСТЪПВАТ ДНИ за равносметка на забележителното шесто петилетие. Дни на гордост от това, че нашата героична работническа класа в единен строй със селските труженици и народната интелигенция уверено изгражда развитс социалистическо общество. Под ръководството на славната ни Комунистическа партия, с неоценимата, братска помощ на великия Съветски съюз чертае златна диря в своята история.

Поел щафетата на съдбовния април, историческият X конгрес на БКП осветли магистралния път на благоденствието, на всестранния разцвет на димитровската ни родина. Даде в ръцете на всеки комунист, на всеки патриот най-силното оръжие — ясна, дейна, мобилизираща Програма. И затова така вдъхновено, всеотдайно и в оставащите броени месеци, седмици, дни от шестата петилетка трудовите колективи с нова сила увеличават своя влог за спечелване на битката, осигуряват условия, та с още по-бурни темпове и мащаби през следващата — СЕДМА ПЕТИЛЕТКА, да продължи настъплението.

Да, тези усилни дни са решаващи. Затова строителят и машинистът, комбайнерът и миньорът, ученият и стопанският деец — всички до един са устремени за пълно овладяване фронта на икономическото, социалното и културното настъпление. Не ще и съмнение — **от изпълнението на шестата петилетка зависи много осъществяването на цялата ни икономическа програма.** От това ще се определи и как ще подемем огромните задачи, които Партията ще постави за седмата петилетка. Действително вдъхновяващи са те, защото ще начертаят пътя за по-нататъшен разцвет на родината ни, за **неизменно претворяване в живота на Декемврийската програма.**

Наистина някак съвсем естествено, още преди да се спрем на изпълнението на производствените програми от трудовите колективи през изминалите шест месеца на последната година от петилетката мисълта бяга напред — води я дългът, окрилението от поставената от Партията още по-динамична, още по-благодатна перспектива.

Коя е главната, стратегическата задача сега, поставена от Партията? Преди всичко това е пристъпването към **повсеместната и пълна интензификация на общественото производство.** Чрез неговото качествено усъвършенствуване, най-рационално използване на мощностите, на всички резерви, с които разполага нашата страна, чрез изпълнение на задачата, поставена от Националната партийна конференция за повишаване обществената производителност на труда — **да се увеличи рентабилността и ефективността на икономиката.** Нейният ритъм, динамика, мощ да влязат в пълно съответствие с това, което в условията на съвременната научно-техническа революция постигат най-развитите страни.

Какво голямо доверие от страна на Партията към работническата класа, към трудовите колективи като стопани и организатори на производството! Още в самото начало на подхода към колосалната за-

Digitized by Google

дача тя поверява изпълнението й в техните ръце. Планът този път ще се формира от самите тях — там, където се коват благата, ражда се устремът, дързостта. И няма съмнение — сега най-силно от всякога ще кипне небивало творчество и инициатива — да не остане пролука, от която да изтича национално богатство, да не лъхне консервативен повей. **Всичко, каквото машините могат да дадат, да се вземе от тях, всичко, каквото съдържа суровината, да се оползотвори, всичко, вградено в полуфабриката, да се доизгради.** И то с прецизността, с оная чудновата хубост и здравина, каквато съвременната техника дава възможност да се постигне.

Ето защо под ръководството на партийните комитети и организации е необходимо да се осъществи нов подход — от майстора и бригадира, работника и кооператора, инженера, директора за съставяне на високоефективни планове. **Максимално да се разкрият и използват всички резерви.** И то още в хода на тяхното формиране. И то с пълна мобилизация на силите, без да се губи нито час, нито ден.

В какво се състои този нов подход сега? На първо място — в **още по-големия обхват на жизнено важния проблем, в неговото бързо, всестранно осветляване.** На работническите колективи да са ясни задачите, които Партията поставя за решаване през седмата петилетка, да им се разясни предимството на новия механизъм на съставянето на плановете, да почувстват те и разберат, да проникнат в голямото доверие, отправено към тях. Така планът за седмата петилетка никъде не ще се възприеме само като регламентирана нова форма, а ще се почувствува като ново съдържание в живота на трудовите колективи, трансформиращо се в динамичен, съзидателен процес. Ще се превърне в общонародно дело.

След като се направи това критерий за дейността на партийните комитети и организации и като се използва личният пример на комунистите да се създадат условия и **да се отиде към самоанализ на собствената дейност от всеки** — отговаря ли тя на непрекъснато нарастващите изисквания за високоефективна работа, подготвен ли е той, притежава ли необходимата квалификация, запознат ли е с най-напредничавото в неговата професия, с най-новите процеси и явления в организацията на производството, на икономиката. И още: овладял ли е до съвършенство поверената му техника, произвежда ли продукция с качествени показатели, съответствуващи на световни образци.

По този начин ще се конкретизира изпълнението на важната задача. Ще наложи на всеки партиен комитет и организация, на всеки стопански деец **подход, съобразен с конкретните условия.** Времето, определено за съставянето на плана, не ще се превърне в кампания. Не ще позволи никому с общи приказки да пошуми в трудовия колектив, а като завърти машината на стари обороти, да „състави" новата производствена програма в плановите и счетоводните си отдели и да го представи в ДСО, в министерството.

Голяма както никога досега е отговорността на партийните комитети и организации. Защото под тяхно ръководство е необходимо да се създаде такава атмосфера, да се използва такъв стил и методи на работа, с които ще се изключи възможността отделни стопански дейци да робуват само на интуитивния подход. **Изготвянето на плана с още по-широкото участие на трудещите се не ще попречи, а ще се яви предпоставка той в най-голяма степен да бъде научнообоснован.** Ще се разкрият конкретните пътища, ще се уточнят най-подходящите форми, средства за решаването на големия проблем, за увеличаване ефективността и рентабилността на производството. Ще се пристъпи към качествено усъвършенствуване на различните направления на производствения процес: в един отрасъл или завод решаващо ще се яви

Digitized by Google

постигането в по-голяма степен на концентрация и специализация, в друг — неотложна ще бъде модернизацията и реконструкцията, в трети — непримиримо ще се постави въпросът без протакане да се намери решение за най-пълно и рационално използване на съществуващите производствени мощности, на трудовите ресурси и работното време. По този начин в отделните звена, заводи, отрасли ще се приложи на дело комплексният подход. Навсякъде ще се отиде към рязко намаляване на материалните разходи, към издигане техническото равнище и качеството на продукцията.

За да се осъществи стратегическият проблем, поставен от другаря Тодор Живков на Националното съвещание на 5 май т. г. за увеличаване рентабилността и ефективността на икономиката, **сега е необходим ясно изразен партиен подход, конкретна политическа работа.** Да се изисква от ръководителите, стопанските, техническите кадри да проявяват по-голямо творчество, организаторски талант и зрелост, да се осигурят условия, в които всеки работник ще проявява в максимална степен инициатива, усърдие, дисциплинираност.

ТРУДОВИТЕ КОЛЕКТИВИ ще навлязат в седмата петилетка напълно подготвени единствено чрез успешен финал в шестото петилетие. Ето защо това е неотменно изискване, повеля, дълг.

Радостните вести, идващи от заводи и минни забои, от строителни площадки и огнени пещи, вече недвусмислено сочат, че под ръководството на партийните комитети и организации, с личния пример на комунистите **се разкриват огромни възможности за предсрочно изпълнение на насрещните плакове.** Още в края на м. юни 5000 души от различни отрасли в Пловдивски окръг горди рапортуваха за своя победен финал в петилетката. За колко трудови подвизи, имена на безчет герои говорят и лаконичните телеграми, известията по радиото и телевизията, заглавията от колоните на вестниците.

Неизброими са делата, многообразен е фронтът на социалистическото строителство, за да можем тук и частица от него да обхванем. Но проникнем ли **във всеки един от тези примери**, анализираме ли го, **ще разкрием богатството на социалистическия стил на работа.** В едни случаи ще се види колко решаващ е непосредственият контакт на партийните комитети и стопанските дейци с трудовите колективи, в друг — значимостта от умело осъществявания под тяхно ръководство механизъм на взаимодействието между различните фактори, в трети — найценното в подхода при преодоляването на редица недостатъци. И ще заключим: както проблемите ни имат днес комплексен характер, така и тяхното решаване е немислимо без комплексен подход. Без умение, непрекъснат стремеж **да се следва примерът, който сам Централният комитет на Партията и лично др. Т. Живков дават за творческо прилагане на ленинските принципи и норми на ръководство, на партиен живот.**

Няма тайна за това с какъв подход, с какви форми, средства, методи челните предприятия вече отиват към приключване изпълнението на своя план за социално-икономическо развитие през шестата петилетка. Всичко се състои в умението да се определя главното направление в многообразието от задачи, решаващото, което най-пряко влияе върху ефективността на производството. И в същото време — точно да се разпределят задачите между различните субекти на управление. Като се разграничат функциите помежду им, под ръководството на партийните комитети и организации да се осигурят най-добри условия за творчество, инициатива, новаторство на всеки в своето поле на действие — на профсъюзната и комсомолската организация, на стопанския съвет. А също — на изградените щабове, комисии, на научно-

Digitized by Google

техническото дружество, на школите за челен опит, на професионалноучебния център.

Партийните комитети и организации, като дават пример със своята организираност и действеност, като обогатяват непрекъснато стила и методите си на работа, водят системна организаторска и политическа дейност, правилно използват предоставеното им право на контрол — и пряко, и косвено въздействуват за усъвършенстване системата на управлението на производството. А при възникващи затруднения, където и след това се редят недостатъци, с необходимата принципност вземат съответни решения, настояват пред онези фактори, от които зависи тяхното преодоляване. И по този начин на дело **изпълняват решението на Националната партийна конференция и Февруарския пленум на ЦК на БКП за повишаване ефективността на стопанско-организаторската, на възпитателната дейност.** Опитът на челните предприятия потвърждава още, че там където партийните комитети и организации са главният двигател за научен подход в управлението на икономиката и социалните процеси, именно там се прилагат специфични форми и методи в зависимост от конкретните условия. Вместо инертността, шаблона, книжнината, вместо рутинерството и кампанийността, допускани особено в края на плановите отчетни периоди, е налице ритмичност в производствената дейност.

Какво най-пряко е повлияло върху рентабилността на производството в софийската фабрика „Лиляна Димитрова"? Партийното и стопанското ръководство, профсъюзната и комсомолската организация тук са преценили, че главното при техните условия за усъвършенстване организацията на труда е **още по-ефективното използване на работното време.** Тъй като това е своеобразен фокус, синтезиращ показател на различните страни от производствено-техническата, социално-икономическата, управленческата, възпитателната дейност. Найточно разкрива причините за недостатъците в организацията на работата, за използването на вътрешносменното работно време. Именно чрез умелото проникване в обективната потребност за тяхното предприятие те са създали голям порядък, стройна технологична организация. И на основата на всичко това в колектива съществува ведър климат. Не заповедите за наказания, не припряността на низовите ръководители властвуват, а определящ е така нареченият от педагозите тон мажор. Производителността на труда е висока.

Партийният комитет и стопанското ръководство на завод „К. Ворошилов" видяха, че желаният успех в реконструкцията и модернизацията може да се постигне само ако тя се извършва на комплексна основа. И взеха мерки за **навременно изготвяне на всеобхватна програма.** След това със силата на изпитаните методи на въздействие създадоха чувство за отговорност у всеки: на първо място — делово отношение към решаването на трудните проблеми от специалистите, после — по-голяма действеност на формите и методите на работа от профсъюзната и комсомолската организация, създаване съответствуваща психологическа настройка в низовите ръководители и производствениците. Резултатът от всичко това — пълен успех в привеждането на производството към най-съвременно техническо равнище.

Връх на равносметката от успехите ни напоследък безспорно е починът на завод „Найден Киров" в Русе — за **най-пълно и ефективно използване на основните фондове в условията на петдневната работна седмица.** Той е доказателство за високата организираност, дисциплина и активност на социалистическия колектив. Че под ръководството на партийните комитети и организации, с личния пример на комунистите нашата работническа класа, политически зряла, идейно въоръжена, всекидневно съзижда развитото социалистическо общество

Digitized by Google

у нас. Опитът на найденкировци е бихме казали безценен. Тяхната високопатриотична инициатива, породена от стремлението за достойно посрещане на Единадесетия конгрес на Партията, широко се разпространи. Много ръководства и трудови колективи се заеха задълбочено да анализират основните фондове в своите конкретни условия. И откриха неподозирани резерви. Не е ли това най-благодатен повей за цъфтеж на дарованието, новаторството, умението на кадрите от всички равнища? Не дойде ли той тъкмо навреме, за да пониже с ярките си лъчи все още срещащите се тук-таме опростителство, догматизъм, капитулантство пред трудностите. Да разбие „аргументираните" твърдения на някои, че вече не са останали неразкрити резерви.

Няма съмнение, че този почин ще остане в центъра на вниманието на трудовите колективи и през седмата петилетка. По всяко време ще повелява и проектоконструкторските решения, и нормативните актове, регламентиращи производствено-технически, социално-икономически проблеми, да отговарят на изискванията на Десетия конгрес и Националната партийна конференция, да се трансформират в дела, блага, в стил — пример на рационалност, ефективност, рентабилност. Така ще бъде изпълнена партийната повеля за ускорено развитие на нашата икономика и същевременно с осигурените повече средства да бъде изпълнена социалната програма.

НЕОБХВАТНО Е БОГАТСТВОТО на примерите и фактите, отразяващи успехите. Но за комунистите, за партийните комитети и организации, за пратениците на Партията на стопанския фронт е много важно сега да се постигне пълна мобилизация на работната ръка и техниката в отделни изоставащи предприятия.

За съжаление има заводи, които не изпълняват плановете си. Така например химическият комбинат „Свилоза" — Свищов системно не осъществява производствената си програма по обем и натура, защото все още не може да достигне проектните мощности на машините, да осигури стабилност на работата, на технологичните линии. ДСО „ЗММ" — София реализира плана си в стойностно изражение, но не го изпълнява по такива основни изделия като стругове с програмно управление, агрегати и специални машини, които са главни в структурата му. А това е базисен завод на реконструкцията и модернизацията у нас.

В много от предприятията, обединенията, неизпълняващи плана си, привидно кипи напрегната, богата дейност, но надникне ли се, види ли се по същество каква е тя, блясват и стихийност, и общи призиви. Поради непроявяване на необходимата последователност, настойчивост и гъвкавост — вместо пълна съгласуваност и синхронизация на дейността в отделните звена е налице диспропорция, накъсване на производствения цикъл, спадане на ритъма. Анализът на всеки подобен факт води и до извода, че липсва необходимата грижа от партийните организации за утвърждаване в живота и дейността на трудовия колектив един от основните ленински принципи — за непрекъснато издигане на личната отговорност, за постоянна проверка как се изпълняват взетите решения. Задачата за усъвършенстване на управлението се разбира ограничено, повърхностно. Тя се трансформира в обикновена стопанска и административна цел. По този начин усилията на колектива се откъсват от неговите непосредствени интереси, от издигането на духовния живот, бита, квалификацията, културата на неговите членове. В глухия коловоз на бездействието се вкарват моралните и материалните стимули, сковава се творческият заряд на индивидуалната инициатива и творчество.

А където партийните организации по всяко време и всички направления на своята дейност не се изявяват като силни, бойки ръководни

Digitized by Google

ядра на трудовите колективи, възпитателната дейност не отговаря на новите изисквания на Февруарския пленум — стопанските ръководители се срастват със слабостите. Не им прави впечатление, че в цеховете, участъците, бригадите изтича непроизводително време. Често пъти в името на „научния подход" въвеждат толкова много книжност, отчетност, в паяжината на които сами се омотават — по цял ден пишат, пресмятат, попълват графи, а не им остава време за **жива, непосредствена стопанско-организаторска и възпитателна дейност.** Следователно в духа на Националната партийна конференция, под ръководството на партийните комитети и организации сега целият този баласт е наложително да бъде изчистен. **Цялата ръководна дейност да бъде рационализирана, опростена.** Целият административен персонал, събираш редовна информация за изпълнението на плановете, вместо да чака сведенията в канцеларите, да отдели от времето си и отиде в цеха, бригадата, да види, да чуе кое е затормозило производствената дейност, да освободи бригадира, майстора от ежедневното попълване на много сводки, отчети — да стане съпричастен с реален принос в постигането на крайната цел. Да, **най-важна, решаваща сега е близката връзка с трудовите колективи, ежедневната помощ, компетентното, разпоредително пристъпване към нерешените проблеми.** Не стане ли това, не ще се издигне и авторитетът нито на преките ръководители, нито на директора, конструктора, плановика, на целия ръководен щаб в обединението, в министерството. Никакви разпоредби и заповеди не ще осигурят ритмичното изпълнение на плана по всички показатели.

Сега задача номер 1 за комунистите, профсъюзните, комсомолските и другите обществени органи и организации е пълна мобилизация за комплексно изпълнение на насрещните планове. Петилетката повелява повече от всякога в центъра на вниманието на ръководствата на заводите, обединенията, министерствата да бъде поставен **най-важният проблем — заедно с изпълнението на обемните да се изпълняват и качествените показатели в производството.**

Едно от условията за това и в този случай е организираността, деловитостта в управленческите звена — осигуряването на трудовите колективи всичките необходими условия за комплексно изпълнение на производствената програма.

Сега под ръководството на партийните комитети и организации е необходима постоянна, ежедневна обществена преценка за качеството. Особено много да се засилва партийният контрол в това отношение. И то да се действува не кампанийно, назидателно, а убеждаващо, превантивно. Чрез задълбочени наблюдения в отделните звена навреме да се разкриват причините за допусканите слабости, да се набелязват конкретни мероприятия. Като се знае по всяко време с какви темпове, колко стабилно расте обемът на производството, на всяка цена да се държи сметка и за изпълнението на плана по натура. Така ще се осъществява стратегията и тактиката в нашата икономика днес — с по-малко жив и овеществен труд да се създават висококачествени материални ценности. Разбира се, към виновниците за системни, груби нарушения наложително е принципиално да се прилагат изискванията, **да се търси отговорност** и за такива неща като неефективното използване на основните фондове, ниската рентабилност. Необходимо е с най-голяма отговорност, със задълбочено познаване на конкретната обстановка, непрекъснат икономически анализ да се преценява **какво не достига, къде се изостава и там да се хвърлят силите. Да се направи точен разчет, да се изготвят оперативни графици за максимално използване на техниката всеки ден, всеки час** — какво именно в условията на пълна мобилизация може да се произведе със съществуващите производствени фондове, какво намаляване на материалните раз-

Digitized by Google

ходи за единица продукция е възможно да се постигне. **Да се следят и водят на партиен отчет всички показатели, всички форми на въздействие, на съревнование, другарска взаимопомощ...** И този подход да бъде предпоставка за по-голяма оперативност в работата, да се превърне в процес за още по-голямо затягане на дисциплината, а не за допълнително отрупване в книжнина, увеличаване на заседателщината. **Да се постигне много добра съгласуваност в решенията и действията между министерства, обединения, предприятия и особено между взаимосвързаните с кооперативни доставки заводи.** А за вътрешнопроизводствените управленчески звена да не говорим. Защото тревогата в трудовите колективи, разочарованието често идва тъкмо от редица нецелесъобразни, несвоевременни, некомпетентни решения и действия на отделни стопански дейци.

Създаде ли се тази всеобща мобилизация във всички звена, предприятия, отрасли, не ще се среща в този напрегнат период разнопосочност, криворазбрана ведомственост на интересите, прехвърляне на отговорността.

Не ще и съмнение, че разполагаме с огромни възможности за изпълнение на плана по всички основни, качествени показатели. Включили се във всенародното социалистическо съревнование за достойно посрещане на XI конгрес на Партията, трудовите колективи превръщат разкриването на резервите, внедряването на най-прогресивните методи на организация на работата, укрепването на дисциплината в непрекъснат процес. Това е гаранция и за успешното съставяне на плана за седмата петилетка, за непрекъснато множене на успехите в изграждането на развитото социалистическо общество у нас.

РЪКОВОДНО ЯДРО НА КОЛЕКТИВА

Разгръщам брой 24 от 27 февруари 1975 г. на вестник „Септемврийска победа" в Плевен. Четвърта страница е най-интересната в броя. Тя просто грабва погледа. Цялата е посветена на въпроса за повишаването дееспособността и ръководната роля на първичните партийни организации. Подрубриката „Между два конгреса". Страницата е естествен завършек на една похвална инициатива на колектива на Плевенския окръжен печатен орган. Тя отразява организираната в редакцията среща разговор по този въпрос между партийни работници от различни звена: между завеждащия отдел „Организационен" при градския комитет на БКП в Плевен Трифон Трифонов, секретаря на заводския партиен комитет при Нефтохимическия комбинат Върбан Върбанов, секретарката на първичната партийна организация в бригада за промишлено селскостопанско производство в село Обнова Любка Маркова и секретаря на ППО при цех № 1 в ДМЗ „Вапцаров" в Плевен Куно Калинов.

Какво може да научи един партиен секретар, член на бюрото на първична партийна организация, или който и да е партиен работник от публикуваните в страницата изказвания от тази интересна среща?

Преди всичко от всяка дума, от всяка мисъл на поместените материали лъха сериозното отношение, повишеното чувство за дълг и отговорност, с което пристъпват събеседниците към големия проблем за

Digitized by Google

повишаване ръководната роля на партийните организации. Техните изказвания са пропити с мисълта за голямото значение, което Десетият конгрес и Националната партийна конференция отдават на този проблем, поставяйки пред партийните органи отговорната задача — да се полагат непрестанни грижи за развитието на партийните организации като ръководни политически ядра на трудовите колективи. Страницата на в-к „Септемврийска победа" служи именно на тази цел: да даде възможност на читателя да добие известна представа какво правят градският комитет на БКП в Плевен и някои комитети в града и окръга за издигане дееспособността и ръководната роля на първичните партийни организации, как ППО работят за повишаване на политическата съзнателност и трудовата активност на колективите.

„Целенасочена и системна помощ" — под това заглавие е отпечатано на уводно място в страницата изказването на Трифон Трифонов, завеждащ отдел „Организационен" при ГК на БКП в Плевен. Сбито, но ясно др. Трифонов предава синтезирано опита на градския комитет в усилията му системно и целенасочено да помага на партийните и стопанските ръководители и на първо място на партийните секретари и отговорниците на партийните групи постоянно да усъвършенстват своя стил и методи на работа. Голямо внимание в това отношение комитетът обръща на подбора, политическото възпитание и обучението на кадрите. Ето и първия показателен факт в тази насока, който др. Трифонов съобщава: почти всички секретари на ППО в района на градската партийна организация имат средно и висше образование. Независимо от този сравнително висок ценз на секретарите градският комитет полага постоянни грижи за тяхното по-нататъшно обучение. В междуокръжната партийна школа се обучават партийни секретари от състава на партийните комитети без откъсване от производството, а тези, които са на пряко подчинение на комитета, с откъсване. Денят на партийния секретар (форма, използване на много места) тук е изпълнен с богато, смислено съдържание. В него секретарите наред с инструктажа по текущите задачи имат възможност да обсъдят редица интересуващи ги проблеми, да чуят лекции по международното положение, по партийно-организационни въпроси и други.

Другарят Трифонов сочи и друга една твърде резултатна форма на работа с първичните партийни организации (може би една от най-резултатните) на Плевенския градски комитет — помощта на място, която той оказва на секретарите и на партийните бюра. Тя се изразява в следното: членове на комитета системно посещават заседания на партийни комитети и на бюрата, срещат се на делови разговори със секретарите, помагат им да изготвят на научна основа плановете на организацията, правилно да формулират решенията, да съставят информации, оценки и пр. Всичко това служи на главната цел — да се превърнат първичните партийни организации в инициативни, дееспособни ядра, истински политически ръководители на трудовите колективи.

Заслужава също внимание изнесеното от завеждащия орготдела във връзка с изучаването, обобщаването и внедряването на положителния опит в партийната работа. В тази област градският комитет в Плевен разгръща своите сили и възможности в един по-широк диапазон. Красноречиво говорят за това районните съвещания с партийния актив за обмяна на опит, които комитетът се стреми да организира системно.

Резултатите от тях?

След тези срещи пред погледа на секретарите и партийните бюра по-ясно се откроява положителното и недостатъците в живота на ППО в района. Те вече по-задълбочено се подготвят, по-добре организират

Digitized by Google

партийните събрания, по-правилно подбират въпросите за обсъждане, решенията стават по-точни и конкретни, по-редовно и резултатно се поставят самоотчетите за личния принос на комунистите за изпълнение на насрещните планове.

По-нататък. Всяко тримесечие — срещи за обмяна на опит. Сега вече между секретарите на партийните комитети. Задълбочената партийна преценка, която се прави тук, обхваща във всичките му детайли челното и негативното в масово-политическата работа в производствените звена, в работата с младите комунисти (за възпитанието и обучението на младите комунисти градският комитет е организирал специален курс в рамките на една учебна година), с Комсомола, до дъно се разчепкват въпросите на общественото начало в партийната работа. И кое още е хубаво тук? Че тези срещи се правят в самите заводи, при работниците, при творците на благата. Трудовите колективи на Нефтохимическия комбинат, на ДМЗ „Вапцаров", ДЦЗ „Генерал Владимир Заимов" и др. дълго ще говорят с интерес и чувство на задоволство за срещите, които станаха при тях.

За всяка една такава среща, за конкретните изяви на комитета и градската партийна организция в Плевен, които др. Трифонов само маркира в своето изказване, вестник „Септемврийска победа" би могъл по-подробно, по-задълбочено да разкаже в отделни статии, кореспонденции и др. Това само ще допринесе положителният опит в партийната работа нашироко да се разгласи, да се множи и затвърдява неговото внедряване в живота на партийните комитети и организации.

По препоръка на градския партиен комитет, партийните организации вече внасят още един интересен елемент в дневния ред на своите събрания — те правят оценки, обсъждат облика на комунистите директори на предприятия и на партийни секретари, които са номенклатурни кадри на бюрото на градския комитет, преди да се занимава с това бюрото на комитета. Ето още един начин да се издигне ролята на партийните организации като политически ръководители, а самите стопански ръководители по-често да търсят тяхната помощ!

Известна е ролята на партийното поръчение за активизирането и възпитанието на партийния член. Плевенският градски комитет вижда в конкретното и целенасоченото партийно поръчение (съобразно със способността и възможностите на отделния комунист) резултатна форма за повишаване активността и на самите партийни организации. Ето защо комитетът особено държи за правилното формулиране на поръченията, за въвеждане на периодичен контрол и взискателност, редовен отчет и самоотчет и непременно оценка на изпълнението. Усилията на комитета в това отношение не отиват напразно. Първични организации като тези в Завода за ядрени прибори, Института за ковашко-пресови машини, завод „Асен Халачев" и др. правилно използват временните и постоянните партийни поръчения в осигуряването на политическо ръководство на стопанските задачи. Изобщо ефектът от прилагането на всички тези форми на работа, чрез които градският комитет съдействува да се издига дееспособността и ръководната роля на първичните организации, е явно осезаем. За него, за този ефект др. Трифон Трифонов казва: „... партийни организации като тези в КК „Георги Кирков", ДСП „Сердика", ДМЗ „Вапцаров", Нефтохимическия комбинат, Хранителни стоки, Строителното управление и други застанаха вече в центъра на целия комплекс от проблеми. Засили се тяхната роля на политически ръководители и колективите им имат добри постижения."

Заслужено място заема в страницата и изказването на другарката Любка Маркова — секретарка на първичната партийна организация в бригада за промишлено селскостопанско производство в село Обнова. Характерното в тази първична организация е, че в нея от 24 чле-

Digitized by Google

нове на Партията 20 са механизатори. Ценното в публикувания материал са проследяването, анализът, които др. Маркова прави като партиен секретар върху развитието и израстването на тези хора в едно действено партийно ядро, като авангард на зараждащата се работническа класа в селското стопанство.

Кои са най-преките пътеки, по които партийното бюро и партийната организация тук стигат до сърцето и съзнанието на механизаторите, за да им помагат да укрепват идейно-политически, да развиват у себе си комунистическо отношение към труда и кооперативната собственост, да горят с огъня на вдъхновението в трудната, благословена борба с машините и земята?

Първото нещо, което бие в очи в разказа на др. Маркова, е, че партийното бюро и първичната организация в своята дейност винаги се стремят да стоят близко до хората, да обсъждат с тях най-животрепетящите въпроси на бригадата. Пред комунистите те поставят на разглеждане освен всекидневните текущи задачи и по-дълготрайните, проблемите, заредени с перспектива въпроси. А това са: по-нататъшната преквалификация и специализация на механизаторите, внедряването на новостите в техниката, най-ефективното използване на всяка минута през работния ден, непрекъснатото подобряване на трудовата и технологическата дисциплина и т. н.

От това, което казва партийната секретарка на бригадата, можем да съдим, че партийното поръчение е едно от най-ползотворните и резултатни средства в ръцете на бюрото и първичната организация за мобилизиране и възпитание на партийните членове. То е влязло вече в стила и методите на работа на бюрото и непрекъснато се развива и усъвършенствува съобразно новите, по-големи задачи и изисквания. Ето какви поръчения се възлагат тук на комунистите: повишаване на политическата подготовка, най-активно участие в масово-политическата работа и личен пример за повишаване производителността на труда и изпълнение на насрещния план, изучаване, популяризиране и внедряване на челния опит, участие в рационализаторското движение, взаимопомощ и другарски отношения към колегата, подпомагане на по-младите и др.

Една от постоянните грижи на партийното бюро е подобряването на трудовите и битовите условия, създаване на благоприятен, творчески климат сред колектива. Има с какво да се похвалят другарите от Обнова в това отношение. Превозът на трактористите от селото до блоковете е подсигурен, топлото ястие редовно им се доставя на браздата. А когато дойде време за почивка, механизаторът ще влезе в своя клуб при полския стан, където го чакат и телевизор, и радиограмофон, шах-табла, вестници и списания. При такова отношение, при тези условия трудът все повече се превръща в приятно задължение, той става много по-продуктивен. Колективът се чувствува господар на своя труд, на своята съдба. Хората в него все повече израстват като съзнателни строители на социализма на село. Трудностите с по-голяма настойчивост и упоритост се преодоляват. Въпреки сушата миналата година бригадата е получила по 401 кг пшеница на декар от цялата площ и е преизпълнила плана си за петилетката с 66 000 кг зърно. Преизпълнен е и планът за граха, фия и овеса. Икономисани са 105 тона горивни и смазочни материали. Работейки с ум и сърце, развивайки своята рационализаторска дейност, комунистите в тази промишлена бригада имат личен принос да се повиши производителността на някои от машините. Механизаторът Иван Станчев, който е почетен орач на републиката, има поръчение да помага на комсомолеца Славчо Славов. На републиканското състезание миналата година опитният

Digitized by Google

тракторист заема първото място, а помощникът му става втори в страната.

Ценен опит в работата за повишаване дееспособността и ръководната роля на първичните партийни организации разкриват и останалите двама участници в тази среща — разговор във в. „Септемврийска победа". Секретарят на заводския партиен комитет при Нефтохимическия комбинат Върбан Върбанов се спира на трудностите, които комитетът среща в работата си с 13-те ППО, пръснати по различни места в комбината. А сред тях имало и организации, в състава на които влизат комунисти от четири цеха, работещи на четири смени. И естествено, при такива условия ще преуспеят онези форми на работа и помощ, които са най-пригодни и целесъобразни. Тук преобладават всекидневните лични контакти на секретаря и членовете на заводския комитет със секретарите на първичните организации, с партийните бюра и актива, участието им в партийните събрания, срещи между ППО за обмяна на опит и др. По този начин през януари е помогнато на партийните организации да обсъдят как се изпълняват обещанията за личния принос на всеки комунист в изпълнение на производствената програма, каква разяснителна работа е извършена по Обръщението на ЦК на БКП за изпълнение на насрещния план и достойно посрещане на XI конгрес на БКП.

Другарят Върбанов в своето изказване, публикувано в страницата, съобщава един факт, който буди особен интерес. „Наложи се — казва той — да въведем и една своеобразна система за информация, която помага по всяко време да знаем какво е положението в първичните партийни организации и на всеки комунист".

И по-нататък, като потвърждение на горния факт той допълва: „Имаше организации, които малко се занимаваха с актуалните проблеми — повишаване обществената производителност на труда, модернизация на производството, внедряване на техническия прогрес, заздравяване на дисциплината. Успехите, които имаме сега, се дължат преди всичко на действието на тази система, която улеснява партийния контрол и взискателност."

За съжаление този факт е само загатнат. Колко по-хубаво, по-полезно щеше да бъде, ако др. Върбанов беше по-подробно разказал в какво по-точно се състои тази тяхна „своеобразна система за информация". Та тя би могла да послужи за чудесен пример, образец и на други заводски комитети (и не само на тях), за да я внедрят в своята практика. Това е един пропуск, който можеше с помощта на редакцията да бъде предотвратен.

И накрая — чест прави на др. Върбанов, който в порядък на самокритичност откровено посочва причините за недостатъчната самоинициативност, от която страдат първичните партийни организации: „Причина за това според мен — казва той — е, че ги затрупваме с много решения и задачи и не им остава време да помислят за нещо свое".

Към това може да се прибави: слабост, за която се знае причината, по-лесно се отстранява. Оръжието срещу нея е повече воля, умение и настойчивост.

Секретарят на първичната партийна организация при цех № 1 в ДМЗ „Вапцаров" — Плевен Куно Калинов запознава читателя с борбата на работническия колектив начело с комунистите за повишаване обществената производителност на труда. През януари тази година себестойността на тон отливка в цеха е намалена с 5 лева, а производителността на труда е нараснала с 30 на сто. В своята дейност партийната организация разчита на значителния партиен и организационен опит на голяма част от своите членове, някои от които

Digitized by Google

са с повече от 30-годишен партиен стаж. Благодарение на това обстоятелство самоинициативността на партийната организация, за която се оплакваше Върбан Върбанов, тука е твърде развита, работата по възлагането, контрола и отчитането на поръченията е много добре организирана, взискателността и непримиримостта към недостатъците са големи, своевременни и безкомпромисни...

Чета и препрочитам изказванията на тези скромни партийни труженици и си мисля с радост за голямото помъдряване и дълбоко развитие на първичните партийни организации като политически ядра на трудовите колективи. Мислите, споделени на страниците, са казани просто, непретенциозно, но това са силни мисли, зад всяка от тях се крие голям жизнен опит в една трудна и отговорна дейност, каквато е партийната работа. Тази страница, както и публикуваните миналата година страници под рубриката „Партиен клуб—74", посветени на вечно живата и актуална тема за мястото и ролята на ППО, са един добър показател за верния път, който е поел редакционният колектив на вестник „Септемврийска победа" в усилията си да бъде близък, боеви помощник на окръжния комитет на Партията в голямата борба за още по-жизнени, дееспособни партийни организации.

Ангел СТАМБОЛИЕВ

ПО-ЕФЕКТИВНИ ПАРТИЙНИ СЪБРАНИЯ

Заводският партиен комитет във вълненотекстилния комбинат „Г. Димитров" в Сливен търси нови средства и форми, които да повишават ролята на първичните партийни организации в живота на трудовия колектив. Сега той насочва вниманието си към ролята и мястото на партийното събрание. По някои основни въпроси на партийното събрание бе организирана научно-практическа конференция.

* * *

Първата задача на ЗПК в подготовката на конференцията бе да направи преценка на равнището на партийните събрания. В първичните партийни организации се състояха разговори за състоянието на техните събрания. Комунистите проследиха обсъжданите въпроси, проблемността в тях. Особено внимание те отделиха на решенията и резултатите от тяхното изпълнение. На анализ и оценка поставиха и участието на комунистите в подготовката на събранието. Направиха равносметка на своята активност, на равнището на критиката и самокритиката, проследиха какво е участието на по-висшестоящите партийни органи в работата на събранията. С помощта на психо-физиологическата лаборатория към комбината партийният комитет изучи мнението на комунистите по тези въпроси.

На специално организирана среща секретарите на партийните организации разказаха за своя опит в подготовката и провеждането на партийните събрания.

Какви са главните резултати от конференцията? Какви нови задачи тя очерта пред ЗПК и партийните бюра?

Digitized by Google

Данните в съдоклада на секретаря на ЗПК Мишо Дограмаджиев показват, че във всяка организация са проведени средно по 19 събрания годишно. Организациите са водили редовен живот, съществува стремеж да се обогатява дневният ред, което повишава активността и авангардната роля на комунистите, сплотява колективите и мобилизира техните сили за изпълнението на големите задачи на комбината.

Анализът на проблематиката на партийните събрания показва намаляване на дребнотемието. Комунистите са обсъждали главните, основните проблеми. Има съответствие между разглежданите организационни, идеологически и стопанските въпроси. Обсъдени са всички важни страни на вътрешнопартийния живот, на труда и бита на колектива. Обществената значимост на разглежданите въпроси повишава активността на комунистите на събранията. Изследванията показаха, че 79 на сто от тях с желание посещават партийните събрания, споделят своето мнение и дават ценни предложения.

Конференцията задълбочено и критично оцени и как се подготвят материалите, които се внасят в събранията на партийните организации. След X конгрес партийните бюра отделят по-голямо внимание за разработка на материалите. В първичните организации в цеховете „Камгарна предачница", „Жакардов", „Втори предачен", „Трети тъкачен" все повече нараства умението на партийните бюра да използват помощта на специалистите, на стопанското ръководство, на първенците в труда. По-висок е и критерият за внасяните в събранието материали. Когато е необходимо, партийните бюра връщат материалите за допълнителна работа по тях, търсят отговорност от докладчиците. Това повишава активността на комунистите. На събрание се изказват 20—25 на сто от присъствуващите.

Проведената научно-практическа конференция обобщи опита във вземането на решения и контрола за тяхното изпълнение. Партийните решения все повече се превръщат в инструмент за осъществяване на ръководната роля на първичните организации. Обръща се особено внимание на информацията, на нейното анализиране. Полезотворен е стремежът да се подобри контролът и проверката на взетите решения. Събранието утвърждава комисия, която редовно информира как се изпълняват приетите решения. Това засилва личната отговорност на всеки комунист.

По време на подготовката на теоретико-практическата конференция много мисли се породиха и за функциите на партийното поръчение. Оказа се, че партийните бюра по-редовно са възлагали поръчения на комунистите. Все по-широко се налага практиката комунистите да се отчитат пред партийното събрание за изпълнението на своите поръчения. Партийното бюро периодически информира събранието как се изпълняват партийните поръчения, насърчава комунистите, когато се налага, търси отговорност. По този път нараства отговорността на комуниста пред неговата организация, прави се оценка на неговия личен принос във възпитанието на трудовия колектив и изпълнението на производствените задачи.

Конференцията направи извод, че в партийните организации се е създала по-благоприятна обстановка за свободно, творческо и делово обсъждане на въпросите, за разширяване на вътрешнопартийната демокрация. Успоредно с нарастване на активността на комунистите все по-пълно се проявява критиката и самокритиката като мощно оръжие за отстраняване на слабостите и недостатъците. Това създава в партийното събрание обстановка, при която всеки комунист се чувствува по-отговорен за партийните дела.

Какви са главните препоръки на конференцията за усъвършенствуване ролята на партийното събрание?

Digitized by Google

На подготовката на партийното събрание да се гледа като на творчески процес, в който все по-широко да се прилага научният подход, по-задълбочено да се изучават процесите, да се анализират фактите и явленията.

За изработването на материалите да се привличат повече комунисти, активисти, първенци в труда и обществения живот. Да се използват по-пълно знанията и силите на всеки комунист. И това да стане стил на всяко партийно бюро.

Препоръчва се проектът за решение на партийното събрание да се обсъжда в партийните групи. Така комунистите ще заживеят с проблема, който ще се обсъжда, ще предизвика в тях интерес, ще ги подтикне към творчески размисли. Те ще отидат по-подготвени и по-активно ще участвуват в събранието.

Естествено, не може да се твърди, че на конференцията са били обхванати всички аспекти на партийното събрание. Неотменна задача на ЗПК е и за в бъдеще да изучава и търси най-верните пътища за издигане неговата роля в дейността на организациите. Събранието да влияе по-резултатно върху комунистическото съзнание и идейната подготовка на всеки комунист, върху производствените успехи на трудовия колектив.

След конференцията ЗПК разработи програма за по-нататъшно издигане и утвърждаване ролята на партийното събрание като висш колективен орган на първичната партийна организация.

Стойко ЖЕЛЯЗКОВ
кореспондент на сп „Партиен живот"
в Сливенски окръг

СТОПАНИТЕ

След вчерашния дъжд юнската утрин просто ухае — свежа, усмихната, с аромат на цвят и зеленина.

В двора на бригадата за промишлено производство „Ернст Телман" от АПК — Толбухин—изток — гълчава. Кално е и машините не могат рано-рано да излязат в полето.

Оттук-оттам припукват мотори. Отначало бързо-бързо, като стрелба на тежка картечница; кълбета синкав дим лениво се разсейват в безветреното утро. След възбудения крясък на пусковото моторче се обажда и двигателят — тежко, спокойно, като баща, който добродушно увещава нещо припряното си синче...

В ремонтната работилница кънти чук. Един от трактористите, запретнал омаслени ръкави, издърпва проснатата на пода верига на своя „дизел", подменя изтънелите шпилки с нови. Колегата му пък цял се е заврял в мотора. Лошото време също трябва да се използва!

Макар че... за механизаторите има ли лошо време? Ако не в блока — в ремонтната работилница.

„И машината е като човека — щеше да ми каже след това Иван Василев — секретар на първичната партийна организация при бригадата. Даже не и като обикновен човек, а другар, твой добър другар. Грижиш ли се за нея, и тя ще ти се отплати. Занемариш ли я..."

Това се случи преди няколко седмици.

В бригадния двор група механизатори се бяха скупчили край едно от ремаркетата. Привлечен от гълчавата, Иван Василев се приближи.

— Той мислел, че колелото самичко ще се оправи! — подхвърли някой на застаналия като наказан до зетора мъж.

— Пък то... не се оправило! — с привидно учудване добави друг.

— Я си гледай работата, да не е на баща ти, та толкова си се загрижил! — не се стърпя оня.

Може би очакваха, че Иван Василев ще се обади, но той не каза нищо. Само мълчаливо, свъсил вежди, оглеждаше разбитото колело на ремаркето. Трактористът не пристегнал предварително болтовете и по пътя те се скъсали, счупила се и главината.

— Случило се... какво да правя! — вдигаше рамене след това трактористът, когато го извикаха да обясни.

— От теб е зависело дали ще се случи. А ти си и партиен член — какъв пример ще даваш на колегите си? С немарливостта си ли?

Digitized by Google

Трактористът смутено мълчеше, свел глава, като провинил се ученик.

След това Иван Василев си мислеше: „Правилно ли постъпиха, не пресолиха ли, трябваше ли да се отнасят с такава тревога към едно разбито колело на ремарке?..." Иван Василев бе агроном по професия, знаеше, че има един период за слънчогледа, когато дъждът е особено необходим — това е, когато в още невзрачното цветче се зараждат семената на бъдещата пита. Не падне ли дъжд тогава, не чакай свястна реколта. Разбира се, човекът не е слънчогледова пита, тези неща въобще не могат да се сравняват, но и също така не може да се отрече, че нещата в живота си имат своите закономерности и своите „особени моменти". И важното е да имаш предвид тия „особени моменти", да не ги забравяш, защото забравиш ли ги, знай, че много от труда ти, от нервите ти са отишли нахалост!

Ето, механизатор партиен член се отнася небрежно към поверената му техника, проявява се като лош стопанин. Ако случаят (колкото и дребен да е той!) се отмине без никакви последствия, ако се подхождаше към него „добрячески", с безпринципно опрощаване, утре някой може да си позволи и повече. И партийното ръководство няма да бъде в моралното си право да реагира така, както би се полагало, ако вече има „прецедент" за премълчаване.

* * *

... „Но да се грижиш за машината си, това е много общо казано — бърза да ми внуши партийният секретар. — Трябва да умееш да се грижиш."

И не случайно в бригада „Ернст Телман" се отделя голямо внимание на професионалната подготовка на механизаторите. Квалификационни курсове през зимата за запознаване с новостите в земеделието, в агротехниката, периодическа преквалификация на трактористите за получаване на нови специалности — това са все неща, на които тук много се държи. Време за умуване няма. Не чакай някой да ти подари кадри: моля, заповядайте, нашите са излишни... В селското стопанство излишни хора няма, хората са кът. Затова сам преценявай — и преценявай, докато е рано! Имаш машини — добре. Имаш ли хора за машините — още по-добре. През пролетта и есента — трактористи; през лятото трактористите стават комбайнери.

А в бригада „Ернст Телман" повече от половината механизатори са трактористи машинисти.

За младите също се мисли. И не на книга, не в сферата на пожеланията. В началото на годината бригадата получи пет нови трактора. И петте са поверени на млади механизатори — с поръчението да достигнат и надминат резултатите на по-старите си колеги. И те наистина не се посрамват.

Бригада „Ернст Телман" е известна в Толбухински окръг, пък и в страната. Не случайно тук, в нейния клуб, се намира преходното знаме на побратимената Кировградска областна комсомолска организация („Ернст Телман" е младежка бригада). През 1972 г. тя бе национален първенец по добив на пшеница (611 кг от декар), през 1973 г. — окръжен първенец. Сред първите бе и по производството на царевица и фасул. Въпреки неблагоприятните природни условия, миналата година ернсттелманци завоюваха второто място по добив на пшеница в окръга.

Не случайно е и това, че в бригадата има вече доста орденоносци — с „Народен орден на труда" — златен са окичили гърдите си механизаторите Георги Йорданов, Киро Колев, Атанас Сидеров, Минко Господинов, Вълчо Стаматов, Иван Демирев; Георги Костов получи орден „Г. Димитров", а Иван Колев — „Червено знаме на труда".

Но високите успехи — при добрите стопани! Защото без правилно съзнателно стопанисване на земята и техниката нищо не можеш постигна; въпреки добрите ти намерения ще креташ сред опашкарите.

* * *

На събранията и след събранията на първичната партийна организация:

„Трябва да обърнем внимание на естетичното осъществяване на полските работи: всеки наш блок да бъде обработен като цветна градина!"

... Така партийната организация започнала своята деликатна борба с „ловците" на норми. „Защо деликатна ли? — обясни ми Иван Василев. — Защото трябваше да бъдат разграничени истинските челници в труда, първенците в социалистическото съревнование от тези, които на всяка цена гонеха само нормата, без да мислят за последствията; трябваше да утвърдим авторитета на първите и да развенчаем вторите в очите на колектива, т. е. трябваше да покажем кои са истинските стопани и кои са лъжестопаните, заинтересувани само от съдържанието на собствения си джоб."

А работата сама издавала „ловците" на норми. Разкривените редове подсказвали за некачествена сеитба, изрязаните растения — за небрежно окопаване. На места из блока се виждали ивици, незасегнати от торосеялката. Поникналите и цъфнали плевели сякаш се присмивали на механизатора, пръскал с хербициди.

На събранията на първичната партийна организация се водят оживени разговори по тия въпроси; пък и те заслужавали това внимание — нали от качеството на сеитбата и окопаването, на торенето и борбата с плевелите, от качеството на всички селскостопански работи без изключение в крайна сметка зависи и реколтата, високият или нисък добив!

Digitized by Google

А за да не остават разговорите пожелания, се набляга на съзнанието за лична отговорност на комунистите. Самокритичност и взискателност към другарите си — ето на какво първичната партийна организация учи своите членове.

И вече — съвсем естествено — естетиката на полските работи се търси в тяхното качество, което става залог за повече продукция.

„Тракторите работят на място, а ние говорим за икономии!"

Тревогата на изказалия се на събранието комунист скоро заразява всички. Не че преди това в бригадата се е подценявал въпросът за икономиите! Но сега той става „първа точка от дневния ред" в партийната организация.

Неговото разрешаване е свързано найнапред с професионалното майсторство на механизаторите: „умение да се маневрира със скоростите — трактористът да има усет за терена, да не кара на първа скорост, когато би могъл да включи на трета или четвърта; използване на подходящ прикачен инвентар — за избягване на излишното съпротивление; максимално натоварване и пълноценно използване времето на работещата машина..." (както съвестно ме посвещаваше в „тайните на занаята" един ден механизаторът орденоносец Киро Колев).

Възлагат се партийни поръчения на найдобрите да споделят своя опит с колегите си; също така се обменя опит и с други бригади.

Партийното бюро подпомага бригадното ръководство при изпълнението на работните планове, важна съставка на които са маршрутните планове. А тъкмо маршрутният план ще определи откъде да се започне работата, за да не става кръстосване на техниката, ненужно разкарване на машините.

Първичната партийна организация взема на строг отчет нестеливото изразходване на горивото. В резултат през миналата година бригадата (12 „ДТ-54", 38 „Беларуса" и 21 комбайна) е икономисала 177 443 л основно гориво. За първото четиримесечие на тая година от 53 машини има икономия на 23 728 л. И тук орденоносците си казват думата — само комунистът Георги Порданов и сдруженият земеделец Атанас Сидеров са дали своя влог от близо 2600 л. А комсомолецът челник Иван Енчев с икономисаното досега гориво на своя „Беларус" може да купи още един трактор...

Икономия на гориво, смазочни материали и резервни части, „прескачане" на ремонти — това е добре. Но е недостатъчно. И на партийните събрания задълбочено се разисква по целия комплекс от проблеми на качествената работа, която от своя страна се свързва с борбата за икономии. Защото бедата не е само в излишните курсове и в празното работене на двигателите, причините не се свеждат само до недостатъчното професионално майсторство на отделни механизатори. Например торенето. Дори сеялките да са съвършени, „последна дума на техниката", ако хората, които ги обслужват, се отнасят безотговорно към работата си, може да се повредят цели блокове с пшеница, да изгори посевът.

Открито и целенасочено в партийната организация се воюва срещу вредната максима „Не ме закачай, за да не те закачам...", от комунистите се изисква да служат за пример със съзнателността си в труда. Периодически на събрания се приемат преценки за дейността на механизаторите — партийни членове, като на фактора „съзнателност" се обръща особено внимание.

Резултатите? В окопаването всички механизатори полагат максимални усилия за качествена работа — и при фасула и цвеклото няма изсечени растения. По време на есенната сеитба комбайнерите и механиците се качват на тракторите, преминава се и на нощно дежурство, но кампанията завършва в срок.

За всичко това, естествено, спомага и редовното водене и отчитане на социалистическото съревнование в бригадата.

Ежедневно се прави преглед на натоварването на всяка машина, в края на месеца се отчита икономисаното гориво.

За разгръщане на съревнованието бригадното ръководство използва различни морални и материални стимули. Един оригинален опит: при отчитането на съревнованието наред с другите показатели е включена допълнителна графа „за собствена оценка". Така в изградените партийни групи се изработва по-голяма взискателност — и към себе си, и към другите. След това комисията по съревнованието е улеснена в определянето на първенците, избягва се формалният подход и гонитбата само на процентите, количеството.

• • •

„Беларусите" сноват нагоре-надолу из блока. Едни, с пълни ремаркета, поемат към бригадните дворове, други пресичат лентите на окосеното сено, бързат към комбайните, чиито елеватори в надпревара сякаш бълват зелен дим...

Но Михал Георгиев, който тегли един от комбайните със своя трактор, навремени скача от машината, ядосва се — зелената струя от елеватора не винаги улучва ремаркето, а поднесена от вятъра, се разпилява встрани.

— Май ще напълним само с клечки, а? — казва сърдито той на бай Мехмед, прикачвача, който току се навежда и обира цели наръчи сено.

Един от „клиентите" на Михал е Киро Колев, отговорник на партийна група в бригадата. Докато чака реда си, угася двигателя — да не гори напразно. А самият той, за да не стои със скръстени ръце, взема кълчищата, забърсва праха от машината. След това внимателно измъква тела, навил се под предното колело.

... След като се друсах няколко часа в „Беларуса" на Киро и той състрадателно

Digitized by Google

ме поглеждаше със сините си очи, когато непохватно блъсках рамо или лакът във вратичката на кабината при някоя по-дълбочка яма по черния път, накрая (при един кратък отдих, докато се напълни ремаркето) го попитах: какво според него означава да си истински стопанин?

Отначало Киро се учуди на въпроса ми — та нали от сутринта все за това разговаряхме... — но сетне погледна трактора си, погледна Михал, който цял се бе извил от кабината си, и сърдито ругаеше вятъра, дето пръска люцерната зад ремаркето, замисли се за миг и отговори:

— Ами според мен... да си добър стопанин, значи да се грижиш, да милееш за всичко в бригадата, а не само, да речем, за своя трактор, за своята работа. Отсреща Михал присветна с фарове: хайде, готово!

Иван КУКОВ

С ТРАДИЦИИТЕ НА КЛАСАТА

Как да се възпитават кадрите, колективите, младите работници? Как резултатите от идейно-възпитателната работа да се проявяват по-бързо, да придобият материална изява в цялостния живот на колектива? Какви форми и средства да се прилагат от богатото многообразие на възпитателната работа? Как първичните партийни организации да планират възпитателния процес? Това са въпросите, които стоят пред партийния комитет, пред първичните партийни организации в завод „6 септември" в София.

Партийният комитет е разработил петгодишен перспективен план за марксистко-ленинската подготовка на заводския колектив. В плана е направен анализ на социалния и качествения състав както на заводската партийна организация, така и на целия заводски колектив. Съобразно политическата и общата подготовка на комунистите се формират и учебните звена в системата на партийната учебна година.

Особено внимание се обръща на младите комунисти и на комсомолците — кандидати за членове на Партията. Под методическото ръководство на партийния комитет и с прякото негово въздействие комсомолската организация при завода създаде клуб „Млад комунист", който работи преди всичко за политическото възпитание на младежите — комсомолци и комунисти. По утвърден от партийния комитет план в клуба всеки месец се изнасят беседи от общополитически и партийно-организационен характер. Интерес представляват викторините за забележителни годишнини и значими политически събития с участието на млади комунисти. Тази изява буди голям интерес сред цялата партийна организация, тъй като съревноваващите се отбори са съставени от цеховите първични партийни организации. Проличава стремежът всеки отбор да защити честта на своята партийна организация. Състезанието е емоционално, интересно и много полезно със своя популярен начин на изложение на важни събития и факти от живота на Партията.

Как новоприетите млади работници да се приобщят, да обикнат професията си, завода, колектива? Какви грижи да се полагат за тях? Тези въпроси са неотклонно пред погледа на първичните партийни организации, на комунистите. В монтажния цех например работата изисква висока квалификация и добра специална подготовка. Постъпващите млади работници, голяма част току-що завършили техникуми, имат добра теоретична подготовка, но им липсва сръчност при изпълнението на определени трудови операции. Сръчността се постига с времето, с по-голямата практика. Затова при приемането на нов работник в цеха се отделя много внимание за неговото приобщаване към колектива. Началникът на цеха, комунистът Стоил Масларски, пръв запознава младия работник с колектива, разказва му за работата, за перспективите на цеха и за задачите на самия работник, за неговото по-нататъшно развитие. Така сухият параграф върху заявлението с „да, монтьор II разряд" е съпроводен с искрена, откровена беседа за настоящето и бъдещето на младежа. По-нататъшният живот в колектива с тези, с които ще дели радости и трудности, с тези, от които тепърва ще трябва да научи много истини за живота, за труда, за хората, вълнува младия работник: в каква ли бригада ще попадне, как ли ще го приемат, трудна ли е работата, как ще се справи? Тези вълнения добре разбира партийното бюро на цеховата организация. За това най-добрите производствеци комунисти имат поръчение да помагат на по един от младите нови работници, та в кипежа на производствената дейност постепенно да се „шлифоват" у тях онези положителни черти, които наричаме трудов облик.

Никола Петров, бригадир на конвейер „А", комунист с богат производствен опит, проявява истински топла грижа към новите работници: къде да се настанят, как да получат нови работни дрехи, кое гардеробче да ползват, къде да прибират инструментите, с които ще работят. Ще им покаже как да извършват първите операции, ще им напомни от първата заплата да купят цветя на майките си. Ред, дисциплина, висока политическа съзнателност, организираност, доблест, любов към професията и завода — това са често срещаните думи в разговора между Никола Петров и младите работници. Но той ги

Digitized by Google

казва не натрапчиво, повелително, а просто, убедително между две превъртания на гаечния ключ, между голата рама на електрокара и неговия завършен вид — слизащ от конвейерната линия.

Младежките бригади, комсомолските контролни щабове са друга форма за труд и възпитание.

Младежката бригада „пресьори" с бригадир Цанко Мирчев е една от най-добрите в завода. Показателно за бригадата е непрекъснатата тенденция към увеличаване производителността на труда. Тайната на успеха е не само в добрата организация, в реда и дисциплината, но и в творческата дръзновена мисъл. Цанко Мирчев е един от добрите рационализатори, а сега учи във вечерен механотехникум. Добрият пример възпитава, поучава, не търпи съмнения, той има зрим материален израз. Затова може би момчетата от бригадата на Цанко са в челните редици в усвояване на новото, на интересното от опита на другите. По високопатриотичния почин на завод „Найден Киров" — Русе първа заработи бригадата на Цанко Мирчев. Младежите комунисти от бригадата разговаряха със своите другари за същността на почина. Технологичният режим на работата на пресите дава обективни възможности при добра организация да се повиши чувствително ефективният фонд от работното време на пресите. Бригадата обсъди, че ако настройката на пресите става по предварително изготвен планграфик, обезпечен с инструменти, съоръжения, технологии и материал, спомагателното време за настройка може да се намали с 45 процента.

Насочени към творческо мислене от младите комунисти, от своя бригадир, всеки от работниците почувствува морално задължение да даде личен принос в това полезно дело, да се изяви в колективния труд на бригадата, да се стреми неговата бригада да бъде най-напред в труда. Всичко това прави труда на тази бригада спорен, а духът здрав, борчески, възпитаващ в най-ценните добродетели на нашата работническа класа.

Първичната партийна организация при цех „Инструментален" търси пътища възпитателната работа с младите хора да има по-многостранен обхват. Секретарят на партийната организация Пенчо Василев споделя схващанията на партийното бюро по този въпрос:

— Нашето главно внимание е насочено предимно към трудовото възпитание. Самият характер на нашата дейност изисква съзнателна дисциплина, висока квалификация, чувство за колективизъм, за отговорност. Съоръженията, които изработва нашият цех, са сложни и са плод от усилията не само на един или двама, а на цели бригади и участъци. Почти 85 процента от работниците са със средно техническо образование. Тежкият труд е изяет от съвременните машини. Трудът на работниците от инструменталния цех има във висока степен интелектуален характер. Това налага по-голяма партийна грижа не само за трудовото възпитание на младите работници, а и за духовното им израстване, да се разгръщат творческите възможности на всеки работник и специалист. С това се обяснява стремежът на партийната организация да създаде по-богат, по-интересен живот сред младежките производствени бригади, добри условия за развитие на художествената самодейност, на личните дарования, на спорта.

Възпитанието на младите комунисти, изграждането на тяхното комунистическо съзнание според най-добрите традиции на електрокарния завод „6-ти септември" ние превърнахме в една от първостепенните задачи на заводската партийна организация.

Любомир КЕРАЧЕВ

зам.-секретар на партийния комитет при ЕКЗ „6-ти септември" — София

ГРИЖИ ЗА МЛАДИТЕ КОМУНИСТИ

След Десетия партиен конгрес в много първични партийни организации на Ленински район в столицата бяха приети нови партийни членове. Повечето от младите комунисти оцениха по достойнство гласуваното им доверие и с желание се включиха в дейността на партийните организации. С трудовата си дейност и с високата си обществена активност те служат за пример на безпартийните. Много от младите комунисти повишават своята идейно-политическа подготовка в школата на РК на БКП и учебните звена в първичните организации, активно разясняват и пропагандират политиката на Партията.

В много от партийните бюра е създадена добра практика и те умеят да работят с новоприетите членове, полагат системно грижи за тяхното възпитание, създават условия за всестранната им трудова и обществено-политическа изява. Не могат да се отминат слабостите, които се допускат от някои първични организации и техните бюра с младите комунисти. Не са редки случаите, при които новоприетите партийни членове с месеци не получават конкретни поръчения. Отделни партийни бюра не създават условия за повишаване на тяхната обществено-политическа активност. Не навсякъде системно се контролира как мла-

Digitized by Google

дите комунисти изпълняват изискванията на Устава и съблюдават нормите на партиен живот, как изучават и разясняват партийните решения, какво правят за повишаването на идейно-политическата си подготовка и квалификация.

Като анализира недостатъците, бюрото на РК на БКП препоръча на бюрата на първичните организации да обсъдят състоянието на работата с младите комунисти и набележат мерки за нейното подобряване. Същевременно бе решено партийните бюра да приемат писмени преценки за трудовата и обществено-политическата активност на комунистите, приети след Десетия партиен конгрес.

В изпълнението на тези препоръки и решения бюрата на първичните организации извършиха много полезна дейност по приемането на преценките. В завод „Електроника", комбинат „Д. Благоев", ф-ка „Л. Димитрова", Завода за електронно-преобразователни елементи, БТА, Комитета за телевизия и радио и др. партийните бюра обърнаха особено внимание на личния пример на младите комунисти при изпълнението на служебните, производствените и творческите задачи. В преценките бе отбелязано и как те работят за повишаването на своята политическа и делова подготовка, за разясняването и популяризирането политиката на Партията, как участвуват в обществено-политическия живот на колектива, какви партийни поръчения имат и как ги изпълняват.

Заседанията на партийните бюра за приемане преценките на младите комунисти станаха в атмосфера на другарство и взаимопомощ. Обективно и конкретно бяха посочени положителните страни в работата и поведението на новоприетите членове Същевременно им бяха изтъкнати и недостатъците, дадоха им се напътствия за бъдещата им работа.

Иван ХРИСТОВ
кореспондент на сп. „Партиен живот" за Ленински район — София

РЕПЛИКА

В навечерието на съвещанието във Велико Търново, посветено на партийната организация, Партиздат пусна на пазара книга за партийния секретар. Това не е нова инициатива. Подобни произведения са били издавани и преди години. Първото нещо, което се очакваше, е новата книга да е по-качествена, да е отишла по-напред. Нямаме намерение да оспорваме някои достойнства на новата книга, но трябва да признаем, че тази повеля не е изпълнена както трябва. Отказваме се от намерението да анализираме по-обстойно нейното съдържание. Повтаряме — в него има верни и полезни неща.

Друго ни вълнува или още по-точно учудва. Просто недоумяваме как се е получило. Може би директорът на издателството ще отговори.

Но за какво става дума?

Още преди години др. Тодор Живков оповести своята формулировка за партийната организация като първообраз на бъдещото състояние на трудовия колектив. Годините слеоваха своя ход. По-голямата част от партийните комитети организираха свои пленуми или конференции, посветени на тая тема. Партийните организации заживяха с нея, натрупаха известен опит. Би трябвало да се очаква, че това ще намери отражение в книгата.

Очакванията останаха напразни.

В своя доклад пред съвещанието във Велико Търново др. Борис Велчев обстойно и научно изясни въпроса за мястото и ролята на партийната организация като първообраз на бъдещото състояние на колектива.

В своята голяма реч пак там др. Тодор Живков отново даде богато тълкувание на тоя важен проблем.

И ето в такава обстановка книгата отива при партийните секретари. Те търсят в нея разработки на тая тема, а нея, както казахме, я няма. Нали се получава нещо много лошо?

А. ОГНЯНОВ

Digitized by Google

ОТГОВОРИ НА ВЪПРОСИ

1

— Правилно ли е партийната организация да прави анонимна анкета за мнението на комунистите?

— Според Устава всеки комунист има право свободно и открито да изразява своето мнение и отношение към проблемите, да критикува, да прави предложения. Задачата на партийното бюро и на всички по-горни органи е именно да осигуряват такава обстановка, в която да се развива самоинициативата, творчеството и отговорността на партийните членове. Ето това е уставното положение. Комунист, който не може да упражнява тия свои права и задължения, губи облика си на политически вожд на масите. Анонимността неправилно възпитава комунистите, противоречи на уставното изискване те да бъдат открити, доблестни, достойни синове на най-революционната организация. Не бива да се забравя, че всяка идеологическа или организационна форма може да се допуска само ако издига съзнателността и организираността на комунистите, когато ги възпитава в комунистически дух. Като се има предвид тая постановка, анонимната анкета не съдействува за развитието на тая важна функция на партийната организация, не е целесъобразно и полезно да се допуска.

Не е нужно да се правят анкети за мнението на комунистите, особено пък когато организацията е малка. Съществуват толкова много реални канали за изучаване настроението на партийните членове — непосредствени беседи и общуване, събранията, сбирките на партийните групи и пр. Партийното бюро има всички възможности да наблюдава поведението на комунистите, разполага с пълна информация за проблемите, които ги вълнуват. Необходимо е да се развива диалогът между партийните членове, постоянно да се беседва с тях, оперативно да се решават задачите.

В духа на решенията на Десетия конгрес и Националната партийна конференция следва да се остраняват наукообразните методи, ненужната книжнина, защото те нямат нищо общо с научността в партийната работа.

2

— Правилно ли е комунистите в писмен вид да си правят автопортрет (или атестация), които да четат на партийните събрания и после те да се съхраняват в папки при отговорника на партийната група?

— Практиката да се обсъжда поведението, активността и отговорността на партийните членове е полезна. Тя помага да се повишава тяхната авангардна роля. Но тая дейност следва да се освободи от всякакъв бюрократизъм, книжност и формализъм. Не бива и да се пре-

Digitized by Google

връща в кампания. Наред с това целесъобразно е да се въведе ред **всякога,** когато се разглежда даден проблем, да се дава по-комплексна оценка на стила на комунистите, които отговарят за неговото разрешаване. Именно при този начин на работа ще се постигне по-богат вътрешнопартиен живот, дейността на комуниста **винаги** ще бъде оценявана от организацията.

Ако партийната организация реши да обсъди по-обстойно начина на живот на отделния свой член, не бива да го задължаваме да прави писмен отчет. Той може свободно да разкаже за себе си, как гледа на своята работа, какви изводи си прави и пр.? При този маниер ще се получи по-оживена дискусия, ще бъде освободен отделният човек да пише доклади и т. н. Свята истина е, че колкото по-голяма простота има в партийната организация, толкова по-голям ще бъде и ефектът. Но комунистът, ако желае, може и да напише за своята дейност. Това е негово право.

3

— Какво е мястото и ролята на стопанския ръководител като политически деец в изграждането на партийната организация като първообраз на бъдещото състояние на колектива?

— Въпросът е много важен и сложен. Той засяга цялостната дейност на ръководителя за организация на производството, за управлението на хората, за участието му в тяхното възпитание. Но ние ще се спрем само на една негова страна. Дейността на стопанския ръководител, няма значение дали е комунист или безпартиен, подлежи на контрол от страна на партийната организация. По-интересно е друго — стопанските дейци да се възпитават и самовъзпитават, че **не могат да управляват, без да се опират на партийната организация, на комунистите**. Те са длъжни да си създават навици, да търсят **сами** партийната организация, да я зачитат, да я уважават, да допринасят за издигане на нейния авторитет. Да не допускат решаването на важни въпроси без нейното мнение, да се отнасят с внимание към нейните предложения. Наивни са ония от тях, които мислят, че могат да стоят начело на дадено предприятие или учреждение без подкрепата на партийната организация.

Разбира се, и тя трябва така да упражнява своята ръководна роля и контрол, щото да повишава авторитета на държавния и стопанския ръководител, да развива самоинициативата и отговорността му, да допринася за укрепване на единоначалието и дисциплината.

Digitized by Google

ЛЕНИНСКИЯТ СТИЛ В ПАРТИЙНАТА РАБОТА

П. РОДИОНОВ
първи заместник-директор на Института по марксизъм-ленинизъм при ЦК на КПСС

За революционно-създателната дейност на ленинската партия са характерни такива черти на стила, като единство на теорията и практиката, на политическата и организаторската работа, висока идейност и партийна принципност, научен подход, колективизъм, съчетан с лична отговорност за възложената работа, опора на масите, деловитост и конкретност, системна проверка на изпълнението.

Сега, когато в нашата страна се решават грандиозните задачи на комунистическото строителство, когато СССР разгръща целенасочена борба за осъществяването на Програмата за мира, КПСС съсредоточава вниманието на своите организации, ръководства и кадри върху необходимостта **все по-задълбочено и творчески да се овладяват ленинските принципи и методи на партийно ръководство.** Както нееднократно отбелязва и генералният секретар на ЦК на КПСС другарят Л. И. Брежнев, развитието на народното стопанство на страната, научно-техническата революция, измененията в международните условия предявяват нови, по-високи изисквания към стила, методите и организацията на цялата наша дейност.

За затвърдяването и последователното развитие на ленинските норми и принципи на партиен живот, за усъвършенстването на стила и методите на партийната работа и ръководство огромна роля изигра Октомврийският (1964 г.) и следващите пленуми на ЦК на КПСС, XXIII и XXIV конгрес на Партията. Забележителни образци на непоколебимо осъществяване на изискванията за истински ленински партиен стил на работа и ръководство дава Централният комитет на КПСС.

1

Сега КПСС слага ударението върху засилването на отговорността, организираността, конкретността и деловитостта. Това, разбира се, не означава, че на някои етапи от строителството на новото общество значението на тези черти на ленинския стил на работа намалява. В много от своите изказвания през следоктомврийския период В. И. Ленин свързваше успехите в социалистическото строителство пряко с високата съз-

---

Статията препечатваме с малки съкращения от в. „Правда", бр. 21 (20625) от 21 януари 1975 г.

Digitized by Google

нателност и отговорност на дейците за възложената работа, с най-строгата дисциплина. Тези изисквания към кадрите стават толкова по-настоятелни, колкото по-сложни са задачите на изграждането на социализма и комунизма, колкото по-високи са културното равнище, политическата и трудовата активност на трудещите се маси.

Партията мобилизира усилията на своите организации, на всички трудещи се за успешното завършване на деветата петилетка, за претворяване в живота на историческите задачи, поставени от XXIV конгрес. При това, както разкри и Декемврийският (1973 г.) пленум на ЦК на КПСС, **решаващо значение сега придобиват такива черти на партийния стил като засилването на отговорността, инициативността, деловитостта, социалистическата предприемчивост, възпитанието в дух на съзнателна дисциплина и нетърпимост към недостатъците.** За това наново напомнят решенията и на Декемврийския (1974 г.) пленум на ЦК на КПСС, Обръщението на ЦК на КПСС към Партията и съветския народ. „Трябва настойчиво да се утвърждава — се казва в Обръщението — ленинският стил на работа във всички звена на стопанския и държавния апарат, решително да се води борба против ведомствеността, местничеството и безстопанствеността, да се развива критиката и самокритиката, смело да се разкриват недостатъците, да се отстранява всичко, което пречи на успешната работа.“ Актуалността на тази задача се определя от курса на Партията за всестранно повишаване на ефективността на производството и на цялата дейност, от набелязания от XXIV конгрес поврат в качествените фактори на икономическото, социалното и културното развитие.

КПСС възпита многобройни беззаветно предани на делото на Партията кадри, идейно закалени дейци, които изцяло отдават силите, знанията и опита си в строителството на новото общество. Тяхната роля и отговорност като проводници на партийната политика неизбежно и закономерно се засилва в зависимост от придвижването ни към комунизма. Това с нова сила беше подчертано от ЦК на КПСС в постановлението „За работата по подбора и възпитанието на идеологическите кадри в партийната организация в Белорусия“. В съвременните условия, когато в обществения живот и в производството настъпват бързи и дълбоки изменения, всички работници са длъжни да съчетават у себе си идейна убеденост и високи нравствени качества, партийна принципност и нетърпимост спрямо недостатъците; широк кръгозор и професионална компетентност; чувство за новото и творчески подход към възложената работа; умение да организират и възпитават масите; да водят колектива след себе си и в същото време да се учат от него.

Ленинският стил на работа, утвърдил се здраво в КПСС, духът на доверие, на внимателно и грижливо отношение към кадрите като към безценно достояние на Партията и на съветската държава същевременно са неотделими от строгата партийна отговорност, от най-високите изисквания, от контрола и проверката на изпълнението, от критиката срещу недостатъците. Партията, нейният Централен комитет остро и принципно реагират срещу отстъпленията от ленинските принципи на ръководство, срещу фактите на потискане на критиката, срещу нарушенията на нормите на социалистическия демократизъм.

В редица свои решения, приети през последните години, включително и в постановлението си „За организаторската и политическата дейност на Тбилиския градски комитет на Комунистическата партия в Грузия за изпълнението на решенията на XXIV конгрес на КПСС“, ЦК на КПСС обърна внимание на необходимостта да се повишават изискванията и отговорността на ръководните кадри за възложената работа

Нашите кадри по принцип проявяват високо чувство за отговорност за възложените им задължения и поръчения. За развитието на актив-

Digitized by Google

ността на комунистите, за укрепването на партийната и държавната дисциплина много допринесе такова крупно организационно-политическо мероприятие като завършилата вече обмяна на партийните документи. То протече като взискателна проверка на това, как всяка партийна организация и всеки комунист изпълняват своите задачи, какъв е техният принос в общото ни дело. За повишаването на взаимните изисквания на комунистите, на тяхната активност и организираност голяма роля изиграха и отчетно-изборните събрания.

Утвърждаването на партийния стил означава и безкомпромисна борба срещу всякакви прояви на формално-бюрократично отношение към работата, срещу бюрократизма и неразборията, срещу инерцията и забравянето на общодържавните интереси заради тясноведомствени и местнически. Някои работници отбягват да решават въпроси, които са в кръга на тяхната компетентност, прехвърлят отговорността върху плещите на други. Такива хора принасят в жертва същността на работата пред формата и главните си усилия насочват към това, така или иначе да „снемат" въпроса от дневния ред или да го прехвърлят на друго ведомство, за всеки случай ограждайки се от всички страни с всякакви книжни „доказателства" за евентуалния провал. По този начин само се затруднява решаването на неотложните проблеми.

Чувството за отговорност предполага самостоятелност и оправдана смелост, творческо дирене на най-ефективните пътища за решаване на въпросите. Между впрочем някои действуват по принципа, чиято същност В. Маяковски характеризира по следния начин: „Защо да се вглеждаме по-далече?! Стой и чакай указание!"

В централните органи се получават писма от низините, в които става дума за мудност при решаването на конкретни въпроси. Много от жалбите при проверка се оказват основателни. Характерно е, че след намесата на органи от центъра недостатъците по правило се отстраняват от самите местни органи и организации, с техните собствени сили и възможности. Излиза, че ако на място своевременно е проявено необходимото внимание, инициатива и настойчивост — конкретният проблем би бил решен без протакане и нямаше да става нужда да се вмесват по-горни органи.

Безотговорността, разпуснатостта и безинициативността, подмяната на истинската деловитост с привидна активност — всички тези и други антиподи на партийния стил на работа безспорно **съвсем не са характерни за нашата действителност**. Но дори и само отделните факти от подобен род са напълно нетърпими: те дълбоко противоречат на нормите и принципите на нашата партия и държава, на нормите на социалистическото общежитие.

Влиянието и помощта на партийните организации са призвани да допринасят да растат творческата активност, компетентността на кадрите, непримиримостта към недостатъците, умението да се оценяват явленията и фактите от принципни позиции. По-широко следва да се използват силата на общественото мнение, критиката и самокритиката, правото на партиен контрол върху стопанската дейност на администрацията.

Незаменимо средство за правилно възпитание на кадрите и всички комунисти, за укрепване на партийната и държавната дисциплина е **проверката на изпълнението на директивите на Партията и Правителството.** „Проверка на изпълнението — насочваше В. И. Ленин, — проверка на онова, което излиза на практика — ето основната и главна... задача."[1] В съвременните условия тези Ленинови думи звучат особено актуално. Добре организираната проверка на изпълнението

[1] В. И. Ленин. Собр. соч., т. 35, с. 518.

Digitized by Google

на директивите на Партията и Правителството, както беше подчертано и в Отчетния доклад на ЦК на КПСС пред XXIV конгрес, играе важна роля за повишаването на личната отговорност на дейците.

В процеса на осъществяването на решенията на XXIV конгрес партийните органи се обогатиха със значителен опит в организацията на контрола и проверката на изпълнението. Това допринася да се създава атмосфера на деловитост и оперативност. Но все още налице са и факти, когато вниманието и усилията на някои партийни комитети понякога се съсредоточават не върху организирането на изпълнението на партийните и правителствените директиви и собствените решения, а върху разработването на многобройни мероприятия, подготовката на всевъзможни справки, проекти, отчети, провеждането на различни съвещания и заседания. При подобен стил на работа проверката на изпълнението има само епизодичен характер, тя почти не се обвързва с организацията на работата. А това пък води до неизпълнението или до несвоевременното изпълнение на взетите решения.

Същността на проверката на изпълнението е в това, своевременно да осигурява осъществяването на поставените задачи, да предотвратява и най-малките нарушения на нормите на партиен живот, да възпитава у кадрите безпокойство за възложената работа, стремеж при всякакви обстоятелства дадената дума да бъде удържана. Тя достига тази цел само когато има системен, всестранен, принципен характер и включва в себе си организаторска дейност, своевременна практическа помощ на изпълнителите. Само такъв контрол, неговата масовост и гласност съдействуват за висока организираност и дисциплинираност, за единство в действията на комунистите в борбата за успешното провеждане на партийната политика в живота.

2

Една от определящите черти на ленинския стил на работа е последователният научен подход при решаването на възникващите проблеми. В. И. Ленин изискваше работата да се поставя така, че да се действува „на научна основа", че „науката у нас да не остава мъртва буква или модна фраза ... да се превръща — напълно и истински в съставен елемент на бита"[1].

Научният подход в ленинското разбиране на този въпрос означава: всестранен, дълбок анализ и гъвкаво съобразяване с обективните процеси и явления на обществено-икономическия живот в тяхната взаимна връзка и взаимна обусловеност; реалистична оценка на наличните възможности; умение да се виждат перспективите и закономерностите на извършващите се процеси, да се намира главното звено в работата; своевременно обобщаване и максимално използване на всичко ново, което се ражда в колективното творчество на масите.

Сега, когато се засилва вниманието към качествените фактори в развитието на общественото производство, когато се повишава неговата интензификация, научният, комплексният подход към решаването на задачите на комунистическото строителство и особено към ръководството на икономиката придобива първостепенно значение. И Партията проявява непрестанна грижа за по-нататъшното системно усъвършенствуване на методите и способите на ръководство на народното стопанство. Тя разглежда това ръководство като партийно дело, като важна политическа работа. В съвременното производство органически се преплитат най-различни фактори — материални и морални, инженерно-технически и организационно-политически, икономически и психологически. А оттук следва, че успехът в ръководството на

[1] В. И. Ленин, Собр. соч., т. 33, с. 490.

Digitized by Google

икономиката зависи от умелото използване на цялата съвкупност от тези фактори.

Научното ръководство е немислимо без умението да се определят перспективите на развитието. Не можем да работим — учеше В. И. Ленин, — ако нямаме план, предвиден за дълъг период и за сериозен успех!

Централният комитет на КПСС придава голямо значение на научното предвиждане и прогнозиране във всички сфери на обществения живот, на комплексното решаване на най-важните народностопански задачи и съсредоточава вниманието върху необходимостта още по-пълно да се използват **резервите**. Изработени бяха дългосрочни програми за подема на селското стопанство, в това число и за нечерноземната зона на РСФСР, за развитието на производителните сили в Източен Сибир и Далечния Изток и др. Тези планове се опират на здрав теоретичен фундамент и се основават на дълбок анализ на действителността.

След XXIV конгрес на КПСС **най-широко и повсеместно се утвърди практиката да се работи по перспективни планове**, в които се определят възловите насоки в дейността на партийните организации. Това им дава възможност да съсредоточават главните усилия на кадрите, на всички комунисти върху решаващите участъци, да оглавяват инициативите и творческата активност на масите, най-добре да координират работата на държавните, обществените и стопанските органи.

По партийному да се подхожда към управлението и ръководството на стопанството — ще рече, преди всичко да се ръководи с оглед на общодържавните, общонародните интереси, настойчиво да се подобрява качеството на работата, системно и дълбоко да се анализира и обогатява натрупаният опит, да не се допускат прояви на местничество и ведомственост. Това означава упорито да се води борба за ускоряване на техническия прогрес, широко да се прилагат най-новите постижения на науката и техниката, да се подобрява организацията на производството с оглед на съвременната специализация и концентрация на производството, умело да се използват енергията и инициативата, знанията и талантът на работниците, колхозниците, специалистите и учените. Това значи да се укрепва и развива, както беше отбелязано и от Декемврийския (1974 г.) пленум на ЦК на КПСС, подемът на трудовата активност на масите, да се отдава още по-голямо значение на разпространението на челния опит, на насрещните планове, да се насочва социалистическото съревнование и движението за комунистическо отношение към труда към осъществяването на основните социално-икономически цели на партийната политика.

Научният подход към решаването на възникващите проблеми дава възможност дейността да се провежда с оглед на възгледите за бъдещето, с оглед на социалните последствия от набелязаните мероприятия, решаването им да се подчинява на главната задача на деветата петилетка — подемът на материалното и културното равнище на живота на народа.

Нашата партия постоянно подчертава необходимостта от политически подход при решаването на стопанските проблеми. Тя учи кадрите умело да прилагат принципа на единоначалието, решително да се борят с голото администриране, да се стремят всякога органически да свързват стопанската и възпитателната работа. В Отчетния доклад на ЦК на КПСС пред XXIV конгрес е отбелязано, че Партията изисква ръководните работници постоянно да мислят за възпитателните последици от икономическите и административните решения.

На настоящия етап КПСС придава особено значение на **повишаването на културата на ръководството.** А това се постига в резултат на дълбокото овладяване на знанията, на умението обстойно да се анализират данните от съвременната наука. За да бъде на висотата

Digitized by Google

на изискванията на времето и творчески да осъществява научен подход към работата, както ЦК на КПСС подчерта и в постановлението си „За участието на ръководните и инженерно-техническите работници от Череповецкия металургичен завод в идейно-политическото възпитание на членовете на колектива", всеки ръководител и инженерно-технически работник е длъжен да владее основите на марксистко-ленинското учение, ясно да вижда политическите цели на Партията и страната, в съвършенство да познава своята специалност, да умее да работи с хората, да бъде способен на практика да прилага принципите на научната организация на труда. Научният подход към осъществяването на тези решения в живота изключва всякакво дилетантство, всякакви действия от пръв поглед и предполага широко използване на данните от опита, от експериментите, на изводите на съвременната наука за управлението.

През последните години Централният комитет на КПСС обсъди и одобри опита на партийните организации и на трудовите колективи на предприятията от редица градове и промишлени центрове в различни сфери на икономиката. Същността на този опит се свежда до утвърждаването на ръководството на стопанската дейност, когато цялата партийно-политическа, организаторската дейност е подчинена на получаването на най-голям народностопански ефект при най-малки разходи.

3

Силата на партийното ръководство е в неговата колективност. Именно колективността създава максимални възможности на основата на марксистко-ленинската теория, отчитането на опита на масите да се разработва строго научна партийна политика и тя успешно да се провежда в живота като гаранция срещу едностранчивостта, срещу приемането на решения, пропити от субективизъм.

Опитът учи, че неотстъпното осъществяване на ленинския принцип за колективност осигурява пълно единство и сплотеност на партийното ръководство, развитие на инициативата и активността на широките партийни маси.

Принципът на колективността, трайно утвърдил се в практиката на всички партийни звена, се характеризира с твърде съществени черти. Думата ни преди всичко е за **подобряване качествения състав на ръководните партийни органи,** за притока в тях на нови, свежи сили из самия гъстец на народа, които в съчетание със старите, опитните кадри позволяват да се запазят и развиват най-добрите партийни традиции. На нарастването на активността на комунистите благотворно се отразява съобразяването с мнението на партийните маси при решаването на въпросите на външната и вътрешната политика. Създадена е вече стройна система за информация, която обхваща всички партийни звена от горе до долу и от долу до горе. Това дава възможност ръководните партийни органи точно да знаят и преценяват обстановката, да натрупват колективен опит.

XXIV конгрес на КПСС осигури условия за по-нататъшно всестранно и последователно развитие на демократизма в живота на Партията, даде нов огромен импулс за дейността на партийните организации. Основа на тази дейност във все по-голяма степен стават грижливият анализ на опита на комунистите и безпартийните трудещи се, творческият, новаторският дух, инициативността. Затова пък е необходимо още повече и по-нататък да се повишава ролята на колективните партийни органи, във всички звена на Партията да се разгръщат критиката и самокритиката, внимателно да се утвърждава правилно отношение към предложенията на комунистите.

Истинското колективно ръководство — това е не само свобода на

Digitized by Google

обсъжданията, но и активна борба за осъществяване на съвместно взетите решения, за провеждане в живота на политическия курс на Партията; то трябва да е олицетворение на най-висока деловитост, организираност, оперативност, на единство на замисъла и действията, както се изисква от принципа на демократическия централизъм. Задължителни условия за успеха на такова ръководство са, на първо място, определянето на **ясна цел** в колективно приетото решение, както и **средствата и пътищата** за нейното осъществяване, **конкретните срокове, изпълнителите;** и на второ място, **стройна организация на работата,** която да осигурява безусловното постигане на поставената цел. „...Както колегиалността е необходима за обсъждане на основните въпроси — писа В. И. Ленин, — така е необходима и едноличната отговорност, и едноличното разпоредителство, за да няма разтакане, за да няма възможност за отклоняване от отговорност."[1]

В. И. Ленин учеше, че успехът в строителството на новото общество зависи, първо, от **правилната политическа линия,** и второ, от **умението да се мобилизират масите,** тяхната творческа енергия за провеждането на тази линия в живота. Нашата партия наследи от своя велик основател и вожд мъдростта и прозорливостта при изработването и осъществяването на политическата си линия, умението да се съчетават теоретическите изводи с практическата борба на широките народни маси. Тя гледа на ръководството на обществото като на единство от две взаимно свързани страни, а именно — **единство на политическата и организационната дейност.** Това единство е обективната основа на постоянното усъвършенствуване на стила, формите и методите на партийното ръководство на многообразните процеси на развитието на съветското общество.

Успешното решаване на актуалните проблеми на комунистическото строителство изисква по-нататъшно, **още по-широко въвличане на трудещите се в активна управленческа дейност, по-пълно използване на опита и знанията им.** Ето защо предмет на постоянно внимание и грижи на Партията е обогатяването на формите на управление на обществото както чрез държавните органи, така и чрез широката мрежа на обществените организации.

Същността на партийното ръководсто е в това, че то е ръководство политическо, а не административно. Партийният орган е призван да действува с присъщите му методи на организационната и политико-възпитателната работа, **без да допуска подменяване и дребнаво опекунство над държавните, стопанските и другите организации.** Но за съжаление подобни явления все още се срещат. Това води до намаляването на отговорността на управленческите звена, призвани да изпълняват една или друга конкретна функция, а самият партиен комитет твърде много загубва своята роля като орган за политическо ръководство, лишава се от възможността да ръководи организаторската и партийно-политическата работа сред масите, възпитанието на кадрите.

ЦК на КПСС насочва партийните органи всестранно да развиват инициативата и самодейността на народните съвети, профсъюзите, Комсомола и другите обществени организации на трудещите се, да се засилва тяхната роля и отговорността им, да се укрепва системата на народния контрол.

По-нататъшното усъвършенствуване на стила, формите и методите на партийната работа и ръководство, всестранното повишаване на отговорността на дейците за възложената работа, овладяването на съвременните методи на управление е задължително и важно условие успешно да се решават многообразните и сложни задачи на комунистическото строителство.

---

[1] В. И. Ленин, Собр. соч., т. 30, с. 242.

Digitized by Google

НОВИ КНИГИ

ПАРТИЗДАТ

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИТЕ ПРОИЗВОДСТВЕНИ ОТНОШЕНИЯ

Стоян Цветев, Иванка Добрева

В теоретико-методологически аспект авторите разглеждат състава и структурата на социалистическите производствени отношения, тяхната взаимозависимост и функционална роля. Те обосновават две страни на производствените отношения: социално-икономическата и организационно-икономическата. В книгата се третират въпросите за изходното, основното и определящото икономическо отношение. Обстойно е разкрита специфичността и развитието на социалистическата собственост.

БЪЛГАРСКИТЕ МАРКСИСТИ В ЗАЩИТА НА НАЦИОНАЛНАТА НЕЗАВИСИМОСТ (1900—1912)

Мария Маринова

Главна цел на автора на настоящата монография е да покаже борбата на българските марксисти за икономическа и политическа независимост на страната и народа в началото на века като важно и основно съдържание на борбата на Партията в защита националните интереси на България. Разкриват се възгледите на тесните социалисти към основни зълнуващи проблеми на нацията — мерките, предлагани от тях в развитието на националната ни промишленост, препоръките им за укрепване икономическия съюз между балканските държави, съчетаването на общонационалните и класовите интереси на работниците като изходна база за осъществяване икономическата независимост на страната, решаването на въпросите на външния пазар и други.

НАРЪЧНИК НА ПАРТИЙНИЯ ГРУПОВ ОТГОВОРНИК

В настоящето издание на „Наръчник на партийния групов отговорник" от Иван Величков наред с принципите и особеностите на изграждането на партийните групи голямо внимание е отделено и на съдържанието на тяхната работа. Показани са задачите на партийните групи във връзка с изпълнението на стопанските задачи и идейно-политическото възпитание на членовете на Партията и безпартийните, както и разнообразните форми и методите, които групата използва за мобилизиране на трудещите се.

ТИ И ДРУГИТЕ

Предконгресни размисли за трудовия колектив

Юлия Пискулийска

Предлаганата публицистична книга от поредицата „Въпроси на деня" на Партиздат е посветена на мястото и ролята на трудовия колектив в нашето общество. Основавайки се на решенията на Декемврийския (1972) и Февруарския (1974) пленум на ЦК на БКП и на Националната партийна конференция, авторката чрез интервюта, анкети, репортажи, разкази разработва актуалните и важни проблеми на трудовия колектив, призван да изпълнява както трудова, така и възпитателна, социална и управленческа функция.

КИТАЙСКИ ЗАПИСКИ

1932/1939

Ото Браун

Изтъкнатият немски комунист Ото Браун, изпратен в Китай от Комунистическия интернационал като военен съветник при ЦК на Китайската комунистическа партия в един решаващ етап от китайската революция, разказва за походите на китайската Червена армия през 30-те години, чиито непосредствен участник и свидетел е самият той. Въз основа на личните си преживявания и наблюдения Ото Браун разкрива социалните и историческите корени, от които през следващия период се развива маоизмът като неправилно в идейно отношение и политически вредно явление в световния революционен процес Живо и публицистично са показани разногласията между марксистите интернационалисти и дребнобуржоазните националисти и са разкрити макиавелистичните методи, с които си е служил Мао Цзе-дун, за да узурпира ръководството в партията и армията, в последствие и в държавната власт.

Digitized by Google

ЛЕНИНСКАТА ТЕОРИЯ ЗА СОЦИАЛИСТИЧЕСКАТА РЕВОЛЮЦИЯ И СЪВРЕМЕННОСТТА

Дело на колектив от съветски автори под ръководството на П. Н. Федосеев, книгата излага основните положения и изводи на ленинската теория за социалистическата революция, показва тяхното непреходно теоретическо и практическо значение за съвременността, творческото развитие на тази теория от КПСС и братските марксистко-ленински партии, подлага на критика буржоазни и ревизионистически фалшификации в областта на теорията за революцията. Разглежданите проблеми в монографията са разпределени в единадесет глави, както следва: „Създаване и развитие на теорията за социалистическата революция", „Социалистическата революция като световен процес", „Съвременният империализъм и увеличаването на предпоставките за социалистическа революция в капиталистическите страни", „Съотношението между обективните условия и субективния фактор на социалистическата революция", Формирането на масовите сили на социалистическата революция и борбата за демокрация", „Пътища и форми за завладяване на властта", „Историческото значение на диктатурата на пролетариата", „Социалистическата революция и националноосвободителното движение", „Проблемите на войната, мира и революцията" и „Буржоазният „Ренесанс" на марксистко-ленинската теория за революцията и неговото контрареволюционно съдържание".

ГЕОРГИ КИРКОВ

Био-библиография

Георги Кирков — най-близкият съратник на основоположника на социализма у нас Димитър Благоев, посвети целия си живот в служба на пролетариата. Той остави огромно литературно, публицистично и научно творчество — статии, студии, речи, разкази, фейлетони, стихове, рецензии, критични бележки. Предлаганата био-библиография съдържа документи, носещи Кирковия подпис, публикациите за него, а също и подробна хроника за жизнения му път и революционно-марксистка дейност. В първия раздел от книгата са дадени всички основни дати от живота, революционната и литературната дейност на Кирков. Съставителите Цветана Андонова, Агоп Агукян, Лиляна Шарланджиева и Бойка Добрева под общата редакция на Кръстю Каруцин са положили голям труд, за да установят — на основата на архивните материали и публикации — политическия и литературния път на Майстора.

20700

Digitized by Google

Цена 0,30 лева

ПРОЛЕТАРИИ ОТ ВСИЧКИ СТРАНИ, СЪЕДИНЯВАЙТЕ СЕ!

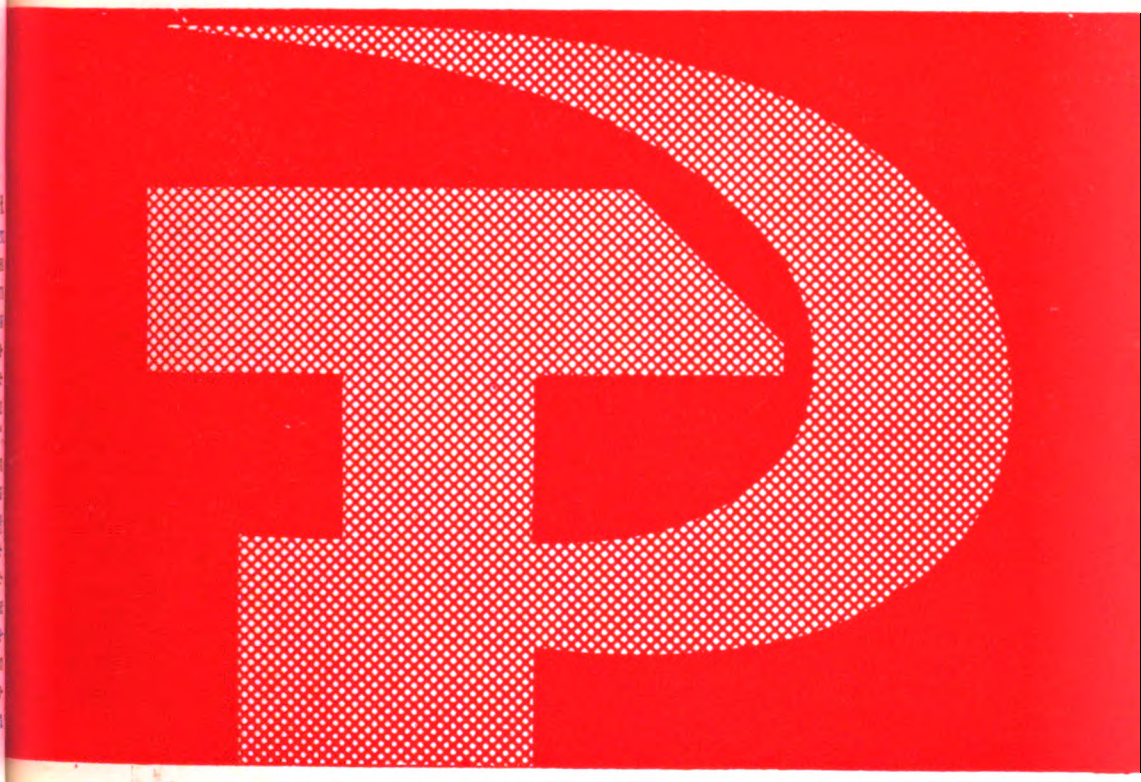

Partien zhivot

LIBRARY
OCT 6 - 1975
UNIVERSITY OF CALIFORNIA
BERKELEY

ПАРТИЕН ЖИВОТ

СОФИЯ, АВГУСТ 1975 ГОДИНА 12

Digitized by Google

Digitized by Google

ПАРТИЕН ЖИВОТ

№ 12
1975
АВГУСТ
☆
година
XIX

СПИСАНИЕ НА ЦЕНТРАЛНИЯ КОМИТЕТ
НА БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ

СЪДЪРЖАНИЕ

Т. Живков — Високата политическа съзнателност — могъщ фактор за ускоряване на общественото развитие 3

КЪМ XI КОНГРЕС — ВДЪХНОВЕНО, С ПО-ГОЛЯМ РАЗМАХ!

А. Балевски — Развитието на науката — проблеми, перспективи . 18

Партийно ръководство на модернизацията и реконструкцията

С. Досев — Опитът на Софийската градска организация . . . 26
Л. Рандев — Важна задача 31
Р. Камбурова — С нов подход 36
Л. Канева — Модернизацията и реконструкцията имат и втора страна 43
Н. Иванов, Л. Козлоджов — Ефективна научноизследователска дейност 48

ПАРТИЙНО СТРОИТЕЛСТВО — ТЕОРИЯ, ПРОБЛЕМИ

И. Иванов — Необходима ли е професионална подготовка на ръководителите? 52

ПАРТИЙНИЯТ КОМИТЕТ

В. Младенов — С критериите на Националната партийна конференция 57

КПСС — ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

И. Капитонов — Партийните организации — в авангарда на борбата за осъществяване аграрната политика на Партията 60

Digitized by Google

МЕЖДУНАРОДНА ГОДИНА НА ЖЕНАТА

П. Трендафилова — Положението на жените в капиталистическия свят 68

* * *

К. Иванов — 40 години Седми конгрес на Коминтерна . . . 73

НА ИДЕОЛОГИЧЕСКИЯ ФРОНТ

Т. Пашов — Партийната пропаганда и изпълнението на стопанските задачи 82
Б. Наков — Не е ли време?! 89

КАКВИ Е ДЕЦА РАЖДАЛА...

С. Стоименов — Атанас Романов 91

КРИТИКА И КНИГОПИС

К. Искров — Ценно издание по партийното строителство . . . 93

БЕЛЕЖНИК НА КОРЕСПОНДЕНТА

Б. Ангелов — Постигнатата цел 95

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

П. Русев (главен редактор), М. Георгиев, К. Иванов, Н. Иванов, Д. Петков (отговорен секретар), Л. Пирончев, П. Радев (отговорен секретар), М. Ралчева, И. Рачев, Д. Станоев, П. Трендафилова, Г. Цонков, Щ. Чанкова

Адрес на редакцията: София, ЦК на БКП Тел. номератор 84-01
Годишен абонамент 4.60 лева. Отделна книжка 0.30 лева
Пор. № 2597. Тираж 48 000 екз Формат 70 × 108/16 Подписана за печат на 19. VIII. 1975. г.

Държавен полиграфически комбинат „Д. Благоев"

Digitized by Google

ВИСОКАТА ПОЛИТИЧЕСКА СЪЗНАТЕЛНОСТ — МОГЪЩ ФАКТОР ЗА УСКОРЯВАНЕ НА ОБЩЕСТВЕНОТО РАЗВИТИЕ

Изказване на другаря ТОДОР ЖИВКОВ на пленума на окръжния комитет на Партията в Бургас по идеологическата работа, състоял се на 5 август 1975г.

Другарки и другари,

Смятам, че имаме основание да бъдем доволни от работата на пленума, от изнесения доклад, от разгърналата се оживена дискусия, от интересните проблеми, които бяха поставени. Пленумът протече в духа на решенията на Февруарския пленум на Централния комитет на Партията по идеологическите въпроси, в духа на партийната политика в областта на идеологията.

Няма съмнение, че този пленум, решенията, които вие утвърждавате, ще дадат нов тласък на идеологическата работа в окръга, ще издигнат по-нататък нейното равнище.

Искам също така да изкажа своето задоволство от това, че ми предоставихте възможност да участвувам в пленума на вашия окръжен комитет. Казвам — предоставихте ми възможност, защото, доколкото ми е известно, заради мен отлагате този пленум вече няколко месеца. Но, както знаете, през последните месеци имаше много напрегната работа, трябваше да участвувам в доста оживена и вътрешна, и международна дейност. Вярвам, ще ме извините, че станах причина за това отлагане.

Вие навярно отлагахте толкова време пленума не само за да мога да чуя доклада и станалите изказвания. С доклада и изказванията аз можех да се запозная, прочитайки протокола на вашето заседание. Очевидно вие очаквате от мен да взема думата, да изкажа своето отношение към работата на пленума, да споделя и някои допълнителни съображения.

Няма какво да се прави, другари. Вашето голямо търпение из-

Digitized by Google

вънредно много ме задължава. Освен това, след като дадохте такова блестящо доказателство за търпеливост, мога да взема спокойно думата. Убеден съм, че същото търпение ще проявите и по време на моето изказване.

Ще засегна няколко въпроса, които може би няма да бъдат „чисто" идеологически. Но, вярвам, ще ми влезете в положението, че аз, като един от ръководните дейци на нашата партия и държава, не мога в случая да се настройвам „чисто" идеологически. Каквито и усилия да правя, винаги виждам идеологическите проблеми в органическа връзка с политическите, стопанските, социалните проблеми, с проблемите на цялостното развитие на нашето общество.

Но смятам, че тук няма грешка. В идеологическата работа неизбежно се отразяват актуалните и животрептящи проблеми на живота, на нашата социалистическа действителност. А сега такива въпроси са въпросите на интензификацията на икономиката, превръщането на науката в непосредствена производителна сила, проблемите, свързани със задоволяването на материалните и духовните потребности на народа, изграждането на новия човек и пр.

Позволете ми да се спра на някои от тези въпроси.

Първо. Въпросът за развитието на нашата социалистическа икономика.

Както е известно, във връзка с подготовката на Единадесетия конгрес на Партията сега правим всестранна равносметка на развитието на икономиката с оглед правилно да бъдат начертани основните насоки и задачите, които ще решаваме през следващия период. След обстойна подготовка в продължение на повече от година, с участието на ръководни кадри и стотици специалисти, бяха изготвени тезиси за основните насоки на развитието на икономиката през седмата петилетка, а в главните стратегически направления — до 1990 година. Тезисите бяха вече обсъдени и утвърдени от Централния комитет на Партията.

Ако трябва най-общо да характеризираме резултатите в областта на народното стопанство през последните две десетилетия, то следва да кажем, че нашата икономика е в непрекъснат подем, развива се с високи и устойчиви темпове. Това се отнася и до темповете на увеличаване на капиталовложенията, и до темповете на развитието на производството, и до темповете на повишаване производителността на труда, до всички основни показатели. Именно тези високи темпове на развитие, които са едни от най-високите в света, дадоха възможност да създадем огромни за мащабите на страната производствени фондове, да изменим икономическия облик на България, да се превърне тя в напреднала индустриално-аграрна страна.

Такава е, другарки и другари, общата равносметка от априлската линия в действие в областта на икономиката.

Досегашните успехи в развитието на народното стопанство, поспециално след Десетия партиен конгрес, ни дават достатъчно основание да бъдем доволни и спокойно да се явим пред Единадесетия конгрес с една хубава, богата равносметка. Както е известно обаче, Централният комитет на Партията възприе друг подход: не да изчакаме спокойно конгреса, а да поставим на задълбочен анализ въпроса, как използваме създадените производствени мощности, приведени ли са те на равнището на съвременния научно-технически прогрес.

От този анализ следва категоричният извод, че у нас производствените мощности не се използват пълноценно и най-рационално, че в нашата икономика има огромни резерви, които стоят неоползотворени. Такива резерви разкриват особено концентрацията и специализацията на производството.

Digitized by Google

Затова именно Централният комитет на Партията прецени, че сега главна наша стратегическа задача в областта на икономиката е модернизацията и реконструкцията на производството върху основата на концентрацията и специализацията, рязкото повишаване на ефективността на икономиката.

Въпросът за модернизацията и реконструкцията, за най-рационалното използване на производствените мощности, за интензификацията на икономиката е въпрос комплексен. И ние именно комплексно подхождаме към него, с оглед да приведем в действие всички фактори, които обуславят по-нататъшното ускорено развитие на производителните сили на страната върху основата на създадените у нас обективни и субективни условия.

През следващата петилетка ще имаме възможност да увеличим капиталовложенията с 50—60 на сто в сравнение със сегашната петилетка. Ето един основен фактор за по-нататъшната интензификация на икономиката. По-голямата част от капиталовложенията ще използваме за реконструкция и модернизация на съществуващите производствени мощности като високоефективна насока на развитие на производителните сили.

Освен това ние разполагаме вече с многобройна работническа класа, с опитни селскостопански труженици, с подготвена научно-техническа интелигенция. На тях именно залагаме да използват най-рационално техниката, да създават с помощта на производствените фондове повече стойност, повече материални блага. Във връзка с това взехме курс към уплътняване на работното време и увеличаване на сменността в работата.

Необходими са също мерки за повишаване на квалификацията на изпълнителските и ръководните кадри; за усъвършенствуване механизма на материалното стимулиране; за издигане ролята на духовните стимули като мощен фактор за повишаване производителността на труда, за увеличаване на производството. Сега въпросът е не просто да осигуряваме работа на всички граждани, а да поставим всеки един от тях на това място, където той съобразно със своите заложби и придобитата квалификация би бил най-полезен.

По-нататъшното усъвършенствуване на цялостната система на управление на икономиката е безспорно един от важните фактори за нейната интензификация, за рационалното използване на нейните резерви. Ние вече се заехме с подобряване на механизма и системата на управление на икономиката, с оглед да ги поставим в съответствие с най-новите постижения на науката и техниката. Разполагаме с добре подготвени управленчески кадри, натрупали сме необходимия опит и можем да пристъпим към осъществяване на такова мероприятие.

Трябва с радост да отбележим, че трудещите се у нас, партийните ръководства и организации, профсъюзите, Комсомолът правилно разбраха същността на курса, който възприехме в развитието на производителните сили, и масово откликват в подкрепа на този курс. Израз на възприетия подход в развитието на икономиката са публикуваните неотдавна призив-обещание на русенския завод „Найден Киров" и призив-обещание на колектива на Химическия комбинат във Видин.

Трудовият колектив на завод „Найден Киров" на дело показа как при условията на запазване на петдневна работна седмица за хората може да се премине към шестдневен режим на работа на машините. Това се постига чрез създаване на нова организация на управление на производството; чрез увеличаване на многомашинното обслужване, с оглед да не се набира допълнителна работна ръка; чрез повишаване сменността на работата и организиране ремонта на машините по агрегатно-възлови метод. Както знаете, на призива на този

Digitized by Google

колектив откликнаха стотици трудови колективи, като някои преминаха направо на седемдневен, непрекъсваем режим на използване на оборудването.

Кое е характерното и важното в почина и делото на трудовия колектив на Химическия комбинат във Видин? Характерното и важното е, че това е реализация на новия подход на Партията за икономическото развитие на страната, конкретизация на курса за реконструкция и модернизация на народното стопанство като главна насока за развитието на производителните сили.

България се нуждаеше от значителни допълнителни мощности за производство на автомобилни гуми. За решението на тази задача имаше различни проекти. Предлагаше се да се започне строителството на нов завод като видинския и да се реконструира и разшири софийският. Предвиждаха се значителни капиталовложения. Видинци решиха проблема просто. Вие сте запознати с призива-обещание и с уводната статия на „Работническо дело" по този повод. Някои характерни черти на почина на Химическия комбинат във Видин заслужават по-особено внимание.

На първо място, реконструкцията и модернизацията се извършват по комплексна целева програма, разработена от специалистите, инженерите, технолозите, колектива на самия завод със съдействието на „Химпроект". С други думи, единодействието на науката с производството е осъществено. **На второ място**, програмата се изпълнява от специални групи от самия завод — нещо извънредно важно при недостига на строители и монтажници в нашата страна. Освен това специалистите и работниците, участвуващи в реконструкцията, по този начин ще овладеят новата техника, с която ще работят в бъдеще. **На трето място**, реконструкцията няма да се отрази отрицателно върху производствения процес. Въведено е седемдневно използване на съществуващите производствени мощности, работи се на три смени с четвърта допълваща смяна. Планът се изпълнява и преизпълнява по всички показатели.

В резултат на всичко това реализирането на програмата до 1985 година ще помогне да се увеличи производството повече от два пъти. И това ще бъде постигнато по пътя на модернизацията и реконструкцията, без да се изгражда нов завод, без да се разширява софийският завод, като се спестяват на държавата стотици милиони лева капитални вложения и големи загуби на време.

Може би някой ще каже, че случаят с видинския комбинат е уникален. Не е уникален. Такива са условията във всички или в почти всички крупни производства и заводи в нашата страна. В отговор на призива на видинци вече се отзоваха трудовите колективи на редица заводи в различни краища на страната.

Случаят с видинския комбинат нагледно показва, че ние разполагаме с огромни резерви и тези резерви могат да се превърнат в производствени мощности и изделия, ако се изпълнява партийната програма за реконструкция и модернизация, ако смело се върви по пътя, посочен от видинци.

Такива са, другари, някои от основните задачи, които се заехме да решим в областта на икономиката.

Икономически задачи ли са това?

Да, по своя характер това са действително икономически задачи. Но те не са само икономически. Това са същевременно и задачи политически, задачи идеологически. Защото те засягат настоящето и бъдещето на нашия социалистически строй, настоящето и бъдещето на трудещите се, на нашата страна. Идеологията не витае в облаците. Тя е преди всичко концентриран израз на икономиката, на същността на

Digitized by Google

дадения икономически строй, на проблемите, които той решава на всеки етап от развитието.

Първостепенна задача на нашия идеологически фронт е да доведе до съзнанието на трудещите се правилността, необходимостта и значението на курса за модернизация и реконструкция, за концентрация и специализация, за интензификация на производството. Този курс трябва да се разбере, да се осмисли, да стане кръвно дело на трудовите колективи, на партийните, държавните и стопанските органи, на обществените организации.

Това изисква, образно казано, реконструкция и модернизация в главите на кадрите, нов начин на мислене, нов подход в работата.

Няма съмнение, че ако неговото изясняване, борбата за практическото му осъществяване бъдат поставени в **центъра на идеологическата, организаторската и политическата работа**, ние ще се поздравим с успех.

Вторият въпрос, който ще засегна, се отнася до науката и техническия прогрес.

Както знаете, пак във връзка с подготовката на Единадесетия конгрес на Партията, преди няколко дни Централният комитет обсъди и утвърди **тезиси за основните насоки на развитието на науката и техническия прогрес през седмата петилетка и до 1990 година.** И този документ е разработен колективно, с най широкото участие на наши учени и специалисти в различните области на науката и техниката.

Защо ние отделяме такова голямо внимание на въпросите на науката и техниката?

Може без преувеличение да се каже, че от това — **каква ще бъде по-нататък нашата научно-техническа политика, по какъв път ще се развиват науката и техниката през седмата петилетка и до 1990 година — в най-голяма степен зависи общото развитие на България през този период.**

Сега Централният комитет разполага с цялостен, научно подържан документ за нашата стратегия и тактика в областта на науката и техническия прогрес през следващите 15 години. При определянето на научната ни политика ние държим сметка както за обективните потребности на нашето по-нататъшно обществено-икономическо развитие, така и за реалните възможности, с които страната разполага, за да задоволи тези потребности.

Ние и в бъдеще ще вземаме мерки да не разпиляваме силите на научния потенциал върху целия фронт на науката. Тъкмо обратно. Тези сили ще насочваме към най-важните, към възловите проблеми на науката, на нашето развитие.

Съществено внимание отделяме на **научното обслужване на производството,** на най-тясното свързване научната стратегия и тактика с нуждите на отделните наши народностопански отрасли и комплекси.

Заедно с това не допускаме и няма да допуснем и най-малко подценяване на **фундаменталните изследвания.** Напротив. Ние отдаваме особено значение на Българската академия на науките, полагаме усилия за по-нататъшното издигане на нейната роля като комплексна, **най-висша** научна организация в нашата страна. Естествено фундаменталните изследвания трябва още по-непосредствено да се свързват с нуждите на икономиката, на обществото, с потребностите на развитието на самата наука, на нашата култура като цяло.

В научната ни стратегия и тактика за следващия период се съдържат **качествено нови моменти.** Искам да обърна специално внимание на възприетия нов подход, а именно решителния преход от екстензивно към интензивно развитие на науката и заедно с това — значи-

Digitized by Google

телното повишаване на нейната ефективност. Както знаете, в кратки срокове у нас беше създадена широка мрежа от научни институти и други научни звена, бързо се увеличи броят на научните кадри. По такъв начин нашата страна неизбежно премина през период на екстензивно развитие на научния потенциал, на научния фронт.

Ние сега се намираме на такъв етап, когато преминаването от екстензивно към предимно интензивно развитие на науката става необходимост. Изправени сме пред две обективни противоречия. От една страна, през следващия период предвиждаме по-нататъшно ускорено развитие на икономиката, слагаме ударението върху такива отрасли и производства, които се отличават със своята наукоемкост, т. е. които изискват все повече „сиво вещество", все повече научни постижения. И от друга, разполагаме с ограничени материални и особено човешки ресурси. Второто обективно противоречие е в това, че от няколко години вече поехме пътя на интензификация на нашето производство, на нашата икономика. Нима е възможно интензификацията на икономиката, интензификацията на производството дълго време да се опират върху научен фронт, който се развива по екстензивен път?

Очевидно преодоляването на тези противоречия може да стане само чрез интензификация на научната дейност.

Но това преди всичко изисква решително да се укрепи и разшири материално-техническата база на научната дейност, за да достигне и надмине тя равнището на материалната база в производствените предприятия и особено в онези производства и сфери, в които сме водещи.

В това отношение трябва да се извърши прелом. Ще увеличаваме средствата за апаратура и други технически съоръжения, част от наймодерното вносно оборудване ще отделяме за изследователските и развойните организации.

Не по-малко важно е да се създаде и развива необходимата експериментална база на научноизследователската работа. Такава база ще позволи научните идеи да се превръщат в промишлени образци, в технологически решения.

Интензификацията на науката и повишаването на нейната ефективност налагат да се подобряват организационните структури на научната дейност, да се поставят те в пълно съответствие с предстоящите задачи. Сега, при усъвършенстване системата на управление, необходимо е да създаваме такива форми, при които производствените и стопанските организации да се превръщат все повече в научно-производствени организации.

Съществено трябва да се измени и сегашната система на материално и морално стимулиране на управленческия персонал в нашите министерства, обединения, комбинати и предприятия, а също в научно-приложните звена, с оглед да се увеличи тяхната заинтересованост от развитието и приложението на научно-техническите резултати.

Следователно с промените в управлението трябва да създаваме предпоставки да се повиши ролята на науката на всички равнища на управление, да се свърже тя непосредствено с цялата управленческа система, а самото управление да става все повече и повече научно.

Освен това ние създаваме и научно-производствени обединения, в които науката се свързва с производството пряко и самото производство се поставя изцяло на научна основа. Това е главният смисъл на тяхното изграждане. Опитът показва, че това е един от най-надеждните пътища за тясно свързване на изследователската работа с нуждите на производството, за създаване на подходящ социален и психологически климат при решаване на общите задачи и, в крайна сметка, за

Digitized by Google

повишаване ефективността и на научната, и на производствената дейност.

С всичко това залагаме предпоставките науката да стане на дело непосредствена производителна сила.

Ние обаче няма да можем да провеждаме успешно курса за интензификация на научната дейност и значително да повишим нейната ефективност, ако не осигурим своевременното внедряване на научните резултати в производството, в практиката, ако не извършим прелом в използването на чуждестранните научно-технически постижения на световно равнище.

Бързото внедряване на нашите и чуждестранните научно-технически резултати е в края на краищата централен въпрос на цялата ни научна политика. Ние не развиваме науката самоцелно. Висша цел на изследванията в областта на науката и техниката при социализма е човекът, подобряването на условията на неговия живот, неговото всестранно развитие. А това може най-ефикасно да се постигне само ако резултатите от научния труд час по-скоро се „материализират", ако час по-скоро бъдат превърнати в материални и духовни блага.

Другари, искам да подчертая, че колкото и да е съвършено научното оборудване, колкото и да са рационални организационните структури на научната дейност и т. н., в края на краищата **човекът, ученият е този, който прави открития, изобретения, този, който твори наука. Той е главният фактор за развитието на науката и техническия прогрес.** Вярно е, че науката се е превърнала в колективно дело. Но и при условията на колективност в никаква степен не се намалява значението на таланта и професионалната квалификация на всеки отделен учен. Отделният учен играе и ще продължава да играе решаваща роля в научното творчество, именно като се опира на колектива, на неговата помощ, на неговите постижения.

Както в целия свят, така и в нашата страна научната дейност се е превърнала в масова професия, и то за съвсем кратък срок. Но при този процес неизбежно в науката навлязоха недостатъчно подготвени, а в редица случаи и неподходящи хора. Затова през следващите години ние предвиждаме да се намали темпът на нарастване на кадровия потенциал, зает в науката, като тежестта се постави върху издигане на неговия качествен състав. Разбира се, това не изключва и занапред да създаваме някои нови звена и да разширяваме съществуващи звена, ако потребностите налагат.

Главното е да се издига качественият състав на кадрите в областта на науката. Този въпрос опира до системата на нашето образование, до нейното усъвършенствуване, до подбора на младежи за бъдещи учени още от ученическата скамейка. С още по-голяма сила този въпрос стои във висшите учебни заведения. Не случайно в редица страни на въпроса за таланта в науката се отделя изключително внимание; полагат се специални и системни грижи за ранното откриване и правилното насочване на талантите.

По-големи грижи следва да се полагат за поощряване на научните дискусии, на борбата на мнения като мощен стимул за израстването на научния работник, за развитието на науката. Не само в изкуството, но и в науката задълбоченатa страстна и партийно целенасочена критика има огромно значение. Тя е първостепенен фактор. За нейното разгръщане са нужни не само пожелания, но и подходяща атмосфера, организационни и други мерки. Необяснимо е защо някои се плашат от научните дискусии, пречат на тяхното разгръщане, вместо да ги поощряват. Научните идеи се раждат и избистрят именно в процеса на дискусиите, на борбата на мнения.

Digitized by Google

Решително трябва да се подобри системата за подбор и подготовка на научните кадри и особено на аспирантурата като основен източник на млади кадри в науката. Науката има интернационален характер. Както постигането на собствени научни резултати, така и пълноценното използване на чуждестранните постижения изискват научният работник да има широка езикова подготовка, за да може да прескача езиковите барнери, да черпи направо от извора.

У нас, другари, широко се говори за инфлация на учени. За съжаление, не можем да кажем, че това са безпочвени разговори. В действителност, ако сравним броя на научните работници процентно към населението, ще видим, че нашата страна има още какво да направи в това отношение. Но вярно е също така, че количеството в случая не преминава в качество. Разговорите за инфлация се дължат не толкова на прекалено големия брой научни работници у нас, колкото на ниската подготовка на много от тях.

Ето защо подобряването на качествения състав на научните кадри, правилното организиране на тяхната дейност, по-нататъшното повишаване на взискателността трябва да бъдат първостепенна задача на всички органи, които са призвани да провеждат държавната и партийната политика в областта на науката и техническия прогрес — Комитета за наука, технически прогрес и висше образование, Българската академия на науките, министерствата и други.

Не по-малко остро стои у нас и въпросът за подобряване условията на работа на учените, за подобряване на техния бит, за осигуряване хармонично развитие на техния живот.

Наш дълг е най-целесъобразно и най-ефикасно да използваме интелектуалните ресурси на страната. На много места въпреки колективния характер на науката все още учените работят по занаятчийски, липсва им необходимият помощен персонал и те много пъти са принудени да вършат несвойствени дейности, които им отнемат ценно време. Данните показват, че научните работници са принудени да отделят прекалено много време за заседания, за организационни, обществени и други мероприятия, които ги откъсват от техните преки научни задължения.

С това положение не бива повече да се примиряваме. Неоползотворените възможности на учените, с които разполагаме, са толкова големи, че само тези възможности, ако бъдат използвани, могат да компенсират нуждата от няколко хиляди нови научни работници. Тук стои и задачата пълноценно да се използват учените, които работят във висшите учебни заведения; най-широко да се разгръща движението за техническо и научно творчество сред младежта.

Също така трябва внимателно да се огледат състоянието и условията на работа на рационализаторите и изобретателите, с оглед изобретателското и рационализаторското движение да придобие още по-голям размах. Не бива да се допуска бюрократизмът да пречи за разгръщането на това движение, за своевременното внедряване на направени рационализации и изобретения.

Смятам, всички ще се съгласите с мен, че е необходимо да положим по-големи грижи, за да се издигне още повече общественият престиж на научните работници в нашата страна. На учения трябва да се гледа като на значителна фигура в нашия обществен и културен живот. Науката е елемент на културата, а научният творец е същевременно и творец на националната култура в определена сфера. На него, на учения, Партията е поверила един от най-отговорните участъци на духовния живот, поверила е до голяма степен успеха на развитието на икономиката, на другите области на нашата действителност, пове-

Digitized by Google

рила е подготовката на високообразована и предана на комунистическите идеи млада научно-техническа интелигенция.

Ние, Партията, целият народ се гордеем с талантливия отред български учени, които върху основата на марксистко-ленинската методология множат успехите на нашата наука, имат важен дял в укрепването мощта на страната.

Ние сме уверени, че българските учени, специалисти, конструктори, рационализатори и изобретатели ще дадат още по-голям принос в развитието на родната наука и техника, за осъществяване на нашата научна политика в борбата за изграждане на развито социалистическо общество в Народна република България.

Нима всички тези проблеми са само проблеми на науката и техниката? Нима това са проблеми, които интересуват само нашите учени и стопански дейци? Нищо подобно.

Това са същевременно изключително важни проблеми и на нашата идеологическа работа, проблеми, които засягат не само учените и специалистите, не само стопанските дейци, но и всички идеологически работници, трудещите се в нашата страна.

Някои другари може би смятат, че това действително са въпроси и на идеологическата работа, но само дотолкова, доколкото науката като цяло обхваща и самите обществени науки. А обществените науки, както е известно, имат голям идеологически заряд, играят огромна роля в идеологическата работа, в идеологическата борба.

Когато казвам, че проблемите на стратегията и тактиката в областта на науката и техническия прогрес са ключови проблеми и на идеологическата работа, имам предвид не само обществените науки. Имам предвид целия фронт на науката, цялата научна политика.

Защото не само без обществените науки, но и без природните науки, без математическите науки и особено без марксистко-ленинската философия, без цялостния фронт на науката не е възможно да се изгради материално-техническата база на социализма, да се усъвършенстват социалистическите обществени отношения, да се формира новият, с голяма култура, с високо идейно-политическо съзнание всестранно развит човек.

Другари,

Следващият въпрос се отнася до грижата за човека, до повишаване жизненото равнище на народа.

Трудещите се у нас от собствен опит се убедиха, че Българската комунистическа партия, Партията, изградена с такъв идеализъм и себеотрицание от Димитър Благоев, неуморно възпитавана и закалявана от Георги Димитров, служи вярно и предано на интересите на трудовия народ, на коренните интереси на България.

Целият исторически път на нашата партия, и в условията на капитализма, и в условията на социализма, недвусмислено доказа, че партийната политика е пропита с дълбок хуманизъм, насочена е към осигуряване на свободата, щастието и благоденствието на трудовия народ.

В Програмата на Партията, утвърдена от Десетия конгрес, добре е подчертано, че грижата за човека, грижата за непрекъснатото повишаване на неговото материално и духовно благосъстояние е върховна грижа на Партията.

Върху основата на Програмата на Партията Централният комитет изработи и прие на пленума от декември 1972 г. своя социална програма — така наречената от всички нас Декемврийска програма на Партията, която е конкретно ръководство в тази област. Това е забележителен документ, в който научно са начертани насоките и е въз-

Digitized by Google

приет комплексен подход при задоволяване на материалните и културните потребности на народа.

Декемврийската програма се отнася до целия етап на изграждането на развито социалистическо общество в страната. Сега, във връзка с подготовката на Единадесетия конгрес, Централният комитет ще приеме и утвърди на свой специален пленум тезиси за по-нататъшното повишаване на жизненото равнище на народа през седмата петилетка и до 1990 година. По такъв начин в тезисите ще бъдат доразвити и конкретизирани задачите на жизненото равнище за един период от 15 години.

Трябва да се отбележи, че още сега можем да отчетем сериозни постижения в изпълнението на Декемврийската програма. Значително се увеличиха реалните доходи на човек от населението. Доходите на селяните-кооператори почти се изравниха с доходите на работниците и служителите. Минималната работна заплата от 65 лева достигна още през 1973 година 80 лева при предвидени 70 лева в края на шестата петилетка.

Повиши се размерът на минималните пенсии и на пенсиите на селяните-кооператори. Увеличиха се стипендиите, добавките за деца, еднократните помощи при раждане и др. Нови придобивки получиха жените и особено майките. Бързо расте мрежата от детски заведения.

Все повече се задоволяват нуждите на хората от стоки. Значителни успехи бяха постигнати в областта на здравеопазването, в развитието на мрежата от културни институти. Вече 1 милион и 500 хиляди души от активното население преминаха на 5-дневна работна седмица.

Това са само част от социалните придобивки, които нашият народ завоюва след Десетия конгрес на Партията.

Независимо от тези успехи, пред нас стоят редица проблеми, особено като се има предвид, че през последните години покупателната способност на населението изпреварва възможностите за по-пълно задоволяване с нужните стоки и услуги. Освен това потребностите на хората, техните вкусове и изисквания непрекъснато се повишават.

Следователно и през следващия период основната линия в областта на жизненото равнище ще бъде линията на все по-пълно и комплексно задоволяване на материалните и духовните потребности на народа.

Това ни задължава още през годините на седмата петилетка:

Първо, да преодолеем недостига от някои стоки на пазара и да осигурим все по-пълното задоволяване на нуждите на трудещите се с по-качествени и разнообразни предмети за потребление. Търговията у нас трябва да усвои съвременните форми на търговското обслужване.

Второ, да решим в основни линии жилищния проблем. Това е една от първостепенните задачи в сферата на нашата социална политика. През седмата петилетка ще трябва да се изградят около 500 хиляди жилища, а до 1990 година следва да се построят общо около 1 милион и 600 хиляди апартамента.

Трето, да разширим още повече грижите на обществото за подрастващото поколение. Ускорено следва да се развива мрежата от детски заведения, с оглед в тях да бъдат обхванати почти всички деца от 3 до 7-годишна възраст. Заедно с това ще продължаваме да поощряваме раждаемостта, да укрепваме семейството и да разгръщаме неговите социални функции.

Четвърто, да усъвършенствуваме нашето образователно дело, решително да разширяваме мероприятията в областта на културата, да

Digitized by Google

създаваме все по-добри условия за духовното израстване на народа, за естетическото възпитание на младежта.

Пето, да продължим линията за усъвършенстване системата на пенсиониране и подобряване грижите за старите хора.

Шесто, да задоволим в максимална степен нуждите на населението от заведения за обществено хранене, да изградим съвременна високоефективна система за битово обслужване.

Седмо, решително да подобрим състоянието на транспорта в големите градове.

Осмо, да се подобри жизнената среда.

Във връзка с всичко това ще се повишават по-нататък реалните и номиналните доходи на населението, като растежът на работната заплата се постави в пряка зависимост главно от увеличаването на производителността на труда и качеството на производството и услугите. Ще продължават да нарастват и доходите от личното помощно стопанство.

Обществените фондове за потребление ще се увеличават, като се осигурят повече средства за развитие на образованието, здравеопазването, културата, социалното осигуряване и за допълнителни социални мероприятия.

Наша първостепенна грижа и занапред ще бъде осигуряването на стабилност на общото равнище на цените на дребно, които трябва да съответствуват на обществено необходимите разходи на труд и на качеството на стоките.

Разбира се, темповете и формите на издигане жизненото равнище зависят не само от хубавото желание, от добрите намерения, от правилните предначертания. И най-елементарната логика подсказва, че може да се потребява повече само ако се произвеждат повече материални и културни блага, ако се работи по-ефективно.

Така че основните насоки за издигане жизненото равнище през седмата петилетка и до 1990 година, които Централният комитет ще набележи, са в най-пряка зависимост от основните насоки на развитието на икономиката и на другите области на обществения живот, от тяхното осъществяване.

От друга страна обаче по-нататъшното издигане жизненото равнище не може да бъде само пасивен резултат от успешното изпълнение на задачите в икономиката и в другите области на живота. Ние трябва така да подходим, че да превърнем програмата за повишаване жизненото равнище в мощен инструмент за стимулиране на трудещите се, във важен фактор за изпълнението и преизпълнението на плановете за социално-икономическото развитие на страната и с това — да създадем допълнителни възможности за повишаване на народното благосъстояние.

Но, другари, целият този комплекс от проблеми, свързани с повишаването на жизненото равнище на народа, само икономически проблеми ли са? Или са само политически?

Действително те са и икономически, и политически проблеми. Но те са в същото време в най-висша степен и идеологически проблеми.

Нашият социалистически строй, реалният социализъм създава обективни условия постоянно да се повишава материалното и културното равнище на трудещите се. Това е заложено в самата същност на нашия строй. За да се превърнат обаче тези възможности в действителност, са необходими усилията и на работниците, и на селяните-кооператори, и на народната интелигенция — на всички трудещи се.

Това означава, че колкото е по-развита не само професионалната квалификация, но и съзнанието на всеки труженик на социализма, с колкото по-голяма убеденост той участвува в строителството на социа-

Digitized by Google

лизма, толкова повече материални и духовни блага ще бъдат произвеждани.

Да вземем друг аспект на проблема, свързан с жизненото равнище. Имам предвид системата на обслужване. В това отношение има още много и много да се желае не само по отношение на обема и разнообразието на услугите, но и по отношение на начина, по който се поднасят тези услуги, на равнището на културата, с която те се извършват.

Важно задължение на идеологическата работа е да участвува в борбата за ликвидиране на бюрократизма в цялата сфера на услугите, за премахване на бездушието и безотговорността към нуждите на хората.

Степента, с която идеологическата работа съдействува да се подобрява дейността на всички органи и предприятия, на всички работници в сферата на услугите, е също един от основните критерии при определяне на нейната ефективност.

Ето какво необятно поле за дейност се разкрива пред идеологическите работници.

Нашата идеологическа работа е призвана още по-убедително да разяснява, да изтъква, че повишаването на благосъстоянието не е задължение само на обществото, на държавата. Това е и трябва да бъде грижа и лично задължение на всеки трудещ се. Трудещите се, нашата работническа класа, селяните-кооператори, народната интелигенция държат в собствените си ръце съдбините на социалистическа България, съдбата на своето щастие и благоденствие.

Четвъртият въпрос се отнася до конкретната работа с комунистите, с хората.

Макар че по този въпрос говорих неотдавна във Велико Търново, позволете ми да го засегна отново. Връщам се отново към него, защото конкретната, индивидуалната работа с хората е живецът на нашата политическа дейност, гръбнакът на нашата идеологическа работа.

Това е ярък израз на грижата към човека, към неговите вълнения, към неговите потребности. Това е също така ярък израз на демократичността на нашия строй, който осигурява разгръщането на истинска демокрация не само на равнището на обществото като цяло, но отива по-далеч — дава възможност за изграждане на хуманни, топли, другарски отношения между хората.

Такива отношения, характерни за социализма, които извисяват морално, духовно социалистическия труженик, са наш огромен капитал. Затова грижата за чистотата в отношенията, против грубостта и безпринципността, за културни обноски, за културни взаимоотношения във всички области на живота е грижа за увеличаване на този наш капитал.

И тук отново изпъква голямото политическо и идеологическо значение на индивидуалната работа с хората. Едва ли има по-голямо политическо заблуждение от това да се смята, че индивидуалната работа с отделния комунист, с отделния човек е нещо отживяло.

Само който не разбира същността на индивидуалната работа с трудещите се, може да допусне, че сега при така динамичното развитие на средствата за масова информация, при нарастването на тяхната роля, намалява нейното значение, значението на личните контакти на ръководните кадри, на комунистите с всеки трудещ се поотделно. Колкото и важна и полезна да е работата, която вършат печатът, радиото, телевизията, всички други масови политически и идеологически средства, те не могат да изместят необходимостта от конкретна, ежедневна, делнична работа с отделния труженик.

Digitized by Google

Няма друго по-мощно, по-ефикасно средство за идеологическо и политическо въздействие от непосредствения контакт, от личното общуване. Нашата партия и всяка наша партийна организация имат богати традиции и опит в това отношение. Необходимо е да ги развиваме и обогатяваме съобразно със сегашните конкретни условия.

Животът е сложен и динамичен. С шеметна бързина се развиват процесите както вътре в страната, така и на международната арена. Възникват непрекъснато нови и нови проблеми от обществен и от личен характер. От друга страна, Партията полага усилия да въвлича все по-дейно и масово трудещите се в икономическия, политическия и идеологическия живот, да повишава тяхното социалистическо съзнание. **Това задължава всяка партийна организация, всяко партийно ръководство да взема специални мерки за постоянно общуване с хората, да изучава техните настроения и въпросите, които ги вълнуват, да разгръща индивидуална работа с тях.**

Следващият въпрос се отнася до някои аспекти на международното положение.

Другари,

Работата за подготовката на Единадесетия конгрес на Партията протича в **благоприятна международна обстановка.**

Процесът на прехода от капитализма към социализма в света продължава. Укрепват все повече политическите, икономическите, идеологическите и международните позиции на братските социалистически страни. Растат редиците и влиянието на международното комунистическо и работническо движение. Разгръща се световният революционен процес.

Голямо завоевание на човечеството е, че в последно време се засилва разведряването в международната обстановка, утвърждава се все повече в международните отношения ленинският принцип за мирно съвместно съществуване между държавите с различен обществено-икономически строй.

Огромна е заслугата на великия Съветски съюз и лично на генералния секретар на Централния комитет на Комунистическата партия на Съветския съюз Леонид Илич Брежнев за неотклонното развитие на този процес въпреки противодействието на реакционните сили.

Преди няколко дни, както знаете, в Хелзинки завърши третият и последен етап от **Съвещанието за сигурност и сътрудничество в Европа,** на което ръководителите на европейските държави, на Канада и САЩ подписаха общ заключителен документ. Вие сте запознати с работата на този международен форум и не е нужно да се впускам в подробности.

Европейското съвещание, другари, е наистина **историческо събитие в международния живот.** За пръв път в човешката история става подобна среща и се подписва такъв документ.

Значението на това събитие нараства поради факта, че се отнася **до нашия, европейския континент.** Тук, в Европа пламна пожарът на Първата световна война. Тук, в Европа, пламна пожарът на Втората **световна война.** Тук, на нашия континент, се пресичат интересите на **много** държави.

Успех за всички участници в съвещанието е единодушното приемане на Декларация за принципите, от които ще се ръководят занапред европейските държави в своите взаимоотношения. Осъществяването на тези принципи изпълва с конкретно съдържание атмосферата на международното разведряване и дава направление на по-нататъшната борба за прекратяване на надпреварата във въоръжаването.

Digitized by Google

Ние сме доволни, че и Народна република България даде своя принос за успеха на съвещанието.

Нашата международна дейност като държава, нашата дейност в международното комунистическо и работническо движение като Партия, активната международна дейност на Народното събрание, на БЗНС, на Отечествения фронт, на профсъюзите, на Комсомола, на другите обществени организации действително печелят от година на година все нови успехи.

Ние водим активна политика за установяване и развитие на мирни и дружески отношения с другите държави и народи. Това не е политика конюнктурна. Тя се ръководи от принципите на марксизма-ленинизма, от трайните интереси на народа, на международното комунистическо и работническо движение, от коренните интереси на всички народи.

Тази принципна линия ние провеждаме последователно и на Балканите, и в Европа, и в отношенията с развиващите се страни, и в отношенията с братските комунистически и работнически партии.

Върху положителните резултати на нашата международна дейност изключително благоприятно се отразяват успехите, които Народна република България постига в областта на икономиката, в социалната област, в развитието на културата, успехи, които превърнаха нашата страна в модерна социалистическа държава. Априлската линия на Партията не само осигури ускореното развитие на страната по социалистически път, но и издигна нейния международен авторитет на голяма висота. На Народна република България се гледа като на желан и търсен партньор, като на страна, която има свое определено място, своя собствена тежест в международния живот.

Разбира се, другари, ние не можем да смятаме, че всички проблеми на международната арена са вече уредени. Пред народите, пред прогресивните сили в света, пред нас като Партия и държава стоят още много проблеми и трудности за преодоляване. И на първо място, задачата е да се задълбочи процесът на международното разведряване, да стане той необратим.

Нови проблеми се поставят и пред нашата идеологическа работа. Необходимо е да продължаваме с по-широк обхват, още по-убедително да правим достояние на други народи успехите ни в социалистическото строителство. Върху нашите идеологически работници, преди всичко върху средствата за масова информация и пропаганда, пада задължението да засилят борбата против опитите за спиране или задържане на процеса на разведряването, за разширяване на този процес и във военната област.

Нашата позиция е принципна и последователна. Ние искрено водим политика на мир и разбирателство, против военните приготовления, за разширяване на културните, спортните, туристическите и други контакти и връзки. Но ние не отстъпваме и няма да отстъпваме нито на йота от нашите идейни позиции, не признаваме мирното съжителство на нашата идеология с която и да е чужда нам идеология.

Народна република България, Българската комунистическа партия и занапред ще дават своя принос за превръщането на процеса на международното разведряване в необратим процес, за разбирателство и сътрудничество между народите на Балканите, в Европа и в света.

Другарки и другари,

Усилията и успехите на вашата окръжна партийна организация в областта на партийната пропаганда са проява и част от явния подем на идеологическия фронт у нас след Десетия конгрес на Партията.

Digitized by Google

Силен тласък на идеологическата работа дадоха решенията на Февруарския пленум на Централния комитет, в които са очертани нейните основни насоки и проблеми през етапа на изграждането на развито социалистическо общество. След пленума партийните организации и ръководства активизираха своята пропагандно-агитационна и идеологическа дейност, по-успешно я свързват с потребностите на социалистическото строителство.

Нарастващите грижи на Централния комитет за идеологическия фронт, за непрекъснато формиране, укрепване и усъвършенствуване на социалистическата съзнателност на трудещите се отговарят на една обективна закономерност: в процеса на социалистическото строителство постоянно се разширяват ролята и обхватът на духовния фактор, а оттук на идеологията, на съзнателността.

Това не е случайно, защото високата политическа съзнателност е могъщ фактор за ускоряване на нашето обществено развитие; научният светоглед и социалистическата нравственост са необходима предпоставка за трудова и обществено-политическа активност; със задоволяването на материалните нужди на хората все повече ще нарастват и трябва да нарастват духовно-политическите интереси и потребности на личността.

Ето защо ние и в бъдеще ще укрепваме и развиваме идеологическия фронт на Партията, ще полагаме усилия за пълноценно използване на идеологическите аспекти на всички обществени дейности, ще засилваме борбата срещу отрицателните явления, срещу антикомунизма, антисъветизма, ревизионизма.

В заключение искам да изкажа увереност, че Бургаската окръжна партийна организация, здраво сплотена върху априлската линия на Централния комитет на Партията, ще бъде и занапред активен двигател на борбата на комунистите, на всички трудещи се в окръга за нейното осъществяване.

Бургаски окръг е един от окръзите, които се развиват особено динамично. Създадена е и се развива мощна промишлена база. Увеличават се отредите на работническата класа, расте числеността на техническата интелигенция в окръга. Извършват се и други важни икономически и социално-класови изменения като неразделна част от икономическите и социално-класовите изменения, които протичат в цялата страна.

Бургаски окръг е не само голям икономически център. Той се развива и като център, в който кипи културен живот. Вашият окръг става и важен туристически център.

Всичко това извънредно много повишава отговорността за ръководството на икономическия, политическия, културния, туристическия и идеологическия живот в окръга. Особена отговорност носят идеологическите работници, съответните партийни, държавни и стопански органи, партийните организации, земеделските дружби, Отечественият фронт, профсъюзите, Комсомолът, Комитетът за отдих и туризъм.

Дълбоко съм убеден, че окръжният комитет на Партията, неговият първи секретар другарят Ганю Ганев ще оправдаят и в бъдеще доверието, ще мобилизират силите на всички комунисти, на всички трудещи се в окръга за посрещане на Единадесетия конгрес на Партията с нови успехи, с нови победи.

Digitized by Google

РАЗВИТИЕТО НА НАУКАТА – ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ

акад. АНГЕЛ БАЛЕВСКИ
член на ЦК на БКП, председател на БАН

В Програмата на Партията се посочва, че изграждането на социалистическото общество поставя пред българската наука отговорното задължение да разработва проблеми с общонационално значение, свързани с развитието на производителните сили и на цялата система на обществени отношения. Това изисква, от една страна, широко и бързо да се внедряват постиженията на световната наука и техника и от друга, ускорено да се развиват математическите, природните, техническите, медицинските и обществените науки.

Действително след X конгрес на Партията в нашия научен фронт настъпиха дълбоки изменения. Усилията на учените се насочиха към потребностите на обществено-икономическото и духовното развитие на страната.

Изграждането на новото общество се нуждае от коренно различна, много по-мощна от досега материално-техническа база, от рязко нарастване на производителните сили в резултат на научно-техническата революция. За да се осъществи това, е необходимо науката да върви пред техниката, изследванията във фундаменталните научни области не само да предшествуват, но и количествено да превъзхождат приложните разработки. Ето защо без собствени, и то оригинални научни знания ние не ще можем да създадем нито принципно нови технологии, нито модерни машини, нито съвременни съоръжения и материали. Партията винаги е обръщала сериозно внимание и е полагала непрестанни грижи за развитието на фундаменталните изследвания, съсредоточени главно в БАН и ВУЗ. Тази линия на ЦК на БКП е много добре изразена и в изказването на др. Тодор Живков пред Септемврийския пленум (1969): „...на фундаменталните изследвания ние и занапред ще отдаваме първостепенно значение. Всяко тяхно подценяване е вредно. Защото те обслужват не само тактическите, но и стратегическите цели на нашето развитие, решават научни проблеми, които могат да предизвикат революционни изменения в техниката и промишлеността."

• • •

Тук е уместно да се спрем малко повече върху ролята и значението на фундаменталните изследвания не само защото те са най-непосредствено свързани с основната дейност на БАН, но и защото все още

Digitized by Google

съществува тук-там известно неразбиране и недооценяване на техния характер, роля и влияние върху социално-икономическите процеси.

Кои са факторите, които оправдават политиката на Партията за развитието на фундаменталните изследвания?

Това са преди всичко традициите, утвърденият приоритет и международният престиж на някои области от българската наука, където се извършват изследвания на високо, световно равнище. В тези области ние сме натрупали големи потенциални възможности, които дадоха и продължават да дават на промишлеността нови технологии, нови изделия, суровини, материали и др., като се подпомага по този начин нейното по-бързо развитие. В някои научни области като математиката, изчислителната техника, физико-химията, органичната и неорганичната химия, металознанието и технологията на металите, електрохимията, теорията на фотографските процеси, биохимията, микробиологията, философията и историята, езикознанието, литературознанието и др., бе извоюван международен авторитет, което има важно значение. Защото уважението и признанието на нашата наука в чужбина създава доверие към продукцията на нашата промишленост, доверие към нашия социален строй въобще.

На второ място ние трябва да развиваме фундаменталните изследвания, защото много от тях имат за свой обект определени райони в нашите национални граници. Повечето от тези изследвания са комплексни, нужни на държавата, защото са свързани с нашето стопанско и културно развитие. Такива фундаментални изследвания академията извършва в областта на геологическите, географските, биологическите и други науки, засягащи природните ресурси на страната.

На трето място ние сме длъжни да извършваме фундаментални изследвания, защото трябва да издигаме собственото си научно равнище, да не изоставаме от другите страни в това отношение, да разполагаме с такъв склад от научни знания, които да ни позволяват да оценяваме, да сравняваме и да възприемаме чуждия опит — научен и производствен.

На четвърто място (не по значение, разбира се) ние трябва да извършваме фундаментални изследвания, защото сме членове на голямото социалистическо семейство, което за нуждите на своите стратегически цели развива „голямата наука", свързана с развитието на световната социалистическа система. Ние участвуваме активно в комплексната програма на СИВ и в разработването на много важни проблеми на двустранна и многостранна основа с академиите на братските социалистически страни (общо над 60 важни комплексни проблеми, от които 22 по единния план за обществено-икономическо развитие на НРБ). Това осигурява на нашата страна и на българската наука престиж и качеството на равностоен партньор в икономическата и научната интеграция на социалистическите страни. Плановете за съвместна работа с Академията на науките на СССР и другите социалистически академии сами по себе си са признание за равнището на научноизследователската работа у нас!

Извън всичко това фундаментални изследвания с чисто познавателно значение са също необходими и същевременно практически много полезни, защото нашето съвремие дава много примери, които потвърждават факта, че няма научно откритие, което да не намира бързо приложение в живота, издигайки го на по-високо ниво. Нека споменем само откритието и приложението на лазера. Ето защо в наши дни няма чисто „абстрактна наука". Тя е условно „абстрактна", тъй като изучава законите на материалния свят, без да има предвид конкретни непосредствени приложения. Но тази наука създава база, върху която възникват нови производства и технологии, ускоряващи

Digitized by Google

техническия прогрес. И затова често между учените се казва, че „няма нищо по-практично от една добра теория".

В този дух трябва да се подчертае, че Българската академия на науките благодарение на своя утвърден научен потенциал и наличието на научни школи с международен авторитет поддържа високо научно ниво на фундаменталните изследвания. Това ѝ дава възможност да решава редица комплексни научни проблеми, които имат съществено значение за развитието на страната.

През последните години укрепнаха връзките на БАН с висшите държавни органи, с министерства и централни ведомства, с другите академии и редица научни организации. На нашата академия бяха възложени голям брой проблеми и теми, повечето от които имат важно значение за бъдещото развитие на страната. Трябва да се подчертае също, че нарасна значително ролята на социалната поръчка при формирането на научноизследователския план на БАН и СУ „Климент Охридски". Като примери ще си позволя да посоча само няколко комплексни проблеми, възложени на академията от Държавния съвет. Такива са: проблемът за развитието на суровинната база — природните ресурси на НРБ, и съображения за нейното използване; програмите за опазването и възпроизводството на природната среда; концепциите и програмите за използването на производствените мощности, за икономии на метал, за демографската характеристика на България, за развитието на ядрената енергетика у нас; концепцията за обществено-икономическото развитие на страната до 1990 г. и изготвянето на вариант за обществено-икономическото развитие на НРБ през VII петилетка и по някои основни проблеми до 1990 г. (в разработването на която участвуват над 800 души от различни институти, ВУЗ и др. под ръководството на Икономическия институт при БАН); тенденциите в развитието на социално-класовата структура на НРБ, тенденциите в развитието на семейството и др. Тези примери са достатъчни да подкрепят факта, че БАН действително се превръща в научна опора на нашата партия и на държавата, научна институция — призвана да решава сложни и трудни научни задачи. Ние обаче сме съвсем на ясно, че в това отношение ще има още много да се прави.

Говорейки за фундаменталните научни изследвания, които се извършват в академията, трябва веднага да подчертаем, че това не са „свободни", а НАСОЧЕНИ фундаментални изследвания, съобразени с единния план за социално-икономическото развитие на НРБ, осъществяващи същевременно и възпроизводството на самата наука.

Казаното дотук е в пълно съгласие със съображенията, залегнали в Тезисите на ЦК на БКП за основните насоки за развитието на науката и техническия прогрес през седмата петилетка и до 1990 г., които пленумът на Централния комитет, състоял се на 22 и 23 юли т. г., единодушно утвърди, а именно:

— да се разработват проблеми, които имат пряко отношение към развитието на отраслите на нашата икономика през следващия период;

— да се поддържат на ниво тези научни области, в които нашата страна има приоритет или се равнява на нивото на световните постижения;

— да се развиват бързо нови с голямо значение за практиката области на науката;

— да се отделят съответни сили за поддържане на контакт с всички модерни направления в световната наука;

— да се концентрират максимално силите по най-важните направления.

Голяма част от проблематиката на БАН е обвързана с дългосрочните планове за интеграция и сътрудничество с Академията на науките на СССР и с академиите на другите социалистически страни. Например от общо 115 проблеми по 67 се предвижда съвместна работа с академиите на страните — членки на СИВ.

Какви направления от социално-икономическото развитие на на-

Digitized by Google

шата страна до 1990 г. ще бъдат обслужени или подпомогнати от академията?

Преди всичко това са проблемите, които се отнасят до пълноценното и най-рационалното използване на природните и енергийните ресурси на страната — комплексни проблеми, в чието решаване участвуват много звена от Единния център по науките за земята, химическите институти, Единните центрове по физика, по биология, Икономическия институт и др. Геологията и физиката са задължени да дадат отговор на въпроса: на какви енергийни източници може да разчита в перспектива нашата страна? Този въпрос няма да бъде изчерпан до 1990 година, но все пак е нужно да бъдат изяснени закономерностите в образуването и разпределението на изкопаемите, да се усъвършенствуват режимите на експлоатация на атомните електрически централи, да се извърши подготовка за използването на неутронните реактори, да се изучи съветският метод за получаване на електрическа енергия чрез магнитно-хидродинамични генератори и др. Тази задача, поставена в доклада по основните насоки за развитието на науката и техническия прогрес през седмата петилетка и до 1990 г., ръководството на БАН прие като първостепенно свое задължение.

Националната партийна конференция постави изключително важната задача — повишаването на обществената производителност на труда, при решаването на която трябва да се разработят редица научни проблеми, които обхващат: създаването на нови технологии и материали; модернизацията на съществуващата материална база, на технологиите и изделията; замяната на вносни с местни суровини; икономията на ценни суровини, материали, енергия, труд и др.; усъвършенствуването на икономическите и социалните отношения . . .

Така например математическото обезпечаване на наличните ЕИМ ще разшири техния капацитет; проучванията в областта на плазмохимията ще доведат до създаване на принципно нови за нашата страна технологии; въвеждането на биологични методи в металургията ще разшири възможностите ни в тази важна област и т. н.

Науката ще даде нови материали за микроелектрониката, ще се разшири приложението на лазерите, ще се развие холографията, ще се създадат нови ензими и препарати за микробиологическата промишленост и т. н. Химията ще насочи усилията си към комплексното използване на суровините и създаването на нови технологии за преработване на отпадъчните продукти, за създаването на нови материали за всички области на народното стопанство. Трябва да се изтъкне, че в нашата академия се извършва на широк фронт научноизследователската работа в тези области, получени са значителни научни резултати, много от които са внедрени вече в практиката. Тук става въпрос за по-нататъшно разширяване и задълбочаване на работата съобразно утвърдените от пленума Тезиси на ЦК на БКП за основните насоки на развитието на науката и техническия прогрес през VII петилетка и до 1990 г.

Важно значение за нас имат изследванията по комплексната програма „Човекът и неговата жизнена среда“ в няколко аспекта: биолого-екологичен, хигиенен, технологичен и технически, организационно-правен, социално-икономически и педагогически.

Прогнозира се, че през следващите няколко десетилетия в областта на биологическите науки да бъдат направени революционизиращи открития с огромно значение за човечеството, като регулиране и управление на наследствените процеси, синтез на белтък, повишаване на биологичната продуктивност, ликвидиране на някои тежки и неизлечими болести и пр. Затова почти всички страни определят приоритетно място на биологическите науки и отделят огромни средства за тяхното ускорено развитие.

Digitized by Google

Наред с важните фундаментални изследвания с очаквано приложение биологическите науки у нас и днес решават значителни практически въпроси, свързани със здравеопазването, селското стопанство, развитието на микробиологическата и хранителната промишленост, изучаването, рационалното използване и възстановяването на биологическите ресурси, опазването на обкръжаващата среда и др.

Обаче независимо от признатите постижения в някои области, в биологическите науки у нас има изоставане от световното равнище особено в методично отношение. Това важи най-вече за молекулярната биология, която днес определя предния фронт на биологическите науки в света. Наши комисии и делегации на АН на СССР от видни учени биолози, след като се запознаха със състоянието на биологическите науки в БАН, разработиха програма за тяхното ускорено развитие, която се изпълнява вече.

• • •

Целесъобразно е да съсредоточим вниманието си и върху **обществените науки**, чиито основни насоки съвсем правилно са отразени в утвърдените от пленума Тезиси на ЦК на БКП за основните насоки за развитието на науката и техническия прогрес през VII петилетка и до 1990 г.

Ефективността на обществените науки при БАН в последно време е изключително голяма. Тя, разбира се, не се изразява пряко в материални ценности или пък в производствените резултати. Обществените науки обаче помагат на хората да вървят в крак с времето, да решават задачите на днешния ден в цялостната им многостранност, да разкриват перспективите. Тук се има предвид **икономическите науки** и тяхното значение за организирането на научно планиране, **социологическите науки и науките за управлението на обществото**, които са **изключително важни** при социализма, а също така **философско-мирогледните науки**, които влияят върху съзнанието на съвременния човек, **юридическите науки**, които подпомагат усъвършенстването на държавното законодателство и морално-правните отношения, както и значението — мирогледно и познавателно — на науките, които се занимават с **историята** на народа и на държавата, с **развоя на литературата и изкуството**, изобщо с духовния живот на обществото.

Успехите, които имаме в борбата с буржоазната идеология, дължим и на непрекъснатото, разностранното влияние на обществените науки, които се развиват и в БАН. В Програмата, приета на Декемврийския (1972 г.) пленум на ЦК на БКП, изрично се посочва, че не бива да има диспропорция между задоволяването на материалните и на духовните — на интелектуалните потребности на човека. Обществените науки, нашето социалистическо обществознание изобщо изпълняват успешно също тази сложна и трудна задача. Осъществяването на каквато и да било икономическа или научно-техническа задача не може да се разглежда днес извън целите на обществото, т. е. извън онази проблематика, с която се занимава социалистическото обществознание. В определения размер на статията ми не е възможно да се спра подробно на този въпрос, но с две думи казано: от повишената култура, от дълбокото разбиране на целите, които си поставя обществото, зависи изпълнението на неговата цялостна програма. Това показва и широкото обсъждане на състоянието на обществените науки, което бе проведено неотдавна съвместно от БАН и отдел „Наука и образование" на ЦК на БКП, с участието на членове на Политбюро и секретари на ЦК на БКП.

Ние трябва, иначе казано, да се съобразяваме с особената ефективност на обществените науки, които се развиват в Българската академия на науките, в Софийския университет и в други висши учебни

Digitized by Google

заведения, да ги укрепваме и подпомагаме, ако искаме без диспропорции да създаваме зряло социалистическо общество.

Научният потенциал на нашата академия представлява $^1/_{10}$ част от научния фронт на цялата страна. Но тази $^1/_{10}$ част разработва над 20 на сто от броя на проблемите, които са включени в единния държавен план за социално-икономическо развитие на НРБ.

От казаното се вижда, че БАН работи **целенасочено** — разработва проблеми и задачи, от разрешаването на които се очакват резултати, необходими за практиката, за различните области на цялостния ни живот. Това е една тенденция — резултат от провеждана политика и от съобразяване от страна на учените със спецификата на нашето съвремие и развитие. Нейната проблематика отговаря на главните цели на социално-икономическото и културното развитие на страната и на развитието на самата наука.

Не е необходимо нашата академия да дава много на брой приноси, а да бъдат те важни приноси, да допринасят за качествените изменения в материалната и духовната сфера на цялостния ни живот — за издигането му на по-високо равнище! Само там, където се прави голяма наука, могат да се решават сериозните и трудни въпроси на голямата практика. Без задълбочени теоретични изследвания не могат да се очакват стимулиращи (а не само обслужващи) практиката резултати.

Извършените в БАН съществени промени във връзка с концентрацията и интеграцията на научния потенциал у нас дадоха положително отражение върху **по-тясното свързване на научноизследователската дейност с потребностите на обществено-икономическото развитие на страната и ускореното внедряване на научните резултати в практиката.**

За скъсяване на цикъла „изследване—внедряване" в БАН започна **изграждането на бази за развитие и внедряване.** Техните основни функции са: да развиват до готовност за внедряване създадените по научноизследователските планове нови технологии, изделия и други разработки чрез извършването на полупромишлени и окрупнени опити и проверки.

От страна на ръководството на БАН се предприеха редица мерки по изграждането и обзавеждането на базите, но въпреки това все още не са преодолени редица трудности в тази насока, свързани главно с нерешените въпроси по капиталното строителство в академията.

Внедряването на нови технологии, нови изделия и други научно-технически постижения в производството е сложен процес, който зависи от много фактори. БАН се стреми да предлага и осъществява внедряването на големи, значителни научни резултати и научно-приложни разработки, но тяхното внедряване изисква съответно да се увеличават средствата за капитални вложения, съоръжения, материали за новите производства.

В някои случаи полупромишлените изпитания утвърждават и окончателни производствени технологии, обаче те са свързани с изразходването на значителни средства. Предприятията не поемат финансирането на полупромишлените изпитания, а това не е и по силите само на академията. Например за внедряването на някои научни постижения на академията като „Технология за кисело блестящо поме-дняване", „Стартерен оловен акумулатор" и редица други се положиха неимоверно големи усилия, които в продължение на години ангажираха вниманието не само на научните сътрудници — автори на предложенията, но и на много отговорни работници от единните центрове, ръководството на БАН, Комитета за наука, технически прогрес и висше образование и други висшестоящи организации.

Внедряването на друга група научно-технически постижения е свързано с известен риск, тъй като значителна част от производството

Digitized by Google

ще бъде предназначено за износ, а пазарите не са проучени достатъчно. Като пример в това отношение може да се посочи внедряването на метода за получаване на неон и хелий от въздуха чрез построяването на промишлена инсталация в МК „Кремиковци".

Нашата академия среща значителни трудности при намирането на конкретен внедрител на някои от научните резултати. Не е рядкост явлението, когато се сменяват няколко завода внедрители, а прилагането на постиженията се протака неоправдано много време.

Внедряването на най-значителните научни достижения на БАН (а и не само на нея) е свързано с големи капитални вложения за строителство на нови цехове и заводи, за суровини и пазари. Всичко това не е във властта и компетентността на нашата академия, а може да се осъществява само със специални решения на висшите държавни органи. Пример за такъв начин на действие е приетото през този месец разпореждане на Министерския съвет за развитие на промишлеността на фотоматериали на базата на получени в БАН научни резултати.

* * *

Разглеждайки основната дейност на академията, не можем да не засегнем и въпросите, които се отнасят до организацията и управлението на тази дейност. Преустройството, което се извърши през последните години в академията, интегрирането ѝ със Софийския университет, изграждането на единните центрове за наука и подготовка на кадри се оказа правилно и то дава своите добри резултати. Едно от най-важните постижения на преустройството е създаването на единен научноизследователски план, еднакво задължителен и за академията, и за университета. Изработиха се нови съвместни прогнози, концепции и програми, за изпълнението на които се включи целият потенциал на БАН, университетът и други функционално интегрирани звена. Това е правилна линия и интеграцията трябва още да се разширява и с другите висши учебни заведения, предимно техническите.

Заедно със сполуките обаче трябва да се отбележи, че има още много нерешени проблеми и трудности както в механизма на управлението на научноизследователската дейност, във взаимодействието и връзките на звената с ръководството (двупосочно), така и по отношение на материално-техническата база, финансирането, издигането равнището на кадровия потенциал и др.

Има въпроси, които могат да се решат в БАН, например усъвършенстуването на механизма на управлението на академията. Ето защо в последно време нашето общо събрание взе решение да се внесат за обсъждане някои целесъобразни подобрения, в това число и допълнения на текстове от устава на БАН, с цел да се подобри механизмът на управлението. Подготвят се и правилник за приложение на устава, правилник за работата на единните центрове и други документи, които ще внесат по-голяма яснота и по-добър ред във взаимоотношенията между звената и центровете, между центровете и ръководството на академията.

Без да се нарушава единството на БАН, вече се предвижда да се дадат значително по-голяма самостоятелност и права, тъй като това са най-хомогенните и компетентни звена в отделните области на науката.

Но има въпроси, които академията не може сама да реши. Тук следва да се посочи незадоволителното състояние на материалната база на нашата академия, недостигът на научна и уникална апаратура, липсата на помещения за някои институти (особено по обществените науки).

Digitized by Google

Действително ЦК на БКП и Министерският съвет приеха специално постановление от 2 януари 1974 г. за изграждане с ускорени темпове на единна материално-техническа база на БАН и Софийския университет за периода до 1990 година, като за целта се предвиждат около 440 милиона лева. Проучвателните и проектантските работи във връзка с научно-учебния комплекс за природо-математическите науки в района на Лозен са в ход. Но докато този комплекс стане напълно готов, ще минат вероятно много години. Очевидно е, че през това време ще бъде по-целесъобразно да се пристъпи към съответно строителство и на 4-ти, и на 7-ми километър. Иначе ще се вържат ръцете на силни институти, които дават много и за науката, и за практиката. Тези съображения се подсилват и от обстоятелството, че средствата, предвидени за строителството в академията, не се усвояват своевременно от строителните организации изпълнители. Не се въведоха в експлоатация редица институтски сгради (например сградата на Института по микробиология трябваше да бъде предадено още преди три години; закъснява се много строителството на сградите на Института по техническа кибернетика, Геофизичния институт и др.).

Превъоръжаването и модернизацията на научноизследователската дейност, на научно експериментиране е кардинален въпрос за нашата наука. Това напълно съответствува на започналия важен процес на реконструкция и модернизация на промишленото ни производство. Без превъоръжаване на научноизследователските институти с нови, съвременни апаратури и модерни методи нашата наука не може да се развива на съвременно ниво.

За да се подобри фондовъоръжеността на БАН и се осигури необходимото разширяване и модернизиране на материално-техническата база на най-важните стратегически направления на науката, размерът на капиталните вложения за машини и съоръжения за седмата петилетка трябва да се увеличи с около 20 000 000 лева. По този начин ще се запази темпът на нарастването на активните основни фондове през годините на седмата петилетка, което ще бъде реална предпоставка за изпълнението на задачите и за постигането на съответствуващи на съвременните изисквания резултати в различните области на нашата наука.

Сериозни трудности съществуват и във връзка с финансирането на академичните звена от единните центрове за природо-математическите науки, по-точно на звената, които имат статут на небюджетно (сметно) финансиране от сключване на договори по теми и задачи, възложени от ДСО и централни ведомства. За преодоляването на тези трудности вече бе изготвен специален съвместен доклад от КНТПВО и БАН до Министерския съвет.

По отношение планирането на науката напълно споделяме записаното в утвърдените от пленума на 22 и 23 юли т. г. Тезиси на ЦК на БКП за основните насоки на развитието на науката и техническия прогрес през седмата петилетка и до 1990 година, че трябва да се върви към рационално опростяване на планирането особено в областта на фундаменталните изследвания.

Тук следва да се изтъкне и обстоятелството, че БАН винаги е получавала конкретна помощ и поддръжка от Политбюро и от Секретариата на ЦК, от отдел „Наука и образование" на ЦК на БКП, от КНТПВО, както и от други държавни органи. Не може да не отбележа и все по-нарастващата роля на партийните органи и организации в системата на БАН, тяхната активна политическа и организационна дейност за сплотяване на силите на академичните колективи и за издигане равнището на научно-производствената и възпитателната дейност.

Digitized by Google

ОПИТЪТ НА СОФИЙСКАТА ГРАДСКА ОРГАНИЗАЦИЯ

СТЕФАН ДОСЕВ
секретар на ГК на БКП — София

Модернизацията и реконструкцията са обективен процес, едни от основните форми на приложение на резултатите от научно-техническата революция в общественото производство. Той се определя от високите темпове на развитие на нашата икономика, които изпреварват прираста на трудовите ресурси. Възможностите на страната за увеличаване обема на капиталните вложения също имат определени граници. Възниква необходимостта да се осигури по-висок растеж на производителността на труда и обема на производството при относително забавени темпове на изграждането на нови основни фондове. В тази насока действуват и засилването на интеграционните процеси между социалистическите страни и преди всичко със СССР.

Модернизацията, реконструкцията и свързаното с тях внедряване на нови технологии е сложен и многостранен процес, който поставя за решаване въпроси от различно естество. Това изисква да бъдат обединени усилията на регионалните и отраслови органи за ръководство и управление на икономиката. Преди всичко се налага необходимостта от по-компетентно и по-конкретно партийно ръководство на тези процеси на всички нива на управление. Опитът на Софийската градска партийна организация показва, че тази сложна задача може успешно да се реши само когато тя стане непосредствено дело на комунистите и в изпълнението ѝ активно участвуват всички масови организации и трудещите се.

Ръководено от това разбиране, бюрото на ГК на БКП през 1973 година утвърди комплексни програми на 75 основни предприятия на територията на столицата. Стратегическите цели, заложени в тях, бяха: да се постигнат качествени изменения в производствената структура; да се въведат високопроизводителни технологии; да се издигне равнището на механизацията и автоматизацията на производствените процеси; да се подобрят условията на труда и паралелно с това да се усъвършенствуват системите на управление на предприятията.

При съставянето и изпълнението на програмите се натъкнахме на някои трудности. Наред с плановото осигуряване и обвързване на финансовите и материалните ресурси трябваше да се преодолява психологическата бариера както сред изпълнителите, така и сред ръководителите на предприятията, обединенията и министерствата.

Градската партийна организация съвместно с профсъюзните и комсомолските организации положиха много усилия, щото програмите да станат неразделна част от плана за социално-икономическото развитие на трудовите колективи.

Главното, което успяхме да постигнем, е създаването на система за ръководство и управление на процесите по модернизация и рекон-

Digitized by Google

струкция, която все повече се съчетава с организаторската, политическата и идеологическата работа. Към бюрото на ГК под ръководството на първия секретар е изградена оперативна група по въпросите на модернизацията и реконструкцията на производствените мощности. В нея влизат изтъкнати стопански и държавни дейци, научни работници, секретари на ГК. Тя разработва проблемите, оказва съдействие и упражнява контрол за реализацията на проекта. Районните комитети на БКП следят и упражняват местен партиен контрол за изпълнението на приетите програми. Те са непосредственият организатор на политическата и идеологическата работа, за да придобиват все по-голямо съдържание указанията на др. Т. Живков — на научно-техническия прогрес да се гледа като на съставна част на класовата борба за развитие и укрепване на позициите на социализма вътре в страната и на международната арена. Можем да отчетем, че нарасна уменето на партийните, стопанските и обществените ръководства комплексно и творчески да използват цялото многообразие от форми и средства за разясняване на политическата и социалната същност на борбата за висока обществена производителност на труда, за производството на повече и по-качествена продукция. Да обединяват и мобилизират колективите за постигане на цели от голяма обществена значимост.

На второ място стои въпросът за внасяне на плановост при провеждането на модернизацията и реконструкцията. Определящо значение тук има изборът на предприятията, от които да започне този процес. В това отношение ГК на БКП се съобразяваше с няколко фактора. Главното изискване беше те да имат определена трайна перспектива в производството, с насоки за специализиране на продукцията и с възможности за увеличаване на нейната серийност. Предимство имат предприятията със структуроопределящо значение за регионалната икономика, а в редица случаи и за отрасъла. Отчита се също и готовността им за извършване на модернизация и реконструкция паралелно с изпълнението на напрегнатите настоящи планове. Например през 1975 година промишленото производство в тях ще нарасне с 15,9 на сто, заетият персонал ще запази равнището на 1974 година, а печалбата ще се увеличи с 25 на сто. В тази връзка се взеха предвид такива фактори като организационния опит, кадрите и състоянието на партийно-политическата и идеологическата работа.

Натрупаният опит от първата година със сравнително ограничения брой предприятия послужи като база и през 1975 г. процесът обхвана по-голямата част от предприятията от всички отрасли и дейности на територията на града. Пристъпи се към реализация на една разгърната програма, разработена и осъществявана под ръководството на градския и районните комитети на Партията. В нея са включени над 40 промишлени предприятия, произвеждащи 52,5 на сто от общия обем на промишлената продукция в столицата.

Следващата задача в това отношение е да разработим комплексна действена програма за модернизация и реконструкция на цялата икономика на столицата, която да служи като основа за управление на този процес в перспектива.

Важен момент в работата по това направление е създаването на предпоставки за научен подход при решаването на различните проблеми. За тази цел при изготвянето на програмите беше привлечена голяма част от научния потенциал в столицата. Изградиха се работни групи, в които непосредствено участвуваха дейци от научноизследователски институти и преподаватели от ВУЗ.

Стремежът е процесът на модернизацията и реконструкцията да се съгласува с решаването на главните проблеми на отрасловата специализация чрез създаването на районни научно-производствени зони и съчетаване на териториалното социално-икономическо планиране с терито-

Digitized by Google

риално устройство и градоустройствено планиране. Комплексният подход е продиктуван от сложността и многообразието на задачите и необходимостта за пълно съгласуване във времето и пространството на взаимно преплитащите се разнострани дейности. Осъществяването на този процес неминуемо води до промяна на структурата на най-активната част на производствените фондове — машини и съоръжения.

За динамиката в обновяването на производствените фондове вследствие на модернизацията и реконструкцията са показателни данните на СЗ „Кл. Ворошилов", където за година и половина коефициентът на обновлението на основните производствени фондове достигна 0,46, на завод „Витоша" — 0,30 и на завод „Стинд" — 0,12. Отчитайки ролята на физическото износване и особено на моралното изхабяване, сроковете за обновяване на основните фондове бележат тенденция на значително съкращаване. Това означава, че на модернизацията и реконструкцията трябва да се гледа като на непрекъснат процес. С него ние свързваме превъоръжаването на производството. Добри резултати са постигнати в стъкларския завод „Стинд", където нивото на механизация се повиши над 30 на сто, в захарния комбинат „Малчика", млекокомбинат „Сердика" и др. В МК „Кремиковци" и КОЦМ „Д. Ганев" се предвижда използване на електронноизчислителна техника за управление на технологическите процеси.

Внедряването на новата техника ни позволи да преминем към по-ефективни съвременни технологии. В завод „Витоша" беше внедрено лепене вместо на шиене при изработването на мъжки костюми, а в завод „Чавдар", „Я. Доросиев" и „Девети септември" на екструдерно отливане ходилата на обувките.

Всичко това направи възможно по-бързото усвояване на редица изделия на съвременно техническо и технологическо равнище. В ЗММ се внедряват металорежещи машини с цифрово програмно управление, в ЗТТТ — нови автоматични телефонни централи и пр.

Повиши се качеството на произвежданите изделия в заводите „Витоша", „Стинд", „Девети септември" и др.

Модернизацията и реконструкцията дадоха възможност по-успешно да се решава поставената от Партията задача за най-ефективно използване на материалните и енергетичните ресурси. Само през 1974 г. е реализирана икономия от суровини, материали и горива за над 41 милиона лева.

Въвеждането на нова техника и технология обективно поражда изменения в организацията и управлението на предприятията. Старите методи и форми вече не отговарят на големите мащаби и сложния характер на производството в условията на специализация и коопериране. Тази трудност се преодолява чрез използването на съвременна техника за управление и преди всичко на изчислителна техника. Създадоха се предпоставки за изграждане на автоматизирани системи за управление, които са обект на проектиране в тези предприятия.

Специфично се проявяват процесите на модернизацията и реконструкцията в строителството. Задачите на партийните органи и организации в този отрасъл се определят и от потребността да се развие и усъвършенствува базата на самото строителство. В този смисъл, учейки се от богатия опит на Москва, ние планираме модернизация и реконструкция на домостроителните комбинати с цел тяхното производство да се доведе до пълна комплектност — проектантска, конструкторска и технологична. Главният резултат от тези процеси трябва да се определя от възможността относителният дял на довършителните работи рязко да намалее. Вече се експериментират и внедряват нови системи и технологии на строителството.

В отрасъл „Транспорт" реконструкцията и модернизацията се насочват главно към ускорено изграждане и разширяване пропускател-

Digitized by Google

ните възможности на транспортно-комуникационната система. Въвеждат се в експлоатация многообемни превозни средства. Повишава се автоматизацията и механизацията на товарно-разтоварните работи. Усъвършенствува се управлението, планирането, диспечеризирането и контролът на товарооборота и пътнико-потоците на основата на внедряване на електронноизчислителни машини и автоматиката.

Стремежът ни да подобряваме структурата на управление, да създаваме крупни производствени единици способствува за по-ефективното протичане на процесите на модернизация и реконструкция. В духа на новите изисквания и критерии, които ЦК на БКП определи, да оценим равнището на разработените проекти, като по-голямо внимание се отдели на премахването на ръчния труд, увеличаване степента на механизация и автоматизация на производствените процеси.

Ускореното внедряване на модернизацията и реконструкцията създава условия за решаване и на редица социални проблеми. На първо място изпъква промяната в условията и в характера на труда. То се обуславя от обстоятелството, че новите конструктивни и технологически решения са съобразени със съвременните ергономични изисквания. Постепенно изчезват операциите, изискващи тежък изморителен труд. Тази тенденция вече осезателно се чувствува в СЗ „К. Ворошилов", ЗТТТ, ЗИТ и други заводи и организации. Повишават се изискванията за културно-техническото равнище на работническата класа. Комплексната автоматизация на технологическите процеси се допълва с автоматизация на функциите на контрола и управление на производствените процеси. Обективно трудът на работника се изпълва все повече с инженерно съдържание, засилва се творческият му характер. Настъпват изменения в някои елементи на производствените отношения. Създават се повече предпоставки за преодоляване съществуващите различия между умствения и физическия труд. По-сложната техника и технология изискват бързото повишаване на квалификацията и преквалификация на наличните кадри в предприятията. Например само в КОЦМ „Д. Ганев" след реконструкцията и модернизацията броят на работниците с ниска квалификация от 130 ще се намали на 35, със средна — от 520 ще се повиши на 625 и с висока от 332 на 616. Това наложи да се организира обучението на работниците по предварително изготвени учебни програми в школи и професионално-учебни центрове. Беше утвърдена на пленум на ГК на БКП специална програма за издигане равнището на обучението в средните училища. Потенциалните възможности за висока ефективност на реконструираните предприятия се превръщат в реалност при условие, че трудещите, които боравят с поверената им техника, се отнасят с чувство на грижливи стопани и проявяват стремеж към най-пълното ѝ използване. За тази цел ние насочихме вниманието на обществените и стопанските органи в предприятията паралелно с професионалната квалификация да се повишават и икономическите знания на трудещите се. Сега в София функционират 3206 звена с около 48 000 участници, в които тематиката е из областта на конкретната икономика.

Комплексността на резултатите и богатите възможности, които модернизацията и реконструкцията предоставят, определят особеното ѝ място в стопанската политика на ГК на БКП. Те все повече се превръщат в онова звено, чрез което можем да решим главните проблеми на социално-икономическото развитие на столицата и което в крайна сметка се оказва решаващо в повсеместните условия за повишаване обществената производителност на труда. Ето защо за ускоряване на този процес и ефективното му управление се проведоха редица мероприятия. Голямо значение и активно влияние имат пленумите на ГК и РК на БКП, научно-практическите конференции, срещите за

Digitized by Google

обмяна на опит между предприятията. Особено внимание отделяме на партийния контрол и взискателност при изпълнението на комплексните програми за модернизация и реконструкция. Все повече тематиката на партийните събрания, на заседанията на комитетите и бюрата се свързва с модернизацията и реконструкцията. Утвърди се като постоянна практика отговорни стопански ръководители да отчитат своята работа и личния си принос за ускоряване на тези процеси. Значителна част от комунистите — ръководители и изпълнители, получават партийни поръчения, свързани с модернизацията и реконструкцията. Примери в това направление има в ХЗ „Антон Иванов", СЗ „Кл. Ворошилов", ф-ка „Лиляна Димитрова", млекокомбинат „Сердика", захарен комбинат „Малчика", завод „Стинд" и др.

Всички столични районни комитети на заседания на бюрата, на съвещания, на срещи с актива периодично оценяват извършената работа, приемат мероприятия за ускоряване на процеса, за преодоляване на проявилите се слабости и недостатъци. Всичко това се извършва в тясно сътрудничество с отрасловите ръководства, министерствата, ДСО и ведомствата. Този стил се налага и в заводските партийни организации. Без тяхната активна организаторска и политическа работа, без пълната мобилизация на целите колективи за осъществяване на реконструкцията на успех не може да се разчита. Изложиха се промени и в съдържанието и формите на масово-политическата работа сред трудовите колективи. Стремежът е тя да се свързва органически с непосредствените задачи за повишаване ефективността на производството в конкретната организация, предприятие, цех, смяна. В условията на петдневната работна седмица с голяма острота се поставя въпросът идеологическата работа да не се ограничава в рамките на организираните форми в предприятията. Увеличаването на свободното време е фактор за повишаване на квалификацията, образованието и културата. Пред нас стои задачата по-рационално да организираме седмичния отдих на трудещите се, планомерно да провеждаме система от мероприятия, които да способствуват за идейното и духовното израстване на личността.

Процесите на модернизация и реконструкция поставят и някои проблеми, свързани с по-нататъшното усъвършенствуване на социалистическото съревнование. Сега то изпълнява качествено нова роля в развитието на икономиката и възпитанието на трудещите се. Към неговата организация и ръководство се поставят нови изисквания: да бъде не само могъщо средство за развитието на творчеството на трудещите се, но и основна форма за усъвършенствуване на производствените отношения; да способствува за ускореното внедряване на науката и техниката в производството; да повишава неговата ефективност. Опитът на Москва ни помага непрекъснато да усъвършенствуваме организацията на съревнованието. Критерии за неговата ефективност са: намаляване на материалните и трудовите разходи за единица продукция, повишаване качеството и подобряване използванетс на производствените фондове, ускоряване на процесите на модернизация и реконструкция на мощности.

За да се утвърдят положителните резултати и да се реализират докрай програмите, необходимо е да се преодолеят някои слабости и неблагополучия. Сериозна пречка за осъществяването на процесите по модернизацията и реконструкцията е ниската степен на специализация и неизяснеността на производствените програми в перспектива на някои предприятия и организации. В отделни случаи стопанските обединения и ведомства подценяват модернизацията и реконструкцията и създават реални предпоставки програмите да остареят в морално отношение или въобще да не се реализират. Опитът показва, че особено е наложително да се координират плановете за техническия

Digitized by Google

прогрес, производствената програма, плановете за проектиране и строителство. Тук съгласуваността в действията и строгата дисциплина трябва да бъдат закон за всички органи и организации.

Очевидна е и нуждата от пълна, нормативно уредена координация между заинтересованите звена при изграждането на автоматизираните системи за управление, бързо да се внедрява съветският и на другите напреднали страни опит. Необходимо е конкретно да се определят стимулите на звената, в които се осъществяват модернизацията и реконструкцията. По-цялостно да се провежда политика за рационално преразпределяне на материалните и трудовите ресурси за бързото решаване на някои строителни и други проблеми в най-важните за столичната икономика звена. Сега съществуващата инвестиционна политика не съдействува напълно за преимущественото развитие на перспективните отрасли и предприятия в столицата.

Тези слабости не могат да бъдат отстранени в кратки срокове с традиционните методи и форми на работа. Ето защо ние насочваме усилията си към прилагането на програмно-целевия и комплексен подход като неотменима задача на всеки колектив, на всяко ведомство. Към по-широко внедряване на системи от машини за комплексна автоматизация и механизация в най-важните производствени процеси във всички отрасли, увеличаване единичната мощност на основните технологически агрегати.

Като осъществяваме последователно програмите за реконструкция и модернизация, ние сме уверени, че ще създадем условия столичната икономика да се развива в съответствие с изискванията, поставени на Националното съвещание на 5 май т. г. от др. Т. Живков, и ще реализираме основните насоки за развитието на страната през седмата петилетка и периода до 1990 година.

ВАЖНА ЗАДАЧА

ЛАЗАР РАНДЕВ
секретар на ОК на БКП — Хасково

Централният комитет на БКП в своите решения винаги е подчертавал необходимостта в промишлеността непрекъснато да се търсят и прилагат мероприятия, водещи до интензификация и бързо повишаване ефективността на производството. Един от главните фактори в това отношение е обновлението и модернизацията на основните производствени фондове.

Постиженията в промишленото производство на Хасковски окръг през първите години на шестата петилетка бяха радващи, но те не отговаряха на порасналите изисквания на Централния комитет на нашата партия за ускорено внедряване на техническия прогрес.

Анализът на структурата на основните производствени фондове показа, че около 35 на сто от тях са на възраст над 15—20 години. Наред с физическото при голяма част от тях е налице и морално износване, което се обуславя от бурното развитие на научно-техническия прогрес във всички отрасли на промишлеността. Всичко това ни подсказва явната необходимост от реконструкция и модернизация на основните фондове.

С голяма настойчивост окръжният комитет на Партията изясни редица проблеми на отделните предприятия, част от които успешно се

Digitized by Google

изпълняват, а други се заложиха за решаване в годините на шестата, а сега и на седмата петилетка.

Изпълнението на тези мероприятия дава добри резултати. Постановката на ЦК на БКП и Министерския съвет, че реконструкцията и модернизацията не е кампанийна задача, а един процес, в който постоянно трябва да се търсят и намират най-ефективни технически, технологически и организационни решения, се претворява в практиката.

В Химкомбината — Димитровград бе пуснат първият промишлен агрегат в социалистическия лагер за високотемпературна газификация на мазут при атмосферно налягане. Постепенно се премина към производство на амоняк и метанол само от мазут. Изменението на технологията намали значително броя на хората, занимаващи се с тази дейност, освободи за народното стопанство близо 100 млн. квтч. електроенергия и 922 000 т пара годишно. Докато през 1962 г. в амонячното производство един човек е произвеждал годишно по 143 т амоняк, то през 1972 г. се достига до 359 т амоняк и метанол. За осъществяването на тази реконструкция бяха изразходвани 2,5 млн. лв., а общият икономически ефект за една година бе над 3 млн. лв.

Изключително важно изискване към реконструкцията и модернизацията е тясното им свързване с комплексното използване на суровините и материалите.

В завода се организираха производства на базата на отпадъчните продукти и полуфабрикати. Такива са например диметилсулфат, използващ отпадащия при ректификацията на метанола диметилетер, и много други.

В циментовия комбинат „Вулкан" се оползотворяват пиритните угарки от Химкомбината, а сгурията на ТЕЦ „Марица—3" се използва за производство на пенобетон.

Само преди година бе завършен първият етап от реконструкцията и модернизацията на фабрика „Свила". Съществуващите 1340 механични ловители бяха демонтирани и внедрени два свилоточни автомата с общо 800 ловителя. В резултат на това бе намален влаганият труд за единица продукция от 21,75 лв. на 8,43 лв.

Докато преди реконструкцията 1 работник е обслужвал от 10 до 16 ловителя, то сега обслужва от 40 до 60.

Друго предимство на реконструкцията е създадената възможност за въвеждане поточност в работата, в резултат на което се подобри организацията на производството. Пълната себестойност на единица продукция след преминаване от механичното оборудване към автоматичното се намали с над 11 лв.

През 1973 и 1974 г. ръководствата на СД „Местна промишленост и битови услуги" — Хасково също вложиха значителни усилия за подобряване на работата на производствените поделения по линията на реконструкцията и модернизацията.

По инициатива на партийните, профсъюзните и комсомолските организации при реконструирането на редица обекти от системата на дирекцията се вложи много доброволен труд от колективите. Това помогна за своевременното им завършване, без да се изчакват строителните организации.

За подобряване на търговското обслужване и общественото хранене са преустроени, модернизирани и обзаведени 55 обекта. Добър пример за това е направеното в най-големия магазин за хранителни стоки в окръга — халите в Хасково. След реконструкцията му стокооборотът още през първите 6 месеца нарасна с 41 на сто.

Какви основни изводи належи досегашната практика?

Преди всичко не винаги и не навсякъде ефективността и целесъобразността от реконструкцията и модернизацията бяха добре мотивирани.

Digitized by Google

На този проблем се гледаше най-често като технически, в това число и от партийните ръководства. Не се оценяваше достатъчно неговата икономическа, политическа и социална същност.

Не се използваха капиталните ремонти за реконструкция и особено за модернизация на производството.

Имаше и редица трудности в работата с държавните стопански обединения и министерства. Много от тях не проявиха необходимата отзивчивост за изясняване на проблемите и разработване програмите на предприятията.

Съществен недостатък беше и слабото взаимодействие на предприятията с ЦНИРД и БТР. Според нас, именно тук решаваща роля имаха да играят държавните стопански обединения. Те трябва да бъдат главният ръководен, координиращ орган, да насочват така работата на ЦНИРД, че тематиката им да бъде в най-тясна връзка с проблемите на материалното производство.

Ръководствата на предприятията незадоволително използваха съществуващите източници за финансиране мероприятията на реконструкцията и модернизацията.

Ето защо ние пристъпихме към още по-обстойна и задълбочена работа по проблемите на реконструкцията и модернизацията.

Как подходихме?

Бяха определени 12 предприятия, в които се започна изготвянето на конкретни програми за реконструкция и модернизация. Целта беше да се натрупа опит, който да послужи като образец за другите колективи. Предимство в подбора се даде на онези предприятия, които са структуроопределящи за окръга, имат по-голямо значение за националната икономика и са типични обекти, подлежащи на реконструкция и модернизация. Програмите предвиждаха проблеми, които ще се осъществяват през периода 1974—75 г., за седмата петилетка и до 1990 г., т. е. така, както се третират и в постановление № 13 от 10. V. 1973 г.

По инициатива на окръжния комитет на Партията ръководителите на основните предприятия и представители на отдел „Промишлено-стопански" посетиха почти всички държавни стопански обединения, които имат клонове на територията на Хасковски окръг. Много от тях проявиха пълно разбиране по въпросите на реконструкцията и модернизацията. Бяха издадени заповеди, по силата на които към съществуващите работни групи по места прикрепиха представителите на обединенията и техните центрове за научна и развойна дейност.

Но още тук трябва да кажем, че редица ДСО закъсняха много с намесата си. Те или не изпратиха свои специалисти, или тези, които дойдоха, нямаха възможност и пълномощия да решават такива крупни задачи за по-дълъг период от време.

В комплексните програми се извърши анализ на равнището на техниката и технологията. На базата на този анализ се създаде техническата и икономическата обосновка за необходимостта от реконструкция, модернизация и автоматизация на производството.

Ръководствата и специалистите от предприятията под непосредствения контрол и със съдействието на партийните комитети и прякото и активно участие на комунистите дадоха своите виждания по развитието на производството и технологията на базата на постиженията на сродните отрасли в напредналите страни. След това започна един дълъг, труден и много често мъчителен път за съгласуването на програмите със съответните ДСО и министерства.

С успехи и разочарования ние набрахме доста опит и заедно с партийните и стопанските ръководства търсехме най-рационалния път за изготвянето, съгласуването и утвърждаването на комплексните програми.

Digitized by Google

Например разработената комплексна програма за реконструкция, модернизация и автоматизация на Химкомбината предвижда реализацията да се извърши на два етапа, след осъществяването на които стоковата продукция трябва да нарасне два пъти, а печалбата — над 300 на сто. Рязко увеличаване ще получат и всички останали синтезиращи икономически показатели.

Трябва да отбележим, че ДСО „Тежка химическа промишленост" оказа голяма помощ при изясняване перспективите на завода и разработването на комплексната програма. Задълбоченият творчески анализ в разработката и решенията в нея, съобразени с най-новите тенденции в химията, я направиха образец за другите партийни и стопански ръководства от окръга, как трябва да се подхожда при решаване проблемите на реконструкцията, модернизацията и автоматизацията на производството. ОК на БКП използва програмата на Химкомбината при всички срещи и обсъждания с партийните и стопанските ръководства от окръга.

Значителен принос в това голямо дело имаха партийните организации и особено заводският партиен комитет. На свои заседания те изслушваха ръководители и контролираха хода на реконструкцията, като изпращаха с партийни поръчения комунисти към определени обекти за непосредствен контрол. Работните групи за подготовката на комплексната програма се утвърдиха в ЗПК, като към техния състав бяха предявени високи изисквания. Те се оглавиха от най-отговорни и подготвени комунисти специалисти.

Партийният комитет осигури лектори по проблемите на реконструкцията и модернизацията, тъй като по тях съществуваха редица неясноти. Комплексната програма беше обект на обсъждания на специални заседания на ЗПК, на които се препоръча да бъдат застъпени повече мероприятия от социален характер и за обезгазяване на атмосферата.

Натрупал значителен опит в химическата промишленост през повече от 23-годишния период на съществуване, създал значителни производствени мощности, концентрирал висококвалифицирани работници и специалисти, на колектива на Химкомбината беше възложено да преодолее още един връх по пътя на техническия прогрес, като потвърди по такъв начин своята политическа и техническа зрелост.

Във фабрика „Свила" ходът на реконструкцията се следеше отблизо от бюрото и партийната организация с активното участие на партийния секретар. По тяхна инициатива и препоръка се извърши подготовка на група работници за запознаване с новото оборудване на фабриката. Това стана без откъсване от производството и най-често след работно време. Така беше подготвен предварително експлоатационен персонал и пускът на новата техника премина без усложнения.

На специален пленум окръжният комитет на Партията направи практически изводи и взе решения да се ускори процесът на усъвършенстването на производството. Считаме, че пътят, извървян досега, беше труден, но единствено правилен и верен. Изработените програми изясниха много от проблемите на предприятията по реконструкцията и модернизацията. Набран бе ценен опит от ОК на Партията, партийните и стопанските ръководства.

Разбира се, най-важният момент е осъществяването на изработените проекти за реконструкция и модернизация. На базата на комплексните програми да се направи обобщаване, да се види какъв е обемът на строително-монтажните работи, които предстоят да се извършат в предприятията на територията на окръга, да се степенуват задачите.

Могат да се направят много добри комплексни програми, пълни

Digitized by Google

проектни разработки, даже и средства да се осигурят, но ако няма кой да ги осъществи, работата ще изостане и проектите ще остареят.

През 1974 г. общо за промишлеността са изразходвани 45,3 на сто от общите капитални вложения за окръга. От тях за реконструкция и модернизация на основните производствени фондове са вложени 21,8 на сто. За 1975 г. този процент ще порасне на 43,5 на сто.

С решение на бюрото се изгради „Технически съвет" като помощен орган на окръжния комитет на Партията по разработването и внедряването на реконструкцията и модернизацията. В него влизат ръководители и специалисти от различните отрасли на окръга. Заседанията на този съвет се ръководят от първия секретар на ОК на БКП или секретаря по промишлеността.

Преди обсъждането всеки член на съвета получава резюме от програмата за реконструкция и модернизация на съответното предприятие, както и пълни справки за икономическото състояние на звеното в края на всеки период. Това дава възможност разработката да се подложи на строг технико-икономически анализ, както и да се свери с тенденциите на окръжната икономика. Много от програмите бяха приети при първо разглеждане, други (ТК „Тракия" — Хасково) с известни препоръки, а трети, като разработките на ДЦК „Вулкан", МЗ „Клокотница" и завод „Христо Смирненски", бяха върнати за доработване. Успешно преминалите през техническия съвет разработки, както и онези с малки препоръки, бяха допуснати до заседанията на бюрото на ОК на БКП, където се разглеждаха отново и се утвърждаваха. Тази форма се оказа много ефективна.

Досега са разработени 44 комплексни програми. От тях 7 са утвърдени и приети в бюрото на ОК на БКП, а 37 в бюрата на съответните ГК на БКП и ИК на ГНС. В момента се разработват около 18 други програми. В съответните ДСО са съгласувани 33.

През последните години настъпиха определени положителни изменения в работата на ОНС по планирането и ръководството на промишленото производство и по внедряването на научно-техническия прогрес. Преодоляно е вече незадоволителното участие и помощ на някои негови органи при изработване на комплексните програми за реконструкция и модернизация. Натоварен е специален служител да се занимава с тези проблеми. Тук се обобщават всички резултати, осъществява се оперативният контрол, както и връзките на стопанските поделения с ДСО и министерства.

Предстои ни още дълга и трудна политическа и организаторска работа. Дълбокият смисъл на модернизацията и реконструкцията, високите цели и задачи, които тя преследва, трябва да станат убеждение и вътрешен стимул на всеки комунист, на всеки работник и специалист.

Това задължава партийните органи и организации в заводите още повече да засилят своя контрол, да проявяват по-голяма взискателност към стопанските ръководства при реализиране на комплексните програми. Предстои ни упорита борба срещу всякакви прояви на бюрократизъм и консерватизъм, за преодоляване на психологическите бариери в съзнанието и поведението на ръководните и изпълнителските кадри.

На тази голяма и отговорна задача заводските партийни комитети, първичните партийни организации, стопанските ръководства, профкомитетите и комсомолските дружества подчиняват сега своята идейно-политическа и организаторска работа. С конкретни дела, с максимални усилия и инициатива те ще отговорят на призива на колектива на Химическия комбинат във Видин — модернизация и реконструкция със собствени сили.

Digitized by Google

С НОВ ПОДХОД

РУМЯНА КАМБУРОВА

Понякога човек съвсем непреднамерено си задава въпроса: какво е все пак това — да бъдеш инициатор на почин с национално значение? Гордост. Слава. Известност. За страничния наблюдател подобен въпрос и аналогични отговори могат да бъдат естествени. Но за този, който познава трудния и продължителен процес на раждане на такова забележително начинание като почина на видинските химици, отговорът е съвсем друг — творчество, труд, отговорност! Огромна отговорност!

...Разгръщам протоколите от заседанията на комбинатския партиен комитет — 1971 — 1974 — 1975 година. И разбирам, че още от деня на раждането на комбината неговият колектив начело с комунистите започва да се готви за генералното настъпление.

ПЪРВАТА ГРИЖА — РАБОТАТА С ХОРАТА

В началото на 1971 година, когато заводът за полиамидни влакна и заводът за пневматични гуми се обединиха в Химически комбинат, близо 8000-ният колектив се изправи пред множество проблеми — нова организация, нова структура, новосформирани колективи, в които не всичко върви гладко, социално-битови проблеми. Но може би най-голямата трудност е легнала върху плещите на комбинатския партиен комитет — така да се организира работата, така да се сплотят силите и да се активизира творческата и духовната енергия на тези 8000, та задачите, колкото сложни и големи да са те, да бъдат изпълнени успешно.

Правилната разстановка на комунистите по производствени звена се оказва задача от първостепенна важност. Целта е да се осигури здраво партийно ядро и в „стратегическите" звена, сред специалистите и низовите ръководители.

Следващата стъпка е да се подбере и подготви грижливо бъдещото попълнение на Партията из средата на комсомолския актив. Тогава средната възраст на колектива е 26 години — най-доброто време за повишаване на знанията и майсторството. Под ръководството и инициативата на партийния комитет комбинатът става едно огромно училище за по-висока квалификация — политическа, икономическа, професионална. Диференцирано се води обучението на всички категории — работници, служители, инженери, техници.

Успоредно с обучението и квалификацията на колектива партийното ръководство полага много усилия и за разгръщане на рационализаторското движение.

— За нас беше ясно — спомня си първият секретар на комбинатския партиен комитет инж. Георги Узунов, — че за развитието на такова производство като химическото е необходимо винаги да се поддържа будно чувството за търсене на новото. Разбира се, насоката, която дадохме, не беше случайно хрумване. Както е известно, в леката, а още повече в химическата промишленост машините и съоръженията сравнително бързо остаряват морално. А част от нашето оборудване беше в такова положение още при пускането на заводите. Оказа се например, че при кооперирането с предприятия от текстила заради нашата

Digitized by Google

по-нископроизводителна техника подаваме нестандартна продукция, с която влошаваме тяхното качество. Е, тук се наложи да мислим за преустройството, докато се замени [illegible] с по-високоефективни. Изобщо в процеса на производството стана ясно, че е невъзможно да се върви напред без модернизация.

Тогава разработихме цялостна програма за развитие на рационализаторското и изобретателското движение. Нейното реализиране възложихме на профкомитета и комсомолския комитет. Те контролират поемането и изпълнението от специалистите на личните обещания за технологически подобрения. Заедно с това специалистите комунисти получават и лични поръчения от своята организация.

Стана традиция всяка година да се провежда среща със специалистите, на която отчитаме и обсъждаме тяхното лично участие във „фонд VI петилетка". Ако трябва да направим една съпоставка на обективните данни за развитие на рационализаторското движение в комбината, ще установим, че усилията ни не са били напразни. През 1974 г. рационализаторите са 389 с 229 предадени и 148 внедрени рационализаторски предложения с общ икономически ефект 3 703 000 лв. срещу 106 внедрени рационализации с ефект 1 312 000 за 1973 г. Интересно е при това да се знае, че 1 972 000 лв. от тях са реализирани от предложенията на рационализаторите комунисти.

От отчетните документи става ясно, че и заводските комитети, и комбинатският комитет периодически поставят на разглеждане състоянието на клубовете за научно и техническо творчество на младежта.

— Това е действително така. През последните две години партийният комитет 3 пъти е обсъждал този въпрос и което е по-съществено — изисквал е от нас най-задълбочена и аналитична информация и самооценка, в резултат на което взетите решения имаха практическа стойност за подобряване на работата — сподели секретарят на комбинатския комитет на ДКМС Т. Грозев. — Сега членовете на клуба за ТНТМ са 353 души, от които 160 са млади специалисти с добра техническа подготовка. Първата ни задача беше чрез организиране на различни форми: срещи в клубовете, курсове по основи на икономическите знания, добре оформени дипляики и др., да разясним на нашите членове както глобалните, така и конкретните задачи по реконструкцията и модернизацията. Бюрото на комбинатския комитет на Комсомола утвърди поименно 14 производствени обекта, над които младежката организация пое шефство. Само през тази година са разработени (решени и внедрени) две принципно нови технологии със значителен икономически ефект.

Броят на темите, разработени от младежки творчески колективи по модернизацията и реконструкцията за 1974 г., са 55; а през I полугодие на 1975 — 35. Икономическият ефект от внедрените през тази година 3 разработки е 500 000 лв.

Ние добре разбираме, че успехите ни показват само възможностите, които имаме. Както се вижда и от решенията на партийния комитет, предстои ни да преодоляваме още много слабости: все още е недостатъчно партийното ядро в ръководството на клубовете, което е причина до известна степен за неособено ефективната връзка между тях и административното и партийното ръководство. Освен това има какво да се работи и по масовизирането на клубовете. В момента в комбината работят 574 млади специалисти с висше и средно специално образование, т. е. 220 засега са извън клубовете, а мнозина имат всички данни да се включат активно в тяхната работа. С тази по-далечна цел в 154-те курса повишават квалификацията си 1680 младежи и девойки. Много от тях правят първите си стъпки в рационализаторското движение. Трябва да кажа, че от особена полза за развитие на

Digitized by Google

техническата мисъл в комбината са организираните по инициатива на партийното, стопанското, профсъюзното и комсомолското ръководство научно-теоретически и научно-практически конференции с участието на изтъкнати специалисти от централните ведомства и институти. Ето някои от темите: „Производство и перспективи на радиалните пневматични гуми и използването на отпадъците"; „Проблеми на производството и използването на полиамидни влакна"; „Трудовото възпитание на младежта в комбината"; „За мястото и практическото използване на моралните и материалните стимули в социалистическото съревнование".

Стана дума за моралните стимули. И логично възникна един въпрос: „В процеса на производството се правят много нововъведения. Как работниците посрещат тяхното внедряване?"

— Въпросът е справедлив — вметна Илия Митев, завеждащ отдел „Контролно-измервателни прибори". — Това, което никога не пренебрегваме, е мисълта с какво ще облекчи нашето нововъведение труда на хората. И след като сме се убедили, че ще имаме такъв резултат, на събрание или в личен разговор разясняваме на колектива какви са преимуществата — по-висока производителност, по-добро възнаграждение.

— И което е най-положителното — добави началникът на цеха Асен Ненов, — това кара хората сами да мислят. Въвели сме някои сполучливи форми за стимулиране на този творчески процес. Когато при нас дойде работник с някаква интересна идея, ние сядаме заедно с него, помагаме му за изработване на чертежите и я оформяме като рационализаторско предложение, което той сам предава. Оказва се, че това е едно неочаквано ефективно средство — то повишава самочувствието на работника, увереността в собствените сили, желанието да мисли и се развива. От друга страна се укрепва чисто човешкото, другарското сътрудничество между ръководители и изпълнители, между специалисти и работници.

— А може ли да се каже, че комунистите в цеха водят техническата мисъл?

— Не само че може, а това е и самата истина. Почти всички специалисти при нас са членове на Партията — и началникът на цеха, който е непосредствен участник във всички разработки и тяхната реализация, и голяма част от технолозите. И ние се гордеем с това.

От видяното и чутото става пределно ясно едно — че първичните партийни организации в комбината осъществяват своето основно задължение — на базата на най-тесни и непосредствени връзки с колектива да изучават неговите потребности и интереси, предложения и бележки. Именно в това е разковничето — в общите усилия, в дълбоко осмислената потребност да бъдеш полезен за себе си чрез грижата за другите, за колектива.

СТИЛЪТ НА ПАРТИЙНИЯ КОМИТЕТ

Какво прави най-силно впечатление в работата на комбинатския партиен комитет?

На първо място — планирането. Шестмесечните планове на комитета са нагледен пример за оперативност, актуалност и комплексен подход към проблемите.

Оперативност и актуалност — тези черти на стила намират израз в бързото реагиране на всички партийни и правителствени решения и документи.

Повикът на ОК на БКП — Видин „Всеки комунист — с личен принос за изпълнение решенията на X конгрес на Партията", писмото на ЦК на БКП, Министерския съвет и Централния съвет на българските про-

Digitized by Google

фесионални съюзи и изискванията на Националната партийна конференция за решително повишаване обществената производителност на труда станаха отправна точка в работата на партийната организация. Партийният комитет незабавно откликна със свои решения, набелязо основните цели:

„Усилията на комбинатската партийна организация трябва да се насочат към повишаване ефективността от използването на основните фондове чрез модернизация и реконструкция на съществуващите мощности, към намаляване разходите на суровини, материали и енергия, към рязко увеличаване обществената производителност на труда и достигане световните качествени показатели на произвежданата продукция от комбината.

Да се осъществят мероприятия, които да издигнат научното равнище и ефективността на партийно-организационната и политическата работа.

Да се засили проверката по взетите решения, за по-нататъшно повишаване активността и боеспособността на първичните партийни организации, партийните групи и авангардната роля на комунистите в борбата за превръщане в дело решенията на Партията". (Из перспективния план на комитета за 1974 г.)

И започва действително целенасочена и напрегната работа.

В първите си заседания за годината бюрото на комбинатския партиен комитет поставя за обсъждане един от решаващите въпроси: техническото състояние на оборудването в Завода за пневматични гуми и мерки за неговото подобряване. Решенията, които се вземат, са конкретни, оперативни. Ударението пада върху личната отговорност на кадрите независимо от техния ранг и служебно положение и върху тяхната деловитост при решаване на въпроси, свързани със снабдяването, организацията на труда и т. н.

Следващото заседание, може да се каже, има изключително значение за комбината. Наред с оценката, която бюрото приема за работата на комбинатския комитет на ДКМС и на профорганизациите по разгръщане съревнованието, се набелязват и други, особено важни задачи по изпълнение постановките на Националната партийна конференция. Техният основен смисъл е в следното:

Да се повиши взискателността и отговорността на всеки комунист за изпълнение на задълженията си. Да се доведе докрай приемането на длъжностни характеристики на низовите ръководители.

В комбината да се изградят работни групи от специалисти, които ежемесечно да правят преглед на цеховете по изпълнение на икономическите показатели, да отчитат резултатите и правят предложения пред стопанското ръководство за увеличаване производителността на труда.

На оперативка веднъж в месеца комбинатският партиен комитет да се запознава задълбочено с дейността на работните групи, да се изслушват техните предложения и вземат мерки за срочно решаване на възникналите проблеми.

Под контрола на партийния комитет на комбината, на заводските партийни комитети и партийните бюра да се разглежда равнището на съществуващите технологии и се вземат мерки за повишаване ефективността им, като за целта се картотекират и вземат на отчет рационализаторите и изобретателите и се решават своевременно въпросите за тяхното морално и материално стимулиране.

За да се заздравят партийните организации и да се повиши тяхната активност и боеспособност, комбинатският комитет извършва някои организационно-структурни промени — обединяват са по-малочислени организации, а в цех „400" — за конфекциониране на гуми, първичните организации се изграждат по смени. И резултатите не закъсняват — подобрява се организационният живот, повишава се равнището на партийните събрания, намалява броят на отсъствията от тях. (Тук трябва да се знае една особеност, че около 2700 работници на комбината са приходящи от други селища на окръга.)

Решенията на комитета действително мобилизират партийните организации. Преразглеждат се старите и се връчват нови партийни поръчения на комунистите. В тях намират най-широко място въпросите за усвояване на мощностите, правилното експлоатиране и поддържане

Digitized by Google

на оборудването, повишаване на личната квалификация и квалификацията на по-младите колеги и т. н.

— При нас въпросът за личния принос и авангардната роля на комунистите е поставен като първостепенна задача — споделя секретарят на партийната организация в цех „Горещо изтегляне". — Комунистите първи се включват в почините, а след тях поемат и останалите. Така стана и с почина на Петър Брайков. Няма член на нашата организация, който да има под 135 на сто средно изпълнение на трудовите норми.

— Само не мислете, че всичко е гладко и безконфликтно — казва секретарят на комбинатския комитет на БКП инж. Узунов. — Трудностите са много. И от обективен, и от субективен характер. Ако ви е направило впечатление, ние често разглеждаме на различни равнища един все още нерешен за нас въпрос — поддържането и социалистическото отношение към оборудването. Зачислили сме на личен отчет много машини и др. производствени съоръжения на комсомолци и комунисти. Целта е всички да бъдат включени в това изключително важно начинание. Но слабостите в това отношение не са рядкост.

Все пак считаме, че пътят, по който вървим, е правилен. В дневния ред на почти всяко заседание включваме за разглеждане информация за работата на една от първичните партийни организации. Те са 44 в целия комбинат. 10 функционират на територията на Завода за пневматични гуми и се ръководят пряко от заводския партиен комитет, 11 — в Завода за полиамидни влакна, 5 — учрежденски и 18 на пряко подчинение на комбинатския партиен комитет.

Всяка от тях има проблеми. Затова ние изискваме от секретарите или от други другари, които внасят информации, те да съдържат анализ на положението, на слабостите и постиженията. А явленията от производствен, социален, психологически или политически характер да се разглеждат в тяхната взаимна зависимост. Разбира се, непременно да има и предложения за решаване на въпросите.

Подобни разисквания в бюрото, резултатите от направените в първичните организации оценки за авангардната роля на комунистите, личните контакти на ръководителите с колектива, работата с предложенията и критичните бележки на трудещите се, както и резултатите от работата на сформираните групи от специалисти за проверка на усъвършенстването на производството дава богата, оперативна, цялостна представа за състоянието на нещата.

Този подход, който е станал вътрешно присъща черта в стила и на партийното, и на стопанското ръководство на комбината, направи възможно до голяма степен създаването на една действително научно обоснована, комплексна целева програма за реконструкция и модернизация със собствени сили, която ще донесе на народното стопанство огромни икономии от време, труд и материали.

Каква е същността на тази програма? Как да се разбира извършването на реконструкция и модернизация със собствени сили? Главното е създаването на по-добра организация на труда и производството чрез непосредствено участие на заводски специалисти и работници в разработването и реализирането на технически нововъведения; чрез използване труда на временни строително-монтажни бригади, сформирани от работници на комбината, без да се спира основното производство, ще се решат в значително по-кратки срокове и с по-малък разход на средства и материали задачите по интензификацията.

На свое разширено заседание в края на миналата година бюрото прие информация от члена на комбинатския партиен комитет и директор на Химкомбината инж. Стоян Евтимов за състоянието на работата по реконструкцията и модернизацията. Една изчерпателна, аналитична

Digitized by Google

информация, от която се вижда огромната извършена работа и по социалистическото съревнование, и по квалификацията на работниците и специалистите, и грижите за създаване на по-добър социално-психологически климат и подходяща обстановка за работа и разгръщане на творческата активност на колектива.

В тази информация прави особено впечатление един момент, посочен без излишен патос и самоизтъкване, който в последна сметка дава най-добрата и точна характеристика на стила и методите на работа:

„Ръководството на комбината, като видя, че доставката на основното оборудване ще закъснее, насочи своите усилия и усилията на специалистите към реконструкция на съществуващото оборудване за повишаване на неговата производителност. В резултат на това в момента е извършена тъй нарečената наша „машинна модернизация" в Завода за полиамидни влакна... Проведените мероприятия (създаване със собствени сили и на място нов тип високопроизводителна сушилка, въвеждане на нови технологии, премахване на някои производствени операции за сметка на повишаване производителността на машините и т. н.) доведоха до увеличаване на производствените мощности в химическия цех със 135 процента. В предилен цех и цеха за горещо изтегляне със 130 процента; в цех пресуване на корд и тъкачен — с по 200 процента. Производителността на един работник нарасна близо 2 пъти."

Тук повече думи не са нужни. Изводът е ясен — налице е комунистическо отношение към интересите на обществото, способност и сила да се поеме лична отговорност и да се води един многохиляден колектив напред. А работата не спира. Програмата за модернизация и реконструкция със собствени сили без прекъсване и намаляване на производството е разработена за два етапа.

Първия, който предвижда да се извърши частична реконструкция и модернизация на завода, за да се реализират успешно производствените задачи на VI петилетка, колективът е обещал да изпълни предсрочно, преди края на 1975 година.

Вторият етап, който ще завърши до 1980 година, предвижда генерална реконструкция и модернизация на базата на съществуващите сега сгради. Това е една задача с голяма сложност и отговорност.

— Но генералната репетиция излезе успешна. Ние вярваме в силите на нашия колектив, в боеспособността на комбинатската партийна организация — казва др. Узунов. — Съвсем естествено е обаче в изпълнение основната повеля на Партията — грижата за човека, за труженика на социализма, ние да ускорим изпълнението на плана за социално развитие на колектива. Много от мероприятията вече сме реализирали: по обучението и квалификацията, по осигуряване с някои битови услуги, по общественото хранене — разполагаме с най-съвременна фабрика-кухня и две просторни столови... Сега усилията на ръководството са насочени към реализиране на приетата до 1980 година строителна програма с обем 12 млн. лв. Строи се детска градина със 180 места за децата на работниците на комбината, пионерски лагер за 200 ученици, работническо общежитие за 240 души и 1400 апартамента. През тази година са завършени и предадени първите 280 от тях.

Всичко това е положително. Но за нас е ясно, че духовното развитие на нашите хора е вече друго. Наред със задоволяване на техните материални нужди трябва да се задоволяват и редица духовни потребности. Едно от последните решения на комбинатския партиен комитет е именно в този смисъл. Да набележим ефикасни мерки за повишаване ролята на моралните стимули в живота на колектива. Защото тяхното подценяване не води до нищо добро. Положителната партийна оценка за труда, за високото съзнание, за творческата актив-

Digitized by Google

ност, направена достояние на целия колектив, е най-доброто и с нищо несравнимо възпитателно средство.

Нашето дълбоко убеждение е, че това е единственият правилен път. А трудностите — те са за хората. Затова сме комунисти — да ги преодоляваме. Още повече сега, когато като инициатори към нас са насочени всички погледи и няма връщане назад. Но ние сме уверени и заради това, че чувствуваме здравата подкрепа и на Централния комитет, и на окръжния комитет на Партията. Ръководните партийни органи следят отблизо и творчески нашата работа и са готови във всеки момент да ни окажат компетентна помощ.

Като оценява правилно изключителното значение на стратегическата партийна линия за ускорена реконструкция и модернизация на материално-техническата база, за по-малко от една година бюрото на окръжния комитет на Партията два пъти постави на обсъждане състоянието и резултатите от тази дейност на комбината. Заедно с положителната оценка, която дава за извършената работа — осигуряване на широк кръг работници и специалисти по внедряване на научно-техническите постижения, както и тясната интеграция с научноизследователските, развойни и внедрителни звена във ВУЗ и централните органи и институти, партийният орган посочва конкретно и някои недостатъци, които пречат да се разгърне с пълна сила създателната енергия на колектива. Тук се отнасят въпросите за партийното ръководство на Комсомола и профорганизациите в областта на научното и техническото творчество, за изучаване и популяризиране достиженията на челните рационализатори и изобретатели. Наред с това задължава съответните партийни и държавни органи и организации да оказват най-близка помощ при реализирането на строителни и други мероприятия, свързани с реконструкцията и модернизацията. А отдел „Промишлено стопански" на ОК на БКП да разработи програма за оказване помощ и контрол на химкомбината и за разпространяване на неговия опит в другите предприятия на окръга.

„Като взема на непосредствен отчет дейността на комбинатското ръководство, бюрото приема за целесъобразно в края на всяко тримесечие другарите Стоян Евтимов и Георги Узунов да го информират за хода на реконструкцията и модернизацията и срещаните трудности при нейното изпълнение."

В заключение на решението бюрото на ОК на БКП препоръчва на партийните комитети и организации, на стопанските, профсъюзните и комсомолските ръководства в окръга да се равняват по примера на колектива на Химическия комбинат.

Тази висока оценка и задължаваща отговорност е сигнал за настъпление на широк фронт. Трудовият колектив на комбината е готов за това настъпление. На състоялото се неотдавна заводско открито партийно събрание в Завода за пневматични гуми работниците и специалистите — комунисти и безпартийни, изразиха недвусмислено своята решимост да посрещнат с достойни дела XI конгрес на Партията ръководителка.

Digitized by Google

МОДЕРНИЗАЦИЯТА И РЕКОНСТРУКЦИЯТА ИМАТ И ВТОРА СТРАНА

ЛИЛЯНА КАНЕВА

Запознах се с няколко плана за реконструкция и модернизация. В тях имаше много рационални технически решения, проекти за нови технологични линии и усъвършенствувани производства, внушителни цифри за очаквания икономически ефект. И все пак струваше ми се, че замислите на техните съставители бяха недовършени. Тези планове обхващаха само инженерно-техническата страна на реконструкцията и модернизацията. Социално-организационните и психологическите фактори не съществуваха в тях. За хората, които щяха да застанат до новата техника, нищо не се предвиждаше.

Неволно си спомних думите на секретаря на заводския партиен комитет в хладилния завод „Антон Иванов" К. Чушев: „Преди няколко години смятахме, че техниката е главното. Създадем ли автоматизирано производство, можем да вземем кой да е работник от улицата. Та нали той само трябва да натиска клавишите."

За съжаление това виждане не е съвсем изживяно. В много случаи главните усилия се хвърлят върху техниката, без достатъчно добре и комплексно да се осъзнават и обхващат всички други фактори, от които зависи ефективността на общественото производство. Ще спрем вниманието си върху един от тях — подготовката на хората, които ще реализират капацитетните възможности на новата или на модернизираната техника. И по-скоро на подхода, на виждането на различните ръководители на този изключително важен въпрос.

Неговата значимост нараства особено много сега, когато колективите се стремят да осъществяват модернизация и реконструкция без прекъсване на производствения процес.

Съставен елемент на плановете за модернизация и реконструкция трябва да бъдат грижите за квалификацията на кадрите. Проектът като цяло би трябвало да предвиди не само изменението на технологията, но и онези промени, които ще настъпят у хората, да предвиди и пътищата за тяхното осъществяване.

За да се реализира производственият процес, е необходимо да се съединят средствата за производство с работната сила. Постиженията на научно-техническия прогрес непрекъснато изменят средствата за производство. А нима в същата степен не се изменя и характерът на труда? При това тук процесите се извършват сред хора. Те засягат техните знания, умения, навици, които се формират по-бавно, свързани са с преодоляването на психологически бариери.

Разделянето на проблема започва още в Комитета за наука и технически прогрес. Заместник-председателят Кольо Колев сподели, че тяхно задължение е да постигнат високоефективни технологични линии. С подготовката на хората се занимавали други звена.

Да слезем и на по-ниското равнище — държавното стопанско обединение. Изборът падна на „Балканкар". Когато се срещнахме с инженер Иван Тенчев, директор на филиала за технология и проектиране

Digitized by Google

към обединението, той току-що бе привършил работа по плана за реконструкция и модернизация за седмата петилетка. Неговата група от висококвалифицирани специалисти анализирала структурата на производството, установили най-трудоемките процеси. Той сподели, че в системата на цялото обединение ще заработят 82 нови поточни линии. Предвижда се 22 на сто от съществуващите досега универсални машини да се заменят с високопроизводителни.

Несъмнено тези промени в технологията ще засегнат чувствително не малка част от производствените колективи. Но с перспективата за подготовката на хората те сега не се занимават. Освен това за подготовката отговаря друг — завеждащият обучението и квалификацията към стопанското обединение И. Кънчев. Когато е необходимо, той ще определи къде и в какви форми ще се подготвят хората. Напразни са усилията ни да търсим виждането им по този въпрос. Тяхното разбиране е, че подготовката ще се извърши по-късно, в процеса на работата, на внедряването на новите технологии.

Всъщност личното мнение на инженер Тенчев е различно от установената практика. Той си спомня не един случай, когато новите мощности не се използват напълно, защото хората не познават добре променената техника, не могат добре да я управляват и поддържат. В завод „Дунав" в Лом е внедрена поточна линия, наградена със златен медал на Пловдивския мострен панаир. Монтирана в предприятието в продължение на 5—6 месеца, тя дава голямо количество брак.

— Това, което правим сега — каза той, — в курсове да запознаем работниците теоретически с машините, е крайно недостатъчно. Още в първите дни работникът трябва да застане на новата поточна линия, овладял напълно техниката. Това предполага и подготовка с откъсване от производството, което много рядко се прави.

Обикновено се предвиждат хиляди лева за техническо превъоръжаване, а средствата за подготовка се пестят, макар те многократно след това да изтичат поради престои, по-ниско качествена продукция, недостигнати проектирани мощности и т. н.

И завеждащият квалификацията на ДСО „Балканкар" И. Кънчев смята, че подготовката на хората за модернизация и реконструкция в известна степен се подценява:

— Там където има професионални учебни центрове, положението е по-добро. Но в другите предприятия (те са 20 от всичко 25) трудностите са много, а квалификацията недостатъчна.

Както виждаме, и на равнището на държавно стопанско обединение единните производителни сили до известна степен са разграничени. За средствата за производство оправдано и наложително се полагат грижи, изяснява се дългосрочната перспектива, необходимите изменения в работната сила не се изучават, проектират и направляват в същата степен.

Да слезем и на нивото на производствено предприятие.

Още преди четири години ръководството на млекокомбинат „Сердика" далновидно предвижда, че растящите нужди от мляко и млечни произведения не могат да се задоволяват в тесните рамки на тогавашната остаряла техника. Те създават смели проекти за изменение на технологичния процес, за внедряване на нови поточни линии и производства. Сега тези замисли са вече реалност. Усвоени са 5—6 милиона лева капитални вложения. Производителността на труда е увеличена два пъти, количеството на мляко и млечни произведения е нараснало значително. В производствените помещения не ръчният труд, а поточните линии определят ритъма на производственото. На командните места млади хора наблюдават дейността на автоматите, реагират при всяко отклонение от нормалната им дейност. И цялото

Digitized by Google

това изменение на техниката и технологията се извършва, без да се намалява производствената програма, при един подчертан стремеж на заводското ръководство столичани да не почувствуват недостиг от мляко и млечни произведения.

Сега, когато първият етап от реконструкцията и модернизацията е приключил, когато са създадени всички условия за реализиране на втория етап, колективът на „Сердика" има все още много нерешени проблеми. През това лято той допусна голямо количество нестандартна продукция. Причините вероятно са най различни. Но когато стана дума за изминатия през тези години път, главният инженер на комбината си спомня:

— С хората имахме много трудности. Те трябваше да отидат на нови работни места, да имат нови навици.

Съпоставих тези думи с друга негова мисъл:

— Имахме много неприятности с пускането на техниката. Специалистите не винаги могат да отстранят повредата.

В цеха за кисело мляко вече втора година работи поточна линия, а тя още не е напълно усвоена. И сега работник на ръка допълва касите с мляко. Ето какво бе обяснението на техноложката на цеха:

— Там където автоматът отказва, поставяме хора.

В цеха за сладолед също недостатъчно бързо са усвоени капацитетните възможности.

Всяко голямо преустройство на техниката и технологията не може да не бъде съпътствувано с трудности. Но голяма част от трудностите в „Сердика" пряко са свързани с хората, с тяхната подготовка, с възможностите им да ръководят и поддържат новата техника. Повредата не може бързо да се отстрани, новата поточна линия бавно се усвоява.

А известна подготовка на колектива е извършена. 15—16 души са изпратени на специализация в чужбина. Организирани са курсове за квалификация. Но важното е кога е извършена тази подготовка, какви са резултатите от курсовете, овладели ли са напълно хората необходимите знания и умения? За да получим най-точния отговор на тези въпроси, ще потърсим и други факти. Едва сега, когато новата техника е в действие, едно решение на съвместно заседание на партийните бюра и стопанските ръководства на ДСО „Млечна промишленост" и млекокомбинат „Сердика" гласи: „Административното ръководство на млекокомбинат „Сердика" да проведе планираните курсове за квалификация, свързани с провежданата модернизация и реконструкция на завода, както и за овладяване на новата техника". Това е решение от 31. III. 1975 г. Първият етап от реконструкцията и модернизацията отдавна е завършил, поточните линии отдавна са заменили старата техника и едва тогава острата нужда от квалификация води до едно, според нас, закъсняло решение.

Ето и друг факт. Когато се появяват трудностите в синхронизацията на машините, се организира курс с електротехниците. Също твърде късно. Нима не е било възможно това да стане по-рано? Вероятно и трудностите по синхронизацията биха били по-малки.

В доклада на директора на комбината на същото съвещание се посочва, че „една трета от работниците са от техникум или в момента са ученици. Този ръст обаче не е на нивото на реконструкцията и модернизацията. Особено тежко е с електротехническия кадър, с машинните апаратчици." Ето още една констатация за назряла остра нужда от подготвени кадри.

Далеч сме от намерението да виним ръководството на „Сердика", че не е осъществило никаква подготовка на колектива. През последните години партийната организация в завода реализира редица по-

Digitized by Google

лезни начинания за психологическата подготовка на хората. По-високи са изискванията към комунистите, към тяхното участие в модернизацията, към тяхната дисциплина и чувство за отговорност. Специално партийно събрание е посветено на отговорността и дисциплината. Научно-практическа конференция на тема: „Научно-техническата революция и перспективното развитие на завода" запознава работниците и инженерно-техническия персонал с перспективата на комбината. Инженерите и техниците направили критичен анализ на технологичното и техническото състояние на завода, съпоставили това състояние със световните достижения. И все пак тази подготовка се оказва или недостатъчна, или ненавременна, или до известна степен подценявана. С това можем да си обясним трудностите, които сега изживява този колектив, трудности, дошли от бурните процеси на изменение, които трябва да настъпят и у хората.

Историята на нашето социалистическо развитие е борба за всеобща механизация, а след това и за автоматизация на производството. На съвременния етап от умелото осъществяване на модернизацията и реконструкцията зависи ръстът на националния доход. При промишлеността задачата е ясна и конкретна: делът на капиталните вложения за реконструкция и модернизация да бъде не по-малко от 55 на сто, а заедно с разширенията до 75 на сто от общия обем на капиталните вложения. Всичко това засилва темповете на динамично изменение в средствата за производство. Ефективността на производството зависи от научния прогрес и от това, доколко потенциалните възможности на науката са станали достояние на личността. Тук зависимостта е следната: колкото по-голям става обемът на задачите, повдигнати от развитието на техниката, толкова по-бързо расте значението на личностния елемент в производството. Затова и постоянното усъвършенстване на работника се превръща в непосредствено условие за ускорено развитие на материално-техническата база. Недостатъците в подготовката и знанията на работниците могат да забавят процесите на интензификацията.

По-високата степен на механизация на нашето производство, което все повече се насища и с елементи на автоматизация, неминуемо облекчава труда на работника, поема голяма част от неговите функции, но същевременно изменя характера на неговия труд. Ръчният физически, изтощаващ и монотонен труд все повече се поема от машините, но затова пък нарастват изискванията към общата и професионалната подготовка на участниците в трудовия процес. Съвременният работник не само трябва да усвои принципите, на основата на което действува управляваното устройство, но и да има по-широки знания, да може без особени затруднения да обслужва едни или други съоръжения. Техническият прогрес се развива толкова бързо, че машинният парк непрекъснато се модернизира. Работникът трябва да бъде готов да обслужва и да работи с непрекъснато изменящите се средства на труда.

Тези големи изменения в работната сила не могат да настъпят само с обикновени курсове за квалификация. Проект, който предвижда нови технологии, би трябвало да предвижда и качествата, и навиците, и привичките на хората, които ще работят на тях, да предвижда и пътищата за тяхното формиране. А това означава да се виждат и правилно да се оценяват двете страни на процесите на модернизацията и реконструкцията.

Особена отговорност носят партийните комитети, които като политически ръководства правилно трябва да оценяват важността и на двете страни на производителните сили, да виждат динамичните про-

Digitized by Google

цеси, които се извършват в работната сила, правилно да ги направляват и регулират. Комплексният подход, който става съществена черта на техния стил, ги задължава да изискват от административните и профсъюзните ръководства навременни мерки и за подготовката на колективите.

Един сполучлив опит в това отношение е направило ръководството на хладилния завод „Антон Иванов". Проектът за модернизация и реконструкция съдържа и програма за обучение и квалификация на кадрите. Тя е разработена още в началото на 1973 г., а самият проект се осъществява през последните месеци на 1974 и началото на 1975 г. През курс за квалификация отрано преминава целият колектив. Целта на партийния комитет е модернизацията и реконструкцията да стане лично убеждение на всеки работник. Чертежи и табла, различни нагледни материали отрано зрително запознават хората с предимствата на предприеманото преустройство. А в процеса на самото преустройство се създават всички предпоставки, за да започне движение за съкращаване на сроковете за реконструкцията, начело на което застават комунистите.

Работата на старите шлосери, монтьори и шлайфисти е изпълнена с ново съдържание, но те със спокойствие и увереност стоят на работните си места. Втори цех, в който се осъществява реконструкция, все по-успешно овладява капацитетните възможности на техниката. Производителността на труда е два пъти по-висока в сравнение с досегашната, а разходите на суровини и материали за голяма част от изделията намаляват с около 30 на сто. Общият икономически годишен ефект се очаква да бъде 4 млн. и сто хиляди лева.

Партийният комитет в този завод отрано е съчетал в своя подход развитието на техниката със своята социална политика, свързал е в единство перспективните интереси на нашата икономика с интересите и положението на всеки член от колектива.

Преди повече от 100 години в „Нищета на философията" Маркс писа, че автоматичната фабрика заличава специалностите и свойствената им професионална ограниченост и създава нужда от универсалност, от стремеж на индивида към всестранно развитие. Може би в наши дни особено осезателно се извършва това освобождаване на човешкия труд, който все повече се интелектуализира и превръща в основа за всестранно развитие на личността. Реконструкцията и модернизацията още повече ускоряват тези процеси. Те налагат работниците, като съставна част на производителните сили, да не изостават от средствата на труда, защото човекът одухотворява машината, която без него е само парче мъртво желязо.

Digitized by Google

ЕФЕКТИВНА НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКА ДЕЙНОСТ

Под този девиз се извърши подготовката и задълбочено се обсъдиха актуалните проблеми на научното обслужване от пленума на Благоевски районен комитет на БКП в София, който се състоя на 9 юли т. г.

На територията на Благоевски район е съсредоточена дейността на девет научноизследователски института и три бази за развитие и внедряване с общо 5220 научни работници, специалисти с висше и средно образование и помощен персонал.

В изпълнение плана на РК на БКП, както и на указанията на Съвета за наука, технически прогрес и висше образование при ГК на БКП в София, първичните партийни организации в научните институти и организациите за внедряване проведоха през първото тримесечие преглед за ефективността на научноизследователската дейност. За тази цел задълбочено и комплексно се анализираха основните фактори, от които се обуславя ефективността на научноизследователската дейност, както и личният принос на комунистите, работата на партийното бюро и на цялата организация в това важно звено за бързото внедряване на най-новите постижения в практиката.

На състоялите се открити събрания бе отчетено, че партийните и стопанските ръководства правилно са насочвали вниманието и усилията на колективите за изпълнението на поставените от 39-то постановление на ЦК на БКП и МС задачи по интензификацията на научноизследователската и развойната дейност. В резултат на извършената работа само през 1974 г. икономическият ефект от внедрените разработки в района възлиза на 16 233 600 лв. НИППИЕС „Енергопроект" от разработването на темата „Изследване на хидроакумулиращите централи в електроенергийната система на България" и реализирането ѝ в проекта на ВЕЦ „Белмекен" постигна икономически ефект от спестени капитални вложения в размер на 7 млн. лв. Значително постижение в работата на Института по месопромишленост е внедряването на щам Р—4 (патент на института) при производството на сурово сушени колбаси в месокомбинатите с икономически ефект 1 200 000 лв.

• • •

Особено внимание пленумът отдели на такъв важен и актуален проблем, каквато е въпросът за непрекъснатото повишаване на възвръщаемостта на средствата, вложени в научноизследователска работа. И това е основателно, защото възвръщаемостта е един от основните синтезиращи показатели за икономическата ефективност на научните институти и на организациите за внедряване.

В резултат на целенасочените усилия на партийните и стопанските ръководства в района средната възвръщаемост през 1974 година е 2,21 лв., като НИППИЕС „Енергопроект" достигна 4,20 лв.

Наред с това вниманието на изказалите се другари бе насочено и към някои случаи, когато тази сравнително висока възвръщаемост се постига от внедряването на единични високоефективни разработки на отделни колективи, докато цели направления, лаборатории и други звена не дават значим принос за развитието на дадения отрасъл.

Това показва, че главното внимание на партийните организации и на административните ръководства следва изцяло да се насочи към изменението на стила и по-конкретно на подхода в планирането и организацията на работата на нискоефективните звена, към по-тясното им свързване с непосредствените нужди на производството, към разработване на конкретни програми за повишаване на ефективността на тяхната работа, като в същото време решително се премине към съкращаване и разформироване на неперспективните звена. В този творчески процес е необходимо партийните организации да работят с комунистическа убеденост и последователност за изпълнение указанията, които първият секретар на ЦК на БКП Тодор Живков даде пред Майското национално съвещание, но без да се изпада в плен на криворазбраните институтски или колегиални интереси, нанасящи вреда на националната икономика.

Множина от изказалите се другари с основание предявиха претенции, че е крайно време да има стабилност и обективност в методиката за отчитане на икономическата ефективност. Така например поради трикратната промяна на методиката от 1971 г. досега една и съща разработка в Института по електропромишленост се отчита с икономически ефект от

Digitized by Google

2 000 000 лв., 180 000 и 20 000 лева. Поставя се и въпросът за липсата на методика при изчисление ефективността на темите със социално значение, както и на разработките, с които се осъществява икономия на валута.

За да се преодоляват недостатъците в това отношение, пленумът на РК на БКП излезе с предложение към Комитета за наука, технически прогрес и висше образование и отрасловите министерства да се заемат незабавно с усъвършенстуването и стабилизирането на съществуващата методика в съответствие с изискванията на отделните отрасли и за създаване на икономически механизъм за стимулиране работата по темите със социално значение.

В разискванията се отдели подобаващо внимание и на проблема за внедряването на нашите и чуждите разработки.

Основният извод, който се налага от проведените по време на районния преглед събрания в научните звена, бе: цикълът „изследване—внедряване" не се съкращава с необходимите темпове и не отговаря на изискванията на съвременния етап. За това говори съотношението между разработените и внедрени теми, което например в Института по електропромишленост е 5:3. Показателен е случаят в СТЗ „Васил Коларов", където не се внедриха в редовно производство новите серии асинхронни двигатели „М" и „МО", които бяха заложени още в плана за 1973 година. Нещо повече, тези нови серии двигатели отпаднаха и през 1974 г., а и досега не са внедрени, макар че ефектът от тях за една година е равен на икономията от 1000 т динамоламарина и от 400 т мед, а при това оценката на пробния образец е „К"?

Пленумът констатира, че предприятията обикновено избягват да внедряват нови изделия, тъй като това води до изменение на производствените и финансовите им планове, най-често в посока на влошаването, макар и временно, а това носи риск при усвояване и пласмента на изделията. Ето защо наложително е да се потърси и въведе механизъм за пълно обвързване на разработките с тяхното внедряване! В изказванията си участниците направиха предложения до министерствата, КНТПВО и ДСО да се създадат допълнителни фондове към предприятията за покриване част от разходите в първия етап при усвояването на новите изделия, както и за въвеждане на плаващи цени за тях до усвояване на проектните мощности. С това ще се създадат допълнителни стимули и ще се повиши заинтересоваността на предприятията за усвояване на новите технологии и изделия.

Пленумът отбеляза, че ДСО следва да носят пълна и неразделна от производствените задачи отговорност за внедряването на разработените ефективни теми, за развитието на научноизследователската дейност. Необходимо е своевременно да се усъвършенствува икономическият механизъм в това направление, както и непрекъснато да се повишава партийната отговорност на всички и всеки от комунистите в ДСО за функционирането на стройна организация на внедряването. Усвояването на нашите и чужди разработки не може повече да бъде плод на личната инициатива или субективното предпочитание на този или онзи, защото това е въпрос на нашата държавна политика. Партийните и административните ръководства следва още по-активно и компетентно да насочват усилията на колективите за решаване възловите въпроси на съответния отрасъл, в резултат на което да настъпят съществени, и то положителни изменения в ефективността на производството и качеството на изделията.

* * *

Особено внимание в доклада, а също така и в разискванията се отдели на въпросите, свързани с планирането на научноизследователската и внедрителската дейност. Естествено е, че тези въпроси са в непосредствена връзка с проблема за внедряването и ефективността в работата на научните и внедрителските звена.

В изпълнение на 39-то постановление на ЦК на БКП и МС и на решенията на Националната партийна конференция настъпиха положителни изменения в работата на партийните комитети и бюрата на ППО, както и на стопанските ръководства в планирането на научноизследователската дейност.

В резултат на тенденцията за окрупняване на темите и задачите, както и на по-умелото насочване усилията на научния кадров потенциал за своевременно решаване на основните проблеми на отраслите значително се повиши качеството на разработените и внедрените теми. Ето и два примера. В Института по електропромишленост от разработените и внедрените през 1971 г. 154 теми и задачи всички са с оценка „1", а през 1974 г, от 46 разработени и внедрени задачи 21 са с оценка „К" и 25 с оценка „1". Институтът по месопромишленост разработи интензивна технология за производство на пастьоризирана шунка, която внедри в производството. Изделието получи и поддържа в производството оценка „К".

В доклада и изказванията бе отбелязано, че все още в плановете на институтите и организациите за внедряване една част от темите са незначителни или самоцелни. Значително място заемат разработките на нови и усъвършенствувани изделия, докато въпросите за новите и подобрените технологии за усвояването на тези изделия, на научната организация на производството и труда не заема необходимото място в тези планове. В резултат на това не е рядкост, когато изделията, които са още опитен образец, да имат по-висока оценка, отколкото при пускането им в серийно производство.

Този факт показва, че следва да се обърне сериозно внимание на технологиите, защото те не винаги съответствуват на по-високите качествени показатели на новите

Digitized by Google

изделия. Освен това наличието на морално износени производствени мощности в повече от заводите, където се внедряват разработките, също понижава качеството на изделията и икономическата ефективност от тях. Очевидна е вече необходимостта да се обвързват тези разработки с реконструкцията и модернизацията на производствените мощности.

От друга страна, недостатъците, които съществуват в работата на ДСО по планирането и внедряването на високоефективни наши или чужди разработки, неизбежно водят до преждевременното им морално остаряване поради несвоевременно внедряване в производството.

Като анализира цялостната работа по планиране на научноизследователската дейност в района, пленумът на РК на БКП отчете основната и слабост, че тя още не е станала производна от конкретните нужди на производството. Институтите и организациите за внедряване не съумяват да използват целия свой научен потенциал за решаването на онези проблеми, които са най-необходими за производството в настоящия етап. Тъй като още в процеса на планирането до голяма степен се предрешава въпросът за ефективността на даден институт или организация за внедряване, в решенията на пленума се насочва вниманието на партийните комитети и бюра за още по-активното им участие в обсъждането на плановете за научноизследователската работа, за пълното използване на даденото им от X конгрес на БКП право на контрол, за да се преодоляват несъвършенствата в планирането.

В някои от изказванията се обърна внимание и на затрудненията, които са свързани с материално-техническото снабдяване. Такъв е например случаят с недоставянето на необходимото количество сухо бито мляко за препарат „БП—1", разработен в Института по месопромишленост през 1974 г., в резултат на което не се реализира икономически ефект в размер на 700 000 лв.

Предложенията на директора на Научния център при Министерството на вътрешната търговия и услугите проф. Атанас Лютов за усъвършенстване на етапността в разработването на плановете и комплексните програми се възприе с голям интерес от страна на участвуващите в работата на пленума. Той осветли въпроса за предпроектното проучване, което при добре подготвени технически задания определя съответните параметри, потребностите от материални и трудови ресурси, от текущи финансови средства и капитални вложения. Едва тогава става възможно да се състави оптимална комплексна програма със съответна организация, срокове, изпълнители и т. н. Планът за внедряване следва да се утвърждава, когато се завърши техническият проект, но не по-късно от сроковете за съставянето и утвърждаването на плановете на предприятията внедрители, за да може да се осигури материално и финансово.

Пленумът насочи вниманието на партийните организации в ДСО и министерствата от района за активизиране на работата и за повишаване на отговорността при планирането на научноизследователската дейност.

Значително място бе отделено и на въпроса за участието на научните институти и организации за внедряване в реконструкцията и модернизацията на съществуващите производствени мощности.

Като положителен пример в това отношение се посочи работата на Института по месопромишленост, който съвместно с колектива на месокомбината разработи и внедри линия, осигуряваща снабдяването на столицата с кренвирши, като увеличи пет пъти производството им.

В светлината на решенията и препоръките на Съвета за наука, технически прогрес и висше образование при ГК на БКП районният комитет и съответно учрежденските партийни комитети и бюра на първичните организации водят на пряк отчет работата по седем теми. Те са включени в съвместната програма на КНТПВО и СНТПВО при ГК на БКП в София, за реконструкцията и модернизацията на районната и част от столичната промишленост, като четири от темите получиха оценка „К".

Пленумът обърна внимание, че не всички научни институти и организации за внедряване дават пълноценен принос в реконструкцията и модернизацията на производствените мощности, въпреки че е изминало немалко време, откакто модернизацията бе определена като главно направление в нашето по-нататъшно икономическо развитие. Ето защо в приетите от пленума на РК на БКП решения се предвиждат конкретни мерки, за да се подобрява работата в тази насока от партийните и стопанските ръководства в научните институти и организации за внедряване.

Обсъдиха се също така и проблемите на партийно-организационната работа по укрепването на кадровия научен потенциал и материалната база като важен фактор, за да се повишава ефективността от научноизследователска работа. Конструктивни предложения се отправиха и към КНТПВО, за да се усъвършенстват по-бързо нормативните документи по 39-то постановление на ЦК на БКП и Министерския съвет.

* * *

Съществен фактор, за да се подобрява непрекъснато ефективността на научноизследователската дейност, е пълното използване на достиженията на съветската наука и техника посредством всестранната интеграция с научни институти от Съветския съюз и другите социалистически страни. На тази основа именно се осъществиха съвместни разработки и проекти на АЕЦ „Козлодуй", ТЕЦ „Бобов дол" и беше създаден добивният въглищен комплекс „Българо-съветска дружба—1". Активно сътрудничество поддържат със сродни съветски институти Институтът по месопромишле-

Digitized by Google

ност; НИППИЕС „Енергопроект"; институтът при ДСО „Зърнени храни" и др.

Като обсъди задълбочено резултатите от това сътрудничество, пленумът отчете, че все още липсват единни перспективни планове за развитието на интеграционните връзки със сродните съветски институти по всички направления на тяхната дейност, още не са изградени съвместни колективи в лаборатории по различни проблеми, което показва, че това полезно дело е едва в своето начало и не е в пълно съответствие с изискванията на Октомврийския (1973 г.) пленум на ЦК на БКП.

С приетите решения се насочват усилията на партийните и стопанските ръководства, за да се осигури по-нататъшното развитие и задълбочаване на научно-техническата интеграция посредством изграждането на рационални системи за взаимна връзка и допълване на научния потенциал чрез засилването на кооперирането и съвместните изследвания и експерименти.

Наред с това се набелязаха конкретни мерки по-активно и целенасочено да се изучава и бързо да се прилага опитът на партийните организации в съветските научни звена и институти особено в областта на научно-техническия прогрес. В това отношение се препоръча и опитът на партийното бюро в Института по месопромишленост — София.

Подобаващо място в работата на пленума се отдели на въпроса за единството и боеспособността на партийните организации в създаването на здрава и творческа атмосфера, за пълна мобилизация на силите на колективите в борбата за висока ефективност на научноизследователската дейност, за съкращаване на цикъла „изследване — внедряване".

След излизането на 39-то постановление на ЦК на БКП и Министерския съвет и особено след Националната партийна конференция партийните организации извършиха значителна и конкретна политическа и организаторска работа за дълбоко осмисляне на новия подход и на високите изисквания по внедряването на научно-техническия прогрес в народното стопанство.

Пленумът даде положителна оценка на тяхната работа по прилагането на съветския опит за решаване на актуалните проблеми на производството посредством осъществяването на инициативата: „насрещен план — институт — завод". Съвместните насрещни планове на Института по месопромишленост и столичния месокомбинат, на Института по електропромишленост — завод „В. Коларов" — София и ЕАЗ в Пловдив, на Института по винарство и Софийския винзавод допринесоха за срочното решаване на редица проблеми на производството.

Широко приложение намери и починът на 7-те бригади от СТЗ „В. Коларов", който вече прерасна в някои звена в кодекс за образцова социалистическа дисциплина.

Значителна дейност извърши партийната организация при НИППИЕС „Енергопроект" по разработката и успешното внедряване на системата за комплексна оценка на кадрите и тяхното стимулиране.

В процеса на подготовката на пленума се обсъдиха на заседанията на бюрата, на сбирките на партийните групи и събранията на комунистите отделни проблеми от ефективността от научноизследователската дейност, а заедно с това се отчете личният принос на всеки член на БКП и се набелязаха мерки за преодоляване на слабостите. След това и на тази основа партийните органи и организации приеха конкретни програми за по-нататъшното повишаване ефективността от научноизследователската дейност и ускореното внедряване на научно-техническия прогрес в производството. Всеки от комунистите получи съответно партийно поръчение. Определено може да се каже, че тази изключително отговорна партийна задача все повече се превръща в първостепенна грижа на първичните организации в тези важни звена, което е сигурен залог за още по-големи успехи в бъдещата работа на научните институти и организациите за внедряване.

Посочените в материалите на пленума недостатъци и нерешени въпроси обаче показаха, че пред комунистите и партийните организации се поставят сложни и отговорни задачи, за да се утвърждават постиженията и решително да се подобрява работата в тази насока. Пред тях сега повече от когато и да било стои повелята: да се засилва отговорността за създаването на такава обстановка, при която всеки труженик на научния фронт най-пълноценно да участвува със свой конкретен принос за бързото внедряване в живота на научно-техническите достижения.

Тази повишена отговорност предявява нови изисквания към партийните организации и комунистите в научните звена. Пленумът постави задачата решително да се издига ролята на първичните организации, на учрежденските комитети и бюрата като политически ръководства, системно и задълбочено да изучават те явленията и процесите, своевременно да предприемат конкретни политически мерки, по-смело да търсят и прилагат нови, по-ефективни форми и средства на политическо въздействие. В това отношение е необходимо да се активизира дейността на партийните групи и особено работата по възлагането и отчитането на поръченията. Отчетът на комунистите за личния им принос в повишаване ефективността на тези важни звена да се подчини преди всичко на задачата за бързото внедряване на научно-техническите постижения в практиката.

Постигнатите резултати, разработените през време на районния преглед програми, както и наличният научен потенциал — всичко това бе солидна гаранция, за да изрази пленумът твърдата си увереност, че партийните органи и организации, целите колективи в институти и организации за внедряване ще изпълнят с богато и творческо съдържание всеки от дните, които остават до Единадесетия конгрес на БКП.

Иван ИВАНОВ
инж. Любен КОЗЛОДЖОВ

Digitized by Google

НЕОБХОДИМА ЛИ Е ПРОФЕСИОНАЛНА ПОДГОТОВКА НА РЪКОВОДИТЕЛИТЕ?

к. т. н. ИВАН ИВАНОВ

Още в зората на съветската власт В. И. Ленин обръща внимание на компетентността на кадрите в управлението, които пълно и точно да познават условията на производството и съвременната техника. Той говори за научно образование на ръководителите[1] и изключително високо е ценял професионалното майсторство на кадрите.

Какви са по-съществените изисквания към подготовката и може ли да се говори за система от професионални черти на стопанските ръководители?

Голямото разнообразие от дейности в социалното управление и ръководство води до непрекъсната специализация на управленческия труд. Той се нуждае от непрекъснато попълнение с висококвалифицирани и научно подготвени кадри. В условията на научно-техническата революция е невъзможно да се управлява без висока квалификация и компетентност. Ръководителят трябва да отговаря на някои основни професионални изисквания. А както е известно, под професия е прието да се разбира такъв род трудова дейност, която съдържа определено равнище от знания и трудови навици, получени по пътя на образованието и практическия опит. Знанията и опитът на специалиста не са достатъчни, за да стане той ръководител. Ръководната дейност е особена професия. Така според Х. Кала[2] особеният характер на тази професия се проявява в това, че тя не възниква в резултат на общественото разделение на труда, а е следствие на организационно-техническото разделение в стопанската организация на производството. Тя има особен интегрален характер. Обединява общите усилия на колектива за постигане на определени цели. Характеризира се с повишена отговорност както за собствените действия, така и за действията на ръководените. Изводът е, че професията стопански ръководител е социално обусловена. Очевидно е също, че хората, които упражняват този вид труд, трябва да отговарят на определени изисквания. За всички категории ръководители те могат да се сведат до следното: какво трябва да знае, да умее, да извършва и какви качества да притежава ръко-

[1] В. И. Ленин, Съч., т. 30, с. 430.

[2] Кала, Профессия социалистического хозяйственого руководителя, III Московских конференции по теоретическим проблемам социал. хозяйств. организациями. Таллин, 1972, с. 98.

Digitized by Google

водителят като индивид? Първите два въпроса са свързани с определен обем знания и тяхното практическо приложение. Последният засяга вродените качества. Тяхното култивиране в желаната насока е по-труден процес. Именно тази особеност на професията показва, че не всеки, който желае да ѝ се посвети, ще постигне нужните резултати.

Да се приеме и регламентира работата на стопанския ръководител като професия има важно научно-теоретическо и практическо значение. Изясняването на професионалната страна на управленческата дейност ще позволи да се разработи модел за квалификационните изисквания към ръководителите. Възможно е да възникнат възражения, че длъжностните характеристики по същество изпълняват същата роля. Но в сегашната си форма те само в известна степен показват на какви условия трябва да отговарят ръководителите. В повечето случаи подходът в тях е твърде формален. Например необходимо условие в тях е образованието и трудовият стаж по специалността. Но това е съвсем недостатъчно. В щатните таблици стажът на инженера конструктор се признава и за стаж като ръководител. Съвсем очевидно е противоречието — от една страна се признава, че ръководната дейност е особен вид професия, а от друга се узаконява, че тази професия може да се изпълнява от всяко лице. Няма гаранция, че конструктор, който не е упражнявал ръководна дейност, въпреки че е талантлив творец, може да бъде и добър ръководител! Засега това се пренебрегва от съществуващите щатни таблици.

Много ясно и точно е посочена необходимостта от професионални качества на съвременните ръководители. Нека на тази основа се опитаме да очертаем главните от тях, произтичащи от особеностите на социалното управление.

Ръководителят е пратеник на Партията и е преди всичко политически водач на колектива. Необходимо е той да познава и обекта на управление, за да може успешно да направлява развитието на съответното звено в интерес на обществото. Важна страна от неговата работа е да бъде добър организатор, да притежава съответния обем от знания и умения. Не на последно място са неговите нравствено-психологически качества.

Известно затруднение представлява точното определяне на нравствено-психологическите качества. Опити в тази насока са правени още от времето на Файол. И поради това те са формирани най-общо.[1] Такъв извод се подкрепя и от някои изследвания, които установяват, че в редица изтъкнати ръководители се откриват много общи черти в характера.

Да разгледаме по-широко тези професионални изисквания. Всеки стопански ръководител преди всичко трябва да притежава марксистко-ленински мироглед. Ясно да вижда политическите цели на Партията. Колкото неговата теоретическа подготовка е по-висока, толкова по-свободно и безпогрешно ще прилага класово-партийния подход. Винаги ще бъде непримирим борец за научно-технически и социален прогрес. В своята ежедневна дейност ще проявява повече оперативност, актуалност, добросъвестност, висока взискателност към себе си и ръководените, принципиалност и твърдост в осъществяване линията на Партията.

Политическата зрелост е важно изискване за ръководителите на трудовите колективи. Ръководителят непрекъснато да се проявява и като възпитател на хората. Основна негова задача, пряко произтичаща от гласуваното му партийно доверие.

Ръководителят ежедневно се сблъсква с разнообразни проблеми.

[1] Управление и проблемы кадров. Под. ред. на Г. Х. Попова, Г. А. Попова и Г. А. Джавадова, М. „Экономика", 1972, с. 63.

Digitized by Google

Вземането на решения предполага общотеоретически и конкретни специални знания. Без тях не може да се осъществява научно ръководство. Всеки ръководител в участъка, за който отговаря, трябва да познава техниката, технологията, икономиката, организацията на производството, структурата на управлението и пр. Същевременно не е задължително да бъде на равнището на специалиста от съответната област. Знанията са необходими, за да може да вниква в същността на възникналите проблеми и компетентно да взема решения по тях. Не по-маловажно е умението да прилага знанията си в практическата дейност. Това е непосредствено свързано с правилното разпределение на компетенциите и задачите. Делегирането на част от правата и задълженията на подчинените дава възможност на ръководителя да разчленява общите задачи на конкретни задължения на всеки съучастник в системата на управление. Така се развива съзнанието за отговорност у сътрудниците, разширява се тяхната самостоятелност и удовлетвореност от изпълняваната работа. Пълна отговорност не може да се делегира никому, тъй като тя е свързана с изпълнението на задачите като цяло. В този смисъл ръководителят отговаря и за поведението на ръководените. Изпълнението на всяко решение изисква непрекъснато наблюдение, контрол и регулиране действията на хората. Освен принципния подбор на сътрудниците необходими са и грижи за тяхното възпитание и израстване. Постоянният контакт с тях дава възможност най-ефективно да се използва интелектуалният им потенциал и практически опит.

Необходимите професионални изисквания се обуславят от йерархията, в която се намира ръководителят. Така например по вертикална линия в предприятието има следните видове ръководители: най-високо равнище (директор и неговите заместници); средно равнище (началници на цехове, отдели и техните заместници); ниско равнище (началници на участъци, майстори, бригадири и др.). Но и това разграничение не разкрива изискванията към съответните нива, въпреки че разликата е очевидна. Едни и същи ли следва да бъдат знанията и уменията на началника на функционален отдел и на цех? Очевидно такова приравняване не е логично. За да се избегне това, ръководните кадри могат да се разделят по линейно и функционално направление. Тази класификация позволява да се определи тяхното място в общата йерархия. Към линейните ръководители се отнасят: директорът (председателят), началниците на цехове, смени, участъци и бригадирите. Всички останали се отнасят към функционалните. Това е необходимо, за да се определи обемът на знанията, уменията и опитът за всяка категория ръководители, което на свой ред предполага анализ на съдържанието на осъществяваните функции. Не е правилно да се разработи един модел от квалификационни изисквания за всеки ръководител. Всяко равнище в управлението има свои специфични изисквания. За някои нива те ще бъдат твърде много. Например изискванията за управленческите знания на един майстор са по-ниски от конкретните познания на производството, техниката, технологията, организацията и др. Ако се повиши нивото в йерархията, обемът на конкретните знания намалява за сметка на обема от икономически, управленчески и други по-обобщени знания. В този ред на разсъждения би могло да се стигне до пълното отричане на необходимостта от знания за обекта на управление. Действително познанията по специалността на всеки горен йерархически етаж губят своя приложен смисъл, но познанията за обекта като цяло задължително нарастват. Какъв следва да бъде по специалност председателят на аграрно-промишления комплекс — агроном, зоотехник, икономист или друг? Вероятно той трябва да има една от тези специалности, но на него са необходими и

Digitized by Google

много други знания и умения от различни области. Може да се направи още един извод. Ръководителите от едно и също йерархично ниво, но в различни отрасли на народното стопанство се отличават само по специфичните познания и умения за обекта на управление. Така например професионалните изисквания за директора от промишленото предприятие и директора на селскостопанското предприятие се отличават само в частта за тясно специализираните знания в определена област. Това в по-малка степен ще се отнася за директорите на промишлените предприятия, но от различните отрасли, или пък за ръководителите на селскостопанските предприятия. Неоспорим е фактът, че едните и другите се нуждаят от определен обем общи знания и умения. Очертава се възможността квалификационните изисквания за отделните ръководители да се изграждат по нива, като се отчита функционалният и отраслевият признак.

Съдържанието, формата и методите на обучение следва да се основават на една усъвършенствувана система за подготовка на ръководните кадри от всички звена. За целта е необходимо да се разработи модел за квалификационните изисквания за всеки ръководител в зависимост от мястото, което заема в служебната йерархия. В него да се даде характеристика на функциите, изпълнявани от ръководителя, и списък на всички изисквания, необходими за оптималното изпълнение на тези функции. Възможно е приблизително точно да се определят професионалните изисквания и на тази основа да се формира цялата система за подготовка и усъвършенствуване на ръководните кадри от всички нива. В отделни цикли при една дългосрочна програма могат да се изучават дисциплини, определени в зависимост от модела на квалификационни изисквания. След завършване на задължителния цикъл ежегодно в няколко теми могат да бъдат разгледани актуални проблеми, свързани с теорията и практиката на управление в рамките на курсове за усъвършенствуване.

Системата за повишаване на квалификацията на ръководителите би следвало да се осъществява чрез държавните организации, по линия на партийната просвета и чрез самостоятелно изучаване на теорията. Всяка от посочените възможности има свои предимства. Необходимо е да се признае, че не всякога обучението може да се осъществява под ръководството на добри педагози. Поради това интерес представлява организирането на задочно обучение и самостоятелната работа за повишаване на квалификацията. Засега създадената база не е достатъчна, а от друга страна времетраенето на курсовете не позволява да бъдат засегнати всички проблеми. Ето защо е важно в курсовете ръководителите да получат траен интерес към проблемите на своята професия, а след това да се занимават самостоятелно. Така те ще имат възможност да осмислят собственото си опит през призмата на теорията и на тази основа да си направят изводи за собственото си поведение. Интерес представлява опитът на Погинския завод за топлинна апаратура в СССР, където всеки ръководител има личен план за творческо развитие. От съществено значение е, когато се издигат ръководителите в по-горна ръководна длъжност, да се има предвид с какъв цикъл от проблеми са се занимавали. В случаите, когато се налага бързо да се издигат някои лица, кандидатите би следвало да се изпращат на курсове за резервни кадри с откъсване от производството. Възможно е да се организира обучението им и по задочен път.

Проблемът за професионалната квалификация не е личен проблем за ръководителя. Той произтича от нуждата да се задоволи определена обществена потребност. Затова ясно трябва да се определят задачите на всички партийни, стопански и профсъюзни органи, които имат пряко отношение и носят пълна отговорност за повишаване на професионалното майсторство на ръководителите от всички нива. Тази

Digitized by Google

изключително важна дейност за ускоряване на нашето обществено икономическо развитие не всякога се оценява от някои ръководни фактори. Както е известно, в нашата страна е създадена и функционира система за повишаване квалификацията на ръководните кадри. Все още някои стопански организации подценяват възможността да се повишава професионалната квалификация на ръководителите. Не са редки случаите, когато ръководствата на ДСО или министерствата освобождават по една или друга причина някои директори или други кадри, включени в курсовете за усъвършенстване. Тези действия утвърждават убеждението, че стопанските ръководители няма какво да научат и че те са незаменими в своята работа, т. е. ако един месец отсъствуват, предприятието съвсем ще пропадне. Ако действително съществува подобна обстановка, вината трябва да се търси у самия ръководител. Той не е създал отговорност у своите подчинени и без неговото участие работата не се довежда до успешен край. Вместо търсене на отговорност понякога такива „незаменими" ръководители се поощряват. Да формира чувство за висока отговорност при изпълнение на поставените задачи у подчинените е едно от основните негови задължения. Най-високо трябва да се оценява работата на този ръководител, който е успял да създаде екип от специалисти, годни да се справят със задачите и когато той отсъствува. От това следва изводът, че ръководителят трябва винаги да работи за издигане квалификацията на най-близките си сътрудници. Не случайно в някои страни се спазва правилото да се издига в йерархията този, който си е подготвил заместник.

Необходимо е ясно да се открои функциите на партийните организации за повишаване на професионалната квалификация на ръководителите от всички нива. Те именно могат да изискват да се съставят дългосрочни прогнози за повишаване квалификацията на кадрите. Програмите да се конкретизират ежегодно, като за всеки индивидуално се определи направлението и обемът на изучавания материал. В края на годината партийните организации трябва да приемат оценки как ръководителите са повишавали своята квалификация. В партийните комитети здраво да се утвърди разбирането, че не може да се управлява производството, като се разчита само на добрата интуиция и опита. Когато се отчита дейността на партийните органи и организации, да се дава и оценка как те са изпълнявали задачата за квалификация на стопанските ръководители.

На сегашния етап е назряла необходимостта във всички висши учебни заведения, подготвящи специалисти за различните отрасли на народното стопанство, да се изучава теория на социалното управление. По този начин значително ще бъдат увеличени управленческите знания на специалистите с висше образование. Вярно е, че не всички от тях ще станат ръководители. Но всички малко или много ще имат допир с управлението и колкото по-добре познават проблемите, толкова по-бързо и лесно ще се адаптират към обстановката. Тази необходимост е също така голяма и за низовите ръководни кадри. Нито едно средно специално училище не дава нужните знания по управление. Подготовката на тези кадри се осъществява в процеса на производствената дейност, и то не винаги целенасочено.

Разработването на квалификационните модели ще позволи подготовката и усъвършенстването на кадрите да бъдат поставени на научна основа. А това налага да се разработят характеристики за всички йерархически нива, от бригадира до генералния директор на стопанското обединение. Научно-техническата революция, сложните процеси в развитото социалистическо общество неотменно налагат непрекъснато да се обновяват и попълват теоретическите и практическите знания на ръководните кадри.

Digitized by Google

ПАРТИЙНИЯТ КОМИТЕТ

С КРИТЕРИИТЕ НА НАЦИОНАЛНАТА ПАРТИЙНА КОНФЕРЕНЦИЯ

Да изпълним решенията на Десетия партиен конгрес и изискванията на Националната партийна конференция за нас означава да проявяваме висока дисциплина, да осигуряваме точна диспечеризация и безавариен превоз, да подобряваме транспортного обслужване на гражданите.

Заводският партиен комитет в „Електротранспорт" — София и преди Националната партийна конференция е обръщал внимание на тези въпроси. Разликата сега е в стремежа цялата дейност да се организира и протича делово, оперативно, да се води борба против формалното провеждане на различни мероприятия, против бюрократизма на ръководителите и изпълнителите, които със своите действия или бездействия спъват нормалното протичане на производствения процес.

Особено силно повишаваме изискванията към ръководните кадри, номенклатурни на заводския партиен комитет. Тяхното назначаване и разпределение се извършва след задълбочена проверка на политическите и деловите им качества.

Добрата техническа подготовка и организаторските способности са задължително изискване за ръководителя. За нас обаче не е пълноценен ръководител онзи, който добре познава спецификата на дейността, а със своето тесногръдо отношение към новаторството и техническия прогрес, с бюрократичното си държане към хората е спирачка за цялостния напредък.

Заводският партиен комитет и партийните бюра периодично правят оценка на кадрите и онези, които нямат необходимите качества за работата, свързана с обслужването на пътниците, препоръчват на стопанското ръководство да ги устройва на друго подходящо място в системата на електротранспорта.

Растящите нужди на производството, необходимостта от висока обществена производителност на труда наложиха и изградихме професионално-учебен център. В него периодично се провеждат квалификационни курсове с основния персонал. По линия на техническата просвета ежегодно се дават необходимите знания на сервизните работници. Запознават се ватманите и шофьорите на тролейбусите с правилника за безопасността на движението и техническата експлоатация на превозните средства. Всички курсове завършват с проверочни изпити. средните ръководни кадри се прекласират също след изпит, като докажат своята компетентност за длъжността, която заемат. Така, от една страна, заводският партиен комитет и стопанското ръководство набират информация за способностите на кадрите и за ефективността от учебните занимания, а от друга — хората се стремят да усвояват преподавания материал, за да се явят на изпита добре подготвени.

За практическото обучение на сервизните работници и на низовите ръководители от материалното производство в трети трамваен парк беше създаден и добре оборудван технически кабинет. За същата цел се подготвя и кабинет за ватманите и шофьорите.

Съобразно изискванията на Десетия партиен конгрес за подготовката на кадрите обогатихме учебната програма. В нея освен материали, пряко свързани с непосредствената работа, са предвидени и теми по идейно-политическото възпитание, по икономическите проблеми на развитото социалистическо общество.

Какви са резултатите?

Измени се интелектуалният облик на работниците от сервиза и експлоатацията. Сега много от тях са със средно техническо и реално образование, а това е добра предпоставка за културен, сигурен и безавариен транспорт. Преди пет години повишиха образованието си около 370, а сега над 460 души.

* * *

Националната партийна конференция постави задачата рязко да се повиши производителността на труда и посочат пътищата и средствата за нейното решаване. Заводският партиен комитет разработи система от мероприятия. В тях особено голяма роля е отделена на постоянния и координира-

Digitized by Google

ния контрол, на точното отчитане на личния принос на всеки. Първостепенна грижа е и изграждането на ново отношение към труда, изграждането на неговата култура и организация. За изпълнение на тази задача в заводската партийна организация широко използваме партийните поръчения. Особено резултатна форма, която се утвърждава при нас, е самоотчетът на комуниста. Изграждаме и съвети на бригадира и групови майстор, които работят по предварително разработен и утвърден правилник. Тези съвети съдействуват за повишаване обществената и трудовата активност на ръководителите от експлоатацията и сервиза.

В предприятието действуват и дисциплинарни комисии. Те са съставени от представители на партийното, стопанското, профсъюзното и комсомолското ръководство и бригадира. Комисията разглежда всяко конкретно дисциплинарно нарушение и предлага на стопанското ръководство да взема мерки, а отговорност се търси по партийна, профсъюзна и комсомолска линия. Чрез разяснителна работа правим достояние на работниците морално-политическите вреди, сочим икономическите загуби, които отделните нарушители на трудовата дисциплина нанасят на колектива. Стремежът ни е да създаваме обстановка, в която недисциплинираните да нямат еднакви права и привилегии със съзнателните. Например нормативът за върнати и спрени коли от линия — един основен измерител за съзнателността и качеството на работата на сервизните работници, се разпределя по специализирани бригади и ежедневно всяка кола, върната от линия поради техническа неизправност, се отчита на бригадата, която я е ремонтирала. В края на месеца онези, които са превишили допустимите бройки неизправни коли, се санкционират, а на виновниците се намалява премията пропорционално на вината.

• • •

За изучаването, обобщаването и внедряването на челния опит сме създали обществен съвет, оглавен от заместник-директора по техническите въпроси. И в тази насока стремежът е да се действува творчески, оперативно, да не се допуска формално поемане на почини, а на практика да се тъпче на едно място. Съветът работи по предварително разработена програма. Бригадите на четири трамвайни линии и всички от сервиза приеха почина на василкларовци. Те изработиха свои кодекси за образцова социалистическа дисциплина. За неизпълнението на изискванията, залегнали в кодекса, се търси морална и материална отговорност. Така създаваме непримиримост към нарушителите, възпитаваме членовете на колектива в дух на колективизъм и другарска взаимопомощ, подтикваме хората към творчество и висока производителност на труда.

Внимателно проучихме почина на кремиковските младежи и условията на прилагането му. Бяха картотекирани всички изтъкнати майстори и първенци в производството. Сключени бяха двустранни договори, по силата на които 54 дългогодишни и опитни майстори се самозадължиха да обучат в продължение на една година 150 млади работници. Досега 80 младежи достигнаха майсторското на първенците.

Особено внимание обръщаме на новопостъпващите работници. Онези от тях, които успешно завършват курса, се прикрепват към ватман, излъчен за най-добър в професията, и в продължение на един месец работят съвместно. През това време младият работник се учи от дългогодишния, приема неговите трудови навици.

Във връзка с инициативата на габровските предприятия бяха сключени договори за взаимопомощ между работниците от сервиза и експлоатацията. С тези договори сервизните работници се задължават да осигуряват технически изправни превозни средства, а ватманите и шофьорите — правилно да ги експлоатират. Резултатът и от тази инициатива е добър, в сравнение с миналата година броят на спрените и върнатите коли от линия за повторен ремонт намаля с около 30 на сто.

Опита на първенците разпространяваме чрез беседи и интервюта по радиоуредбите, чрез вечерите за първенците от различните професии. Например във втори парк се организира вечер, посветена на най-добрите ватмани, работещи по Минския почин. В трети и четвърти тролейбусен парк се състояха вечери на безаварийността.

• • •

Социалистическото съревнование в „Електротранспорт" се води по комплексна система, в която са определени основните насоки за неговото организиране, разгръщане и отчитане. За всеки вид дейност са посочени конкретни показатели, чието стриктно изпълнение за даден период от време създава възможност за класиране и придобиване на звание. За реализирането на тази система заводският партиен комитет изпрати с партийни поръчения комунисти на работа в профсъюзните органи и организации, следи и редовно отчита тяхната дейност и им търси отговорност. Нашите ватмани и шофьори активно участвуват и в конкурса за безопасно движение „Златно кормило".

Стремежът ни е да осъществяваме единство между моралните и материалните стимули. Съчетаването на личния с обществения интерес създава възможност за разгръщане на творческата активност на работника за пълна изява на неговия талант и засилва участието му в управлението на производството. Най-добрите работници се предлагат за удостояване с правителствени награди. В предприятието има 67 орденоносци, 30 работници са носители на златната значка на Софийския градски народен съвет и други.

Използват се и благодарствените писма, с които се изказва признателност на пър-

Digitized by Google

венците за всеотдайния им труд. Досега са изпратени над 250 благодарствени писма до семействата на челниците в труда.

• • •

Важен момент в работата на заводския партиен комитет е грижата за социалното развитие на колектива. Решенията на Десетия партиен конгрес и на Декемврийския пленум намериха материален израз главно в подобряване социалния състав на колектива, в квалификацията и преквалификацията на работниците, в подобреното заплащане на труда, в ускореното жилищно строителство, в разширяване причивното дело и подобряване охраната на труда, в най-правилното разпределение на фонд „Социално-битови и културни мероприятия" и другите фондове. Тези грижи бяха отразени в конкретни мероприятия, осигурени бяха необходимите средства за осъществяването им. В насрещния план бяха предвидени над 800 000 лв. за подобряване условията и оздравяването на работната среда, за отстраняването на вредните вещества, праха, газовете и отровните изпарения, за намаляване на шума и вибрациите, за нормализиране на температурата, за обезопасяване на машините, съоръженията, за механизиране на трудоемките операции и особено за намаляване на тежкия физически труд на жените.

За създаването на по-добри и безопасни условия на труд в насрещния план бяха заложени и изпълнени редица мероприятия. Преустроено бе осветлението в парковете, обикновените електрически крушки се заменяха с жизачни осветителни тела, за което бяха изразходвани над 80 000 лв. Преустроени бяха банята и умивалните в трети трамваен и четвърти тролейбусен парк. Ремонтирани и боядисани бяха всички подлежащи на ремонт помещения. Всички машини и електрически съоръжения са обезопасени, в резултат на което в продължение на четири години в предприятието не е регистрирана нито една злополука. Бяха монтирани две автоматични мивки в първи и четвърти парк, с което се облекчи трудът на вагономиячките. До края на миналата година работниците от станция „Голи връх" на въжената линия в Драгалевци работеха на открито, изложени на дъжда, вятъра, снега. С доброволен труд през миналата година се изгради закрито хале. В трамвайните мотриси бяха монтирани нови автоматични прекъсвачи, с което се отстрани опасността от обгаряния и други злополуки по време на движение. В резултат на подобрените трудови и хигиенни условия заболяемостта и трудовите злополуки през 1974 година намаляха с 27 на сто спрямо 1973 година.

Една от големите придобивки за колектива през шестата петилетка е осемнадесететажният жилищен блок в Банишора, в който са настанени 140 семейни и 150 несемейни работници, в жилищния комплекс „Изток"—86. В строеж е нов многоетажен жилищен блок, с построяването на който до голяма степен ще се реши острият жилищен проблем за колектива. Около 40 деца на наши работници, живеещи във ведомствената жилищна кооперация, са настанени в детска градина.

Целият персонал в предприятието има право на безплатно униформено облекло. За работничките са оборудвани три стаи за лична хигиена. Три здравни пункта с необходимия лекарски персонал се грижат за здравето на работниците. В двата работнически стола се хранят над 1000 души. В почивната станция на предприятието в Белчински бани всяка година на пет смени почиват по 200—250 души и около 120 деца на наши работници прекарват лятната си ваканция в детския лагер. Около 900 души почиват по Черноморието. На орденоносците и първенците в социалистическото съревнование и на нуждаещите се от лечение се осигуряват безплатни карти. За тази цел само през 1974 година са изразходвани от фонд СБКМ 26 000 лв.

В предприятието е изградена добра материална база за спортуване — комбинирана спортна площадка за волейбол, баскетбол, футбол, плаване на гюлле, дълъг скок, плувен басейн и др.

На жените с малки деца е предоставена възможност да работят по 4 часа на ден. Над 10 000 лв. бяха раздадени заеми за жилищно строителство. От началото на тази година на 6000 ученици — деца на наши работници, се дадоха безплатни карти за пътуване по цялата градска мрежа.

Успешно се реализира и предвиденото в насрещния план за петилетката трудово възнаграждение на работниците. От 1503 лв. през 1970 година нарасна на 1825 лв. за 1974 г.

Всички мероприятия, залегнали в насрещния план за четирите години на шестата петилетка, са изпълнени. Това се дължи на грижите на партийното и стопанското ръководство, на деловитостта и оперативността в работата на партийните, стопанските и обществените органи и организации.

Под ръководството на заводския партиен комитет и заводската партийна организация трудовият колектив на „Електротранспорт" влага сили и умение да претвори в дело решенията на Десетия конгрес — да осигурява редовен, безаварийен, сигурен транспорт на столичани и гости на София, да посрещне Единадесетия конгрес на Партията с нови трудови дела.

Владислав МЛАДЕНОВ

секретар на заводския партиен комитет при „Електротранспорт" — София

Digitized by Google

ПАРТИЙНИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ — В АВАНГАРДА НА БОРБАТА ЗА ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ АГРАРНАТА ПОЛИТИКА НА ПАРТИЯТА

И. В. КАПИТОНОВ
секретар на ЦК на КПСС

Нашата партия по ленински мъдро и далновидно ръководи страната, уверено води съветския народ към комунизма. Цялата нейна вътрешна и външна политика се поставя на научна основа в съответствие с потребностите на времето и жизнените интереси на трудещите се. Партията решава последователно и в комплекс назрелите проблеми на социалистическата икономика и на обществените отношения. Тя отделя неотслабващо внимание за подема на селското стопанство, като особено важно условие за укрепването на икономическата мощ на страната, за по-нататъшното повишаване на жизненото равнище на съветските хора.

Действително огромна роля в тази насока изигра Мартенският (1965 г.) пленум на ЦК на КПСС. Неговото историческо значение се състои в това, че той постави началото на изработването на такава аграрна политика, която осигурява устойчивото нарастване на селскостопанското производство, привеждането му на съвременна индустриална основа, открива широк простор за по-нататъшното усъвършенстване на социалните отношения в село. Докладът на Л. И. Брежнев на този пленум и неговите решения — това са документи, които имат дълговременен, програмен характер. Те представляват образец на творческа марксистко-ленинска разработка на насъщните проблеми на комунистическото строителство.

Политиката, която начерта Мартенският пленум на ЦК на КПСС, беше след тоза развита и утвърдена от XXIII и от XXIV конгрес на Партията, от редица пленуми на ЦК, в докладите и изказванията на генералния секретар на ЦК на КПСС Л. И. Брежнев. Изключително важни са положенията, които се съдържат в речите на Л. И. Брежнев на тържественото заседание в Алма Ата, посветено на 20-годишнината от усвояването на целините и на съвещанието с първите секретари на областните комитети на КПСС, председателите на министерските съвети на АССР и на изпълкомите на областите и автономните републики в Нечерноземната зона на Руската федерация. В решенията на Партията и в изказванията на генералния секретар на ЦК на КПСС са определени същността и главните насоки на аграрната политика в условията на развития социализъм. Тази политика доказа своята жизнена сила и ефективност, осигури рязък поврат в развитието на селското стопанство.

Мартенският пленум на ЦК на КПСС, състоял се през 1965 г., дълбоко анализира причините за допусканите дотогава сериозни недостатъци и грешки в ръководството на селското стопанство, които бяха разкрити на Октомврийския и Ноемврийския

Препечатана с малки съкращения от бр. 4 на списание „Партийная жизнь".

Digitized by Google

(1964 г.) пленум на Централния комитет, определи конкретните пътища за тяхното отстраняване. В центъра на вниманието на партийните организации, на всички държавни и стопански органи бяха поставени такива жизнено важни въпроси за развитието на селскостопанското производство като всестранното укрепване на икономиката на колхозите и совхозите, повишаването на материалната заинтересованост на тружениците в селското стопанство, комплексната механизация, химизацията, мелиорацията, специализацията и концентрацията на производството на селското стопанство. „Централните комитети на комунистическите партии на съюзните републики, краевите и областните комитети на Партията, всички ние — подчерта в своя доклад пред Мартенския пленум на ЦК на КПСС генералният секретар Л. И. Брежнев — е необходимо да се преустройваме до известна степен, решително да се избавяме от всичко случайно и вредно в партийната работа. Трябва да се ликвидира практиката на командуване и администриране, на дребнава опека, на подменяне на ръководителите, на специалистите в колхозите и совхозите, да се изкореняват всякакви прояви на парадност и вдигане на празен шум."[1]

Ясните, принципиалните постановки на Партията дадоха вярна ориентация в работата на партийните организации и комунистите, на всички наши кадри, значително повишиха чувството им за отговорност за състоянието на селското стопанство, за претворяване на аграрната политика в живота.

Определящата роля за това, че тези указания последователно се осъществяват в практиката, се пада на Централния комитет, неговото Политбюро и лично на генералния секретар на ЦК на КПСС Л. И. Брежнев. Централният комитет осъществява всекидневното ръководство на цялата работа на държавните и обществените организации, на местните партийни органи по изпълнение на набелязаната програма за развитието на селското стопанство. На заседанията на Политбюро и Секретариата на ЦК редовно се обсъждат коренните въпроси, свързани с претворяването в живота на аграрната политика на Партията, изслушват се отчети на местните партийни органи по тези въпроси. Така ЦК на КПСС разкри сериозните недостатъци в работата на Воронежкия обком на КПСС по ръководството на селското стопанство, направи оценка как се изпълняват решенията на XXIV конгрес на Партията и на пленумите на Централния комитет за интензификацията на селскостопанското производство от Кировоградската областна партийна организация, обсъди отчета на Алтайския крайком на КПСС за повишаване ролята на специалистите в развитието на колхозното и совхозното производство, разгледа работата на Добринския райком на Партията в Липецка област, на партийната организация в колхоз „В. И. Ленин" от Зерноградски район на Ростовска област и на редица други партийни организации.

В приетите решения беше даден подробен анализ на дейността на партийните организации, посочени са недостатъците, определени са основните насоки на организаторската и политическата работа на село в съвременните условия. Тези решения оказаха сериозно въздействие за подобряване на партийното ръководство на селското стопанство.

Като насочва и контролира дейността на местните партийни органи, Централният комитет винаги поощрява и с всички средства подкрепя тяхната инициатива, ценните начинания и предложения. Ето само в последно време ЦК на КПСС подкрепи инициативата на местните партийни комитети и прие решение за ускоряване на работите по напояването на засушливите райони в Саратовска област, а също така по усвояването на Приазовските блатисти места за по-нататъшното увеличаване на производството на ориз в Краснодарския край. Висока оценка и одобрение получи опитът на Молдавската републиканска партийна организация в концентрацията и специализацията на селскостопанското производство, в създаването на крупни аграрно-промишлени обединения, както и опитът на партийната организация в Марийската АССР, която съумя в широки мащаби да организира съоръжаването на грамадни животновъдни комплекси.

Партията проявява постоянна грижа за развитието на творческата енергия на селските труженици, насочва партийните, профсъюзните и комсомолските организации най-пълно да използват в борбата за подема на селското стопанство такъв могъщ лост, какъвто е социалистическото съревнование. ЦК на КПСС призова тружениците от селското стопанство да разгърнат всесъюзното социалистическо съревнование за увеличаване на растителната и животинската продукция. Разработена беше цялостна система от мерки за моралното и материалното поощряване на победителите в съревнованието. В резултат на това благородната трудова надпревара с всяка измината година придобива все по-голям размах и ефективност. Повсеместно съревнованието се насочва към по-нататъшното разгръщане и своевременното привеждане в действие на резервите в производството, към осигуряването на високи резултати на основата на интензивните методи на ръководство на стопанството и използването на най-новите постижения на науката и прогресивната практика.

Сериозно влияние, за да се подобрява цялостната дейност на местните партийни организации, оказаха посещенията на генералния секретар на ЦК на КПСС Л. И. Брежнев в републиките, краищата и областите през напрегнатите периоди на селскостопанските работи. Неговите срещи и беседи с трудещите се, с партийния и сто-

[1] Л. И. Брежнев. Доклади, речи и статии, т. 1 с. 146. Изд. на БКП. С., 1969 г.

Digitized by Google

панския актив, всестранният анализ на състоянието на работата, подробният разбор на положителния опит и на недостатъците, препоръките и полезните му съвети не само вдъхновяват и окрилят хората, но и повишават тяхната творческа енергия и инициатива.

Ръководната дейност на ленинския Централен комитет за претворяване в живота на аграрната политика е важен организиращ и мобилизиращ фактор във всенародната борба за подема на селското стопанство. Тази дейност се отличава с широкия си размах, с научната си обоснованост, с деловитостта си, с неразкъсваемото единство на теорията, политиката и практиката. Тя служи за образец на това, как трябва творчески да се решават въпросите за развитието на колхозното и совхозното производство, като се отчитат съществуващите възможности и назрелите потребности, нагледно показва и учи на уменето да се подчинява организаторската и политическата работа на осъществяването на икономическите задачи.

• • •

Успехите в развитието на селското стопанство, които бяха постигнати през изтеклия период, до голяма степен са обусловени от това, че републиканските, краевите, областните, окръжните, градските и районните партийни организации упорито провеждат в живота аграрната политика на Партията, постоянно усъвършенстват партийно-политическата работа на село.

Новите задачи, които постави Мартенският пленум на ЦК на КПСС, настойчиво изискваха значително да се подобри партийното ръководство в развитието на селскостопанското производство в едно от неговите решаващи звена — района. Основната отговорност за това се падаше на районните комитети на Партията.

„Централният комитет на КПСС — заяви Л. И. Брежнев на Мартенския пленум на ЦК — възлага големи надежди на районните комитети на Партията, на които предстои да решават отговорни задачи по организационно-стопанското укрепване на колхозите и совхозите. Те трябва да обединят и възглавят работата на съветите, на профсъюзните и комсомолските организации в селото и на дело да осигурят изпълнението на набелязаните от Централния комитет на Партията мероприятия за подем в селското стопанство."[1]

Като се ръководят от указанията на Централния комитет, областните и краевите комитети, ЦК на комунистическите партии в съюзните републики направиха твърде много, за да се повишат ролята и авторитетът на районните комитети на Партията, за да се подобрява тяхната дейност. Голяма работа бе извършена за укрепването на районното звено и преди всичко на райкомите на Партията с политически зрели, добре подготвени и инициативни работници. Сега 98 на сто от секретарите на райкомите имат висше образование, а сред първите секретари броят на специалистите се увеличи два пъти в сравнение с 1965 г. Повече от половината секретари на райкомите имат висше партийно-политическо образование. Непрекъснато се подобрява качественият състав на работниците от партийния апарат. Изминалият период показа, че райкомите с чест изпълняват задачите, които нашата партия, ЦК на КПСС възлага на тях.

Под въздействието на решенията на Мартенския и последвалите го пленуми на Централния комитет, а също така на документите на XXIII и XXIV конгрес на Партията настъпиха съществени положителни изменения в методите на работа на партийните комитети. Те започнаха по-дълбоко и целенасочено да се занимават с въпросите на развитието на селското стопанство.

Централните комитети на компартиите в съюзните републики, крайкомите, обкомите и райкомите на Партията се превърнаха в истински щабове за подема на селското стопанство, те умело насочват и координират дейността на всички държавни и обществени организации на село, като я подчиняват на единната цел. На пленумите и заседанията на бюрата на партийните комитети систематично се обсъждат практически въпроси по осъществяването на аграрната политика на Партията в условията на всяка република и област, на всеки край и район, издирват се резервите за повишаването на добивите от селскостопанските култури и продуктивността на животните. Наред с осъществяването на текущите стопански задачи партийните комитети отделят голямо внимание на проблемите, от решаването на които зависи в крайна сметка по-нататъшното развитие и устойчивото нарастване на колхозното и совхозното производство.

Важното е, че когато разглеждат и решават производствени въпроси, местните партийни органи ги обвързват с развитието на обществените отношения на село, с реализацията на програмната задача на Партията — постепенното преодоляване на социално-икономическите и културно-битовите различия между града и селото. По инициатива на партийните организации в много от колхозите и совхозите, а също така и в районите се разработиха и практически се осъществяват перспективни комплексни планове за социалното развитие. Както показва практиката, това се отразява положително, за да се подобряват трудовите и битовите условия на селските труженици, да се стабилизират кадрите на село и най-вече специалистите с висше образование, да се повишава политическата им съзнателност и отговорност, за укрепването на дисциплината, за издигане на общата и деловата им квалификация и т. н. Обкомите, крайкомите и ЦК на компартиите в съюзните републики вземат

[1] Л. И. Брежнев, Доклади, речи и статии, том 1, с. 147, Изд. на БКП. С., 1969.

Digitized by Google

мерки, за да се разпространява нашироко опитът в социалното планиране, оказват на районите необходимата помощ и подкрепа в тази насока.

Местните партийни комитети не изпускат от погледа си въпросите за усъвършенстването на вътрешноколхозните отношения и на междуколхозните връзки. Особено се подобри тяхната работа в това отношение след приемането от третия всесъюзен конгрес на колхозниците на новия Примерен устав на колхозите. Партийните комитети правят всичко възможно, за да се спазват навсякъде, и то неотклонно нормите и принципите на колхозната демокрация, помагат на управителните съвети на кооперативите по-широко да привличат колхозниците за непосредствено участие в управлението на производството и на обществения живот.

Активна роля в реализацията на аграрната политика на Партията изпълняват партийните комитети и организации в крупните промишлени центрове на страната като Москва и Ленинград, Минск и Харков, Волгоград и Челябинск, Новосибирск и Ташкент, Ростов на Дон и Красноярск, Павлодар и Березников и много други. Всички те внасят съществен принос за укрепването на материално техническата база на селското стопанство, вършат разностранна работа за мобилизацията на колективите в промишлените предприятия за увеличаването на производството на съвременна високопроизводителна техника, минерални торове и друга продукция за колхозите и совхозите, организират шефска помощ за селото.

В съвременните условия на преден план все повече се издига такава важна дейност на партийните органи като контрола и организацията на проверката на изпълнението, утвърждаването на истинския партиен стил във всички сфери. Трябва да се каже, че в това отношение съществуват не малко недостатъци. Повишаването на отговорността, развитието на инициативата, възпитанието на съзнателна дисциплина и нетърпимост към недостатъците придобиват сега първостепенно значение. Както е известно, този въпрос бе поставен предварително ясно още на Декемврийския (1973 г.) пленум на ЦК на КПСС.

Местните партийни органи, като се ръководят от указанията на Централния комитет, на генералния секретар на ЦК на КПСС Л. И. Брежнев, непрекъснато полагат грижи да се подобряват контролът и проверката на изпълнението на партийните решения, да се разгръща неуморно жива организаторска работа за тяхната реализация.

• • •

В провеждането на аграрната политика Партията се опира на селските първични партийни организации на комунистите. През изминалите десет години първичните партийни организации в селското стопанство видимо укрепнаха във всяко отношение, усъвършенства се тяхната организационна структура и значително се повиши боеспособността им. Почти в 10 хиляди колхози и совхози има партийни комитети, изградени са над 37 хиляди цехови партийни организации и около 24 хиляди партийни групи. Сега в колхозите и совхозите действуват 49 500 първични партийни организации, над 117 хиляди цехови партийни организации и 116 хиляди партийни групи.

В съответствие с потребностите на селскостопанското производство възникват все нови и нови предприятия и организации, които се занимават с мелиорацията на земите и строителството, с преработката на селскостопанската продукция, с агротехническото обслужване на колхозите и совхозите, разширява се мрежата на училищата, на средните професионално-технически училища и техникумите, на търговските, медицинските и културно-просветните учреждения.

В колективите на тези предприятия и учреждения се създават и нови първични партийни организации. Броят на първичните организации, които са обединени от селските районни комитети на КПСС, се увеличи през изтеклите десет години почти с 50 хиляди. Наред с колхозните и совхозните партийни организации те са активни проводници на политиката на КПСС, съдействуват за успешното решаване на задачите, които стоят пред селското стопанство, оказват голямо влияние върху всички страни на живота в село.

Като положителен момент следва да се отбележи, че в първичните организации се увеличава броят на активистите, а на ръководна работа се издигат много нови другари и другарки. Само в изборните органи на колхозните и совхозните партийни организации, в партийните комитети и бюра сега се включват почти 360 хиляди членове на КПСС, от които 235 хиляди или 65 на сто са работници и колхозници. Широко са представени в изборните партийни органи също така и селскостопанските специалисти — агрономи, зоотехници, ветеринарни лекари, икономисти, инженери и техници. Почти една пета част от всички членове на партийните комитети и на бюрата са жени. Всичко това допринася за укрепването на връзките на първичните партийни организации с трудовите маси, позволява им по-квалифицирано да решават различните въпроси на селскостопанското производство и за удовлетворяване на битовите и културните нужди на тружениците.

На Мартенския пленум на ЦК на КПСС Л. И. Брежнев каза, че трябва да се оказва сериозна помощ и подкрепа на секретарите на първичните партийни организации в колхозите и совхозите, още повече че мнозина от тях за пръв път са избрани на тези постове или са претрупани с основната им работа. Възможно е, подчерта той, да се пристъпи към известно увеличаване броя на освободените от други задължения секретари на партийните организации в колхозите и совхозите.

В съответствие с това бяха допълнително определени 5800 длъжности за освобо-

Digitized by Google

дени секретари на партийни организации в колхозите и совхозите. Тази мярка се посрещна в Партията с одобрение и напълно оправда осъществяването си. Сега почти 40 на сто от колхозните и совхозните партийни организации се възглавяват от освободени секретари.

Партийните комитети проявяват неотслабващи грижи за политическата и деловата подготовка на секретарите на първичните партийни организации, по-добре ги инструктират, въоръжават ги с нужните познания. В райкомите на КПСС са организирани постоянно действуващи семинари със секретарите на партийните организации. Те преминават обучение в специални курсове за преподготовка при областните и краевите комитети на Партията, при ЦК на компартиите в съюзните републики.

През изтеклите години работата на първичните партийни организации до голяма степен се напълни с ново съдържание, стана твърде по-ефективна. Като използват широко уставното право за контрол върху дейността на административно-стопанското ръководство и като усъвършенствуват организаторската и политическата работа, те започнаха по-дълбоко да вникват в икономиката на стопанствата, по-настойчиво и последователно решават стоящите пред тях проблеми. За който и важен въпрос в развитието на селскостопанското производство да стане дума: за рационалното използване на земята, за повишаването на добивите от селскостопанските култури и на продуктивността в животновъдството, за строителството и въвеждането в експлоатация на животновъдните комплекси — за всичко първичните партийни организации проявяват инициативи и са организаторите на всяка работа.

Характерна в това отношение например е дейността на партийната организация в колхоз „Красная заря" от Большеселския район на Ярославска област. Това стопанство в миналото беше изоставащо по всички показатели. През последните години първичната партийна организация извърши голяма работа за мобилизацията на целия колектив за максимално използване на резервите, за повишаване на ефективността на производството. По нейна инициатива в стопанството се разработиха и последователно се осъществяват мероприятия за издигане културата на земеделието и животновъдството, за внедряването на прогресивна технология, за предсрочното изпълнение на обещанията и задачите по деветата петилетка.

Благодарение на това тружениците в колхоза постигнаха значителни успехи. За четирите години от деветата петилетка обемът на общата продукция се увеличи почти с 1,7 пъти, производството на зърно — с 1,4 пъти в сравнение със съответния период на изминалата петилетка. Добивите от зърнените култури през 1974 г. значително се увеличиха, а същото така нарасна производството и продажбата на месо, мляко, картофи и други продукти за държавата. Паричният доход се увеличи 2,2 пъти и всички отрасли на стопанството станаха рентабилни. Нараснаха основните фондове, подобри се благосъстоянието на колхозниците.

И такива примери за плодотворната работа на колхозните и совхозните първични организации има навсякъде. Те възпитават селските труженици в дух на висока отговорност за общото дело, за по-нататъшния подем на производството, за неотклонното изпълнение на плановете и социалистическите обещания. Партийните организации решително се борят срещу допусканите още прочви на безстопанственост, недобросъвестно отношение към труда, недисциплинираност и други отрицателни явления, които спъват успешната работа и нормалния живот на трудовите колективи.

Постоянни грижи проявяват първичните организации и местните партийни комитети, за да се разпределят най-целесъобразно партийните сили, да обхванат с влиянието си преди всичко решаващите участъци на селскостопанското производство.

През изминалото след Мартенския пленум на ЦК на КПСС време броят на комунистите, които работят в селските райони, се увеличи почти с един милион, в това число на непосредствено заетите в селскостопанското производство — с 419 хиляди души. В селските райони сега работят общо над пет и половина милиона комунисти, от тях около 2 600 000 са в селскостопанското производство. Като механизатори се трудят 710 000 комунисти, в животновъдството — 390 000, а сред селскостопанските специалисти — 224 000 са членове на КПСС. Така че общият брой на комунистите е значително по-голям в сравнение с този от преди десет години. Сега комунист е всеки пети механизатор, всеки четвърти специалист и всъщност няма такъв участък от селскостопанското производство, където да не работят членове на Партията.

Селските партийни организации непрекъснато се попълват с нови сили за сметка на най-добрите представители на работниците в совхозите, на колхозното селячество и селската интелигенция. През периода от 1965—1973 г. в КПСС бяха приети 558 000 селяни измежду кооператорите и 327 000 работници в совхозите. Нарастването на партийните редове на първични организации в колхозите и совхозите вече става главно за сметка на трактористите, комбайнерите и представителите на другите водещи професии. В това намира свой израз процесът на превеждането на селското стопанство на индустриална основа, нарастването на техническата му наситеност.

Подобряването на работата на партийните организации, повишаването на тяхната роля в осъществяването на аграрната политика на Партията неразривно са свързани с засилването на трудовата и политическата активност на комунистите. Това е единен и взаимнообусловен процес. Комунистите стават инициатори на много от патриотичните начинания, първенци в съревнованието за висока култура на земеделието, за постигането на високи добиви, за по-нататъшното повишаване на продуктивността на животновъдството, проявяват истин-

Digitized by Google

ско стопанско отношение към народното благо.

Авангардната, организиращата, роля на комунистите особено ярко се проявява през периода на жътвата и прибирането на останалата селскостопанска продукция, когато са решаващи всеки час и ден. Хиляди комунисти — комбайнери, трактористи, шофьори, специалисти, председатели на колхози и директори на совхози — се трудят наистина героично, отдават изцяло своите сили, знания и умения. С личния си пример те вдъхновяват тружениците в село, за да прибират без загуби реколтата и да продадат на държавата колкото може повече зърно, памук, картофи и други селскостопански продукти.

Голямо значение за разгръщане на социалистическото съревнование по време на жътвата през 1974 г. имаше например патриотичният почин на механизаторското звено начело с комуниста Н. В. Бочкарев от совхоз „Московский" в Целински район на Ростовска област. Членовете на това звено за 23 работни часове осъществиха 600 000 кг зърно. В отговор на пожеланието на генералния секретар на ЦК на КПСС Л. И. Брежнев, който ги поздрави за тази забележителна трудова победа, комбайнерите обещаха да извършат през този сезон 10 000 000 кг зърно и с чест изпълниха поетото задължение. В продължение на редица години образци на забележителна работа в прибирането на реколтата показват комунистите механизатори, които се изпращат в помощ на тружениците в Казахстан и Сибир от партийните организации в Руската федерация и Украйна.

Комунисти в Узбекистан, Таджикистан, Туркменистан и Киргизия упорито се трудят, за да изпълнят задачата за въвеждане на комплексната механизация при отглеждането на памука и преди всичко за неговото прибиране с машини. Така например комунистът Д. Рустамов от совхоза „С. Будьони" в Сурхандаринска област м. г. прибра с памукокомбайн над 600 т суровина, а пък комунистът А. Салиев от колхоза „XX конгрес на КПСС" в Андижанска област събра 1100 т памук.

Партийните организации в селата разгръщат значителна работа за възпитаването у младежта обич към селскостопанските професии, прилагат различни форми, за да могат юношите и девойките да овладеят до съвършенство съответного майсторство. През последните години на село все по-широк размах придобива забележителното движение за наставничество, което получи висока оценка в речта на Л. И. Брежнев пред XVII конгрес на Комсомола.

За развитието на трудовата и обществено-политическата активност на селските комунисти в най-голяма степен допринесе извършеното подменяне на партийните документи. Подготовката и провеждането на това важно организационно-политическо мероприятие помогна всестранно да се анализира работата на партийните организации и на всеки комунист, да се вдъхне в тях е техният принос в общото дело, да се засили чувството им за отговорност за преобразяване в живота на политиката и решенията на Партията, за по-нататъшното развитие на селското стопанство.

Партийните организации на село правят всичко необходимо, за да се издига авангардната роля на комунистите, тяхната съзнателност и активност, да засилят своето влияние върху решаващите участъци на колхозното и совхозното производство.

• • •

Нашата партия гледа на задачата за подем на селското стопанство като на общодържавно и всенародно дело. Само с усилията на всички съветски хора може да се въплъщава в живота аграрната политика на КПСС, да се осигури такова равнище на селскостопанското производство, което би отговаряло на растящите потребности на обществото. Централният комитет, местните партийни органи се стремят да осигурят активното участие на масовите организации на тружениците се в това дело.

През последните години бяха осъществени редица крупни политически и организационни мерки, насочени към по-нататъшно активизиране на работата на масовите организации. Курсът на КПСС за подобряване на цялостната дейност на съветите, профсъюзите и Комсомола, за повишаване на тяхната роля в живота на обществото оказва дълбоко влияние и на работата на тези организации в село.

Значително се разшириха правата на районните, селските и селищните съвети на депутатите на тружениците се, укрепи се тяхната материално-финансова база, подобри се качественият състав на кадрите там. Ако през 1965 г. между председателите и секретарите на селските съвети с висше и средно образование бяха едва 41 на сто, то сега са 83 на сто. Всички председатели и секретари на изпълнителните комитети на районните съвети имат висше, полувисше или средно образование. За тях към висшите учебни заведения или в специални курсове систематично се организира повишаване на подготовката или преподготовката им.

Непоследък съветите по-активно влияят за решаването на проблемите, от които зависи по-нататъшното развитие на селскостопанското производство. Те следят отблизо доколко ръководствата на совхозите и колхозите проявяват грижливо отношение към земята, не допускат ли разхищения, какви мерки предприемат за повишаването на почвеното плодородие. Съветите на депутатите на тружениците се контролират и координират работата на всички предприятия и организации, които са на тяхна територия, независимо от ведомствената им подчиненост. Повиши се ролята им в осъществяването на плановете за жилищното и социално-културното строителство, за удовлетворяването на исканията и нуждите на селското население.

Забележимо нарасна значението на сесиите на районните, селските и селищните съвети и на техните изпълнителни комитети. Впасят се за обсъждане от тях някои важ-

Digitized by Google

ни въпроси за укрепване на икономиката на колхозите и совхозите, изслушват се отчети от ръководителите и специалистите на стопанствата, разглеждат се комплексните планове за социалното развитие и повишаването на равнището на културния живот в селата. Активизира се дейността на постоянните комисии при съветите, както и на всички депутати. За това до голяма степен спомогна приемането на закона за правата и задълженията на депутатите. Освен тях в работата на съветите вземат участие многобройните отреди на селските активисти.

Влиятелна сила в селата станаха профсъюзите. Достатъчно е да се каже, че профсъюзът на работниците и служещите в селското стопанство и изкупуването наброява в своите редове над 17 милиона души и е най-големият профсъюз в страната. Сега във всички колхози има профорганизации, които обединяват над три милиона механизатори и специалисти. В селските райони се изградиха районни комитети на профсъюзите. Неотдавна в РСФСР бе създаден републикански комитет на профсъюза на работниците и служещите в селското стопанство и изкупуването. Целта на тази мярка е да се подобри ръководството на профсъюзните организации в колхозите, совхозите и другите предприятия в селското стопанство, а така също да се повиши тяхната активност в осъществяването на програмата за по-нататъшното развитие на Нечерноземната зона.

Под ръководството на партийните комитети профорганизациите вършат значителна работа за разгръщането на социалистическото съревнование, за развитието на творческата инициатива на труженците в селското стопанство, за разпространението на челния опит. В наши дни на село в движението за комунистическо отношение към труда участвуват над пет милиона души. Профсъюзите се грижат за подобряването на културно-битовите условия на работниците и кооператорите в селското стопанство, за повишаването на тяхната квалификация и осъществяват контрол за спазване на законодателството за труда.

Верен помощник на Партията в осъществяването на аграрната политика е Ленинският комсомол. В селата сега живеят 10 милиона комсомолци, а от тях около 3,5 милиона са заети непосредствено в селскостопанското производство. Заедно с комунистите те са в челните редици на борбата за по-нататъшния подем на икономиката на колхозите и совхозите, служат за образци на самоотвержен труд. Над 50 000 комсомолско-младежки отреди, бригади и звена се съревновават за висока култура на земеделие. С голям ентусиазъм се включи Комсомолът в работата по мелиорацията на земите. За всесъюзен ударен комсомолски строеж са обявени всички мелиоративни обекти и селското строителство в Нечерноземната зона на РСФСР. Сега в животновъдните ферми и птицефабриките се трудят 445 000 комсомолци. Там се създадоха 45 000 комсомолско-младежки колективи.

Партийните комитети правят твърде много, за да се укрепят организационно селските комсомолски организации, да се издигне равнището на тяхната работа. Само през последните четири години броят на комсомолците в колхозите и совхозите се увеличи с 800 000 души. Особено внимание отделят партийните организации за подбора, разпределението и възпитанието на комсомолските кадри, за укрепването на партийното ядро в Комсомола. Така, ако през 1965 г. комунисти между секретарите на комсомолските комитети в колхозите и совхозите са били едва 20 на сто, то сега те са над 70 на сто. Десетки хиляди комунисти работят като секретари и членове на партийните бюра на първичните организации в бригадите, филиалите и в едрите ферми. Укрепването на партийното ядро в Комсомола става преди всичко за сметка на индивидуалния подбор на неговите активисти или младежите, първенци в производството, които и след приемането им в КПСС остават за определено време на активна комсомолска работа.

Ленинският комсомол помага на младежите и девойките в село правилно да се насочат и определят своето място в общонародната борба за коренното преобразуване на селскостопанското производство и на цялостния начин на селския живот. Комсомолът стана инициатор за създаването на ученически производствени бригади, в които сега са заети почти три милиона ученици. Изглежда като най-важен резултат от дейността на тези бригади е това, че младите хора там от детски години се приучват на полезна работа, възпитават се в дух на дълбоко уважение към земята, към благородния селскостопански труд. За това как високо ценят КПСС и съветската държава това патриотично начинание свидетелствува и този факт, че голяма група организатори и ръководители на ученическите производствени бригади през 1974 г. бяха наградени с ордени и медали.

Партийните организации активно подкрепят широко разгърналото се сред младежите движение за овладяването на селскостопанската техника. В колхозите и совхозите са създадени десетки хиляди кръжоци и курсове за обучението на младежите и девойките по технически специалности. Традиционни станаха провежданите от Комсомола заедно с профсъюзните и стопанските органи конкурси за професионалното майсторство на младите колхозници и работници в совхозите.

Нашата партия, като развива с всички сили и средства инициативите на съветите на депутатите на трудещите се, на профсъюзите и на Комсомола, осигурява все по-активното участие на най-широките маси от селскостопанските труженици в укрепването на икономиката на колхозите и совхозите, за преобразованието на цялостния живот на съветското село върху комунистически начала.

Практическото осъществяване на задачите, които КПСС определи в областта

Digitized by Google

на селското стопанство, до голяма степен зависи от това, как е поставена политико-възпитателната работа сред масите, доколко широко и умело се води тя. Селските партийни организации полагат грижи, за да придадат на масово-политическата работа необходимия размах, да я поставят в служба на интересите на борбата за по-нататъшния подем на селското стопанство, за повишаване равнището на съзнателността, политическата и трудовата активност на хората. Тези партийни организации нашироко разясняват аграрната политика на КПСС сред селските труженици, мобилизират ги за превръщането ѝ в живи дела. Към това е насочена дейността на многобройната армия от селски пропагандисти, агитатори, политинформатори и докладчици.

Местните партийни органи и първичните организации през последните години направиха твърде много, за да въоръжат ръководните кадри и специалистите с познания за икономическите закони на социализма, да придобият те навик за икономически анализи, да ги научат да прилагат теорията в своята практическа дейност, да намират и използват резервите в производството. На това именно служи цялата система на икономическо образование, която обхваща сега почти шест милиона души. При селските районни комитети на КПСС функционират над две хиляди школи за партийно-стопанския актив. Голяма известност имат народните университети за селскостопански знания.

Политическото и икономическото обучение тясно се обвързва с практиката на стопанското строителство, с тези прогресивни процеси, които се извършват сега в селското стопанство. Добър опит в това отношение са натрупали Московската областна, Харковската, Казахската, Молдавската и други партийни организации.

* * *

Постигнатите резултати в развитието на селскостопанското производство нашата партия разглежда като основа за нови успехи. Тя последователно и неотклонно се бори, за да се приведе селското стопанство на съвременна индустриална основа, да стане то високоефективно и способно да удовлетвори напълно растящите потребности на страната от хранителни продукти и суровини за промишлеността. Голямо внимание на тези въпроси бе отделено на Декемврийския (1974 г.) пленум на ЦК на КПСС и в изказванията на Л. И. Брежнев на него. Решенията и Директивите на Партията станаха боева програма за действие за всички партийни организации. Като оценяват критично своята дейност, те виждат своята задача и по-нататък да усъвършенстват организаторската и масово-политическата работа на село, да подобряват ръководството на селското стопанство, настойчиво и още по-успешно да претворяват в живота аграрната политика на Партията.

Digitized by Google

МЕЖДУНАРОДНА ГОДИНА НА ЖЕНАТА

ПОЛОЖЕНИЕТО НА ЖЕНИТЕ В КАПИТАЛИСТИЧЕСКИЯ СВЯТ

Тази година е международна година на жената. Така провъзгласи XXVII сесия на Общото събрание на Организацията на обединените нации, като отдаде благородния призив: да направи 1975 г. начало на активни съвместни действия за установяване равенство между мъжете и жените, за осигуряване широко участие на жените в икономическото, социалното и културното развитие на страните, за признаване важността на приноса на жените в развитието на дружеските отношения и взаимно разбирателство между народите, за укрепване мира на планетата.

Борбата против дискриминацията на жените, за равни права се води не едно десетилетие. Най-напредничавите умове на човечеството са били радетели за пълното равенство на жената, защото са виждали в това едно от непременните условия за движението на народите по пътя на прогреса. Основоположниците на научния комунизъм учеха, че напредъкът на обществото се определя и от това, предоставя ли то пълно политическо и социално равенство на жените. Утвърждаването на равноправието на жените се отнася към историческите завоевания на победата на социалистическата революция в Съветския съюз, в братските социалистически страни, в нашата родина — Народна република България.

Провеждането на международната година на жената предизвика широк отклик в света. В повечето страни са създадени за това национални комисии и комитети, в състава на които като правило влизат представители на правителствените органи, на обществеността. Развълнуваха се женските организации и движения. Пред тях се откриха нови възможности да разширят своите редове, за сътрудничество с другите масови движения и организации в борбата против дискриминацията, за равноправие на жените във всички области на живота.

Осигуреното пълно равноправие на жените в социалистическите страни е пример с огромна притегателна сила за милиони труженички по цялата планета. Те все по-нагледно се убеждават, че социалното и политическото неравенство на жените е една от характерните черти на капитализма, свидетелство за неговата антидемократична същност.

Социалните изменения, станали през последните десетилетия във всички страни на света, оказаха голямо влияние върху положението на жените. Научно-техническата революция предизвика потребност от широко въвличане на жените в производството, необходимост да се повиши тяхното образователно и техническо равнище. Още повече, че сега една трета от материалните и духовните ценности, произвеждани от човечеството, се създават от жените. Това изведе напред проблема за ролята им в обществото, за предоставянето им на нови възможности за изява.

Въпреки това огромни маси жени, преди всичко трудещи се, в капиталистическите страни и досега се намират в неравно с мъжете положение — политическо, социално, икономическо и семейно. На запад те все още са най-експлоатираната и безправна част на обществото.

Женският труд. В развитите капиталистически страни една трета от всички работещи са жени. Поскъпването на живота, непрекъсващата се в света на капитала инфлация, ръстът на данъците заставят жените да търсят самостоятелно трудово възнаграждение, за да увеличават доходите на семейството. За това говори обстоятелството, че с най-бързи темпове нараства числеността на работещите жени в периода на най-голямо поскъпване на живота. Особено ярко това се чувствува в САЩ. Тук през 1960—1970 г. броят на работещите нарасна с 12 млн. души, от които жените са 65%. Сега те са 38—40%

Digitized by Google

от цялата работна сила в страната. Сред американките има и такива, които единствени в семейството работят. Те са около 6 млн. или 11,5% от всички американски семейства. В Швеция и Финландия 30% от работната сила са жени, във Франция — 37%, в Англия — повече от 37%. Най-високо е равнището на концентрация на женската работна сила в сферата на услугите, на второ място — в промишлеността, на трето място — в селското стопанство.

Още щом се включат в производствената сфера, жените се сблъскват с цял куп социални проблеми, породени от експлоатацията на труда им: неравна заплата за равна работа, непоносими за техния организъм условия в производството, игнориране факта, че жената работничка е и майка, и възпитателка на децата. Макар че принципът за равно заплащане на мъжкия и женския труд е залегнал в конституциите на буржоазните държави и затвърден в редица международни актове, работодателите го нарушават. По данни на международното бюро на труда в ГФР работничките получават за равен с мъжете труд едва 60% от средната работна заплата. Във Франция средната работна заплата на жените е с 14,2—35,7% по-ниска от работната заплата на мъжете, в Япония — с 50%, в Англия — с 41%. А по данни на официалната статистика в САЩ през 1971 г. работната заплата на жените е била 62% от работната заплата на мъжете. Тази разлика продължава да се увеличава. Какви баснослови печалби принася това на капиталистите! „Милиони англичанки имат съвсем намалена заплата, за да могат техните работодатели да получават свръхпечалби. Дискриминацията на женския труд носи на собствениците на предприятията 1 милиард и 200 милиона лири стерлинги допълнителна печалба годишно" — пише в книгата „Пътят на жените към равенство и социализъм" английската комунистка Р. Смол.

Членът на Политическия комитет на ЦК на Компартията в САЩ и председател на националната комисия за работа сред жените А. Баксенбаум в едно свое изследване посочва, че в САЩ допълнителната печалба на капиталистите от недоизплатен женски труд се равнява на 63 млрд. долара годишно.

През 1913 г. В. И. Ленин посочи, че капиталистите най-охотно използват надомни работнички, готови за чудовищно ниско заплащане да „припечелят" къщен хлеб за себе си и за семейството си. През последните години този вид експлоатация много се разпространи. В Италия над 1 700 000 души са заети с надомен труд, който като разновидност на съвременната капиталистическа организация на производството се възражда поради структурни изменения в промишлеността. Използването му дава възможност на работодателите да икономисват капиталовложения и да ограничават стойността на работната сила. Това се постига чрез усилена експлоатация на надомните работници и взимчане на допълнителни печалби, които не могат да получат в самите предприятия, където капиталистите се натъкват на организираната съпротива на трудещите се.

Капиталистите обикновено не сключват с надомничките трудов договор. Това им позволява да намаляват до минимум отстъпките, завоювани от организираната работническа класа със стачките.

Дискриминация и в образованието. Досега въпреки че няма юридически ограничения в достъпа до образованието, делът на момичетата в общия брой на учащите се в капиталистическите страни особено в техническите учебни заведения продължава да е нисък. Резултатите от изследванията, направени във Франция през 1971 г., показват, че 64% от жените започват да работят, без да имат професионална подготовка. Жените вършат главно неквалифицирана или слабо квалифицирана работа (общи работнички, среден и нисш технически персонал, продавачки, фризьорки). През последните години се наблюдава постепенно заличаване между „мъжките" и „женските" професии. В САЩ в производството на стомана и алуминий жените представляват днес 20—60% от работната сила, в редица автомобилни заводи те преобладават в някои цехове.

В Испания през 1968 г. нямаше жени държавни адвокати или нотариуси. Само 3 жени работеха като детски лекарки. В цяла Великобритания се наброяват 500 квалифицирани жени инженери. На две трети от съдилищата в Англия и Уелс са затворени вратите за жените адвокатки.

Последни изследвания показват, че в САЩ дори жените, завършили колеж или с научна степен, имат два пъти по-големи „шансове", отколкото мъжете, да се окажат на неквалифицирана работа. Много често жени с университетско образование се задоволяват да станат секретарки, машинописки и т. н. Във ведущите професии жените са представени съвършено слабо. Сред инженерите те са по-малко от 2 на сто, юристи — 3,5 на сто, лекари — 9 на сто.

Многочислени документи потвърждават наличието на дискриминация на жените преподавателки в сферата на образованието. Разликата в заплащането на труда на преподавателите мъже и жени, заемащи еднакви длъжности във висшите учебни заведения, е значителна. Ето пример, който, както свидетелствува Б. Сандлер, директор на асоциацията на американските колежи, е типичен за повечето университети и за повечето отрасли в науката. Психологията е един от отраслите на знанието в САЩ, където жените са представени по-широко, отколкото другаде: в областта на психологията на жените са присъдени 23 на сто от всички докторски степени. Обаче процентът на преподавателите жени във факултетите по психология в университетите е само от 3 до 9. В Колумбийския университет няма нито една жена в този факултет, а именно там от жени са били защитени 36 на сто от всички докторски дисертации по психология.

Digitized by Google

Един от известните калифорнийски университети за пръв път от 48 години насам е приел през 1972 г. две преподавателки във факултета по психология. От 25 хиляди директори на училища в САЩ няма нито една жена. Само за сравнение ще кажем, че в СССР жените съставляват 73% от всички заети в сферата на просветата и културата.

В капиталистическото общество именно жените изпитват повече от другите отрицателните социални последици на научно-техническата революция. Жените са първите жертви на растящата безработица, понеже поради дискриминацията им в общото и професионалното образование те имат по-ниска квалификация. Освен това по-нагъсналата концентрация на производството, все по-голямото могъщество на монополите води до разоряване на дребните и средните промишлени и селскостопански предприятия, в които отдавна се прилага женският труд. Сега безработицата сред жените е 50 на сто по-висока, отколкото сред мъжете.

От 1965 г. до 1970 г. в текстилната промишленост на Япония са закрити 100 хил. места, заемани от жени. Във Франция през 1973 г. показателят за безработицата сред жените е бил с 60 на сто по-висок, отколкото сред мъжете. Следствие на автоматизацията до 1985 г. ще бъдат съкратени 135 хил. работни места в производството на готовото облекло и 170 хил. в текстилната промишленост, които се заемат предимно от жени.

В САЩ през 1968 г. безработните сред мъжете са били 2,6%, а сред жените — 3,7%. В Италия от 1950 г. до 1972 г. бяха уволнени 1 225 000 жени — главно от селското стопанство и промишлеността. Общото число на безработните жени сега в ГФР достига 500 хил. Ако някъде става съкращение — в търговско предприятие, в заводи, особено текстилни, в учреждения, най-напред уволняват жените. К. Нелсън, ръководителка на една от организациите на американските жени, заявява: „Младите жени продължават да работят дори след раждането на детето. Те не остават в къщи... защото разбират колко трудно ще им бъде после да се върнат на работа." Защото тях често ги уволняват първи, а ги приемат на работа последни.

Жените, които имат възможност да работят, страдат от усилената интензификация и монотонност на труда, от свързаните с тях нервни претоварвания. Това се отразява особено силно върху здравето на бременните жени и майките кърмачки. Защитата на майчинството е един остър проблем. В много капиталистически страни системата за защита на майчинството не обхваща селяните, надомничките и домашните прислужнички. Изобщо тези категории трудещи се обикновено са лишени от редовна заплата, от профсъюзна защита, от пенсионно осигуряване и са най-безправни.

Както се вижда, жената, майката, труженичката двойно чувствува гнета на капиталистическия начин на живот. Нека кажем още, че по-ниската работна заплата рязко влошава пенсионното осигуряване на жените, величината на което се намира в пряка зависимост от размера на заплатата. Снижавайки заплатата на жените, капиталистите нанасят удар и на здравето им. Медицинската помощ в капиталистическите страни, както е известно, се измира в зависимост от това може ли заболелият да плати на лекаря. Само от 1970 до 1971 г. средното заплащане за 1 ден пребиваване в болницата в САЩ е нараснало почти три пъти (от 56 на 144 долара). За оказване на медицинска помощ при раждане и в периода след раждането американката трябва да плати средно 1000 долара (японката — 150 хил. йени — около 370 рубли). В своето послание до Конгреса в началото на 1974 г. президентът на САЩ призна, че с всяка година пребиваването в болницата струва на американците 13 на сто по-скъпо. Към това да прибавим, че в капиталистическите страни държавните детски заведения осигуряват само незначителна част от нуждаещите се. В резултат на това работещата майка или е принудена да плаща на собствениците на частни детски заведения, което не винаги е по силите ѝ, или да изостави своите деца на произвола на съдбата. В Италия 1 милион деца от 3 до 6 години нямат възможност да посещават детски домове. В Англия, ГФР, Испания и други капиталистически страни системата за осигуряване с детски заведения е също несигурна.

Социалното потисничество на трудещите се жени в капиталистическите страни се задълбочава от липсата на реални гаранции за правата им да участвуват в обществения и политическия живот. В резолюцията, с която приветствува решението на ООН да организира Международна година на жената, VIII световен конгрес на профсъюзите (Варна — 15—22 октомври 1973 г.) подчерта, че „докато в социалистическите страни трудещите се жени постигнаха равноправие, то в капиталистическите и в развиващите се страни жените още са принудени да се борят против дискриминацията, макар и техните права да са вписани в конституцията".

За да отклони вниманието им от тази борба, буржоазията се стреми да ги привлече по-широко в редовете на своите партии, в различни „благотворителни" и други организации. Но профсъюзите, които стоят на позициите на класовата борба, знаят колко важно е трудещите се жени да участвуват в борбата против политиката на монополите и развиват голяма дейност за привличането им в своите редове и повишаването ролята им като профсъюзни членове.

Страхувайки се от сплотен отпор на жените, собственициите на капиталистически предприятия се стараят с всички сили да смажат тяхната съпротива, постоянно ги преследват за обществена дейност. Вестникът на ГФР „Велт дер арбайт" миналата година съобщи: „Бианка Пилдер е енергична и жизнерадостна двадесетгодишна девойка. Но в последно време не ѝ е до

Digitized by Google

веселие: за няколко месеца вече три пъти я уволняват от работа. И не защото зле се справя със задълженията си. Бидка изпадна в немилост по една проста причина: тя е профсъюзна активистка."

Не по-малко враждебно се отнасят капиталистите към жените, които вземат участие в политическия живот. Така в Манхайм (ГФР) предлог за уволнение на една жена послужило обстоятелството, че тя е вземала активно участие в предизборната кампания и с това, по думите на собствениците, „внесла политическата борба" в предприятието. Това е ярко доказателство за стремежа на капиталистите да увековечат безправието на жените, да не допускат те да участвуват в политическата борба. За това свидетелствува и съшитият с бели конци процес срещу Анжела Дейвис, който продължи редица години, само за това, че тя е членка на Комунистическата партия на САЩ.

Западногерманският публицист У. Ердер твърди, че повечето от жените в ГФР, а и в другите капиталистически страни се числят към най-онеправданите, най-потисканите слоеве в обществото, т. е. „изобщо не могат да участвуват във вземането на решения в професионалната и политическата област".

Макар че в капиталистическите страни изходът от изборите в много случаи зависи от участието на жените в изборните органи, те са много малко. В парламента на Франция например само 1,7 на сто са жени, на Белгия — 2,8 на сто, на Англия — 2,9 на сто, на Италия — 2,9 на сто. Този процент неотклонно намалява. В националното събрание във Франция през 1946 г. е имало 39 жени, 1956 г. — 19, 1958 г. — 9, 1973 г. — 8 жени депутати.

Жените в САЩ представляват 53 на сто от населението на страната, обаче в палатата на представителите от 535 души само 18 са жени, а в сената след като Маргарет Смит претърпя поражение в изборите през 1972 г., сега няма нито една жена. За пръв път сега в историята на САЩ жена е избрана за губернатор на щат (в Конектикут). Това е Елла Грасо, демократка, бивша членка на палатата на представителите. Елла Грасо е четвъртата американка на губернаторски пост — трите й предшественички са получили този пост, като са заместили мъжете си.

Трябва да се има предвид, че макар и малко, но в буржоазните парламенти се избират само представителки на управляващите класи.

Труженичките в капиталистическите страни не се помиряват с такова положение. Колкото по-бързо поскъпва животът и се намалява реалната заплата, колкото повече жени се оказват извън фабриките и канторите, толкова повече участниците в женските движения започват да разбират, че истинската причина за дискриминацията, а и за многото трудности в живота им са дълбоките кризисни явления в икономиката и в социалната структура на обществото, в цялото живот. Тези трудности са пряко свързани с продължаващата се надпревара във въоръжаването, с нарастване на военните бюджети и издръжка на военни бази и войски на чужди земи. Това прозрение довежда нови хиляди жени в редиците на борците за мир, на привържениците на развитието и укрепването на започналото намаляване на напрежението в международните отношения. Те все по-настойчиво се включват в борбата за социална справедливост, за своето човешко достойнство, за равни с мъжете граждански права, против всякаква дискриминация в труда и неговото заплащане. Масовото участие на жените в борбата за демокрация и социален прогрес, в антиимпериалистическото движение, в борбата за мир сега е важна черта на политическата реалност.

Последователни борци за равноправието на жените и освобождаването им от експлоатация са комунистическите и работническите партии.

В края на 1974 г. комунистическите партии в европейските капиталистически страни проведоха в Рим конференция, посветена на проблемите на женското движение в капиталистическия свят. В приетата декларация се казва: „Историческият опит доказа, че само социализмът може да даде отговор по същество на най-важните проблеми, с които се сблъскват народните маси в капиталистическите страни, да създаде реални и надеждни условия за равноправие, завинаги да премахне дискриминацията, да даде възможност на всяка жена максимално да прояви своите способности". В декларацията се отбелязва също така, че борбата за еманципация на жените е неотделима част от общата борба на народите в европейските капиталистически страни за демокрация, социализъм и мир. Същата година в САЩ беше обявен ден на равноправието на жените (с протестни манифестации, митинги против дискриминацията на жените, с искания: „равна заплата за равен труд", състоя се конференция на жените в Бавария (ГФР), мина под лозунга: „Да се прекрати практиката на различно заплащане на труда на мъжете и жените за равен труд".

Комунистическите партии в капиталистическите страни решително отстояват интересите на трудещите се, водят последователна борба за социален прогрес и това привлича жените в редовете на комунистите. Комунистите в тях представляват значителна сила: средно една трета от партийните членове. Във Френската комунистическа партия жените са повече от 27 на сто, а в ръководните органи на Партията те са няколко хиляди. „Френската комунистическа партия — се казва в декларацията на ФКП от 21 май 1973 г. — отдава нужного уважение на всички жени комунистки, които позволяват на Партията да провежда по-богата и по-разнообразна политика, вземаща под внимание всички проблеми на народните маси и повече отговаряща на реалния живот в днешна Франция."

Във всички капиталистически страни се

Digitized by Google

засилва активността на трудещите се жени, расте тяхната решимост да отстояват своите права. Обръщайки внимание на това, генералният секретар на Комунистическата партия на САЩ Гюс Хол подчертаваше: „Промените, които станаха в женското освободително движение, са толкова големи, че надхвърлят рамките на абстрактното разбиране на самия факт — потискането на жените, и прерастват в осъзнатата борба против причините, водещи до тяхното потискане".

За пълно и фактическо освобождение на жената и за нейното действително равенство с мъжа е необходимо, първо, да се ликвидира частната собственост върху орудията и средствата за производство, тъй като при нейното запазване жената в нито една, даже демократическа република не става равноправна. Второ, жената е длъжна активно да участвува в труда за благото на обществото. Само при спазване на тези две условия тя ще заеме същото положение в обществото, каквото и мъжът. Така определи В. И. Ленин пътищата за решаване проблема за фактическото женско равноправие. Той неизменно провеждаше идеята за единство, взаимна връзка и взаимна зависимост на женското и общото освободително движение. Характеризирайки диалектическата връзка между пролетарската революция и решаването на женския въпрос, В. И. Ленин подчертаваше, че пролетариатът не може да получи пълна свобода, без да завоюва пълна свобода за жените. Великата октомврийска социалистическа революция и практиката в СССР и социалистическите страни потвърди идеите на марксизма-ленинизма, че истинско равенство на жените в икономическия, политическия и културния живот може да се постигне само върху основата на социалистическото преустройство на обществото.

Прогресивната част от жените в света все по-отчетливо вижда изход от безправното си положение в едно — построяване на общество без експлоатация на човек от човека, защото само в такова общество се постига истинско равенство на жените в икономическия, политическия и културния живот. Ярък и убедителен пример за това е положението на жените в социалистическите страни.

Петранка ТРЕНДАФИЛОВА

Digitized by Google

40 ГОДИНИ СЕДМИ КОНГРЕС НА КОМИНТЕРНА

проф. КИРИЛ ИВАНОВ

Навършват се 40 години от Седмия конгрес на Комунистическия интернационал, състоял се в Москва през юли—август 1935 г. Отчет за дейността на Изпълнителния комитет на Интернационала пред конгреса направи В. Пик. П. Толиати (Ерколи) излезе с доклад за задачите на Коминтерна във връзка с подготовката на нова световна война, а Д. Мануилски — за изводите от строителството на социализма в СССР. Основният доклад на тема: „Настъплението на фашизма и задачите на Комунистическия интернационал в борбата за единството на работническата класа против фашизма" изнесе Георги Димитров.

Въз основа на анализа на международната обстановка конгресът изработи вярна политическа стратегия и тактика на комунистическите партии в борбата срещу фашизма и империалистическата война. Неговите решения, както показва целият ход на историческото развитие, оказаха огромно положително влияние върху комунистическото и работническото движение в навечерието на Втората световна война и по време на самата война. В много отношения те са запазили своята актуалност и в наши дни. Поради това Седмият конгрес на Коминтерна е забележително събитие за международното комунистическо движение. Неговата 40-годишнина се отбелязва от комунистическите и работническите партии във всички страни на света.

* * *

Международната обстановка, в която се свика Седмият конгрес на Комунистическия интернационал, се характеризираше с нарастващото противоречие между империалистическите държави като резултат от тяхното неравномерно икономическо развитие. Неустойчивостта на международните отношения беше отишла твърде далеч и на дневен ред вече излизаше използването на силата за уреждане на острите въпроси между отделните държави. Светът се намираше в навечерието на нова империалистическа война.

Противоречията между империалистическите държави отстъпваха

Digitized by Google

пред противоречието между тях и Съветския съюз. Успехите в социалистическото строителство на съветската страна убедително демонстрираха предимствата на социалистическия строй, защото се постигнаха не само в една изостанала страна, преживяла след Първата световна война тригодишна гражданска война и интервенцията на 14 империалистически държави, но и в момент, когато капитализмът излизаше от дълбока икономическа криза.

Нов съществен момент в международната обстановка беше победата на фашизма в някои страни, особено на хитлеровия фашизъм в Германия, който открито насочваше ударите си срещу Съветския съюз. Неделимостта на фашистката диктатура от войната придаваше още по-голяма актуалност на борбата на комунистическото и работническото движение за запазването на мира.

Конгресът разкри класовия характер и политическите цели на фашизма, убедително доказа обективните и субективните възможности за победа над фашизма и подпалвачите на войната. Той квалифицира фашизма като открита терористическа диктатура на най-реакционните, най-шовинистичните империалистически елементи на финансовия капитал за жестока разправа с работническата класа и с революционната част на селяните и интелигенцията. Във външната си политика фашизмът е най-груб шовинизъм, който култивира животинска омраза към другите народи. Тази оценка имаше за оня момент съществено значение, защото фашизмът прикриваше своята класова и политическа същност, прикачваше си най-различни наименования и си служеше с антиимпериалистическа фразеология.

В изграждането на мощен, единен пролетарски и народен фронт на трудещите се според конгреса трябваше да се търси пътят за успеха в борбата против фашизма и войната. А за да стане това, изискваше се без остатък да се ликвидира със сектантството, намерило място в ръководствата и организациите на комунистическите партии. Със своята догматическа ограниченост, с откъснатостта си от действителния живот на масите и шаблонните методи за разрешаване на най-сложните въпроси на работническото движение сектантството нанасяше сериозна вреда на движението на масите.

В своите решения конгресът твърдо подчерта необходимостта от нова тактика в изграждане на единния и народния фронт. Налагаше се да се изработи и провежда конкретна активна политика по всички вътрешни и външнополитически проблеми на страната, по всички актуални въпроси, които засягат жизнените интереси на работническата класа, на народа в съответната страна, на международното работническо движение. „Като не се отказват от издигане лозунги за пролетарска диктатура, комунистите да посочват на масите какво трябва да правят днес, за да се защитят от капиталистическия грабеж и фашисткото варварство."[1] По пътя на съвместни действия на работническите организации те трябва да се стремят да мобилизират масите върху основата на платформа от искания за прехвърляне икономическата тежест върху гърба на господстващата класа. Такава платформа придава конкретност на борбата, насочва усилията на Партията към разрешаването на тези проблеми, които вълнуват трудещите се в момента.

Обосновано бе ново отношение към социалдемократическите партии и другите реформистки организации, към дребнобуржоазните партии, към масовите организации на трудещите се. На тях да се гледа като на възможни сътрудници в борбата против фашизма и войната

[1] Резолюции VII всемирного конгреса коммунистического интернационала. Партиздат, ЦК ВКП(б), М., 1935, с. 14.

Digitized by Google

и да се изгражда единодействие не само с членската маса, но и с ръководствата. С други думи, препоръчваше се тактика на изграждане на Единен и Народен фронт не само от долу, но и от горе.

Конгресът отхвърли гледището за фаталната неизбежност на империалистическата война и утвърди възможността тя да бъде предотвратена. „Вярно е, че империалистическите войни са продукт на капитализма, че само събарянето на капитализма ще сложи край на всички войни, но вярно е също така — изтъкна Георги Димитров, — че трудещите се маси със своите боеви действия могат да попречат на империалистическата война"[1]. Основания за това конгресът виждаше в наличието на мощната пролетарска държава, която със своята армия беше най-сигурният страж на мира. Освен това значително бяха нараснали силите на международното работническо и комунистическо движение, разрастваше се борбата на поробените колониални и полуколониални народи. От запазването на мира бяха заинтересовани малките страни, а също и отделни големи капиталистически държави, защото се страхуваха за своите граници и от ново преразпределение на света. С тази си постановка конгресът вдъхна увереност в борбите за мир, откри перспективата за разгръщането на широк антивоенен фронт не само на пролетарския комунистически авангард, но и на цялата международна работническа класа, на народите от всички страни.

Осъществяването на новите големи задачи беше свързано със значителни трудности. Налагаше се да се засили преди всичко работата за политическото и организационното укрепване на комунистическите партии. Тяхното единство беше предпоставка, за да може готовността им да върви заедно със социалдемократическите партии и организации на борба против фашизма, да се съчетава с непримиримата борба против социалдемократизма като идеология и практика на съглашателство с буржоазията.

Освен революционната сплотеност Партията трябваше да има правилна политика и да разгръща масово-политическа дейност, за да убеждава трудещите се в нея, да завоюва доверието им, да бъде ръководна сила в борбата за изграждане на Народния фронт. „Единният фронт на пролетарката — посочи Георги Димитров — излиза армия от работници, която ще бъде в състояние да изпълни своята мисия, ако начело на тази армия стои ръководна сила, която й показва целите и пътищата. Такава ръководна сила може да бъде само силната пролетарска революционна партия."[2]

Конгресът оцени важното значение на работата на Партията сред масите и посочи, че е необходимо задълбочено да се изследва конкретната обстановка във всяка страна, да се отчитат непосредствените икономически, политически, културни и национални интереси на трудещите се, тяхното мнение и настроение. При всички случаи да се използват разнообразни методи на работа. В масово-политическата работа сред трудещите се съществено значение има езикът, на който им се говори. Той трябва да бъде конкретен и образен, близък и разбираем. „Трябва да се научим да говорим с масите не на езика на книжните формули, а на езика на борците за делото на масите, всяка дума, всяка мисъл на които отразяват мислите и настроението на милионите."[3]

Във връзка със съвместната борба на комунистическите и социалдемократическите работници се постави и въпросът за политическото единство, за единна масово-политическа партия на работниче-

[1] Г. Димитров. Съч., т. 10, с. 181.
[2] Пак там, с. 117.
[3] Пак там, с. 134.

Digitized by Google

ската класа. Това също беше голяма и нова идея, която Г. Димитров обоснова с интересите на класовата борба на пролетариата и успеха в борбата против фашизма. Създаването на единна пролетарска партия можеше да стане само при условие, че социалдемократите скъсат блока си с буржоазията, признаят необходимостта от диктатурата на пролетариата, откажат се от поддръжката на своята буржоазия в империалистическата война и приемат демократическия централизъм да бъде положен в основата на изграждането и дейността на Партията. Неотменима предпоставка за изграждането на политическо единство на работническата класа е предварителното установяване на единодействието между комунистическите и социалдемократическите партии. Конгресът изрази готовността на Комунистическия интернационал и неговите секции да влязат в преговори с Втория интернационал и неговите секции, за постигане на единство на работническата класа в борбата против настъплението на капитала, против фашизма и опасността от империалистическа война.

Масовото движение на народния фронт издигаше много нови кадри, които се нуждаеха от подготовка и възпитание. Проблемът за кадрите придоби острота и поради факта, че в условията на настъплението на фашизма партиите непрекъснато губеха най-ценни кадри. Разрешаването на кадровия проблем, от който в последна сметка зависеше да се изпълнят поставените от конгреса задачи, предполагаше да има пълна яснота относно правилната политика и работата с тях. Георги Димитров подчерта голямата необходимост да се изучават кадрите в процеса на класовите битки и на тази основа да става тяхното разпределение, издигане и използване. Основните критерии при подбора на кадрите трябва да бъдат дълбока преданост към делото на работническата класа, вярност към Партията, най-тясна връзка с масите, умение самостоятелно да се ориентират в конкретната обстановка, да проявяват високо чувство за отговорност, да имат опит в борбата. Сложната обстановка, в която работеха кадрите, налагаше те да изучават марксистко-ленинската теория. Враг на всяка догма и на всеки шаблон и схематизъм, Г. Димитров особено силно подчерта революционния, творческия характер на марксизма-ленинизма, необходимостта да се изучава марксистко-ленинската теория като ръководство за действие на масите. „Ето такава теория е необходима на нашите кадри, необходима като насъщен хляб, като въздух и вода."[1]

Положенията за кадрите и работата с тях са конкретно приложение и развитие на ленинските принципи за кадрите при тогавашната обстановка и произтичащите от нея задачи. Спазването им даваше възможност на комунистическите партии максимално да разгръщат и да използват силите на наличните кадри и да черпят от огромния резервоар на масовото движение постоянно нови и най-добри активни дейци.

Новите постановки в документите на Седмия конгрес изразиха обективно назрелите потребности на международното комунистическо и работническо движение, обогатиха ленинските тактически и организационни принципи. Те дадоха на работническата класа сигурно идейно-теоретическо и политическо оръжие в борбата ѝ против фашизма и войната.

Международното комунистическо и работническо движение не можа да предотврати избухването на Втората световна империалистическа война. Но линията за дейността на комунистическите партии, която Седмият конгрес начерта, се отрази крайно благоприятно за за-

[1] Г. Димитров, Съч., т. 10, с. 184.

Digitized by Google

силването и за завършването на процеса на болшевизацията на комунистическите партии, за възприемането на идейните, тактическите и организационните принципи на ленинизма. Тя изигра важна роля за установяване на контакти и връзки с другите антифашистки прогресивни, демократични и патриотични сили, за свързването на комунистическите партии с широките маси на народа. Избухването на Втората световна война завари комунистическите партии политически подготвени и под тяхно ръководство в поробените от фашизма страни се изгради и разгърна широко народно движение против хитлеристите и прохитлеристките правителства и организации. Тази народна съпротива е един от факторите за разгрома на фашизма и милитаризма в Германия и Япония, за победата на народнодемократичните революции в редица страни на Европа и Азия, за разгръщане на национално-освободителното движение и ликвидиране на колониализма.

Седмият конгрес на Коминтерна има изключително голямо значение за ленинското развитие на Българската комунистическа партия. Конкретизация на неговите решения са решенията на VI разширен пленум на ЦК на Българската комунистическа партия, състоял се през февруари 1936 г. Пленумът изработи нов, болшевишки курс на Партията — постави като основна задача на момента изграждането на широк антифашистки фронт на всички демократични и прогресивни сили и организации, формулира основните политически искания. Партията изрази готовност да окаже подкрепа на правителството на народния фронт за реализиране на посочената платформа, макар и да считаше, че коренно подобрение в положението на масите може да се осъществи само при съветско правителство в България.

Пленумът прие и подробна Директива да се използват в практическата работа всички верни на Партията кадри. Той одобри извършената смяна на лявосектантското ръководство и постави начело на Партията убедени привърженици на новия марксистко-ленински курс на Партията. Много характерно за дейността на нашата партия след VII конгрес на Коминтерна и шестия пленум е разнообразяването на формите и методите на работа сред масите, широкото използване на съществуващите и създаването на нови легални организации на трудещите се. Настъпи прелом в работата на Партията, в професионалните съюзи, сред младежта, в отношението ѝ към буржоазните демократични политически ръководители. В условията на Втората световна война и хитлеристкото нашествие в страната ни по инициатива на Партията се създаде Отечественият фронт като общонародно движение, в което участвуваха всички антифашистки, демократични и патриотични сили в борбата против фашизма и хитлеристката окупация. По това време Партията създаде и мощно партизанско движение. Прояви се марксистко-ленинската зрелост и умението ѝ трезво да оценява обстановката, да свързва демократичните искания с крайната цел, да използва легални и нелегални, въоръжени и мирни форми на борба, да се свързва с масите въпреки свирепия фашистки терор. Така Партията можа да организира силно съпротивително движение в нашата страна и с това даде своя принос в общата борба на народите за победата над фашизма, решаваща роля в която изигра Съветският съюз.

Сега международната обстановка коренно се измени в сравнение отпреди 40 години. Комунистическото движение завоюва исторически успехи. Укрепна и с бързи темпове се развива световната социалистическа система. Под ръководството на КПСС съветският народ осъществява прехода от социализма към комунизма, а в повечето от другите социалистически страни се изгражда развитото социалистическо общество.

Digitized by Google

Извоюваха своята свобода и независимост поробените колониални и полуколониални народи в Африка и Азия, разрасна се комунистическото и работническото движение в капиталистическите страни, където действуват марксистко-ленински партии, могъщо профсъюзно движение. Свидетели сме на невиждани по своя обхват и продължителност икономически и политически стачки в най-развитите капиталистически страни. Те са ново потвърждение на жизеността и актуалността на марксистко-ленинското учение за световноисторическата роля на работническата класа като най-прогресивната революционна класа на съвременността. Нов успех на международното работническо и националноосвободително движение в борбата против империализма, за мир, демокрация, национална независимост и социализъм е победата на виетнамския народ, която беше резултат от неговата дългогодишна упорита и героична борба, резултат и на международната солидарност на социалистическите страни: рухването на военната хунта в Гърция; антифашистката революция в Португалия и освобождението на португалските колонии; нарастването на левите сили в Италия, Япония, Франция.

През същото време продължава да се задълбочава общата криза на капитализма и империализма. Наблюдаваме спадане или рязко забавяне на темповете на производството в капиталистическите страни, инфлация, увеличаване на безработицата. Твърде остри станаха проблемите за енергийните ресурси, замърсяването на природната среда. Всеки нов ден прибавя ново доказателство към извода на марксизма-ленинизма, че капитализмът е спирачка за прогресивно обществено развитие.

Успехите на международното комунистическо движение задълбочават противоречието между империалистическата и социалистическата система. Противоречията между отделните империалистически сили се са намалели, но империалистите се стремят да обединят усилията, за да запазят и укрепят строя на експлоатацията и подтисничеството, правят отделни опити да възвърнат загубени позиции. С помощта на Централното разузнавателно управление на САЩ реакционните сили в Индонезия и Чили извършиха военен преврат и установиха зверски фашистки терор, който покоси живота на хиляди предани на народа борци. Страните на НАТО и ЕИО оказват неприкрит натиск върху демократичните сили в Португалия, макар че това е в пълно противоречие с принципа на ненамеса във вътрешните работи на отделните страни. Както и преди, капиталистическите монополи се стремят да прехвърлят бремето на икономическата криза върху работническата класа, трудещите се, върху народите от неразвитите страни. Но с това се увеличават обективните възможности за изграждане на широк народен антимонополистически фронт. В това отношение в много страни има богат опит, осъществен върху основата на постановките на Седмия конгрес на Коминтерна. Необходимо е при тези условия да не се подценяват трудностите и да се проявява бдителност. Съвременната епоха се характеризира с прехода от капитализма към социализма в световен мащаб, но той се осъществява под действието на организираните революционни антиимпериалистически сили.

Нарастващата мощ на световното комунистическо и работническо движение, на силите на мира и преди всичко на СССР и другите социалистически страни доведе до поврат в международните отношения. Доминиращата тенденция сега в тях е политиката на мирно съвместно съществуване между държавите с различен обществен строй. Но това съвсем не означава намаляване и още повече изчезване на противоречията между социализма и империализма. Сега на преден план из-

Digitized by Google

лизат други форми на борба между двете системи: икономическа, идеологическа, политическа и дипломатическа. Особено много империалистите засилват идеологическата си борба против социализма, тя придобива стратегическо значение. Без да се отказва напълно от открита идеологическа диверсия, империализмът все повече прибягва към прикрита форма на идеологическа експанзия. Той се стреми с още по-голяма енергия да наложи своята тежест за мирно съвместно съществуване и в областта на идеологията. Но както е известно, това е невъзможно, комунистическите партии също преустройват своята борба, за да предпазят трудещите се от идеологическата зараза на империализма.

Усилията на външната политика на КПСС и другите комунистически партии са насочени към утвърждаване резултатите от третия етап на съвещанието за сигурност и сътрудничество в Европа, проведено на най-високо равнище в Хелзинки, към политическо уреждане проблемите в Близкия изток и Кипър, към строго спазване на подписаните международни договори, съдържащи гаранции за запазването на мира, за разширяване на взаимноизгодното сътрудничество, за обуздаване надпреварата във въоръжаването.

Като водят политика на мирно съвместно съществуване, комунистическите партии съвсем определено заявяват, че тя не означава запазването на социалното и политическото статукво в отделните страни, не противоречи на правото на подтисканите народи да използват в борбата за своето освобождение въоръжен или невъоръжен път, в никакъв случай не означава подкрепа на реакционните режими. Тази политика отговаря на общите интереси на революционната борба против всички форми на гнет и експлоатация, създава благоприятни условия за борба против настъплението на империализма, за демокрация и социализъм.

Благодарение на силите на мира не бе допуснато подпалването на трета световна война. Тези сили непрекъснато нарастват и с това се придава още по-голяма сила на извода на Седмия конгрес на Коминтерна за възможността да се запази мирът в света. Но и сега неотменима предпоставка за това, както и в навечерието на Втората световна война, е единството на международното комунистическо движение. „Участниците в съвещанието смятат — се казва в основния документ на Международното съвещание в Москва през 1969 г. — най-важното условие за увеличаване на приноса на комунистическите и работническите партии в решаване на проблемите, които стоят пред народите, е да се издига единството на самото комунистическо движение на по-високо равнище, отговарящо на съвременните изисквания. Това налага решителни постоянни усилия от страна на всички партии. Сплотяването на комунистическите и работническите партии е най-важният фактор за обединяването на всички антиимпериалистически сили.“[1] Първостепенен дълг на всяка марксистко-ленинска партия е както да заякчава единството на своите редове, така и да укрепва сплотеността на световното комунистическо и работническо движение, защото националните и интернационалните задачи на всяка комунистическа партия са в диалектическа връзка. Всяка комунистическа партия отговаря за своята дейност пред работническата класа в своята страна, но същевременно тя отговаря и пред международната работническа класа.

В светлината на горните принципни положения, отразени в съвре-

[1] Документи на Международното съвещание на комунистическите и работническите партии в Москва, 5—17 юли 1969 г., С., 1969, с. 44.

Digitized by Google

мените документи на световното комунистическо движение, още по-нагледно изпъква предателската роля на ръководството на Китайската комунистическа партия. То не само че ги пренебрегна, но и премина към открита разколническа борба против единството на международното комунистическо движение, против мирната политика на КПСС и другите социалистически страни. С това китайските ръководители нанасят вреда не само на международното комунистическо и работническо движение, но и на собствения си народ, чиито основни интереси са еднакви с интересите на трудещите се от другите страни.

Нашата партия, която с основание се слави със своите интернационални традиции, полага максимум усилия за единството и възходящото развитие на световното комунистическо и работническо движение, рязко осъжда предателската роля на пекинските ръководители. Тя провежда курс на братска дружба и сътрудничество с комунистическите партии от всички страни и преди всичко с КПСС. Отношението към КПСС и Съветския съюз е най-вярният критерий за интернационализма на всяка партия и на всеки деец, защото животът потвърди и всеки ден потвърждава извода на Седмия конгрес на Коминтерна, че Съветският съюз е опората на трудещите се от всички страни, могъщо оръжие за тяхното сплотяване в борбата против световната реакция, за запазването на мира, за демокрация и социализъм. С решенията на Юлския пленум на ЦК на нашата партия, 1973 г., процесите на сближаването ни с КПСС и Съветския съюз навлязоха в етапа на обединени усилия и съгласувани действия в политическата, икономическата, идеологическата и военната област.

Реализирането на своите интернационални задължения в съвременните условия нашата партия вижда и в разработването и изпълнението на плановете за изграждане на развито социалистическо общество у нас. „Изграждайки развито социалистическо общество — заяви пред Десетия конгрес другарят Тодор Живков, — ние изпълняваме и нашия интернационален дълг пред световния социализъм, пред международното революционно движение“.[1]

След Втората световна война в условията на социализма се осъществи и идеята на Седмия конгрес на Коминтерна за единна партия на работническата класа. У нас това стана през 1948 г., като социалдемократическата партия се вля в Българската комунистическа партия поради незначителното си влияние в нашата страна. В Полша, Германската демократична република и в други страни единна партия на работническата класа се създаде по пътя на обединяването на комунистическите и социалдемократическите партии, но на базата на програмните тактически и организационни принципи на марксизма-ленинизма. Единството на работническата класа засили нейната и на комунистическите партии ръководна роля в строителството на социализма.

Актуални са и положенията в доклада на Г. Димитров пред Седмия конгрес за подхода на комунистите при водене на масово-политическа работа сред трудещите се. Десетият конгрес на нашата партия подчерта, че е необходимо в идеологическата дейност да се отчитат дълбоките изменения, които настъпват в нейния „обект“, т. е. сред трудещите се и целия народ. С бързи темпове се увеличава работническата класа, интелигенцията, издига се образователното равнище и политическата зрелост на народа, обогатява се неговата душевност. С оглед на тези изменения следва да се определя както обемът на зна-

[1] Т. Живков. Отчетен доклад на ЦК на БКП пред X конгрес, С., Партиздат, 1971, с. 189.

Digitized by Google

нията, които ще се подпасят на трудещите се, така и подходът към тях. Най-големи възможности за съобразяване с обекта на масово-политическата дейност дава индивидуалната работа сред отделните хора. Нейното значение в съвременните условия изтъкна др. Т. Живков в заключителното си изказване във Велико Търново за ролята на първичните партийни организации. Той квалифицира като дълбоко заблуждение мнението, че използването на различни технически средства за пропаганда и агитация намалява значението на индивидуалната работа с хората. Без да се отказваме от тях, в никакъв случай не бива да се намалява непосредственият контакт с хората. Само той може да улови вълненията и настроенията на отделния човек. Той може да предразположи към задушевна беседа, в която хората казват точно какво мислят и чувствуват, онова, което не биха написали в нито една анонимна анкета, онова, което не би могла да запише и най-съвършената съвременна машина. Конкретният и индивидуален подход осигурява пълно прилагане на метода на убеждението в дейността на Партията. Убеждеността на трудещите се в правилността на политиката на Партията е изворът на енергията, инициативата и активността на трудещите се в изпълнение и преизпълнение на плановете, условието на дело да расте ръководната роля на Партията.

* * *

Основните постановки на Седмия конгрес са намерили висока оценка в редица документи на комунистическите партии във всички страни. В тях релефно е отразено положителното им въздействие за развитието на отделните комунистически партии, на международното комунистическо и работническо движение за разгръщането на масово антифашистко и народно движение. Седмият конгрес е нагледен пример за използване на марксизма-ленинизма като творческа теория, като методология за съчетаване на революционната принципност с тактическата гъвкавост при решаване на насъщните проблеми в борбата на работническата класа и трудещите се. Решенията на Седмия конгрес на Коминтерна въплъщават силата на колективната мисъл и на колективния опит на международната работническа класа, на международното комунистическо движение.

Digitized by Google

ПАРТИЙНАТА ПРОПАГАНДА И ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА СТОПАНСКИТЕ ЗАДАЧИ

ТРИФОН ПАШОВ
първи секретар на ОК на БКП — Габрово

Като мобилизира усилията на партийните, държавните, стопанските и обществените органи и организации, окръжният комитет на Партията се стреми да превърне модернизацията и реконструкцията на производството в един непрекъснат процес, който, съчетан със специализацията и концентрацията, може бързо да доведе по повишаване ефективността на общественото производство. На основата на принципно нови технологии, внедрявани по целия възпроизводствен процес в структуроопределящите предприятия, е възможно промишлеността на окръга и през седмата петилетка да поддържа набраните темпове на интензивното развитие, а това на първо време означава прирастът на промишленото производство в размер на 400—500 млн. лева да бъде постигнат със същия промишлено-производствен персонал, с който сега работи окръгът.

Решаването на тези икономически задачи може да бъде дело само на партийни организации и трудови колективи, осъзнали дълбоката същност на интензивните методи за повишаване ефективността на икономиката, на всестранно развиващи се личности, политически активни, с растящо образователно и професионално равнище.

Възниква с основание въпросът за ролята и мястото на партийната пропаганда и на политическата агитация в решаването на икономическите задачи.

Ще си позволим да изкажем съображенията си, без да считаме, че е възможно рязко разделение на тясно преплетените компоненти в цялостната система на идеологическата работа на Партията. Като внася нова информация по проблемни въпроси от икономическото развитие на страната, партийната пропаганда изяснява закономерностите на бъдещето, задълбочава и обогатява знанията в система, осигурява усвояването и разбирането на икономическата политика на Партията от комунистите, от целите работнически колективи, формира у тях убеждение за значимостта и трайността на стратегическите направления в икономическото изграждане на страната и ги прави съзнателни и убедени творци. Колкото по-големи и значими по размах и дълбочина са усъвършенстванията в икономическото строителство, преобразования-

Доклад, изнесен на Националната научно-практическа конференция на тема: „За най-тясна връзка на партийната пропаганда с живота".

Digitized by Google

та и утвърждаването на интензивния път като основен за развитието на страната ни, толкова и ролята на партийната пропаганда става все по-голяма.

Такъв е по наше мнение настоящият етап, характерен с все по-динамично и ускоряващо се разгръщане на научно-техническата революция, с интернационализацията на производителните сили, със сближението на икономиката на нашата страна с икономиката на братския Съветски съюз и социалистическата общност.

Ето защо окръжният комитет на Партията, окръжната партийна организация отделят значително внимание за свързването на пропагандата с актуалните проблеми на социално-икономическото развитие на окръга.

Сега наред с фундаменталните идеологически дисциплини — трите съставни части на марксистко-ленинската теория, все по-широка популярност и интерес се проявява към тематиката, третираща икономическите проблеми на развитото социалистическо общество, научно-техническата революция и нейните социални последици и други актуални проблеми. Включването в програмите и тематичните планове за разясняване и изучаване на важни партийни документи е много положително. Стана традиция в звената за политическа просвета да се провеждат занятия за изясняване на социално-икономическите задачи на окръга, на градовете и селата, както и ролята на всеки производствен колектив в тяхното решаване. За целта окръжният комитет на Партията, държавните органи, стопанските и профсъюзните ръководства подпомагат по предварително уточнен тематичен план всички звена с материали, отнасящи се до местните проблеми в единство с големите национални задачи.

По този начин се ускорява процесът за изграждане у съвременния труженик способността за приложно-практическо мислене, за съпричастие в решаването на обществено значимите икономически проблеми. И не само се формират такива качества, но и реално се проявяват. Една от резултатните форми на проявление е провеждането на занятия с практическа насоченост, като на базата на придобитите теоретически знания се изследват различни проблеми от непосредствената дейност на трудовите колективи. Така се решиха само през настоящата политическа учебна година стотици задачи от колективите, направиха се рационални и задълбочени предложения, голяма част от които залегнаха в приетите мероприятия във връзка с държавно-обществения преглед по повишаване производителността на труда и икономическата обосновка при съставянето на комплексните програми по модернизацията и реконструкцията на основните фондове.

На редица места обаче се допуска такава слабост — търсенето и определянето на задачите и темите за практически занятия с икономически характер до голяма степен са дело на пропагандиста. Това понякога е причина изследователската работа да носи самоцелен характер. Считаме, че в бъдеще темите за практически занятия трябва да се обсъждат предварително и от партийните и стопанските ръководства, организирано да се разглеждат резултатите и препоръките, да се дава отговор на всяко разумно предложение и се вземат решения за неговото осъществяване. Това ще стимулира участниците в политическата просвета, ще даде обществено признание на техния труд и най-важното с тяхно незаменимите постижения на колективния ум и особено опитът на преките участници в материално-производствения процес ще допринасят все повече за резултатното решаване на важни икономически проблеми.

Пропагандистът е основна фигура в системата на политическата просвета. От неговата подготовка, организаторски способности и уме-

Digitized by Google

ние да вниква в проблемите, които вълнуват трудещите се, до голяма степен зависи осъществяването на връзката на партийната просвета с изпълнението на стопанските задачи. Затова ние се заехме с подобряване на пропагандисткия състав, като привлякохме повече млади пропагандистки кадри, специалисти в различните области на науката, и осъществихме система за повишаване на тяхната квалификация. Сега 70 на сто от пропагандистите в окръга са специалисти с висше и полувисше образование, ръководни партийни, стопански и административни кадри. Постигнатото обаче не ни удовлетворява. Считаме, че възможностите на окръга са много по-големи. Затова през следващите години още по-рационално ще използваме партийните университети и междуокръжната партийна школа за подготовката на резервни пропагандистки кадри, ще повишаваме ефективността на организационно-методическата помощ.

Като част от идеологическата дейност икономическото образование на трудещите се в окръга е насочено и е пряко свързано с изучаването на икономическите проблеми. То е свързващо звено между идейно-възпитателната работа и системата за повишаване политическата и професионалната подготовка на ръководните и изпълнителските кадри.

Съгласно разработената от бюрото на ОК на БКП перспективна програма за повишаване икономическите знания на трудещите се до 1980 г. досега са обучени в различните форми 38 500 души. От общия брой участници 70 на сто са обхванати в системата на политическата просвета — в партийните, профсъюзните и комсомолските звена, и 30 на сто в звената, организирани от административно-стопанските ръководства. Налице са първите положителни резултати. Те се проявяват не само в количествените показатели, които по наше мнение не могат да бъдат единствен критерий за ефективност на пропагандистката дейност, а и в нарастналата способност на трудовите колективи да анализират икономическите резултати, да разбират икономическия механизъм, факторите за повишаване производителността на труда, да участвуват по-активно и компетентно в разработването на насрещните планове. За нас важен критерий е непримиримостта на трудовите колективи към слабостите, нарастналата критичност към пропуските и взискателността към организацията на производствения процес, стремежът за рационално използване суровините, материалите и средствата, засилващото се чувство на контрол и самоконтрол.

Ще си позволим да изкажем съображение, без да се ангажираме с категорична оценка, за работата на стопанските ръководства по издигане икономическата подготовка на кадрите. Наред с необходимостта от засилване на партийния контрол на място по-компетентно и конкретно трябва да се намесват ръководствата на обединенията и министерствата. Тук не става дума само за контрол по сведения, а до навременно разработване на проблеми, отнасящи се до спецификата на дадения отрасъл и неговото развитие, издаването на методически помагала и литература, подробно описание на положителен съветски и наш опит и възможностите за неговото приложение и др. Такава празнота сега реално съществува и води до намаляване резултатността от провежданите мероприятия.

Окръжният комитет отделя специално внимание за икономическата подготовка на кадрите, работещи в научноизследователските институти и развойно-внедрителните звена, на номенклатурните ръководни кадри и преките ръководители на производствените колективи, а така също на младите работници и учащите се в професионално-учебните заведения.

Сложеното положително начало би се развило по-резултатно, ако наред с учебните помагала се осигури и издаването на популярна, с по-

Digitized by Google

голяма практическа насоченост икономическа литература, предназначена за по-широк кръг трудещи се, написана от наши изтъкнати специалисти в науката и практиката, а така също и преводна, главно от съветски автори.

В областта на партийната пропаганда, насочена към повишаване политическата, икономическата и специалната подготовка, все по-голямо място заемат кампаниите по пропагандирането на проблемни знания. В продължение обикновено на два месеца по предварително уточнен тематичен план в окръга гостуват видни наши учени и специалисти. Те изнасят цикъл от лекции пред диференцирано подбрани аудитории, провеждат срещи и консултации в градовете, селата и трудовите колективи. Обикновено проблемите са свързани с тематиката, по която се обучава основният наш актив в задочния университет.

При висок интерес преминяха тъй наречените дни на икономическата мисъл, пропагандирането на знания по социално управление, по икономическата ефективност на модернизацията и реконструкцията, социалистическата интеграция и други актуални проблеми.

Ще се спрем и на друго важно направление във възпитателната работа, което придобива все по-нарастващо значение във формирането на труженика на зрялото социалистическо общество. Става дума за естетическото възпитание и неговото място в изпълнението на социално-икономическата програма на Партията, макар че с това далеч не се изчерпват функциите на това многостранно направление.

В своя доклад пред Десетия конгрес другарят Тодор Живков посочи, че „да се решат въпросите на тясното свързване на творците с теоретическата и практическата дейност на Партията , с живота на трудовите колективи, да се намерят най-подходящи форми на тези връзки — това е сега една от основните задачи".[1] В това близко свързване наред с повишаване възможностите на създаване на големи художествени творби и обогатяване на нашите дейци от този сложен фронт нарастват и възможностите за издигане художествено-естетическата култура и критерии на широк кръг трудещи се. Ние имаме предвид и двата момента, но акцентираме на втория, защото дълбоко вярна е постановката, че не може да твориш по законите на красотата, без да я разбираш, без да те вълнува. Ето защо в окръга се стремим да отделяме все по-голямо внимание за издигане партийното ръководство в развитието на художествената култура. По наше мнение са намерени сполучливи форми, позволяващи по-широкото разпространение и усвояване на художествените ценности. Близко е сътрудничеството на трудовите колективи с творческите съюзи и изтъкнати творци. Изграждат се клубове по естетическото възпитание, нови клубове и домове на културата. Нараства броят на звената по марксистко-ленинската естетика. Практическите занятия и проучвания все повече са насочени към подобряване естетическите качества на произвежданите изделия. В работата на партийните организации и стопанските ръководства на широка обществена основа се поставя въпросът за естетизиране на производствената среда. Успехи са постигнати, но предстои още много да се осъществява.

Поставям този въпрос с убеждението, че той не е страничен спрямо основната човешка дейност — материалното производство, а пряко свързан с усъвършенстването на основната производителна сила и сега, и в бъдеще -- социалистическия труженик. На естетизирането на производствената среда, подобряването на условията на труда, създаването на база за опит и естетическо израстване ние гледаме като на

[1] Т. Живков. Отчетен доклад на ЦК на БКП пред X конгрес на Партията, София, 1971, с. 93.

Digitized by Google

неотделима част от делата ни в стремежа за постигане на висока икономическа и социална ефективност.

С посоченото дотук далеч не се изчерпва ролята на партийната пропаганда в разработването и решаването на икономическите проблеми и задачи. Кръгът на въздействие е необозримо по-широк и механизмът на взаимовръзката — по-сложен.

Ако ролята на партийната пропаганда нараства в задълбоченото изясняване на социалните процеси и явления и създаване убеждения в правилността на стратегическите направления в икономическото развитие, във формирането на научен марксистко-ленински светоглед, то не по-малка е ролята на политическата агитация с нейните разнообразни и богати форми, с неизчерпаемите ѝ възможности за бързо реагиране и довеждане до трудещите се непосредствените икономически задачи, в създаването на мобилизация и повишаване трудовата активност в осъществяването на ежедневната и близка връзка на Партията с работническата класа.

В икономическата дейност и по-специално в материално-производствената сфера намират ярко проявление не само професионалните навици, умение и сръчност, но и такива важни качества като идейна зрелост и закалка, нарасналата съзнателност и творческото отношение към труда, колективизма, чувството за дисциплина и отговорност, организираност, критичност и други, които ще дават все по-пълна характеристика на съвременния български работник. В това, че тези важни качества като черти на комунистическото възпитание се формират в производствените трудови колективи най-пълно и трайно и там се проявяват като ускорител на производствената дейност, е заложен важен момент на взаимовръзката и единството на идеологическата и икономическата дейност на Партията. Февруарският пленум насочи вниманието ни към конкретна работа в трудовия производствен колектив и към проблемите на трудовото възпитание, посочвайки, че „в новите условия на дълбоки качествени изменения едно само трудолюбие вече не достига"[1].

Ние не можем да си представим осъществяването на пълна мобилизация на силите на трудовите колективи в решаването на изменящите и усложняващите се икономически задачи без разумно построена агитационно-разяснителна дейност. Големите дела могат да се подемат, когато са ясни целите и средствата за тяхното постигане. Ще посочим само два примера. Там където съставянето на насрещните планове по една или друга причина не стана дело на целите трудови колективи, където перспективните програми по модернизацията и реконструкцията не раздвижиха партийните организации и всички членове на колективите, се допуснаха грешки, неоправдана боязън, мудност в тяхното изпълнение. И другият пример. За икономиката на нашия окръг починът на колектива на завод „Найден Киров" има изключително важно значение. На този почин вече отговориха 22 трудови колектива от промишлеността. Тази задача не може да се реши само с административни средства. Създава се сложен комплекс от проблеми при преминаване на нов режим на работа, част от които имат психологически характер. Да се осъзнае смисълът на това дело, необходимостта, последиците и т. н. е нужно изпреварващото въздействие на агитационно-разяснителната работа. Сега отиваме на широк разговор с трудовите колективи и в този разговор активно привличаме най-отговорните партийни, стопански и обществени дейци, всички комунисти. В последните години нараства опитът ни в обогатяване формите за ежедневни, близки връзки на партийните ръководства с първичните трудови колективи.

[1] Да издигнем идеологическата работа на висотата на задачите, поставени от X конгрес. Доклад на Ал. Лилов пред пленума на ЦК на БКП, С. Партиздат, 1974, с. 37.

Digitized by Google

Утвърди се полезната практика за провеждането на единни политически дни, за посещения и разговори, срещи на въпроси и отговори, изнасяне на беседи по конкретни поводи, засилиха се личните контакти, участието в мероприятията на бригадите, цеховете, смените и пр.

Най-предпочитани форми на масово-политическата работа сред трудовите колективи са събранията на въпроси и отговори. Според данни на социологическо изследване 26 на сто предпочитат срещите на ръководителите с трудещите се; 20 на сто — беседите; 6 на сто — личните беседи. Сега срещите на ръководителите с трудовите колективи заемат 13 на сто; събранията на въпроси и отговори — 24 на сто; лекциите и беседите — 25 на сто. Анализът на данните потвърждава необходимостта от още по-голямо внимание към формите на индивидуалната и груповата разяснителна работа с отделния член и сред първичния колектив. Ето защо насочваме вниманието си към укрепване на агитационния апарат — подбор, обучение, системно инструктиране и обогатяване с нова информация. В тази дейност се стремим да привличаме все по-голяма част от инженерно-техническите кадри, ръководителите на първичните производствени колективи, авторитетните работници. Данните от изследванията сред колективите в окръга потвърждават високия авторитет и уважение, с което се ползват тези кадри — 39,4 на сто считат за най-уважаваната личност в колектива най-добрия производственик, 26,3 на сто — председателя на профкомитета, 24,6 на сто — стопанския ръководител и т. н. На стопанските ръководители се възлагат системно поръчения за целенасочена политическа работа в колектива. Качествата им на политически ръководители се оценяват периодически. За преките ръководители на производството се организира обучение за повишаване умението им да работят с хората. Най-изтъкнатите производственици, обединени в клубовете на първенците, не само обменят опит, но и поемат грижата за близка работа с младите кадри. Все по-широк прием намира движението на наставниците, като конкретно уеврен и прилаган съветски опит за близка индивидуална работа. Макар че постиженията са налице, необходимо е още да се направи за превръщането на индивидуалната работа с хората в неотменим стил и метод на ръководство наред с колективните форми на възпитателно въздействие. Усилията ни са насочени към издирване и определяне на ония членове на трудовите колективи, с които трябва да се води индивидуална работа, към кадрите, които са в състояние да я водят умело, педагогично, и към тяхната подготовка. Възпитанието на подрастващото попълнение на работническата класа и формирането на съвременния тип работник е трудно дело, но не по-малко важно от усъвършенстуването на техниката и технологиите, защото техни стопани са хората.

Съществена е ролята на политическата агитация в организацията на социалистическото съревнование като изключително действен обществен фактор за най-активно участие на трудещите се в изпълнение на социално-икономическата програма на Партията и незаменима школа за възпитание в дух на комунистическо отношение към труда. Най-напред тази роля се проявява в процеса на изработването и поемането на колективните и личните обещания, в разясняването и подемането на инициативите и почините, в които е акумулиран ценен, проверен в практиката положителен опит. Гласността на резултатите е друг съществен момент, който насочва към анализ на извършеното, засилва състезателния елемент в съревнованието и способствува за обобщаване и широко разпространение опита на челниците. Все по-нарастващо е значението на формите на масово-политическата работа за обществена оценка на труда на отделния труженик, за обогатяване съдържанието и емоционалните моменти в моралното стимулиране.

Digitized by Google

Данните от изследванията показват, че към оценъчния момент на резултатите от труда членовете на колектива се отнасят с чувство на особено внимание. И колкото нараства степента на съзнателност, толкова и това чувство ще се развива. В окръга ни предстои сериозна работа за внасяне на по-голяма справедливост при отчитането и оценката както на колектива, така и на отделната личност. От участниците в съревнованието 32,8 на сто считат, че се оценява по достойнство и справедливост техният принос, 21,2 на сто — че не напълно и 17 на сто са категорични в това, че не са дооценени. От мотивите за участие в съревнованието се вижда, че 52 на сто от анкетираните смятат, че допринасят полза на обществото, 23 на сто — че това ги сближава и пр. Това разкрива обществено значимите мотиви, които движат съвременния труженик и неговата дейност. Ето защо отделяме внимание и грижи за преодоляване допускания тук и там формализъм в отчитането на съревнованието, за обогатяване формите на лична и колективна признателност на добросъвестния труд, за засилване ритуалността и други важни моменти, които повишават възпитателния ефект от социалистическото съревнование и трудово-творческата активност.

Известни са постиженията на научната мисъл, а и вече многократно практическият опит потвърди растящото значение на неикономическите фактори в производствената и творческата дейност. Изпълнението на задълженията е в зависимост не само от личните предпочитания, а се влияе в чувствителна степен от вътрешноколективните отношения, от нравствено-психологическия климат в даден колектив. Колкото даден колектив е по-сплотен, колкото контактите и степента на общуване са по-високи, толкова и политическата и трудовата активност е по-голяма. Трета година в основните предприятия на окръга се извършва комплексна работа за утвърждаването на благоприятна обстановка в колективите. Налице са положителни резултати — 85 на сто от обхванатите в изследването считат, че най-пълноценно биха проявили своите способности за работа в бригадата, в която работят, а 15 на сто — в друга бригада, предприятие и селище. Тези 15 процента са сигнал за евентуално текучество. Струва ни се, че нашата научна мисъл е все още в дълг на практиката, що се отнася до разработването на конкретна методика за установяване състоянието на даден колектив, а оттук и насочването и координирането на дейността на различните органи и организации от партийните ръководства. Ще изкажем съображение, че този въпрос все още се подценява от централните стопански ръководства, а в близко бъдеще в процеса на концентрацията и формирането на нови колективи той ще заема все по-важно място и няма нищо общо с временните модни увлечения.

Без да изчерпваме широтата и многообразието на този сложен проблем, бихме искали да поставим няколко въпроса, които по наше мнение имат важно значение за практическата работа на партийните организации.

Първият се отнася до необходимостта от по-задълбочено разработване критериите за оценка на ефективността на идеологическата дейност за осъществяване икономическата политика. Ние не си представяме това като застинала, а динамично изменяща се система от показатели и изисквания, диференцирана за отделните видове дейности и етапи, подчинена на целите — дългосрочни и краткосрочни, — почиваща на регламентиран начин на събиране и оценка на икономическата и социалната информация. Сред критериите за оценка ни се струва, че наред с количествените и качествените икономически резултати място имат и степента на трудовата и обществено-политическата активност, проявеното творчество в ускореното внедряване на научно-технически-

Digitized by Google

те постижения, социалните изменения в даден колектив — образованието и квалификацията, атмосферата в трудовия колектив и т. н.

Другият въпрос се отнася до практическата необходимост от още по-пълно разкриване диалектическото взаимодействие между производствената и идеологическата дейност.

Считаме, че механизмът на това взаимодействие, неговите конкретни форми на взаимно влияние в процеса на развитието и критериите за оценка се нуждаят от още по-задълбочено научно разработване. Това ще допринесе за усъвършенствуване на партийното ръководство, за по-пълна изява на отделните звена в тази сложна система. Ще позволи също да се конкретизират изискванията за непрестанно издигане на идеологическия критерий в производствената дейност и на кадрите, които пряко я ръководят, да се преодоляват проявите на техницизъм или груб практицизъм.

Струва ни се, че такъв подход ще помогне още повече за усъвършенствуване на социалното планиране, за разширяване на неговия обхват и дълбочина, за съчетаването на отрасловото с териториалното планиране и за изработването на комплексни планове в производствените единици по идеологическата дейност за изпълнение на социално-икономическите задачи.

НЕ Е ЛИ ВРЕМЕ?!

На бюрото — покана. Звънят ми и в къщи — колкото учтиво, толкова и настойчиво. Канят ме да присъствувам на юбилейно тържество по случай двадесетгодишнината на стенвестника „Банкова трибуна" — орган на партийната, профсъюзната и комсомолската организация при окръжния клон на Българската народна банка в Хасково.

Интересно!?

* * *

Коридорът на банката е превърнат в изложба на стенвестници. Тридесет подбрани табла на „Банкова трибуна" са обхванали неговата двадесетгодишна биография. Ето първия брой — обикновен, непретенциозен. Грижливо написаната заглавка и четири петна — еднообразни по форма, стил и съдържание статии — това е всичко. И... класиран на първо място в окръга.

От следващите броеве се вижда, че списването и оформянето на вестника се е подобрявало непрекъснато, за да стигне до юбилейния брой, прекрасно художествено оформен, жанрово разнообразен, стилно и граматически подобрен и значително обогатен по съдържание.

Уводни статии и проблемни материали, хумор и критика, снимки и рисунки, карикатури и дружески шаржове — това се среща почти във всеки брой на стенвестника.

„Банково шило" е хумористичното му издание. А „шило в торба не стои", действува с най-висока производителност на труда.

Дружеските шаржове задържат посетителите за дълго време. Никой не оспорва таланта на самодейците от банката: Пантелей Василев, Петър Ранчев, Васил Шаренков и други, чиито оригинални хрумвания се посрещат с одобрение. Те са намерили начин да дадат на колегите си „за всеки по нещо" — най-характерното, най-типичното. Ето например заместник-директора на банката Банов: и на рисунката той е съсредоточен, трудолюбив, човечен. А под нея краткият текст е по-съдържателен от всякаква колективно обсъждана или служебна оценка: „Зам.-директорът Банов, който замества всекиго, всякога и навсякъде".

В изложбата са включени и други материали, отразяващи дейността на колектива. Тук са подредени албуми, от които може да се види, че служителите от банката къде ли не са ходили, какво ли не са правили".

Тук са и някои „извънредни" издания.

Изработена е и диплянка, с част от стихотворенията, поместени в „Банкова трибуна", от които лъха оптимизъм, вяра, ентусиазъм.

Още на стълбището, пред входа, има две табла, посветени на хоровата самодейност под лозунга „Пеем за труд, мир и дружба" и на туристическата секция с мото: „Опознай родината си, за да я обикнеш!"

Изложбата завършва с портрет на бра-

Digitized by Google

ята Кирил и Методий и светещ надпис: „20 години „Банкова трибуна“.

А каква е двадесетгодишната равносметка?

От основаването на стенвестника досега са издадени 120 броя, с около 350 статии, 20 рисунки, 100 карикатури и дружески шаржове, много стенлистове, агиттабла и други.

• • •

Тържеството е открито. Ръководи го дългогодишната профпредседателка Славка Панайотова. Програмата започва с изпълнение на дамския хор за руски песни при банката, награден от Националния комитет за защита на мира.

Три комсомолки са подготвили рецитал, посветен на двадесетгодишнината на стенвестника.

Деловият президиум се състои от шест души — шестте членове на редколегията на стенвестника. Всички останали, включително и гостите, са зрители и слушатели.

Кратък и вълнуващ доклад чете отговорният редактор Михаил Михайлов. Той говори за трудностите, за несполуките и успехите, за тревогите и радостите на целия колектив по издаването на „Банкова трибуна“. Каза хубави думи за дописниците и сътрудниците на стенвестника.

• • •

Тържеството завърши. А аз продължавам да се вълнувам и размишлявам.

Другарите от банката не показаха ли поучителен пример как се тачи и окриля, как се насърчава стенният печат, как се оценява ролята и значението на стенвестника.

Отбелязването на двадесетата годишнина на стенвестника „Банкова трибуна“, нетърпението, с което се очаква всеки нов брой, събужда у нас и една тревога — не сме ли позабравили ролята и значението на стенния печат? Забравили са го партийни комитети и бюра на първични партийни организации, ръководства на обществени организации в окръга недооценяват ролята на стенния печат. Може би разчитат на радиото и телевизията, на централния и местен ежедневен и периодичен печат? А чрез какво ще се прояви тази „велика сила“ в предприятието, учреждението, училището, кооперативното стопанство? Кой най добре познава задачите и проблемите, успехите и недостатъците, радостите и тревогите в отделния колектив, ако не членовете на редколегията, сътрудниците, дописниците на стенния печат?!

Не е ли време сега, когато Партията ни е призовала да превърнем 1975 г. в година на най високи трудови успехи, за предсрочно изпълнение плана за шестата петилетка, за достойно посрещане на нейния Единадесети конгрес, стенвестниците и стенлистовете, агиттаблата и „стършелите“, дружеските шаржове и карикатурите, мълниите и тревогите да намерят своето заслужено място, да бъдат несменяемо, действено оръжие за активизиране на трудовата и политическата дейност на трудещите се.

Време е. Крайно време е стенният печат да се изправи на своя пост така, както бодърствува двадесет години „Банкова трибуна“ в Хасково.

Борис НАКОВ
кореспондент на сп. „Партиен живот“ за Хасковски окръг

Digitized by Google

КАКВИ Е ДЕЦА РАЖДАЛА...

Атанас Романов

„Вчера Нашо ведно с пет души беше застрелян".

Така гласеше телеграмата от 24 юли 1942 г., която получи брат му Динчо в концлагера в Еникьой. Известието се разпространи бързо. Когато го научих, остра болка прониза сърцето ми. Кой ли от нас не обичаше Атанас Романов? Той бе обаятелен другар и приятел с кристално чиста комунистическа съвест, която не познаваше компромиси. Обаятелен с дълбоката си вяра в правотата на комунистическото учение, с дружелюбния си характер, със своя весел и незлоблив нрав, с непосредствената си духовитост и шеговитост, които никога не го напускаха. Роман, както мило го наричахме, беше съчетал в себе си физическа и духовна красота. Едър младеж, с черна коса, с тъмни, винаги засмени очи, той ходеше с твърда и самоуверена походка, с гордо вдигната глава.

Атанас Романов загина за делото на революцията твърде рано — току-що навършил 30 години.

●

С Роман ме свързва познанство още от началото на 30-те години, когато бях секретар на окръжния и градския комитет на РМС в столицата. Роман беше син на трудова София, израснал сред работници. През 1929—1930 година за известно време той работеше на новостроящия се Рилски водопровод за София и редовно идваше в окръжния и градския комитет на РМС, където поддържаше организационни връзки. Обикновено се появяваше събота следобед или в неделя в клуба на комитета на площад „Позитано" № 1. Оттук получаваше инструкции за работа с ремсистите, материали, повиви, вестник „Младежка искра", „Работническо дело", „Ехо", „Поглед".

Спомням си, няколко дни преди Първи май 1930 г. той взе от комитета голямо количество пъроомайски позиви, които ремсистите разпространили сред работниците на водопроводното трасе. Скоро след това научихме, че полицията е извършила много арести, задържан бил и Роман. Очаквахме най-лошото.

Докарали го в Дирекцията на полицията в София. При разпита той съобщил, че лицето, което му предало позивите, било непознато за него. Със своята твърдост той пресича полицейското следствие, поемайки цялата отговорност върху себе си.

Романов винаги оставаше твърд пред полицията и съда, дори и по време на найстрашните инквизиции през пролетта и лятото на 1942 г. Тогава неговите другари, задържани по процеса на ЦК на БКП, му дават прозвището „Железният металик". Един ден преди разстрела, на 22 юли 1942 г., той писа: „Пак повтарям, че не са прави онези другари тук (в затвора — б. м.) и вън, които мислят, че под натиска и боя, и инквизицията не може да се устои, не може да се пази тайната. В това се уверих, когато изпитах всички прелести на модерната инквизиция на собствената си кожа. Твърдо съм убеден, че честният и доблестен антифашист може да изтърпи всички инквизиции и да не каже нито дума на гадовете".

●

През 1930 година Романов стана отговорен редактор на в. „Ехо" и на хумористичния вестник „Дъмпинг", издание на „Ехо". И неговото редакторство продължи твърде кратко време. В края на година-

Digitized by Google

та беше изпратен в Софийския централен затвор, откъдето малозе срещу голяма парична гаранция, която внесе Партията, защото той не разполагаше с никакви средства. След това го интернираха в Петрич, където престоя повече от половин година.

В една пощенска картичка до сестра си той пише: „На заточение в прославения Диарбекир. Пека това ти напомня за черните дни, в които надлъж и шир по цялата страна плющеше кнутът (камшикът — б. м.) на кървавата фашистка диктатура. Когато „правда", „мир" и „законност" се раздаваше с полицейски тояги, поливани с кръвта на десетки бедни трудещи се — работници и селяни. Когато тъмни сили извиваха юдинското си хоро върху охлузения бедняшки гръб."

През своя кратък живот Роман опита още един път своя редакторски занаят. Той стана отговорен редактор на стенния печатан вестник „Червен дявол". В донесение на полицията от 10 февруари 1933 г. до командира на артилерийското поделение в София, в което Роман отбиваше редовната си военна служба, се съобщава, че е комунист и „напоследък, като член на организацията „Безбожник" е редактирал и нарисувал стенвестника „Червен дявол".

От сведението проличава, че Романов не само е поел отговорността за редактирането на „Червен дявол", а е поел и авторството на карикатурите, които уж той нарисувал, за да запази името на художника.

Роман все повече възмъжаваше като ремсист и през 1932 г. той стана член на Работническата партия. Дейно участвуваше в организирането на работниците от предприятията и се включваше активно в масовите борби на работническата класа в столицата. Едва ли има през 30-те години манифестация, митинг или трибуна, в които да не участвува и той. Не един път неговият глас е прогърмявал по софийските площади и улици. Той беше един от ораторите на протестния митинг, свикан в края на септември 1932 г. на пл. „Възраждане" по повод на извоюваната победа в изборите за столичен съвет. Вдигнат на ръце от смели младежи, Роман произнесе кратко слово, докато полицията разгонваше събралото се множество. Пълна с възмущение бе и речта му от 24 януари 1933 г., с която той протестираше против убийството на работническия народен представител Христо Трайков, а на погребението на проф. Асен Златаров в края на декември 1936 г. той беше един от венценосците, когато станаха арести на гробищата.

●

„Аз трябва да се уча, братлета, на мене образованието не ми стига" — често говореше на другарите си той. В четвърти клас (сега осми) Романов беше изключен от механотехническото училище. Твърде млад пое пътя на трудовата работническа младеж — тежък труд, борба, самообразование. Четеше с жар трудовата преса, следеше в превод съветската и българската революционна художествена литература. Неговата любов към книгата се подсилваше от баща му — народен учител, тесен социалист по убеждение. Той държеше малка книжарница на пл. „Македония" (сега „Д. Благоев"), където Роман му помагаше. В книжарницата продаваха съветска и българска революционна художествена литература, издания на „Нов свят", които им доставях. В книжарницата ставаха срещи на младежки и партийни дейци, пълни с решителност за борба и победа.

А какъв веселяк и песнопоец беше той! В неговия репертоар влизаха почти всички революционни български и съветски песни, които пееше комсомолската младеж от 30-те години. По-късно Романов стана солист в хор „Гоце Делчев".

Дори в затвора в очакване на смъртната присъда хуморът и песента не го напускат. В писмо от 15. VII. 1942 г., писано по време на съдебния процес, пише до близките си: „Веселим се, лежим, пушим, а най-много се смеем и пеем. Лично аз се популяризирах като голям веселяк сред другарите си тук."

На масовите излети на Витоша и Люлин той е един от най-добрите рецитатори на стихове от Ботев, Смирненски, Полянов, Лермонтов и др. В бележника на Романов, запазен след неговата екзекуция, има препис на стихотворението „Родина" от Никола Вапцаров, подготвено за хорова декламация от хор „Г. Делчев", чийто режисьор за известно време беше Н. Вапцаров.

Атанас Романов беше партиен деятел с широка душа, човек, съчетал у себе си всички прекрасни добродетели на работническата класа. „За комуниста — говореше той — няма лични интереси и благополучие извън тия на Партията и на работническата класа. Те са обединени в едно. Всичко, което ние правим за себе си и семействата си, трябва да подпомага нашата борба за победата на революцията".

Атанас Романов беше грижовен съпруг и баща. Въпреки занетостта му като професионален революционер и черноработник, той полагаше големи грижи за семейството си, винаги намираше време за него. Силно обичаше Ана и двегодишния си син — Митко. И в последните дни от живота си той непрекъснато мисли и се грижи за тях. На 5 юли 1942 г. Романов пише от затвора: „Сирене, кашкавал в никакъв случай не изпращайте, не искам да ми присяда залъка на гърлото, като зная, че е Митковата дажба". По време на броените дни и часове от живота му той загрижено говори на съпругата си Ана: „Ти си без работа, как ще живеете? Другарите няма да те оставят. Възпитавай Митко като достоен син на народа. По нашему. Не оставяй старите".

●

За него нямаше разлика между думи и дела. Работниците го обичаха, вярваха му и го следваха.

Digitized by Google

Паметно ще остане за поколението героичното държане на „Железния металик" не само по време на полицейското следствие, а и по време на съдебния процес през лятото на 1942 г.

Още председателят на военно-полевия съд не изрекъл докрай: „Присъдата е окончателна и следва да бъде изпълнена незабавно", в залата прозвучава гласът на Атанас Романов: „И все пак крайната победа е наша! Хитлеристите ще бъдат разгромени! Ще бъдат!"

Заедно с Антон Иванов, Петър Богданов, Никола Вапцаров, Антон Попов и Георги Минчев Атанас Романов на 23 юли 1942 г. вечерта запя с пълен глас всевечния Ботев стих: „Тоз, който падне в бой за свобода, той не умира..."

Стоян СТОИМЕНОВ

КРИТИКА И КНИГОПИС

ЦЕННО ИЗДАНИЕ ПО ПАРТИЙНОТО СТРОИТЕЛСТВО

Преди три години излезе от печат първото издание на сборника „Проблеми на партийното строителство", предназначен за участниците в системата на партийната просвета. Поради големия интерес към въпросите, свързани с живота и дейността на ръководната и направляваща сила на нашето общество — Комунистическата партия, целият тираж на книгата бързо се изчерпа. Това наложи тя да бъде преиздадена. В края на миналата година излезе с внушителен тираж (100 000 бр.) новият сборник, представляващ първото издание със съответна преработка и допълнения.

За да се напише и състави такъв сборник, неизбежно се налага да бъдат преодолени някои трудности. Основната от тях е липсата на учебник по партийно строителство, който да послужи като основа на едно такова важно и отговорно дело. В Съветския съюз също няма такъв учебник, въпреки че там са създадени разнообразни учебни пособия („Лекции по партийному строительству", Издательство „Мысль", Москва 1971; „Партийное строительство", Пособие для слушателей ЗЬПШ при ЦК КПСС, Издательство „Мысль", Москва 1972 г.; „Партийное строительство", Учебное пособие, Издательство политической литературы, Москва 1972 и др.) Последните две книги претърпяха досега по три издания — белег за огромния интерес на комунистите в СССР към тази наука, както и за непреставащите грижи и търсения на съветските партийни и научни работници за създаването на още по-съвършени помагала. Те са твърде необходими, особено след уточняващето, което получи в дискусията на страниците на списание „Вопросы истории КПСС" предметът на партийното строителство, както и съдържанието на неговия курс.

Тези издания на изтъкнатите съветски автори се ползват и у нас както в оригинал, така и чрез преведеното на български език трето издание на „Партийное строительство", Учебное пособие, Издательство политической литературы, Москва, 1972.

Независимо от благоприятните възможности, които ни предоставя тази литература, след Десетия конгрес на нашата Партия, както и последвалите го пленуми на ЦК на БКП, Декемврийският (1972 г.), Юлският (1973 г.), Февруарският (1974 г.), и Националната партийна конференция от миналата година, стана възможно и необходимо да се усъвършенствува сборникът „Проблеми на партийното строителство".

Авторите на новия сборник са направили сполучлив опит да свържат изложените основни въпроси с най-новите партийни постановки, което е едно от неговите големи достойнства. Сборникът своевременно откликва на актуални проблеми, живо интересуващи комунистите, проблеми, които ав-

---

Проблеми на партийното строителство, Партиздат, 1974 г., стр. 340.

Digitized by Google

торите разглеждат на основата на науката за Партията.

Положително качество на сборника е, че той е написан на достъпен език и стил, отговарящи на характера и целите му, без обаче да се минава границата с противопоказаното опростенчество. И все пак в отделни моменти се отива към един по-висок стил, проявява се една неравномерност в тази област, което едва ли ще бъде в полза на универсалните задачи, на които отговаря сборникът. Спазването на мярата тук е желателно при бъдещата работа върху него.

Авторите с добросъвестност и добра ерудиция са съумели да развият проблемите в отделните теми. В техните разработки преобладават твърдо установени схващания на теоретици и практици и това е безспорен плюс за книгата. Защото при създаването на подобно учебно пособие стремежът е винаги да се показва твърдо установеното, преобладаващото, признатото за най-приемливо. Дискусионни въпроси тук са нежелателни, защото се отнася до азбуката на партийното строителство, която учащите се комунисти следва да усвоят без колебания, произтичащи от разликата в мненията по един или друг въпрос. Не може да се каже, че в разглежданото издание е постигнато абсолютно всичко в тази насока, но пък и затова книгата е сборник, а не учебник (такива претенции никой и не е предявявал), затова тя обхваща отделни проблеми от партийното строителство, без да изчерпва всичките.

Сборникът не е лишен и от някои пропуски и несъвършенства, които би следвало да се вземат предвид при бъдещата работа върху него. Авторският колектив е могъл да постигне още по-добро едностилие. При сегашното състояние на книгата се чувствува известна неравномерност в разработките както в стилно отношение, така и по отношение на точното формулиране на отделни принципи и постановки.

Нещо повече. Базирайки се на обстоятелството, че някои от принципите имат относително постоянно място (демократическият централизъм е основен принцип в организационния строеж на Партията и в същото време принцип на партийно ръководство; колективността е висш принцип на партийно ръководство и в същото време — норма на демократическия централизъм и пр.), някои от авторите допускат по наше мнение прекалена свобода в това отношение. На стр. 42 критиката и самокритиката се причисляват към принципите на партийно ръководство, докато те са норми на партиен живот, закономерност на развитието на Партията (както често се определят от съветските автори) и пр.

Допуснато е дублиране на редица положения както в отделни глави, така и между тях. Например още в първата глава някои опортюнистически схващания за ръководната роля на Партията се разглеждат и в уводната част, и в първата точка. Според нас те трябва да се съберат, дори в отделна точка на статията. В втора и втора глава е допуснато дублиране по въпроса за ръководната роля на Партията и отново по критиката на буржоазните теории по този въпрос (стр. 6, 7 и 8 — стр. 27). В осма глава е разширен въпросът за същността на контрола (който обстойно е разгледан в предходната глава) за сметка на спецификата на използване партийната информация като средство за контрол (стр. 179).

Някои въпроси във връзка с отделните теми според нас са получили неоправдано разширяване, от което изложението не печели. В първа глава това е допуснато при разглеждането на въпроса за научно-техническата революция (стр. 14, 15, 16). Втора глава започва с почти пет страници увод (от всичко двадесет), което също не можем да приемем за целесъобразно, и т. н. Съществуват и някои пропуски от фактически характер. На стр. 18—22, както личи от заглавието на раздела, би трябвало да се разгледат и нормите на партиен живот, но това не е станало, може би защото то е направено в следващата глава. В нея пък пролетарският интернационализъм като организационна основа изобщо не се разглежда.

Допуснати са и някои неточности.

На стр. 34 колективността на ръководството е определена като основен принцип на партийно ръководство, докато в чл. 22 на Устава на БКП тя се детерминира като висш принцип на партийно ръководство.

На стр. 83 при анализа на наказанията на провинилите се партийни членове неправилно се изтъкват като причини за изключването на комунисти неплащането на членски внос и непосещаването на партийни събрания. По смисъла на член 8 от Устава на БКП тези причини са основание не за изключване, а за отпадане от Партията, а между едното и другото разликата е съществена.

В чл. 15 от Устава е записано, че Партията се гради по териториално-производствен признак, докато на стр. 96 на сборника се употребява понятието териториално-производствен принцип. Като се има предвид солидният опит на автора на статията, не е изключено тук да става дума за грешка от технически характер.

Съществуват обаче и някои не особено прецизни изводи. Например на стр. 312 се твърди, че партийният контрол по своето същество е обратна информация (?!). Впрочем в цялата точка трета на стр. 312 могат да се намерят още противоречиви моменти, изложени от автора. В същото време по този въпрос на стр. 145 проф. Кирил Иванов правилно подчертава, че „контролът е дейност, която има за цел да установи правилността на действията на един или друг орган или на отделни лица". Противоречия от такъв характер са съвършено неуместни за една книга по партийно строителство.

Досадна печатна грешка има на стр. 267, където вместо (по всяка вероятност) „бурно" е напечатано „буржоазно" (алинея първа, за развитието на научно-техническата революция).

Digitized by Google

За бъдещата работа над сборника би могло да се обмислят и някои други съществени неща. Считам за твърде целесъобразно съкращаването обема на отделните глави за сметка увеличаването на техния брой. Може да се предвидят теми, свързани с дейността на класиците по създаването на Комунистическата партия, за Програмата и Устава на Партията; би могло някои принципи на партийно ръководство, идейни и организационни основи на Партията да се разгледат отделно с оглед да бъдат усвоени по-добре. Това може да се приложи и към различните сфери на партийно ръководство (идеологическа работа, ръководство на масовите организации и пр.). Добре би се посрещнала тема за ленинския стил в партийната дейност.

Добре би било да се увеличи делът на положителния опит (в най-концентриран вид!) на партийните организации в страната. Разбира се, тук не бива да се прекалява, но ползата от това ще бъде несъмнена, особено от гледна точка на свързването на теорията с практиката. Изключително добре би се посрещнало и отразяването на част от богатия съветски опит, който винаги ни е помагал в усъвършенстването на партийния живот.

Посочените несъвършенства не омаловажават голямата полза, която допринася сборникът „Проблеми на партийното строителство" и в този си вид. Не бива да се забравя, че той е първото българско пособие за изучаване на една сравнително нова наука и има свой национален облик, което също е негово преимущество. Следователно необходимо е да се подчертае: използувайки постиженията на съветската наука за Партията, авторският колектив е отразил и най-доброто, постигнато в партийното строителство като наука и практика у нас.

Доколко сборникът е ценен за партийните комитети, организации и членове се вижда от факта, че сега той излезе в петорно по-голям тираж в сравнение с тиража от 1972 година. Големият интерес към него задължава авторския колектив при евентуална бъдеща работа да усъвършенствува още повече своята съвместна дейност, което неминуемо ще доведе до още по-добри резултати.

Константин ИСКРОВ

БЕЛЕЖНИК НА КОРЕСПОНДЕНТА

ПОСТИГНАТАТА ЦЕЛ

Окръжният комитет на БКП в Благоевград организира научно-практическа конференция на тема: „Творчество и инициатива в дейността на партийните комитети и организации". С нея се целеше: да се повишат знанията на партийния актив и комунистите по въпросите на същността, източниците и по-важните условия за разгръщането на творческата активност и инициативата в ръководната дейност на партийните органи и организации; да се обобщи досегашният положителен опит, който да съдействува за усъвършенстването на средствата и формите в партийната практика.

В подготовката и провеждането ѝ активно участвуваха отделите на окръжния комитет на БКП, кабинетът по партийно-организационните въпроси към него, градските, общинските и заводските партийни комитети.

Конференцията премина през няколко етапа.

През първия основното съдържание в работата бе да се повишат знанията на членовете на партийните комитети и бюрата на първичните организации, на комунистите по въпросите на творчеството и инициативността в партийната работа.

Под ръководството на окръжния комитет на БКП бяха организирани петдневни курсове със секретарите на първичните организации по проблемите на партийно строителство. Те се проведоха диференцирано по отраслите на народното стопанство и сектори на обществения живот. Там бе обменен опит от практическата работа, споделени бяха бъдещите намерения за разгръщане творческата активност и инициативата на комунистите и колективите.

На партийни събрания в продължение на пет-шест месеца комунистите изслушваха доклади, беседи, обсъждаха отделни въпроси за формите и средствата на партийната работа. В помощ на докладчиците и партийните бюра кабинетът по партийно-организационните въпроси изготви тезисни материали и библиографска справка на литературата. Градските партийни организации в Благоевград, Сандански, Разлог, Гоце Делчев, общинските организации в

Digitized by Google

Катунци, Струмяни и други станаха инициатори на интересни начинания. Тук се разгърна широка, целенасочена организаторска и възпитателна работа сред комунисти и безпартийни за мобилизиране на техните сили при изпълнението на партийните решения и задачи. В окръжната партийна организация се състояха разговори по следните проблеми: повишаване активността на комуниста в обществено-политическия живот; творческата изява на партийния член за осъществяване на програмата за социално-икономическото развитие на колектива; с личен принос за изпълнение решенията на Десетия конгрес и достойна среща на Единадесетия конгрес на БКП.

Вторият етап бе организиран в духа на Националната партийна конференция. Извършен бе задълбочен преглед на стила и методите на работа в градските комитети на БКП и техните бюра, в общинските и заводските партийни комитети. Главният критерий за оценка на творчеството в партийната работа бе: разработката и решаването на проблемите, които поставя обществената практика; осигуряване единство в действията на различните органи на социално управление; разгръщане тяхната инициатива; повишаване отговорността на кадрите за постигането на общите цели в икономическия, политическия и културния живот.

Окръжният комитет на БКП направи социологическо изследване в градските, общинските и заводските партийни комитети. На тази основа всестранно и задълбочено бе проучено и анализирано състоянието на творческата дейност и самоинициативата на партийните органи и организации.

В заключителния етап на конференцията важен момент е, че тя се състоя непосредствено след семинара със сътрудниците на окръжния комитет на БКП, секретарите на градските и общинските партийни комитети, където за лектори бяха използвани подготвени лица от Централния комитет на Партията, списание „Партиен живот", Академията за обществени науки и социално управление при ЦК на БКП.

За разлика от друг път на тази конференция нямаше основен доклад, а отделни другари теоретически и практически осветляха различни страни на разглеждания проблем.

Целта бе постигната. Изучен бе и обобщен положителният опит на градските, общинските и заводските партийни комитети по различните проблеми от многостранната партийна дейност. Ето някои от тях: „Творчеството и инициативността в работата на ГК на БКП в Благоевград за повишаване ролята на трудовия колектив", „Комплексният подход в ръководната дейност на ГК на БКП в Разлог", „Форми и средства на работа на ГК на БКП в Сандански за повишаване инициативността и активността на първичните организации в изпълнение на партийните решения", „Ролята на партийния контрол за повишаване активността на партийните организации на ГК на БКП в Гоце Делчев", „Организация и ръководство на социалистическото съревнование за повишаване инициативността на трудовите колективи на ГК на БКП в Симитли".

Борис АНГЕЛОВ

кореспондент на сп. „Партиен живот" за Благоевградски окръг

Digitized by Google

НОВИ КНИГИ

ПАРТИЗДАТ

ИДЕОЛОГИЯ И ПОЛИТИКА

Вадим Кортунов

В този си труд съветският автор В. В. Кортунов прави анализ на взаимната връзка между външната политика и идеологическата борба в съвременния международен живот от гледна точка на ленинските принципи за мирно съвместно съществуване на държави с различни социални системи. Той разглежда еволюцията на основните идеологически концепции на империализма след Втората световна война. Особено внимание авторът отделя на разобличаването на идейните концепции на антикомунизма, на идеологическите схващания на реформизма, на „левия" опортюнизъм и маоистите от края на 60-те — началото на 70-те години.

ДИАЛЕКТИЧЕСКА ЛОГИКА

Очерци върху нейната история и теория

Е. В. Илиенков

Една от най-важните задачи на съветските философи си остава, както и порано, завещаното от В. И. Ленин разработване на систематично разгърнато изложение на диалектиката като логика и теория на познанието на съвременния материализъм. Новата книга на Е. В. Илиенков, доктор на философските науки, представлява определен принос в решаването на този проблем. В нея се излагат резултатите от дългогодишните изследвания на автора в областта на историята на формирането на диалектическата логика, разглеждат се съществени страни на марксистко-ленинската теория на диалектиката.

АКАДЕМИЯ ЗА ОБЩЕСТВЕНИ НАУКИ И СОЦИАЛНО УПРАВЛЕНИЕ ПРИ ЦК НА БКП

ОБЯВЛЕНИЕ

Ректорът на Академията за обществени науки и социално управление при ЦК на БКП обявява конкурси за редовни и задочни аспирантури за учебната 1975/1976 г. по следните специалности:

За редовни аспирантури — философия — 2 места, политическа икономия — 3 места, история на БКП — 1 място, история на КПСС — 1, история на МРКД — 1, научен комунизъм — 1, културна политика на БКП — 1, теория и методи на пропагандата — 1, управление на духовната култура — 1, управление на селското стопанство — 1, управление на промишлеността — 1 и партийно строителство — 2.

За задочни аспирантури — философия — 2 места, политическа икономия — 2, история на БКП — 1 място, история на КПСС — 1, теория и методи на пропагандата — 1, управление на промишлеността — 1, управление на духовната култура — 1, управление на селското стопанство — 1 и партийно строителство — 2 места.

За аспиранти могат да кандидатстват лица с висше образование не по-възрастни (към датата на подаване на документите) от 30 години за редовна аспирантура и 35 години за задочна аспирантура по предложение на бюрата на окръжните комитети на БКП (за София ГК на БКП), които притежават необходимите научни, делови, политически и морални качества. Младежите, кандидати за аспиранти, трябва да са отбили военната си служба или да са освободени за не по-малко от 3 години, а задочно — 4 години. Документите на кандидат-аспирантите се приемат за срок от 45 дни, считано от обявяването на местата във в. „Държавен вестник" — ул. „Пионерски път" № 21 — служба деловодство в сградата на Ректората (за справки тел. 5-68-11, вътр. 445). Подадените документи след срока, както и не по установения образец, не се приемат.

Лица, желаещи да участвуват в конкурса за кандидат-аспиранти, към молбата си прилагат и препис от решението на бюрото на ОК на БКП; молба, в която посочват специалността и съответния западен език; автобиография, личен формуляр, диплом за завършено висше образование с удостоверение за успеха по изучаваните дисциплини, удостоверение за стаж по специалността, характеристика от последното място на работа, медицинско свидетелство, документ за военна служба и списък за обнародваните научни трудове, рационализации, изобретения и др., ако има такива.

На кандидат-аспирантите се разрешава допълнителен платен отпуск съгласно т. 57 от Наредбата за отпуските за явяване на изпити.

Digitized by Google

ОТ РЕКТОРАТА

КАРЛ МАРКС

КАПИТАЛЪТ

Том първи

Пето издание

Настоящето издание на първи том на „Капиталът“ представлява превод от четвъртото немско издание, излязло през 1890 г. под редакцията на Фр. Енгелс. Както и в предишното руско издание (1937 г.). за основа е взет преводът под редакцията на И. И. Скворцов — Степанов. Върху „Капиталът“ — това гениалио свое произведение, Маркс е работил в продължение на четири десетилетия, от началото на 40-те години до края на живота си. „Като прие — казва В. И. Ленин, — че икономическият строй е основата, върху която се издига политическата надстройка, Маркс отдели най-голямо внимание на изследването на този икономически строй.“ Към системни занимания с политическа икономия Маркс пристъпва в края на 1843 г. в Париж. Проучвайки икономическата литература, той си поставя за цел да напише голям труд, който да съдържа критика на съществуващия строй и на буржоазната политическа икономия. Първите му изследвания в тази област са намерили отражение в такива трудове като „Икономическо-философски ръкописи от 1844 г.“, „Немска идеология“, „Нищета на философията“, „Наемен труд и капитал“, „Манифест на Комунистическата партия“ и др. Още в тези трудове се разкриват основите на капиталистическата експлоатация, непримиримата противоположност между интересите на капиталистите и наемните работници, антагонистичният и преходен характер на всички икономически отношения на капитализма.

ФРИДРИХ ЕНГЕЛС

АНТИ—ДЮРИНГ

Превратът в науката, извършен от господин Ойген Дюринг

Пето издание

„Анти-Дюринг“ едно от главните произведения на Фр. Енгелс. В него се дава класическо изложение на трите съставни части на марксизма: философия, политическа икономия и теория на научния комунизъм. Върху класическото си философско произведение „Анти-Дюринг“ Енгелс работи от 1876 до 1878 година. Този труд излиза в отделно издание през август 1878 г. Три глави от това свое произведение авторът преработва в отделна брошура, озаглавена „Развитието на социализма от утопия в наука“, което излиза на френски език през 1880 г. Оттогава насам великото произведение на Енгелс непрекъснато се издава в много страни на света. Пионерите на социализма у нас начело с Димитър Благоев използват „Анти-Дюринг“ в своята борба за създаването на партията и в борбата против буржоазната идеология.

Digitized by Google

20700

Цена 0,30 лева

A/K

ПРОЛЕТАРИИ ОТ ВСИЧКИ СТРАНИ, СЪЕДИНЯВАЙТЕ СЕ

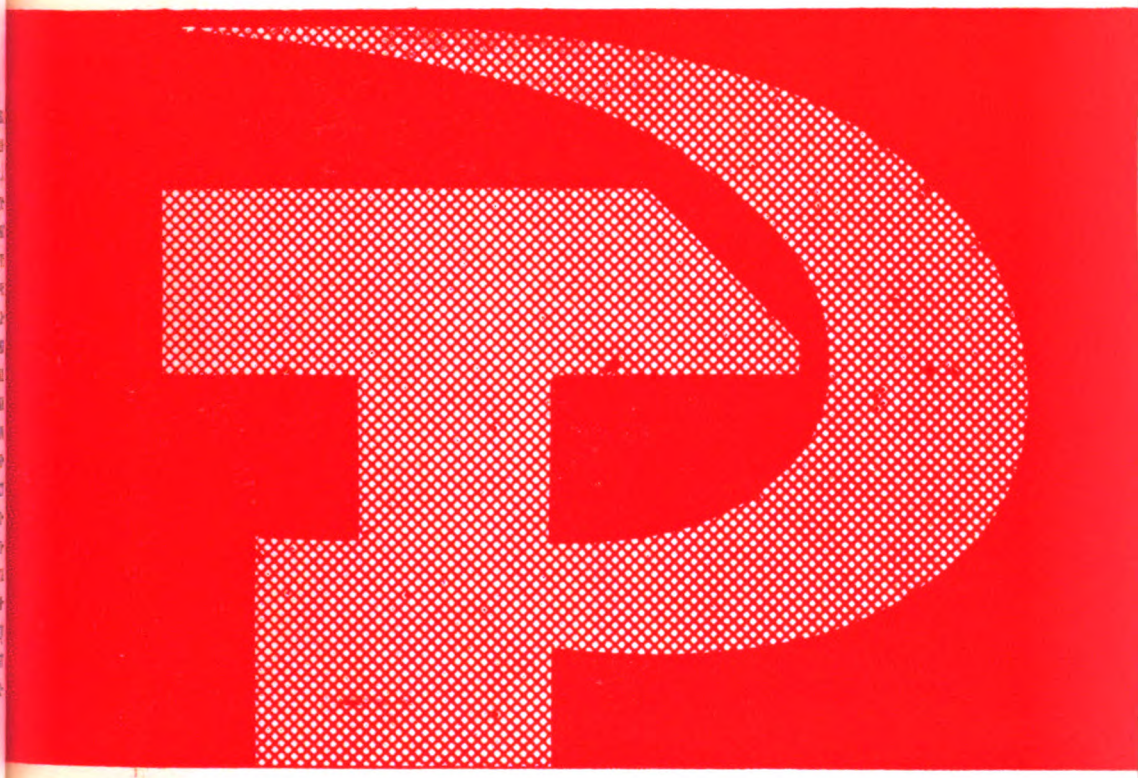

LIBRARY
NOV 19 1975
UNIVERSITY OF CALIFORNIA
BERKELEY

Partien zhivot

ПАРТИЕН ЖИВОТ

СОФИЯ, СЕПТЕМВРИ 1975 ГОДИНА 13

Digitized by Google

Digitized by Google

ПАРТИЕН ЖИВОТ

№ 13
1975
СЕПТЕМВРИ
☆
година
XIX

СПИСАНИЕ НА ЦЕНТРАЛНИЯ КОМИТЕТ
НА БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ

СЪДЪРЖАНИЕ

ПРЕД ОТЧЕТНО-ИЗБОРНИТЕ СЪБРАНИЯ И КОНФЕРЕНЦИИ

Решение на Политбюро на ЦК на БКП 4
Уводна — Отговорността на комунистите 5
* — Идеологическата работа — на височината на съвременните изисквания 11
И. Пръмов — За ново отношение към производството на пшеницата и ечемика 16

ПАРТИЙНО СТРОИТЕЛСТВО — ТЕОРИЯ, ПРОБЛЕМИ

Вътрешнопартийната демокрация 21
Г. Станков — Събранието — колективен орган 22
Х. Ангелова — Демократизмът и стилът на ръководство . . . 27
В. Русев — Висша форма на отчетност 32
И. Хинков — Критика и демокрация 36
Т. Гаджев — Самоконтролът 39
Н. Колев — Вътрешнопартийна и социалистическа демокрация . 44

ПАРТИЙНИЯТ КОМИТЕТ

Т. Пашов, С. Стефанов — Съвместната дейност — творчески фактор 49

ПЪРВИЧНАТА ПАРТИЙНА ОРГАНИЗАЦИЯ

И. Милушев — По главните направления на висшите учебни заведения 53
П. Стоянов — Качеството на обучението и реализацията на учащите се 57
В. Хубчев — Научните резултати — в производството! 60
Щ. Чанкова — Партийната организация и стопанските задачи . 64
К. Искров — Партийният контрол в търговията 72

КПСС — ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

В. Полтарацкий — Партийната деловитост 80

Digitized by Google

СТРАНИ И СЪБИТИЯ, ЗА КОИТО СЕ ГОВОРИ

П. Русев — Логиката на предателството 87

БЕЛЕЖНИК НА КОРЕСПОНДЕНТА

Р. Николова — Предконгресна идеологическа работа 92
М. Младенов — Надежден резерв 93
И. Стоянова — Важен фактор за формиране на човешката личност 95

ВЕСТИ

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

П. Русев (главен редактор), М. Георгиев, К. Иванов, Н. Иванов, Д. Петков (отговорен секретар), Л. Пирончев, П. Радев (отговорен секретар), М. Ралчева, И. Ратев, Д. Станоев, П. Трендафилова, Г. Цонков, Щ. Чанкова

Адрес на редакцията: София, ЦК на БКП — Тел. номератор 84-01
Годишен абонамент 4,60 лева — Отделна книжка 0,30 лева
Пор. № 2623 Тираж 46 000 екз. Формат 70×108/16. Подписана за печат на 11. IX. 1975 г.

Държавен полиграфически комбинат „Димитър Благоев“

Digitized by Google

ПРЕД ОТЧЕТНО-ИЗБОРНИТЕ СЪБРАНИЯ И КОНФЕРЕНЦИИ

В НАВЕЧЕРИЕТО СМЕ НА ГОЛЯМО ПАРТИЙНО ДЕЛО — ОТЧЕТНО-ИЗБОРНИТЕ СЪБРАНИЯ И КОНФЕРЕНЦИИ. ТЯХНОТО ЗНАЧЕНИЕ СЕГА ПОРАСТВА ОЩЕ ПОВЕЧЕ, ЗАЩОТО ТЕ ЩЕ МИНАТ ПОД ЗНАКА ЗА ДОСТОЙНОТО ПОСРЕЩАНЕ НА ЕДИНАДЕСЕТИЯ КОНГРЕС.

ЗА ДА ПОДПОМОГНЕ ПАРТИЙНИТЕ КОМИТЕТИ И ОРГАНИЗАЦИИ, РЕДАКЦИЯТА В НЯКОЛКО БРОЯ ПОСЛЕДОВАТЕЛНО ПОМЕСТИ МАТЕРИАЛИ, ПОСВЕТЕНИ НА ВАЖНИ ВЪПРОСИ НА ПАРТИЙНИЯ ЖИВОТ. НА ПЪРВО МЯСТО ТОВА СА РЕЧИТЕ НА ДР. ТОДОР ЖИВКОВ ПРЕД СЪВЕЩАНИЕТО ВЪВ ВЕЛИКО ТЪРНОВО И ПРЕД ПЛЕНУМА НА БУРГАСКИЯ ОКРЪЖЕН КОМИТЕТ, ОТПЕЧАТАНИ В БРОЙ ЕДИНАДЕСЕТИ И ДВАНАДЕСЕТИ. ЗАЕДНО С ТЯХ БЕШЕ ПУБЛИКУВАН В БРОЙ ЕДИНАДЕСЕТИ И ДОКЛАДЪТ НА ДР. БОРИС ВЕЛЧЕВ ПРЕД СЪВЕЩАНИЕТО ВЪВ ВЕЛИКО ТЪРНОВО. ТЕЗИ ДОКУМЕНТИ ТРЯБВА ДА БЪДАТ РЪКОВОДСТВО ЗА ПАРТИЙНИТЕ КАДРИ ПРИ ИЗГОТВЯНЕТО НА ДОКЛАДИТЕ И РЕЗОЛЮЦИИТЕ, В ОРГАНИЗАЦИЯТА НА СЪБРАНИЯТА И КОНФЕРЕНЦИИТЕ. В ТОВА ОТНОШЕНИЕ СЛЕДВА ДА СЕ ИЗПОЛЗВАТ И МАТЕРИАЛИТЕ ОТ ТЕОРЕТИЧНАТА КОНФЕРЕНЦИЯ ЗА НАУЧНОСТТА В ПАРТИЙНАТА РАБОТА В БРОЙ ЧЕТВЪРТИ И ЗА СВЪРЗВАНЕТО НА ПРОПАГАНДАТА С ЖИВОТА В БРОЙ ЕДИНАДЕСЕТИ.

В НАСТОЯЩИЯ БРОЙ ПОМЕСТВАМЕ СТАТИИ И КОРЕСПОНДЕНЦИИ, КОИТО РАЗРАБОТВАТ НЯКОИ ПРИНЦИПНИ ПРОБЛЕМИ ИЛИ ОТРАЗЯВАТ ОПИТА НА ПАРТИЙНИ КОМИТЕТИ И ОРГАНИЗАЦИИ В РАЗЛИЧНИТЕ СФЕРИ НА ОБЩЕСТВЕНИЯ ЖИВОТ, КАКТО И ОПИТ НА КПСС. С ТОВА ЦЕЛИМ ДА ДАДЕМ ПРИНОС ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ РЕШЕНИЕТО НА ПОЛИТБЮРО НА ЦК НА БКП ЗА ПО-ДОБРОТО ПРОВЕЖДАНЕ НА ОТЧЕТНО-ИЗБОРНИТЕ СЪБРАНИЯ И КОНФЕРЕНЦИИ.

Digitized by Google

РЕШЕНИЕ НА ПОЛИТБЮРО НА ЦК НА БКП

1. Отчетно-изборните събрания и конференции в Партията да се проведат от 15 септември 1975 г. до 29 февруари 1976 година.

Събранията на първичните партийни организации, събранията (конференциите) на заводските, учрежденските и други подобни организации да се проведат от 15 септември до 15 декември 1975 година.

Конференциите (събранията) на общинските, градските, районните партийни организации — съответно до 31 януари 1976 година.

Конференциите на окръжните организации и на Софийската градска партийна организация да се проведат до 29 февруари 1976 година.

На окръжните конференции да се изберат делегати за Единадесетия конгрес на Партията.

2. Главната особеност на предстоящата отчетно-изборна кампания е, че тя се провежда през последната година на шестата петилетка, по време на подготовката и в навечерието на Единадесетия конгрес на Партията.

На събранията и конференциите трябва да се направи цялостна и задълбочена равносметка как са изпълнени решенията на Десетия конгрес на Партията, на Националната партийна конференция, на пленумите на ЦК на БКП. Особено необходимо е да се оцени дейността на първичните партийни организации в светлината на изводите на Националното съвещание във Велико Търново тази година.

При набелязване на проблемите и задачите за бъдещата дейност на партийните комитети и организации ударението да се постави на онези от тях, които са най-тясно свързани с по-нататъшното издигане ръководната роля на Партията и борбата за социално-икономическото развитие на страната през периода 1976—1980 година и до 1990 година.

Подготовката и провеждането на събранията и конференциите трябва в най-голяма степен да способствуват за разгръщане на творческата активност и инициативата на комунистите и на целите колективи, за разгаряне на социалистическото съревнование, особено за максимално използване на производствените мощности по почина на завод „Найден Киров" — Русе и за ускорена реконструкция и модернизация на производствените мощности със собствени сили по примера на колектива на Химическия комбинат във Видин, за предсрочно изпълнение на плана за 1975 година и за цялата шеста петилетка, за достойна среща на Единадесетия партиен конгрес.

3. Отдел „Организационен" на ЦК на БКП да подготви директивна статия, в която да се дадат необходимите по-конкретни указания за подготовката и провеждането на отчетно-изборните събрания на първичните партийни организации.

Digitized by Google

ОТГОВОРНОСТТА НА КОМУНИСТИТЕ

Всеки конгрес на Българската комунистическа партия винаги е бил голямо събитие в живота на Партията, на цялата страна. На конгресите се правят изводи за огромната съзидателна роля на комунистите, на трудещите се във всички области на икономиката, науката, културата, определят се пътищата за по-нататъшното движение на нашето общество по пътя към комунизма.

Отивайки към XI конгрес, партийните организации, комунистите, всички трудови хора обективно оценявайки онова, което са направили, съсредоточават вниманието си върху нерешените задачи, смятат като свой първостепенен дълг да работят още по-добре, да достигнат още по-високи показатели, да издигат неизменно своята авангардна роля.

* * *

Българската комунистическа партия успешно изпълнява своята ръководна и направляваща роля в нашето общество, защото комунистите над всичко поставят великите цели на Партията, активно се борят за осъществяване на нейната политика. С беззаветната служба на народа, с постоянната си и непримирима борба за високите комунистически идеали комунистите сплотяват всички трудещи се около Партията, мобилизират ги и организират за успешното решаване на политическите и стопанските задачи.

Предстоящият XI конгрес на нашата партия ще бъде събитие от голямо значение, своеобразна граница на един изминал етап, изпълнен с огромни дела, постижения и нови по-нататъшни грандиозни предначертания. „Единадесетият конгрес — отбеляза първият секретар на ЦК на БКП др. Тодор Живков пред Националното съвещание във Велико Търново за ролята на първичните партийни организации — ще влезе в историята на Партията и страната като важен жалон в борбата за изграждане на развито социалистическо общество в Народна република България ... На Единадесетия конгрес цялата партия, всички първични партийни организации трябва да се явят с изпълнени задачи, да бъдат в пълна бойна готовност за осъществяване на новите предначертания."

Единадесетият конгрес по време съвпада с още една значителна дата в историята на нашата партия и народ — Двадесетата годишнина на историческия Априлски пленум. С Априлския пленум, с априлската линия на Партията са свързани огромните успехи, които завоюва страната ни през това двадесетилетие.

Априлската линия на нашата партия е линия на творческия марксизъм-ленинизъм, на непрекъснато издигане ръководната роля на Партията, на разгръщане активността и инициативата на комунистите, на народните маси. Априлската линия ярко съчетава у себе си бързия икономически растеж с решаването на социалните задачи, с непрестанното излигане благосъстоянието на трудещите се, с разцвета на материалната и духовната култура на народа.

Digitized by Google

Изминалите двадесет години доказаха историческата необходимост и величието на априлската линия на Партията. Тази линия е въплътена в нашата развита социалистическа индустрия, в могъщите агропромишлени комплекси, в постоянно издигащото се жизнено равнище на народа, в цъфтящата социалистическа култура, в творческата енергия на масите, в развитието на социалистическите производствени отношения.

Априлската линия на Централния комитет на Българската комунистическа партия е неразривно свързана със смелата революционна и новаторска дейност на първия секретар на ЦК на БКП др. Тодор Живков, комуто принадлежи инициативата на всички големи преобразования в нашата страна през последните две десетилетия.

* * *

Годините след X партиен конгрес се ознаменуваха с внушителни по своята мащабност активност и инициатива на комунистите. Комунистите в завод „Васил Коларов" станаха инициатори на свой собствен кодекс на трудовата дисциплина, първенците в Коларовски район — София призоваха всички първенци, орденоносци и пр. да превърнат предконгресната година във връх на производствените им успехи в борбата за икономии на материали, за повече рационализации, за лично участие в реконструкцията и модернизацията на своите предприятия. Те приканиха всеки челник да обучи и изведе до своите постижения най-малко един работник, за да се удвоят редиците на първенците.

Изключително голямо значение има високопатриотичният призив обещание на колектива на Химическия комбинат във Видин за модернизация и реконструкция със свои собствени сили, за максимално повишаване ефективността на производството и обществената производителност на труда.

Какъв блестящ дар на Партията! Комунистите ясно съзнават, че в чест на своя конгрес трябва да работят повече и по-добре и затова търсят постоянно все нови и нови средства и форми.

Повече от година в Димитровската районна партийна организация — София, в партийните групи се води разговор на тема: „Думите и делата на комуниста не са личен въпрос". Тук те правят задълбочен анализ как всеки партиен член изпълнява задачите, поставени от Десетия партиен конгрес и Националната партийна конференция, какво прави той за достойното посрещане на XI конгрес на Партията.

Десетият партиен конгрес, Националната партийна конференция, Обръщението на ЦК поставиха като главна задача — задача на задачите за цялото народно стопанство, борбата за по-нататъшното повишаване на обществената производителност на труда. Това е ключовият проблем на нашето развитие на настоящия етап, който определя и темповете на икономическия растеж, и възможностите за издигане на жизненото равнище на народа. Националната партийна конференция ясно определи и насоките на работа, ролята, мястото и задачите на партийните органи и организации, на комунистите във всенародната упорита борба за повишаване на обществената производителност на труда.

Комунистите не само задълбочено изучиха решенията на Националната партийна конференция, но застанаха начело на държавно-обществения преглед за обществената производителност на труда, за превъплъщаването на тая огромна икономическа и същевременно политическа задача в живо дело.

Въпросът за повишаване на производителността на труда не бива да се поставя само в производствените предприятия, но и в учрежде-

Digitized by Google

нията, ведомствата и пр. Клонът на БНБ — Разград например води борба за повишаване производителността на труда по следните направления: създаване на рационална структура в клона и правилно разпределение на кадрите, постигане равномерна натовареност между служителите в отделните звена; максимално използване на наличната техника; ефективно използване на работната сила; подобряване на стила и методите на работа; повишаване ролята на социалистическото съревнование; създаване благоприятен микроклимат и добри другарски отношения; повишаване трудовата дисциплина, контрол и взискателност към служителите, подобряване културата на обслужване.

Комунистката Николина Т. Стокова — ръководителка на дирекция промишленост в Банковия клон, се е наложила със своя авторитет сред служителите благодарение на това, че е насочила вниманието на служителите към актуалните проблеми на промишлеността, съдействува в максимална степен да се намалява залежалата продукция и свръхнормативните запаси, ефективно да се използват оборотните средства. Тя води борба да се подобряват стилът и методите на работа, проявява голяма взискателност, инициатива и творчество в работата си, създава здрави връзки и контакти със стопанските предприятия.

Високите изисквания към всеки комунист се диктуват преди всичко от големите и сложни задачи, които стоят пред Партията в обстановката на огромния ръст на политическата и трудовата активност на масите. И разбира се, това е напълно закономерно. Великата отговорност, която Партията е поела пред историята, пред народа, изисква от всяка партийна организация, от всеки комунист голяма преданост и дисциплина.

* * *

Днес с нова сила, още по-мощно звучи заветът на Ленин: „Ние сме длъжни да се стараем да издигнем званието и значението на партийния член по-високо, по-високо и по-високо". Тези думи са концентриран израз на основния принцип на партиен живот — постоянно да се повишава смисълът и съдържанието на великото звание член на Партията.

В своето заключително изказване на Националното съвещание във Велико Търново за ролята на първичните партийни организации др. Тодор Живков дебело подчерта голямата роля, която има да играе комунистът на настоящия етап. „Авторитетът и ръководната роля на партийната организация — отбеляза той — зависят в края на краищата от нейния качествен състав, от подготовката, равнището и работата на отделния комунист. Колкото са по-високи партийната закалка и съзнателността на всеки комунист, колкото по-добре той служи за положителен пример на останалите трудещи се, толкова повече партийната организация ще бъде уважавана и ще изпълнява своята роля на политически ръководител." Въпросът за личния пример на комуниста в производството, в обществения живот, в бита, в съвременните условия придобива още по-голямо значение. Той трябва да бъде активен борец за делото на Партията, от него да се учат и вдъхновяват. Закономерност на развитието на нашето общество по пътя към социализма и комунизма е постоянно да нараства личната отговорност на всеки труженик пред обществото. Там където се увеличават правата, там се увеличават и задълженията. Само на хора с чувство за висока отговорност могат да се предоставят големи права.

Digitized by Google

Ако този от изключителна важност проблем стои с могъща сила пред всеки член на обществото, той още повече се отнася до комунистите.

Където и да се намира комунистът — в промишлеността, в селското стопанство, в областта на културата и пр., той навсякъде трябва да бъде образец на дисциплинираност и ред. Той обаче не отговаря само за своята работа, но и за дейността на тия, които го окръжават, с които живее, работи и пр. От него се иска не само добре да се труди, но и да въздействува и на другарите си по работа да дават своя достоен принос за изпълнение на плановете, за ускоряване на техническия прогрес, за повишаване на икономическата ефективност на общественото производство. Комунистът е длъжен да води след себе си безпартийните. Той е активен политически боец на Партията, враг на застоя и самодоволството, на формализма и бюрокрацията в работата. Комунистът затова се и нарича комунист, защото навсякъде, където и да бъде, той постъпва като политически ръководител, като носител и пропагандатор на идеите на марксизма-ленинизма, като организатор на масите. Комунистът е активен деец на общественото поприще.

За да бъде винаги на височината на положението, за да може да оправдава високото звание член на Комунистическата партия, да има моралното право на принадлежност към авангарда, комунистът трябва да сверява всяка своя крачка с изискванията на Програмата и Устава на Партията.

Веднага след речта на др. Тодор Живков в Антоново — Търговищки окръг, в която той за пръв път съобщи за предстоящия XI конгрес, заводският партиен комитет в акумулаторния завод „Енергия" — Търговище, прие свои мероприятия. Активно се включиха в тяхното изпълнение комунистите, подчинявайки цялата си дейност на подготовката и посрещането на конгреса. В чест на конгреса Стоилко Колевски и Колъо Тихолов, увличайки и безпартийния Нино Борисов, поеха инициативата да обслужват по две машини в леярната. Партийната организация даде висока оценка на този почин, поде го и скоро той стана почин на целия колектив на леярната — сега вместо от 22 души тя се обслужва от 11.

Членът на заводския партиен комитет инж. Михаил Кузманов активно работи и има вече обнадеждаващи резултати да замени изцяло естествения каучук с изкуствен — наше производство.

Комунистите от акумулаторния завод първи в окръга подеха почина и на работниците от предприятие „Найден Киров" — Русе за правилното и най-пълно използване на мощностите, благодарение на което предприятието ще даде до края на годината продукция за над 400 хил. лв. над плана.

Активната дейност и инициатива на комунистите в предприятието дават пълно основание на секретаря на заводския партиен комитет Христо Колев да заяви с нескрит оптимизъм: „Ние не знаем неизпълнение на плановете".

Човек винаги се чувствува горд, когато слуша хората да говорят възторжено за делата на комунистите, да се възхищават на тяхното трудолюбие, скромност, инициатива, здрави връзки с трудещите се. И наистина това са най-драгоценните качества, които трябва да притежава човек, още повече комунистът.

Един от тези комунисти е и зоотехникът на фермата в с. Макариополско, Търговищки окръг, Вълчо Иванов.

С какво той се готви да посрещне XI конгрес на Партията?

— Първата ми задача сега е да изпълня решенията на X конгрес, които се отнасят до мен. — Това е отговорът му.

Digitized by Google

Как са достигнати големите резултати?

Отговорът: — С постоянство и упорство.

— Създадохме и отгледахме наши рекордьори: овца майка № 258 даде м. г. 17,100 кг вълна, 65 л мляко и 2 агнета с живо тегло 67 кг при отбиването. Женско шиле № 242 даде 20,307 кг вълна, кочле № 34 даде 24,700 кг вълна и пр.

За всяко животно, номерирано, може да даде пълна характеристика.

А хората му дават най-бляскава характеристика.

Бригадирът на овцефермата Димитър Тотев — член на БЗНС: — Постиженията си ние дължим главно на зоотехника Вълчо Иванов. Той много време отделя, за да бъде сред животните.

Секретарят на ОК на БКП — Димитър Димитров: — Голям организатор е. Ние замисляме, и той е съгласен, да му възложим да ръководи няколко ферми.

Но нали такъв трябва да бъде комунистът. Да гори, да пламти, да бъде в постоянно движение, всеки ден, всеки час да дава нещо ново, да издига собствения си авторитет, а с това и авторитета на Партията.

Единадесетият конгрес трябва да се посрещне с дела, а не с големи приказки и общи лозунги.

* * *

Комунистите са хора на действието, на революционното преобразование. Те не търпят застоя и закостенялостта, те никога нищо не чакат със скръстени ръце, пасивно. Единадесетия конгрес те ще посрещнат с нови трудови дела, всеки в своята област, в която работи. В това отношение големи грижи полагат и партийните комитети и организации, за да разгърнат всемерно тяхната енергия, инициатива и творчество.

Комунистите и под тяхно политическо ръководство всички трудещи се сега хвърлят всички сили за изпълнението на плана за последната година на VI петилетка.

Изпълнението на напрегнатия, но реален план за 1975 г. изисква преди всичко комунистите да вземат всички мерки и да мобилизират трудещите се за преодоляване на допусканите слабости, за по-умело използване възможностите на нашата социалистическа икономика, за разкриване на богатите вътрешни резерви в промишлеността, строителството, транспорта, селското стопанство, търговията и обслужването.

Партията изразява непоколебимата си увереност, че партийните организации, всички комунисти ще бъдат в първите редици на всенародната борба за изпълнение и преизпълнение на шестата петилетка, ще бъдат винаги там, където е най-трудно, ще водят широка организаторска, политическа и идейно-възпитателна работа сред трудещите се. Изпълнението на плана за шестата петилетка е реална предпоставка за по-нататъшните успехи, за ритмично, още от първата година, изпълнение на плана за седмата петилетка.

Очертава се през VII петилетка капиталните вложения да бъдат увеличени с 60 на сто в сравнение с VI петилетка. Тъй като възможностите за екстензивно развитие от гледна точка на трудовите ресурси се изчерпват, то сега и в бъдеще главното за най-ефективно развитие на икономиката е рационалното използване на производствения потенциал, на капиталните вложения и работната сила, на материалните ре-

Digitized by Google

сурси, провеждане на твърда и последователна линия на интензификация на производството.

Огромното мнозинство комунисти са на своя боеви пост в борбата за изпълнение решенията на X конгрес, за подготовката и посрещането на Единадесетия партиен конгрес.

Трябва да се каже обаче, че има комунисти, които стоят настрана от кипящата, създателна дейност, не помагат истински на Партията за решаването на стоящите пред нея задачи. Не е малък броят на комунистите, които не служат за пример в труда, в обществената дейност, в своя бит. Могат да се посочат и такива партийни членове, които като правило не допускат груби грешки, живеят си мирно и тихо, но колективът не ги познава нито като челници в производството, нито като пламенни агитатори и пропагандисти.

Пасивността е дълбоко чужда на самия дух на Комунистическата партия, на нейните идейни и организационни принципи, на нейните славни традиции. Пасивността на отделни комунисти намалява действеността на борбата на партийните организации за изпълнение на плановете, за осъществяване политиката и решенията на Партията. Да предположим дори, че във всяка партийна организация има по един пасивен комунист, това ще съставлява огромната цифра над 28 000 души.

За съжаление редица първични партийни организации, а и немалко партийни комитети вместо висока взискателност проявяват с нищо неоправдан либерализъм, примиренчество. Ако комунист е извършил престъпление или грубо е погазил нормите на комунистическия морал, партийната организация не ще отмине такива прояви. Но ако той посещава партийните събрания, плаща членския си внос и в същото време години наред не извършва никаква партийна работа, не се проявява като комунист, затова обикновено никой не го закача.

Формирането на комунистите като активни дейци на Партията, като организатори на масите е неотделимо от дейността на първичните партийни организации, на партийните комитети. Животът напълно потвърждава, че високите качества на партийния член се изграждат от цялата обстановка, която се създава в организацията, в края на краищата зависят от нейната боеспособност, непримиримост към недостатъците, от стремежа да се ръководи последователно от ленинските норми на партиен живот.

* * *

Комунистите винаги са се готвили с голям ентусиазъм и вдъхновение за конгресите на своята Партия, защото решенията на всеки конгрес са извеждали народа и страната към нови висоти.

Главното сега е да се води героична борба за довеждане докрай решенията на X партиен конгрес, като се увлекат в изпълнението на тая задача всички трудови хора в нашата страна.

На своите отчетно-изборни събрания комунистите още веднъж задълбочено, аналитично и критично ще отчетат какво са направили в това отношение и какво им предстои да направят за достойна среща на предстоящия XI конгрес.

Нужно е партийните ръководства да предприемат сериозни мерки, да помогнат всяка първична партийна организация да анализира самокритично състоянието и дейността си от позициите на изводите на Националното съвещание във Велико Търново и да набележат задачите и мероприятията за издигане на своята дейност.

Digitized by Google

ИДЕОЛОГИЧЕСКАТА РАБОТА — НА ВИСОТАТА НА СЪВРЕМЕННИТЕ ИЗИСКВАНИЯ

Важна тема за обсъждане на отчетно-изборните събрания на първичните партийни организации е **по-нататъшното усъвършенствуване на идеологическата работа.** Главното тук е да се укрепва нейната връзка с живота, с практиката на социалистическото строителство. След Десетия конгрес на Партията се свика Февруарският пленум на ЦК на БКП, който доразви неговите указания, насочени към комплексното решаване на идейно-възпитателните задачи.

В цялата Партия се направиха важни стъпки за практическото осъществяване на решенията на Февруарския пленум. Много окръжни комитети свикаха пленуми по основни проблеми на преустройството на идеологическата работа. Организираха се районни, градски, окръжни и национални научно-практически конференции, които въоръжиха актива с ценни идеи и насоки за плътното свързване на партийната пропаганда с актуалните задачи на обществената практика. Партийните организации обсъдиха решенията на Февруарския пленум и предприеха редица практически мерки за тяхното изпълнение. Сега във всяка първична партийна организация следва да се проследи как се осъществяват набелязаните мерки, какво конкретно се прави за формиране у трудещите се марксистко-ленински мироглед и комунистически морал.

Ръководно начало при обсъждането на идеологическите проблеми следва да бъдат указанията на другаря Тодор Живков в речта му на пленума на окръжния комитет на Партията в Бургас. Те винаги да се разглеждат „в органическа връзка с политическите, стопанските, социалните проблеми, с проблемите на цялостното развитие на нашето общество". Това е, както подчертава Февруарският пленум на ЦК на БКП, ключът за пълното преустройство на идеологическата работа, за решително повишаване на нейната ефективност.

Тези принципни постановки изискват конкретно да се анализира как цялостната идеологическа дейност на партийните и обществените организации, на стопанските и административните ръководства е съдействувала за осъществяването на икономическата политика на Партията, за изпълнението на насрещните планове на трудовите колективи за 1975 г. и шестата петилетка по всички показатели. Във връзка с това да се покаже как партийното бюро и организация са използвали различните средства, форми и методи на пропагандата и агитацията за изпълнение на плановете в различните сектори на икономиката не само по количество, но и по качествените показатели за повишаване обществената производителност на труда; за строг режим на икономии на материали, енергия и труд и за намаляване себестойността на продук-

Digitized by Google

цията; за рязко повишаване ефективността на икономиката, за производството на продукция с високо качество; за висока трудова и технологическа дисциплина. Особено важно е първичните партийни организации в промишлеността да преценят в каква степен масово-политическата работа съдействува за модернизацията и реконструкцията на производството и за подемане почина на Химическия комбинат във Видин; за подхващане инициативата на завод „Найден Киров" — Русе за осигуряване шестдневен режим на работа на машините при петдневна работна седмица, за осъществяване призива на единадесетте столични предприятия за предсрочно изпълнение на петилетката по всички показатели. Да преценят как се организира и ръководи социалистическото съревнование, прилагат ли се ленинските изисквания за широка гласност и сравнимост на резултатите, за изучаване и внедряване на челния опит; за правилното съчетаване на материалните и моралните стимули като мощни фактори за повишаване на производствената и обществено-политическата активност на трудещите се. Заслужава специално да се отговори на въпроса, как се организира разнообразна идеологическа работа в условията на петдневната работна седмица, правилно ли се използва извънработното и свободното време не само за отдих и развлечение, но и за самоподготовка, за увеличаване на знанията и професионалната квалификация, за усвояване на културните ценности.

Предмет на обсъждане на годишните събрания на всички първични партийни организации предстои да бъде и изпълнението на **обширната програма за класово-партийното, патриотичното и интернационалното възпитание на трудещите се,** начертана от Февруарския пленум на ЦК, в която се включва изработване на класово-партиен подход, любов и признателност към Партията, към социалистическото отечество; укрепване чувството на братска солидарност със социалистическите страни, с работническата класа и народните маси в капиталистическия свят; по-нататъшно задълбочаване на безкористната обич към КПСС и СССР. Всяка партийна организация съобразно с конкретната обстановка и специфичните особености на колектива, населеното място и квартала да сложи ударението върху една или друга съставка на класово-партийното, патриотичното и интернационалното възпитание. Диференцирано също да се изясни каква конкретна идеологическа дейност е организирана за разобличаване на буржоазната идеология и намеренията на идеологическата диверсия на империализма да ерозират социалистическото съзнание на трудещите се в условията на утвърждаване принципите на мирното съвместно съществуване. Да се отдели по-голямо внимание на борбата против отклоненията от марксистко-ленинската теория — маоизма, десния ревизионизъм и социалреформизма. Не бива да се пропуска и въпросът за разпространението на научно-атеистичните знания и внедряването на новите граждански и трудови ритуали.

Сега, когато голяма част от трудещите се са преминали на петдневна работна седмица, изключително голямо значение придобива идеологическата дейност по местоживеене. Тя следва да се обсъди всестранно, да се оценят оние форми и средства, които са допринесли за активно включване на комунистите в цялостния живот на кварталите и районите. Да се направи оценка как комунистите, изпратени на работа в ръководствата на Отечествения фронт, се справят с възложените им поръчения и да се набележат мерки за укрепването на тези ръководства с партийни членове, способни да организират богата и разнообразна идеологическа работа по местоживеене. Правилно ще бъде партийните организации във ведомствата, предприятията, учрежденията, учебните заведения и т. н. да обсъдят участието на своите членове в идейно-политическия живот в кварталите и районите.

Digitized by Google

Пропагандата на марксизма-ленинизма, работата за формирането на марксистко-ленински светоглед у комунистите и безпартийните е основният участък на идеологическата дейност на Партията. Годишните събрания да направят всестранен критичен анализ на партийната просвета, като се обърне специално внимание на въпроса, в каква степен тя е свързана с живота и реално съдействува за превръщането на знанията в убеждения, в мотив на поведение, за активно участие в борбата за изпълнение на плановете и другите задачи, стоящи пред колективите; да се прецени съдържанието (дисциплините и темите) отговаря ли на изискванията за последователност и системност в изучаването на марксизма-ленинизма в тясна връзка с актуалните проблеми на партийната политика; да се отчете как пропагандистите се справят с възложените им поръчения; как комунистите изпълняват уставното задължение да се учат, да повишават своята теоретическа и политическа подготовка. Икономическото образование на трудещите се е задача, към която Партията предявява особени изисквания. Какви са резултатите от него през годината?

Да се прецени как се използват просветните партийни събрания като форма за идейно-политическо възпитание на комунистите и безпартийните активисти. Да се даде оценка на резултатите от политическата просвета в комсомолските дружества, профорганизациите и организациите на Отечествения фронт и на лекционната пропаганда в колективите и в населените места.

Отчетно-изборните събрания са мястото, където ще се направи задълбочен анализ на организацията на **политическата агитация** за разясняване на вътрешната и външната политика на Партията, проблемите на международния живот и задачите на колективите; ще се отчете как се изучава и формира общественото мнение; как се използват активите, политинформаторите и докладчиците (където има) за системна и конкретна политическа работа сред колективите; как партийните бюра работят за повишаване на тяхната идейно-политическа и методическа подготовка, за системното им запознаване с изпълнението на задачите и състоянието на колективите.

Специално внимание следва да се отдели на указанията на др. Тодор Живков за **индивидуалната работа с отделния комунист,** с отделния труженик, дадени в речите му на Националното съвещание във В. Търново и на пленума на ОК на БКП в Бургас. Индивидуалната работа сега е изостанал участък на политическата агитация. Поради това на годишните събрания е необходимо да се набележат мерки за решително издигане на нейната роля. В тази връзка да се проследи участието на стопанските и административните ръководители в идейно-възпитателната работа сред колективите. Да не се забравят указанията на др. Тодор Живков, че „Решаващо значение за успеха на масово-политическата работа, на цялата идеологическа работа има прякото участие в нея на най-отговорните партийни, държавни и стопански ръководители", че „Трябва да се оценява високо примерът на ония дейци, които излизат с доклади и лекции пред колективите, разясняват партийната политика, дават авторитетен отговор на вълнуващите въпроси...", че „Трябва строго да се осъждат ония ръководители, които „не намират време" да отидат при хората, да поговорят с тях".

Наред с това е правилно да се обсъди въпросът за идеологизиране на цялостната управленческа дейност, която оказва положително или отрицателно въздействие върху трудещите се и решаването на политическите и стопанските задачи.

Digitized by Google

Партийните организации в различните сектори на социалистическото строителство наред с общите имат и свои специфични идеологически проблеми, които следва задълбочено да се обсъдят на събранията. Отчетно-изборните събрания например в учрежденията, народните съвети и др. да преценят по-специално как партийните организации са работили за възпитаване на отзивчивост към трудещите се, за изкореняване елементите на бюрократизъм и проявите на бездушие към законните искания на населението, за съзнателно и точно изпълнение на задълженията, за засилване на възпитателните функции на управленческата дейност. Партийните организации в системата на културата, изкуството и средствата за масова информация специално да отчетат как са работили за марксистко-ленинското израстване и идеологическото закаляване на художествените творци, за най-пълно осмисляне проблемите на социалистическия реализъм като метод на художественото творчество, за широко разпространение на художествените ценности сред народа и за приобщаването му към тях, за естетическото му израстване, по-нататъшно обогатяване на неговия духовен живот. Специфичното на годишните събрания на организациите в търговията и услугите, в здравните заведения и други организации, които имат всекидневни контакти с трудещите се, е да обсъдят как комунистите и членовете на колективите са използвали тези контакти за политическа работа, за правилно разясняване на въпросите, които вълнуват населението.

Годишното събрание ще направи критичен анализ на ръководството на идеологическата дейност от партийното бюро. Особено важно е да се даде ясна оценка как партийната организация и партийното бюро са обсъждали и решавали въпросите за преустройството на идеологическата работа, какви мерки са набелязвали и как са ги изпълнявали; създадена ли е такава организация, която осигурява докрай преустройството и как действува тя; как са организирали контрола и проверката за изпълнение на набелязаните задачи; каква е взискателността; изработват ли се единни перспективни и оперативни комплексни планове за работа на партийните и обществените организации; как се използва положителният опит; как контролират обществените организации и как ги включват в идейно-възпитателни инициативи. С една дума, ясно да се каже партийната организация и партийното бюро подобрили ли са решително ръководството, което е главната предпоставка за осъществяване преустройството на идеологическата работа и ако не са, кои са причините?

На много от миналогодишните отчетно-изборни събрания въпросите се разглеждаха общо и едностранчиво, посочваше се количеството на идеологическите мероприятия, без да се прави анализ на тяхната действеност. Това се отрази неблагоприятно върху активността на комунистите при обсъждането на идеологическите проблеми. Разбира се, количествените данни са необходими и в никакъв случай не бива да се подценяват. Но те имат смисъл, когато са свързани с ефективността на мероприятията и инициативите, които се провеждат. Нужно е да се даде количествен отчет за идеологическата работа, но в тясна връзка с нейния качествен анализ, с критериите за реалната й ефективност. За да послужи за добра основа за разисквания, в доклада следва да се посочи точно какви стъпки са направени за преустройството на идеологическата работа, да се покаже в каква степен тя е свързана със задачите на колективите и съдействува за тяхното изпълнение, каква е нейната ефективност, изразяваща се в повишаване на социалистическата съзнателност, в трудовата и обществено-политическата активност на комунистите и безпартийните, в сплотеността на колектива.

Digitized by Google

Това е едната страна — да се даде вярна представа за състоянието на работата. Главното обаче е **въз основа на анализа, на критичната оценка на извършеното в доклада, изказванията и решението да се очертаят ясно предстоящите задачи,** насоките на идеологическата работа за периода до следващото годишно събрание, да се набележат конкретните пътища, форми, средства и методи за довеждане на нейното преустройство докрай, за решително издигане на нейната ефективност и пълното ѝ свързване със задачите, които решават колективите. Досегашната практика показва, че нерядко на тази страна не се отделя необходимото внимание, подценява се.

Годишните отчетно-изборни събрания ще изпълнят своето предназначение само ако обсъдят и приемат разгърнати и в същото време конкретни и целенасочени решения, в които ясно и точно да формулират задачите. Но работата не свършва дотук. Решаващо условие за практическото осъществяване на решенията, които ще приемат събранията, е избирането на дейни, инициативни, компетентни и с високо чувство за отговорност партийни бюра и особено агитпропи.

Разработването на идеологическите проблеми в доклада и решението е колкото важна, толкова и трудна работа. Тя не може да бъде само дело на агитпропа и на партийния секретар, а колективно дело на бюрото, на всички комунисти. Правилно ще бъде да се изградят специални работни групи, в които да се включат агитпропите на партийните бюра, добри пропагандисти, агитатори, т. е. най-изявените идеологически кадри.

Един критичен и аналитичен доклад може да послужи като основа за задълбочени разисквания на отчетно-изборните събрания.

За правилната подготовка на събранията, за задълбоченото разработване на документите включително и по идеологическата дейност на първичните партийни организации голямо значение има помощта от окръжните, градските, заводските, районните и общинските комитети на Партията. Те трябва да организират диференциран, задълбочен инструктаж на секретарите, на агитпропите, на работните групи, да им оказват непосредствена помощ.

Digitized by Google

ЗА НОВО ОТНОШЕНИЕ КЪМ ПРОИЗВОДСТВОТО НА ПШЕНИЦАТА И ЕЧЕМИКА

ИВАН ПРЪМОВ
секретар на ЦК на БКП

„Зърното не е само икономика. Зърното е политика, зърното е стратегия".

Тодор ЖИВКОВ

За тружениците от селското стопанство годините на шестата петилетка бяха изпълнени с трудов ентусиазъм, с постигането на нови производствени успехи, с утвърждаването и по-нататъшното развитие на аграрно-промишлените комплекси като най-подходяща, отговаряща на съвременните изисквания организационна форма на социалистическото селско стопанство. На фона на общите успехи особено релефно се откроява увеличеното зърнено производство. Докато средният добив на пшеницата през годините на шестата петилетка беше 274 кг, то средният добив за шестата петилетка вече е 344 кг. Кооперативният строй у нас не само че ликвидира проблема за изхранването на населението, но позволи страната ни да се нареди на едно от челните места по средни добиви. Трябва да се изкаже признателност на тружениците от село, на ръководителите и специалистите, на нашите научни работници и селекционери, на всички, които се занимават с пшеничното производство, за решителните и трайни успехи.

Природните условия през последните пет години не бяха едни от най-подходящите. През този период селското стопанство трябваше да се пребори и с кишата от есента на 1972 г., и с изключителното засушаване, и то в най-зърнопроизводните райони през 1974 г. Тия природни бедствия при условията на капиталистическа България биха били фатални, докато в наши дни не само че не стана дума за гладуване, но и темповете на производство се запазиха. И през тази година дъждовете усложниха и утежниха обстановката за развитието на пшеницата и ечемика и това попречи да получим 400—420 кг зърно от декар, за какъвто добив отговаряха посевите през първата половина и дори до края на юни. Но дъждовете помогнаха да имаме сега добра реколта слънчоглед и царевица, много добра реколта захарно цвекло, соя и фасул, да имаме добро развитие на люцерната и на другите тревни култури, добра реколта от зеленчуковите култури и пр. Въпреки всички неблагополучия получени са по 350 кг пшеница и 340 кг ечемик средно от декар при планов добив съответно 340 и 324 кг от декар. Следва да се положат изключителни грижи и усилия богатата реколта да се прибере и оползотвори до последния грам. През август ДСО „Булгарплод" не можа да организира бързо изкупуване-

Digitized by Google

то на крушите и зрелия лук. Такава опасност сега се крие при оползотворяването на някои други производства.

Настоящата година е последната от шестата петилетка. Прибирането и оползотворяването на обилната реколта от почти всички селскостопански култури дава възможност на комунистите и на всички труженици от селското стопанство да изпълнят успешно шестата петилетка в този важен отрасъл. Това е единственият залог за достойно посрещане на предстоящия XI конгрес на Партията.

Централният комитет на Партията и Министерският съвет и лично др. Т. Живков полагат непрекъснати грижи и внимание за успешното развитие на селското стопанство. Заедно с цялата наша икономика то се намира в непрекъснат възход. За това говорят ясно резултатите от развитието на зърненото производство, от развитието на тютюнопроизводството, на животновъдството и пр. Вярно е, че не достигат техника, торове, поливни площи, транспорт и че това все още не ни позволява да използваме онези големи резерви, които отрасълът крие в себе си, но вярно е, че трудностите в това отношение с всяка година все по-успешно се преодоляват и това тласка развитието на нашето селско стопанство все напред и напред.

През август т. г. в духа на решенията на Ноемврийския (1973 г.) и Февруарския (1975 г.) пленум Политбюро на ЦК на БКП прие генералната схема на МЗХП за специализацията и концентрацията на производството в областта на селското стопанство и хранителната промишленост през периода на седмата петилетка и до 1990 г. Това, което е характерно за тази схема, то е, че и през седмата петилетка АПК ще бъдат основната форма на организация на селскостопанското производство, но вече изградени на отраслов принцип на управление. Процесът на специализацията и концентрацията на производството в национален и окръжен мащаб, а също вътре в рамките на АПК, ще се задълбочи още повече. В пълния смисъл на думата ще трябва през следващите 2—3 години цели АПК и райони да се специализират за 2—3 до 4 земеделски култури или за определени подотрасли. Само по този път ще се създават условия за организиране селското стопанство на промишлени основи, внедряване най-високопроизводителна техника и технологии, използване големите резерви за увеличаване на селскостопанското производство.

Гаранция за този подем е и по-нататъшното разширяване на материалната база. Предвижда се до 1980 година минералните торове, изчислени в чисто вещество, да се увеличат от 14 кг/дка на 27 кг/дка; поливните площи да се увеличат с 3,5 млн декара, да се удвои механизацията, да се ускори строителството на животновъдни помещения за увеличения брой животни и пр.

* * *

Един от основните показатели на седмата петилетка ще бъде рязкото увеличаване на зърнопроизводството като фактор не само с най-голямо икономическо, но и с огромно политическо и стратегическо значение, както го определи др. Живков в речта си пред окръжния партиен и стопански актив в Ямбол от м. октомври м. г.

За да решаваме ефективно този проблем всяка година, за да достигнеме нови трайни успехи, необходимо е преди всичко всеки партиен и стопански ръководител да формира у себе си такова отношение към пшеницата, каквото има първият секретар на ОК на БКП — Ямбол др. Димитър Йовчев, председателят на ОНС Николай Гага-

Digitized by Google

мов, секретарят на ОК на БКП др. Стоян Желязков, зам.-председателят на ОНС др. К. Койнов, всички председатели на АПК, специалисти и механизатори от Ямболски окръг. Именно за такова отношение става дума, което дава увереност, че от пшеницата може да се получават по 450—500 кг зърно средно от декар. Вече четири години те доказват тия възможности, като се нареждат на първо място в страната, а тази година въпреки неблагоприятните условия получиха от 500 хиляди декара средно по 476 кг. По-голяма част от ръководните кадри у нас, които се занимават с пшеницата и са отговорни за получаването на високи добиви, знаят, че това може да стане, знаят как да стане, знаят, че нашата родина, нашият народ, Партията много разчитат на повече хлебно и фуражно зърно, но не се заемат с производството му. Това е, защото те все още не са изградили такова убеждение и отношение у себе си към този изключително важен национален проблем, каквото има и у ръководители, и у изпълнители от Ямболски окръг.

Такава е сега задачата. На тази основа трябва да се разгърне нашата политическа и организаторска работа сред всички, които участвуват и от които зависи производството на минимум 400 кг пшеница и ечемик от декар през 1976 година. Да работят като селскостопанските труженици — ръководители и изпълнители от Ямболски окръг.

През август тази година беше проведено Национално съвещание по производството на пшеницата и ечемика. В основния доклад на Министерството на земеделието и хранителната промишленост бяха дадени указания за това производство във всички етапи и направления: подготовка на почвата и сеитба, сортов състав, торене, растителна защита, напояване и прибиране. В указанията са залегнали постиженията на нашата наука, постиженията на първенците в производството. Докладът и изказванията бяха публикувани и сега те трябва да се изпълняват като указания на Централния комитет и Министерския съвет.

В прилагането на тия указания вероятно ще се срещнат някои затруднения предимно от субективен характер, с които е необходимо да се поведе решителна борба. Тук става дума за недооценяването на редица агротехнически мероприятия или за стихийност в провеждането им без отчитане на специфичните условия. Робува се на разбирането, че какъвто и тор да се хвърли, все ще има полза от него. В резултат на небалансираното торене на много места се получават отрицателни резултати, а с това се оскъпява и продукцията. Залитане има към неутвърдени сортове, не се дооценява качеството на предсеитбената подготовка. Да вземем съвсем конкретния пример за прибирането на пшеницата. Министерството на земеделието и хранителната промишленост не успя да внедри разделната жътва. Намериха се някои ръководители, специалисти и учени, които издигнаха разхода на повече гориво при разделната жътва в решаваща причина, а министерството не намери сили да обори тази погрешна позиция, не съумя да види, че не повечето гориво е главното, а по-доброто качество на зърното, свеждането на загубите до минимум, бързото прибиране. Ето това именно е главното, а то се постига много добре при разделната жътва.

В Съветския съюз разделната жътва се счита за голямо достижение на селското стопанство, в нейните предимства никой не се съмнява и там всичко се прави, за да се усъвършенствува. В Молдавската съветска социалистическа република, където реколтата изцяло се прибира по разделния начин, в кампанията вземат еднакво участие и комбайните, и самоходните жътварки.

Digitized by Google

Сега Секретариатът на Централния комитет на нашата партия има решение допуснатата грешка да бъде ликвидирана. Възложено е на МЗХП, на ОНС и АПК за две години да създадат условия, щото разделната жътва да се внедри изцяло.

* * *

Добивите, които получаваме от пшеницата, можеха да бъдат много по-високи, ако навсякъде се полагаха по-големи грижи за тази изключително важна култура. Тук не става дума във всички окръзи да се получават добивите, които постига Ямболски окръг. Не всички биха могли от един път да се изравнят с Бургаски, Русенски, Сливенски и Разградски окръг. Но нетърпимо е получаването на 250—300 кг средни добиви, каквито отчитат тази година Ловешки, Търговищки и Пернишки окръг. Не са само обективни причините за по-ниските добиви през последните години в Толбухински и Силистренски окръг. Увлечението в някои неутвърдени сортове, прекаленото азотно торене зависят от субективния фактор. Данните показват, че и в изоставащите аграрно-промишлени комплекси са направени не по-малко материални разходи, без резултатите да им съответствуват. А най-важното за произвеждането на евтина селокостопанска продукция е резултатите да съответствуват на направените разходи или както изисква съвременното развитие на науката — добивите да се програмират. В това направление налице е положителна тенденция за осигуряването още от тази година, а още повече през следващите години на седмата петилетка необходимите минерални торове, препарати и техника. Но това ни задължава да отговорим и с по-високи резултати, да утвърдим в селското стопанство тенденция, съответствуваща на материалната обезпеченост.

Торовете, сортовете и техниката сами по себе си обаче няма да решат големите проблеми в областта на зърнопроизводството. Нужно е те да се превърнат в действуващи фактори, а това зависи от човека, от хората — ръководители, специалисти, изпълнители. Примери имаме много. Преди години упорито се говореше в Михайловградски окръг за специфичните почвени условия като непреодолима бариера за повишаването на добивите от пшеница и ечемик. През миналата година обаче в резултат на конкретно строго приложение на технологичните изисквания окръгът се нареди на първо място в страната по добив на ечемик, завоюва успехи и в пшеничното производство. Известни аналогични оправдания за ниските добиви преди години се слушаха и от Пловдивски окръг. Но миналата и тази година със същите почви окръгът се нарежда на едно от първите места със среден добив 385 кг от декар пшенично зърно.

Какво трябва да се направи?

Щом въпросът за зърното сега става стратегия на нашата икономическа политика, щом се превръща във въпрос политически, необходимо е партийните и стопанските дейци да подходят по комунистически към решаването му. А това значи преди всичко да се опрат на комунистите, работещи в този сектор, да превърнат първичните партийни организации в двигател за постигане на целта. Сега на практика зърненото производство може да се каже, че е в ръцете на членовете на Партията. С него се занимават изцяло механизаторите — основното ядро в първичните организации на село, а така също ръководителите и специалистите технолози, повечето от които са комунисти

Зърненото производство сега е поверено на бригадите за промишлено производство, а почти навсякъде в тия бригади са изградени пър-

Digitized by Google

вични партийни организации. Или за разлика от миналото ние имаме специализирани производствени единици, еднородни производствени колективи със здрави партийни ядра. Ето в ръцете на тия неголеми колективи се намира съдбата на зърненото производство.

Затова е необходимо поставените задачи, конкретизирани за всеки АПК и производствена единица, да се разгледат в първичните организации, да се анализират слабостите, да се посочат носителите им, да се потърси персонална отговорност за грешките там, където това е необходимо. Тук не става дума за кампания по търсене на слабости, а за един постоянен стил на работа и непримиримост към недисциплинираността. Има много нерешени проблеми и слабости, а те имат конкретни носители. Това са и специалистите, които неправилно определят сортовия състав и нормите на торене, а така също и ония механизатори, които в името на нормата оставят незасети ивици, пилеят зърно и прочие.

У нас партийно-политическата и организаторската работа по зърнопроизводството погрешно се разгръщат само по време на сеитбата и при жътвената кампания. А те трябва да не спират никога — от подготовката на сеитбата— до прибирането на реколтата. Примерът на ОК на БКП в Ямбол е ярко показателен в това отношение, но не само той е такъв. Има и други. Редица години в АПК — Никопол например се получават високи добиви от пшеницата и ечемика — по над 400 кг/дка, защото грижите започват от подготовката за сеитба и не престават до жътвата. Там градският комитет на Партията отблизо следи тази дейност, държи за внедряването на действени форми на съревнование отначало докрай, поради което резултатите идват закономерно.

Необходимо е партийните комитети във всички АПК да направят строга и конкретна оценка в тази област. Трябва да се открива и изучава челният опит и всичко положително във всички окръзи и АПК, като се превърнат в масова практика. Челен опит има навсякъде, навсякъде има първенци и изоставащи: обикновено явление е в едно стопанство, в един и същи АПК да има производствени единици, които постигат рекорд, а други, които работят с два пъти по-ниски резултати.

Ние имаме сега примера на единадесетте столични предприятия за предсрочното изпълнение на петилетката; примерът на найденкировци, на Пловдивски окръг за повишаване културата на селското стопанство; опитът на механизаторите от АПК — Хайредин за високоефективно използване на селскостопанската техника, който неминуемо ще се отрази още сега на навременната подготовка на площите за есенниците. Ако този пример чрез разяснителна работа, чрез даването на лични обещания, чрез правилното съчетаване на моралните и материалните стимули стигне до всеки комунист, а по-сетне до всички трудещи се на село, действително ще се реши голямата партийна задача.

Предстои провеждането на годишните отчетно-изборни събрания на първичните партийни организации. Необходимо е в тях комунистите да направят оценка на работата си през изтеклата година, а така също и през шестата петилетка именно в светлината на тези задачи. Не елементарното изреждане на фактите в годишните доклади, а оценката на базата на посочения опит и нов подход към стопанските задачи ще издигне нивото на партийната работа като главен залог за внедряването на ново отношение, творчески стил и активизиране на колективите. Това ще е гаранция, че партийната повеля правилно е разбрана, че през следващата петилетка ще бъдат решени стратегическите задачи на селскостопанското производство.

Digitized by Google

ВЪТРЕШНОПАРТИЙНАТА ДЕМОКРАЦИЯ

„Партията смята за свое първостепенно задължение... да разгръща вътрешнопартийната демокрация, критиката и самокритиката, неотклонно да осъществява колективността в ръководството".

Из Програмата на Партията

Курсът на Партията за развитие на демократическия централизъм преди всичко по линията на разширяване и задълбочаване на вътрешнопартийната демокрация, повишаване на дисциплината и личната отговорност на комунистите отразява изискванията на обективните закономерности в нейното развитие на сегашния етап. Демократизмът придобива значението на принципиален въпрос за издигането както на ръководната роля на Партията, на нейните органи и организации, така и за развитието на демокрацията в трудовите колективи и обществото.

Защото, като разгръщат и усъвършенстват процесите на демократизма: свободното обсъждане и решаване на въпросите, изборността, отчетността и сменяемостта, като развиват критиката и самокритиката без оглед на лицата — партийните органи и организации се саморазвиват като ръководни ядра на колективите, а заедно с това изграждат и въоръжават социалните органи и обществените организации с изпитани форми и методи на комунистическо самоуправление. Първичната партийна организация със своя вътрешен живот и демократизъм служи като първообраз на развитието на социалистическата демокрация в колектива.

Демократизмът като закономерност в развитието на Партията е обективно обусловен от демократизма и колективизма на работническата класа. Като авангард на класата Партията възприема, съхранява и развива в себе си класовия демократизъм и централизъм в най-висши форми От възможност те се превръщат в действителност чрез организираните съзнателни усилия на Партията и комунистите. Всяка степен в разгръщането на демократизма съответствува на обективните условия на революционния процес, на характера на решаваните задачи, на зрелостта на вътрешнопартийните отношения. В етапа на изграждането на развито социалистическо общество обективната възможност за пълнотатъшно разгръщане на демократизма става действителност главно под въздействието на субективния фактор, посредством система от форми, методи и средства, с които партийните органи и организации осъществяват изискванията на ленинските принципи и норми на партиен живот. Ако всяка практическа стъпка от партийния живот творчески превъплъщава тези изисквания, тогава тя ускорява действието на обективните закономерности, теоретически израз на които са ленинските принципи и норми.

Демократизмът е органически свързан с колективността. Първичните партийни организации след Априлския пленум и особено след Десетия конгрес неотклонно разширяват участието на комунистите в обсъждането, изработването и изпълнението на партийната политика. Принципът на колективизма пронизва целия вътрешнопартиен живот и се проявява в богато разнообразие от форми.

Издига се ролята на партийното събрание като колективен орган. Преодолява се организационният схематизъм, сковаващ активността на комунистите в дискусиите по докладите и решенията.

Критиката и самокритиката разкриват възникващите противоречия между остаряващото и новото в дейността на субективния фактор, възпитават политическа отговорност и дисциплина у комунистите. Из-

Digitized by Google

дига се организационната култура и изкуство на партийните ръководства като необходимо условие и важно средство за разгръщане на творческата инициатива и активност на комунистите и трудещите се.

Като усъвършенстват стила, формите на организация и методите на работа и ръководство на широка демократична основа, партийните колективи разкриват още по-широк простор за мобилизиране на всички сили, за съсредоточаването им в решаващите направления на социалистическото строителство.

Идва време да се обобщи създадения опит след Десетия конгрес, теоретически да се осмисли и отново да се върне на практиката като обогатени идеи и методи за прогресивно изменение на живота...

Редакцията представя думата на група членове от Научния център по партийно-организационните въпроси към окръжния комитет на БКП във Варна. Мислите на авторите по отделните проблеми се базират върху опита на окръжната партийна организация, която, като част от цялото, отразява в една или друга степен творчеството на цялата Партия в разгръщането на вътрешнопартийната демокрация. Разработките съдържат идеи, обобщения и лични гледища, които подтикват към сравнение на своя опит с опита на другите, предизвикват „сверяване на часовниците", обогатяват партийната мисъл и практика особено в такъв важен момент в живота на Партията, когато тя отчита един важен период и се готви за решителен старт към следващия.

СЪБРАНИЕТО — КОЛЕКТИВЕН ОРГАН

Разширяването и задълбочаването на вътрешнопартийната демокрация е закон в историята на Българската комунистическа партия. Както развитието на социалистическия демократизъм е закономерност в изграждането на социалистическото общество, така и непрестанното разгръщане на вътрешнопартийната демокрация е обективна закономерност, от която произтичат важни изисквания към всички органи и звена от партийното ръководство на обществено-икономическия, политическия и духовния живот.

Практическият опит учи, че окръжната партийна организация може да функционира като политически организатор, успешно да ръководи сложните и динамични процеси на развитието само с активна политическа и организаторска дейност на първичните партийни организации, като привлича всички комунисти при решаването на възникналите проблеми. Постоянно развиващата се вътрешнопартийна демокрация създава условия за по-пълно проявление на авангардната роля на комунистите, за обогатяване на социалистическия демократизъм в колективите с образци от форми и методи, които усилват размаха на творческата активност на трудещите се.

В речта си пред Националното съвещание на първенците в производството през 1972 година другарят Тодор Живков най-синтезирано определи главните изисквания към развитието на партийните организации, за да се издигат като политически ядра и превръщат в първообраз на бъдещото състояние на трудовите колективи.

Окръжният комитет на Партията във Варна прие тази постановка като актуална и непосредствена задача на сегашния етап, по която следва да се концентрират силите на партийните комитети и организации. Някои активисти и отделни дейци не разбраха стратегическия замисъл на постановката и счетоха, че неговото осъществяване е зада-

Digitized by Google

ча на едно по-далечно бъдеще. Едновременното разглеждане и развитие на първичните партийни организации като политически ядра и като първообраз на бъдещото състояние на трудовите колективи бе доказано и отново обосновано от др. Тодор Живков на съвещанието във Велико Търново. За всички стана очевидно, че задачите са съвсем конкретни и практически целенасочени, че не се отнасят за далечни времена. Те се решават сега, и то последователно, с необходимата инициатива и размах. Такъв е нашият подход.

Още през 1973 година окръжният комитет набеляза план от мероприятия за по-нататъшно издигане ролята на първичните партийни организации като политически ръководители на трудовите колективи, чийто заключителен етап се яви неотдавна проведеният пленум.

В първичните организации и партийните групи се проведе разговор на тема: „Първичната партийна организация — първообраз на бъдещото състояние на колективите", който обхвана главните страни от тяхната дейност и конкретния принос на всеки комунист. Използваните форми на разговори, оценки и самооценки на събрания в партийните организации и групи съдействуваха да се повиши чувството за отговорност, да се издигне авангардната роля на комунистите. Обстоятелството, че този процес протича през партийните събрания, през колективната мисъл и воля, пряко съдействува за по-нататъшното развитие и усъвършенствуване на вътрешнопартийната демокрация.

За всестранното изучаване мнението на комунистите по най-важните страни от вътрешнопартийния живот с помощта на Информационно-социологическия център към Централния комитет бяха организирани съответни изследвания.

Изводите от изследванията, проверките и наблюденията след обстоен анализ и обобщения бяха обсъдени на сесия на Научния център по партийно-организационните въпроси. Сесията бе етап в подготовката на пленарното заседание на окръжния комитет. Този подход към проведения пленум се оказа полезен, защото съедини централизма в постановката на главната задача с максимална колективност и демократичност на процеса за реализацията. В мероприятията на партийните групи и организации участвуваха всички комунисти, а чрез обобщенията по партийни организации, бюра и комитети целият актив бе въоръжен с по-ясно виждане на насоките за развитие и практическите задачи за издигане ролята на партийните организации като политически ръководители на трудовите колективи. В резултат на това и подпомогнати от цялостната проверка на Централния комитет за работата на организациите, окръжният комитет прие целенасочени решения, които, допълнени с препоръките на Националното съвещание в гр. Велико Търново, ще дадат по-нататъшен тласък в дейността на първичните партийни организации.

Тези мероприятия ще се осъществяват в условията на постоянно разгръщащата се вътрешнопартийна демокрация. В хода на този организационно-политически процес, в който проведеният пленум е само междинен етап, особено много нарасна ролята на партийното събрание като най-ярко проявление и същевременно най-важна форма за развитието на демократизма в първичните организации.

Проблемите на събранието са много. Ще разгледаме само някои моменти от практиката на окръжната партийна организация по издигане на тяхната роля.

В периода след Десетия конгрес на Партията окръжният комитет, градските и останалите партийни комитети отделят много повече внимание на проблемите от вътрешния живот на организациите. Сред тях

Digitized by Google

първостепенно значение има доколко редовно се провеждат партийни събрания и на какво равнище преминават.

Уставът на нашата партия определя събранието като висш орган на първичните партийни организации. Отделна партийна норма регламентира минималните изисквания за регулярното им свикване и всяко нарушение на нормативa ограничава вътрешнопартийната демокрация. Редовното провеждане на партийните събрания е един от определящите показатели за нормален вътрешнопартиен живот на организациите. На събранието комунистите се учат правилно да анализират фактите, явленията и процесите, да свързват работата на партийната организация с дейността на цялата партия. Това им помага да овладяват **политическия подход** към проблемите, да се формира съзнанието за лична отговорност за съдбата на партийните решения и задачи. В такъв смисъл партийното събрание е не само висш ръководен орган на първичните партийни организации, но и школа за комунистическо възпитание на техните членове.

Окръжният комитет на БКП от няколко години въведе система за наблюдение и анализ на редовността на събранията, за проблематиката и активността на комунистите. Данните от обхванатите 632 първични партийни организации от различни сектори изразяват главните тенденции на развитие и дават основание да се правят изводи и препоръки за процесите в цялата окръжна организация. Коефициентът на проведените събрания на месец в наблюдаваните първични организации е, както следва: за 1972 г. — 0,9; 1974 г. — 1,04, а за първото тримесечие на 1975 г. — 1,05.

Тези данни изразяват една трайна тенденция на увеличаване броя на проведените събрания и намаляване на организациите, които не спазват уставните изисквания. Системата дава информация за организациите, които допускат пропуски, служи като сигнал за оказване на конкретна помощ и контрол.

Комитетът изисква от партийните органи да отделят особено внимание на въпросите за **подбора на проблемите**, които се обсъждат на събранията, на процедурите за проучване и вземане на решения. Защото актуалността на проблемите определя степента на активност и деловитост на всички комунисти.

На обсъждане се поставят въпроси, които вълнуват комунистите и имат първостепенно значение за развитието на трудовите колективи, като актуални проблеми на обществената производителност на труда, на вътрешнопартийния живот, социалното развитие на колективите, насрещните планове, работата на масовите организации и др. Ако преди няколко години събранията обсъждаха предимно въпроси от стопански характер, сега положението е изменено. За първото тримесечие в наблюдаваните организации обсъдените проблеми от чисто стопански характер са само 15 на сто, а партийно-организационните и идеологическите, които са тясно свързани с проблемите на икономиката, представляват 85 на сто. Очертава се определен положителен резултат от нашите усилия по-добре да свързваме дейността на организациите, тяхната организаторска и политическа работа с главните проблеми на материалното производство, да разкриваме техните политически и идеологически аспекти, да разгръщаме производствените, социалните и възпитателните функции на трудовите колективи. В това отношение по-добре използваме механизма на планирането. Въведен е строг контрол върху помощта, която комитетите оказват на партийните организации при планирането. Следствие на тези грижи сега първичните организации по-сполучливо откриват основните проблеми и ги отразяват в своите планове.

Digitized by Google

При планирането се създава възможност за изграждане на групи и комисии за комплексни изследвания и анализи на проблемите, които ще се обсъждат, и за разработване на правилни решения. Така например партийната организация при „Содово производство“ в Завода за калцинирана сода в гр. Девня през 1974 г., включвайки се в обществения преглед за повишаване производителността на труда, записа в своя план: да се създаде група от специалисти за разкриване на допълнителни резерви. На всеки комунист възложи конкретно партийно поръчение, насочено главно към пуска на завода, усвояване на мощностите и повишаване на производителността на труда. Направени бяха оценки и самооценки на комунистите, които се приеха на събрания и значително повишиха трудовата и политическата им активност. Разнообразната организаторска и политическа работа помогна на колектива да разкрие допълнителни резерви от 600 хил. лева и да усвои проектните мощности 6 месеца предсрочно. Ефективността от извършената дейност е пряко следствие от широкото разгръщане на колективността в целия производствен процес, ръководен от партийната организация.

Така подхождат голяма част от партийните организации, особено от сферата на материалното производство. В чест на Единадесетия конгрес на Партията в тях се провежда разговор за личния принос на комунистите за повишаване на обществената производителност на труда. На партийни събрания бяха изяснени факторите за повишаването ѝ във всеки колектив. В този процес по поръчение на партийните организации активно участие взеха специалистите — комунисти и безпартийни. Това даде възможност голяма част от комунистите да поемат реални задължения, които на партийни събрания с малки корекции бяха оформени като поръчения. В партийните групи и организации започна колективната оценка за хода на изпълнението им. Главната цел е с личния си принос за повишаване обществената производителност на труда комунистите да бъдат за пример, с думи и дела да увличат и активизират членовете на трудовите колективи в борбата за решаване на ключовата партийна задача. До края на годината всеки комунист ще получи на събрание характеристика от другарите си за своята дейност в това направление. Сега вниманието на партийните организации се насочва към осъзнаването, възприемането и практическото осъществяване от комунистите на новия подход на ЦК на БКП към проблемите на социално-икономическото развитие на страната през седмата петилетка, ярко изразен в изказването на др. Т. Живков пред пленума на ОК на БКП в Бургас на 5 август 1975 г., към неговата конкретизация и реализация в трудовите колективи.

Ролята на партийното събрание като висш ръководен орган се издига, ако комунистите са уверени, че принципната им критика на недостатъците и грешките и деловите им предложения ще получат подкрепа.

В голяма част от организациите се създават необходимите условия за повишаване активността на комунистите. През миналата година средно на едно събрание от наблюдаваните организации са се изказали 6 комунисти, от които 3-ма работници. Направени са 1270 критични бележки, 2503 препоръки и предложения. През второто тримесечие на настоящата година изказалите се работници са 53 на сто. Развитието на активността на работниците на партийните събрания е положителна тенденция, която все повече ще се утвърждава, защото от нея зависи до голяма степен равнището на партийните събрания, на демократизма, на критиката и самокритиката, на обективността и не-

Digitized by Google

примиримостта към недостатъците и отрицателните явления в партийната организация и трудовия колектив.

Много партийни бюра са въвели практиката на следващите събрания да информират комунистите за изпълнение на техните предложения и да дават отговор на критичните бележки. Партийните комитети ги подкрепят в тази дейност и самите те картотекират адресираните към тях предложения.

Тази практика издига ролята на партийното събрание, укрепва вярата на комунистите, че свободно и открито могат да поставят въпроси, че мнението им се зачита. Това стимулира активността им, а без нея авангардната роля както на отделния комунист, така и на първичната организация като цяло е немислима.

В своята практическа дейност допускаме и слабости, които сега в светлината на Националното съвещание във Велико Търново още по-релефно се открояват и ни налагат по-енергична работа за отстраняването им.

Така например не всички партийни бюра отделят необходимото внимание и грижи за включването в дневния ред на събранията въпроси, които вълнуват комунистите и целите колективи. Често формализмът и примитивизмът при подготовка на събранията пречи за повишаване активността на комунистите.

В някои първични организации, особено в учрежденията, учебните и здравните заведения, на партийните събрания не се разгръща широка и принципна критика срещу недостатъците в работата. Проявява се неоправдана търпимост към отделни административни и стопански ръководители, които вместо да се вслушват в критичните бележки и предложения на комунистите, намират „аргументи" за оправдание, поставят се над колективното мнение. В такива случаи партийните организации не правят необходимите политически оценки и изводи.

Има ръководители, които не участвуват активно в живота на партийната организация, в която членуват. Практически не съдействуват чрез нея да се мобилизират силите на трудовите колективи за решаване на най-важните задачи. Такива ръководители влизат в противоречие с постановката на Десетия партиен конгрес, че „Нашата Партия има един устав, един морал, една дисциплина, еднакво задължителни за всички нейни членове".

Тези слабости бяха предмет на обсъждане в партийната организация и критично поставени на пленума на окръжния комитет. Създаваме обстановка и условия за тяхното преодоляване. Има всички предпоставки за разгръщане на колективността, за издигане авторитета на партийното събрание като висш ръководен орган, за издигане активността и боеспособността на първичните партийни организации като политически организатори и ръководители на трудовите колективи.

Насоките за бъдещата работа, дадени на Националното съвещание, обобщаващи опита на цялата Партия, са база за всестранен подем на ръководната роля на първичните партийни организации в етапа на изграждане на развитото социалистическо общество.

Георги СТАНКОВ
секретар на ОК на БКП — Варна
и председател на съвета на Научния център

Digitized by Google

ДЕМОКРАТИЗМЪТ И СТИЛЪТ НА РЪКОВОДСТВО

Демократизмът в Партията, органически съчетан с централизма и строгата дисциплина, намира най-пълна реализация в правото на комунистите да участвуват пряко или посредством свои представители във формирането на партийната политика по всеки въпрос, да изказват свободно мнения, да правят предложения, да носят пълна отговорност за делата на организацията, да бъдат стопани в партийния колектива. Демократизмът като условие за развитие на вътрешнопартийния живот разгръща активността и инициативата на всеки партиен член, разкрива простор за всестранно развитие на неговата личност.

По-нататъшното нарастване на ръководната роля на Комунистическата партия и на нейните организации в голяма степен ще се определя от развитието на демократизма в пълно съчетание с централизма. Формите и методите на неговото проявление се обуславят от стила на работа и ръководство на партийните органи и кадри и от взаимодействието на всички ленински организационни принципи и принципи на партийно ръководство. Демократизмът прониква във всички техни форми на проявление и чрез тях още по-пълно реализира своята същност. Вън от принципите на партиен живот няма демократизъм. И обратно — без демократизъм действието на принципите се деформира.

Важно условие за разгръщане на демократизма е степента на съзнателност на комунистите, взета в най-широк смисъл на понятието. Съзнателност като мироглед, система от вътрешни идейни мотиви за поведение, формирани в челния, съзнателен отряд на класата. Познанията за обществото и закономерностите на неговото развитие, превърнати в убеждение, в мотиви на поведение, изграждат нагласа, вътрешна готовност на комуниста да участвува свободно и активно в решаването на всички проблеми. Ето защо мирогледното изграждане на комунистите, системното им информиране за актуалните проблеми на теорията и партийната политика са условия за самостоятелна ориентация в сложните социални отношения и процеси, за тяхната активност в живота на първичната организация, за свободно и компетентно участие в обсъждането на проблемите и в изпълнението на решенията по вътрешни подбуди и самоинициатива.

Тук има пряка зависимост: **колкото по-широки са познанията на комунистите за общественото развитие и неговите закономерности, толкова повече те ще бъдат в състояние да осъзнават действието на обективната необходимост, ще могат свободно и научнообосновано да организират масите в социалистическото строителство.** Познанията на комунистите за действието на обективните закономерности в развитието на Партията, израз на които са ленинските принципи, разкриват пред тях диалектическия път за превръщане на обективните възможности в действителност, осигуряват свобода в избора на варианти, на пътища и средства за практическата реализация на обективната необ-

Digitized by Google

ходимост, действуваща като закон или закономерност. Ако партийният орган няма научни познания за процеса, явлението или закономерността, ако не може да предвиди тяхното развитие, решенията му няма да осигуряват съвпадение на действията на ръководения от него колектив и трудещите се с обективната необходимост, изразена в принципите за развитие на обществото или Партията, в решенията и задачите на висшестоящите комитети. Политическата отговорност е свързана преди всичко със **социалните последици**, които ще настъпят в **бъдеще** от едно или друго решение. Тя се отнася до формулираните цели, подбора на средствата, на хората, до подхода за постигането им. Теоретическото овладяване на всеки проблем позволява да се формулира научнообоснована цел, да се използва многовариантен подход и по-голяма свобода в избора на средствата и формите за превръщане на възможността в реалност. Историческа необходимост, обуславяща нарастващата роля на Партията, е развитието на първичната партийна организация и като първообраз на бъдещото състояние на трудовия колектив. Това произтича от същността, характера и историческата роля на Комунистическата партия — да създаде образец на комунистическо самоуправление, да пренася своите черти върху обществото, да издига гражданите до равнището на съзнателни, активни, отговорни личности, каквито са комунистите. Сложен и многостранен процес, изискващ познания за закономерностите на развитието на Партията и нейното най-малко структурно звено, да се предвиждат при различните условия най-кратките пътища, най-подходящите форми и средства за реализиране последователно на подцелите в отделните етапи и превръщане на необходимостта в действителност, в реалност. Колкото по-дълбоко и с отговорност се вниква в същността на проблема, който се обсъжда, в последиците на приетите решения, колкото повече се разширява кръгът от комунисти и специалисти, привличани за разработването на целите и задачите, в подбора на пътищата и средствата, толкова по-бързо и по-резултатно потенциалните възможности на партийните организации ще се трансформират в дела, а обективната необходимост чрез неограничената самодейност на комунистите ще се превръща в действителност.

Познанията за социалните процеси в трудовия колектив са необходимо условие за активното и пълноценно участие на всеки комунист в колективната ръководна роля на първичната партийна организация.

Върху широкото и активно участие на комуниста в живота на партийната организация влияние оказва стилът на работа на ръководните кадри, на партийния орган. Внимателното отношение, вслушването в мненията, подкрепата на инициативата утвърждават у комунистите доверие в изборния партиен орган, увеличават притока на предложения, идеи, ценни мисли. И ако тази връзка се осъществява с методите на убеждението, на уставното равноправие, може да се разчита на успешно развитие на демократизма. Такъв подход освобождава комунистите от чувството за малоценност, страх от критиката, безразлично отношение, подценяване и принизяване на ролята, която може да изпълняват в общата работа. В такава обстановка най-често се зараждат нови мисли, предложения, инициативи, разкриват се нови пътища за решения. А това усъвършенствува, обогатява стила на работата на партийните органи и кадри, поддържа дух на новаторство. Демократизмът най-ярко се проявява в колективността при обсъждането, решаването и комплексното изпълнение на решенията с участието на различни социални субекти. Колективността съединява знанията и опита на всички комунисти в подготовката и решаването на партийните проблеми, осигурява научност и компетентност в осъществя-

Digitized by Google

ването на ръководната и организаторската работа на партийната организация. Колкото по-голямо е разнообразието от форми, с помощта на които ръководният орган съчетава централизма в главното, в същественото на партийната политика, с инициативата на комунистите, със самостоятелен избор на средствата и формите за неговото осъществяване при местните условия, в отделните сфери на действие, толкова повече свободата и демократизмът прерастват във висша форма на социална отговорност.

Разгръщането на демократизма протича и по линията на развитие на критиката и самокритиката във вътрешнопартийния живот. Тя разкрива простор на партийното равноправие. Деловата, принципната, другарската критика съдържа елемент на взаимопомощ, революционен оптимизъм, с помощта на които се улеснява вечната борба между новото и старото, тя е източник на самодвижението и развитието на колектива и личността.

Между стила на партийната работа и демократизма съществува тясна диалектическа връзка. Стилът, начинът на действие на партийния орган се обуславя от демократичния характер на Комунистическата партия, изразява изискванията, отразени в принципите на партиен живот, и главно — в нормите на демократическия централизъм. Демократизмът закономерно прониква и определя съдържанието на формите, методите, средствата, от които всяко партийно ръководство формира индивидуалния начин на действие по всеки проблем.

И обратно — развитието на демократизма, разширяването му във вътрешнопартийния живот зависи от начина на действие на партийния орган, от стила на работа на ръководните кадри. Ако стилът се характеризира със стихийност, липса на деловитост, консерватизъм, бюрократизъм и прекомерен централизъм, ако не се прилага колективният метод на работа, ако секретарят действува еднолично и предрешава въпросите на партийния колектив, ако партийното бюро изземва функциите на събранието, явно демократизмът няма да получи от субективния фактор простор за развитие.

Вътрешнопартийният живот е обусловен от усъвършенстването на стила на партийния орган, от умението му да подбира от наличните или да създава нови форми, средства и методи, които ще сплотяват комунистите в единно, боеспособно политическо ядро на колектива. Развитието на демократизма е в пряка зависимост от организационното изкуство на партийния орган, от способността му да съчетава знанията, опита и интуицията при изработване на политическа линия с умението да намери при конкретните условия най-ефективните способи, форми и средства за приложението на общите принципи при реализацията на конкретните задачи.

Характерните черти на ленински стил — научност, колективност, деловитост, организираност, творчество, усет към новото и други се разкриват във всички етапи на партийната дейност — от подготовката на решението, организацията на изпълнението, контрола и проверката до оценката на постигнатите резултати и растежа на кадрите, до формулирането на новите цели и пътища за постигането им. Всеки етап има свои особености, специфичност и изисква конкретно исторически подход при подбора на най-подходящите начини на работа. Демократизацията на партийната работа дава отпечатък върху стила на работа на партийното бюро, засилва неговите специфични страни, обогатява арсенала от средствата за реализация на целите.

Всеобщото участие на комунистите в ръководния процес започва с включването им в анализа на всички фактори, обуславящи развитието на проблема, който се поставя на обсъждане и решаване. Партийната практика е богата с изграждането на постоянни и временни

Digitized by Google

обединения на комунистите в помощ на партийното бюро. С партийните поръчения организирано се повишава масовата активност и творческото отношение към актуалните проблеми. Към бюрата с решения на събранията се изграждат комисии, работни групи, съвети с по-малък или по-голям срок на действие. Те разработват отделни проблеми с анализи и обобщения на практическите резултати в определени области. Изграждат се и постоянни комисии към отделен член на партийното бюро, комисия по идеологическата работа, комисия за работата с партийните групи, комисия за проверка на изпълнението на партийните решения и поръчения и пр. Постоянните комисии и групи имат възможност продължително време (за шест месеца или година) да наблюдават определени проблеми, да набират обширна информация за всички процеси, свързани с тяхното развитие, да подготвят доклади или да участвуват активно в обсъждането им на заседания и събрания, да съдействуват за научното им осветляване и компетентно решаване от събранието или заседанието. Като помощни органи на партийното бюро те създават благоприятна атмосфера за творчески подход, за намаляване на субективизма и формализма при подбора и приложението на определени форми и средства. В такива обединения изниква възможността за формиране на относителна самостоятелност и принципно собствено виждане у отделните комунисти, за формиране качествата организираност, деловитост и др. Тя позволява да се проучат теоретическите постановки, да се обвържат с практическите цели, да се конкретизират решенията на висшестоящите органи съобразно местните условия в реални задачи. Улеснява следенето на създадения от другите организации опит, неговото осмисляне, експериментиране и внедряване, усъвършенствуването на собствената практика.

Свои достойнства има и изграждането на групи и работни комисии за по-кратък период, за подготовката на заседания или събрания. Макар и времето да е по-ограничено и да действува еднократно, при добра организация от страна на бюрото и подходящ състав такава група се оказва добра школа за повишаване на деловата квалификация, компетентността и организационната култура на комунистите.

Израз на демократизма е системното и целенасочено използване на партийните групи в етапа на подготовката на решението и в етапа на изпълнението на задачите. В една партийна организация винаги има някоя група с по-пряко отношение, с по-голяма компетентност към разглеждания въпрос. Нейното пряко включване заедно с дейното участие и на останалите групи разширява социалната база на всяко решение и изпълнение.

Обективната възможност за заангажирането на комунистите не се изчерпва с подготовката на партийните заседания и събрания, в изготвянето на колективни доклади, решения и мероприятия. Сполучливо се използват и такива форми като тричленни комисии, групи за организиране на определено мероприятие, за проверка на подготовката или изпълнението на мероприятия било на партийната организация, на партийните групи или на стопанските органи и масовите организации. Особена роля за утвърждаване авангардната роля на комуниста има практиката за колективна оценка на всеки комунист на сбирка на партийната група или на събрание. В редица организации се включват всички комунисти. Ефективността се обуславя от обстоятелството, че в проверката и оценката на поведението на комуниста се формира и личната самооценка, сравнението. Този подход на комплексна колективна оценка повишава отговорността на комуниста за успеха на партийната политика.

Все по-широкото привличане на комунистите в целия цикъл на партийната работа характеризира стила на много първични партийни

Digitized by Google

организации, на много партийни бюра. Как богатите възможности на партийните принципи посредством стила на работа се превръщат в действителност, ще илюстрираме с подхода на партийното бюро в район „Курортни строежи“ към Строително управление — Варна. Характерното за него е подчертаният стремеж да се използва най-широк актив при разглеждането на всеки въпрос — и на заседание, и на събрание. Разпръснатостта на обектите от района не е пречка за реализирането на колективен подход. В началото на всяко шестмесечие с приемането на плана на партийно събрание се определят съставите на комисиите и работните групи по всеки основен, възлов проблем, докладчиците, отговорниците. Широк кръг специалисти, комунисти и безпартийни активисти имат продължителен период за работа. И ако за проблема през месец януари има около месец време, то следващите въпроси за останалите месеци заангажирват вниманието повече дни и за по-обективна и всестранна оценка. За м. март тази година по преценка на бюрото на партийното събрание въз основа на сигнали и критични бележки бе заплануван за разглеждане въпрос, задържащ развитието на производителността на труда в района. Непълно се използваха средствата за механизация — собствени и на район „Механизация“, което има сериозно отражение както върху ефективността на строителните работи, така и върху организацията на производството, труда и материалната заинтересованост. Въпросът засягаше интересите на целия колектив и не можеше партийната организация да бъде неутрална. Нужно беше да се привлекат и специалисти, и непосредствени изпълнители, да се разкрият причините за всички слабости и недостатъци и да се вземат решителни мерки.

Как подходи партийното бюро?

Още в началото на м. януари (три месеца по-рано) събранието утвърди комисия от специалисти — комунисти и безпартийни, и членове на партийната организация. Комисията на основата на богат фактически материал — документи, лични наблюдения и разговори — направи задълбочен анализ на всички фактори, които задържат правилната организация и използване на средствата. Бюрото организира анкета с всички членове на колектива. Партийните групи проведоха разговор и направиха редица предложения въз основа на своя личен опит. С отговарящите непосредствено за механизацията и работещите с отделните машини бюрото води индивидуални беседи и направи магнетофонен запис. По такъв начин работната група и партийното бюро събраха богата информация, каквато по друг път не могат да имат. На заседанието, на което присъствува и работната група, бяха формулирани много предложения за решения и от партийното събрание, и от стопанското ръководство и останалите масови организации. Събранието се превърна в място, където комунистите и безпартийният актив направиха обстойна оценка и самооценка на своята работа. Поканени бяха и ръководители от район „Механизация“, които непосредствено получиха впечатления за слабостите и недостатъците в тяхната работа, каквито по друг начин не са били разкрити. Събранието стана трибуна на целия колектив. То акумулира в решения всичко най-ценно от многобройните препоръки, предложения, допълнения. Същото завърши с поръчения за комунисти и безпартийни за бързо, оперативно и резултатно изменение на състоянието.

Подходът на партийното бюро в подготовката на това събрание е подчинен на няколко основни изисквания, които съществено усъвършенстват неговия стил на работа:

— да се разглежда на партийно събрание актуален, общозначим въпрос, главно звено в момента за решаване на останалите задачи;

Digitized by Google

— да се ангажират широк кръг от специалисти, активисти за продължително време с поръчение на партийната организация;

— непосредствен контакт с целия колектив, допитване и вслушване в мненията и предложенията на комунисти и безпартийни;

— продължителна подготовка на партийното събрание и възможност за свободно изказване, критични бележки и на комунисти, и на безпартийни активисти;

— масова проверка по време на подготовката на партийното събрание;

— психологическа нагласа в целия колектив за разрешаване на проблема и осъзнаване от всеки личната отговорност за състоянието на нещата.

Действието на всички принципи взаимно се преплита и проявява във формите и методите на демократизма по конкретния проблем. Висшият орган на партийната организация — събранието, се превръща в школа за възпитание и изява на активност, отговорност и инициатива на всички комунисти. Събранието издигна още повече авторитета на партийната организация като политически ръководител на трудовия колектив.

Такъв стил на работа доближава партийното бюро до всеки комунист и член на колектива, повишава неговия авторитет, развива инициативата и творчеството в партийния колектив и оказва влияние върху атмосферата, взаимоотношенията и резултатите.

Христина АНГЕЛОВА
член на съвета на Научния център

ВИСША ФОРМА НА ОТЧЕТНОСТ

Периодичната отчетност на изборните органи пред съответните партийни организации е норма на вътрешнопартийния живот, залегнала в Устава на нашата партия. Чрез нея на практика се осъществява вътрешнопартийната демокрация, създава се обстановка комунистите да реализират своята контролна власт над партийните бюра, т. е. над комунистите, на които е гласувано доверие да ръководят организацията за определен период. Отчетността произтича от принципа на демократическия централизъм и още по-конкретно от демократизма в Партията. Обуславя се от положението на изборния орган като пълномощник, представител и изпълнител на волята на партийния колектив.

Всеки месец изборният партиен орган внася за обсъждане и решаване от организацията на един или друг проблем от живота на партийния и трудовия колектив. Същевременно той отчита изпълнението на решенията под формата на информация или критическа оценка с или без разисквания.

По иначе стои въпросът за годишния отчет на бюрото пред партийната организация. В него се осмисля едногодишната дейност на изборния орган, на комунистите, на трудовия колектив. Доколко и в каква степен са изпълнени задачите, създадени ли са условия за разгръщане и проявление на физическите и духовните възможности на всеки комунист, какъв организационен и политически опит и авторитет

Digitized by Google

е завоювала организацията, как е осъществено политическо ръководство на сложно протичащите икономически, социални и други процеси и т. н.

Следователно на годишното събрание се поставя на разглеждане всестранната дейност на бюрото, организацията и комунистите. В този смисъл събранието и отчетът пред него са висша форма на обобщеност на всестранната дейност на партийния колектив. Тъкмо това обуславя особената атмосфера, при която то протича.

На събранието и особено на отчетно-изборното, както никъде другаде, се преплитат и намират пълно проявление ленинските принципи и норми на партиен живот. Сред тях доминираща роля заемат формите за проявление на партийната демокрация.

Както посочи др. Т. Живков в Отчетния доклад пред Десетия конгрес, развитието на вътрешнопартийната демокрация и укрепването на дисциплината са важно условие за издигането ролята и влиянието на партийната организация. Този неотменим ленински принцип придобива нарастващо значение в процеса на изграждането на развито социалистическо общество поради обективната необходимост от всестранно разширяване и усъвършенствуване на демократизма в обществения живот и системата на социалното управление, от формирането и създаването на трудовия колектив по образец и подобие на неговото ръководно политическо ядро — партийната организация.

Градският комитет на Партията, като се ръководи от тази нарастваща потребност, полага системни усилия за точното спазване, прилагане и разгръщане на вътрешнопартийната демокрация в органично единство с принципа на централизма и другите принципи и норми на партиен живот.

През последните години особено внимание се отделя на един от нейните основни елементи — отчетността на изборните партийни органи, на кадрите и комунистите за изпълнение на партийната политика и решения във всички звена на градския социален организъм.

Ще споделя някои съображения за отделни моменти в процеса на подготовката на отчетите за годишните събрания, които оказват определено влияние за проявлението на партийната демокрация и останалите принципи на вътрешнопартиен живот.

Какви са тези съображения?

В процеса на подготовка на отчета и проекторешенията за годишното събрание партийното бюро и активът и особено секретарят на организацията извършват сложна, мисловно-аналитична дейност. Резултатите от тази дейност са критерий за организационните способности, умения и култура на партийното бюро.

Оценяват се разностранни процеси от живота на организацията и колектива. Изреждането на проблемите, на решенията, на формите и средствата, използвани от бюрото, едва ли е най-удачният подход. В това практиката ни убеждава. Следователно стремежът и опитът на бюрата и секретарите към задълбочен, комплексен анализ на фактите, явленията и процесите трябва да се подкрепя и разгръща. Изисква се умение на основата на този анализ да се синтезират точни изводи и обобщения, които, възприети от комунистите, насочват в правилно русло техните усилия. А това никак не е леко. Нужни са колективните усилия на цялото бюро, на помощни комисии и групи от най-подготвените членове в съответната организация. Колективността разгръща демократизма и отговорността на основните сили от комунистите. Понякога в разработките на отделни групи, особено ако те са сформирани от инженерно-технически кадри, твърде много е засилен технократичният подход в оценката на работата. Той обеднява политическия характер на анализа, не разкрива истинските причини на следствията

Digitized by Google

вътрешните сили и възможности на колектива. В отделни случаи отчетите на бюрата представляват някакво механическо съединяване на части по отделни направления на работа, дело на работните групи. Тъкмо тук е нужен личният почерк и стил на секретаря, който логично обединява, обосновава организационните, икономическите, идеологическите и др. аспекти на работата в определено направление, превъзмогва фактологията, дава политическа оценка на обстановката.

Логично е докладът да съсредоточи вниманието върху анализа на работата през изминатия период. За това той е и отчетен. Но не бива да се ограничава погледът на комунистите само върху „вчерашния" ден, без да хвърли мост в следващия период, да очертае насоките и главните задачи за развитието на първичната партийна организация като политическо ядро и първообраз на колектива.

Това е задължителен момент в отчетния доклад. Трудно може да се определя какво следва да бъде съотношението между отчет и перспективни задачи. Но задължително трябва да се очертае, да се възприеме и проектира в съзнанието на хората това, което предстои да се решава в бъдеще, да се видят и разкрият възможностите на организацията. Сега приключва един забележителен период, очертан от Десетия партиен конгрес, и започва нов, още по-грандиозен, величествен — годините на седмата петилетка. В тоя смисъл отчетите ще носят белезите и закономерно ще прераснат в равносметка не само за текущата година, но и за основните моменти от развитието на първичната партийна организация и трудовия колектив през шестата петилетка.

На такава мащабна основа ще се създаде обстановка за разгръщане на истинска творческа дискусия по цялостната партийна дейност.

Сега усилията се съсредоточават за разработката на отчетния доклад. Това е оправдано и сполуките от година на година са очевидни. В същата степен не се отделя внимание и грижи от всички партийни бюра за подготовката на проекторешенията. Те много често формално се разработват. А проекторешенията са директива на партийния колектив за едногодишната дейност на ръководството.

Получава се несъответствие между основни постановки и изводи в доклада и задачи в проекта за решения. Нашият опит за предварително запознаване с отчетния доклад (в една част от организациите) и с проекторешенията (във всички организации) дава положителни резултати. Комунистите предварително научават и осмислят оценките, изводите и предстоящите задачи, изработват свое отношение, своя позиция, която свободно и конструктивно устояват в изказванията. Техните становища се освобождават от чертите на импровизация и носят белега на дълбоко обмисляне на проблемите.

В много партийни колективи изказванията на комунистите се характеризират с по-голяма зрелост, принципност и непримиримост към недостатъците в работата, отколкото това е направено в отчетния доклад на бюрото.

Защо това е така? Дали силите на бюрото не достигат за смел, мащабен анализ и обобщение в партийната работа? Или обяснението е в това, че отделни изборни органи, водени от различни съображения, преднамерено не поставят открито и остро въпросите, не разкриват истинските причини за състоянието на нещата, оказват се в плен на либерално-примиренческото отношение към слабостите. Разчитат вместо тях това да направят комунистите. Ако те компенсират минусите — добре, но ако и те възприемат същата позиция, тогава от гледна на партийната организация остават настрана съществени страни от нейната работа.

У някои бюра има склонност да търсят причините за слабостите

Digitized by Google

главно в стопанското ръководство. Аналогично е отношението към дейността на масовите организации, което не разкрива в пълна мяра отговорността на партийното ръководство, на комунистите, изпратени с поръчения в тях.

След Десетия конгрес последваха редица инициативи за издигане авангардната роля на комуниста. Особено полезни се оказаха прегледът в организациите „Комунистът отговаря за Партията, както Партията отговаря за всеки комунист", обсъжданията „Комунистът и насрещния план", а сега в навечерието на XI конгрес — политическа оценка на личния принос на всеки комунист за повишаване обществената производителност на труда. Става постоянна система да се възлагат и отчитат партийните поръчения. Извършеното издига и релефно откроява фигурата на комуниста като политически деец, като организатор на безпартийните в трудовия колектив. Повишава се неговата отговорност за съдбата на партийната политика, която се ковe на практика, където той работи. Израз на нарастващия демократизъм, колективност и отговорност е динамиката в изказванията, в критичните бележки, в предложенията, чийто брой всяка година расте.

Годишното събрание е школа за политическо възпитание на комунистите, партийния актив и на ръководните органи. Ако искаме отчетът на събранието да ускори действието на основните фактори, от които зависи ръководната роля и авторитетът на първичната партийна организация, следва да съответствува с някои основни съображения. Кои са те?

— Събранието осъществява колективен контрол за дейността на избрания изпълнителен орган. Понякога в докладите не може да се разбере кой се отчита — изборният орган, цялата организация, комунистите или дейността на трудовия колектив. Губи се специфичният политически характер на отчета и личната отговорност на избраните лица.

От какви позиции е целесъобразно да се подходи към отчета?

— Партийното ръководство е представител, пълномощник на партийния колектив. Чрез решенията, които взема, организацията дава директивни указания за ръководната дейност на бюрото като изпълнителен орган, които то изпълнява посредством колектива и комунистите... На годишното събрание ръководството се отчита за реализацията на дадените указания. Доколкото изпълнението зависи от партийния колектив и отделните комунисти, ангажирани с решенията и поръченията — отчетът е освен самооценка на ръководството и оценка на организацията и комунистите.

— Подлага на колективна проверка както правилността на решенията, така и организацията на тяхното изпълнение.

— Обобщава положителния опит в развитието на стила на работа, на начина на действие, на приемите, методите и средствата, с помощта на които са постигнати едни или други резултати.

— Формира направленията и предстоящите задачи и съсредоточава на събранието мислите и волята на комунистите върху тях.

Ако постигне тези цели, годишното събрание ще се превърне във висша форма на самопознание, самоуправление и саморазвитие на първичната партийна организация.

Васил РУСЕВ
секретар на ГК на БКП — Варна
и член на съвета на Научния център

Digitized by Google

КРИТИКА И ДЕМОКРАЦИЯ

Априлската линия създаде творческа обстановка в живота на Партията. Осигури условия за свободна и откровена изява на мислите на комунисти и безпартийни. Свободата на критиката и обсъжданията са норма на партиен живот.

Великият син на нашия народ Г. Димитров учеше, че свободата на обсъжданията, критиката и самокритиката са „най-силното и здраво оръжие в нашите ръце против нашите собствени недостатъци, против слабостите в средата на самата работническа класа"[1]. Той разбираше критиката и самокритиката като средство за движение напред на Партията и народа. „И народът като народ, като нация няма да се развива, ако няма постоянна критика и самокритика, ако не се поощрява правилното, здравото и не се бие крепко по неправилното, гнилото. В това се заключава именно голямото целебно значение на критиката и самокритиката."[2]

Статиите и речите на др. Тодор Живков съдържат образци на творческа критика. В тях е подчертано, че не трябва да се критикува въобще, т. е. да се упражнява критика за самата критика, а заедно с разкриването на слабостите да се сочат пътищата за тяхното преодоляване. Критиката да е ефективна и целенасочена.

При социализма закономерно нараства ролята както на колективите, така и на отделната личност като фактори на общественото развитие. За да изпълняват историческото призвание на ръководни ядра и първообраз на колективите, партийните организации трябва да развиват непримиримостта на комунистите към всички противодействуващи сили — обективни и субективни, редовно да подлагат на критически анализ своята дейност, да изправят недостатъците, да усъвършенствуват своя вътрешен живот, да създават социални образци, да формират политически бойци.

Критиката и самокритиката са форми за проявление на вътрешнопартийната демокрация. Принципната другарска критика и самокритика разгръщат отношенията на равенство, свобода, справедливост и отговорност у членовете на партийния колектив. Посредством нея комунистите изразяват революционно преобразуващото си отношение към обществената среда и себе си, ускоряват хода на прогресивното развитие.

Критиката е метод за разкриване на противоречията и недостатъците в партийните организации, в масовите организации, в органите на държавната власт. Критиката като политически метод на работа е присъща само на Комунистическата партия и на обществените организации. Тя е политически метод на ръководство, защото изразява отношение по всеки проблем от позициите на работническата класа и народа.

Предмет на критиката в партийните организации е дейността на организацията, на партийното бюро и поведението на комунистите независимо от тяхното положение. Персоналната критика без оглед на личността е висша форма за проявление на равенството и свободата в партийния демократизъм.

Критиката и самокритиката са показател за степента на нравственото самосъзнание на комунистите. В този смисъл може да се разглежда и като принцип на комунистическата нравственост. В дейността на Партията и социалистическата държава тя е етическа норма на взаимоотношенията между комунистите, между комунисти и безпартийни, между членовете на колективите.

---

[1] Г. Димитров, Съч., т. 13, стр. 29, С., 1955.
[2] Г. Димитров, Съч., т. 13, стр. 87—88, С., 1955.

Digitized by Google

Основната функция на критиката и самокритиката в партийната организация е да открива и утвърждава положителното в живота, да преодолява отрицателните явления и противоречия — действия, идеи, възгледи, чувства и настроения, които са в разрез с вътрешнопартийните и социалистическите обществени отношения и задържат прогресивното развитие на процесите и стила на тяхното съзнателно ръководство.

Принципната критика е неразривно свързана с практиката, тя си поставя за цел да разкрие обективната истина и в този смисъл е **източник на познанието**, защото разкрива същността на явленията, техните причинни връзки и спомага за практическата промяна на действителността. Критическият анализ е условие за успеха на всяко дело.

Обективността на критиката е признак за научност при обсъждането на даден проблем, критерий за вярно разбиране на всяко обществено явление. **Обективността на критиката се изразява в принципната, класова, политическа позиция на критикуващия, абстрахирана от субективистични елементи и мотивирана от стремежа да се подкрепят кълновете на новото, прогресивните тенденции на развитието.** В противен случай тя спира само до безстрастна, пасивна регистрация на слабостите и недостатъците, лишена от градивен елемент. Условие за обективност е и всестранното и задълбочено познание на предмета, към който е адресирана. Степента на обективност намира израз в дълбочината на проникване в съществените причини на явленията в живота на партийната организация и комунистите. Обективната критика е препятствие за спекулативни мисли и действия, за създаване на превратна представа за дадено обществено явление или личност.

Принципиалната партийна критика е субективна по форма, но обективна по съдържание. Субективната страна се определя от обстоятелството, че всяко критично съждение е отражение на обективната действителност през личния практически опит, индивидуалните познания за обекта на критиката, изразява личното отношение към него. Обективността и субективността се намират в диалектическо единство. Всяко отклонение от истината, от стремежа да се помогне за преодоляване на нередностите води до безпринципност и субективизъм.

Критиката, която не отразява реалната действителност, създава изопачена представа за нещата и ако не получи веднага партийна реакция, поражда настроения в колектива, влошава взаимоотношенията между неговите членове.

Следвайки Димитровските завети, Партията разгръща критиката и самокритиката като незаменимо средство за повишаване боеспособността на организациите и творческата активност на комунистите. Чрез критиката и самокритиката тя се самопознава, самоуправлява и саморазвива. Отговорността за разгръщането на критиката и самокритиката носи всеки комунист, всяка партийна организация.

Критиката е взискателност и уважение към личността. Ако се спазват тези две изисквания, критиката и самокритиката съдействуват за създаване на благоприятен социално-психологически климат в партийния и трудовия колектив, за усъвършенстване на взаимоотношенията между членовете и за подобряване организацията на труда. Всеки друг подход при упражняване на критиката води до безпринципност, конфликтност във взаимоотношенията, създаване на атмосфера на потиснатост и неувереност.

Критиката и самокритиката изпълняват активни възпитателни функции, които водят до положителни изменения на съзнанието и поведението. Критиката, от една страна, отрицава, а от друга — утвърждава. Тя не бива да предизвиква защитни реакции, а импулс за своеобразно „себеотрицание".

Digitized by Google

Разширяването на социалистическата демокрация, въвличането на трудещите се в управлението на страната е обективна закономерност и се направлява от субективния фактор, от партийните органи и организации, които разширяват демокрацията, като създават обстановка за разгръщане на критиката и самокритиката както в първичните партийни организации, така и в колективите.

Окръжният комитет на БКП, следвайки примера на Централния комитет, разгръща критиката и самокритиката като средство на политическото ръководство, укрепва единството между Партията и трудещите се, въвлича масите в социалното управление.

Традиция е на открити пленарни заседания с участието на окръжния партиен и стопански актив и активите на масовите организации отговорни партийни и държавни ръководители да отчитат решенията и възложените им поръчения. По направените отчети стават оживени разисквания, обмяна на критични мнения, предложения и бележки. Тази форма на работа издига отговорността на комунистите за изпълнение на възложените им поръчения и дава възможност на по-широк кръг от хора да участвуват в решаването на важни проблеми. Този стил се възприема от всички партийни организации, прониква в дейността на обществените и държавните органи.

Като форма на работа с трудовите колективи се утвърди практиката на редовни срещи на ръководни дейци от окръга с трудовите колективи. Те засилват връзките на Партията с масите. Създават се условия за откровен разговор по въпросите, които вълнуват колективите. Събраната информация от мнения, предложения и критични бележки се обобщава в окръжния комитет и предоставя на отделите за предприемане на практически мерки. Трудещите се пряко участвуват в разглеждането и решаването на проблемите от всички сфери на обществения живот. Обогатява се социалната информация, постъпваща в комитета.

Окръжният комитет създава организационни възможности и гаранции за широко прилагане на критиката и самокритиката като метод за утвърждаване на новото и за отстраняване на слабостите и негативните условия за успешното изпълнение на поставяните задачи.

Под неговото ръководство бе организиран и проведен в окръжната партийна организация критичен разговор с комунистите за техния личен принос в борбата за изпълнение решенията на Десетия конгрес и Пленумната партийна конференция. Всеки комунист направи критичен анализ на своя принос в производствената и обществено-политическата дейност, за грешките и слабостите, които допуска, и как ще ги отстрани. Неговата дейност бе критично оценена от членовете на партийните групи. Въз основа на критиката и самокритиката групите приеха оценки за личния принос на членовете в изпълнение на задачите. По време на прегледа индивидуално и на партийни събрания бе даден отговор на въпросите, поставени от комунистите. Потърси се отговорност на стопански ръководители — партийни членове, за допуснати слабости.

В много партийни организации като в завод „Ст. Ив. Пеев" — с. Белослав и с. Михалич първите оценки бяха направени на най-отговорните партийни и стопански кадри. Това повиши активността на комунистите. Разговорът бе проява на вътрешнопартийна демокрация и съществено издигна равнището на критиката и самокритиката.

Критиката и самокритиката е в основата на вътрешнопартийния живот. Чрез нея комунистите реализират своите права. Критичната и самокритичната атмосфера от първичната организация се пренасят в колектива. Чертите, които я характеризират, се трансформират в черти и на колектива.

Digitized by Google

Това са разбрали комунистите от първичната организация на цех „Предачен" в завод „Христо Ботев" с партиен секретар др. Пенка Митева. „При нас — споделя секретарката — съществува спокойна другарска атмосфера, всички се чувствуват равни и еднакво отговорни за успеха на цеха, всеки свободно изразява своето мнение, критикува без оглед на лицата." Тук всичко започва с предварителната подготовка на партийното събрание. Членовете на комисиите за докладите беседват с комунистите, с безпартийните, проучват мненията, предложенията, критичните бележки Преди събранието се създават условия за делова и творческа обстановка.

Наред с принципната и другарска атмосфера, която стимулира критиката и самокритиката, съществуват някои причини, които неутрализират критическото мислене и ограничават пълната и свободна изява на партийната демокрация Най-общо те могат да бъдат сведени до следните: недостатъчна гласност и отчетност за делата на партийната организация, бюрото и комунистите; засилване на критичността „от горе" и самокритичността „от долу"; недостатъчна предварителна подготовка на комунистите за партийните събрания Слабата информираност за същността на проблемите, които ще се обсъждат на партийните събрания, ограничава критичното участие на комунистите в разискванията, създава впечатление, че въпросите се решават от определен кръг хора; недостатъчна реакция по критичните бележки, която намалява ефективността на критиката; тенденция да се критикува общо, без да се посочват конкретните виновници за определени слабости. Вина има, виновни няма и не на последно място — когато в партийната организация няма еднопосочност между обществените и личните интереси, отношението се наклонява около личното „Аз".

Решаването на проблемите на вътрешнопартийната демокрация е неделимо от комплексното изследване и виждане на конкретните пътища и средства за разгръщане на критиката и самокритиката, на тяхната роля и функции във всяка партийна организация.

Иван ХИНКОВ
член на Научния център
по партийно-организационните въпроси

САМОКОНТРОЛЪТ

„Не на последно място стои самоконтролът, който всеки деец и комунист следва да упражнява върху себе си доколко и как изпълнява своя дълг, доколко оправдава партийното и народното доверие."

ТОДОР ЖИВКОВ

Едно от направленията, което обогатява и разширява съдържанието и обхвата на партийния контрол, е развитието на самоконтрола у комунистите.

Като контролира своето поведение, като подлага на самокритичен анализ и самооценка всяка своя практическа стъпка, комунистът сам преодолява отрицателното, задържащото и утвърждава положителното в стила на живот и работа. В този непрекъснат процес той формира своята личност до степен, от която е в състояние да осъществява авангардната политическа роля в обществото и в трудовия колектив.

Digitized by Google

Тук има един много важен момент от познавателна гледна точка и с практическа значимост. Личността сама се оценява. Има ли гаранция, че оценката е обективна, и изводите, произтичащи от нея, са правилни? Този въпрос не изниква само при хората с малък социален опит, за лицата, които тепърва ще усвояват задълженията на трудовата си роля, т. е. за тези, които въпреки доброто желание отначало трудно могат да се ориентират в жизнените ситуации. Логически се стига до въпроса за верните оценъчни критерии.

Както гаранцията за обективността на оценката, така и въпросът за критериите на самоконтрола следва да се извличат от положението, че комунистът формира своите личностни качества върху основата на марксизма-ленинизма, в процеса на комунистическото възпитание и самовъзпитание, в системното усвояване на ленинските принципи и норми на партиен живот, превръщането им в убеждения, в мотиви и норми на поведение.

Политическо самосъзнание, в което доминират обществените интереси, може да се формира и развива у комунисти, които членуват в нормално функциониращa организация, чиято дейност се изгражда върху ленинските принципи и норми на партиен живот. Следователно отговорността на партийната организация е толкова многостранна, колкото всестранно е развитието на комунистическата личност.

Следващите разсъждения са за диалектиката между колективния контрол на партийните организации и самоконтрола на комунистите. Защото способността, навикът към самоконтрол се формира под влиянието на цялата организационна дейност, но особено ефективно, силно и непосредствено — под въздействието на колективния контрол на широка демократична основа.

Практическият опит доказва, че първичната партийна организация не може да стане ръководно политическо ядро в трудовия колектив, да се развива като първообраз на бъдещото му състояние, ако комунистите, членуващи в нея, не се възпитават именно от нейния вътрешнопартиен живот да самоконтролират поведението и дейността си. Това е определящото обстоятелство, обективното условие за субективното поведение на членовете. Всестранният контрол и взискателност на организацията предизвикват у комунистите съответствуващ самоконтрол и отговорност. Между тях има тясно взаимодействие. При обсъждане на въпросите на закрити или открити партийни събрания се създава идейно единство, а в процеса на изпълнението се изгражда организационно единство. Това единство между решения и изпълнение, между мисли и дела се регулира както от външния, колективния контрол, така и от вътрешния, субективния самоконтрол на всички комунисти.

На научно-практическата конференция за „По-нататъшно издигане на научността — важно изискване на Десетия конгрес" бе изрично подчертано от др. Б. Велчев, че „самоконтролът не е само някакъв саморазговор на ръководните и изпълнителските кадри със себе си", а означава, че главната му форма на изразяване е личният отчет, критичният анализ пред колективния орган и в тази връзка той е и форма на контрол. Контролът прераства в самоконтрол, самоконтролът се изразява в контрол...

Самоконтролът, самокритиката, самооценката и самодисциплината са вътрешно свързани, немислими отделно взети.

Кое по начало навежда комуниста към критичен размисъл, към самооценка?

Това е неговото социално чувство за политическа отговорност за изпълнение на поръчаното дело, неукротимият стремеж да „оправдава партийното и народното доверие". Това е неговото комунистическо убеждение и висока идейност, които се измерват с активното и съзнателното участие в борбата за тържеството на комунистическите идеали,

Digitized by Google

Вярната политическа самооценка е в принципното, правдивото и самокритичното отношение на партийния член към уставните задължения.

Комунистът оценява последиците на всяка постъпка, резултатите от своята дейност от политически позиции. За активната личност от авангарда на работническата класа и целия народ вътрешният самоконтрол прераства в политически анализ на всяко конкретно действие и цялостно поведение. Критичният самоанализ при вярна представа за обществената полезност на постъпките задълбочава самооценката, превръща самоконтрола във фактор за самовъзпитание.

Самоконтролът като чувство и като осъзната дейност е етап в развитието на личността. Той не се формира с принудителни методи, а се възпитава, от осъзнато изискване на партийната програма и Устав става вътрешна мотивация на стила и поведението на комунистите.

Следователно самоконтролът е резултат от възпитателното въздействие на партийната среда и на самовъзпитанието. Той е показател за нивото на съзнателността. В общата система на партийния контрол, самоконтролът на комунистите заема значителни позиции. Ако се разсъждава логически, стигаме до извода, че при наличието на висока степен на съзнателност, характерна за бъдещото комунистическо общество, а за голяма част от комунистите и днес, **самоконтролът става господствуваща форма на контрол.**

Може да се постави въпросът — нужни ли са тези разсъждения за бъдещето, имат ли те практическо значение сега? Те са необходими, защото обективните процеси на концентрация и специализация на дейностите, нарастващата самостоятелност и отговорност на всеки колектив, процесите на автоматизация намаляват възможностите за пряк контрол и засилват необходимостта от самоконтрол. Нарастващата социалистическа съзнателност се оказва благоприятен субективен фактор за ускоряване на този процес. Истина е, че самоконтролът не може да се формира изведнъж. Това е един продължителен процес, при който възходящата линия на съзнателността ще помага на самоконтрола да придобива първостепенно значение. Ще нараства самодисциплината на гражданите на обществото. Наред с изграждането на материалната база, на материалното битие в условията на постоянно разширяващата се социалистическа демокрация се изменят чертите на сегашния строител на развитото социалистическо общество в комунистическа личност. Първообразът на тази личност се формира в системата от вътрешнопартийни отношения, от демократизма и централизма в Партията. Опитът доказва, че в организациите, в които отслабва колективният контрол и взискателност, рязко спада и самоконтролът на комунистите.

На сегашния етап от нашето развитие се появи патриотичният почин на 7-те бригади на СТЗ „В. Коларов" — София. Той се възприема от много трудови колективи, защото съдържа огромен заряд на далечна перспектива. Съединява колективния контрол със самоконтрола на работниците. Починът принадлежи на бъдещето, за това Партията му отделя голямо внимание. Една година след неговата поява Секретариатът на Централния комитет адресира много задачи до профсъюзите и Комсомола. Прерастването му в масово движение е немислимо без организаторската работа на партийните органи и организации, без взискателност, без личния принос на комунистите, при което се проявяват съзнателността и самодисциплината на работническия авангард.

В практическата си дейност партийните организации се ръководят от тези съображения, когато се грижат самооценките да стават постоянна норма в тяхната дейност. На този етап е нужна още по-голяма настойчивост и организираност при разкриване механизма на самоконтрола и прерастването му в главен регулатор на поведението.

Digitized by Google

Мероприятията, които сега се разгръщат от първичните организации в трудовите колективи (разпространяване на почините, организиране на социалистическото съревнование, активно участие на масите във всяко ново начинание и т. н.), подтикват комунистите производственици към висока трудова дисциплина, към ефективно експлоатиране на основните фондове и пестеливо използване на суровините, материалите и енергията, да служат за пример в трудовата си дейност, да повишават своята професионална квалификация и обща култура.

Принципната другарска взаимопомощ, критичност, колективен контрол действуват върху личността на комунистите като външен фактор, стимулиращ изпълнението на трудовите и обществените задължения, пораждат у тях постоянен самоконтрол.

Как комунистът производственик контролира своето трудово поведение?

Като сравнява личните си постижения с тези на челника, стреми се да го достигне и надмине, като учи и постоянно повишава квалификацията си, като придава непрекъснато своя опит на неопитните, като участвува активно в обществено-политическия живот. В този непрекъснат процес у него кристализира ново, по-отговорно отношение към трудовите и обществените задължения. То се прояви в разговора на тема: „Партийната организация — първообраз на бъдещото състояние на трудовите колективи". То се разгръща и сега в разговора „Личният принос на всеки комунист за повишаване на обществената производителност на труда".

Критериите за самоконтрол у ръководните дейци са много по-високи Като комунисти следва да бъдат пример на самоконтрол на всички безпартийни. Като ръководители трябва да дават образец на членовете от партийната организация. Отговорният комунист сравнява резултатите на поверения му производствен, административен или друг колектив с челните постижения и в процеса на самокритичния анализ създава правдива оценка за отражението на своето ръководство. Обект на неговия самоконтрол е и функцията му на възпитател в колектива.

Динамичното обществено развитие поражда нови дейности. Традиционните се изменят. Хората се въоръжават с по-сложна техника. Засилва се отговорността на личността в трудовия процес. По-малко хора изпълняват много повече задачи. Тези сложни и взаимно обвързани процеси засилват ролята на самоконтрола особено у онези комунисти, които работят относително самостоятелно, извън директния контрол на своите другари. Такива са заетите в услугите, в малочислените колективи, в специфични сфери (водния транспорт, стопанския туризъм и др., в учебното дело), тези, които влизат в постоянен контакт с различни организации, по различни поводи извършват операции далеч от местоработата си и т. н. Съзнателността и самоконтролът при тях са единствените въздействуващи фактори за добросъвестно, срочно и качествено изпълнение на поставените задачи. Контролът при тях е нормално последващ, а не изпреварващ. Превантивната роля на контрола няма решаващо значение за формирането на превантивен самоконтрол.

По време на разговора „Партийната организация — първообраз на бъдещото състояние на трудовите колективи" наред с другите положителни резултати в значителна степен се издигна и ролята на контрола в първичните организации. Обстановката на постоянно упражняван контрол, на критичност и самокритичност, на открито показване и борба срещу субективните слабости, на другарската взаимопомощ и стимулиране на добрите достижения води до размисъл, до самооценка, до самоконтрол.

Десетият конгрес придаде на идеята за самоконтрола значението на актуална задача пред първичните организации, защото той все още

Digitized by Google

стихийно си пробива път сред другите форми на контрол.

Имаме ли образци в това отношение или ще ги изграждаме тепърва, „на празно място".

Класиците на марксизма-ленинизма са образци на самоконтрол. Самоконтролът на Левски и Ботев се издига до себеотрицание в името на свободата. Основателите и най-изтъкнатите дейци на Партията са пример на самокритичност, на съзнателно подчинение на личния живот на обществените интереси. Ако се вникне в трудовото ежедневие на стругаря от ДМЗ „В. Коларов" Петър Брайков, герой на четвъртата петилетка, на тъкачката от ДПТК „1 май" Анка Петрова и строителя Иван Рачев от Девня, за втори път носители на високото звание „Герой на социалистическия труд", на младия комунист Никола Тодоров от с. Неофит Рилски — техен последовател в животновъдството, ще се види, че самоконтролът в мислите и поведението, пораждан и подхранван в партийните организации, ги превръща в неспокойни търсачи на новото, творци на трудови подвизи, в името на човека, на колектива, на социалистическото общество.

Следователно отделните образци се превръщат в масово явление. Дълг на партийните организации е да разширяват и обогатяват опита и традициите съобразно новата обстановка.

Първичните организации приемат оценки и самооценки на комунистите. Същите критично оглеждат своята авангардна роля в колектива и обществото. На редица места най-отговорните ръководители дават пример за политически самооценки, с което положително влияят върху хода на самокритичния процес. Самооценките водят до дълбок, творчески размисъл; в много случаи те са по-обективни от оценките; изграждат се от вярна политическа позиция, в която обществените интереси доминират над колективните и личните интереси, с което се дава отговор на въпроса за критерия при самоконтрола; спомагат да се разширява вътрешнопартийната демокрация, защото всеки комунист има и възможност да чуе мнението на колектива за себе си и да изрази собственото си становище за всеки член на колектива.

На основата на постоянно повишаващата се съзнателност и в условията на разширяващата се вътрешнопартийна демокрация в първичните организации се издига съзнанието за отговорност, засилва се критиката и критичният самоанализ, самооценките се явяват важно стъпало към утвърждаването на постоянен самоконтрол у комунистите.

Поставен на организирана основа, самоконтролът все повече утвърждава своите позиции в системата на партийния контрол. Със своя вътрешнопартиен живот партийните организации развиват самоконтрола като стил на мислене и дейност, като норма и регулатор на нравствено-политическото поведение на всеки комунист.

Тодор ГАДЖЕВ

зав. отдел „Организационен" на ОК на БКП — Варна и член на съвета на Научния център

Digitized by Google

ВЪТРЕШНОПАРТИЙНА И СОЦИАЛИСТИЧЕСКА ДЕМОКРАЦИЯ

Социалистическата демокрация, съзнателното историческо творчество на масите е немислимо без ръководната дейност на Комунистическата партия. Обществената практика доказа, че развитието на демокрацията протича във всички етапи на социалистическото строителство под направляващото, ръководното въздействие на Партията.

Тази обективна закономерност се проявява на всички равнища в обществото и произвъ дейността на ръководните органи в цялата система на неговата политическа организация. Съществен момент в нейното проявление е **взаимната обусловеност, проникване и обогатяване на демокрацията в Партията и демокрацията в обществото.**

Комунистическата партия е доброволна и самодейна политическа организация. Тя изгражда и развива своята ръководна дейност на демократични начала. Като демократична, политическа организация привлича трудещите се на своя страна във всички етапи на борбата за революционни преобразования на обществото. Доверието на масите, тяхното признаване на ръководната роля на Партията се основава на образците, които тя им дава с демократизма на своето устройство и самоуправление.

Социалистическата революция не само води до „грамадно разширение на демокрацията", по думите на Ленин, и „прави ред ограничения на свободата по отношение на потисниците, експлоататорите, капиталистите...", но тя развива непрестанно обективните условия за по-пълното и всестранното осъществяване на демократизма, за усъвършенствуване на неговите механизми и форми.[1] Ярък пример за това е всестранната демократизация на нашето общество след Априлския пленум на ЦК на БКП. Априлският курс води към практическо съчетаване, взаимно проникване на демократизма в Партията и в обществото. Етапът на изграждане на развито социалистическо общество обективно задълбочава този процес и поражда нови форми, в които той се проявява.

Социалистическите производствени отношения са икономическата основа, върху която се разгръща демокрацията в живота на обществото. Измененията в социалната структура и в политическата организация на обществото пораждат нови обективни възможности за разгръщане на активността и творчеството на трудещите се. Действието на тези обективни фактори определя съдържанието на процеса на демократизацията в Партията и обществото. Най-съществените черти, които характеризират общото в процеса на развитие, взаимно обогатяване и усъвършенствуване на вътрешнопартийната демокрация и социалистическата демокрация, могат да се сведат до следните:

Първо — демокрацията запазва и развива своя класов характер. Тази черта отразява обективната закономерност за нарастващата роля на работническата класа и на Партията като политически авангард на класата, като ръководна и организираща сила в политическата система на обществото, която изразява и превръща коренните интереси на работническата класа в интереси на целия народ.

---

[1] В. И. Ленин. Държавата и революцията. Изд. на БКП. София. 1969, стр. 128—129.

Digitized by Google

Второ — развитието на демократизма в Партията и обществото носи съзнателно-творчески характер. Той произтича от същността на социално-икономическите процеси в обществото, които протичат планомерно, под регулиращото въздействие на субективния фактор.

Трето — демократизацията в обществения и вътрешнопартийния живот е непрекъснат и всеобхватен процес. Като реализира обективните закономерности на развитието, той прониква във всички сфери от дейността на Партията и обществото, изразява социално-политическата активност на комунистите и трудещите се, нарастващата роля на народните маси.

Четвърто — демокрацията е невъзможна без централизъм в ръководството на социалните процеси, без организираност и строга дисциплина в обществото и колективите. Демократизмът разгръща творческата инициатива на масите, а централизмът обединява техните усилия за осъществяване на общите цели. Те се намират в единство, взаимно се обуславят и проникват. Конкретните форми на съчетаване се определят от обществено-историческите условия и от спецификата на социалната сфера, в която се реализират.

Пето — тези черти характеризират общото в развитието на демокрацията в Партията и обществото. Решаващ специфичен фактор за развитието на социалистическия демократизъм е и занапред ще бъде вътрешнопартийната демокрация.

Развитието на демократизма в Партията и в обществото се характеризира с определени особености, които изразяват специфични черти и закономерности. Вътрешнопартийната демокрация според Ленин се изразява преди всичко в това, че всички комунисти участвуват във формирането и осъществяването на единния политически курс, всички ръководни органи на Партията са избрани, подотчетни, сменяеми. Тези положения произтичат от демократическата природа на Партията като политическа организация. Те получават конкретно въплъщение в нормите на вътрешнопартийния живот. Тяхното съблюдаване е задължително за всички членове независимо от положението им. Осигуряват условия за демократично устройство и функциониране на партийните органи и организации, за пълно проявление на самодейността и активността на комунистите. Тези принципи и норми прерастват в принципи на живот на обществото и база за развитие на социалистическата демокрация.

Социалистическата демокрация като качествена характеристика на политическата система на нашето общество се изразява в реализацията на широките права и свободи на трудещите се, които те придобиват след завоюването на политическата власт и особено след изграждането на икономическата база на социализма, в широкото и реално участие в управлението на производството и обществено-политическия живот. Устройството и дейността на организациите, които съставляват политическата система на социалистическото общество, се базират на основните партийни принципи, но специфично приложени. Това изразява способността на Партията да служи като пример, образец в развитието на демократизма в обществото.

На сегашния етап вътрешнопартийната демокрация не може да се отъждествява със социалистическата демокрация. Демократизмът в Партията е висш тип демокрация. Тя се определя от основните черти, които характеризират Партията като преден и съзнателен отряд на работническата класа, като висша форма на класова организация. Тя определя дълбоката качествена същност на демократичните принципи и норми, в съответствие с които се изгражда и функционира вътрешнопартийният живот.

Социалистическата демокрация отразява обективните обществено-икономически условия, етапа на развитие и съответствуза на степените

Digitized by Google

на зрелост на обществените отношения и на научното ръководство на Партията за усъвършенстване политическата организация на обществото. Социалистическата демокрация в този смисъл обхваща цялата система на политическо устройство, на обществените организации и институти, чрез която се въплъщава връзката на Партията с трудовите маси и се реализира нейната роля на политически авангард.

• • •

Демократизмът в Партията и обществото се реализира чрез:

— изборността на ръководните колективни органи от долу до горе;

— периодичната отчетност на ръководните органи пред тези, които ги избират;

— прякото участие на членовете на обществото и на колективите (и чрез техните представители) в приемането на решения по главните проблеми;

— контролът от долу върху работата на ръководните органи и дейци и правото на всеки да се обръща с всякакви въпроси и заявления към всички ръководни инстанции;

— личното общуване на ръководните дейци с членовете на колективите, в процеса на което те изучават техните потребности, мнения и предложения.

Тези проявления на демократизма, специфично осъществени в Партията и обществото, в една или друга степен намираме на всички равнища, но най-непосредствен и конкретен израз срещаме в първичните колективи: партийните организации и трудовите колективи. Те са преките носители, субекти на демокрацията в Партията и в обществото. В Партията проявленията на демократизма се регулират от Устава. В обществото — от правните норми и другите нормативни актове.

Първичната партийна организация като политически авангард на колектива изгражда образци: система от взаимоотношения между комунистите, между тях и безпартийните, вътрешно самоуправление, самодейност, активност и отговорност. В Отчетния доклад на ЦК на БКП пред Десетия конгрес др. Тодор Живков отбелязва: „Посредством комунистите Партията формира политическата обстановка, бори се срещу отрицателните явления, разяснява своите замисли и мероприятия, възпитава, организира, води масите. От своя страна трудещите се съдят за политиката на Партията не само по решенията на конгресите и пленумите, но и по моралния облик, поведението и дейността на тези, които са всекидневно сред тях — на партийните членове, на комунистите.“[1] Тази взаимна обусловеност съдържа в себе си органическата връзка в системата Партия—народ и се проявява в конкретни форми, в различни начини на взаимодействие. Дълбокият смисъл на взаимното влияние е да пренася отделни форми, методи и проявления от образеца върху обекта на въздействие и преди всичко — да развива съзнателността, организираността, дисциплината и творчеството в колектива. Същевременно колективът оказва обратно въздействие върху партийната организация, характерът и интензивността на който се определят от зрелостта на отношенията в него. Хармоничното развитие на демократичните начала и форми на проявление в партийната организация и в колектива са условие за нормалното протичане на социалните процеси и взаимоотношения.

Прякото участие на комунистите и трудещите се във формирането и реализирането на партийната политика, в решаването на основни въпроси от трудовата дейност и социалното развитие на колективите е

[1] Т. Живков, Отчетен доклад на ЦК на БКП пред X конгрес на Партията.

Digitized by Google

най-висша проява на демократизма. В първичните партийни организации се обсъждат различни страни на политическото ръководство на колективите, от дейността на масовите организации и на комунистите в тях, разглеждат се стилът на низовите стопански и административни кадри, авангардната роля на членовете. След Десетия конгрес и особено след Националната партийна конференция на събранията се разглеждат по-конкретно възлови въпроси от производителността на труда и ефективността на производството, проявява се по-дълбоко виждане на техните социални, политически и идеологически страни, търсят се комплексни мерки за тяхното решаване. В подготовката на проблемите за обсъждане се привличат повече хора — комунисти и безпартийни, провеждат се предварителни обсъждания в партийните групи и нерядко с активисти в колективите. В много случаи се определят колективни докладчици, подготвят се съдоклади от работници в производството, разработват се мероприятия от групи — специалисти и работници, и пр.

Първична партийна организация в курортния комплекс „Златни пясъци" определя като първа задача в работата за повишаване производителността на труда рационалното изразходване на средствата за издръжка. Главното в изпълнението на задачата е въвеждането на режим за ежедневно следене на разходите и определяне от комунисти и членове на колективите мерки за реализиране на икономии. Работата започва с конкретен анализ в открити партийни събрания. След това партийните групи определят задачите на комунистите, стопанските ръководители и профкомитетите — реда и начина за водене и отчитане на съревнованието. Поемат се лични обещания... На пръв поглед нищо различно от това, което се прави другаде. А всъщност особеността е, че се въвличат всички хора в активна, целенасочена дейност, че цялата система от мерки е изградена на основата на конкретен анализ и на предложенията на колективите, че е създадена стройна организация и се провежда ежедневен контрол.

Такъв подход съчетава демократизма на масите с ръководната роля на партийната организация, активността на членовете на колективите с авангардната роля на комунистите. Демократичното отношение на политическия авангард към трудещите се маси отразява потребностите на колектива и ги свързва с интересите на цялото общество.

Периодичното отчитане на ръководните органи и дейци пред партийните организации и колективите е важно изискване на демократическия централизъм. То се осъществява по определени норми — задължителни за всички. Характерно е, че по примера на партийните организации все по-често на събранията се отчитат ръководствата на масовите организации, стопанските и другите ръководители по въпроси от сферата на дейност и контрол на тези организации. Засилва се личното общуване на ръководните дейци с хората в колективите, провеждат се срещи, в които те ги информират за работата по актуалните задачи и пряко се запознават с техните нужди, мнения и предложения.

Във връзка с изпълнението на насрещния план партийната организация при базата за развитие и внедряване в завод „Метал" е приела конкретна програма, която съдържа производствено-технически и организационно-политически мероприятия. Има комплексен характер и определя главните стъпки на административно-стопанското ръководство, партийното бюро и ръководствата на профсъюзната и комсомолската организация в организационното и политическото осигуряване на насрещния план, без да ограничава тяхната дейност. Изяснени са задълженията на отговорниците за отделните мероприятия, на всеки 15 дни се отчита ходът на изпълнението. Същественото в подхода при изграждането и осъществяването на тази програма е, че тя внася един-

Digitized by Google

ство в действията на социалните субекти, очертава конкретните проявления на техните функции в изпълнението на насрещния план и установява система на непрекъснат контрол и отчет за извършената работа и резултати. Целите и задачите, формирани в условията на партийната демокрация, посредством обществените органи и организации се трансформират в колективно обсъдени и приети лични задължения на трудещите се. Партийният демократизъм се пренася и прераства в социалистически демократизъм и отговорност. От правилното осъществяване на партийното ръководство, от неговото умение да разгръща и да се опира на инициативата и опита на масите зависят темповете на развитие на социалистическата демокрация в колективите.

Десетият конгрес на Партията потвърди демократичното начало в работата с кадрите. При издигането и разпределението на кадрите се отчитат мнението на комунистите и на колективите. По-широко се утвърждава практиката за приемане на периодични оценки за дейността на низовите кадри и за комунистите. В текстилния комбинат „Първи май", ДЗС „Ст. Ив. Пеев" в с. Белослав и др. оценъчният процес започва от най-отговорните кадри. Комисии, определени от партийните органи, проучват мненията и оценките на хората за техните ръководители. Този стил повишава отговорността на ръководните дейци, развива у тях стремеж да поддържат най-близки връзки с членовете на колективите.

Съществено значение за утвърждаване на демократичното начало в дейността на кадрите има колективизмът, съчетан с централизма и единоначалието при вземане на решения, при организацията и контрола на тяхното изпълнение. За това допринасят увеличеното работническо ядро в колективните стопански и управленчески органи и засилването на всички форми на социалния контрол от колективите, партийните и масовите организации.

Взаимното проникване на вътрешнопартийната и на социалистическата демокрация се осъществява преди всичко по пътя на политическото ръководство от партийните организации и чрез проявлението на функциите на масовите организации в живота на колективите. Определянето на главните насоки за социално развитие на колективите, подборът и контролът върху дейността на кадрите, както и непосредствената организация на политическата работа в колективите имат основно политическо значение. Те са предмет за решаване, организация и регулиране от партийните организации. Механизмът, свързващ ръководните функции на партийните ядра със самоуправлението на колективите посредством масовите организации или пряко за осъществяване общите цели и конкретните задачи, трябва да се овладява и усъвършенствува.

В бригадата за промишлено производство на героя на социалистическия труд Атанас Пяголов в с. Караманите има само 5 комунисти. Трудът, взаимоотношенията, вътрешният живот на партийното ядро се възприемат и прерастват в черти на живота на целия колектив. Социалистическият труд е висш закон за всички. Отчита се общо за извършените дейности. Техниката и инвентарът са в безупречно състояние. Дисциплината — съзнателна, контролът — колективен. Бригадният колектив, по своята организация, по своя живот, по начина на мислене и действие е монолитно цяло, в което комунистите са негово органическо ядро. Демократизмът пронизва всички явления в живота на колектива, определя всички стъпки в неговото поведение. Съчетава се със строга организация и здрава дисциплина в работата, с високо съзнание и самоконтрол. Ето пътя, който води от партийната към колективната социалистическа демокрация.

Николай КОЛЕВ

член на съвета на Научния център

Digitized by Google

ПАРТИЙНИЯТ КОМИТЕТ

СЪВМЕСТНАТА ДЕЙНОСТ — ТВОРЧЕСКИ ФАКТОР

ТРИФОН ПАШОВ
първи секретар на ОК на БКП — Габрово
СЕМО СТЕФАНОВ
председател на ОР на БЗНС — Габрово

Комунистическо-земеделското братство и единство в Габровски окръг има славна история в борбата против фашизма и капитализма, богати традиции, плодотворно настояще в строителството на социализма и ясно комунистическо бъдеще. Априлската линия на Партията, осъществявана под ръководството на др. Тодор Живков, постави нов етап във взаимоотношенията между комунисти и сдружени земеделци — етап на пълно доверие, широка съвместна работа, взаимна отговорност за съдбата на нашето социално-икономическо и културно развитие.

След Десетия конгрес на Партията нашето единодействие се задълбочи, усъвършенстват се и се обогатяват конкретните форми на близко сътрудничество и обща практическа работа между комунисти и сдружени земеделци, множат се съвместните инициативи на нашите организации, ръководни органи и членове в единната борба за социалистическия възход на окръга и на страната като цяло.

Нашата съвместна дейност няма символичен характер, а се проявява в конкретни дела. Тя се осъществява на основата на съвместните мероприятия на окръжния комитет на Партията и окръжното ръководство на БЗНС. В това отношение особено значение имат мероприятията от 1971 година, които представляват една разгърната програма за единодействие, изградена в духа на решенията на Десетия партиен конгрес, и протокола, приет на заседанието на Политбюро на Централния комитет на Партията и Постоянното присъствие на БЗНС от 18 март 1971 година. В тези мероприятия намират конкретен израз формите, начините и пътищата за непосредствена практическа дейност на нашите две братски организации в борбата им за изпълнение на задачите, произтичащи от Програмата на БКП, решенията на Десетия партиен конгрес и решенията на Тридесет и втория конгрес на БЗНС за изграждането на развито социалистическо общество в нашата страна.

С всяка измината година комунистическо-земеделското единство в окръга укрепва, подобрява се организационното взаимодействие между двете братски партии. Поредовно, по-целенасочено, по-задълбочено се провеждат съвместни инициативи, заседания, събрания, срещи и други мероприятия на партийните и дружбените ръководства и организации, задачите се решават с по голяма компетентност и принципиалност.

• • •

Трудещите се от Габровски окръг под ръководството на окръжния комитет на Партията работят всеотдайно, с подчертан ентусиазъм и високо съзнание за претворяване в живота историческата програма за изграждане на развито социалистическо общество. В резултат на близо петгодишния вдъхновен труд успешно се изпълнява планът за обществено-икономическото развитие на окръга, решенията на Декемврийския пленум на Централния комитет на БКП дават все по-голямо отражение върху подобряване бита и благосъстоянието на населението.

Успешно се осъществява концентрацията и специализацията на животновъдство-

Digitized by Google

то въпреки голямата разпръснатост на населените места. Извършено бе преустройство на краверфермите в Габрово, Донино и Трявна. По пътя на реконструкцията и модернизацията се изграждат специализирани млечни краведворове в ДЗС — Гостилица, ДЗС — Враниловци, ДЗС — Градище и ТКЗС — Дамяново. Концентрира се телеугояването и овцевъдството.

Преди всичко полагаме постоянни усилия за укрепването на бригадите за промишлено производство като основна предпоставка за приложението на промишлените технологии в селското стопанство. Предвид важността на тази задача за ръководители на такива бригади се издигат предимно членове на БКП и БЗНС и тяхната работа се държи не само на производствен, но и на организационен отчет.

Поради теренните особености в окръга стои много важната задача за развитието на високопланинското животновъдство. След излизането на 8-то постановление на Министерския съвет на съвместно заседание окръжният комитет на Партията и окръжното ръководство на БЗНС приеха общи мероприятия за включването на комунистите и сдружените земеделци в решаването на тази задача. Програмата предвижда ежегодно усвояване на изоставените земи, създаване на добри планински пасища и изграждането на крупни овчарници в двата аграрно-промишлени комплекса на окръга. Тези мероприятия бяха разгледани от комунистите и сдружените земеделци на съвместни заседания и събрания по аграрно-промишлени комплекси, общини и села, където на място се набелязаха конкретните задачи за всеки производственик. Комунистите и сдружените земеделци са на най-трудните участъци. И трябва да отбележим, че за непродължително време бяха извършени много неща, които допринесоха за бързо осъществяване на голяма част от набелязаните мероприятия. Така комунистите и сдружените земеделци от с. Станчев хан проведоха няколко трудови дни за почистване на пасищата. В планината вече има 15 овчи стада, гледани от комунисти и сдружени земеделци, изпратени с партийни и съюзни поръчения. Двамата гледачи на 400 телета на Осеникова поляна също са комунист и сдружен земеделец. В селата Столът, Стоките и Кръвеник са подготвени вече 11 000 декара нови пасища и те се ползват от стадата.

Активно се включиха членовете на партийните организации и дружбите в укрепването на личното животновъдство. Те проявиха в изпълнението на тази задача високо гражданско съзнание и чувство за организационен дълг. В началото на 1974 година по инициатива на окръжния комитет на Партията изпратихме писмо обръщение до партийните организации и дружбите в окръга за включването на комунистите и сдружените земеделци в осъществяване на приетата програма за изпълнението на 61-то постановление. Партийните организации и дружбите по места разгърнаха широка дейност и успяха да създадат голям интерес към отглеждането на животни в личните дворове и предаване на повече продукция на държавата. В редица села, като Ловни дол, Станчев хан, Буря, Кръвеник, Столът и др., по този въпрос бяха проведени съвместни събрания. Все повече в съвместната работа се прилага даването на партийни и съюзни поръчения. Това засилва чувството на отговорност и действува мобилизиращо и същевременно улеснява и контрола по изпълнението. Този контрол се прави както на място, така и на съвместни заседания на окръжния комитет на Партията и окръжното ръководство на БЗНС, където се изслушват информации и доклади. Отзвукът на писмото обръщение в окръга беше много резултатен. Например в с. Столът благодарение на активната работа на партийната организация и земеделската дружба миналата година бяха предадени от личното стопанство 88 тона месо и 15 т мляко, което е най-високо, сметнато на човек от населението в окръга. Общият резултат през миналата година е: в повече 130 крави, 3100 овце, 1600 свине майки. Изкупено беше 1 330 000 литра мляко и 1670 т месо. Достойно изпълниха своето обещание и сдружените земеделци, които предадоха средно по 400 кг месо от личното си стопанство и с това се наредиха на трето място в съревнованието между окръжните дружби в страната. Ние обаче считаме, че не всички възможности са изчерпани и че има още доста резерви, които могат да се използуват рационално при решаването на тази задача.

В резултат на комплексното осъществяване на всички мероприятия планът за селскостопанското производство се изпълнява успешно. В полевъдството бяха постигнати незапомнени за нашия окръг високи добиви от пшеница, ечемик, овес, преизпълнява се и планът за зеленчуците. Производствената програма в животновъдството за четирите години на петилетката е изпълнена както за броя на животните, така и за продукцията от тях. Броят на говедата е нараснал с 27 на сто, на кравите — с 15 на сто, на овцете — с 16 на сто. Планът за общата продукция за този период бе изпълнен 107,4 на сто. Постигнати бяха добри резултати и в качествените показатели. Обществената производителност на труда нарасна с 59 на сто, бележи снижение себестойността на продукцията.

Главните наши усилия сега са насочени към осигуряване ускорено, рентабилно, високоефективно развитие на промишлеността и селското стопанство, на цялата икономика като основа за по-нататъшното повишаване на жизненото равнище на народа. За нас на практика това означава най-пълноценно да използваме материално-техническата база и ресурсите по пътя на концентрацията и специализацията на производството, модернизацията, реконструкцията и увеличаване използваемостта на производствените фондове, да постигнем максимална ефективност при използването на материалните и трудовите ресурси, не-

Digitized by Google

прекъснато да усъвършенстваме структурата на производството и номенклатурата на продукцията; бързо да внедряваме научно-техническите постижения; да повишаваме техническото равнище на производството и качеството на продукцията.

Тези задачи могат да се осъществяват само когато се поемат от всички трудещи се, когато станат основно задължение и съдба на целите трудови колективи. В това се заключава и нашата отговорност, нашата най-непосредствена грижа като ръководства — да мобилизираме хората за решаване проблемите на социално-икономическото развитие.

Една от основните насоки на работата на окръжния комитет на Партията и окръжното ръководство на БЗНС е пренасянето на съвместната дейност в низовите звена — в първичните партийни организации и земеделските дружби. Това е от изключително голямо значение, защото комунистите и сдружените земеделци от материалното производство, от управленческите звена, от културните институти стоят най-близо до широките народни маси, до трудещите се и пряко влияят за тяхното мобилизиране и активно включване в конкретна работа за решаване на проблемите. Така съвместната дейност придобива реален израз, внася конкретен принос в социално-икономическото, политическото и културното развитие на окръга. Чрез първичните партийни организации и земеделските дружби ние извършваме ежедневната политическа, организаторска и идейно-възпитателна работа сред трудещите се за осъществяване на партийната политика и програма.

Успоредно с пренасянето на съвместната дейност в първичните партийни организации и земеделските дружби наша основна грижа е да засилим още повече ролята на личния пример на комунистите и сдружените земеделци. Те като организирани членове на Българската комунистическа партия и на Българския земеделски народен съюз, чиято главна задача на сегашния етап е изграждането на развито социалистическо общество в нашата страна, по силата на партийната дисциплина работят всеотдайно, творчески за изпълнението на шестата петилетка по всички показатели. Но това не е достатъчно, макар че е много важно. От тях ние изискваме да бъдат не само за пример с работата си, но със своето отношение, с действията си да мобилизират, да увличат, да активизират всички трудещи се за повишаване производителността на труда, за изпълнение на социално-икономическите планове.

Организационните форми на включване членовете на двете организации в изпълнението на задачите са разнообразни. Въз основа на съвместните мероприятия на окръжния комитет на Партията и окръжното ръководство на БЗНС те разглеждат конкретните въпроси съобразно местните условия, разгръщат творческата активност и инициативност на своите членове. Все повече практикуват изготвянето на лични планове и поемането на обещания за конкретен принос в борбата за изпълнение и преизпълнение на насрещните планове. Резултатите се обсъждат на съвместни събрания на двете организации. На такива събрания се възлагат и партийните, и съюзните поръчения. Този начин на единодействие все по-широко се използва. Така работят в Ловни дол, Враниловци, Столът и др.

На окръжните ръководства на БКП и БЗНС е пределно ясно, че не може да се решават големи и сложни проблеми без висококвалифицирани, идейно убедени и предани на делото на социализма и комунизма кадри, без хора, които да организират масите и ги поведат на борба за реализиране на партийната политика. Затова нашата съвместна дейност намира израз и в обучението на ръководните кадри. Двете ръководства полагат усилия и грижи за диференцирано и конкретно обучение на държавните, стопанските и административните ръководители — комунисти и сдружени земеделци. Окръжният комитет на Партията предоставя всички налични средства и информация за обучение на разположение на окръжното ръководство на БЗНС. Партийният кабинет също оказва постоянна помощ на съюзните активисти. През учебната 1974 — 1975 година 320 сдружени земеделци активисти се учеха в системата на партийната просвета. През тази година ОК на БКП и ОР на БЗНС заедно с окръжните ръководства на Съюза на научните работници и дружеството за разпространение на научни знания „Георги Кирков" проведоха десетдневка на икономическата мисъл. В нея участвуваха изтъкнати наши учени като академик Евгени Матеев, професорите Ангел Чаушев, Давид Давидов, Христо Калигоров, Райна Полякова и др.

По-съдържателна стана и съвместната работа на първичните партийни организации и земеделските дружби по идеологическите въпроси. Сега тя е насочена към формирането и възпитанието на новия човек — строителя на социализма. Двете братски партии възпитават своите членове в дух на социалистическия патриотизъм и интернационализъм и в гореща любов към великия Съветски съюз, което допринася все повече да укрепва идейно-политическото единство на населението от окръга.

През последните години значително се подобри и нашата съвместна работа в областта на социалното управление. Партийните комитети и организации активно привличат ръководствата на БЗНС във формирането на партийната и държавната политика при решаването на местните проблеми. Все по-често комунисти и сдружени земеделци от окръга обсъждат заедно проблемите, свързани с конкретните условия на социално-икономическото развитие на селищата, комунално-битовото обслужване на населението, благоустрояването, просветата, културата и здравеопазването. В системата на народните съвети и в отечественофронтовските организации комунисти и сдружени земеделци заедно работят. С активното си участие в работата на народните съвети и комисиите към тях в работата

Digitized by Google

на сесните те допринасят за навременното и резултатното решаване на задачите. Те дейно подпомагат и обществения контрол. Освен с участието си в административните и обществените звена на социалното управление комунистите и сдружените земеделци дават добър пример и с непосредствената си работа и масовото си участие в трудовите дни за хигиенизирането и благоустрояването на селищата. По инициатива на много партийни и дружбени ръководства в редица селища се изградиха чешми и пътища в планината и други трайни обекти. В тази област съвместната дейност бележи големи постижения, изявява се на широк фронт и става все по-действена.

Между нашите органи и организации са установени тесни контакти, използват се разнообразни форми на взаимодействие. Утвърди се традицията системно да се провеждат съвместни заседания, съвещания, пленуми, събрания и други мероприятия, на които се обсъждат резултатите от съвместната дейност, разглеждат се възникналите нови проблеми и задачи, координират се усилията за изпълнението им. Все по-често взаимно се информираме по основни моменти от живота и дейността на двете братски партии. Това е от голямо значение за комунистите и сдружените земеделци. Добрата информираност позволява да се осъществява по-тясно единодействие, да се насочват усилията към основните въпроси и задачи на деня. От друга страна укрепва вярата им в необходимостта от сплотеност, от еднопосочност на действията.

Периодически организираме комплексни проверки по изпълнението на Декемврийската програма и по отделни социалноикономически проблеми. На съвместни заседания обсъдихме важни въпроси като приложението на 13-то постановление на Министерския съвет; проблеми на идеологическата работа; изпълнението на Декемврийската програма за повишаване жизненото равнище на народа; повишаване обществената производителност на труда; реконструкцията и модернизацията на производството и пр. На пет съвместни пленума бяха разгледани проблемите на концентрацията и специализацията на селското стопанство и привеждането му на промишлена основа; повишаване ръководната роля на работническата класа в развитото социалистическо общество; изпълнението на насрещните планове и поетите обещания; изпълнение плана за социалноикономическо развитие на окръга; производството на стоки за широко народно потребление и пр.

Характерното е, че съвместната дейност за решаването на тези въпроси протича в делова, творческа обстановка на всички равнища — окръжно, градски, местни.

Всяка година правим проверка на извършената работа по изпълнение на съвместните мероприятия и ги допълваме с новите задачи. През месец юни т. г. бюрото на окръжния комитет на Партията и окръжното ръководство на БЗНС на съвместно заседание обсъдиха досегашната дейност и набелязаха мероприятия за по-нататъшното ѝ подобряване. В тях залегнаха основните моменти на бъдещата ни работа.

В какво главно направление ще насочим нашите сили?

Преди всичко подготвяме първичните партийни организации и земеделските дружби на широка основа да разяснят пред трудещите се Тезисите на Централния комитет на Партията за основните насоки на икономическото развитие на страната през седмата петилетка, които ще бъдат утвърдени от Единадесетия конгрес на БКП. Стремежът е навсякъде да свикаме открити партийни събрания за обсъждане на Тезисите, които да преминат на високо равнище и да се набележат ефикасни мероприятия, свързани със седмата петилетка.

Успоредно с това усилията и на комунисти, и на сдружени земеделци са насочени към изпълнението и преизпълнението на държавните и насрещните планове на трудовите колективи от окръга за 1975 година, за превръщането ѝ в година на най-високи трудови постижения. В тази насока основното е да решим главния въпрос на икономическото развитие — повишаване рентабилността на икономиката. Участието на първичните партийни организации и земеделските дружби, на комунистите и сдружените земеделци в изпълнението на тези задачи под ръководството на окръжния комитет на Партията ще внесе реален принос за плодотворното приключване на шестата петилетка и за достойно посрещане на Единадесетия партиен конгрес.

Digitized by Google

ПО ГЛАВНИТЕ НАПРАВЛЕНИЯ НА ВИСШИТЕ УЧЕБНИ ЗАВЕДЕНИЯ

Измина още една година, богата с инициативи и съдържателна дейност в сферата на висшето образование. Сега пред първичните партийни организации във ВУЗ стои отговорната задача да анализират всестранно и задълбочено досегашната си многостранна дейност, да оценят самокритично извършеното в изпълнение решенията на Десетия конгрес, Националната партийна конференция и пленумите на ЦК на БКП.

През отчетния период у нас станаха важни събития, които оказаха и продължават да дават отражение върху дейността на цялата Партия, в това число и на партийните организации във ВУЗ. Централният комитет на БКП под ръководството на Политбюро начело с др. Тодор Живков прие нов подход в подготовката на Единадесетия партиен конгрес, като последователно разработва стратегическите проблеми на нашето развитие. Приеха се вече „Основни насоки" за развитието на икономиката, на науката и техническия прогрес през седмата петилетка и периода до 1990 година. Сега в периода на подготовката на отчетно-изборните събрания отново и по-дълбоко следва да се вникне в указанията, които се съдържат в речите на др. Т. Живков — на съвещанието с партийния, държавния и стопанския актив (5 май т. г.); на Националното съвещание във Велико Търново за ролята на първичните партийни организации (м. юли т. г.); на пленума на ОК на БКП в Бургас (5 август т. г.). Много важно значение имат и материалите на научно-практическите конференции за по-нататъшното издигане научното равнище на партийно-организационната дейност и по проблемите на идеологическата работа. Всичко това допринася да се укрепва още по-добре комплексният подход в осъществяването на идейно-политическите, научно-изследователските и производствените задачи, а също така е необходима основа за анализ на собствената дейност в отчета на партийните бюра, за по-високи критерии в оценката на фактите и явленията, на достиженията и недостатъците.

Действената и мобилизиращата роля на отчетно-изборните събрания, равнището на решенията за бъдещата дейност зависят много от две важни обстоятелства: да се подготви проблемен и критичен доклад, като се изведат на преден план главните задачи от сегашната и бъдещата дейност на съответната първична партийна организация, и второто — партийните бюра да съумеят да направят задълбочен и конкретен анализ на едногодишната дейност, като на тази основа се обобщи опитът и се покажат по-трайните тенденции в живота на партийните организации и целите колективи.

Основната задача в дейността на ВУЗ през изтеклата година беше — да се издига равнището на организацията, непрекъснато да се подобрява съдържанието на учебно-възпитателния процес, да се постига високо качество на подготвяните специалисти с висше образование. Ето защо тук е нужно да се анализира как партийните бюра и организации са въздействували върху целия комплекс от фактори и условия, които осигуряват високо качество на подготовката! При това не може да не се вземе предвид обстоятелството, че сега в етапа, в който се намираме, не толкова е необходимо да се обясняват фактите или пък да се правят повече констатации, а да се изменя състоянието на нещата, своевременно да се организира конкретна и действена работа! И в тази насока партийните бюра могат да отчетат какво са направили през годината.

Какви са по-важните проблеми, от които зависи равнището на учебно-възпитателния процес?

Тук следва да се направи цялостна оценка за дейността на всеки от преподавателите. При новата организация на учебния процес, когато всеки от тях поема част от функциите по управлението му и става негов организатор, нарастват неимоверно ролята и отговорността им като преподаватели и възпитатели. Сега повече откогато и да било е излишно да се теоретизира колко е важна ролята на пре-

Digitized by Google

подавателя. Всъщност и партийното бюро, и първичната организация, а камо ли пък работата биха спечелили нещо, ако и сега в докладите продължава да намира място такава сценка: „Все още много от преподавателите не се преустройват в съответствие с новите изисквания!?" Очевидно е, че днес повече от всякога конкретният анализ за дейността на партийните групи и на отделния комунист все повече се превръща в неотложна необходимост. И затова е нужно да се направи персонална оценка! Партийните бюра неведнъж са обсъждали състоянието на учебния процес, работата по внедряването на новите учебни планове и програми. Нещо повече, те разполагат с богат фактически материал, с много предложения и съображения. Всичко това сега именно е целесъобразно да се осмисли, да се оцени обективно и се обвърже умело с дейността на отделния преподавател, на всеки комунист.

Голяма е ролята на катедрите в преустройството и по-нататъшното издигане равнището на учебно-възпитателния процес. Ето защо на второ място първичните организации не могат да не отделят особено внимание на работата на всяка една от катедрите. Тук е целесъобразно партийните бюра да изтъкнат положителното в тяхната дейност по организацията и контрола на учебния процес, като насочват вниманието на комунистите към разработката и използването на активните методи на обучение; към организацията и ръководството на извънаудиторната дейност на студентите; към организираната работа в катедрата за повишаване на научно-методическата и педагогическата подготовка на преподавателите; осигуряването на учебници и други помагала и т. н. Последователно да се насърчават онези форми на учебния процес, които индивидуализират подхода на преподавателя, засилват неговите функции на ръководител на познавателната и творческата дейност на студента.

Представлява несъмнен интерес например работата на катедра „Висша математика" при БИСИ. Нейният ръководител, проф. Тотов, подробно разработва в писмен вид лекциите си, които изнася пред един от потоците студенти и ги предоставя на останалите преподаватели, за да се обсъди равнището им в катедрата. По предварително изготвен план се посещават редовно лекциите и упражненията, а след това им се прави разбор пред цялата катедра. Голямо внимание се отделя за организацията на текущия контрол и оценката на получените резултати. Прегледът на катедрите във ВУЗ, който вече се провежда, предоставя на партийните бюра и организации не само конкретен, но и жизнен материал, както за сегашната дейност, така и в перспектива. Много зависи обаче от това, как тези материали ще се използват в процеса на подготовката на отчетно-изборните партийни събрания.

* * *

По-нататъшното издигане равнището на подготовката на специалистите с висше образование предявява много по-големи изисквания към ръководните органи на ВУЗ — академични и факултетни съвети, ректорски и декански ръководства. Съществуващата структура на първичните организации (мнозинството от тях са по факултети) позволява да се направи по-цялостна и задълбочена оценка на дейността на тези органи и комунистите на отговорна работа. Следователно на трето място първичните организации са призвани да анализират конкретно как ръководствата на дело осигуряват условия за повишаване равнището на учебно-възпитателния процес? Тук особено важно е вниманието на партийните органи и организации да се съсредоточи върху такъв животрепещ въпрос, какъвто е стилът и методите на работа на тези ръководства, като например се започне от планирането, организацията, която се създава за изпълнение на задачите, и се стигне до оценката на конкретния резултат.

Един от проблемите в организацията на учебния процес, с който всеки ден и отблизо би следвало да се занимават ръководствата на ВУЗ и факултетите, е въпросът за равнището на преподаването и задълбоченото усвояване на новия материал, предвиден в учебните програми. Определено може да се каже, досега поне, че още не се упражнява системен контрол върху работата на преподавателите в I и II курс, поради което е трудно да се направи реална преценка дали действително се внасят съществени изменения в съдържанието, или някои от преподавателите по същество продължават да четат старите курсови лекции, като поднасят на студентите овехтяла информация!?

Партийните органи и организации са призвани да обърнат по-специално внимание на ефективността в обучението на студентите по някои фундаментални дисциплини, които представляват основата на съвременния научно-технически прогрес, а също така да направят преценка на какво равнище се преподава в новооткритите специалности и дисциплини.

През последните години, откакто е в действие новият Правилник, се предявяват по-високи изисквания към студентите. Наред с това обаче необходимо е да се провеждат и партийно-политически мероприятия в самите преподавателски и студентски колективи, да се установява атмосфера на творчество, на висока взискателност и отговорност за успеха и подготовката на всеки студент. Това предполага да се създават последователно навици и умения у младите специалисти за самостоятелна, творческа дейност. Тази повеля на нашето съвремие се налага от изискванията, които науката, техниката, производството и другите сфери на обществената практика предявяват днес към знанията и качества-

Digitized by Google

та на специалистите, от една страна, и от друга — от по-високото равнище на подготовката, с която влизат студентите във ВУЗ. Естествено е, че формирането на такъв стил на работа у преподавателите зависи както от личностните им качества, така и от самата организация на тяхната дейност в катедрите и в други колективи.

За да се изгради на качествено нова основа равнището на учебно-възпитателния процес във ВУЗ, преди всичко сега е необходим и нов подход към тези актуални проблеми. Но затова не следва да се подхожда глобално към всички дисциплини, специалности и курсове!? В такъв именно смисъл партийните органи и организации имат задължение да обърнат внимание върху някои страни от подготовката на студентите, които са от решаващо значение, за да се формират успешно новите кадри. Макар че веднъж вече стана дума за подготовката на студентите по фундаменталните дисциплини, пак отново е нужно да се напомни, че това предполага специални грижи в самия учебен процес, по-голяма взискателност към методическата разработка, към педагогическото майсторство на преподавателите. Партийните бюра са призвани системно да проследяват какво е самочувствието и какъв е успехът на студентите, как се отнасят преподавателите към усвояването на дисциплините, създава ли се благоприятен микроклимат в учебните групи?!

* * *

Една от важните предпоставки, за да се повишава качеството на подготовката на специалистите с висше образование, както и за най-пълното им реализиране в живота, е обучението на студентите при производствени условия. Време е сега, и то докрай, да се осмисли постановката на др. Т. Живков, че признание и документ за завършено образование младият специалист трябва да получи тогава когато премине проверка в живота. Ясно е колко неотложна става необходимостта партийните органи и организации от всички страни да огледат и критично да оценят работата досега и заедно с това да набележат конкретни мерки, за да се подобрява занапред дейността на катедрите, на ръководните звена, както и за по-близка съвместна дейност с ведомствата, предприятията и другаде, където ще се реализират тези, които завършват ВУЗ. Практическата подготовка се осигурява обаче не само чрез непосредственото участие на студентите в производството, но и чрез редица нови методи на обучение. Това до голяма степен зависи от подготовката на самите преподаватели, от тяхната връзка с практиката и способността им бързо да реагират на новото, като обогатяват и осъвременяват съдържанието на учебния процес.

За резултатите от обучението на студентската младеж се съди не само по равнището на нейната специална подготовка, но и по това, доколко здраво се формира у нея марксистко-ленински мироглед, как се изгражда тя като достойна смяна от висококвалифицирани специалисти, които са верни на Партията и имат готовност активно да работят за претворяването на нейната изпитана политика в живота.

През последните години във ВУЗ се извърши значителна работа за усъвършенстване структурата на идейно-възпитателната дейност, разработиха се единни планове за комунистическо възпитание на студентите и т. н. Сега преподаването на идеологическите дисциплини е много съществен елемент на учебно-възпитателния процес, без който е немислимо цялостното изграждане на специалистите с висше образование. За изпълнението на тази задача не е достатъчно само теоретическа осведоменост, но и да се усъвършенства непрекъснато методиката на преподаването, да се обогатява научно-творческият живот в катедрите, да се осъвременяват съдържанието и формите на работа сред студентите. Такава е приблизително организацията на работата в една от катедрите на СУ „Кл. Охридски". Сериозно внимание там, в катедрата по научен комунизъм, се обръща на квалификацията и на самия процес на изграждане на младите кадри като преподаватели. Към катедрата функционира семинар, чиято основна цел е — да се обменя опит и да се установяват единни критерии за провеждане на учебните занятия. По всяка тема от учебната програма се прави методическа разработка, в която се разкриват: познавателните цели, основните въпроси, както и обемът, а също така се уточняват и методическите форми, в които рамки протича самото занятие. Когато се обсъждат тези разработки, това става не само в теоретически аспект, но се съчетава с посещения на съответните занятия, което дава възможност и на младите, и на по-старшите преподавателски кадри да усъвършенстват непрекъснато майсторството си и да търсят ефективни методи и средства за работа със студентите. За научното развитие и израстване на кадрите в катедрата, за съществуващия благоприятен микроклимат има заслуга и ръководителят на катедрата проф. Стоян Петров.

Подобни примери има и в някои други висши учебни заведения. Все още това обаче не е характерно за дейността на голям брой от катедрите в останалите висши учебни заведения в страната. Ето защо партийните бюра в доклада и комунистите в изказванията си задълбочено следва да анализират каква е резултатността на идеологическата работа включително качеството на преподаването и изучаването на мироглединте дисциплини. Особено е важно в духа на решенията на Февруарския пленум на ЦК на БКП да се създава организация за научна разработка на специфичните проблеми на идеологическия процес във ВУЗ. Да се изследва този специфичен процес като организация, методика и съдържание! В това отноше-

Digitized by Google

ние ВУЗ и партийните органи и организации има откъде да се поучат — това е богатият съветски опит. Разширяването и активизирането на двустранното сътрудничество през последните години в учебната, научната и обществената дейност дава вече добри резултати и предоставя големи възможности за обмяна на положителен опит.

Изключително важно значение за издигане равнището на учебно-възпитателния процес във ВУЗ имат стилът и методите на работа на партийните органи и организации. Дълбоките изменения, които се извършват в сферата на висшето образование, процесите на тяхното усъвършенстване и привеждането им в съответствие с линията на нашата партия за ускорено икономическо развитие и всестранна интеграция със Съветския съюз, не биха протичали успешно без организаторската роля на партийните органи и организации, без всекидневните усилия на хиляди комунисти, които се трудят там неуморно, с ум и всеотдайна обич. Съдбата на всяко голямо дело зависи изключително много от съзнателността на кадрите, от тяхната готовност и умението им да осъществяват на дело партийната линия.

* * *

Един от кардиналните проблеми на партийната работа във ВУЗ е работата с кадрите — техният подбор, подготовка и правилното им използване. Кадрите, които са заети във ВУЗ, са част от основния компонент на научния потенциал на страната, носителят на неговите творчески възможности. Затова др. Тодор Живков на пленума на ОК на БКП в Бургас посочи: „Главното е да се издига качественият състав на кадрите в областта на науката... Решително да се подобри системата за подбор и подготовка на научните кадри." За висшите учебни заведения особено значение има политическата и деловата квалификация на кадрите и особено на по-младите — аспирантите и асистентите. Партийните органи и организации са длъжни правилно да оценят каква е организацията на работата с аспирантите, дейността на научните ръководители, подготовката и защитата на дисертации. Да се грижат непрекъснато за създаване на необходимата политическа обстановка, да укрепват колективите и утвърждават подходящ психологически климат за делова и творческа работа, за разгръщане на научната дискусия. Особено внимание е нужно да отделят партийните органи и организации на проблема за подготовката на преподавателите по новите дисциплини, които са включени в учебните планове.

Голямо значение за засилване авторитета и ролята на първичната партийна организация има партийното събрание. Макар че този въпрос не е нов, в много от вузовските първични организации е принизена ролята на партийното събрание. Пред този важен форум не се поставят на обсъждане и решаване някои съществени проблеми от живота и дейността на партийната организация, за изпълнение на основните задачи, за които тя е призвана безотказно да работи. Заедно с това следва да се обогатява перспективността и проблемността в партийната дейност, да се усъвършенствува стилът, организацията и формите на работа на самите бюра. Да се засилят организаторските и контролните функции на партийните органи. Партийно-политическата работа може да бъде пълноценна, когато умело се упражнява правото на партиен контрол, когато ясно се разграничават функциите на партийните органи и организации от функциите на административните ръководства. Контролната дейност на партийните органи и организации не се изразява само в периодическото осведомяване за работата на административното ръководство, а в приемане на ефикасни мерки за отстраняване на констатирани слабости, в търсене на лична отговорност и нарастваща взискателност. Всичко това, разбира се, трябва да се осъществява чрез умелото използване на средствата за партийно въздействие.

Важни и неотменни са задълженията на обществените организации в преустройството на висшето образование и повишаване качеството на подготовката на младите специалисти. Ето защо сега на отчетно-изборните събрания отново следва да се отдели нужното внимание, за да се разкрие доколко последователно профсъюзите и особено Комсомолът изпълняват своята роля за укрепване на трудовата и учебната дисциплина, за повишаване квалификацията на преподавателите, за сплотяване на комсомолските колективи, за разгръщане на движението за техническо и научно творчество сред студентската младеж. Тук е целесъобразно да се анализира работата на младежкия актив за обогатяване на идейно-творческия живот в комсомолските групи и дружества, за възпитание на бъдещите специалисти в дух на по-голяма деловитост и вътрешна организираност, за крепка дисциплина и изострено чувство за отговорност. Наред с това в техническите вузове би следвало да се направи оценка доколко се насърчава участието на студентите, особено от горните курсове, в комплексните бригади от млади научни кадри, студенти и работници с цел разрешаването на отделни проблеми на модернизацията и реконструкцията на производството.

От това, как ще се извърши цялостна подготовка на отчетното партийно събрание, от равнището на доклада, проекторешенията и разискванията, зависи в голяма степен бъдещата дейност на всяка първична партийна организация във ВУЗ за достойна среща на Единадесетия конгрес на БКП.

к. п. н. Иван МИЛУШЕВ
зам.-зав. отдел „Наука и образование"
на ЦК на БКП

Digitized by Google

КАЧЕСТВОТО НА ОБУЧЕНИЕТО И РЕАЛИЗАЦИЯТА НА УЧАЩИТЕ СЕ

Някои съществени обстоятелства придават изключително важно значение на подготовката и самото провеждане на отчетно-изборните събрания на партийните организации в системата на образователното дело.

Преди всичко главната особеност на тези събрания е, че те започват и ще приключат през последната година от текущата петилетка, в навечерието на Единадесетия конгрес на БКП. Естествено, това предполага да се даде цялостна оценка не само на вътрешнопартийния живот и на дейността на всеки от комунистите, но и да се анализира задълбочено и самокритично онази разностранна работа, която партийните бюра и първичните организации, училищните колективи са извършили в изпълнение на историческите решения на Десетия конгрес.

На второ място отликата на предстоящите отчетни годишни събрания е в това, че се провеждат след Националното съвещание във Велико Търново за ролята на първичните партийни организации. Заключителното изказване на др. Тодор Живков, както и другите материали от съвещанието, имат богато и актуално съдържание от ценни мисли, характеризират се с ясните си принципни постановки и указания, определят важните предстоящи задачи.

Трета особеност, с която се отличава предстоящата подготовка на отчетно-изборната кампания в училищните партийни организации, е тази, че на тяхното развитие и саморазвитие, което се характеризира с непрекъснат стремеж за по-нататъшно издигане на научното равнище на партийно-организационната и идеологическата дейност, дават неизбежен отпечатък процесите на преустройство в образователната система.

За какво по-конкретно тук става дума? На всички дейци в образователната система е добре известно, че по-високите потребности на социално-икономическото развитие на нашата страна налагат неизбежно и качествено нова промяна на целите, мястото, ролята и съдържанието на цялостната дейност на българското училище. Категорично се поставиха изискванията: да се преодолее откъснатостта на всички видове и степени учебни заведения от живота, да поставят те в центъра на своята многостранна педагогическа дейност изграждането на младите труженици на развитото социалистическо общество, които да се отличават преди всичко с висока идейна, комунистическа убеденост, със способността си за високопроизводителен и общественополезен труд! Безспорно е, че през годините на свободното си развитие нашето училище се стремеше да изпълнява своето основно предназначение: да обучава и възпитава подрастващите поколения за нуждите на страната.

Новото, особеното през последните години у нас е потребността да се формира в средните учебни заведения свежо попълнение, преди всичко за нашата славна работническа класа, да се подготвят знаещи и умеещи кадри за главната сфера на обществото — материалното производство. С поредицата от партийни документи и по-специално в някои от речите на др. Тодор Живков нашето училище бе призвано така да преустрои своята работа, че да способствува за пълноценна социализация на младото поколение; за своевременното, съзнателното и активното включване в обществената и трудовата дейност.

В изпълнението на тази главна задача и под непосредственото ръководство на окръжните партийни комитети и на техните първи секретари в цялата страна се разгърна непознато по своя мащаб движение за свързване на училищата със стопанските органи и организации (с предприятията в промишлеността, транспорта и строителството, с аграрно-промишлените комплекси), за да се утвърждава трудовото начало в цялостния учебно-възпитателен процес, за да се осигуряват подходящи условия за производственото обучение и трудовото възпитание на учащите се. Значителните завоевания в свързването на обучението с производителния труд се отразяват благотворно върху целия учебно-възпитателен процес, представляват надеждна основа за осъществяването на нови качествени промени в цялостната дейност и крайните резултати в работата на училището.

Това всъщност е и главният въпрос, на който в отчетния доклад и проекторешението партийното бюро би следвало да даде обективен и конкретен отговор, докъде е достигнал педагогическият колектив в решаването на задачите, които постави др. Тодор Живков в речта си пред Националната среща на средношколците — пъровенци в ученето и труда от 23 май 1974 г. Тук именно е уместно да се прецени доколко всеки от комунистите е допринесъл с дейността си и дава ли личен пример, за да се преодолява откъснатостта на учебно-възпитателния процес от животрептящите проблеми на деня, прилага ли последователно класово-партиен подход към явленията в училище?

Срещат се още не малко учители, включително и някои комунисти, които не вникват или не си поставят за цел да осмислят дълбоко същността на преустройството, което се извършва в областта на трудовото възпитание и професионалното

Digitized by Google

ориентиране на учащите се. Други пък даже и не са докрай убедени в необходимостта да се засилва производственото обучение. Нещо повече, те го разглеждат като странично явление, несвързано органически с цялостния педагогически процес. Безпокойство буди и обстоятелството, че производственото обучение и трудовото възпитание не се основават на прилагането на политехническия принцип в цялостния учебно-възпитателен процес. Ето защо партийните бюра и организации не бива да подминават тези актуални и съществени въпроси, а да им отделят специално внимание, тъй като от тяхното решаване зависи изменението на цялостната атмосфера, вътрешната нагласа и духът във възпитателната работа в учебните заведения.

* * *

Съзнателното и активното участие на учащите се в трудовата дейност, организирането на техния колективен труд за обща полза се оценява днес като здрава основа на комунистическото възпитание. И затова отношението към тези въпроси, личният принос на всеки от комунистите, както и участието на педагогическия колектив е необходимо да получат политическа оценка в доклада на партийното бюро, в изказванията и проекторешенията на отчетно-изборното събрание.

В идейно-политическото и трудовото възпитание на учащите се напоследък все по-активно се включват много фактори: представителите на работническата класа, на селскостопанските труженици, на инженерно-техническите кадри и другите отреди на творческата интелигенция, цялата общественост. Част от учебно-възпитателния процес вече протича в предприятието, на полето или фермата и т. н. при условията на самите трудови колективи. В тази връзка възникват нови, непознати досега проблеми и по съдържанието, и по организацията на цялостния учебно-възпитателен процес. Затова е целесъобразно те да се поставят за обсъждане от годишните отчетни събрания.

Юлският пленум на ЦК на БКП, който неотдавна утвърди „Тезиси на Централния комитет за основните насоки на развитието на науката и техническия прогрес през седмата петилетка и до 1990 година", подчерта необходимостта от осъществяване на прехода към всеобщо средно образование още през следващата петилетка — до 1980 година! Последователното изпълнение на тази комплексна задача ще има не само огромно обществено-политическо, но и решаващо народностопанско значение. Сега на преден план излиза потребността от необходимите изпълнителски и средни ръководни кадри за всички народностопански отрасли и комплекси. Нашата просветна система чрез изградената широка мрежа от професионални и общообразователни училища е в състояние да поеме всички завършващи основното си образование юноши и девойки. Между впрочем над 91,5 на сто от всички осмокласници и сега продължават да учат в средните учебни заведения. Острият проблем е в това, че една, и то внушителна част от тях започват обаче не завършват своевременно, а дори и значителен процент отпадат от училище. Без да се омаловажават някои обективни причини за това нежелателно състояние: незадоволителната материално-техническа и учебна база, недостатъчно подготвени или без необходимото образование учителски кадри и т. н., основните недостатъци имат в повечето случаи чисто субективен характер и опират до качеството на учебно-възпитателния процес, до ролята и отговорността на педагогическите колективи.

Наистина изминалата вече учебна година се характеризира с по-добри резултати в обучението и възпитателната работа. Успехите в тази насока се отблязаха и в началото на м. юли т. г. пред Националното съвещание по подготовката на новата учебна година. Опитът на такива учителски колективи, партийни бюра и организации като тези в СПТУ по строителство в Пазарджик, политехническата гимназия в Пирдоп, професионалното училище по строителна механизация в Плевен, основното училище в с. Обител, Търговищки окръг, и на десетки други колективи показва, че успех в работата има там, където цялостно е организиран целенасочен учебно-възпитателен процес, който тясно се свързва с потребностите на социално-икономическото развитие на страната. В нашата образователна система е натрупан изключително ценен педагогически опит и са създадени истински образци на творчество и умение, които убедително доказват, че въпросите за повишаване ефективността на учебно-възпитателната работа могат успешно да се решават.

Най-важното условие за това е проблемът за непрекъснато издигане качеството на учебния процес да бъде поставен в центъра на вниманието на партийната организация. Ето защо в отчетните доклади на бюрата, в изказванията и проекторешенията следва да се отдели широко място на такива въпроси като преодоляването на формализма в урочната работа, високата отговорност на учителите за резултатите от обучението и възпитанието на поверените им ученици.

Изоставането, което се наблюдава в научно-педагогическата и психологическата подготовка на голяма част от учителите или пък подценяването на въпросите от „технологията", т. е. на подхода, методите, прийомите, формите на учебно-възпитателния процес, са по същество препятствия по пътя на развитието и саморазвитието на просветните кадри. Тези бариери обаче е напълно възможно и би следвало своевременно да се преодоляват. Ето защо тук е назряла нуждата от специално внимание и оценка, тъй като тези въпроси опират до същността на такъв висококвалифициран труд, какъвто е педагогическият, до организацията и ръководството на цялост-

Digitized by Google

ния живот в училище. Сега, разбира се, не става дума да се превръщат отчетно-изборните събрания в производствени съвещания, а да се направи на тях веща оценка на толкова важни и актуални методически въпроси, като се предявят от бюрото конкретни и по-високи изисквания към дейността на училищните ръководства и съюзната организация на учителите.

• • •

В изпълнение на решенията на Февруарския (1974 г.) пленум на ЦК на БКП във всички видове и степени на учебните заведения се разгърна съдържателна идейно-възпитателна дейност. Наблюденията върху поведението и живота на учащите се убедително показват, че преобладаващото множество от тях проявяват висока идейна целеустременост и нравствени добродетели. След завършването на училище те активно се включват в обществения живот и трудовата дейност в едни или други отрасли на народното стопанство. Намалява броят на онези, които или не учат, или дълго време не желаят да се заловят за работа, като продължават безразсъдно да пилеят част от най-добрите години на живота си.

Би било обаче погрешно, да се изпада и в най-малко самодоволство от факта, че огромното множество от завършващите образованието си сполучливо се насочват и намират свое място в труда и обществения живот. Някои от випускниците на средните училища обаче не са придобили в достатъчна степен идейно-политическа зрелост и морално-волева закалка. Нещо повече, потребителско-еснафското отношение към обществото у отделни ученици, проявите на готованство, егоизъм и високомерие, ниското равнище на гражданско съзнание и отговорност, слабото чувство за отговорност към интересите на народа и страната и др. — сто това са низ от прояви, които сочат, че не сме съумели още да изградим докрай всеобхватна и ефективна система на идеологическата дейност в училищата.

На предстоящите отчетни събрания партийните бюра са призвани да дадат пълен отговор доколко са приведени в действие решенията на Февруарския пленум, как се решават редица ключови проблеми на идеологическия фронт и по-конкретно в такъв важен институт, какъвто е училището. Тук е целесъобразно да се постави по-конкретно въпросът, как бюрото, всеки от комунистите и първичната организация като цяло са осъществявали необходимия прелом в идеологическата дейност, т. е. доколко посредством учебно-възпитателния процес са допринасяли да се залага основата на марксистко-ленинския светоглед на младото поколение? В разработката на този проблем много важно е да се подходи комплексно, като се анализира всестранно многообразният живот в училище. Обикновено в отчетните доклади, когато се разглеждат въпросите на идеологическата работа, се осветлява извършеното в политическата просвета (партийната и комсомолската учебна година) — количествените и отчасти качествените показатели на лекционната работа, изброяват се многобройните възпитателни мероприятия, прави се бегъл преглед на участието в обществено-политически акции и прояви. Такъв преглед на социалната активност на отделния комунист е нужен, но явно недостатъчен, тъй като се пренебрегва необходимостта от мотивиране на поведението му така, че да отговаря на духа на ленинските принципи и норми, на добродетелите, характерни за строителя на развитото социалистическо общество.

Формирането на светогледа е непрекъснат процес и резултат от сливането на влиянието и взаимодействието на социалната среда, целенасочената учебно-възпитателна дейност на учителите и личния практически опит, навици, умения и т. н. на самите ученици. Известно е, че комунистическите идеи, убеждения и възгледи, които са „сърцевината" на нашия светоглед, могат да се изграждат само ако усвояването на научните знания се съедини с личния практически опит, с активното участие на учители и ученици в обществено-политическия живот. В тази светлина главното е да се оцени какъв е приносът на партийното бюро, преподаването на учебните предмети да се основава на марксистко-ленинската методология, доколко и как са допринасяли всички и всеки от учителите, за да приеемат учениците, особено от горните класове и курсове, към по-големи обобщения и да достигат от различни страни до материалистическото разбиране същността на явленията? На остра критика трябва да се подложат такива остатъци от негативните явления на миналото като — обективистичността в преподаването, отсъствието на класово-партиен подход в учебната работа на отделни учители. В усилията за изграждане на цялостен педагогичен процес актуален въпрос е постигането на пълно единство между учебната и извънучилищната дейност на учителите и учениците. Не е тайна, че много от учителите и особено измежду младите изпитват трудности или пък подценяват необходимостта от ангажирането им като класни ръководители, а оттук те недостатъчно подпомагат дейността на ученическите колективи. Незадоволителната индивидуална работа на учителите с учащите се и създаването на правилно взаимоотношение между тях беше и сега е още ахилесовата пета в учебно-възпитателната практика. В тази връзка особена острота продължава да има въпросът за организационно-политическото развитие на пионерските и комсомолските колективи.

Теоретически всички просветни кадри признават огромната и с нищо незаменима роля на ученическия колектив за идейното формиране на младата личност. В това отношение има много да се работи още, за да се осъществяват на дело някои изключително важни партийни постановки. За съжаление не са изолирано явление онези

Digitized by Google

партийни бюра и организации, ръководства на учебни заведения, а също така и отделни учители, които продължават още да работят, както е било преди години; те не правят необходимото, за да се изграждат сплотени и единни, силно въздействуващи пионерски и комсомолски колективи. А известно е, че в отсъствието на здраво обществено мнение, на благоприятен социално-психологически микроклимат в отделните групи и колективи се крият причините за проявите на недисциплинираност и понижено чувство за отговорност у някои учители и значителен процент от учениците. Ето защо необходимо е партийните бюра да отделят сериозно внимание, като вникнат дълбоко в тези негативни прояви, и да докладват пред годишните събрания, но не с отчетнически маниер или декларативно, а как са изпълнявали на дело ролята си на политическо ръководство на педагогическите, пионерските и комсомолските колективи. И с това да насочат и засилят действеността на изказванията на комунистите, а след отчетно-изборните събрания, борейки се за изпълнение на приетите в резолюцията решения, да се намесват смело за навременното отстраняване на тези недостатъци, за довеждане докрай на нерешените въпроси, като настъпи трайно подобряване на вътрешнокомсомолския и пионерския живот в училищата.

Сложните проблеми и големите задачи пред народното образование изискват да се издига научното равнище на организационната работа на първичните партийни организации, по-смело и още по-пълно да се прилага правото на контрол. А това право се изразява преди всичко в повишаването на обществената и деловата активност на комунистите, в тяхното умение с личния си пример да увличат всички учители. Ето защо от първостепенно значение е въпросът: в какво конкретно се изразяват усилията на бюрото, за да се издига непрекъснато идейно-политическото и организационното равнище на партийната работа в училище, да се засилва авангардната роля на комунистите?

Комунистическата целеустременост, умението да не губим перспективата в потока от множество факти, явления и събития, смелият критичен и самокритичен дух в оценката на собствената си дейност, пълното единство между думи и дела, непримиримостта към формализма и безотговорността — това са част от онези отличителни черти, които би следвало да станат присъщи на стила в работата на партийните бюра и организации в нашите учебни заведения. Отчетно-изборните събрания са един от жалоните по пътя към издигане на нова висота партийната работа в образователната система.

к. п. н. **Продан СТОЯНОВ**
зам.-зав. отдел „Наука и образование"
на ЦК на БКП

НАУЧНИТЕ РЕЗУЛТАТИ — В ПРОИЗВОДСТВОТО!

Вниманието и усилията на партийните бюра и организации в научните институти и организациите за внедряване сега при подготовката и провеждането на отчетно-изборни събрания, както и в съставянето на плановете за седмата петилетка, не може да не се свържат тясно с изказването на др. Т. Живков на пленума на ОК на БКП в Бургас, състоял се на 5. VIII. 1975 г. Там наред с другите важни постановки и оценки за ролята на науката и техническия прогрес той заяви: „Може без преувеличение да се каже, че от това каква ще бъде по-нататък нашата научно-техническа политика, по какъв път ще се развиват науката и техниката през седмата петилетка и до 1990 година — в най-голяма степен зависи общото развитие на България през този период".

В политическия анализ на отчетния доклад, в оценките и проекторешенията е целесъобразно партийното бюро да спре вниманието си и върху някои по-конкретни въпроси. Кои са те?

Ефективността от дейността на колектива в научната, развойната или внедрителската организация е в тясна връзка с работата на отделни предприятия, стопански организации, които научно се обслужват от тях. Това се отнася особено за тези научноизследователски институти и организации за внедряване на научно-техническия прогрес, които с нормативните документи по 39-то постановление на ЦК на БКП и Министерския съвет се придават на пряко подчинение на промишлените предприятия. Ето защо партийните бюра са призвани не само да разглеждат въобще, но и по-конкретно да вникнат какво е сторено и се прави сега по отношение повишаване ефективността и продължителността на цикъла „изследване—внедряване", да очертаят тенденциите там и да посочат слабостите, както и да съсредоточат вниманието за разкриване на допълнителни резерви за неговото съкращаване.

Опитът на челните колективи в столицата и по-специално: научно-производственото предприятие по металокерамика, където бяха разработени 182 теми вместо предвиде-

Digitized by Google

ните 120, и почти всички проекти са внедрени в производството, а също така и на комплексния научноизследователски институт „Нипроруда", където е постигната висока ефективност на капиталните вложения — над 4 лв. за всеки изразходван лев, убедително показват какво голямо и трайно внимание следва да отделят партийните организации сега, за да се повишава рязко ефективността на научната и развойна дейност. Ето защо и в анализа, и в проектореше нията целесъобразно е партийните бюра да отговорят не само какво и как е сторено досега, но и какви практически мерки се приемат, за да се осъществи предлом в научната и развойна дейност, като се осигури нейната висока ефективност. В утвърдените от Юлския пленум на ЦК на БКП „Тезиси за основните насоки на развитието на науката и техническия прогрес през седмата петилетка и до 1990 година" е записано, че икономическият ефект от научно-приложната, развойната и внедрителската дейност в производството трябва да стигне през петилетката за всеки вложен лев възвръщаемост средно не по-малко от 5 лева!

Има се предвид бързо внедряване на нашите и чуждестранните научно-технически резултати, което предполага нов подход в работата на научните организации, тъй като основен критерий за оценка на тяхната работа ще бъде постигнатата икономическа ефективност в народното стопанство.

От вниманието на партийното бюро при подготовката на отчетния доклад и проектореше нията, както и в изказванията на събранието не бива да убегне такъв важен въпрос като планирането на дейността на съответната научна или внедрителска организация. Тук е мястото да се посочи какво ново е настъпило след излизането на 39-то Постановление на ЦК на БКП и Министерския съвет. Целесъобразно е да се направи задълбочен анализ на тематиката и се преценя доколко са преодолени дребнотемието и самоцелното включване на теми в плана заради интересите на отделни научни работници или група от тях? Правилно ще бъде наред с това да се обсъди и оцени извършената работа по изграждането на единни планове на завод и институт. В тази насока редица научноизследователски институти в столицата и в страната вече постигат добри резултати.

В материалите за отчетно-изборните събрания особено е важно да се отдели място за извършената работа по плана за седмата петилетка и преди всичко за 1976 г. Това се обуславя от изискването, че в плана следва да се залагат само онези проблеми и задачи, които произтичат от нуждите на производството, съответстват на приетите тезиси на ЦК на БКП за основните насоки на развитието на науката и техническия прогрес през седмата петилетка и до 1990 г. и ще осигурят по-нататъшното повишаване на ефективността от научната и развойна дейност, ще доведат до рязко издигане качеството на продукцията, до подобряване структурата на производството и рентабилността на народното стопанство.

Тук в духа на повелята на деня в центъра на вниманието на партийните бюра и организации застават проблемите и тематиката, свързани с модернизацията и реконструкцията на производството, за срочното и качественото изготвяне на проектите, за разработката и внедряването на необходимото нестандартно оборудване.

Предмет на сериозно отношение и загриженост от страна на партийните органи и организации стават в последно време въпросите, които са свързани с разработването на стандартите. Естествено е тези въпроси да намерят подходящо място и в докладите и разисквания на отчетно-изборните събрания, а също така в плановете на научните и внедрителските организации. Защо? Тъй като с предвидените теми ще се осигури изпълнението на постановлението на ЦК на БКП и Министерския съвет за по-нататъшното усъвършенстване системата за управление на качеството на продукцията на основата на стандартизацията от 26 февруари 1975 г. В тази връзка бюрата на партийните органи и организации в научните и развойни организации от отрасъла машиностроене е целесъобразно да направят оценка какви конкретни мерки се предприемат за разработването и внедряването в производството на единната система за технологическата подготовка на производството и ще се спазят ли предвидените срокове в постановлението?

Особено актуално значение има оценката на партийното бюро какво е извършено досега и подобрява ли се вече работата на административното ръководство за по-бързото внедряване на чуждестранния прогресивен опит в производството. В тази връзка полезно е да се направи преглед и даде оценка как се изпълняват указанията за проучването на чуждия опит, без да се побългарява, и доколко е преодолян стремежът за „оригинални" наши разработки?

Целесъобразно е тук бюрото да внесе и преценя докъде е стигнала извършената работа по задълбочаването на интеграцията на ни със Съветския съюз и другите социалистически страни, като ударението се постави върху прилагането на новите форми на съвместна работа, защото тук и там все още се допуска подценяване или изоставане!?

Специално внимание заслужава проблемът за закупуването и внедряването на лицензии, тъй като наред с положителните резултати се проявява още негативно отношение, за което определена вина носят и някои организации за внедряване. Не са единични случаите, когато поради подценяване или недостатъчна координация на плановете на научните и развойните организации не се включват за усвояване редица елементи или възли, което забавя внедряването на крайното изделие. Типичен пример в това отношение са случаите с организацията по внедряването на лицензиите за усвояване на автобусите „Сетра" и дизеловите двигатели „Перкинс". Ето защо

Digitized by Google

задълбочената и критична оценка от страна на бюрото в доклада и изказванията ще допринесат за набелязването на пътища, за да реши този наболял въпрос.

* * *

Създаването на условия за интензификация на научната работа се поставя вече в центъра на вниманието на партийните бюра и първичните организации, на административните ръководства в борбата за рязко повишаване на ефективността от изследователската и развойната дейност. Сега анализът и усилията на комунистите се насочват преди всичко към подобряване на материално-техническата база и повишаване на качествения състав на кадрите.

Ето защо на отчетно-изборните събрания е целесъобразно да се разгледа състоянието на фондовъоръжеността в научните организации, като се приемат конкретни мероприятия за рязко подобряване на това състояние. Ударението тук неизбежно следва да се постави върху внедряването на съвременни методи и технически средства, които позволяват да се повиши производителността на труда и се подобри качеството на работата. Освен това предстои да се отделят големи усилия и грижи, за да се създават експериментални установки и производства, които ще позволят да се разработят ефективни и на съвременно техническо ниво изделия и технологии. В крайна сметка пред партийните и стопанските ръководства се поставя задачата да разработят и приемат специални програми за периода през седмата петилетка.

При анализа на работата за подобряване на качествения състав на кадрите партийните бюра и административно-стопанските ръководства е необходимо да имат предвид по-високите изисквания, които поставя ЦК на нашата партия в това отношение. В редица партийни и правителствени документи на този въпрос се отделя особено внимание. Отчита се, че наред с добрите, способните научни работници има и негодни или случайно попаднали, които не само не работят, както се следва, но влияят отрицателно на трудовия ритъм. Ето защо налага се под ръководството на партийните органи и организации в научните и развойните звена да се направи оценка на всички кадри и се създаде атмосфера на нетърпимост към онези от тях, които са недостатъчно подготвени или неподходящи. Сега на отчетно-изборните събрания предстои да се обсъди цялостно и най-отговорно как се изпълнява поставената от ЦК на БКП задача за атестиране на всички научни кадри в нашата страна. Тук е нужна партийна оценка доколко умело административното ръководство е използвало атестирането като ефикасно средство за повишаване на качествения състав на кадрите, а заедно с това се посочват и допуснатите слабости при провеждането на това отговорно мероприятие?!

Наред с атестирането предстои да се анализира и извършената конкретна работа от партийното бюро и организацията за подобряване на системата за подбора, издигането и подготовката на кадрите, в това число и на способни младежи. Тук е особено актуално и важно да се отчете какви мерки са набелязани и докъде е стигнало създаването на благоприятни условия за повишаване и на езиковата подготовка на сътрудниците и техните икономически знания.

В работата с кадрите партийните бюра и организации в научноизследователските институти и развойните бази предстои да огледат самокритично досегашната си дейност в светлината на указанието на др. Т. Живков, че „човекът, ученият е този, който прави открития, изобретения, този, който твори наука. Той е главният фактор за развитието на науката и техническия прогрес".

* * *

Огромни резерви би следвало да се търсят в подобряването на вътрешната организация и усъвършенстване на ръководството на научноизследователската и развойна дейност. Не са рядко случаите, когато в една и съща такава организация се допуска дублиране на дейности, подценяват се въпросите на унификацията и стандартизацията, не се прилагат широко влажностните характеристики за отделните работни места. Поради неправилно окомплектувани звена много често съотношението между научните кадри и помощния персонал е неблагоприятно, което принуждава отделни висококвалифицирани дейци да се занимават с неефективна работа. Заедно с това партийните бюра би следвало да отговарят прямо и откровено: доколко са допринесли да се разгръщат научните дискусии, борбата на мнения, как комунистите използват мощното партийно оръжие критиката и самокритиката за разкриване недостатъците, за вземане мерки по отстраняването им. Тук не може да не се изтъкне, че принципиалността на комуниста и особено на ръководния деец се проверява по неговото отношение към критиката, по годността му да се пребори със засегнатото му самолюбие, да се издигне по-високо от личното в интерес на подобряването на общото дело.

Все още недостатъчно се проучва и главно незадоволително се внедрява програмно-целевият и комплексен подход. Работата по комплексни програми и изградени динамични звена за тяхното реализиране не вичаги е център на внимание на партийните бюра и организации при използване правото им на контрол. Ето защо този проблем заслужава да се постави и разгледа задълбочено в отчетния доклад на бюрата, както и в разисканията, което ще доведе до набелязване на мерки за рационално използване на кадрите и до рязко съкращаване на цикъла „изследване—внедряване". Тези и други важни съображения налагат въпросите, свързани с по-нататъшното усъвършенстване на организацията на работа и управлението на научната дейност, да се превърнат в постоянна и неотменима

Digitized by Google

задача на партийните бюра и организации в тяхната бъдеща дейност.

Въпросите за моралното и материалното стимулиране придобиват сега важно значение, поради което е правилно да се разгледат подробно и задълбочено в отчетния доклад на партийните бюра. В анализа би следвало да се прецени доколко административно-стопанските ръководства са съумели да използват правилно тези стимули, какво конкретно се прави, за да се мобилизират колективите в борбата за интензификация на научната дейност и за преизпълнение на плана за петилетката. Целесъобразно е да се оцени как всеки от комунистите и партийната организация като цяло са реагирали срещу чисто „потребителски" разбирания на отделни сътрудници. Заедно с това още по-ясно да се подчертае, че материалното стимулиране на отделния сътрудник и на колектива зависи изключително от икономическите резултати, получени от внедряването на разработките в производството. Тук е уместно да се сподели как са използвани утвърдените морални стимули и какви са грижите за издигане престижа на научните дейци, какви нови форми и средства се използват в тази насока?

• • •

Въпросите за техническото и научното творчество на младежта и преди, но днес са особено важни и актуални. Ето защо е уместно да се напомни, че би следвало те да се разгледат в духа на оценките, направени от Политбюро на ЦК на БКП за VII национален преглед на ТНТМ през 1974 г. Правилно е тук да се анализира работата на партийното бюро и административното ръководство за оказване на помощ на ДКМС в масовизирането на движението, за по-тясното му свързване с производството, за преодоляване на елементите на администриране и формализъм. Особено внимание заслужава да се отдели на извършената работа за внедряване на направените разработки и особено на тези, които са отличени със специални награди или носят голям икономически ефект.

С особена загриженост и най-отговорно в отчетния доклад би следвало да се направи партийна оценка на извършената работа с рационализаторите и изобретателите, като резултатите се разгледат в светлината на високите изисквания, които се поставят с редица партийни документи и най-вече с указанията, дадени на Националното съвещание с рационализаторите и изобретателите, проведено през 1975 г.

Особено важна тема в отчетния доклад на бюрото, проекторешенията и в изказванията на годишното събрание е по-нататъшното усъвършенстване на идеологическата работа в духа на решенията на Февруарския пленум и изказването на др. Тодор Живков на пленума на ОК на БКП в Бургас.

Партийните бюра и организации в нарастващия си стремеж да се усъвършенства идеологическата работа в неразкъсваема връзка с политическите, стопанските, научните и социалните проблеми, с нашето цялостно развитие, се насочват към комплексно осъществяване на идейно-възпитателните задачи. Ето защо всяка първична организация и особено партийното бюро са призвани да проследят как се осъществяват приетите мерки, какво по-конкретно се прави, за да се формира у членовете на трудовия колектив марксистко-ленински светоглед и комунистически морал. Тук е уместно да се изтъкне как чрез формите на идеологическата работа са създавани подобри условия за формирането на здрав, творчески психологически климат в колективите, за създаване на любов към постиженията на съветската и наша наука и техника? Какви форми на работа се използвали, за да може проведената работа да достигне до отделния сътрудник.

В периода след Десетия конгрес, Националната партийна конференция и в изпълнение на решенията на последвалите пленуми на ЦК на БКП настъпиха важни положителни изменения и се открояват поярко процесите на вътрешнопартийния живот. Още по-пълно се осъществява принципът на демократическия централизъм, разширява се вътрешнопартийната демокрация, издига се научното равнище на партийно-организационната работа. В резултат на това първичните организации още повече укрепиха своите редове и заякчиха връзките си с масите. И занапред предстои да се полагат грижи, за да се издига значението на званието член на Партията, да се повишава неговият престиж, както и още повече да се развива инициативата на комунистите, да се повишава тяхната активност. Особено внимание се изисква за сплотеността, единството и боеспособността на първичните организации като решаващо условие, за да се засилва партийното влияние и контрола в научноизследователските институти и организации за внедряване. Ето защо оценката на организационната работа е целесъобразно да се извърши от позициите на високите изисквания, поставени от Националното съвещание във Велико Търново за ролята на първичните партийни организации, проведено на 11 юли 1975 г. Особено внимание е необходимо да се отдели на онези проблеми, развити в заключителното изказване на др. Тодор Живков на Националното съвещание.

Наред с разгледаните общи и конкретни задачи има и някои други, които са специфични за отделни научни и внедрителски организации; те също е целесъобразно да се поставят и разгледат с необходимото внимание.

Под ръководството на партийните органи и организации подготовката и самото протичане на отчетно-изборните събрания предстои да се превърне в период за пълна мобилизация на колективите от научните и внедрителските организации за достойна среща на Единадесетия партиен конгрес.

ст. н. с. инж. Васил ХУБЧЕВ

зам.-зав. отдел „Промишленост и транспорт" на ЦК на БКП

Digitized by Google

ПАРТИЙНАТА ОРГАНИЗАЦИЯ И СТОПАНСКИТЕ ЗАДАЧИ

В нашата страна има немалко предприятия, където стопанският, трудовият и общественият живот се градят в съответствие с високите изисквания, които развитието на икономиката предявява към управлението на производството и възпитанието на колективите. Техният богат опит е пример за усъвършенстване на партийно-политическата и организационната дейност в устременото търсене на онези рационални пътища, по които трябва да се достигне до най-висока ефективност на производството. Сред тези предприятия с право се нарежда и вълнено-текстилният комбинат „Георги Димитров" в Сливен.

През последната, решаващата година на петилетката партийната организация и целият колектив с увереност насочиха своите сили за достойна среща на XI конгрес на Партията. За седемте месеца от тази година планът за общата промишлена продукция е изпълнен 102,09 процента, а в сравнение със същия период на миналата година е постигнат ръст 113,87 на сто. Производителността на труда е нараснала с 9,63 процента спрямо 1974 година.

По какви пътища партийната организация и стопанското ръководство водят колектива на комбината към непрестанен растеж?

Какво ново се е появило в живота на комунистите, в дейността на цеховите партийни организации, на целия трудов колектив?

Към тези въпроси беше привлечено нашето внимание.

ПОДХОДЪТ КЪМ ПРОБЛЕМИТЕ

Широкият кръг икономически, социални и управленчески проблеми изискват **по-всеобхватен и интензивен подход, нарастващо въздействие на първичните организации върху стопанската дейност, върху живота на трудовия колектив**. По-конкретно и комплексно да се вниква в производствените задачи. Да се осигури тяхното ефективно решаване в съответствие с динамичното внедряване на научно-техническия прогрес.

Това е главното, характерното и в подхода на партийната организация в комбината „Г. Димитров". То се изразява преди всичко в умението правилно и **своевременно да се определят възловите въпроси** в стопанската дейност, към които трябва да се насочи партийното ръководство. В стремежа си да достигнат по-голяма резултатност в работата заводският партиен комитет и партийните организации са възприели метода за перспективното планиране. Това им дава възможност да съсредоточат вниманието си към основните проблеми на производството и възпитанието на колектива, да решават въпросите комплексно, в тяхната взаимна връзка, на научна основа. Такъв подход към задачите повишава ролята на партийния комитет, на бюрата и на организациите като органи на политическо ръководство.

Своята първостепенна задача за периода 1974—1975 г. комунистите от завода виждат в пълната мобилизация на трудовия колектив за преизпълнение плана за VI петилетка на базата на по-нататъшната интензификация на производството. Затова в перспективния план на заводския партиен комитет е отделено значително място на партийно-организационната и политическата работа, на контрола над дейността на стопанското ръководство по такива решаващи въпроси като

Digitized by Google

— Осъществяване на програмата за реконструкцията и модернизацията на производството и въвеждане в експлоатация на новите мощности.

— Най-ефективно използване на суровините, горивата и енергията, въвеждане на нови прогресивни технологии и подобряване качеството на продукцията.

— Усъвършенстуване на научната организация на производството, труда и управлението.

Със същата конкретност се отличават и плановете на първичните партийни организации. В цех камгарна предачница например вниманието на комунистите е насочено към стремежа за висока ефективност на производството. На строг анализ и отчетност са поставени въпросите за стопанската сметка, за широко прилагане на новите почини, за работата на майсторите и квалификацията на работниците. В трети тъкачен цех основна грижа на партийната организация е срочното изпълнение на графика за реконструкцията и въвеждането на новите съветски станове без прекъсване на производствената дейност. И в цех апретурен усъвършенстуването на техниката и организацията на производството заемат основно място, защото тук на комунистите лежи голямата отговорност със собствени сили да извършат тази сложна и непозната досега дейност.

Всичко това прави плановете на заводския комитет и на партийните организации по-целенасочени, подчинени на една обща за цялото производство линия. И съответственно всеки план има нещо специфично. Проблемите се разглеждат с оглед на конкретните условия.

В раздела за партийното ръководство на икономиката на плановете партийната и служебната работа се разглеждат от позициите на ускореното развитие. Затова те носят отпечатъка на онези сложни, комплексни задачи, които Десетият конгрес на Партията постави пред нашата икономика. В тясна връзка с проблемите за усъвършенстуване на производството са намерили място и редица социално-психически въпроси. С въвеждането на поточните линии в цех апретурен например партийната организация се насочва и към преодоляването на страха у работниците от по-големия брой машини, които трябва да управляват, и наред с това към създаването на нови производствени навици при преминяването на автоматични линии.

Практика в комбината е разделът в плана за партийното ръководство на икономиката да се изготвя с най-активното съдействие на директора, началниците на цехове, майсторите, икономистите. С тях се провеждат предварителни разговори, уточнява се кои са най-главните производствени и икономически задачи за дадения период, към които трябва да се насочат съвместните усилия на стопанската и партийната дейност. По такъв начин се постига пълна съгласуваност и единодействие, изграждат се отношения на доверие, засилва се чувството за партийна отговорност, на стопани на предприятието. Разбира се, това съвсем не означава, че партийните организации се занимават с онези въпроси, които са удобни за началниците, а изпускат острите конфликтни положения, изискващи строг партиен контрол, лична отговорност на стопанските дейци и помощ на партийната организация. Във всички планове на заводския партиен комитет и на партийните организации са включени редица важни проблеми, по които директорът и останалите ръководители на комбината се отчитат пред партийните ръководства и организации. През първото шестмесечие на тази година заводският партиен комитет е разгледал дейността на стопанското ръководство по 8 основни въпроси. Партийната организация в цех камгарна предачница за същия период е провела 6 събрания. На четири от тях са обсъдени отчети на цеховото ръководство за работата им по икономия на мате-

Digitized by Google

риали, суровини и енергия; как се изпълняват нормите и състоянието голяма част от морално остарелите с високопроизводителни станове. предпредене за поддържане на машините и ритмичното изпълнение на плана; за квалификацията на работниците и школите за челен опит; за битовите условия в цеха.

Положителен е стремежът на партийните бюра и организации да се избягва констативният характер при отчитане на стопанските ръководители. Затова в самото формиране на въпросите главното внимание се насочва към ролята на комунистите в осъществяване на производствените им ръководни функции.

Успехът на партийното ръководство на икономиката, разбира се, не е само в умението да се набележат проблемите, които трябва да решава партийната организация. Далеч не по-малко е значението на **подхода при разглеждане на задачите, дълбочината и съдържанието на анализа, характера на взетите решения.** Същността и смисълът на партийния подход, както е известно, се състоят в това, да се разглежда всеки въпрос от позицията на генералната линия на Партията и конкретните задачи на нейната икономическа и социална политика.

ГЛАВНОТО НАПРАВЛЕНИЕ

Старите сливенски текстилци помнят примитивните станове, помнят колко усилия, колко неимоверен труд им костваше да изтъкат няколко десетки метра плат. В широките и светли цехове те застанаха зад нови, няколко пъти по-производителни машини и познаха силата на по-съвършената техника, която облекчи физическото напрежение, създаде условия за многомашинно обслужване, повиши изискванията за знания и култура в работата. Много трудности трябваше да преодолеят стопанското ръководство, партийната организация и колективът. Имаше неуспехи, огорчения. Но упорството на работниците, умението на ръководството победиха. Новите преобразования поставиха комбината на едно от челните места в редиците на предприятията с висока култура на труда. Може ли обаче да се спре дотук? Може ли да се успокояват комунистите само като сравняват с миналото, когато пред тях далече напред върви световното равнище на текстилното производство? Когато постиженията на научно-техническия прогрес изменят буквално с всеки изминат ден нормативите за висока производителност на труда и ефективност на производството?

На динамиката на времето трябва да се отговори с динамика. От това се ръководят в мисленето и действията си георгидимитровци. Те от собственият си опит са се убедили, че само в крак с научно-техническия прогрес може да се осигури непрестанен растеж на обема на продукцията, да се направи трудът привлекателен, да се повиши неговата производителност. Разбира се, икономически неизгодно е увеличаването на производството да става изключително за сметка на ново строителство и оборудване. Ето защо вниманието на ръководството и на партийната организация е насочено към по-пълното използване на вътрешните резерви. **Главно направление в тяхната борба за висока ефективност на производството е стремежът увеличението на продукцията да бъде преди всичко за сметка на реконструкцията и модернизацията на действуващите мощности.**

Модернизирано е багрилното отделение, като са монтирани два броя високотемпературни апарата за лента. В щрайхгарното производство значителна част от старите дарачни състави и селфактори са подменени със съвременни, комплектовани са с рингови предачни машини. Смесвателните отделения на двата щрайхгарни цеха са реконструи-

Digitized by Google

рани и е въведена нова технология. В тъкачните цехове са подменени голяма част от морално остарелите с високопроизводителни станове. Оборудва се подготвителният отдел с високоскоростни основачни и скробвачни машини. С цел да се увеличи производството на жакардови одеяла и да се задоволи потребителското търсене на пазара е извършена реконструкция на 36 механични стана.

Усилията на специалистите в апретурно производство са насочени към създаване на автоматични и полуавтоматични поточни линии, които довеждат до намаляване на обслужващия персонал, повишаване производителността на труда и спазване на технологичните изисквания при апретирането на тъканите.

Не малко е направено за механизирането на вътрешноцеховия транспорт и облекчаване труда при товаро-разтоварните работи. Въведени са пластмасови и алуминиеви транспалети. Разтоварването на суровините и материалите е палетизирано и се извършва с електрокари.

Едва ли могат да се изброят всички усъвършенствувания на производствените процеси, защото те са не само в големите видими преобразования, но и на всяко работно място, във всяка дейност. Затова по което и време да попаднеш в цеховете на комбината наред с ритмичните удари на тъкачния стан или на предачната машина ще чуеш и ударите на инструментите, които разместват, прибавят нови съоръжения, правят труда по-производителен. От пръв поглед всичко това може да се стори стихийно, но надниквеш ли в дейността на партийното и стопанското ръководство, на партийните организации, непременно ще бъдеш опрозерган.

И разбира се, не без основание възниква въпросът — **как партийните организации в комбината се занимават със сложните проблеми на реконструкцията и модернизацията, как ги решават?**

Когато са разгледали критичния анализ на производствената дейност за миналата година, партийното и стопанското ръководство са дошли до извода, че трябва още повече да се ускорят процесите на реконструкцията и модернизацията, да се разкрият максимално вътрешните резерви за осъществяването им. Но по кой път да се тръгне? Какви допълнителни мероприятия да се провеждат? Изградени били работни групи от специалисти, които задълбочено проучили възможностите за усъвършенствуване на производството. Изработените от тях инженерни проекти били разгледани в партийния комитет, след това на общокомбинатско открито партийно събрание комунистите задълбочено ги обсъдили и утвърдили. Така те вече знаят към какво трябва да насочват своята инициатива, къде да изявяват авангардната си роля. И на събранията в цеховете с чувство за партийна отговорност, на стопани на предприятието увличат целите колективи със своята творческа активност.

За това, че модернизацията е станала грижа на целия колектив, много убедително говорят такива факти. Морално остарелите станове в III тъкачен цех по плана на завода трябва да се подменят с нови автоматични, безсувалкови съветски машини. Тяхната производителност е два пъти по-висока, а тази на работника, понеже ще обслужва 6 вместо 2 стана, се увеличава 10 пъти. Пред комунистите застават два сложни и трудни проблема — реконструкцията да се извърши, без да спре производството, без да се попречи на изпълнението на насрещния план; да се осигури квалификацията и психологическата нагласа на майсторите и производствениците за работа на новите машини. При това втората група станове се монтира със собствени сили на кадрите от цеха, без съдействието на съветските специалисти. Въпрос на чест и достойнство за колектива е да се справи със задачата. Затова партийната ор-

Digitized by Google

ганизация не един път със загриженост обсъжда мерките, поема шефство на най-трудните участъци, организира строг контрол за спазване на графика. И сега, когато партийният секретар Коста Георгиев разказваше за онези напрегнати дни, в очите му се отразяваше всеотдайността и решителността на комунистите, които като на фронт са воювали за всеки час от графика, за безупречното изпълнение на задачата. „А резултатът беше чудесен — каза той, — монтирахме машините два месеца и половина предсрочно. Отново комунистите се заеха с личния си пример, с разясняване на данните от хронологичните изследвания и пак превъзмогнахме трудностите."

Последиците от реконструкцията не са само икономически, а социални и политически. Колективът на цеха сега е още по-сплотен, още по-високо е неговото съзнание и самочувствие. Героят на социалистическия труд Павлина Минчева първа започнала да работи по шчьокинския съветски почин. И докато преди някои са искали да напускат завода, сега при отсъствие на производственик фронтът на обслужване се разширява, останалите поемат неговите задължения. Три бригади, 34 работника, са изпълнили вече плана си за шестата петилетка.

Сами със собствени сили провеждат реконструкцията и производствениците, и майсторите в цех апретура. На много партийни събрания, на сбирки на партийните групи е обсъждано как да се организира производството, как да се подредят машините, за да се получи по-голяма ефективност, да се облекчи трудът на работниците. И партийната организация успява да превърне сложния план за усъвършенстване на старите машини, за програмирането им и за създаване на три поточни линии в дело на целия колектив. Производството не бива да спира, защото цехът е основен. Затова преустройството се извършва частично. Да следят хода на работата, да мобилизират хората става постоянна грижа на партийните групи. Те обсъждат, контролират, предлагат най-рационалното решение на въпросите. „Преди обработката на платовете ставаше на четири отделни операции, продукцията трябваше да се пренася от безразборно пръснатите машини, а сега всичко е включено в една поточна линия и се пренася автоматично" — не без гордост разказа партийният секретар Иван Вълков. При това качеството се е подобрило с около 20 процента, производителността на труда се е увеличила един път и половина, а трудът на работниците се е облекчил многократно. Няма човек в цеха, който да не си изпълнява плана, а 55 души, 20 от които са комунисти, вече работят за седмата петилетка.

Примери на активна и конкретна работа по един от най-важните проблеми на сегашния етап — модернизацията и реконструкцията на производството с максимално използване на вътрешните възможности — могат да се посочат за всяка партийна организация на комбината. Прави се много. Но комунистите съзнават, че това е още началото на един постоянен и непрекъснат процес. Необходими са и по-нататък дълбоко обмислени и научно обосновани действия по реконструкцията и модернизацията на производствените фондове, по съкращаване сроковете за усвояване на новите мощности, по изменение на технологията, по обучение на работниците и майсторите.

ПОЛИТИЧЕСКИ СТОПАНИ

В своята реч пред Националното съвещание във Велико Търново за ролята на партийната организация **др. Тодор Живков** обърна особено внимание върху необходимостта **„партийната организация да се чувствува действително политическо ядро и ако може, така да се каже,**

Digitized by Google

политически стопанин в съответния цех, завод, селскостопанска бригада, агропромишлен комплекс, научен институт, учреждение и пр.“

На съвременния етап на интензивно развитие на нашата икономика, когато на преден план изпъкват сложни и комплексни проблеми, ролята на партийните организации още повече нараства. Те се превръщат в най-действения фактор за усъвършенстуването на производството, за възпитанието на трудовите колективи, за повишаване ефективността на тяхната стопанска и обществено-политическа дейност.

Можем ли да кажем, че 12-те партийни организации на комбината показват зрелост на политически стопани в съответните цехове? В каква степен те влияят на колективите комунистическото отношение към труда да стане норма на поведение на всеки работник?

Разглеждайки макар и само някои страни от дейността на партийните организации, ще се опитаме да посочим положителните явления в техния живот.

Миналата година в завода е внесена нова, модерна техника. Нейното усвояване поставя редица трудности, които пречат да се вземе максимума от машините. Партийният комитет и стопанското ръководство разглеждат съвместно този проблем, търсят партийна отговорност от комунистите, които не са си свършили работата както трябва. Набелязват комплексна програма за успешното решаване на задачата.

Предварително проучване с помощта на съвместни комисии е направено за състоянието на качеството на продукцията. На заседание на комитета наред с отчета на стопанското ръководство е оценена и работата на партийните организации. Това дава възможност да се посочи **конкретната отговорност на всеки от гледна точка на функциите и задълженията му**, да се потърси диалектическата връзка между **политическата и производствената дейност**. От друга страна предпазва от повторение — по един и същ въпрос всяко ръководство да се занимава поотделно.

С особен респект и уважение, с чувство на партийна удовлетвореност разказа директорът на комбината, героят на социалистическия труд Драгия Куртев за политическата дейност на комитета и на партийните организации по изпълнение на производствените и социалните задачи. На тях той разчита в най-трудните моменти, вярва в компетентността и принципността им. Затова за него е стил на работа, който той насажда и у другите ръководители, да се съветва с партийния комитет и с партийните организации както по перспективите, така и по текущите въпроси. С цялата своя дейност, с отношението си директорът се стреми да изгражда **авторитета на партийното ръководство, на партийната организация**. Ето кои примери сподели той. В един от цеховете новият началник не се сработвал с партийния секретар. Не търсел помощта на партийната организация. Разговорите с него не дават резултат. Тогава директорът предложил да се отчетат в партийния комитет за стила и метода си на работа и началникът, и партийният секретар. Подготовката за заседанието траела повече от месец, а през това време и двамата си направили добра самооценка и нещата вече значително се изменили.

И друг случай. Началникът на жакардовия цех, който е безпартиен, идва разтревожен при директора. Не може да се справи с преустройството, защото няма откъде да намери трима зидарски работници. И действително трудно било да се помогне с така дефицитните кадри. Тогава той му подсказва да се посъветва с партийната организация. Комунистите намират решение на въпроса. Трима работници от машините, които умеят зидарския занаят, извършват необходимото преустройство, а останалите поемат тяхната работа. Почувствувал силата и подкрепата на партийната организация, началникът с още по-голяма увереност поема ръководството на цеха.

Digitized by Google

Наред с добрата съгласуваност в дейността на партийните организации и на стопанските ръководства, на принципен и строг контрол е поставено изпълнението на производствените задачи. И както се изрази директорът, „началниците на цехове и майсторите не могат лесно да се откопчат от партийния контрол и взискателност".

Един от факторите, от които зависи авторитетът на партийните организации като стопани на предприятието, е тяхната компетентност, дълбоко познаване на икономическите и производствените въпроси и решаването им от политически позиции. В това отношение особено ценна е практиката на партийните организации да се занимават системно с анализа на икономическата дейност. Периодически един или два пъти в годината на общо събрание на комунистите от комбината се разглежда преценка за изпълнението на насрещния план. А ежемесечно всяка партийна организация обсъжда икономическия анализ на цеха. Всеки понеделник заводските и цеховите партийни и стопански ръководства уточняват резултатите за изминалата и задачите за настъпващата седмица.

Опирайки се на профсъюзните и комсомолските организации, комунистите в комбината се стремят да разгръщат творческата активност на трудовия колектив, като засилват действеността на социалистическото съревнование. Примерната методика, по която се организира то, дава възможност за по-научното му и системно ръководство, за по-голяма всеобхватност. Над 95 на сто от работниците, техниците и инженерите са включени в съревнованието с договори, с лични и колективни обещания, 96 бригади работят по примера на василколаровци, над 800 младежи са последователи на кремиковския призив за достигане резултатите на първенците.

Партийните организации грижливо поддържат всяка полезна инициатива, помагат да се утвърждават прогресивните форми на трудова и обществена активност. Разработена е цялостна програма и методика за изучаване, популяризиране и прилагане на челния опит. Общозаводска работна група се занимава конкретно с тези въпроси. На базата на изпълнението на трудовите норми и качеството са картотекирани около 80 първенци от основните професии в комбината. Извършени са наблюдения и описание на техния опит, като всяка манипулация е разчленена на работни движения и действия. Изготвен е и филм за найрационално приложение на операциите в камгарно предене. Всичко това е онагледено с фотоснимки и се изучава в школите за челен опит.

Девизът „Всеки трудов колектив — с максимален принос за повишаване жизненото равнище на народа" дава нов тласък за по-голяма активност на всеки производственик да се използват резервите и всички възможности за преизпълнение на насрещния план, комплексно да се решават задачите за социално-икономическото развитие на колектива.

Особено значение за разгръщането на съревнованието има прилагането на цеховата стопанска сметка. Тя поставя неговата организация и отчетност на точна икономическа основа. Създава условия за изработване на обективни критерии за сравнимост на резултатите от труда на колектива. Неотменно задължение, стил на работа на стопанските ръководители е станало да отчитат съревнованието, да се опират на действената му сила при решаване на трудните проблеми. За преустройството в чистачния цех са били нужни 18 000 лв. и 15 работника. Началникът на цеха и партийната организация обаче решават да организират така съревнованието, че работата да се извърши с вътрешни сили. „Нужни ми са само 500 лв. за материални награди, грамоти и знамена за морални поощрения, а останалото ние с комунистите ще из-

Digitized by Google

вършим" — заявил той на директора. Безспорно резултатите били много добри. Колективът заживял още по-сплотено, станал истински стопанин на своя цех.

Откъде идва тази дружност, тази висока активност на колектива в комбината? Опитът на цеховите партийни организации показва, че това е резултат на всекидневните им грижи за развитието на нови, комунистически черти и качества у трудещите се, за създаването на условия за всестранен разцвет на личността, възпитаване на хората в дух на висока отговорност. Особено полезни и резултатни са разговорите, проведени в партийните организации на тема „Първичната партийна организация — първообраз на трудовия колектив", „За ефективното използване на производствените мощности", „Какъв е личният ти принос за изпълнението на петилетката" и др. Голяма част от набелязаните мероприятия във връзка с тях успешно се изпълняват. На това се дължи утвърждаването на здрав психологически климат, на такава морална атмосфера, която въздействува за създаването на дух на колективизъм и висока взискателност.

За развиване инициативата на трудещите се, за повишаване на тяхната заинтересованост особено много съдействуват значителните **социални придобивки**. В комбината работят вече ясли за 120 деца, построени са нов модерен стол за над 600 души, кафе—сладкарница, магазин за продукти, фризьорски салон, удобни съблекални, стаи за лична хигиена на жената. Озеленени и благоустроени са дворовете, повишена е културата на работните места, прилагат се ергономичните изисквания за оформлението на цеховете. А колко привлекателни са близките проекти за жилищни блокове, общежития, комплекси — за комунално-битови услуги, за физкултура, за детски ясли и градина.

За научното разработване на проблемите за социалното развитие на колектива в помощ на партийното и стопанското ръководство е създадена **психо-физиологична лаборатория**. Нейните усилия са насочени към проблемите: „Психологическата нагласа и адаптация на младите работници", „Ролята на низовия ръководител" и др.

Спирайки се на някои положителни страни от дейността на партийните организации в комбината, не можем да не отбележим, че там съществуват и слабости, и нерешени въпроси. От икономическия анализ на производствената дейност се вижда, че не навсякъде се използва пълно режимното време на машините, налице е за някои месеци преразход на фонд „Работна заплата". Особено тревожно се поставят въпросите за нарушаване ритмичността на производството, отклоненията от договорирания асортимент и качеството, преразхода на някои материали. Това са факти, които сочат за някои слабости и в партийния контрол, и в политическата работа. Към тях сега е насочено вниманието на партийния комитет и партийните организации, усилията на целия колектив.

Комунистите от текстилния комбинат „Георги Димитров" са свикнали да преодоляват трудностите, да работят вдъхновено и да водят трудовия колектив в челните редици. С такива чувства те пристъпват към подготовката и провеждането на отчетно-изборните събрания. Анализът, който ще направят на тях на партийната работа за успешното изпълнение на производствените задачи, за повишаване ролята на трудовия колектив, ще даде нов тласък на активността им за достойна среща на XI конгрес на Партията.

Щиляна ЧАНКОВА

Digitized by Google

ПАРТИЙНИЯТ КОНТРОЛ В ТЪРГОВИЯТА

Декемврийският пленум на ЦК на БКП от 1972 г. още веднъж изтъкна характера и същността на социалистическата търговия като важно звено на разширеното производство. От функционирането на вътрешната търговия зависят структурата, обемът, темпът на развитие на народното потребление. Не на последно място по значение е влиянието на вътрешната търговия върху последователното прилагане на ленинския принцип за материалната заинтересованост.

ОБСТОЯТЕЛСТВА, КОИТО ОБУСЛАВЯТ СПЕЦИФИКАТА НА КОНТРОЛА В ТЪРГОВИЯТА

Тази специфика може да се разглежда отделно само с оглед на поставените цели и не бива да се откъсва от общото, от същността на партийния контрол върху всички стопански и административни ръководства в другите народностопански отрасли.

От инициативата, умението, творчеството на стопанските ръководства при изпълнение на партийните решения зависят в значителна степен крайните резултати от цялата дейност. И обратно — грешките на тези ръководства обуславят отрицателните резултати, които понася в последна сметка цялото общество. Точно тук се намесва партийният контрол да предпази от грешки и увлечения, навреме да предотврати слабостите и недостатъците, да даде накрая оценка на резултатите, което е изходна база за още по-успешна работа.

Спецификата на партийния контрол в търговията се свързва с тази обща постановка, като разкрива заедно с това богатството от проблеми, характерни за този сложен отрасъл. Следователно тя зависи, **на първо място**, от положението, което заема отрасълът в нашето народно стопанство.

Второ, спецификата на партийния контрол в търговията зависи от общото състояние на отрасъла, от някои нерешени въпроси, свързани с неговото правилно функциониране. Декемврийският пленум дебело подчерта, че търговията и общественото хранене продължават да изостават от общите темпове на социално-икономическото развитие. Бързото модернизиране на вътрешната търговия и общественото хранене е не само икономически, не само търговски, но и дълбоко политически и идеологически въпрос с огромно социално и възпитателно значение. Въз основа на изтъкнатото голямо значение на отрасъла, на предстоящите за решаване задачи пленумът направи извода за задължителното привеждане на вътрешната търговия и общественото хранене в съответствие с политиката на Партията за комплексно задоволяване потребностите на народа.

Трето, партийният контрол в търговията се съобразява със специфичната структура на отрасъла. Той е комплекс от твърде малки звена, в преобладаващата част от които работят само по няколко души. Това затруднява както организаторската работа на партийните и стопанските ръководства, така и цялостната политическа работа с хората. А точно работата с хората, с кадрите е изключително важна за партийния контрол, за неговия обект.

Четвърто, новите условия настойчиво изискват да се подобрят грижите за възпитанието на стопанските кадри, да се повиши научността

Digitized by Google

в тяхната работа като важно средство за решаване на различните сложни проблеми. Партийният контрол е насочен по същество към създаването и утвърждаването на качествата, които трябва да притежават стопанските и държавните ръководители, към преодоляване подценяването на търговската професия чрез развиване на ново съдържание в нея.

Тези четири момента характеризират в най-общи линии основата, която поражда спецификата на партийния контрол в търговията.

Искам да се спра накратко и на правото на контрол по смисъла на чл. 51 от Устава.

Първичните партийни организации могат да изискват всички необходими материали като кадрови дела, доклади, заповеди и др., за да получат пълна информация за цялостната дейност на дадено звено, както и за определени нейни страни. По същество това е реализация на ръководната роля на Партията с цел да се получат точни сведения за обекта на контрол.

Първичните партийни организации, като ползват получената информация, обсъждат и вземат решения съответно върху цялостната дейност на звеното или по отделни нейни страни. Тези решения имат важно, ръководно значение за стопанското ръководство и то трябва да се съобразява с тях. В случай на несъгласие по най-различни причини то може да отнесе въпроса до висшестоящото партийно ръководство.

Първичната партийна организация може да постави на обсъждане и да вземе решение по партийното положение на стопанските ръководители във връзка с изпълнението на стопанските задачи.

Следователно този вид право на контрол произтича от организаторската функция на Партията, той е конкретизация на нейната контролна страна.

Тенденцията, която непременно трябва да подчертаем по-нататък, е свързана с разширяване правото на контрол съгласно член 51, тя се проявява чрез неговото допълване почти на всеки партиен конгрес. Тази тенденция е в унисон с повишаването на ръководната роля на Партията, което означава и повишаване на нейната отговорност. Точно това е дълбокото основание да се увеличат звената с право на контрол по смисъла на член 51 на Устава.

Право на контрол е предоставено и на първичните партийни организации в търговските предприятия.

Това са предприятията, които пряко извършват търговска дейност, пряко организират продажбата на стоките. Първичните партийни организации в Министерството на вътрешната търговия и услугите и другите централни и местни ведомства — Централния кооперативен съюз, стопанските дирекции „Търговия" и окръжните кооперативни съюзи, нямат право на контрол, но, както повелява Уставът на Партията, са длъжни активно да помагат непрекъснато да се подобрява работата на апарата, да възпитават у служителите чувство на висока отговорност пред народа, да укрепват държавната дисциплина, да водят борба против бюрократизма и книжността, да съдействуват за правилния подбор и възпитанието на кадрите и пр.

ДА СЕ УСЪВЪРШЕНСТВУВА ЛЕНИНСКИЯТ СТИЛ НА РАБОТА

Усъвършенстването на ленинския стил в партийната и стопанската работа е основен обект на партиен контрол. Тук е особено важно да подчертаем, че взискателността и деловият контрол са неотделими от ленинския стил на работа. Да се доверява, но наред с това да се проверява, контролира — ето една от най-характерните черти на партийния подход към ръководствата в търговията. Да се проверява лич-

Digitized by Google

ната отговорност за поръчаното дело е характерна особеност, свързана с висшия принцип на партийно ръководство — колективността, — зад която никой не може и не бива да се крие, да избягва отговорността за своите дела, позовавайки се на колективните решения.

Сериозните задачи, които стоят пред отрасъла, изискват дръзновение, бързо и правилно виждане перспективите на всеки отделен въпрос и настойчива работа за неговото окончателно решаване. Това предполага например да не се изчаква винаги проблемите да се решават от висшестоящите инстанции, а със собствени сили да се търсят необходимите резерви, пътища, начини, да не се подценяват изпитаните форми, а да се търси тяхното разнообразяване и усъвършенствуване. В тази област тепърва има да се преодоляват немалко „психически бариери".

Това налага стопанските ръководства на търговските предприятия редовно да разглеждат основните въпроси на отрасъла, при което не шаблонът и традиционализмът, а главното в тяхното поставяне да бъде степента на зрелост и нетърпимостта на отлагането им. С разглеждането на всеки проблем те трябва да демонстрират все по-широк поглед, по-всестранни делови връзки с другите стопански организации и висшестоящите органи, по-задълбочена интеграция на общите усилия за постигането на целите. Тук особено значение придобива по-високото самочувствие у търговските работници и ръководители, съзнанието за значението на отрасъла, в който работят, за издигане на неговия престиж.

Първичните партийни организации следва да развиват стремежа на стопанските ръководства да съкращават времето за постигане на поставените реални цели, придружаван винаги с ясно чувство за перспектива. Винаги отделната задача да се изпълнява в името на общата, която е зададена с главната перспектива. Правилната организация на работа, точното разграничаване на функциите при добра координация, съгласуване на усилията, широката организаторска и възпитателна работа с хората не може да не доведат до желаните изменения, до тази активност, с която се оценява ефектът от цялата партийна работа. В последна сметка динамиката на партийното ръководство трябва да определя динамиката в развитието на всички процеси, извършващи се в отрасъла.

В нашата партия са се установили редица ефективни форми на партиен контрол, чието прилагане, разнообразяване и усъвършенствуване е постоянна грижа на партийните органи и организации и сигурен белег за подобряване на техния стил.

Класическата, основаната от тези форми е изслушването на отчети и доклади от стопанските ръководства на партийни събрания, заседания на бюрата и комитетите.

Пред тях ръководителите следва да правят задълбочен анализ на действителното състояние на повереното им звено, цялостно или на отделни страни, като отчитат както успехите, така и недостатъците. При това да се оценява доколко отделните ръководители, в това число и ръководителите комунисти, се справят с възложената им работа. Те са длъжни да предлагат такива мерки, които да бъдат в съответствие с характера на партийната работа. Изобщо отчетът на стопанския ръководител пред първичната организация и партийния комитет задължително трябва да се отличава например от отчета му пред колектива преди всичко с остротата и дълбочината на поставяните проблеми, с другарска обективна критика и самокритика. Този стил е в съответствие с ролята на партийната организация, на партийния комитет като политически ръководители, призвани да бъдат в авангарда на колективите. А авангардната им роля предполага и по-голяма отговорност.

Digitized by Google

Точно атмосферата на засилена отговорност отличава отчета на ръководителя пред партийните органи и организации.

Отчетът не постига целта си, когато ръководителите излизат пред партийния колектив с най-общи положения, с много цифри, зад които не могат да се видят проблемите, и главно — хората като основни фактори. Нещо повече. Нерядко, вместо да се отчитат пред партийната организация, със своите изводи и тон ръководителите едва ли по същество не ѝ поставят задачи. Затова е нужна солидна предварителна подготовка от страна на партийните ръководства с оглед да се открои политическата същност на контролната дейност.

В търговското предприятие „Нармаг" е създадена благоприятна обстановка да се упражнява ефикасен контрол. В стила на партийния комитет се създава разбиране към контрола на партийните организации, практика е станало да се отчитат системно главният директор, директори и ръководители — всеки за своя ресор.

В отчета на директора по икономическите въпроси например са намерили отражение не само икономическите показатели, но и редица въпроси на партийната работа, свързана с тях. Той е предложил мерки за раздвижване на партийните групи по изпълнението на насрещните планове, а за профгрупите по негово мнение един разговор за постигане прелом в културата на обслужването би повлиял добре на цялостната работа.

Така поставени, въпросите предизвикват мисли, предложения, активни изказвания, помагат да се намерят конкретни мерки, които задължават не само съответните ръководители, които се отчитат, но и цялата партийна организация.

Този подход на партийния комитет е правилен. Отчетът е направен с неговата активна помощ, проблемите са разгледани всестранно, обърнато е внимание не само на отчета на стопанския ръководител, на неговия и на ръководените от него принос, но и на задълженията на цялата партийна организация.

Декемврийският пленум обоснова необходимостта главният показател при планирането и оценяването дейността на търговските организации на едро и дребно да бъде размерът на продажбите по групи стоки, наличието на задължителен асортимент от стоки в складовете на едро и в търговските магазини, културата на обслужването. Явна е насочеността към стоковите фондове, които са и главен обект на контрол поради решаващото им значение за отрасъла.

Първичните партийни организации контролират преди всичко ръководните органи осигуряват ли достатъчно по обем и асортимент стоки. Проблемът „липсващи стоки" се схваща като комплекс от обективни и субективни причини. Към първите спада преди всичко непокриването на плановите количества със съответни договори. Главното обаче са субективните причини, в основата на които стои организацията на стокодоставянето. Често в магазините липсват търсени стоки, защото или въобще не са договорирани, или не са доставени в срок от търговията на едро. Липсата на пълни заявки от магазините усилва този недостатък. Лошата договорна и трудова дисциплина, слабостите в изучаването на потребителското търсене довеждат до нежелателни явления. В гр. Ловеч например е имало случаи в определен момент да липсват 150 вида стоки, в гр. Поморие — 138 вида и пр. Необоснованото неритмично снабдяване със стоки говори за занижената взискателност на стопанските ръководства, която често се предава и на средните ръководни и изпълнителски кадри. Една анкета в Бургаски окръг сочи, че от 12 браншови и районни отговорници на предприятията „Хранителни стоки" и „Облекло и обувки" 8 не знаят размера на плана за стокооборота през тримесечието и неговото изпълнение.

Digitized by Google

Сега с особена сила се поставя въпросът да се изучава потребителското търсене. Декемврийският пленум на ЦК съвсем основателно отбелязва: „Крайно време е изучаването на потребителското търсене да се постави изцяло на научна основа". Следователно засега търговските предприятия, търговията като цяло не са създали най-подходящата форма за изучаване потребностите на хората. На потребителското търсене все още не се гледа като на социален процес, а само като на икономическо явление. Примитивизмът в тази област пречи да се проучват за по-дълъг период перспективите на производството и пазара, модните тенденции, измененията в бита на населението и т. н.

Не случайно тези проблеми са обект на системен контрол от страна на партийния комитет в Централния универсален магазин — София. Съвсем правилно комитетът насочва към такъв контрол и първичните партийни организации.

В началото на тази година партийният комитет е изслушал началниците на отдели, в които са допуснати свърхнормативни стокови запаси. Незадоволителното равнище на докладите накарало комитета да вземе решение тези ръководители да се отчетат в съответните първични организации, да кажат и те думата си, да се даде най-компетентно становище по въпроса. В присъствието на стоковедите там са анализирани детайлно причините за увеличаване на тези запаси, с какви форми и средства може да се излезе от това положение и т. н. Партийният комитет изслушал същите началници на отдели на друго свое заседание. При това са вече налице и се използват резултатите от проверките, които комисиите за народен контрол са направили. Този подход е дал добри резултати не само в областта на икономиката — в същото време той е обогатил стила на партийния комитет в организационно-партийната работа.

Положително е, че партийният комитет се стреми да пренесе своя стил, да работи и да се опира на първичните организации, да изисква от тях да упражняват правото и задължението си на контрол. Например 338-ма организация—мецанин, предвид на своите специфични условия досега често изисква на отчет салонния управител във връзка с цялостната дейност на етажа. В тази организация се разчита на помощта на партийните групи, на отделните комунисти за издигане на общото равнище на работата. От голямо значение тук е и ежедневната тясна връзка между партийния секретар и салонния управител, която позволява определено да се решават редица въпроси в рамките на техните компетенции.

Партийният комитет в ЦУМ използва рационално силите на комисиите за народен контрол. Те работят по план, но извършват и много извънпланови проверки. С резултатите от тях партийният комитет се съобразява, прилагайки различните форми на контрол.

При използването на комисиите за народен контрол се прилагат най-различни инициативи. Две комисии например са се разменили при извършването на своите проверки. Това позволило още по-прецизно да се видят слабостите, да се утвърждава новото. Резултатите от подобни проверки се разглеждат от актива на съответния етаж в присъствието на директора на магазина.

При прилагането на контрола и особено при изслушването на доклади, отчети, информации и пр. от стопанските ръководства и в „Нармаг", и в ЦУМ съществуват и някои проблеми, които ми се иска да посоча.

Например трудно се преодолява нежеланието на стопанските ръководители да подготвят в писмен вид по-важните и съществени отчети. Те докладват по бележки, които понякога (ЦУМ) не се и протоколират. Това създава опасност да се изпусне главното, да се даде неверен тон в една отговорна дейност. Защото често на доклади с изразен произ-

Digitized by Google

водствен характер отговарят и подобни изказвания. А партийният контрол е дейност, чийто политически характер винаги трябва да бъде налице.

Последното се свързва с характера на решенията, които се вземат по повод осъществения контрол.

Те трябва да бъдат адресирани и по отношение на хората, и по отношение на времето. Някои първични партийни организации в разгледаните две предприятия не винаги определят срокове и отговорници и това в значителна степен снижава ефекта от контролната дейност. Правилното разпределение на личната отговорност във времето е особено наложително.

Декемврийският пленум постави задачата да се усъвършенствува материално-техническата база на търговското обслужване. Изграждането и модернизирането ѝ до голяма степен е централизиран въпрос. Но контролната роля на първичните партийни организации, на партийните комитети и тук се проявява в различни насоки.

Налице е ниска ефективност от използването на търговските площи. Тя е в пряка зависимост от наблюдаваната разпокъсана и дублираща се търговска дейност на някои места, от слабостите в организацията и управлението на търговския процес, недостатъчното разпространение на прогресивните форми на обслужване и пр. Например в такъв търговски окръг като Пловдивски готовото облекло се продава в 22 специализирани магазина, 18 специализирани щанда и 30 смесени магазина. За обувките цифрите са съответно 32, 19 и 80, или двете групи стоки се продават в 201 обекта. Пряко следствие от това е бедният асортимент и залежаването на стоките. Десет или дванадесет районни магазина, застъпващи пълния асортимент от тези стоки, могат да съсредоточат цялата търговия с тях и да подобрят обслужването в значителна степен. Партийните организации в търговските предприятия трябва да насочват стопанските ръководства точно към това, за да се използват и най-минималните възможности за използване на наличната база.

Следователно изпъква въпросът за концентрацията, специализацията и модернизацията на търговската база като важен фактор за повишаване икономическата ефективност на търговията, за пестене времето на купувачите. На редица места — Русе, Сливен, Нова Загора, Пловдив, са изработени вече дългосрочни програми за развитието на търговската мрежа. Тези програми безспорно са положително явление, което заслужава подкрепа и особено интензивно развитие в бъдеще. Вземането на тези проблеми под най-строг контрол от партийните организации в търговията напълно се оправдава, защото пропуснатото досега съвсем не е малко. Отчита се, че ако през последните 6—7 години търговските предприятия са реконструирали само по 2—3 обекта годишно, картината сега би била съвършено друга. Затова сега се налагат много повече усилия и действен контрол от страна на първичните организации, които по този проблем си остават длъжници.

Изграждането на съвременна модерна материално-техническа база, концентрацията и реконструкцията на съществуващата е труден и продължителен процес, зависещ преди всичко от общото развитие на цялата икономика на страната. Независимо от това първичните партийни организации следва да насочват стопанските ръководства към решаването на нейните проблеми с ясно чувство за перспектива при подчертан стремеж за съкращаване времето за постигане на набелязаните реални цели. Чрез своя контрол първичните организации могат да воюват твърде ефективно срещу колебанията, нерешителността, мудността и консерватизма, които в разглежданата област не са редки явления. Заедно с това целесъобразно е партийните организации в търговията да проучват и подпомагат преодоляването на пречките, които

Digitized by Google

нормално застават пред стопанските ръководства. В контролната дейност, в оказването на необходимата помощ ролята на всеки отделен комунист също ще се повишава непрекъснато.

Каквато и форма на контрол обаче да се приложи тук, винаги следва да изпъква политическият характер на тази дейност. Това се постига трудно, но е задължително и резултатно.

През миналата година например директорът по организацията и техническия прогрес на „Нармаг" — София се отчел по разширяването, модернизацията и усъвършенстуването на материално-техническата база в предприятието. Правилно — икономическият анализ се свързвал с някои постановки на Декемврийския пленум, но не бил направен опит проблемите да се пречупят през призмата на партийната работа, с дейността на комунистите. Това довело и до вземането на едно сравнително общо решение. Хубаво е, че това навреме е видял партийният комитет, който направил необходимите корекции.

Съществена част на главния показател при планирането и оценяването дейността на търговските организации е културата на обслужването. Следователно тя е важен обект на партиен контрол. Това й положение се определя и от резервите, които крие в себе си. Изчислено е например, че само в обществеността хранене поради бавно обслужване на обяд се губят дневно около 720 х. часа, за месец — 22 млн., а за година — 269 млн. човекочаса. Тази загуба на време е равна на 32 до 33 хиляди души целогодишно заети работници при нормален работен ден осем часа.

Културата на обслужването не се изчерпва само с любезността на търговските работници, а е свързана с цял комплекс от изисквания. Всъщност тя е синтезът на всичко ценно в търговското обслужване и свързан белег, по който се съди за равнището на това обслужване. Тя съдействува за нарастване на стокооборота, а свързана с политическата работа — за значително подобряване връзката на търговските работници с купувачите, чието качество има определен възпитателен ефект. Тази именно връзка е трансмисията, чрез която политиката на Партията ежедневно се среща с интересите на трудещите се.

Въпреки постиганите успехи културата на обслужването се подобрява с нетърпимо бавни темпове.

Въпросът често се спежда до стила и методите на стопанските ръководства, които не вочват достатъчно за изкореняване на отрицателните явления в своите колективи. Много слабости й причините за тях носят предимно субективен характер. Партийният контрол следва да се свърже с оценката за размера на действителните качествени подобрения, настъпили в резултат от дейността на тези ръководства. Важен дял в оценката заема виждането доколко цялостно и точно се изпълняват на първо място партийните, а след това и всички други решения.

Културата на обслужването, разбирана като единство на висококвалифицирани, образовани и обичащи професията си труженици и на правилна организация на търговския процес, трябва да спомага да не се отнема от свободното време на гражданите. Според една анкета, проведена от ОК на БКП в Пловдив, една домакиня губи средно на ден по 49 минути за пазаруване през работните и 42 минути през почивните дни. Едно друго проучване в София показва, че времето за домашен труд на жените достига до средно 207 минути на денонощие. Голяма част от него отива за покупки и приготвяне на храна.

Явно е, че и в областта на културата на обслужването могат да се приложат редица форми на партиен контрол. Например ефикасна форма на контрол е провеждането на разговори, беседи с различните стопански дейци лично от партийния секретар или от членовете на партийните комитети и бюра. Тя крие в себе си различни аспекти от поси-

Digitized by Google

хологически и педагогически характер, с които партийните ръководители следва предварително да бъдат запознати, за да постигат напълно своите замисли.

Партийният комитет на ЦУМ добре разбира и правилно използва тази форма на основата на предварителната жива връзка и информираност по отношение обектите на контрол. Тук ежедневно се провеждат десетки разговори и беседи. Тази форма на контрол се отличава преди всичко със своята целенасоченост. За да се получи добър резултат, трябва предварително да бъде съвършено ясно на субекта на контрол какво трябва да постигне, а контролираният трябва да почувствува, че едно е приятелският разговор и съвършено друго, когато се поставя проблемът за отговорността.

Много резултатна форма на контрол в областта на търговията са комплексните проверки. Създаването на комисии и групи за проверка с ясно определени още в началото цели и задачи, правилното им ръководство в процеса и при завършването на работата осигуряват събирането на онази информация, която полза контролната дейност, без да бъде нейна същност. Участието на повече хора в тази дейност осигурява ленинския принцип за масовост на контрола, което от своя страна обуславя разностранната полза от приложението на тази именно форма.

В най-големите първични партийни организации може да намерят приложение и такива съвременни форми на контрол като анкетите, социологическите проучвания и пр. Но тук е необходима предварителна трезва преценка на бъдещия ефект от използването на такива форми, за да не се плаща данък на неоправданиия стремеж непременно да се направи нещо по-различно, като се жертвува крайната полза или не се вижда ясно тя още в самото начало.

Като имаме предвид разнообразните насоки и различните състояния на обектите на контрол, можем с основание да твърдим, че разнообразяването на формите се налага от самото разнообразие на действителността. Главното тук е висока действеност на избраната форма, недопустимост на какъвто и да било формализъм при нейното прилагане.

Константин ИСКРОВ

Digitized by Google

ПАРТИЙНАТА ДЕЛОВИТОСТ

Бележки на писателя

ВИКТОР ПОЛТАРАЦКИЙ

В град Суздал ми се е случвало да пребивавам неведнъж. В нашите представи той обикновено се свързва с древността. И това е напълно оправдано. Един от най-старите градове в Централна Русия, на времето той е бил столица на Владимиро-Суздалското княжество, в състава на което е влизала и неголямата тогава Москва. Но съдбата се стекла така, че Москва станала център на обширна и могъща държава, а Суздал западнал до положението на затънтен провинциален град. През шейсетте години Съветското правителство взе решение за създаване на туристически център в Суздал. Генералният план за реконструкцията на града предвижда реставрация на паметниците с дрезна архитектура и строителството на нови сгради — хотели, ресторанти, кръчмиги, мотели и всичко, което е необходимо за обслужването на туристите.

И все пак Суздал не е просто град музей Той е бил и си остава център на селскостопански район, върху чиито територия са разположени шест колхоза, шестнайсет държавни стопанства и областна опитна селскостопанска станция. Ако в самия Суздал туристите ги срещат като в съживена старина, то в селата и селищата от Суздалски район през последните години все по-бързо и нагледно животът се обновява изцяло.

Моят бележник се изпълни с много и изчерпателни записки за вдъхновените усилия и делата на суздалските комунисти и сега аз желая да разкажа за тях.

...След осемгодишна флотска служба в Далечния изток мичман Василий Ковальов се завърна в родния Владимирски край. Тук в селцето Собинка — в текстилната фабрика „Комунистически авангард", където майка му работи почти цял живот. Василий постъпи във флота комсомолец, а се върна оттам — комунист.

Когато той отиде в Собинския районен комитет на Партията, за да се зачисли на новото си място, секретарят на комитета, като побеседва с моряка, му предложи:

— Вие сте били секретар на партиен комитет във флота, а ако Ви използваме и тук на партийна работа? Приемате ли като завеждащ отдел „Пропаганда и агитация"?

— Бих ли се справил? — усъмнен отговори Ковальов.

— Ще помогнем! Утре идете в областния комитет на Партията, а аз ще помоля предварително другарите, за да Ви утвърдят за завеждащ пропагандата при нас в района.

Но в обкома решиха въпроса по другояче: изпратиха моряка да завежда отдел „Организационен" на Владимирския селски районен комитет.

Така Василий Михайлович Ковальов стана партиен работник. Тогава той беше на 25 години. След време, когато вече придоби опит, го избраха отначало за втори, а по-късно и за първи секретар на Владимирския райком.

„Бързо започна да расте" — се говореше по негов адрес. И действително така беше. Когато по-голямата част от Владимирски район премина към Суздал и се образува уедреният Суздалски район, за първи секретар на райкома комунистите избраха единодушно Ковальов.

„В какво е тайната на неговата популярност" — си мислех аз тогава. А секретът, както се убедих сам по-късно, се състои в прозаическото на пръв поглед понятие — партийна деловитост.

Статията препечатваме от бр. 18, 1974 г. на сп. „Коммунист".

Digitized by Google

Като се радвах на успехите на младия ръководител, аз в същото време си мислех: „Ще се намерят ли у него сили и ще съумее ли той да изведе с успех такъв сложен район?"

Този район го познавам отдавна. Значителна част от неговата територия се отнася към Ополе — почти гола равнина, между левите притоци на Клязма-Нерль и Колокша. В дълбока древност Ополе е било считано за житницата на Владимиро-Суздалска Русь. Тъмноцветните, черноземновидни почви на тукашните поля позволявали да получават земеделците богати за онова време добиви. Около Владимир и Суздал се развили градинарството и овощарството като важен поминък; тогава се създали и градините с прочутата владимирска вишна. Но с течение на времето земята в Ополе се изтощила и добивите от зърнено-хлебните култури не ставали по-високи, отколкото в другите места на Владимирския край, които са типични за тази нечерноземна зона. По данните на областната статистика в началото на нашия век тук получавали ръж не повече от 40 пуда на десетина, т. е. по сегашни сметки 65 кг от декар. Наистина след войната отделни стопанства постигнаха сравнително големи резултати. През 1947 г. звеното на Прасковя Воронова от колхоза „Знамето на Октомври" получи от своя участък по 330 кг от декар. За това й присвоиха званието „Герой на социалистическия труд". Но нейният участък не беше голям, а средният добив в самия колхоз не беше по-висок от 100 кг на декар.

Ето при такива тежки условия започна работа Василий Михайлович Ковальов като първи секретар на райкома. Това бяха неспокойни дни за него — младия партиен ръководител, както и за целия район. От това, как той ще насочи работата, до голяма степен зависеше развитието на стопанствата и хорските съдби. Но скоро до мене започнаха да достигат добри вести. Разказваха ми, че той не смятал за унизително да се посъветва с бригадира на трактористите, със стария учител или с колхозния овчар по каквато и да е работа, в която сам още недостатъчно добре се е ориентирал.

И сега си спомням дъждовната есен през тежката година, когато Ковальов работеше още във Владимирския селски район. Прибирането на реколтата се проточи. При това в областта се извършваше поредното организационно преустройство, с каквото беше богато началото на шейсетте години. Така че секретарят на райкома имаше предостатъчно много грижи. През тази трудна есен се срещнах с Ковальов, когато пристигнах в с. Боголюбово, което в далечното минало е било резиденция на княз Андрей, син на Юрий Долгоруки. В това село се намираше районният комитет на Партията и другарите на шега наричаха Ковальов Василий Боголюбски. Назоваха го така обаче с чувство на пълно уважение. Василий Михайлович бе се сраснал в работата си с живота в района до такава степен, че това прозвище му допадаше напълно. Външно с фигурата си той наподобяваше ако не орач, то поне войн. Широкоплещест, строен, сдържан и пестелив в движенията и речта си. Неговият кабинет в райкома приличаше на стопанина си — имаше прост и строг вид. Ковальов не обичаше да се заседява в комитета. Но и тогава, когато първият секретар се намираше в кабинета, той „виждаше" целия район: на бюрото му под стъклото непосредствено пред очите му беше разстлана картата на Владимирска област.

Вечер след дневните главоболия и безпокойства ние надълго беседвахме с Василий Михайлович. Поглеждайки своеобразните очертания на външните линии на района, Ковальов замислен ми говореше, сякаш продължаваше отдавна започнатия разговор над тази карта.

— А ето за какво размишлявам: природните условия в стопанствата са различни. Тук са неплодородни почви — докосна той с палеца си стъклото, — а там са само пясъци и нищо друго. Но задачите, които се поставят пред тези или онези кооперативни и държавни стопанства с всяка измината година, са почти едни и същи. Това обаче не е правилно. Трябва решително да се пристъпи към специализация, като се отчитат местните условия. В крайградската зона например по-рентабилно ще бъде млечното и зеленчуковото стопанство. Суздалският и Юрев-Полският район могат да произвеждат зърно, а отвъд Клязменската страна — картофи. Там върху пясъците и торфищата картофът вирее добре и достига висок добив.

Зад прозореца се изливаше проливен дъжд, настойчивите телефонни иззвънявания свързваха секретаря със стопанствата, сътрудници на комитета влизаха от време на време и оставяха справки или отчети за извършената през деня работа... Отиващият си ден с неговите грижи и тревоги задържаше още здраво Ковальов, а той вече мислеше за утрешния.

— Главното сега е да се благоустрои земята, да й се помогне. Нашите земици са поизмършавели и трябва да ги наториме, за да могат да раждат. А с какво да торим? Органичните торове не стигат. Значи нужно е решително да се премине към химизацията. Организирано и в широки мащаби. Без това е трудно да се разчита на високи добиви.

Говореше той някак си суховато и с паузи, пресмятайки в ума си нещо. И аз си помислих: така може да говори агроном или директор на държавно стопанство. А партийният работник е длъжен преди всичко да мисли за човека. И като че ли, подслушвайки моите мисли, Василий Михайлович заговори за хората. Доказваше, че освен химизацията и комплексната механизация на процесите главното внимание трябва да се съсредоточи върху проблемите за възпитанието на тружениците в село, да се развива тяхната социална активност, да се подкрепя всяка полезна инициатива, всекидневно да се проявяват

Digitized by Google

грижи за подобряване на условията им за живот.

Като разсъждаваше така, Василий Михайлович не откъсваше погледа си от картата, която лежеше под стъклото на бюрото му. А на мене ми се струваше, че той виждаше не квадратного парче хартия, а полята, пасищата, фермите и хората, които работят там. И всичко това в такива подробности, в каквито може да го забележи само човек, който е близко до живота и е дълбоко загрижен за проблемите и хорските съдби. Не, това съвсем не беше тесен практицизъм. Тъкмо тогава за пръв път помислих за партийната деловитост, която е присъща на Ковальов. Сред потока от всекидневни работи той не забравяше за главните цели на политиката на Партията — умееше да измерва сегашните дела с оглед на бъдещето; през цялото време преценяваше как може днешното решение да окаже влияние на утрешния ден. Той упорито се самообразоваше, разширяваше и задълбочаваше теоретическите си знания. И още нещо. Ковальов беше оптимист, но не от тези възторжени, които гледат с розови очила. Той виждаше трудностите, които възникват по пътя към бъдещето и трезво ги оценяваше. Беше убеден, че те са преодолими. Тази убеденост идваше от вярата в хората, в техните сили и творчески възможности.

Партийната деловитост. Когато мисля за деловитостта на Ковальов, спомням си горкиевското „Делото на Артамонови". То, това дело, обезцветява и мачка хората, погубва естественото. Партийната практика на суздалските комунисти издига хората, прави ги по-силни, духовно и физически, разкрасява природата, дава й сили.

Във връзка с това поучителна е съдбата на стопанството градина, което още в началото на трийсетте години беше засадено по инициатива на моите приятели — владимирските комсомолци. И тогава получи съответстващото наименование „Седемнайстий МЮД". За съжаление след войната тази градина бе изоставена и запустя. Тя се простираше върху две хиляди декара, но някой от участъците й напомняха за непроходими джунгли. Селскостопанските работници живееха в стари къщурки или бараки. Стопанството не можеше да се измъкне от загубите.

Преломът в живота на това стопанство настъпи, когато назначиха за негов директор Михаил Григориевич Графски. Преди той беше секретар на районния комитет на Партията, а след това — заместник-председател на областния изпълнителен комитет. Но заболя и дълго лежа в болницата. Тогава лекарите настойчиво му предложиха да се пенсионира и Графски се почуди да приеме техния съвет. След известно време обаче пенсионерското всекидневие отегчи стария комунист, привикнал към жива и кипяща дейност. Той започна да моли да бъде изпратен на каквато и да е работа. И партийната организация му предложи да стане директор на стопанството градина. Той се съгласи. Да се подобри обаче състоянието на такова запустарено стопанство беше архитрудно. Но редом с новия директор често можеше да се срещне Ковальов. Съвсем млад изглеждаше той в сравнение с мастития Графски. Пристигаше секретарят на райкома в стопанството градина, просто за да се посъветва по партийната работа с опитния Графски. Но понякога това биваше само повод, за да се отбие и да вникне по-отблизо в трудностите на стопанството. Заедно с директора Ковальов настойчиво изучаваше състоянието на работите в градината, преценяваше обосноваността и перспективността на плановете за развитието на стопанството. А след това съвместно с един или друг от тамошните ръководни дейци успяваше да издействува от областния изпълком средства за строителството на жилища за селскостопанските работници и специалистите, за производствени сгради, за купуването на необходимата техника и съоръжения.

Но да се „измъкнат" пари е половината от работата. Нужно беше да се вдъхновят и окрилят хората с увереност в бъдещето, за да съумеят те за кратко време да преобразят градината. И секретарят на райкома тогава биваше неотлъчно там сред комунистите, изнасяше беседи или доклади пред събранията на работниците. Понякога прекарваше деня или нощуваше в бригадите. Предишният секретар на партийния комитет се оказа лош помощник на Графски. И тогава Ковальов се постара да се вземе решение за освобождаването от длъжността директорка на училището по градинарство и овощарство Нина Василева Панникова. Комунистите в стопанството избраха другарката Панникова за свой секретар на партийния комитет. И работата потръгна. За да се осигури поливането на градината, сондираха няколко участъци и продълбаха артезиански кладенци, прокопаха и завириха малки язовири. Дълго умуваха, но в края на краищата съумяха да устроят кореновото подхранване на ябълковите дръвчета с умно измислени машини. Овощната градина се преобрази. Започнаха да получават пет пъти повече плодове и ягоди. Наред със старата, заложиха основите на нова градина и на разсадник, където всяка година се отглеждат четвърт милион ябълкови и вишневи фиданки за продажба. Стопанството започна да дава милиони печалби. В централното стопанство се строят нови жилищни домове с водопровод и газово отопление. Откриха се стол, детска ясли, ново училище.

Така благодарение на партийната деловитост старият комунист Михаил Григориевич Графски заякна духом и тялом в практическата работа, започна да принася полза на обществото; с живителни сокове се наля комсомолската градина и носи радост на хората.

Като грижлив стопанин районният комитет на Партията пази и събира зрънце по зрънце народните инициативи, старае се да прораснат те, да се разпространят

Digitized by Google

и в другите стопанства. Грижи се да не би да погинат кълновете на новото от каквото и да е хладно равнодушие или небрежност. Ковальов въведе такъв ред, че председателите на кооперативните и директорите на държавните стопанства, секретарите на партийните комитети и на първичните организации да докладват пред бюрото на райкома на Партията за всичко ново, което е оправдало съществуването си в техните стопанства. И ако опитът на челните действително заслужава внимание, бюрото на райкома тутакси приема мерки за неговото разпространение.

В подобни заседания на бюрото на райкома неведнъж мене ми се е отдавала възможността да чуя изказванията на председателя на кооперативното стопанство „М. И. Калинин" в село Порецк Григорий Матвеевич Курилов, когото Ковальов поддържаше винаги. Подкрепяше го за това, че самият Курилов не хвърляше думите си на вятъра, а и не обичаше празнодумците или обещаващите с лека ръка. Той беше непримирим и към онези любители на сладкия живот за сметка на кооперативната каса, а нейното съдържание се стремеше да се умножава с такава предприемчивост, че рублата да дава, изразявайки се по селски, „тройно или четворно".

Въпреки това в началото беше трудно на Курилов, както и на Графски Кооператорите от с. Порецк, което се е разпростряло върху десния бряг на река Нерль, години наред след войната не можаха да подобрят разклатеното си стопанство. Полята не родиха, а броят на животните във фермите намаля. Производството на мляко се съкрати. Даже тревата в пасбищата не растеше както трябва. Това е винаги истина така: едната беда води след себе си другата. Мнозина започнаха да напускат родното си село. В средата на петдесетте години село Порецк се обезлюди напсловина.

Ясно беше, за да се поправят кооперативните работи, необходим бе силен ръководител, който би могъл да поведе след себе си хората, да възвърне вярата им в своите сили. А тогава, като че ли напук, в Порецк един председател сменяваше другия за това, че не беше по силите на средния ръководител да организира и тури в ред толкова разстроено стопанство. Ковальов разбираше, че начело на колхоза трябва да застане местен жител, който добре познава селяните, техните нужди. Той продължително и внимателно наблюдаваше Григорий Матвеевич Курилов, който работеше по това време като магазинер в колхоза. Наистина за него се носеха слухове, че бил грубичък, твърдоглав и свадлив. Но естествено е, когато магазинерът — инвалид фронтовик — Курилов отстояваше интересите на стопанството пред рушветчиите и други користолюбци, да бъде остър, дързък И при все това районният комитет на Партията реши да препоръча на колхозниците да изберат Курилов за председател. Трудолюбивите хора дружно подкрепиха това предложение. И не сгрешиха. Курилов се оказа принципен човек и с партийна закалка. Като се посъветва с райкома, той най-напред определи генералната перспектива в развитието на стопанството — месното и млечното животновъдство. И веднага се погрижи за хората — създаде условия за засилване на материалната заинтересованост на работещите. Животновъдството е отрасъл, който поглъща много труд, но в замяна на това тук съществуват големи възможности за бърза възвръщаемост на вложените средства. Това хората скоро го почувствуваха и повярваха в близкото си бъдеще, което им даде сили да започнат да се трудят за благоустрояването на ливадите и пасищата. За да се укрепи фуражната база, засяха голяма част от полята с продуктивни култури След не много време Ковальов постави пред бюрото на райкома на Партията въпроса за подръжка на инициативата на кооператорите от стопанството „М. И. Калинин", които се съревноваваха за увеличаване на средния млеконадой от фуражна крава. Наскоро тази инициатива бе подхваната от животновъдите в цялата област. И ето че още в края на шейсетте години мнозина от тези, които напуснаха село Порецк през онова трудно време, започнаха да се завръщат и молеха да бъдат приети отново в стопанството. За успехи в развитието на колхозното производство председателят на управителния съвет на стопанството Курилов бе удостоен с високото звание „Герой на социалистическия труд".

Секретарят на Суздалския райком на Партията Ковальов има забележително качество — умението да вникне и забележи човешкия талант, да го насочи вярно и приложи в практическата работа. Но аз отново се връщам към понятието партийна работа, партийна деловитост. Като познава добре диалектиката на човешката душа, Ковальов, без да се вмесва в производствените работи и без да подменя стопанските ръководители, може така да настрои трудовия колектив, че ефектът от това бива понякога по-висок и от някои мероприятия по техническото преустройство.

Той умее не само да подкрепя инициативата, но и да я пробуди у хората. Понякога неговите действия учудват с неочакваността си, а след това се оказва, че в тях е заложен дълбок и здрав смисъл. В района и досега си спомнят как Ковальов събрал комунистите в едно от най-изоставащите държавни стопанства и направил следното предложение:

— Другари, какво ще кажете, ако вашето стопанство стане инициатор в съревнованието за образцово прибиране на реколтата?

Те, разбира се, били озадачени. Раздали се възгласи:

— Защо ние? Нали сме изоставащи.

— А сякаш вие ще бъдете вечно на опашката? Но да обсъдим как да разпределим силите, за да приберем бързо и без загуби това, което е родила земята. Да

Digitized by Google

разработим програма и ще действуваме, та вие сте комунисти, организатори!...

Отдавна не е имало в стопанството такова бурно партийно събрание. Всеки искаше да се изкаже... Вникнаха и разбраха къде са причините за изоставането на стопанството. На немарливите и ленивите им казаха в очите горчивата за тях истина. Набелязаха какво трябва да се направи и кой за какво отговаря. Приеха обещание: прибирането на реколтата да се извърши срочно и образцово. И за учудване на целия район това изоставащо стопанство се оказа сред челните по резултатите си в изпълнение на полските работи. Хората повярваха в себе си, в своите сили!

Партийната деловитост на райкома — умението да се набележат генералните цели, да се мобилизират хората за тяхното постигне, да се подеме опитът на най-добрите — създаде възможност за селскостопанските труженици в Суздалски район да прекрачат предела на многогодишната изостаналост. През последните пет години тук от същите тези участъци земя се получават: три пъти повече хлебно зърно, отколкото преди, месо — четири пъти, мляко — два пъти, зеленчуци и плодове — пет пъти по много...

В края на 1974 г. в печата бе публикуван Указ на Президиума на Върховния съвет на СССР за присвояване на званието „Герой на социалистическия труд" на първенците в селското стопанство в Руската Федерация. Сред тях беше и секретарят на Суздалския районен комитет на КПСС В. М. Ковальов.

През пролетта се подготвях да посетя Суздал. Желаех да посетя познатите места, да се видя с Ковальов. Пристигнах там в края на м. май, но в областния център Владимир узнах, че Василий Михайлович в същото време е на юг — в санаториум, и ще се върне на 15 юни, т. е. в навечерието на деня на изборите за Върховен съвет.

Знаех, че здравето на Ковальов не е юнашко и че му е необходимо да се полекува малко или дори да си отпочине. И все пак отчасти се учудих: пролетта беше много неблагоприятна. Студените продължителни дъждове наложиха отлагането на сроковете за пролетната сеитба, тук-там и есенниците почнаха да загниват така, че трябваше да се вземат оперативни мерки, а първият секретар на райкома бе заминал на курорт... Но председателят на областния изпълнителен комитет, моят стар познат Тихон Степанович Сушков отбеляза по този повод:

— Първо, Суздалски район към средата на май, т. е. по време на отпътуването на Ковальов, бе завършил в основни линии сеитбата. А второ, което е най-главното — истинският ръководител е длъжен да умее да подбере и подготви измежду кадрите такива работници, на които може да разчита, какъвто на себе си, и да бъде уверен, че където и да замине, работата няма да секне заради това. Именно в това е и достойнството на Ковальов, че той умее да работи с хората, да цени и издига истинските дейци. Следователно работите в района ще вървят без спънки.

В неделя — 16 юни — денят на изборите, се срещнах с Ковальов. Ние посетихме централния избирателен участък в районния Дом на културата и гласувахме. След това Ковальов предложи да отидем в своеобразния, бих казал, агитпункт. Той възникнал върху изоставеното място оттатък река Каменка. От разни райони на областта бяха преместили насам и поставили старинна църквичка, построена от здрави дъбови и чамови греди, скрепени с дървени клинове и без даже един пирон, вятърна мелница и три стари селски къщурки с пристройки в дворовете. Близко до тях бяха възпроизведени тесни ивички от селските парчета земя, които се простират редом с постройките. От църквата до мелницата и от нея до къщурките кръстосваха екскурзианти. В един от дворовете влязохме и ние. Там всичко изглеждаше така, сякаш предишните им стопани не са напуснали своя дом или ние като че ли по някакво чудо сме попаднали в деветнайсети век.

В двора под навеса стоеше каруца. Стар дорест кон меланхолично предъвкваше наскоро окосената трева. В преддверието бяха струпани някакви си качета, сита, стомна и глинени гърнета, а на стената висяха два чифта първули. В самата къщурка, едва ли не половина от която се заемаше от руска печка с почернял от сажди външен отвор, зад навито на роло платно — върху дървен тъкачен стан — седеше възрастна селянка, облечена в груботъкана блуза и пола на квадрати. Предният ъгъл бе зает от маса за хранене. Покрай стената имаше ведро. От одъра висяха съдраните поли на селска горна дреха.

Бедността и сиромашията биеха на очи. Едни от посетителите, предимно млади хора, бяха изненадани от видяното, а други пък с насмешка оглеждаха тази къщурка, която някога е била жилището на средния селянин в нечерноземната зона на Русия. Да, това беше действително своеобразен агитпункт, където агитацията нагледно тръгваше от противоположния край.

— Ето така са живеели — замислен каза Ковальов и веднага предложи: — Знаете ли какво, нека утре да идем в Ново село, в центъра на колхоза „XXII конгрес на КПСС". Вие отдавна не сте били там, нали?

На следващата сутрин ние отпътувахме за Ново село. Не бях ходил там цели десет години. А тогава председател на стопанството беше младият и енергичен Василий Иванович Карпов. Той бе член на бюрото на райкома на Партията. Още по онова време колхозът се нареждаше между добрите в района. Карпов имаше най-голям дял в построяването на нова ферма и изграждането на напоителна система за овощните и зеленчуковите градини и за дъждуването на ливадите. Той бе набелязал прокарването на водопровод

Digitized by Google

за селото, но не му се удаде да го завърши, тъй като се разболя и някак си внезапно почина. Колхозниците дълго скърбяха за него и още си го спомнят.

— Кой е сега председател? — запитах аз Ковальов.

— След смъртта на Карпов, ако се издигнеше на такъв пост човек с посредствени способности, би значело да се обрече стопанството на бавно умиране — каза Ковальов. — И ето че райкомът реши да препоръча тук другарят Малцис.

Аз не познавах този човек и Ковальов поясни:

— Малцис е от градските кадри, по́ преди той е работил в областния център като директор на мебелната фабрика, след това го пратиха в село за председател на Улбишевския колхоз. Земята там е много бедна — една част от нея са пясъци, а другата — торфени блата. И ето Малцис, този градски човек, за някакви си две-три години съумя коренно да подобри състоянието на стопанството, да го превърне в печелившо. Тогава ние и решихме да предложим кандидатурата му за председател на колхоза „XXII конгрес на КПСС". Разговаряхме с него и той се съгласи. Свикахме общо събрание и колхозниците избраха Малцис за председател. Той и тук се прояви като стопански деец, икономист с голям размах.

Като се засмя, Ковальов добави:

— Всичко е пуснал в оборот. Всеки декар земя дава на колхозниците от Ново село годишен доход от 50 рубли. Добивите от зърнените култури се повишиха до 306 кг/дка, а на зеленчуци — до 550 кг. Ако още преди пет години стопанството продаваше на държавата 400 т месо годишно, то само за първото полугодие на 1974 г. са предоставени 450 т. Всеки 100 кг свинско месо коства на стопанството примерно 100 рубли, а то получава за тях 200 рубли и плюс 50 на сто добавка за надпланова продажба. Ето сам можете приблизително да пресметнете какъв е чистият доход на стопанството!

— А не намирисва ли от това само дъха на материалната изгода?

Ковальов се усмихна.

— Тоест тесноматериална пресметливост? — запита той и тутакси отговори: — Не! В колхоза има здрава партийна организация и социалистическите принципи на стопанисване там се спазват неотклонно. Вие това от пръв поглед ще го забележите...

На мене често ми се удава да посещавам различни колхозни села. Външният им вид — новото — веднага убедително говори за заможност. Улиците са с настилка или са асфалтирани, а надлъж покрай тях има електрически осветителни тела и редом със стоборите и къщите — тротоари. Домовете изглеждат спретнати и чисти. Една от улиците е грижливо застроена с двуетажни и триетажни жилищни сгради.

— Това е за новодомците. На работа идват тук млади специалисти, следователно за тях трябва да се осигурят жилища, за да се привържат към стопанството — допълни Ковальов. — Тук вече навсякъде с пълни сили се въплъщават в живота решенията на Партията и Правителството за подема на икономиката в нечерноземната зона. И се претворяват те активно, по-специално за това, че у Малцис и другите комунисти в стопанството е много силно развито чувството за новото. И което аз ви разправям, сега Малцис подробно и точно сам ще обясни...

Ние заварихме Малцис в управлението на стопанството. Тромав мъж към петдесетте години, той седеше зад председателското бюро и разговаряше с някого си по телефона, като настойчиво и даже сърдито изискваше да се ускори доставката на газовите тръби и цимента.

— Разбъркваш ли горящите въглища в пещта, а като че ли и прибавяш още, Александър Захарович? — усмихвайки се, го запита Ковальов, когато телефонният разговор привърши и председателят пристъпи към нас, за да се ръкува.

— Разбира се, то се знае! — каза той.

И не толкова на секретаря на райкома, колкото на мене, човек незапознат с техния колхоз, започна да обяснява: — Достройваме животновъдния комплекс за десет хиляди глави. След това — котелното помещение, за да приведем селото на централно парно отопление. Новите къщи продължаваме да ги строим...

— Покажете ни вашия клуб — подсказа Ковальов.

— Ето сега ще отидем в него — кимна в знак на съгласие Малцис.

Излязохме от администрацията и по асфалтирана пътека завихме към страничната улица. Отдясно над къщите се издигаше църквица, блестейки със стените си и пробляскайки с прясната боя на куполите. Аз си спомних, че в миналото тази църквица имаше вид на изпорутена развалина и изненадан от обновяването ѝ, попитах:

— Какво, нима църквата започна да действува?

— Не, тя вече отдавна бездействува, но твърде много биеше на очи нейният грозен вид. Да я съборим би било някак си неудобно, ето защо ние ѝ направихме козметичен ремонт. Нека да стои като експонат на старините — отговори Малцис. — А ето и нашия клуб — добави той.

Поставен върху високо място, обкръжен от люлякови и глогови храсти, клубът изглеждаше внушителен и кокетен. По своята архитектура, вътрешна планировка и изработка той би правил чест на всеки град.

Като научил за пристигането на секретаря на райкома, в клуба дойде и секретарят на партийната организация в колхоза Борис Чухин, сравнително още млад човек — около 35-годишен. По специалност автомеханик, той работи сега като заместник-председател на стопанството по културно-масовата работа. От Ковальов аз вече бях чул, че Чухин, който е организатор

Digitized by Google

масовик, обича тази работа и се ползва с авторитет в колхоза.

— Е, харесва ли ви нашият клуб? — запита Малцис.

— Хубав е! В селата рядко може да се срещне такова нещо.

— То нали и хората в село се изменят — забеляза Чухин. — У нас в колхоза сега работят 850 души. А какви хора са те? Шейсет трактористи, шейсет шофьори, стотина са в строителната бригада и двайсет и седем са различни специалисти с висше и средно образование. А да вземем например животновъдите — доячки в предишния смисъл на думата у нас вече няма, тъй като имаме майстори на механичното доене. Работят те като във фабриката, на смени! И тъй по характера на труда те малко се различават от работниците. Културните нужди и интереси на хората непрекъснато растат, ето защо ние всяка година влагаме от печалбите си почти половин милион рубли в културно-битовото строителство.

Малцис прекъсна Чухин и като обгърна с поглед пустото място, каза:

— А ето тук — посочи той, където сме сега — започваме да строим през 1975 г. търговския център — универсален магазин, комбинат за битово обслужване, кафе-сладкарница. Проектът вече е утвърден от управителния съвет на колхоза Имаме си и хотел, разбира се, не е толкова голям като в града, но без него не може — пристигащите тук станаха много Само тази пролет у нас гостуваха три делегации — кубинска, българска, чешка.

— Суздалското село установява международни връзки — пошегува се Ковальов.

Ние прекарахме почти цял ден в Ново село, като се запознахме с колхозните новости. Посетихме строежа на животновъдни помещения, бяхме и на полето И покрай другите впечатления аз забелязах, че с когото и да се срещнеше Ковальов, всички се ръкуваха с него като близко познат човек Той не само беше в курса на това, което правеха тези хора в колхоза, но и познаваше семейното им положение, техните грижи и интереси. Едного питаше за здравето на майка му, от другиго искаше да узнае какви бележки е получил синът му в училище, а от трети се интересуваше дали се е прихванала ябълката, която бе посадена миналата година в градината около дома му?... По всичко личеше, че тук го считат за свой човек. Като избегнах подходящия момент, аз попитах шофьора, който стоеше до автомобила на секретаря, какво, говори се, че Василий Михайлович често посещавал Ново село? А той отговори:

— Както и навсякъде...

В Суздал се върнахме привечер. Отдясно и отляво на шосето гъсто и мощно изправяха стъблата си есенниците, където се зелената коприна на пролетните посеви.

— През миналата година тук добре са работили. По добиви от зърнените култури районът зае първо място в областта — каза Ковальов. — А сега ние сме приели нови, още по-високи обещания и съдейки по всичко, ще ги изпълним.

Видът на грижливо обработените поля радваше секретаря на райкома. Надлъж покрай самия път като ажурена бродерия в две редици тичаха напетите фиданки от офиката. Ковальов се усмихна.

— Ех, как добре се прихванаха те — поколение младо и весело, като нашите комсомолци. — Помълча малко, позамисли се. След това, като че подпитваше ту мене, ту себе си: — Как ли ще се стече животът на идващото след нас поколение комсомолци? Наистина върху плещите на всяко поколение от хората ляга някаква си главна задача, в изпълнението на която то укрепва, утвърждава себе си. Ето, да кажем, най-старото поколение хора извърши Октомврийската революция. След него иде поколението на първостроителите (от първите петилетки). Подир тях — поколението на героите от Великата отечествена война. На нас, моите връстници, се падна сериозната задача — да преобразуват селскостопанското производство в индустриално, да изменим из основи целия живот на село И гледайте какво става... — продължаваше той, като че размишляваше на глас: — Хората от всички краища на земното кълбо идват в Суздал, за да разгледат древните паметници, а тук наред с тези старини нагледно се открива и набира сили новото, бъдещето, което е плод на труда на съветските хора. Сравнете селската къщурка от своеобразния агитпункт, където бяхме вчера, с това, което видяхме днес в Ново село и което също може да се види в с. Порецк, в с. Борисовск, в „Седемнайстий МЮД": автоматизирани и механизирани животновъдни комплекси, където работят вече не селяни в обикновения смисъл на думата, а работници на новото социалистическо общество. Сравнете и кажете, нима Вие не бяхте в две различни епохи? Едната — самата бедност и потиснатост, а другата — разцвет на личността...

Аз мълчешком слушах Ковальов и мислех за това, че партийната деловитост има още едно качество. Това е чувството за история. То именно придава на делата на комунистите епохален размах. И още твърдо знаех, че в душата на Ковальов — партийния работник от районното звено — гори неугасимият, вечно живият пламък на комунистите от всички тези поколения, за които той току-що говори. Светлината на този пламък озарява пътя към бъдещето и прибавя нови сили у вървящите напред.

Digitized by Google

ЛОГИКАТА НА ПРЕДАТЕЛСТВОТО

Мина времето на „азиатските маски" и йезуитските усмивки. Днес „хитрата сврака с двата крака". Всички, даже и поклонниците на маоизма, вече се убедиха в неговата преданост на антикомунизма.

СПОМЕНИ И РЕАЛНОСТ

Спомнете си с каква революционна разпаленост Мао се обяви за нов месия, дошъл на тоя свят, за да спаси пролетарското дело от социалопортюнизма?!?

Такива са любимите изрази на пропагандисткия щаб на маоистите. Те ги пущат на пазара с повод и без повод. Просто искат да залеят света. И понеже са „изпечени марксисти", надяват се количеството да прерасне в качество.

Но обществото има своя класова борба, която се диктува от нейните жестоки закони „кой кого", „ако не свършиш ти с мен, аз ще свърша с тебе". Какъвто характер и степен да имат революционните компромиси, те не могат да отменят законите на класовата борба. Не могат!

Маоистите се опитаха да ги преустроят, да ги приспособят към своя шовинизъм. Опитаха се и си опариха пръстите. Не, изразът не е точен. По-правилно е да се каже — вълкът показа истинския си лик.

Защото класовата борба предизвика чилийската трагедия. Тя все още е прясна в спомените ни. Не сме я забравили. Няма да я забравим. Настъпи часът всеки да покаже какъв е, колко струва. Какво нещо са спомените? Още тогава писахме, че Мао сведе чело пред чилийските фашисти, доставяше им копринени кърпички, за да бършат опръсканите си от комунистическата кръв лица. Мао един от първите се нареди в групата на ония, които стиснаха ръката на хунтата. Надпреварваше се с американския империализъм...

Да не се ровим повече в спомените, защото още много действия от този род ще извадим.

Но да скрием възмущението си от онова, което днес става в света, не можем. Фактите са ужасни, противни, но те заслужават да бъдат видени и върху тях да се размишлява. Защото това е голям урок на историята. Няма място и време за шикалкавене. Нужно е ясно, определено да вземеш отново позиция — с контрареволюцията или против нея.

Digitized by Google

Какво да правим, като Мао още веднъж избра първия път. Там където има контрареволюция, маоистите крещят, безчинстват, връхлитат с тълпите, които горят клубовете на комунистическите партии, стрелят по комунистите.

Факти? .

Португалия. Героичен народ, героичен подвиг! Дни на изпитания, на жестока класова борба. Смела, предана партия, която с величието на своя подвиг заслужи интернационално признание. Партия, която не сви знамената, а в огъня на битката още по-високо ги развява. Комунистите и честните патриоти бранят честта на нацията в тая малка страна.

Контрареволюцията връхлита дива, необуздана, грозна, цинична. Няма съвест... Маоистите я подкрепиха. Не им стигнаха местните, но докараха маоистки хлапета и от другите европейски страни, за да помагат на фашизма.

Реалност, факти, събития!

Ангола. Националноосвободителното движение победи. Ангола тръгна по демократичен път. Португалската революция подаде братска, другарска ръка.

Ангола! Богата земя, важен път на Африка. Световният империализъм се уплаши. Надигна се и тук контрареволюцията, подкрепена пряко с войници и с оръжие от ония, които убиха Патрис Ломумба — светлия образ на черния континент. От тъмните дебри на най-реакционните режими на света в Южна Африка нахлуха избягалите салазаровски полицаи. Империалистите бързаха. Къде бяха маоистите? В редиците на ония, които убиха Ломумба. Не може да се опровергае, да се отрече, да се отхвърли тоя факт. Няма как. Маоистите стрелят, убиват борците за националноосвободително движение. Тъжно е, но потъжни, по-дипломатически изрази не можем да подберем.

Тимор. Малък остров, световни проблеми. Война между демокрацията и империализма. Маоистите (те тука са търговци, комисионери, бакали) веднага заеха позиция — в полза на империализма.

Прав е един мой приятел, който каза: „Където има контрареволюция, там търси маоизма".

Спомените са реалност...

МИР И СЪН

Трудно е да се намери човек по земното кълбо, който искрено да не се радва на съвещанието в Хелзинки. Мир, спокойствие, градивен труд... Човечеството жадува за тях. Мирната политика на Съветския съюз сътвори голямото дело в Хелзинки. Здравият разум на човечеството го подкрепи. Възможността стана действителност.

Когато европейските народи се зарадваха, когато с увереност погледнаха в мирния живот на техните деца... Мао призова за употреба на сила против Съветския съюз. Няма да описваме маоистките одисеевци, които кръстосваха Европа, за да разединяват, за да противопоставят, за да провалят всяка мирна инициатива. Няма да разказваме за тяхната учтивост и ласкателства. Няма да споменаваме за топлите приеми, които „революционните орли" устройваха на западногерманския, посинелия от антикомунизъм Щраус. Да, западногерманският Щраус, който умира от удоволствие, че прилича на Гьоринг! Понякога историята обича шегите, помага мракобесниците да имат сходна външност, физически да си приличат. Може би това е полезно?!?

Но ще споменем нещо друго...

Китай се безпокои да не би Европа „да заспи" след споразумението

Digitized by Google

на Европейската конференция на високо равнище в Хелзинки, на която китайците гледат като на къс хартия, заяви заместник-председателят на Европейския парламент на ЕИО Корнелиу Беркхоувър. Спирайки се на разговорите с китайските ръководители, Беркхоувър заяви, че те го предупредили за опасността от война, като му заявили, че три четвърти от четиримилионната армия на Съветския съюз са изправени срещу Европа... Китайските ръководители изтъкнали необходимостта Европа да се обедини и да не пренебрегва своята отбрана.

Искреността, макар и от антикомунист, е много ценна.

Освен тая буржоазна откровеност има и още един безспорен факт. Китайските лидери отидоха по-нататък. Започнаха да дават рецепти. Те биха искали посещението на Форд в Европа да допринесе за заздравяването на единството в Западна Европа, за по-тясно сътрудничество между САЩ и техните партньори в НАТО. Това, посочват безцеремонно новите китайски мандарини, било най-доброто средство, за да бъде парирана военната заплаха на Съветския съюз....

И тъй Мао стана проповедник на укрепването на военния блок на капитализма против лагера на социализма, мира и демокрацията, против националноосвободителното движение.

Логиката има свои закони. Щом си съюзник на контрареволюцията, навсякъде където се ражда свобода и национална независимост, не можеш да не се превърнеш и в съюзник и на военния блок на капиталистическите държави, и обратно. Тук думите нямат никакво значение, независимо че те все се стараят да имат революционен блясък. Нямат значение, защото делата имат също свой блясък — антисъветски, антикомунистически, антихуманен. Делата миришат на авантюризъм и барут.

Още повече...

Още повече, че маоистите приличат на разбойник, нагазил в тресавище. Погнат от човечеството, той бавно, но сигурно затъва. Маонзмът реши да даде пример как може по-бързо, по-ускорено да се затъва. Унесени от тоя си стремеж, те изплюха камъчето. Казаха всичко открито. По-рано обичаха да се крият зад завесата на теорията за свръхсилите. Правеха, струваха, но с тяхната сянка плашеха света. Плашеха и се вардеха. Все още имаха следи от свян.

Но дойде моментът, когато Мао сви чадъра. Същността му разтопи привидния срам. Същността му разкъса маската. Не остана и грам от „свенливостта", която поне за миг да притвори очите му. Те гледат студено, жестоко. Устните най-после промълвиха злокобните думи, които са знамето на маоисткия шовинизъм и империализъм. Една студена сълза се отрони и „скръбта" за съдбата за латиноамериканските народи намери най-вярното си измерение... „Съветският съюз е алчен господар, който е по-безжалостен, отколкото другата свръхсила (разбирай САЩ, б. н.) в нарушаването на законните икономически права и интереси на страните от третия свят". Остава само едно — скъсвайте със Съветския съюз, търсете НАТО и Китай. Друг път за вас няма...

Лошо е, когато паметта е къса. Ако не беше тя, щеше да се види, че без Съветския съюз Китай не би излязъл от изостаналостта и разрухата на гражданската война. Съветският съюз безкористно протегна ръка на братския китайски народ и помагаше, помагаше. Тогава Мао не можеше да каже отровните си мисли, защото не знаеше какво би го сполятяло от народния гняв. Но сега, след разправата с комунистите, по време на „културните революции", изградил военно-полицейска машина, той даде воля на своята смелост... В тази вече светлина приказките за „съня" след Хелзинки, рецептите за пътуванията на Форд в Европа получават пълното си тълкувание. Димната

Digitized by Google

завеса за „свръхсилите“ се разпръсна. Останаха антикомунизмът, антисъветизмът... Остава да добавим само още един факт, за да се види правотата на разсъжденията ни. Представител на Тайландското външно министерство е заявил, че Китай не смята за необходимо пълното оттегляне на американските войски от тайландска територия. Тогава къде остават сълзите за свободата и независимостта на Латинска Америка? Или свободата и независимостта се осигуряват от присъствието на американската армия? Попитайте виетнамците, те ще ви кажат какво означава присъствието на американския империализъм. Но таказа е философията на Мао. Колкото за него това да звучи парадоксално, в действителност то лежи в основата на външната политика на маоистите. Така е, когато се объркаш в антикомунизма, в антисъветизма. Без да искаш, си показваш срама. Ирония?!? Не! Линия, напускала класовия подход, отровена от опортюнизма и подсладена с контрареволюция. Линия, която Чжоу Ен-лай ознаменува с думите, които каза на група левичарски лица от Холандия: „Върнете се в родината си и кажете на вашия народ да се въоръжава, въоръжава срещу Съветския съюз“.

Слаби пропагандисти са маоистите. Те претендират, че са марксисти ленинци. Но ако допуснем, макар и за миг, че у тях е останало нещичко от това велико учение, би трябвало да знаят, че лозунгите се издигат, когато за тях има благодатна почва. Ето и кое елементарно качество те са изгубили — хората от Европа, особено сега след Хелзинки, няма да им обърнат внимание. На тях тия лозунги са им омръзнали. Или разчитат на Щраус, на неофашистките банди? Тяхна си работа. Те продадоха най-скъпото — комунистическите идеи, та за един лозунг ли ще страдат?!?...

НО ИМА ЕДИН НАРОД...

Но има един народ, който маоистите не можаха да омаломощят с „културната“ обработка и по време на културните революции. На тоя народ комунистическите идеи са скъпи. Той не иска да понася една диктатура. Маоистката върхушка сега вдига прах до небето и призовава на безжалостна борба против Конфуций и привържениците на Лин Бяо. И връщането към най-отдалечената древност е димна завеса, която прикрива шовинизма и полицейщината. Защото какъв враг сега е Конфуций? Той отдавна е изчезнал и под земята. Врагът за маоистите е трудовият народ и те не избират и в тоя момент начините на разправа с него.

Ето какво съобщават информационните агенции в последно време.

...През последните седмици някои чужди посолства в китайската столица получиха циклостилни позиви, съдържащи критики срещу някои аспекти на сегашната политика на китайските власти...

...Появяват се дазибао, които съдържат обвинения за „брутално преследване на хора“. Едно 22-годишно момиче починало, след като към него били отправени несправедливи обвинения. Една работничка била хвърлена в затвора и жестоко бита, след като се опитала да протестира против решението на предприятието да не ѝ се изплатят болничните.

...Китай е обхванат от фракционни борби и работнически вълнения. Пекин започнал силна кампания срещу тези вълнения. В град Ханчжоу за потушаване на протеста във фабриката са изпратени 10 000 войници. Такива вълнения има в провинциите Гансу, Гуанси, Хунан и Хейлунцзян. За тези събития вече самите китайски управници бяха принудени официално да съобщят. Например в радиопреда-

Digitized by Google

ване от провинция Хунан се съобщавало за вълнения на работниците. В радиопредаване от североизточната провинция Хейлунцзян се признавало, че „фракции до голяма степен причиниха нарушения и попречиха на нашата революция". Понеже Китай се счита за страна на чудатостите, там се появи и „златна маймуна" . . . Така се подписва неизвестен автор, който също в позиви и други писмени материали говори за фракции . . .

Къде е виновен тук Конфуций? Как може така примитивно да се обясняват работите? Но за маоистите, както вече споменахме, всичко е разрешено. Разрешено е да изпращат армия, да смазват съпротивата, да убиват. Техният вътрешен опит напълно съвпада и с „интернационалните" им действия в редовете на контрареволюционните орди. Но едно не им е разрешено — да спрат съпротивата на китайския народ. По-точно китайската работническа класа, трудово селячество и интелегенция няма да разрешат на маоизма да стори това.

Петко РУСЕВ

ВЕСТИ

● Районният комитет на БКП, ръководството и активът на промишлено-аграрния комплекс с център Долна Митрополич, Плевенски окръг, отправиха призив до всички трудещи се в района за „единадесет ударни месеца в чест на Единадесетия партиен конгрес". Под този девиз ще премине цялостната обществено-политическа и стопанска работа за времето от май 1975 г. до март 1976 г. Основното в този призив е разгръщането и използването на всички творчески сили на цялото трудово население, създаването на обстановка за да може предконгресното съревнование да прерасне в широко всенародно движение. Призивът е съпътствуван с всекидневна организаторска и политическа работа сред колективите. Творчески е подходено при всекидневното и периодичното отчитане и стимулиране на първенците.

Както показателите, така и наградите са диференцирани по отрасли, длъжности и производствени единици.

Поради специфичната политическа насоченост на ударните е единадесет месеца някои от най-изявилите се в предконгресното съревнование комунисти ще бъдат предлагани за делегати на районната и окръжната партийна конференция.

● Окръжният комитет на БКП в Плевен свика пленум, на който бе направена комплексна оценка на досегашната дейност на народните съвети. Посочено бе, че има успехи в разгръщането самостоятелността и самоинициативността им, в усъвършенстуването на стила и методите в работата им и в издигане равнището на тяхната ръководна и организаторска роля.

Приети бяха мероприятия за по-нататъшното усъвършенствуване работата на народните съвети.

Digitized by Google

ПРЕДКОНГРЕСНА ИДЕОЛОГИЧЕСКА РАБОТА

Главните усилия на партийните комитети и първичните партийни организации в предконгресната идеологическа работа са насочени към творческото осмисляне на отговорните стопански и политически задачи от всеки комунист, от всеки трудов колектив и активного участие в тяхното осъществяване.

С голям интерес трудещите се посрещат организираните от градския комитет на Партията в Стара Загора „Единадесет разговора за социално-икономическото развитие на Стара Загора", които се водят в определения по системата за изучаване и формиране на общественото мнение ден на политическата агитация — всеки втори четвъртък от месеца. Материалите, разработени от специалисти, са кратки, отразяващи най-ярките постижения в различни области на социално-икономическото развитие на града. Те се обсъждат и в най-малките производствени единици. Това дава възможност да се чуе мнението на всеки член от колектива по проблемите на социално-икономическата политика на Партията. За едно с окръжния съвет на профсъюзите градският комитет на Партията разработи система за морално стимулиране на първенците от материалното производство в предконгресното социалистическо съревнование. Най-ярките постижения на трудовите колективи и индивидуалните първенци в областта на икономиката, науката, културата, образованието, спорта в чест на XI конгрес на Партията ще се вписват в книгата на трудовата слава. По данните от книгата ще бъде подготвен рапортът на трудова Стара Загора в чест на конгреса, след което книгата ще бъде предадена в окръжния исторически музей.

Повишава се ролята на трудовия колектив, подобрява се неговият социално-психологически климат. За обучение на низовите стопански кадри е създаден партиен университет. Масово разпространение получи починът на героя на социалистическия труд Наньо Балев — секционен майстор в тютюневия комбинат „Слънце" — „Низовият ръководител — организатор, възпитател, творец". Изграден е клуб на първенците и орденоносците. Задълбочено бе анализиран проблемът за отрицателните явления в трудовия колектив и борбата с тях. Разговорът в първичните партийни организации на тази тема разкри боеспособността на трудовите колективи, тяхната готовност да отстояват твърдо принципите на комунистическата нравственост. За изучаване и формиране на общественото мнение и настроение в предконгресната година градският комитет на Партията се срещна с колектива на тютюневия комбинат „Слънце", с низовите ръководители от материалното производство, с колектива на фабрика „Наталия". В колективите на Завода за запаметяващи устройства, Института за хранително-вкусово машиностроене и Териториално изчислителния център се води разговор по проблема „Изкуство — социална среда".

Целенасочено визуално идеологическо въздействие по актуалните проблеми на социално-икономическото и политическото развитие на града, окръга и страната оказва нагледната агитация. При всеки политически празник в центъра на града действува информационен екран (комплексно съчетание на кинетична, визуална и вербална информация), който дава интересна и богата информация за събитието. Периодичната подмяна на нагледните материали на конструктивните тела по входовете на града, в центъра и в индустриалната зона се осъществява под шефството на отделни предприятия. Неотдавна бюрото на градския комитет на Партията утвърди пред-

Digitized by Google

ложената от градския съвет за изкуство и култура комплексна програма за монументалната украса на града, като първият етап ще бъде завършен в навечерието на XI конгрес на БКП. Партийните организации търсят и използват оптималните съчетания на различно въздействуващи форми на нагледната агитация.

Тържественото честване на 100-годишнината от Старозагорското въстание от 1875 година през септември т. г. е повод за умело съчетаване на славните борчески традиции на Старозагорския край с големите революционни преобразования и успехи в годините на социалистическото строителство, за действена идеологическа работа по патриотичното, класово-партийното възпитание на трудещите се и младежта. Подготвя се научна сесия, посветена на въстанието, която ще се осъществи съвместно с Института по история при БАН, юбилейна фотоизложба, произведена е и предоставена на партийните организации плоча с литературно-художествена композиция за въстанието, издадени са албум и брошура, посветени на годишнината. В навечерието на юбилея ще бъдат открити нови паметни знаци.

Градският комитет на Партията, партийните организации се стремят да съчетаят предконгресната идеологическа работа със 100-годишнината на Старозагорското въстание, да го обвържат като един от главните моменти в обществено-политическия и трудов подем в навечерието на конгреса.

Радост НИКОЛОВА

НАДЕЖДЕН РЕЗЕРВ

На свой пленум окръжният комитет на БКП в Перник разгледа въпроса: „Дейността на окръжната партийна организация за изпълнение решенията на Десетия конгрес на БКП за работата с Комсомола и младежта".

Освен членовете и кандидат-членовете присъствуваха секретарите на градските, общинските и заводските партийни комитети, директори и председатели на ТКЗС и народни съвети и др.

В работата на пленума участвува и **Димитър Димитров**, завеждащ отдел „Организационен" на ЦК на БКП.

В доклада, изнесен от **Първан Владимиров**, бе изтъкнато, че окръжната комсомолска организация се утвърждава като любима организация на пернишката младеж, надежден резерв и боеви помощник на Партията.

В годините след Десетия конгрес на БКП настъпиха съществени изменения в работата с Комсомола и младежта. С активното съдействие на партийните, държавните и обществените органи и организации коренно се подобри участието на младите хора в политическия, стопанския и културния живот на окръга. Повече от два пъти е увеличен броят на младежите, избрани в партийните комитети и бюра, в ръководните органи на Отечествения фронт, профсъюзите, в стопанските комитети, градските и общинските народни съвети. Разширена е материалната база и тя по-всестранно задоволява интересите на младежта. Обществено-икономическото развитие на окръга доведе до съществени социално-класови изменения, които дават дълбоко отражение върху различните отряди на младото поколение. Увеличена е работническата младеж, появиха се нови черти в нейната култура и поведение. Сега 45 на сто от населението на окръга е на възраст до 30 години. Близо половината от механизаторите в селското стопанство са младежи. В движението „Да овладеем майсторството и достигнем резултатите на челниците в труда и ученето" се включиха над 6000 млади работници и кооператори. Над 10 000 млади работници и специалисти работят по лични комплексни планове. Широко се разгръща движението „Фонд шеста петилетка" за икономия на суровини, материали и енергия. Над две трети от младежките бригади предсрочно изпълниха насрещния си план за 1974 г. Болшинството от тях достойно отрапортува поетото обещание за реализиране на 1,5 на сто икономии на суровини, материали и енергия. Тези високопатриотични почини и трудова активност са достоен принос на младежта от окръга във всенародното съревнование за повишаване обществената производителност на труда, за преизпълнение на насрещните планове на трудовите колективи.

Под грижите на изтъкнати майстори в производството израснаха цял отряд прекрасни млади работници и ръководители, които имат комунистическо отношение към труда и социалистическата собственост. Увеличен е броят на младежките производствени единици. Сега те са 352, като в тях е включена над 40 на сто от трудовата младеж. Гордост за окръжната комсомолска организация са 50-те младежки миньорски бригади, които преизпълниха насрещните си планове. Вече 11 младежки бригади работят по плана за седмата петилетка, а 125 приеха обещание да реали-

Digitized by Google

зират с два месеца предсрочно своите петилетни програми.

Бригадирското движение е хубава школа за учащите се. Всяка година през бригадите преминават над 2000 средношколци. През 1974 г. бригадирите извършиха работа в строителството, селското и горското стопанство и благоустрояването за повече от 100 хил. лева.

Разгитието на окръга предявява по-големи изисквания към работата с Комсомола и младежта. Това налага да се отделя по-голямо внимание от страна на партийните, държавните и обществените органи и организации към младото поколение, за да се решават с успех проблемите, които се отнасят за участието на младите хора в труда и борбата за научно-технически прогрес.

Кои са тези проблеми?

Необходимо е да се работи системно за изграждането на високо работническо класово съзнание и за формирането на качества, които характеризират работническата класа като авангард на нашето общество.

Националната партийна конференция постави задачата да се постигне висока обществена производителност на труда и препоръча решително да се измени работата по подготовката на младото поколение за още по-активното му участие в труда и научно-техническата революция. Това задължава да се положат повече усилия за израстването на млади хора — високо образовани, с професионално майсторство, дисциплина, любознателност и интерес към науката и техниката. Напрегнатото в тая насока е значително. За четири години броят на заетите в материалното производство младежи със средно образование е увеличен от 6879 на 8389 души. Данните обаче показват, че достигнатото е недостатъчно.

Друг проблем, който заслужава голямо внимание, е по-нататъшното разгръщане на движението за техническо и научно творчество на младежта и привеждането му в пълно съответствие със задачите на икономическото развитие на окръга. В тази насока са създадени добри условия за разгръщане и прегръщане на окръжната комсомолска организация в главен организатор на ТНТМ. Изградена е стройна система от форми за участие на младежите и децата в решаването на проблемите на техническия прогрес — клубове, младежки конструкторско-технологични бригади.

Кои са недостатъците?

В много случаи движението не е изпяло свързано с решаването на задачите, които поставиха Десетият конгрес и Националната партийна конференция с реконструкцията и модернизацията на основните производствени фондове на окръга.

Каква идейно-възпитателна работа се извършва сред пернишката младеж?

Периодът след Десетия конгрес на БКП се характеризира с преустройство на идеологическата дейност с младото поколение. Сега тя по-тясно се свързва с актуалните проблеми на политиката на Партията. Под прякото ръководство на окръжния комитет на БКП, на партийните комитети и първичните организации марксистко-ленинското обучение на младите хора все повече се съобразява с измененията на обществената среда. Сега 40 на сто от комсомолците изучават трите съставни части на марксизма-ленинизма. Активно въздействие върху младите хора сказват срещите им с ветерани на Партията, чествуванията на бележити дати, походите и екскурзиите до лобни места на герои от антифашистката борба и др.

Зад безспорните успехи в идейно-възпитателната работа съществуват и някои слабости, които се проявяват в поведението и дейността на някои младежи. Срещат се млади хора, които не се занимават с общественополезен труд. Има прояви на морална разпуснатост, употреба на алкохол и пр.

За по-успешно преустройство на идеологическата работа е необходимо да се решат следните основни въпроси: да се внесе по-голяма организираност, планост и перспективност в системата на марксистко-ленинската подготовка на младежта; да се подобри работата по проблемите на класово партийното, патриотичното и интернационалното възпитание; да се отделят по-големи грижи за естетическото възпитание и отдиха; по-широк размах трябва да получат физкултурата, спортът и туризмът в бита на младежите и девойките; да се води системна и последователна борба против отрицателните явления.

На какво ниво е самодейният характер на окръжната комсомолска организация?

Създадена е атмосфера задълбочено да се обсъждат и решават проблемите на младежта от страна на партийните органи и организации. Те по-задълбочено изучават и обмислят социалните явления и процеси сред младото поколение. С по голямо умение определят задачите пред комсомолските организации в решаването на социалните икономически проблеми на градовете, общините и предприятията. Изменения има и в подхода на народните съвети, стопанските и обществените организации за решаването на проблемите на Комсомола и младежта. Налице са добри условия за всестранно развитие и възпитание на младите хора.

И тук има още много да се желае. Нужно е да продължи с по-голям размах издигането на научното равнище в работата на партийните комитети и организации с младежта и Комсомола; да се засили партийният контрол върху работата на държавните и обществените органи и организации за повишаване на тяхната отговорност в решаването проблемите на младежта и Комсомола; да се отделят по-големи грижи за подбора, подготовката и възпитанието на комсомолските кадри и пр.

Всичко това изисква и големите задачи, които ще се решават в този край.

През 1975 г. окръгът трябва да произведе по насрещния план в повече от 1974 г. обща продукция за 10 милиона, а ръстът на производителността на труда да се уве-

Digitized by Google

лични с 6,8 на сто. През седмата петилетка в сравнение с шестата по предварителни данни ще се усвоят около 3 пъти повече капитални вложения за реконструкция, модернизация и изграждане на нови предприятия.

Това налага младежта от окръга под бащинските грижи на партийните органи и организации да приеме реализирането на огромната програма като собствена съдба и свое дело.

Пленумът прие разгърнати решения за задачите на окръжната партийна организация по работата с младежта и Комсомола.

Милко МЛАДЕНОВ
кореспондент на списание „Партиен живот" за Пернишки окръг

ВАЖЕН ФАКТОР ЗА ФОРМИРАНЕ НА ЧОВЕШКАТА ЛИЧНОСТ

Повече от година под ръководството на окръжния комитет на БКП във Великотърновски окръг партийните и масовите организации бяха насочили вниманието си за издигане ролята на трудовия колектив в производствения и възпитателния процес.

Окръжната партийна организация си постави за цел да изясни: същността и значението на трудовите колективи; съвременните изисквания към партийното ръководство за развитието и усъвършенстването на техните основни функции; да съдействува за издигането ролята на партийните организации като политически ръководители и организатори на трудещите се в борбата за изпълнение решенията на Десетия конгрес на БКП и Националната партийна конференция.

Подемането на този въпрос се наложи от динамичното социално-икономическо развитие на окръга, от значителните изменения, които настъпиха в структурата на икономиката през последните години. Оттук произтичат и основните задачи, които станаха съдържание в организаторската и масово-политическата дейност на партийните органи и организации по време на окръжната научно-практическа конференция на тема: „Организаторската и политическата работа на Партията за издигане ролята на колектива и развитието на неговите функции".

Какви основни задачи си бе поставила тя?

Усилията бяха насочени към изучаването на трудовите колективи, намирането на конкретен подход към тях, проучването и изясняването на онези икономически и социално-психологически механизми, които съдействуват за най-пълното проявление на трудовите, социалните и възпитателните функции на трудовия колектив.

Обърнато бе внимание да се повишава ролята на първичната организация и партийната група като политическо ядро, ръководител и организатор на трудовия колектив.

Наред с това специални грижи се положиха за усъвършенстването на партийното ръководство и идеологическото въздействие в трудовия колектив, като се търсеха и прилагаха най-ефективните форми на възпитателна работа, рационални методи на отчет и контрол.

Окръжната конференция премина през три етапа. Какво характеризира всеки един от тях?

През първия етап стана задълбочен разговор във всички партийни групи и организации на тема: „Първичната партийна организация — политически ръководител и организатор на трудовия колектив". Беше преценена работата им за усъвършенстването на взаимоотношенията между комунистите, за повишаването на личната и обществената им заангажираност, както и тяхното влияние над безпартийните. Лектори от д-во „Г. Кирков" изнесоха доклади и беседи по редица въпроси като: „Първичната партийна организация — първообраз на трудовия колектив"; „Социалното планиране и развитие на трудовите колективи — важна партийна и стопанска задача"; „Усъвършенстване взаимоотношенията в колектива"; „Социално-психологическият климат в трудовия колектив" и др.

Вторият етап на конференцията премина под девиза: „Масово-политическата работа в трудовия колектив за изпълнението на насрещните планове". Самокритично и с чувство за отговорност към задълженията в колектива бе разгледано състоянието на низовия производствен колектив. Неговото морално-политическо единство, социално-психологически климат, личният принос и активност на всекиго. „Всеки е отговорен за колектива, както колективът е отговорен за отделния човек" — под този лозунг станаха разговорите в Химкомбинат „Свилоза" — Свищов, завод „Червена звезда" гара Дебелец, фабрика „Деню Георгиев" В. Търново и др. Районните и градските партийни комитети във В Търново, Горна Оряховица, Елена, Лясковец, Павликени, Свищов и др посветиха специални пленуми по въпросите на масово-политическата работа за издигане ролята на колективите в изпълнението на насрещните планове; класово-партийното възпита-

Digitized by Google

ние, борбата с отрицателните явления в нашия живот и др. Състояха се окръжни и местни съвещания за обмяна на положителен опит с отделни слоеве на трудещите се в строителството, механизаторите, животновъдите и пр.

Поставянето на колектива в центъра на организаторската и масово-политическата работа допринесе, от една страна, да се издигне неговото равнище и от друга — помогна да се определи мястото в решаването на големите задачи на Партията. Проявлението на трудовата функция на колектива се свързваше с усилията на всички трудещи се в отговор на Обръщението на ЦК на БКП за достойна среща на Единадесетия партиен конгрес. Разнообразните мероприятия в това отношение допринесоха за повишаването активността и съзнателността на отделната личност в борбата за висока обществена производителност на труда, за изпълнението на обемните и качествените показатели.

В редица предприятия имаше разговори, които бяха свързани със социалното развитие на същите. Практиката на Захарния комбинат в Г. Оряховица, Фабриката за хартиени опаковки в Павликени, ДПЗХ „Тр. Саралиев" В. Търново и др. потвърждава, че когато успешно се решават проблемите от социалното развитие, това допринася да се издига боеспособността на колектива, да се повишава трудовата и политическа активност на неговите членове.

Наред с положителните изменения в тази област пролича, че партийните и стопанските ръководства на редица места не контролират изпълнението на социалните програми. Не навсякъде е осъзната обективната истина, че изпълнението на икономическите и социалните задачи в колективите трябва да бъде център и главно съдържание в организаторската и масово-политическата работа на партийните и масовите организации. Тези изводи се потвърждават и от проведените социологически изследвания и демографски характеристики в някои първични организации. Резултатите показват, че около 60 на сто дават положителни отговори за някои показатели като: вниманието на ръководителите към отделните работници и колективите, взаимоотношенията в тях, съзнателното отношение към труда и социалистическата собственост, непримиримост към отрицателните явления и др. Тези факти говорят, че в производствените колективи съществуват редица слабости, които намаляват тяхната сила като фактор за мобилизирането на трудещите се и за издигането на тяхната трудова и политическа активност.

В първите два етапа на конференцията се появиха много инициативи и почини, свързани с трудовото възпитание на хората — ударни дни в чест на победата; създаването на производствен фонд за другаря, загинал в борбата; приемането на трудовия кодекс на колектива и т. н. В резултат на широкото приложение на местните и националните почини и инициативи вече в окръга работят повече от 25 колектива по плана за седмата петилетка.

За да се засили възпитателната функция на колектива и подобри индивидуалният подход с отделния негов член, голямо въздействие оказа широката масово-разяснителна и политическа работа от страна на окръжния агитационен апарат, активите на първичните организации, на отделните комунисти. Особено полезна е инициативата всеки месец да се организират дни за срещи, разговори и беседи с трудещите се.

Голямо внимание се отделя към младите работници за овладяването на професията и създаването на любов към нея и предприятието, за приобщаването им в производствените колективи. Тук наставничеството намира широко приложение. Наред с тези нови форми масово се използват и традиционните — тематични вечери, ритуални празници, вечери на професията и други, които имат голям емоционален и възпитателен ефект за класово-партийното, патриотичното и интернационалното възпитание на трудещите се и младежта.

Окръжният комитет на БКП, партийните комитети и организации високо ценят ролята на низовия ръководител във възпитателната му работа с колектива. Във В. Търново, Г. Оряховица, Павликени и Свищов в отделни предприятия се води системна работа с тези хора. Проведеният разговор на тема: „Майсторът — организатор и възпитател на колектива", окръжната среща с ръководителите на трудовите колективи, срещите на бюрата на ранонните и градските комитети на БКП, със стопанските ръководители на тема: „Стопанският ръководител — политически деец" и др., издигат майстора и бригадира на централно място във възпитателния процес на колектива.

Заключителният етап на окръжната научно-практическа конференция бе завършек на цялата тази дейност. В нейната работа участвуваха партийният, стопанският, профсъюзният и комсомолският актив от окръга, ръководители на производствени колективи, челници в труда. Гости бяха представителите на побратимените градове в Полтава и Краков — Иван Зеновиев Пришчеба — втори секретар на РК на КПУ в гр. Карловка. Пьотър Симеонович Стебаков — к. п. н., завеждащ катедра в Полтавския кооперативен институт, и д-р Юлиян Бугиел — ръководител на комисия за хуманизация на труда към Воеводския комитет на ПОРП в Краков и завеждащ катедра по социология при минно-металургичната академия на Краков.

Встъпително слово направи Маргарита Кемалова — секретарка на окръжния комитет на Партията. Участниците изслушаха 18 основни доклада, научни съобщения, споделен бе и собствен опит.

Иванка СТОЯНОВА

кореспондентка на сп. „Партиен живот" за Великотърновски окръг

Digitized by Google

НОВИ КНИГИ

ПАРТИЗДАТ

КОЛЕКТИВИЗМЪТ В ОБЩЕСТВОТО И В ТРУДА

Василка Вълкова

Авторката прави оригинален опит за философско-социологическо изследване на колективизма като обществено отношение, неговата противоположност на индивидуализма. В книгата се изясняват същността, историческото развитие и обективната необходимост на колективизма. Предлага се критерий за разграничаването му и същевременно се разкрива неговата ограниченост в буржоазното общество, несъвместимостта му с конформизма и други, близки до него явления. Значителна част от книгата е посветена на трудовия колективизъм в социалистическото общество, проследяват се механизмите за развитието на колективизма в микросредата на личността и най-вече в трудовия колектив.

ХОРИЗОНТИТЕ СЕ СБЛИЖАВАТ

Николай Бузин

С тази книга Партиздат предлага на читателите още един ярък публицистичен разказ за братската и животворна българо-съветска дружба. Българският журналист Н. Бузин насочва вниманието ни върху социалистическата интеграция в един от основните отрасли на икономиката на НРБ и на СССР — строителството. Той посвещава своята книга на българските и съветските строители, извършили в съвместен труд пътя от Димитровград до Козлодуй, на строителите братя, изграждащи рамо до рамо Курската магнитна аномалия, Архангелския комбинат, градовете в тайгата на Коми-земя.

СЪВРЕМЕННИЯТ КАПИТАЛИЗЪМ: ФАКТОРИ И ПРОТИВОРЕЧИЯ НА ИКОНОМИЧЕСКИЯ РАСТЕЖ

Нансен Бехар

Какви са факторите за ускорения икономически растеж в редица страни от Западна Европа и Япония след Втората световна война? Защо САЩ и Англия се развиват с по-бавни темпове? Кои са причините за острите стопански и социални противоречия в капиталистическата икономика, засилили се през първата половина на 70-те години? Защо инфлацията вече не намалява своите темпове на нарастване дори и по време на криза? Какви нови форми на безработица създаде ускореният икономически растеж? По какъв начин замърсяването на околната среда при капитализма влияе върху темповете на икономическия растеж?

На тези и на други въпроси ще намери отговор в настоящата книга читателят, който се интересува от проблемите на съвременния капитализъм и международните икономически отношения.

НЯКОИ ПРОБЛЕМИ НА НАЦИОНАЛНООСВОБОДИТЕЛНОТО ДВИЖЕНИЕ В ЛАТИНСКА АМЕРИКА

Стамен Стоичков

Брошурата — четвърти пореден брой от библиотека „Международна политика" на Партиздат, разглежда някои проблеми на националноосвободителното движение в Латинска Америка на съвременния етап от неговото развитие. Авторът засяга и характерни особености на политиката на САЩ за запазване на империалистическото господство на континента. Изтъкната е ролята на комунистическите партии при образуването на антиимпериалистическите и антиолигархическите фронтове, за привличането на повече съюзници на пролетариата в борбата за социално и политическо освобождение на народните маси.

* * *

Издателството на БКП пусна от печат и следните актуални и интересни книги: **„Критици" на ленинското учение за Партията"** от **Нешо Давидов**, **„Димитър Благоев за познанието"** от **Диана Георгиева**, **„Петдесет години борба на Южноафриканската комунистическа партия (1921—1971 г.)"** от **А. Лерумо**, **„Февруари 1934 — причини и последици"** от австрийския автор **Арнолд Райсберг** и **„Незабравими дни"** — книга от **Кирил Лазаров** — второ издание, за героичните септемврийски дни през 1923 г. в Долнобанското корито.

Digitized by Google

ЗА ОРАТОРСКОТО ИЗКУСТВО

Сборник

Предлаганият в превод на български съветски сборник (автор съставител А. В. Толмачов, превела от руски Ирина Гочева) запознава читателя с изказванията на основоположниците на марксизма-ленинизма, дейци на Комунистическата партия на Съветския съюз, учени, писатели и съдебни оратори за значението, смисъла, съдържанието и похватите на ораторското изкуство. Той има характер на христоматия. Настоящето четвърто издание в сравнение с предишното е преработено и допълнено с нови материали. В сборника е поместен раздел „Из историята на ораторското изкуство". Значително са преработени разделите „К. Маркс и Фр. Енгелс за ораторите и за ораторското изкуство" и „В. И. Ленин за изкуството на пропагандиста и оратора". Разделът „Дейци на Комунистическата партия на Съветския съюз и съветската държава за майсторството на пропагандиста и агитатора" е обогатен с подробно цитиране на произведенията на А. В. Луначарски. Разширен е разделът „Античните автори за изкуството на оратора", като се публикуват по-обширни откъси от трактати на Цицерон за ораторското изкуство. Включени са нови извлечения от произведенията на А. И. Херцен, Д. И. Писарев и Л. Н. Толстой. Книгата е твърде полезна за лектори, докладчици, пропагандисти, за всички, които проявяват интерес към изкуството на живото слово и се стараят да изучават и да постигат високо ораторско майсторство.

СОЦИОЛОГИЯ И НАУКА

Теоретически и методологически проблеми на социологията на науката

Нико Яхиел

Интересът към социологията на науката и нейните проблеми рязко се повиши през последните години. В него се кръстосват и изявяват едновременно две типични за съвременния научен живот явления: засиленият процес на самопознание на науката и широкият размах на социологическите изследвания върху обществената действителност, които все по-уверено навлизат в сферата и на самата научна дейност. Новата книга на проф. Н. Яхиел е посветена на основни теоретически и методологически проблеми на социологията на науката. Авторът подлага на анализ науката като социална система и нейните взаимоотношения със системата на обществото, чийто компонент е тя, изследва процеса на формиране и развитие на социологията на науката като една от формите на метапознанието и клон от социологията. Специално внимание той отделя на предмета и предметните сфери на социологията на науката, на нейните методологически основи, на емпиричните социологически изследвания върху науката, на мястото и ролята на социологията на науката в общата система на познанието.

20700

Цена 0,30 лева

Digitized by Google

A/K

ПРОЛЕТАРИИ ОТ ВСИЧКИ СТРАНИ, СЪЕДИНЯВАЙТЕ СЕ!

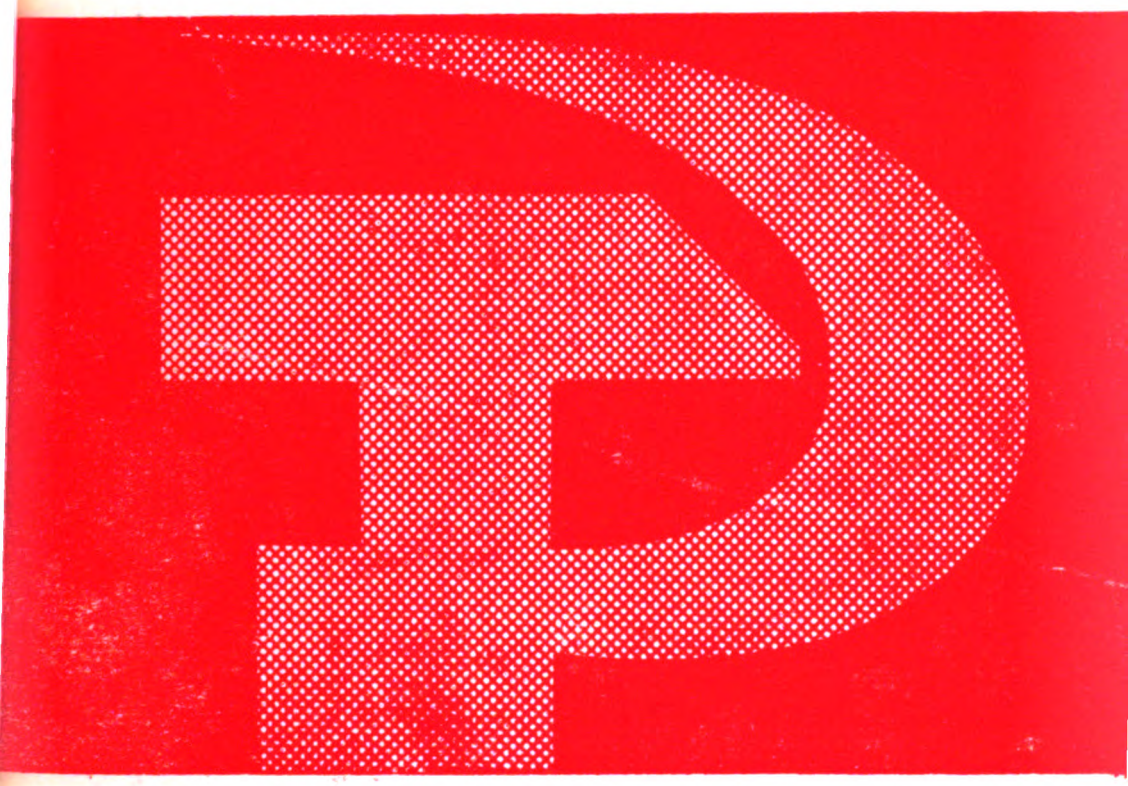

LIBRARY
NOV 19 1975
UNIVERSITY OF CALIFORNIA
BERKELEY

Partien zhivot

ПАРТИЕН ЖИВОТ

СОФИЯ, ОКТОМВРИ 1975 ГОДИНА 14

Digitized by Google

Digitized by Google

ПАРТИЕН ЖИВОТ

№ 14
1975
ОКТОМВРИ
☆
година
XIX

СПИСАНИЕ НА ЦЕНТРАЛНИЯ КОМИТЕТ
НА БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ

СЪДЪРЖАНИЕ

КЪМ XI КОНГРЕС — ВДЪХНОВЕНО, С ПО-ГОЛЯМ РАЗМАХ!

Уводна — Пред новата учебна година 3
Н. Иванов — Главното в подхода на 11-те 10
С. Сюлемезов — Предконгресна равносметка 18

ПАРТИЙНО СТРОИТЕЛСТВО — ТЕОРИЯ, ПРОБЛЕМИ

Л. Канева — По неизвървени пътища 23
Д. Ананиев — Икономическа ефективност и методи на партийно ръководство 27
М. Величкова — Първичните партийни организации в началото на болшевизацията 37

ПАРТИЙНИЯТ КОМИТЕТ

Ц. Марков — Резерв за увеличаване на продукцията от животновъдството 44
А. Гугов — Усъвършенствуване контрола в промишлеността . . 48
К. Шишкова — За здрав социално-психологически климат . . . 52
* — Взискателност и отговорност 54

ПЪРВИЧНАТА ПАРТИЙНА ОРГАНИЗАЦИЯ

А. Каракостова — Изследване връзката театър — зрител . . . 55
С. Динев — Влиянието на колектива 60

КПСС — ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

В. Молодов — Партийният контрол и стопанските задачи . . . 62

НА ИДЕОЛОГИЧЕСКИЯ ФРОНТ

П. Русев — Пропагандистки въжделения 67
Д. Луканов — Някои изисквания към обучението на секретарите . 71

Digitized by Google

МЕЖДУНАРОДНА ГОДИНА НА ЖЕНАТА

М. Грозданова — Жената и социалистическият бит 78

СТРАНИ И СЪБИТИЯ, ЗА КОИТО СЕ ГОВОРИ

С. Продев — От часа на първата победа до часа на славата . . 80

ПРЕГЛЕД НА МЕСТНИЯ ПЕЧАТ

И. Мичев — Приносът на окръжния вестник 86

В ЦЕНТРАЛНАТА КОНТРОЛНО-РЕВИЗИОННА КОМИСИЯ

Д. Димчев — „Синовна обич!" 88

БЕЛЕЖНИК НА КОРЕСПОНДЕНТА

В. Ангелов — Действени политически ядра 90
М. Витков — Пълноценни ръководители 91
Д. Кръстев — Стъпките 93

ПИШАТ НИ...

П. Янев — Достойна среща 94

ВЕСТИ 96

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

П. Русев (главен редактор), М. Георгиев, К. Иванов, Н. Иванов, Д. Петков (отговорен секретар), Л. Пирончев, П. Радев (отговорен секретар), М. Ралчева, И. Рачев, Д. Станоев, П. Трендафилова. Г. Цонков, Щ. Чанкова

Адрес на редакцията: София, ЦК на БКП — Тел. номератор 84-01
Годишен абонамент 4,60 лева. — Отделна книжка 0,30 лева
Пор. № 2651. Тираж 48 000 екз. Формат 70×108/16. Подписана за печат на 30. IX. 1973 г.

Държавен полиграфически комбинат „Димитър Благоев"

Digitized by Google

ПРЕД НОВАТА УЧЕБНА ГОДИНА

Остава малко време до началото на новата учебна година в системата на партийната, комсомолската и професиозната просвета, на икономическото образование на трудещите се. Подготовката се осъществява в духа на изискванията на Десетия конгрес на Партията и Февруарския пленум на Централния комитет (1974 г.). Тя ще протича в условията на творчески подем, когато Партията отива към своя Единадесети конгрес и нейната задача е още по-пълно, по-задълбочено да работи за комунистическото възпитание на хората, да ги организира, максимално да удовлетворява техните постоянно растящи духовни потребности. Благоприятна предпоставка е и фактът, че тя ще се води след Националната научно-практическа конференция на тема „За най-тясна връзка на партийната пропаганда с живота", която оказа огромна помощ на идеологическите кадри за издигане научното и методическото равнище на партийната пропаганда, допринесе за развитието у комунистите и безпартийните активисти дълбок интерес към теорията, стремеж правилно да разбират съвременните процеси в обществения живот. Ще я пронизват идеите, залегнали в речта на другаря Тодор Живков пред пленума на окръжния комитет на Партията в Бургас.

Изводите от 1974/1975 учебна година, от местните — градски и районни и окръжни конференции, и от Националната научно-практическа конференция за най-тясна връзка на партийната пропаганда с живота показват, че политическото и икономическото обучение е повлияло благотворно върху възпитанието на хората, допринесло е за повишаване на трудовата и обществено-политическата им активност. Партийните комитети и организации, домовете и кабинетите за политическа просвета, пропагандистите са положили не малко усилия за повишаване идейно-теоретическото равнище, за усъвършенствуване методите на обучение и възпитание. Направени са сериозни крачки за органическото свързване на изучаването на общотеоретическите положения на марксизма-ленинизма с дълбокото усвояване на идеите и изводите на Десетия конгрес на Партията за закономерностите и тенденциите на икономическото, социално-политическото и културното развитие на нашето общество на съвременния етап. В крайна сметка повиши се качеството, действеността на политическото и икономическото обучение.

Digitized by Google

Широко се разгърнаха теоретическите и икономическите конференции, много от участниците в звената подготвяха реферати, доклади на актуални обществено-политически теми, изпълняваха учебни и практически задачи. Утвърдиха се и по-действени станаха практическите занятия. Много пропагандисти си разработиха лични творчески планове, в които предвиждаха методи, форми, средства за укрепване връзката на политическото и икономическото обучение с конкретните задачи на трудовите колективи. Голяма роля тук играе и използването на богатия опит на Комунистическата партия на Съветския съюз. През миналата учебна година Централният комитет на Партията препоръча на пропагандистите в страната да подемат инициативата на съветските пропагандисти и на пропагандистите от Завода за телефонна и телеграфна техника в София: „Знанията, идейната убеденост, организаторският талант на пропагандиста — в служба на петилетката". В какво се изразява тяхната инициатива? Под ръководството на партийната организация пропагандистите от Завода за телефонна и телеграфна техника се задължиха да подобрят съдържанието на занятията на политшколите, семинарите, индивидуалната работа с всеки слушател и така да оказват целенасочено въздействие на постъпките им, да развиват тяхната производствена и обществена активност, да осигурят дейното им участие в социалистическото съревнование за успешно изпълнение на шестата петилетка. Разбира се, голяма роля за успехите играе партийното ръководство. Партийният комитет в Завода за телефонна и телеграфна техника постоянно се интересува от хода на занятията, на какво идейно равнище са, помага на пропагандистите. Осъществяването на тяхната инициатива се обсъжда на заседания на партийния комитет, на бюрата на първичните партийни организации, поставя се в дневния ред на събранията на комунистите. Обобщава се и се разпространява положителното. Районният комитет на Партията свиква пропагандистите от завода на семинари, съвещания, конференции, оказва им методическа помощ и те се стремят словото им да бъде още по-ефективно. Така пропагандистите допринесоха за изпълнението на насрещните планове на цеховете и завода като цяло, на личните обещания; за повишаване ролята на инженерно-техническите работници в изпълнението на производствените задачи.

В почти всички окръзи е направено по нещо за разпространението на това полезно начинание. Но не е достатъчно. Сега, пред Единадесетия конгрес на Партията, на който ще се утвърди новият петгодишен план и от 1976 г. ще започне неговото изпълнение, е най-подходящото време многохилядната армия на пропагандистите да се включи като цяло в това високопатриотично и благородно дело.

Партийните комитети положиха грижи и за осъществяването изискването на Февруарския пленум на Централния комитет за идейно-политическото обучение на ръководните кадри. Освен в Академията за обществените науки и социалното управление и в междуокръжните школи кадрите диференцирано се обучават и в партийните университети на окръжните комитети на Партията (във вечерни и задочни факултети). Тяхната роля нарасна. Те се утвърдиха като подходяща форма за теоретическо обучение преди всичко на комунистите ръководители, на идеологическия актив, творческата интелигенция, за подготовката на пропагандисти. Особено внимание заслужава подобряването качеството на учебния процес в задочните курсове на университета, които оказват сериозна помощ на селските партийни организации за подготовката на пропагандисти. Взискателността на партийните комитети и организации към обучението на кадрите трябва да се повишава, да се внасят подобрения, да се усъвършенстват програмите на партийните университети. Домовете за политическа просвета да ока-

Digitized by Google

зват постоянна помощ чрез редовни консултации, беседи, разговори с участниците, да изискват от тях писмени разработки на отделни проблеми. Утвърдената практика на изпити трябва да се подобрява, в смисъл изискванията за задълбочени, осмислени знания да се повишават. Положително е, че много партийни комитети се стремят да обогатят, да конкретизират идейно-теоретическата работа с кадрите. Софийският окръжен комитет на Партията изучи, сбобщи и разпространи инициативата на Завода за полупроводници в Ботевград за обучението на кадрите не в първичните партийни организации, а на заводско равнище, съобразно специалността и обществената и стопанската им ангажираност. Заслужава подкрепа и начинанието на партийния комитет на транспортния комплекс в София, който разработи и осъществява двегодишна система за политическо и икономическо обучение на ръководните кадри в комплекса.

Подобри се грижата на партийните комитети за обучението на някои категории трудещи се — механизатори, пътуващи работници, строители. Например градският комитет на Партията в Девня е установил постоянен контакт с партийните комитети и организации в селата, в които живеят работници от комбината, и политическото и икономическото им обучение се организира по местоживеене. Но тук обща препоръка не може да се даде. Следва да се постъпва съвсем конкретно, защото условията са различни. Някъде петдневната работна седмица налага изменение във формите и организацията на обучението, на други места — характерът на работа и т. н.

Успехите, извършеното досега особено по подготовката и провеждането на научно-практическите конференции разкри ценен опит, който тепърва предстои партийните комитети да изучат, да отсеят и най-полезното да утвърждават, да прилагат в бъдещата си работа.

Анализът на състоянието на политическото и икономическото обучение през изминалата учебна година показа, че наред с определено положителните резултати — задълбочаване съдържанието, укрепване връзката му с живота — има и съществени недостатъци. Не винаги на високо равнище се изучаваха актуалните въпроси на теорията и политиката на Партията, могъщото влияние на марксизма-ленинизма върху развитието на обществото. В системата на икономическото образование понякога се изпускаше мирогледната, методологическата страна, не се осигуряваше дълбока връзка с практиката. Не бива да се забравя, че икономическото образование като съставна част от комунистическото възпитание не е самоцел, а важен фактор за ускоряване на обществения прогрес чрез задълбочаването и разширяването на знанията и уменията на ръководните и изпълнителските кадри. Изучаването на теорията, на икономическата политика и практика има за крайна цел най-икономично и ефективно изпълнение на задачите на плана за социално-икономическото развитие на страната, окръга, града, отделното предприятие. Това става по пътя на икономическия анализ на дейността на министерствата, обединенията и низовите производствени единици, на собствената работа. В речта си пред XVI конгрес на ВЛКСМ другарят Л. И. Брежнев подчерта, че икономическите закони, ако се разберат правилно, диктуват логиката на поведението не само на администратора, инженера, учения, техника, но и на всеки обикновен работник и колхозник. Другарят Тодор Живков не еднократно изтъква ролята на икономическите знания за повишаване активността на трудещите се в социално-икономическото развитие на страната, за рязко повишаване обществената производителност на труда.

Недостатък е, че партийни комитети, първични партийни организации понякога слабо контролират комунистите системно ли работят за

Digitized by Google

издигане на своето идейно-теоретическо равнище. А не е тайна, че има комунисти, които се отнасят безгрижно към уставното си задължение да попълват своите теоретически знания, малко се занимават със самообразование, рядко се обръщат към произведенията на класиците на марксизма-ленинизма за съвет, повърхностно се подготвят за занятия. Когато говорим за идейно-теоретическо равнище, за формиране на комунистически мироглед, за политическа зрелост, за самостоятелно мислене, в тези понятия влагаме определен социален смисъл. Работата не е само в това, комунистът активно да изучава теорията, да посещава семинар или политшкола, да работи над първоизточниците по индивидуален план. Това, разбира се, има голямо значение за повишаване на неговото политическо образование, за разширяване на неговия кръгозор. Но не по-малко важно е марксистко-ленинският начин на мислене, самостоятелността в подхода, отговорното отношение към своите задължения да станат норма, принцип на действие в производството, в живота на колектива, в обществената работа, в бита, във всякакви условия — прости и сложни.

За такова идейно-теоретическо равнище и за такъв контрол става дума.

Отстранявайки решително тези и други недостатъци, е необходимо и занапред да се издига ролята на политическата просвета като важен фактор за по-нататъшно повишаване идейната зрелост и боеспособност на партийните редове, съзнателността, социалната и производствената активност на трудещите се, за усъвършенстване марксистко-ленинската подготовка на ръководните кадри. От всичко това в крайна сметка зависи успешното претворяване в живота политиката на Партията. Много предстои още да направят партийните комитети и организации, пропагандистите, всички, които организират политическата пропаганда. Защото животът постоянно се развива и поставя нови проблеми и задачи. Това налага непрекъснато да се усъвършенстват организацията, формите и средствата, съдържанието на политическата просвета.

Предстоящата 1975/1976 учебна година в системата на политическата просвета е важен етап в живота на всеки комунист, безпартиен, комсомолец. Тя започва, когато Партията и народът завършват задачите, набелязани от Десетия конгрес на Партията, от шестия петгодишен план, в обстановка на всенароден трудов ентусиазъм и политически подем, предизвикан от подготовката на Единадесетия конгрес на Партията. Това до голяма степен ще определи съдържанието и направлението на учебната година, в чиято основа трябва да бъдат препоръките, дадени от другаря Тодор Живков в неговите доклади и речи, в които са всестранно анализирани основните проблеми на изграждането на развитото социалистическо общество. Главната стратегическа линия е увеличаването на рентабилността на икономиката, осигуряването на по-висока интензивификация на народното стопанство, рязкото повишаване на ефективността на общественото производство чрез максимално използване на производствените фондове и живата сила. В този смисъл проблемите на концентрацията, реконструкцията и модернизацията на производството, на новата организация на труда и социалистическото съревнование трябва да заемат централно място в цялата идеологическа работа и особено в политическото и икономическото образование, защото, както каза другарят Тодор Живков в речта на пленума на окръжния комитет на Партията в Бургас, „Това са същевременно и задачи политически, задачи идеологически...

Първостепенна задача на нашия идеологически фронт е да доведе до съзнанието на трудещите се правилността, необходимостта и значението на курса за модернизация и реконструкция, за концентра-

Digitized by Google

ция и специализация, за интензификация на производството. Този курс трябва да се разбере, да се осмисли, да стане кръвно дело на трудовите колективи, на партийните, държавните и стопанските органи, на обществените организации." Тези задачи следва да се подемат съвсем конкретно, в най-тясна връзка с проблемите на колектива и отделния труженик, участвуващ в политическата и икономическата просвета.

Предстоящата учебна година е продължение на миналата, която е изградена според указанието на отдел „Пропаганда и агитация" на Централния комитет на Партията, издадено през 1974 г. Създадените учебни звена ще продължат да работят по същите програми, предвидени за две години. Могат да се трансформират, закриват или създават нови учебни звена само там, където условията са се променили.

Партийните комитети, домовете и кабинетите за политическа просвета, пропагандистите да положат всички усилия учебните звена да завършат до Единадесетия конгрес на Партията предвидения по програмите материал. След конгреса вниманието на цялата пропагандна и организаторска работа на Партията ще бъде насочено към приетите от него документи.

Кое ще бъде новото в съдържанието? В системата на партийната политическа и икономическа просвета ще се организира широко изучаване на речите на другаря Тодор Живков пред Националното съвещание във Велико Търново и пред пленума на окръжния комитет на Партията в Бургас. Във всички учебни звена първите три занятия ще се посветят на следните проблеми:

1. Модернизацията и реконструкцията на основата на специализацията и концентрацията — главна стратегическа задача за рязко повишаване ефективността на икономиката.

2. Издигане авторитета и боеспособността на първичните партийни организации — кардинален въпрос за усъвършенствуване ръководната роля на Българската комунистическа партия.

3. Процесът на разведряване в международните отношения и задачите на идеологическата работа.

Отговорно задължение на партийните комитети е да помогнат на пропагандистите правилно да се ориентират, при изучаването на посочените проблеми да наблягат на онези въпроси, които са най-важни за даден колектив, дадена първична партийна организация, за дадено учебно звено. Въпросите на методиката да се обсъдят на курсовете и семинарите на пропагандистите още преди началото на учебната година.

Задълбоченото познаване и творческото разработване и прилагане на основните положения на партийното строителство е важно условие, за да се развива успешно Партията като жив политически организъм, да се издига нейната ръководна роля, да се усъвършенствува работата на партийните органи и организации във всички сектори на обществено-политическия, стопанския и културния живот на обществото. Затова нашата партия постоянно се грижи партийното строителство като важна обществена наука да се изучава и овладява от комунистите. В предстоящата година учебните звена ще работят по досегашните програми. Но решението на Политбюро на ЦК на БКП за подобряване работата в областта на партийното строителство[1] задължава окръжните комитети на Партията да внесат необходимите изменения в учебните планове и програми на междуокръжните партийни

[1] Решението е поместено в сп. „Партиен живот", кн. 8, 1975 г.

Digitized by Google

Digitized by Google

ПАРТИЕН ЖИВОТ

№ 14
1975
ОКТОМВРИ
☆
година
XIX

СПИСАНИЕ НА ЦЕНТРАЛНИЯ КОМИТЕТ
НА БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ

СЪДЪРЖАНИЕ

КЪМ XI КОНГРЕС — ВДЪХНОВЕНО, С ПО-ГОЛЯМ РАЗМАХ!

Уводна — Пред новата учебна година 3
Н. Иванов — Главното в подхода на 11-те 10
С. Сюлемезов — Предконгресна равносметка 18

ПАРТИЙНО СТРОИТЕЛСТВО — ТЕОРИЯ, ПРОБЛЕМИ

Л. Канева — По неизвървени пътища 23
Д. Ананиев — Икономическа ефективност и методи на партийно ръководство 27
М. Величкова — Първичните партийни организации в началото на болшевизацията 37

ПАРТИЙНИЯТ КОМИТЕТ

Ц. Марков — Резерв за увеличаване на продукцията от животновъдството 44
А. Гугов — Усъвършенстване контрола в промишлеността . . 48
К. Шишкова — За здрав социално-психологически климат . . . 52
* — Взискателност и отговорност 54

ПЪРВИЧНАТА ПАРТИЙНА ОРГАНИЗАЦИЯ

А. Каракостова — Изследване връзката театър — зрител . . . 55
С. Динев — Влиянието на колектива 60

КПСС — ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

В. Молодов — Партийният контрол и стопанските задачи . . . 62

НА ИДЕОЛОГИЧЕСКИЯ ФРОНТ

П. Русев — Пропагандистки въжделения 67
Д. Луканов — Някои изисквания към обучението на секретарите . 71

Digitized by Google

школи и вечерните партийни университети, за да се разшири изучаването на проблемите на партийното строителство.

Анализът на резултатите от първата година показва, че системата за икономическо образование действува успешно. Изработени са перспективни планове, според които до края на седмата петилетка всички ръководни и изпълнителски кадри ще преминат през някои от звената на системата. Отдел „Пропаганда и агитация" на ЦК на БКП издаде нови учебници и програми, които определят основните насоки на икономическата подготовка. След изучаването на предвидената дисциплина, което трае две години, обучаваните могат да се включат в системата на политическата просвета или ако има достатъчно желаещи и условия за това, да усъвършенствуват икономическото си образование чрез усвояването на други икономически проблеми.

Предстоящите задачи в областта на политическото и икономическото образование на комунистите и безпартийните могат успешно да се решават само когато сериозно се подобри работата с пропагандистите, към чийто труд в съвременните условия се предявяват особено високи изисквания. Повишава се тяхната роля и отговорност за идейното укрепване на партийните редове, за политическата зрелост и сплотяването на трудещите се, за мобилизирането им за съзнателно и активно участие в осъществяването политиката на Партията. В тази връзка нараства много ролята на домовете и кабинетите за политическа просвета. Те трябва да се превърнат в истински центрове за теоретическа и методическа подготовка на пропагандистите, за обобщаване и разпространяване на най-ценното във формите, средствата, методите на пропагандистката работа.

Партийните организации натрупаха опит в подбора и подготовката на пропагандистите, техният качествен състав сега е значително подобрен. Много от тях са завършили университетите по марксизъм-ленинизъм, междуокръжните школи или АОНСУ. Голяма част са стопански кадри, специалисти с висше образование, икономическа подготовка и опит за работа с хората. Това се отразява положително върху повишаване действеността на политическото и икономическото образование, на неговото влияние върху решаването на социално-икономическите задачи.

Партийните организации започнаха повече да разчитат на пропагандистите като идейни наставници, възпитатели и организатори на хората. Такъв подход открива нови възможности за укрепване връзките на пропагандата с живота, с целеустремения труд на народа, което има важно идейно-възпитателно значение, допринася за засилване възпитателната и организаторската функция на пропагандиста.

По-нататъшното усъвършенствуване на марксистко-ленинската просвета и обогатяването на нейното съдържание, разгръщането на активни форми на занятия, диференцирания подход към възпитанието на хората изисква да се подобри теоретическата подготовка на пропагандистите и преди всичко да познават актуалните теоретически и политически въпроси, да познават и правилно да тълкуват дълбоките реалности, които настъпват в досегашните международни отношения, да откликват на вълнуващите събития, своевременно, оперативно и съобразно подготовката на различните слоеве от населението. От най-голямо значение е убедително, дълбоко аргументирано да разкриват предимствата на социализма, на социалистическия начин на живот, да разобличават антинародната същност на капитализма. Анализът на досегашната работа с пропагандистите показва, че те недостатъчно се запознават например с проблемите на социалистическата икономическа интеграция, с развитието на световното комунистическо и нацио-

Digitized by Google

налноосвободително движение, с критиката на антикомунистическите и ревизионистичните теории, с идеологията и практиката на буржоазния национализъм, с международния ционизъм, с антикомунистическата същност на маоизма. Някои не винаги умело, от ясни класови позиции осветляват хода на международните събития, понякога опростено обясняват сложните проблеми на живота, избягват осветляването на едни или други аспекти на идеологическата борба, не дават партийна оценка на събитията в света, произволно ги тълкуват.

За подобряване методическата подготовка на пропагандистите е особено важно да се обогатяват техните знания в областта на обществената психология, педагогиката, да изучават ленинските принципи на политическата пропаганда и възпитанието на масите.

За политическото и икономическото образование през новата учебна година ще се ползват издадените досега от отдел „Пропаганда и агитация" на ЦК на БКП учебници, учебни помагала, програми, които могат да се намерят в достатъчни количества по всички книжарници. Под печат са и в 5 тома материалите от Националната научно-практическа конференция „За най-тясна връзка на партийната пропаганда с живота", които ще станат незаменимо помагало на пропагандистите. В тяхна помощ, а и за слушателите на страниците на централния и местния печат ще се публикуват статии, консултации, различни учебно-методически материали. По радиото и телевизията редовно ще се организират предавания за участниците в системата на партийната просвета.

Дълг на партийните организации е да окажат всестранна помощ на комитетите на Комсомола в подготовката и организираното провеждане на политическите занятия, за по-тясно свързване обучението на младежите с организаторската и масово-политическата работа на Комсомола, насочена към по-нататъшно развитие трудовата и обществената активност на младежта, към усъвършенствуване на нейното комунистическо съзнание.

Новата учебна година трябва да допринесе за още по-ефективно и действено политическо и икономическо образование, за по-висока идейна зрелост на комунистите, комсомолците и безпартийния актив, за мобилизиране на целия народ на трудова и обществена активност за достойно посрещане на Единадесетия конгрес на Българската комунистическа партия.

Digitized by Google

ГЛАВНОТО В ПОДХОДА НА II-ТЕ

НИКОЛАЙ ИВАНОВ

Призивът и примерът на 11-те столични предприятия и организации, предсрочно изпълнили плановете си за шестата петилетка, се превърна в широко народно движение, което с всеки изминат ден разширява своя фронт и ускорява своя устрем към XI конгрес на Партията.

Предмет на следващите обобщения и разсъждения е опитът на партийните организации в челните столични предприятия и организации в политическата мобилизация на трудовите колективи за предсрочно изпълнение на социално-икономическите планове. Той е ярко доказателство за научната обоснованост на възприетия от Централния комитет на Партията подход към развитието на страната през следващата петилетка. Кое е най-главното, което характеризира работата на партийните организации — политически ръководни ядра на трудовите колективи, първенци на шестата петилетка?

Първата, най-обобщена характеристика на работата гласи:

КОЛЕКТИВНОСТ И КОМПЛЕКСНОСТ В ПОЛИТИЧЕСКИЯ ПОДХОД КЪМ ИКОНОМИЧЕСКИТЕ ПРОБЛЕМИ И ПРОЦЕСИ

Тази качествена характеристика произтича от огромното, непреходно методологическо значение на Десетия конгрес и на Националната партийна конференция за извършващия се поврат в мисленето и подхода на партийните органи към ключовия проблем на икономическата политика — решителното повишаване на обществената производителност на труда. В какво се изразява той?

Този поврат в мисленето и подхода се изразява в стремежа на партийните ръководства да анализират главните икономически факти и процеси като система от отделни страни и елементи, намиращи се във взаимна връзка и зависимост. Защото всяко икономическо явление се развива под въздействието на множество обективни и субективни фактори. Трябва да се разкрие действието на основните и в тяхното направление да се съсредоточат усилията на партийната работа.

Изразява се в стремежа да се достигне истината, да се изгради вярна представа за действителността и за перспективите на нейното развитие, като се използват комплекс от научни методи. В изследването на проблемите да се привлича широк кръг от компетентни лица, способни със своите познания и опит да анализират, предвиждат и ориентират дейността на комунистите, а чрез тях и трудовите колективи

Изразява се в настойчивото търсене и изграждане на цялостна организация за изпълнението на формулираните в решенията цели и задачи, като се привличат с конкретни поръчения всички комунисти.

Изразява се в стремежа да се упражнява системен контрол върху изпълнителите, който подбужда творческите усилия, предоставя информация за обективна политическа оценка на хората и резултатите от изпълнението.

Повратът в мисленето и подхода се изразява на следващо място в разгръщане на колективността в ръководния процес, в усъвършенстването на формите, методите и средствата на партийната работа.

Digitized by Google

Разширявайки колективността, партийните органи осигуряват по-добри условия за научност на своята политика. Въздействията им върху трудовите колективи насочва активността на хората в съответствие с изискванията на обективните закономерности, на партийния курс.

Сред челните столични предприятия и организации е комплексният научноизследователски институт „НИПРОРУДА". Първичната партийна организация в института осъществява политическо ръководство на голям колектив, с висока степен на интелектуализация на труда. Всяка научна тема и задача „изживяват" сложни преобразования на различни етапи от цикъла изследване—проектиране. В решаването й участвуват колективи с действия, съгласувани по време. Сложността на научноизследователския процес изисква от партийната организация комплексен подход в анализа на политическите, идеологическите и икономическите страни на всеки производствен проблем. Партийното бюро максимално разширява колективността при конкретизацията на икономическата политика във своята практическа дейност. Реализацията на комплексния подход започва с подбора на комунистите за изгражданите комисии и групи, които временно обединяват своите усилия за цялостно изследване и проектиране на партийната работа в определените от бюрото направления. Те разкриват състоянието на отделни елементи и връзки от проблема, изучават общественото мислене за тях, сравняват своя с челния световен и главно съветски опит и крачка по крачка изграждат от отделни гледища цялостен обобщен възглед за бъдещата дейност. В него се обосновава необходимостта от определено единомислие и единодействие. На партийното събрание се внася колективно становище, което трансформира партийната политика през призмата на масовия опит в конкретни задачи. Докладите по проблемни въпроси предварително се разглеждат в сбирки на партийните групи. От тях започва формирането на колективното мнение, което на партийното събрание намира концентриран, цялостен израз. Събранието като дълбоко осмисляне на задачите фактически започва в съзнанието на хората преди формално да е открито. Степента на колективност е пропорционална на степента на комплексност на проблема. Ако той засяга пряко целия институт, колективността в обсъждането се разширява, събранието протича като открито организационно. В разисканията участвува с право на мнение безпартийният актив. Изслушват се неговите становища и препоръки. На събранията, разширявайки принципа на колективността, се полагат широките основи на следващите координирани действия на всички субективни фактори на изпълнението.

...Приключило е атестирането на кадрите, бюрото обобщава оценките и решенията на комисиите и на открито организационно събрание в присъствието на всички атестирани, независимо от тяхната политическа принадлежност и служебно положение, подлага на критичен анализ слабостите и интелектуалните резерви, изразява политическо отношение към индивидуалното развитие на хората, разглежда го върху фона на обществените изисквания за интензивност и ефективност на научноизследователската и проектантската дейност. Оценките имат общ класов знаменател, съдържат равноправие, доверие и грижи към кадрите...

Комплексността в подхода към проблема и колективността в партийното ръководство са взаимно обусловени. Като разгръща колективността във всички форми на вътрешнопартийния живот, организацията осигурява условия за научно, комплексно политическо ръководство на процесите, протичащи под нейния непосредствен контрол. Но най-сложният критерий за всяка научност и истина е производствената практика. Ефективността на изследванията и проектите следователно и на научността на партийното ръководство получават реална оценка в производствените предприятия, които ги внедряват. Взаимоотношенията между научността и колективността в партийното ръководство се ус-

Digitized by Google

ложняват. Дали колективно приетите решения, колективно изпълнените задачи, колективно изградената оценка за кадрите и за резултатите са научни и съответствуват на действителността, това може да докаже практиката на материалното производство. Но в научноизследователския колектив тя е извън обсега на партийния контрол и въздействие. Обективните връзки и зависимости на възпроизводствения процес изискват вътрешнопартийната колективност да прекрачва границите на своя организационен терен, да разширява своя обхват, като привлича в своите форми и методи отделни възгледи, оценки и съждения на комунистите от производствените колективи, които консумират продукцията на „НИПРОРУДА". Организационен израз на „интерколективността" в партийното ръководство са връзките и взаимоотношенията, определени от съвместните комплексни програми между партийните, административните, профсъюзните и комсомолските ръководства с колективите на МОК „Горубсо", МОК „Медет" и ММК „Г. Димитров". Програмите отразяват извъниплановите връзки между изследването, проектирането и производството, отразяват развитието на нова форма на взаимопомощ между социалистически колективи. Те програмират допълнителните теми, свързани с усъвършенствуването на технологиите, автоматизацията и механизацията, реконструкцията и модернизацията на производствените процеси, формите и методите на съвместната взаимопомощ в етапите на изследването, проектирането и внедряването. Интегрират усилията не само на отделни лица, но и на научни, проектантски и производствени колективи, икономическия ефект на които се стича изцяло в националния доход. Извършва се взаимна научна, икономическа и политическа информация. Фигурират общи масово-политически и социални мероприятия. Създават се директни връзки между колективните органи на политическите организации, изграждат се предпоставки за съвместни партийни инициативи, за интегриране и взаимно обогатяване на партийния контрол върху целия цикъл на изследването и производството.

Колективността, научността и комплексността са органически съчетани в стила на партийното ръководство. Тяхното разгръщане придава особена резултатност на партийната политика. Доказателство за това е голямата трудова победа, спечелена от колектива на „НИПРОРУДА" през цялата му история.

Колективността и комплексността в политическия подход към икономическите процеси получава по-нататъшно развитие и специфично проявление в Научно-производственото предприятие по металокерамика, което организационно обединява научноизследователския колектив и производствените колективи. В него се осъществява пълният цикъл на изследването, внедряването и производството. Първичните партийни организации на основните структурни звена, разположени в отделни административни райони, се ръководят от местни партийни комитети. Съществуват обективни условия за възникване на децентралистични тенденции в партийната работа и ръководство, обусловени от специфичната дислокация на производствените колективи, от несъответствието между стопанската и партийната структура. Същевременно комплексният характер на труда в обединеното предприятие изисква еднопосочност и единодействие в усилията на партийните организации и комунистите за изпълнението на главните задачи в плана. Единодействие, изградено върху единомислие по сложни комплексни задачи, чийто отговор не може да се намери без колективен, комплексен подход на политическото ръководство. Такъв подход се осъществява от изградения в предприятието съвет на партийните секретари. В плана за неговата дейност фигурират основни проблеми, които изискват колективно становище и единна линия на практическа работа от всички

Digitized by Google

партийни организации и трудови колективи. Колективността, продиктувана от комплексността на задачите, намира още по-висша организационна форма за проявление.

Съветът на секретарите обсъжда проблемите, изработва препоръки до партийните бюра, които се конкретизират и трансформират в решения на организациите. Той изпълнява функциите на колективен, оценъчен и координиращ орган. Пълномощията да свиква съвета и да упражнява правото на текущ партиен контрол върху дейността на централното ръководство на предприятието са предоставени на бюрото и партийната организация в научноизследователския институт. Сложността на проблема определя състава на съвета и мястото на неговото заседание. Динамичен колективен орган, който съгласува и съсредоточава силите на ръководителите на партийните организации и на трудовите колективи в решаващите направления на икономическата политика на Партията.

... Последна, решаваща година от петилетката. Големи са целите в обещанието на колектива, с които откликва на партийния призив. Подготвя се съвет. Проблемът е да се повиши ефективността на производството, да се съкрати цикълът на процесите изследване и внедряване. Определят се главните страни на въпроса и компетентните лица. Възлагат се поръчения: на зам.-директора по научните въпроси да предложи вариант от мероприятия за осигуряване на техническия прогрес, на реконструкцията и модернизацията и повишаване ефекта на научните разработки; на зам.-директора по производствените въпроси — да разработи конструктивен анализ на резултатите от внедряването на разработките в производствените предприятия; на зам.-директора по икономическите въпроси, началника на плановия отдел и главния счетоводител — критично да преосмислят и разработят идеи за повишаване рентабилността на изследванията и възвращаемостта на всеки лев, вложен за научна дейност. На съвета участвуват всички ръководни кадри. Започва дискусия на партиен език, борба на становища, на идеи и предложения, които колективната мисъл свободно, в делова партийна обстановка рационално обсъжда и подрежда в крайни становища, израз на висш демократизъм, концентрирани препоръки на съвета до партийните бюра. Те са диференцирани по фактори на обществената производителност на труда и конкретизирани по партийни организации. Бюрата ще ги разгледат и ще набележат система от мерки, от цели и задачи, ще ги превърнат в решения на организациите, в задължителна програма за дейност на всички комунисти...

След съвета на секретарите партийното бюро в изследователския институт организира разширено открито заседание с целия партиен и стопански актив. Разсъжденията в него протичат на приложно равнище. Препоръките на съвета се превръщат в решения с прякото участие на комунистите ръководители, които в последствие ще организират тяхното изпълнение в колективите. На първото събрание бюрото докладва на организацията приетите решения и възложените поръчения. Създава се единен фронт на работа. Има план, ясни задачи, колективният труд получава необходимото напрежение. Встъпва в своите права партийният контрол. Перспективният план точно посочва: кои ръководители, кога, по какви въпроси ще се отчетат...

Заседанията на бюрото са разширени. Участвуват комунистите от звеното, което непосредствено се отчита, и ръководителите на звената, които го обслужват и използват неговите резултати. Партийният контрол се разпростира върху всички причинни връзки и зависимости, дава оценка и директива за стила на работа във взаимно обвързаните колективи и процеси. Защото стилът на ръководство от субективен фактор за един участък, в системата на колективния труд играе ролята на обективно условие за творческото проявление на хората в друг. Всеки подход, който изолира едно явление от многобройните му причинно следствени връзки с останалите, води до субективизъм. Не може да се създаде правилна представа за ръководството и резултатите в дейността, примерно на научното звено, вън от условията и връзките му с осигуряващото и с производственото звено.

Digitized by Google

Партийното бюро може да се ориентира в сложните взаимоотношения на звената, които се отчитат, да изгражда обективни оценки за стила на ръководителите, да формулира конкретни задачи пред тях и комунистите, ако изгражда своята политическа позиция върху обективна информация, която му предоставят партийните групи и непосредствените впечатления на неговите членове от предварителните наблюдения. Решенията по отчета на ръководните кадри се вземат на разширени заседания в тяхно присъствие и участие. Участието на кадрите в изработването на решенията и поръченията, които те ще изпълняват, придава реализъм и принципиалност на партийното ръководство...

Втората най-обобщена характеристика на главното в опита на организациите от челните столични колективи може да бъде определена:

КОНКРЕТИЗАЦИЯ И ИНДИВИДУАЛИЗАЦИЯ НА ПАРТИЙНАТА РАБОТА И РЕШЕНИЯ ПО ИКОНОМИЧЕСКИТЕ ПРОБЛЕМИ И ПРОЦЕСИ

Конкретизацията, разбирана като процес на преобразуване на общото в конкретно, единично и реално, протича в няколко основни направления:

Първото направление на конкретизацията се изразява в трансформирането и пренасянето на политическата и организаторската работа в процеса на изпълнението на решенията в партийните групи. Изследването на опита показва, че дейността на партийните групи в челните предприятия е издигната до равнището и авторитета на партийната организация. Групите са превърнати в динамични политически ядра на малките колективи, имат ограничен радиус на действие, но висока степен на влияние върху комунистите и безпартийните. Те са най-непосредственото обкръжение, партийната среда, която осъществява постоянно, пряко влияние върху поведението на личността. В нея комунистите отчитат авангардната си роля, изпълнението на партийните решения и поръчения. Групите вземат становища по възникващите противоречия в колективите, организират и отчитат индивидуалната работа с хората. В тях идеите на политиката и решенията придобиват материална сила. Групите водят на отчет всяко решение и поръчение. Голяма част от отговорниците изпълняват ролята, както ги наричат, на „мини секретари", свикват събрания (сбирки), разглеждат оперативно и конкретно всички въпроси и особено авангардната роля на комунистите — редови и ръководители, приемат становища, които протоколирани се внасят в бюрата за утвърждаване като решения. Половината от събранията на първичните организации по проблеми, отнасящи се до колективите, започват от партийните групи. Въпросите се разискват предварително в тях, а в докладите бюрата обобщават изводите, възгледите и предложенията на комунистите във варианти за решения. Използва се и обратният способ. Становищата на бюрата и проекторешенията се разглеждат в групите, оформят се колективни и индивидуални мнения, които на събранията аргументирано се излагат и защищават. Политическата и организаторската дейност започват и приключват във партийните групи. В тях партийната политика се конкретизира и трансформира в практика. А от труда на комунисти и безпартийни се трупа златният нанос на петилетката, измерен с големите проценти на печалбата, общия доход, производителността на труда и т. н.

В шестмесечния план на първичната партийна организация в ТПК „Художествени изделия и амбалаж" е определено на кое събрание коя партийна група ще се отчете пред организацията как осъществява координация в усилията на ръководствата на производствения колектив, на обществените организации, а комунистите излизат със самоотчет за

Digitized by Google

своята авангардна роля. Всички партийни групи се отчитат на събрания. Предмет на колективния отчет на отговорника и на личния самоотчет е разгърнатата политическа, организаторска и възпитателна работа за изпълнение решенията и поръченията, взети от първичната партийна организация. Предметът на отчета за всяка група е конкретизиран. Специфичността се определя съобразно целите, които бюрото посредством метода на контрола и самоконтрола иска да постигне с предимство. Отчетът изпълнява функциите на организационен лост за политическа мобилизация на комунистите към невралгичните проблеми в работата, по които трябва да се постигне решителен прелом. Събранието дава оценка, групата като цяло и комунистите поотделно получават ясна ориентация за бъдещата си дейност.

Второто направление в конкретизацията на политическата работа се изразява в творческото трансформиране на партийните постановки и решения в индивидуални поръчения, на общите цели в конкретни задължения, на колективността при решаването в лична отговорност за изпълнението.

Партийният опит в челните предприятия още един път доказва, че решенията на големите първични организации, особено по сложни икономически проблеми, получават висока степен на конкретност, ако определят целите и основните задачи, сроковете и отговорниците за изпълнението. Организацията на изпълнението започва с последователни конкретизации на решенията в поръчения, на общите цели в задачи. Трансформирането на общото в конкретно се извършва: в партийното бюро за групите и ръководните комунисти; в партийните групи за всички комунисти. Поръчението като решение от по-нисък ранг се превръща в масова форма за конкретно проявление на колективната воля в индивидуалното поведение на комунистите. Издигането ролята на партийните групи в живота на организациите и комунистите закономерно повишава ролята на партийното поръчение. Разширява се фронтът на изпълнението и контрола. Принципът за прякото участие на всички комунисти при изработването на партийната политика разширява своето действие с изискването за участието на партийните членове в изпълнението на решенията и поръченията, които я претворяват в дела. Комунистите имат постоянни и временни поръчения. Те се водят на отчет в бюрата и главно в групите. Фиксират се в картотеки и книжки. Снемат се от отчет, ако резултатите от изпълнението съответствуват на идеите и замисъла в решенията и поръченията. Конкретизацията на партийната работа в това направление изисква ясно формулирани цели и задачи, реални срокове, правилен подбор на изпълнителите, цялостна представа за резултатите, единство на контрола и самоконтрола. Изисква ленински стил на работа, новаторски стил на мислене, организационна култура на партийното ръководство.

... Преди няколко години производителността на труда в колектива на фабрика „Димитър Благоев" започва да спада. Има планове по смени за производствениците, но личният принос на хората не се очертава, внимателно отчита и поощрява. Партийната организация търси отделните причини, крои и провежда отделни мерки, но съществени промени не настъпват. Времето минава в грижи и тревоги. Разговорите между комунистите зачестяват. Към тях се присъединяват и безпартийните. Неспокойните вълни на мисълта, издигнати от отговорността, раздвижват всички пластове на колектива. Идва четвъртата година от петилетката. Пристига с планини от числа. Събитията ускоряват поврата в партийния подход. Колективният ум, обогатен с решенията на Националната партийна конференция, анализира производителността на труда, системата от фактори и съставя програма за настъпление по целия фронт. Основните цели в нея гласят: комунистите ръководители и редови да поемат отговорност за трансформиране на плановите показатели от колективни в конкретни индивидуални цели и задачи; насрещният план на колектива да се изгради от личните насрещни производствени програми и личните творчески планове на специалистите — да акумулира в себе си индивидуалния принос на работниците, да стане тяхно кръвно дело; да се заведат на отчет и поставят на партиен и обществен

Digitized by Google

контрол всички производствени програми и планове. Съревнованието да се индивидуализира, а самоотчетът на комунистите занапред да се насочи към авангардната роля в борбата за изпълнение на личните и колективния насрещен план.

Определени са основните принципи на работа. Разпределят се силите на партийния актив. Политическата работа се пренася в малките колективи, бригадите и смените. Комунистите започват диалог с работниците в начертаните направления. Разговорът с тях е политически — разкрива зависимостта между обществения и личния интерес, между труда за обществото и труда за себе си. Става дума вече за нещо съвсем реално, измеримо и непосредствено. Връзката между личността, колектива и обществото се осъзнава докрай. Индивидуализацията на служебните задължения в насрещни обещания намира израз в личните програми, в които всеки труженик откликва на партийния призив със свои самозадължения какво количество, с какво качество и себестойност ще произведе в повече от норматива, каква квалификация ще достигне, кому каква помощ ще окаже, какво ще бъде неговото участие в обществено-политическия живот на колектива. (В личната програма на Анка Узунова фигурира: да изпълни личния си производствен план за първата година на седмата петилетка до 1 септември 1975 година Да предаде своя опит на трима нови работници, като ги подготви още първата година да изпълняват производствената норма. Да участвува най-активно във всички обществени и колективни мероприятия. Да не допусне нито едно нарушение на дисциплината и качеството на продукцията. До края на 1975 година да произведе 14 тона прежда над плана за 1976 година.

В творческия план на Евтим Младенов и Донка Пешева се определят основните задачи да изучат челния опит в производството и способите за неговото масово внедряване. С помощта на челния опит всички работници да достигнат и надминат установените норми за предачки на рингови машини. Посочват методите за постигане на целта. Да разработят методика за внедряване на резултатите, крайния срок за изпълнението, очаквания икономически ефект.)

Втората част от личната комплексна програма на всеки комунист и безпартиен съдържа адресираните до колектива и обществото изисквания за организационно-технически, технологически и социални условия, които осигуряват изпълнението на поетите задължения Програмата е двупосочна. Формулира границите на отговорността на човека към обществото и необходимите обратни грижи на колектива, на обществото към живота и труда на личността. Човекът поставя условия: механизация на труда в неговия производствен сектор, необходима биологична среда, квалификация, образование, почивка и пр. Предлага съответни решения.

Насрещните лични програми се разработват и обсъждат в микроколективите, там се уточняват условията за тяхното изпълнение, организира се необходимата взаимопомощ. Създава се психо-социална организация на вътрешните връзки и взаимодействия в колективите, на социалистическите производствени отношения. Когато бъде определена личната отговорност, започва процесът на формиране на колективната взаимна отговорност. Съставят се насрещни планове на бригадите, на секциите, на смените и на цялото предприятие. Предложенията и изискванията на хората се систематизират от партийното бюро в отделен протокол по раздели, потребностите се отнасят към социалната част на плана, други влизат в организационно-техническите мероприятия Въпросите се проучват, завеждат се на партиен отчет, наблюдава се тяхното изпълнение, хората се информират. Самозадълженията към обществото разгръщат съревнованието, обществения контрол и личния самоконтрол, образец на който е партийният контрол и самоконтролът на комунистите, осъществяван в партийните групи.

В Електромонтажното управление (Кремиковци) доминира колективната, бригадната отговорност. Личният принос на комунистите е вплетен в крайния резултат на колектива. Отговорността се индивидуализира от обществената оценка на колектива. Затова тук е приет и масово внедрен починът на 7-те бригади от СТЗ „Васил Коларов" за работа по собствен кодекс за висока социалистическа дисциплина. Разгръща се колективният контрол върху индивидуалния труд. Контролът и самоконтролът се намират в неразривно единство. Колективното самоуправление играе доминираща роля. Събранията на бригадите оценяват трудовото поведение на членовете, определят неговата обществена значимост, санкционират нарушителите морално и материално. Тази форма на колективния труд изисква висока зрелост на обществените отношения, принципиалност, взаимопомощ и непримиримост Такъв образец се създава в партийната организация и в нейните групи. Чрез комунистите ръководители и изпълнители взаимоотношенията, нравствено-политическите критерии и черти на комунистите се пренасят в живота на колективите.

Да се очертае и формулира правилна икономическа политика, която творчески трансформира новия подход на Партията към социално-икономическото развитие на страната при конкретните условия на работа и възможностите на колектива, да се изгради оперативна организация за изпълнението на нейните главни цели и задачи от всички комунисти и безпартийни е една от главните страни на партийното ръко-

Digitized by Google

водство. Тя характеризира политическата и организаторската дейност на партийната организация. Другата страна на партийното ръководство е да издига съзнателността на колектива до идеологическото осмисляне на задачите от икономическата политика. Всяка икономическа задача изразява една обществена потребност, една обективна възможност, която се превръща в действителност чрез организираните съзнателни усилия на хората. Когато осъзнаят обективната необходимост от висока производителност на труда, те могат свободно да избират средствата и вариантите на своето трудово поведение. Като подчиняват свободно и съзнателно поведението си на икономическата необходимост, те овладяват законите и факторите на икономическото развитие, превръщат възможностите за интензивно развитие в реалност. В този момент те окончателно свързват своите лични интереси с потребностите на обществото като цяло, политически осъзнават своите социални роли. Степента на трудовата и социалната активност на колективите при социализма съответствува на степента на политическата съзнателност на техните членове. Затова конкретизацията на политическата и организаторската дейност на първичните организации се изразява и в идеологическо осмисляне на задачите от икономическата политика в трудовите колективи. Партийните бюра в по-голяма част от организациите са изградили диференцирани системи за идеологическо осигуряване изпълнението на напрегнатите лични и колективни насрещни планове. Системата за икономическо образование на трудовия колектив във фабрика „Д. Благоев" действува две години. Конкретизирана е по съдържание за различните социални групи. В занятията се осветляват формите за проявление на икономическите закони и закономерности при социализма, приложните страни на основните фактори за интензивно и рентабилно развитие на страната. Мнозинството работници имат научна представа за икономическата анатомия на продукта от своя труд, за нейното пряко или опосредствувано отражение върху тяхното собствено жизнено равнище Тези възгледи мотивират практическите им стъпки, когато се самозадължават с обещания и когато ги изпълняват. Борбата за комплексно изпълнение на плановите показатели възниква и протича на съзнателна основа. Политическите лозунги на партийните организации се преобразуват от съзнанието на хората в съответни начини на действие без психологическо противодействие, защото идеологическата работа е разчистила предварително терена за политиката. На организацията остава да я материализира в дела...

* * *

Трудовият подвиг на комунистите, комсомолците и трудещите се от колективите на челните предприятия влязоха в летописа на патриотичния подем пред Единадесетия конгрес на Партията. Борбата за петгодишния план приключи предсрочно по всички показатели. Но петилетката е план, единен и комплексен, с производствени и социални програми, с двустранни задължения: на хората към обществото и на обществото към хората. Къса ли се тяхното единство, пренебрегва ли се комплексността, разбива ли се единството между личните и обществените интереси, руши се доверието на масите към Партията. Въпросът е колкото икономически, толкова и политически. По него има ясни партийни постановки.

Защо се поставя отново? — Защото съществува като проблем. Голяма част от насрещните задължения на отделни министерства, обединения и Столичния градски народен съвет към социалното развитие на челните колективи, включени в техните петгодишни планове, тънат в неизвестност.

Къде е взаимната отговорност — питат трудовите колективи. А отговор трябва да получат, защото идва нова петилетка, задава се голяма битка, в която отново „главните герои" ще бъдат те.

Digitized by Google

ПРЕДКОНГРЕСНА РАВНОСМЕТКА

СТОЯН СЮЛЕМЕЗОВ
председател на Централния кооперативен съюз

С планомерното развитие на производителните сили, с непрекъснатата интензификация и усъвършенствуване на материално-техническата база в цялото народно стопанство се създадоха предпоставки за сериозни обновителни преустройства и на кооперативната дейност.

Необходимо беше дейността на кооперациите да се постави в съответствие със съвременните изисквания за концентрация и специализация и на тази основа да се насочи към по-бързо развитие на материално-техническата база, към усъвършенствуване на организационната им структура и повишаване ефективността на управленческата дейност. По пътя на уедряването броят на кооперациите от 1046, колкото бяха в началото на петилетката, беше намален на 623. Уедрените кооперации представляват значително по-големи стопански единици. Това им дава възможност да организират и решават комплексно задачите по снабдяването и търговското обслужване на населението.

Решенията на Декемврийския пленум на ЦК на БКП изпълниха с ново съдържание дейността на потребителните кооперации. На основата на интензивното развитие на националната ни икономика с всяка измината година се създават все по-благоприятни условия за задоволяване растящите изисквания на потребителите. Кооперациите оказват все по-активно въздействие за формиране на нови потребности, съответствуващи на дълбоките обновителни процеси в икономическото и социалното развитие на българското село. Направиха се сериозни стъпки за създаване разгърната система на търговското обслужване на основата на задълбочено изучаване и опознаване структурата и тенденциите на потребителското търсене. Постигнаха се резултати и в изграждането и развитието на кооперативната търговска мрежа и материално-техническата база. Усвояват се нови технологии в търговското обслужване, съответствуващи на изискванията за висока култура в тази област. Сега функционират над 300 новопостроени и преустроени кооперативни магазини за конфекция, обувки и текстил, над 200 районни магазини за мебели, електроуреди и други културно-битови стоки. Наред с увеличаване стокооборота от хранителни стоки с все по-високи темпове расте стокооборотът от промишлени стоки, предлагани от кооперациите на населението. Чрез кооперативната търговия все по-широко навлизат в селския бит такива стоки като памучни, копринени и вълнени тъкани, вълнен трикотаж, електродомакински уреди, стоки с културно предназначение и др. Значително нараства и относителният дял на продадените от кооперациите хранителни стоки с по-висока вкусова и биологическа стойност, като месо и месни произведения, мляко и млечни произведения, захарни и шоколадови изделия и др. В последните години потребителните кооперации осигуриха динамично развитие и на дейността обществено хранене. Особени грижи се полагат за организиране храненето на трудещите се в селата на столови начала в ресторантите и заведенията на кооперациите, за разнасяне топла храна на кооператорите на полето и др. Вече действуват 750 стол-ресторанти, в които се хранят десетки хиляди столуващи. В училищата са разкрити над 550 бюфети и лавки, а за облекчаване домакинския труд на жената и по-пълно задоволяване потребностите на населението са организирани повече от 100 кулинарни магазини и щандове, предлагащи готова храна и полуфабрикати. За постигането на тези резултати положителна роля играят системните организационни мерки, които Централният кооперативен съюз и неговите организации провеждат. Заслужава да се отбележи широката обмяна на опит и внедряването на челния опит в кооперативната търговия, които в последните години се превърнаха в постоянен метод на работа. Проведените 14 зонални и 14 окръжни прегледи раздвижиха търговските работници и дадоха тласък за творчество и нови инициативи по преустройството и модернизацията на търговската мрежа и по внедряването на прогресивни форми в търговското обслужване.

Постиженията в това направление обаче ни задължават да си дадем ясна сметка и за нерешените проблеми, които ни поставят в дълг към потребителите.

В редица магазини на потребителните кооперации недостатъчно са застъпени някои групи стоки от децентрализирания фонд, без да има обективни причини за това. Не се използват ефективно и наличните мощности и търговски площи на кооперативната търговия на дребно и общественото хранене. Средно за страната потребителните кооперации почти са достигнали норматива от 140 кв. м търговска площ на 1000 жители. Но зад тези средни благоприятни цифри поради неравномерното изграждане на търговската мрежа, а на места и поради ускорената миграция

Digitized by Google

на селското население в много селища се чувствува остра нужда от нови търговски обекти. Това ни задължава и през следващите години в рамките на утвърдения план да продължим линията на разширяване и модернизиране търговската мрежа.

Все още с бавни темпове се внедряват прогресивните форми на търговско обслужване. Не е решен навсякъде въпросът за организацията на работното време на търговските работници в условията на петдневна работна седмица. Положително е да се прилагат такива графици, които дават възможност за посрещане нуждите през двата почивни дни, които ще бъдат с повишена търговска интензивност. Същевременно те трябва да осигуряват два почивни дни на самите търговски работници през останалите дни на седмицата.

• • •

Изкупвателната дейност на Централния кооперативен съюз и неговите организации в периода след Десетия партиен конгрес и особено след Декемврийския пленум на ЦК на БКП се характеризира с мащабно, динамично развитие. В изпълнение на 61-то постановление на Министерския съвет от 1973 г. за производство на повече селскостопанска продукция от личното стопанство разгърнаха повсеместна организаторска и практическа работа сред населението, като по този начин допринесоха за по-пълно разкриване и използване производствените възможности на тия стопанства.

Трудовите колективи на потребителните кооперации, на окръжните кооперативни съюз и на останалите поделения на Централния кооперативен съюз приеха тази важна политическа и стопанска задача като акт на доверие от страна на Партията и Правителството. Затова с чувство за отговорност и високо съзнание положиха максимални усилия, превъзмогнаха сериозни трудности. Осигуриха раздаването на поощренията и натуралните премии, предвидени с постановлението, което доведе до бързо нарастване броя на отглежданите животни и увеличаване на продукцията от месо, мляко, яйца, плодове и зеленчуци. Кооперациите оказаха активна и непосредствена помощ на личното стопанство за въвеждане подобрение и съвременни начини на производство. Задоволително беше организирана доставката на торове, препарати, посадъчен и разплоден материал. Полагат се усилия за повсеместното и своевременно изкупуване на произведената животинска и растителна продукция.

С цел да се отговори по-добре на изискванията на стопаните, редица окръжни кооперативни съюзи създадоха ферми и депа за временно отглеждане на животни (предимно прасета), след което в подходящо време се предават за угояване на личните стопани. Тази форма дава възможност за по-голяма гъвкавост на кооперативните организации при предлагането на животните според възможностите и предпочитанията на стопаните.

За по-пълното задоволяване нуждите на личното стопанство от малки пилета за отглеждане кооперативните организации извършиха реконструкция на люпилните и осигуриха значително по-висок производствен капацитет. В резултат на взетите мерки производството на яйца и птици нарасна. По-нататъшното развитие на птицевъдството изисква да се решат проблемите за ветеринарното обслужване и контрол на личното стопанство, за подобряване породния състав на птиците, за използване съвременната техника в личното птицевъдство и други.

Производството на плодове и зеленчуци в личното стопанство също се разгърна на по-широк фронт. Определено може да се каже, че то допринесе чувствително за подобряване снабдяването на населението с различни видове продукция. Незадоволително е все още производството на ранни зеленчуци. Потребителните кооперации следва да организират договарянето със стопаните и навреме да изкупуват и оползотворяват цялостно произведената продукция.

Ето и някои цифри, които ще дадат поточна представа за темповете на нарастване. В сравнение с 1973 г. през 1974 г. от личното стопанство са изкупени близо 50 процента повече месо, в т. ч. около 3 пъти повече птиче месо, близо два пъти повече зеленчуци и мляко. Значително нараснаха количествата и на другите изкупени селскостопански продукти. Насърчителни са и тазгодишните резултати.

Зад тези постижения обаче се крият някои сериозни проблеми, които не са решени и пречат за още по-резултатното развитие на дейността. Не бяха осигурени необходимите количества фураж, което стана причина потребителните кооперации да не устоят и своевременно да раздадат на стопаните полагаемите им се количества съгласно сключените договори. Това внесе известно разколебаване и доведе до намаляване броя на желаещите да отглеждат животни и птици. Възникнаха сериозни трудности и по реализацията на ранните зеленчуци. Значителни количества останаха неизкупени и неоползотворени. Трябва да се признае, че причините за това са от организационен характер и можеха да се избягнат, ако бяха проведени своевременно мерки и беше проявена по-голяма предвидливост.

Не са решени цялостно и въпросите по изграждането, разширението и своевременното обзавеждане на материално-техническата база за изкупуването и преработката на селскостопанската продукция в потребителните кооперации. До голяма степен те могат да се решат със силите на кооперативните организации. Досегашните резултати показват, че колективите, комунистите и безпартийните при кооперативните организации разбират голямото политичес-

Digitized by Google

ко значение на възложените им задачи и несъмнено ще продължат и занапред да работят със същата енергия и ентусиазъм.

• • •

Декемврийският пленум основателно констатира, че производството и снабдяването с хляб, хлебни изделия, закуски и безалкохолни напитки изостават от растящите изисквания на потребителите. В тази светлина още по-ясно изпъква отговорната роля на потребителните кооперации и кооперативните предприятия за осигуряване необходимите количества и широк асортимент. За четирите години на петилетката потребителните кооперации са произвели продукция за 90 милиона лева над плана. С преминаването на СО „Безалкохолни напитки и минерални води" към Централния кооперативен съюз през 1973 г. тази дейност почти изцяло се съсредоточи в системата на кооперативните организации. Полагат се максимални усилия за преодоляване на трудностите и главно за ускорено въвеждане на новите производствени мощности в действие. През 1975 г. ще се пусне в експлоатация новият най-голям завод в София с производствен капацитет около 1 400 000 бутилки дневно и разширенията на заводите към Варна и Бургас. Това ще даде възможност още до края на тази година да се произведат и предоставят на населението 120 милиона бутилки безалкохолни напитки в повече от 1974 г. при значително по-разнообразен асортимент. Сериозно внимание се отделя за издигане техническото и технологичното равнище и на останалите промишлени дейности: производство на хляб, хлебни и сладкарски изделия, на някои стоки за широко потребление и др. Усъвършенствува се организацията на производството. Трябва обаче да се признае, че качеството и асортиментът на продукцията все още не са на онова равнище, което отговаря на нарасналите изисквания и вкусове на потребителите. Това налага с по-бързи темпове да се преустрои работата на кооперациите по производството на дребни стоки за народно потребление в съгласие със задачите, поставени от Декемврийския пленум.

Изискванията за усъвършенствуване системата на управление и рационално използване и развитие на материално-техническата база поставят пред Централния кооперативен съюз и кооперативните организации задачите за завършване процеса на концентрация, като продължи уедряването на малките кооперации.

Главното внимание ще се постави върху задачата за организационното укрепване на уедрените кооперации и за усъвършенстуване на тяхната организационна структура. Нужно е последователно да се утвърдят в практиката отрасловият принцип на ръководство на отделните стопански дейности. Успоредно с това следва да се осигури широко участие на кооператорите в живота на кооперациите, като се приложат ефективни форми за активизиране връзките на кооперацията с членската маса и обслужваното население. Нужно е общественото начало на кооперативната форма да се насити със съдържание и да получи широка и пълноценна изява във всички сектори на кооперативната дейност при строго спазване на уставните изисквания и принципите на демократическия централизъм.

Развитието на кооперативната търговия в следващия период ще се насочи към изграждане на търговските обекти в по-големите и средищни селища в районите на аграрно-промишлените комплекси. Това ще допринесе те да се оформят като естествени центрове, които ще привличат значителна част от населението на по-малките селища около тях. До голяма степен това ще спомогне да се промени посоката на миграцията не само към градовете, но предимно към тези селища.

Потребителните кооперации като основни търговски организации на село могат и трябва да се превърнат в активен фактор за регулиране динамиката на този процес. От тях в значителна степен зависи притегателната сила на средищните села. Затова наша непосредствена задача ще бъде да се повиши равнището на търговското обслужване в средищните села, като се изравни почти напълно с това в градовете. Стоковият фонд, който се определя за потребителните кооперации, все повече трябва да се приближава по количество, качество и асортимент към градския.

Като придават важно значение на новите прогресивни форми на търговското обслужване, потребителните кооперации ще обърнат особено внимание за тяхното разширяване и утвърждаване. Следва да се извърши необходимата реконструкция на магазините с оглед да се повиши качеството и ефективността на обслужването чрез въвеждане и подобряване формата на самообслужване, обслужване на потребителите по производствени обекти (на полето, по предприятията и други), изпълнение поръчки по предварителни заявки и т. н.

Да се подобрява работата по изучаване на потребителското търсене, по установяване потребностите от различни видове стоки, по съставянето на своевременни и пълни заявки за предприятията доставчици, това са задачи, за изпълнението на които кооперациите в бъдеще ще полагат максимални усилия.

Потребителните кооперации ще осигурят условия и за непрекъснато развитие на общественото хранене, като тяхна главна задача ще бъде разширяване на кухненското производство, подобряване качеството и разнообразяване асортимента на ястията. Трябва да продължи работата по създаване в средищните селища на централни кухни за производство на полуфабрикати, колинарни, сладкарски и други изделия.

Въпросът за пълно задоволяване потребностите на населението е тясно свързан с разширяването на непосредствените договорни връзки между търговските организации, в това число и потребителните кооперации с предприятията производители. Безспорните преимущества на тази форма

Digitized by Google

трябва да се утвърждават и да намират все по-широко приложение в практическата работа. Укрепването и специализацията на потребителните кооперации разкриха значително по-големи възможности за установяването на директни връзки с производствените предприятия. Така ще се осигурява по-евтина и бърза доставка на търсените стоки, ще се създават условия за по-гъвкава търговия и за по-ефективно въздействие на кооперациите върху производството.

Задачата на промишлената дейност на потребителните кооперации като важен източник на допълнителни стокови ресурси се състои в това, да се увеличава все повече обменът и се подобрява качеството на продукцията, да се повишава техническото равнище и ефективността на производството.

Потребителните кооперациии ще продължат да полагат сериозни грижи, за да се подобри хлебопроизводството, производството на хлебни и сладкарски изделия и др. Особено внимание Централният кооперативен съюз ще обърне за осигуряване достатъчни количества за разширяване на асортимента и внедряване на нови производи безалкохолни напитки.

За подобряване снабдяването на населението в селата и особено средищните селища от голямо значение е развитието на кооперативната дейност за производство на хранителни стоки. До края на седмата петилетка се предвижда да бъдат построени и пуснати в експлоатация 24 нови хранително-вкусови комбинати, които ще осигурят качествени пресни и разнообразни хранителни стоки за местното население. Трябва да се отбележи, че до създаването на новите предприятия и въвеждането на новите производствени мощности следва да продължат да функционират по-дребните производствени единици, като фурни, работилници за безалкохолни напитки, сладкарски работилници и други. Тяхното закриване трябва да става постепенно, след като се осигурят всички условия за ритмичното и пълно снабдяване на населението със съответните видове продукция. Доколко такива предприятия или цехове са полезни на сегашния етап за народното стопанство, следва да се определя не по административен път, а в зависимост от възможностите да постигнат съответна ефективност при определени нормативи, цени и др., както и да осигурят реализацията на произведената продукция. Ето защо тяхното развитие следва да се подпомага наред с изграждането и развитието на предприятията от по-голям мащаб.

Наред с развитието на общественото стопанство на промишлена основа и занапред трябва да се провеждат мерки за стимулиране личното стопанство на кооператорите. Нужно е да се търсят форми за още по-пълното обвързване на обществените и личните интереси в този отрасъл. В тази насока пред потребителните кооперации се поставят нови, по-високи изисквания. Преди всичко те ще разширяват и активизират колективите и взаимоотношенията си със стопаните, все повече ще обхващат под свое наблюдение развитието на личните стопанства и ще полагат грижи за оказване всестранна и навременна помощ.

Договорните отношения между кооперациите и стопаните ще се усъвършенстват с оглед да се постигне още по-пълно съчетаване на обществените с личните интереси, като се създадат реални стимули за личните стопанства да увеличават производството и да реализират продукцията чрез потребителните кооперации.

За правилното изясняване характера и ролята на личното стопанство в съвременния етап на нашето развитие е нужно да се разгърне още по-активна разяснителна работа от страна на обществено-политическите организации. С формите на обществено въздействие те ще допринесат за формиране на правилно отношение към този сектор, като помощно стопанство на общественото селскостопанско производство.

Кооперативните организации ще продължат да развиват и дейността по производството и изкупуването на билки, гъби, диворастящи плодове, мед, пчелни продукти и маслено-етерични култури, като издирват нови природни ресурси и широко прилагат промишлените методи на производство.

Все повече ще се повишава отговорността на работниците по изкупуването и заготовката за пълно използване на произведената селскостопанска продукция, за повишаване качеството на заготовката, максимално съкращаване загубите при съхраняването и транспорта. В следващите години ще продължи работата по разширяване и модернизация на материално-техническата база на изкупвателната дейност; строителството и реконструкцията на складовата база, на заготвителните и преработващите пунктове и др.

Важна закономерност в развитието на кооперативната собственост е по-нататъшното повишаване нейната концентрация. Необходимо е занапред да се разширяват и умножават неделимите обществени фондове на кооперациите. На основата на кооперативната взаимопомощ следва още по-пълноценно и ефективно те да се използват за икономическото укрепване на кооперациите, за развитието и усъвършенстването на материално-техническата база.

Всестранното сътрудничество и интеграцията между ЦКС и Центросъюза на съветските потребителни кооперации навлиза в нов, по-висш етап. В следващите години ще се постигне още по-тясно сближаване и единодействие във всички по-важни области на кооперативната дейност. Ще се пристъпи към уеднаквяване на някои форми на търгуване, участие на реципрочни начала в изложби, панаири, базари, ревюта, организиране седмици на съветската (българската) търговия и др. Предвижда се изграждането на съвместни предприятия за производство за търговско обзавеждане, на хладилна и измерителна техника, на резервни части и някои видове съоръжения. Още по-пълно ще се координират възможностите на външнотърговските предприятия на двата съюза за разширяване на търговския стокообмен. Ще се проведат съвместни мероприятия и за най-широко приложение на техническия прогрес в тър-

Digitized by Google

говията и общественото хранене. Постепенно ще се реализира съвместна програма за електронна обработка на информацията и внедряване автоматизирани системи на управление.

* * *

Партийните организации и отделните комунисти при кооперациите носят онзи творчески заряд, който пулсира в цялата обществено-стопанска дейност на потребителните кооперации. Те са в челните редици на всички инициативи, на борбата за разкриване и провеждане в действие всички резерви за изпълнение и преизпълнение на поставените задачи.

Издигането на ръководната и направляващата роля на Партията в осъществяването на нейната социална програма поставя високи изисквания към практическата дейност на комунистите и партийните организации в потребителните организации, окръжните кооперативни съюзи и ЦКС. Всеки комунист трябва дълбоко да осъзнае, че изпълнението на партийните решения зависи от него самия, от неговото умение и усърдие, от неговите знания и дисциплина.

След изграждането на уедрените кооперации стана възможно в техните центрове, там където е съсредоточена значителна част от административния и търговския персонал, да се изградят самостоятелни първични партийни организации. Те вече имат по-голяма възможност да се занимават със специфичните въпроси на кооперативното дело, да ръководят и контролират компетентно и ефективно стопанската дейност. Главната грижа на партийните комитети и партийни бюра сега е тия организации да заработят с партиен стил и методи да не се допусне съдържанието на партийната работа да дублира административно-стопанската; да се държи будно съзнанието към недостатъците и води борба срещу примиренчеството, защото при новите условия има опасност да пуснат корени самодоволството от постигнатите резултати, по-лесно в малкия колектив се промъква безпринципното взаимоопрощаване на слабости и пропуски.

Независимо от настъпилите изменения в концентрацията на кооперативната дейност сега и за в бъдеще по-голямата част от комунистите на работа в кооперативната система ще членуват в териториалните или други първични партийни организации — в селищата, където живеят, където дейността им е в пряка връзка със селските труженици. Независимо от разнородния членски състав в тях може компетентно и задълбочено да се разглеждат проблемите на изкупуването и търговията, като се има предвид, че това става от онія, които изпитват непосредствено въздействието на дейността им.

Независимо от организационните форми дейността на първичните партийни организации през следващите години трябва да се издигне на нивото на поставените задачи. Това преди всичко се отнася до политическата оценка на приеманите мероприятия, до оценката, която ще се даде на всеки комунист, независимо от длъжността и дейността му, за това как изпълнява партийните задачи. Безспорно изпълнението на плана в обеми и качествени показатели е главната задача на колективите. Но зад неговото изпълнение в никой случай не бива да се допуска подценяването на редица партийни задачи, които имат и решаващо социално отражение върху трудещите се на село. Все още има потребителни кооперации, където комунистите не доценяват този факт. Поради това на някои места се допуска изоставянето на 61-то постановление на Министерския съвет, като се пренебрегва организационната работа със всеки селски труженик, а се стимулират хора, които развиват частни ферми чрез използване на наемен труд. Една селска кооперация може да покаже много добри финансови показатели чрез увеличения стокооборот на спиртни напитки, но ако не организира разносна търговия, столове, обслужване и на най-отдалечените махали, то това е признак на незадоволителна работа на комунистите, които работят в този сектор, на тяхното притъпено чувство на политически дейци. Нека не се забравя, че селските кооперации бяха създадени в условията на капиталистическа България не с единствената цел — печалбата. Чрез тях Партията в ония години освен че подпомагаше селяните, но и разчистваше в съзнанието им първите пътеки към бъдещите социални форми. Днес потребителната кооперация е призвана да осъществява национална партийна програма за повишаване жизненото равнище на народа и това трябва да бъде отправната точка и критерий за работата на всеки комунист.

Важно изискване пред партийните организации в кооперациите и кооперативните предприятия сега е да засилят подема на масите, да го насочват към решаването на основните, главните задачи. Те трябва неуморно да работят за организационното укрепване на кооперациите, за издигане тяхната обществено-стопанска дейност на равнището на партийните изисквания. Днес в нашата страна предконгресната трудова надпревара се води обогатена от почините на работниците от завод „Найден Киров" в Русе за най-пълно използване на производствените мощности и от Химическия комбинат във Видин за реконструкция със собствени сили без прекъсване на производството. Първичните партийни организации трябва да станат двигатели за прилагането на тия почини в системата на Централния кооперативен съюз, да ги обогатяват и развиват съобразно специфичните особености. Те са, които трябва да обръщат непрекъснато внимание на работата на трудовите колективи за създаване здрава, творческа социално-психологическа атмосфера, за разгаряне на социалистическото съревнование и широко разпространяване на челния опит. Това е гаранция, че всички трудещи се от кооперативните организации ще посрещнат Единадесетия конгрес на Партията с достойни дела, с готовност да завоюват нови върхове в строителството на развито социалистическо общество.

Digitized by Google

ПО НЕИЗВЪРВЕНИ ПЪТИЩА

ЛИЛЯНА КАНЕВА

На 25 август т. г. в гр. Пловдив се състоя пленум на окръжния комитет на Партията, посветен на по-нататъшното развитие на първичните партийни организации като политически ядра на трудовите колективи и първообраз на тяхното бъдещо състояние. Заседанието бе ръководено от кандидат-члена на Политбюро на Централния комитет на БКП и първи секретар на окръжния комитет на Партията Дража ВЪЛЧЕВА. В работата на пленума взе участие др. БОРИС ВЕЛЧЕВ, член на Политбюро и секретар на ЦК на БКП.

И гостите, и членовете на комитета излязоха от залата с чувството, че наистина са присъствували и взели участие в работата на едно не съвсем обикновено пленарно заседание. Необикновеното се състоеше в това, че вместо решение с или без разгърнати мероприятия пленумът обсъди и прие **комплексна програма.** А това означаваше, от една страна, да приеме за ръководство в бъдещата дейност на окръжната партийна организация различен вид решение. Оттук произтичаше своеобразието в работата на това заседание. Преди всичко да утвърди един **нов подход,** едно ново планиране, в което се прилага **програмно-целевият и комплексен подход.** От друга страна, да анализира задълбочено и компетентно внесените документи, да посочи техните положителни страни и недостатъци, да изтъкне **в каква степен те ще допринесат за усъвършенстване на партийния стил,** за издигане ръководната роля на първичната организация.

Отлика на този пленум бе и отсъствието на доклад в традиционния смисъл на тази дума. Основни документи, които се обсъдиха, бяха програмата и обосновката за нейното съставяне, в изготвянето на които са взели активно участие редакционни работници от сп. „Партиен живот". Анализът на състоянието на първичните организации, проучването на положителния опит бе един изминал период. Вниманието на пленума се насочваше върху **насоките на изменението, върху определянето на целите и пътищата за тяхната реализация.** Този подход, избран от бюрото на окръжния комитет, повиши деловитостта на самото заседание. Мислите и оценките на присъствуващите бяха конкретни и конструктивни. Те в много малка степен отчитаха какво е сегашното състояние, съществуваше подчертан стремеж да се изяснят перспективите в бъдещата работа и дейностите за тяхната реализация. Членовете на пленума задълбочено и критично оценяваха достойнствата и недостатъците на създадения документ, направиха много конструктивни предложения за изменения и допълнения.

Още едно обстоятелство повиши ефективността от работата на това пленарно заседание. По-различна бе **технологията на неговата подготовка.** В отделните етапи са взели участие широк кръг комуни-

Digitized by Google

стя от най-различни нива на партийната дейност — като се започне от партийните групи и първичните партийни организации и се стигне до такъв широк форум като научно-практическата конференция. Тя съединява в здраво единство теоретичната мисъл с богатата партийна практика и най-добрия положителен опит, обсъжда проекта за програма за работата на първичните организации до 1980 г., превръщайки се в подготвителен етап за пленум на окръжния комитет. Благодарение на всичко това окръжната организация месеци наред живее с проблемите на този пленум, в най-различните нейни равнища се обсъждат актуалните аспекти, разменят се мисли и становища за подобряване на работата, за усъвършенствуване на стила. Всичко това характеризира новите страни в подхода на окръжния комитет към работата и ръководството на първичните организации, подход, който всестранно и пълно подкрепиха членовете на комитета.

Ще цитираме някои характерни оценки от изказванията.

Димитър Бакалов, секретар на градския комитет на БКП в Пловдив: — Програмата има ясно изразен насочващ характер. Тя подсказва това, което трябва да се прави. На пръв поглед влиза в разрез със стереотипното мислене. Тя може да се обсъжда, анализира и подобрява. Но що се отнася до подхода — той е правилен, това е пътят, по който трябва да се върви. Като се има предвид, че ППО е жив организъм, програмата не бива да се приема като нещо статично, регламентирано. Тя е само основа за творческо приложение на ленинските принципи и норми на партиен живот.

Сийка Нейкова, председател на окръжния комитет на Отечествения фронт, член на бюрото на окръжния комитет на Партията: — Програмата е един конкретен отговор на проблемите, които постави Търновското съвещание.

Георги Кирилов, първи секретар на РК на Партията в Първенец: — Програмата ще благоприятствува работата ни по издигане ръководната роля на първичната организация в условията на развитото социалистическо общество.

Борис Огнянов, секретар на партийния комитет в железопътния възел в град Пловдив: — Програмата утвърждава комплексния подход при взимане на решение.

Матей Бизаров, първи секретар на РК на БКП в III район: — Настоящият пленум е една своеобразна оценка на пътя, който са изминали първичните организации след X конгрес и същевременно търсене на форми и средства за усъвършенствуване на вътрешнопартийните процеси, на взаимовръзката между първична организация и трудов колектив.

Но всъщност централният проблем, който обсъди пленумът, проблем с най-голямо разнообразие от препоръки, мнения и предложения, **бе доколко бюрото на окръжния комитет е успяло творчески да приложи програмно-целевия и комплексен метод в партийната дейност,** направлявана от ленинските принципи и норми на партиен живот.

Задълбочен и критичен анализ на обсъждания документ направи др. Борис Велчев.

В своето изказване той изрази голямо задоволство от намерението на Пловдивската окръжна организация да подготви пленум за работата на първичните организации, пленум, подготовката на който е започнала няколко месеца преди Националното съвещание във В. Търново, пленум по изключително важен за цялата Партия проблем.

Др. Борис Велчев характеризира подхода на бюрото на окръжния комитет към разработката на този проблем **като новаторски.** Подчерта стремежа да се внесе нещо ново в дейността на цялата организация. Той каза, че извършеното в окръжната организация е един **смел експеримент, един опит да се засили научният характер на работата.**

Digitized by Google

В това отношение безспорно интерес представлява намерението на окръжния комитет да приложи програмно-целевия и комплексен подход при решаването на определен проблем от партийната дейност. Както е известно, предимствата на този подход са изтъквани в редица документи на Централния комитет. Неговата същност и значение бяха конкретно обосновани в доклада на др. Тодор Живков пред Декемврийския пленум от 1972 г. и особено в Тезисите на Политбюро за неговото последователно прилагане.

Веднага трябва да добавим обаче, че Декемврийският пленум обоснова необходимостта от по-широко приложение на този метод в социално-икономическото планиране. Тезисите на Политбюро на ЦК на БКП за последователно прилагане на програмно-целевия и комплексен подход също са насочени към усъвършенстване системата на управление в съответствие с изискванията на новия етап от социално-икономическото ни развитие. Трудността идва от обстоятелството, че специфичното му приложение в партийна работа все още не е достатъчно разработен. Но това не издига бариери за неговото използване. Др. Велчев изтъкна, че в това отношение може да се експериментира смело, без колебание, тъй като се касае за приложението на един метод, към който Политбюро има положително отношение. Др. Велчев предложи програмата да бъде наречена комплексна, тъй като в нея са поставени няколко основни цели и са предвидени най-различни дейности за тяхната реализация. Доказа необходимостта по-точно да се формулира главната цел, сърцевината на която да бъде по-нататъшното издигане авторитета на ППО, така както това бе изразено в речта на др. Т. Живков на Национално съвещание във В. Търново. По-нататък в изказването си той предложи към досега съществуващите 2 основни цели[1] да се добави още една, а именно: усъвършенстване ръководството на първичната партийна организация. Др. Велчев изтъкна, че програмата ще спечели, ако се разчленят задачите към втората основна цел и се избягнат някои повторения. Той спря вниманието си и на мероприятията за регулиране състава на окръжната организация до 1980 г. Във връзка с това постави въпроса дали е целесъобразно да се прогнозира и планира в цифри и проценти регулирането на партийния състав в мащабите на една голяма организация, каквато е например Пловдивската партийна окръжна организация. Това в някои случаи може да доведе до нарушаване на индивидуалния подход, до приемане на неподходящи хора, което ще накърни авторитета на съответната ППО и на Партията като цяло. По-нататък той посочи, че особено значение има сега грижата, системната ежедневна грижа за повишаване качествата на отделния комунист, за издигане на неговата авангардна роля, за усъвършенстване отношенията между комунистите, за поддържане на здрав в политическо и във всяко отношение творчески климат в партийния организъм и в партийната организация, за да може тя да бъде не само авторитетно ръководно политическо ядро на съответния трудов колектив, но и обаятелен (казано в най-хуманния и красив смисъл на тази дума) първообраз, пример за подражание и поука за бъдещото състояние на този колектив.

---

[1] Сп. „Партиен живот", кн. 10, стр. 60—61. Двете основни цели са следните: „Всички ППО да се развиват като самодейни организации, като авторитетни и боеспособни колективи и първообраз на тяхното бъдещо състояние, да се обогатяват формите и методите на техния вътрешнопартиен живот, да се издигат качествата на комунистите.

Партийните организации да подобрят своята организаторска и идейно-възпитателна работа с колектива с оглед да се издигне неговото единство, съзнателност и убеденост в правотата на партийната линия, да стане той най-активен участник в реализацията на партийната политика чрез издигане на управленческите му функции и творческото му участие в труда."

Digitized by Google

Много конструктивни съображения, мнения, препоръки се направиха в другите изказвания. В какви главни насоки се сведоха те?

Несъмнено самата програма е една крачка в приложението на програмно-целевия подход в партийната работа. Нейната структура е правилна. Тя съдържа една основна цел и няколко главни подцели. Те ще се реализират чрез комплекс от задачи, за всяка от които са предвидени мероприятия и органите, които ще ги осъществяват.

Съвсем основателно бе поставен въпросът: Дали формулираните в комплексната програма цели ще се постигнат за 4—5 години или те ще стоят като цели на организацията и след този период? Несъмнено процесът на превръщане на първичната организация в политическо ядро на трудовите колективи и първообраз на тяхното бъдещо състояние ще бъде сложен.

Стремежът да се издига ролята на ППО като политическо ядро на трудовия колектив и първообраз на неговото бъдещо състояние ще стои пред партийните органи и организации и след 1980 година. Но задачите за нейното реализиране ще бъдат други. Това ще бъдат задачи на конкретната 1980 година, задачи, които ще произтичат от постигнатото до този период.

В този смисъл заслуга на комплексната програма е, че съсредоточава усилията на пловдивските комунисти към актуалните, важните проблеми, търси нови форми и средства за тяхното реализиране.

Много съображения и предложения се направиха за задачите, които водят до постигане на определените цели, както и за конкретните мероприятия в тях. Матей Бизеров подчерта, че програмата непременно трябва да се прилага специфично, според конкретните условия. Секретарят на ГК Димитър Бакалов предложи мероприятията да не повтарят утвърдили се традиционни форми в партийната практика, които са заели своето място в работата и за които не е нужно да се „пишат" мероприятия. Особено важният въпрос е за опасността от прекалено регламентиране. Съществува ли тя или не съществува?

Това е един въпрос, който е вълнувал бюрото на окръжния комитет още от момента, когато се заражда идеята за създаване на комплексна програма. Като определяме дейността на различните органи, не ограничаваме ли тяхната инициатива и самодейност, самата програма не определя ли твърде много задължения на различните органи?

Тук именно е много важно да се намери точната мяра на въздействието на програмата. В този смисъл Сава Божилов, секретар на ОК на БКП, изтъкна, че е особено необходимо тя да съдържа такива задачи и мероприятия, чрез които като цяло да насочва, да подсказва, да бъде механизъм, който развива самодейността и инициативата.

Партията е стройна система от партийни органи и организации, изградени върху принципите на демократическия централизъм. Тя има определена структура с установени връзки и взаимоотношения между различните равнища. Това е основата, която позволява да се изяснят насоките за работата на нейните звена, да се координират усилията, да се насочват към определени направления, към тази цел, която е главна за конкретния период. Програмно-целевият и комплексен подход не противоречи на основополагащия принцип, върху който е изградена Партията, а сочи пътищата и средствата за издигане ръководната роля на първичната организация и на Партията като цяло.

Измерител на достойнствата и недостатъците на комплексната програма ще бъде партийната практика. В нея най-добре ще проличат несполуките и несъвършенствата. Но още отсега можем да предвидим, че тя ще се отрази върху стила и методите на работата на партийните органи и организации, ще засили елементите на научност в тяхната дейност. На първо място програмата създава по-добри предпоставки за комплексност в решаването на проблемите. Всеки въпрос, всяка

Digitized by Google

задача на първичната организация се разглеждат като сложна система, органически свързана и активно взаимодействуваща си с другите задачи и проблеми. Всеки орган от своето равнище и в рамките на своите функции участвува в реализирането на поставените задачи. Оттук произтичат и възможностите комплексната програма да създаде подобри условия за разграничаване на функциите.

Би трябвало да се очаква най-голям ефект от приложението на програмата в дейността на самите първични партийни организации. Тук въздействие ще се получи в най-различни аспекти от тяхната работа. Замисълът на програмата е тя да помогне преди всичко за развитието на самодейността на първичната организация, както и за повишаване на нейната ръководна роля и авторитет сред колектива. Може да се предполага, че програмата, като усъвършенствува цялостната им дейност, създава и по-големи възможности за проява на тяхната самоинициатива и самодейност.

Някои становища засегнаха позицията, че програмата, предвиждайки много дейности, ще увеличи книжнината в работата на организациите. Тъкмо обратното. Мероприятията на този програмен, насочващ документ, творчески преосмислени, се свърват направо с оперативните и перспективните планове на първичните организации.

* * *

Трудно е да се обхванат, обобщят и осмислят всички съображения, мнения, препоръки, предложения. Те са критични и утвърждаващи, традиционни и новаторски. В тях се състои част от богатството по този пленум, отразяващ смелостта на бюрото на окръжния комитет да тръгне по трудни, неизвървени пътища, да търси нови истини.

ИКОНОМИЧЕСКА ЕФЕКТИВНОСТ И МЕТОДИ НА ПАРТИЙНО РЪКОВОДСТВО

к. и. н. ДИМИТЪР АНАНИЕВ

На съвременния етап от развитието на нашата икономика най-важно значение придобива решаването на проблема за повишаване ефективността на общественото производство върху основата на неговото повсеместно интензифициране. „Пълното използване на факторите за интензивен растеж, на най-новите постижения на научно-техническата революция — се посочва в Програмата на БКП — ще бъде главната насока в политиката на Партията за развитие на производителните сили през следващия етап.“ В доклада на др. Т. Живков, изнесен на Националното съвещание на партийния, държавния и стопанския актив, състояло се на 5 май 1975 г., е обоснована обективната необходимост от решаването на този проблем, разкрити са неговото икономическо, социално, политическо и идеологическо значение, очертани са главните фактори, предпоставки и критерии за успешното му решаване.

Сега, когато са назрели обективните условия за повишаване ефек-

Digitized by Google

тивността на общественото производство върху основата на неговото интензифициране, решаването на тази задача изцяло зависи от субективния фактор, от конкретното проявление на ръководната роля на Партията. Ефективността на партийното ръководство на икономиката става решаващ фактор за обединяване, насочване и организиране усилията и таланта на трудещите се и органите за социално управление към най-пълно използване на възможностите на социалистическата икономика за повишаване благосъстоянието на народа. Затова търсенето на резерви за повишаване ефективността на партийното ръководство на икономиката, за по-пълно и творческо реализиране на ленинските принципи за неговата организация и осъществяване в съвременните условия е актуална политическа и вътрешнопартийна задача. Постигането на рязко повишаване на ефективността на икономиката е пряка последица от качеството на партийното ръководство, от неговата ефективност, рационалност и интензификация.

В настоящата статия е направен опит да бъде приложен новият подход на Партията към икономическото развитие на страната и по отношение на някои елементи (съдържание, методи) на партийното ръководство на народното стопанство, доколкото то като специфична дейност е обусловено от потребностите на обществено-икономическото развитие и в същото време активно влияе за неговото ускоряване.

ОБОГАТЯВАНЕ СЪДЪРЖАНИЕТО НА ПАРТИЙНОТО РЪКОВОДСТВО НА ИКОНОМИКАТА

Едно от важните направления за усъвършенствуване партийното ръководство на процеса за повишаване ефективността на общественото производство е обогатяването на неговото съдържание. Това се изразява, от една страна, във включването на нови обекти за партийно въздействие и върху тази основа — на разширяване проблематиката на партийното ръководство, обусловено от по-високата степен на сложност, интеграция и комплексно действие на факторите за икономически растеж. От друга страна, обогатяването се проявява в по-голямата дълбочина, детайлизация и нов подход към решаването на стари и известни проблеми.

Проблематиката, свързана с повишаване на ефективността и осъществяването на интензификацията на икономиката не е нова и непозната за нашата партия. В годините на социалистическото строителство Партията винаги е насочвала вниманието и усилията на трудещите се и ръководните кадри към съчетаване на екстензивните и интензивните фактори във възпроизводствения процес. Дълги години обаче поради много обективни и субективни причини процесът на социалистическото разширено възпроизводство се осъществяваше преимуществено за сметка на въвличане на допълнителни производствени фондове, природни и трудови ресурси. С навлизането на нашата страна в периода на изграждането на развито социалистическо общество се създадоха благоприятни условия за по-пълното мобилизиране и използване на факторите за интензивен растеж. Встъпихме в период на повсеместна интензификация на народното стопанство, когато икономическият растеж се осъществява върху базата на относително по-малко увеличаване масата на работната сила и средствата за производство за сметка на повишаване на тяхната производителност.

Преместването на центъра на тежестта във факторите за икономически растеж неизбежно изправя партийните органи и организации пред решаването на широк кръг нови проблеми и задачи. Новостта на проблемите не е в тяхното наименование, а преди всичко и главно в тяхната мащабност и темпове на развитие, в новите условия, връзки

Digitized by Google

и зависимости, където протичат, в подхода на Партията за тяхното решаване. Много от проблемите на ефективността на производството имат непреходен характер и произтичат от обективните закони, които регулират развитието на икономиката въобще. Тяхното решаване при други условия, мащаби и зависимости на фактори ще бъде предмет и на бъдните поколения.

В условията на изграждането на развито социалистическо общество партийното ръководство на икономиката се разпространява върху нови клетки на социалния организъм, обхваща нови страни, аспекти и проблеми от неговия живот. Разширяват се и се усложняват обектите на партийно въздействие, изменя се подходът на партийните органи и организации към ролята и значението на много проблеми, обогатяват се средствата, пътищата и методите за тяхното разрешаване.

Без претенция за изчерпателност и систематизация ще очертаем някои изключително важни групи от проблеми, с които се характеризира съвременното съдържание на партийното ръководство на икономиката и в които най-ярко се отразява новият подход на Партията към факторите за икономическия растеж.

Първо. Проблеми, отразяващи и изразяващи връзките и взаимоотношенията между интензификацията и производителността на труда. Значението на тази група проблеми се определя от ролята на производителността на труда за повишаване ефективността на производството, която е едновременно и главен фактор, и критерий за ефективното развитие на националната икономика. Това ключово положение на производителността на труда в системата от фактори за повишаване ефективността на общественото производство изисква постоянно да се изследва и установява нейното равнище и динамика, отражението и влиянието ѝ върху народностопанската ефективност на икономическото развитие.

В годините на социалистическото строителство повишаването на производителността на труда винаги е било един от главните обекти на партийното ръководство на икономиката. Сегашната партийна линия в тази област, начертана от Националната партийна конференция, се характеризира с нов подход и по-високи изисквания към факторите и резервите за повишаване на обществената производителност на труда. Бързото повишаване на обществената производителност на труда е обективна закономерност на сегашния етап от развитието на страната и тя ще се реализира при по-благоприятни вътрешни обективни и субективни предпоставки, в условията на засилени интеграционни процеси на нашата страна със съветската страна и на настъпилото разведряване на международната обстановка.

Новият подход на Партията към нарастването на обществената производителност на труда се характеризира с последователното провеждане на принципа на интензификацията в тази област, намерил израз в повишаване ролята на факторите и резервите, които са обусловени от интензивния път на разширеното възпроизводство. Доказателство за това са основните проблеми, които очерта Националната партийна конференция в борбата за бързото повишаване на обществената производителност на труда. Концентрацията и специализацията на производството, използването на суровините, развитието на науката и бързото внедряване на научно-техническите постижения, качеството на продукцията, ускоряване сроковете на строителството и пълно усвояване на производствените мощности, модернизацията и реконструкцията на основните фондове, усъвършенствуване на планирането, повишаване ролята и отговорността на органите за държавно управление, подготовката на ръководните и изпълнителските кадри, укрепването на дисциплината, подобряване на партийната работа — всички тези фактори имат ярко очертан интензивен характер, свързани са с при-

Digitized by Google

лагането на „по-ефективни средства за производство"[1], по-рационални форми и методи на управление на възпроизводствения процес.

Очертаните от конференцията основни проблеми като фокус „пречупват и икономическите, и социалните, и културните, и идеологическите, и политическите задачи на строителството на развитото социалистическо общество"[2]. Това означава, че растежът на обществената производителност на труда, който и досега беше главният фактор за икономическото развитие на страната, занапред се превръща на практика в единствен фактор.[3] Цялото съдържание на партийното ръководство на икономиката се изпълва с проблемите на този фактор. То става по-комплексно, цялостно и програмно-целево структурирано. Неговото въздействие по-пълно се опира на ленинските принципи за политическия характер на партийното ръководство, за разграничаване на функциите между партийните и стопанските органи и за развитие на творческата активност и самодейност на масите. Конкретно потвърждение на това е ежегодното провеждане на обществено-държавен преглед за разкриване на резерви за повишаване обществената производителност на труда. Натрупаният досега опит показва, че организацията и протичането на прегледа, както и използването на разработените инженерни проекти в насрещните планове са свързани с решаването на редица нови проблеми в партийното ръководство на икономиката, които още повече разширяват неговите обекти на въздействие.

Второ. Проблеми, отразяващи многообразните и сложни връзки и взаимодействие между интензификацията, обществените потребности и качеството на продукцията. Програмата на Партията разглежда системното повишаване на качеството на продукцията във всички отрасли и дейности като важен фактор за интензификацията на народното стопанство.[4] Високото качество на продукцията е една от главните предпоставки за успешното реализиране на Декемврийската програма на ЦК на БКП за повишаване жизненото равнище на народа.

Новият подход на Партията към качеството на продукцията се характеризира с постоянно търсене и откриване на връзките и взаимодействието му с интензификацията и обществените потребности. Днес от партийното ръководство се изисква при определяне на ефективността на общественото производство да отчита потребителския ефект на крайния продукт и количеството на последващите разходи от включването му в производството или потреблението. В противен случай се създават условия за приемане на желаното за действително и за демобилизиране на участниците в производствения процес. Това се потвърждава от не редките случаи, когато реализираната икономия при производството на нискокачествена продукция става причина за нарастване разходите на жив и овеществен труд у потребителите.

Постановлението на ЦК на БКП и МС на НРБ за усъвършенстване системата за управление качеството на продукцията на основата на стандартизацията очертава най-актуалните проблеми в разглежданото направление. В обсега на партийното ръководство на икономиката се включват нови обекти, свързани с решаване на проблема за издигане ролята на перспективната и комплексната стандартизация, за превръщането им във важно средство за повишаване ефективността на производството, за внедряване на научно-техническите постижения, за ефективно използване на суровините и материалите, за влагане на

---

[1] К. Маркс и Фр. Енгелс, Съч., т. 24, стр. 184.
[2] Т. Живков, За висока производителност на труда. Партиздат. С., 1974, стр. 10.
[3] Е. Матеев, Идеологическите аспекти на растежа на обществената производителност на труда. („Ново време". 1975, № 7, стр. 24.)
[4] Програма на БКП, С., 1971, стр. 54—55.

Digitized by Google

подходящи недефицитни местни суровини и материали в производството и за намаляване номенклатурата на материалите.[1]

Трето. Проблеми, отразяващи връзката между интензификацията на производството и използването на основните производствени фондове. Икономическата наука и стопанската практика отдавна са доказали положението, че от динамиката на фондоотдаването, определена като отношение на стоковата продукция към средногодишната стойност на основните производствени фондове, много зависят основните пропорции на социалистическото възпроизводство.

Високите темпове на развитие след Априлския пленум на Централния комитет дадоха възможност да се изградят огромни за мащабите на страната производствени фондове. У нас обаче „производствените мощности не се използват пълноценно и най-рационално, в нашата икономика има огромни резерви, които стоят неоползотворени... Затова именно Централният комитет прецени, че сега главна наша стратегическа задача в областта на икономиката е модернизацията и реконструкцията на производството върху основата на концентрацията и специализацията, рязкото повишаване на ефективността на икономиката."[2]

Във връзка с решаването на тази задача, както показва досегашният опит, пред партийните органи и организации се изправят редица проблеми, свързани със съставянето и изпълнението на плановете за нова техника и технология, за осигуряване на комплексна модернизация и за оптимална концентрация при насочването и изразходването на капиталните вложения за модернизация.

Творчеството и самодейността на трудещите се маси, на партийните организации и комунистите родиха първите образци на държавническо отношение, революционен размах и висока ефективност при решаването на проблемите на модернизацията и реконструкцията. Откликвайки на партийния курс, трудовият колектив на Химическия комбинат във Видин, ръководен от своята партийна организация, сложи началото на едно дело и един почин, икономическият, политическият и възпитателният ефект от който тепърва ще се проявяват цялостно. Разработената комплексна целева програма за извършване на ускорена модернизация и реконструкция на предприятието със собствени сили, без спиране и намаляване на производството е практическа реализация на новия подход на Партията за икономическото развитие на страната, конкретизация на курса за реконструкция и модернизация на народното стопанство като главна насока за развитието на производителните сили.

Увеличаването на времето на работа на техниката през календарния период — денонощие, седмица, месец, година, е друг обект на партийното ръководство на икономиката, който в последните години придобива важно значение. Голямо място в него има повишаването на коефициента на сменност и съкращаването на вътрешносменните престои. В това отношение инициативата, подета от трудовия колектив в завод „Найден Киров" — Русе за преминаване към шестдневен режим на машините при условията на петдневна работна седмица, разкрива нарасналия обем на работа на партийните органи и организации и по-високата степен на сложност и комплексност на решаваните от тях проблеми. Разширяването на проблематиката на партийното ръководство на икономиката се извършва преди всичко за сметка на нововъзникналите задачи в процеса на създаването, функционирането и развитието на нова организация на управление на производст-

[1] В. „Работническо дело" от 2 март 1975 г.

[2] Т. Живков, Високата политическа съзнателност — мощен фактор за ускоряване на общественото развитие. (В. „Работническо дело" от 7 август 1975 г.).

Digitized by Google

вото, увеличаването на многомашинното обслужване, повишаването на сменността и ремонтирането на машините по агрегатно-възловия метод.

Четвърто. Проблеми, възникващи във връзка с ефективното използване на оборотните производствени фондове и с намаляване материалоемкостта на производството. Повишаването на ефективността на общественото производство върху основата на неговата повсеместна интензификация е невъзможно без максимална икономия на употребен човешки труд под формата на суровини, материали, горива.

Съществена част от съвременното съдържание на партийното ръководство на икономиката е постоянното насочване на усилията и таланта на проектантските, ръководните и изпълнителските кадри към намаляване теглото на машините и на изделията с едновременното подобряване на тяхното качество. Разширява се партийното влияние върху работата за ограничаване на производствените загуби и на отпадъците от суровини и материали. Едно от основните направления на партийното ръководство на икономиката става максималното използване на отпадъците в производството и комплексното, дълбочинно оползотворяване на суровините. Опитът на Пловдивската окръжна партийна организация за най-ефективно използване на материалните ресурси, за строг режим на икономии показва колко широк е диапазонът на проблемите, с които се занимават днес партийните органи и организации, за да осигурят висока ефективност на националната икономика. Важно звено в партийното ръководство на икономиката става работата за замяна на дефицитните, вносни и скъпо струващи материали с по-малко дефицитни, местни и евтини.

ИНТЕНЗИФИЦИРАНЕ МЕТОДИТЕ НА ПАРТИЙНОТО РЪКОВОДСТВО НА ИКОНОМИКАТА

Задачата за по-пълно използване възможностите на социалистическата икономика и за повишаване ефективността на общественото производство изисква да се усъвършенстват по-нататък методите на партийното ръководство на икономиката. Партията не е пасивен наблюдател на стихийното и автоматичното действие на обективно действуващите икономически закони, които стоят в основата на стопанското функциониране и развитие. Нейните органи, организации и членове са активна субективна сила, която въздействува върху икономическите отношения, придавайки на икономическото развитие целеустремен характер.

Главното направление на извършващите се изменения в методите на партийното ръководство на процеса за повишаване ефективността на общественото производство е тяхната непрекъсната интензификация. Това не е само пряко последствие от интензификацията на народното стопанство, което не може да не засегне и обществено-политическия живот, в това число и партийното ръководство, но и резултат от обогатяването на вътрешнопартийния живот и нарасналите изисквания към партийните членове.

Неведнъж в партийните документи правилно и обосновано е подчертавано, че ние се намираме в такъв период на развитие, който не позволява да се работи по старому, изисква нови методи, подходи и решения. Интензивният тип на разширено възпроизводство обуславя усвояването не на две-три нови истини, а изграждането на един нов, модерен, цялостен манталитет, както справедливо посочва академик Е. Матеев в цитираното вече произведение. Касае се до обогатяване чертите на ленинския стил на партийно ръководство на икономическите процеси, до интензифициране на неговите методи. В това е дълбо-

Digitized by Google

кият смисъл на страстния призив на Националната партийна конференция за висока култура на труда и ръководството, за борба с времеядството, ориенталщината и примитивизма.

Осъществяването на задачата за повишаване ефективността на общественото производство върху основата на неговата интензификация настойчиво поставя въпроса за преодоляване на всичко нерационално и неефективно в методите на партийното ръководство на икономиката. Използваните методи на партийно въздействие върху икономическите процеси и отношения трябва да се освободят от елементите на екстензивност, намиращи проявление в провеждане на мероприятия без оглед на изразходваното време, количеството на заетите хора и направените разходи на интелектуален труд. Нарастващата сложност, многофакторност и противоречивост на икономическите процеси не позволяват перспективните проблеми да се решават чрез методите на интуицията, „здравия разум" и „ще поживеем — ще видим".

Стилът, който съответствува на интензивния тип на развитие, се характеризира с правилност на оценката, висока степен на научна обоснованост, увереност в действията, динамизъм, деловитост, пестене на време във всичко и навсякъде. Това не означава технократизиране на партийното ръководство и намаляване ролята на субективния фактор в икономическите процеси. Обратно. Високата култура на труда и ръководството, интензификацията на методите, рационализацията на работата е в пълна хармония с линията на Партията за разгръщане на вътрешнопартийната демокрация и повишаване ролята на партийните членове в живота на Партията. Та нали пестенето на времето на хората е един от елементите на демократизъм и израз на уважение и зачитане волята на мнозинството. Връзката между културата на ръководството и демократизма сполучливо е изразена от др. Т. Живков в доклада му пред Националната партийна конференция, където е казано, че рационално означава „с най-малко изразходване на средства, сили и време, най-ефективно да се използват ресурсите и възможностите на всеки труженик в колектива за постигане на най-добри резултати в дадено предприятие, даден отрасъл, в дадено научно или друго учреждение"[1].

Политическият подход, политическите методи заемат централно място в системата от методи, чрез които Партията ръководи икономиката. Това се отнася напълно и до партийното ръководство на процеса за повишаване ефективността на общественото производство. Политическият подход на Партията към този процес се изразява преди всичко в разглеждането му като средство, предпоставка, условие за приближаване към идеала на Партията — изграждане на комунистическо общество. Нейните органи и организации постоянно свързват и оценяват практическите мероприятия за повишаване ефективността на общественото производство с оглед на тяхната роля, място и прогресивно значение в строителството на зряло социалистическо общество и удовлетворяване на материалните и духовните потребности на трудещите се.

Съществена черта на политическия подход е определянето и степенуването на субективните сили, фактори и условия, които ще се борят или способствуват за разрешение на проблемите по повишаване ефективността на производството. Като се опира на научния анализ на обективната обстановка и състоянието на съответния проблем, Партията обосновава ролята и мястото на класите, социалните прослойки, професии и специалности за решаване на възникналите проблеми, разкрива далечните и близки цели, към които се ориентират

[1] Т. Живков, За висока обществена производителност на труда, Партиздат, С., 1974, стр. 66.

Digitized by Google

техните усилия, талант и инициативи. Тъкмо затова централен момент в съдържанието на политическия подход при ръководството на икономиката е стимулирането, подбуждането и разгръщането на творческата активност на трудещите се като главна производителна сила. Без опора в трудещите се, без изразяване на техните потребности и интереси политиката загубва своя демократичен характер.

Политическият подход в ръководството на икономиката е синоним на метода на убеждението и възпитанието на трудещите се. Неговото засилване в практическата работа на партийните органи и организации означава системно изучаване на общественото мнение, широка гласност на партийните решения по стопански въпроси, максимално възможно най-широко участие на трудещите се в тяхното изработване, възпитание на хората чрез положителния опит, критика на недостатъците и на отрицателните явления. Превръщането на задачата за повишаване ефективността на общественото производство върху основата на неговата интензификация във всенародно дело — ето най-общото и най-кратко определение на политическия подход.

В съвременните условия особено важно значение има интензификацията на методите, чрез които партийните органи и организации опознават икономическата действителност и определят целите за нейното преобразуване. Правилното ръководство и насочване на процеса за повишаване ефективността на общественото производство предполага точна и вярна оценка на всяка конкретна ситуация от неговата статика, динамика и тенденции на развитие, обективни знания за състоянието на структурните му елементи, условията и възможностите за тяхното действие. Непрекъснатото движение и изменение на процеса обуславя необходимостта от неговото системно изучаване, постоянен анализ, синтез и оценка на развитието. Това позволява на партийните органи и организации да откриват факторите и причините, които могат да предизвикат понижаване на ефективността на производството, да предвиждат ситуациите и времето, в което е възможно да настъпят отклонения от предварителните изисквания.

Големите и сложни задачи, които стоят пред Партията във връзка с повсеместната интензификация на народното стопанство, неимоверно много повишават ролята на методите на комплексния, оперативния и тематичния икономически анализ, на сравненията и на операционните изчисления. Те предоставят най-големи възможности за опознаване на икономическата действителност, за дълбоко и комплексно вникване в стопанските процеси, за уверено насочване усилията на трудещите се към отстраняване на допусканите грешки и недостатъци.

Икономическият анализ е важен инструмент в ръцете на партийните органи и организации за оценка на производствено-стопанската дейност на трудовите колективи, за изпълнение на основните показатели на плановете и тенденциите на тяхното развитие, за най-важните успехи и недостатъци на икономическата дейност. Комплексният характер на процеса на повишаване ефективността на общественото производство още повече издига ролята и значението на икономическия анализ в методите на партийното ръководство на икономиката. Това налага да се разширяват мащабите и областите на неговото приложение, да се усъвършенствува методиката на провеждането му.

Интензификацията на методите за определяне целите на икономическата дейност е непосредствено свързана с по-пълното използване възможностите на прогностичните методи. За решаването на такъв комплексен народностопански проблем като повишаването ефективността на общественото производство голяма роля и значение имат дългосрочните прогнози, като научна основа на перспективните планове. Партийното ръководство ще бъде толкова по-ефективно, колкото по-широко и по-пълно познава теорията и практиката на прогнозира-

Digitized by Google

нето, в състояние е да оперира с прогностичните категории и може да използва прогностичната информация при решаване на стопански въпроси. Съдържанието на метода на прогнозирането не бива да се свежда изключително до разработката на прогнози. За нуждите на ръководството на икономиката е по-важно партийните органи и организации да умеят върху основата на прогностичните методи да дешифрират прогностичната информация, която им доставят държавните, стопанските и научните органи, да формулират конкретни задачи и да приемат политически решения. Това е така, защото партийните органи организират и направляват работата по разработването на прогнозите, което ги задължава да познават тяхната роля в стопанското ръководство, да умеят да „четат" прогнозите и да се ползват от прогностичната информация.

Новите потребности, свързани с осъществяване на задачата за повишаване ефективността на общественото производство, налагат още по-настойчиво да се интензифицира системата от организационни методи на партийното ръководство на икономиката. Главното тук е да се печели време и постоянно да се скъсява разстоянието от момента на възникването на проблеми до тяхното практическо решаване. Това се диктува от бързо развиващата се научно-техническа революция, в условията на която повтаряемостта на ситуацията, традиционността в оценките и начините на решаване все повече отстъпват място на прогресиращ динамизъм, многофакторност, неопределеност и новост.

От по-нататъшно усъвършенствуване се нуждаят методите за разработка на партийни решения по стопански въпроси. Съществуват неизползвани възможности за включване в партийната практика на редица научни и приложни методи за събиране и обработване на необходимата информация, за разрешение на възникналите стопански проблеми. В това отношение особено внимание заслужава методът на „мозъчната атака" и методът за алгоритмичното (последователното) решение на новаторски проблеми, многогодишното изпитване на които в различни институти и предприятия на СССР показва тяхната висока ефективност.[1]

Повишаването на ефективността на общественото производство върху основата на повсеместното му интензифициране като особено сложна система от явления, дейности и отношения е изключително податлива за приложение на програмно-целевата методология. Партийната дейност на различни равнища може да бъде подчинена на строго определени цели, които в своята съвкупност помагат икономическата дейност да не се превръща в самоцел, а да бъде подчинена на интересите на социалистическия обществен строй. Освен това процесът на повишаване ефективността на общественото производство позволява да се разработват и осъществяват различни видове програми, главната задача на които е да осигуряват пълна синхронизация и единно насочване на партийните усилия за постигане на стопанските и социални цели. Програмите, които разработват партийните комитети, не бива да се смесват с програмите за развитие на комплексите, видовете производства, отделни продукти или с перспективните и текущите народностопански планове. И към едните, и към другите те имат отношение, което намира израз в широко практикуваното утвърждаване на основните цели и перспективи на стопанското развитие на териториално-икономическия комплекс или трудов колектив. Тук става дума за програми, насочени към подобряване на организаторската и идеологическата дейност във връзка и за изпълнение на отделни насоки и направления от съвкупността и повишаване ефективността на общественото производство.

[1] В. „Труд" от 21 юли 1975 г.

Digitized by Google

Важен фактор за икономия на време и за интензификация на партийното ръководство е високата култура при организирането и провеждането на масовите мероприятия: събрания, съвещания, заседания, семинари, посветени на икономически въпроси. Тези организационни форми и занапред ще играят значителна роля в ръководната дейност на Партията, защото благодарение на тях се осъществява сравнително най-пълен и разностранен обмен на информация по актуални въпроси в относително кратък промеждутък от време. Успешното изпълнение на обективно присъщите им социални функции изисква те да се организират и провеждат на високо равнище. Настойчивият призив на Националната партийна конференция за висока култура на труда и ръководството се отнася напълно и до тях. Това ще способствува получаваната от тях полезна информация да бъде право пропорционална на изразходваното време, а опитът и знанията на присъствуващите да се използват най-ефективно при приемането на решенията. Предпоставка за това са целеустремените и конструктивни изказвания на партийните членове. Досегашната практика свидетелствува за отклонения както в посока на несъответствие с обсъжданата тема и повтаряне на общоизвестни истини, така и по отношение на чисто професионално и служебно-производствено разглеждане на обсъжданите стопански въпроси. Високата култура на организиране и провеждане на масовите мероприятия предполага пълно съответствие между начина на обсъждане на стопански въпроси и политическата същност на партийното ръководство. Без това линията на Партията за разграничаване на функциите между партийните и държавните органи по ръководството на икономиката няма да обхване важно звено във веригата на взаимоотношенията и взаимодействието между тях.

Задачата за повишаване ефективността на общественото производство върху основата на повсеместната му интензификация изисква да се повишава ролята на социално-психологическите методи при партийното ръководство на икономическите процеси. Партийната работа е била и си остава във висша степен работа с хората. Но днес тя се осъществява в други обективни условия, при по-висока степен на съзнателност на трудещите се маси и на непрекъснато повишаване ролята на трудовия колектив.

Решаващо значение за успеха на партийното въздействие върху производствената дейност на трудещите се има правилното приложение на метода на убеждението и свързаният с него индивидуален подход. „Индивидуалната работа с комуниста — казва др. Т. Живков, — с трудовия човек, е една от най-ценните традиции в нашата партия, завещана ни от основоположника на Партията Димитър Благоев, завещана ни от Георги Димитров. Наше политическо задължение е не само да пазим тази традиция, но непрекъснато да я развиваме и обогатяваме при новите условия."[1] Трябва високо да се преценява примерът на онези партийни активисти и организации, които, изпълнявайки решенията на Десетия партиен конгрес, водят организирана и целенасочена индивидуална дейност с различни социални слоеве и групи трудещи се, помагат им да се ориентират във вътрешната и външната политика на Партията, дават авторитетен отговор на вълнуващите ги въпроси. Овладяването и използването на психологическите методи за въздействие позволяват да се отчитат възрастовите и индивидуалните особености на комунистите и трудещите се, своевременно да се разкриват и поощряват зараждащите се в тях по-прогресивни качества, нови чувства и черти на волята и характера.

В съвременните условия извънредно много нараства ролята на та-

[1] В. „Работническо дело" от 15 юли 1975 г.

Digitized by Google

кива педагогически методи като взискателността за повишаване отговорността и дисциплинираността на партийните членове и трудещите се, методите и материалните и моралните поощрения. Цялата дейност на партийните органи и организации с трудещите се за изпълнение на икономическата политика следва да се организира така, че своевременно да се дава път на проявилите се, да се проверяват те в практическа дейност, да се учат и школуват за непрекъснато повишаване ефективността на общественото производство. Вникване в дейността на онези, които показват организаторски дарби и наклонности, активна поддръжка на техните инициативи, почини и предложения, постоянна помощ за укрепване на тяхното самочувствие — такава е същността на партийните методи за разгръщане производствената активност на трудещите се.

• • •

Партийното ръководство на икономиката разполага със значителни резерви за повишаване ефективността на общественото производство върху основата на неговата повсеместна интензификация. Обогатяването на съдържанието и интензифицирането на методите му са само част от тези резерви, които активно ще способстват то, като съхранява дълбоките основи на принципите и традициите на Българската комунистическа партия по ръководството на социалистическата икономика, да придобива нови качествени характеристики в условията на изграждане на икономиката на развитото социалистическо общество.

ПЪРВИЧНИТЕ ПАРТИЙНИ ОРГАНИЗАЦИИ В НАЧАЛОТО НА БОЛШЕВИЗАЦИЯТА

к. и. и. доц. МИЛКА ВЕЛИЧКОВА

Първичните организации, низовите звена в строежа и дейността на Партията, са изминали дълъг, сложен и труден път на развитие и усъвършенствуване, неделим от развитието и усъвършенствуването на самата Партия.

Началният период от нейната болшевизация е начален период и в болшевизацията на първичните партийни организации.

• • •

Победата на Великата октомврийска социалистическа революция, нарастването на революционното работническо движение в България поставиха началото на нов етап в развитието на БРСДП (т. с.) и нейните организации — етап на преминаване под знамето на ленинизма.

Първият конгрес на БРСДП (т. с.) — 1919 г. е първата решителна крачка в болшевизацията на Партията. На него се приема Програмна декларация, в която пролетарската революция се възприема „не вече като цел на неопределено бъдеще, а като близка задача, обективните условия за която са вече узрели и разрешаването на която зависи от подготовката на субективния фактор на революцията, т. е. главно от готовността и способността на самата Партия да бъде организатор и вожд на революцията"[1]. В Програмната декларация се посочват и новите болшевишки средства на революционна борба — „от масовата акция и масовата политичес-

[1] Г. Димитров, Съч., т. 14, с. 235.

Digitized by Google

на стачка до въоръженото въстание.[1]" Възприемайки болшевишките методи на действие в съчетание с легалните форми и средства на класова борба, Партията на тесните социалисти е не само пропагандатор и агитатор на социалистически идеи, но и фактор за революционно преустройство на обществото.

Осъществяването на крайната цел, поставена в Програмната декларация — установяване диктатурата на пролетариата под формата на съветска власт, налагаше съществени изменения и в нейната структура, във формите и съдържанието на организацията, в метода и стила на работа.

НИЗОВИ ЗВЕНА, ПРИНЦИПИ НА ИЗГРАЖДАНЕ И ФУНКЦИИ

Към новите звена се отнасят местните партийни организации, партийните групи и комунистическите ядки.

До Десетия конгрес на БРСДП (т. с.), когато тя се очиства от общоделците, условие за изграждане на местна партийна организация е наличието на 10 души партийни членове, съгласни с основните принципи на партийната програма и работещи за осъществяването ѝ в нейната цялост.[2] Десетият конгрес регламентира създаването на партийни организации в дадена местност да става при повече от 20 членове. Тази норма се запазва и в Устава, приет от Първия конгрес (1919 г.).

Създаването на по-многобройни местни партийни организации се обуславя от нарасналия числен състав и засилващото се революционно работническо движение, от потребностите на класовата борба. С това се създава възможност не само да се води по-пълнокръвен и ползотворен вътрешнопартиен живот, по-правилно да се разпределя работата между членовете на организацията, но и да се извършва широка агитационно-пропагандистка и организаторска дейност вън от организацията — сред работниците и другите трудещи се маси за класово-революционното им възпитание и въвличане в борбата срещу капиталистическата експлоатация и гнет, за завоюване на политическата власт.

През тесносоциалистическия период партийните организации се създаваха по териториален признак, съответстващ на характера на Партията като организация предимно за пропаганда и агитация на социалистическите идеи. Териториалният принцип бе доминиращ в началото на процеса на болшевизацията на Партията. В Устава не е посочено къде точно се изграждат партийни организации, но от постановката, че това става в дадена местност и от самата практика до 1923 г., когато се извършва коренният прелом в болшевизацията и в областта на нейната организация, се разбира, че доминиращ признак е територианият. Започналата обаче определена линия след очистването на Партията от дребнобуржоазния социализъм, „за здраво стъпване в своята естествена работническа среда — наемного работничество"[3] и преди всичко върху промишления пролетариат, за привличането на най-съзнателните от работниците в редовете на Партията, намери по-нататъшно развитие и утвърждаване в началния етап от болшевизацията. Реален израз на тази тенденция бе изграждането на партийни организации в производството — по фабрики, мини, работилници.

Голямото значение, което Партията придава на производствените организации, определено сочи, че тя непосредствено се свързва с работниците, идейно и организационно ги подготвя за предстоящата революция. Тук ясно личи възприетото Ленниново разбиране за ролята на заводските партийни организации. Поставена е задачата те да бъдат превърнати в крепост на болшевизма.

През 1920 г. ЦК излезе със специално окръжно и инструкция за принципите на изграждане и структура на партийните ядки в индустриалните предприятия, мините, фабриките, работилниците и на други места. ЦК отдава особено значение на тези ядки, нуждата от тях е подчертана от Комунистическия интернационал, се изтъква и в двата документа.

За значението и ролята на комунистическите ядки говори и окръжно № 2 на ЦК на Партията от 21 май 1921 г., изпратено до местните комитети и настоятелства и окръжните комитети на Партията. В него в духа на постановките и решенията на III комунистически интернационал отново дебело се подчертава, че „...комунистическите ядки ще послужат на Партията като нейни пипала, чрез които тя ще се намира в съприкосновение с най-широките, най-дълбоките и затънтени слоеве на трудещите се .. и ще разпространява всред тях комунистическите идеи и особено лозунгите за съветската власт и пролетарската диктатура"[4].

Тук е нужно да се изтъкне, че посочените партийни документи ясно разкриват насочеността на Партията още в началото на болшевизацията ѝ към създаване

---

[1] БКП в резолюции и решения на конгресите, конференциите и пленумите на ЦК на БКП, т. II, Изд. на БКП, С., 1951, с. 7.

[2] Д. Благоев, Съч., т. II, Принос към историята на социализма в България, Изд. на БКП, С., 1960, с. 564.

[3] БКП в резолюции и решения на конгресите, конференциите и пленумите на ЦК 189 – 1918 г., С., Изд. на БКП, 1957, т. I, стр. 150.

[4] ЦПА, ф. 1, оп. 2, а. ед. 329, 1, Окръжно № 6 на ЦК на БКП (т. с.) от 10. IX. 1920 г.

Digitized by Google

на партийни организации по производствен признак, което отговаря на характера й като политическа, революционна организация на работническата класа.

Ръководен орган на местната партийна организация между събранията е местният партиен комитет, избиран на общо събрание в състав от 3 до 7 души: секретар, касиер, библиотекар[1] и други длъжностни лица. Изхождайки от голямото значение на комитета за живота и дейността на организацията, ЦК изисква да се прави внимателен подбор на неговите членове. ЦК препоръчва в състава на комитета да се избират „най-изтъкнатите, най-опитните и най-активните другари"[2], да са образец на ред и дисциплина, да следят за нуждите на местното партийно движение и бъдат винаги сред масите, да знаят какво ги вълнува, да организират и ръководят техните борби. Уместно е да се припомнят постановките на В. И. Ленин за необходимостта от авторитетен състав на ръководството на местната партийна организация и нейните поделения, изложени още в „Писмо до другар за нашите организационни задачи" (1902)[3] и превърнали се по-късно в един от принципите на партийното строителство.

В. И. Ленин е изисквал в състава на комитета да се избират най-способните, годни да бъдат „практически разпоредители на цялата работа", най-тясно свързани с масите, наложили се със своята революционност, смелост и последователна борба в защита на техните всестранни интереси. Българската комунистическа партия, наследила положителните традиции на теснячеството, развиваща по-нататък тези ленински изисквания, обогатяваща ги с ново съдържание. Тя е полагала и полага непрестанни грижи за социалния и качествения състав на партийните бюра, за тяхното укрепване, за подобряване на стила и метода на работа, за непрекъснато издигане ролята им в живота и дейността на организацията. След Десетия конгрес настъпиха качествени изменения в състава на партийните бюра: увеличен е процентът на членовете на бюрата с висше и специално образование, обща култура и добър практически опит, засилен е стремежът в тях да се избират най-добрите из средата на партийния колектив, ползващи се с уважение и доверие.

За да подготвя революционни кадри и да запази необходимата приемственост в работата, местният комитет разполагал със свои постоянни заместници, резерв от които при нужда бързо се попълват местата на титулярите.[4] Когато някой член на комитета временно отсъствувал, той оставял свой заместник от останалите членове на комитета, а при отсъствие на повече от 3 месеца подавал писмено оставката си и на негово място се избирал друг.[5]

Членовете на местния партиен комитет могли да бъдат сменявани от общото събрание на организацията и преди изтичането на мандата им, ако не са оправдавали гласуваното им доверие и са допускали немърливост в изпълнение на задачите или със своите постъпки и действия са увреждали на партийните интереси. Това уставно марксистко-ленинско положение разкрива не само демократичния характер на Партията, но и високата отговорност, която всеки избран носи пред онези, които са го избрали, пред партийната организация.

Като изпълнителен орган партийният комитет е извършвал определена работа, регламентирана от Устава и правилника за вътрешната уредба на Партията. Той е съдействувал на организацията в осъществяване на нейната ръководна дейност, освобождавал я е от текущите и оперативни въпроси и е създавал възможност да съсредоточи вниманието си върху решаването на основните проблеми и задачи. Местният комитет правел проучвания на кандидатите за членове на Партията и по този начин способствувал за решаването на една от най-важните задачи на местната партийна организация — регулирането на партийния състав. Комитетът организирал провеждането на събранията на организацията, като предварително задълбочено проучвал и подготвял въпросите, които се поставяли за обсъждане, организирал редица мероприятия за повишаване идейно-политическата подготовка на партийните членове, за издигане на тяхната авангардна роля и личен пример. Той устройвал научни беседи, публични събрания, сказки и други масови прояви. Много голямо внимание се обръщало на разпространението на местния партиен печат и социалистическа литература — вестници, книги, брошури, списания и др. За тази цел и за да изгради мрежа от дописници, се избрал печатен комитет към местния комитет за срок от една година. Местният комитет отблизо следял и контролирал как всеки член изпълнява уставните си задължения, действува ли там, където живее, като пропагандист и агитатор, спомага ли за разпространението на партийните печатни произведения, посещава ли редовно партийните събрания, плаща ли навреме членския си внос и т. н. Неизправните той подканял, съветвал, напътствувал и ако след това нарушенията продължават, той докладвал на събрание пред партийната организация[6], за да

[1] ЦПА, ф. 1, оп. 2, а. ед. 332, л. 1, Окръжно № 6 на ЦК на БКП (т. с.) от 10. IX. 1920 г.
[2] ЦПА, ф. 1, оп. 2, а. ед. 329, 1.
[3] Ленин за партийното строителство, Изд. на БКП, С., 1957, с. 86—98.
[4] ЦПА, ф. 1, оп. 2, а. ед. 329, л. 1
[5] БКП в резолюции и решения, т. II, с. 35.
[6] Пак там, с. 30, 36.

Digitized by Google

вземе отношение и да наложи наказание.

За засилване на партийното влияние сред работническите и масовите организации и за привличането оттам на хора за членове на Партията, местните партийни комитети имали задължението да основават просветни, гимнастически и работнически дружества, клубове, читалища и др. и да следят за дейността на партийните членове в тях, да бдят „за поддържане на социалистически дух"[1]. Местният комитет се задължавал да участвува редовно в работата на местния работнически съвет[2], чрез което се осигурявало ръководството на работническите организации, единството на действията между партийната организация и профсъюзните секции.

Местният партиен комитет поддържал редовни връзки с ЦК, като всяко тримесечие давал отчет за своята дейност, събирал и редовно отчитал членския внос, водел и съхранявал партийното стопанство. На три месеца веднъж той се отчитал за своята работа и пред общите събрания на организацията.

Анализът на задълженията на местния партиен комитет показва, че агитационно-пропагандистката и културно-масовата работа все още съставляват основното в съдържанието на неговата и на организацията дейност за сметка на класово-революционните задачи. Но все по-ясно се очертава тенденцията те изцяло да се подчинят на задачите на класовата борба.

Началният процес от болшевизацията на Партията, както бе вече посочено, се характеризира и с изграждането на партийни ядки върху производствен признак. Те имат определено предназначение и функции.

Комунистическите ядки се създавали както по инициатива на съответния местен партиен комитет, така и по инициатива на отделни партийни членове в дадена фабрика, мина, работилница, предприятие и т. н. В отделни случаи в тях се приемали и съчувственици на Партията. На общо събрание ядката избирала с явно гласуване свое ръководство, наречено настоятелство. Когато комунистите били по-малко от 5, вместо настоятелство се избирало пак с явно гласуване така нареченото „доверено лице". Местният партиен комитет назначавал „доверено лице", т. е. свой пълномощник в случаите, когато в предприятието нямало партийни членове. Чрез него се осъществявала връзката на комитетите, на партийните организации с работническите маси и се провеждали партийните решения и задачи.

Партийните ядки били прекиите организатори и осъществители на партийната политика сред трудещите се. Те извършвали твърде голяма и разностранна дейност: провеждали събрания, възлагали работа на всеки член и я отчитали, грижели се за привличане на нови членове в редовете на Партията и за тяхното идейно-политическо и нравствено възпитание, водели широка агитационно-пропагандистка работа. За целта устройвали просветни беседи, сказки, четения на вестници и статии от партийните списания, разпространявали позиви, хвърчащи листове, организирали участието на трудещите се в митинги, демонстрации, политически акции.

ЦК на Партията полагал непрестанни грижи за изграждането и укрепването на партийните ядки. Той насочвал партийните комитети и организации непосредствено да ги ръководят, контролират и да им помагат, изисквал настоятелствата да се отчитат за извършената работа, да изучават политическото настроение на работниците, онова, което ги вълнува, точно и конкретно да ги информират за подготвящите се от Партията политически акции.[3]

В изграждането на партийните ядки по месторабота на комунистите, както се каза, е заложено производственото начало, което способствува за укрепване и разширяване на връзките на Партията с работническите маси, на социалната ѝ база. До Септемврийското въстание обаче образуването на партийни ядки по производствен признак, един от съществените белези за болшевизацията на Партията в партийното строителство, остава повече като теоретическо положение без достатъчна реализация в практиката. Изградените ядки са малко на брой, а някои от тях със слаба дейност. Това се обяснява с обстоятелството, че самата болшевизация представлява много сложен и труден процес на изживяване рутината на старото и възприемане на новото, натрупване на опит и дълбокото му теоретическо и практическо осмисляне, процес на развитието на Партията и на работническото движение, извършващ се в крайно изостанала дребнобуржоазна страна.

По-малко по състав структурно звено „в местната партийна организация са партийните групи. Според правилника за вътрешната уредба на Партията те се изграждали във всяка местност, дето няма партийна организация"[4]. Техният начин на изграждане и основни функции конкретно са разработени в едно „Кратко упътване за образуване на градски или селски партийни групи като съставна част на Българската комунистическа партия (т. е.)", излязло през 1919 г. Съгласно упътването партийни групи се създават във всяко село или град при условие, че има най-малко 8 партийни членове. Групата избирала настоятелството, в състав най-малко от трима членове: секретар, касиер и библиотекар. В отделни случаи, когато членовете

---

[1] БКП в резолюции и решения, т. II, с. 35.

[2] Пак там, стр 36.

[3] ЦПА, ф. 1, оп 2, а. ед. 288, 5—6.

[4] БКП в резолюции и решения, т. II, с. 33—34, Правилник за вътрешната уредба на Българската комунистическа партия (т. е.).

Digitized by Google

са по-малко, секретарската и касиерската длъжност се извършвали от едно лице и свободният член се натоварвал да бъде настоятел на „Работнически вестник".[1]

Партийната група можела да бъде обявена за партийна организация само по решение на ЦК, ако е просъществувала най-малко една година, редовно е изпълнявала своите задължения към ЦК и окръжния комитет и има най-малко 20 партийни членове.[2]

Партийните групи действували като организирани бойни политически единици на Партията, ръководели социално-икономическите и политическите борби на работниците и малоимотните.

Ярък показател за започналата болшевизация на Партията е и изграждането на селски партийни групи, което говори за правилното ленинско разбиране за ролята на съюзника в революцията. Партията пристъпи към тяхното създаване още преди 1919 г., но след конгреса този процес се засили. През 1911 г. например в нейния състав са влизали само няколко селски партийни групи,[3] в края на 1918 г. те са вече 43[4], а след 1919 г броят им бързо нараства. Особено внимание Партията е обръщала на реда и дисциплината в дейността на селските партийни групи, което не е присъщо на селските маси, така както на работниците.

Основен принцип в дейността на всяка комунистическа, болшевишка партия е връзките ѝ с масите. След Първия конгрес (1919 г.) БКП (т. с.) още повече задравява връзките си с трудещите се. Тя застава начело на революционното движение в страната, на стачните борби, чийто брой рязко се увеличава. Опирайки се на партийните организации, тя успява да организира масовата протестна акция на 27 юли 1919 г. против скъпотията, глада и безработицата, против преследването на Комунистическата партия и уволнението на държавните служители — комунисти, а също и транспортната стачка и всеобщата политическа стачка в края на 1919 г. Под ръководството на Партията се намира ОРСС с около 30 000 члена, Младежкият комунистически съюз с 2630 члена, учителската комунистическа организация с 1889 члена[5] и т. н. В посочените и още в други масови организации са създадени партийни ядки и групи.

За свързването с масите Партията създава гъвкави форми на организация. Една от тях са кварталните партийни секции (десетките).

Десетките представляват съставна част от местната партийна организация. „За по-плодотворна и по-целесъобразна дейност сред масите местните партийни организации в големите индустриални центрове се разпределиха на квартални партийни секции от по 10 души, действуващи под непосредственото ръководство и контрол на местния партиен комитет. За тази цел комитетът определя свои делегати към всяка една от тях.[6] Главното в работата на десетките бе да свързват масите с Партията и да ги въвличат в провежданите от нея акции."[7]

Десетката ежедневно изяснява на трудещите се най-важните политически събития от вътрешен и международен характер, пропагандира идеите на комунизма, работи за привличането на нови членове в редовете на Партията из средата на най-проявилите се в класовата борба. За повишаване идейно-политическата подготовка на комунистите особено ценна помощ оказвали организираните беседи, сп. „Ново време", „Работнически вестник" и др.

Десетките се грижат за осмисляне отдиха на трудещите се, стремят се да ги отклоняват от посещения на забави, тържества, увеселения и др., устройвани от буржоазията, и организирали свои, на които се изнасяла програма с комунистическо съдържание.

В своята дейност десетките се опирали на работническите и някои други организации: групите на жените и младежите, на синдикалните организации, на организациите на емигрантите и бившите пленници от войната.[8]

Работата на десетката се ръководела и направлявала от десетник, наречен още секретар организатор, който се назначавал от местния партиен комитет.

Създаването на десетките като съставна част от местната партийна организация беше също доказателство за творческия ленински подход на Партията към формите на организация, подчинени на главната цел — тясно свързване с масите и подготовката им за революцията.

БКП (т. с.) придава голямо значение на въпросите за изпълнението на партийните решения и задачи, на Устава и правилника за вътрешния ред, за спазване на партийния морал. За тази цел към местните партийни организации се изграждат специални органи — местни контролни комисии. Тяхното изграждане започва още преди Първия конгрес на Партията (1919 г.). Новото, което характеризира дейността им в процеса на бол-

---

[1] ЦПА, ф. 1, оп. 2, а. е. 288, л. 5—6.

[2] БКП в резолюции и решения, т. II, с. 33—34. Правилник...

[3] ЦПА, ф. 1, оп. 2, а. е. 232, л. 1, Окръжно № 239 на ЦК на БРСДП (т. с.) до местните комитети и настоятелства от 22. I. 1911 г.

[4] Д. Благоев, Съч., т. 18, с. 365—366.

[5] История на БКП, Изд. на БКП, С., 1969, с. 229.

[6] БКП в резолюции и решения, т. II, с 24.

[7] ЦПА, ф. 1, оп. 2, а. ед. 344, л. 1, Инструкция за десетките на БКП (т. с.), 1920 г.

[8] Пак там.

Digitized by Google

шевизацията, е тяхната по-голяма активност, по-богато съдържание и форми на работа, разширеният им състав.

Местните контролни комисии се избират заедно с местните комитети на общо събрание на партийната организация в състав от 3 до 5 души.[1] Те следят и контролират цялостната дейност на местните комитети, ежемесечно ревизират книжата и касата им, посочват председателя на другарски съд, свикват общите събрания на организациите, на които докладват за извършените проверки и направени констатации.[2] Контактувайки направо с ЦК и отчитайки се пред него за своята дейност, те носят отговорност и се отчитат и пред общите събрания и организациите[3] ЦК счита, че функциите на контролните комисии са твърде важни, без които Партията не би могла да се развива.[4] Той определи контролните комисии като „...контрольори на целокупната дейност"[5] на партийните комитети.

Колкото и голямо да е значението на контролните комисии като орган, съдействуващ за укрепването на партийната дисциплина и лична отговорност на комунистите, те не са единственото средство за тази цел. В редица свои писма, окръжни, директиви, инструкции и др. с цялата си практическа дейност ЦК на Партията настойчиво изисква заедно с развитието на демокрацията да се утвърждава и засилва партийната дисциплина, да се издига личната отговорност на комунистите. С окръжно № 18 от 2. II. 1920 г., изпратено до организациите и групите, ЦК обръща сериозно внимание върху необходимостта от затягане на партийната дисциплина, изисква да се действува строго и безкомпромисно, „най-бързо и най-енергично" към рушителите ѝ „Всяко прочено пренебрежение от страна на организациите и групите в това отношение може да има твърде пакостни последици за Партията"[6] — предупреждава ЦК.

Спирайки се на нарасналото значение на партийната дисциплина в началния етап от процеса на болшевизацията на II партиен конгрес (1920 г.), Димитър Благоев изтъква, че „силата на една борческа организация е в дисциплината на нейните членове. Ако в миналото дисциплината в партийните редове беше условие за развитието на Партията, то днес същото е условие за нейното съществуване"[7].

Проблемът за партийната дисциплина, като проявление на централизма, като същностна черта на революционния характер на Комунистическата партия, винаги е заемал важно място в теоретическата и практическата дейност на българските комунисти. Неговото значение особено нараства в етапа на изграждане на развито социалистическо общество, когато пред Партията и народа стоят за решаване мащабни и комплексни задачи, изискващи максимална дисциплина, изменя във високо трудово и социално-политическо съзнание, лична отговорност, ред и организираност във всички звена на социалистическото общество и преди всичко в партийните организации — политическото ядро и първообраза на трудовите колективи.

След Десетия партиен конгрес първичните партийни организации направиха твърде много за укрепване на партийната дисциплина, за издигане личния пример и авторитета на комуниста. Утвърждава се практиката на партийни събрания да се обсъжда състоянието на партийната дисциплина и да се търси отговорност за неизпълнението на задачите, по опита на КПСС е въведен самоотчетът на комунистите, повишени са изискванията към спазването на Устава и морала в Партията, засилен е контролът и самоконтролът и т. н. Разбира се, извършеното в укрепването на дисциплината е добро начало, което следва да се развива и утвърждава.

ВЪПРОСИ ОТ РЕГУЛИРАНЕТО НА ПАРТИЙНИЯ СЪСТАВ

Болшевишкият характер на Партията се определя и от нейния състав. БКП (т. с.) гледа на състава като на един основен въпрос от партийното строителство, от чието правилно решаване зависи нейното единство, сила и боеспособност, нейната съдба. След Първия конгрес (1919 г.) Партията още повече засилва грижите си към партийния състав, укрепва работническото ядро, повишава марксистко-ленинската подготовка и комунистическо възпитание на комунистите. По указание на ЦК партийните организации използват най-различни форми за подобряване на състава: презаписване, обявяване на вербовъчни акции, известни като „Червен комунистически месец", институтът на „партийните съчувственици" и др. Целта на презаписването е да се очистят партийните организации от непоправимите, от онези, които със своето формално членуване са били баласт за организацията, с нищо не допринасяли да се издига нейната авангардна роля? ЦК многократно пре-

[1] БКП в резолюции и решения, т. II, с. 25, 26.
[2] Пак там, с. 274.
[3] Пак там, с. 274.
[4] ЦПА, ф. 1, оп. 2, а. ед. 329, л. 1, Окръжно № 6 на ЦК на БКП (т. с.) от 10. XI. 21 г.
[5] Пак там.
[6] ЦПА, ф. 1, оп. 2, а. е. 305, л. 1—2.
[7] ЦПА, ф. 146, оп. 5, а. е. 3, л. 1.

Digitized by Google

дупреждава, че не бива да се допускат никакви извращения при презаписването и острието на пречистването да бъде насочено не към неактивните или недостатъчно активните, а към непоправимите, към безусловно вредните за Партията. „Той е средство за изпитание на комунистическата съвест. Който се е разколебал в комунистическата си вяра, той не ще подаде заявление за презаписване и ще остане вън от Партията..."[1] — насочва ЦК.

Дълбокият смисъл на презаписването всъщност се заключава в самооценката на всеки комунист за своята идейна убеденост и привързаност към Партията, към идеите на комунизма. То е свързано и с редица процедурни въпроси, с голямо политическо и идеологическо значение. Всеки партиен член попълва заявление в два екземпляра за членство в Партията, което представя в определения срок в местния партиен комитет. Формулярът заявление съдържал два основни момента с декларативен характер: първият, че комунистът възприема напълно програмата и тактиката на Партията, които са му достатъчно известни, и вторият, че се задължава строго да съблюдава революционната дисциплина, добросъвестно да изпълнява уставните си задължения, правилника и решенията на партийните конгреси, доброволно да се подчинява на всички нареждания на партийните органи, да съгласува личното си поведение с интересите на морала на Партията и да отдаде силите си, а ако е нужно, да пожертвува и живота си за тържеството на комунистическия идеал.[2]

Обстоятелството, че комунистът напълно възприема партийната програма и тактиката, с които предварително се е запознал, говори, от една страна, за голямото значение на Програмата на Партията като основен теоретически, идеологически и политически документ, отразяващ целите и задачите ѝ, и от друга, разкрива необходимостта да се възприема и прилага тактиката на Партията като конкретно проявление на нейните цели и задачи, като предпоставка за единството и сплотеността на партийните редове.

С голямо идейно-политическо, морално и нравствено значение е и втората част от декларацията на комуниста във формуляра заявление — задължението строго да изпълнява революционната партийна дисциплина, уставните положения, правилника и решенията на партийните конгреси. Това задължение създава условия за възпитанието на комуниста като съзнателен боец на Партията, укрепва единството и боеспособността ѝ, издига ролята на организацията и на отделния комунист като авангард на работническата класа и другите трудещи се.

С висока комунистическа нравственост и морал е пропито обещанието на комуниста „да съгласува" личното си поведение с интересите и морала на Партията, готовността му да пожертвува и живота си за комунистическия идеал.

Подобряването на партийния състав се е извършвало и чрез провеждането на вербовъчни акции, известни като „Червен комунистически месец". Те започвали непосредствено след приключване на презаписването в партийните организации. Съществено значение имали и така наречените „партийни съчувственици". Това са по-неподготвени хора, подобни на кандидат-партийните членове, но се различавали от тях по това, че не се приемали официално на партийни събрания и не плащали членски внос. За партийни съчувственици се считали и неподалите молба за приемане в Партията, но проявяващи искреност и преданост към нея. Когато местният партиен комитет и организация преценят, че кандидатът за партиен член още не е достатъчно подготвен, за да бъде приет в Партията, той се приемал за партиен съчувственик и го записвали в специален списък. Макар и още не подали заявление за приемане, съчувствениците посещавали редовно партийните събрания, с изключение на тези с поверителен характер. Те участвували в курсовете и другите форми на партийна просвета, посещавали сказки, беседи, публични събрания и т. н. Със съчувствениците местните партийни комитети провеждали системна и целенасочена индивидуална работа.

Цялостната дейност на местните партийни организации, използването на разнообразни форми и средства, съответстващи на конкретно-историческата обстановка, съдействува за разширяването на връзките с масите, подготвя ги за предстоящата революция. Септемврийското въстание от 1923 г., първото в света антифашистко въстание, предизвика коренен прелом в по-нататъшното развитие на първичните партийни организации.

---

[1] ЦПА, ф. 1, оп. 2, а. е. 349, л. 1. Окръжно № 1682 от 13. I. 21 г. до местните комитети и контролни комисии.

[2] ЦПА, ф. 1, оп. 2, а. е. 347, л. 1.

Digitized by Google

РЕЗЕРВ ЗА УВЕЛИЧАВАНЕ НА ПРОДУКЦИЯТА ОТ ЖИВОТНОВЪДСТВОТО

ЦОНЬО МАРКОВ
секретар на ОК на БКП — Разград

Не един път на пленуми на окръжния комитет на Партията, на сесии на окръжния народен съвет, на съвещания и срещи бяха поставени задачите пред партийните организации, стопанските ръководства и специалистите да разкрият всички резерви за осигуряване пълноценно хранене на животните. Преломът обаче настъпи, когато се убедихме, че вместо да се похабяват ежегодно около 10 000 тона слама, над 5000 тона слънчогледови пити, около 9000 т царевични стъбла, 2500 тона соева и люцернова слама, от тях могат да се получат над 9 милиона кръмни единици, и по такъв начин да се превърнат в месо и мляко.

Това ни накара по-настоятелно да потърсим пътища и средства за оползотворяване на този резерв. И още нещо: да намерим начин за надмогване закостенелите традиции и отношение, да вдъхнем увереност в по-нагатъшното увеличаване на продуктивността на базата на новия тип изхранване. Сега може да се отчете, че тогава ОК на БКП даде правилна линия за експериментирането при производствени условия, за широко пропагандиране на резултатите сред ръководители, специалисти и изпълнители, за бързо превръщане модела в задължително мероприятие на всички производствени единици.

Още през 1961 г. в тясна връзка с Института по животновъдство в Костинброд в ТКЗС — Кубрат беше построена първата фуражна кухня по инициатива на главния инженер на стопанството Димитър Захариев и зоотехника Аспарух Михайлов. Премина се към изхранването на целодажбени смески при телетата за угояване. Резултатите бяха насърчителни — увеличи се производителността на труда и се намали разходът на фураж за килограм прираст.

По решение на бюрото на окръжния комитет на Партията и под непосредствения контрол и помощ на партийните комитети и организации от 1965 г. бе внедрено изхранването на всички телета с целодажбени смески, в които преобладават грубите фуражи.

Резултатите дадоха основание за поставяне задача пред нашите специалисти да се внедри изхранването на грубите фуражи в преработен вид и при кравите. Под ръководството на комуниста инж. Александър Комогоров бяха преустроени апарати от бракувани вършачки във високопроизводителни ярмомелки за нарязване на сламата, царевичните кахалашки и царевичака. От изоставени трактори се използ-

Digitized by Google

ваха помпи за изтласкване на меласата, намери се решение за подгряване на водата.

Първите резултати не закъсняха. Животните с голяма охота приемаха преработените фуражи, увеличи се млеконадоят. Отново бюрото на окръжния комитет на Партията реши към всяка ферма да се изгради фуражна кухня и от м. г. в окръга работят 77 фуражни кухни

В овцевъдството имаше твърдо убеждение, че при хранене със слама не може да се получи 7—8 кг вълна от овца. Героят на социалистическия труд Димо Атанасов опроверга това. Той пръв в окръга през 1971 г. премина към изхранване на овцете с преработени груби фуражи, след което вълнодобивът не само не намаля, но стигна 10.200 кг. Сега всички овце от м. ноември до м. април се изхранват с преработени фуражи.

Ноемврийският пленум на ЦК на Партията (1973 г.) реши рязко да се увеличи производството на животинска продукция. Тази първостепенна задача бе отредена да се осъществи главно чрез увеличаване производството на фуражи, като се използват растенията от „корена до върха".

Това даде импулс вече в нова светлина, в широки мащаби да се пристъпи в окръга към изпълнението на поставената задача.

• • •

Първият проблем беше да осигурим максимални количества груби фуражи.

Главното условие за качеството при прибирането на есенниците беше ниската жетва. Поради недостиг на тел една част от сламата съхраняваме с волокуши и стогометатели на купи. От началото в някои стопанства се допуска горене на слама под предлог, че площите трябва да бъдат освободени за вторите култури, но ИК на ОНС веднага реагира. На председателите на ТКЗС бяха наложени наказания и сега в окръга слама не се гори. Всичко това ни позволи независимо от сушата през 1974 г. да съхраним около 60 000 тона слама, а тази година е складирана около 90 000 т.

По-големи трудности срещнахме и все още не сме решили всичко докрай с прибирането на царевичака В окръга бяха ремонтирани и пуснати в действие 21 бр. изоставени царевични комбайни „ККХ—3". По предложение на комуниста инж. Никола Николов от Исперих бяха преустроени 23 царевични комбайна „ЗМАЙ" за едновременно прибиране царевичните кочани и стеблата Пуснаха се в действие 30 бр. зърнокомбайни оборудвани с приспособление „ЖКН" и надробител „И—15 У". През миналата година с тази техника прибрахме за пръв път значителна част от царевичака.

Соевата слама от 40 000 дка беше балирана, съхранена и се изхранва целогодишно, преработена във фуражните кухни.

Значителен успех постигнахме при прибирането на слънчогледовите пити. Направените приспособления в АПК осигуряват около 60—65 процента събиране на питите и слънчогледовите стебла. През зимата те се приемат с голяма охота от храните. Особено при изхранването на меласата те са незаменим компонент — поемат я като гъба и не се получават загуби от изтичане.

В стария тип фуражни кухни трудно се приготвяха пълноценни смески. Новият тип, които построихме, позволиха в обработените фуражи да се прибавят основната част от концентрираните фуражи, минералните добавки и карбамида. От началото на годината досега сме обработили и изхранили във фермите около 46 000 тона груби фуражи, 4000 т меласа и 280 т карбамид. Въпреки незначителните количества концентриран фураж на базата на обработените груби фуражи, изхранвани в обем 12—14 кг на крава и 1,5 кг на овца, за седемте месеца на тази година произведохме в повече 1810 т мляко и 165 т месо.

Извършеното не е малко, но то все още не решава цялостното използване на растението от „корена до върха".

Установено е, че прибирането на зърнените фуражи по традиционния начин е придружено със загуби, които възлизат на 30—35 процента от енергийната хранителност на целите растения. Губи се от кръмните единици и когато царевицата за силаж се прибира в млечна или млечно-восъчна зрелост.

Съобразно възможностите на сеносушилните широко внедрихме дехидрирането на цялото растение като метод, който осигурява най-качествено прибиране и съхраняване на растението от корен до върха. Но този метод е скъп, свързан с материална база и голям разход на петролни продукти.

Всичко това налагаше да се мисли за по-рационален начин на прибиране и съхраняване. Ползвайки опита на Съветския съюз и ГДР, на изследванията от Инсти-

Digitized by Google

тута по говедовъдство в Стара Загора, др. Марин Димитров — ръководител на отраслово стопанство по животновъдство, внедри в АПК — Лозница нова технология за прибирането и съхраняването на царевицата и ечемика. Тази технология получи висока оценка и стана обект на проведеното през август 1974 г. национално съвещание.

В какво се състои същността? Съхраняването се извършва в силажовместилища земно или надземно. Подът и стените се покриват с полиетиленово платно по ширина така, щото в двата края да остане достатъчно резерв за пълно покриване и подлягане на полиетиленовото платно след завършване на ямата. В така приготвената яма се поставя нарязаното цяло растение от царевица и ечемик при влажност 45—50 процента. Размерът на нарязването е в границите на допустимото от различните мерки комбайни от 4 до 15 см.

Доброто притъпкване е задължително условие за правилното и доброкачественото съхраняване на масата. Пълненето на силажовместилището трябва да стане в продължение на 4—5 дни, като ежедневно се наплатява не по-малко от 1 метър.

След напълването на ямата върху добре уплътнената повърхност се поставя 40—50 см дебел пласт ситно нарязана зелена маса, чрез която се ограничава проникването на въздуха. После зелената маса се покрива старателно с полиетиленово платно по дължина, а върху него се налага и предварително поставеното платно, което покрива пода и стените на силажовместилището. Целта на уплътняването и пълното спаковане е да се получи херметическо затваряне и предотвратяване на всякакви ферментационни процеси. Консервираната маса добре се съхранява само при пълна херметизация и може да престои в продължение на 2—3 и повече години.

Прибирането на царевицата за съхраняване по тази технология започва в периода от восъчна към пълна зрелост и продължава при пълна зрелост, а на ечемика с настъпването на млечно-восъчна, восъчна и пълна зрелост.

Съхраняването на консервираната маса коренно се различава от класическата технология на силажиране, която се обуславя от наличието на органически киселини, образувани от ферментирането на лесно разтворимите въглехидрати. В случая съхраняемостта се дължи на физиологическата сухост на средата.

Друг важен момент е използването на консервираната маса. Когато консервираният ечемик е прибран във фаза млечно-восъчна и восъчна зрелост, може да се дава направо на преживните животни, без да се губят хранителните му вещества. При консервиране на ечемиченото растение в прехода от восъчна към пълна зрелост и в пълна зрелост необходимо е консервираната маса да се смели самостоятелно или в смес с други тревни и груби фуражи, тъй като в храносмилателния апарат на говедата част от ечемичените зърна не се използват.

Съхранената по тази технология царевица не може да се използва напълно без предварително смилане, тъй като какалашките, грубите части на стъблото, а също така и зърното не се поемат както от говедата, така и от овцете, а част от зърното не може да се оползотвори. Това наложи да се реши въпросът за смилането и смесването в хомогенна маса на всички части от растението, чрез обикновените фуражомелки, на които отворите на ситата се увеличиха на 36 и 40 мм.

По така описаната технология в окръга е съхранен ечемик от 16 000 дка и предстои съхраняването на продукцията от 50 000 дка царевица.

• • •

Първоначално в нашия окръг, както и на много други места, се разбираше целорастенийното прибиране за приложимо само чрез изкуствено сушене. С новата технология разширихме възможностите, без да считаме, че тя трябва изцяло да измести останалите начини. И в бъдеще една част от целорастенийно прибираните растения ще бъдат дехидрирани за нуждите на фуражните кухни от сенно брашно. Ще продължи и прибирането на фуражното зърно дотолкова, доколкото е необходимо да задоволим животните (птици, свине) с концентриран фураж и да изпълним плана за изкупуването.

Във всички случаи вече прибирането и оползотворяването на фуражите (особено грубите) не е задача, оставена да се решава според разбирането на всеки ръководител и специалист. Окръжният народен съвет утвърди технологични линии, които строго се спазват. На базата на тях се планира и доставя и необходимата на АПК прибираща и преработваща техника.

Решителен дял за настъпилия прелом в използването на грубите фуражи имат общинските партийни комитети и партийните организации.

Общинският партиен комитет в с. Дурач и ППО в животновъдство-

Digitized by Google

то ежемесечно правеха оценка на комунистите за работата им в използване на грубите фуражи. По предложение на ППО бяха извършени кадрови промени. Повиши се чувството за отговорност. Фермата от изоставаща сега е първенец. Преломът се дължи преди всичко на последователната работа на партийната организация, на системния контрол и особено на личния пример на комунистите, които работят във фуражните кухни на с. Дурач.

Районният комитет на БКП в Лозница на пленарно заседание разгледа проблемите, свързани с оползотворяване на грубите фуражи. Набелязаха мероприятия, дадоха и поръчения на комунистите. За ръководител на фуражния цех беше назначен председателят на районния съвет на профсъюзите Лальо Събев, за технолог — агрономът Иван Гюров, техническите проблеми бяха поети от инж. Георги Хинчев. Изгради се партийна група към фуражното предприятие. Комунистите, работещи във фуражните кухни, членуват в ППО при животновъдството, където се прави оценка за тяхната работа. Районният комитет и сега системно се занимава с участието на партийните членове в прибирането и преработката на грубите фуражи и подкрепя в тази насока всяка нова инициатива и предложение. Портретите на първенците в обработката на фуражите се окачват на видно място. С тях беше организирана екскурзия из страната, други бяха отличени на празника на животновъда. Аграрно-промишленият комплекс се превърна в еталон на окръга за всестранно оползотворяване и внедряване на всички новости при изхранването на грубите фуражи.

Партийният комитет в с. Подайва с активното участие на секретаря Атанас Папазов изпрати във фуражните кухни най-добрите комунисти механизатори, утвърди морални и материални стимули за навременно и качествено прибиране и съхранение на грубите фуражи. Търси се най-строга партийна отговорност от нарушителите на въвежданата технология. В това стопанство от дълги години се произвеждат достатъчно тревни фуражи и трудно се възприемаха новите технологии. Всичко се правеше, за да се докаже, че животните не приемат слама и млеконадоят се намалява. След като не дадоха резултат многократните бележки и мъмрения, по препоръка на ОПК бяха освободени главният зоотехник на стопанството и завеждащият фермата. Новите специалисти за къс срок извършиха всичко онова, което не беше сторено с месеци.

Енергичната намеса на партийните комитети, раздвижването в ППО допринесоха за преодоляване на психологическата бариера на отрицателното отношение към грубите фуражи. Сега всички, от бригадира до председателя на АПК, творчески, съобразно местните условия правят всичко възможно за най-пълноценното им използване. Убедени са, че грубите фуражи са не само средство за спасяване животните от глад през зимата, но че имат целогодишен дял в дажбените таблици.

Голяма помощ ни оказа и младежката организация за активното и съзнателното включване на механизаторите и животновъдите. Окръжният комитет на ДКМС излезе с инициатива: „Прибирането на всичко, което земята ражда, ползването на растенията от корена до върха — дело на младежта от окръга!"

За осъществяването на този почин всеки общински комитет на ДКМС прие конкретни мероприятия. Неотдавна беше обменен опит в Кубратската комсомолска организация и беше поставено на оценка извършеното. По инициатива на районното ръководство на ДКМС са сформирани младежки производствени единици по технологични линии, които включват цялостния процес от засяването до оползотворяването на растението от корена до върха. Особено добре в тази насока работят младежите от Тетово, Тертер, Бисерци.

В комсомолските организации се направи анализ на трудностите от технологично естество при пълното оползотворяване на фуражите в

Digitized by Google

рамките на бригадата, кооперативното стопанство и АПК и участието на младежите при преодоляването им. За кратък период се направиха ценни предложения и се внедриха много новости като специално преустроена редосеялка за фасул и соя, широкозахватен култиватор, приспособление за прибиране на слънчогледа, фасула и др.

Младежките организации сега поставят на оценка своята работа и поемат нови обещания в чест на XI конгрес на БКП за организирано участие на комсомолците механизатори за прибирането и оползотворяването на фуражите.

Това, което е извършено, подлежи на развитие. Наши специалисти изучават на място опита на Молдавската ССР и област Нойбранденбург в ГДР; следим това, което се върши в научните институти, за да можем да усъвършенстваме технологията и особено комплексното решаване на проблемите по използването на грубите фуражи.

В действителност прибирането, съхраняването и преработката на грубите фуражи се превръща в дело на цялата общественост. Партийно-политическата работа насочваме да създадем пълна убеденост във всички трудещи се за продължаване на тази инициатива, за превръщане на животновъдството във високоефективен отрасъл.

УСЪВЪРШЕНСТВУВАНЕ КОНТРОЛА В ПРОМИШЛЕНОСТТА

АНТОН ГУГОВ

Контролът, провеждан от окръжните комитети на Партията в областта на процесите в промишлеността, е непрекъснат. Той обхваща всички дейности и насоки в работата на партийните и на стопанските звена, на комунистите и ръководствата на масово-политическите организации. Създава възможност за оценка на дейността им и за определяне на бъдещата кадрова политика.

Окръжните комитети са политическите органи, които осъществяват партийната политика за развитие на промишлеността в окръзите. В този многостранен и сложен процес на оптимално съчетаване на местните с общонародните интереси и хармонично развитие на територналния комплекс като неделима част от националния комплекс контролът в промишлеността заема значително място в дейността им. В него се съчетават изпитаните форми — проверката на място и отчитане на отговорните комунисти пред партийния орган — с формите и средствата за контрол, основани на съвременните достижения на науката за управление.

Сложността на партийния контрол предполага постоянно разширяване на обектите му и тихното детайлизиране. Той обхваща обаче главно два основни момента: дейността на партийните и масовите органи и организации и на стопанските ръководства по развитието на промишлеността в съответствие с поставените цели.

Контролът по дейността на партийните органи и организации (градски, районни, общински и заводски комитети, първични партийни организации и техните бюра) и стопанските ръководства (органите на окръжния народен съвет, стопанските ръководства на промишлените предприятия) се провежда в диалектическо единство при строго раз-

Digitized by Google

граничаване на отговорността и последователността в изводите и налаганите санкции.

Мястото, което заема окръжният комитет на Партията в управлението на Великотърновски окръг, налага контролната информация (регулярно и инцидентно) винаги да се осигурява по два канала — от ръководствата на предприятията и другите държавни и стопански органи и от първичните партийни организации и местните партийни органи. Така получаваната информация се дублира, но анализира процесите, които протичат в предприятията от гледна точка на органа, който информира.

Характерно за обратната информация, получавана от партийните комитети и организации, е оценъчният момент за дейността на кадрите, тяхната подготовка и възможности да изпълняват поставените задачи, докато в информацията от стопанските органи преобладава отчетният, и то предимно по икономическото развитие на предприятията. Организирането на обратната информация, получавана от окръжния комитет по тези два канала, не е технически въпрос. Тя обхваща редица проблеми от икономическо, политическо и възпитателно естество, удовлетворява в пълна степен изискването за повишаване ръководната роля на Партията. Пренебрегването на този принцип в партийния контрол може да доведе до деформиране на оценките, до вземане на необосновани партийни решения.

Отделни случаи в практиката на окръжния комитет на Партията потвърждават извода, че в някои промишлени предприятия отчитаните добри икономически резултати, колкото и куриозно да звучи, не се осъществяваха при нормална обстановка, при правилен стил и методи на стопанско ръководство, при принципни отношения между тях и партийната организация. И съвсем естествено тези добри резултати, приети само от тяхната количествена страна, можеха да дадат основание за една положителна оценка на кадрите, да отклонят вниманието на ОК на БКП от съществуващите проблеми.

Има в окръга и обратни случаи, когато в здрави и единни трудови колективи, правилно ръководени от партийните и стопанските органи, поради редица обективни причини (субективизъм в планирането от страна на вишестоящите органи, неосигуряване нормални производствени условия и др.) не се достигат набелязаните задачи.

Като използва разнообразна информация от различни източници, окръжният комитет на Партията успя да внесе в оценъчния момент по дейността на кадрите по-голяма обективност, която довежда в последна сметка до подобряване на работата им.

• • •

С оглед да се осъществява по-конкретно и компетентно ръководство по развитието на промишлеността, преди три години бюрото на окръжния комитет прие мероприятия, обединени в система. Неделима част, а може да се каже, основното в нея е подсистемата за усъвършенстването на партийния контрол. Тя функционира на базата на съществуващите окръжни, държавни и обществени органи и организации — народен съвет, професионални съюзи, Комсомол, БНБ, Комитет за държавен и народен контрол, инспекция по качеството, статистическо управление, научно-технически съюзи, промишлени предприятия и др. Важно звено в нея са градските, общинските и заводските партийни комитети, които са не само потребители, но източник на обратна информация.

Подсистемата за партиен контрол обхваща по организиран път

Digitized by Google

следните основни въпроси: изпълнение на плановете в промишлеността по обемни и качествени показатели; подготовка и осигуряване на предвидените темпове на развитие през плановия период; състояние на научноизследователската и конструкторската работа и усвояване на нови изделия и технологии; внедряване на АСУ и АСУП, повишаване обществената производителност на труда, организация на работната сила, използване на материалите, суровините и енергията; реконструкцията и модернизацията на производствените мощности; материално-техническото снабдяване; социално развитие на трудовите колективи; процесите в партийните органи и организации от гледна точка на усъвършенстване на вътрешнопартийния живот, като главно условие за превръщането им в първообраз на бъдещото състояние на трудовия колектив, повишаване тяхната роля като неговi ръководни политически ядра.

Естествено, това са само основните проблеми, по които протича обратната информация. Подробностите са много, но в мероприятията е намерен верен път за създаване на организация по отделни звена. Разбира се, нашият опит за контрол в никакъв случай не се характеризира само с потока от регулярна обратна информация, а включва прилагането и на други изпитани, резултатни методи на контрол.

На първо място става дума за проверката на място, за живата връзка на кадрите от окръжния, градските и районни комитети с местните ръководители и трудовите колективи. Особено внимание тук се обръща на промишлените предприятия като химическия комбинат „Свилоза" в Свищов, Радиозавода, Завода за телферни елдвигатели, дървообработващия завод „Д. Благоев" във В. Търново и други, в които по редица субективни и обективни причини задачите не винаги се изпълняват ритмично. Все с оглед на подобряване на партийния контрол на част от членовете на бюрото и окръжния комитет е поръчано да оказват конкретна помощ и контрол на партийните и стопанските ръководства в тези предприятия.

В значителна степен се подобри работата и на бюрата на градските, районните и общинските партийни комитети по упражняване системен контрол по протичащите процеси в промишлените предприятия. Това се потвърждава от факта, че през 1973 и 1974 г. в заседание на бюрата и на комитетите са изслушани 305 оценки и информации за изпълнение на задачите в промишлените предприятия. А всички градски комитети на свои пленуми правят редовни оценки за работата в този отрасъл. Окръжният комитет на Партията през последните две години на четири свои пленарни заседания след обстойни проверки и анализи е разглеждал проблемите по изпълнението на насрещния план в промишлеността.

Резултатна форма на партиен контрол се оказаха и срещите на бюрото на ОК на БКП с бюрата на градските и районните комитети. На тях конкретно се анализира изпълнението на задачите в промишлеността и в останалите сфери на материалния и духовния живот. В работата на бюрото на окръжния комитет вече е утвърдена практиката на ежемесечните срещи със първите секретари на градските и районните комитети да се дава отчет за изпълнение на задачите в промишлеността.

С прилагането на посочените средства за контрол се постигна по-голяма ефективност в ръководството на промишлеността. Постигна се разширяване, конкретизиране и регулиране на контролния процес по всички нива и направления. Повиши се ролята и отговорността на държавните и обществените органи и организации в изпълнението на задачите и в изясняването на проблемите, които възникват в промишлените предприятия. Преодоляват се някои отрицателни тенденции и явления в отделни заводи и фабрики.

Digitized by Google

С усъвършенстването на партийния контрол се постигна по-пълно разграничаване на функциите между партийните, държавните и стопанските органи и организации по управлението на промишлеността. Освободи се до голяма степен апаратът на ОК на БКП от набиране на текуща информация и решаване на несвойствени оперативни задачи. Създадоха се условия окръжният комитет да проявява по-голяма взискателност към държавните и стопанските ръководства, към партийните органи и организации. Само един пример: в миналото апаратът на окръжния комитет пряко се занимаваше с въпросите на материално-техническото снабдяване на предприятията и особено на тези от консервната промишленост, въпреки че за тази дейност има специализирани държавни звена и съответни отдели към ОНС. Стигаше се дори до диспечиране. Сега неговото внимание е насочено към по-задълбочен контрол по работата на тези звена, за изпълнение на задачите, които са им възложени.

В резултат на натрупания опит **се налага по-нататъшното усъвършенстване на партийния контрол в промишлеността**. Сега се работи по въпроса за определяне обема на контролната информация в различните звена от структурата на окръжния комитет. При това се прилага принципът да се осигури дозиране на регулярната информация в различните равнища, което да дава възможност за управляемост на процесите. Приети са три равнища за обем на обратната информация, които удовлетворяват необходимостта от информираност, а именно:

— първи секретар на окръжния комитет, секретари, завеждащи отдели и сектори в комитета;

— секретар, отговарящ за промишлеността, завеждащ отдел „Промишлено-стопански";

— завеждащ сектор в отдел „Промишлено-стопански".

Създадена е възможност при значителни отклонения при протичането на процесите или при необходимост от оперативен контрол обратната информация по обем и срокове за различните равнища бързо да се изменя. Ето и един пример — усвояването на производствените мощности в Химическия комбинат в Свищов наложи на равнище първи секретар ежедневно да се получава информация за изпълнение на графика по отделни изделия, а така също и за наличността на отделни суровини и основни материали. Това не противоречи на разработената подсистема за контрол и на утвърдените принципи за партийна намеса, а говори за големите възможности за актуализиране на контролната работа в зависимост от настъпилите изменения и важността на задачите, които решава окръжният комитет.

Нов момент в по-нататъшното усъвършенстване на контрола са мероприятията за провеждане ежемесечно ден на политическа работа сред трудовите колективи. В този ден членовете на окръжния, на градските и районни комитети, целите им апарати, прекарват сред определен трудов колектив. Това е ден за срещи с работниците и служителите, за проверка работата на партийното и стопанското ръководство по изпълнение на задачите. В окръжния, градските и районните комитети на Партията се водят на ежемесечен отчет дните, прекарани от сътрудниците в партийните организации и сред трудовите колективи. С това се постига по-голям ред и се създават предпоставки за разширяване на връзките и информираността по протичащите процеси в партийните организации, по усъвършенстване партийното ръководство по издигане авангардната роля на партийните организации.

Прилагането на системата от мероприятия за усъвършенстване на партийния контрол по протичането на икономическите процеси в промишлеността има и някои слаби страни. Преди всичко в контролния процес по-голямо внимание е отделено на крайните резултати от

Digitized by Google

изпълнението на плана, на количеството проведени мероприятия от партийните органи и организации. В резултат на това в отделни моменти преобладава количествената оценка по дейността на кадрите за сметка на политическата. Наред с това системата за контрол не се оценява периодично от гледна точка на контролираните обекти и моменти, за да се актуализира в зависимост от настъпилите нови изисквания по усъвършенстване на партийното ръководство на промишлеността и структурните промени в този отрасъл.

• • •

През изминалите години на шестата петилетка промишлеността във Великотърновски окръг се развива с устойчиви темпове.

Дял за тези добри резултати в икономическото развитие на окръга има и работата, която се извърши от окръжния комитет, от партийните органи и организации по усъвършенстването на партийния контрол.

ЗА ЗДРАВ СОЦИАЛНО-ПСИХОЛОГИЧЕСКИ КЛИМАТ

Изискванията, които Националната партийна конференция постави към партийните органи и организации за повишаване на обществената производителност на труда, са високи и отговорни. Затова е необходим нов подход към решаването на тази „задача над задачите" на сегашния етап от изграждането на развито социалистическо общество в нашата страна.

Ръководен от горните съображения, Коларовският районен комитет на БКП — София проведе комплекс от мероприятия, насочени към създаване на здрав социално-психологически климат в колективите, като важна предпоставка за рязко повишаване на обществената производителност на труда. Какво по-конкретно бе извършено?

Една от основните задачи на партийните организации, записана в перспективния план на районната партийна организация до края на 1975 година, е да се създаде здрав социално-психологически климат сред трудещите се, да се изградят единни, инициативни и дееспособни колективи.

В тази връзка голяма е ролята и поведението на отделната личност към труда и отношението ѝ към обществените норми и морал, към политиката на Партията. Оптимално трудоспособен е онзи колектив, където са създадени здрави взаимоотношения, в който съществуват принципност, другарство, взаимопомощ, грижа за отделния човек, внимание към него. И обратно, там където отсъствуват тези неща, където съществува „морален вакуум", най-често се създават лоши отношения, налице са нарушения на трудовата дисциплина, текучество и др. и в крайна сметка стига се до спадане на производителността на труда.

В пълно съзвучие с решенията на Националната партийна конференция е зародилата се в седемте бригади на СТЗ „В. Коларов" инициатива за работа по „свой кодекс за висока социалистическа дисциплина". Инициативата, получила положителна оценка и подкрепа от Секретариата на ЦК на БКП, прерасна в масово движение за висока социалистическа дисциплина, намери широк отзвук в колективите на района.

Това движение бе поставено в центъра на цялостната политическа и организаторска работа на районната партийна организация. То стана масово — в него се включиха низовите колективи от предприятия, учреждения и научни организации. Свои кодекси разработиха и управленческите звена от предприятията и организациите в района. Самите кодекси бяха на по-високо качествено равнище. Централно място в тях заеха формирането на ново, социалистическо отношение към труда, създаването на здрав социално-психологически климат. Обърна се голямо внимание на отговорността на отделния член за дисциплината в колектива, на принципността и другарската взаимопомощ, на нетърпимостта на колектива към отрицателните прояви на отделни негови членове, на отношенията ръководител—подчинен и пр. В центъра на дейността на трудовите колективи беше поставена и борбата против от-

Digitized by Google

рицателните прояви, които водят до понижаване на обществената производителност на труда — самоотлъчките, текучеството, целодневните и текущи престои по организационни причини и пр.

Изминатият период показа, че избраната насока е правилна и движението за висока социалистическа дисциплина дава конкретни резултати.

В сравнение с първото тримесечие на 1974 година само в промишлеността на района през същия период на тази година самоотлъчките са намалели със 791 чов.кодни. По-малък е броят на самоволно напусналите работници — 218 души през първото тримесечие на 1974 г., 142 души през същия период на настоящата година.

По-значителни успехи в тази насока са постигнали колективите на Химико-фармацевтичния завод, ХЗ „А. Иванов", Завода за металорежещи машини, завод „Осми март" и др. Чувствително подобрение в използването на работното време е постигнато в сравнение с 1974 година и в завода инициатор.

Заводският партиен комитет и стопанското ръководство на ХФЗ са поставили в центъра на своята политическа и организаторска работа изграждането на здрав социално-психологически климат в колективите и имат определен успех. За целта комитетът насочи вниманието си към укрепването на първичните организации в цех „Антипиретици" като първообраз на бъдещото състояние на колективите. Подменено бе цеховото ръководство, което бе занемарило работата с хората. Партийното и стопанското ръководство проведоха редица срещи със смени, бригади и отделни работници. Оказана бе своевременна помощ на цеховото ръководство за решаването на по-голямата част от социално-битовите проблеми на цеховия колектив, за привеждане в изправност на машините и съоръженията, за укрепване на дисциплината и единоначалието.

Именно добрият социално-психологически климат в бригадата на героя на социалистическия труд Г. Дончев от СТЗ „В. Коларов", основан на нови, социалистически отношения между ръководител и изпълнител, между отделните членове на бригадата, взаимна почит и уважение, другарска помощ по време на работа и в свободното време доведе бригадата до високите успехи, които тя завоюва в социалистическото строителство. Тя е и една от седемте бригади, които станаха инициатори на движението за висока социалистическа дисциплина.

Здравият социално-психологически климат в колектива на завода за автомобилни гуми „Георги Димитров" го изведе на едно от челните места в социалистическото съревнование в столицата. Колективът стана инициатор на движението за изпълнение на седмичната производствена програма за пет работни дни. Самоотлъчките, закъсненията и преждевременното напускане на работа, престоите по организационни причини бяха обект на непримиримо отношение от страна на целия колектив. Това го доведе до високи успехи, които му позволиха пръв да премине към работа в условията на намалено работно време и петдневна работна седмица.

Сериозни предпоставки за създаване на здрав социално-психологически климат в колективите създадоха подготовката и провеждането на 3 крупни районни мероприятия, а именно:

— Научно-практическата конференция на тема: „Обществената среда — определящ фактор за повишаване обществената и трудовата активност".

— Пленум на тема: „Работата на районната партийна организация за изграждане и формиране на инициативни и дееспособни колективи".

— Пленум за „Работата на районната партийна организация за издигане отговорността и дисциплината в борбата за изпълнение на насрещните планове".

В процеса на подготовката на тези мероприятия бе направена проверка на дейността на партийните групи като възпитатели на колектива и какъв е личният принос на комунистите за повишаване обществената производителност на труда. Проведе се и научно-практическа конференция за „Авангардната роля на комунистите и ролята на партийните комитети и бюра за нейното издигане".

Така извършената политическа и организаторска работа от бюрото на РК, от партийните комитети и бюра създаде условия все по-цялостно дейността да се пренася в първичните организации и партийните групи, сред трудовите колективи, да се подобрява индивидуалната работа с хората и да се издига ролята на първичната организация като орган за политическо ръководство на всестранния живот на колективите. Създаде се обстановка на непримиримост към отрицателните явления в самите първични партийни организации. Сега те по-системно и целенасочено, с по-голяма вещина се заемат да решават назрелите проблеми на трудовия бит на колективите. Изградиха се отношения на взаимопомощ, другарство, уважение, принципност, усъвършенствува се демократизмът, по-смело се използват критиката и самокритиката.

По-добре се прилага партийният контрол върху дейността на стопанските ръководства. Повишиха се изискванията на партийните организации към техния стил и методи, към личния пример на ръководителя, неговото поведение, организация на работа, отношенията му към работниците, изявата му не само като стопански ръководител, но и като политически възпитател на колектива. Сега от него се изисква да умее да помага на подчинените си в усвояването на тяхната професия, правилно да насочва квалификацията и специализацията им, справедливо да оценява техните постижения, да съдействува за внедряване на новите почини и инициативи, да работи активно за укрепване

Digitized by Google

на социалистическата дисциплина. Той трябва да воюва срещу егоизма, еснафщината, да възпитава в другарство и взаимопомощ, честност, скромност и принципност във взаимоотношенията.

Повиши се взискателността към комунистите на отговорна стопанска работа за изпълнението на възложените им задачи. Тази линия, подета от бюрото на РК на БКП, се пренася в заводските и учрежденските партийни комитети, в първичните партийни организации.

По-широко място в работата на първичните организации сега намира самоотчетът на комунистите за изпълнението на възложените им поръчения и уставните задължения. Резултатите от това допринасят да се повишава тяхната активност в борбата за изпълнение на насрещните планове. Тази форма успешно се прилага и в работата по разгръщането на движението за висока социалистическа дисциплина. Периодично отделни членове на бригадите се отчитат как изпълняват приетия кодекс и какъв е приносът им за увеличаване обществената производителност на труда.

Като укрепва и изгражда първичните партийни организации като единни и дееспособни колективи, като първообраз на бъдещото състояние на трудовите колективи, РК на БКП, цялата районна партийна организация дават реален принос за изграждането на здрав социално-психологически климат в трудовите колективи от района, за пресичане на отрицателните явления в борбата за висока обществена производителност на труда.

Костадинка ШИШКОВА

ВЗИСКАТЕЛНОСТ И ОТГОВОРНОСТ

В необичайно време е свикано бюрото на окръжния комитет на БКП във Варна. Наближава полунощ и изведнъж блясват лампите в комитета. Членовете на бюрото са дошли на извънредно заседание. Едни са пристигнали направо от театъра, други от домовете си. Разглежда се случаят с прекъсването на художествената програма след тържествено общоградско събрание, което се е състояло в драматичния театър „Стоян Бъчваров", поради повреда в електрическата инсталация. Присъствуват и някои ръководители на градския комитет на БКП, градския народен съвет и театъра.

Съставена е комисия, която на следващия ден до обяд извършва пълна проверка и докладва резултата в бюрото на окръжния комитет на БКП.

Приетото решение гласи:

„1. Обръща внимание на председателя на изпълнителния комитет на градския народен съвет Станой Йонев и на първия заместник-председател на окръжния народен съвет Константин Балтов за това, че не са довели докрай взетите решения още през 1973 година за осигуряване на аварийно осветление на театъра.

2. Обръща внимание на градския комитет на БКП във Варна за това, че не е взел необходимите мерки за нормално протичане на тържеството.

3. Наказва:

а) Първия заместник-председател на изпълнителния комитет на градския народен съвет във Варна Нягол Петков и заместник-председателя на изпълнителния комитет на градския народен съвет Людмил Банев с „мъмрене" за това, че не са изпълнили решението за осигуряване на безаварийно захранване на театъра с електрическа енергия.

б) Председателят на окръжния съвет за изкуство и култура във Варна Нино Нинов и директорите на Народната опера Мирчо Мирчев и на Драматичния театър Георги Парушев с „мъмрене" заради това, че не са осигурили необходимия вътрешен ред и организация в театралните зали."

Бюрото на окръжния комитет на Партията препоръчва на градския комитет на БКП, изпълнителните комитети на окръжния и на градския народен съвет да набележат ефикасни мерки за подобряване на организацията при провеждането на общоградски и международни мероприятия на територията на окръга.

Наскоро след заседанието на бюрото на окръжния комитет на БКП със случая се занимава и пленумът на градския комитет на Партията във Варна. Той наказва заместник-директорите на театъра и операта за допуснатите слабости. Набелязани са мерки, които ще гарантират подобни неща да не се случват в бъдеще. Задължени са също така бюрата и първичните организации в театъра и операта да направят необходимото с оглед осигуряването на добър ред в театъра.

Бюрото на ОК на БКП даде хубав урок, че Партията прощава веднъж, а втори път търси отговорност, дава заслуженото.

Собствена информация

Digitized by Google

ИЗСЛЕДВАНЕ ВРЪЗКАТА ТЕАТЪР — ЗРИТЕЛ

Художественото усвояване на действителността от човека не се ограничава само в областта на изкуството — то в една или друга степен присъствува в цялата човешка съзнателна дейност. Изкуството само концентрира в себе си всички особености на естетическото отношение към действителността.

Всеизвестна е мисълта на Горки: „Човекът по своята природа е художник. Навсякъде той по един или друг начин се стреми да внесе в своя живот красота". За да бъде изкуството разбираемо и възприемано, необходимо е онези, които го възприемат, да бъдат в една или друга степен художници — в противен случай то ще звучи като чужд език. Художественият потенциал, който всеки човек носи, може да бъде развиван и дарбата да се възприема изкуството също така трябва да се култивира, а не да остане пасивна. Това се отнася особено за театъра. Той, освен че чрез естетическата емоция ни внушава една или друга идея, но кара зрителя чрез художествените образи на произведението зад конкретния случай мислено да прокарва мостове и асоциации от един предмет към друг, който пряко не е изобразен. Тази асоциативност при възприемането на представлението е една от най-съществените черти на театралния спектакъл. Прякото съдържание на дадено произведение на изкуството се възприема като отделно звено на известна верига и както Чехов се изразява, достатъчно е само да се допрем до единия край на веригата, за да затрепти и другият.

Като изхождаме от тези принципи, много ясно можем да открием връзката театър—зрител, в която театралното ръководство, партийната организация и партийното бюро заемат особено място. За да осъществява успешно своята високоотговорна мисия, театърът трябва да познава зрителя, за да го води след себе си.

Как се реализира тази задача в Народния театър за младежта, създаден непосредствено след Девети септември 1944 година?

Въздействието върху съзнанието и волята на хората е управляем процес. Ръководството и партийната организация в нашия театър се опират на научното разглеждане на художествените въпроси и управлението на идеологическия процес, за да могат да формират идейно-естетическото израстване на зрителите и да ги възпитават в комунистически дух. Тук от години наред се правят социологически изследвания, подпомагащи практиката.

В Народния театър за младежта се осъществява сложно театрално дело, адресирано и към детството, и към юношеството, и към мла-

Digitized by Google

достта. Но Народният театър за младежта се интересува и от възрастните, в чиято среда се развиват детето, юношата и младежът. Ето защо този специализиран театър си определя широка репертоарна амплитуда. И тук при обсъждането на репертоара, неговите насоки, проблемите и принципите, върху които се изгражда, партийното бюро и партийната организация имат важен дял, защото репертоарът е идейната платформа на такъв идеологически институт, какъвто е театърът. Партийната организация не само има отношение към тези въпроси — тя обсъжда, отстоява и защищава и вътре в колектива, и вън от него общественото мнение в подкрепа на дадена позиция и дадена пиеса.

Какво трябва да бъде отношението ни към съвременната българска драма? Ето един проблем, който трайно ни занимава. Партийното бюро е на мнение, което се споделя и от партийната организация, че да се говори за национален български характер на театъра без българската драма не е възможно. Винаги ръководството на театъра е било подкрепяно в усилията за утвърждаването на нови български автори и за създаване главно на съвременни български пиеси. Но понякога има неудовлетвореност — критическо отношение при оценката на литературните факти. Не можем да твърдим, че винаги българските пиеси, които сме поставяли, са на онова художествено равнище, което ни задоволява напълно. Спектаклите на българските пиеси на наша сцена са плод на упорит труд от страна на театралния колектив, драматург, режисьори и актьори. Театърът набра опит във взаимното сътрудничество с нашите писатели. Както на начеващи драматурзи, така и на опитни автори нашите актьори и режисьори с литературен усет и с професионализъм са оказвали голяма помощ.

През последните години тук се утвърди практиката така да се работи с авторите, че почти всички български пиеси, които поставяме на наша сцена, да получават награди. Още на Четвъртия национален преглед на българската драма и театър Народният театър за младежта беше награден за най-добра работа с българските писатели. Пиесите „Птиците летят по две" от Боян Балабанов, „Рози за доктор Шомов" от Драгомир Асенов, „Чудесната тройка" от Владимир Голев, „Когато куклите не спят" от Леда Милева са наградени с първа и втора награда на прегледа. Режисьори и актьори, художници и композитори също получиха награди на този преглед в чест на 25-годишнината на 9-ти септември. Спектаклите и пиесите „Изпити", „Между два изстрела", „С коня ход напред", „Сватбата на мама" получиха наградите на София и на ДКМС.

Решението на Политбюро на ЦК на БКП от 11 юли 1972 г. „За по-нататъшното развитие на театралното дело в страната", което е програмен документ за работата с театрите, а също така и решението на градския комитет на Партията от 21 септември същата година, където са откроени конгресните проблеми, по които трябва да работят първичните партийни организации в софийските театри, са онези документи, които значително помогнаха да се активизира и извиси дейността на партийната организация. Разшири се и се обогати нашата тенденция да работим с български автори. Усилията на театралното ръководство да се създават съвременни български пиеси се увенчаха с успех. И „Професия за ангели" от Драгомир Асенов, и „Въпрос на принцип" от Недялко Йорданов засягат вълнуващи проблеми от нашето съвремие, които показват различни страни от живота, но с една цел — съвременният български гражданин трябва да живее по законите на социалистическата съвест. Всеки отговаря с делата си пред народа. Нима не е животрептящ въпросът, който пиесата на Недялко Йорданов поставя — да пазим обществената собственост както личната и да треперим над народната пара като над своя. „Профе-

Digitized by Google

сия за ангели" засяга друг важен въпрос от нашата практика — липсата на достатъчно смелост да се поеме отговорност, както, от друга страна, и безкомпромисната реакция на младостта срещу всякаква передност.

Съвременната тема продължи да се утвърждава и чрез интересната пиеса на Игнатий Дворецки „Чужд човек", която чрез своя нов подход към драматургическия сюжет разкрива взаимоотношения в трудовия процес, но не в производствен аспект, а в тяхната нравствена същност.

Театърът трябва да служи, но не бива да обслужва. Ако театърът служи, той реализира високи цели, а ако обслужва, той е зает предимно с частен интерес — преследване на професионално-търговски намерения и придаване на увеселително-забавен характер на спектаклите. А нашите цели са действително високи. За тяхната добра реализация ние сме длъжни да познаваме и нравствено естетическите проблеми на детето на седем години, и духовните потребности на юношата на 12—14 години, и изискванията на младежа на 17—28 години, които вече идват или трябва да дойдат в театъра. Тоест, ние трябва да предвиждаме нравствената, духовната и обществената програма, която зрителят ще приеме чрез езика на изкуството. Ние трябва да трасираме пътя и да предадем тази програма на новото поколение.

Другата трудност от репертоарните търсения е свързана с това, че нашият театър не може да стои на едно място и няма никакво право да се ръководи от съображения, произхождащи от нашата възраст. Трябва да се разбира днешното дете и днешният младеж — именно те, в тяхната реалност, а не филтрирани през спомени от нашата младост. Театърът е длъжен всеки път да бъде на равнището на детството, юношеството и младостта — съвременните, истинските. Движението на времето и прогреса се проявява най-осезаемо чрез детето и младия човек. Театърът трябва да се въоръжава всеки ден по новому, на ново художествено равнище, съобразявайки се с това. Ние сме длъжни да водим младия зрител, а за да го водим, трябва много добре да го познаваме.

Театърът за деца, юноши и младежи покрай чисто естетическото и емоционалното въздействие, което оказва върху личностите, има и отговорната задача да развива нови качества у човека. Театърът действува изключително силно върху въображението и фантазията, както и върху паметта на младия зрител. Когато детето или младежът излязат от зрителната зала, те носят в себе си цял свят, който още дълго живее у тях. Театърът има голямо значение и за развитие на чувствата на младата публика. Още по време на представлението у детето и юношата се изгражда нравствената присъда над събитията, които са гледали. Театърът може да заинтересува със своята тематика младежа, само ако тя е истинна и правдива. Полуистината, лъжата и маскирането на конфликтите никога не са имали въздействие върху младия зрител. За него красота, нравственост и истина са еднозначни.

Театърът за деца, юноши и младежи в най-пълния смисъл на думата е синтетичен театър. В него си дават среща всички видове изкуства. Равностойно място заема словото, декорът, цветовете, осветлението, пластиката и музиката.

Проблемът за изследване на възприятието на зрителя е в центъра на вниманието на нашата партийна организация. Ще цитирам три подхода на връзка с нашата публика, при които ние искаме да разберем зрителското мнение независимо от становището на театралната критика по дадените проблеми.

Партийното бюро и партийната организация бяха убедени в класовите позиции и художествената стойност при изобразяването на съ-

Digitized by Google

временната тема и проблеми в пиесата „Съдии на самите себе си" от Кольо Георгиев — постановка на з. а. Г. Луканова. Те стояха твърдо зад ръководството на театъра в трудните моменти от раждането на спектакъла на тази нова българска пиеса. За да проверим своята правота, организирахме 25 обсъждания с различни слоеве от нашата публика: в Института за усъвършенствуване на учители, в градското управление на МВР, сред следователския колектив при Софийския градски съд, с ученици, студенти от различни институти, факултети и специалности, учреждения и т. н. Зрителите със задоволство и вълнение подчертаха високото нравствено изискване на автора — днес да бъдем така предани на революцията и нейните идеи, както по времето на антифашистката борба. Зад отклоненията от социалистическия морал те с отрицание и болка откриха техните причини. В образа на полковник Полянов подчертаха, че са обикнали онзи комунист, за когото принципите на комунистическия морал стоят над всичко.

Друг начин за изучаване мнението на публиката е широко приетият метод за анкетиране. Съвременното театрознание не може без социологическо изследване. В продължение на 15 години Народният театър за младежта използва анкетни листове. Особено интересни отзиви ние получихме за съвременната съветска пиеса „Чужд човек" от Игнатий Дворецки, постановка на Младен Киселов.

Накратко съдържанието на пиесата е следното: в един изоставащ ленинградски металургичен комбинат, който има особено революционно минало, е назначен за главен инженер млад способен човек, който за тези, които е заварил там като едно семейство, е „чужд човек". Чашкин, така се казва героят, е взискателен към себе си и към всички работници в комбината — инженерни кадри, работници, администратори. Амбицията му е да постави производството на научни основи, а не да разчита на ентусиазма в последните десет дни от тримесечието или да се мамят повисокостоящи институти с изпълнение на плана, за да се получат премиални, както понякога става това. Но твърдият курс на инженер Чашкин не се харесва. Всички се обиждат и мнозина си подават оставката. Чашкин е поддържан само от заместник-директора Рябинин, който с партийната си далновидност гледа перспективно на развитието на завода и мястото на Чашкин в него. Самият Чашкин страда от това, че не го разбират, но продължава своя твърд курс...

Един от въпросите в анкетните листове, които ние пуснахме чрез програмите до зрителите, беше: „Докосва ли съвременни проблеми, които ви интересуват и вълнуват, представлението „Чужд човек"?

Ето някои от отговорите:

„Пиесата поставя въпроси, които не само ме интересуват, но и пряко ме засягат. Проблемите са много съществени, още повече че в транспорта, където аз ще работя, нивото на анализа на работата е ниско.

Катя Иванова — билетопродавач, задочник във ВИИ „Карл Маркс"

„Да. Невъзможно е човек, комуто предстои сблъскване с колектива, да не се интересува от това, как трябва да се работи.

Йорданка Цокова — студентка IV курс"

„Да. „Чужд човек" третира актуални съвременни проблеми, от които се интересувам и вълнувам особено много.

Петър К. Белов — проектант-електротехник"

„Тези въпроси трябва да вълнуват всички ни, независимо от това, дали са наше лично ежедневие или не. Те са част от нашето съвремие.

Валентин А. Стойчев — войник"

„Категорично да! Трябва да бъде гледан от всички, които засяга. Проблемите са и наши. Не се съмняваме във възпитателното им въздействие. Много хора в салона са се познали.

Мария и Георги Михови — адвокат и учителка"

„Да, докосват! Защото е съвременна. Пиесата вълнува и интересува всички, които работят на стопанския фронт. А отношенията между хората интересуват всеки зрител.

Мария Н. Янакиева — агроном"

И така нататък — почти еднотипни отговори за значението на пиесата.

Digitized by Google

На другия въпрос: „Прав ли е според вас Чашкин, като заема такова отношение към работата и хората в завода“ следват отговори:

„Безусловно. Чашкин е прав, защото чрез променяне начина на производството той се стреми да промени и отношението на хората към труда, т. е. да повиши съзнанието им за обществена и висша отговорност към възложените им задачи.

Тодор Стоянов“

„Позицията на Чашкин е правилна. Тя отговаря на съвременните изисквания за организация на производствения процес.

Т. Георгиева — инженер, В. Иванова — журналистка“

Третият въпрос, на който зрителите отговарят, е: „Мислите ли, че нашето представление може да изясни някои моменти във всекидневната ви работа и борбата с недостатъците?“

„Въпросите, засегнати в пиесата, интересуват всеки трудов колектив. На редица места наблюдаваме същата борба между старото и новото, между закостенялото и напредничавото. Пиесата ни помага да видим перспективите за развитието на колектива, за подобряване организацията на труда и отстраняване недостатъците в работата.

Галина Т. Димитрова — библиотекарка“

„Напълно бих могла дори да използвам и някои негови реплики, които биха били актуални и за моята настояща работа като началник смяна в един наш голям завод.

Мариана Г. Коларова — инженер“

„От утре ставам като Чашкин.

Висшист“

Картината, поднесена в проценти, е следната. На анкетните листове са отговорили 45 на сто мъже, 47 на сто жени, 32 процента студенти и ученици, 18 процента инженери, 19 на сто служители, между които химици, физици, учители и т. н. 40 процента от анкетираните са с висше образование, 23 на сто — със средно. Изчислено според възрастта на зрителите, положението е следното: до 20 години 19 процента, между 20 и 30 години — 30, между 30 и 40 — 32, между 40 и 50 — 7 на сто и над 50 години — 6 на сто. Цифрите без коментари могат да говорят за интересите, които пиесата и постановката будят у младия зрител.

Интересни са отговорите на въпроса, какъв репертоар искат да видят нашите млади зрители на сцената и доволни ли са от това, което в момента се играе. 90 на сто са привърженици на съвременната тема и съвременната пиеса и 10 на сто ратуват за класическа драматургия на сцената на театъра.

Друга анкета театърът проведе чрез специално изработени анкетни листове, които са кодирани, за пиесата „Любов необяснима“ от Недялко Йорданов, постановка на Младен Киселов. На въпросите какво харесват най-много в постановката, играта на актьорите, пиесата, темата или диалога, мнозина отговарят, че най-много им харесва постановката като цяло — 80 на сто, играта на актьорите — 45 на сто, темата — 45 на сто. Разпределението по възраст на попълнилите анкетните листове е следното: от 14 до 18 години — 5 на сто, от 19 до 23 години — 9, от 24 до 30 години — 18, от 30 до 40 г. — 9, от 40 до 50 години — 32 на сто, над 50 г. 14 процента. Явно е, че антифашистката тема на пиесата вълнува едно поколение от 24 до 30 години повече, отколкото по-младите, и едно поколение от 50 и над 50 години, което е преживяло антифашистката борба. На въпроса изпълнението на кои актьори ви харесва най-много стопроцентово в отговорите бяха подчертани имената на Владимир Смирнов и Люба Алексиева. На въпроса какви пиеси искат да гледат, зрителите отговарят — съвременни — 55 процента, класика — 23 на сто, исторически — 32 процента.

Предмет на редица партийни събрания в театъра са докладите и анализите върху тези и други изследвания, показващи ни верния път за работа със зрителя. Ние знаем добре: съвременният театър не мо-

Digitized by Google

же да съществува без проучване и изучаване становището на публиката.

Народният артист на СССР А. А. Брянцев, първият основател на театър за деца, юноши и младежи, казва: „Зрителят е единственото безспорно начало, на което трябва да се опира творчеството на всеки театър. Театърът, който намери своя зрител, ще съумее да намери и своя стил. Театър, който се откъсне от своя зрител, загубва своя стил, а с това и своето право на художествено битие."

В Народния театър за младежта са направени първите крачки в насоката за изследване връзката театър—зрител. Това е още начало, но то подсказва големите резултати и възможности от такива социологически проучвания. Защото само когато театърът познава своя зрител, той има право да поставя насрещните проблеми на своето време.

Анна КАРАКОСТОВА

ВЛИЯНИЕТО НА КОЛЕКТИВА

Аграрно-промишленият комплекс в Странджа, Ямболски окръг, има изградени девет бригади за промишлено зърнопроизводство, които обработват 84 на сто от земята на комплекса, с шест-седем процента от работоспособното население.

През настоящата година изградихме още три бригади за промишлени методи на производство на зеленчуци, грозде и овощия. Тук намира приложение и ръчният труд, но е сложено началото за внедряването на технологични линии при лука, лозята и пр.

В бригадите за промишлено зърнопроизводство се създава колектив, който се характеризира със своето единство, съгласуваност на интересите на влизащите в него личности. В тях изградихме първични партийни организации, които са политически ръководители на колективите.

Да вземем бригадата за промишлено зърнопроизводство в с. Зимница. Тя се грижи за 43 300 дка земя, която представлява 12 на сто от обработваемата земя на аграрно-промишления комплекс. Състои се от 61 човека, което се равнява на 0,8 на сто спрямо работоспособното население в комплекса. Бригадата разполага с 12 трактора „ДТ—54", 28 „Белоруса" и 12 зърнокомбайна и обработва: 17 500 дка пшеница, 7500 дка ечемик, 4800 дка царевица за зърно, 2000 дка силажна царевица, 6000 дка слънчоглед, 5000 дка люцерна и 500 дка захарно цвекло. Тя е разделена на две звена, а в самото звено са изградени по две агрегатни групи. Бригадата работи на вътрешностопанска сметка. Ръководителят е агроном с висше образование, а в негова помощ има: технолог, главен механик и двама бригадири, които се занимават със звената. Към бригадата има и необходимият брой монтьори за поддържане на техниката, към агрегатните групи са прикрепени окопни култури.

Всяка бригада има добра материална база. Бригадният стан на всяка една от тях се състои от три части — сграда за културно-битови нужди на механизаторите (клуб, баня, стол и административна сграда — за ръководителя, партийния секретар, отчетниците и технолога). Втората част е на двора. Това са хубави, удобни навеси за техниката с асфалтиран двор, пункт за профилактика и малка работилница за текущо поддържане на техниката. Третата част е зърноплощадката със сушилни и пречиствателна техника.

В бригадата е изградена първична партийна организация от 29 члена. От тях двама са с висше образование, шест със средно и 21 с основно, които са главно механизаторите. По възраст са до 40 години. Трябва да отбележим обаче, че всички механизатори комунисти са завършили курсове и имат голям опит. Единадесет от тях имат клас-квалификация, като шест са с първи и пет с втори клас. В първичната партийна организация са образувани две партийни групи, като едната се ръководи от Георги Пенчев, а другата от Коста Панков.

Кое е характерно за партийните организации, които са изградени на отраслов принцип? Тук комунистите проявяват по-голяма компетентност в сектора, за който отговарят. Това ясно проличава при разглеждането на въпросите както в заседанието на бюрата, така и на организационните събрания. Активността при разискванията е по-голяма, защото онова, което им се поднася, е свързано с тях. Това позволява по-задълбочено и с по-голямо чувство за отговорност хората да се отнасят при обсъждането на едни или други въпроси, да се приемат и по-ефективни решения.

През февруари т. г. например на организационно събрание се разглеждаха въпросите: „Доклад за изпълнение на петго-

Digitized by Google

летния план на бригадата и плана за 1975 година" и „Приемане оценка за извършената работа по повишаването общественото производителност на труда".

В тази бригада, като се има предвид общите интереси, повишената компетентност на хората по различните въпроси, тяхното професионално чувство за отговорност, се създава атмосфера за по-голяма откровеност, за по-целенасочено мислене, за по-голямо творчество, размах и деловитост в работата. За това говорят редица изяви на първичната организация. През 1974 година например засушаването застрашаваше правилното развитие на пролетните култури и особено на царевицата. По предложение на партийната група с отговорник Коста Пенков се състоя открито партийно събрание, на което бе поставен този въпрос пред целия колектив. Предложи се да се сформира група за нощно поливане, като в нея се включат ония, които сами пожелаят. Първи се отзоваха комунистите. След тях тръгнаха и други работници. Образуваната група съзнателно се зае с работата и резултатите са добри. От 500 дка поливна царевица е получено по 850 кг сухо зърно.

След прибирането на реколтата под ръководството на партийното бюро на производствено съвещание се отчете дейността на тези другари.

За повишаване ролята на партийната организация съдействува и личният пример на комунистите. Един от най-добрите механизатори е комунистът Стоян Стоянов, който през 1973 година отгледа царевица на площ 1000 дка и получи до 800 кг зърно, като едновременно обучаваше един млад механизатор. През 1974 година икономиса 4500 л гориво и 1100 лв. от ремонт и поддържане. С добрите резултати не отстъпва и комунистът Панайот Митев и др.

Голяма е ролята на първичната партийна организация комунистите да бележат добри успехи. Тя не оставя нито един случай неотбелязан — положителен или отрицателен. През 1974 година например комунистът Добри Илиев допусна слабости по време на дълбоката оран. Свикано бе партийно събрание, на което се постави въпросът за трудовата и технологичната дисциплина. След станалите изказвания бе прието решение, с което се обръща внимание на Добри Илиев за допуснатата некачествена работа. Препоръчано бе на производствено събрание да се разгледа въпросът за технологическата дисциплина. След тези упреци комунистът Д. Илиев не допусна повече да му се правят бележки.

Първичната партийна организация обръща особено внимание за издигане културата на механизаторите, за тяхната информираност по най-различни въпроси. Като сполучлива и желана форма се наложиха просветните партийни събрания, на които лектори от дружество „Г. Кирков" изнасят беседи с най-различна тематика по международното положение, проблемите, които се решават в нашата страна, и др.

С интерес се посрещат организираните срещи на механизаторите с отговорни партийни и стопански ръководители на аграрно-промишления комплекс, където се изясняват въпросите, които се решават и ще се решават в комплекса. Механизаторите от своя страна поставят редица интересуващи ги въпроси, съобщават за някои нередности, които съществуват в работата.

Клубовете на бригадите за промишлено зърнопроизводство се превърнаха в центрове за масово-политическа работа. Под ръководството на първичните организации клубните съвети организират различни инициативи — колективни посещения на кино, обсъждане на интересни филми и книги, честване на родени дати на механизаторите, провеждане вечер-портрет на добри производственици, описване на стен-листове и диаграми, които отразяват хода на работата в бригадите.

Дворът на бригадата в Зимница е осеян с хубава нагледна агитация. Лозунги и диаграми отразяват достиженията на бригадата, табла описват живота на механизаторите. Радиоуредбата се използва като средство за отбелязване положителните прояви на механизаторите, за порицаване на отрицателните явления.

Всичко това допринася за издигане съзнателността на комунистите и колектива в бригадата. Хората са сплотени, работят дружно, създадена е обстановка за свободна изява на мненията, на изслушване и зачитане думата на всеки в колектива. Това импулсира механизаторите и те с любов извършват поверената им работа.

През 1974 година тази бригада въпреки неблагоприятните климатични условия получи добри резултати. Средният добив на пшеница е 500 кг от дка, а ечемик — 435 кг от дка.

Планът за петилетката в натурално изражение от зърнено-хлебните и фуражните култури ще бъде преизпълнен. В края на петилетката обществената производителност ще нарасне с 31 на сто. Нормата на рентабилност през 1974 г. е увеличена с 29 на сто. Сто лева производствени разходи създават 129 лв. продукция. Бригадната себестойност през 1974 г. е снижена с 14 на сто.

По почина на Куцаров работеха всички механизатори и през 1974 година икономисаха 162 т основно гориво, а от поддържане и ремонт 46 670 лв.

Животът доказа, че при нашите условия първичните партийни организации, които са изградени на производствен принцип, са най-жизнени и там резултатите са най-добри.

Стойко ДИНЕВ
председател на съвета на секретарите
при АПК „В. Коларов" — гр. Страдджа

Digitized by Google

ПАРТИЙНИЯТ КОНТРОЛ И СТОПАНСКИТЕ ЗАДАЧИ

ВЛАДИМИР МОЛОДОВ

Партийният контрол е един от най-важните принципи в живота на Партията. Ленинското указание да се проверяват хората и да се проверява фактическото изпълнение на работата винаги е било решаващо условие за успешно изпълнение на политическата линия на КПСС.

Всяка първична партийна организация в участъка, където тя работи, е отговорна за провеждането в живота политиката и директивите на Партията. Като използват правото си на контрол, партийните организации осигуряват правилното съчетаване на държавните, колективните и личните интереси на трудещите се, предпазват от недостатъци, грешки и злоупотреби. Партийният контрол способствува да се засилва влиянието на партийните организации върху работата на предприятията, учрежденията, да се повишава тяхната роля за изпълнение на стоящите пред нея задачи.

Предоставените на първичните партийни организации права на контрол върху дейността на административните и стопанските ръководства налага да се търси голяма отговорност за цялостното положение на нещата в трудовите колективи, задължава ги още по-настойчиво да се борят за утвърждаване на истински партиен стил и подход във всички сфери на дейност. Правото на контрол е неразривно свързано с принципа на демократическия централизъм, защото: „Централизмът, разбран в действително демократическия смисъл, обуславя създадената за пръв път от историята възможност за пълно и безпрепятствено развитие не само на местните особености, но и на местния почин, на местната инициатива, на разнообразни пътища, начини и средства за придвижване към общата цел"[1]. Контролът върху дейността на стопанските органи се осъществява в съответна степен от всички ръководни партийни органи на всички равнища. Централният комитет на КПСС проверява и насочва дейността на съюзните органи, които ръководят въпросите на управлението на народното стопанство и отделните негови отрасли. Централните комитети на компартиите на съюзните републики, краевите, областните, градските и районните комитети на Партията внимателно следят как се изпълняват постановленията на Партията и правителствените директиви по въпросите на стопанското строителство. Първичните партийни организации осъществяват контрола на стопанската дейност на своите административни ръководства. С тази своя функция те осигуряват изпълнението на настоящите пред колектива задачи с присъщите им методи на организаторска и политическа работа, като същевременно съблюдават принципа на единоначалието, способствуват да се повишава авторитетът на ръководителите. Само тясната взаимовръзка между партийното и стопанското ръководство, създаването на делова, другарска обстановка в трудовите колективи гарантира превръщането на решенията на Партията и Правителството в дело.

В постановката за партийния контрол намира своята реализация, от една страна, оказаното на ръководителите голямо доверие, а от друга — изискванията към тях за поверената работа. Не да подменят администрацията, не да ревизират нейните действия, не да се вмесват в нейните оперативно-разпоредителски функции, а да умеят да се опрат на опита, на инициативата, активността на членовете на колектива, на тяхната заинтересованост за издирване и най-добро използване на резервите в производството; да приемат оперативни мерки за отстраняване на скритите недостатъци — това е главното в партийния

[1] В. И. Ленин, Полн. собр. соч., т. 36, с. 152.

Digitized by Google

контрол. Безусловно, като разкрива слабостите, като дава бележки и предложения на администрацията, партийната организация трябва да определи какво е необходимо тя да прави за по-нататъшното усъвършенстване на организаторската и политическата работа. При такава постановка партийният контрол може да съдействува за подобряване на работата, да служи като стимул за разширяване влиянието на партийната организация върху трудовия колектив.

Натрупаният опит от Московската областна организация на КПСС нагледно показва, че от целенасочеността, деловитостта, усъвършенстването на стила и методите, от правилната организация на контрола върху дейността на администрацията зависи успехът на всеки колектив.

Резултатите от дейността на всяка партийна организация до голяма степен се определят от това, доколко тя умее да намира своето място в решаването на настоящите пред колектива задачи и да съсредоточи върху тях вниманието на комунистите.

Претворяването в живота решенията на XXIV конгрес на КПСС, изпълнението на задачите на деветата петилетка, всестранната обоснованост и ефективност на стопанските решения, борбата с тесноведомствените и местническите интереси, по-нататъшното повишаване изискванията и персоналната отговорност на работниците за поверения им участък на работа — тези въпроси преди всичко се намират под контрола на партийните организации от Московска област. При това естествено се вземат под внимание препоръките на конгреса, че „...при осъществяване на контрола трябва да се отчита спецификата на всяко предприятие или учреждение"[1].

Партийните организации в промишлените предприятия насочват своето внимание върху безусловното изпълнение на държавните планове по обем и качество на продукцията, върху разкриване вътрешните резерви и повишаване производителността на труда, като широко се прилагат достиженията на науката, техниката, на челния опит. Много важно е те да водят борба за техническо превъоръжаване на производството, за научна организация на труда и управлението, за ефективно използване на производствените мощности, за икономия на суровини и материали, за своевременно изпълнение на производствените планове и реализация на продукцията в установената номенклатура и асортимент.

Всекидневният партиен контрол на най-важните, възловите въпроси на производството осигурява делови ритъм на стопанската работа — по-нататъшно усъвършенстване на управлението на производството, спазване на държавната дисциплина, планова и висока ефективност на стопанските решения.

Общоизвестно е голямото значение, което има нарастването на производствените мощности и по пътя на реконструкцията и модернизацията на предприятията. Като осъществяват контрол върху дейността на администрацията в това отношение, партийните организации в Подмосковието помагат да се съкращават сроковете на пусковите обекти.

Едно от най-крупните мероприятия в това отношение беше реконструкцията на въртящата се пещ № 5 на завод „Гигант". Нейното въвеждане в действие позволи да се увеличи мощността на пещта на 50 х. т клинкер годишно. Идеята за увеличаване мощността на пещта по пътя на реконструкцията се зароди на едно партийно събрание в цеха за цимент. При активното участие и непосредствения контрол на заводската партийна организация за 50 дни, т. е. за рекордно кратък срок, беше извършена значителна работа. В процеса на реконструкцията бяха направени повече от 100 рационализаторски предложения, чийто икономически ефект достигна 200 х. рубли. Упражнявайки контрол, партийните организации допринесоха твърде много за съкращаване сроковете на строителството, за достигане на тяхната проектна мощност. Заслужава внимание работата на партийния комитет на строителния тръст „Московски областни строежи № 5". Съвместно с партийния комитет на химическия комбинат „В. Б. Куйбишев" през 1973 г. беше решено с ускорени темпове да се построят и предсрочно да се усвоят проектните мощности на цеховете за амоняк, фосфорна киселина и др. Инициативата беше одобрена от ЦК на КПСС и Министерския съвет на СССР.

Партийните организации взеха под найнепосредствен контрол изпълнението на поетите обещания, развиха широка масово-политическа дейност за разгръщане на съревнованието и за включване на всеки строител и химик в него. Строго се контролира последователността в етапите на строителството, съгласуваността в извършване на отделните операции; изготвянето на нестандартно оборудване, монтажът на прибори и транспортни средства. Контролът върху въвеждането в експлоатация и усвояването на новите обекти помагаше да се отстраняват несполуките, да се осигурява тясно взаимодействие между колективите на проектанти, строители, монтажници и работници по експлоатацията, внимателно да се следи за качеството на монтажните, ремонтните и довършителните работи. В резултат на това цеховете за сложни торове и амоняк бяха въведени в експлоатация значително по-рано от обещаното, а цехът за фосфорна киселина беше построен и започна да дава продукция една година предсрочно.

По инициатива на партийния комитет на Химическия комбинат в новите цехове бяха изпратени на работа най-добрите първенци от производството, ветерани на тру-

[1] Из материали на XXIV конгрес на КПСС, Изд. „Политическа литература", М., 1971, с. 97.

Digitized by Google

да — комунисти и комсомолци, което позволи да се създадат активни ядра на новите трудови колективи, на партийните, профсъюзните и комсомолските организации. Обявеното по тяхна инициатива съревнование за предсрочно предаване и усвояване на новите производствени мощности придоби широк размах в Подмосковието и получи безрезервната подкрепа на партийните организации. Да вземем за пример партийния контрол върху качеството на продукцията. В продължение на много години в Серпуховското научно производствено обединение „Кондензатор" под ръководството на партийната организация се води планомерна и целенасочена работа за повишаване качеството на произвежданата продукция. Разработен бе и успешно се осъществява петилетен план, който включва комплекс от взаимно свързани инженерни, икономически, организационни и възпитателни мерки, осигуряващи производството на висококачествена продукция. Тази система предполага всестранно и задълбочено изучаване на състоянието на нещата, голяма организаторска работа.

Ефективно средство в борбата за повишаване на качеството беше внедряването на система за бездефектна продукция и приемането ѝ от първо представяне, в основата на което лежи отговорността на изпълнителя за качеството на своя труд.

Утвърден е специален правилник за премиране, който предвижда диференцирани размери на поощренията в зависимост от изпълнението и преизпълнението на плана за продукция от първо качество. Предвидено е по-голямо възнаграждение за продукция с държавен знак за качество. Водещата роля при решаване на проблема за производството и качеството на продукцията принадлежи на партийната организация. Провежданата работа позволи през годините на текущата петилетка да се усвои предаването на ред типови кондензатори, които по своето техническо равнище стоят значително по-високо от чуждестранните образци. През последните три години производството на продукция със знака за качество представлява повече от 40 на сто от общия обем на производството.

Широко разпространение получиха самоконтролът и взаимоконтролът.

Според нас най-популярната и най-действена форма за осъществяване на самоконтрола е разработката и реализирането на т. н. лични творчески планове. Те са дело на всеки работник, на всеки инженер.

Личните творчески планове са ефективно средство за участие на трудещите се в разкриване и използване на вътрешните резерви в производството, конкретна форма на взаимни задължения на работници, специалисти и ръководители. В тях на първо място намират отражение проблемите, от които зависи успешното изпълнение на държавния план: повишаването на производителността на труда, механизацията на производствените процеси, качеството и себестойността на продукцията, икономията на материални и трудови ресурси, внедряването на научна организация на труда и управлението.

Личните творчески планове дават възможност и задължават всеки работник творчески да помага на своите колеги, да бъде активен общественик, възпитател и организатор на колектива.

Тези планове станаха повод за широко разгръщане на движението „Всеки кадрови работник — наставник на младежта" и „Най-добрият майстор — организатор и възпитател".

Такава организация на самоконтрола позволява значително да се повиши активността на комунистите. В килимарското производствено обединение (Люберецки район) 85 процента от комунистите — инженерно-технически работници, са активни пропагандисти в системата на партийната и комсомолската просвета, ръководители на семинари, политинформатори, докладчици, агитатори в предприятието и в квартала.

В последно време широко разпространение в Московска област получиха насрещните планове. Тяхната цел е за сметка на по-доброто използване на вътрешните резерви да се получи преизпълнение на установените норми. Те са корегирани в смисъл на по-високи планови показатели, като им е придаден задължителният характер на държавните планове. Това още един път свидетелствува, че партийните организации заедно със стопанските ръководители, с трудещите се от своя колектив умеят критически да оценяват достигнатите резултати от своята дейност, да отчитат и използват наличните резерви на производството.

Големите и сложни задачи, които стоят пред Партията и страната, настойчиво изискват ръководните кадри до съвършенство да владеят съвременните методи на управление, да притежават чувство за новото, да виждат перспективата за развитие, да намират най-ефективни пътища за решаване на възникващите проблеми.

• • •

Решителното подобряване на работата по подбора и разпределението на кадрите е немислимо без създаване на действен резерв от работници, издигнати на различни ръководни длъжности. Партийните комитети направиха много за изграждане на партиен, държавен, профсъюзен и комсомолски резерв за стопанска работа. В неговия състав са включени най-перспективните хора, с организаторски способности, добра професионална подготовка и опит в обществената дейност. Важен източник за попълнение на резерва са челните работници, специалисти, които са се проявили на низова работа, ръководители от средните звена, депутати в местните съвети, секретари и членове на партийни комитети, членове на градски, районни и областни комитети на Партията.

Партийните комитети постоянно изучават техните делови и политически качества, изработват точна оценка за достойнствата и недостатъците, за потенциалните им въз-

Digitized by Google

можности. Правилният подбор на резерва убедително се потвърждава от високата степен на неговото използване. Воскресенската градска партийна организация проявява голяма грижа за издигане на редовите труженици на ръководна стопанска работа. През последните три години тук са изтеглени на ръководни длъжности 540 работници, в това число в промишлеността и транспорта — 450, в строителните организации — 90. С работниците, включени като резервни кадри на партийните организации във Воскресенск, се води постоянна възпитателна работа. Привличат ги в пропагандистка и агитационно-масова работа, възлагат им се задачи във връзка с анализа на състоянието на работата в един или друг участък, по обобщаване на челния опит и пр.

Целенасочената работа на партийните организации за издигане на работници способствува за по-успешния подбор, разпределение и възпитание на кадрите. В Московска област например 33 процента от ръководителите на промишлени предприятия, строежи, колхози и совхози, от партийните и държавните дейци са запознали като работници.

Голямо значение областният комитет на Партията придава на по-нататъшното усъвършенстване на подготовката и преподготовката на кадрите, на системното и задълбочено изучаване на марксистко-ленинската теория, на научните методи за управление на обществото, на партийното и стопанското строителство. В различните учебни форми по настоящем са обхванати около 212 х. ръководители. Опитът на областната партийна организация потвърждава, че оценката на достойнствата и недостатъците на кадрите по политически и делови качества сега е особено актуална. Идейно-политическата подготовка, моралният облик, познаването на работата, умението да се организират хората са основни изисквания към кадрите от страна на партийните организации.

Изпълнявайки изискванията на XXIV конгрес, партийните комитети започнаха по-задълбочено да изучават политическите и деловите качества на работниците, издигат на ръководни длъжности най-достойните и подготвени хора, годни компетентно да решават поставените задачи, по-тясно да се опират на първичните партийни организации, да се съобразяват с мненията на комунистите.

Такъв подход, естествено, помага да се преодолява субективизмът, да се избягва издигането на ръководни длъжности на пасивни, непредприемчиви работници. Разбира се, понякога могат да възникнат и различия в мненията по отношение на един или друг работник. Партийната организация да има едно становище, а администрацията — друго. В такива случаи не бива да се допускат амбиции, избързване, безпринципност, а прецизно да се претеглят всички доводи „за" и „против" и в спокойна обстановка да се вземе правилно решение.

Повсеместният партиен контрол мобилизира и дисциплинира кадрите, повишава тяхната отговорност за поставената работа, развива творческата активност и инициатива на специалистите. В обстановката на безконтролност даже добрите работници се самоуспокояват, понижават напрежението в работата, губят своите положителни качества.

За да се определи най-пълно ефективността от труда, областният вестник „Ленинско знаме" съвместно с редица градски комитети на Партията направи задълбочен анализ на бюджета на работното време на специалистите от производството. Бе даден отговор на три въпроса: ролята на инженера днес; отговаря ли неговият труд на изискванията на времето и какво помага и какво пречи на инженера да работи творчески. Оказа се, че по-голямата част от времето (около 60 на сто) на специалистите отива за най-различни снабдителски и други несвойствени за тях дейности. Повече от 16 процента от времето се губи за съвещания и събрания, пет процента за приемане на посетители, а за анализ на икономическите процеси, на техническото превъоръжаване и други остават 15 процента, за творческа дейност — 5 процента. Естествено, областната партийна организация не можеше да се примири с такова състояние на нещата. Със специалистите по места бяха разработени конкретни мероприятия. По всички тези въпроси се въведе система за постоянен партиен контрол, която изискваше от инженера да бъде именно инженер. Навсякъде се поставиха текущи и перспективни задачи, свързани с техническия прогрес. Приеха се лични творчески планове, изпълнението на които се повериваше на инженерно-техническите съвети, а контролните функции упражняваха партийните организации. За осъществяване на творческите планове голяма помощ на инженерите оказват обществените конструкторски бюра и съветите на младите специалисти. Те обобщават и разпространяват техническа информация, челен опит, издават технико-икономически бюлетини. Въведената във всички предприятия атестация на специалистите спомогна за повишаване ефективността на инженерния труд. В резултат на проведената работа тази ефективност за специалистите от промишлеността на Подмосковието през последните години нарастна повече от 2 пъти.

Разбира се, целта и характерът на партийния контрол не се ограничават само в сферата на производствената дейност на администрацията. В процеса на усъвършенстване на системата на управление заедно с техническите и икономическите направления в нейната организация важно значение има съзнателното регулиране процесите на формиране обществените отношения и връзки на кадрите, създаващи се в процеса на производството. Такава задача — да се създават обективни и субективни условия за формиране на комунистически обществени отношения, има планът за социално развитие на производствения колектив. Този план между другото е широко

Digitized by Google

разпространен в Съветския съюз. Това е обща програма за съвместна дейност на администрацията, партийната, профсъюзната и комсомолската организация за посъзнателно и рационално използване техническите, икономическите, идеологическите и другите фактори за намаляване социалните различия между работниците на физическия и умствения труд, между квалифицирания и неквалифицираний труд, за повишаване общообразователното и професионалното равнище на трудещите се, за подобряване техните жилищно-битови условия и материално благосъстояние. Напълно естествено е, че изпълнението на плана за социално развитие е под постоянния контрол на партийната организация.

• • •

Когато говорим за формите на партийния контрол, за средствата за неговото осъществяване, е необходимо да отбележим, че в последно време получи широко разпространение изслушването на отчети или информации от ръководители на различно равнище в партийните комитети и бюра, на събранията на партийните организации. Партийните организации, като правило, предварително изучават съответните въпроси, провеждат състоянието на нещата в един или друг участък на стопанското подразделение, запознават се с необходимите документи, беседват с хората, внимателно изслушват техните мнения, изучават предложенията, които постъпват в хода на подготовката за събранието. Това дава възможност внимателно да се изучи въпросът, да се потърсят резервите и в крайна сметка да се направят правилни изводи. Разбира се, партийната организация не бива под формата на контрол върху дейността на администрацията да допуща командване, да подменя или изземва нейните функции.

Сериозно внимание заслужават и родилите се в трудовите колективи на Люберецки район и станали вече традиционни т. н. „трудови отчети". Първият секретар на Люберецкия градски комитет на КПСС Ф. С. Набережнев, разказвайки за новата форма на партиен контрол във в. „Правда", отбеляза: „Преди всичко пред погледа на колектива попадат не само първенците или изоставащите, но и тези, които са в средата на таблицата на показателите, т. е. основното ядро, което има свои вътрешни резерви. Всеки при това знае, че неговите колеги строго, по партийному ще му искат отчет как той се бори за съдбата на поетите задължения, чувствувайки голямата отговорност за делата на колектива. При трудовите отчети на дневен ред се поставят актуалните проблеми, които изискват незабавно решение от работниците на ведущите служби и цехове на територията на партийната организация.

Осъществявайки контрол върху дейността на администрацията, партийните организации в Московска област придават голямо значение на създадените за тази цел специални комисии. Като правило най-ефективна дейност развиват комисиите при условията на тяхната специализация по отделни направления или трудови участъци. Напълно оправдават своето съществуване например създадените в партийните организации комисии по контрол на внедряването на нова техника и технология, за качеството на продукцията, за съблюдаване режима на икономии, за използване на производствените фондове, за своевременно въвеждане в експлоатация на строящите се обекти и др. Това осигурява по-квалифициран и предметен характер на партийния контрол върху дейността на администрацията по тези направления. Обикновено партийните организации сами решават какви комисии следва да се сформират, като се ръководят от конкретните условия и задачи на едно или друго предприятие. Безусловно голямо значение има качественият състав на тези комисии. Включването в тях на принципни, активни и опитни инженерно-технически кадри, служащи и особено на работници позволява по-внимателно да се изучава състоянието на работите в производството, да се разкриват недостатъците и да се вземат оперативни мерки за тяхното отстраняване. Комисиите работят особено плодотворно, когато тяхната дейност се обвързва с постоянно действуващите производствени съвещания, с комисиите към заводския профкомитет, с постовете „комсомолски прожектор" и групите за народен контрол. При това е необходимо правилно да се направлява и координира работата на тези органи, за да не действуват те откъснато един от друг, а съгласувано.

Партийният контрол се формира от ежедневната дейност на първичната партийна организация, от нейните изборни органи, цехови партийни организации и партийни групи от всички комунисти. Силата на партийното влияние върху производството зависи от конкретната оперативна и целенасочена работа на партийната организация, от нейната сплотеност и авторитет.

Не маловажно значение в работата по организацията на контрола върху дейността на стопанските органи има периодичното и системно обобщаване на критичните бележки и предложения, изказани от комунистите на партийни събрания или в лични беседи.

В живота на всяка първична партийна организация от Подмосковието могат да се намерят убедителни примери за това, как изказванията на участниците в събранията, техните критични бележки по адрес на администрацията, деловите предложения помагат да се премахнат недостатъците. Критиката като изпитано средство за борба с отрицателните явления в живота на нашето общество се използва не само за отстраняване, но и за предпазване от грешки.

Партийният контрол върху дейността на администрацията безусловно помага за понататъшното усъвършенстване на партийното ръководство на стопанското строителство, за решителна борба срещу бюрократизма и книжнината. Правилното му осъществяване позволява и в бъдеще постоянно да се подобряват и разширяват наложилите се в живота форми и методи на партиен контрол.

Digitized by Google

ПРОПАГАНДИСТКИ ВЪЖДЕЛЕНИЯ

ПЕТКО РУСЕВ

Пленумът на Бургаския окръжен комитет, посветен на ефективността на партийната пропаганда, стана забележително събитие в нашия живот преди всичко и най-вече с голямата реч, която произнесе др. Тодор Живков. Реч, която съдържа основни насоки за идеологическата ни дейност в бъдещите години.

Високата оценка, която окръжният комитет на Партията в Бургас получи от първия секретар на ЦК на БКП, е напълно заслужена. Бургаските другари бяха извършили сериозни проучвания за партийното ръководство на пропагандата, за нейната ефективност, за състоянието и подготовката на кадрите и пр. Това позволи да бъдат поставени доста важни и интересни въпроси в доклада пред пленума, изнесен от др. Георги Томов, секретар на окръжния комитет.

Положителен факт е, че вниманието беше съсредоточено върху диференцирания подход и отчитане значението на обществената среда, върху издигане ролята на пропагандиста в идеологическата работа, върху засилване действения характер на пропагандата, върху научното равнище на партийното ръководство и пр. Положителното още е, че изводите се основаваха на задълбочен анализ и обобщаване на практиката, че правилно се търсеше мястото и отговорността, която носят партийните комитети и организации за състоянието в този решаващ сектор на партийния и обществения живот.

Тези безспорни достойнства на доклада, размишленията върху изказванията както на Бургаския пленум, така и другаде пораждат някои въпроси, които имат принципиално значение.

1

За характера на изказванията. Никой не е против, когато говориш на трибуната, да се позоваваш или да използваш примери от практическия опит. Но не за да правиш отчет или доклад, както някои и днес постъпиха. Този маниер не отговаря вече на зрелостта на кадрите, на подготовката на комунистите, на равнището на техните изисквания, не допринася полза. Той носи със себе си скука, шаблон, даже и формализъм. Защото декларативността надделява, а анализът, способността да обобщаваш и правиш изводи изостава. При този подход липсва и критика, оценка за стила на тия, които ръководят и организират идеологическото творчество. Именно при такива изказвания съм чувал да казват: „И тоя изпя песента си". Ето я най-лошата оценка!

Digitized by Google

Причините са много и е трудно да се изредят всичките. На преден плян излиза неправилното разбиране на централизма и колективността Няма комунист, който да е против направляването на процесите в Партията. Няма! Но това не означава опростенческо декретиране и опекунство. Повече свобода на оригиналното и творческо мислене! Този, който говори, би следвало да човърка партийната си съвест, да изразява отношение, да прави конкретни предложения, за да се преодолеят трудностите, за да се обменя опит, за да се помага. Като вземеш един проблем, стреми се да разсъждаваш около него, да търсиш най-верните пътища към неговото разрешение. Тогава вече пленарното заседание ще изгуби характера на съвещание, а ще придобие функциите си на ръководен орган, където партийната дискусия разкрива цялото богатство на ленинските принципи и норми на партиен живот. Сега, когато всички изживяваме пълното тържество на априлските идеи, в които вътрешнопартийната демокрация заема централно място, от нас се иска още по-задълбочено вникване в тяхната същност, да работим така, щото априлският юбилей да бъде празник и на нашия стил, на подхода към явленията и процесите.

И още нещо. В разискванията някои са склонни да се отнасят със снизхождение към внесения проект за решение. А именно той е основният документ, който моделира бъдещата дейност, определя средствата за по-голяма ефективност от пропагандата. Не може и да бъде другояче — декларативността, която Февруарският пленум осъди, отчетническият маниер убиват действеността, преобразуващата роля на изказванията, повтарят известни истини и пр. Ето къде трябва да се насочи партийното ръководство, да се намеси смело, за да бъдат отстранени тези злини. Ето в каква насока е необходимо по-добре да се направляна и организира творческата мисъл на кадрите. Ето какво означава партийна помощ, която ще развива колективността, ще създава градивна атмосфера в партийните органи. За опита, за постигнатото в твоето стопанство или предприятие също има място. Той може и трябва да се превърне в аргументация на изводите и предложенията, в илюстрация на критиката и самокритиката, в извор на факти и данни, за да се докаже правилността на едно или друго постижение.

Наистина за разискванията трябва да се помисли повече!

2

Ами отговорността? Когато седях на първия ред в салона и слушах изказванията на Бургаския пленум, написах следните редове в бележника: „Добре! Постижения, слабости има. Но има също така окръжен комитет, отдел „Пропаганда и агитация", секретари, завеждащи отдели Как работят те, настъпили ли са изменения в техния стил след Февруарския пленум и в какво направление? Просто е учудващо защо изказващите се отминават тоя въпрос." Така записах първите впечатления. Сега мога по-спокойно да осмисля всичко и да призная, че в някои моменти записките не са точни. Защото Петър Пейков например повдигна много интересен въпрос, по който критиката не винаги е на своето място — за учебните помагала, които обслужват партийната просвета. Те, каза той, изостават, имат все още традиционен характер, изложението не вълнува, повече са пригодени за пропагандистите и по-малко за слушателите. Констатация, която беше изложена спокойно, трезво, но съдържа силен критичен заряд към отделите „Пропаганда и агитация", към издателства, редакции и автори. Защото др. Пейков е прав — на този вид литература се гледа понякога с лекота. „Лесна работа — не се иска много теория!" Колко е трудно с богатството

Digitized by Google

на индивидуалния стил да изложиш разбрано истините на марксизма-ленинизма, на политиката на Партията, така че те да минат през ума и сърцето на читателя и слушателя! Та тук работата съвсем не е лека, а твърде сложна и отговорна.

Посочих този пример не само за да омекотя бележките си, но и за да покажа, че когато проблемът за отговорността заеме централно място в пленарните заседания, тогава могат да се получат по-добри резултати. Действително този, комуто е поверено да ръководи идеологическия фронт, не само ще отчете как изменя стила си, но и ще получи колективната оценка за труда си.

Например говорим за идеологизация на ръководния процес. Това най-малко означава ликвидиране на технократизма, на примитивизма и откъснатостта от класовите задачи, които решават Партията и народът. Тогава нека и тая идеологизация най-напред получи пълни размери в стила на ръководителите и организаторите на идеологическия процес. А може ли да се постигне тая цел, ако не се вникна в подхода на комитета, на неговите отдели, на ръководните дейци към въпросите, ако не се прецени дали идеологическата дейност е станала партийно дело на целия комитет или е отдадена на откуп на един отдел; ако не се вникне в компетентността на всички, които отговарят за ефективността на пропагандата. Да, тия въпроси в някои отношения стоят още открити и следва да получат своя отговор. На пленарните заседания не бива да се казва само какво е сторено, а как и кой какво е допринесъл за изменение на положението. Тук без критика и самокритика няма да мине. Пленарните заседания — средище на партийната критика и самокритика на органи, на отдели и ръководители! Разбере ли се това изискване на времето, на партийните решения, превърне ли се то в практика, декларативността ще си отиде, а партийните дискусии ще получат не само по-проблемен характер, но отговорността и организираността ще бъдат издигнати на по-висока степен.

3

Партийната организация. Днес всички живеем под силното впечатление на речта на др. Тодор Живков във Велико Търново, която даде богато тълкуване за мястото и ролята на партийната организация в развитието и укрепването на трудовия колектив. Той окончателно сложи точката на и-то — партийната организация е политическо ядро, първообраз на бъдещото състояние на трудовия колектив. Неверието, съмненията и несъгласията с тая формулировка се смъкнаха от своя нещастен пиедестал.

При наличието на такава постановка, която сама по себе си съдържа огромно идеологическо съдържание, може ли да се говори за ефективност на пропагандата, ако не се зачита, уважава, издига авторитетът на партийната организация, ако не ѝ се помага системно тя да организира идеологическата дейност сред масите? Тъжно е, когато слушаш за програми, за концепции (не съм против тях!), а не чуваш две думи за ония, на чиито плещи лежи цялата отговорност, които са превърнали в своя съдба партийната линия.

...Слушах вълнуващи мисли за състоянието на нещата в училища, в институти. Говори се със загриженост за обучение и възпитание. Но в тях има партийни бюра и партийни организации. Какво правят те?

У нас се организират съвещания на съветите, на профсъюзите, на Отечествения фронт. Свикват се съвещания, срещи, пленуми и от партийните органи и организации. Кое е отличителното? Отличителното е,

Digitized by Google

че именно на вторите се обсъжда дейността на Партията и нейните организации, равнището на тяхното ръководство. Тая специфика на партийните форми нито за миг не бива да се напуска, защото тя извънредно много допринася за издигане ръководната роля на Партията, на нейните организации като органи на политическото ръководство.

4

Пропаганда и агитация. Да се доказва, че тези две понятия имат своя относителна самостойност, че се различават, е излишно. Не е нужно да се потвърждава и друга правда — те са и свързани помежду си. Над тези понятия ме накара отново да се замисля словото на др. Стойчо Койчев, който нагледно показа, че успехите в Нефтохимическия комбинат се дължат на **единството между пропагандистката и масово-политическата работа.** Това единство е голям проблем и първостепенна грижа. Нам ни е необходимо да мотивираме поведението на човека, и то така, че то да отговаря на духа на ленинските принципи и норми, на добродетелите на строителя на социализма. Без знание, без квалификация и обучение няма да постигнем нищо. Пропагандата е призвана активно да въздействува, комунистически да възпитава, да дава партийна култура, да повишава теоретическата подготовка на кадри, на хора. Защото по тоя път по-бързо ще настъпват прогресивни изменения в социалната среда, в трудовия колектив.

Но животът е динамичен. Всеки ден дадена идея намира практическо приложение. Всеки час трудещите се реагират на решения, на отношения. Правилните постановки не стават автоматически тяхно поведение независимо от теоретическата яснота. Конкретните постъпки искат конкретни разяснения — бързо, просто, разбираемо. Една или друга задача се натъква на трудности — трябва незабавна мобилизация на силите; тук или там се е родил положителен опит — незабавно той следва да се разпространи, да стане масова практика! Възможно ли е да бъде осъществено всичко това без навременна и компетентна разяснителна дейност? Мислите, които сподели др. Койчев, заслужават уважение.

5

„Новодумието" и старецът Яръмов. Напоследък много се пише по тая тема — езикът на пропагандиста. Да бъде жив, интересен, майчин, богат, съдържателен, завладяващ. Да се изчистват от него чуждиците, боклуците и новодумието. Да, така е! Щом е така, то преди всичко пленумите, които се занимават с пропаганда, би следвало да се отличават с подчертан стремеж към пропагандистко майсторство. Не е правилно и не е полезно в доклади и изказвания да говорим за култура на труда на пропагандиста, а самите ние да не притежаваме това ценно качество. Не е правилно!

На пленуми, съвещания и семинари с пропагандисти се „наслаждаваме" на такова „сладкодумие": „Интензифициране на по-високо равнище на производствените процеси". И дяволът би се объркал, ако се опита да разнищи смисъла на тая мисъл. Или понятието „празнична система" — освен увлечението към фалшива мода, то нищо друго не изразява. Или „експресна информация" — трябва да ходим при хората с тълковен речник! Или „туристопоток" — ужас, предизвикан от нескопосано съединяване на две думи. Или „вторични колективи" — вторични суровини има, но колективът може да бъде голям или малък,

Digitized by Google

обаче е колектив. И тъй нататък. Може би на тоя въпрос не бих се замислил, ако не слушах на Бургаския пленум отново стареца Панайот Яръмов, който независимо от годините си ни показа страст, простота и настъпателност. Но да се върна към записаното в бележника ми по време на заседанието на комитета: „Не е време сега да се прави задълбочен анализ на изказването, но то е урок за нас. Пламенност. Темперамент — сърцето се вълнува, мисълта се бори да бъде добра и правилна, точна! Народно слово Майчин език. Обичай контрастите. Говори свободно. Да се учим от обгорелите в борбата... Бодростта, дисциплината, верността, партийността и темпераментът нямат възраст."

Няма какво повече да добавя.

6

Пропагандата е комплексно дело. Изучаването на марксизма-ленинизма е над всичко. Той е нашата методология. Съвършено правилно се отчита как тая идеология се изучава в Партията. Не е лошо, че се отделя място и време за другите обществени науки. Но питам се, защо се отбягва науката партийно строителство? Критиката за нейното изоставане, направена от Десетия конгрес, беше необходима. Оттогава много се направи. Отиде се напред. Но решението на Политбюро на ЦК на БКП за нейното по-нататъшно развитие не би се изпълнило с по-богато съдържание, ако не се изследва нейното изучаване в системата на партийната учебна година или в институтите. Ако не се систематизират и разработват въпросите, които животът поставя. Не може да се говори за резултатност от партийната пропаганда, без да се отчете как се овладява учението за Партията, нейните принципи и норми и пр. Без да се отдели заслужено място за партийното строителство. Не може да съществува успешна партийна пропаганда, която подцени или изостави тая наука...

* * *

Бургаският пленум, който ще остане незабравим, беше повод да се размисля над подредените по-горе проблеми, факти за които съм използвал и от други пленуми, семинари и конференции.

НЯКОИ ИЗИСКВАНИЯ КЪМ ОБУЧЕНИЕТО НА СЕКРЕТАРИТЕ

ДИМИТЪР ЛУКАНОВ

Решенията на Десетия партиен конгрес и на последвалите го партийни форуми, особено на Националната партийна конференция, превръщат партийното ръководство в сложно, комплексно и отговорно дело, изискват непрекъснато усъвършенстване на съдържанието и формите му, на стила и методите на работа, попълване и разширяване на знанията и опита на партийните ръководни работници. Затова успехът в тази насока е функция от идейно-политическата им и професионалната зрелост, т. е. той е в пряка зависимост от системата на тяхното обучение и непрекъснато усъвършенстване.

Digitized by Google

Като се отчитат всички характерни особености на работата с тези кадри, у нас вече се оформи зряла концепция и се изгради стройна система на обучение на всички партийни ръководни кадри: в системата на партийната просвета, във вечерните школи и университети на градските и окръжните комитети на Партията, в междуокръжните школи, в звената на Академията за обществени науки и социално управление при ЦК на БКП.

Задачата на настоящото изложение е да се направи един, макар и непълен анализ на резултатите от досегашното обучение на секретарите на заводските, общинските и учрежденските партийни комитети, което се извършва във филиала на АОНСУ в Русе, да се разгледат някои сега възникнали проблеми най-вече във връзка с формите и методите, да се характеризират по-катагъшните тенденции в изискванията към обучението им.

От края на 1971 г. до средата на 1975 г. във филиала на АОНСУ в Русе са обучени в 26 курса около 920 души.

За да се прецени ефектът от досегашната работа по обучението на тези кадри, както и да се разкрият слабите места в самата система, ще посочим преди всичко основните фактори, които влияят върху характера и вида на процеса на обучението, и второ, ще диференцираме значимостта на това влияние по различните групи обучавани.

Според нас най-общо кръгът от фактори се свежда до следното: същността на кадровата политика за момента, задачите на социално-икономическото развитие на страната, целите и мащабите на икономиката, спецификата на управленческите процеси при социализма и накрая, нивото на развитие на науката и техниката. Друга група фактори са: размерът на подлежащите за обучение кадри, образователният им ценз, ръководната им практика, гражданската им специалност; преподавателският състав и неговата подготовка, материалната база.

Всички тези фактори влияят по различен начин върху основните, водещите моменти на обучението, а именно: уточняване формите на обучение; разработването на учебните програми; набиране на слушателите; провеждане на курсовете за усъвършенствуване; оценка (периодична и обобщена) на резултатите от обучението.

Ще се постараем да проследим последователно тези моменти, както и проблемите, които поражда настоящият етап от развитието ни. Преди всичко много важно за постигане целите на обучението е да се набедят рационални форми за осъществяването му. В окръга са известни най-различни организационни форми: курсове с откъсване от месторабота, с различна продължителност, задочни курсове, краткосрочни семинари; курсове в междуокръжната школа и т. н. Във филиала още от 1971 г. се възприе принципът за откъсване от месторабота, като се регламентираха първоначално като единствена форма общите (информационни) едномесечни курсове. Те дадоха добра общотеоретическа подготовка на обучаваните и за първия етап на обучението (1971—1974 г.) изиграха положителна роля. Но още в началото стана ясно, че те не могат и не бива да останат в този си вид една-единствена форма, тъй като показаха някои недостатъци. Преди всичко широката проблемност водеше до невъзможност да се концентрира вниманието върху най-важното, създаваше предпоставки обучението да се води твърде информативно, просветителски, липсваха учебни цикли, които да развиват и затвърдяват умения и навици у слушателите. Затова се пристъпи към внедряване и на други форми — специализирани курсове по по-тесен кръг от проблеми или по един основен проблем; краткотрайни семинари и др. Такова разнообразяване

Digitized by Google

на формите даде резултати. Но засега остава открит въпросът за оптималното съотношение между тях, за да може съобразно нашите условия, потребностите на деня и нивото на обучаваните да се постигне максимално висока ефективност.

Досегашната практика подсказва и някои други изводи. Преди всичко вече се чувствува, а за в бъдеще това ще стане вероятно по-осезателно, че едномесечното обучение е явно недостатъчно за качествена и многопланова учебна работа. При тези рамки не достигат часове за редица цикли, а някои актуални, значими за слушателите теми остават изобщо незасегнати. Това се потвърждава и от преподавателите по отделните дисциплини и от мненията на самите обучавани. Анализът на анкетните материали[1] недвусмислено потвърждава, че около 70 на сто считат, че 30 дни са недостатъчни. Разбира се, за да се продължи времето за учебните мероприятия, ще е необходимо да се преодолеят пречки от организационен, методически, технически и финансов характер.

Вторият възлов проблем е за **учебните програми.** Вече има не малък опит и безспорни успехи в доближаването на съдържанието на програмите до потребностите на партийните секретари, но и все още има какво да се желае.

През 1971—1974 г. структурата на учебните програми (учебно-тематичните планове) беше приблизително следната:

— актуални проблеми на марксистко-ленинското учение на съвременния етап — 20%

— проблеми на партийното строителство — 40%

— основи на управлението и ръководната дейност — 25%

— въпроси на развитието на икономиката на съответния отрасъл (промишленост, селско стопанство) — 15%

След това настъпиха съществени изменения в съдържанието на учебните програми и по-точно в съотношението между различните тематични направления. Така например за актуалните проблеми на марксистко-ленинското учение вече се отделят 25%, за проблемите на партийното строителство — 45%, за общо и частно икономическите въпроси — около 15%, за лекции по ръководната работа — също 15%. С това се целеше да се измени вътрешното съдържание на обучението. Но тези промени не дадоха желания резултат поради това, че в тях не бяха отчетени в достатъчна степен някои нови тенденции в изискванията към качествата, знанията и уменията на съвременните партийни секретари от този ранг. Какво имаме предвид? — Преди всичко, че главното съдържание на дейността на секретарите на заводските, общинските, учрежденските партийни комитети сега е живата ежедневна организаторска работа сред колективите и предприятията, стопанствата, учрежденията, творческото мобилизиране на тези колективи със средствата на партийната работа за изпълнение на динамично нарастващите стопански и други задачи; издигането равнището на тяхната политическа съзнателност. Един секретар на ЗПК, на ОПК или на УПК е ръководител, начело на определена партийна членска маса, а по силата на това, че партийната организация е ядрото на всеки трудов колектив, той всъщност е начело и на колектива. От тази гледна точка той трябва да съчетава в себе си органически преди всичко качествата на организатор и на възпитател. Разбира се, да се твърди, че работата на един партиен секретар се състои само

[1] След всеки курс се прави анонимна анкета по съдържанието и организацията на учебния процес.

Digitized by Google

от организационни и възпитателни действия е неправилно. Той следва да вижда всичките й страни, при това в комплекс: организационни, възпитателни, контролни, политически, технически и т. н. Това обаче само потвърждава идеята ни, че в процеса на обучението на тези кадри вече трябва да намерят място редица научни дисциплини, като психология и педагогика (в частност психология и педагогика на управлението), социология, физиология на ръководната дейност; повече място да се отдели на управлението на икономиката (съответния отрасъл) и организацията на труда на ръководителя.

Втори фактор, подкрепящ мнението ни, е квалификацията на секретарите. По-малко от 20% от секретарите на заводските партийни комитети са изучавали някои от тези дисциплини, при това в най-общ аспект, част са учили в системата на партийната просвета, а по проблемите на управлението и ръководната дейност са се докоснали стихийно, в хода на своята практика.

При секретарите на общинските партийни комитети положението е по-различно, но в известна степен дори по-неблагоприятно. Според гражданските си специалности и образователен ценз те се разпределят в проценти така:

— със селскостопански специалности (агрономи, зоотехници и т. н. с висше и средно)	— 32
— с икономическо образование (средно и висше)	— 10
— с педагогическо образование (средно, полувисше, висше)	— 30
— с други специалности	— 4
— с обикновено средно	— 14
— с незавършено средно и основно	— 10

Тези данни за кадрите от селата потвърждават необходимостта от една по-всестранна и по-задълбочена марксистко-ленинска подготовка. Двумесечният курс през 1974 г. със секретарите на ОПК със средно и незавършено средно образование подсказва и част от решението.

Трети фактор, който подкрепя извода, че са налице тези нови моменти в обучението и че се изменят характерът и мащабът на изискванията към партийните секретари, е равнището на познанията им в тези области. Тъй като не разполагахме с достатъчна и достоверна информация за това, предприехме през 1974 г. директно анонимно проучване, от неофициален характер, с курсисти от два потока — секретари на заводски партийни комитети и секретари на общински партийни комитети, общо 75 души. С анкетата се целеше да се установи степента на познанията им по характера и особеностите на работата им, съставът и характерът на трудовите колективи, социално-психологическият климат в тях, организацията на личната им дейност като ръководители и др. Без да бъде изчерпателна, анкетата все пак даде задоволителен отговор на най-важните въпроси. Така например най-непознати са тези проблеми за ръководителите с инженерно-техническа квалификация — само 20 на сто от тях са чели по тях или слушали определени лекции. С това може да се обяснят и някои чисто прагматични техни стъпки при решаване на едни или други задачи в колектива. Повечето от анкетираните (над 70 на сто) посочват, че не са изучавали преди това характера на взаимоотношенията между ръководители и подчинени, както и факторите, които влияят върху тях. Затова повечето секретари или подражават, или стихийно проявяват някои свои виждания, или се придържат към някои емпирични предписания на различни автори. Част от тях (около 30 на сто) действуват аналогично на служебни

Digitized by Google

предписания, отнасящи се до подобни действия. Без изключение всички анкетирани потвърдиха, че не са запознавани преди, а и сега си отиват незапознати със същността и мотивите на социалното поведение; с основните характерни белези на човешкия колектив и факторите, които влияят върху него; с основните причини за възникване на конфликтни ситуации и пътищата за преодоляването им. Над 80 на сто изтъкват, че недостатъчно познават параметрите на социално-психологическия климат в колектива и че за това липсват подходящи теми. Близо $^2/_3$ от проучените считат, че това, което им е поднесено по отношение организацията на техния труд, стила им и техниката на личната работа е под минимума. В същото време около 65 на сто от тях считат, че в останалия материал от тематичните планове има много повторения и известни неща, а в същото време недостатъчно актуални проблеми.

Приведеното по-горе, макар и да не изчерпва всички важни моменти на разглеждания втори основен проблем на обучението на тези кадри, т. е. програмното обезпечаване на учебния процес, все пак дава достатъчно данни и основание за определени изводи. Според нас те са следните:

Осигурена е перманентност на обновяването на учебния материал. Това е положително явление и то се диктува от непрекъснато изменящите се потребности от знания на обучаваните. В същото време обаче е наложително да се реши качествено триединната задача по програмното обезпечаване; да се осигури във всяка програма (учебно-тематичен план) на курсовете една относително постоянна част, а останалата да бъде относително променлива; да се обоснове един основен раздел със сравнително трайни граници; да се определи една обща, задължителна част, която да бъде еднаква за всичките видове кадри, от това ниво и друга, която да бъде променлива за различните групи. Без търсенето и намирането на оптимума и тук не можем да разчитаме на качествено обучение, с трайни резултати.

Назряла е необходимостта да се измени структурата на учебните програми така, че съотношението между четирите основни учебно-тематични раздела: актуални проблеми на марксистко-ленинското учение, проблемите на партийното строителство, проблемите на ръководната дейност и развитието на трудовите колективи и конкретни икономически (актуални) проблеми да бъде такова, че да отговаря на нуждите на следващите 3—4 години и да отчита известна перспектива.

Във връзка с горното **целесъобразно и дори вече наложително е да намерят своето място в учебните програми** такива тематични направления като: „Организация на труда на партийния ръководител", „Техника на личната работа на партийния работник", „Психологически изисквания към личността на партийния ръководител", „Ергономически изисквания към дейността на секретаря на партийния комитет", „Характеристика и параметри на трудовия колектив", „Социално-психологическият климат в колектива", „Оптимизиране системата „ръководител—подчинен", „Възпитателни функции на партийния работник", „Физиологически основи на ръководната партийна работа", „Кибернетични аспекти на партийната работа", „Комплексният и системен подход в партийната работа", „Съвременни методи за съчетаване и разграничаване на функциите на партийното и стопанското ръководство", „Социологическите проучвания в партийната работа", „Времето на партийния работник и неговото рационално разпределение" и редица други. Без тази свежа струя в учебното съдържание не може да се очаква сериозен обрат в ефективността на усъвършенстването на секретарите на партийните комитети. Самият живот диктува тези но-

Digitized by Google

вости да намерят подходящо място и да бъдат поднесени в определен обем в курсовете, а така също и в другите форми за обучаване на секретарите на партийните комитети.

За качественото обучение на секретарите на партийните комитети е много важно избирането на най-подходящите методи, съобразно утвърдената организационна форма и съответната учебна програма.

През 1971—1974 г. в учебните програми на курсовете за обучение на секретарите на заводските и общинските партийни комитети преобладаваше лекционният начин. Не се оставяше достатъчно време за самостоятелна работа и събеседване. Опитът ни показа, че такъв начин на обучение, предимно лекционен, води до известно разширяване на политическия кръгозор на партийните секретари, но не им дава задълбочени знания, чужд опит и най-вече умения и навици за пряката им работа. Постепенно в процеса на усъвършенстването на учебния процес в него навлязоха различните активни и други методи като казуси, програмирано обучение, посещения и обмяна на опит, следствие на което намаля големият поток от информация, който обективно не може да бъде поет от курсистите в рамките на един краткотраен курс от 30 дни, но се увеличи времето за самостоятелна работа над книгата, за консултации, за проучвания. Понастоящем концепцията за следващите курсове предвижда относителният дял на лекциите да бъде сведен до 50 на сто, като на останалите по-гъвкави методи се даде останалата част. Това е положително изменение, но доближава ли се то до обективното изискване? За да отговорим на възникналия въпрос, трябва да подходим двояко: от една страна, да установим наличието на подходяща и достатъчна информация и информативни източници, обуславящи лекционната работа, и от друга, да проследим практиката другаде.

Проучванията показват, че информацията, третираща различни страни от партийната работа, непрекъснато нараства. Само у нас ежегодно излизат от 300—400 проблемни заглавия в периодичния печат. Отделно стотици статии и дописки от пресата са посветени в една или друга степен на проблеми от нея. Редом с това в емисиите на средствата за масова информация (радио, телевизия, кино) се излъчват много и различни материали, а и не малко заглавия излизат под формата на монографии, сборници, помагала, редица други се внасят главно от СССР. Всичко това показва, че партийните работници от селското стопанство, промишлеността, транспорта и учрежденията имат възможност да черпят богата и разнообразна информация за нуждите на ежедневната си работа. Същевременно горното показва по убедителен начин, че при наличието на такъв обилен информационен поток методически е нецелесъобразно и организационно е нежелателно да се отделят най-много време и сили, за да се поднасят под формата на лекции познати вече на курсистите неща. И не само това, горното състояние на нещата изисква търсене на форми извън лекционните, които да позволяват бързото възприемане и осмисляне на информацията и още възможности за практическото прилагане на получените знания.

Практиката на обучението на ръководните кадри в другите социалистически страни показва също ориентиране към по-активните форми и методи. В много от съответните учебни заведения относителният дял на казусите, обмените на опит, решаването на практически задачи, проучвания и т. н. достига до 70 на сто.

Като имаме предвид досегашните резултати и опита, натрупан в учебния процес с тези кадри във филиала на АОНСУ в Русе, считаме, че делът на онези методи, чрез които главно се формират ръководни

Digitized by Google

умения, навици и сръчности, натрупва се опит и т. п., следва да се увеличи още. Това ще бъде и един от пътищата да се отговори на назрялата необходимост за свързване на теорията с преките задачи на ежедневната партийна работа в общините, АПК, предприятията и учрежденията. Защото партийните кадри наред с дълбокото познаване на общотеоретичните проблеми на марксизма-ленинизма трябва да усъвършенстват своите познания в областта на управлението, социалните процеси, основно да познават партийната политика, да овладяват навици за психологическо и педагогическо въздействие върху хората. Считаме, че за това са налице и основните фактори: опитът, който натрупаха по използването на активните методи и средства преподаватели, пропагандисти, наличието на достатъчно методически и учебни пособия; големият интерес на обучаваните към тези методи.

Разбира се, цялостната оценка на положителните и отрицателните страни на системата на обучение на тези партийни кадри обхваща и редица още елементи, като големия проблем за затваряне на цикъла на обучението им, оптимизиране интервала между нормативно регламентираните учебни мероприятия, за предварителната комплексна проверка на постъпващите за обучение кадри и най-вече за подготовката на резервни кадри за секретари на партийни комитети в икономиката и нестопанските сфери. Всички те са важни, но тяхното аналитично разглеждане е възможно на базата на факти и данни от едно по-продължително проучване. Ще отбележим само, че най-важният от горните неразгледани проблеми е този за резервните кадри от това ниво. Без неговото разрешаване, по пътя на периодични курсове с продължителност от 4 до 6 месеца, по-нататъшната работа по усъвършенстването в краткотрайни курсове винаги ще страда от известни непълноти и крайният ефект ще бъде повече или по-малко по-нисък от желания, от очаквания. Затова е необходимо още отсега да се вземат мерки за изясняване на всички методологически и организационни въпроси по подготовката на резерви за този участък на партийната работа.

Digitized by Google

ЖЕНАТА И СОЦИАЛИСТИЧЕСКИЯТ БИТ

Голям е делът на жените в социалистическото изграждане на Кюстендилски окръг. Те са сръчни работнички и ударнички в предприятията, неуморни селскостопански труженички, активни общественички.

Когато оценихме приноса на жената в социалистическото строителство — **тя е тази, която има главна, решаваща роля в отглеждането на поколението, тя му придава народностния дух и традицията на трудолюбието и героично начало у българина, тя е неуморим творец на красотата във всички сфери на живота**, — решихме да активизираме нашите усилия за издигане ролята на жените от окръга в изграждането на новия социалистически бит и култура. Пригилен ориентир в това отношение бе решението на Секретариата на ЦК на БКП от март 1972 г. „За по-широко внедряване на новите граждански ритуали". Въпросите на популяризирането и утвърждаването на новите граждански ритуали ние считаме, че трябва да бъдат решени комплексно, в тяхната цялост и единство, а не поотделно, разпокъсано. Чрез държавните органи и обществените организации извършихме проучване на досегашното състояние на гражданските ритуали, на материалната база за тяхното осъществяване; мероприятия за подобряване работата на държавните органи и обществените организации по гражданските ритуали. В тези проекти значителна роля се възлагаше на жените от окръга. През 1972 г. цялостно тези въпроси бяха обсъдени на сесия на окръжния народен съвет съвместно с пленумите на окръжния съвет на жените, на другите обществени организации. По-късно бюрото на окръжния комитет на Партията няколко пъти прави оценка на състоянието на гражданските ритуали.

Действените мерки, които партийните органи и организации, народните съвети, обществените организации, просветните и културните учреждения предприеха, активизираха усилията на всички. В окръга вече трайно са се утвърдили трите основни граждански ритуала, свързани с раждането, задомяването и смъртта на човека.

Преди всичко разшири се материалната база на новите ритуали. Бяха построени и са обзаведени 50 ритуални зали. В Кюстендил, Ст. Димитров, Бобов дол и Рила са създадени ритуални хорове. Обогатиха се с нови елементи досегашните сценарии за ритуалите. Данните сочат, че през 1971 г. новите ритуали са обхванали 100 процента от новородените, 75 процента от сключилите брак и 65 процента от погребенията.

В успехите по внедряването на новите граждански ритуали в окръга достоен дял имат жените. Там където с организирането им се заемат повече жените, работата върви, ритуалите се изпълняват по-емоционално, по-тържествено, по-вълнуващо. Жени активистки, радетелки на новите ритуали, има в Кюстендил, Ст. Димитров, Рила, Крайници, Сапарева баня и други селища на окръга. За практическата и теоретическата им подготовка твърде много допринасят курсовете и срещите за обмяна на опит.

Голям дял имат жените и в усъвършенствуването на цялата празнична система, определяща характера на новия социалистически бит и повишаване културното равнище на нашето население. В Кюстендилски окръг отдавна са премахнати религиозните елементи от народните празници и все по-умело се съчетават традициите и народното изкуство с дълбокия идеен заряд на комунистическите идеали.

Достатъчно е да припомним деня на животновъда, на лозаря, деня на славянската писменост и култура, на родилната помощ, събирите на плодородието. Очистени от религиозни предразсъдъци, социалистическите празници сплотяват обществения колектив, издигат неговото съзнание, внасят хубави преживявания и укрепват нравствените сили на хората. Чудесни празници станаха Денят на свободата — Девети септември, Първи май — празникът на труда, денят на жената, на детето,

Digitized by Google

на падналите за свободата, тематичните вечери за Партията, за новобранеца. Във всички тези празници жената майка, труженичка и общественичка е и организатор, и изпълнител, и вдъхновител. Дълго ще помнят хората от с. Таваличево тържеството по случай деня на пастиря и овчаря. Сценарият за него беше разработен от общинския комитет на Отечествения фронт с намесата на дома за социалистически бит и култура. Жените участвуват най-активно. Техните фолклорни песенни групи създадоха празнично настроение. Грижовните им ръце бяха украсили мястото на празника.

Докато обществените празници и обичаи се очистиха от религиозните отживелици и добиха ново съдържание, някои семейни и лични тържества все още имат известен религиозен оттенък.

Често при важни събития в живота на семейството хората търсят начин да споделят преживяванията си с близки и познати. Външната изява на чувствата в тези случаи много зависи от това кой ще поеме режисурата. „Режисьори" в полза на старите традиции, макар и в отделни случаи, са някои баби, непросветени съпруги. Ролята на жената тук е внимателно, но настойчиво да отстранява всякакви религиозни елементи в празниците на семейството, да утвърждава прогресивните социалистически ритуали

Жените от окръга си поставиха задача да воюват за отстраняване на всички религиозни елементи, суеверия и отживелици в семейните празници, тържества и обичаи. Ето защо през миналата година окръжният съвет на жените и окръжният дом за социалистически бит и култура, обществените организации приеха единна програма (1974—1980 г.) за организиране на движение за социалистически бит и култура в Кюстендилски окръг Координационен съвет контролира цялостното изпълнение на програмата. Започна един продължителен диалог за достойнствата на новите ритуали С интерес беше посрещнат разговорът „Ролята на жената за утвърждаване на социалистическия бит и култура", организиран от окръжния съвет на жените и дома за социалистически бит и култура. Разговорът протече на етапи: по общини — за ролята на жената за утвърждаване на социалистически бит и култура, организиране на ритуали по образцов начин. Снима се цветен документален филм, с който ще покажем образци от гражданските ритуали в окръга. Последният етап беше окръжна научно-теоретична конференция по обсъждания проблем.

Разговорите наложиха мнението, че гражданските ритуали представляват интерес за преобладаваща част от населението и са проблем, по който се дискутира. По този повод в окръга бяха изнесени много лекции, които изясняваха същността, ролята и значението на гражданските ритуали. В организациите на Отечествения фронт бяха организирани 18 лектории по социалистически бит и култура, в които повече от слушателите бяха жени. В Сапарева баня активистките водиха индивидуални разговори с хората за популяризиране на новите ритуали. Жените вършеха старателно и с упорство тази работа. През изтеклата година всички бракове са сключени по новите ритуали.

Много са жените, които предано работят по утвърждаването на новите ритуали. Една от тях е Живка Крилчева, отговорничка за работата с жените от квартал „Г. Мусторуков" — гр. Станке Димитров. Тя организира жените, подсказва им идеи, сама се заема с организиране на ритуалите. Жените от квартала търсят ръководствата на предприятията, цеховете, профкомитетите, за да организират заедно с работниците тържествено именуване на новородените. Ето какво разказва др. Крилчева за подобен случай: „Предложихме на профкомитета на цех „Мара Петлякова" в „Тютюнева посмипленост" и на комсомолското ръководство на ДСП „Родопа", където работят наши съкварталци, да организираме съвместно наименуване на пет деца. Работниците приеха с удоволствие нашето предложение. Гражданите, събрали се на площад „Коста Петров" и градинката около паметника, бяха приятно изненадани, когато видяха група от над 100 души — работници, родители, общественици, начело с пет жени в национални носии, които носеха медени питки. Много граждани се присъединяха и дойдоха в ритуалната зала да участвуват в тържеството."

Продължително и задълбочено жените се подготвяха за конференцията. Доклад изнесе професор Н. Мизов. Зинети Нуриева — кандидат на философските науки, говори за ролята на жената за атеистичното възпитание на децата в семейството. Участвуваха около 150 жени, активистки от окръга, и част от тях споделиха своя опит и направиха много предложения.

Идейно-възпитателната работа сред жените в окръга, особено сред отечественофронтовските организации и в промишлените предприятия, в които работят предимно жени, ние насочваме към теоретично и практическо изясняване на въпросите на новия бит. Интерес предизвикаха беседите и лекциите на тема „За повече красота в човешките отношения", „Модата и съвременната българска жена", „Ролята на майката за естетическото възпитание на децата", „Семейният колектив като възпитателен фактор" и др В завод „Велбъжд" се осъществява система от мероприятия, които съдействуват за внасяне на повече естетика в бита. На много места се уреждат вечери на младите семейства, една инициатива на Комсомола Отечествения фронт и окръжния съвет на жените, която се приема добре от населението

Социалистическите граждански ритуали са широко поле за проявление способностите на жените, дейност, която изцяло е свързана с комунистическото възпитание на човека.

Миланка ГРОЗДАНОВА
секретар на ОК на БКП — Кюстендил

Digitized by Google

ОТ ЧАСА НА ПЪРВАТА ПОБЕДА ДО ЧАСА НА СЛАВАТА

Хроника на 30 виетнамски години

СТЕФАН ПРОДЕВ

На 2 септември 1945 г. на площад „Ба Дин" в Ханой Хо Ши Мин заяви пред стотици хиляди хора: „Виетнам имаше правото да бъде свободен и независим и действително стана свободен и независим!" С тези думи великият син на виетнамския народ обяви създаването на първата работническо-селска държава в Югоизточна Азия. Водени дългогодишна революционна борба срещу френския колониализъм и японските окупатори, виетнамските народни маси завоюваха историческа победа. Ръководени мъжествено и мъдро от своята Комунистическа партия, те осъществиха най-съкровената си мечта: превърнаха бившето колониално губернаторство в Демократична република Виетнам. Робството и феодализмът останаха в миналото. Пред възродената страна, обкръжена с хиляди черагени пламъци, бъдещето отваряше сложни, но обещаващи хоризонти. „Бъдещето на Виетнам — подчертава пред група френски журналисти Хо Ши Мин — е изпълнено с надежди."

За съжаление, бъдещето бе пълно и с коварни амбиции.

Докато новата виетнамска държава търсеше пътища за най-бързото си социалистическо реализиране, развиващи империалистически централи и завоеватели като бъдеща хапка Английски военни части нямиращи се в Сайгон след разгрома на Японция, влязоха в тъмни сделки с местната буржоазна реакция. В същото време, поощрявани от определени кръгове в САЩ, битият френски колониализъм се готвеше за кървав реванш. Богатствата на Кохинхина привличаха и настървяваха най-агресивни сили. Стигна се дотам, че враговете на младата република започнаха да използват най-неморални средства за постигане на своите цели. През есента на 1946 г. Франция официално заяви, че ще признае ДРВ като „свободна държава със собствено правителство, собствен парламент, собствена армия и собствени финанси". В същото време корабът „Пастьор" напусна военното пристанище на Тулон и тръгна в неизвестна посока. В трюмовете на кораба бяха наблъскани две дивизии на френския експедиционен корпус. Световният печат още обсъждаше заявлението на Ке д'Орсе, когато маршрутът на „Пастьор" стана известен. На 19 декември 1946 г. корпусът нахлу във Виетнам. Няколко дни след нахлуването Хо Ши Мин поиска среща с френския посланик Сетени, който го прие демонстративно на борда на един крайцер. Президентът на виетнамската република настоя за незабавното прекратяване на „тази нечувана агресия". Сетени сви рамене и заяви цинично, че Франция се връщала у... дома си.

Така започна първата голяма драма в живота на съвременен Виетнам. Драмата, която щеше да покаже, че няма нищо по-силно от един народ, избрал свободата.

Отначало френските завоеватели мислеха, че нещата се развиват добре. След няколко успешни операции те прогониха Ханой и правителството на ДРВ бе принудено да се оттегли в планините Виет Бак. „Фигаро" писа, че пред Индокитайската банка и Париж се отварят чудесни перспективи. По „Фигаро" се излъга. Войната за Виетнам продължи цели осем години и завърши с поражения на френското оръжие. Въстанал като един срещу окупаторите, виетнамският народ извърши чудеса от масов героизъм. В сраженията участваха всички патриоти, дори и децата. Революционната армия на ДРВ, ръководена от генерал Зиап, громеше едва след друга елитните части на експедиционния корпус. Даже главорезите на генерал

Digitized by Google

Масю, тези „най-славни момчета на Франция" по собствените думи на генерала, не можеха да удържат щурма на червените „виети". Скоро агресията, наречена от Сетени „връщане у дома", се превърна в най-трагичната военна авантюра на бившата френска империя и в най-мръсната война на века. Започнала успешно, тя завърши безславно край фортовете на Диен Биен Фу. На 7 май 1954 г. фортовете вдигнаха бяло знаме. Франция се призна за победена и се съгласи да преговаря с ДРВ в Дворец на нациите в Женева. В дългата, но безплодна война тя загуби 1500 танка, 350 самолета, 400 военномонски съда, 170 000 автомата и най-скъпото, което имаше след разгрома на фашизма — престижа си. Зелените барети на Масю бяха „действували безупречно", напомняйки на света „подвизите" на хитлеристите.

Женевските споразумения от юли 1954 г. потвърдиха отново правото на Виетнам да живее свободен и независим. Въз основа на тях в нота от октомври 1954 г. Англия и САЩ признаха правителството на ДРВ (с оглед на свои бъдещи комбинации) за единственото законно правителство на „цял Виетнам", и „заявиха, че демар ационната линия, прокарана по 17 паралел между Севера и Юга, не трябва да се счита за „вътрешна граница". Тази линия според член 6 от Женевската декларация „в никакъв случай не може да бъде тълкуваня като политическа или териториална граница". На пръв поглед нещата бяха съвсем ясни.

Но само на пръв поглед. Както през 1946 г., така и сега мощни империалистически сили не желаеха обединението на Виетнам. Въпреки подписите в Женева и официалните правителствени ноти те продължаваха да разглеждат виетнамската земя като бивша и бъдеща колония. В условията на студената война тази земя им беше нужна както от икономическа, така и от военностратегическа гледна точка. Още на времето Труман беше заявил, че Индокитайският полуостров трябва да се превърне в „едно от непотопяемите самолетоносачи на западната военна доктрина в далечна Азия". Сега след разгрома на френския колониализъм нещата се усложняваха, но не бяха загубени. Трябваше да се почака или по-точно — да се създаде удобен случай за ново „връщане у дома".

И „случаят" дойде на 26 октомври 1955 г. Реакционерът Нго Дин Дием назърнал военен преврат в Сайгон и „провъзгласи" едностранно Република Виетнам. За една нощ река Бен Хай, по тамлега на която минаваше 17 паралел, се превърна в „наследствена граница между Севера и Юга". Ханой беше поставен пред свършен факт. Веднага след преврата на Дием САЩ, Англия и Франция изразиха мнение, че Югът има право на политическо самоопределение. За озърнатите на властта в Сайгон това беше предостатъчно. Въпреки гневната реакция на виетнамския народ, на социалистическите страни и на цялата световна демократична общественост те започнаха кървава разправа с патриотите.

Над Виетнам отново надвисна ужасът на войната. Докато на Юг колеха и разстрелваха, Седмият американски флот напусна базите си във Филипините. Подобно на „Пастьор" той отплува в „неизвестна" посока. Но както и при „Пастьор" посоката скоро стана известна. В началото на ноември самолетоносачът „Интърпрайз" се появи в Тонкинския залив. Палачът Дием заяви, че бог е с него. В случая бог носеше американска морска униформа. Бавно, но без колебание САЩ поемаха ролята на френския експедиционен корпус. Богатствата на Кохинхина продължаваха да мамят.

Ето така започна втората драма на Виетнам. Този път нямаше военна интервенция, но затова пък вътрешните врагове на революцията бесчееха. Интервенцията щеше да дойде няколко години по-късно, когато Сайгон щеше да почувствува, че макар и окован, народът е всесилен.

Незаконното обявяване на Република Виетнам разкъса страната на две непримирими части. Стотици хиляди семейства се окажаха разделени. Докато на Север под ръководството на виетнамската партия на трудещите се социалистическият строй преобразяваше земята и хората, то на юг всичко остана по старому. Подпомагана отвън, колониално-капиталистическата система продължи да вегетира. Дори нещо повече: Южен Виетнам се превърна в типична военно-полицейска държава, която бе включена непосредствено в близките и далечни планове на американския империализъм. По „молба" на диктатора Дием в край на 1955 г. в Сайгон пристигна американският генерал О'Даниел. Разбира се, той не слезе от самолета сам. Зад него влачеха куфарите си 350 военни експерти. След година експертите станаха 685. Учудено от злите пророчества ескалация, списание „Нюзуик" писа: „Във Виетнам мирише на Корея". И списанието не се излъга. През 1961 г. президентът Кенеди изпрати на ръцете на 2300 американски офицери и сержанти, които бяха подготвени специално за операции във виетнамската джунгла. Тоа бе първата масова пратка „американско месо", която трябваше да организира борбата срещу растящото партизанско движение в Южен Виетнам.

Междувременно, докато САЩ флиртуваха с Дием и превръщаха Сайгон в база на Пентагона, народните маси на Юга, подпомогнати най-вътрешно от братята на Север, започнаха свещена борба на живот и смърт срещу предателите на виетнамската родина и техните американски крепители. През 1959 г. те разгромиха стотици фортове на сайгонската марионетна армия и освободиха обширни територии в районите на Високите плата и в делтата на Меконг. Тяхната политическа и военна сила растеше като лавина. Благодарение на победите им редица пасивни слоеве от южновиетнамското население започнаха да се радикализират и да минават масово на страната на съпротивата. Така постепенно борбата прерасна в открита война за социално-политическо и национално освобождение. В резултат на всичко това през де-

Digitized by Google

кември 1960 г. бе създаден Националният фронт за освобождение на Южен Виетнам. Той обедини всички здрави патриотични сили на южновиетнамското общество, създаде собствена въоръжена сила (Виетконг) и назначи своя администрация в освободените райони. По този начин в недрата на марионетната сайгонска държава се раждаше и утвърждаваше една нова революционна администрация, чиято първа цел бе обединяването на двата Виетнама под знамето на Августовската революция от 1945 г. Демократична република Виетнам вече не беше сама в тежката борба за спасяването на родината. На юг от пълноводната Бен Хай тя имаше свой верен и силен съюзник.

Не ще и съмнение, че повсеместното настъпление на Националния фронт за освобождение изправи Сайгон и неговите „съветници" от САЩ пред явна политическа и военна криза. В доклада на ЦРУ от 1962 г. се настояваше американското правителство да „вземе бързи и категорични мерки". Нго Дин Дием отново си спомни за бога и отиде на поклонение в... Белия дом. Кенеди го прие набързо и го върна в Сайгон заедно с 10 000 американски пехотинци. Подобно на положението и ескалацията също ставаше неудържима.

В Пентагона и в ЦРУ вече никой не си правеше илюзии. Стратезите на бомбите и на шпионажа бяха единодушни: там, във Виетнам, трябва да се действува решително, без отлагане и без ръкавици. И играта започна. През есента на 1963 г., няколко дни преди убийството на Кенеди, ЦРУ извърши атентат срещу Дием. След смяната на 15 правителства и след нов военен преврат на сайгонския престол седна ново протеже. Това бе генерал Нгуен Ван Тхю, който пое властта с думите: „Сърцето ми не знае милост!" Сърцето на Тхю бе тренирано в Уестпойнтската военна академия.

Докато правителствата в Сайгон се сменяха, в Пентагона търсеха повод за пряка военна намеса. И го намериха. През август 1964 г. САЩ заявиха на всеослишание, че Демократична република Виетнам е извършила акт на грубо насилие срещу тяхната държавна сигурност. По недоказани и до днес „данни" няколко американски ескадрени миноносци, намиращи се „случайно" в Тонкинския залив, били атакувани от виетнамски... катери. Лъжата бе явна, но необходима. Благодарение на нея президентът Джонсън получи неограничени пълномощия от Конгреса на САЩ да предприема военни санкции срещу ДРВ. И той не пропусна нито една възможност в това отношение. „Агресивното" поведение на Севера във водите на Китайско море бе наказано веднага по най-категоричен начин. Ескадрили от „Б—52" атакуваха жестоко Ханой, Хайфон, Вин, Донг Хой и други градове на ДРВ... Американските бомби падаха открито върху територията на една суверенна държава, с която САЩ не бяха в положение на обявена война. Вече всичко беше ясно. Пред очите на цял свят Америка свали ръкавиците. Тя влизаше изцяло във „виетнамския спор", без да се съобразява с нито един от приетите документи за Индокитай. Така нейното военно присъствие във Виетнам превръщаше „спора" в конфликт с международно значение.

Започваше новата „мръсна война". Но този път победените щяха да говорят английски.

В началото на 1963 г. Робърт Макнамара, военният министър на Кенеди, заяви сериозно, че американският ангажимент във Виетнам ще завърши окончателно през 1965 г. Беше още рано, много рано, и Макнамара не знаеше, че е сбъркал с цели десет години. Но сякаш за да го коригират, Джонсън и Пентагонът се оказаха най-активни именно през 1965 г. На 6 февруари с. г. президентът издаде своята заповед за масови и систематични бомбардировки над територията на ДРВ. Само два дни по-късно, на 8 февруари, американски морски пехотинци дебаркираха на брега край Да Нанг. Лудостта на необявената война увличаше Америка. Но Виетнам не е Панама.

Тук, на виетнамска земя, светът шеше да види, че янките умеят да убиват, но не знаят да побеждават!

Виетнамската политика на Джонсън се опираше изцяло на стратегическата концепция на генерал Тейлър. А концепцията на Тейлър бе отчайващо примитивна. Генералът учеше, че няма по-убедителна дипломация от дипломацията на бомбите. Цели четири години, от август 1964 г. до октомври 1968 г., единственият дипломатически език на САЩ бе „езикът на Тейлър". Над Виетнам бяха хвърлени 9 279 295 тона бомби от най-различен калибър и с най-различно терористично предназначение. Всички по-големи градове между Ханой и река Бен Хай бяха превърнати в гробища. Цялото пространство между океана и планините на Лаос бе обявено от американската бомбена стратегия за „опожарена земя". Според Тейлър и политиците, които го слушаха, територията на ДРВ трябваше да заприлича на „лунна снимка". Червените от Юга можеха да бъдат смазани само тогава, когато червените на Севера дигнеха ръце за милост. Но уви!

Правителството на демократичен Виетнам не поиска милост. Обратно — то мобилизира с максимална енергия силите на своя народ и встъпи в свещена отечествена война срещу американското варварство. Историята не познава такъв феноменален случай на смъртоносна схватка между земята и въздуха. Макар и разорана от бомбите, виетнамската земя се оказа фатална за хиляди американски пилоти. Нейните картечни, артилерийски и ракетни залпове превръщаха концепцията на Тейлър в позор за американските ВВС. През посочените четири години над Северен Виетнам бяха свалени повече от 2500 самолета. Всяка капка виетнамска кръв се плащаше скъпо от данъкоплатците и майките от САЩ. Смутен от фактите, вестник „Ню Йорк таймс" писа с нотка на обида: „Най-добрите военни самолети на света падат над Виетнам, простреляни като птици". Простреляна като патица „падна" и генерал

Digitized by Google

Тейлър. Притиснат от Конгреса, Джонсън го смени. Но вече беше късно.

Дипломацията на бомбите претърпя пълен провал. Виетнамският народ доказа, че е по-силен от желязото. Въпреки милионните тонове тротил и напалм в началото на 1968 г. той се оказа по-здрав морално и по-активен военно, отколкото през лятото на 1964 г. Така наречената офензива на Тет беше най-красноречив пример в това отношение. След нейния успех в районите на Хюе, Да Нанг, Сайгон и делтата на Меконг, където частите на Виетконг разгромиха едни от най-елитните дивизии на САЩ и на марионетките, на Джонсън не му оставаше нищо друго освен да капитулира. В края на 1968 г. той си взе куфарите и напусна Белия дом с наведена глава. Зад себе си господинът оставяше много кръв, много сълзи и което е особено важно, безброй изпепелени илюзии. През годините на неговия мандат Америка рухна морално.

Периодът между 1969 г. и 1972 г. е особено важен в историята на виетнамския народ. За Демократична република Виетнам това бе „период без бомби", на активно социалистическо строителство, на оживена международна дейност. През годините на този период **Северен Виетнам доби изцяло социалистически облик.** С помощта на братските социалистически страни тук се разгърнаха редица икономически и политически инициативи, които не само укрепиха новия държавен строй а ДРВ, но и сплотиха морално народа. **Из димящите още руини изникнаха десетки крупни промишлени предприятия, които положиха здравата основа на виетнамската индустрия.** Такива производствени гиганти като текстилните заводи в Нам Дин, корабостроителницата в Хайфон, циментовия завод във Вин, оловният комбинат в Као Банг, откритите каменовъглени рудници в Ханга и други, създадоха солидна основа за икономическия прогрес на страната. Благодарение на самоотвержения труд на виетнамските трудещи се, ръководени и вдъхновявани от своята Комунистическа партия, редица важни отрасли от народното стопанство надхвърлиха далеч предвидената продукция по петилетните планове. Производството на електроенергия се увеличи 114,7 на сто, на каменни въглища — 109,1, на цимент — 111,5, на хартия — 131,1, на памучни тъкани — 110,8, на цигари — 111,4, на вълна — 117,6, на велосипеди — 141,2 и т. н., и т. н. **Същите гигантски успехи бяха постигнати и в областта на кооперираното селско стопанство.** Докато през 1955 г ДРВ произвеждаше около 3 милиона тона ориз годишно, то през 60-те години производството на тази ценна култура надхвърли 5 милиона тона. Подобен скок бе извършен и в производството на захарна тръстика, на соя, на чай, на кафе, на животински продукти. Въпреки разрухата **от американските бомбардировки в ДРВ нямаше вече гладни, недохранени, необлечени хора.** Социалистическият строй показваше на дело своите велики предимства. Тези преимущества даваха неизтерпаеми политически и нравствени сили на народа на ДРВ и в същото време бяха вдъхновяващ пример за борците от Юга. **Братята на Север показваха на дело спасителния път за цял Виетнам.**

През споменатия по-горе период **виетнамският въпрос стана централен политически и морален въпрос за огромни маси от световната общественост.** „Правилното отношение към борбата на виетнамския народ — писа в онези години вестник „Юманите" — е пръв и неизбежен белег на прогресивност". Иначе и не можеше да бъде. **Съдбата на Виетнам се бе превърнала във водораздел между съвестите дори и в самата Америка.**

Но извоюваният отдих за Севера не означаваше отдих и за Юга. Тук политическата и военната битка продължаваше с неотслабваща сила. Реакционната политика на диктатора Тхю и на неговите американски господари ставаше все по-нагла и по-жестока. Огромни маси от населението, заподозрени в симпатии и сътрудничество с Виетконг, се изселваха и затваряха в гигантски концентрационни лагери. Цели села, като селото Ми Лай, се разстрелваха до крак от американските наказателни роти. Над джунглата бомбите валяха денонощно. Във войната срещу патриотите бе хвърлено и химическо оръжие. **Сайгон и Вашингтон се стремяха към тотално унищожение на всичко, което участвуваше в борбата под знамето на Националния фронт за освобождение.** Разбира се, и този път политиката на сила и насилие претърпя пълен неуспех. Позорът й бе явен. Въпреки нейното варварство **районите, освободени от Виетконг, се увеличаваха непрекъснато. Това даде възможност на 10 юни 1969 г. да бъде официално обявено Временното революционно правителство на Република Южен Виетнам.** С този акт революционната история на Виетнам направи решителна крачка напред.

Изненадата в САЩ бе потресаваща. Току-що поел „виетнамската папка", новият президент на страната Никсън заяви пред група конгресмени: „Докато ние тук спорим, те там работят. Изправени сме пред събитие, което не може да се коментира елементарно." И как иначе. **Новата република се обяви в момент, когато на територията на Южен Виетнат действуваха активно 550 000 американски военнослужещи. Стигнала своя връх, ескалацията на американското присъствие във Виетнам показваше открито своето безсилие.** Единственият, който все още вярваше в това присъствие, бе палачът Тхю. Виетнамецът от Уест Пойнт.

Изправен пред новото драматично положение на нещата за САЩ, президентът Никсън имаше много карти за игра в ръцете си. Той или трябваше да играе „ва банк", т. е. да поднови блафираната дипломация на бомбите, или да опита по-сложните маневри на дипломацията във фрак. В началото **президентът избра фрака пред бомбите.** Още от пролетта на 1968 г. в Париж се водеха някакви разговори между САЩ и ДРВ. Разговорите бяха тайни по искането на Вашингтон. Никсън

Digitized by Google

реши да започне от тях и се съгласи на масата на преговорите в Париж да седнат всички заинтересовани във виетнамския конфликт. Това беше първото официално признаване от страна на САЩ на фронта за национално освобождение на Южен Виетнам. И в същото време това беше първата голяма дипломатическа победа на ДРВ. Разговорите станаха открити.

Но с това разговорите не станаха по-лесни. Никсън и неговият държавен секретар Кисинджър се надяваха, че зелената маса ще се окаже по-изгоден фронт за САЩ и Тхю от зелената джунгла.

Но напразно! И тук както и в джунглата революционен Виетнам защищаваше своята справедлива кауза твърдо и неотстъпно. Неговите представители не търсеха и не приемаха компромиси, които можеха да ощетят виетнамския народ и неговите революционни завоевания.

Повече от четири години, по време на които преговорите минаха през най-различни етапи и стълкновения, те искаха все едно и също: отстраняване на главорезите от Сайгон и провеждането на свободни демократични избори в Южен Виетнам. Кисинджър знаеше, че това би означавало край на американското влияние в цял Индокитай и затова се правеше, че не разбира ползата от подобно искане за излизане от кризата. Подпомогнат от външния министър на Тхю, той предлагаше най-различни сложни комбинации, които в края на краищата водеха до оставянето на Юга в орбитата на западния империалистически свят. В същото време, докато войната на зелената маса се водеше мудно и с протакания, войната в джунглата и по оризовите полета се разгаряше с необикновена сила. Америка все още се надяваше на известен обрат във военните действия, който би улеснил пазарлъците на Кисинджър в Париж. За този обрат тя ангажира нови ескадрили от Гуам и Тайланд. Фракът започна да се пропуква тук-таме. Но и това не помогна. Най-сетне през пролетта на 1972 г. фракът съвсем се скъса. Офензивата на патриотите срещу Хюе, Плейку и Ан Лок заплашваше режима на марионетките в Сайгон с катастрофа. В същото време цялата провинция Куанг Чи премина под управлението на Временното революционно правителство. Положението ставаше неудържимо и Кисинджър напусна светкавично Париж. На 5 април вечерта той проведе един от най-драматичните си разговори с Никсън. На 6 април сутринта самолетите от Гуам и Тайланд полетяха отново към Северен Виетнам. Дипломацията на бомбите започваше своето второ издание.

Новата бомбена ескалация над ДРВ беше необикновено жестока. От април до декември 1972 г. ескадрилите на САЩ изсипаха над виетнамските градове и села повече от 900 000 тона бомби; 5260 бомби от този общ тонаж бяха насочвани с лазер или с телевизионни уредби.

Генерал Максдел Тейлър и Линдъл Джонсън можеха да бъдат доволни. По масираност на удара и по жестокост техните наследници ги надминаха. И защо беше всичко това? За да се унищожи Северен Виетнам ли? Не, за да се сплаши! Да разбере, че срещу него стои велика сила!

В най-големия разгар на варварството през август 1972 г. Джон Ордриж, член на Националния съвет по сигурността на САЩ, заяви пред журналист на „Монд дипломатик": „Всяка година ще изважламе от строя 200—250 хиляди души. Население от 20 милиона жители не може да издържи безкрайно на това темпо. Един ден ще бъдат принудени да се преклонят." И кратко, и ясно!

На масата в Париж трябваше да седнат послушни противни и. Но за кой ли път вече Америка подценяваше ДРВ?

Финалът на тази тексаска стратегия е известен на всички. След така наречените „коледни бомбардировки" над Ханой през декември Кисинджър се върна в Париж и видя срещу себе си същите строги лица. Кръвта на децата и на жените не бе променила с нищо позицията на борещ се Виетнам. Въпреки бомбения терор на Север настъплението на Юг продължаваше. Отвратен от коледните убийства, светът очакваше настръхнал отговора на Америка. И ще не ще Кисинджър извади отново усмивката си от дипломатическата чанта.

На 23 януари 1973 г. четирите страни — участнички в преговорите, подписаха историческите Парижки споразумения за прекратяване на огъня във Виетнам. По силата на тези споразумения Република Южен Виетнам ставаше не само политически, но и териториален факт. Споразуменията задължаваха в Южен Виетнам да се проведат общи демократични избори. До тяхното провеждане Тхю можеше да остане в Сайгон начело на своята смешна държава.

Никсън нарече споразуменията „почтения мир", мислейки говече за своя втори президентски мандат, отколкото за престижа на Америка. Той не донесе победа на страната си, но поне успя да върне плененте й летци. Останалото остана там, в земята на Виетнам — 56 000 войнишки трупа и 150 милиарда долара. Безсмислието на войната бе не само дълго, но и мръсно, жестоко!

Светът очакваше, че след подписите в Париж положението в Южен Виетнам ще започне да се нормализира. Но Тхю имаше свои планове. Разбира се, тези планове не бяха чужди и на Вашингтон. Седмица след оповестяването на Парижките споразумения Сайгон започна да ги нарушава. Макар и тайно, американската помощ продължаваше да пристига в базите на марионетната армия и Тхю се надяваше на нов военен сблъсък. Той вярваше, че при нужда Гуам отново ще отвори хангарите си. Но смелите на диктатора останаха излъгани. Не само Виетконг, но и цялото мирно население на Южен Виетнам се вдигна масово срещу неговите провокации. В стотици райони, останали под контрола на сайгонската администрация, пламнаха бунтове. Народът искаше мир и обещаните свободни избори, а не ново кръвопролитие. Така в разсрочение на по-малко от две години Тхю и неговите генерали загубяха и последните остатъци от своята политическа популярност. Държавата на терора започ-

Digitized by Google

на да ерозира. Тя се сриваше отвътре, разгърсвана от жестоки класови икономически и нравствени противоречия. Всички, които живееха като паразити на гърба й, имаха чувството на обречени. Трябваше съвсем малък трус и цялата й военно-полицейска йерархия, завещана от американците, ще да отиде по дяволите.

За щастие трусът не закъсня. **През април т. г. в отговор на поредните въоръжени провокации на марионетната армия силите на патриотите минаха в генерално настъпление.** Да Нанг, Хюе, Плейку и редица други крепости отвориха вратите си без бой. **Народът посрещаше бойците на Виетконг** като дългоочаквани освободители. След няколко седмици пътят за Сайгон бе разчистен. Градът на корупцията и на предателството изживяваше последния си час.

Часът на възмездието.

На 30 април в 13,07 часа Радио Хиай Фонг (Освобождение) заяви с гласа на една млада жена: „Сайгон изживява час на слава... Временното революционно правителство призовава населението да издигне революционните знамена, знамената на независимостта и на свободата."

На Първи май Сайгон осъмна потънал в червени знамена.

След трийсет години война и невиждана народна трагедия градът на Хо Ши Мин отново слушаше „Интернационалът".

Виетнамският народ победи! Отново и завинаги!

Днес, отбелязвайки тридесетата годишнина от основаването на ДРВ, ние не можем да не изтъкнем ролята на двете основни сили, които осигуриха историческата победа.

Първата сила, това без съмнение е **виетнамският народ, под ръководството на Виетнамската партия на трудещите се, партията на Хо Ши Мин.** Създадена под благотворното влияние на Великата октомврийска социалистическа революция и дълги години била авангард на революционните борби на народите в цял Индокитай, тази партия извърши исторически дела. Тя не само успя да поведе виетнамския народ на борба срещу колониализма и агресията, но и създаде всички необходими условия за построяването на първото социалистическо общество в Югоизточна Азия. Верна на заветите на Маркс и на Ленин и ръководена дълги години от легендарния Чичо Хо, тя се утвърди като основна обществено-политическа и национална сила в съдбата на виетнамското общество. Съвсем законно в една своя реч първият секретар на ВПТ другарят Ле Зуан подчерта: „За да постигне днешните славни победи, нашата партия мина през много трудности и изпитания. Колко много кадрови членове на Партията пожертвуваха своя живот, противявайки героичен дух, безгранична преданост към родината, към делото на освобождението на народа и към непобедимия марксизъм-ленинизъм..." В тези кратки, но изразителни думи е скрита цялата истина за ръководного място на виетнамските комунисти в живота и борбите на двата Виетнама. Без тяхната саможертва и без техния революционен стоицизъм героичният народ на Виетнам би имал съвсем друга съдба. В този смисъл **кръвта, трудът и вярата на комунистите са неделими от развитието и победите на съвременен Виетнам.**

Втората сила, легнала в основата на историческата виетнамска победа, е безкористната материална, политическа и морална помощ на братските социалистически страни. Без тази помощ виетнамският народ би бил удавен във вълните на жестоката империалистическа агресия. Благодарение на нея той успя да издържи на всички презрятности на съдбата и да излезе с чест от вихрите на войната. В това отношение **исторически решаваща бе помощта на Съветския съюз,** който нито за миг не изневери на виетнамската кауза. И в найтежките години за Севера и за Юга щедрата ръка на СССР даваше на ДРВ всичко, което й беше необходимо за нуждите на социалистическото строителство и за нуждите на всенародната битка. Само през периода между 1955 г. и 1960 г. Съветският съюз отпусна на ДРВ икономическа помощ над 10 милиарда рубли. През следващите години, до деня на победата, тази помощ бе увеличена многократно. В същото време борбата на съветската държава на дипломатическия фронт създаваше всички необходими предпоставки за успешното международно утвърждаване на ДРВ и на Националния фронт за освобождение на Южен Виетнам.

В този ред на мисли съвсем не е нескромно да се изтъкне и приносът на Народна република България във виетнамската победа. Това бе щедър братски принос, принос от сърце. Стотици български специалисти работеха всеотдайно под американските бомби за укрепването на виетнамската икономика. Верна на своя интернационален революционен дълг, социалистическа България не съжеле средства и кадри за всестранно подпомагане на братския виетнамски народ. Борбата на този героичен народ бе и нейна борба. Не случайно в интервю, дадено пред пишещия тези редове, другарят Фам Ван Донг заяви през есента на 1972 г.: „Родината на Димитров винаги е била наш приятел и брат. Виетнамският народ никога няма да забрави нейната безкористна помощ."

• • •

Днес над Виетнам плющят знамената на свободата. За първи път от 30 години над тях не летят куршуми и бомби. Под червените им дипли не загиват хора. Това е в резултат на великата победа на революцията и на мира в цяла Югоизточна Азия. Плод на всеобщото разведряване на международната обстановка, постигнато благодарение на усилията на Съветския съюз и на останалите социалистически и миролюбиви сили в света.

Честит празник, героичен Виетнам!

Digitized by Google

ПРИНОСЪТ НА ОКРЪЖНИЯ ВЕСТНИК

През октомври миналата година в Ловеч се състоя среща на Секретариата на ЦК на БКП с първите секретари на окръжните комитети за запознаване с опита на ловчанци по организацията и ръководството на производството на стоки за широко народно потребление, като най-пълно се използват резервите. Подета от окръжния комитет на Партията непосредствено след Декемврийския пленум на ЦК на БКП, тази инициатива се превърна във всеобщо дело в окръга. Почти във всяко предприятие е изграден цех или работен участък за оползотворяване на технологичните отпадъци за производство на редица стоки за потребление.

В изпълнението на тази високопатриотична задача се включиха всички партийни и стопански органи и организации. В това благородно дело намери своето място и печатният орган на окръжния комитет на БКП, окръжният народен съвет и ОК на Отечествения фронт вестник „Заря на комунизма". От началото на 1974 година въпросът за производство на стоки за народно потребление почти не е слизал от страниците на вестника. Количествените показатели ни уверяват, че във всеки трети брой предимно на първа страница има поместен материал, посветен на тази тема. Десет от тези материали са заели най-почетното място, уводните колони на вестника. От мястото, което заемат те, от големината на заглавията и подзаглавията им личи, че колективът на редакцията отделя достойно място на тази тема с най-доброто желание тя да стигне по-бързо до читателя и да го подтикне към размисъл и действие.

Нека проследим как вестникът е отразил раждането на тази инициатива, осмислянето ѝ и последвалата организаторска и политическа работа за нейното осъществяване. В началото срещаме къси информации за опита на отделни предприятия, с което вестникът просто подсказва, че сред работническите колективи се ражда нещо ново, интересно. Постепенно този опит се описва по-пълно. Следват статии и кореспонденции, в които се отразява онази всекидневна, упорита разяснителна и организаторска работа на окръжния комитет на Партията, на градските и заводските партийни комитети, с помощта на която тези отделни начинания се превръщат в стройна, добре осмислена, целенасочена всенародна инициатива. Брой 9 на вестника ни запознава с окръжното съвещание на политическия и стопанския актив, посветено на задачите, които произтичат от решенията на Декемврийския пленум за рязкото увеличаване на стоките за народно потребление. Отчитайки правилно местните условия и възможности, съвещанието поставя задачата промишлените предприятия в окръга да произведат през 1974 г. стоки за широко народно потребление от икономисани суровини, материали и технологически отпадъци за 9 110 000 лв. Излиза се и с обещание. Това е сигнал за засилване на атаката. Раждането на инициативата е завършило, започва отглеждането.

В следващите броеве материалите се увеличават по брой и по големина. Нашироко се описва опитът на най-добрите. Въпросите се оглеждат от всички страни. В брой 10 се помества критична статия за онези предприятия, които отбягват да произвеждат стоки за народно потребление, прикривайки се зад общото изпълнение на плана. „Дребните сметки да отстъпят пред нуждите на хората" — зове вестникът. В редица материали се говори за мястото на специалистите в изпълнение на задачата, за близката връзка в това отношение между производителя и търговските организации, задълженията на първичните партийни организации и т. н. В бр. 17 вече се появява и специалната рубрика „Повече икономисани материали — повече стоки за народно потребление". Рубриката се открива с материали от рейдова бригада, със-

Digitized by Google

тавена от журналисти от вестника, работници от окръжния комитет и от други партийни органи, които посещават десетте предприятия инициатори. Рейдовата бригада прави оценка на постигнатото, като не пропуска и недостатъците. За ОЗ „Балкан" между другото се пише: „Възможностите на предприятието са по-големи. Крачката е малка". За „Елпром" — Ловеч се съобщава, че тук е открит специален цех за производство на стоки от технологични отпадъци. За новото производство в завода е проведен конкурс, уточнена е продукцията на тези стоки, машините, кадрата, реализацията. По-нататък рейдовата бригада запознава читателя с опита на фабрика „Хемус" в Троян и „Велур" — Ловеч, ДДЗ „Абаджиев" — Тетевен, „Елпром" — Ловеч, „Елпром" — Троян, „Машстрой" — Троян и редица други. За фабрика „Трябна мебел" четем: „Да се надделеят оправданията!" Изнесени са и големите загуби, които предприятията търпят от неоползотворените отпадъци, поради това че не се приемат от металургичния завод „Ленин" в Перник. Следват предложенията на заводските ръководства как най-рационално биха могли да се оползотворят тези отпадъци.

Вестникът последователно разкрива как грижите за оползотворяването на отпадъците и икономията на материалите стават всеобщо дело. В брой 27 се посочва участието на работниците от районната ТПК „Балканска звезда" по металообработване в Троян по следния начин: „Десетки тонове ламаринени изрезки оставаха в цех „Метал" — Орешак. Сега работникът Марин Василешки предложи и се прие от тях да се изработват удобни и леки стилажи за зимници". Умната и полезна идея постепенно завладява масите. „За селското стопанство дефицитни са сенажните вили — пише вестникът. — А те се правят от най-хубавата дървесина. Във Врабево някога един селянин донесъл от гурбет такава вила, но от метал. Не може да се установи на кого е хрумнала идеята тя да служи за прототип. Под ръководството на Петър Спасов цех „Труд" в селото изработва два прототипа. Новата вила не е по-тежка от дървената, а е много по здрава." Народната лаборатория ражда нови, по целесъобразни стоки и дава своя принос в общото дело.

Инициативата е обхванала всички. Работническите колективи от различните предприятия преценяват своите възможности на събрания и влагат с желание усилията за производството на най-разнообразни предмети за задоволяване битовите потребности на населението. „На събрание на предприятието „Тончо Стаевски" — се казва в една кореспонденция — работниците дадоха обещание да постигнат икономия от суровини и материали за 16 000 лв."

В много материали проличава, че първичните партийни организации и комунистите са в челните редици в борбата за по-пълноценното оползотворяване на вторичните суровини и отпадъците. В брой 37 е дадена думата на Събчо Търновски, първи секретар на градския комитет на БКП в Троян. В статията си той прави анализ на работата на комисиите по организирането и ръководството на производството на стоки за потребление. „Работата за производството на стоки за народно потребление — казва др. Търновски — ще бъде важен критерий за оценка дейността на партийните и стопанските ръководства." И наистина комитетът не изпуска от погледа си тази дейност. В един от следващите броеве се съобщава за състоялия се пленум на Троянския градски комитет на Партията по контрола на производството на стоки за широко народно потребление. Пленумът бе съпроводен и с изложба на новопроизведените стоки от отпадъчни материали. Такива изложби се откриват във всички градове на окръга и в някои по-големи предприятия. Окръжният печатен орган, разбира се, веднага отделя необходимото място по своите страници, за да отбележи със съответни информации и снимки тези ценни прояви.

Окръжното партийно и стопанско ръководство отделят голямо внимание и на въпроса за художествените и естетически изисквания към стоките за народно потребление. Всеки понеделник в ОНС заседава художествен съвет, който приема и одобрява моделите.

За по-пълното отразяване на това всенародно дело редакцията на вестника е пуснала в действие всички свои сили и средства, с които разполага. На всеки редакционен работник, кореспондент, сътрудник и дописник му е дадена възможност за широка изява. Пуснати са в ход и различните жанрове: кореспонденцията, репортажът, статията, информацията, фейлетонът, фотоматериали и други. Огънят се поддържа и от другите рубрики и материали във вестника, които не са директно адресирани до производството на стоки за широко потребление. Например в материалите, които отразяват борбата за повишаване на обществената производителност на труда, се изтъква, че използването на различните технологични отпадъци и икономисани суровини е също ценен резерв в нашата социалистическа икономика. Успешното представяне на трудещите се в чест на годишнината на Националната партийна конференция също се свързва с успехите в производството на стоки за народно потребление. В една от кореспонденциите на бр. 35 изпълнението на плана на фабрика „Сим. Ненов" в Луковит тясно се обвързва с постиженията на трудовия колектив в правилното използване на технологическите отпадъци.

Можем да заключим, че дъхът на инициативата се чувствува почти във всеки брой на окръжния вестник. Редакционният му колектив е подел здраво решението на окръжния комитет за производството на стоки за народно потребление и не жали сили и средства за неговото организиране и пропагандиране.

Digitized by Google

Изпълнението на Декемврийската програма не е едностранен акт. Не е завършено и направлението за нейното претворяване в скръга с производството на достатъчно стоки за широко народно потребление. Окръжният вестник също не счита, че е казал всичко по тази задача. Ето какво е виждането по този въпрос на неговия главен редактор Атанас Мариков:

„Вестникът не малко направи в подкрепа на инициативата от икономисани материали и технологически отпадъци да се произвеждат стоки за народно потребление. И въпреки всичко ние оставаме длъжници на тази високопатриотична инициатива. Необходимо е вече да оглеждаме не само как се оползотворяват технологическите отпадъци, а в направата на какви стоки се влагат те. Ако всички рекат да произвеждат от парчетата ламарина само лопатки, от парчетата желязо — саджаци и маши, това не ще да е най-полезното, когато от същите отпадъци могат да се приготвят и други стоки, често пъти много по-нужни за населението За правилното регулиране на това производство вестникът е също длъжен да помогне. И второ. Съвсем бегло и повърхностно сме показали една друга страна на този производствен процес, за която ни подсеща самият живот. Във фабрика „Велур" в Ловеч въз основа на успешното произвеждане на обещаните стоки за народно потребление от икономисани материали и технологически отпадъци и реализираната от това допълнителна печалба решиха един важен социален въпрос: сега фабриката е поела издръжката на 29 деца (на нейни работници) в яслите, на 106 деца в градините и закуската на 170 ученика до четвърти клас, което годишно представлява един разход от 42 000 лева.

По тези две страни, както и по всички други въпроси, които ще изникнат с разрастването на производството на стоки за народно потребление в окръга, ние сме задължени своевременно да откликваме. С това ние ще се заемем здраво. От успешното осъществяване на това патриотично дело е заинтересовано и народното стопанство, и самите трудови колективи."

Иван МИЧЕВ

В ЦЕНТРАЛНАТА КОНТРОЛНО-РЕВИЗИОННА КОМИСИЯ

«СИНОВНА ОБИЧ!»

— Надеждата ни е в Никола. Той ще ни гледа на старини. При него ще живеем и нему всичко ще дадем — така си мислели родителите на Никола Йовков, жители на квартал Устово в Смолян.

Отдавна е починала майката на Никола. Когато баща му се оженил втори път, той бил на осем години. За него се грижела втората му майка, отнасяла се като към собствено дете.

Пренебрегвайки заварения син и природена дъщеря, бащата пожелал да направи и завещание на сина си Никола, за да си построи нова къща. В замяна на това синът се задължавал да гледа при себе си старите си родители, като им предоставя стая за живеене. След тяхната смърт той трябвало да остане пълен наследник на целия имот.

Построили къщата.

Всичко било добре, докато родителите решили да помогнат и на другите си деца. От този момент обаче настъпва развръзката на „синовната обич".

Отношенията между двете семейства започнали да се влошават. Бащата се усъмнил в „синовната обич" и прозрял довършителните си, с които завещал парцела. Изгрънал.

— Ах, сине, сине!... Нечисти били твоите ръце. Затуй ли бе всичко!... — често поплакивал старият баща.

Намерил сили в себе си, отправил поглед към окръжния комитет на БКП.

— Там ще разкажа всичко — продумал той на жена си. — Те ще ме чуят.

В какво се състои измамата на Никола? Чуйте думите на бащата: „Сине, ти ме накара да се подпиша на празен лист. Ах ти вярвах. Ти обеща, че в него ще впишеш нашата договореност. Какво направи? Ти си записал, че парцелът и къщата остават изцяло в твоя собственост. И още нещо си добавил. За компенсация на заве-

Digitized by Google

шания имот ти си бил задължен да ми платиш някаква нищожна сума. Кога е ставало дума за подобен въпрос? Твърдиш дори, че си ми бросил и парите. Каква подигравка с твоите родители!... Кой би направил подобно нещо? Кой би се съгласил да живее на улицата?..."

По предложение на окръжния комитет на БКП с поведението на Никола Йовков се занимала първичната партийна организация в Държавен автомобилен транспорт, където той бил на работа. И то не само веднъж. В продължение на две години комунистите три пъти са обсъждали този въпрос. Първият път го наказали с „порицание" и го задължили да освободи кухнята и прибере втората си майка (баща му бил вече починал). Той не се вслушал в гласа на другарите си. Втори път го наказали със „строго мъмрене с предупреждение". И това не помогнало и накрая единодушно го изключили от редовете на Партията.

Много е направено да се помогне на Никола да осъзнае престъпката си. Той не искал никого да чуе.

— Не, документът на съда за собственост на имота е в джоба ми — твърдял той. — Никой нищо не може да ми направи.

— Защо прогони втората си майка? — питали го хората.

— Тя само избяга от моя дом — троснато отвръщал той.

Майката нямала претенции за някакъв дял от имота. Тя молила само за една стая, в която да прекара старините си. Молбата на сина била ясна: „В никакъв случай няма да отстъпя. Иначе ще искат дял братъ и сестрата!"

Алчността, егоизмът са завладели Н. Йовков. Той изцяло е в техен плен. Те го душат, притискат, спъстряват го на всяка крачка.

Н. Йовков мисли само за себе си. Не се интересува какво отношение имал поведението му и на останалите. Не се сещал, че всичко това влияе за величанието и на неговите деца.

Случаят обаче стигнал до обществеността. Възмущението на хората било голямо. Въпросът е отнесен до другарския съд.

Заседанието на съда е насрочено. Гражданството масово се стекло в читалищния салон. Дошли са над 800 души. Цифрата красноречиво говори за онова, което Н. Йовков не иска да разбере. Гузната съвест на подсъдимия не му позволява да се яви пред съгражданите си. Делото е отложено. По настояване на присъствуващите започва събрание на Отечествения фронт. Точка единствена. Разглеждат се обвинителните материали срещу Н. Йовков. Изказват се 17 души. Всички порицават своя съ варталец и жена му. Обвинили ги в измама и в неоновешко отношение към родителите си.

След няколко дни другарският съд заседава отново. Съобразявайки се с предложенията на отечественофронтовското събрание, приемат следното решение:

1. Да се предложи на ръководството на Държавния автомобилен транспорт и на „Благоустройствени строежи", където работи жената на Йовков, двамата да бъдат освободени от работа.

2. Да се предложи на Върховния съд на НРБ да направи преглед на линията на надзора на нотариалния акт, издаден на Йовков.

Ръководствата на предприятията се вслушват в приетото решение и двамата са освободени от длъжност. Навярно и Върховният съд ще си каже думата.

Н. Йовков дойде в бюрото на Централната контролно-ревизионна комисия на БКП да моли да му бъде отменено наложеното партийно наказание. Пристъпи и твърдеше, че е прав.

Решението бе категорично:

„Потвърждава наказанието „Изключване от Партията" на Никола Йовков, наложено от окръжната контролно-ревизионна комисия на БКП в Смолян за нарушение на партийния и обществения морал — загубил качества на комунист, урнил престижа си пред обществеността, за измама на родителите си."

Такава е съдбата на хора, като Н. Йовков. За хора, на които парите са по-скъпи от принципите и нормите на партиен живот, мястото е вън от БКП.

Димитър ДИМЧЕВ

Digitized by Google

ДЕЙСТВЕНИ ПОЛИТИЧЕСКИ ЯДРА

На Националното съвещание във Велико Търново др. Тодор Живков посочи, че партийната организация може да се развива като първообраз на трудовия колектив само ако му въздействува все по активно и резултатно, ако влияе върху него ежедневно, ежечасно, ежеминутно. Значителен дял да се засилва трудовата и социалната активност на колективите, на взаимния контрол се пада на партийните групи, за що то те действуват там, където се решава съдбата на социално-икономическите планове.

Във всенародното движение за достойно изпълнение на шестата петилетка комунистите от Благоевградски окръг активно участвуват в социалистическото съревнование, като подемат интересни трудови инициативи. Показателен е примерът на партийната група в шперплатовия цех на ДДЗ „Димо Хаджидимов" в Благоевград. По почин на комунистите всеки месец групата разработва подробен план график, за да се използват най рационално вътрешните резерви на работните места, за икономии, за подобряване на качеството. По инициатива на комунистите в автостопанството в Сандански трудовият колектив обеща през юбилейната 1974 г. да икономиса 170 тона течни горива, да даде за преработка 20 тона използвани масла, а достигна съответно 270 и 24 тона

Партийните групи в шивашка фабрика „Христо Калайджиев" в Петрич умело упражняват системен контрол, отчитат резултатите от съревнованието, поставят пред работниците да се обсъждат някои вълнуващи ги въпроси. Вниманието на партийните групи в Машинно-тракторната станция в с. Марикостиново е насочено механизаторите да съкращават сроковете на полските работи и да подобряват тяхното качество, по-пълно да използват наличния машинен парк и строго да съблюдават агротехническите изисквания.

Кое е отличително за дейността на комунистите в трудово-производителната кооперация „Братски труд" в Сандански?

Заедно с контрола и взискателността те проявяват грижа за всеки труженик, организират обмяна на челния опит, поощряват взаимната помощ. С тяхно най-непосредствено участие много челници поемат шефство над новопостъпили и изоставащи работници. Тук има практика при подобаваща обстановка да се чествуват ветерани на предприятието, да се организират патронни празници на бригадите и т. н.

Досегашният опит сочи че при дееспособни и инициативни партийни групи с успех може да се решават насъщните въпроси на дадения колектив като борбата с нарушителите на технологичната и финансовата дисциплина, с разхитителите на държавно имущество и носителите на противообществени прояви, създаването на подходящи условия за добра изява на всекиго и пр В тази насока комунистите принципно оценяват постъпките на другарите си, открито и с доблест ги обсъждат пред колектива Благодарение на този подход на партийната група при IV участък от „Хоризонт—300" — Мина Брежани, от изоставаща смяната на Георги Първанов се нареди на едно от челните места в рудника.

Значителна роля в живота на партийните групи играят техните събрания Обикновено те се организират 1—2 пъти в месеца, практикува се, когато не са по вътрешнопартийни въпроси, те да бъдат и открити Пример за делово и творческо обсъждане на въпроси от организацията на труда, на дисциплината, на другарските взаимоотношения, по преустройството на идеологическата дейност дават партийната група в Завода за телефонни части от цех „Бобинажен" в Сандански с отговорник Руска Янева, държавна стопанска организация „Търговия на едро" — клон Разлог с отговорник Благой Тахчев и др.

Съществен момент в живота на партийната група е те да бъдат изградени правилно. Практиката показва, че при формирането на тези низови звена е необходимо да се има предвид общността на производствените задачи, технологическите особености на труда и управлението. Защото, не се ли спазва това, се затрудняват комунистите да съгласуват своята работа, да организират събрания, да общуват по-често.

Безспорна истина е, че активността на партийните групи в най-голяма степен за-

Digitized by Google

виси от техните отговорници. По принцип на тези места се избират комунисти, които работят във водещи професии, първенци в производството. Заедно с това обаче се допуска и формализъм, когато се издигат комунисти, без да притежават нужните делови качества или пък хора, които не участвуват пряко в производствените процеси.

Напоследък градският комитет на БКП в Сандански и някои първични организации по-задълбочено изучават опита на отделни партийни групи. За обучението на техните отговорници комитетът организира краткотрайни курсове, семинари, съвещания и срещи. Там те се информират по въпроси от вътрешнопартиен, организационен и стопански характер, а също така обменят опит.

Разговорът, който сега се води в окръжната партийна организация за личния принос на комунистите в изпълнението на петилетката, за достойно посрещане на XI конгрес, е нов повод да се повишава активността и инициативността на партийните групи, да расте делът им в общия труд на колективите. Градските, общинските, заводските и учрежденските партийни комитети оказват близка помощ на първичните организации, в ръководството на партийните групи, за да станат те действени политически ядра на трудовите колективи.

Борис АНГЕЛОВ
кореспондент на сп. „Партиен живот“ за Благоевградски окръг

ПЪЛНОЦЕННИ РЪКОВОДИТЕЛИ

След Десетия конгрес на БКП районният комитет на Партията във Видин насочи вниманието си да се повиши ролята на партийните органи и организации като органи за политическо ръководство на масите в многостранната дейност на района.

Ще споделя някои моменти от дейността на районната партийна организация.

Значителен тласък даде научно-практическата конференция за „Издигане научното равнище на партийно-организационната работа — важно изискване на Десетия партиен конгрес“, организирана от отдел „Организационен“ на ЦК на БКП. Във връзка с това се състояха събрания на първичните организации, общи събрания на комунистите по общини и по отрасли, станаха срещи с партийните активи, където бяха разглеждани основни въпроси, свързани с издигане научността на партийното ръководство. Всичко това оказа съществено влияние върху дейността на районния комитет на БКП, общинските партийни комитети и първичните партийни организации. В своята работа те постоянно утвърждават елементите на научния подход като отлична черта в стила и методите на ръководство.

Характерно за районния комитет на Партията е стремежът му да утвърждава проблемността в своята дейност като важно условие за издигане ролята си на орган за политическо ръководство на целокупния живот в района. Той разгледа, прие решения и програми за бъдещата си работа по някои проблеми като: „За всестранно използване на достиженията на научно-техническия прогрес, за широко внедряване на новите промишлени технологии в селскостопанското производство на аграрно-промишления комплекс“; „За по-нататъшна концентрация и специализация на селскостопанското производство на аграрно-промишления комплекс“; „За решително укрепване на трудовата, технологическата и финансовата дисциплина“; „Предстоящи задачи за осигуряване решителен прелом в животновъдството на аграрно-промишления комплекс“; „За същността, организацията и ръководството на атеистическото възпитание на трудещите се и младежта от района“.

Приетите програми и мерки по посочените проблеми съдействуваха да се създаде обстановка за по-правилно виждане и по-задълбочено вникване в тях, както и за активизирането на партийните и стопанските органи за успешното им решаване.

Бюрото на РК на БКП обсъди и прие решения по някои възлови въпроси за развитието на икономиката и обществено-политическия живот на района. Това дава възможност да не се дублират стопанските органи, но в същото време позволява своевременно да се определят от партийни позиции главните цели и задачи, да се държи сметка за партийните форми, методи и средства при решаването на икономическите задачи, за приноса на съответните ръководства и организации.

Ето какви програми и мероприятия са утвърдени: „Подобряване културата на селското стопанство на равнището на съвременните изисквания“; „Подобряване състоянието и повишаване ефективността на говедовъдството в аграрно-промишления комплекс“; „За по успешно решаване на зърнения проблем“; „Програма за изучаване и внедряване на положителния опит в партийната и стопанската дейност“; „За моралното и материалното стимулиране, свързано с крайните производствени резултати“; „Система за организация и ръководство на социалистическото съревнование сред трудовите колективи;“ „Програма за развитието на кул-

Digitized by Google

турата и изкуството в района"; „Програма за по-нататъшно изпълнение решенията на Февруарския пленум на ЦК на БКП".

В заседанията на бюрото са разгледани също важни партийноорганизационни и партийнополитически въпроси, като тези за работата по инициативата „Всеки комунист с личен принос за изпълнение решенията на X конгрес на БКП"; „За контрола и проверката на изпълнението на взетите решения"; „За подобряване на социалния и качествения състав на районната партийна организация"; „За масово политическата работа сред механизаторите"; „За повишаване ролята на трудовите колективи в комунистическото възпитание на трудещите се" и др.

Ръководейки се от основното изискване на Десетия конгрес на БКП за научна обоснованост на взетите решения, районният комитет на Партията се стреми да утвърждава в своя стил заангажирането на широк кръг специалисти, първенци и опитни кадри в подготовката на свои пленуми.

Програмата за внедряването на нови промишлени технологии в селскостопанското производство например, както и въпросите за по-нататъшна концентрация и специализация на производството, бяха подработени от специалисти от някои научни институти, състояха се срещи със специалистите на аграрно-промишления комплекс, изучен бе опитът на челни АПК в страната.

Подготовката на пленума, който утвърди системата модел за атеистическото възпитание на трудещите се и младежта от района бе извършена с помощта на научни работници от Дома на атеиста в София и отдел „Пропаганда и агитация" на ЦК на БКП. В същото време бе изучен опитът на редица райони в страната по внедряването на новите социалистически ритуали. В подготовката на пленума по обществената производителност на труда няколко групи специалисти изучиха опита на челни АПК в Пловдивски и Русенски окръг. Посетени бяха и редица научни институти. В повечето общински партийни организации бяха организирани общи събрания на комунистите по този проблем.

Бюрото на районния комитет на БКП разгледа дейността на ръководствата в свинекомплекса, предприятието за ремонт и поддържане на селскостопанската техника, животновъдния сектор и др., за повишаване обществената производителност на труда.

Стана практика за изучаване на фактите, явленията и процесите в трудовите колективи освен срещите, които се провеждат с тях от партийните активи, всяка първа сряда на месеца да е ден за работа с партийните групи. Там най-отговорните кадри от района и общините се срещат с комунистите по различни проблеми на предстоящата работа, изслушват се техните мнения, въпроси и предложения, след което те се обсъждат в общинските партийни комитети и в районния комитет на БКП.

Поставените въпроси и предложения своевременно се отправят да бъдат решени от съответните органи. Това позволява по-добре да се изучава състоянието на отделните колективи, по-бързо да се откликва и решават отделните проблеми. По този начин расте и ролята и авторитетът на партийните групи сред трудовите колективи.

Всеки първи и трети петък на месеца в района се провежда ден за работа в животновъдството, в който най-отговорните ръководители пребиват в животновъдните ферми още от началото на работния ден. Те имат възможност да проследяват спазването на режима за хранене и гледане, разговарят с животновъдите, разясняват поставените по-преди от тях въпроси, а ново направените предложения предлагат да се обсъждат в общинските и районния комитет на БКП.

Тези мероприятия значително помагат да се осъществява по-действен контрол, да се извършва по-добра проверка за изпълнението на взетите решения, оказва се навременна помощ и се предприемат допълнителни мерки.

Как се постъпва при контрола и проверката на решенията и обмяната на положителния опит?

През тази година се поде инициативата за взаимни проверки между отделните ТКЗС и предприятията в района.

По предварително утвърдения в районния комитет на БКП въпросник комплексни групи, ръководени от секретаря на общинския партиен комитет, извършват проверки. След това резултатите се споделят пред актива на съответната община, а в специални дневници се вписват резултатите от взаимните проверки.

За обогатяване и разнообразяване формите на политическата работа с хората на отделни общински комитети на БКП е възложено извеждането на положителен опит по отделни проблеми на партийно-политическата работа. В Арчар например вниманието е насочено по подобряване социално-психологическия климат в трудовите колективи. Там се състоя и общо събрание на комунистите от общинската партийна организация, където бяха приети съответни мероприятия. В Дунавци се извежда опит за работата на първичните организации за преодоляването на отрицателните явления в живота на трудовите колективи, а в Капитановци по повишаване обществената производителност на труда и др. Положителният опит ще бъде анализиран и обобщен от районния комитет на БКП и внедрен в другите общински партийни организации.

В последните години напредък има и във взискателността към отделните кадри в различните сектори на района. Успешно се внедрява практиката на събрания на първичните организации редовно да се отчитат за своята работа комуниститеръко-

Digitized by Google

водители. Тогава те говорят и за политическата си работа сред трудовите колективи.

Сега усилията на районния комитет на БКП, на партийните комитети, бюрата и първичните организации са насочени главно чрез провеждането на целенасочена организаторска и масово-политическа работа, успешно да изпълняват насрещните планове за 1975 година и шестата петилетка, за достойно посрещане на XI конгрес на Българската комунистическа партия.

Мирон ВИТКОВ
кореспондент на сп. „Партиен живот" за Видински окръг

СТЪЛКИТЕ

Какво направи окръжният комитет на БКП в Михайловград след Националното съвещание във Велико Търново по въпросите за по-нататъшното повишаване ролята на първичните организации?

Първите стъпки бяха материалите от съвещанието да се разгледат на срещи със секретарите на първичните организации, членовете на партийните бюра, някои стопански дейци и ръководители на партийните групи.

Бюрото на окръжния комитет на БКП прие съответни мерки. Те насочват градските, районните, общинските и заводските комитети на Партията чрез различни форми да запознаят актива с документите на Националното съвещание. Наред с това те бяха задължени да набележат конкретни мерки за разясняването и изучването на материалите и за изпълнението на произтичащите от тях задачи.

Предвидено е по градове и райони на аграрно-промишлените комплекси на еднодневни курсове секретарите на първичните организации да изучават материалите. Там ще изнесат беседи секретарите на окръжния, градските и районните комитети на БКП. На партийни събрания добре подготвени хора ще разяснят въпросите, обсъждани на съвещанието, които ще се свързват с изпълнението на насрещния план и другите задачи, които стоят пред колективите.

Организира се изучаването, обобщаването и обмяната на положителния опит на първичните организации, които са се изявили като политически ядра на трудовите колективи. На контролен отчет се поставят възложените предконгресни поръчения на комунистите, а същевременно се възлагат допълнителни в зависимост от изменилите се условия и новите задачи.

В окръжната организация се проверява какво правят партийните комитети и първичните организации за подобряването на качественото състав в Партията. Конкретни задачи са поставени да се огледа дейността на партийните секретари и се извърши необходимото, за да се подобряват условията им на работа. На окръжно съвещание със секретарите на първичните организации ще се прецени състоянието на организациите като политически ядра на трудовите колективи.

В скоро време ще приключи прегледът в партийните организации от материалното производство, където се оглежда как те упражняват контрол над административно-стопанските ръководители за изпълнението на насрещните планове. Сега оценки за прегледа се разглеждат в общинските заводски комитети на БКП. Това мероприятие съдействува за утвърждаването на първичните организации като политически ядра на трудовите колективи.

В окръжния комитет на БКП се състоя среща със секретарите на градските и районните комитети на Партията, които отговарят по организационните въпроси, с председателите на съветите на секретарите на общинските партийни комитети в аграрно-промишлените комплекси и работниците на отдел „Организационен" на комитета. На него Д. Цветанов — секретар на окръжния комитет на БКП, разясни мерките на окръжния комитет и задачите, които произтичат от тях за партийните комитети и първичните организации. На срещата присъствуващите разказаха какво са предприели, за да осъществят задачите, които постави Националното съвещание.

В градската партийна организация в Михайловград бе организирана среща със секретарите на заводските комитети и първичните организации с членовете на партийните бюра и административно-стопанските ръководители. На него Хр. Казаков — първи секретар на комитета, разясни задачите за по-нататъшното издигане ръководната роля на партийните организации. Освен това ГК на БКП е набелязал и редица интересни инициативи. Предприемат се мерки да се издигне ролята и авторитетът на партийните секретари. В момента се работи по атестирането на партийните членове, по който въпрос бюрото на комитета разгледа оценка и взе допълнителни мерки. Подготвя се пленум за авангардната роля на комунистите, като за целта бе организиран разговор в първичните организации. Предприемат се практически мерки, за да се подобри материалната база на първичните организации, обзавеждането на партийни клубове и др. Предвидено е в бюрата на градските комитети и в заседание на заводските партийни комитети да се оцени работата на стопанските ръководители като политически дейци, като се види как те създават условия за издигането ръководната роля на първичните организации. Ще се организира разговор за ролята на партийните събрания за които са подготвени методически указания. Предстои среща

Digitized by Google

със секретарите на заводските комитети и партийните организации, където ще се обсъдят въпросите за авторитета на организациите. Подобни инициативи са провели и провеждат и ГК на БКП в Берковица и Лом.

Районните комитети на БКП и съветите на секретарите в аграрно-промишлените комплекси имат срещи със секретарите на общинските партийни комитети, където обсъдиха мерки за разясняването, изучаването и изпълнението на задачите, поставени на Националното съвещание във Велико Търново. В района на аграрно-промишления комплекс в Михайловград ще се състоят събрания на общинските партийни организации по въпросите на индивидуалната работа с комунистите и взаимоотношенията между тях. Тук ще станат срещи със стопанските ръководители и ръководствата на масовите организации по проблемите на ръководната роля на първичните организации. В общинските комитети на БКП се въвеждат почетни книги, където ще се вписват имената и дейността на най-добрите партийни секретари. Извършено е картотекиране на партийните организации с положителен опит, който ще бъде изучаван от останалите.

Районният комитет на БКП в Лом освен разяснението на материалите е организирал преглед на работата в тридесет първични организации по задачите, поставени на Националното съвещание. В общините стават разговори по тези въпроси. В районната партийна организация във Вълчедръм вече три години се организират срещи на секретарите на районния комитет със секретарите на партийните организации, стопанските дейци и ръководителите на масовите организации, където се обсъжда работата им с първичните организации при решаването на политическите и стопанските задачи.

От извършеното досега се вижда, че в окръга е създадена обстановка за пренасянето центъра на политическата работа в първичните организации и че се вземат конкретни мерки за подобряването на ръководството и издигането авторитета на партийните организации.

Димитър КРЪСТЕВ
кореспондент на сп. „Партиен живот"
за Михайловградски окръг

ПИШАТ НИ...

ДОСТОЙНА СРЕЩА

Годината 1975 е подчинена на поетото обещание за разгаряне на масово социалистическо съревнование под девиза: „Всеки ден от предконгресната година с преизпълнени задачи!" За практическото изпълнение на това задължение по инициатива на окръжния съвет на българските професионални съюзи се разпространиха 58 000 бр книжки „Личен принос в съревнованието в чест на XI конгрес на БКП". В тях всеки ден съответният ръководител регистрира как работникът или колективът са изпълнили задачата си. Там е отредено място и за месечно отчитане на направените икономии от суровини, материали, горива и енергия. Всичко това допринася за постигането на по-добри резултати при организиране на социалистическото съревнование. Тази инициатива беше подкрепена и със специално указание, изпратено до всички първични профсъюзни организации в окръга, което бе разгледано на профгрупови и цехови събрания.

Вече втора година в практиката на окръжния съвет на българските професионални съюзи е внедрено утвърждаването и отчитането на работна програма за изпълнение на основните задачи през текущата година. Тя се явява като огледало за цялостната дейност на окръжната профсъюзна организация. В нея се виждат основните икономически показатели на държавния и насрещния план, който е разработен по отрасли. Записани са основните задачи и мероприятия в областта на стопанската работа, държавното обществено осигуряване, социално-битовото обслужване, проблемите на работещите жени, комунистическото възпитание на трудещите се и др. Голямо значение за разгръщане на съревнованието имат и документите: „Система за духовно стимулиране", в която значителна част заемат стимулите за производствена активност на колективите и „Програмата за организация на съревнованието", разработена съвместно с окръжния народен съвет и окръжния комитет на ДКМС.

За активизиране на трудовите колективи бе организиран преглед, с който се целеше да се разкрият резервите от материални разходи. В края на март т. г. ръководството на окръжния обществено държавен цен-

Digitized by Google

тър за разкриване и оползотворяване на резервите под председателството на секретаря на окръжния комитет на БКП по промишлеността Стоян Тодоров отчете извършената дейност по прегледа. За добра работа бяха наградени предприятията: български морски флот, завод „Г. Димитров", „Багра" и „Транссстрой" — Белослав.

Разнообразни са формите и средствата на колективите, с които те участвуват в предконгресната трудова надпревара. В повече от 60 предприятия се приеха програми за повишаване степента на механизация и автоматизация на производствените процеси. Непрекъснато нарастват творческите планове на специалистите. През 1975 г. те са 11 453. Много добра работа в това отношение е извършена в завод „Елпром" — Варна. Чрез участие в научно-технически конкурс младите специалисти активно се включиха за решаването на задачите по реконструкцията и модернизацията. Икономическият ефект от рационализаторското движение за 1974 г. възлезе на 8018 хил. лева или с 22 на сто в повече в сравнение с 1973 г. В окръга се ликвидираха 155 остарели технологии и се подобриха 98. Внедриха се нови 116 технологии, 159 изделия и 369 модели.

В последните години се утвърждава тенденцията за увеличаване броя на участниците в местните и националните инициативи и почини. През миналата година широко развитие получи инициативата на Пловдивски окръг за икономично и ефективно използване на материалите и енергийните ресурси. Сто и тридесет младежки бригади от Девня приеха призив-обещание всеки първи ден от тримесечието да работят с икономисани материали. Много работници и специалисти, а също и 170 младежки бригади имат личен влог в младежкия фонд „Шеста петилетка".

За подобряване на дисциплината се положиха значителни усилия за разширяване инициативата на 7-те бригади от завод „В. Коларов" в София.. Сега със собствен кодекс работят над 3000 колектива, или 60 на сто от бригадите.

Похвална е инициативата за приемане на единно обещание от колективите на „Транспред", Държавен автомобилен транспорт. Държавно стопанско обединение „БДЖ", Български морски флот и Пристанище — Варна.

Варненски окръг е един от челниците по приложение на метода на знатния съветски строител Николай Злобин. Бригадата на Байо Баев първа в страната прояви интерес към него и подпомогната от ръководството на Строителното управление, започна да работи по този начин. Въпреки първоначалните трудности е постигнато 109 на сто производителност на труда, и то при отлично качество. Последователи на Байо Баев бяха и петте бригади от управление „Строителни изолации" в Девня.

В изпълнение решенията на Секретариата на ЦК на БКП за широко приложение на този метод в строителството на окръжно съвещание бе утвърдена програма и общо ръководство — Централна оперативно-методическа комисия с председател инж. Костадин Атанасов — секретар на окръжния комитет на БКП. Вече над 25 бригади в окръга успешно работят по този метод.

По отношение формите на гласност и отчетност на съревнованието се използват най-разнообразни форми — онагледяване на обещанията и договорите за съревнование в добре оформени табла, използване на радиоуредбите, многотиражките, диаграми за резултатите, мълниите, тревогите, рапортите, алеите на първенците, месечните събрания за отчитане на резултатите и т. н. Редица заводи, цехове и бригади много целесъобразно използват различните форми. В механичния цех на комбинат „Първи май" е поставен специален часовник, който отчита първенеца за деня — по бригади и смени. Всеки ден на черната дъска се вписват имената на тъкачките първенци.

Многобройни и разнообразни са работническите трудови ритуали в окръжната профсъюзна организация. Вече са традиционни ритуалите: „Златната предачка", „Златното кормило", „Вечери на трудовата слава" и други.

Участието в съревнованието на работниците, специалистите и служителите от материалната и нематериална сфера през настоящата предконгресна година надхвърля 96 на сто.

Изпълнявайки девиза: „Всеки ден от предконгресната година с преизпълнени задачи", трудещите от окръга с достойнство ще посрещнат Единадесетия конгрес на БКП.

Петър ЯНЕВ

инструктор в отдел „Организационен" на окръжния комитет на БКП — Варна

Digitized by Google

ВЕСТИ

● На партийно събрание в Босилеовци, Русенски окръг, бе обсъдена характеристика на първичната организация, която е изготвена от общинския комитет на БКП. Въз основа на изводите и предложенията на комунистите, които са направени на годишното отчетно-изборно събрание, бяха разгледани какви подобрения са настъпили след Десетия конгрес на Партията в дейността на партийното бюро, организацията и комунистите.

Изяснени бяха нерешените проблеми и задачи, които ще се осъществяват през настоящата година, за да се издигне на по-високо ниво организаторската и политическата работа на първичната организация.

● Бюрото на окръжния комитет на Партията в Перник разгледа работата на градския комитет на БКП в Земен за повишаване авангардната роля на комунистите за достойно посрещане на Единадесетия конгрес на БКП.

● С комунистите от стопанско предприятие „Водоснабдяване" в Бяла, Русенски окръг, бе организиран разговор на тема: „Стил и методи на работа на ръководните кадри". Оценена бе дейността на комунистите, избрани в стопанските и обществените органи, на приноса им за разкриване на резервите в производството, за затягането на трудовата, технологичната и финансовата дисциплина.

● Окръжният комитет на БКП в София на среща със секретарите на партийните комитети и първичните организации от промишлените предприятия обмени опит на партийния комитет в медодобивния комбинат „Г. Дамянов"—Пирдоп. Неговият секретар Асен Панайотов разказа за опита им при обсъждането и решаването на въпросите на производството.

● Бюрото на окръжния комитет на БКП в Кюстендил обсъди как градският комитет на Партията в Кюстендил се грижи за свързването на учебните заведения с предприятията. Изтъкнато бе, че е поставено добро начало и извършената досега работа свидетелствува за проявено чувство за отговорност към този въпрос. Положително се оценява дейността между Техникума по дървообработване и вътрешна архитектура и завод „Народна мебел" училището по електропромишленост и Завода за кондензатори, училището по комунално-битови услуги и фабриката „Марек" и др.

Решено бе от началото на 1976 г. досегашната сграда на Строителното училище в с. Лозно да се превърне в общоградски учебен център.

● Окръжният комитет на Партията в Шумен на разширен пленум разгледа работата на партийните, държавните и стопанските органи с Комсомола и младежта. Докладите, които бяха раздадени предварително, бяха на теми: „Работата на административните и стопанските ръководства за решаване проблемите на научно-техническата подготовка, квалификация и образование на младежта" от Йордан Порданов — председател на Изпълнителния комитет на окръжния народен съвет; „Резултатите от преустройството в окръжната комсомолска организация в изпълнение решенията на ЦК на БКП за работата с Комсомола и младежта" от Ф. Чакъров — първи секретар на окръжния комитет на ДКМС; „Преустройството в стила на работа на партийните органи с Комсомола и младежта" — от Здравко Станев, първи секретар на ГК на БКП в Шумен; „Работата на стопанските ръководства за участието на Комсомола в управлението на производството и за решаване на социално-битовите проблеми на младите работници и специалисти" от инж. Димитър Бойчев, заместник-генерален директор на държавно стопанско обединение „Автопром" и директор на завод „Малара" в Шумен; „Подобряване съдържанието на дейността на комсомолските дружества в светлината на Тезисите и решенията на Декемврийския пленум на ЦК на БКП (1967 г.) от Стефан Вачков, първи секретар на ГК на БКП в Нови Пазар, и „Работата на партийната организация за патриотичното възпитание на младежта" от Георги Велинов, първи секретар на районния комитет на БКП в Каолиново.

● В Поповo се състоя среща на районния комитет на БКП с отговорниците на партийните групи от града и района. Отчетени бяха добри резултати в дейността им за повишаване авангардната роля на комунистите, за увличане на трудещите се за предсрочно изпълнение на насрещните планове за годината и петилетката. Над 100 отговорници на партийни групи бяха наградени за досегашната им добра работа.

● На свой пленум градският комитет на БКП в Русе обсъди въпроса за партийното ръководство на Отечествения фронт и преустройството му съгласно решенията на Секретариата на ЦК на БКП от 1973 г. За пример бе посочена дейността на териториалната партийна организация и на кварталния комитет на Отечествения фронт в двадесет и първи квартал.

Прието бе по-широко да се популяризира техният опит.

Digitized by Google

НОВИ КНИГИ

ПАРТИЗДАТ

ПОЛИТИЧЕСКИТЕ ПАРТИИ ДНЕС

Справочник

Справочникът „Политическите партии днес" излиза у нас в превод от руски език. Издаден е от Политиздат — издателство за политическа литература, Москва, през 1974 г. В справочника се дават кратки сведения за възникването и развитието на политическите партии в света, за техните политически и идеологически позиции. за организационната структура, ролята и значението на Партията в обществения живот. В книгата справките за партиите са разпределени по континенти, а в континентите — по страни. В края на всяка справка се дава съставът на ръководните органи на съответната партия.

КРИТИКА НА НЯКОИ МАОИСТКИ КОНЦЕПЦИИ

Авторите на настоящия сборник Тодор Минков, Захари Захариев, Красимира Шопова, Деян Павлов, Пеню Пенев и Найден Чакъров правят научна критика на някои маоистки концепции, които заемат важно място в теорията и практиката на маоизма. В книгата са разгледани въпросите за отношението на маоизма към общественото битие и общественото съзнание, към материалното стимулиране в социалистическото общество, образованието и образователната система и др. Обект на критика са и възгледите на някои буржоазни идеолози и китаисти, които се опитват да оправдаят маоизма като теория и политическа практика.

РОДИ ГО СТРАНДЖА

Георги Попстаматов

„Роди го Странджа" е една от новата поредица книги на Партиздат под название „Художествено-документални биографии", чрез която се дава път на литературно-биографични повествования за изтъкнати дейци на българското и международното комунистическо и работническо движение и други. В настоящата книга е описан животът и делото на Илия Бояджиев, големия радетел за процъфтяване на кооперативното движение в България. Авторът е съумял да разкрие правдиво и увлекателно приноса на Бояджиев в миналото за овладяване на идейното и организационното ръководство на кооперативното движение от комунистите.

НАТО В КОНФЛИКТ С ЕПОХАТА

Николай Полянов

Настоящата книга на известния съветски публицист к. и. н. Николай Полянов е твърде актуална, конкретна, с необходимите исторически ретроспекции във връзка със същността и дейността на Североатлантическия пакт. Политическите постановки на автора за отрицателната роля на НАТО като задържащ фактор в процеса на намаляване на напрежението показват истинския облик на най-голямата военнополитическа организация на империализма, която в голяма степен е пречка за изграждането на Европа като континент на мир, сигурност и сътрудничество.

ИЗДАТЕЛСТВО «НАУКА И ИЗКУСТВО»

ФИЛОСОФИЯ, НАУКА, ОБЩЕСТВО

Сборник

Книгата съдържа някои материали от и за XV световен конгрес по философия, който се състоя във Варна. Сборникът започва с приветствието на председателя на Държавния съвет на НРБ Тодор Живков до участниците в конгреса. Поместени са и словото на акад. Тодор Павлов при откриването на този форум и заключителното изказване на президента на Международната федерация на философските дружества акад. Сава Гановски. Обстоен проблемен анализ на конгреса, на взаимоотношението между философията, науката и социалната практика, на някои тенденции в съвременната буржоазна философия и други се съдържа в поместената в книгата обширна студия на проф. Стефан Ангелов и ст. н. с. Деян Павлов.

Digitized by Google

МАРКС
ЕНГЕЛС
том 37

Тридесет и седмият том от Съчиненията на К. Маркс и Фр. Енгелс съдържа писмата на Енгелс от 1888 до 1890 година. За тези години са характерни признаците за приближаване епохата на империализма — развитие на монополите, засилване на колониалната експанзия, изостряне на противоречията между държавите и образуване на враждуващи групировки от държави. Тези години се отличават същевременно с големи успехи на работническото движение. Стачното движение обхваща все по-широки работнически маси. Издигането на класовото съзнание на пролетариата и разпространяването на идеите на научния комунизъм създават предпоставки за развитие на масови социалистически партии в отделните страни като Германия, Франция, Австро-Унгария, САЩ, Италия, Испания, Белгия, Холандия, Швейцария и други. През този период Енгелс продължава своята разностранна дейност по ръководенето на международното работническо движение. Писмата му отразяват неговата напрегната работа за по-нататъшното развитие и разпространение на марксистката теория, острата борба за чистотата на идеите на научния комунизъм, против антипролетарските влияния, опортюнизма и сектантството в международното работническо движение. Значителна част от публикуваните в тома писма отразяват огромната работа на Енгелс по подготовката за печат на ръкописа на III том от „Капиталът". Енгелс отделял голямо внимание също така и на новото, четвърто издание на I том от „Капиталът".

НАУЧНИ ТРУДОВЕ

АКАДЕМИЯ ЗА ОБЩЕСТВЕНИ НАУКИ И СОЦИАЛНО УПРАВЛЕНИЕ ПРИ ЦК НА БКП
СЕРИЯ „СОЦИАЛНО УПРАВЛЕНИЕ"
72

В седемдесет и втори том на „Научни трудове" са поместени следните студии: „Методологически и методически проблеми на обществената производителност на труда и нейната роля в оценяване дейността на ДСО" от проф. К. Лозанов; „Управление на капиталните вложения" от доц. Сава П. Гевренов; „Проблеми на икономическото стимулиране качеството на промишлената продукция" от инж. С. Кузмичов; „Същност и проблеми на имитационното моделиране" от инж. Ан. Кехайов; „Концентрацията на социалистическото промишлено производство и научно-техническата революция" от Ф. Маркелов; „Диалектическото единство и взаимодействието между материалните и моралните стимули на труда" от А. Сотниченко; „За правния режим на отношенията между Министерския съвет и държавните стопански организации и неговото по-нататъшно усъвършенстване" от к. ю. н. Д. Димитров: „По въпроса за същността и класификацията на функциите по управление на стопанските организации" от А. Порязов; „Комплексността на управлението и програмният метод" от Г. Гаврилов и други.

20700

Цена 0,30 лева

Digitized by Google

ПРОЛЕТАРИИ ОТ ВСИЧКИ СТРАНИ, СЪЕДИНЯВАЙТЕ СЕ!

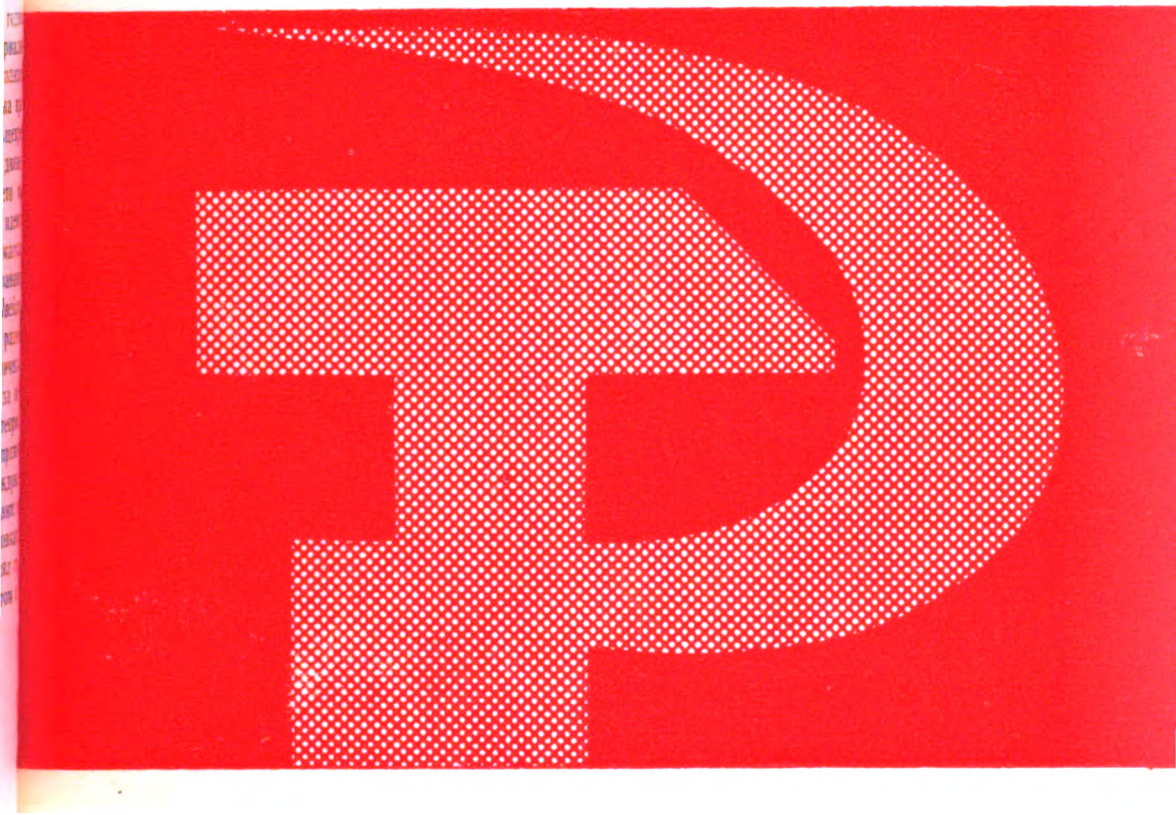

Partien

LIBRARY
DEC 18 1975
UNIVERSITY OF CALIFORNIA
BERKELEY

ПАРТИЕН ЖИВОТ

СОФИЯ, ОКТОМВРИ 1975 ГОДИНА 15

Digitized by Google

Digitized by Google

ПАРТИЕН ЖИВОТ

№ 15
1975
ОКТОМВРИ
★
година
XIX

СПИСАНИЕ НА ЦЕНТРАЛНИЯ КОМИТЕТ
НА БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ

СЪДЪРЖАНИЕ

ПЪРВИЧНАТА ПАРТИЙНА ОРГАНИЗАЦИЯ

Р. Камбурова, И. Станев — Връзката с масите — източник на непреходна сила 3
С. Петрушков — Отчетите на административните и стопанските ръководители 11
Д. Гегов — Политически ядра на колективите 19

ПАРТИЙНО СТРОИТЕЛСТВО — ТЕОРИЯ, ПРОБЛЕМИ

И. Мичев — Бюджетът на времето на партийния апарат . . . 25

ПАРТИЙНИЯТ КОМИТЕТ

И. Димов — Партийното ръководство на отрасловите предприятия . 32
Н. Величко — С грижа за Комсомола и младежта 37

НА ИДЕОЛОГИЧЕСКИЯ ФРОНТ

Г. Цонков — Интернационалното възпитание и формирането на личността при социализма 43
Г. Томов — Масово-политическата работа в съревнованието . . . 49

Реплика

Д. Кралев — Това пък защо? 57

КПСС — ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

А. Стацевич — Идейно-възпитателната работа във висшите учебни заведения 59

... В ЕДИНЕН РИТЪМ

Ж. Киров — Дружба и сътрудничество на широка основа . . . 63

Digitized by Google

ПАРТИЯТА И МАСОВИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ

Т. Радков — Усъвършенстване на политическата просвета в Комсомола 67
С. Антонова — При майсторите от Кремиковци 73

КОМУНИСТЪТ

М. Ралчева — Разстояния 78

ПО СЛЕДИТЕ НА ЕДНО РЕШЕНИЕ

П. Стамов — Земята 82

* * *

И. Палийски — В помощ на обществената производителност на труда 85

КРИТИКА И КНИГОПИС

А. Стамболиев — Извор на патриотично възпитание 89

БЕЛЕЖНИК НА КОРЕСПОНДЕНТА

Д. Катранов, Р. Николова — С дръзновение и творчество . . . 90
М. Витков — Гаранция за успехите 92
С. Желязков — Декемврийската програма 94

* * *

* — Институтът по философия и сп. „Философска мисъл" на 30 години 96

ВЕСТИ

77

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

Н. Русев (главен редактор), **М. Георгиев, К. Иванов, Н. Иванов, Д. Петков** (отговорен секретар), **Л. Пирончев, П. Радев** (отговорен секретар), **М. Ралчева, И. Рачев, Д. Станоев, П. Трендафилова, Г. Цонков, Щ. Чанкова**

Адрес на редакцията: София, ЦК на БКП — Тел. номератор 84-01
Годишен абонамент 4,60 лева — Отделна книжка 0,30 лева
Пор. № 2677. Тираж 46 000 екз. Формат 70×108/16 Подписана за печат на 21. X. 1975 г.

Държавен полиграфически комбинат „Димитър Благоев"

Digitized by Google

ВРЪЗКАТА С МАСИТЕ — ИЗТОЧНИК НА НЕПРЕХОДНА СИЛА

РУМЯНА КАМБУРОВА
ИВАН СТАНЕВ

Един от основните принципи, върху който се изграждат марксистко-ленинските партии, е принципът за укрепване връзките с народните маси. В член 2 на партийния устав е записано като едно от основните задължения на комуниста: „да работи за укрепване връзките на Партията с народа — източник на нейната сила и непобедимост". Това изискване се обуславя преди всичко от обстоятелството, че Комунистическата партия е част от работническата класа, нейн член отряд, всепризнат ръководител на народа. „Авангардът само тогава изпълнява задачите си на авангард, когато умее да не се откъсва от ръководената от него маса, а действително да води напред цялата маса" — учеше В. И. Ленин.[1]

Изграждането на здрави връзки с трудещите се става в процеса на борбата за защита на техните жизнени интереси. Съобразявайки се във всеки отделен исторически момент със степента на политическа съзнателност на масите, Партията воюва за нейното постоянно издигане. С развитието и усъвършенстването на социалистическата система, с разширяващата се демократизация на нашето общество принципът за връзка с масите придобива нов смисъл и съдържание. Широкото участие на трудещите се в различните форми на социално управление увеличава многократно базата за реализиране на тези връзки на качествено ново, по-високо равнище.

Кои са основните форми, чрез които Комунистическата партия осъществява връзките си с масите? На първо място — това е първичната партийна организация като ръководно политическо ядро на колектива или както е посочено в Устава: „Първичната партийна организация свързва трудещите се маси с ръководните органи на Партията". Второ — чрез дейността на кадрите — чрез тяхното умение да не се откъсват от масите, а да живеят сред тях, да познават проблемите им, да разясняват партийната политика и задачите на деня, да умеят внимателно да се отнасят към мненията, предложенията, нуждите и про-

[1] В. И. Ленин, Съч., т. 33, стр. 221.

Digitized by Google

блемите на трудещите се и правилно да ги решават. Трето — посредством дейността, поведението, примера на отделния комунист. Четвърто — чрез масовите организации.

Тук ще се спрем на някои от тези форми, като използваме и част от информацията, получена от конкретни социологически изследвания на аналогична тема, проведени в няколко окръга.

ПЪРВИЧНАТА ПАРТИЙНА ОРГАНИЗАЦИЯ

Функцията на първичната партийна организация да свързва Партията с масите винаги е имала първостепенно значение за политическото ръководство. Защото успешното осъществяване на партийната политика, решаването задачите на стопанското и културното строителство се обезпечава преди всичко в трудовите колективи, т. е. там, където действуват първичните партийни организации. Не случайно Десетият конгрес на БКП отдели специално внимание на взаимодействието между първичната партийна организация и колектива, акцентира на връзката Партия — класа — народ. В състава на нашата партия има 28 730 първични организации и 52 000 партийни групи. Тази широка мрежа създава най-благоприятни възможности непосредствено да се общува с безпартийните трудещи се, задълбочено да се опознават техните мнения и настроения, техните потребности и проблеми. Първичните организации съчетават борбата за изпълнение на партийно-държавните планове със защита на интересите на трудовите колективи, с което развиват и укрепват доверието към Партията.

На първичните организации е поверена голямата отговорност да направляват целокупния живот на колектива. А той е сложен и многолик, както са различни и неповторими индивидуалните особености на хората, които го съставят. Именно затова трябва винаги да помним указанието на В. И. Ленин „...Да се научим да подхождаме особено търпеливо и предпазливо към масите, да умеем да разберем особеностите, своеобразните черти на психологията на всеки слой, професия и пр. от тая маса“[1].

Какъв извод се налага от тази Ленинова мисъл?

На първо място това е изискването — партийната организация като политически ръководител на колектива да изработи у себе си умението да анализира фактите и явленията от действителността. При подготовката на ръководни решения да търси и използва оная зависимости, които са валидни както за обществото като цяло, така и за отделния трудов колектив като елемент на това цяло. Да отчита и оценява социално-психическите особености на колектива и неговото място в системата на социалните отношения.

На основата на тази комплексна информация първичната партийна организация ще може да планира правилно, в перспектива както своята дейност, така и дейността на колектива. Това ще ѝ даде възможност да определи и постави целите, които ще отразяват диалектическото единство между обществени, колективни и лични интереси, да посочи пътищата и конкретните мерки за пълноценното развитие — материално, професионално и духовно, на колектива и неговите отделни членове.

В заключителното си изказване пред Националното съвещание във Велико Търново за ролята на първичните партийни организации др. Тодор Живков подчерта: „Партийната организация трябва да бъде активен участник във формирането и осъществяването на политиката в отделния участък, където тя е изградена, в определянето на възловите

[1] В. И. Ленин, Съч., т. 31, стр. 183.

Digitized by Google

задачи, които стоят за разрешаване. Само ако тя е на дело политически стопанин в съответния цех, завод и пр., ако е на дело политическо ядро на трудещите се в съответния участък, тя може да... изпълнява своята ръководна роля."

Най-верният критерий за успешно изпълнение на задачата да се мобилизират и увличат масите — това е общественият отзвук на подетата инициатива, на издигнатия лозунг. Оценка за добрата работа на първичните организации във Варненски окръг по популяризиране почина на Петър Брайков например е фактът, че негови последователи са вече 28 000 души от различни звена на общественото производство в окръга.

Съществено значение за укрепване връзките с трудещите се и за усъвършенствуване организаторската и възпитателната функция на Партията има характерът на проблемите, с които се занимава първичната партийна организация. Колкото по-добре се отчитат специфичните особености на колектива, реално се оценяват и степенуват интересите и проблемите на неговите членове и навреме се поставят за решаване, толкова по-ефективна ще бъде и работата на организацията. Толкова по-добре ще се обвързват тези две основни функции.

Протоколите от заседанията и събранията в една първична партийна организация често са красноречиво свидетелство за това по какъв начин и доколко задълбочено се разглеждат въпросите. Да вземем за пример работата на първичната организация при Картонажен цех в тютюневия комбинат „Слънце" — Ст. Загора.

Първата и главна задача на комунистите е в началото на всеки отделен период (тримесечие, полугодие, година) да разяснят на колектива производствената програма, и то така, че всеки работник и специалист да види точно своето място. Организират се курсове за квалификация на работниците и от двете смени. Комунистите—челници в труда, отдавна работят по почина за наставничество. Много млади работнички вече надминават постиженията на своите учители. Това е реална база за повишаване материалното и духовното равнище на трудещите се.

Стремежът да се даде достоен отговор на грижите се материализира в масово включване на колектива в призива на героя на социалистическия труд, лауреата на Димитровска награда секционния майстор в комбината Наньо Балев. Смисълът на този призив е низовият ръководител да се превърне действително в политически деец. Непрекъснато да повишава своите технически, икономически и педагогически знания, за да може по-успешно наред със собственото си професионално и политическо развитие да помага на своите млади колеги да израстват като всестранно развити социалистически личности.

Данните от социологическото изследване в Старозагорски окръг потвърждават положителната тенденция, че първичните партийни организации ръководят целокупния живот на колективите. 60,62 на сто от анкетираните комунисти отговарят, че тяхната първична организация се е занимавала с всички страни на партийната работа, включително и с проблемите на колектива.

Но множеството положителни примери в това отношение не бива да дават основание да се идеализират нещата. Не са изолирани случаите на едностранчивост в дейността на някои партийни организации, на неразбиране диалектическата връзка и взаимозависимост между всички главни обществени явления — материално производство, духовно производство, социално управление, възпроизводство на човешки ресурси и т. н., чиито елементи се обективират и в живота на всеки трудов колектив в една или друга степен. Следователно те винаги трябва да бъдат обект на внимание за партийните ръководства.

Digitized by Google

Показателни в това отношение са резултатите от едно социологическо изследване във Великотърновски окръг. На въпроса, какво отношение очакват да вземе ръководството на първичната партийна организация в случай, че спрямо тях бъде допусната явна несправедливост от страна на ръководителя (ръководството) на колектива, в който работят, макар и не много (16 на сто) от анкетираните безпартийни не са сигурни, че ще бъдат подкрепени. Колкото и да е субективен този отговор, все пак у част от тях това отношение се е утвърдило поради това, че някои партийни ръководства проявяват търпимост към нередности, които административното ръководство допуска, че партийната организация не упражнява пълноценно правото си на контрол, че не оценява достатъчно психологическия фактор във взаимоотношенията между ръководители и подчинени, между комунисти и безпартийни, което в последна сметка има и политическо значение.

Когато говорим за поставяне на реални, обществено значими цели пред партийната организация и трудовия колектив, не трябва да се забравя, че идеите могат да станат кръвно дело на масите само ако те се осмислят от тях, ако преминат през умовете и сърцата им. А няма по-добро средство за това от привличане на трудещите се в обмисляне и решаване на проблемите, които стоят пред цялото общество, пред отделните колективи.

Централният комитет на нашата партия дава ярки примери в това отношение. При подготовката и обсъждането на най-важните партийни и държавни документи вземат участие широк кръг специалисти, трудещи се и целият народ. Това е сериозно доказателство за разширяване и усъвършенствуване на формите на социалистическия демократизъм в нашето общество, в Партията.

В практиката на все повече партийни организации този стил на работа намира приложение. По определени проблеми, поставени от партийната организация, се сформират временни органи — комисии или секции, в които влизат най-компетентните работници, служители, специалисти — комунисти и безпартийни. На базата на задълбочено проучване и на колективно творчество те излизат с обоснован аргументиран материал по поставения проблем и с проекти за решение. В редица партийни организации — в Шуменски, Великотърновски и др. окръзи — вече над 20 процента от партийните решения се подготвят по такъв начин.

Интерес представлява информацията, получена от социологическото изследване в Старозагорски окръг, по въпроса: „Какво прави вашата партийна организация за въвличане на трудещите се в управлението на производството и другите социални дейности?"

— Опира се на голям брой активисти и челници в производството — отговарят 37,2 на сто от анкетираните.

Близо 60 на сто от анкетираните казват, че издига ролята и значението на обществените организации, създава условия за контрол на трудещите се върху дейността на ръководителите и развива самоинициативата им. Само 5,9 на сто са на друго мнение.

Когато говорим за участие на трудещите се в управлението и в другите социални дейности, не можем да отминем и възможностите, които открива на колективите развитието на вътрешнопартийната демокрация и на социалистическия демократизъм в нашето общество. Нейно проявление е свободното обсъждане на много въпроси, които по-рано се считаха закрит периметър на партийната организация. Става дума за обсъждане и оценяване от партийната организация дейността на кадрите. Не са вече единични случаите, когато на събрание оценките на комунистите се правят в присъствието на безпартийни, при което те също имат право да изкажат своето мнение. Доверието и принципността в отношенията между комунисти и безпартийни е ва-

Digitized by Google

жен фактор за разгръщане на творческата активност в труда и обществено-политическия живот, реален белег на един положителен социално психически климат.

КАДРИТЕ

Нашата партия гледа на работата с кадрите като на изключително важно политическо дело. От какво се определя това отношение? Преди всичко от обстоятелството, че ръководителят и особено ръководителят комунист е фокусът, който събира погледите и очакванията на ръководените, на трудещите се. В него те търсят да открият образеца на комунистическа нравственост, с неговата личност свързват до голяма степен своята реална представа за Партията. Оттук и грижата на Комунистическата партия старателно и с дълбоко внимание да работи по подбора, обучението и възпитанието на кадрите, да предоставя на редица партийни организации правото на контрол над дейността на административното и стопанското ръководство, да съветва дейците почесто да бъдат лице в лице с трудещите се, да се вслушват в техните бележки, мнения, препоръки.

В това отношение особено полезна се оказа практиката на провеждане в различни партийни организации „Ден на политическата агитация", „Срещи за въпроси и отговори", „Отчет на административните ръководители пред колектива" и т. н. На тези инициативи с трудещите се се извършва многостранен и полезен обмен на информация, такава, каквато в кабинета ръководителят никога няма да получи. Освен това се проявява на практика отношението на хората към едно или друго решение и мероприятие, създава се непосредствена представа за функциониращото в определен момент обществено настроение и мнение.

Срещите на членовете на бюрата на окръжните, градските, районните, заводските и общинските комитети на Партията, а също така и на ръководители на държавни, стопански и обществени организации с трудещите се е специфична и важна форма за общуване на Партията с масите. Колкото по-чести са тези срещи, толкова по-добре и по-пълно ще бъдем осведомени за мнението на трудещите се по задачите, които решава Партията.

Отговорите, получени от анкетираните трудещи се на въпроса: „Колективът, в който работите, имат ли е през 1973 г. среща с членовете на бюрото (ОК на БКП, ГК на БКП, РК, ЗК или общинския партиен комитет)?" ни разкриват как се използва тази форма на връзка с масите в Старозагорски окръг.

— 14,8 на сто от анкетираните заявяват, че са имали среща с членове на бюрото на ОК на БКП;

— значително по-малко от анкетираните са имали среща с членове на бюрото на ГК на БКП; на районния комитет; с членове на заводския и общинския партиен комитет;

— 15,7 на сто не са имали срещи с членове на бюрата на партийните комитети, а на някои не им е известно за такива срещи. Буди недоумение фактът, че относителният дял на анкетираните, които сочат, че са имали среща с членове на бюрото на окръжния комитет на Партията, е по-голям в сравнение с тези, които са имали срещи с членове на бюрата на по-нискостоящи комитети. Или на практика се е получило така, че ръководителите, които са по-близко до трудещите се, по рядко общуват с тях.

Секретар на първична партийна организация от строителството в София сподели, че от 2—3 години насам при тях не е идвал нито един другар от районния комитет на Партията, не се е срещал и разговарял не само с членовете на колектива, но и с комунистите.

Digitized by Google

В един окръг разказваха куриозен случай — отишъл секретар на окръжния комитет в едно отдалечено село. Посрещнали го с цветя и музика. Това направило неприятно впечатление на госта и веднага обърнал внимание на партийния секретар. А той, смутен и объркан, отговорил: „Хората толкова се зарадваха, че най-после могат да видят жив окръжен секретар и да си кажат, каквото им тежи. Как да ги спреш?"

Този случай звучи малко анекдотично, но за съжаление е верен. Въпреки огромната заетост на ръководните дейци от различни равнища време за срещи с хората винаги може и трябва да се намира.

За да осъществява успешно задължението да работи за укрепване връзките на Партията с народа, ръководителят трябва да бъде в едновказа степен и добър специалист, и активен общественик — да разяснява компетентно на безпартийните политиката и решенията на Партията.

Този въпрос заслужава сериозно внимание от страна на партийните комитети и задълбочен анализ на тяхната дейност, защото ползата от подобни мероприятия е безспорна. Ето какво показва следният пример: на организираната среща на бюрото на окръжния комитет на БКП с колектива на старозагорското предприятие „Червено знаме" работниците и служителите задали над 700 въпроса от политически, икономически и битов характер, общи и лични. Решаването на голяма част от тях зависело от заводското ръководство, но много от въпросите — 270, били от компетентност на градските органи. Откровеният разговор дал тласък за оперативно преодоляване на голяма част от нередностите.

Проведените срещи с населението на окръга показват, че трудещите се се отнасят с доверие към партийното и стопанското ръководство. Те поставят въпросите и правят конкретни предложения, защото вярват, че ще бъде направено всичко необходимо за решаването им.

Интересен опит в това отношение има градският комитет на Партията в гр. Гълъбово — Старозагорски окръг.

Формата „подвижни семинари" се наложи като най-подходяща за работа с механизаторите, с бригадите за промишлено производство, с полевъдите. Дълго време другарите от комитета търсиха начин да активизират хората, да ги привлекат за участие при решаване проблемите на комплекса. Това трудно се получаваше — не защото имаше нежелание, а просто защото след работа всеки бързаше за дома си — един в Бяло поле, друг в Гълъбово, трети — другаде. Тогава ръководителите решиха — ще правим срещите на полето. В определен ден главният агроном или председателят, партийният секретар или други членове на ръководството отиват при някоя от бригадите, провеждат беседа на политическа или икономическа тема, а след това започва непринуден разговор за всичко, което вълнува хората, какво са обещали кооператорите, какво са изпълнили, кои са причините да не се изпълняват едни или други показатели, какво е задължено да направи ръководството, какво очакват още трудещите се. „Отвориха се сякаш сърцата на хората — споделя първият секретар на градския комитет Петко Крумов. — Сложи се край на недомлъвките, на недоволството, на губенето на време за празни коментари и спорове. Сега всички знаят — има ли неясен въпрос, трябва ли да се изяснява някое решение на ръководството или правителствен документ — това ще направят ръководителите. Ще дойдат и ще разяснят. Самите ние вече разбрахме колко важно е да общуваш с хората и при това общуване те да чувстват, че ги уважаваш и мислиш за тях."

Не по-малко целесъобразна се оказа и друга една инициатива на бюрото на градския комитет в Гълъбово: анонимният разговор с работниците от търговията.

Digitized by Google

На работниците се разяснява, че партийното и стопанското ръководство се интересуват от тяхното мнение по политическата и стопанската работа в района. Всички въпроси те могат да отправят писмено, като поставят писмата си в специални кутии. В края на всяка седмица поставените въпроси се систематизират и обобщават. ГК на Партията изпраща писмата до съответните органи, които са отговорни за отстраняване на една или друга слабост. Всеки понеделник се провежда оперативка, на която присъствуват техните ръководители и дават отчет за извършеното през едноседмичния период. След това — на масови събрания в предприятието стопанските ръководители, до които са отправени въпросите, отговарят изчерпателно на поставените по-рано или възникнали в процеса на работата.

Известна, макар и непълна представа за дейността на стопанските ръководители от Старозагорски окръг като политически дейци ни дават резултатите от социологическото изследване. Според данните (които се отнасят за 1973 г.) 11 на сто от стопанските ръководители само през първото тримесечие на годината са изнесли по над 5 лекции, доклади и беседи; 12,1 на сто — по 3—4, а 24,5 на сто по 1—2 беседи. Не са излезли с такива материали пред трудещите се 16,1 на сто от стопанските ръководители. Един по-задълбочен анализ показва, че ръководителите от сферата на материалното производство се включват по-активно в лекторска и пропагандна дейност, отколкото техните колеги от другите, непроизводствените сфери. Най-малко са се занимавали с подобна дейност кадрите от административните звена и институти. Това обстоятелство може да се обясни с по-високия образователен ценз на колективите (в повечето случаи еднакъв с този на ръководителя). Там обикновено се търсят по-квалифицирани лектори отвън. Разбира се, такова оправдание не може да се приеме за напълно издържано, защото с цената на по-добра и задълбочена подготовка местният ръководител може да се справи успешно със задачата, да укрепи своя авторитет в колектива, да създаде здрави емоционални връзки с него.

Какви изводи могат да се направят на основата на тази информация? Че един много важен канал, една сериозна форма за укрепване доверието и връзката с масите, за развитие на социалистическия демократизъм неоснователно се подценява.

КОМУНИСТЪТ

Всеки комунист има задължението да бъде политически деен, политически ръководител на масите в участъка, където работи, в района, където живее, навсякъде, където се намира. „Чрез комунистите — е записано в Отчетния доклад на Десетия конгрес — Партията се свързва с хората, узнава настроенията на трудещите се, тяхното мнение за своята политика, техните критични бележки и предложения.“ Посредством комунистите Партията формира политическата обстановка, бори се срещу отрицателните явления, разяснява своите замисли и мероприятия, възпитава, организира, води масите.

Едно от уставните задължения на всеки комунист е да служи за пример с трудовата си дейност, да повишава своята професионална квалификация и обща култура.

Ежедневието изобилствува с примери, които очертават нарастващата нравствена стойност на комуниста. Преобладаващата част от членниците в труда и инициаторите на национални почини са комунисти. От 2427 носители на държавни отличия във Варненски окръг 1579 са партийни членове.

Digitized by Google

Разбира се, за да изпълнява комунистът своята авангардна роля, не е достатъчно само той да върви напред — без да се оглежда, без да мисли вървят ли след него останалите.

Комунистите, герои на социалистическия труд, текстилките Найда Манчева и Анка Петрова, строителят Иван Рачев и др. са герои и за това, защото през целия свой напрегнат трудов живот са раздавали знанията и умението си на по-младите, неопитните. И не метрите изтъкан плат, нито кубиците кофраж и зидария са най-важното мерило на техния мирен подвиг. Според всеки един от тях това е броят и успехите на техните ученици и последователи.

Комунистите трябва да бъдат носители на всичко ново и прогресивно, да възглавяват борбата за успешно изпълнение на насрещните планове и обещания, да бъдат в челните редици на трудовото съревнование и да увличат масите.

Личният пример на комуниста в труда е изключително важно, но далеч не единствено необходимо качество, за да бъде той образец за безпартийните и личност, която да печели тяхното уважение, доверие и човешка привързаност. Човек се утвърждава като личност сред колектива, в който живее, учи, работи. Там се поставят на изпитание неговите нравствени качества. В процеса на взаимодействието с другите хора се определя и отношението към него. И докато в обикновените междуличностни отношения степента на критичност между равните по своето социално положение хора е по-ниска, то когато оценяват колегата комунист, изискванията им към него са многократно по-високи. Той трябва да бъде добре информиран по широк кръг въпроси, да има задълбочени професионални познания, да бъде готов да помага на другите.

Едно социологическо изследване, проведено във Варненски окръг, разкри интересна зависимост между информационната готовност и активност на комунистите и разпространението на слуховете в колектива. Установи се, че където комунистите първи разясняват нашумели събития, там слуховете намират най-слаба почва за проявление, най-малко хора вярват на слухове.

Ако направим сравнение на данните, получени от две социологически изследвания, проведени в интервал от 2 години в една и съща съвкупност във Варненски окръг, ще установим определено положително развитие на тенденцията — комунистите във все по-голяма степен да стават пример за безпартийните и да печелят тяхното искрено уважение. Така през 1972 г. 53 на сто от безпартийните бяха отговорили, че комунистите дават добър личен пример на безпартийните в колектива, в който работят, през 1974 г. техният относителен дял е вече 70 на сто.

Обстоятелството, че над 80 на сто от анкетираните безпартийни заявяват, че голяма част от най-добрите им лични приятели са комунисти, говори, че не само в труда, но и в личния живот те осъществяват искрени честни взаимоотношения с безпартийните. Защото ако човек не може да избира колегите си, то приятелите си той сам подбира по качествата, които те притежават и които най-дълбоко му допадат. А това е най-благоприятната възможност за индивидуална работа с хората, за широко възпитателно въздействие, за пренасяне идеите на Партията сред най-широките слоеве на народа по пътя на личното въздействие.

Участието на комунистите в дейността на обществените организации е друго средство за укрепване връзките на Партията с масите. През последните години работят като председатели на квартални отечественофронтовски комитети, на другарски съдилища и комисии за народен контрол опитни и енергични комунисти от предприятията и уч-

Digitized by Google

реждения та. Със своята активност и творческа инициатива много от тях са извършили прелом в социалното развитие на цели райони, квартали. Домовете им са винаги отворени за трудещите се, които търсят тяхното съдействие за решаване както на обществени, така и на лични проблеми.

Разбира се, погрешно би било да се идеализира положението. Все още има партийни членове, които не оправдават оказаното им доверие и което е по-лошо — с поведението си рушат доверието към Партията

Именно за това е жизнено необходимо първичните партийни организации да правят периодически, с нужната обективност и сериозност, оценка на политическите, деловите и нравствените качества на своите членове. От тези, които изостават, които пречат и петнят името на Партията, тя ще търси най-строга отговорност или ще се освобождава смело и безкомпромисно.

Така с цялата своя дейност БКП създава реални предпоставки за още по-тясно сближаване с трудещите се маси — източника на нейната непреходна жизненост и сила.

ОТЧЕТИТЕ НА АДМИНИСТРАТИВНИТЕ И СТОПАНСКИТЕ РЪКОВОДИТЕЛИ

СВЕТОЗАР ПЕТРУШКОВ

В ръководната дейност на Партията важно място заема контролът, който упражняват първичните партийни организации над административните и стопанските ръководители. Той е едно от най-масовите средства на въздействие за изпълнение партийните решения и задачи.

Една от основните форми, посредством която първичните партийни организации осъществяват своя контрол, са отчетите на административните и стопанските дейци.

* * *

Отчетът по същество представлява преглед на дейността на административните и стопанските ръководители как осъществяват политиката на Партията, как изпълняват партийните и правителствените решения. По своя характер отчетите биват общи и тематични. Общите обхващат цялостната работа на ръководителите, а тематичните — само отделни нейни страни. Освен това в тях може да се разглежда дейността на административното или стопанското ръководство като колектив или персонално — на отделния ръководител.

Обикновено отчетите се изслушват на събрания на първичните партийни организации и партийните групи, на заседания на партийните бюра. Най-масова е практиката те да се разглеждат на партийни събрания. Много често заедно с отчетите партийните бюра внасят за обсъждане в събранията и свои оценки за дейността на административните и стопанските ръководства и ръководители. Това помага по-пълно и задълбочено да се обсъди тяхната дейност.

Digitized by Google

Изслушването на отчети в партийните групи придава на контрола по-конкретен характер и оказва благотворно влияние за решаване задачите в най-малките участъци на предприятията и учрежденията. На низовите партийни звена добре са известни силните и слабите страни на отделните участъци и те имат твърде голяма възможност да въздействуват за повишаване активността на най-многобройния отряд от ръководители — майсторите, завеждащите смени, бригадирите, началниците на служби, отдели и други.

Поводите и целите, които си поставят първичните партийни организации с извикването на административни и стопански ръководители на отчет, са различни. На първо място да се запознаят комунистите със задачите, които стоят пред трудовите колективи и да се включат най-активно в решаването им. Тези задачи са свързани преди всичко с изпълнението на основните стопански, културни и други задачи, с постановления на ЦК на Партията и Министерския съвет и пр. След Националната партийна конференция например пред партийните организации остро изпъкнаха проблемите на обществената производителност на труда.

В тези случаи обикновено първичните партийни организации дават оценка за работата на административните и стопанските ръководства, за извършеното от партийните групи и комунистите и възлагат конкретни поръчения за изпълнение на предстоящите задачи.

Второ — да се отстранят допускани слабости от отделни ръководители, когато не се изпълняват плановете и задачите. Партийната организация не само е в правото си, но и е задължена да изслуша такъв ръководител, да предяви към него своите изисквания, да му обърне внимание или ако е комунист, да му потърси отговорност или дори да му наложи партийно наказание. Ако сметне за необходимо, тя може да предложи на съответните административни и стопански ръководства да му се наложи административно наказание, включително до освобождаване от заеманата длъжност.

Трето — отчетите служат също така и за разпространяване на положителния опит в работата. Първичната партийна организация при Завода за превързочни материали — гр. Сандански е изслушала такъв отчет от Живко Стойчев — началник на цех „Медицински памук". Той е споделил как съдействува за разгаряне на социалистическото съревнование, за изучаването и внедряването опита на челниците в производството. Неговият опит е възприет и от другите ръководители в предприятието и е помогнал да се подобри стилът и методите на тяхната работа.

Четвърто — в редица първични партийни организации изслушват самоотчети за работата на комунистите, в това число и от комунистите ръководители. Характерното за самоотчетите е, че в тях се прави пълна оценка как комунистът изпълнява Програмата и Устава на Партията.

Подготовката на отчетите е много отговорен момент и предявява определени изисквания както към първичните партийни организации, така и към кадрите, чиято дейност се обсъжда. Тези изисквания произтичат от характера на партийния контрол. Стопанските и административните ръководители, отчитайки се, трябва дълбоко да вникнат в същността на своята работа. Десетият конгрес постави въпроса кадрите да повишават взискателността към себе си, да се приучват на критичен анализ и самоанализ на своята дейност. Те трябва най-точно и вярно да преценяват фактите и явленията и да не допускат субективизъм при изготвянето на отчетите. Защото надценяването на успехите и прикриването на собствените слабости и недостатъци намалява силата на отчетите, а в отделни случаи може да ги направи безполезни и дезориентиращи.

Digitized by Google

* * *

Ефективността на отчетите на административните и стопанските ръководители в най-голяма степен се определя от тяхното съдържание. Те обхващат икономическата, научната, социалната, политическата и идеологическата дейност на ръководителите. Първичните партийни организации в предприятията на промишлеността и селското стопанство най-често изслушват отчети за изпълнение на насрещните планове. Комунистите в първи тъкачен цех на вълненотекстилния комбинат „Георги Димитров"—Сливен на свое събрание остро разкритикували ръководството на цеха за допуснатите слабости в изпълнението на плана и направили редица ценни предложения. В резултат на това настъпило чувствително подобрение в използването на основните фондове, снабдяването със суровини и материали, в организацията на труда. Първичната партийна организация в бригадата за промишлено зърнопроизводство в с. Роза — Ямболски окръг, е изслушала отчети във връзка с използване на машините, повишаването производителността на труда, икономията на суровини и гориво и др.

Партийните организации в строителството са се занимавали с такива важни проблеми като спазването на пусковите срокове на отделните обекти, в транспорта — за навременната обработка и превоз на товарите и пр. Независимо от постигнатия напредък в съдържанието на отчетите на редица стопански дейци пред първичните партийни организации в материалното производство налице са съществени пропуски. Преди всичко не се разкрива задълбочено дейността им за повсеместна интензификация на икономиката, за срочното извършване на модернизацията и реконструкцията, за използване на наличните производствени мощности. Те не винаги се отчитат как се борят за отстраняването на наслоилите се стари възгледи по тези въпроси, какви са възможностите за по-нататъшното развитие на предприятията. Стопанският ръководител трябва ясно да сочи в своя отчет как работи за овладяването и прилагането на новия подход при решаването на главната стратегическа задача на Партията в областта на икономиката, за осигуряване на нейното ускорено, рентабилно и високоефективно развитие. „Този курс — заяви другарят Тодор Живков в своето изказване на пленума на окръжния комитет на Партията в Бургас — трябва да се разбере, да се осмисли, да стане *кръвно дело* на трудовите колективи, на партийните, държавните и стопански органи. . ."[1]

Първичните партийни организации в търговията и транспорта трябва по-прецизно да разглеждат работата на стопанските дейци за повишаване културата и внедряването новите форми на обслужване на трудещите се.

В отчетите на ръководителите на учебните заведения се отделя по-голямо внимание на преустройството и усъвършенстването на учебно-възпитателния процес, на свързването на обучението и възпитанието с живота, с делата и традициите на работническата класа. Основното в отчетите на ръководителите в научните институти да бъдат усилията им за най тясно свързване науката с нуждите на народностопанските отрасли и комплексите, за по-нататъшното развитие на фундаменталните изследвания. Те трябва да дават ясен отговор как се борят за решителния преход от екстензивно към интензивно развитие на науката и заедно с това за значително повишаване на нейната ефективност.

Ръководителите също така да отчитат какви грижи полагат за социалното развитие на трудовите колективи, за повишаване образова-

---

[1] Тодор Живков. Високата политическа съзнателност — могъщ фактор за ускоряване на общественото развитие, Партиздат, с. 10, 1975 г.

Digitized by Google

нието и квалификацията на работниците, кооператорите и служителите, за подобряване условията на труда и отдиха.

Извънредно важен въпрос, на който не се отделя достатъчно внимание, често се пренебрегва, е анализът на стила и методите на работа на административните и стопанските ръководители, как, с какви средства те решават стоящите пред тях проблеми.

Те трябва да кажат на първичната организация как организират дейността на подведомствените си органи, с какви методи си служат, работят ли като политически дейци, опират ли се на колектива при решаването на задачите, създаден ли е дух на непримиримост към слабостите и недостатъците.

В своя отчет пред партийната организация Продан Ангелов — директор на ДИП „Прогрес" — София в самокритичен дух е разгледал своя принос за създаването на правилен стил в работата на стопанския съвет, за изпълнението на насрещния план, за развитието на техническия прогрес и пр.

Редица стопански и административни кадри обаче не са самокритични към своята дейност. Техните отчети имат често пъти формален характер. Вместо да докладват за дейността си като ръководители, те използват събранията, за да направят инструктаж по предстоящите задачи. Така е постъпвал например директорът на СПУ по селско стопанство в с. Пордим — Плевенско, който под най-различни предлози е пренебрегвал първичната партийна организация, не се е вслушвал в мненията и предложенията на комунистите. Това е довело до влошаване резултатите от учебно-възпитателната работа, понижена е била дисциплината, занемарена е материалната база на училището.

В своите отчети административните и стопанските ръководители следва ясно да посочат какви усилия полагат, за да се овладяват и прилагат съвременните научни методи на ръководство и управление, как осъществяват необходимата комплексност, научност и проблемност, как работят за повишаване на своята компетентност и квалификация. Ако е стопански деец, изучава ли тенденциите на научно-техническата революция в национален и световен мащаб, служи ли си с метода на икономическия анализ и пр.

Владимир Илич Ленин пише, че за да управляваш, е нужно да си компетентен, нужно е напълно и с точност да познаваш техниката на производството, на нейната съвременна висота, нужно е да имаш известно научно образование.

Нужно е също така да се отчита какви грижи се полагат за издигане културата в работата на административния и управленческия апарат, за отстраняване елементите на бюрократизъм, формализъм и примитивизъм.

Основен момент в съдържанието на отчетите на ръководителите трябва да бъде дейността им като възпитатели на трудовите колективи.

През последните години първичните партийни организации по-често обсъждат как административните и стопанските кадри работят и като политически ръководители на трудовите колективи. На редица места се провеждат специални разговори, семинари и теоретични конференции по тези въпроси. Полагат се усилия да се повишават знанията на ръководителите върху механизма на неикономическите фактори върху производството. Така например редица първични партийни организации в Сливен всяко тримесечие свикват срещи с преките ръководители — секционните майстори, началниците на смени и отдели. Там се изнасят лекции, провеждат се занятия по проблемите на партийното строителство на педагогиката, социалната психология, теорията на управлението и т. н.

Digitized by Google

Но независимо от постигнатото най-слабо място в отчетите е прегледът на дейността на ръководителите като възпитатели. Някои от тях нямат необходимия политически подход при разглеждането на стопанските, научните, учебните и други проблеми, отчитат се самоцелно, откъснато от цялостното развитие на трудовите колективи. Съвсем бегло се спират на въпроса за усилията, които полагат за повишаване на своята марксистко-ленинска подготовка, участието в идейно-политическия живот на колектива, в борбата против отрицателните явления, еснафството, кариеризма и други. За съжаление все още има ръководители, които оправдават слабото си участие в идеологическата дейност на Партията със своята заетост.

Необходимо е в отчетите административните и стопанските ръководители по-пълно и задълбочено да анализират своята дейност за укрепване и сплотяване на трудовите колективи, за създаване на оптимална морално-политическа и психологическа атмосфера в тях, при която в най-голяма степен да се възпитават у трудещите се високи политически и нравствени качества.

* * *

В организацията на отчетите определени задължения имат и бюрата на първичните партийни организации. Целесъобразно е те да излизат пред комунистите със своя оценка по отчета на ръководителя. През последните години редица партийни бюра добре се справят с това изискване. Така например партийното бюро в Авторемонтния завод — София по всеки отчет на стопанското ръководство изготвя конкретно свое виждане. Там се отбелязват както силните страни в работата на ръководителите, така и допуснатите от тях слабости. Този подход помага по-задълбочено да се обсъди дейността на административните и стопанските ръководители.

Не винаги обаче партийните бюра подготвят прецизно своите оценки за стопанските и административните ръководители. Някои от тях почти напълно се покриват със съдържанието и изводите, които се правят от самите ръководители. Посредствените и повърхностни оценки са причина в редица първични организации да се изпускат съществени моменти от дейността на ръководителите.

Партийното бюро внимателно и задълбочено следва да изготвя своите оценки, да обръща особено внимание на тяхното качество. Ясно и конкретно да се посочат изискванията, които отправят към ръководителите, да се даде правилна насока на тяхната бъдеща работа, да се посочат и мероприятията, чрез които ще се оказва практическа помощ.

Не бива никога да се забравят думите на Владимир Илич Ленин, че трябва във всички възможни отношения да се показва и осъществява на дело помощ, макар и в малък размер, но реална.

Освен това в оценките да се посочи как ръководителят работи за издигане авторитета на първичната партийна организация, държи ли партийното бюро в курса на основните проблеми на предприятието и учреждението, вслушва ли се в мнението на комунистите. „Ако всеки ръководен деец — посочи др. Тодор Живков в заключителното си изказване на Националното съвещание във Велико Търново — дава своя принос за укрепване авторитета на партийната организация, в която членува, ако постоянно бди над този авторитет, бори се за неговото издигане, няма съмнение, че ръководната роля на партийната организация, нейната боеспособност, нейната възможност да мобилизира силите на трудовия колектив ще се повишават непрекъснато."[1]

[1] Т. Живков, Сплотени, единни, боеспособни партийни организации, стр. 9.

Digitized by Google

Много важно задължение на партийното бюро е своевременно да преценява и предлага на първичната партийна организация кои ръководители и по какви въпроси трябва да се отчетат. Това обаче не винаги става. Редица бюра не записват в плановете си този така важен проблем. На други места се стеснява кръгът на ръководителите, които се отчитат. В завода освен директор има и главен инженер, технолози, енергетици и други ръководители, от които в голяма степен зависи изпълнението на задачите.

Своевременното извикване на административните и стопанските ръководители на отчет в партийните организации засилва превантивния характер на партийния контрол, съдействува по-добре да се помага на кадрите, да се предпазват те от евентуални грешки и слабости.

Съществена слабост на оценките, изготвяни от бюрата на първичните партийни организации, е, че в тях не винаги се дава персонална оценка за дейността на ръководителите.

Административните и стопанските ръководители стоят начело на трудовите колективи и резултатът от тяхната работа е един от основните показатели за дейността им. Възниква въпросът, какво място трябва да заемат тези общи резултати в оценката на ръководителя.

Практиката на първичните организации показва, че винаги, при оценка на ръководителите, те имат предвид основните резултати от дейността на предприятието, института, учреждението и прочие. Това е съвършено правилно, защото общите резултати от дейността на колектива имат важно значение както за оценката, така и за възпитанието на ръководителя. Но не винаги първичните организации умеят да отчитат личния принос на ръководителите в изпълнението задачите на трудовите колективи. Понякога зад общите резултати се скриват положителните или слабите страни в дейността на кадрите. В резултат на това, когато има успехи в колектива, дейността на ръководителя се оценява положително, а когато са налице пропуските — като слаба. Освен общите резултати от дейността на трудовите колективи следва да се има предвид техният личен принос за постигането им, как те изпълняват своите конкретни задължения като ръководители.

Важен момент в организацията на отчетите е тяхното обсъждане. От това, каква обстановка ще се създаде на събранието на партийната организация или група, зависи как ще се обсъдят поставените в отчетите въпроси. На събранието на първичната партийна организация в апретурния цех на ДИП „Начо Иванов" — София комунистите са участвували активно в обсъждане отчета на ръководителя на цеха Георги Стоянов Щрупальов. Заслуга за създаването на тази творческа обстановка има и самият ръководител, който със своята самокритичност, скромност, трудолюбие и другарско отношение към хората е предразположил комунистите към задълбочено разглеждане на дейността му.

В някои първични партийни организации обаче не се проявява нужната активност. Причините за това се дължат главно на поведението на ръководителите, чиято дейност се разглежда, и примиряването на партийните организации с техните слабости. В тези организации не винаги се създава обстановка за разгръщане на критика, поради което комунистите отбягват да посочват слабостите на ръководителите. Има и такива административни и стопански дейци, които не приемат критичните бележки. Така например бившият председател на трудово-производителната кооперация „Ст. Лудев" — Разград е викал на лични обяснения онези комунисти, които са го критикували на партийни събрания. В доклада на др. Борис Велчев, изнесен пред Националното съвещание във Велико Търново, се казва, че в интерес на работата е

Digitized by Google

стопанските и административните ръководства добре да осъзнаят и да приемат контрола като жизнена необходимост, а не да бягат от него, да влизат в излишни спорове с партийните организации. В техен интерес е сами да създават условия за системен и компетентен партиен контрол, да излизат редовно пред партийните организации с отчет за своята работа, да се вслушват внимателно в критичните бележки и съвети.

Активността на комунистите при обсъждането на отчетите е едно от най-силните средства за въздействие върху административно-стопанските ръководства. Дълбочината и действеността на контрола на партийните организации зависи най-вече от техния идеен и организационен живот, от активността и комунистическите добродетели на всички техни членове. Ако комунистите успешно изпълняват своята авангардна роля и са душата на трудовия колектив, ако се ползват с доверие и уважение сред трудещите се и развиват активна политическа дейност, то първичната партийна организация успешно ще реализира ръководните си функции, ще упражнява своето уставно право на контрол.

Много от посочените слабости в организацията на отчетите се дължат и на това, че партийните бюра не винаги имат пълна информация за дейността на административно-стопанските ръководства.

Понякога се излиза само от най-общите впечатления за дейността на ръководителите. Стопанската дейност протича динамично и това налага под погледа на първичните партийни организации постоянно да бъдат главните въпроси, които решават кадрите. Отчетите като една от действените форми на контрол трябва да се съчетават с резултатите от проверката на изпълнението, които подробно и задълбочено да бъдат отразени в оценките на партийните бюра за съответните ръководители.

Проверката позволява на партийната организация непосредствено да се запознае как административните и стопанските ръководители изпълняват своите задължения и функции и да предявят необходимия контрол върху тяхната дейност. По този начин обсъждането на отчетите става по-задълбочено.

Обикновено проверката на изпълнението първичната организация възлага на партийното бюро или на специално натоварени от нея комисии. Съгласно решението на Секретариата на ЦК на БКП от 29. IV. 1965 г. при необходимост и по преценка на първичните партийни организации могат да се създават временни комисии за проучване на отделни проблеми и важни текущи задачи на производствената дейност. Тези комисии нямат широко разпространение в практиката. Преобладаващата част първични партийни организации използват комисиите за народен контрол. На много места председателите на комисиите са членове на партийните бюра или заместник партийни секретари.

През 1974 година комисията за народен контрол към ремонтно-механичния завод на Химкомбината — Видин е извършила 15 проверки по такива въпроси като: изпълнението на насрещните планове; повишаване обществената производителност на труда; икономията на суровини, материали и енергия; спазването на трудовата, производствената и технологическата дисциплина; качеството на продукцията и др. Първичната партийна организация е използвала резултатите от проверките при оценяване дейността на ръководството на завода. Редица първични организации правят полезни изводи и от проверките на обществените организации — Комсомола, профсъюзите и Отечествения фронт. Те дават богат материал, който хвърля светлина върху всестранната дейност на административните и стопанските ръководители.

Много първични партийни организации по направените отчети приемат съответни решения. Тази практика е правилна. Но има слу-

Digitized by Google

чаи, когато предлаганите решения не са от компетентността на първичните партийни организации. Например понякога се записва в тия решения къде да се монтират известни машини и т. н., което е в компетенцията на административните и стопанските ръководства.

При подработката на решенията по отчетите трябва да се има предвид положението, че първичната партийна организация упражнява политически контрол над дейността на административните и стопанските кадри. В тях трябва да се направи оценка на дейността на ръководителя и препоръки към него, да се посочи и каква организаторска и политическа работа трябва да проведе първичната партийна организация за укрепване дейността на разглеждания участък. Правилно постъпват онези първични партийни организации, които възлагат поръчения на комунистите, определят конкретни задачи на партийните групи, приемат мероприятия за организиране прегледи по разглежданите въпроси, за внедряване на нов положителен опит и пр.

* * *

Равнището на отчетите на административните и стопанските ръководители зависи също така и от помощта, която оказват на първичните организации партийните комитети. Редица градски, районни и общински партийни комитети на място помагат на първичните партийни организации за тяхната подготовка. Представители на комитетите присъствуват на партийните събрания и добиват най-пълна информация за обсъждането на отчетите и когато е необходимо, вземат отношение по тях. Една част от кадрите, които се отчитат пред първичните организации, са в номенклатурата на общинските, градските (районните) и окръжните комитети. В тези случаи присъствието на представители на съответните комитети е належащо. Целесъобразно е бележките и изводите на първичните организации и комунистите за съответните ръководители да се поставят в основата на периодичните оценки, които правят за тях партийните комитети.

Правилно постъпват онези партийни комитети, които периодично обсъждат на свои заседания равнището на приеманите отчети в първичните организации.

Окръжният комитет на Партията в Плевен е проверил в 82 първични партийни организации в училищата, научните институти, базите за техническо развитие и здравните заведения как те осъществяват правото си на контрол върху дейността на административните и стопанските ръководители. Обобщените изводи били разгледани от бюрото на комитета и по тях били приети конкретни мероприятия за подобряване дейността на първичните организации. Тези въпроси са обсъждани и в бюрата на ОК на БКП в Русе, Сливен, Кърджали, Търговище и други.

Някои комитети организират периодически курсове и семинари за повишаване знанията на секретарите и членовете на партийните бюра по проблемите на партийния контрол. Партийният комитет в окръжната болница — Плевен е свикал специално съвещание със завеждащите отделенията и кабинетите по тези въпроси. На редица места се провеждат мероприятия за обмяна на натрупания положителен опит. Така например столичният градски комитет на Партията е провел съвещание за обмяна на положителния опит по използването правото на партиен контрол над административните ръководства в здравните заведения. Толбухинският градски комитет е обменил опита на първичните организации в училищата и други.

Въпреки това редица първични партийни организации от търговията, проектантските организации, училищата и други нямат необходи-

Digitized by Google

мия опит по организацията на отчетите на административните и стопанските ръководства.

Необходимо е в обучението на кадрите по въпросите и организацията на отчетите да се ангажират най-активно кабинетите по партийно-организационната работа. Натрупаният положителен опит в челните първични партийни организации да стане бързо достояние на всички останали.

Добрата организация на отчетите способствува да се издига ролята на контрола на първичните партийни организации върху дейността на административно-стопанските ръководства, да се повишава тяхната роля като основа на Партията и политическо ядро на трудовите колективи.

ПОЛИТИЧЕСКИ ЯДРА НА КОЛЕКТИВИТЕ

ДЕЛЧО ГЕГОВ
първи секретар на ГК на БКП — Смолян

За градската партийна организация в Смолян основна задача е постоянно да се внедрява научният подход в работата с оглед издигане влиянието и ръководната роля на първичните организации и отговорността на комунистите, за сплотяване на трудовите колективи, за повишаване активността им в изпълнение на конгресните решения.

Към какво по-конкретно са насочени нашите усилия?

Градският комитет на Партията системно, целенасочено и перспективно работи за правилния подбор, възпитание и подготовка на ръководствата на първичните партийни организации. Стремежът е в тях да се представят трите поколения на Партията, да се утвърждават повече жени, да се подобрява качественият им състав. В сравнение с 1971 година в партийните бюра се увеличиха работниците с 12,6 на сто, жените — с 4 на сто, специалистите с висше и средно специално образование — с 5 на сто.

През последните години засилихме грижите за възпитанието, квалификацията и обмяната на положителния опит с низовия актив. С членовете на партийните бюра и отговорниците на партийните групи се провеждат сбирки по отделни проблеми на партийната работа: за ролята и мястото на партийните групи в класово-партийното и патриотичното възпитание на населението, за повишаване активността и самодейността на комунистите и пр.

По специална комплексна програма за обучение и обмяна на опит всеки месец се провежда полуден на партийния секретар. Програмата включва теоретични лекции и беседи по партийно строителство и история на БКП, по икономическата политика на Партията, по въпроси на класово-партийното, патриотичното и интернационалното възпитание и други актуални проблеми. За лектори използваме предимно специалисти от окръжния и градския комитет на Партията, окръжния народен съвет, дружеството за разпространение на научни знания „Георги Кирков" и други.

Digitized by Google

На някои от полудните отделни секретари на първични организации докладват за изпълнението на задачите, споделят своя опит в партийната дейност, обсъждат се нови форми и методи на работа. Със секретарите на първичните организации организирахме обмяна на опит с Пловдив по вземането на решения и проверката на изпълнението им, с Плевен — по самоотчета на комунистите, който вече на широка основа се внедрява във всички организации в града. Предстои по план да проучим опита на градската партийна организация в Асеновград за издигане ролята на партийното събрание, във В. Търново и Русе — по партийното ръководство на образованието.

Всяка година новоизбраните секретари преминават специален курс, организиран от градския комитет на Партията.

Работата, която извършваме по подбора, квалификацията и възпитанието на партийния актив, дава все по-добри резултати за укрепване и издигане ролята на първичните организации като политически ядра на трудовите колективи. Осезателно се чувствуват положителните изменения: води се по-редовен организационен живот, проявява се по-голяма самоинициатива и компетентност в решаването на основни въпроси от вътрешнопартийния живот и дейността на трудовите колективи. В значителна степен е подобрен стилът на работа на бюрата. Всички партийни организации работят по годишни перспективни и тримесечни оперативни планове. В тях са залегнали преди всичко проблеми от всестранната дейност на организациите, на трудовите колективи. Утвърждава се стремежът тези въпроси да се решават с партийни средства, да не се дублират с мерките и действията на стопанските ръководства.

В градската партийна организация широко се практикува самоотчетът на комунистите. В много първични организации се състояха задълбочени, откровени разговори за изпълнението на уставните задължения, за приноса на комунистите в решаването на общите задачи, за моралния им облик.

Самоотчетът на комунистите се утвърждава като много полезна форма за самопреценка и преценка от страна на партийната организация на цялостната трудова и обществено-политическа дейност на отделния комунист, става фактор за повишаване на неговата отговорност и активност. Самоотчетите, които се разглеждат и приемат на партийни събрания, често стават поводи да се обсъждат въобще партийната работа и конкретният принос на комунистите. Така преминават самоотчетите в първичните организации при I и V основно училище, ДАТ „Товарни превози", рудоуправление „Смолян", окръжна станция на съобщенията и др.

По решение на бюрото на градския комитет сега в партийните организации се провежда разговор на тема: „Първичните партийни организации — първообраз на бъдещото състояние на трудовия колектив". Замисълът е този разговор да завърши с пленум.

В първичните партийни организации ще бъдат обсъдени три теми, които пряко са свързани с издигане ролята и авторитета им, а именно: „Първичните организации — първообраз на трудовия колектив", „Ролята на първичните организации за развитие инициативността и самоинициативността на трудещите се за тяхното активно участие в управлението на производството и решаване на стоящите пред колектива задачи" и „Стопанският ръководител — политически деец".

Сега се обсъжда първата тема. Разговорите минават активно, задълбочено и безспорно ще се отразят благоприятно за подобряване общото състояние на първичните партийни организации. Например в

Digitized by Google

партийната организация при фабрика „Родопска тъкан" комунистите поставиха редица тревожни въпроси, които опират до другарските взаимоотношения, трудовата дисциплина, авангардната роля на комунистите и др. Беше предложено и решено този разговор да продължи, а партийното бюро да изготви информация по повдигнатите въпроси и докладва на партийно събрание, което да набележи конкретни мерки за преодоляване на съществуващите слабости, за оздравяване на атмосферата.

• • •

Ускореното социално-икономическо развитие на Смолян в резултат на изпълнението на 43-то постановление на Централния комитет на Партията и Министерския съвет доведе до бързо увеличаване на работническата класа. Само за година и половина броят на промишлените работници в града се увеличи с 2000 души. Основната част на това попълнение са млади хора и жени. В града няма потомствена работническа класа, която да претопи в своя котел всичко старо, да предаде традициите и оформи добродетелите на класата у младото попълнение. Прииждащите работници са без квалификация и достатъчно образование. Всичко това застави градския комитет на Партията да обсъди този проблем на свое заседание и да приеме специална програма за работа с младата работническа класа. В нея се предвиждат редица конкретни мероприятия по професионалното ориентиране на учащите се съобразно социално-икономическото развитие на града и новите потребности от специалисти и изпълнителски кадри, подобряване на работата по осъществяването на интеграцията между училище и производство, разширяване на шефските връзки между челни бригади и комсомолски дружества от промишлеността, строителството, транспорта и други с комсомолските дружества от учебните заведения, утвърждаването на трудовите ритуали особено в новите заводи, засилване работата по класово-партийното, патриотичното и интернационалното възпитание на младото попълнение и др. Предвиждат се и се провеждат срещи с активни борци против фашизма и капитализма, с герои на социалистическия труд, с изтъкнати бригадири, с първенци в труда за запознаване на младите работници с революционните традиции на българската работническа класа. Заедно с това набелязани са и вече се осъществяват мерки за подобряване битовите условия на младите работници, създават се необходимите предпоставки за повишаване квалификацията и образованието им.

В изпълнение на програмата сега в новите заводи, а и в останалите предприятия се утвърждават трудовите ритуали — за първи работен ден, за първа работна заплата и други. В Завода за контактни елементи, фабрика „Родопска тъкан", в държавното строително управление се проведоха вълнуващи тържества за приемане на младите работници в редовете на работническата класа, на които бяха връчени и трудовите им книжки.

Все повече се разгръща и работата на комсомолските дружества за увеличаване приноса на младите работници в изпълнение на производствената програма чрез инициативата „За загиналите в антифашистката борба и в Отечествената война".

Предстои среща на бюрото на градския комитет на Партията с младите работници от новите заводи в града.

В системата на партийната, комсомолската и профсъюзната просвета комсомолците и младежите изучават история на БКП, основи на политическите знания, основи на икономическите знания. Тази тематика, съчетана с културно-масови прояви — екскурзии до исторически

Digitized by Google

места, срещи с ветерани на Партията, с трудови герои, позволява не само да запознаем младите работници с историята и борбите на нашата партия и работническата класа, с постиженията на социализма у нас и в Съветския съюз, но и да ги въвлечем в активна идейно-възпитателна работа, да ги накараме да се почувствуват кръвно свързани с работническата класа, със съдбата на социализма.

Значително подобрение настъпи и по ръководството и осъществяването на активна и резултатна идеологическа дейност.

На по-високо равнище е поставена работата по осъществяването на марксистко-ленинската пропаганда. Разширихме обхвата на комунистите и безпартийните активисти в системата на партийната просвета — 93 на сто от комунистите се обучават в различни форми на учебната година, докато през 1971 година са били 84 на сто.

В резултат на повишените грижи от страна на ГК на БКП и първичните партийни организации подобрение настъпи и в състава на пропагандистите — 40 на сто от тях са с висше образование, останалите са с полувисше и средно.

Повечето първични партийни организации тясно обвързват идеологическата работа с конкретните проблеми от живота на града, предприятието, учреждението. Трудовата дисциплина, обществената производителност на труда, икономиите на суровини и материали, социалистическото съревнование са обект на идеологическа дейност. Търсят се и се утвърждават различни форми на работа — практически задачи и занятия в системата на партийната просвета. Учебните звена в ДАТ „Товарни превози", „Тютюнева промишленост", Рудоуправление — Смолян, ЗИП и др. на свои занятия са разгледали различни страни на трудовата дисциплина, производителността на труда, икономиите на суровини и материали и т. н.

След Февруарския пленум на ЦК на БКП (1974 г.) засилихме вниманието и към проблема за влиянието и взаимовръзката на обществената среда и идеологическата работа. Активите на първичните партийни организации провеждат дейна индивидуална работа с хората по вълнуващи ги въпроси. Първичните организации откликват на нерешените въпроси, на болките и грижите на хората — това създава обстановка на творчество, на повишена политическа и трудова активност на трудещите се.

В изпълнение решенията на Секретариата на ЦК на БКП от 17 юли 1970 година първичните партийни организации се изявиха като истински ръководители на трудовите колективи. По тяхна инициатива с помощта на градския комитет на Партията се проведоха просветни събрания, теоретични конференции, екскурзии и много други прояви, в които участвуваха целите колективи.

Особено ефективна беше индивидуалната работа с трудещите се. Партийният актив отиде до всеки човек, състояха се много разговори, срещи, чрез които партийната политика стана достояние на хората. Това беше жива, конкретна политическа работа, която позволи на първичните организации не само да убедят хората в правилността на партийните решения, но и да усетят болките и стремежите им, да чуят тяхното мнение по важни въпроси от живота на града, предприятията. И на тая основа се набелязаха конкретни мероприятия за подобряване на работата, за решаване на редица неотложни проблеми. Това издигна авторитета и влиянието на партийните организации, увеличи тяхната боеспособност.

Digitized by Google

• • •

Под ръководството на градския комитет на Партията първичните партийни организации увлякоха трудовите колективи в първите редици на всенародното социалистическо съревнование за изпълнение на шестата петилетка, за рязко повишаване обществената производителност на труда, за постигане на високи качествени показатели и техническо равнище на продукцията.

Първичните партийни организации подеха почина на Пловдивски окръг за най-ефективно използване на материалните и енергетичните ресурси. В дейността им се зародиха полезни инициативи като: „Всеки комунист -- с личен принос в изпълнението на насрещния план", „С конкретни трудови дела — за достойна среща на XI конгрес на БКП" и други. Сега всеки комунист има конкретно партийно поръчение, изпълнението на което ще отчете на събрание в навечерието на XI партиен конгрес.

Широка политическа работа и полезни инициативи осъществиха първичните партийни организации при прегледа на обществената производителност на труда. Под тяхно ръководство в ДАТ „Товарни превози", във фабрика „Родопска тъкан" и др. се извърши задълбочен анализ на производствената и финансовата дейност на предприятията и на тази основа се набелязаха и се осъществяват редица мероприятия за подобряване организацията на производството, труда и управлението.

Утвърди се практиката на партийни събрания да се правят отчети от ръководители и комунисти за изпълнението на задачите, да се провеждат разговори по един или друг въпрос, да се търси партийна отговорност. Повишават се взискателността и дисциплината.

Първичната партийна организация при „Тютюнева промишленост" умело води и направлява трудовия колектив за комплексно решаване на проблемите. Тя има 41 комунисти. От 1966 година секретар на организацията е Тоско Делимитев. Комунистите са разпределени по възлови места в производството, а много от тях оглавяват бригадите. При тази разстановка партийната организация осъществява пряк и постоянен контакт с работниците, създават се условия с личния пример на комунистите успешно да се активизира целият производствен процес. Колективът на клон „Тютюнева промишленост" е за трети път първенец в системата на ДСО „Български тютюни", а петилетният план за общата промишлена продукция беше изпълнен още на 26 април т. г. Амбициите сега на целия трудов колектив са в чест на XI конгрес на БКП да даде на народното стопанство допълнителна продукция в размер на 6 000 000 лева.

Ролята на партийните организации като политически ръководител в успешното решаване на икономическата политика на Партията расте и в процеса на разширяване скоростното движение в рудодобива и строителството, в изпълнение на 43-то постановление на ЦК на БКП и Министерския съвет.

Отчитайки предимствата на скоростния метод на работа като по-прогресивна форма на организация, партийните организации и комунистите станаха инициатори за неговото развитие и разширяване. Скоростните бригади постигнаха национални рекорди в отраслите. На базата на опита от рудодобива, под контрола на общостроителния партиен комитет в държавно строително управление — Смолян беше разработена и реализирана програма за внедряване на скоростното движение и в строителството. Окрупнени бяха скоростните бригади. Повечето от тях се ръководят от комунисти, които сплотиха трудещите се.

Digitized by Google

Скоростното движение като комплексна организация на труда помага не само за подобряване на икономическите показатели, но то е основа и предпоставка за укрепване на социалистическата дисциплина, за създаване на здрав социално-психологически климат в трудовите колективи.

За четирите години на шестата петилетка в градската промишленост е постигнат 23 на сто ръст на общата промишлена продукция. В разгърналото се социалистическо съревнование сред трудовите колективи първичните организации и всички комунисти мобилизират силите на трудещите се за произвеждане на допълнителна продукция.

• • •

Наред с постигнатите успехи в издигане ролята на първичните организации и утвърждаването им като политически ръководители на трудовите колективи има и редица нерешени въпроси, слабости.

Не навсякъде те са укрепнали политически и организационно, което не им позволява да разгърнат своите сили, да се налагат като всепризнати ръководители на колективите. Причините за това състояние са някъде в неумелото ръководство, което не проявява инициатива и творчество в работата, не се съобразява с конкретните проблеми на предприятието или учреждението. Сериозен проблем за нас са и малобройните партийни организации.

Редица въпроси на вътрешнопартийната демокрация, на организационния живот, на проблемността в дейността на някои организации все още не са на равнището на задачите, които постави Десетият конгрес на БКП.

Тези и други слабости се виждат от градския комитет и се вземат конкретни мерки за тяхното отстраняване и преодоляване. Пленумът на комитета в духа на Националното съвещание във В. Търново ще обсъди и приеме конкретна програма за издигане ролята на първичните организации в цялостния живот на града, за утвърждаването им като политически ръководители.

Стремежът на всички комунисти и трудещи се е да се изпълнят и преизпълнят стопанските задачи, да дадат повече и по-качествена продукция на народното стопанство, достойно да посрещнат XI конгрес на БКП.

Digitized by Google

БЮДЖЕТЪТ НА ВРЕМЕТО НА ПАРТИЙНИЯ АПАРАТ

Изследване и анализ

М же би на всеки се е случвало... Тръгнеш сутрин за комитета. Мисълта за последен път доуточнява реда на дейностите за деня. Всичко е точно предвидено... Но ето пред комитета те очаква партийният секретар на един от заводите. Завързва се „кратък" разговор. Един час е отлетял. „Нищо, си казваш, ще го компенсирам някак си". Телефонът те призовава при секретаря. Изтича вторият незаплануван час. След това ти напомнят, че си обещал да присъствуваш на заседание, което въобще си забравил да включиш в плана.

И така, докато накрая си тръгнеш за в къщи с мисълта, че и през този ден отново не ти е достигнало времето. И през този ден не си успял да извършиш всичко, понякога така важно и необходимо. А през целия ден си бил в напрежение. „Утре няма да допусна това, ще взема мерки". На следващия ден ежедневието отново те вплита в сложните си мрежи и се убеждаваш, че не е така лесно да се избавиш.

Всеки партиен работник знае простата истина, че напрежението в работата на отдела, на комитета не винаги е най-верен и точен показател за добра работа. Могат да се посочат редица примери, когато някои дейци от сутрин до вечер се „утрепват" от работа, но минава месец, година и се вижда, че следата е незначителна.

Случва се и така. Всичко е планирано. Но пак има несполуки. Получава се „планова" загуба на време. Партийната работа се свързва с ненужни заседания, с необмислени мероприятия, т. е. в плана липсват главните и основните задачи за момента. Или, ако ги има, те са облечени с формализъм и консерватизъм.

Практиката ни убеждава, че успехът на всяка дейност на сътрудниците от партийния апарат е свързана с рационалното разпределение и използване на времето. От това произтича и необходимостта от изучаването на неговите разходи. Най-цялостно този въпрос може да се обхване със социологическо изследване за бюджета на времето на партийния апарат. То е във възможностите на всеки окръжен, районен и по-голям градски комитет. В бр. 15, 1974 г. на списание „Партиен живот" бяха публикувани резултатите от изследването на бюджета на времето на щатния апарат от ОК на БКП — Ловеч. В по-нататъшното изложение ще направим описание на използваната методика.

Digitized by Google

* * *

Както при всяко социологическо изследване подготовката и провеждането преминават през няколко последователни етапа.[1]

Първият е подготвителният. Съставя се програмата на изследването — неговата теоретико-методическа част. Осъществява се теоретическият анализ на бюджета на времето, формулират се целите и задачите, хипотезите. Разработват се въпросите за методиката и техниката на изследването.

Вторият етап е свързан с провеждането на изследването: събиране на първичната информация; извършване логически оглед и преценка на достоверността на данните; подготовка на данните за ръчна или машинна обработка.

През последния етап се извършва обработка и анализ на данните. Набелязват се практически мерки за оптимизиране на разходите на времето.

НЯКОИ ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧЕСКИ ОБОСНОВКИ

Целта на изследването е да се събере емпирична социологическа информация за бюджета на времето на партийния апарат, която да служи за анализ и практически изводи.

За да се реализира тази цел, е необходимо: да се разкрие съответната структура на бюджета на времето, като се има предвид продължителността на основните дейности; мястото на тяхното извършване; последователността на протичането им в рамките на денонощието. Да се установи дали съществуващият разход на време съответствува на изискванията, които се предявяват към апарата на окръжния комитет от партийните документи и централните партийни органи. Да се набележат ефикасни мерки за оптимизиране на бюджета на времето съгласно изискванията на научната организация на труда и задачите, които стоят за изпълнение пред окръжния комитет.

Понятието бюджет на времето включва „съвкупното време на хората или на отделната личност за един ден (24 часа) или за една седмица (168 часа), или за една година — кръгло 8760 часа, разпределено по различните дейности, които извършва човек през това време"[2].

Бюджетът на времето на човека е мярка за неговите дейности. Неговото научно организиране има голямо значение за строителството на развитото социалистическо общество. Въпросите за рационалното му използване са тясно свързани с овладяване постиженията на научно-техническата революция, с повишаване на културното равнище и укрепване на здравето на хората.

Съществено условие за изучаване на бюджета на времето е съставянето на класификатор на неговите разходи. Всъщност това е един списък на възможните видове дейности, които би могъл да извършва човек през денонощието. По този въпрос няма единство в авторите. Това е естествено. Много са гледните точки и критериите, по които би могло да се съставят съвсем различни класификатори. Всъщност класификацията на дейностите определя и структурата на бюджета на времето. Всички автори са единни, когато го разделят на работно и извънработно време. Веднага трябва да добавим, че те се разглеждат в единство, взаимна връзка и обусловеност.

Решаващо значение за човека има работното време. В хода на развитието на човечеството то претърпява значителни изменения. При социализма се превръща в особена ценност. За пръв път стана възможно планомерното разпределение на работното време в мащабите на цялото народно стопанство.

---

[1] Стоян Михайлов, Емпиричното социологическо изследване, с. 68—79.
[2] З. Стайков, Бюджетът на времето, 1973, с. 5.

Digitized by Google

Неразделна част от работното е свободното време. Под свободно време Маркс разбира не цялото време, което остава на работника след труда, а онази част, която той изразходва за развитието на своите умствени и физически възможности, за удовлетворяване на социални потребности. При социализма то е достояние на всички трудещи се.

От различните класификатори на общия фонд на времето за нашите нужди би могъл да се възприеме следният:

I. **Работно време**[1]

Време за практическа работа; регламентирани престои в работата; нерегламентирани престои и разходи на работно време.

II. **Извънработно време**[2]

1. Извънработно време, свързано с производството — време за придвижване до работата и обратно; време за получаване на задачите.

2. Извънработно време, свързано с удовлетворение на лични потребности, домашен труд; сън и храна; други.

3. Свободно време — творческа и обществена работа, възпитание на децата; учение, самообразование и повишаване на квалификацията; развлечения; други разходи.

Трябва да се има предвид, че всеки класификатор е условен. „От теоретична и практична гледна точка е правилно да се прилагат различни класификации с оглед целите и задачите на изследването. Принципите за класификация и групировка зависят от задачите на изследването."[3]

Безспорно работата на партийния апарат се причислява към управленческата и ръководната дейност. Работният процес на партийния деец, както и всеки трудов процес, е целесъобразно и целенасочено изразходване на умствен и физически труд. Характерна негова черта е, че много трудно, а в някои случаи не е възможно да се установи и измери продуктът, който възниква при неговата трудова дейност. Той не се влива видимо в националния доход, а косвено се отразява на съвкупния обществен продукт. Реализира се в създаването на оптимални икономически и социални условия за творческото изпълнение решенията на партийните органи. По своята същност трудът на партийния работник почти изцяло протича и е подчинен на вземането и организиране изпълнението на партийните решения.

Същевременно неговият труд е твърде различен от другите видове управленчески труд. Като се има предвид характерът на работата, би трябвало да се отчита, че работното време на партийния работник е твърде неустановено. Той има фактически ненормиран работен ден. Неопределено е също и неговото извънработно време.

Партийната работа е предимно творческа дейност. Това означава, че в голяма степен партийният работник действува самостоятелно. Или разходът на времето е прекалено индивидуален, което затруднява подобен род изследвания. Трудността се увеличава и от липсата на ясни критерии за преценяване равнището на елементите му. За критерии ще приемем изискванията на партийните документи и централните органи на Партията.

Очевидно е, че посоченият класификатор на общия фонд на бюджета на времето ще трябва да претърпи известни изменения съобразно условията на партийната работа и задачите на изследването. В основния класификатор, който се използва в досегашните изследвания, се имат предвид следните видове разходи на време.

---

[1] Бюджет времени городского населения — М., 1971 г.
[2] И. П Супрун, Бюджет времени трудящихся, М., 1972, с. 65.
[3] З. Стайков, Бюджетът на времето, 1973, с. 18.

Digitized by Google

Работно време

Работа, свързана с различни материали, предназначени за ЦК на БКП, за пленуми на ОК на БКП, за бюрото на ОК на БКП, за други централни и местни органи и организации, за отдела, сектора в комитета; за разучаване на материали и документи, издадени от централните органи и организации; за заседание на бюрото и другите окръжни ръководства, за работата на общинските, заводските и първичните партийни организации, на техни предложения и искания; участие в заседания, съвещания и инструктажи; срещи, разговори и други инициативи извън окръга по служебни задачи; присъствие на събрания (не като докладчици и лектори); подготовка и участие в провеждания на чествувания, тържества, посрещане делегации и други; срещи и разговори в ОК на БКП (извън съвещания и заседания); проверки, справки и разговори по служебни задачи извън ОК на БКП; изнасяне лекции и беседи, доклади, информации и други (без време за подготовка); проверки, справки и разговори, свързани с жалби, писма и сигнали на трудещите се; водене на телефонни разговори; проучване на литература; четене на периодичен печат; време, изразходвано за планиране на работата на сектора, отдела, комитета и т. н.

Извънработно време

— Придвижвания и пътувания за изпълнение на служебни задачи (до окръжния комитет и обратно; из града; в окръга; извън окръга).

— Време, свързано с удовлетворяване на лични потребности; време за домашен труд; време за сън; хранене; личен тоалет (в къщи); пазаруване и ползване на различни комунално-битови услуги, включително пътуване и чакане.

— Свободно време: свързано с обществена дейност; културни занимания (четене художествена литература, посещение на кино, театър, концерт, изложба, музей и други, включително път и чакане); гледане телевизор; посещение родини и познати; приемане гости; четене периодичен печат; творческа дейност (изкуство, култура, литература и други); четене научна и друга специална литература с оглед квалификация или подготовка за изпит; разходка, физкултура, туризъм и други.

— Възпитание и грижи за децата (проверка на домашни, родителски срещи, игри, занимания и други); лечение и медицински прегледи.

Творческият характер на труда на партийния работник ни насочва към друг допълнителен класификатор със следните раздели:

Творческа дейност

Дейности, свързани с провеждане на пленуми и заседания на бюрото; дейности, свързани с висшестоящите организации (справки, обзори, доклади, сведения и други); запознаване с нови решения на централни органи и дейности, свързани с повишаване на квалификацията; участие в подготовката на различни решения, като израз на управленческата и ръководната фунция на комитета, отдела или сектора, участие във всички други невключени по-горе дейности, като организиране, ръководене, консултация, съдействие, контролиране, планиране, проучване, както и други конкретни форми на творческа работа.

Особени форми на ангажиране на работното време

Служебни съвещания, заседания, оперативки; приемане и изслушване на граждани и др.

Техническа дейност

Издирване на информация; преписване; сверяване; размножаване; обработка на документи, сведения и др.

Загуби на време

Загуби в пътувания; загуби по организационни слабости, престои, очаквания, извършване ненужна работа и др.; загуби на време поради непреодолими причини, включително време за лични нужди и др. обществено-политически мероприятия през работно време извън служебните задължения; извършване на несвойствени за длъжността дейности, дублиране, измествания и др.

Ако се съобразим с цикъла на партийното решение, ще получим друг допълнителен класификатор, който ще съдържа:

Дейности, свързани с подготовката за вземане на решение (в това число възникване на проблема, събиране на информация, запознаване и изучаване на проблема, изготвяне на варианти за решаването, определение на критерии и т. н.).

Дейности, свързани с вземане на партийното решение (участие в заседание на органа, вземащ решението).

Участие в организаторската работа за разясняване и провеждане на решението (участие в инструктаж, в съставяне на сценарии, непосредствена организаторска работа и т. н.).

Дейности, свързани с организацията и проверката на изпълнението на взетите решения (индивидуалното участие, участие в групови проверки и т. н. методи, форми и средства за организация и контрол).

Digitized by Google

Основен класификатор е първият. Другите са производни от него и ще служат за по-ясно разграничаване на някои моменти в разпределението на бюджета на времето на партийния апарат.

За хипотезите

Основните хипотези за бюджета на времето на съответния комитет се съставят според степента на теоретичните знания и познанията на дейността и състава на сътрудниците на комитета. Изследването би трябвало да потвърди или отхвърли допуснатите хипотези, направени преди изследването. Самото изследване би могло да породи нови хипотези.

Методика на регистрация

Особено внимание трябва да се отдели на събирането на данните. От това зависи достоверността на крайните изводи, обобщенията и решенията. Според спецификата на труда на партийния работник се препоръчват следните методи за регистриране на необходимите данни.

Най-разпространеният метод, използван в практиката, е **самофотографията** на разходите на времето за отделното денонощие със специална хронокарта. В дните, определени за наблюдение, партийният работник описва в нея какво е извършвал и времетраенето на всеки вид дейност. Описват се хронологично дейностите за цялото денонощие.

Особено важно е съзнателното участие на изследваните лица, което трябва да се прояви в точното и съвестно попълване на хронокартите. Затова преди започването на изследването е необходимо нашироко да се запознаят работниците на комитета с целта и начина на провеждането на наблюдението.

За всеки сътрудник се попълва и специален въпросник, който да съдържа: възраст, трудов стаж, длъжност, отдел и др. Тези данни са необходими, за да могат отделните видове разходи да се изчисляват по посочените показатели.

Доуточняване на някои видове разходи на работното време би могло да се извърши и с помощта на най-различни **документи** (перспективни планове, доклади от проверки, данни от други социологически изследвания, статистически наблюдения и др.).

Възможно е да се използва и така нареченото скрито наблюдение. С него се постигат достоверни резултати, но самото му практическо провеждане крие редица опасности, ако не се извършва умело и от квалифицирани лица.

Най-бързо структурата на бюджета на времето може да се установи с **метода на честотите.** При него се използва основният класификатор. Срещу всеки вид разход на време се поставят допълнително следните графи, придружени с въпроса: „Колко често през ... год. сте извършвали всяка от изброените дейности?" Допълнителните графи отразяват преценката на анкетирания по така зададения въпрос, като се ръководи от следните отговори — ако дадената дейност се извършва ежедневно; ако е 3 до 5 пъти седмично; ако се извършва 1 до 2 пъти седмично, ако е 1 до 3 пъти месечно; ако е 1 до 2 пъти месечно; ако е 1 до 2 пъти в годината, ако не е извършвал такава дейност. Недостатъкът на този метод е, че ни дава само най общата структура на бюджета на времето. Използва се и като контролен при самофотографията на работния ден

Необходимо е да споменем и за метода на **моментните наблюдения.** Същността на този метод се състои в това, че той изяснява разходите на времето по тяхната повтаряемост в наблюдаваните лица. Разликата от самофотографията на работния ден е тази, че разходите не се определят с пряко измерване, а посредством определяне на състоянието на наблюдавания обект. Какво те извършват в определените за наблюдение моменти? Този метод не винаги е удобен за използване в партийните комитети. Имат се предвид смущенията, които могат да се получат, тъй като в дните, определени за наблюдение, се изисква през определени интервали от време да се регистрират действията на всеки партиен работник, който се намира в комитета. Неговото провеждане трябва да се извършва при внимателна преценка на всички обстоятелства.

Методика на извадката

При този вид изследвания са необходими две извадки. Едната се състои от броя на необходимите за изследване сътрудници. Другата извадка се съставя за необходимия брой денонощия за изследване. Практиката показва, че те трябва да се избират в границите на не повече от една година и не по-малко от шест месеца. В теорията се посочва, че необходимите за изследване човекоденонощия са 533[1]. Да си послужим със следния пример. Ако приемем, че наблюдаваният период е половин година, той ще обхване към 184 денонощия. Умножаваме ги по броя на сътрудниците на комитета и получаваме цялата съвкупност. Ако съставът на комитета е 40 човека,

[1] Б. Чакалов, сп. „Социологически проблеми", кн. 5, 1968.

Digitized by Google

се получава (40 × 184 = 7360). Разделяме общата съвкупност (7360) на извадката (833) и получаваме стъпката (9). Това означава, че трябва да се наблюдава всеки девети ден. С помощта на лотарийния способ определяме стартовото число, т. е. деня, в който трябва да се извърши първото наблюдение. Ако предположим, че от първите девет се е паднал петият ден, следващите дни за изследване ще бъдат: петият; (5 + 9), четиринадесетият; (14 + 9), двадесет и третият; (23 + 9) ... и така нататък до края на определения за изследване период. Такава извадка се прави поотделно за всеки сътрудник. При нашия пример, ако се използва методът на самофотографията, всеки от тях е необходимо да бъде наблюдаван около 20 дни в периода за шест месеца.

ПРОВЕЖДАНЕ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

Препоръчва се всеки анкетьор да изследва само по един отдел. По графика за определените дни той представя на изследваното лице хронокартата и веднага я прибира след изтичането на денонощието. Задължително трябва да се проверява за допуснати грешки при попълването. Готовите хронокарти се предават на социолога или лицето, което ръководи изследването.

При метода на честотите един анкетьор интервюира всички работници на комитета. Практиката показва, че времетраенето на едно интервю продължава не повече от 25 минути.

След завършване на изследването хронокартите се подлагат на логическа проверка. Установява се дали има фактически грешки и логически противоречия. Една от отговорните операции е кодирането на хронокартите. Извършва се от социолога или друго лице, което задълбочено познава организацията на работата в изследвания комитет. Негова задача е да прецени и посочи за всяка дейност от хронокартите към кой вид работа от основния класификатор да се отнесе. Да предположим, че изследваното лице е посочило следния вид дейност: „От 15—16 часа изработване на план за отдела". Социологът трябва да постави съответен код, който да отговаря на дейността, записана в основния класификатор, в случая: „Планиране на работата на отдела". Това е необходимо за машинната обработка на хронокартите.

ОБРАБОТКА И АНАЛИЗ

Обработката на получената информация е тясно свързана с другите етапи на изследването. Те до голяма степен предопределят избора на способите и методите. Понякога анализът изисква и допълнителна обработка на данните.

Обикновено се поставят следните три типа задачи:

— Да се получи средният разход на време за денонощието, годината и т. н.

— Свързването на средните разходи с различните признаци на изследваните лица (пол, възраст, трудов стаж, длъжност и т. н.).

— Задачи, свързани с корелационния анализ: определяне връзката между отделните разходи на време; между отделните фактори и т. н.

Методите за обработка на данните са разработени в редица книги.[1]

Каква е насоката и стратегията на анализа? Кои са неговите по-важни страни?

Преди всичко анализът трябва да ни даде представа за обема и структурата на бюджета на времето на партийния апарат, за възможностите за икономии на време; за интензивността и екстензивността в управленческата дейност; за резервите от време и възможностите за

[1] П. Маслов, Социология и статистика, М., 1967.
П. Маслов, Статистика и социология, М., 1971.
Сборник „Методика и техника статистической обработки перв. соц. информ." М., 1968.

Digitized by Google

тяхното използване; за съдържанието, формата, условията и комуникационните връзки между управленческите дейности; за съотношението между работното и свободното време на партийния работник; структурата на свободното време.

При анализа да се обърне особено внимание на следните съществени признаци в управленческата дейност на партийния работник.

За съвкупното работно време на партийния работник; за съдържанието на управленческата дейност (количеството време, изразходвано за планиране, срещи; съвещания и други дейности, класифицирани по различни качествени признаци); за формите на управленческата дейност (да се определи доколко се занимава с творческа дейност и колко време изразходва за това. От интензивността на формите да се направят качествени изводи за стила и метода и т. н.); за разхода на време за себе си и сътрудниците; разходите на време, свързани с използването на някои съвременни оргтехнически средства при ръководната дейност. Колко време отделя всеки сътрудник за дейности, които се извършват сега, и колко за такива, които предстои да се извършат в бъдеще; доколко разходът на време е продиктуван от инициативата на партийния работник и колко той е регламентиран; колко време се отделя за работа с по-долустоящи звена — ГК, ОПК, ЗПК и ППО; структура на свободното време и т. н.

На основата на анализа е необходимо да се посочат практически мерки за подобряване структурата на разходите на бюджета на времето. Препоръчва се да се разработят и примерни нормативи и критерии за някои основни страни от партийната работа, които да послужат за по-нататъшното усъвършенстване организацията на труда на апарата.

* * *

Само за себе си изследването на бюджета на времето е най-малкото непълно. Количествената страна на разходите на времето трябва да се обогати с установяването на активността, инициативата и творчеството в партийната работа. Така ще се докоснем до качеството и целесъобразността на тези разходи. Ще се следи дали всеки отрязък от работното време е максимално наситен не с какъв да е, а с творчески труд.

Трудът на партийните работници не е бил и няма да бъде личен въпрос. На обществена оценка подлежат всички негови действия. Изгуби ли доверието на хората, трудът му става безпредметен. Периодичната оценка за целесъобразността на разходите на времето е полезна и актуална задача.

Партийният работник винаги трябва да бъде придружаван и от следните мисли: „Времето е неумолимо. Не може да се ускори, нито да се спре. Ускоряват се само човешките дела, което довежда до икономия на време."

Иван МИЧЕВ

ПОМОЩНА ЛИТЕРАТУРА

1. Живков, Т. Доклад пред Юлския пленум 1968 г.
   Живков, Т., Доклад и заключително слово пред Националната партийна конференция.
2. Стайков, З. Бюджетът на времето, С., 1973 г.
3. Колектив — Бюджет времени городского население, М., 1971.
4. Супрун Н. П. Бюджет времени трудящихся, М., 1972.
5. Болгов В. Н. Бюджет времени при социализме, М., 1973.
6. Михайлов, С. Емпиричното социологическо изследване, С., 1973.
7. Бърдаров, Г. Социология в партийната работа, С., 1972.
8. Чакалов, Б. Планиране на репрезентативните изследвания в социологията, сп. „Социологически проблеми", кн. 2, 1971.

Digitized by Google

ПАРТИЙНИЯТ КОМИТЕТ

ПАРТИЙНОТО РЪКОВОДСТВО НА ОТРАСЛОВИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ

ИВАН ДИМОВ
завеждащ отдел „Организационен" в ОК на БКП — Пловдив

Изграждането на аграрно-промишлените комплекси се отрази изключително благоприятно за по-нататъшната концентрация и специализация на селскостопанското производство в Пловдивски окръг. Създадоха се условия за бързото внедряване на науката и техническия прогрес и комплексното решаване на социалните проблеми на трудовите колективи и населените места.

В процеса на утвърждаване на новите организационни форми се усъвършенстваше и партийното ръководство. Изграждането на отраслови предприятия в АПК даде възможност да бъде преустроено и партийното ръководство съобразно териториалния и производствен принцип. Изградени бяха партийни организации, в състава на които влязоха ППО от съответния отрасъл в целия АПК. Това наложи в някои ППО да членуват комунистите не само от едно, а от две или три населени места. Успешно тази структура се експериментира в района на АПК — с. Първенец, а след това и в АПК — Нови Кричим, където производството е в значителна степен концентрирано.

Партийните комитети, които се изградиха през този период на производствен принцип, се утвърдиха като авторитетни, компетентни и действени органи на партийно ръководство. Създадоха се условия за подобрение на научността в партийната работа. Програмите, които стоят пред комитетите и ППО, са ясно очертани. Докато при териториалния принцип партийното ръководство решаваше проблемите в различните подотрасли и дейности, вниманието и силите на новите комитети не се разпиляват в много направления; грижите са съсредоточени за усъвършенстване на организацията на труда и управлението, за внедряването на научните постижения и развитие на техническия прогрес в отраслите.

Постоянна грижа на комитетите е организиране труда на кооператорите и повишаване на неговата ефективност. Под ръководството на партийния комитет при отрасловото предприятие по лозарство в с. Брестовица в продължение на няколко години се експериментира и сега широко прилага агрегатната група за производство на грозде. Докато преди един кооператор обработваше около 10 декара лозя и по-

Digitized by Google

лучаваше по 700 кг грозде от декар, сега един кооператор в състава на агрегатната група обработва 80 — 100 декара и получава над 1000 кг грозде. Това стана възможно благодарение на конкретната работа на ППО, които изпратиха комунисти с партийни поръчения да оглавят групите.

Характерен елемент в дейността на партийните комитети на производствен принцип е научният подход в ръководството на икономиката. Използването на разнообразни форми и методи за анализ и планиране на задачите заангажира специалистите и всички трудещи се по главните проблеми от развитието на отраслите. Като цяло отделни АПК и в частност отраслови предприятия сключиха договори с научноизследователски институти и катедри от ВУЗ за съвместни изследвания и решаване на важни проблеми от селскостопанската практика. В края на миналата година под ръководството на партийните комитети бе обобщена тази съвместна дейност и обсъдена на партийни конференции. Докладчици бяха ръководителите на научните институти и завеждащите катедри от ВСИ „В. Коларов". Въз основа на тези доклади и станалите разисквания конференциите предложиха програми за развитие на отраслите през седмата петилетка и до 1990 година и ускорено внедряване на научно-техническите постижения в производството.

Ако се вгледаме в труда на кооператорите, ще открием видими изменения, които специализацията е извършила за повишаване на техните знания и умения в производството. Естествен е стремежът на партийните комитети да повишават тяхната квалификация и образование. Тук изучаването на челния наш и съветски опит е част от социалистическото съревнование, което се води под девиза „За висока култура на селскостопанското производство". Организираните школи и курсове за повишаване на квалификацията по отрасли позволиха задълбочено да се изучават световните постижения, агротехниката и технологията на всяка култура, на всяко мероприятие. Дългогодишните практици — зеленчукопроизводители, овощари и лозари, животновъди и механизатори, днес с по-голяма компетентност разискват състоянието на работата, проблемите и новостите. Сега новите технологии и модели не са дело само на отделни специалисти, а практика на много хора.

Това стана възможно благодарение на високия интерес и организаторска работа на първичните партийни организации, в чиито планове и мероприятия са залегнали конкретни цели и задачи за изучаване и внедряване на нови технологии в производството.

Събирането на специалистите от един отрасъл даде възможност партийните комитети целенасочено да организират тяхното обучение и квалификация, ползвайки висококвалифицирани лектори, включвайки ги индивидуално и по групи при разработването на важни задачи на производството, в изготвянето на прогнози, при планирането на партийни мероприятия и др. Всеки комитет организира система от мероприятия за близко ръководство и подпомагане на специалистите, за осигуряване на необходимите условия за творческа работа.

Партийният комитет към отрасловото предприятие по овощарство в с. Куклен е одобрил перспективна програма за прилагане на нови методи и технологии. След успешно експериментиране сега широко се преминава към изграждането на крупни масиви от суперинтензивни насаждения с приложение на капковия начин на напояване.

Внедряването на новостите в организацията на труда и производството е съпроводено с целенасочена политическа работа за осъзнаване и активно участие на специалистите и кооператорите в този процес. На комунистите се дават лични поръчения да бъдат в челните

Digitized by Google

редици за технически прогрес, а на всеки специалист — поръчение за личен принос.

Под ръководството на отрасловите комитети в с. Първенец, Брестовица, Куклен и други е организирана система за изучаване, популяризиране и внедряване на челния наш и световен опит. Изградени са групи от специалисти, които обобщават и работят за внедряването на положителния опит. Така например в предприятието по лозарство успешно се експериментира нов начин на отглеждане на лозов посадъчен материал, който сега се внедрява масово в практиката. Чрез него неколкократно се увеличи използваемостта на земята и производителността на труда. Активно е участието в този процес на научните работници и на ръководството на АПК, които подкрепят и отблизо ръководят извеждането на тези опити и широкото им внедряване в практиката.

Трудности в това отношение има. Неведнъж партийният комитет и ППО трябваше да водят борба с някои хора, които проявяват неверие към новите технологии. Така беше при внедряването на отклоняващите секции в трайните насаждения, при механизираното разсаждане на зеленчуците и тютюна и др. В подобни случаи комунистите обсъждаха възникналите проблеми и ги решаваха своевременно.

Голяма заслуга на отрасловите партийни комитети е стремежът им към усъвършенствуване на концентрацията и специализацията вътре в отрасъла. Подробните изследвания на почвено-климатичните условия, които се извършват, и изяснените прогнози за развитие на отраслите за по-дълъг период създава условия веднага да се заработи за изграждането на масиви от еднородни култури, за борба с вредителите по тях, съответни сеитбообръщения и разработването на промишлени технологии за производство. Комитетите ръководят този процес с голям интерес, проблемно и компетентно, използвайки различни форми — конференции, събрания, работни групи, съвместни програми с НИИ и др.

* * *

Наред с положителните резултати, които постигат отрасловите комитети по ръководството на икономиката, съществени са успехите, които бележат те в разгръщането на последователна идеологическа работа. Много близка и конкретна до проблемите е партийната пропаганда и политическа агитация. Сложните процеси, които се извършват в икономиката и духовното израстване на трудещите се, на взаимоотношенията в колективите, са предмет на разговори и обсъждания във формите на партийната просвета, на открити партийни събрания и др. Някои комитети след Националната партийна конференция проведоха система от мероприятия за изучаване доклада и заключителната реч на др. Тодор Живков, проведоха научно-практически конференции и събрания за дълбоко осъзнаване на проблема от всички, свързвайки го със състоянието и конкретните задачи, които произтичат за всеки ръководител, за всеки специалист и кооператор. В практическите занимания и на просветни събрания се обсъждат социално-икономически проблеми на отрасъла, на предприятието и бригадата. Отрасловият комитет в с. Куклен заложи опит и работи за използване възпитателните функции на новия икономически механизъм. Отрасловите комитети в гр. Нови Кричим работиха по масово-политическата работа в трудовия колектив за повишаване на обществената производителност на труда и др.

Целенасочена е работата на комитетите и първичните партийни организации за повишаване икономическото образование на трудещи-

Digitized by Google

те се. Лекциите и беседите са свързани с конкретен анализ на икономиката и организацията на отрасъла. Подобри се методическото ръководство на идеологическата работа от страна на отрасловите партийни комитети и районните партийни кабинети. Разработването на тезиси, справки, информации, осигуряване на консултанти, литература, технически средства, помагала и др. е свързано със задачите, които решават, и мероприятията, които провеждат първичните партийни организации. Специализацията по проблеми и интереси наложи и районните ръководства да подходят диференцирано във възпитателната си работа. Организирането на тематични лектории, подвижни радиопредавания, семинари, практически занимания допринася за разгръщането на една последователна и съдържателна масово-политическа работа, която спомага за мобилизиране усилията на комунистите и трудовите колективи за изпълнение на насрещните планове.

Положително се отрази новата партийна структура на партийно-организационната работа. Работата на отрасловите партийни комитети с ППО намира израз в подобряване проблемността и компетентността. Ясно откроените проблеми пред отрасъла създават условия комплексно да се решават поставените задачи в първичните организации. Това особено добре е изразено в по-нататъшното осъществяване на концентрацията на производството и внедряването на техническия прогрес. Разработените програми на комитетите се конкретизират с планмероприятия и решение на ППО. Всичко това активно допринася да се издига и усъвършенствува дейността на ППО като политически органи — способността им да разработват и дават политически насоки на своето и на колектива развитие, да приемат научнообосновани решения и организират тяхното изпълнение. Тясно свързани със стопанските проблеми от една страна чрез производствените колективи, а така също и по отношение на комитетите, които ги ръководят, първичните организации имат реалната основа за изява като ръководители на трудовите колективи в борбата за изпълнение на плановите задачи. Затова в тях намери широк отклик изучаването документите от Търновското национално съвещание, посветено на издигане ролята на първичните партийни организации. То даде по-нататъшна практическа насоченост на дейността им, даде теоретична обосновка на редица дейности и инициативи, зародени в условията на новата структура.

Наред с възможностите за подобряване на перспективното планиране отрасловите партийни комитети бележат ръст в широкото използване на групи от специалисти в изготвянето на плановете и решенията. В осъществяване на системен контрол по изпълнение на партийните решения участвуват с по-голяма компетентност както специалистите, така и работниците кооператори. Повиши се взискателността на комунистите, които познават добре проблемите на отрасъла и с по-големи изисквания и с повишен критерий се отнасят в процеса на тяхното реализиране. Повиши се и отговорността на самите комунисти.

Тъй като в някои случаи в една първична партийна организация членуват комунисти от едно или две съседни села, това създава някои затруднения по провеждането на събранията и диференцираното обучение в системата на партийната учебна година. Обикновено обаче партийният комитет и партийното бюро осигуряват транспорт и в тези партийни организации събранията са добре посетени; винаги започват навреме и се провеждат делово. В случая изпъква необходимостта от повишаване ролята на партийната група, нейната ежедневна грижа за изпълнение на производствените задачи, политическата информираност на комунистите. Там където се заработи с такова разбиране, това спомогна да се подобри индивидуалната работа с хората, да се постави на близък отчет състоянието и работата на партийните групи и се по-

Digitized by Google

виши тяхната отговорност за състоянието на производствените задачи, дисциплината и политическата работа с хората.

Отначало се считаше, че с изграждането на отраслови комитети ще възникнат проблеми по ръководството на обществения живот и развитието на населените места. Основните функции за социално-икономическото развитие на селата като културния живот в тях, учебното дело, благоустрояването, търговията, здравеопазването и др. вече успешно се ръководят от районните комитети на Партията. Успешно се осъществява и социалната политика в целия район благодарение на единното ръководство и правилното разпределение на социалните фондове. В големите селища, където процесите са по-сложни, където е необходим ежедневният контрол и координация на дейността на партийните и масовите организации, се изграждат съгласно Устава с решение на окръжния комитет на Партията общоселски комитети. Такива комитети се изградиха експериментално в с. Баня, Куклен, В. Левски и др. Общоселският партиен комитет в с. Баня успешно изпълнява функциите си на обединяващо и координиращо звено по общоселските проблеми на развитието на селото. На по-високо равнище в сравнение с териториалната първична партийна организация те обсъждат въпросите за развитие на селото, административното обслужване, ръководството на Отечествения фронт и Комсомола, дейността на общинския съвет за изкуство и култура, народното читалище и други.

Положителна се оказа и дейността на общоселския партиен комитет в с. Куклен. Създаден наскоро, той се наложи като авторитетен партиен орган, който също успешно обединява усилията на комунистите по обществените проблеми. Общоселският партиен комитет, който е на пряк отчет към РК на БКП, поддържа тясна връзка с отрасловия партиен комитет по важни задачи за мобилизиране на населението, активното му включване в производствените задачи, при върховите моменти на трудово напрежение, в политическата работа с хората и др.

В своята работа отрасловите партийни комитети и районните комитети срещат и някои затруднения по целокупното ръководство на отраслите и района. Някои от тях ще се избягнат с изпълнението докрай на програмите за концентрацията и специализацията на производството, когато микрорайоните, в които влизат няколко селища, ще се специализират само в едно направление. Тогава ще се решат още по-успешно някои трудности в идеологическата работа на ППО — диференцираното обучение на комунистите, осигуряването на по-добро партийно ядро в производствените звена, издигане равнището на партийните събрания.

Отрасловите партийни комитети се явиха като естествени ускорители на процесите за по-нататъшна концентрация и специализация и за бързо внедряване на науката и техническия прогрес в селскостопанската практика. Те успешно направляват и конкретно ръководят организациите на профсъюзите и Комсомола, насочват техните усилия за разгръщане творческите възможности на младежта, мобилизират усилията на всички трудещи се от отрасъла на благородно социалистическо съревнование.

Digitized by Google

С ГРИЖА ЗА КОМСОМОЛА И МЛАДЕЖТА

Партийното ръководство на Комсомола е успешно тогава, когато всички партийни организации и партийни групи, всички комунисти работят всекидневно с комсомолското дружество, с отделните негови членове, когато не намалява грижата, вниманието и отговорността за комсомолските дела. Това потвърждава и опитът на окръжната партийна организация — Враца по работата с Комсомола и младежта. Окръжната комсомолска организация включва в своите редове близо 36 000 членове, като за последните четири години е увеличила състава си с повече от 3700 младежи. Партийните комитети и организации по-системно, по-конкретно и действено проучват, разглеждат и решават младежките въпроси. Проблемът за партийното ръководство на Комсомола е поставян за обсъждане пред пленумите на всички градски и районни комитети, правят се оценки в бюрата и на други заседания по различни въпроси от младежката дейност. Подобряват работата си с Комсомола и младежта и държавните, стопанските и обществените органи и организации, растат тяхната отговорност, грижи и доверие към младежта, усъвършенствува се съвместната им дейност. Увеличено е партийното ядро в комсомолските органи и ръководства. Сега 60 на сто от секретарите на комсомолските дружества и 76 на сто от секретарите на организациите са комунисти. Над 1300 комунисти работят в комсомолските дружества и пионерските дружини като специалисти — ръководители на младежки дейности, а повече от 300 активни борци против фашизма и капитализма с поръчение от съветите на ветераните работят с младежта. Създадената обстановка на доверие и подкрепа, на делово и творческо обсъждане и решаване на въпросите на комсомолските дружества и организации се отразява върху ефективността на тяхната работа. За това свидетелствува преди всичко значително нарасналата трудова и политическа активност на младежта, растящият авторитет и влияние на окръжната комсомолска организация.

В цялостната дейност на окръжната партийна организация с Комсомола и младежта решаваща е ролята на първичните партийни организации и тяхната всекидневна работа с комсомолските дружества. Работата е не толкова в това, че партийните организаци по-регулярно обсъждат проблемите на Комсомола в заседания на бюрата или на партийни събрания. Значително по-важно е обстоятелството, че методите на партийно влияние в живота на комсомолските дружества и организации са станали по-многообразни, действени, отговарящи на изискванията и потребностите на самата младеж. Стремежът е от погледа на партийните организации да не убягва нито един принципиален въпрос на труда, ученето, отдиха и обществената дейност на работническата, селската или учащата се младеж. Партийните организации в ДПТК „Вратица" отблизо следят и направляват дейността на комсомолските дружества. При обсъждане на техните проблеми в заседания на партийните бюра и на събрания се определят конкретните задължения на комунистите по работата им с младежта. Полезна е практиката в присъствието на цялото партийно бюро и на събрания на дружеството комсомолците да се запознават с взетите от организацията решения във връзка с тяхната дейност. На 11 комунисти са да-

Digitized by Google

дени поръчения непосредствено да работят в дружествените комитети, а 4-ма са пропагандисти. Заедно с комсомолските дружества първичните партийни организации провеждат съвместни мероприятия, участвуват в техните инициативи. Те упражняват контрол и съдействуват комсомолците по-активно да участвуват в подготовката на насрещния план, при определяне първенците в съревнованието и наградите, в решаване общите въпроси на колектива. Всичко това допринася да се повишава самочувствието на младежите, да се разнообразява и внася по-голямо съдържание в комсомолските инициативи.

Особено значими успехи са постигнати в мобилизирането на младежта в труда и решаването на задачите на научно-техническия прогрес. Обществено полезният труд е не само източник на материални блага, но и важно средство за формирането на новия човек. Ленин изтъква, че само в труда заедно с работниците и селяните може да стане човек истински комунист.

Инициативата на Комсомола, активността и съзнателното комунистическо отношение на младежта към труда сега е важен критерий за действеността на партийното ръководство. Партийните организации в Елисейна, Козлодуй, Мездра, Кнежа помагат и конкретно насочват усилията на комсомолските дружества към решаващите участъци на производството, като отчитат реалните им възможности и новаторския дух. В решаването на стопанските задачи комсомолците са верни помощници на партийните организации, на стопанските ръководства.

Системна и резултатна е помощта на първичните партийни организации за разгръщане на младежкото съревнование по инициативата на младите кремиковски работници: „Да овладеем майсторството и да достигнем резултатите на челниците в труда и науката". Потвърждение за това са приетите 16 000 лични комсомолски планове и повече от 15 000 лични и колективни поръчения. Изградени са и действуват 350 школи за челен опит, където са включени и се обучават да добиват умение и сръчност повече от 2500 млади работници и работнички. Разбирайки, че само порив, упоритост и прилежание за изпълнение на поетите обещания не са достатъчни, че тук е нужно умение и знание, партийните организации насочват вниманието на комсомолските дружества и помагат да се повишава квалификацията на техните членове, да овладеят и най-пълно да използват техниката, да увличат младежите и девойките в новаторство, рационализаторство и изобретателство. Внимание и грижи се отделят за професионалното ориентиране на младите хора, проявява се взискателност към стопанските, профсъюзните и комсомолските организации за настаняване на работа завършващите училище младежи. Въпреки всичко тревожен е въпросът за образователното равнище и професионалната подготовка на младите работници. Грижите на първичните организации към тези, които се учат задочно или вечерно, са недостатъчни. Пак по тези причини не се прилага широко в окръга „наставничеството".

Голяма помощ оказват първичните партийни организации за организиране на повече младежки производствени единици във всички сектори, за поемане на реални обещания и отговорно отношение към тяхното изпълнение. По тяхна инициатива в много трудови колективи на младежите са поверени самостоятелни участъци за работа. За пример са младежките бригади в АЕЦ—Козлодуй, които редовно изпълняват трудовите си норми 140 на сто, миньорската бригада на младия комунист Никола Еленков, комплексната бригада в ж. п. депо — Мездра, ЕКЗ „Г. Генов". Под ръководството на работещите в тях комунисти, на партийните организации и групи младежките единици се утвърждават като колективи, в които ентусиазмът на младите хора намира широка и пълна изява. И въпреки това грижите, които се пола-

Digitized by Google

гат за тези звена, са все още недостатъчни. Независимо че техният брой от 147 с 1500 участници през 1971 година нарасна на 210 с повече от 2200 участници както по брой, така и по обхват те са под възможностите на окръжната комсомолска организация. Една част от стопанските ръководства не обръща достатъчно внимание за укрепването и изграждането на комсомолските единици, а партийните организации не вземат мерки да се отстранят слабостите. Най-често се отчитат само стопанските резултати на младежките производствени единици, а твърде малко — ролята им за възпитанието на трудовата младеж.

Партийните организации по-конкретно работят за привличане на младежите при внедряване на науката, техниката и челния опит в производството, за разгръщане на младежкото техническо творчество и майсторство. При провеждането на прегледа за повишаване на обществената производителност на труда се изявяват много младежки колективи, които стават основа на клубовете на ТНТМ. Много партийни бюра и секретари изискват от стопанските ръководства да се изградят младежки конструкторски бригади и да се сключат договори с тях, да помагат и да насочват младежите към решаващите участъци. В резултат на всичко това броят на клубовете на ТНТМ в окръга нарасна на 129, а във формите на техническото творчество са обхванати повече от 10 000 ученици и младежи, които за последните 4 години са решили над 500 теми с икономически ефект повече от 4 млн. лева. Близо 1000 представители на трудовата младеж участвуват в рационализаторското движение. Движението за ТНТМ все повече се свързва с практическите задачи и най-главните научно-технически проблеми, които се решават в колективите. Конкретно се определят задачите във връзка с техническия прогрес, за реконструкцията и модернизацията, а плановете на клубовете за ТНТМ навсякъде са част от плана на колектива. Положителна е работата в това направление на партийните организации в ЕМК „Г. Димитров", ДПТК „Вратица", ЗИМ „Ф. Козовски" и др., където 57 на сто от разработените младежки теми са свързани с проблемите за повишаване на обществената производителност на труда. Партийният комитет в Целулознохартиения комбинат — Мизия прие два пъти през годината преценка за работата по ТНТМ, оказва помощ за определяне на темите и създаване условия за решаването им, изпратил е с поръчение 8 млади комунисти — специалисти в клуба. В резултат на това комсомолската организация постигна значителни успехи — 120 члена на клуба, 5 младежки конструкторско-технически бригади, 6 решени теми с ефект над 320 000 лв.

* * *

Партийното ръководство на Комсомола е призвано да осигурява преди всичко идейна закалка на младежта, за да може тя дълбоко да възприема и твърдо да следва партийната линия, всеотдайно да се бори за нейното провеждане в живота. При решаването на задачата за идейно-политическото възпитание на младежта партийните организации и комсомолските дружества отчитат особеностите на различните категории младежи и диференцирано използват разнообразните форми и средства за пропаганда на марксизма-ленинизма.

Напоследък всяка година повече от 25 000 младежи и девойки се обучават в системата на политическата учебна година. Партийните организации практически участвуват в нейната подготовка, развитие и усъвършенствуване. Повече от 430 комунисти с добра теоретическа подготовка, познаващи особеностите на младежката аудитория, умело и емоционално предават на младия слушател сложните проблеми на

Digitized by Google

теорията и политиката. От всички пропагандисти в комсомолските звена 80 на сто са с висше и полувисше образование, а 60 на сто са членове на БКП.

Наред с традиционните форми в политическата работа с младежта по-успешно се използват политическите конкурси, теоретичните конференции, срещите, разговорите, беседите. Над 6200 младежи участвуваха през миналата година с реферати и доклади в националния политически конкурс. В Димитровската проверка при закриване на учебната година в Комсомола болшинството от младежите показаха висока политическа подготовка, задълбочени и трайни знания. Партийните организации от окръга виждат своите задачи в това, заедно с комсомолските дружества да осигурят по-високо равнище на идейно-политическата работа сред различните категории от младежта.

Но в това отношение има още много да се работи, и то главно за подобряване на тематиката, за издигане на идейно-теоретическото равнище, за усъвършенствуване на формите и средствата на идеологическата дейност. Недостатъчна е грижата на първичните партийни организации за методическата подготовка на пропагандистите в комсомолските звена. Само 20 на сто от тях са минали през специално организираните курсове.

Без дълбоко изучаване и осмисляне на пътя, изминат от предишните поколения, няма и не може да има истинско комунистическо възпитание на младежта, правилно разбиране на настоящето и бъдещето. Особено полезна в тази насока е съвместната дейност на комсомолските дружества и организации с бойци против фашизма и капитализма. Системни и целенасочени мероприятия се провеждат по класово-партийното и патриотичното възпитание от партийните организации в Мездра, Враца и Кнежа. Укрепват и се разширяват връзките със съветските младежи от Сумска област.

* * *

Успехите в комунистическото възпитание на младежта са невъзможни, ако не се подобряват стилът и методите на партийното ръководство, ако системно не се помага на Комсомола, ако не му се гласува доверие, съчетано с по-голяма взискателност, ако основното внимание на комунистите не бъде съсредоточено върху организационно-политическото укрепване на комсомолските дружества. Защото причината за редица недостатъци и пропуски в дейността на Комсомола се крие в ниското равнище на организационната работа — неумение да се види и насочи вниманието към главното, да се упражни действен контрол, да се доведе докрай започнатото, незадоволителната работа с комсомолските кадри.

Пред всяко дружество стоят множество най-различни по съдържание и сложност задачи. В голямата си част партийните ръководства държат в непосредствена близост комсомолските ръководства, доверяват им повече неща, възлагат им конкретни дела, по-активни и непосредствени са личните им връзки с младежите, по-добре ги опознават. Състоянието на комсомолското дружество е важен показател за ефективността на партийното ръководство. Там където първичната партийна организация се заеме сериозно да работи с младежта, комсомолското дружество бързо преодолява слабостите си. В резултат на взетите от градските комитети на Партията в Мездра и Кнежа мерки, на повишената помощ, контрол и взискателност значително укрепват комсомолските дружества.

Digitized by Google

В някои случаи обаче комсомолските дружества стоят настрана от решаването на важни въпроси по организацията на производството, на съревнованието, не се търси тяхното мнение при преместване на младежи, при тяхното издигане на отговорни длъжности, при разпускане на младежки производствени единици. Помощта на някои партийни организации се изразява главно в решаване на текущи, често несъществени въпроси или проблеми, които комсомолците поставят в партийното бюро. На места партийното ръководство се разбира твърде неправилно и ограничено, като се свежда предимно до викане на отчет. Най-често в партийните организации и комитети докладват комсомолските ръководители. Много рядко за работата на Комсомола и младежта са докладвали секретари на партийните организации, председатели на народни съвети, директори или ръководители на други обществени организации. В немалка част партийни организации не се изпълнява изискването повече комунисти да работят в комсомолските дружества, да разгръщат политическа и възпитателна дейност сред младежта, непосредствено да участвуват в комсомолските инициативи, да живеят с техните вълнения и стремежи, всеки комунист да счита за свой неотменен дълг възпитанието на младежите.

Добре работят младите хора, партийните организации от окръга по подготовката на бъдещото попълнение на Партията. Те изучават политическите, деловите и моралните качества на комсомолските активисти, проверяват ги в практическата работа. Всяка година в нейните редове се вливат повече от 600 младежи — най-добрите активисти на дружествата и организациите, а в окръжната партийна организация комунистите на възраст до 30 години са повече от 3700. Всичко това е много хубаво и напълно естествено. Сериозен недостатък, върху който трябва да се замислят партийните организации, е, че след приемането им в Партията голяма част от тези комсомолски дейци скъсват с комсомолската дейност, напускат дружествата. Сега само 1500 от тях работят в Комсомола. Да се подобрява работата по приемане на комсомолски активисти в Партията е твърде важно изискване, но също така е много необходимо приетите в Партията комсомолски дейци активно да работят за укрепване на партийното влияние в Комсомола.

Многолетният опит на Партията учи, че главно звено в организаторската работа е правилният подбор и разпределение на кадрите. Партийните организации оказват голяма помощ на комсомолските кадри, грижат се за младежки ръководители да се издигат енергични, инициативни хора, предани на партийното дело, умеещи да вдъхновяват и водят младежта. В междуокръжната партийна школа са обучени над 250 комсомолски дейци, а повече от 100 са завършили или се учат в университета по марксизъм-ленинизъм към ОК на БКП.

* * *

Големи са възможностите и отговорността на партийните групи в работата с комсомолските групи и с младежта. Изградени в повечето случаи на основата на младежките производствени единици, комсомолските групи работят на важни участъци в отраслите на народното стопанство. Дълг на партийната група е умело и тактично да направлява дейността на комсомолската група в участъка. Ако не работи добре, това е лош атестат и за партийната група. Убеждението, идейното въздействие, личният пример на комунистите са основното в работата на партийната група с младежите от участъка. Особено резултатна е дейността по този въпрос на партийните групи в ЦХК „Мизия",

Digitized by Google

ДАП „Враца“, АЕЦ — Козлодуй, ДПТК „Вратица“, ЕКЗ „Г. Генов“ и др. В работата с младежта те проявяват отзивчивост, такт, съобразяват се с нейните особености и което е най-важно — не опекунстуват, а насочват комсомолците към самостоятелно решаване на въпросите, подкрепят и насочват техните инициативи.

Комунистите от партийните групи в ЦХК „Мизия“, ДПТК „Вратица“, фабрика „Пионер“ и др. се отнасят с голямо внимание към младото поколение в колектива. Много полезни са непринудените беседи с младежите на опитните, знаещи работници комунисти по време на почивката. Особена грижа се проявява за обучението на младите работници. Силата на влиянието и авторитета си партийните групи изявяват и с изискванията си към преките ръководители да създават подобри производствени условия на младите труженици, да ги поставят на по-сложна, отговаряща на подготовката им работа, да им гласуват по-голямо доверие.

Отговорникът и комунистите от групата помагат на всеки младеж и девойка добре да обмислят своите лични обещания, така че те да бъдат значими и в същото време реални, такива, в които всеки да влага жива мисъл, нещо свое, лично, творческо. Те се стремят да предизвикат у младежите интерес към техниката, подсказват в какво могат рационализаторите и изобретателите да приложат силите си.

Силата и на партийната, и на комсомолската група е в индивидуалната работа с хората. На участъка, в смяната, в бригадата, където и хората, и условията най-добре се познават, се създават особено благоприятни условия за такава дейност. Партийните групи учат и помагат на комсомолските групи умело да използват тези възможности. Силно въздействие оказват срещите със стари майстори, чествуванията, вниманието към отделния младеж.

Болшинството партийни групи навреме реагират срещу отрицателните прояви, срещу неправилните възгледи и постъпки на младежите, конкретно помагат за тяхното изживяване. За това допринася и участието на комунист от групата на събрания на комсомолските групи. Малко са обаче проведените партийно-комсомолски събрания. Рядко се канят комсомолците от участъка на събрания на партийната група при обсъждането на общи въпроси. Не е задоволителна и работата на партийните групи и комсомолските дружества и с несъюзната младеж. А това е сериозна слабост, като се има предвид, че сред тази категория виреят най-често отрицателните явления и прояви.

Младото поколение има и ще има голям дял в изпълнение на сложните задачи, които се поставят. Безспорно е, че върху неговите плещи ще падне най-голямата отговорност за изграждането на развито социалистическо общество. От умението на партийните ръководства, на всеки комунист реално да оценяват и виждат своето място в издигане ролята на Комсомола в обществено-политическия живот, за комунистическото възпитание на подрастващото поколение в най-голяма степен зависи реализирането на творческите му способности, младежки ентусиазъм и всеотдайност.

Иван ВЕЛИЧКОВ

Digitized by Google

ИНТЕРНАЦИОНАЛНОТО ВЪЗПИТАНИЕ И ФОРМИРАНЕТО НА ЛИЧНОСТТА ПРИ СОЦИАЛИЗМА

проф. д-р **ГЕНО ЦОНКОВ**

Откакто съществува революционно пролетарско движение и нов обществен строй, интернационалното възпитание винаги е било жизнена необходимост за идеологическото изграждане на кадрите и всички съзнателни борци за комунистическите идеали. Тази необходимост обективно се обуславя от интернационалната природа на работническата класа и класовата й борба против капитализма, за победата на комунизма; от интернационалния характер на марксизма-ленинизма като научна теория и идеология на работническата класа и от интернационалната същност на самата комунистическа обществено-икономическа формация.

Февруарският пленум на ЦК на БКП подчерта, че интернационалното възпитание на трудещите се на съвременния етап е една от стратегическите задачи на Партията.

НАРАСТВАЩАТА РОЛЯ НА ИНТЕРНАЦИОНАЛНОТО ВЪЗПИТАНИЕ В СОЦИАЛИСТИЧЕСКИТЕ СТРАНИ

За формирането на личността на съвременния етап се обуславя от няколко обстоятелства.

Решаващата роля на световната социалистическа система в развитието на човешкото общество днес изисква нов, по-ефективен, научно разработен подход към интернационалното възпитание на трудещите се в социалистическите страни, всестранното му активизиране и издигане на по-високо равнище. Само интернационалните принципи на взаимоотношения, интернационалната идеология и практика могат да служат като основа за всестранното укрепване на световната социалистическа система, за безболезнено преодоляване на нейните противоречия, за бърз възход.

Историческият опит неопровержимо доказва, че социалистическата икономическа интеграция, най-успешното развитие на научно-техническата революция в отделните страни на системата е възможно само при твърдо отстояване на принципите на интернационализма в световната социалистическа система и при активно интернационално възпитание на кадрите и трудещите се във всяка социалистическа държава.

Самото развитие на научно-техническата революция в световната социалистическа система като цяло също изисква усъвършенстване на интернационалното комунистическо възпитание във всяка страна. Като научен и технически революционен интернационален процес тя налага голямо сплотяване на силите, доверие, всестранно научно и техническо, икономическо и организационно сътрудничество.

Интернационалното възпитание на кадрите и трудещите се изпълнява многостранни функции. От една страна, то е средство и основен метод за управление на развитието на научно-техническата революция в цялата световна социалисти-

Digitized by Google

ческа система. От друга страна, то допринася да се усъвършенствува самото сътрудничество на народите и кадрите в решаването на научните и техническите въпроси съвместно с общи усилия и взаимна помощ. От трета страна, то е начин да се стимулира разгръщането на научно-техническата революция в отделните социалистически държави, за да се помогне най-ефикасно на всички братски народи.

Обективен фактор, който днес обуславя необходимостта от по-активно интернационално възпитание на кадрите и народа в социалистическите страни, е упоритата и остра класова борба с империализма и неовите оръдия — десния и „левия" ревизионизъм. Съвременният империализъм изпъква срещу световната социалистическа система идейните оръжия на национализма и шовинизма. „...Главната карта, върху която империалистите залагат при многостранните си опити да подкопаят това единство (на социалистическите страни — Г. Ц.) — се казва в доклада на ЦК на БКП пред Февруарския пленум 1974 г. — е национализмът и упоритите усилия за неговото разгръщане върху антисъветска основа"[1].

Най-важното оръжие в борбата против национализма и шовинизма и идеологическата диверсия на империализма е възпитанието на народите от социалистическите страни в дух на пролетарски, социалистически интернационализъм. То е жизнено необходимо за успеха и на цялостната борба против империализма, защото в сплотеността на народите, които изграждат социализма, на международното работническо и комунистическо движение е и тяхната сила.

Значението на интернационалното възпитание нараства и поради силните прояви на ревизионизъм и национализъм в някои социалистически страни като НР Китай, които разединяват социалистическата общност отвътре, помагат на външните империалистически врагове. Ревизионизмът (десен и „ляв") днес се обедини с национализма. „„Левите" ревизионисти и особено китайските маоисти превърнаха борбата против СССР и социалистическата общност в генерален курс на своята външна политика".[2] Групата на Мао Цзе-дун стана главен носител и проводник на дребнобуржоазната идеология и национализъм в съвременното комунистическо и работническо движение. Политическата линия на международната арена загуби своето класово съдържание. Тя се изроди в национализъм и антисъветизъм. Това налага срещу маоизма „да се води системна и непримирима борба до неговото пълно разобличаване и идейно разгромяване"[3]. А това може да стане, като всестранно се разкрива антимарксистката и антисоциалистическата същност на маоизма и по пътя на интернационалното възпитание на кадрите и трудещите се.

Борбата на нашата партия против идеологическата диверсия на империализма, против национализма на десните и „левите" ревизионисти, против антисъветизма днес играе голяма роля за интернационалното възпитание не само вътре в страната, но и в развитието на отношенията в световната социалистическа система. Особено голямо значение има нейната дейност за сплотяване на революционните сили в света и социалистическите страни около КПСС и Съветския съюз. Вождът на БКП и българския народ Георги Димитров пръв издигна идеята, че отношението към Съветския съюз е пробният камък на интернационализма на всеки революционер, на всяка комунистическа партия. Другарят Тодор Живков безкомпромисно и твърдо разобличава антисъветизма на маоистите на всички международни форуми на комунистическите и работническите партии. Със своя Десети конгрес, с Юлския и Октомврийския пленум на ЦК (1973 г.), Февруарския пленум Партията издигна интернационалното възпитание на народа на ново равнище.

ФАКТОРИ, КОИТО ОПРЕДЕЛЯТ СЪДЪРЖАНИЕТО И ЧЕРТИТЕ НА ИНТЕРНАЦИОНАЛНОТО ВЪЗПИТАНИЕ ПРИ СОЦИАЛИЗМА В СЪВРЕМЕННАТА ЕПОХА

Когато разглеждаме обективните фактори, не бива да се абсолютизират нито вътрешните условия в отделните страни, нито тези в световната социалистическа система, защото във възпитателния процес те се намират и функционират в диалектическо единство. При наличието на световна социалистическа система, която като единно цяло противостои като обективен революционен фактор и сила на капитализма, ако материалната основа на интернационалното възпитание се сведе само до вътрешните обществени отношения, процеси и интереси на една социалистическа страна, то нейната база не само се ограничава и стеснява, но се и извращава, деформира, защото функциите на социализма във всяка социалистическа държава в основното, в главното съвпадат с функциите на социализма във всички страни, където той се изгражда, с функциите на световната социалистическа система. Отклонения от тази закономерност може да има, както показа и историческият опит в

[1] А. Лилов. Да издигнем идеологическата работа на висотата на задачите, поставени от Десетия конгрес, стр. 77.
[2] Пак там, стр. 84.
[3] Пак там.

Digitized by Google

лякои страни, само когато десен или „ляв" ревизионизъм или национализъм вземе връх в дадена комунистическа партия и по тази причина се изврати самият социалистически строй и започне да се деформира.

Съдържанието и чертите на интернационалистическото възпитание на кадрите и населението при социализма, макар и да се определят от обективните обществени отношения — световни и вътрешни, — много зависят и от цялостната икономическа, политическа, културна, идеологическа и пр. дейност на комунистическата партия, която закономерно играе ръководна роля в общественото развитие, в това число и в комунистическото възпитание на трудещите се. Ако тази дейност се гради и развива твърдо и последователно върху принципите на интернационализма, тя не само ще се превърне в решаващ субективен фактор във възпитателния процес, но ще активизира въздействието и на обществената среда на обективните условия. Без нея те не формират автоматически интернационалистически качества. Действителността днес ни дава достатъчно доказателства за правилността на този извод.

Ако дейността на комунистическата партия в дадена социалистическа страна в една или друга форма във вътрешната и в международната си политика се отклонява от принципите на интернационализма, тя ще затормози благоприятното възпитателно въздействие на обективните социалистически обществени отношения. Примерът с националистическата и антисъветската дейност на маоистката група в Китайската народна република ярко потвърждава този извод. Въпреки че в тази страна има установени повсеместно социалистически производствени отношения, те като обективен фактор не възпитават интернационалистически, защото политиката, културната и идеологическата дейност на маоисткото ръководство на ККП са дълбоко националистически и шовинистически. Организатор на икономическите отношения е националистическата и шовинистическата политика и идеология (маоистка, дребнобуржоазна), която именно възпитава китайските кадри и трудещите се националистически, антисъветски. Решенията на Десетия конгрес на ККП са пропити от яростен антисъветизъм, великодържавен шовинизъм. Те деформират възпитателните функции на социалистическите производствени отношения.

Особено важна роля в определянето на съдържанието и чертите на интернационалното възпитание при социализма играе марксистко-ленинската идеология. Интернационалното възпитание, както вече споменахме, е типично класово идеологическо и е немислимо вън от марксистко-ленинската идеология. Тя е негова теоретическа основа и главен елемент на съдържанието. Това означава, че до интернационалистически възгледи и убеждения се идва главно по идеологически път, чрез идеологическото възпитание. Стихийно въздействуващите обществени процеси също имат значение за съдържанието му, но преди всичко като условие, като благоприятна среда да се възприеме и усвои марксистко-ленинската идеология.

В съвременната историческа епоха за съдържанието и чертите на интернационалното възпитание при социализма особено значение от идеологията имат най-новите марксистко-ленински идеи и теории за развитието на човешкото общество, за същността и ролята на империализма, за класовата борба и социалната революция, за ролята на пролетарската система начело със Съветския съюз, за международното работническо и комунистическо движение, за неговите задачи и функции и др. Тези идеи бяха теоретически обосновани и развити в редица конгресни решения и документи на КПСС и другите комунистически партии от социалистическите страни, на Московските съвещания на работническите и комунистическите партии през 1957, 1960 и 1969 г. и др. Тяхното правилно тълкуване и усвояване днес е изключително важно условие за изграждане на високо идеологическо съдържание на интернационалното възпитание. А най-важното в разбирането на тези идеи е да се усвои дълбоко същността на световната социалистическа система, да се опознаят точно нейните принципи и закономерни обществени отношения, нейните закони на развитие, връзките и взаимодействието ѝ с отделните социалистически страни, с капиталистическите държави и с народите, които се освободиха от колониален гнет, със световното работническо и други демократични движения.

Борбата срещу проявите на национализъм както в отделните социалистически страни, така и в световната социалистическа система, против буржоазното влияние и идеологическата диверсия на империализма по националния въпрос също много допринася за идеологически правилното формиране на съдържанието и чертите на интернационалното възпитание при социализма. Тази борба прочиства социалната среда от националистическите отживелици и активно съдействува на интернационалното възпитание.

СТРУКТУРА НА ИНТЕРНАЦИОНАЛНОТО ВЪЗПИТАНИЕ КАТО ПРОЦЕС ЗА ФОРМИРАНЕ И РАЗВИТИЕ НА НОВИЯ ЧОВЕК

Реалната структура на интернационалното възпитание като процес при социализма съдържа следните основни елементи. Формиране на: а) марксистко-ленински интернационални знания и възгледи за развитието на социализма и човешкото общество, които са на теоретическо равнище, т. е. изградени въз основа на марк-

Digitized by Google

систко-ленинската теория; б) интернационални по съдържание и функции чувства, настроения, стремежи, насоки на волята, навици и пр.; в) интернационални по същност и обективни резултати постъпки и поведение. Формирането и развитието на тези три структурни елемента е задължително, за да се извършва този процес пълнокръвно и да се осъществява не едностранчиво, уродливо, а пълно. Но за да се постигне то, е необходимо да се спазват строго следните закономерности:

Първо, да се осигури на личността постепенно натрупване на необходимото количество знания за същността и принципите на интернационализма, да се формират интернационалистически възгледи и убеждения за интернационалната същност на социализма в отделните страни и в света, за неговите функции, роля, принципи на изграждане и развитие, интереси, задължения на отделните отреди на социалистическата общност, за характера, развитието и ролята на световната социалистическа система, за нейната борба против капитализма и единодействието ѝ с работническите отряди в капиталистическите страни, в новоосвободените страни от колониален гнет, с демократичните антиимпериалистически движения. Последователното натрупване и развиване на такива знания и марксистко-ленински възгледи у личността е основен елемент в структурата на интернационалното възпитание, който обезпечава главното в неговото съдържание, създава идеологическите му основи. Ето защо той е водещ, най-активен в разглежданата структура. Формирането на такива знания е основна структурна закономерност в интернационалното възпитание, без съблюдаването на която то не може да се осъществи.

Второ, постепенно, въз основа на марксистко-ленинските знания, възгледи и социална практика, интернационално „оцветяване" на психиката на личността, обособяване и раждане на интернационално съдържание на нейните чувства, настроения, навици и др. психологически елементи. По същество тази закономерност е проникване на интернационализма до чувствата, е психическото му усвояване. Материалната основа за формирането на интернационалните чувства, навици и пр. е интернационалната по характер социалистическа дейност.

Трето, твърдото и последователно изграждане на интернационални по природа и функции постъпки и цялостно поведение. Тази закономерност управлява завършването на възпитателния процес, диалектическото превръщане, обективизиране на интернационалните знания, възгледи, чувства в практически дела и отношения.

Съблюдаването на тези три структурни закономерности и развитието на споменатите три структурни елемента на интернационалното възпитание фактически осигурява неговото пълно и нормално протичане като процес, гарантира изграждането на **действително нова личност при социализма,** която не се поддава на буржоазните националистически внушения и на въздействието на капиталистическите отживелици от национализъм.

В нашата страна твърдо и последователно се използват посочените три структурни закономерности. Още от своето основаване БКП намери верен теоретически подход към интернационалното възпитание на своите кадри и трудещите се. Тя използва великолепните интернационалистически идеи на Христо Ботев, Васил Левски и техните съратници, традициите, които те бяха установили. И главно въз основа на марксизма Димитър Благоев разработи идеите на интернационализма на българска почва. Идейно теоретическото ниво на тесните социалисти начело с Д. Благоев по проблемите на интернационализма и интернационалното възпитание беше толкова високо, че те плътно се приближаваха до ленинизма. Статиите и речите на Д. Благоев, Г. Кирков, Г. Димитров, В. Коларов по проблемите на интернационализма издигнаха интернационалното възпитание на кадрите и трудещите се у нас на завидно високо равнище. Тази традиция достойно продължава ЦК на БКП и лично др. Тодор Живков. Докладите на др. Тодор Живков пред Осмия, Деветия и Десетия конгрес на БКП, редица негови трудове всестранно разработват съвременните проблеми на интернационалното възпитание на българския народ. Особено важно място заемат неговите доклади пред Юлския и Октомврийския пленум на ЦК на БКП през 1973 год., на които се начертаха пътищата за нов етап в българо-съветските отношения, за всестранна интеграция на НР България със Съветския съюз. Проблемите на дружбата и сътрудничеството, на единството на БКП с КПСС и на България със Съветския съюз са централна идея в теоретическото възпитание на кадрите на Партията през всички периоди от нейното развитие.

Богатството в теоретическото разработване на проблемите на интернационализма в нашата страна определя и голямото богатство на интернационалната култура на българските комунисти и на трудещите се на съвременния етап.

Едновременно със своята практическа борба за интернационално възпитание против национализма, за укрепване и развитие на българо-съветската дружба БКП формира богати интернационални чувства у своите членове и у широките народни маси. Болшинството от строителите на социализма у нас с право могат да се гордеят не само с високата си интернационална култура, а и с жизнените си и силни интернационални чувства. Най-ярското доказателство за изграждане на интернационално по характер поведение е всеотдайната преданост на българските комунисти и трудещите се към Съветския съюз.

Digitized by Google

ХАРАКТЕРНИ ЧЕРТИ НА ИНТЕРНАЦИОНАЛНОТО ВЪЗПИТАНИЕ ПРИ СОЦИАЛИЗМА В СЪВРЕМЕННАТА ЕПОХА

Интернационалното възпитание днес притежава свои специфични черти, особености, познаването на които има голямо практическо значение за неговото успешно управление и осъществяване. Преди всичко то се извършва на базата на социалистическите обществени отношения и е тясно свързано с процеса на строителството на новото общество, с неговите задачи и цели. То следователно не може да се откъсне от практическото изграждане на социализма и комунизма, защото в крайна сметка чрез него хората се подготвят да изпълнят успешно социалистическите и комунистическите задачи и цели.

От тази особеност може да се формулира важен принцип за управлението на възпитателния процес: интернационалното възпитание винаги да се подчинява на конкретните задачи на строителството на новото общество, пряко да обслужва тяхното успешно решаване. Възпитанието дори на съзнание за единство с пролетариата в капиталистическите страни днес пак цели да развие активността на кадрите и трудещите се в строителството на социализма и комунизма, да формира у тях нови качества, жизнено необходими и за борбата против империализма.

Но новото общество днес се изгражда не в една отделна страна, а в система от социалистически държави. Това обстоятелство определя и друга особеност на възпитанието на интернационализма: да се извършва не само в неразделна връзка със строителството на социализма и комунизма в отделните страни, но и с изграждането му в цялата световна социалистическа система. Да се формират възгледи, убеждения и практическо поведение, насочени към укрепване единството на световната социалистическа система, към развиване на нейната сила, международно влияние и авторитет, към преодоляване на вътрешните ѝ противоречия и обединяване на всички прогресивни обществени движения около нея. Съзнанието и дейността, работата за успеха и развитието на цялата световна социалистическа система, предаността и дългът към нея днес са жизнено необходими интернационалистически качества на новия човек при социализма. А те могат да се изграждат успешно само ако интернационалното възпитание във всяка социалистическа страна се осъществява в тясна връзка със строителството на социализма и комунизма в цялата световна социалистическа система, във връзка с борбата за нейнотс укрепване като решаваща обществена сила, за нейното всестранно процъфтяване и развитие. Това е друг важен принцип за управление на възпитателния процес.

Присъща черта на интернационалното възпитание при всички условия (и при капитализма, и при социализма) е неговата вътрешна връзка с патриотичното възпитание. Но в съвременната епоха в тази черта има нещо ново, което идва от обстоятелството, че във всяка страна социализмът се изгражда под благотворното въздействие на световната социалистическа система, на нейните нови обществени отношения. Световната социалистическа система дава отпечатък и на интернационалното, и на патриотичното възпитание, на техните връзки и диалектическо взаимодействие. Преди всичко върху нейните обективни обществени отнсшения се формират социалистически по съдържание интернационализъм и патриотизъм. По тази причина възпитанието на социалистически интернационализъм по необходимост следва да се свързва не с какъв да е патриотизъм, а със социалистически патриотизъм. Или с други думи, изграждането на интернационалистическо съзнание и поведение за единство и единодействие, за взаимна помощ и обединяване усилията в решаване и на вътрешните, и на международните въпроси не може да се осъществи успешно без активно възпитание на гореща обич към социалистическото отечество. Тук формирането на интернационални качества у личността пряко зависи от изграждането на социалистически патриотизъм по съдържание и функции, защото интернационализмът при социализма е в диалектическо единство със социалистическия патриотизъм.

Още Ленин говореше, че принципите на комунизма са общи, че те отразяват законите на обществения прогрес и се прилагат към своеобразното съотношение на класите и партиите, към своеобразието на обективните условия в отделните страни. Неговата мисъл подсказва, че общото, закономерното е интернационалното по характер и роля в развитието на социализма и то не се подчинява на частното, на националното, а се конкретизира, използва своеобразно националните условия. Тя ясно насочва нашата мисъл към разбирането, че интернационалното възпитание е основният, определящият елемент във възпитателния процес при социализма, а патриотичното възпитание е подчиненият елемент. Само такова разбиране на съотношението между интернационалното и патриотичното възпитание в социалистическата система може да гарантира правилно духовно развитие на личността, да прегради пътя на националистическото възпитание и деформиране на характера. Поставянето на патриотичного възпитание на преден план като главен, определящ елемент в съотношението с интернационалното неизбежно ще породи дребнонационална ограниченост в психиката, в мирогледа на хората, която се отразява крайно вредно не само на развитието и влиянието на социализма в света, но и на формирането на новата личност. Интернационалното възпитание следва да се води в диалектиката му с патриотичното. Така ще се формират у хората

Digitized by Google

възгледът и навикът да се подчиняват интересите на борба за социализъм и комунизъм в една страна на интересите на тази борба в световен мащаб. Така най-добре ще се постигне единодействие между народите, които строят новото общество, както в решаването на вътрешните, така и на международните проблеми на обществения прогрес.

Съзнанието за дружбата със Съветския съюз и КПСС, за обединяване с тях е друга особено важна черта на интернационалното възпитание. Тази черта възникна още когато победи Октомврийската социалистическа революция и се създаде първата в света социалистическа държава. На съвременния етап, когато се създадоха редица нови, социалистически държави, възникна необходимостта да се възпитава обич и преданост към всички социалистически страни, към световната социалистическа система. Въпросът за отношението към Съветския съюз започна да играе двояка роля. Той стана въпрос на вътрешните отношения на световната социалистическа система и на отношението на световния пролетариат към СССР. Днес СССР не е единствената социалистическа държава, но е най-мощната опора на революционните сили от цялото земно кълбо, най-големият и авторитетен защитник на всички освободени народи от игото на колониализма и на всички подтиснати от капитализма. Едновременно той върви цял етап напред в развитието на новото общество и създава опит, какъвто няма нито в една социалистическа страна, разкрива перспективите за движение напред на всички в света. Това също го прави естествен, челен отряд в движението към комунизма. СССР на дело показа, че не само има най-големи възможности да помага на другите революционни сили, на социалистическите страни, но притежава и най-голям опит, най-много и разнообразни, добре подготвени кадри, има най-мощна наука и обладава най-висока степен на социална, идеологическа, политическа и пр. мъдрост. Ето тези фактори действуват и днес в света, в живота на световната социалистическа система и раждат необходимостта отношението към СССР и в наше време да бъде критерий и сърцевина на интернационализма, на интернационалното възпитание.

Ярка особеност на възпитанието на интернационализъм в съвременната епоха е формирането на интернационални възгледи и отношения за единство на световната социалистическа система с пролетариата от капиталистическите страни, възгледи за активна помощ на всички революционни сили в борбата им против капитализма и за взаимна помощ, за единство и единодействие. Световната социалистическа система има свои вътрешни проблеми и задачи, но тя не може да остави без помощ пролетариата при капитализма, не може да не му служи като опора, да не обменя опита си с него. Това е неин дълг. Възпитанието на този дълг у всеки човек при социализма е важен момент в интернационалното възпитание. То цели да формира съзнание за всестранно сътрудничество и единодействие с пролетарските сили в целия свят.

Но в света днес освен пролетарско революционно движение има и национално, демократично и други движения, които играят прогресивна роля и са тясно свързани, зависими от развитието на социализма. Съществен момент от съвременното интернационално възпитание е формирането на възгледи и отношения на единство с тези движения в борбата с империализма, за единодействие и сплотеност на всички антиимпериалистически сили около световната социалистическа система. Основна насока на тази черта на интернационалното възпитание даде Московското съвещание през 1969 г. То изгради съвременна идеологическа база за активна възпитателна дейност в този дух в социалистическите страни.

* * *

Решението на Февруарския пленум на ЦК на БКП (1974 г.) изисква в етапа на изграждането на развито социалистическо общество да се издигне на нова висота патриотичното и интернационално възпитание на народа, още по-умело да се използва героичната история на България, революционните традиции в борбата против капитализма, огромните завоевания на социализма и светлите перспективи, които разкриват партийните документи както за патриотичното, така и за интернационалното възпитание на населението. При съвременните международни условия за успеха на интернационалното възпитание, подчерта пленумът, особено голямо идеологическо и политическо значение има борбата против антисъветизма, превърнат в стратегическо направление на буржоазната идеологическа агресия срещу социализма. Затова пленумът изисква преустройството на идеологическата работа да бъде изцяло съобразено със задачите, които произтичат от новия етап в развитието на българо-съветските отношения.

Февруарският пленум на ЦК на БКП обърна внимание на необходимостта на сегашния етап у нас патриотичното и интернационално възпитание да отчита традициите, психиката и другите особености на различните слоеве на народа и младежта. Този конкретен подход е необходим, за да се разкрият механизмите на идеологическото възпитание на всеки слой от населението.

Digitized by Google

МАСОВО-ПОЛИТИЧЕСКАТА РАБОТА В СЪРЕВНОВАНИЕТО

ГЕОРГИ ТОМОВ
секретар на ОК на БКП — Бургас

Въпросите на социалистическото съревнование винаги са стояли в центъра на вниманието на Бургаския окръжен партиен комитет. И все пак през последните две години има нещо ново в неговата организация и ръководство. То е резултат от стремежа творчески да приложим ленинските принципи за съревнованието, да пренесем съобразно нашите условия съветския опит, опита на Краснодарския краеви комитет на КПСС, с който поддържаме дружески връзки.

За да решим тази задача, изведохме на преден план **основните изисквания за успешно водене на съревнованието: гласност, сравнимост, състезателност и повторение на челния опит.**

Бюрото на окръжния комитет на Партията изгради окръжна комисия по съревнованието, оглавявана от секретаря по идеологическите въпроси на комитета, и членове завеждащите отделите на комитета, представители на окръжния народен съвет, на окръжния съвет на професионалните съюзи, на окръжните ръководства на Отечествения фронт и ДКМС, на вестник „Черноморски фронт". Комисията работи по годишна програма, като периодически оценява изпълнението ѝ. По същия начин работят и градски, районни, общински и заводски комисии по съревнованието. Основното им задължение е с различни средства на масово-политическата работа да осигуряват възможно най-голяма гласност и сравнимост на резултатите от съревнованието, да организират и популяризират неговите успехи.

Окръжната комисия по съревнованието проучи и обобщи положителния опит в страната и окръга, краснодарския опит и подготви няколко материала, които разпрати до местните комисии за ползване. Започна системно да издава разнообразни нагледни материали, които дават широка гласност и сравняват успехите на съревноваващите се. Подходяща форма за огласяване на резултатите са **„Екраните на съревнованието"**. Подготвиха се екрани на съревнованието между Бургаски и Варненски, между Бургаски и Русенски окръг, между градовете на окръга в областта на промишлеността и транспорта, в аграрно-промишлените комплекси — за най-добрите животновъди и комбайнери.

Поздравителната телеграма (на голям формат) е друга форма на гласност, която се изпраща от окръжната комисия при завоювани значителни трудови успехи. Миналата година бяха изпратени над 100 поздравителни телеграми до трудови колективи и индивидуални първенци. Изпращат се и друг вид телеграми — тревожни — до ръководствата на партийните и обществените органи и организации, до трудовите колективи, изостанали в изпълнението на производствените задачи. Те се поставят на видни места и се организира тяхното обсъждане в колективите. Ръководствата набелязват мерки за преодоляване на слабостите и изоставането.

По-широка гласност на резултатите от съревнованието сега се дава и **чрез местния печат.** Окръжният вестник „Черноморски фронт" отвори рубриките „Екран на съревнованието", „Творци на петилетката" и „Челният опит — школа и масова практика". В „Екран на съревнование-

Digitized by Google

то“ се отпечатват и редица от поздравителните и тревожни телеграми. Подготвят се и специални тематични страници, посветени на проблемите на социално-психологическия климат в предприятието и неговото отражение върху обществената производителност на труда. Полезни са и критичните материали за изоставащите предприятия, за слабостите в съревнованието.

Положително се изявяват и радиопрограмните комисии, особено в Карнобат, Малко Търново, Пристанище Бургас и мина „Росен“. Разнообразни прояви имат и кино-фотоклубовете.

Местните комисии по съревнованието в градовете Малко Търново, Грудово, Айтос, Несебър, Пристанище Бургас, ДСО „Рибно стопанство“, аграрно-промишления комплекс — Руен, ТКЗС — Бата и други изградиха кътове на трудовата слава. При подходящ ритуал тук с участието на ръководители, трудещи се и учащи се се вдига червеното знаме в чест на най-добрите производствени колективи и индивидуални първенци.

В промишлено-аграрния комплекс — Бургас, аграрно-промишления комплекс — Айтос, в Мичурин и на други места имената на първенците се вписват в **книгата на трудовата слава**, връчват се свидетелства за „Най-добър в професията“ и други.

Масово-политическата работа на окръжната партийна организация и на обществените организации все повече се насочва към проблемите на съревнованието — и по съдържание, и чрез разнообразяване на формите. Стремежът е ударението да се поставя не само върху икономическата, но и върху идейно-възпитателната страна на съревнованието, за по-нататъшното усъвършенствуване на комунистическото съзнание на личността. Участието в социалистическото съревнование винаги е било израз на порасналa съзнателност на трудещите се, играло е голяма роля за формирането на ново, индивидуално и обществено съзнание. Един внимателен поглед върху показателите, по които се води и отчита социалистическото съревнование, показва, че тези показатели стават израз на порасналите духовни потребности и интереси на трудещите се и от друга страна сами стават стимул на развитие на тези интереси и потребности. Поел показателите за съревнованието, обявени от негови другари, от неговия колектив, работникът започва активно да се съобразява с онова колективно мнение, което опазва и обогатява тяхната същност. В ДСО „Рибно стопанство“, клон „Океански риболов“, участниците в съревнованието наред с обещанията, които дават по показатели на производствената дейност, имат и свои закони на работническата чест и доблест например: „Там където има работници, няма място за хулигани и мързеливци“; „Малко е да бъдеш добър изпълнител на възложената работа. Труди се творчески, проявявай постоянна грижа за производителността на труда и труда на своите другари!“

При други случаи взаимоотношенията в процеса на съревнованието, така както те са изразени от показателите, подтикват работниците към другарство и взаимопомощ. Докерите от Бургас, съревновавайки се със своите колеги от съветските пристанища в Новоросийск и Иличовск, не само постигат рекорди в обработката на товари, но и взаимно си помагат. Миналата година техен гост бе прославеният съветски бригадир от пристанище Иличовск Анатолий Бараковски. В сърдечните срещи с докерските бригади в Бургас той разказа за работата на ръководената от него комплексна бригада.

Новите взаимоотношения в процеса на съревнованието и тяхното отражение върху съзнателността на хората твърде много зависят от общата атмосфера на живот и работа, създадена в бригадата или в предприятието. Показателен е примерът с прославената машинно-ком-

Digitized by Google

плексна бригада от управление „Строителна механизация“ — Бургас с бригадир героя на социалистическия труд Христо Чорбаджиев. Няколко месеца след нейното изграждане през 1965 г. поради лошите климатични условия и сложността на обектите рязко спадна производителността на труда. Това доведе до намаляване заплащането на членовете на бригадата от 2 до 3 пъти. Някои, които считаха, че материалният стимул е единственият всесилен фактор, предрекоха, че бригадата ще се разпадне. Това обаче не стана. Бригадирът Христо Чорбаджиев казва: „Целта ни беше ясна. Всички добре осъзнавахме отговорността, която бяхме поели да пренесем и утвърдим челния съветски опит“. С една дума, за тях от решаващо значение бе съзнанието, чувството на отговорност, възпитано в процеса на труда и стимулирано в атмосферата на благородна надпревара. А ето и друг пример. На един от обектите при трудова злополука загина в изпълнение на служебния си дълг техен другар. Бригадата прибави към своите постоянни грижи една нова — възпитанието на 10-годишния син на загиналия работник. Момчето бе прието за член на бригадата. Всяко лято то работеше при тях и така завърши средното си образование. Тази есен приятелите му го очакват да се завърне от редовете на Народната армия и да го приемат за достоен член на техния колектив.

Бригадата на Христо Чорбаджиев по пътя на своето развитие достигна и до една нова инициатива. Тази година символично бяха приети за нейни членове — геройски загиналият в антифашистката борба поет-партизанин Атанас Манчев, активният борец в борбата против фашизма и капитализма Димитър Влахов (председател на окръжния комитет на борците против фашизма и капитализма) и членът на Съюза на българските писатели — поетът драматург Недялко Йорданов. Сега бригадата всъщност изпълнява производствената програма вместо на 16 човека — на 19. Новите членове са получили тържествено своите червени книжки за зачисляване в редовете на работническата класа. Книжката на поета партизанин Атанас Манчев е поставена в музея в гр. Каблешково. Бригадата се среща вече няколко пъти със своите нови членове, запознава ги с характера на работата, с производствената си програма и поетите обещания в чест на XI конгрес на БКП. От тази есен с непосредствената помощ на Димитър Влахов — партизанин от отряд „Народен юмрук“, бригадата започва да изучава историята на Бургаската окръжна партийна организация. Поетът драматург Недялко Йорданов ще подпомогне по-ползотворно да се реализира културната програма през свободното време на бригадата и сам ще отразява в редица свои поетични творби нейната доблест и чест.

По инциатива на окръжната комисия по съревнованието бюрото на окръжния комитет на Партията утвърди показатели за организиране на двегодишен окръжен преглед на средствата и формите, с които се дава широка гласност и се сравняват резултатите от съревнованието и за разпространението на челния опит — нагледни материали, местен печат, фотопропаганда, радиоуредби, издателска и културно-масова дейност. Прегледът трябваше, от една страна, да покаже най-добрите форми и средства, а, от друга, да послужи като стимул за превръщане на съревнованието, както казва другарят Тодор Живков, в своеобразно състезание за постигане на по-добри резултати в атмосферата на другарство, сътрудничество и взаимопомощ между трудовите колективи, за движение за достигане на световните показатели.

Прегледът премина на два етапа. Първият етап приключи с организирането на 17 (по градове и аграрно-промишлени комплекси) местни изложби. Те подтикнаха към активизиране на организаторската работа на местните комисии по съревнованието, допринесоха да се обменят богат опит, породиха амбиция да се търсят нови, по-разнообразни и

Digitized by Google

ярки форми за популяризиране на челния опит и духовните стимули на съревнованието. Показаха както положителните, така и слабите страни по организацията на съревнованието в окръга.

Най-хубавото от местните прегледи намери отражение в окръжната изложба, която бе завършващ етап на прегледа. Нагледните материали за окръжната изложба се класираха по идейно-политическо и художествено равнище, по актуалност — връзката им с конкретните икономически задачи, мащабност и сила на въздействие, по емоционалност, доколко служат като форма за духовно стимулиране, за издигане престижа на челниците в производството и допринасят за масовизиране на съревнованието, за повишаване на обществената производителност на труда. Но тези показатели се оценяваха в отделните нагледни средства като: екраните на съревнованието, почетните табла, алеите на челниците и новаторите, фотовитрините, книгите на трудовата слава, символите за отличие на изтъкнати производственици, поздравителните и тревожните телеграми, плакатите, лозунгите, диаграмите, фризовите, монументалните кътове, листовките за челния опит, художествените табла, светлинно-звуковите вестници и др. По специални показатели се оценяваха и публикуваните в местния печат материали.

Партийното ръководство се оценяваше по най-добре изготвени по съдържание и аргументация договори за съревнование и комплексни и лични творчески планове, по масовост и състезателен характер на съревнованието, по изграждане високоефективна система за материално и духовно стимулиране, по качеството на оценките и решенията, отнасящи се до възпитателната роля на съревнованието и неговото масовизиране, по обективни резултати от изпълнението на насрещния план и обещанието.

Въз основа на задълбочен идеен проект бе реализирана и самата окръжна изложба на най-сполучливо използваните в окръга форми за гласност и сравнимост. Отделихме място и за материали от Краснодарския край. Изложбата показа, че съревнованието в окръга се превръща все по-убедително в един от основните методи за политическо и стопанско ръководство на трудовите колективи. Тя популяризира национални и местни почини и инициативи, тясно свързани с борбата за овладяване майсторството в професията, икономите на суровини и енергия, борбата за по-високо качество и ниска себестойност на продукцията, за достигане световните показатели по производителност на труда и рентабилност на отделните производства, масовостта на съревнованието, формите за стимулиране. Всичко това се разкри на фона на сравнимостта на постигнатите резултати.

Изложбата показа, че голямо значение за гласността в съревнованието имат нагледните средства, даващи обществена оценка и признание на труда на челниците. Но ефективността на нагледните форми е тясно свързана със **системата на отчитане на резултатите от труда.** Добре е решен този въпрос в завод „Васил Коларов". Заводският партиен комитет с помощта на специалисти разработи система за всекидневно отчитане на съревнованието по участъци, бригади, машини, поточни линии, отделни работници. На основата на пълна „рентгенова снимка" на трудовия процес тук се определят и материалните стимули за деня. Системата на съревнованието се обвързва с проблемите за качеството, отчита социално-психологическите фактори, които влияят на производителността на труда.

Ленин определя съревнованието като непосредствено живо творчество на масите. Окръжният комитет на БКП насочва партийните и обществените органи и организации към работа за формирането на онази обществена среда, която стимулира най-добре творчеството на хилядите трудещи се, за масовост и доброволност в съревнованието,

Digitized by Google

за **избягване** грубото налагане на нормативи и администриране при неговата организация. По-големият демократизъм в съревнованието е потвърждение и за усъвършенстваните условия на труд, и за порасналото обществено съзнание на хората. Сред редица колективи в окръга, като тези на меднообогатителния комбинат „Бургаски медни мини", Държавно автомобилно предприятие — Бургас, Пристанище Бургас, Нефтохимическия комбинат, аграрно-промишлен комбинат — Поморие, завод „Васил Коларов" и други, съревнованието се подема веднага след обявяването на плановите показатели.

Известно е, че Ленин винаги е отдавал голямо значение на **масовото участие на трудещите се в съревнованието.** „Социализмът... за пръв път създава възможност да бъде то (б. м. — съревнованието) приложено действително **широко,** действително в **масов** размер, да бъде въвлечено действително болшинството на трудещите се на арената на такава работа, гдето те могат да се проявят, да разгърнат своите способности, да проявят таланти, които в народа представляват неначенат извор..."[1] — писа той. Ние считаме, че в окръга настъпват положителни изменения по отношение на масовизирането на съревнованието. Така в Пристанище Бургас бригадите и работниците поотделно участвуват масово в съревнованието. Всеки работник знае с кого се съревновава пристанищният колектив, с кого отделната бригада, а и самият той намира своего място в трудовата надпревара. Така е и при шофьорите в Държавно автомобилно предприятие — Бургас, при животновъдите в аграрно-промишлен комплекс — Грудово и на редица други места. В много предприятия, аграрно-промишлени комплекси и други стопански организации се утвърди договорната система за взаимопомощ и сътрудничество, работа с лични творчески и комплексни планове, с обещанията, конкурсите, състезанията по **професии** и във всички тези форми трудещите се участвуват все по-масово. Насрещният план се превърна във всеобща форма за участие на трудовите колективи в управлението на производството Години вече аграрно-промишленият комплекс — Айтос е в договорни връзки за съревнование с аграрно-промишления комплекс — Вълчи дол. Договорът между двата комплекса действително служи за сътрудничество и взаимопомощ. Колективите на АПК — Айтос изучават опита на дружеския комплекс във Вълчи дол по повишаване културата на земеделието, правилното използване на механизацията в селското стопанство. В меднообогатителния комбинат „Бургаски медни мини" в скоростното движение през 1972 г. участвуваха 71 на сто от бригадите, а сега — 96 на сто. Всички миньорски бригади работят по комплексни планове и съревнованието има ясно изразен състезателен характер. Колективът на Пристанище Бургас поддържа тесни връзки с колективите на съветските пристанища в Жданов, Иличовск и Новоросийск, с които обменя ценна информация за новостите в производството и челния опит.

На фона на тези успехи изпъкват ярко слабостите в някои предприятия, където не се създават необходимите организационно-технически, идейно-морални и социално-психологически предпоставки за проявление на състезанието за високи икономически резултати. Има случаи да се дадат обещания, да се подпишат договори, а съревнование няма, работниците не знаят с кого са в надпревара, ръководителите нямат конкретна информация за броя на работниците, които се приближават до челниците, за ефекта от прилагането на почините и инициативите. Работата на стопанските и на партийните, и на профсъюзните ръководства на тези места има общ и често формален характер.

Стимулирането е важна страна от партийното ръководство на съревнованието. За да има съревнованието нерв, са нужни стимули. По

[1] В. И. Ленин, Съч., т. 26. с. 403.

Digitized by Google

този въпрос излязоха важни партийни и правителствени документи. Значителен опит в духовното стимулиране в Бургаски окръг натрупа районният комитет на Партията в Нефтохимическия комбинат. Преди повече от две години тук се разработи и експериментира система за духовно стимулиране. Общото за всичките духовни стимули, залегнали в тази система, е оценката, вниманието, доверието към работника, специалиста, ръководителя, към всички, които проявяват инициатива и творчество. Тя подпомогна разгръщането на рационализаторското движение и овладяването на новите почини. Доблестта и високоотговорната работническа чест на колектива се оглеждат най-добре в Обръщението в чест на Единадесетия конгрес на БКП. На пленум по духовното стимулиране районният комитет на БКП прие нова задача за своето социално развитие — програмата за духовното стимулиране все по-добре да се свързва и да си взаимодействува с прилагането на механизма на материалното стимулиране. Съобразявайки тази система с „Основните положения от единната система за духовно стимулиране в Народна република България", районният комитет насочва усилията си към все по-ефективното проявление на разнообразните форми и методи на масово-политическа работа, към превръщане на всеки духовен стимул в своеобразна обществена оценка за вложения от хората труд и проявената от тях доблест. Ето някои данни. Досега в комбината са наградени с различни правителствени награди 2458 души. От тях 11 са герои на социалистическия труд. За хората на труда само за две години са поместени в печатния орган на районния комитет на Партията вестник „Нефтохимик" 327 разнообразни журналистически материала. Проведени са 54 вечери на професията, вечери на отделни производственици. Организирани са и 96 поздравителни концерта в чест на първенците в социалистическото съревнование. Осемстотин работници тук успешно прилагат почина на Петър Брайков. От всички заводски колективи по почина на габровските предприятия работят 4150 души. Повече от 2000 работници са овладели вече две и повече работни места. Една значителна част от колективите работят по Саратовската система и по примера на 7-те бригади от завод „В. Коларов" — София. През годините на шестата петилетка тук са внедрени 81 теми с общ икономически ефект 11 315 хил. лева. Значително се подобри качеството на продукцията, като 19 от произвежданите продукти са получили оценка „К" и „1"

Нефтохимическият комбинат е изпълнил предсрочно своя петгодишен план по основните натурални показатели.

Нашият стремеж е правилно да се съчетават материалните с духовните стимули, да не се нарушава мярата и съотношението между тях, да не се закъснява с наградата или оценката, правилно да се определят целиците, тъй като понякога се робува само на високия процент, без да се оценяват и другите показатели и фактори, от които зависи комплексната положителна оценка. При това на редица места не са овладени правилно и механизмите на материалното стимулиране. Има случаи скромна сума да се разпределя между много производственици и естествено стимулът е с нищожно въздействие. А би могло например с тези средства да се организира поздравителен концерт за семействата на първенците, на членовете на бригадата.

Активното участие на трудещите се в съревнованието зависи твърде много от най-целесъобразните **форми на заплащане** на техния труд, които да дават правилна оценка за количеството и качеството на вложения труд, на усилията за производството на определен обществен продукт. Не може да има резултати от съревнованието при уравнилобъчни тенденции в заплащането на труда. Въпросът е материалните стимули чрез допълнителни механизми да пораждат ентусиазъм, стре-

Digitized by Google

меж у човека да се труди за общото благо по-добре от вчера. В този смисъл усъвършенстването на икономическия механизъм у нас през последните години се отразява благоприятно върху съревнованието. Въвеждането на многофакторното заплащане, изплащането на премии за икономии на суровини и материали, за повишаване на качеството и за икономии на труд внесе по-голяма конкретност в съдържанието на съревнованието и се отрази благоприятно в работата на редица трудови колективи в окръга. Затова пък някои недостатъци в заплащането на труда се отразяват отрицателно на съревнованието. Сега действуващите системи на заплащане — сделната и премиалната — стимулират главно повишаването на количеството на продукцията и по-малко — подобряване качеството и издигането на техническото равнище на изделията и повишаването на обществената производителност на труда. Не е изключение да се преизпълняват трудовите норми, въпреки че планът по обем, натура и качество не се изпълнява. В досегашната практика е принизена ролята на основната заплата. Трудовите норми се откъсват от усъвършенстването на техниката, технологиите и организацията на производството на труда, твърде много се разчита на увеличаването на дела на наднормените и премиалните възнаграждения. Очевидна е необходимостта от оптимизирането на съотношението между основната заплата и премиалните възнаграждения. Ние отчитаме значителни слабости в заплащането на труда в част от предприятията на окръга. В някои от тях въпреки нормативните документи не се изплащат премии за икономия на суровини и материали. Има и случаи да се отделят малки, по-точно — символични суми за премиране на работниците, а на щатния управленчески персонал неоправдано да се заплащат големи суми. Подходяща форма за заплащане несъмнено ще внесе новото понятие план-норма, с което се цели да се осигури изпълнението и на нормата, и на плана, съчетаването в единство интересите и на работника, и на обществото.

В окръга се зародиха и намериха много последователи наши, **местни почини,** натрупан е положителен опит в редица отрасли на материалното производство. Израз на творчеството на трудещите се е починът на героя на социалистическия труд Христо Чорбаджиев за съкращаване сроковете на петилетката, инициативата за свързване борбата за икономии с повишаване качеството на продукцията, успехите на миньорите от Бургаски медни мини за скоростно изземване на рудата, инициативата на механизаторите в Камено — от икономисано гориво и смазочни материали да се наберат средства за закупуване на нов трактор. Положителни резултати дава движението за нов социалистически бит и култура, зародило се преди десет години. Усилията на окръжния комитет на БКП са насочени към създаване обстановка за прилагането на всички тези почини, инициативи и положителен опит.

Особено важен критерий за резултатността на социалистическото съревнование е достигането на **световните показатели** по техническо равнище, производителност и качество на продукцията, по разхода на труд, енергия и материали за нейното производство. В окръга има предприятия, чиито ръководства не разполагат с необходимата информация за световните постижения в отрасъла. Даже не познават равнището на продукцията в сродни предприятия в страната и в другите страни—членки на Съвета за икономическа взаимопомощ. Затова нашата цел е положителната практика в тази насока да се разпространи най-широко. Съревнованието в аграрно-промишления комплекс — Поморие се изгражда на основата на борбата за достигане и надминаване световните показатели. Редица ръководители в Нефтохимическия комбинат и кабелния завод „Васил Коларов“ са много добре осведомени за постиженията в съответната област както в социалистическите, та-

Digitized by Google

ка и в развитите капиталистически страни. Тази информация все по-често става достояние на широк кръг от работниците, сочи им върховете в производството, които им предстои да завоюват.

В последна сметка важни са обективните както икономически, така и идейно-възпитателни резултати от съревнованието. Икономическите резултати се свеждат до първенството на Бургаски окръг в страната по относителния дял произвеждан национален доход на глава от населението, в промишлеността и селското стопанство. През 1973 и 1974 г. окръгът постигна най-висока обществена производителност на труда в страната. Първенство окръгът завоюва и по отношение на средната годишна заплата на промишлено-производствените работници и служители. През 1974 г. в Бургаски окръг бяха отбелязани редица национални рекорди в миннодобивната промишленост и в селското стопанство. Успешно се решават и отделни страни на социално-битовата и културна програма за развитие на градовете, селата и трудовите колективи.

Политическото ръководство на съревнованието се осъществява от партийните органи и организации, от авангардната роля на отделните комунисти. В работата на редица партийни комитети контролът над организацията и провеждането на съревнованието е основен метод в тяхната дейност. То все повече се използва като важен лост в управлението на икономиката. Данните показват, че през 1972 г. 36 на сто от първичните партийни организации в окръга са разгледали проблемите на съревнованието, а през 1974 г. — 51 на сто. Другата страна е — решени ли са на необходимата висота проблемите на стила и методите на ръководство. Защото нерядко проблемите на съревнованието се разглеждат, но повърхностно, без задълбочен анализ на въпросите, свързани с механизмите и стимулите за разгарянето на съревнованието. Сериозна работа ни предстои по подобряването на съдържанието на комплексните планове и сключваните договори за съревнование и взаимопомощ и на индивидуалните договори за съревнование. Предстои да се изяснява добре целта, челният опит, който ще се изучава, мерките за контрол и обмяна на опит, стимулите и критериите за отчитане на съревнованието. Да се усъвършенствува ролята на профсъюзните органи и организации като преки, непосредствени организатори на социалистическото съревнование. Трябва да отбележим, че дейността на окръжния съвет на професионалните съюзи в Бургас все по-тясно се свързва с новите проблеми на социалистическото съревнование и преди всичко с рязкото повишаване обществената производителност на труда, подобряване качеството на произвежданата продукция, икономията на суровини и материали, реконструкция и модернизация на производствените мощности. Извърши се широка масово-разяснителна и организаторска работа за новите изисквания и новия подход в съревнованието. Проведоха се над 1600 събрания и заседания на профсъюзните организации и комитети, на които бе обсъден въпросът за организацията и ръководството на съревнованието. Окръжните комитети на отрасловите профсъюзи на пленуми, съвещания и срещи направиха оценка за състоянието на работата и приеха мерки за осъществяване на преустройството в духа на новите изисквания. През 1974 г. бяха приети 56 753 индивидуални обещания, които се характеризират с по-голяма конкретност и определен личен принос за изпълнение на насрещния план. Разшири се договорната система на съревнованието, като бяха сключени 11 527 договора за съревнование, сътрудничество и взаимопомощ. Значително се увеличи и участието на специалистите в съревнованието с лични творчески планове.

Значителна работа извършиха профсъюзните органи и организации по онагледяване на резултатите от съревнованието. Във всяко пред-

Digitized by Google

приятие и работно място бяха определени формите и средствата, с които се осъществява гласността в съревнованието.

Появиха се и нови инициативи. Така например в завод „Г. Димитров" се изгради оперативно бюро за изучаване, популяризиране и прилагане на челния производствен опит. Тази инициатива се разшири и намери приложение в 72 предприятия и организации на окръга.

Инициативата на вагонния завод „Червено знаме" за работата на бригадата с устройствен правилник и собствен кодекс за образцова дисциплина сега в окръга се прилага от 1460 производствени звена с 24 800 участници.

Подобрения настъпиха и в работата по изучаване и прилагане на челния опит. През 1974 г. се изградиха 518 школи за изучаване на челния опит с 5096 участници.

Дял в разгарянето на социалистическото съревнование има и окръжната комсомолска организация. Като чисто младежки инициативи се наложиха „Фонд шеста петилетка", „Да овладеем майсторството и достигнем резултатите на челника в труда и учението" и изграждането на младежки производствени единици, разгръщане на рационализаторското движение и младежкото техническо творчество. От изучаващите 13 000 младежи опита на челниците в труда през 1974 г. 3240 младежи и девойки достигнаха резултатите на първенците.

Считаме, че е необходимо за в бъдеще да се издига ролята на партийно-политическите и стопанските дейци като организатори на съревнованието и да се привличат челниците в производството за агитатори в политическата работа за разгръщането на съревнованието. Целесъобразно е оценките, които периодично се съставят за стила и методите на кадрите, да включват и определено становище на партийния орган за работата им като организатори и агитатори на съревнованието.

Високото равнище на партийно-политическото ръководство е решаващо за творческия характер на социалистическото съревнование.

Реплика

ТОВА ПЪК ЗАЩО?

Научно-техническата революция, историческата съдба, географските и демографските особености на дадена страна приютяват в езика на народа чуждици, без които не могат да получат плътно изражение редица съвременни понятия. Най-често науката, техниката, икономиката, изкуствата си служат с чуждици, които са се утвърдили в езиците на много народи, които, така да се каже, са получили международно битие. Ще се раждат нови факти и явления на научно-техническия процес и заедно с тях ще се появяват нови думи и синтактични съчетания. И ако тези думи, втурнали се след новите открития в езика ни, стоят, „тежат" на мястото си в специалните клонове на познанието, то появата им, утвърждаването им в обикновената реч, насилственото им всаждане в словесната и писмената пропаганда предизвиква учудване.

Някои оратори, докладчици, лектори, автори на статии, на учебни помагала не само че не отпъждат чуждиците, не се съпротивяват на тяхната агресия, но увеличават употребата им. Някъде това минава за оригинален, моден начин на говорене и писане, другаде то намята дрешката на ученост, на начетеност или на владеене на чужди езици. Каквито и да са намеренията, резултатът е еднакъв — прекомерна, неоправдана употреба на чуждици за сметка на съответните наши езикови значения, за сметка на родния език и националното ни самосъзнание.

Като всяко явление, белязано с признаците на модата, така и насилственото напъхване в словореда на чуждици има и своята комична страна. Веднъж един оратор пред работници от търговията на три пъти спомена думата интерпретация, но и трите пъти с пот на чело. Той сричаше думата, накъсваше я, предъвкваше срички, явно тя му чуждееше, не прилягаше, както се казва, на езика му, но той упорствуваше, вероятно да внуши на седящите в залата, че знае повече от тях. В един окръжен град лектор говори за международното положение. Говори убедително, но беседата му е пренаситена с думи и съчетания като: феномен, адекватно, мобилен, параметри, политически аксесоар, правителствена гарнитура и др. Случаите не са един и два, те са много, за да бъдат

Digitized by Google

изброени. Често пъти тези думи, съчетания, са крещящо непотребни на словореда, замърсяват красотата, огрубяват благостта на езика, стоят в изреченията като кръпка върху нова дреха, но нали без тях речта или статията, така мислят употребяващите тези думи, ще бъдат незабелязани, не така ярки и впечатлителни. Мислят така, защото забравят, че днешният читател и слушател е не само грамотен, но неговото образователно ниво е значително високо и той може от първия миг да познае задълбочените, съществените знания, да ги различи от повърхностните, да разкрие посредствеността независимо от пъстрите пера, с които тя се закичва.

Какви ли не думи се появяха и се появяват пред масовия читател, зрител, слушател. Напоследък например прекалено много се употребява думата аспект. Ще я чуем в просветното звено, на инструктажите в партийните комитети, в докладите на тържествените сбирки, в разговорната реч. Нещата все се разглеждат в такъв, в онакъв, в не знам какъв си аспект. Наскоро пък при защитата на една дисертация чухме да се говори и за аспектен проблем. Тук вече чуждопоклонничеството е стигнало до своеобразно творчество. Щом днес се е появил аспектен проблем, защо да не предположим, че утре биха могли да се появят аспектни мнения, аспектни положения, аспектни перспективи и пр.

Психологическата пружина на любещите чуждиците, на прекалената им употреба в пропагандното слово изтласква и ни показва с ясни очертания едно желание да се предизвикат, да се смаят, просто да ахнат читателите, зрителите, слушателите. Намерението е добро, но защо това изпъстряне, тази яркост на речта не се постига с хубавите думи от майчиния език, с точен, красив, образен и непосредствен словоред, така характерен за творчеството на Ботев, Вазов, Яворов, Смирненски, Ванцаров? Част от слушателите в просветните звена, в събранията, читателите на периодиката, макар и да не разбират чуждите думи, с помощта на речника биха ее справили, но как да разбират и още по-скоро да извинят такива чудновати съчетания като универсализиране на задачата, транслация на идеи, локализиране на идеологическата диверсия, акумулирани впечатления, консуматори на художествени ценности, конвенционални възможности, палнативни тенденции и др. Може би говорещият се страхува, че ако употреби натрупани вместо акумулирани, пренасяне вместо транслация, ограничаване вместо локализиране, авторитетът му ще падне, ще го вземат за човек не чул, не видял, не прочел. И за да бъде оратор и автор, чул, видял, чел, той хвърля срещу читателите и слушателите, в нищо непровинили се пред него, акумулирани впечатления, политически аксесоари, интерпретации, адаптации, репрезентации, параметри.

Често пъти в писмените работи на обществени организации, на културни, просветни учреждения като доклади, листовки, брошури, резолюции на събрания и конференции се срещат съчетания на наши и чужди думи, които са просто безсмислени. Казва се например морално-етични норми, колизийни сблъсъци, ситуация на положението; комуникационни връзки, комуникативни съобщения. И тъй като комуникативен се отнася към съобщаване, предаване на нещо, колизия означава сблъсък, ситуация — положение, ако ги заменим, ще получим съобщителни съобщения, сблъсъчни сблъсъци, положение на положението и пр. — наистина и безсмислено, и смехотворно.

Думата еталон е позната в метричната система, означаваща основна мярка. Напоследък тази дума стана модна и заля страници, пътища и друмища. Никой като че ли вече не иска да бъде за пример, за основна мярка, за образец, за показ, за мерило, а непременно се стреми да бъде еталон. Появиха се шивашки кооперации, техни клонове, които шият по еталон и това е заявено по прозорци, врати, рекламни листовки. Шивачите (по призвание те са хора на модата) сега ни изненадват с модата си в езиковата култура, не щат да шият по мярка, не искат да бъдат мерило, а еталон.

В някои окръзи се появиха, откъде и как неизвестно, еталонни пътища, еталонно безопасно движение и пр. С двуметрови надписи се известява, че така и така улицата, автобусната линия, главният път, градът, окръгът се стремят да бъдат еталон за другите. Четеш и се питаш: защо се недолюбва майчиният език, как така отмиляват неговите хубави, звучни думи, как с лека ръка се заменят с каквото попадне от чуждия език, че ако естрадата копира чуждите образци, защо по същия естраден начин трябва да се отнасяме към „език свещен на моите деди".

Пак ще повторим, че има думи, които било по традиция, от миналото и най-вече като отражение на научно-техническата революция са добили трайно битие в езика ни. И това е разбираемо, но съпротивата ни е срещу превръщането на чуждиците в мода, в кокетничене, в безоглеждната им употреба, срещу това непрекъснато и нарастващо „запрашване" на пропагандното слово. Може би това „запрашване" има и друго обяснение — по-слабото, ограниченото познаване на огромното богатство на родния език и образните народни словосъчетания и изкази. Патриархът на българската литература Иван Вазов е употребявал над 50 000 думи, докато среднообразованият гражданин около 10 000. Но всеизвестно е, че незнанието, още повече незнанието на родния език, не е приемано нито за доказателство, нито за извинение.

Свят дълг на пропагандистите, ораторите, лекторите, агитаторите, на авторите на писани трудове, на работниците от средствата за масова информация е да се очиства непрекъснато говоримото и печатното слово от вредностните „запрашвания".

Димитър КРАЛЕВ

Digitized by Google

ИДЕЙНО-ВЪЗПИТАТЕЛНАТА РАБОТА ВЪВ ВИСШИТЕ УЧЕБНИ ЗАВЕДЕНИЯ

АНДРИС СТАЦЕВИЧ

В Латвийската ССР има десет висши учебни заведения. В тях се учат повече от 42 хиляди студенти. Въпросите на идейно-политическото им възпитание стоят постоянно в центъра на вниманието на партийните органи и организации в републиката. През последните години Централният комитет на Латвийската комунистическа партия, градските и районните комитети взеха по тези въпроси важни решения.

За да се усъвършенствува идейно-възпитателната работа сред студентите, да се повишава нейната ефективност, партийните органи поставят като постоянно и важно изискването да се отчитат социалните, възрастовите и другите особености, защото без това не може да има конкретна и резултатна политико-възпитателна дейност.

Възпитанието на студента започва още с първите му крачки във висшето училище. В Латвийския държавен университет, в Рижкия политехнически институт, в Латвийската селскостопанска академия и други стана традиция преди началото на учебната година първокурсниците тържествено да се приемат за студенти. Това е ритуал с ярко изразен възпитателен характер. Пълна отговорност за успешното му протичане носи вузовският комитет на Комсомола. На тази церемония бъдещите студенти се запознават с историята и традициите на института, с особеностите по усвояването на избраната специалност, с мястото и ролята на бъдещия специалист в социалистическото общество. От този момент и до края на обучението младежите и девойките се намират постоянно в сферата на възпитателното влияние на партийната и на всички обществени организации, на професорско-преподавателския колектив, които полагат много усилия за формирането у младежите научен мироглед, идейна убеденост, широка професионална образованост, висока култура.

В учебния процес чрез учебния предмет преди всичко у студентите се формира марксистко-ленински мироглед, високи качества на хора и граждани. Затова първостепенно значение се придава на усъвършенствуване на учебния процес, на повишаване идейното равнище на преподаването по всички дисциплини и най-много по обществените науки. Изучаването на обществените науки заема водещо място във формирането у младежите на марксистко-ленински мироглед. „Марксистко-ленинското учение — подчерта Л. И. Брежнев в речта си на Всесъюзния сбор на студентите — е основа, неотделима съставна част от знанията на специалиста от какъвто и да било профил". Затова отговорност за възпитанието на комунистически мироглед у студентите наред с партийните и комсомолските организации носят и преподавателите от катедрите по обществени науки. Именно те преди всичко са проводници на марксистко-ленинската идеология сред студентите.

Съгласно учебните планове във всички институти на републиката е изградена стройна система за изучаване на социално-икономическите дисциплини: история на КПСС, марксистко-ленинска философия, политическа икономия, научен комунизъм. В лекциите и на семинарните занятия широко се използва местен материал. Например в университета, в Селскостопанската академия, в Даугавпилския и Лиепайския педагогически институт при изучаването на политическа икономия на социализма се из-

Написана специално за сп. „Партиен живот".

Digitized by Google

ползва фактически материал за развитието на народното стопанство в републиката и страната, разглеждат се примери от стопанската дейност на отделни предприятия, колхози и совхози в съответния град или район. Това дава възможност да се разкрият пред студентите не само теоретическите положения за развитието на материално-техническата база на обществото, но и практическата дейност на предприятията, колхозите в използването на закона за планомерното развитие на производителните сили и производствените отношения, за стопанската сметка в социалистическото производство, в конкретния колектив.

Катедрите по обществени науки осигуряват максимална самостоятелност в работата на студентите, за да се повишава равнището на семинарните занятия, които често носят характер на разгърната беседа, дискусия, а това обикновено предизвиква активно участие на повече студенти в обсъждането на поставените въпроси.

Катедрата по история на КПСС в Рижкия институт за инженери в гражданската авиация широко практикува даване задачи на първокурсниците. На основата на писмени работи те разработват реферати, доклади, конкурсни материали. Всяка учебна година първокурсниците от института подготвят повече от 400 писмени работи и 150 реферата. Тази практика продължава и в по-горните курсове. Много студенти от института при подготовката на такива реферати използват не само печатни източници, но и резултати от социологически изследвания, самостоятелно изучаване на местен фактически материал.

В Даугавпилския педагогически институт всеки студент през семестъра разработва един доклад или реферат по специален план, в който са включени теми по проблеми на марксизма-ленинизма. Докладите се обсъждат на семинарни занятия, а рефератите се рецензират от преподавателите. В института е въведена система на контрол и отчитане текущия успех на студентите по философия и политическа икономия. По всяка тема на семинарните занятия всички студенти трябва да положат зачот.

Това кара преподавателите да работят не само с учебната група като цяло, но и индивидуално с всекиго, а студентите — системно да изучават марксистко-ленинската теория. В резултат забележимо се повишава успехът по обществените науки, знанията стават по-задълбочени.

Естествено, с комунистическото възпитание на студентите се занимават не само катедрите по обществени науки. Формирането на научен мироглед се води комплексно, фронтално във всички звена и на всички стадии на обучението. Комунистическото възпитание е дълг на всяка катедра, на всички преподаватели.

За по-дълбоката връзка на теорията с практиката на комунистическото строителство допринася въведената от 1971/72 г. обществено-политическа практика за студентите. Тя създава у бъдещите специалисти навици за масово-политическа работа с трудещите се, формира у тях чувство на гражданственост, социалистически патриотизъм и пролетарски интернационализъм. Съвременният специалист в производството или в учреждението — това не е просто технически ръководител, но и организатор, възпитател на колектива. Затова е нужно да се направи всичко той да придобие тези качества още във висшето училище. Прилагат се различни форми на практика. В Латвийския държавен институт по физическа култура е разработена и утвърдена програма за обществено-политическа практика за целия период на обучение. Всеки студент по време на практиката излиза пред работници и служители или пред ученици с доклад по политическа тема. Студентите от Латвийската селскостопанска академия по време на практиката се запознават със структурата и принципите на работа на партийната и обществените организации в колхозите, совхозите, учрежденията, взимат участие в провеждането на масово-политически и културно-просветни мероприятия, изнасят лекции, беседи.

При провеждането на практиката строго се спазва принципът на диференцирания подход към студентите от различните курсове: колкото е по-горен курс, толкова по-сложни и отговорни стават задачите, които се дават по време на обществено-политическата практика.

Наред с обществено-политическата практика все по-голяма роля в учебно-възпитателния процес играят ленинските четения.

Внимание заслужава тригодишният опит на катедрата по история на КПСС в Рижкия политехнически институт с първокурсниците. Тук ленинските четения започват обикновено с изказвания на преподавателите от катедрата. Те запознават аудиторията с ленинските идеи и положения по дадената тема. Изказват се и ветерани от Октомврийската революция, гражданската война, Великата отечествена война, стари комунисти, видни учени, живи свидетели на историята на славното минало на народа. Със съобщения излизат отговорни партийни и държавни работници от републиката, челници в производството. На тези четения се демонстрират подходящи документални и художествени филми.

Опитът показва, че важна роля за комунистическото възпитание играят научноизследователските работи на студентите на общественополитическа тематика и станалите традиционни всесъюзни конкурси за разработки по проблемите на обществените науки.

Активно влияние за формиране на научен мироглед, комунистическа убеденост у студентите оказва тяхното участие в дейността на различни клубове. В клуба на младите философи в Латвийския университет се разглеждат актуални, интересуващи младежта проблеми — за генетиката, връзката между кибернетиката и философията, социалните последици от научно-техническата революция и социалното прогнозиране, а също проблеми на съвременния роман, ролята на личността в изкуството, мястото на урбанизацията в раз-

Digitized by Google

витието на обществото и други. На заседанията на клуба идват не само студенти от университета, но и от други институти и дори ученици от горните класове.

Под ръководството на катедрите на обществени науки успешно работят: клубът на войнствуващите атеисти в Даугавпилския педагогически институт, студентският дискусионен клуб в РКИЙГА, клубът на младите марксисти в Рижкия медицински институт, клубът за революционни и боеви традиции в Даугавпилския педагогически институт. Бъдещите инженери, медици и педагози — членове на клубовете, са събрали материали за пребиваването на В. И. Ленин в Рига, за неговите връзки с латишки болшевики, за дейността на нелегални революционери в буржоазна Латвия. Те активно изучават историята на своите институти, а също на отделни заводи, фабрики. Събраните материали се публикуват в печата, използват се в научните изследвания на студентите, участвуващи във всесъюзните конкурси.

Студентите, дошли в института от различни републики, се запознават със страници от историята на борбата на латишкия народ за установяване на съветска власт в Латвия и борбата против фашистките завоеватели. Те посещават площад „17 юни" — ням свидетел на героичните дела на комсомолската нелегална организация, действуваща в периода на временната окупация на Съветска Латвия от хитлеристките завоеватели, слушат разкази за подвизите на герои — комсомолци.

Преподавателите не рядко провеждат семинарните занятия в музеите, на изложбите за постиженията в народното стопанство на Латвийска ССР, в големи промишлени предприятия. Тези занятия, както и екскурзиите по местата на революционната, войната и трудовата слава, предизвикват голям интерес, носят изразен емоционален характер и се запомнят за дълго време от студентите. Те способствуват за възпитаването на гордост за революционните, боевите дела на по-старите поколения съветски хора. Възпитават у студентите класов подход към събитията, помагат им да се ориентират в същността на антинародната политика, която провеждаха на територията на Латвия през двадесетте и тридесетте години най-злите врагове на латишкия народ — буржоазните националисти.

Работата по интернационалното възпитание на студентската младеж, която се води постоянно във вузовете на републиката, заема централно място. Тя се изразява в най-различни форми.

През април в института по физкултура беше проведен фестивал на дружбата между студентите. В празника участвуваха студенти от институтите по физкултура в РСФСР, Литва, Украйна, Молдавия, Грузия.

В Селскостопанската академия стана традиционен празникът на дружбата между народите, провеждан всяка година в учебно-опитното стопанство „Вецауце". В празника участвуват студенти от около 30 селскостопански института в страната.

В Латвийския държавен университет от началото на 1970/1971 учебна година започна да се чете специален курс по критика на антикомунизма, дребнобуржоазния национализъм и буржоазната демокрация. Това предизвика у студентите жив интерес, допринася за тяхното интернационално възпитание. По инициатива на комсомолския комитет и клуба за интернационална дружба във всички факултети на Рижкия педагогически институт бяха проведени дни на братските съветски републики. Студентите са също така инициатори на различни конкурси за по-добро опознаване съюзните републики и братските социалистически страни. Така редакцията на вестник „Съветска младеж" скоро обяви третия етап на конкурса „СИВ в действие", посветен на Народна република България. Буквално след няколко дни в редакцията започнаха да пристигат обикновени и препоръчани писма, телеграми, дори колети, авторите на които, разбира се, вече не са само студенти, но и ученици, работници, инженери. Това са не само отговори на въпроси от конкурса. Читателите пишат, че за тях участието в конкурса „Нашият приятел България" е станало истинско запознаване с братската страна. Само два примера. Вера Кузница, учителка в Кандавското училище интернат, ръководителка на интерклуба „Глобус", пише: „Висока оценка на българите даде писателят Александър Чаковски: „Това е народ, с който можеш да тръгнеш на разузнаване".

Оценка на конкурса за интернационалното възпитание дава и писмото на Алексей Рижов: „Мисля, че няма в нашата страна човек, който да не се интересува от България, да не изпитва най-добри и дружески чувства към братския български народ."

Немалко значение за интернационалното възпитание придоби практиката на студентите в братските съветски републики. През последните години редовно се обменят групи от студенти практиканти с Полша, Унгария, ГДР и други социалистически страни. Студентите практиканти от Латвийска ССР, намирайки се зад пределите на републиката, установяват тясна връзка с местните жители, запознават се с трудовите традиции на братските народи, изнасят доклади за живота на Латвийската ССР.

Важен елемент от комунистическото възпитание на студентите е въвличането им в активна трудова дейност. Чудесна трудова школа за студентите е така нареченият трети семестър, който те прекарват на строителните площадки, на колхозните и совхозните полета. Дейността на студентските строителни и селскостопански отряди не само осигурява забележим материален ефект, но и играе огромна възпитателна роля, давайки на младежите трудова закалка, укрепвайки духа на колективизъм и другарство. Освен това тук студентите водят разнообразна политическа и културно-масова работа — изнасят доклади на политически теми, организират концерти.

Висшето учебно заведение играе все по-голяма роля в подготовката на млади про-

Digitized by Google

пагандистки кадри. Наред със специалните знания, с изучаването на обществените науки, на студентите, които имат склонност към пропаганда на марксистко-ленинската теория, се създават навици за пропагандистка работа. Това се практикува например в Латвийския държавен университет и в Политехническия институт. В катедрата по история на КПСС на университета и в катедрата по философия в Политехническия институт е разработен и се чете курс от лекции по методика на партийната пропаганда. Партийните и комсомолските организации привличат към лекционна пропаганда най-подготвените студенти, проявили склонност към идейно-възпитателна работа.

Положителните резултати в идейното възпитание на студентите се обясняват преди всичко с това, че се е повишила отговорността на първичните партийни организации във вузовете за комунистическото възпитание на бъдещите специалисти, за цялата идейно-политическа работа.

Идейно-възпитателната работа със студентите във всеки институт на републиката се извършва по план, разработен от партийния комитет съвместно със съвета на вуза за учебната година. Планът съдържа основните мероприятия, насочени към комунистическото възпитание както в учебния процес, така и в извънучебно време.

Партийните комитети във вузовете направляват дейността на катедрите по обществени науки, комсомолските и другите обществени организации, грижат се постоянно да се осигури единство на обучението и възпитанието, да направят резултатите от идейното въздействие върху бъдещите специалисти още по-трайно. В последно време се утвърди разработването на единни перспективни планове на идейно-възпитателна работа сред студентите за целия период на обучение. Тези планове, съставени с оглед спецификата на института или факултета, осигуряват най-добре приемственост във възпитателната работа.

Партийните организации считат за свое първостепенно дело да участвуват в разработването на единните перспективни планове и да обезпечават системен контрол за тяхното реализиране, своевременно отбелязвайки недостатъците и потягайки изоставащите участъци. Наред с положителното партийните органи и организации разкриват и съществените недостатъци, анализират причините за допускането им, набелязват мерки за подобряване всички страни на идеологическия процес. По-специално става дума за такива например отрицателни моменти като елементи на формализъм в някои идейно-възпитателни мероприятия, недостатъчно обвързване на учебния материал с проблемите на съвременната практика на комунистическото строителство, отслабването вниманието на комсомолската и профсъюзната организация към политиковъзпитателната работа в общежитията.

Осъществявайки контрол за реализацията на приетите решения, партийните комитети изискват всички идейно-възпитателни мероприятия да бъдат високоефективни, да допринасят за по-нататъшното усъвършенствуване на учебно-възпитателната работа и идейната закалка на студентите.

Да виждат не само положителните страни, но и изоставащите участъци, нерешените въпроси, своевременно да забелязват недостатъците и да вземат мерки за тяхното отстраняване, това е станало правило в работата на партийните комитети. И то не само по идеологическите въпроси, а и по въпросите на подбора, разпределението и възпитанието на кадрите.

По такъв начин идейното възпитание на студентите не е процес на равно „гладко", безпрепятствено развитие; утвърждаването на комунистическата идеология и морал става в борба с отрицателните факти и явления. Партийните организации полагат усилия да мобилизират колективите, тяхното ръководство за целеустремена, дружна съвместна работа за непрекъснато усъвършенствуване професионалната подготовка и идейната закалка на бъдещите кадри с висша квалификация.

Комунистическото възпитание на студентите е дело с огромна важност. Висшите учебни заведения в Латвийска ССР са натрупали немалък опит. Партийните организации виждат своята задача в това, да обогатяват постоянно този опит и да го използват максимално, за да излизат от висшите училища високообразовани специалисти, патриоти на марксизма-ленинизма, способни да строят великото комунистическо общество.

Digitized by Google

ДРУЖБА И СЪТРУДНИЧЕСТВО НА ШИРОКА ОСНОВА

Окръжният комитет на Партията във Варна в своята работа за разширяване и задълбочаване на връзките между трудещите се от Одеска област и Варненски окръг се ръководи от постоянната политика на Партията за развитието на дружбата между нашите народи на широка основа — политика, която, както е посочено в Програмата на БКП, „ще развива и задълбочава с всички сили братството, единомислието и единодействието с КПСС, ще провежда курс на всестранно сближаване на НРБ със СССР".

Дружеските връзки между областния комитет на УКП — Одеса и ОК на БКП — Варна, между Одеска област и Варненски окръг са естествено продължение на стореното от представителите на руското революционно движение в миналото, Руската социалдемократическа партия и варненските социалисти.

В началото на века по поръчение на Централния комитет на БРСДП Георги Бакалов организира нелегален канал Варна—Одеса, който утвърждава братските революционни връзки между Българската и Руската социалдемократическа партия. По този канал пламенният революционер Иван Загубански пренася социалистическа литература и Лениновия вестник „Искра".

Дружбата между нашите народи, която има своите исторически корени, непрекъснато расте благодарение на братската помощ на Съветския съюз за нашето всестранно развитие. Трудещите се от Варненски окръг в продължение на тридесет години се срещат и работят заедно с много съветски специалисти, които със своя труд, знание и гражданско поведение са олицетворение на нашия идеал за строителя на комунизма.

Установени са дружески връзки от много промишлени предприятия, кооперативни стопанства, научни институти и учреждения, професионални културни институти, поделения на творческите съюзи, културни просветни учреждения и художествени колективи. Окръжният комитет на Партията на основание на натрупания опит утвърждава развитието на тези връзки като сигурно средство за възпитание на трудещите се.

Различни са формите и инициативите в областта на културното сътрудничество, даващи възможност да се утвърждават дружески връзки между колективите и да бъдат запознавани трудещите се със завоеванията в областта на изкуството и културата. Освен връзките с Одеска област се развиват приятелски отношения и с културни институти и творци и от други градове и райони на Съветския съюз.

Общуването със съветските деятели в изкуството и културата, с тяхното творчество, искрената дружба, вниманието и сърдечността на съветските хора удвоява творческата енергия на варненските деятели на изкуството и културата, вдъхновява и мобилизира силите им.

Окръжният комитет на Партията в своята ежедневна работа с културните дейци се стреми широко да бъде прилаган съветският опит в ръководството на културните процеси и явления.

В репертоара на Драматичния театър „Стоян Бъчваров" съветските пиеси винаги са заемали и заемат определящо място с оглед конкретните задачи, които театърът решава. Зрителите се запознават с най-известните съветски произведения на класическата и съвременната съветска драматургия. До 1968 година освен включването на съветски пиеси в репертоара на театъра варненци се срещаха със съветското театрално изкуство само при гастролирането на съветски театри в България. В 1969 година Киевският академичен руски театър „Леся Украинка" и нашият Драматичен театър подписаха договор за творческо сътрудничество. През изминалите години обменът на театрална информация, пиеси, режисьори, актьори и размени гостувания на цели спектакли станаха обикновено явление. Досега са осъществени три размени на творческите колективи за по шест представления с по три

Digitized by Google

постановки. Гостуванията на театрите винаги се превръщат в истински празници за колективите и зрителите, които се срещат с тяхното творчество. Подборът на еднакви заглавия от съветската и българската драматургия дава възможност и за размяна на изпълнители. Чрез постановката на „Големанов" от Ст. Л. Костов, осъществена на киевска сцена от режисьора Цветан Цветков и художничката Кина Петрова, нашите актьори Илия Пенев, Граниела Бъчварова и Сава Георгиев гостуваха на своите киевски приятели, а в постановката „Варвари" от М. Горки гост на Варненския драматичен театър беше н. а. на УССР Ана Николаева.

През дните на българската култура в Съветския съюз Варненският драматичен театър „Ст. Бъчваров" гостува в Киев. Отзивите във в. „Советская культура", „Правда Украине" и в киевските вестници свидетелстват не само за гостоприемството на съветските хора, но и за сериозното дружеско творческо признание на критици и публика. Гостуванията между театралните колективи се съчетават и с разговори по проблеми, които вълнуват театралните дейци. Последният разговор, който се състоя между тях, беше на тема „Театър и съвременност".

Постановката на киевския режисьор Михаил Резникович и художника заслужилия деятел на изкуството на УССР Михаил Улановски на „Единственият свидетел" от Ариадна и Петр Тур беше посрещната с голям интерес от публиката и критиката. Актьорите имаха възможност, работейки със съветския режисьор, в продължение на два месеца да научат много неща, които са несъмнен актив в тяхното творчество. Пиесата, която театърът посвети на 30-годишнината от победата над фашизма, бе поставена от същия режисьор.

За по-добрата организация и пълноценно използване на възможностите за изучаване на съветския опит при гостуванията на съставите ОК на Партията обръща особено внимание на подготовката на партийните бюра на ППО, които имат свои планове за работа. Възлагането на времени партийни поръчения се оказа много резултатна форма.

Народната опера във Варна поддържа приятелски връзки с Одеския държавен академичен театър за опера и балет. Осъществени са гастроли в Одеса на н. а. Тодор Костов, з. а. Мария Бохачек, з. а. Стефан Циганчев и диригента з. а. Емил Главанаков. Във Варна първата стъпка беше направена от главния художник на Одеския академичен театър за опера и балет з. х. на УССР П. Злочевски. В международния музикален фестивал „Варненско лято" през 1971 година колективът на Одеския академичен театър за опера и балет участвува с постановките на „Анда" от Дж. Верди, „Наталка Полтавка" от Н. Лисенко, „Евг. Онегин" от П. Чайковски, „Пепеляшка" от Дж. Росини, балета „Жизел" от Н. Адам и балетен триптих.

В продължение на 14 дни Варненската народна опера гостува на одесчани с четири оперни и една балетна постановка: „Отело" от Дж. Верди, „Юлска нощ" — П. Хаджиев, „Риголето" от Дж. Верди, „Дон Паскуале" от Г. Доницети и „Корсарят" — балет от А. Адам и Л. Делиб.

Спектаклите на Варненската народна опера в Одеса, срещите на колектива с трудещите се от заводи и колхози, съвместните заседания на партийните бюра, ръководствата на съюзните и комсомолските организации от двата института, положителното отношение на печата, радиото и телевизията за осъществените спектакли бяха доказателство за големия смисъл на културното общуване и взаимното сътрудничество.

Това гостуване имаше не само голям художествен смисъл, но както беше подчертавано многократно, прерасна в ярък интернационален празник на дружбата между нашите народи. Дружеските връзки между двата оперни театри играят положителна роля и за подобряване вътрешната организация на работата в операта, те подпомогнаха и дейността и на първичната партийна организация.

Варненската държавна филхармония и по-специално Симфоничният оркестър също имат свой принос в утвърждаването на сътрудничеството между нашите културни институти. Концертите по време на гостуването в Одеса разкриха пред съветските слушатели най-доброто от репертоара и изпълнителското майсторство на този колектив.

Стана традиция групата на художниците от Варна и отделението на съветските художници в Одеса да разменят свои произведения, да обсъждат творческите си планове, да водят разговори по проблемите на изобразителното изкуство. Познаването на въпросите, които вълнуват художниците от побратимените градове, свързано с личните познанства и приятелски връзки, е най-добрата гаранция за нови съвместни творчески прояви.

Активни творчески връзки със свои колеги от издателствата на Съветския съюз поддържа колективът на варненското издателство „Георги Бакалов". През последните години ползването на съветския опит в работата на редакторския състав и в политиката на издателството доведе до подобряване на много от показателите в дейността на този институт. Сега делът на съветската литература, която се подготвя за издаване в отделните редакции, е от 45 до 70 процента. Съветските заглавия станаха главен ориентир в преводната литература на издателството. Въз основа на съветския опит сега издателството разполага с повече информация, по-сполучливо осъществява подбора на произведенията. Във всяка редакция са заведени картотеки за литературата по съответната тематика, която може да бъде предмет на превод, да служи за справки, повишаване на знанията и квалификацията. Съществуват много добри връзки с редица съветски издателства, с които се разменя литература, правят се запитвания по различни въпроси, ползва се техният опит. По

Digitized by Google

искане на варненското издателство съветското издателство „Мисл" изпрати подробно описание на начина на работа по съставяне и подготовка за печат на сходното на варненското издание „Фар", алманаха „На суша и на море". Ползвайки съветския опит, беше съставена редколегия за издаването на „Фар" от изтъкнати специалисти в съответната област. Със съдействието на издателството „Гидрометеоиздат" беше подобрена организацията на работата по издаването на „Морска енциклопедия". Със съдействието на издателството в Мурманск беше установена връзка с научни работници — популяризатори, които сега сътрудничат на алманаха „Фар". Сега варненското издателство поддържа кореспонденция с повече от двадесет съветски, всесъюзни, републикански и областни издателства, от които се получават книги и различни справки.

Особено плодотворно се оказа прякото сътрудничество със съветски издателства в осъществяването на съвместни издания. В резултат на това одеското издателство „Маяк" и варненското издателство „Георги Бакалов" подготвиха сборниците „Две вълни", включващи творби на съвременните поети от Варна и Одеса, и белетристичния сборник „Брегове".

В плановете на двете издателства са залегнали и други издания, които ще отразят съвместната работа на български и съветски моряци по време на плаванията по море, опитът в организацията на работата в пристанищата. Очакват се и заглавия, свързани с революционните връзки между Одеса и Варна.

Варненци сътрудничат на московското издателство „Прогрес" в осъществяването на художественото албум „Одеса—Варна" от серията „Илюстровани книги на побратимените градове".

Друга насока, в която се проявяват връзките на варненското издателство със Съветския съюз, е привличането като сътрудници съветски автори, чиито книги излизат за първи път на български език.

Особено внимание издателството обръща на съвместните издания, отразяващи работата на СИВ. Заедно с московското издателство „Икономика" ще бъде реализирана поредицата „Социалистическата икономическа интеграция в действие" с участието на изтъкнати съветски и български автори.

Макар и създадено не много отдавна, дружеството на Съюза на българските писатели във Варна вече установи тесни връзки с одеската организация на Съюза на съветските писатели. Делегация на одеските писатели беше във Варна, тя сложи началото на конкретни действия за съвместна работа. След това беше подписан договор, който съдействува за разширяване на тематиката на варненските писатели, предоставя им възможността да излизат със свои материали на страниците на одеските вестници, на киевското литературно списание „Радуга", осъществяването на творчески командировки, издаването на съвместни сборници. Такъв опит вече е натрупан. На страниците на алманаха „Простори", издание на дружеството на Съюза на българските писатели във Варна, се появяват произведения на одески автори. През есента на 1974 г. председателят на дружеството и секретарят на първичната партийна организация на варненските писатели взеха участие във Всесъюзния симпозиум на тема: „Научно-техническата революция, социалният прогрес и образът на съвременника в литературата", проведен в Одеса, организиран от редакцията на списание „Литературное обозрение" — Москва и одеската организация на Съюза на съветските писатели.

Във втората теоретична конференция, организирана от СБП, дружеството на писателите — Варна и ОСИК — Варна на тема: „Регионално, национално и интернационално в литературата", проведена във Варна преди няколко месеца, участвуваха и представители на одеската организация на Съюза на съветските писатели.

Активна дейност за конкретно подпомагане на своите читатели развива варненската окръжна библиотека „Пенчо Славейков" чрез своите връзки с одеските библиотеки и други съветски библиотеки. Ежегодно от Одеса се получават безплатно над 2000 книги, списания, статии и микрофилми. Особено внимание е отделено на материалите за Черноморието, въпросите на корабоплаването, експлоатацията на корабите. Работата, извършвана от библиотеката, често подпомага специалистите в решаването на конкретни въпроси.

За запознаване на малките зрители с постиженията на съветската куклена драматургия ежегодно в репертоарния план на Варненския куклен театър намират място едни от най-добрите произведения. През последните години на сцената на театъра са реализирани пиесите: „Рибарят и златната рибка" от А. С. Пушкин, „Буратино" от Е. Борисова, „Божествена комедия" на И. Щок, „Картофеното човече" от Вл. Лифшиц и други. Театърът е в дружески връзки с Ленинградския куклен театър.

Трудещите се от Варненски окръг ежеседмично се срещат с произведенията на съветското киноизкуство. В дните на съветската култура и изкуство, които се организират всяка година от ОК на БСД и по време на декадите на съветската култура, на филмите винаги се отделя подобаващо място. Тези дни са истински празници на съветската култура. Разширява се разпространението на книги и грамофонни плочи, уреждат се многобройни концерти и спектакли с участието на професионални и самодейни колективи.

Установените връзки между областния дом за народно творчество в Одеса и окръжния център за художествена самодейност във Варна улесняват постоянната размяна на вокални, танцови и други състави. Почти няма утвърден колектив на художествената самодейност от нашия окръг, който да не е показвал своето изку-

Digitized by Google

ство пред трудещите се от Одеска област. В сключените договори за сътрудничество между отделни предприятия, колхози и ТКЗС от Одеска област и Варненски окръг почти винаги се предвижда размяната на художествени самодейни колективи.

В резултат на сътрудничеството между кино-фотоклубовете от двата града се осъществява активен обмен на кино и фотоматериали. Уреждат се изложби, разменят се делегации. Снима се съвместен филм за бита и обичаите в одеското село Голица и едноименното варненско село.

Специалистите от Варненския окръжен исторически музей използват нашироко съветския опит в организацията на музейното дело и запознаването на трудещите се с голямото богатство на музеите. Поддържа се редовен книгообмен с музеите от Одеса, Киев, Ленинград, Москва и други съветски градове.

Постоянни връзки на сътрудничество съществуват между Военноморския музей — Варна и Музея на червенознаменния черноморски флот в Севастопол.

Въз основа на съветския опит в работата на първичните партийни организации в културните институти специално внимание се обръща на идеологическата подготовка на творците. Ползвайки съветския опит, окръжният комитет на Партията организира обучението на дейците на изкуството и културата в партийния университет. В зависимост от образователния ценз през университета в две и тригодишен курс на обучение преминаха всички дейци на изкуството и културата. Пак на основание на съветския опит сега за тях е организирана теоретична конференция на тема „Образът на съвременника в българската литература и изкуство", в подготовката на която участват всички културни дейци. Отчитайки спецификата в работата на всеки културен институт, са изградени семинарни групи, които под ръководството на консултанти разработват своите материали за участие в теоретичната конференция. Подготовката на конференцията започна от 1973 година, а провеждането ѝ се предвижда през 1976 година.

Тричленна партийна делегация, водена от другарката Д. М. Машарова, завеждащ отдел „Изкуство и култура" на Одеския областен комитет на УКП, се запозна с организацията и ръководството на културния живот във Варненски окръг. На срещите и разговорите в ОК на БКП, в ГК на БКП — Варна, Девня, Провадия и бюрата на първичните партийни организации, в професионалните културни институти в делова обстановка стана богата размяна на мнения и опит по работата на комунистите в областта на културата и ръководството на процесите, които се наблюдават в културния живот.

Ние се стремим във всички наши международни и национални културни изяви да привличаме за участие творчески колективи от Одеска област и други градове на Съветския съюз. В програмите на Международния музикален фестивал „Варненско лято" и Международния балетен конкурс произведенията на руски и съветски автори винаги са повишавали представителния характер на мероприятията. Съветските инструменталисти, вокални изпълнители, режисьори, диригенти и младата балетна смяна на Съветския съюз са утвърждавали и утвърждават в съзнанието на трудещите се от Варна и окръга както и у хилядите летовници високата хуманна школа на съветското изкуство.

В периодично провеждания Майски хоров фестивал (който стана вече международен) участието на известни съветски специалисти в хоровото изкуство съдействува за утвърждаването на високи постижения в тази област.

Свое място в укрепването на приятелските връзки между културните дейци на Одеска област и Варненски окръг имат и средствата за масова информация. Обменът, който се осъществява между отделите „Изкуство и култура" на в. „Народно дело", „Полет" и РТЦ—Варна и одеските вестници, радио и телевизия, осигурява възможността системно да бъдат информирани трудещите се за онова, което се върши в културните институти на побратимените градове. Отзивите и оценките за постиженията в областта на изкуството и културата спомагат да се развива дружбата и сътрудничеството между нашите народи. Всяка среща на одеска или варненска земя се превръща в празник.

Работата на ОК на БКП — Варна за утвърждаване и задълбочаване дружбата и сътрудничеството между дейците на изкуството и културата и трудещите се от Варна и Одеса се улеснява и от факта, че в двата града има генерални консулства, чиято неоценима помощ се проявява в практическото осъществяване на нашите намерения.

Досегашният опит ни убеждава, че развитието на отношенията на дружба и сътрудничество с Одеска област е по-резултатно, когато в календарни планове, утвърдени от бюрата на областния комитет на УКП — Одеса и ОК на БКП — Варна, в по-дългосрочна програма се уточняват конкретните мероприятия, които ще се провеждат всяка година. По-ефективни се оказват онези наши начинания, които имат по-многостранен характер. В програмата за културните връзки на Варненски окръг с побратимената Одеска област специално внимание е отделено на Дните на Варна и Одеса.

Провежданата от ЦК на КПСС и ЦК на БКП политика на братско единение и дружба между нашите партии и народи разкрива богати възможности за конкретното реализиране и обогатяване и на културното сътрудничество между Одеска област и Варненски окръг.

Живко КИРОВ

Digitized by Google

УСЪВЪРШЕНСТВУВАНЕ НА ПОЛИТИЧЕСКАТА ПРОСВЕТА В КОМСОМОЛА

к. и. н. **ТЕОДОСИ РАДКОВ**
инструктор в отдел „Пропаганда и агитация" на ЦК на БКП

Формирането на марксистко-ленински светоглед и превръщането му в комунистическа убеденост, от една страна, зависи от конкретната социална среда, от друга, то се осъществява като организирана и целенасочена дейност на цялото общество и редица негови институти. Партийното ръководство е призвано да направлява и координира това многофакторно идейно въздействие върху съзнанието на младата личност. С особена сила това се отнася до **политическата просвета сред младежта,** утвърдила се като основно звено за марксистко-ленинско обучение и възпитание в идеологическата дейност на Димитровския комсомол.

В комсомолските звена за политическа просвета се обучават над 900 хил. младежи, което е близо две трети от членовете на съюза. Установената и действуваща досега структура на политическата учебна година даде редица добри резултати. На първо място обогати се съдържанието на политическата просвета съобразно с интересите и възможностите на различните групи младежи. Изучаваха се философско-социологически, социално-икономически и политически проблеми на изграждането на развитото социалистическо общество. Наред с традиционните форми — лектории, кръжоци, школи и семинари, се родиха и нови: всемладежката аудитория „Младежта и социалистическата родина", средношколският клуб „Съвременник", националният политически конкурс сред трудовата младеж със средно и висше образование и сред служещите в Българската народна армия, задочният семинар „Социалистическата родина и младежта", „Димитровската проверка" и т. н., които допринесоха да се осигури по-пълен обхват на комсомолците, да се преодолее доминиращият дълго време школски маниер на работа в звената на политическата просвета. Новите форми се посрещнаха с интерес от младежите и девойките. Комсомолската аудитория се активизира, по-значителен дял заеха дискусиите, докладите, рефератите и съобщенията, конкурсите и състезанията; по-действена стана проверката на придобитите марксистко-ленински знания.

Клубните форми и особено клуб „Съвременник" са подходящи за средношколската младеж. В единния идейно-възпитателен процес в

Digitized by Google

училищата, както се предвижда по реформата на народното образование, те са твърде перспективни. Клуб „Съвременник“ има не само оригинални външни белези, които допадат на средношколската младеж. Той дава възможност при учебно-възпитателния процес да се съгласуват интересите с активни форми и методи на работа. Слабост в работата на „Съвременник“ е увлечението в него да се включват по-голямата част от средношколците. Комсомолските организации в училищата следва да насочват към него ученици с подчертани интереси към обществено-политическите и идеологическите проблеми на нашето съвремие.

Кои са по-съществените недостатъци, произтичащи от досегашната структура на системата за политическа просвета и от неправилния стил и методи на работа при подготовката, организирането и провеждането на политическата учебна година в Комсомола?

Практиката показа, че голямото разнообразие от теми е направило съдържанието на политическата просвета прекомерно широко и лишено от системност и единен център. Това затруднява последователно да се усвояват марксистко-ленинските знания, да се снабдяват звената с учебници и подходяща литература и в крайна сметка довежда до ограничаване на ефективността. Актуалната тематика не е гаранция срещу просветителството. Срещу него се поставя бариера, когато във всяка дисциплина, раздел, тема се чувствува духът на нашето динамично съвремие, на големите и отговорни задачи, които то поставя пред младото поколение. Днес с особена сила важи Лениновото указание, че „без работа, без борба книжното знание за комунизма от комунистически брошури и произведения абсолютно нищо не струва“[1].

Наред с положителните страни стремежът към разнообразие, към преодоляване на шаблона и закостенелостта доведе до другата крайност — прекалено увлечение по нови форми и пренебрегване на изпитаните в досегашната практика. Това стана причина за известна стихийност, за невъзможност да се осигури единно квалифицирано ръководство.

Липсваше достатъчна съгласуваност между това, което младите хора изучават в училище и във висшите учебни заведения, и това, което им предлага Комсомолът. Съдържанието на програмите за политическата учебна година изоставаше от някои съвременни социални събития. В стремежа политическата просвета да се съобразява с интересите и жизнения опит на младежите не рядко се стигаше до теоретическо опростителство, до значително принизяване на научното равнище на марксистко-ленинската пропаганда сред младежите.

В голяма част от комсомолските звена съществуваше инертно, пасивно отношение към занятията. Не се търсеха настойчиво, а и не се популяризираха достатъчно средства и пътища за творческо участие и активност на комсомолците в учебно-възпитателния процес. Господствуваше пасивното усвояване на идеологическа информация, без да се работи целенасочено за изграждане на самостоятелен, творчески стил на мислене и ориентиране в проблемите.

Незадоволяваше и реалният обхват на младежите в системата за политическа просвета на Комсомола. Особено това важи за младежи с основно и незавършено средно образование, които са получили минимална идеологическа подготовка в училище и именно поради това Комсомолът има най-голямо задължение за тяхното мирогледно възпитание.

От недостатъци страда и подготовката на комсомолските пропагандисти. На доста места тя е кампанийна и краткотрайна. Редки са слу-

[1] В. И. Ленин, Задачите на младежките съюзи, Съч., т. 31, С. 1953, с. 280

Digitized by Google

чаите на целогодишно обучение. Много често пропагандистите се използват нецелесъобразно, без да се държи сметка за тяхната квалификация.

Средствата за масова информация — радното, телевизията, киното, печатът, недостатъчно се използват в помощ на комсомолската просвета.

Но основна грижа на партийното ръководство следва да стане грижата за подготовка на низовите комсомолски ръководства, за ролята им като непосредствени организатори на политическата просвета.

С активното съдействие на отдел „Пропаганда и агитация" на ЦК на БКП отдел „Идейно-възпитателни дейности" на ЦК на ДКМС подготви **нова структура на политическата просвета в Комсомола.** Тя предстои да се утвърди като градивна основа за развитие на положителните страни от досегашната практика, за преодоляване на недостатъците и повишаване ефективността на марксистко-ленинската подготовка на младите хора. Съобразно с нея е организирана новата 1975/1976 учебна година.

Съдържанието на новата комсомолска учебна година включва по-малко на брой учебни дисциплини, но по-конкретно адресирани до отделните отряди на младежта. За учениците от VII и VIII клас е предвидена дисциплината „Наш Димитровски комсомол". Учениците от средните и професионални училища според индивидуалната подготовка и интереси ще изучават теоретичните проблеми на марксизма-ленинизма и научните основи на политиката на Партията в секциите на средношколския клуб „Съвременник". Останалите извън клуба средношколци ще се запознават с „Живота и делото на В. И. Ленин", „Живота и делото на Г. Димитров" и „Основи на комунистическата нравственост". Тези въпроси са предназначени и за трудовата младеж с незавършено средно образование заедно с „Основи на икономическите знания", „Научен атеизъм", „Беседи за България". За трудовата младеж със средно образование се предвиждат „Икономически проблеми на развитото социалистическо общество" с две програми — за работническа и селска младеж, заедно с трите основни съставки на марксизма-ленинизма — „Марксистко-ленинска философия", „Политическа икономия" и „Научен комунизъм". За трудовата младеж с висше и полувисше образование е теоретическият семинар по „Актуални проблеми на марксизма-ленинизма".

Съобразени с възрастовите особености, образователно равнище и социалното положение на отделните слоеве от младежта, тези дисциплини и проблеми са солидна основа за осъществяване на главната цел на политическата просвета — формирането на марксистко-ленински мироглед.

Устойчивостта на новата система за политическа просвета в Комсомола не отрича, а предполага възможността да се отделя място и на редица важни партийни документи, което е предпоставка да се повишава равнището на политическата просвета в Комсомола и да се осъществява нейната действена връзка с практиката.

Новата структура е само първа крачка в стремежа да се повиши ефективността на комсомолската просвета. Сега още в началната година на нейното утвърждаване е нужна целенасочена партийна помощ и контрол за правилното ѝ функциониране. Преди всичко партийните комитети да насочват комсомолските ръководства към преодоляване формализма при подготовката на политическата учебна година; да прилагат диференциран подход при тематичното определяне на звената, да отчитат подготовката и интересите на участниците в тях.

Новата структура предвижда по-дългосрочна перспективна програма за марксистко-ленинското образование и възпитание на млади-

Digitized by Google

те хора. Това е съществена предпоставка за преодоляване на една основна слабост — относителната краткотрайност на идеологическо въздействие чрез формите на политическата просвета. Стремежът сега трябва да бъде творчески да се предвидят такива организационни форми, които върху основата на новата структура да осигурят по-продължителен и цялостен цикъл на обучение за всеки комсомолец. Да се определи в перспектива последователността на изучаване на отделни дисциплини и да се осигури приемственост и по-голяма пълнота на марксистко-ленинските знания. Нужна е по-голяма предварителна информираност на комсомолците за проблемите, които ще изучават, а формите да са съобразени с образователното, възрастовото и професионалното равнище на участниците в звената.

Критерий за правилното изграждане и дейност на отделните форми на политическа просвета е степента на активност. Партийното ръководство над учебно-възпитателния процес е една от най-съществените предпоставки за повишаване ефективността на политическата просвета в Комсомола. Най-непосредствено то се отразява върху равнището на първите две степени на мирогледното възпитание — създаване на интерес към марксистко-ленинската наука и нейното задълбочено овладяване. Още в своите забележителни Тезиси за младежта и Комсомола другарят Тодор Живков посочи, че е необходимо да се създава у младите хора интерес и любов към марксистко-ленинските знания, към идеологическата литература.[1]

Партийното ръководство на политическата просвета в Комсомола се осъществява най-непосредствено чрез пропагандистките кадри. Пропагандистът — партиен член, ръководейки процеса на овладяване на марксистко-ленинските знания, се утвърждава като идеен наставник на младите хора, като олицетворение на моралните добродетели на комунистите. С непосредствената помощ на окръжните комитети на Партията пропагандисткият състав в Комсомола се подобри чувствително. Повече от 50 на сто от пропагандистите на Комсомола са комунисти. Видинската окръжна партийна организация си е поставила целта техният дял да надхвърли 70 на сто.

Голяма е отговорността на партийните комитети за подготовката на комсомолските пропагандисти, за да се изградят у тях не само задълбочени знания, но и умения, качества, съобразени с равнището на образованието, психическите особености и възрастта на младежите в различните просветни звена. Наблюденията у нас показват, че младежите до 20 години ценят най-много изразителността на словото на пропагандиста, а над 20 — преди всичко дълбочината и логическата сила на неговите знания. Колкото по-високо е образованието на слушателите, толкова по-голямо внимание те отделят на задълбочената, аналитична идеологическа информация. А ако вземем под внимание някои социални разграничения, то работниците общо взето ценят убедителността, учениците — остроумието и т. н. Всичко това налага да се подбират пропагандистите съобразно изискванията на различните групи младежи — за популярност и задълбоченост, емоционалност и рационалност в идеологическата пропаганда.

Комсомолската аудитория е много чувствителна към идейната зрелост и личната убеденост на пропагандиста в правотата на партийната политика. Младежката среда в голяма степен отчита единството между думи и дела. Личният пример на комсомолския пропагандист е от първостепенно значение за неговото утвърждаване като възпитател, за осъществяване на неотменимата връзка: обучение—възпитание

За повишаване на теоретическата подготовка на пропагандистите

[1] Т. Живков, Младежта е нашето бъдеще, Народна младеж, С., 1972, с. 55.

Digitized by Google

наред с успешното осъществяване на хубавата съвместна инициатива на ЦК на ДКМС и Комитета за научно-технически прогрес и висше образование за подготовка на комсомолски пропагандисти сред студентската младеж, много отговорни изисквания се поставят и пред работниците от научните институти и учреждения от идеологическия фронт. Все още много малко техни изследвания, монографии и статии са посветени на младежката тематика. Още по-малко са методическите, педагогическите и други помагала, предназначени за усъвършенствуване пропагандисткото майсторство на тези, които работят сред младите хора.

Проблемът за методическата подготовка на комсомолските пропагандисти е част от големия проблем за повишаване на методическата подготовка на всички пропагандистки кадри, но в същото време е и самостоятелен проблем, който се нуждае от специално внимание. Това се налага от спецификата на младежката аудитория и не на последно място от факта, че дори такива утвърдени в практиката форми като методически сбирки, семинари, показни занятия, обмяна на опит и други не се използват достатъчно диференцирано сред този голям отряд пропагандистки кадри. Неотложно е изработването на цялостна система за техния подбор и всестранна подготовка. Първа крачка в това направление е изработеният проект за единна форма на картотекиране на пропагандистите в Димитровския комсомол чрез въвеждане на лична книжка и ежегоден картон на пропагандиста.

Голямо значение за привличане на повече млади пропагандисти, за издигане тяхната роля, за пресичане на текучеството сред тях е обществената оценка и стимулирането на труда им. Преди всичко е необходимо да се повиши значимостта на поръчението да бъдеш пропагандист. То не бива да се дублира от други партийни, комсомолски и обществени поръчения, които отнемат много време. Ръководно начало в това отношение е постановката, залегнала в Тезисите, че „на комунистите трябва да се дадат конкретни поръчения за работа сред младежта.[1]

За стимулиране на комсомолските пропагандисти се използват редица морални и материални награди: орден „Кирил и Методий", почетни грамоти на ЦК на ДКМС, значка и книжка за активна пропагандистка дейност, почетна грамота и диплома на окръжния комитет на ДКМС, вписване в почетните книги на централния и окръжните комитети на ДКМС, изпращане на благодарствени писма до месторабота на пропагандистите; популяризиране опита на най-добрите чрез средствата за масова информация; екскурзии из страната, до СССР и другите социалистически страни; осигуряване отдиха на най-изявените в Международния младежки център „Георги Димитров" — Приморско. Една от най-големите награди на Комсомола е приемането на пропагандиста за почетен член на ДКМС.

Неотменима задача на партийното ръководство е пропагандата на марксистко-ленински знания сред младежта да се свърже още по-тясно със задачите на Комсомола в изграждането на развитото социалистическо общество, с практиката на социалистическото съзидание. Подетият от партийните организации голям и съдържателен разговор във връзка с националната научно-практическа конференция на тема: „За най-тясна връзка на партийната пропаганда с живота" следва да се пренесе в комсомолските дружества и организации, богатият опит на партийните звена да се утвърждава като основно направление за издигане равнището на учебно-възпитателния процес в комсомолските учебни форми.

---

[1] Т. Живков, Младежта е нашето бъдеще, с. 41

Digitized by Google

Голямо значение за ефективността на политическата просвета има разширяването на материално-техническата база за идеологическа работа в Комсомола. Сега тази база е крайно оскъдна. Комсомолските дружества и организации нямат технически средства. Остро се чувствува липсата на материали за онагледяване, особено на специфичната за Комсомола проблематика. Но главната задача е своевременно да се издават подходящи учебници за комсомолската политическа просвета.

Партийните организации винаги щедро са предоставяли своята материална база и средства за идеологическа работа на младежта. Особено голяма е ролята на домовете за политическа просвета и партийните кабинети. Те се утвърдиха като опорни теоретико-методически центрове на партийната пропаганда. Все още обаче докрай не се използват техните възможности за по-пълна и непосредствена помощ на комсомолската политическа просвета и масово-политическата работа. Досегашната практика обуславя извода, че комсомолското присъствие в тези средища е един от показателите за резултатността на връзката партийно ръководство — усъвършенствуване на овладяването на марксистко-ленинските знания от младежта.

Успешното протичане на политическата учебна година е най-тясно свързано с уменето на комсомолските кадри да организират и ръководят това сложно и важно дело. Въпреки безспорния напредък все още са налице съществени недостатъци: неумение своевременно да се видят слабостите, недостатъчна помощ на пропагандистите за тяхната теоретическа и методическа подготовка, слаба взискателност към тях и към участниците в звената, неумение да се използват рационално наличните технически средства. Идейното възпитание като цяло и политическата учебна година като негово основно звено следва винаги да стоят в центъра на вниманието на целите комсомолски комитети и на актива. Те задълбочено да анализират процесите и явленията сред младежта, системно да изучават конкретните проблеми, свързани с политическата просвета. Към тези проблеми да насочват и някои изследвания не само на Социологическия център за младежки проучвания към ЦК на ДКМС, но и на научни работници от Академията за обществени науки и социално управление при ЦК на БКП, както и от други институти и висши учебни заведения. Високите изисквания на съвременния етап и задачите в научно-обосновано и перспективно планиране на пропагандата на марксизма-ленинизма в Комсомола налагат на тези проблеми да бъдат посветени повече пленуми и теоретични конференции.

Партийните комитети натрупаха богат опит в идеологическото ръководство на Комсомола. Насоките, дадени в Тезисите на ЦК на БКП по някои основни проблеми на работата с Комсомола и младежта, са ориентир за тях. Постановката, че политическата дейност на Партията, на голяма част от комунистите трябва да протича именно сред младежта, намери практически израз в партийните грижи и за повишаване равнището на политическата просвета в младежкия съюз.

Пътят за по-нататъшно развитие на партийното ръководство на политическата просвета зависи в голяма степен от това да се пренесе опитът и творческата атмосфера на окръжните и градските комитети в първичните партийни организации. От това в каква степен първичните партийни организации се грижат за политическата просвета в дружествата на Комсомола, които те непосредствено ръководят, зависи много нейната ефективност. Бюрата на първичните партийни организации трябва да познават членовете на комсомолските дружества, тяхната подготовка и интереси; да познават процесите и явленията в младежкия колектив. Първичните партийни организации често стоят

Digitized by Google

настрана от специфичните задачи на Комсомола и по-конкретно на младежите, с които те работят. Една от причините е, че до тях понякога не достигат указанията, решенията и оценките на Централния комитет на ДКМС и на окръжните, градските и районните комсомолски ръководни органи. Това налага да се разшири практиката комсомолските решения да се разучават и осмислят от партийните бюра и първичните партийни организации. Въз основа на по-пълна информация за задачите и дейността на Комсомола, ръководени от конкретните насоки на висшестоящите партийни органи, партийните организации да създават творческа атмосфера за овладяване на марксистко-ленинските знания от комсомолците, да осигуряват предпоставки за тясна връзка на идеологическата работа сред младежта с практиката на социалистическото строителство. От голямо значение е да се отчита работата на комунистите пропагандисти в Комсомола, да се оценява как те изпълняват това важно партийно поръчение.

Новата 1975/1976 учебна година в Партията и Комсомола съвпада с две знаменателни събития в живота на нашия народ — XI конгрес на БКП и Двадесетгодишния юбилей на историческия Априлски пленум на ЦК на БКП от 1956 г. От това произтичат още по-високи изисквания към партийното ръководство на комсомолската просвета, за нейното усъвършенстване и по-непосредствена връзка с решаването на предконгресните задачи.

В своите програмни речи на Националното съвещание във Велико Търново и на пленума на окръжния комитет на Партията в Бургас другарят Тодор Живков определи главните проблеми, които трябва да стоят в центъра на идеологическата работа: модернизацията и реконструкцията като стратегическа задача за рязко повишаване на ефективността на производството; превръщането на науката в непосредствена производителна сила; повишаване жизненото равнище на трудещите се; приносът на НР България за утвърждаване в международните отношения на ленинския принцип за мирно съвместно съществуване; усъвършенстване на ръководната роля на Партията. Това ще спомогне за още по-тясното свързване на комсомолската просвета с живота, за повишаване на трудовата и политическата активност на младите хора.

От вещото партийно ръководство и грижи за усъвършенстване на политическата просвета в Комсомола зависи много идеологическата работа сред младежта да бъде в крак с високите изисквания на нашето динамично време, да бъде действена основа за активна, създидателна изява на младото поколение в изграждането на развито социалистическо общество.

ПРИ МАЙСТОРИТЕ ОТ КРЕМИКОВЦИ

ПЪТЯТ НА ЕДНА ИДЕЯ

— Трудно е да бъдеш майстор, защото работиш не само с машини, но и с хора. А ти си най-близо до тях. Те търсят твоята помощ и когато нещо в крана или в пещта се повреди, и когато пътищата в живота им се оплетат. На теб изливат мъката или радостта си. Затова „златни“ трябва да са и ръцете, и сърцето на майстора — с нескрита гордост и вълнение говореше Стойко Пашкулев.

Слушах необикновения му разказ за обичта към професията, за дълга и отговорността и разбирах оная непреодолима сила, която след

Digitized by Google

пенсионирането не му е позволила да се сбогува с гиганта на нашата металургия.

* * *

В МК „Кремиковци" отдавна била назряла необходимостта от връзка между майсторите. Ценният им опит се разпилявал по отделните производства; нямало кой да поеме грижата за тяхното системно обучение. Не било организирано действено съревнование, подтикващо към високи трудови успехи. На майстора се гледало само като на важна фигура в технологичния процес. Не се ценяло достатъчно незаменимото му влияние върху металурзите, неговото обаяние на най-умел творец на блага, с което възпитава младите работници.

Ето защо още преди пет години административното и партийното ръководство на комбината решили по примера на Череповецкия завод в СССР да създадат съвет на майсторите.

— Да, началото беше много бурно, ентусиазирано. Но... се стигна до съществуването му само на книга — разказва председателят на комбинатския профкомитет Бонев.

Причината?

При учредяването му съветът е обявен за помощен орган на директора на комбината. Този подход, недостатъчната изясненост на неговите цели и задачи го е изолирало от обществените организации.

От друга страна ръководството на съвета на майсторите ограничило дейността си предимно за задоволяване материалните интереси на майсторите — заплати, премии, жилища. Така хубавата по своята същност форма на обществена работа била обеднена с едностранчиво съдържание на изява.

Разбира се, и партийният комитет, и профкомитетът преценили, че работата с близо 700-те майстори от комбината е наложително да се усъвършенствува. След много добра подготовка проведената отчетна конференция на Съвета на майсторите по същество се явила учредителна. Тогава бил приет нов правилник за дейността му, избрано ново ръководство. И изменението в неговата структура допринесло за непознато дотогава оживление, да бъде преодоляно неверието, безразличието.

В новите условия вече се породила необходимостта от постоянен контакт на общокомбинатския съвет със съветите в отделните поделения — и за да се осъществява комплексно изпълнение на насрещния план, и за по-бързото и правилното разрешаване на възникнали конфликти, противоречия...

— Работниците от цех „Водоснабдяване" известиха редица примери на съвета на майсторите за това, че техният ръководител не може да сплоти колектива. Нещо повече — създава вражди в него — разказа ми Пашкулев, който осъществява живата, ежедневната връзка между профкомитета и отделните съвети от многото поделения на комбината.

Внесеното предложение от трудовия колектив майсторът, макар и добър производственик, да бъде санкциониран, скоро ще бъде разгледано от действуващия съд на честта на майстора.

Още редица примери недвусмислено сочат, че под ръководството на партийния комитет стремежът на профкомитета да съживи работата на съвета на майсторите е осъществен. Намерени са подходящи, действени форми за масово участие на преките ръководители на производството в дейността му, издигнат е авторитетът на този обществено-стопански орган.

На първото заседание на новия 11-членен съвет уточнили броя и състава на секциите: по идейно-възпитателната работа; за съревно-

Digitized by Google

ванието; по обучението и квалификацията на майсторите, изучаване и разпространение на челния опит и поемане шефство над новопостъпили работници; по планиране на производството, организация на труда и заплащането; съд на честта на майстора. Това е също една нова форма на работа, която доведе до намаляване броя на неговите членове наполовина и същевременно до по-голяма координираност и диференцираност на дейността му.

В първите години съветът на майсторите е разглеждал цял комплекс от въпроси, без да разпределя равномерно своите усилия. Сега чрез секциите, в които са включени представители на профкомитета, на ДКМС и стопанското ръководство, се създава възможност за по-компетентно и пълно решаване на проблемите.

Новата структура на този помощен орган е подчинена на по-широките по обхват задачи — за издигане ролята на майсторите като възпитатели и умели организатори на съвременното производство; за повишаване на тяхната квалификация; да се водят отговарящо на новите изисквания съревнование; насъщно да стане движението за технически прогрес . . .

Разбира се, критерий за успешното решаване на всички тези задачи е дали производствената програма се изпълнява ритмично. За тази цел съветът на майсторите със свои специфични средства и методи на работа съдействува на стопанското ръководство за изпълнение на плана по всички технико-икономически показатели. Така например за всеки един от най-ефективните форми за повишаване обществената производителност на труда е съвременната научна организация на работата, реконструкцията и модернизацията, координирането дейността на майсторите за повишаване качеството на продукцията и снижаване на себестойността ѝ. Не се изоставя и такъв важен проблем като разпространяването и внедряването на рационализаторските предложения и изобретения. Но нима е възможно тази многостранна дейност да бъде богата, съдържателна, без да е създадена атмосфера, в която всеки майстор и всеки негов подчинен ще разгръща в максимална степен своето творчество и инициатива? Не. Ето защо винаги в центъра на вниманието на съвета е възпитателната работа сред майсторите.

ИДЕЯТА СТАВА РЕАЛНОСТ

За паспорта на майстора ми разказа Стойко Пашкулев:

— Това е патент на съвета на майсторите. Няма делегация — чуждестранна или наша, — която е посетила комбината и да не е взела за спомен от него. Редица предприятия от страната вече използват тази проверена от опита ни интересна форма на работа.

Целта на паспорта е да се обхване цялостно личността на майстора чрез преценка на отделни, конкретни показатели в неговата работа — изпълнението на плана, качеството, квалификацията, работата с хората, обществените поръчения . . .

Откакто тази червена книжка на честта, на достойнството и гордостта — с рисунки на електрически пещи и кофи, изливащи чугун, с крилатите думи на Г. Димитров за дружбата ни със СССР — се появи в живота на комбината, трудът на гвардията майстори намери по-голямо признание. Вече всеки от тях получава конкретна оценка за своята дейност и поведение. А това в един случай насърчава, в друг — подтиква към самоанализ . . .

Атестирането на майсторите се извършва в края на всяко тримесечие. Оценката за дейността им се дава от началника на производството, партийния секретар, профпредседателя и представител на ДКМС

Digitized by Google

в съответното поделение на комбината. Тази комисия познава добре всеки от тях, неговите успехи и слабости през тримесечието, отношението му към работниците — обрисува портрета му и като производственик, и като възпитател.

— Майсторите възприемат напълно сериозно атестирането — обясни ми председателят на съвета Петров. — Те очакват края на тримесечието сякаш с вълнението на ученици, които ще видят своите бележки.

В паспорта са отразени още месторабота̀та, рационализациите и изобретенията, участието в курсовете за повишаване квалификацията, командировките в чужбина, проучени въпроси и пренесен опит, получени награди, медали, ордени и наказания. Така той се превръща в огледало на професионалния път на своя притежател.

Какво е значението на тази кратка биография на майстора? Търсен е не само краткотрайният ефект чрез атестирането, а и постоянната оценка на колектива. Той представя най-обективно своя притежател пред ръководството на завода, издига отговорността на отличения с него пред другарите му, поражда нови стимули за изява в професията.

И друго голямо значение има този документ. Той е един от показателите в съревнованието за присвояване на званието „Най-добър майстор възпитател".

Съветът се старае да ангажира обществено майсторите, да подчини индивидуалния им опит и знания на общите производствени и възпитателни изисквания. Връзката „пряк ръководител — колектив" е вече канализирана. Тя се наблюдава, изучава, активно й се въздействува.

За кратко време в комбината постъпиха на работа 1777 млади работници. Тяхното приобщаване към трудовите колективи и възпитание в любов към професията е от голяма важност. Ето защо съветът на майсторите намери своето място и в този процес. Как? С конкретна организаторска работа, с анализ на причините за текучеството той създава убеденост у всеки майстор за ролята на микроклимата в трудовия колектив. Така се зароди идеята за съревнованието „Най-добър майстор възпитател".

Нещо повече — под ръководството на съвета започна да се внедрява починът на Степан Витченко за наставничество над младите работници. Майсторите сключиха лични договори с тях и поеха грижата за обучението им.

— От година и половина най-грижливо изпълнявам задълженията си по три договора с млади работници — горд разказва майсторът Костадин Зафиров. — Техниката е сложна и отначало беше много трудно. Всяка дреболия ангажираше и моето внимание. Но аз не се уморявах да им помагам, всичко със собствените си ръце да пипнат, да разберат. Така „прохождането" бързо минаваше и всеки от тях, уверен в силите си, поемаше с уверената крачка на колектива.

После Зафиров разказа и за едно момче, дошло от трудово семейство, но не било научено на дисциплина. Свикнало било всичко наготово да получава. Но работниците му помогнали. Майсторът все му показвал тънкостите в професията, доверявал му се, съветвал го. И никой не се учудил, когато то заслужено станало ударник за миналото тримесечие.

Естествено, майсторите, за да обучават и възпитават умело, е наложително непрекъснато да обогатяват своите познания, да обменят положителния си опит. Ето защо, макар че много от тях са със средно специално образование, в комбината са създадени учебни курсове, ръководени от подготвени лектори. На всеки три-четири години почти всички ги завършват. От създаването на съвета досега са обучени 888

Digitized by Google

майстори без откъсване от производството и 406 — с откъсване от него. В учебната програма е съчетан комплекс от професионални и обществено-политически дисциплини.

Председателят на съвета на майсторите ми разказа и за други интересни и ефективни форми на обучение — за курсовете в Панчарево; как Асен Чобански, Славейко Андонов и Васил Скачков са предали опита си в школи...

Друга инициатива на съвета е обявяването на месец ноември за месец на майстора.

— През този месец миналата година се родиха много производствени рекорди на цели бригади. Много майстори застанаха в редиците на първенците — разказва Ангел Петров.

По-късно тази инициатива се превърна в общонационална.

Рационализаторското движение също влиза в обсега на задачите на съвета. Майсторите са измежду производствениците в комбината, които най-дейно участвуват в него. Сега съветът се стреми по-конкретно да спомага за внедряването на рационализациите в производството.

Съветът на майсторите е поел изцяло грижата за подсигуряване нормални условия на живот и работа за най-отговорните низови ръководители в комбината. Двадесет на сто от картите за почивка се разпределят между тях. И при решаването на квартирните проблеми към тях се подхожда с внимание.

Една идея, тръгнала от Череповецкия завод в СССР, е намерила своята реализация при кремиковските майстори металурзи. Тези хора, в чиито очи блестят искри от разтопения метал, са създали своя действена организация, която под ръководството на партийния комитет с непосредствената помощ на профсъюзната и комсомолската организация множи непрекъснато своите успехи.

Славка АНТОНОВА

ВЕСТИ

● Учрежденският партиен комитет в окръжния народен съвет в Хасково организира разговор с комунистите от народните съвети в окръга за стила и метода на учрежденските партийни организации и ролята им за създаване на съвременен тип държавен служител. Разговорът завърши с теоретична конференция, на която присъствуваха комунистите от окръжния народен съвет и градския народен съвет в Хасково, бюрата на първичните организации от градските народни съвети в окръга, партийните секретари на общинските народни съвети, началниците на управления и главните специалисти. Доклад на тема: „Създаването на съвременен тип държавен служител — основна задача на учрежденските партийни организации" изнесе Желязко Колев — заместник-завеждащ отдел „Административен" на ЦК на БКП.

Секретарят на учрежденския партиен комитет при окръжния народен съвет Христо Арнаудов изнесе доклад за стила и метода на работа на учрежденския комитет на БКП, партийните бюра и първичните организации и отделите в съвета.

● Партийният комитет при промишлена дирекция на промишлено-аграрния комплекс „Д. Благоев" в Русе разработи широка програма за утвърждаване на социалистическите ритуали в бита на колектива. Записани са мероприятия, с които се цели да се организира тържествено приемане на младите работници в редиците на работническата класа, за отбелязване на забележителни дати и годишнини и др.

● Комунистите от бригадата за комплексна механизация в Тръстеник, Русенски окръг, обсъдиха състоянието на нагледната агитация. Оценени бяха формите и средствата, които се използват от първичната организация и как те се свързват със задачите на производството.

Digitized by Google

Разстояния

Стига да запазите присъствие на духа — ще можете да минете по ръба на невисокия етаж. Ако не — ще спрете в подножието на скелето и ще се провикнете. Тогава майсторът от съответната „кота" ще сложи длан зад ухото си и ще се помъчи да ви чуе. После в нажежената до пламване барака ще размените куп думи и той ще е доволен: „Най-после един човек, който не ме пита за плана!"

Към вас ще се обърне усмихнат:

— Нашият партиен секретар? Това е вече въпрос! Именно заради секретаря се преместих от ТПК „Братски труд" в строителния район. Покани ме един ден в градския комитет на разговор. Необходим съм бил. Нямало кой да поеме работата на новостроящия се културен дом. „Щом е тъй, рекох... и някак неочаквано бързо приех промяната". Нашият секретар Граматиков умее да ви вдъхне вяра, да ви внуши, че сте полезен... Инак в кооперацията работата беше по-лека: малки ремонти, поддържане на сградите... „Там ще ръждясаш, Шарин!" — заплаши ме секретарят. Хуморът учи на търпимост, аз така зная и се опитах да не се възпротивя на шегата му, но къде ти... „Не ти липсва въображение, отвърнах. Само че, ако то беше в по-добра доза, щеше да виждиш нещата и от другата им страна"... Ние така си се „стреляме" с него. Добър човек. Влиятелен. Особено ми харесва неговата строгост, умереност, тактичност...

И майстор Петър Шарин се запъти към своя етаж, смятайки, че е казал каквото трябва по адрес на партийния секретар.

Умереност... Някак не пасваше това качество на ниската набита фигура на Граматиков — винаги забързан, сякаш набиващ пирони в паважа, говорещ с увлечение за огъня, за вятъра, против корабите, заседнали в пристанища... Другояче го възприемах аз, улавяйки неговата задъханост през последните дни, но това не беше първото противоречащо на моите констатации мнение. Неочаквана за мен бе и оценката, изразена с няколко фрази в края на обемистия доклад от миналогодишното отчетно събрание на партийната организация, където ударението, отнасящо се до критичните редове, е сложено върху друга черта на секретаря: изчакване, водещо понякога до примиримост.

Изчакване...

Вероятно този забързан човек дълго е култивирал у себе си това качество.

Още от първия работен ден в стройрайона преди дванайсет години на него му е потръгнало да изчаква. Той не е могъл да не изчака събитията, ориентирайки се добре в тях. Тогава не е трябвало да бърза, както и много пъти след това. Противопоставял се е на природата си, проявявайки и такт, и гъвкавост, съчетани, разбира се, и с принципност, и със строгост.

Шарин е прав. Набито око!

●

Първият секретарски ден в същия този район преди дванайсет години.

Само месец преди това Граматиков се е представил на началника на строителния район, заемайки длъжността на завеждащ личен състав. На последвалото отчетно събрание той е избран вече за секретар на първичната организация. Имало е и гласове против това прибързване, но болшинството е харесало този дребен мургав човек зарад неговото неспокойство. Минали са само дни от пристигането му на новото работно място, но той е успял вече да зададе своите въпроси на някои от началниците на отделите, обходил е до един обектите, надникнал е в складовете за снабдяване, опитал се е да съдействува да се изпратят първите групи за обмяна на опит, потърсил е специалисти от далечни градове... На събранието двама стари негови познати го представят на остана-

Digitized by Google

лите и се налагат в разискванията. Други вече са го срещали като председател на общинския комитет на Отечествения фронт в гара Пирин и разказват за качествата му на организатор.

Илия Граматиков въздъхва, за да поеме дълбока глътка въздух.

Той няма да се изкаже, няма да даде никакво обещание. Няма дори да благодари. Но дълбоко в себе си ще е доволен от решението на комунистите. Защото един бивш учкомовец, един комсомолски секретар от казармата, един инструктор на околийския комитет на Отечествения фронт и след това — общински председател на тази многобройна организация не може вече да се затвори в тесния кабинет на личен състав. Интересна, отговорна работа, но на Граматиков му трябва въздух, простор.

И той тръгва в първото утро на своето многогодишно секретарство от строеж на строеж. Срещи, запознанства. Разговори.

Граматиков не пуши, затова вълнението му е по-отчетливо. Ръцете му извършват плавни движения, напомнящи прелистване на книга.

— Първият ден? Спомням си, утрото бе сумрачно като вечер, не слънчево, не обещаващо, както вие сте свикнали да пишете, но затова пък — натежало от значимост, преливащо от някакъв всеобемащ смисъл... Клоните в двора — едва-едва потръпващи от ветреца... И в тази тишина и заглъхналост плисваш шепа вода на лицето си и затичваш към изхода. На строежа — никой. Чакаш — не идват. Рано е. За тях това не е първи ден. Запътваш се към следващия обект. А покрай теб — една импресия. Още не си се срещнал с никого, още си сам, а в душата ти — брожение от видяно, чуто, преживяно. Гъмжило от усещания, трепетия и... лек страх: „Ами ако ме погледнат отгоре?"

Как са го погледнали, не знаем.

Дванадесет години го избират за свой секретар. Несменяем. Защо?

●

В началото — фронтове на техническите ръководители. Част от тях са били с началника на района — другите — с главния инженер. Клевети, ежби, злословия... С идването на Граматиков започнали сблъсъците на тези полюси. Част от враждуващите потърсили отдушник при секретаря. Оплаквали се, смятайки, че който пръв се яви след даден спор, той ще е правият. Граматиков не вземал страна. Изчаквал. Не познавайки хората, работата, не бързал да заема позата на съдник.

Шефът на района Цветков почнал да губи устои. Сприхав и необуздан, той не успявал да отстоява собствените си заповеди. Един ден двамата със секретаря посетили мина „Славянка". Тодор Цветков се оплакал от липсата на подкрепа в дирекционния съвет. Граматиков го попитал за причините. Началникът замълчал, но скоро всичко станало ясно: на „Славянка" той така нахокал обектовите ръководители и майсторите, такава разправия станала, че секретарят не могъл да не се намеси. Граматиков заел позиция, която отстоявал твърдо. Тогава и по-късно. Началникът се разплакал, казал, че повече тук не може да работи. Така и станало. Тръгнал си, дали му да води отдел в окръжната строителна организация, но и там не се успокоил и по-късно заминал за родния си край.

Позицията, идеща от убеденост. И до днес Граматиков смята ясно изявеното становище за свой пръв дълг.

— При нас нещата са ярки, силни. Място за половинчатост и за увъртания няма! — казва секретарят и с това приключва темата. — И ако някога сгреша, и ако някога объркам нещо, не заспивам, докато не се изясня с хората. Те го знаят това. Ако аз не ги потърся, търсят ме те. Разстоянията между нас са къси, макар да сме на километри пръснати — тук обект, там обект...

Трима началници на района са се изредили оттогава. За дузината години това не е така много. Строителството е динамичен сектор. Планът е изпълняван и преизпълняван. Отдавна тук не помнят провали. Сега пак са с добри показатели. Трудности, тичане, но планът е над стоте процента. В момента — петнайсет обекта, от които — осем пускови. Това за един малък град не е малко. Триста строители има тук, всеки десети от които — комунист. Те така са пръснати по строежите, че дори по двама трудно ще ги срещнете, за партийни групи не достигат. Сега ще формират една — на бетоновия възел, където се събират четирима партийни членове.

— Характерна при нас е индивидуалната работа с хората. На нея разчитаме, от нея печелим. Постоянно се срещам и общувам със строителите.

Това Граматиков го казва почти равно, като нещо, което се разбира от само себе си. Като формула. Нека да я дешифрираме.

Самата разпръснатост на хората е наложила голямата самостоятелност на всеки от тях. Успоредно с това — разстоянията някак катализират отговорността. Комунистът обикновено е един пред очите на множина. Ако той закъснее — оглеждат го. Ако избърза вечер за автобуса, тръгват и останалите, оставяйки работата си недовършена. Ако той пилее материали, кой ще говори на другите да пестят? Ако неговият разряд, поведение, осведоменост, самокритичност не са „на ниво", какво може да се иска от останалите? Те веднага ще се позоват на най-близкия случай. Защото дълги, много дълги са пътищата на думите, а къси — кратките на примера.

Как комунистите от обектите съзнават своята отговорност и как я повишават? Само удовлетворението от материализирания труд (което дори зрително им носи всеки от дните) ли е онова, което ги крепи, което прави мигновете им пълни?

За да бъде изчерпателен отговорът на този въпрос, би трябвало да е многообемен. Но секретарят се спира на една от страните му, по-скоро — на един нов момент от практиката, разказва за онова, което е

Digitized by Google

постигнато тук напоследък с организирането на разговора самооценка на всеки комунист. Инициативата е общоградска, тя е свързана с отчета, който сега се прави в първичните организации за личния принос на комунистите по изпълнение решенията на последния партиен конгрес и за достойно посрещане на XI конгрес на БКП.

Моменти в тази самооценка са известни: от личния пример и авангардната роля на комуниста в труда, от неговата грижа за издигане на марксистко-ленинската и професионалната му подготовка до неговата активност в работата на ПНО, до борбата му за укрепване на партийната и обществената дисциплина. Гама от въпроси, засягащи цялостната работа на комунистите. При това — подобни самооценки не се правят за първи път.

Моят въпрос към секретаря е следният:

— Кое е качествено новото, проличало в тези самоанализи, направени пред годишното събрание на организацията и на вододела между двата конгреса? Говорят ли ви те за една нараснала способност у отделните комунисти да реализират убежденията си по пътя на по-съвършеното самостоятелно регулиране и контрол над собствените си действия?

— Ние поставихме пред нашите хора твърде конкретни въпроси. По-рано нещата ги свеждахме главно до отчет за изпълнение на възложените партийни поръчения. Сега ударението бе сложено върху инициативата на комунистите в работата за изучаване и разпространяване на новите почини и повишаване обществената производителност на труда, върху техния личен принос за укрепване на партийната и трудовата дисциплина в стройрайона, върху съдействието им за развитието на критиката и самокритиката и прилагането на ленинските принципи и норми на партиен живот. На отделните събрания се приемаха по един или два самоотчета, подготвяни обстойно преди това с помощта на бюрото и приемани на събранието първо от комисия, избрана от самата организация, и след това — от всички присъствуващи. Ролята на комисиите по време на тези събрания бе подчертана. Тяхната работа бе израз на повишената взаимна взискателност на строителите. Нямаше издрбивания, нещата биваха поставяни на сериозна база — високо осъзнаване на чувството за дълг. Пролича онази голяма отговорност на комуниста пред останалите — пред другарите му, пред колектива, пред обществото, която е формулирана от Маркс кратко и ясно: „Ако искаш да окажеш влияние върху другите хора, ти трябва да бъдеш човек, действително стимулиращ и движещ се пред другите хора!“.

Представяме си тези събрания, при които голямата вибрация на откровенията е варирала от стеснителност и плахост до смели отприщвания на духовете, характеризиращи безпощадното отношение на човека към самия себе си — с онова типично за комунистите отношение към понятията дълг и чест.

Но нека не говорим повече за тези откровения, вълнуващи и днес хората от скелите, нека не удавяме в думи високите чувства, с които всеки от тях се е изправял пред другарите си.

А когато в градския комитет на Партията първият секретар Бабалеев ви каже, че ролята на партийното събрание в стройрайона е значително повишена напоследък — вярвайте му. Той самият често е на тези събрания, името му ще срещнете почти във всеки протокол.

— С оценката за събранията съм съгласен — казва Илия Граматиков. — Занимаваме се с възлови теми, повиши се активността, нарасна ролята на решенията, които взема организацията, а заедно с това и нейният авторитет, влиянието ѝ в колектива...

И секретарят се отправя към най-близкия до канцеларите на стройрайона обект — културния дом, който не е пусков за тази година.

Слабовата фигура с избеляло кепе — приведена край една тринога. На плочника — стародавна кутия с бои и куп деца.

Минувач се вглежда в пейзажа, после, отчаяйки, избоботва: „Намерил какво да рисува“.

На платното — къщички. Ни помен от онзи „мълвеж на дълбока поезия“, за който авторите на критики говорят прехласнато. Застинали, сбити къщички, навяващи досада. Някакво балконско сводче, до него зелено петно...

Но защо този старец пренасяше пред смълчаните погледи на децата вехтите стени върху платното си с изражението на човек вършещ тайнство? Работеше ли той или убиваше своя следобед? Рисуваше по навик или искаше да спре мига под издигнатия вече кран?

Децата се оттеглиха на пейката, после забързаха към строежа. Един млад човек, инженер Гиздов, сновеше по своя въображаем етаж, представен сега от местещи се дъски. Примижал под лъчите, младежът заболяза бледото кепе на художника и бавно се запъти към него.

Гиздов е една от гордостите на партийния секретар Граматиков.

— Това момче е човек на контрастите — казва за своя любимец секретарят. — Има няма година трудов стаж, а вече е пуснал мустаци. Иска да прилича на майсторите. На обекта му — всичко в ред. Ако река да заговоря с Шарин или пък с друг опитен човек, Гиздов застава на мястото му. Бетон ли се валива, кофраж ли се оправя, все едно. Може, разбира. На строителите това им се прави. Бащата на Гиздов е директор на един от големите заводи в града. Момчето е отличник и можеше да се нареди, където си поиска. Дойде при нас. Можеше в канцеларите да остане. Избра си труден обект и аз много вярвам, ще го направи както трябва. Това ще е първата му сграда. Да знаете как се вслушва в хората, как ги подкрепя въпреки своята още неукрепна-

Digitized by Google

лост... Казвам неукрепналост в смисъл на младост и неопитност. Но той се учи, той възприема, той е истински комсомолец, когото давам за пример на другите.

— Гиздов знае, че Граматиков вярва в него, а това не е малко.

Тези думи вече са на майстор Шарин. Преживял много, с книжка на активен борец против фашизма в джоба, Шарин има своята гордост на създател. Почти няма значителен строеж в Сандански, в чието изграждане да не е участвувал.

— Ние много нещо изградихме — протяга той ръка пред себе си — Да му мисли инженерчето, то сега започва! Заплашваме го, радваме му се, поднасяме го зарад дългите му мустаци, а той: „Какво се заяждате, Кольо Фичето също е изглеждал така!"... Уверен млад свят! Ето, вижте го и сега с каква вълшебна походка се разнася. Като че ли всичко в този град е негово. А какви бяхме ние на неговите години, какви бяхме... Някога кой се е грижил за мен, за бъдещето ми, за това ще добия ли професия или не? В моята бригада вчера пристигна един хлапак, току-що завършил професионалното училище. Обясних му какво ще работи, изглежда го пострескал. Днес не дойде. Търсих го, отишъл на друг обект, при свой родина. Пак тук, в града, към другия край. Разказах на Граматиков за тази „абдикация" на най-новия ми работник Изслуша ме внимателно и каза, че не съм воювал за хората си. Трябва ли след всичко сега да ви разказвам каква е политиката на нашата първична организация по отношение на младите?

Дълъг и прекъсван от паузи, монологът на майстор Петър Шарин е показателен.

●

— Може ли да се говори за строители, при това за строители от един изпълняващ плана си район, какъвто е Сандански, и да не стане дума за прочутия метод на Николай Злобин?

С този въпрос се обърна към мен техническият ръководител на групата жилищни блокове в квартал „Шест" Иван Харисков, когото Граматиков бе извикал.

Харисков летеше като стрела по шосето и сигурно съжаляваше, че го бе срещнал секретарят, ако съдим по това как каза на момчето, с което се возеха:

— Изтичай и се върни! Пет минути, не повече...

Моторът изхвърча.

— Щом ме питате, ще кажа — отговарям му. — Методът на Злобин е масова практика, отнасяща се до високоефективна организация на работата. Починът се основава на бригадната стопанска сметка, която е рационална форма за организация и заплащане на труда. Характерно тук е, че колективът стопанин непрекъснато търси пътища за увеличаване производителността на труда, за намаляване себестойността на строителните и монтажните работи, за съкращаване на сроковете и подобряване качеството на строителството...

— Стоп! — казва бригадирът. — Тази лекция мога да ви я изнеса и аз. При това секретарят Граматиков сега с нова сила разгаря движението за превръщането на обектовите ръководители и бригадирите в политически водачи. Като че ли ние не сме били такива досега. — Тук Харисков отново ни стрелва с очи, усмихвайки се на секретаря, и продължава. — С лекциите сме добре, но с инсталацията не сме. При нас плочите се повдигат от външна бригада, дошли са хора от Благоевград. Инсталацията обаче е неизправна. Времето, разчетено до минута, а гостите не могат да подадат фронт на моите хора. На един от жилищните блокове закъсняваме вече с цял месец от разчетите. Така че и най-високоефективният метод при стара техника остава намерение.

Моторът се върна и Харисков избърза със своя придружител и „шофьор", който караше с една ръка, носейки някакъв особен със метал в другата.

— Това е единствената външна бригада, с която работим — каза Граматиков. — Десет наши бригади приеха за себе си почина на Злобин. А това бе немислимо без предварителна подготовка. Моята служебна работа в този район е да отговарям за организацията на работната ръка. Секретарството е общественото ми задължение. Така че ще кажа тук две думи за другия си ангажимент, който не е откъснат от останалите ми грижи. Някога тук нямахме специализирани работници. Постепенно създадохме наши кадри. Изпращахме ги да се учат, от другаде идваха тук майстори, от които нашите възприемаха... Това бе дълъг процес, свързан с много напрежение, с време. Сега пищните тавани в универмага, сложните римски и венециански мозайки по етажите, мраморните облицовки, които виждате по главната улица, все са дело на тукашни хора. По-рано нямахме свои арматуристи, фаянсаджии, гипсаджии и всевъзможни други специалисти. Сега имаме. Затруднени сме с повдигането на плочите — ето накъде трябва да се насочим, ето какви хора трябва да подготвим.

Илия Граматиков бърза да се сбогува, поемайки в ранния следобед към най-отдалечения от канцеларите на района обект. Джипът пак е зает, разнася храна за бригадите, защото камионът, предназначен за целта, е счупен.

Секретарят тръгва по асфалта, размахвайки широко ръце.

— Какво са разстоянията? — питам го.

— Пътища към хората.

...И се връщам към думите на Граматиков за първия ден по строежите. Върви, още не се е срещнал с никого, а в душата му — бродене от виждано, чуто, преживяно. Гъмжило от трептения, усещания.

Това разбиране за втурване в нещата, за изживяването им не е напуснало този човек и до днес.

Първата дузина години е приключена. Започва следващата.

Милка РАЛЧЕВА

Digitized by Google

ЗЕМЯТА

Изпълнението на Декемврийската програма за научнообосновано задоволяване на народа с хранителни продукти изисква пълно използване на съществуващите производствени фондове в селското стопанство. На първо място това е специфичното основно средство за производство — земята; земята, без която и най-високодобивният сорт е само генетичен потенциал, която ще нахрани животните и по косвен път ще даде месо, мляко, яйца и вълна.

Човечеството днес разполага с хиляди средства за производство, развитието на науката обещава нови и неподозирани по видове и мощности с изключение на едно — земята. Характерното за нея е ограничената площ, физическа незаменимост и присъщо плодородие. Следователно, щом като не може да се увеличи или замени, следва да не се позволява нейното разхищение и намаляване на плодородието. Науката за почвата има точен отговор за повишаване на плодородието, практиката у нас е богата на примери за ефективно и разумно, с мисъл за бъдещето използване на земята. Но наред с добрите стопани на много места могат да се видят земи, отровени от индустриални отпадъци, ерозирани от неправилно напояване, заблатени от остарели напоителни системи. Все още има стопански ръководители, на които им се свиди да отделят средства за пресичане на ерозията, за реконструиране на каналната мрежа; едни земи експлоатират хищнически, други обявяват за негодни, улисани от мисълта за по-ниска планова задача.

Пример за правилно отношение към земята като незаменимо средство за производство може да ни послужи опитът на Съветския съюз, страната, която разполага с повече от 9 дка обработваема земя на човек от населението (у нас тя е по-малко от 6 дка). Известно е постановлението на ЦК на КПСС за развитието на земеделието в Нечерноземната област на РСФСР, с което се предвижда още през следващата петилетка за целта да бъдат отделени 35 милиарда рубли. В речта си на тържественото заседание в Алма Ата през март т. г. Л. И. Брежнев заяви: „Земята това е безценно народно богатство. И ние сме длъжни да го пазим, да повишаваме добивите, да получаваме все по-голям доход от всеки хектар."

Докато в Съветския съюз се водеше мирновременно настъпление на целинните земи, то у нас се увеличаваха пустеещите земи, земи, годни за земеделие. Така се стигна, щото над 2 милиона декара наклонени терени да не дават продукция. В действителност имаше и обективни причини като например липсата на подходяща техника, но има и нещо друго. Създаде се и укрепи в някои ръководни кадри убеждението, че интензивното земеделие може и е целесъобразно да се осъ-

Digitized by Google

ществява изключително на равнинни терени. Или, е други думи, на около 60 процента от площта на страната, защото останалата е планинска и полупланинска. Може ли да се откажем от тази земя? Опитът на редица напреднали страни показва възможността за развитие на интензивно селско стопанство на подобни терени предимно чрез животновъдството. Първият секретар на ЦК на БКП Тодор Живков ясно и категорично заяви в заключителното си слово пред Националната партийна конференция: „Индустриализацията на селското стопанство, неговата специализация и концентрация не ни дават никакво основание да оставим тия райони като ничия земя. Тъкмо сега и занапред те трябва да намерят своите истински грижовни стопани и да станат източник на значителна и евтина животинска продукция."

* * *

Информация от контролна проверка:

„...В изпълнение постановление на Министерския съвет № 107 от 5. XI. 1974 г. МЗХП е възложило с писмо XXI-III-49 от 13. I. 75 г. на управление „Земеделие" (Разград) план за усвояване на продуктивни земи от 8100 дка от АПК и 2000 дка от МТС — гр. Завет. Управление „Земеделие" едва на 13. II. 75 г. изпраща разчет (на АПК). Крайният срок (за изпълнение) е 31. III. 75 г. Нито МЗХП, нито управлението уточняват какви земи следва да се имат предвид за усвояване, затова и в началото на проверката (втората половина на февруари) са усвоени едва 1,5 процента от предвидените площи..."

Започваме с констатацията на окръжния комитет за държавен и народен контрол в Разград, защото тя буди размисъл в няколко направления.

Преди всичко на нито един аграрно-промишлен комплекс, ТКЗС или ДЗС досега не е било забранено да се грижи за земята си, като извършва необходимите мелиоративни мероприятия. Нещо повече: с Постановление № 8 от 19 февруари 1974 г. за по-нататъшното развитие на животновъдството в планинските и полупланинските райони се дава отправна насока за усвояването и използването на тия категории земи. В това постановление се разпорежда АПК да създават постоянни и временни механизирани звена, бригади и работни групи за разработване на изоставените земи. По-късно през март на Националната партийна конференция този проблем беше разгледан отново с партийна задълбоченост. Опитът на Бургаски и някои други окръзи по изграждането на пасищни комплекси бе популяризиран чрез пресата. Мероприятия бяха разработени почти във всички партийни комитети и стопански ръководни органи. През есента на 1974 г. Министерският съвет с постановление 107 от 5. XI утвърди план-програма и график за усвояването на 784 000 дка изоставени слабопродуктивни земи и изграждането на пасищни комплекси върху един милион декари със срок края на март 1975 г.

Действителната, конкретната работа обаче до края на годината не може да отговори на мащабите на задачата. Най-точният отговор за проявената мудност трябва да се търси в стопанската безперспективност на някои ръководни кадри. Един пасищен комплекс не може да даде печалба още през първата година; създаването на противоерозионни съоръжения, водопои, създаването на културен тревен състав е бавна работа и те са нежелани за ония, които гледат единствено как да „държат" финансовия план за годината.

Срокът за усвояването на земите бе до края на март, за да се използва зимният сезон, да се изпреварят пролетните полски работи, да се даде възможност за навременно засяване, да се изкарат на новите пасища животните при първа възможност. Това беше предвидено да стане при нормални сезонни условия — дъжд, сняг и студ. Но прави-

Digitized by Google

телствената задача бе изпълнена наполовина, въпреки че природните условия бяха изключително благоприятни, въпреки че имаше райони, където не капна дъжд през целия период, а през януари температурите надхвърляха 20 градуса.

Ако направената проверка стресна отговорните ръководители в Разградски окръг и там планът бе изпълнен, Пернишки и Смолянски не можаха да достигнат и една пета. А това са окръзите с най-малко земя, ръководствата на които допуснаха хидромелиоративните станции направо да бездействуват в този решителен за тях период.

Как да се нарекат причините: формализъм, незаинтересованост или липса на чувство за дисциплина и отговорност. Най-често те се преплитат. На едни места се разорават и „усвояват" мери, на други места правят формални отчети, за да не ги закачат горестоящите органи. Извършена проверка във Видински окръг установява, че до края на април са били в действителност усвоени 6660 дка от предвидените 15 400 дка, независимо че още на 7 април в МЗХП са отчели стопроцентово изпълнение на плана...

Незаинтересоваността от стопански ефект сложи своя отпечатък и в работата по създаването на пасища, въпреки че целта беше ясна — при първите подходящи пролетни дни в тях да се пуснат животните. Това можеше да се направи, ако първо се извършеха ония мероприятия, които в действителност биха позволили това — почистване, подсяване, водопои и др. В някои АПК обаче решиха, че най-лесно ще се усвоят средствата, като заградят пасищата. Заградиха ги и сега вместо в тях да пасат животни, се извършват останалите мелиоративни работи.

Заинтересоваността, творческото стопанско отношение е главният двигател, който допринесе на редица места да се решат навреме, целенасочено и с твърда увереност в ефективността въпросите по усвояването на земите и създаването на пасища. Добре свършиха работата си в Ямболски, Толбухински, Благоевградски, Ловешки окръг, където задачата бе контролирана от окръжните комитети на Партията. Докато на много места търсиха оправдание в липсата на специализирана техника за почистване, то механизаторите от хидромелиоративната машинотракторна станция в гр. Септември конструираха оригинални приспособления за изрязване на храстите от части на други машини. Там заинтересоваността на ръководството, мобилизиращата роля на първичната организация станаха причина зимните месеци да бъдат оползотворени дори в планински условия, планът да бъде изпълнен и ръководството да поиска допълнително лимит, за да продължат работа на нови обекти.

Информация от съдебно заседание:

Съдът намали размера на глоба на ръководител на строеж, наложена му поради това, че е унищожил заради вадене на инертни материали десет декара обработваема земя в повече от определената за тази цел. Решаващ се оказа аргументът, че ръководителят не се е облагодетелствувал лично от унищожената земя, че ако е допуснал нарушение, това е станало с цел по-бързо да извади чакъла чрез хоризонтално разкриване, с което е повишена и производителността на труда.

Животът е пълен с подобни примери: никой не е отнесъл земята в дома си, ако се заграбва, то все заради някакви общи интереси се прави. Зад паравана на икономически мотиви страната ни ежегодно загубва безвъзвратно десетки хиляди декара.

Случаят от съдебната практика е действителен, но отпреди 5 години, тогава, когато още не бе приет от Народното събрание през 1973 г. новият Закон за опазването на обработваемата земя и пасищата. След като влязоха в сила нормативните документи във връзка с приложението му, нещата се промениха.

Digitized by Google

За съжаление обаче все още прелом в тази насока не е настъпил. И то преди всичко не е настъпил в отношението на ония, които трябва най-много да милеят за нея. Защото, докато, от една страна, се прави настъпление в планинските райони, от друга, с лека ръка редица ръководители са склонни да отдадат най-хубавата си земя, само и само да могат с това да примамят някой завод да разкрие нов цех. Има председатели на ТКЗС, които заради един износен багер, преотстъпен от пътни строежи, стават съучастници в заграбването на поливни площи.

В условията на социализма частнособственическото отношение към земята се измени. Вечните крамоли от миналото за изкривена бразда, безконечните съдебни спорове, та дори и убийства за парче земя останаха като символи на мрачното минало. Но когато с гордост заявяваме, че днес никой не се съди за земя, необходимо е да си дадем сметка дали това е само резултат на социалните изменения, или и плод на лекомислено подценяване. Основание за подобни размисли има. Те идват от това, че за опазването на земята държавата е създала надведомствени инспекции в окръзите и към Министерството на земеделието и хранителната промишленост. През последните пет години тия инспекции са съставили по своя инициатива стотици актове за заграбена или унищожена земя. Редки са обаче случаите, когато председатели на аграрно-промишлени комплекси или на ТКЗС са потърсили закона за заграбена над норматива земя; за това, че е унищожен почвеният слой или не се спазват изискванията за рекултивирането.

Именно това е обезпокояващо.

* * *

Увеличаването на поземления фонд, опазването на земята, запазването и увеличаването на почвеното плодородие все още не са станали осъзната грижа за всички партийни и стопански ръководители у нас. Някои бегли проверки показват, че в партийните комитети повдигнатите въпроси не се разглеждат. Акцентът на проблемите винаги се поставя върху добивите, върху продуктивността, търси се винаги икономическия ефект, без да се започне от първичното — земята. Не един управителен съвет, партиен комитет и първична организация са разглеждали задачите за навременната дълбока оран, навременното и качествено (по отношение изискванията на земеделските култури) напояване, но и в докладите, и в решенията не се оценяват последствията за земята. Това е главната причина за примитивната оран на наклонени терени, която отваря първите бразди за пороите, за хилядите декари заблатени площи следствие на грубо боравене с водите. Този актуален проблем трябва най-сетне да влезе в дневния ред на събрания и заседания, да се разгледа не като информация, а да се потърси персонална отговорност и от този, който заради презпълнението на нормата поставя началото на бъдещите непригодни земи, и от ръководителя, който си затваря очите пред скреперите и гредерите, които хазяйничат на територията на комплекса.

С това по същество ще се положат и трайните основи на борбата за култура на земеделието.

Петко СТАМОВ

Digitized by Google

В ПОМОЩ НА ОБЩЕСТВЕНАТА ПРОИЗВОДИТЕЛНОСТ НА ТРУДА

К. И. Н. **ИВАН ПАЛИЙСКИ**
зам.-министър на финансите

Колкото и безспорни да са постиженията на техническия прогрес в борбата с природните стихии, тяхното неблагоприятно влияние в селското стопанство е все още значително. Затова и при условията на социализма нуждата от застраховане си остава наложителна. При създадената социалистическа материално-техническа база възниква нов тип застраховане, който се явява като обществена и лична необходимост. Това е наложило създаването на Държавния застрахователен институт, една от задачите на който е да осигурява застрахователна закрила и на селското стопанство. Дейността на института е насочена така, че тя да съдействува за повишаване обществената производителност на труда и да е съобразена с всеки етап от развитието му.

С извършващата се концентрация и специализация се изградиха и продължава изграждането на големи масиви, заети с отделни култури — овощни градини, лозови насаждения, зеленчукови градини и др., което дава осезателно отражение върху проявлението на отделните застрахователни рискове, на които е изложено постоянно селскостопанското производство.

При сегашния етап на развитие техническите средства за борба с природните бедствия и преди всичко против градушките все още не могат в необходимата степен да предотвратяват техните отрицателни въздействия върху производството. Селското стопанство понася ежегодно загуби и от други рискове освен градушката като проливни дъждове, киша, осланяване, подгизване, задушаване, пожари, буря, суша и др.

В своята схема за фондовете на социалистическото общество, дадена още през 1875 г. в „Критика на Готската програма" Маркс определя мястото на обществения застрахователен фонд при социализма. Там ясно и точно е казано, че при разпределението на обществения продукт се заделят части за „резервен или застрахователен фонд срещу злополуки, природни стихии и т. н."[1]

Държавният застрахователен институт, като специализиран орган във финансовата система, има монополното право да извършва застрахователна дейност на територията на страната. Той е обхванал в застрахователната общност почти цялото имущество на народното стопанство. Благодарение на централизирания при него застрахователен фонд ДЗИ е способен да осигурява и непрекъснато развива широка застрахователна закрила върху имуществото на народното стопанство, с което се гарантира непрекъснатостта на производствения процес, защищават се общонародните и личните интереси на гражданите. А всичко това оказва положително влияние върху обществената производителност на труда.

Решенията на X конгрес на БКП и директивите за развитие на нашата страна през шестата петилетка, настъпилите изменения в структурата на селското стопанство, а така също и поставената задача в концепцията на финансовата система за по-нататъшното развитие и усъвършенствуване на държавното застраховане поставят пред Държавния застрахователен институт изискването да разшири кръга на застрахователната отговорност както

[1] К. Маркс, Капиталът, т. III., 1953, с. 834.

Digitized by Google

по отношение на рисковете, така и по отношение размера на стойностното обезщетяване на нанесените щети. Тази необходимост още повече се подсилва от обстоятелството, че добивите от декар, получавани от отделните видове култури, нарастнаха чувствително, на което трябва да съответстват и застрахователните суми на декар.

Засега земеделските култури на АПК, ТКЗС, ДЗС и другите стопанства се застраховат за четири риска по задължителна и допълнителна доброволна застраховка на земеделските култури, а именно: градушка, буря и пожар на корен, както и рискът проливен дъжд само по доброволната застраховка. Всичко това обаче не осигурява пълна застрахователна закрила.

За 1974 г. и 1975 г. се разреши на онези АПК, ТКЗС и ДЗС, които имат финансови възможности, да застраховат доброволно културите си и срещу рисковете: измръзване, осланяване, наводнение, киша, задушаване (запарване) на база 80 на сто от плановите стойности.

В тази група рискове не е включен един изключително голям риск суша. Въпреки огромното мелиоративно строителство за водоснабдяване и напояване рискът суша все още ще представлява сериозна опасност за селското стопанство. Най-пресен пример е 1974 г., когато сушата причини огромни щети на народното стопанство. Това наложи Партията и Правителството да вземат изключителни мерки за компенсиране загубите от сушата, а специално на селското стопанство се оказа и финансова помощ от държавния бюджет и банкови заеми.

Засега в селскостопанските организации се прилагат двете форми на застраховане: задължително и доброволно. Обаче опитът все повече убедително доказва, че е в интерес на самите стопанства да се въведе само задължителната форма на застраховане, за да се осигури пълна застрахователна закрила. На този принцип е изградена от 1. I. 1968 г. в Госстрах — СССР застраховката на земеделските култури и другите имущества на колхозите. Задължителното застраховане на земеделските култури има значителни предимства пред доброволното. При тази форма се осигурява застрахователна закрила на всички култури, а административните разходи по издръжката са значително по-малки в сравнение с доброволната форма на застраховане. Заслужава да се обсъди и идеята за АПК, ТКЗС, ДЗС и др. стопанства на подчинение на МЗХП да имат възможност по доброволен начин при определени условия да застраховат земеделските култури по стойности на декар до 80 на сто от плановата реализация, предвидена да се получи от отделните култури в производствено-финансовите планове на стопанствата.

За изучаване и прилагане на богатия съветски опит широко поле за действие има и за нашето социалистическо застраховане.

Ръководейки се преди всичко от своето предназначение, роля и задачи, ръководството на Министерството на финансите възложи на Държавния застрахователен институт да проучи на място съветския опит по застраховането на селското стопанство. Ето кое е най-същественото в сегашния начин на застраховане на земеделските култури на колхозите в СССР:

— всички имущества на колхозите се застраховат само задължително. Тази форма на застраховане дава възможност за прилагането на по-ниски застрахователни тарифи, тъй като се е осъществило пълно обхващане на обектите и е изключена възможността за подбор на риска; застрахова се реколтата на всички земеделски култури, както и трайните насаждения, като се изплащат щетите, причинени на земеделските култури от всички природни бедствия;

— застрахователното обезщетение се изплаща в размер на 50 на сто от действителната щета, като за база за изчисление се взема разликата в средната стойност на реколтата от 1 хектар през дадена година и средната стойност на реколтата, получена през предшествуващите пет поредни години.

Този начин на застраховане е предпоставка да се обезщетяват само колхозите, чиито земеделски култури са пострадали сериозно от природните бедствия и други причини. Установяването на щетите става по отчетните документи на колхозите. Това дава възможност да се намали издръжката на застраховката, да се поевтини застрахователната защита, да се разшири кръгът на покриваните рискове и същевременно да се осигури натрупване на по-големи резерви във фондовете и по-точно в централизирания застрахователен фонд за изплащане на евентуални по-големи щети през отделните години.

Общественият застрахователен фонд при условията на социалистическото строителство е икономическа необходимост. За осигуряване на непрекъснатостта на процеса на разширеното социалистическо възпроизводство в случаите, когато имуществото е засегнато от бедствия, е необходимо застрахователят да разполага с такива средства, които биха му предоставили възможност да съдействува за укрепване на обществената производителност на труда.

Ежегодните текущи постъпления, т. е. застрахователните премии за отделни дейности, не винаги могат да бъдат достатъчни за изплащане на застрахователното обезщетение. През някои години могат да настъпят изключително големи събития, които да излязат вън от рамките на обикновените загуби и застрахователната организация да бъде поставена в сериозно финансово затруднение. Затова както в застрахователната теория, така и в прак-

Digitized by Google

тиката се говори за необходимостта от централизиран застрахователен фонд, който да бъде финансово устойчив за посрещане и на необичайно големи щети, причинени на селското стопанство или други отрасли.

Анализът на финансовото състояние на застраховката на земеделските култури при сегашния режим на застраховане показва, че в резултат на повсеместните и интензивните градушки, които падат в нашата страна, сега действуващите тарифи не отговарят на размера на риска в селското стопанство, поради което изплатените обезщетения значително превишават събраните застрахователни вноски от стопанствата.

Естествено е да се зададе въпросът, откъде Държавният застрахователен институт покрива този дефицит, след като на селското стопанство се възвръщат под формата на обезщетение суми, които превишават размера на застрахователните вноски? Това е възможно само поради наличието на централизиран застрахователен фонд, в който участвува цялата общност на застрахованите от различните отрасли и дейности на народното стопанство.

Не е в интерес и не може да се намери състоятелна обосновка АПК, ТКЗС, ДЗС и други селскостопански предприятия или предприятията от останалите отрасли на народното стопанство да създават със свои средства застрахователен фонд отделно от този при Държавния застрахователен институт, който е фонд на цялата застрахована общност.

Проявлението на рисковете през отделните години и по окръзи е доста различно. Има окръзи, в които стопанствата не се засягат чувствително 2 или 3 и повече години, други окръзи страдат по-често. Но и там където има относително затишие през отделна година, за някои райони падат унищожителни градушки, които сериозно засягат селскостопанското производство. Ето защо необходимо е безусловното участие на всички предприятия и стопанства в централизирания застрахователен фонд.

Трябва да подчертаем, че окръжните, градските и общинските партийни комитети, председателите на съветите на партийните секретари и секретарите на местните първични партийни организации оказваха ценна помощ на Държавния застрахователен институт по застраховане имуществата на АПК, ТКЗС и ДЗС. Но при сегашните изисквания необходимо е партийните органи да оказват още по-действена помощ и контрол върху работата на селскостопанските ръководства с оглед постигане на пълна застрахователна закрила върху имуществата на селскостопанските организации и предприятия.

В духа на Националната партийна конференция е необходимо да се разшири застрахователната закрила, като се разработят нови тарифи за покриване на щетите, които понася селското стопанство от непокритите рискове: наводнение, суша, измръзване, осланяване и задушаване, въз основа на проведените дългогодишни статистически наблюдения от института, за размера на щетите от тази група рискове.

От друга страна проучването на съветския опит трябва да продължи и постепенно на етапи в зависимост от нашите условия и финансови възможности, да се прилага в практиката както по отношение разширяване на застрахователната отговорност, така и по отношение подобряване на метода на ликвидациите.

Цялостното решаване на тези проблеми е в духа на Декемврийския пленум на ЦК на БКП (1974 г.), който прие обръщение към всички трудещи се — комунисти, комсомолци, сдружени земеделци, отечественофронтовци, младежи и девойки — за превръщане 1975 г. в година на най-високи трудови постижения, за изпълнение и преизпълнение на шестата петилетка, за достойно посрещане Единадесетия конгрес на Българската комунистическа партия.

Digitized by Google

ИЗВОР НА ПАТРИОТИЧНО ВЪЗПИТАНИЕ

Мемоарите имат истинска стойност — бе казал академик И. М. Майски, — ако са искрени и правдиви. Най-голямото достойнство на книгата „И перото бе щик" на известния у нас деятел на партийния културен фронт Стоян Стоименов се заключава именно в искреността и правдивостта, която той е вложил в разказа си за изживяното от него и другарите му през бурното време на антифашистката борба.

Книгата е едно ярко, на места чисто документално платно, което говори много и силно за идейното съзряване и възобновяване на революционния устрем на масите след погрома на Септемврийското въстание през 1923 г., за героичните дела на най-добрите синове и дъщери на народа в смъртния двубой с монархофашистката тирания до самия изгрев на Свободата — Девети септември. Простота, свежест и неподкупваща искреност лъха от всяка дума на автора за ония ремсови години в Кюстендил и околията, където той прави първите си стъпки в революционното движение.

Значително място в труда си Ст. Стоименов отделя на дейността на книгоиздателство „Нов свят" — това незагасващо огнище на прогресивната книга в мракобесническата фашистка действителност. За чест на автора (и за негова радост и удовлетворение) голяма част от неговия живот и борба е тясно свързана с това книгоиздателство, с дейността на Партията за издаване, разпространяване, популяризиране и пропагандиране в нашата страна произведенията на основоположниците на научния социализъм Карл Маркс и Фридрих Енгелс и особено място на Владимир Илич Ленин, на съветската и българската революционна книга. Книгоиздателство „Нов свят" изиграла огромна роля за издаване и разпространение на прогресивното печатно слово сред народа в ония мрачни времена. Като издателство и същевременно и книжарница, то бе здрава опора на видния партиен книгоиздател Георги Бакалов, на библиотека „Безбожник", на „Народна просвета" и др. По едно пресмятане на автора издателство „Нов свят" е пласирало около двесте хиляди екземпляра книги от Ленин и за Ленин, които са минали през ръцете на не по-малко от два милиона и половина читатели в такава малка страна, каквато е България: „Няма български прогресивен писател или научен работник — пише в предговора си към книгата акад. Тодор Павлов, — който да не е намирал опора в „Нов свят". То беше як стожер, около който се групираше цялата ни творческа и народна интелигенция. Цялото наше партийно и комсомолско поколение от онова бурно време мина през издателството, откъдето черпеше знание и ентусиазъм в тежката и неравна борба с фашисткото мракобесие."

И толкоз по-голяма е заслугата на автора, че именно той — ревностният партиен книгоиздател, се е заел така грижливо, с усърдие, с необходимата документалност да предаде всичко точно и конкретно за трудния, но твърде полезен път на тогавашното партийно книгоиздателско дело.

Ценното в спомените на Ст. Стоименов се състои и в това, че те отразяват главно онова, което сам той е видял и преживял, събитията, в които е участвувал, размислите, които са го вълнували в онова размирно и паметно време. Особено вълнуващ е разказът му за суровия, драматичен живот на концлагеристите в „Гонда вода" и „Еникьой". Само титаническата вяра в партийната правда, в нейното сияние е могла да поддържа добър, борчески духа на лагеристите, за да могат да издържат те в страшната преизподня на лагера, където тези пленници на фашизма са „длъжни да работят каторжно, да не роптаят, да гладуват, да мрат от малария, побоища и глад". Само стоманената издръжливост и огромната вяра на комуниста е способна да вдъхнови хора като Венко Марковски, Васил Воденичарски и други задържани пролетарски поети да нижат при тези адски условия пламенни стихове за Партията кърмилница, за трудовия народ. В този фашистки пъкъл академик Тодор Павлов замисля редица бъдещи свои произведения, успява да напише някои части за второто издание на „Теория на отражението". Сред терора и ужасите на лагера, тук, в гнездото на осите, под носа на палачите живее и работи партийната организация на концлагеристите!

Спомените, тези вълнуващи страници от миналото, които разлиства пред нас Стоян Стоименов в книгата си „И перото бе щик", са още един ценен извор в нашата мемоаристика за патриотичното възпитание на трудещите се, за подрастващото поколение, богат източник за опознаване на интересни епизоди от историята на сложната и многообразна антифашистка борба на Партията и народа.

Ангел СТАМБОЛИЕВ

Стоян Стоименов, И перото бе щик, Партиздат, 1974 г.

Digitized by Google

С ДРЪЗНОВЕНИЕ И ТВОРЧЕСТВО

Колективът на Химкомбината в Стара Загора един от първите в страната се отзова на призива на видинските химици за модернизация и реконструкция на производството със собствени сили, с ясното съзнание да внесе свой принос в реализирането на новия подход на Партията за икономическото развитие на страната. Модернизация и реконструкция на производствените мощности старозагорските химици извършват не за първи път и в това отношение те имат натрупан опит. Възходящата линия за усъвършенстуване на производството и подобряване качеството на продукцията започна от оня момент, когато ентусиазираният труд на работниците и специалистите се насочи към производството на несбиваема амониева селитра. Отначало задачата бе да се получат по-малки количества, а после да се премине изцяло към редовно производство. Преустройството, което бе направено, помогна да се спестят на държавата крупни валутни средства, предвидени за покупката на технология и оборудване от чужбина.

С първите торби селитра, донесли слава на старозагорските химици не само в страната, дойде и стремежът към ново усъвършенстуване на производството. През 1972 г. за пръв път се заговори за реконструкция на въглищните генератори от твърдо на течно гориво с решаващото участие на работниците и специалистите от комбината. За някои това бе неосъществимо желание. Имаше хора, които се стъписаха пред тази идея и доказваха, че това ще струва скъпо и няма да се окаже ефективно. Въпросът стигна до партийния комитет. Той даде зелена улица на инициативата. Възложено бе на стопанското ръководство и на група специалисти да огледат още веднъж разработките. И по-късно партийният комитет подкрепяше осъществяването на голямото дело. Приети бяха мероприятия за извършване на определена стопанско-организаторска и масово-политическа работа. Устроиха се тогава срещи със специалистите, проведоха се събрания с работниците по смени и производства. Спечелени бяха всички за реконструкцията на въглищните генератори. Комунистите застанаха начело. Заредиха се неспокойни дни и нощи на упорит труд. Производството не спря. Качеството на продукцията не се влоши. За пръв път в страните—членки на СИВ, успешно е разработена, осъществена и пусната в експлоатация схема за газификация на мазут.

С този свой успех старозагорските химици и сега се гордеят, тъй като бе важна стъпка за ефективна модернизация, водеща преди всичко до повишаване на ритмичността на производството — основен и решаващ фактор при непрекъсваемите химически процеси. Резултатите са оптимистични. Сега „Азотното производство" работи с 19 на сто над проектната си мощност, а производство „Капролактам" с над 25 на сто от регламентираната си проектна мощност. Подобри се и качеството на производствената продукция. На продукта капролактам е дадена оценка „К" — над средното световно равнище. И производството на амониевата селитра неотдавна също получи оценка „К". Сега 82 на сто от продукцията на комбината е с оценка „К". С това комбинатът се нарежда на едно от челните места в страната, завоюва важни позиции на международния пазар.

Но всичко това не е само минало, история. То е настояще и бъдеще на комбината, добра основа и предпоставка за по-нататъшното разширяване на производството и подобряване на качеството на продукцията.

Колективът на Химкомбината в Стара Загора един от първите откликна на призива на видинските химици и затова, защото от неговата работа до голяма степен зависи изпълнението на увеличената производителна програма на предприятието за автомобилни гуми във Видин. То получава суровина капролактам само от Старозагорския химкомбинат. Ускорената модернизация и реконструкция значително ще увеличи производството на капролактам, а с това ще създаде предпоставки за по-пълно задоволяване нарасналите потребности на видинските химици от тази изключително важна за тях суровина.

За партийния комитет и стопанското ръководство, за комунистите и целия трудов колектив на комбината новият почин стана важен стимулатор за по-пълно осмисляне на дългогодишния опит, разкри допълнителни възможности и резерви за по-нататъшно творческо прилагане и развитие на този опит. Още в първите дни след публикуването на призива в Химкомбината — Стара Загора закипя с нова сила целема-

Digitized by Google

сочена и творческа, стопанско-организаторска и масово-политическа работа. Партийният комитет привлече широк актив от общественици и специалисти за преразглеждане и обогатяване на програмата за развитието на комбината през седмата петилетка и до 1990 г. В цехове, бригади, смени се обсъди бъдещата стопанска програма, изказваха се съображения, работниците и специалистите правеха разумни предложения. Като във фокус се събраха умът и талантът, опитът и дръзновението на съветските химици и конструктори от ГИАП в Москва, на научните работници от Висшия химико-технологически институт (които оказват помощ на комбината), на неспокойната и обогатена от практиката мисъл на специалистите и работниците от комбината. Идеята за модернизация и реконструкция на производствените мощности и ефективното развитие на комбината намери конкретен израз в обещанието на колектива. Всички разбираха, че обещанието е високо задължение пред Партията, че неговото изпълнение е чест и гордост за колектива. По времето, когато се прие обещанието и след това в партийните групи, в цеховете и производствата, се състояха оживени разговори в подкрепа на призива на видинските химици.

И сега разисканията не са секнали, настойчиво се търсят допълнителни резерви. Общокомбинатският вестник, радиоредбата и стенният печат — всички средства за масова информация и формите за политическа работа с хората насочват вниманието на колектива към успешно решаване на тази задача. Вестникът и радиоредбата откриха рубрики, а в цеховете са поставени специални тетрадки за предложения. Споделените мисли и препоръки се обобщават от стопанското ръководство, вземат се мерки за използване на рационалните предложения в производствената дейност.

В комбината се отделя изключително голямо внимание на индивидуалната работа с хората. В цеховете и производствата се устройват групови и индивидуални беседи. Те се организират предимно от партийните групи и активите на първичните партийни организации. Въпросите и предложенията, които възникват на тези сбирки, се отнасят до партийните организации, за най-важното се информира партийният комитет. На всеки 15—20 дни в цеховете и производствата се изпращат добре подготвени докладчици за отговор на въпросите и предложенията. Това способствува да се водят диференцирани разговори, другарски да се подкрепят справедливите искания, да се помага в преодоляване на трудностите, които хората от завода срещат в работата и в личния живот. Чрез докладчиците и агитаторите партийният комитет, стопанското ръководство получават информация за отношението и настроенията на работниците и специалистите към практическите въпроси на реконструкцията и модернизацията на производствените мощности със собствени сили, психологическата атмосфера, в която протичат тези процеси.

Партийният комитет преустройва своята дейност за постоянно общуване с хората в духа на изискванията, които предяви др. Тодор Живков в своята реч пред пленума на окръжния комитет на Партията в Бургас. За тази цел се усъвършенствува системата за политическа агитация.

В комбината се утвърждава хубава традиция за непрекъснато ръководство и организация на социалистическото съревнование, като в максимална степен то мобилизира силите на колектива за разгръщане творчеството и инициативата на всеки работник и специалист, най-ефективно използване на производствените мощности, на суровините, материалите и енергията, повишаване на производителността на труда чрез комплексно използване резервите на всяко работно място, подобряване качеството на продукцията, на трудовата и технологичната дисциплина, внедряване на челния опит и непрестанното усъвършенствуване организацията на производството, труда и управлението, реконструкцията и модернизацията на производствените фондове със собствени сили.

Социалистическото съревнование, духовното и материалното стимулиране на участниците в надпреварата за постигане на по-високи производствени успехи се осъществява по специална система. В разработената методика са изявени основните форми и средства за работа, критериите и показателите, условията за неговото отчитане. Тук с еднаква сила се използват индивидуалните и колективните форми за участие в надпреварата. Приемат се общи лични и колективни творчески планове, устройват се състезания по професии. Определени са функциите на стопанското ръководство и на обществените организации в социалистическото съревнование. Всичко е съобразено с характера и условията на труда. Резултатите се сравняват с постиженията на еднородните и сродните професии. Оценка и класиране се прави не само на първенците, а на всички колективни и индивидуални участници, вземат се под внимание освен производствените резултати още и морално-етическото поведение, повишаване квалификацията и обществената дейност.

Надпреварата за предсрочно изпълнение на шестата петилетка най-тясно се свързва с работата на колектива за ефективно развитие на производството до 1980 г. като усилията непрекъснато се насочват към реконструкцията и модернизацията на производствените мощности. Стремежът на партийния комитет, на стопанското ръководство, на комсомолските и профсъюзните организации е всеки ръководител, специалист, работник пълноценно и творчески да участвува в усъвършенстуване на производството, в поддържане на оптимален технологичен режим. Приобщаването на колектива за постигането на тази цел е многопосочно. Партийният комитет стана инициатор за изнасянето на цикъл от беседи, съчетани с тематична художествена програма, за политическо

Digitized by Google

израстване на стопанските ръководители. За пръв път в градската партийна организация първичните партийни организации в комбината проведоха задълбочен и откровен разговор за мястото на комуниста в изпълнение на обществено-политическите и производствени задачи, за неговия нравствен облик, за личния му пример. „Партията и ние" — бе разговор равносметка за направеното досега и призив за завоюване на нови успехи. Високите изисквания към всеки член на колектива намериха израз още в инициативата на партийното бюро в газгенераторния цех и цеха „Циклохексанон", ежедневно и поименно да се отчитат всички отклонения от технологичния режим. Резултатите се нанасят върху табло на видно място в цеха, така че всеки може да се запознае едновременно и с хубавото, и с недостигнатото от колектива.

Призивът на видинските химици не само раздвижи колектива на химкомбината, но и го подтикна към още по-активна работа. „Специалистите и работниците — каза заместник-директорът на комбината Добри Бараков — правят основна преценка на приетата комплексна програма за реконструкция и модернизация на производството през седмата петилетка. Особено внимание се обръща на проектирането и прилагането на най-рационалната схема за привеждане на производството към новата суровина — природния газ, който ще потече още през 1977 г. по газопровода СССР — НР България — южно направление".

При обсъждането на няколко варианта за реконструкция и модернизация специалистите от комбината, от Министерството на химическата промишленост след направените консултации със световноизвестния проектанския институт ГИАП — Москва се спряха на вариант, за чието реализиране са необходими най-малко капитални вложения. В изпълнение на този вариант още през тази и следващата година ще се осъществяват някои значителни мероприятия. Оптимизъм владее ръководството, комунистите, целия колектив. От разработките се вижда, че в края на 1980 г. в сравнение с настоящата година комбинатът ще реализира 43 на сто ръст на обема на общата промишлена продукция. Производството на амоняк ще нарасне с 22,40 на сто, на азотни торове в активно вещество — с 16,27 на сто и на капролактам — с 84,21 на сто. Изразходваните капитални вложения ще се възстановят за по-малко от две години. Още в първите години на седмата петилетка продукцията с оценка „К" ще достигне 76,65 на сто от общия размер на производствената продукция. Значително ще се снижат разходите на 100 лева стокова продукция — с 10,18 на сто спрямо 1975 г. Чувствително ще нарасне производителността на труда. Тя, изчислена на база обща промишлена продукция спрямо 1975 г., ще нарасне с 53,43 на сто.

Старозагорските химици по най-убедителен начин разкриват дълбокия смисъл и голямото значение на повика на Партията за реконструкция и модернизация със собствени сили и средства и под ръководството на заводската партийна организация дават реален принос за претворяването на този повик в днешна и утрешна реалност.

Димитър КАТРАНОВ
Радост НИКОЛОВА
кореспонденти на сп. „Партиен живот"

ГАРАНЦИЯ ЗА УСПЕХИТЕ

Както и на други места, така и в бригадите за промишлено зърнопроизводство от района на аграрно-промишления комплекс „Дунав" във Видин вниманието на комунистите е насочено да осъществят с чест задачите, които произтичат от обръщението на ЦК на Партията за преизпълнението на насрещните планове за годината и шестата петилетка, достойно да посрещнат Единадесетия конгрес на БКП.

Каква партийно-политическа работа бе извършена от първичните организации?

Под непосредственото ръководство на районния комитет на БКП и конкретната помощ на общинските партийни комитети първичните организации на свои събрания, а след това и на целите колективи анализираха състоянието на идеологическата и масово-политическата си работа сред трудещите се. Събранията на първичните организации бяха предшествувани от срещи и разговори на членовете на партийните бюра в партийните групи. На някои места участвуваха също членове и сътрудници на партийните комитети. Това помогна по-задълбочено да се види участието на комунистите в идеологическата дейност сред трудовите колективи, правилно да се оценят слабостите на партийните бюра и организации, да се набележат конкретни мерки за подобряване съдържанието на масово-политическата работа сред промишлените бригади

Партийните бюра и първичните организации извършиха широка работа, за да разяснят Обръщението на Централния комитет на БКП към трудещите се от нашата страна за превръщане на 1975 година в година на високи трудови постижения, за достойно посрещане на XI конгрес.

В отговор на партийния призив първа в района и окръга откликна първичната организация и трудовият колектив от бригадата за промишлено зърнопроизводство в Златен рог. Тази инициатива бе повод във всички партийни организации на бригадите за промишлено зърнопроизводство да се състоят открити партийни събрания. Там бе обсъден опитът на златорожката бригада, която е първенец в

Digitized by Google

производството на хлебно и фуражно зърно през юбилейната 1974 година.

В партийно-политическата работа определено място намериха стопанските ръководители и специалистите. По специално разработен график в партийните групи, в звената и агрегатните групи беше разгледана речта на другаря Тодор Живков на срещата с окръжния партиен и стопански актив в Ямбол. На тези сбирки бяха обмислени възможностите на бригадите, на отделните звена и всеки механизатор в борбата за получаването на повече селскостопанска продукция, за използването на всички резерви. Пред всички комунисти, механизатори и кооператори бяха разяснени материалите и призив-обещанието на участниците в националното съвещание по производство на царевица. Всички мероприятия — организационни, трудови и масово-политически, са насочени към една цел — получаването на повече, по-евтино и висококачествено хлебно и фуражно зърно.

Извършената партийно-политическа работа позволи да се оценят реалните възможности на колективите. Те приеха насрещни планове, колективни и лични обещания, подчинени на основната задача — изпълнението на рапорт-обещанието, дадено от комунистите и всички трудещи се от района за получаването в предконгресната 1975 г. на 103 000 тона хлебно и фуражно зърно, в това число 49 000 т царевица.

В помощ на първичните организации РК на БКП отпечата специален бюлетин, в който се конкретизираха задачите на механизаторите и на всяка бригада. Този бюлетин беше обсъден в партийните групи и предоставен на всеки член на бригадите за промишлено производство, който изяснява основните проблеми в работата на всекиго за 1975 г.

В началото на февруари в общините бе организиран празник на трактористите машинисти, където беше отчетено съревнованието за миналата година и бяха наградени първенците. Сключиха се договори за съревнование между звената и отделни механизатори, поеха се колективни и лични обещания за преизпълнение на насрещните планове, за икономия на гориво, смазочни материали и резервни части, които се равняват на 80 000 лв. Много добре беше организиран и празникът на механизатора в Капитановци, Дунавци, Арчар и др.

На събрания на първичните организации и в сбирки на партийните групи, на срещи с трудовите колективи всички бяха запознати с постановлението на ЦК на БКП, Министерския съвет, Централния съвет на Българските професионални съюзи и ЦК на ДКМС за разгръщане на всенародно съревнование за изпълнение и преизпълнение на плана за 1975 г. и шестата петилетка. Състояха се професъюзни събрания и срещи с колективите, пред които бе разяснена системата за водене и отчитане на социалистическото съревнование в района на аграрно-промишления комплекс.

През настоящата година всички механизатори обещаха да работят по силистренския почин за подобряване качеството на извършваните агротехнически мероприятия. За тази цел на всеки един от тях на специални срещи е връчен паспорт за отразяване качеството на работата. По почина на осемте плевенски механизатори за изпълнението на всяка дванадесета норма с икономисано гориво поеха да работят 138 механизатори и 136 по примера на Георги Куцаров. Двеста и седемнадесет сключиха договори да се съревновават помежду си, а между 51 агрегатни групи и 19 звена бяха поети колективни обещания. В курсовете за повишаване на своята квалификация по въпросите на агротехниката, поливането, борбата с болести и неприятели по културите са преминали 250 механизатори, като в това число 62 са завършили квалификационни курсове в по-горна категория.

През април в с. Капитановци се състоя научно-практическата конференция по проблемите на отглеждането на царевицата. На нея бяха изяснени всички въпроси за производството на царевицата с прякото участие на научни работници от институтите в Кнежа и София. Обменен бе опитът на Будинка Александрова — ръководителка на промишлената бригада от ПАК в Лом, която в продължение на няколко години е получила високи добиви царевица. Промишлената бригада в Златен рог е в съревнование с тях. Сключен бе и договор с института в Кнежа, който ще оказва конкретна научно-практическа помощ при производството на царевица. Всички материали на научно-практическата конференция бяха отпечатени в специален бюлетин и представени на партийните и стопанските кадри, на специалистите и механизаторите, за да ги използват в практическата си дейност.

Кое още помогна, за да се подобри разяснителната работа сред механизаторите и трудовите колективи от бригадите за промишлено производство?

Определено е всяка първа сряда от месеца да е ден за работа и срещи в партийните групи с членовете на бюрата на районния комитет на БКП, с ръководствата на общинските партийни комитети, стопанските ръководители и специалисти от аграрно-промишления комплекс и ТКЗС. Това даде възможност да се окаже конкретна помощ на партийните групи, на отделните комунисти и на първичните организации за повишаването на тяхната ръководна роля в производствените единици. Общинските комитети в Градец, Капитановци, Видин, Арчар и ГК на БКП в Дунавци анализираха работата на първичните организации и на бригадите за промишлено зърнопроизводство и набелязаха конкретни мерки за оказване на стоятелната помощ. Те изучиха и внедряват опита на бригадата за промишлено зърнопроизводство — Златен рог, която е приета за образец в района на аграрно-промишления комплекс.

Digitized by Google

Извършената партийно-политическа работа помогна в значителна степен по-добре да бъдат осъществени и различните селскостопански дейности. Подготовката на площите например и сеитбата на пролетните култури беше извършена качествено и в агротехническия срок. Успешно се изпълняват задачите за прибирането на реколтата от есенните култури, на дълбоката оран и пр. Това е сигурна предпоставка дадените обещания да бъдат претворени в дела.

Мирон ВИТКОВ
кореспондент на сп. „Партиен живот" за Видински окръг

ДЕКЕМВРИЙСКАТА ПРОГРАМА

Окръжният комитет на БКП в Сливен на пленум разгледа как се изпълняват решенията на ЦК на БКП за повишаване жизненото равнище на трудещите се. Величко Петров — първи секретар на комитета, изнесе доклад от името на бюрото.

В работата на пленума участвува и Гриша Филипов, член на Политбюро и секретар на ЦК на БКП.

КАКВО ПОКАЗА ПЛЕНУМЪТ?

Пленумът направи задълбочен, критичен анализ на извършеното досега, разкри слабостите и пропуските в дейността на окръжната партийна организация, набеляза конкретни мерки за отстраняването на недостатъците.

През изтеклите две години под ръководството на окръжния комитет на БКП в окръга се отделя голямо внимание за материализирането в живота на Декемврийската програма.

Партийно-политическата и организаторската работа, които се извършват сред трудещите се, помагат успешно да се изпълняват плановете за социално-икономическото развитие на окръга.

Една голяма придобивка радва трудовите хора. От 1. X. 1973 г. окръгът мина към намалено работно време и петдневна работна седмица. Повишават се и доходите на трудещите се. В сравнение с 1972 г. работната заплата в промишлеността е нараснала на 129 на сто, в строителството — 132,9 на сто. Успехи има в транспорта, селското стопанство, търговията и другите отрасли. С ускорени темпове се увеличават и обществените фондове за потребление. От 20 300 х. лв. за 1972 г. те надхвърлят 26 300 х. лв. за 1974 г.

Усилията за решаването на жилищния проблем също дават добри резултати. За три години на шестата петилетка са построени 2244 апартамента, което се равнява на жилищното строителство в окръга за цялата пета петилетка.

Показател за непрестанното повишаване материалното благосъстояние на трудещите се е непрекъснато увеличаващият се стокооборот. За периода 1972—1974 г. стокооборотът на глава от населението в окръга е нараснал от 600 лв. на 779 лв., като е достигнат ръст 130 на сто. Много е направено и в областта на услугите на трудещите се. На глава от населението например само за 1973 г. са отчетени услуги за 48,80 лв. След Декемврийския пленум на ЦК на БКП се усвояват нови дейности и услуги, разширява се материално-техническата база на предприятията от обслужващата сфера.

За осъществяването на Декемврийската програма много допринесе инициативата на шестте сливенски предприятия под девиза: „Всеки трудов колектив — с максимален принос за повишаване жизненото равнище". Тя се превърна в масово движение, в което се включиха 90 на сто от трудещите се в материалното производство. Повиши се трудовата активност и творчеството на колективите и те с чест изпълниха задачите, залегнали в плана за четирите години на шестата петилетка. Това помага по-добре да се решават социалните проблеми на всеки трудов колектив. Сега промишлените предприятия разполагат с повече от 2100 ведомствени апартамента, а някои, като вълненотекстилния комбинат „Г. Димитров", заводите: „Победа", „Д. Железков", „Динамо", „Васил Коларов", „Петко Енев" и др., със собствени средства и доброволен труд на работниците преустроиха училища и други сгради в села в близост до Сливен и Нова Загора в детски градини, където се настанени повече от 800 деца на работници от съответните предприятия.

Успешни стъпки в окръга са направени за доближаването на комунално-битовите услуги до трудовите колективи в редица предприятия, като ВТК „Г. Димитров", заводите: „Динамо", „Победа", „Д. Железков", фабрика „Сините камъни" и др. Тук за работниците са уредени някои видове услуги, като химическо чистене, поправки на обувки, бръснаро-фризьорски услуги, кредитни услуги от ДСК и др. Настъпват сериозни изменения в работническото обществено хранене. В предприятия като завод „Добри Железков", ВТК „Ст. Димитров", ДМП „Балканбас" се направиха първите стъпки към подкрепително хранене на работниците.

В окръга има чувствително подобрение в областта на транспорта и съобщенията. Сега от 129 селища 120 се обслужват от автобусния превоз на окръжното държавно автомобилно предприятия. Разраства се движението за образцово поддържане на автобусите и автолиниите, за висока култура на обслужването. Бързо се развиват телефонните, телеграфните, радио-телевизионните и пощенските услуги. В Сливен работи автоматична телефонна централа, която включва и градовете на окръга. Осъществена е вътрешноокръжна автоматизация с построяването на автоматични възлови телефонни централи в Сливен и Нова

Digitized by Google

Загора и еднопосочно автоматично избиране между Сливен и София, Нова Загора и Стара Загора. Само след Декемврийския пленум телефонните постове са нараснали с 1741 бр. През последните години са изградени три телевизионни ретранслатори, а в строеж са още два.

Значителен напредък има и в медицинското обслужване на населението. Сега в окръга има 130 здравни заведения (болници, поликлиники, медицински пунктове, аптеки и др.). През 1973—74 г. бяха построени нови обекти на здравеопазването. Осигуреността с болнични легла на 1000 души нарасна от 5,7 през 1970 г. на 7,15 през 1974 г. Разшири се базата на детските ясли.

Изпълнението на Декемврийската програма в окръга намира силно отражение върху пенсионното и социалното дело. За пенсии се изплащат над 24 милиона лева. Годишно се отпущат над 500 000 лева за социални помощи.

С успех се решава задачата, поставена от Декемврийския пленум — постепенно да се поеме цялата издръжка на подрастващото поколение от обществото. Само за една година обществените фондове за просветното дело нараснаха от 8 983 х. лв. на 11 020 х. лв. Създават се необходимите условия за значително увеличение на раждаемостта. През 1972 година на 1000 души се падат 16 новородени, през 1973 г. — 18,1, а само за първото шестмесечие на 1974 година те са 19,9. Подобрените грижи за поощряване на раждаемостта, за отглеждането и възпитанието на подрастващото поколение намират израз в непрекъснатото разширяване и усъвършенстване на детските заведения и училищната мрежа. Извършват се положителни структурни изменения в детските градини, като постоянно се увеличава относителният дял на целодневните за сметка на временните и летните. Сега броят на местата в тях достига 5016 при 3711 през 1972 г., като са обхванати 65,7 на сто от децата на възраст от 3 до 7 години.

Какви са придобивките на селскостопанските труженици?

С преминаването към отраслова специализация в аграрно-промишлените комплекси в окръга са уеднаквени и подобрени в по-голяма степен социалните придобивки на кооператорите. По същество селскостопанските работници по линията на общественото осигуряване имат привилегиите на промишлените работници. През летните и по време на големи селскостопански кампании на механизаторите и на отделни категории работници се поднася топла и питателна храна. Утвърждава се практиката да се предоставят подходящи работни облекла, а на тези, които се трудят при вредни за здравето условия, освен начисляването на допълнително трудово възнаграждение се дава прясно мляко, газирани напитки и др. На пенсионерите кооператори се предоставя безплатно по 120 кг хляб.

В кои направления по-бавно се реализира Декемврийската програма?

В жилищното строителство има изоставане. На какво се дължат слабостите в този отрасъл? Причините са много, но две са особено характерни.

Материално-техническата база на строителното управление изостава. Лоша е организацията на строителното производство, използването на техниката и труда на работниците. Много слабости при изграждането на новите жилища допускат проектантските организации и инвеститорите.

Редица недостатъци съществуват и в сферата на търговските услуги. Комунистите в търговските организации по-умело трябва да утвърждават новостите в търговията, по-голямо внимание да отделят за културата на обслужването и за работа с кадрите.

В предприятията за битовите услуги се допуска много от услугите да се извършват на ниско техническо равнище. Тук се изостава в изграждането на съвременна материално-техническа база, не се разкриват навреме в битовите комбинати поточност и механизация, което би допринесло да се съкращават сроковете и по-качествено да се извършва една или друга работа. През 1975 г. във всяко предприятие ще бъдат разкрити цехове за производство на стоки за широко потребление.

Една от основните причини за неизпълнението на някои решения от Декемврийския пленум е недооценяването на много от проблемите, бавното преустройство на някои партийни, административни и стопански ръководители съобразно изискванията на Партията.

Пленумът отдели голямо внимание по тези въпроси. На партийните комитети и организации бе вменено в дълг да повишават контрола над стопанските и административните кадри. Подчертано бе, че ръководителите са длъжни повече да се съобразяват с обстановката, в която работят, да се вслушват в мненията и предложенията, които се правят от трудовите колективи, да проявяват деловитост, размах и творчество при решаването на всички проблеми.

Значително място бе отделено и на въпроса за дисциплината. Посочено бе, че проблемите на Декемврийския пленум ще се решават с успех, ако се води решителна борба срещу отрицателните явления в нашия живот. Пленумът възложи на бюрото на окръжния комитет на БКП и на партийните комитети и организации да засилват взискателността си към стопанските и административните дейци, да търсят строга отговорност от всеки, който подценява политическата същност на решенията на Декемврийския пленум.

Направените оценки и изводи, приетите допълнителни мерки ще бъдат в основата на организаторската работа на окръжната партийна организация за по-нататъшното осъществяване на Декемврийската програма.

Стойко ЖЕЛЯЗКОВ
кореспондент на сп. „Партиен живот" за Сливенски окръг

Digitized by Google

ИНСТИТУТЪТ ПО ФИЛОСОФИЯ И СП. «ФИЛОСОФСКА МИСЪЛ» НА 30 ГОДИНИ

Списание „Философска мисъл" навърши тридесет години. На страниците му се помещаваха първите философско-теоретически произведения на всички философски научни работници. Редакцията стана школа за теоретическата и пропагандистката квалификация на научни философски кадри. Тя има големи заслуги в разработката на основни проблеми на философията в НР България, на общественото развитие.

Приносът на сп. „Философска мисъл" и на Института по философия при БАН за творческото и бурно развитие на философската мисъл у нас е голям. Техните усилия винаги са били насочени към изследването на най-важните и актуални проблеми на диалектическия и историческия материализъм, на логиката, етиката, естетиката, психологията, на философските въпроси на естествените и обществените науки, на строителството на социализма и борбата против империализма, против десния и „левия" ревизионизъм, на развитието на международното работническо и комунистическо движение. Особено големи заслуги имат институтът и списанието и лично техният пряк ръководител от самото им основаване акад. Тодор Павлов в разработката на въпросите на диалектическия материализъм и специално теория на отражението, теория на познанието. С приноса в развитието на Ленциновото наследство за теория на отражението от акад. Т. Павлов и неговите съратници като акад. С. Гановски и други, българският народ, Българската комунистическа партия имат основание да се гордеят. Съвместният двутомен капитален труд на българските и съветските философи по теория на отражението е ново свидетелство за този принос на българската философска мисъл. В разработката на въпросите на диалектиката и диалектическата логика, философските въпроси на физиката, биологията, математиката и други Институтът по философия при БАН има най-големи заслуги.

Проблемите на историческия материализъм винаги са били в центъра на вниманието на Института по философия и сп. „Философска мисъл". Чрез тяхното изследване те най-непосредствено обслужваха теоретикофилософски, методологически борбата на Партията и народната власт за ликвидирането на капитализма и изграждането на социализма. Монографичните философски изследвания на класовата борба и диктатурата на пролетариата, на социалистическата държава и демокрация, диалектиката на общественото развитие в преходния период от капитализма и изграждането на развитото социалистическо общество в нашата страна, на изкуството и културата, на бита и възпитанието извънредно много подпомогнаха практическото решаване на проблемите на социализма. Философските работници от Института по философия и сп. „Философска мисъл" стоят на предни позиции в идеологическата борба на Партията против буржоазната идеология, десния и „левия" ревизионизъм. Те станаха основни организатори на два световни конгреса — по социология и философия във Варна, на които техните научни изследвания получиха широко признание. Рамо до рамо с философите от СССР и другите социалистически страни те спечелиха голяма победа над буржоазните философи в световните конгреси. Техните трудове по критика на буржоазната философия, социология, естетика, логика са мощно оръжие в ръцете на Партията в острата идеологическа борба с империализма. Те са в първите редици и на осъществяването на априлската линия на Партията в науката, културата и в целия обществен живот на страната. Техният принос в укрепване на българо-съветската дружба, в развиване на идеологическото, културното, научното сътрудничество на Народна република България със Съветския съюз и с другите социалистически страни прогресивно нараства. Работата им за пропагандата на марксизма-ленинизма, в обогатяването на философската култура на народа, на младежта, в комунистическото възпитание на трудещите се е огромна и изключително плодоносна. Високата оценка, която др. Тодор Живков в писмото си до Института по философия и сп. „Философска мисъл" даде на заслугите и приноса им в общото дело на науката и практиката за победата на социализма най-пълно отразява постиженията на тези марксистко-ленински центрове на философската мисъл у нас.

Редколегията и целият колектив на сп. „Партиен живот" от душа поздравяват колективите на Института по философия при БАН и на сп. „Философска мисъл" с техния 30-годишен юбилей. Те се радват на творческите им постижения, приветстват тяхната непоколебима преданост на марксизма-ленинизма и делото на комунизма и неуморната им работа за реализирането на априлската линия в идеологическия и културния живот на страната. Те им честитят голямата правителствена награда — ордена „Георги Димитров", и изцяло се присъединяват към високата оценка на труда им, която даде първият секретар на Партията другарят Тодор Живков.

„ПАРТИЕН ЖИВОТ"

Digitized by Google

НОВИ КНИГИ

ПАРТИЗДАТ

ПЕТИЛЕТКАТА ПО ВСИЧКИ ПОКАЗАТЕЛИ

Сборник

Подготвен със съдействието на редакцията на в. „Икономически живот", предлаганият сборник от поредицата „Въпроси на деня" на Партиздат е посветен на актуалните проблеми, свързани с изпълнението и преизпълнението на плана за 1975 г. и шестата петилетка, с по-нататъшното изграждане на развитото социалистическо общество. Авторите отразяват хода на всенародното социалистическо съревнование и най-новите творчески инициативи и почини на трудещите се у нас в отговор на постановлението на ЦК на БКП, Министерския съвет на НРБ, ЦС на БПС и ЦК на ДКМС от 23 февруари 1975 г. за достойна среща на XI конгрес на Партията.

РАЗВИТИЕ НА КООПЕРАТИВНОТО ДВИЖЕНИЕ В БЪЛГАРИЯ

Стоян Сюлемезов

Авторът на книгата, дългогодишен кооперативен деец и в момента председател на Централния кооперативен съюз в България, разглежда възникването, развитието и значението на кооперативното движение у нас, като прави задълбочен анализ на отделните етапи на кооперативното строителство. На фона на цялостното обществено-икономическо развитие на страната той изтъква приноса на кооперативните организации в решаването на народностопанските проблеми. Като посочва постиженията на кооперациите в условията на социализма, Ст. Сюлемезов чертае и насоките за развитието на кооперативното движение в етапа на изграждане на развито социалистическо общество.

НРАВСТВЕНОТО ВЪЗПИТАНИЕ НА СОЦИАЛИСТИЧЕСКАТА ЛИЧНОСТ

Паньо Данев

В светлината на нарасналото значение на моралния фактор в живота на човека и обществото и на най-новите партийни постановки по тези въпроси в брошурата от библиотека на дружество „Георги Кирков" се разработват редица актуални проблеми, свързани с нравственото възпитание на социалистическата личност. Авторът изследва същността и особеностите на комунистическото нравствено възпитание, неговото съдържание и задачи на съвременния етап, типологията на нравствените черти на личността при социализма, моралните аспекти на труда, мястото и значението на колективизма за формиране на моралния облик на новия човек и други.

ПО ХАЙДУШКИТЕ ПЪТЕКИ

Партизански спомени

Четвърто преработено и допълнено издание

Желязко Колев

Главната цел, която авторът си е поставил в тази книга, е да предаде вярно и точно всичко по-съществено и по-интересно, което е преживял като партизанин от отряда „Чавдар". И той е успял в това. Увлекателно, живо и непринудено разказва той за партизанския бит, за всекидневието, „прозата" на този бит, за дългите и трудни преходи по хайдушките пътеки. Правдиво показва Ж. Колев не само живота на видни партийни дейци, но и на отделните бойци, на комунисти от селата, на довчерашни работници, селяни, учащи се, които са заминали домашния кът, за да се включат с всички сили в народната борба срещу фашизма.

•

КИПЪР: ИСТОРИЯ И СЪВРЕМЕННОСТ

Емил Василев, Живко Кефалов

В наше време Кипърската република преживява един от най-тежките периоди в своята история. В резултат на антиправителствен метеж и чуждестранната военна интервенция Кипър се оказа въвлечен в дълбока криза: икономиката бе дезорганизирана, над 200 хиляди кипърци бяха принудени да напуснат своите постоянни жилища, отново бяха изострени отношенията между кипърските гърци и кипърските турци, живели столетия като добри съседи. Кои са основните моменти от историята и от съвременното развитие на Кипър, в какво се коренят причините за трагическите събития на острова и кой носи отговорност за тях? Какви са перспективите пред Кипърската република? На тези и други въпроси читателят ще намери отговор в настоящата, пета поред книжка от поредицата „Международна политика" на Партиздат.

Digitized by Google

ФРИДРИХ ЕНГЕЛС

ДИАЛЕКТИКА НА ПРИРОДАТА

Четвърто издание

„Диалектика на природата“ е едно от главните произведения на Ф. Енгелс. В него е направено диалектико-материалистическо обобщение на най-важните постижения на природните науки от средата на XIX век, осъществено е по-нататъшното развитие на материалистическата диалектика и са подложени на критика метафизическите и идеалистическите концепции в природознанието. Теоретическото съдържание на „Диалектика на природата“ се потвърди от целия ход на историята в продължение на почти цял век и непрекъснато се обогатява от най-новите постижения на науката и техниката.

В отделно цялостно издание на български език „Диалектика на природата“ излиза за пръв път в 1931 г. под редакцията на Тодор Самодумов като номер на третата серия на библиотека „Народна просвета“, издавана по указание на БКП. Настоящото четвърто издание на този забележителен философски труд на Енгелс е подготвено въз основа на том 20 от Съчиненията на К. Маркс и Ф. Енгелс. То се предхожда от обширен предговор от Института по марксизъм-ленинизъм при ЦК на КПСС и е снабдено с богат научно-справочен апарат.

ГЕОРГИ ДИМИТРОВ

БОРБАТА ЗА ЕДИНЕН ФРОНТ ПРОТИВ ФАШИЗМА И ВОЙНАТА

Доклад, заключително слово и заключителна реч пред VII конгрес на Коминтерна

Обобщил опита на международното работническо и комунистическо движение, докладът на Георги Димитров пред VII конгрес на Коминтерна, произнесен на 2 август 1935 г. под заглавие: „Настъплението на фашизма и задачите на Комунистическия интернационал в борбата за единство на работническата класа против фашизма“, дело на колективните усилия на най-изтъкнатите дейци на КПСС и на комунистическия интернационал от онова време, носеше и личния почерк на безсмъртния син на българската работническа класа. За Георги Димитров новите постановки в доклада бяха не само научен извод от практиката на класовата борба. Те бяха изстрадани от него в продължителната му и кипяща дейност в редиците на българското, балканското и международното работническо и комунистическо движение. Докладът на Г. Димитров развиваше творчески марксистко-ленинските идеи за пътищата на революцията, за съчетаване на борбата за демокрация с борбата за социализъм, за връзките на авангарда с масите и умението му да умножава съюзниците си. Обоснованата в него политика на единен и народен фронт беше основното на новия курс на Коминтерна. Тя ориентираше международното комунистическо движение главно към решаването на общодемократически, антифашистки задачи.

20700

Цена 0,30 лева

Digitized by Google

ПРОЛЕТАРИИ ОТ ВСИЧКИ СТРАНИ, СЪЕДИНЯВАЙТЕ СЕ!

LIBRARY
FEB 2 1976
UNIVERSITY OF CALIFORNIA
BERKELEY

(Partien zhivot)

ПАРТИЕН ЖИВОТ

СОФИЯ, НОЕМВРИ 1975 ГОДИНА 16

Digitized by Google

Digitized by Google

ПАРТИЕН ЖИВОТ

№ 16
1975
НОЕМВРИ
☆
година
XIX

СПИСАНИЕ НА ЦЕНТРАЛНИЯ КОМИТЕТ
НА БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ

СЪДЪРЖАНИЕ

20 ГОДИНИ АПРИЛСКИ ПЛЕНУМ XI КОНГРЕС НА БКП

Н. Иванов — Научност и колективност в стила на ръководството . 3
И. Вълков — Първичната партийна организация и социално-икономическите функции на колектива 11
Д. Петков — Първичната партийна организация и съревнованието . 19
К. Димов — Критерият — политическите изисквания 26
К. Дилчев — Партийно ръководство на социалното планиране . . 33
П. Стамов — Опит с потенциален заряд 40

ОТЧЕТНО-ИЗБОРНИТЕ СЪБРАНИЯ В ПАРТИЯТА

Щ. Чанкова — Политически ръководител 44
И. Хаджиев — Крепки връзки — добри резултати 46
Р. Камбурова — Атмосфера на висока критичност и самокритичност 50
Д. Кралев — Непрекъснато идеологическо въздействие 52
Б. Наков — Оригинално, творчески, по новому 54

НА ИДЕОЛОГИЧЕСКИЯ ФРОНТ

Г. Бърдаров — Знания, убеждения и мотиви на поведение . . . 57
В. Топенчаров — Науката и техническият прогрес, езикът и стилът на пропагандата 67

КПСС — ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Н. Любомиров — Лично желание и партиен дълг 73

...В ЕДИНЕН РИТЪМ

П. Захариев — Дружбата с Брянска област 77

ИЗ ЖИВОТА НА БРАТСКИТЕ ПАРТИИ

П. Русев — Дъждовете на Острава 83

Digitized by Google

СТРАНИ И СЪБИТИЯ, ЗА КОИТО СЕ ГОВОРИ

П. Радев — За мир и сигурност, за сътрудничество, хуманизъм и прогрес! 85

КРИТИКА И КНИГОПИС

Д. Угрин — Апология на родолюбието 91

В ЦЕНТРАЛНАТА КОНТРОЛНО-РЕВИЗИОННА КОМИСИЯ

Д. Димчев — „Виновен ли съм?" 93

БЕЛЕЖНИК НА КОРЕСПОНДЕНТА

И. Христов — Под контрола на народа 95
Х. Георгиев — Предконгресни инициативи 95

* * *

* — Курс за партийните бюра 96

ВЕСТИ

* — Петнадесетата . . . . . 8[illegible]

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

В. Русев (главен редактор), **М. Георгиев, К. Иванов, Н. Иванов, Д. Петков** (отговорен секретар), **Л. Пирончев, П. Радев** (отговорен секретар), **М. Ралчева, И. Рачев, Д. Станоев, П. Трендафилова, Г. Цонков, Щ. Чанкова**

Адрес на редакцията: София, ЦК на БКП — Тел. номератор 84-01
Годишен абонамент 4,60 лева — Отделна книжка 0,30 лева
Пор. № 2708. Тираж 46 000 екз. Формат 70×108/16. Подписана за печат на 11. XI. 1975 г.

Държавен полиграфически комбинат „Димитър Благоев"

Digitized by Google

20 ГОДИНИ АПРИЛСКИ ПЛЕНУМ XI КОНГРЕС НА БКП

НАУЧНОСТ И КОЛЕКТИВНОСТ В СТИЛА НА РЪКОВОДСТВОТО

Опит с методическо значение

НИКОЛАЙ ИВАНОВ

Нарастващото значение на научността и колективността като основни принципи на партийното ръководство и черти на ленинския стил се обуславя:

първо, от непреходния смисъл на дълбокия прелом в живота на Партията и страната, извършен преди двадесет години от Априлския пленум на Централния комитет с ленинска смелост, прозорливост и творчески размах. Създателните сили на народа получиха простор за неограничено историческо творчество. Дълбокият и всеобхватен революционен процес в обществото, решените сложни проблеми и процеси на социалистическото строителство — всичко онова, което от двадесет години наричаме априлска линия — се обуславят в решаваща степен от неспирното разгръщане принципите на научността и колективността в стила на партийната работа и ръководство. Десетият конгрес и неговата програма ще останат в паметта на историята като триумф на научността и колективността в априлския стил на партийно ръководство. По дълбочината на анализа и обобщенията на изминатия път, на опита на Партията и народните маси в борбата против капитализма, за революционно преустройство на обществото, по научния реализъм на перспективите и пътищата за достигане на крайните цели Програмата за изграждане на развито социалистическо общество е най-великото колективно научно творение, което още преди конгреса стана общонародно дело. Всенародното обсъждане по определението на др. Тодор Живков, дадено в Отчетния доклад пред Десетия конгрес, „...беше едно от най-масовите допитвания на Централния комитет до комунистите и до народа, една от най-ярките прояви на кръвната връзка между Партията и народа“.

Digitized by Google

Пленумите на Централния комитет, партийните конференции и националните съвещания с актива и особено подготовката на Единадесетия конгрес с разработените тезиси за главните стратегически направления на общественото развитие през седмата петилетка и до 1990 година са творчески образци на **висша колективност, научност и комплексност в априлския стил на Партията**, който с основание ние разглеждаме като **творческо приложение и развитие** на общите принципи и черти на **ленинския стил** на работа и ръководство съобразно условията и особеностите на сегашния етап от партийното строителство у нас.

За всички комунисти става очевидно, че при такава мощна материално-техническа база, с каквато разполага нашата страна, при наличните партийни кадри, политическа съзнателност и организираност на масите темповете на социалистическото развитие занапред, при съществуващите възможности, в нарастваща степен ще се определят от ролята на субективния фактор, от научната политика и организация на силите, които всеки партиен орган в границите на своята компетентност и отговорност ще чертае и мобилизира.

Дали политиката и организацията, решенията и изпълнението, субективната дейност на хората ще съответствува на обективните закономерности и възможности както досега, така и в бъдеще ще се определя от способността на партийните органи и кадри да прилагат и творчески развиват потвърдения от живота априлски стил на работа и ръководство.

Предконгресният отчет на събранията навлиза в конференциите. Партийните органи ще дадат колективен отговор доколко с политическата и организаторската работа за реализация на конгресните решения осъществяват и обогатяват принципите и методите, стила и духа на априлския курс. Въпросът е в каква степен теоретическите постановки, политическите решения и образците на колективно научно ръководство са превърнати в принципи на мислене и действие. Доколко реализмът и научността в решаването на назрелите проблеми, колективността и комплексността, новаторството и размахът в стила на Централния комитет са превърнати в органически черти в стила на партийните комитети от всички равнища, на партийните кадри от всички звена на социалистическата обществена система. Следващите разсъждения са мотивирани от скромната цел да насочат мисленето на кадрите към анализ и самоанализ на отделни нови проявления на научността и колективността в партийното ръководство, в които се самоутвърждава безсмъртният дух на Априлския пленум.

Опорни точки на изложените мисли е опитът на Ямболската окръжна партийна организация, която изведе окръга на челно място в страната в голямата политическа и икономическа битка за зърно през годините на шестата петилетка.

В опита откриваме идеи, които в една или друга степен, осъзнато или интуитивно, по замисъл или в чист вид творчески конкретизират и реализират научния подход и колективния стил на Централния комитет на Партията.

Ако представим тези идеи в чист вид и подредени в логически ред, те разкриват едно ново проявление на научността в стила на партийните комитети

ЦЕЛЕВОТО ПЕРСПЕКТИВНО ПЛАНИРАНЕ

изразяващо се в специфичния подход за творческо преобразуване на общите национални и партийни цели, утвърдени от конгресите на Партията — в конкретни цели и задачи на местните организации през плановия период.

Digitized by Google

Окръжният партиен комитет — Ямбол след обстоен анализ на обективните възможности на производителните сили, съзнателността и организираността на трудовите колективи и подготовката на кадрите стига до извода, че има реални условия да конкретизира решенията на Десетия конгрес в една комплексна цел — окръгът да преизпълни показателите по петилетния план и да заеме челна позиция в страната. Тази цел се приема и издига в политически лозунг на борба за окръг „Първенец на шестата петилетка". Нейната реализация изисква планомерно, целево ръководство, последователни разработки от възгледи, прогнози и комплексни планове за най-важните направления и сфери. Комплексната цел се разчленява и преобразува в система от конкретни цели и задачи, които в процеса на перспективното планиране се степенуват по важност и подреждат в логически ред. Последователно се изгражда и необходимата организация на изпълнението, осигурява се единодействие на органите и организациите. Когато са разкрити верните перспективи на развитието, а усилията на хората са обединени от една голяма патриотична цел, ускоряваща човешката активност, тогава изискванията към ръководната роля и отговорността на партийните комитети и организации, на бюрата и комунистите още повече се усложняват и умножават. Ръководната роля на политическия авангард не нараства стихийно, без съзнателно, планомерно вътрешно самоуправление, регулирано от перспективен целеви план. План, който предвижда на кой етап от развитието на партийните организации какви изменения ще се натрупват, до какви качествени преходи в състоянието на основните структурни елементи от партийната организация като монолитна система те ще водят. Предшествуващото изменение да бъде логически преход в саморазвитието на Партията от простото към сложното, от единичното към общото. Окръжният комитет е планирал и последователно решавал четири вътрешнопартийни цели и задачи:

първа цел — да повиши авангардната роля и политическата отговорност на комуниста;

втора цел — да издигне ролята на партийната група в живота на комунистите, организацията и малкия колектив;

трета цел — да разгърне самодейността, отговорността и боеспособността на първичната партийна организация;

четвърта цел — да усъвършенствува стила на ръководните партийни органи, като го превръща в образец за ръководство на социалните органи и организации.

Тези цели се реализират в тясна органическа връзка с основната цел на окръжната партийна организация и осигуряват непрестанно нарастване на ръководната роля на комитетите, бюрата и комунистите в основните направления на общественото развитие, определени от X конгрес и конкретизирани от Националната партийна конференция...

Целевото планиране, като отразява главните връзки, зависимости и фактори в развитието на процесите, заедно с това внася яснота и система в партийното ръководство, засилва неговия политически характер, създава условия за усъвършенствуване на научността с

МЕТОДИТЕ НА ПРОГРАМИРАНЕ

Да се програмира развитието на вътрешнопартийните процеси означава да се определят качествените изменения, които целим да постигнем в даден временен интервал, средствата — организационни и идеологически, с които ще се решават отделни задачи, свързани с целта, в кой момент, кой субект каква роля в развитието в процеса ще изиграе, какъв критерий за оценка на резултатите и дейността на изпълнителите ще бъде използван и т. н. Програмирането е метод за целенасочено въздействие върху развитието на отделни процеси в съответствие с изискванията на обективните закономерности на Партията.

Сполучливо приложение на някои негови страни виждаме в плановете на комитета за подготовка и провеждане на два пленума.

Планът на пленума за издигане самодейността и боеспособността на първичните партийни организации очертава две основни цели и предвижда прехода за постигане на третата, която включва в себе си положителните резултати от първите. Процесът на тяхната реализация обхваща през първия етап комунистите, след това се пренася в партийните групи и на третия етап се разгръща в първичните организации. В плана за пленума фигурират три основни части, всяка от които отговаря на минималните изисквания за подпрограма. Идеята съществува, макар да не е получила разгърнатата форма.

Първата част определя идеологическите и организационните мероприятия и задачи в разговора „Комунистът отговаря за Партията, както Партията е отговорна за всеки комунист", в процеса на който трябва да се постигне целта:

Digitized by Google

— да се повиши личната отговорност на комунистите за практическото осъществяване на партийната политика в трудовите колективи;

— да се засили колективната отговорност на партийните организации и групи за развитието на комунистите като авторитетни политически ръководители, организатори и възпитатели на масите за предсрочното изпълнение на социално-икономическите задачи.

Диалогът между комунистите и партийните колективи се предшествува от просветни събрания, на които се разискват теоретическите изисквания на ленинския тезис, станал впоследствие програмно положение за взаимоотношенията между комунистите и Партията. Идеологическите постановки служат като критерий и обща позиция, от която всички членове поставят на самооценка дейността си — подготвят отговор доколко със своите дела издигат колективната роля на организациите и мобилизират усилията на трудещите се за предсрочното изпълнение на петилетния план. Критическата самооценка в организациите се насочва и води в предварително определени направления. Насоките, дадени от комитета, конкретизират, прецизират изискванията на Устава към комунистите, върху задачите на партийната политика, очертани от X конгрес. В тези рамки всяка партийна организация решава самостоятелно кои специфични за нея проблеми да постави в центъра на разговора. Целта е обща, а пътищата към нея са различни.

В хода на разговора е направена крачка към целта — видимо нараства активността, инициативността и отговорността на комунистите за изпълнението на личните и насрещните планове, а чрез тях се атакува и комплексната цел на окръжната партийна организация.

Втората част от плана за пленума определя целта, етапите, средствата и методите на повсеместната проверка (обозначавана най-често с термина „преглед", който не изразява същността на непрекъснатия процес) за подобряване работата в партийните групи. Целта, поставена на този етап от саморазвитието на окръжната организация, е да се издигне самоинициативата, влиянието, отговорността на групите, да се усъвършенствува тяхната организаторска и възпитателна работа за повишаване авангардната роля на комунистите и мобилизацията на микроколективите за предизвикване на трудовите и социалните планове. Комитетът определя проблематиката за разискване в партийните групи, кръга от задачи, които са главно бойно поле за организирано разгръщане на масова инициатива и самодейност. Това са ключовите проблеми за висока обществена производителност на труда, използване на производствените мощности, съревнованието за предсрочно изпълнение на насрещните планове, за икономия на вещества и човешки ресурси. Посочени са въпросите на организаторската и идеологическата работа.

Проверката има идеологическо „въведение", съчетано с широка обмяна на практически опит. Тя временно приключва с обобщение в бюрата, с изводи и конкретни мерки за разгръщане инициативата, самодейността и отговорността на партийните групи.

Третата част от плана програмира етапа на непосредствената подготовка на пленума. Обобщават се резултатите от разговора и проверката, работни групи изследват самодейността на организациите и нейните фактори, извършва се и социологическо проучване на общественото мнение. Докладът и решенията на пленума формулират принципиални положения за разгръщане самодейността и отговорността на партийните организации. В решенията се поставят задачи с трайно значение, които разширяват резултатите от реализираните цели. Започнал със самоконтрола на комунистите, запулсирал в живота на групите и бюрата, концентрирал на пленарното заседание опита и мъдростта на колективната мисъл, решил пътем огромен кръг от задачи, наблюдаван и направляван от окръжния комитет, процесът на саморазвитие на окръжната партийна организация се разгръща планомерно и на всеки свой етап придава ново ускорение на всички градивни обществени сили...

— — — — —

Развитието на вътрешнопартийните процеси в решаваща степен зависи от стила, от начина на работа и ръководство на колективните изпълнителни органи — бюрата и комитетите. Стилът на тези органи осигурява необходимите условия за разгръщане на самоинициативата, активността и отговорността, с една дума — саморазвитието на комунистите, групите и организациите. Ако в стила на един партиен комитет доминират волевите решения и разпореждания, партийното администриране, ако е нарушено динамичното съотношение между централизма и демократизма в методите на ръководство; ако този орган присвоява чужди функции и декретира както съдържанието, така и индивидуалния подход на организациите и комунистите към поставените цели и задачи, като пренебрегва принципа за целесъобразността да решава този,

Digitized by Google

който е най-компетентен, способен да организира и отговаря за изпълнението на решенията; ако тези явления в неговия стил не се разкриват и навреме отстраняват, те могат да се изродят в краен субективизъм, в еднозначни оценки и предписания, игнорираши специфичното многообразие на действителността, при която живеят организациите. Ще насаждат схематизъм, програмирана отвън активност, формално единодействие, сковаващи развитието на самодейността, боеспособността и отговорността, с една дума — ръководната роля на комунистите, бюрата и организациите. Или ако взаимоотношенията в партийния комитет се изграждат върху субективни принципи, които пораждат раболепие, приспособленчество, безкритичност у неговите членове и сътрудници, травматизиращи творческата индивидуалност, инициатива, самостоятелност и лична отговорност, ако съществува обстановка на консерватизъм и шаблон в работата на комитета, тези взаимоотношения и тази обстановка външно ще се проявяват в стила на ръководство, ще се пренасят върху органите по хоризонтали и вертикали. Отрицателните последици от тези зависимости между стила и ръководната роля бяха преди двадесет години съвсем очевидни. Априлският пленум провъзгласи като изключително важна задача, от постоянното разрешаване на която се обуславят останалите процеси в развитието на всяка партийна организация, изграждането на стил и взаимоотношения върху основата на ленинските принципи и норми на живот.

Националната партийна конференция помогна на ръководните органи, в това число и на окръжния комитет, отново да разгледат причинните връзки между стил и политическо ръководство, да конкретизират нейните принципиални постановки в план с програмирани етапи и равнища на нов, мащабен процес за усъвършенстване стила на бюрата и комитетите, цикълът на които приключва с пленум. През първия етап процесът протича в партийните бюра и комитети без окръжния. През втория етап външният анализ се трансформира във вътрешен самоанализ на отделите, бюрото и пленарния състав.

Критическият анализ в партийните органи е насочен към актуалните страни от стила на партийното ръководство: приложение на програмно-целевия подход в стила на работа и ръководство; проблемност и перспективност в дейността на бюрата и комитетите; разгръщане на колективността в решаването и засилване на едноличната отговорност при изпълнението, разграничаване на функциите и координация в дейността на партийните органи, между тях, държавните и обществените органи; приложение на научния подход при вземане на решения, в организацията, контрола и проверката на изпълнението; моделиране, експериментиране и усъвършенстване на формите и методите на работа; разгръщане самодейния характер, авторитета и боеспособността на партийните организации и др.

Като определя конкретните направления за усъвършенстване на партийния стил, комитетът обобщава теоретическите постановки за начина на работа и ръководство в отделна разработка и тематична справка, с които всички членове на бюрата и комитетите трябва да се запознаят, преди да се включат в разговора на съответното равнище. Заедно с актуалните са определени и теоретическите изисквания към анализа и самоанализа на стила и методите на работа.

Становищата, критичните бележки и предложенията, изразени в анализа на едно равнище, се обобщават и използват при самооценката на следващото по-високо равнище. Колективната мисъл и воля в изпълнителните органи се отчита и направлява. По същия ред критичният самоанализ протича в отделите на окръжния комитет. Оценката за стила на бюрото се изгражда от подгрупи начело със секретари и централна комисия, която обобщава цялата информация от анализа в бюрата и комитетите, от допълнителното изследване за отражението на неговия стил върху стила на партийните органи. Критичният самоанализ под формата на цялостна оценка и изводи се разисква в бюрото и на пленарно заседание. Диалогът продължава цяла година и влиза в историята на окръжната партийна организация като голямо политическо и организационно събитие в процеса за издигане научното равнище на партийното ръководство...

Ярко проявление на научността в партийния стил е стремежът комитетите да превръщат колективните органи — пленумите и заседанията, в

Digitized by Google

на бюрата и организациите при решаването на сложни проблеми.

Идеята за първообраза, формулирана от другаря Тодор Живков, потвърдена от практиката на партийното строителство след Десетия конгрес, има огромно методологическо значение и за първичната организация, и за партийните комитети. Нейната дълбока същност се изразява в изискването към партийния колектив да усъвършенствува организацията на своя вътрешен живот, да разгръща демократизма и колективността, организираността и дисциплината, взаимоотношенията, които постепенно, в зависимост от степента на зрелост на обществените отношения ще се пренасят и утвърждават като форми, методи и отношения на общественото самоуправление. Събранието е висш орган, защото разгръща пълновластието на комунистите в границите на идейното и организационно единство на Партията свободно и суверенно да решават всички въпроси от тяхна компетентност. Такава роля изпълняват пленумите и конференциите. Ако трудовият колектив черпи социални образци от своето политическо ядро, първичната организация като част от цялото възприема онези образци на стил и подход, с които партийните комитети я въоръжават.

Това означава заседанията и пленумите по основните въпроси да изпълняват двояка роля: да разработват научно обосновани директиви за действие; с използваните методи на анализ, с целия технологичен ред от действия, от политически, организационни и идеологически средства и мероприятия, предшествуващи и съпътствуващи подготовката на заседанията, конференциите и съвещанията, както и реализацията на взетите от тях решения и т. н., да създават най-съвършени и най-ефикасни организационни образци, примери за подражание и усвояване от ръководните органи и организации. Защото по-трудното и в същото време най-главното, това, което се нарича собствена история, е не какво е решено, а преди всичко как задачата е претворена в дело.

Защото научността в стила на партийните комитети се изразява не само в научното определяне на целите и задачите, в ефективността на контрола и помощта за тяхното изпълнение, не само в предоставянето на партийните организации, които организират и отговарят за изпълнението на поставените цели и задачи, права за самостоятелен избор на свой вариант на действие, но и в задължението на партийния комитет да създава организационни образци, съчетания от форми и методи, с помощта на които се стига до правилни решения и начини на изпълнение. Със своя подход, анализ и самоанализ, със своя начин на работа да въоръжава партийните организации с познания и организационни умения за превръщане на науката в практика, принципите в методи на дейност и в организационни форми, с които интензивно по най-късия път те ще постигнат набелязаните цели и задачи с максимален нравствено-политически и социално-икономически ефект.

За такова единство между научността на решението и начина на неговото приемане и изпълнение можем да се позовем на пленумите на градския комитет на Партията — Ямбол: „За развитието на първичната организация като ръководно ядро и първообраз на трудовите колективи" и „Издигане ролята на партийните събрания в живота на организациите и комунистите".

Подготовката на пленума за първичната партийна организация протича едновременно по две сходящи линии: дейност на градския комитет и разговор в първичните партийни организации.

Първата линия се изразява в усвояване от партийния актив на теоретическите и политическите постановки, изграждане на работни групи за проучване на състоянието, социологическо изследване. Втората се осъществява като разговор в първичните партийни организации, който обхваща: теоретическо изясняване на проблема, критически анализ на досегашната работа за превръщане на политическите ядра в първообраз на трудовите колективи и накрая — научно-практическа конференция, която теоретически обобщава създадения опит, изгражда единно перспективно виждане на задачите. Информацията се обобща-

Digitized by Google

ва и систематизира в направления за бъдещата дейност. Двете линии се акумулират в една обща насока, утвърдена на пленарното заседание.

Организацията на следващия пленум се обогатява с още един творчески момент: предварително създаване на нов опит за варианти на партийни събрания, който критически се оценява и обобщава в проект за методика, утвърдена от заседанието на комитета...

Кое в посочените примери е главното, непреходното? Решенията на комитета ще предизвикат едни или други положителни резултати. Неизбежният цикъл в саморазвитието на градската организация след време отново ще постави същите проблеми на дневен ред. Онова, което по-бавно се създава и възприема, но в замяна на това по-трайно остава, са организационните образци — пленарните заседания, тяхната организация и методика, които така комплексно, макар и в други мащаби, сега се внедряват в процесите на подготовка и провеждане на събранията в редица партийни организации. Образците се превръщат в стил на работа и ръководство. По-нататъшно развитие получават

КОЛЕКТИВНОСТТА, КУЛТУРАТА И КОМПЕТЕНТНОСТТА

Научността в стила на партийните комитети и бюра е органически свързана с колективността в работата и ръководството. Единството между научен реализъм и колективност в ръководната дейност, блестящи примери за които дава Централният комитет на Партията, е диалектическо, а не механическо.

Колективността в партийното ръководство създава оптимални условия и максимални възможности[1] за разработване на строго научна политика, за приемане на научно обосновани решения — за тяхната практическа реализация в живота. Изразява се в системата от норми, организационни форми, методи на работа, отношения и пр., които, като разгръщат демократическата същност на колективността — свободното, равноправното и критическото мислене на комунистите, осигуряват условия:

решението да обобщава опита на народните маси, да бъде синтезиран израз на колективния разум, вярно да отразява действителността и нейното прогресивно развитие да е научно обосновано;

изпълнението на решението да създава единодействие на всички чрез лична отговорност на всеки комунист.

Дали условията и възможностите за научно ръководство, които колективността създава, ще се превърнат в действителност, това зависи, първо, от стила на работа и, второ, от културата и компетентността, от способността на партийните кадри, върху основата на марксизма-ленинизма и опита на масите, в условията на демокрация и колективизъм, да съединяват науката с политиката, теорията с практическото действие, да предвиждат развитието и да привеждат субективната дейност на масите в съответствие на неговите изисквания. Следователно връзката между колективност и научност се доближава до отношението между форма и съдържание.

Защо се спираме на този въпрос? Повод за това е механическият възглед у някои ръководители за пълно тъждество между колективността и научността, практически израз на който е стремежът им да изграждат множество групи, комисии, съвети, да свикват многочислени съвещания и заседания, да ангажират огромен партиен актив, да се

[1] П. А. Родионов, Коллективность — высший принцип партийного руководства. М., 1974 г.

Digitized by Google

отделя много време без съответен еквивалент от него, с привидна колективност да компенсират лична безотговорност или некомпетентност.

В партийната работа минусите в културата и компетентността на кадрите не могат да бъдат пълно компенсирани с плюсовете в колективността и обратно. Ето защо тяхната диалектическа връзка и зависимост трябва да се отчита от момента, когато се планира работата, свързана с изследването и решаването на назрелите проблеми. Да се разгръща колективността през всички етапи на ръководния процес както при решаването, така и при изпълнението. Ленин изискваше всички работи на Партията да се водят „... пряко или чрез представители, от всички членове на Партията при равни права и без никакво изключение"[1]. Той сочеше, че за действително колективното и демократично решение не е достатъчно да се съберат изборните представители на една организация. „Необходимо е **всички** членове на организацията, като избират представители, в същото време **самостоятелно и всеки за себе си** да се изкажат по спорния въпрос, който интересува цялата организация. Демократично организираните партии и съюзи не могат принципиално да се отказват от такова допитване до всички без изключение членове поне в най-важните случаи ..."[2]

Ленинските постановки за демократичната същност на колективността в партийното ръководство намират творческа конкретизация и масово практическо приложение. Формите са различни, същността е една и съща.

Характерна форма, използвана веднъж и от окръжния комитет — Ямбол, за разширяване на колективността преди пленарните заседания, е предварителното обсъждане на докладите и проектите за решения в големи партийни организации, с компетентно становище по проблемите, върху които впоследствие ще легне главната отговорност за изпълнение на решенията.

Предварителните оценки на комитетите, изразени в докладите и насоките за работа, стават обект на широка дискусия. Изразяват се многобройни възгледи, критика, предложения и виждания. Протоколите от събранията се изучават от комитетите, мненията се систематизират и отнасят до постановките на доклада и решенията или се адресират до висшестоящите инстанции по компетентност. Докладчиците в експозетата обобщават изводите от предварителните допитвания до комунистите. По същество в решаването на въпросите задочно участвуват и тези, които ще ги изпълняват. Техните гледища равноправно участвуват и се конкурират с отделни оценки в гледищата на бюрата. Позицията на партийните маси се отстоява и от членовете на комитета, от състава на партийните организации, участвуващи в допитванията.

Предварителното допитване до комунистите се утвърждава като масова практика по докладите и проекторешенията за партийните конференции. Разгръщането на колективността върху широка демократична основа създава оптимални условия за научността на решенията, приемани от партийните органи на всички равнища.

---

[1] В. И. Ленин, Съч., т. 11, с. 438.
[2] Пак там, с. 438.

Digitized by Google

ПЪРВИЧНАТА ПАРТИЙНА ОРГАНИЗАЦИЯ И СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИТЕ ФУНКЦИИ НА КОЛЕКТИВА

доц. ИЛИЯ ВЪЛКОВ

В съвременните условия на развитие на Партията като ръководна и направляваща сила все повече нараства значението на първичните партийни организации. Най-актуалните въпроси, свързани със засилване на тяхната роля, бяха разработени на Националното съвещание във Велико Търново през м. юли 1975 година.

Въз основа на ленинското учение в своята забележителна реч на съвещанието др. Тодор Живков доразви и обогати постановките за първичната партийна организация като политическо ядро и същевременно като първообраз на бъдещия трудов колектив. „Тази постановка — изтъква той — не противоречи на ленинското положение за първичната организация като политическо ядро на трудовия колектив. Напротив. Тя само го допълва с оглед на новия етап от нашето обществено-икономическо развитие, на новите условия и задачи през този етап. С тази характеристика ние подчертаваме, че партийната организация не е секта, не е затворена система, не е нещо отделно, обособено, а неразделна част от колектива."[1]

Обобщаването на практиката след Десетия конгрес показва, че общо взето първичните партийни организации успешно осъществяват това свое високо и отговорно призвание. Основният извод — подчертава др. Борис Велчев в доклада си във Велико Търново — „... е, че огромното мнозинство от тях укрепнаха още повече идейно и организационно като ръководни политически ядра на трудовите колективи, по-зряло и ефективно изпълняват своите задачи... Изводът по-нататък е, че с издигане на ролята и авторитета си като политически ядра, усъвършенстването на своя вътрешен живот и засилването на личния пример на комунистите първичните партийни организации същевременно още по-пълно се развиват и изявяват и като първообраз на бъдещото състояние на трудовите колективи."[2]

И в етапа на изграждането на развито социалистическо общество Партията се развива като жив организъм, закономерно се повишава нейната ръководна роля, ролята на всички партийни органи и организации. Но тази обективна възможност се превръща в действителност чрез упорита, повседневна политическа и организаторска работа сред хората, която извършват преди всичко най-низовите звена на Партията — първичните организации. Защото „... от състоянието на партийната организация, от нейната боеспособност и политическа зрелост, от нейните връзки с трудещите се, с масите зависи в края на краищата и боеспособността на Партията като цяло, уменето ѝ

[1] Т. Живков, Сплотени, единни, боеспособни партийни организации, Партиздат, 1975, с. 10.

[2] Б. Велчев, За по-нататъшно повишаване ролята на първичните партийни организации, Партиздат, 1975, с. 10.

Digitized by Google

да води масите напред"[1]. Това е най-важната обективна основа, върху която нараства ръководната роля на първичната организация, засилва се нейният политически подход при оценката и направляването на процесите и явленията в целокупния живот на колектива.

Друго важно обстоятелство, което обективно налага да се повишава ролята на първичната партийна организация като политическо ядро, е нарастващото значение на субективния фактор, на кадрите, комунистите и на целите трудови колективи в изграждането на развито социалистическо общество. Както се казва в Програмата на Партията, „... **порасналата и непрестанно увеличаващата се роля на субективния фактор стеснява силно сферата на стихийно протичащите непредвидени и неочаквани процеси.** Все по-цялостно и точно се осъществяват съзнателно поставените и научнообосновани цели и все по-успешно се ограничават и предотвратяват нежелателните обективни резултати от социалната практическа дейност."[2] Първичните партийни организации са призвани да създават всички необходими условия за проявление на тази закономерност, за изява на способностите и таланта на отделните хора, за реализиране на инициативите, творчеството и дръзновението на трудовите колективи, за по-нататъшното развитие на тяхната политическа зрелост и целеустременост. Това е още по-необходимо сега в навечерието на Единадесетия конгрес на Партията за успешно приключване на шестата петилетка и подготовката на трудовите колективи за следващата седма петилетка, за рационалното и в интерес на трудещите се използване на огромния за мащабите на страната производствен, научен и друг потенциал, който беше създаден у нас особено след историческия Априлски пленум на ЦК на Партията през 1956 година.

Тези съществени обективни условия и предпоставки за нарастване ролята на първичните партийни организации като политически ръководители на трудовите колективи могат да се реализират не автоматично, а с още по-добре организирана и по-плодотворна работа и борба, и то преди всичко за развитие и усъвършенствуване на основните социално-икономически функции на трудовия колектив.

ТРУДОВАТА ФУНКЦИЯ НА КОЛЕКТИВА — В ЦЕНТЪРА НА ПОЛИТИЧЕСКОТО РЪКОВОДСТВО

Големите и отговорни задачи, които Партията решава в условията на изграждане на развито социалистическо общество, изискват постоянно **да се повишава ролята на първичната партийна организация при формирането и особено при конкретизирането на социалноикономическата политика на Партията в работата и живота на трудовия колектив.** Този процес изразява демократизма в самата партия, който е предпоставка за условие за най-пълно проявление на социалистическия демократизъм в цялото общество. Характерна и много важна особеност на тази дейност е широката подкрепа на роденото въз основа на ленинските идеи и насочвано от Централния комитет на Партията движение на трудовите колективи за съставяне на насрещни планове. В редица речи и изказвания др. Тодор Живков научно обоснова изключително богатото значение и роля на насрещните планове в съвременните условия за развитие на творчеството на трудещите се при развиване и използване на резервите, с което се затваря и самият цикъл на планирането на икономиката. В насрещните планове, върху които се развива съревнованието, е заложен големият стратегически

[1] Т. Живков, Сплотени, единни, боеспособни партийни организации, с. 4
[2] Пак там, стр. 47.

Digitized by Google

замисъл на Партията за участието на милионите хора във формирането и осъществяването на икономическата и социалната политика на Партията, за развитие на тяхната политическа и трудова активност и творчество.

Равносметката за изпълнение решенията на Десетия конгрес показва, **че утвърждаването на насрещните планове в живота на трудовите колективи и разгръщането върху тази основа на всенародното социалистическо съревнование е едно от най-големите завоевания и на първичните партийни организации.** Това издигна значително ролята им на политическо ядро на трудовите колективи, помогна да се утвърждава още по-последователно политическият подход в тяхната дейност. Намери израз в:

— повишеното умение на първичните партийни организации да виждат и решават конкретно целия комплекс от икономически, социални и възпитателни задачи в трудовите колективи, т. е. да осъществяват още по-цялостно политиката на Партията;

— създадените по-благоприятни обективни и субективни възможности да възглавят творческата инициатива на работническата класа и другите трудещи се, да обобщават по-дълбоко техните предложения и мнения;

— по-големия им принос в осъществяване единството на интересите на обществото, колективите и отделните трудещи се и способността им по-успешно да разрешават възникващите противоречия в хода на изпълнението на стопанските и други задачи;

— обхващане, макар и все още недостатъчно, както на натуралните, така и на качествените показатели на производството и преди всичко на голямата задача на нашето развитие — ефективността на производството, и бързото повишаване на обществената производителност на труда.

Много факти могат да потвърдят това. Например главното в работата на заводската партийна организация в тютюневия комбинат „Родопи" — Пловдив е разгръщането на инициативите, активността и творчеството на комунистите. На основата на висока партийна принципиалност и взискателност, на рационално използване на материалните и духовните стимули трудовият колектив приема и изпълнява напрегнати, но реални планове. Подобряват се условията на работа и бита на работниците. На тези грижи и внимание трудовият колектив отговаря с отзивчивост, съзнателен и творчески труд, с любов и уважение към партийната организация, следвайки славните революционни и трудови традиции на пловдивските тютюнаработници.

Осъществяването на трудовата функция на колективите сега поставя още по-високи изисквания пред първичната организация, защото задачите, които предстоят да изпълняват Партията и целият народ през периода на седмата петилетка и до 1990 г., ще бъдат по-мащабни, сложни, отговорни. Ще изискват още по-умело политическо ръководство, за да се използват умът, опитът и дръзновението на милиони хора начело с комунистите.

Това означава преди всичко първичните партийни организации да създават необходимите условия за най-пълно използване на съществуващите производствени мощности. Опитът на най-добрите партийни организации показва, че въпросите, свързани с изграждането на научна организация на производството, труда и управлението, на своевременната подготовка на необходимата работна сила, на материалното и духовното стимулиране на трудещите се за най-пълно и ефективно използване на материалните, трудовите и финансовите ресурси, са в центъра на тяхното политическо ръководство. В това отношение още по-добри резултати може да се получат от ежегодно ор-

Digitized by Google

ганизирания държавно-обществен преглед на обществената производителност на труда.

Анализът на работата на първичните партийни организации показва, че те отделят **недостатъчно внимание и грижи, не търсят необходимата отговорност за неизпълнение на плановете за реконструкция и модернизация на действуващите производствени мощности.** Те не могат сами да решат този кардинален проблем, но ролята им, техният принос трябва да нарастват. Много колективи и специалисти обаче не участвуват активно при разработването на проектите, при обсъждането и решаването на технико-икономическите проблеми на модернизацията и реконструкцията от по-висшите държавни и стопански органи. А нали именно тези колективи и специалисти в предприятията трябва да са подготвени и заинтересовани от това важно дело, за да се извърши то на съвременно равнище, да се овладеят своевременно новите машини и съоръжения, новите технологии и организация на производството. Тези сериозни слабости показват, че не е осъзната дълбоко и всестранно и не се претворява в необходимата степен постановката на Националната партийна конференция, че модернизацията и реконструкцията на производството са най-прекият път за повишаване обществената производителност на труда и ефективността на производството.

Тази задача с още по-голяма сила беше изтъкната на преден план от др. Тодор Живков в речта му неотдавна пред пленума на ОК на БКП в Бургас. В нея той подчерта: „... Централният комитет на Партията прецени, че сега главна наша стратегическа задача в областта на икономиката е модернизацията и реконструкцията на производството върху основата на концентрацията и специализацията, рязкото повишаване на ефективността на икономиката“[1].

В това отношение заслужава внимание опитът на редица първични партийни организации в Габровски окръг, които все по-смело и по-дълбоко навлизат в решаването на проблемите на реконструкцията и модернизацията, системно и конкретно насочват специалистите и трудещите се за изпълнение на разработените програми, умело и своевременно контролират хода на тази дейност. В резултат на това през последните две-три години са усъвършенствувани 184 и са внедрени 232 нови технологии, монтирани са 600 нови високопроизводителни машини и се решават над 300 проблема, засягащи организацията на производството.

Такъв положителен опит имат и част от първичните партийни организации в Плевенски окръг. Тяхната целенасочена политическа и организаторска работа беше един от най-важните фактори за внедряването на нови технологии и методи на производството в селското стопанство, за реконструкцията на птицекланицата в Плевен, на ДКЗ „Първи май“, ДИК „Георги Кирков“, за изграждането на технологични линии — система „Спирола“, чрез които се постига 8 пъти по-висока производителност на труда в завода за строителни конструкции „Ген. Гаведки“. С активното съдействие и помощ на ПНО в каучуковия комбинат „В. Коларов“ се внедрява нова технология за пресово производство на гумени изделия, която осигурява 11 пъти по-висока производителност на труда в сравнение с досегашното автоклавно производство.

Но обобщаването на цялостния опит в страната показва, че първичните партийни организации би следвало по-системно и по-задълбочено да обсъждат проблемите на реконструкцията и модернизацията. Да преценяват конкретно участието на ръководните кадри и специалистите от трудовия колектив в проектирането и изпълнението на

[1] Т. Живков. Високата политическа съзнателност — могъщ фактор за ускоряване на общественото развитие. Партиздат, 1975, с. 6.

Digitized by Google

проектите, как се усвояват предвидените средства, какво е равнището на извършваната модернизация, какви са възможностите за съкращаване сроковете за нейното осъществяване. Много съществено е силата на партийния контрол и взискателност на първичните организации сега да се насочва към онези кадри и специалисти, от които най-много зависи качеството на подготвяните проекти за модернизация и реконструкция, да съответствува на най-добрите световни постижения. Да възглавяват работата по подготовката и квалификацията на трудовите колективи, на ръководните и особено на изпълнителските кадри за бързо усвояване на новата техника и технология. Разгарянето на огъня и амбицията в кадрите, в комунистите и у всеки труженик на даден колектив за постигането на максимален ефект от модернизацията и реконструкцията е едно от най-съществените изисквания на политическото ръководство. И то не само към първичните организации непосредствено в материалното производство, но и към тези в министерствата, другите централни ведомства и държавните стопански обединения.

Още по-голяма роля могат да играят първичните партийни организации за решаване на **проблема за пълното и най-ефективно използване на работната сила.** Много от тях обаче не упражняват строг контрол и взискателност към органите и дейците, които непосредствено решават тази задача. Има първични организации и бюра, които под формата на грижа за хората не подемат с охота задачата за съкращаване на персонала, за пренасочване на работници и служители от едно в друго предприятие или отрасъл. В тях повече се говори за научно-техническата революция, за динамичните изменения, които тя обективно налага, но когато стигне работата до осъществяването им в отделното предприятие и отрасъл, се държи на статуквото, на това този или онзи да не се обиди, да се направят съкращения, размествания, но ако може това да стане на друго място, а не в нашето предприятие и учреждение.

Вижда се, че пред партийните организации не се поставят само „чисто икономически" задачи, а проблеми с подчертан политически, идеологически и социално-психологически характер. Те именно най-много допринасят в конкретната подготовка на хората за новите бързи изменения, които настъпват в производството и в условията на живот. Призвани са да формират така съзнанието и нагласата у всеки човек в колектива, че той да върви в крак с динамиката на времето, да разбира добре сложната диалектика на съчетаването на интересите, винаги над всичко да поставя обществените интереси, без да се противопоставят или пренебрегват колективните и личните интереси на хората.

ГРИЖИТЕ ЗА СОЦИАЛНОТО РАЗВИТИЕ НА ТРУДОВИЯ КОЛЕКТИВ

Когато се изтъкват на преден план въпросите на производството, това не означава, че може да се отслабват грижите за удовлетворяване социалните нужди на отделната личност на трудовите колективи.

Значителна част от първичните организации успешно изпълняват високите изисквания на Десетия конгрес и Декемврийския (1972 г.) пленум на ЦК за съчетаване „...борбата за изпълнение на партийно-държавните планове и задачи със защитата на интересите на трудовите колективи"[1].

В основата на постигнатия напредък е линията на Партията за

[1] Т. Живков, Отчетен доклад на ЦК на БКП пред Десетия конгрес на Партията. Партиздат, 1971, с. 136.

Digitized by Google

се съставят социални планове за развитие на трудовите колективи, които са неразделна част от техния цялостен насрещен план. Това стана ефикасен инструмент на партийните организации за политическо ръководство и възпитание на трудовите колективи.

Главното, сърцевината на това постижение е, че **се обвързва още по-здраво решаването на икономическите и социално-битовите проблеми, в центъра на дейността на първичните организации още по-релефно застана човекът с неговите всестранни интереси и потребности.**[1] **На тази основа голяма част от партийните организации повишиха уменето си да прилагат комплексен подход към назрелите социални въпроси, към изучаването и решаването на задачите, от които зависи повишаването на степента на задоволяване интересите и потребностите на трудещите се.** Това им помогна своевременно да оценяват и възглавяват редица ценни инициативи за по-пълно задоволяване потребностите на трудещите се от стоки за народно потребление, услуги и други дейности. В това отношение особена активност проявиха голяма част от партийните организации в Ловешки окръг. Изградени бяха над 40 самостоятелни цехове и участъци за производство на стоки за народно потребление с използването на технологични отпадъци, бракувани, залежали или нестандартни материали. Само през 1974 година, когато в окръга широко се поде тази инициатива, бяха произведени стоки за народно потребление от технологически отпадъци за над 6 млн. лева.

Такива възможности има във всички окръзи. Но тяхното използване изисква по-активна разяснителна и организаторска дейност за разкриване на повече цехове, филиали и ателиета за производството на стоки за народно потребление. Голяма е ролята и отговорността в това отношение на партийните организации в предприятията на леката и хранителната, на местната и кооперативната промишленост за най-пълното натоварване на съществуващите мощности, за увеличаване на обема и подобряване асортимента и качеството на стоките и услугите за населението.

Комплексът проблеми, свързани със социалното развитие на трудовите колективи, с които се налага да се занимават още по-отблизо и конкретно първичните партийни организации като политическо ръководство, са: усъвършенстване на социалната структура на трудовите колективи; осъществяване на единството и разрешаване на противоречията при съчетаване на обществените, колективните и личните интереси, подобряване на социално-битовите условия на трудещите се; създаване на още по-добри предпоставки за културен и приятен труд и отдих.

Пример за добри резултати от усилията и настойчивостта на партийните организации в посоченото направление може да служи дейността на партийната организация в Завода за индустриална екипировка и нестандартно оборудване в Шумен. Основното е, че производствените проблеми тук се решават в най-тясно единство със социално-битовите. Под ръководството на партийната организация се разгаря благородната амбиция у комунистите и целия колектив да се работи и живее съзнателно, по другарски, дисциплинирано, с повишени културни и други интереси. Производствените помещения на завода приличат на добре подредена изложбена зала, в която лъха простор и светлина. Приятното цветово оформление на стените, майсторски изпълнената и целесъобразно подредена украса и нагледна агитация създават обстановка, в която на човека е приятно, той се мобилизира за по-производителен труд. Заводският стол не отстъпва на най-хубавите

[1] Б. Велчев, За по-нататъшно повишаване ролята на първичните партийни организации, с. 8.

Digitized by Google

ресторанти, където не само режийните разноски, но и 25 на сто от стойността на храната се заплаща от фондовете на завода. Особено затрогващ и за пример е образцовият детски комплекс, в който са настанени 180 деца. Има покрит плувен басейн, съоръжен с отоплителна инсталация. Похвално е, че този опит беше обобщен от окръжния и градския комитет на Партията в Шумен и популяризиран в целия окръг.

Чрез такива инициативи и начинания, които все по-широко се внедряват в живота, партийните организации се утвърждават още по-добре като политически ядра и първообраз на бъдещите трудови колективи. Със своето дълбоко разбиране на разнообразните потребности на човека, с топлото, другарско отношение при тяхното задоволяване, с умението не само да бъдат в ума, но и в душата и сърцата на хората те водят напред трудовите колективи.

Същевременно има немалко първични партийни организации, които не отделят достатъчно внимание на социалните въпроси. Не ги поставят системно и задълбочено на обсъждане в партийни събрания, не контролират строго изпълнението на плановете за тяхното осъществяване. Често тези въпроси се предоставят на отделни служители в предприятията и учрежденията. Ограничава се кръгът на въпросите, които в много колективи са сведени главно до подобряване на работата в стола, организиране на някои излети за отдих и почивка. Подценяват се и недостатъчно се работи на редица места по въпросите, свързани с облекчаването и охраната на труда, повишаване образованието и квалификацията особено на младите работници, развитието и задоволяването на културните и битовите потребности, изграждането на база за масов спорт, за постепенно създаване на онези условия, формиращи новия човек, който „. . . съчетава в себе си духовно богатство, морална красота и физическо съвършенство"[1].

Решаването на тези въпроси е задача както на първичните организации в колективите от материалното производство, така и на тези от всички звена на обслужващата сфера, чиято дейност в една или друга степен е свързана със задоволяване потребностите на хората. Това изисква органическо свързване и засилване на взаимното влияние между материалното производство и цялата обслужваща сфера.

Решаването на проблемите на производството и повишаването жизненото равнище на народа налагат партийните организации в министерствата и държавните стопански обединения да засилят своя контрол за точно изпълнение на редица важни постановления на Централния комитет и Министерския съвет в това отношение. Този контрол е правилно да се насочи към подобряване организацията, стила и методите на работа на ръководните кадри и служителите в тези важни звена на стопанско ръководство.

Все по-голямо значение придобиват **възпитателните функции на трудовия колектив.** С всички свои функции трудовият колектив начело с партийната организация възпитава човека. Но тук има много специфични въпроси, тъй като сами по себе си трудовите процеси не изграждат социалистическия човек. Трябва да се допълни тяхното влияние с добре организирана и целенасочена възпитателна работа, да се обвърже в органическо цяло решаването на икономическите, социалните и възпитателните задачи. „Каквито и усилия да правя — изтъкна др. Тодор Живков, — винаги виждам идеологическите проблеми в органическа връзка с политическите, стопанските, социалните проблеми, с проблемите на цялостното развитие на нашето общество."[2]

---

[1] Програма на БКП, с. 122.

[2] Т. Живков, Високата политическа съзнателност — могъщ фактор за ускоряване на общественото развитие, с. 4.

Digitized by Google

Много важно е партийната организация така да работи, че да се създаде в целия колектив обстановка, при която непрекъснато да се укрепва връзката и единството между действителността, живота в колектива и извършваната словесна идеологическа работа. Да не се пораждат противоречия в съзнанието на човека от това, което се говори в лекциите и беседите, и това, което вижда на практика в колектива. Ако има разрив между тези две неща, кръжоците, семинарите, лекциите, дори индивидуалната политическа работа с хората, която Партията изтъква на преден план, няма да изградят добре възпитани личности. Човекът работи и се възпитава преди всичко в колектива. Там той непрекъснато се сблъсква с различни явления и процеси. И понеже това е ежедневно, ежечасно, оказва голямо влияние.

Особено настойчиво трябва да се води борба против проявите на еснафщина, стремеж към лично облагодетелствуване, нарушаване на социалистическата законност и морал.

Правилното развитие на възпитателните функции изисква партийната организация да се опира на колектива при осъществяването им. Да търси. Може още по-добре да се използва неговото мнение, когато казва на човека: това у теб е хубаво, утвърждавай го, а това е лошо — премахвай го. Практиката непрекъснато ни убеждава колко големи и неизползвани възможности има в трудовия колектив за силно възпитателно въздействие върху отделния човек. Те са главно в две насоки: от една страна, върху обекта на възпитателното въздействие и от друга страна, върху този, който извършва възпитателната работа. В случая трудовият колектив е мощен фактор за коригиране на действията, за тяхното по-дълбоко осмисляне, за внасяне на още по-голяма справедливост при оценката както на добрите, така и на лошите прояви на отделния човек, за изграждането на още по-добра система на стимулирането на хората в процеса на труда и на обществената дейност.

Опитът на партийните организации ни учи, че тези, които са справедливи, умело работят с хората, а те са болшинството в нашите редици, не бягат от колектива, а се опират на него. Бяга онзи, който иска да прокарва несправедливи, безпринципни решения, субективизъм в ръководството, онзи който се страхува от коригиращата роля на колектива. Мисълта, че излизаш пред колектива, че се отчиташ пред него като комунист, като ръководител, има голямо възпитателно значение Съвсем друго е, когато някои дейци ги завладее само мисълта да дават указания, да не търсят друго, макар и разумно, мнение.

Много важна роля за развитието на възпитателните функции на трудовия колектив играе обстоятелството в своята ръководна дейност първичната партийна организация да използва максимално конкретните примери от живота на съответния трудов колектив. Огромно възпитателно въздействие има конкретният, жив пример за работата и поведението на отделния комунист, критиката, която е точно адресирана, откровеността при посочването на хубавите прояви в живота, а и на грозното в действията и поведението на комунисти или други членове на трудовия колектив. Тази работа умело да се съчетава с най-добрите примери отвън, в отрасъла, в страната, в другите страни и особено примерите от богатата съкровищница на КПСС и на Съветския съюз. Тогава е понятно за човека как да постъпи, защото вижда и сравнява близки условия на работа, близка или еднаква среда на дейност, квалификация, еднакви цели сега и за в бъдеще. Колко хубави инициативи, заразяващи примери се появиха именно в трудовите колективи в предконгресната подготовка, които сега се подемат в цялата страна. Главното е те да станат масова практика, да застанат в центъра на работата на всяка първична партийна организация.

Digitized by Google

* * *

Много мисли и нови проблеми поражда равносметката от изпълнението на решенията на Десетия конгрес на Партията и богатите по съдържание материали на Великотърновското съвещание за живота на първичните партийни организации. От тази равносметка се виждат високите върхове, които овладяха Партията и страната ни в обществено-икономическото развитие. Но тя показва също, че има още слабости, които дърпат това развитие, пречат да се разгръщат още по-пълно творческите усилия на Партията и народа. И едното, и другото е пряко свързано с дейността на първичните организации. Насоките на ЦК на Партията са те така да работят, че да утвърждават в живота хубавото, да премахват грозното, за да посрещнем с още по-голяма гордост и достойнство предстоящия Единадесети конгрес на Партията, да се подготвят трудовите колективи още по-добре за изпълнение на неговите решения.

ПЪРВИЧНАТА ПАРТИЙНА ОРГАНИЗАЦИЯ И СЪРЕВНОВАНИЕТО

ДИМИТЪР ПЕТКОВ

Социалистическото съревнование у нас има вече богата история, големи традиции. Може да се каже, че то е връстник на социалистическа България, един от ярките характерни белези на новия обществен строй.

За пълната изява на неговите огромни потенциални възможности, за творческото му развитие и обогатяване безспорно огромно въздействие оказа историческият Априлски пленум на ЦК на БКП от 1956 г.

Характерното за априлската линия на Партията творческо прилагане на демократическия централизъм в ръководството на икономиката и обществения живот намери израз в новата система на стопанско ръководство и системното усъвършенствуване на икономическия механизъм. От една страна, те се характеризират със засилване на икономическите методи на стимулиране на социалната и трудовата активност. От друга — с разширяване правата на колективите в решаване на техните местни въпроси. И двата тези фактора наред с възстановяването и развитието на ленинските принципи и норми на вътрешнопартийния живот поставиха нови отговорности пред първичните партийни организации и по-широки обективни предпоставки за тяхното практическо спазване. Всичко това пък съдействува най-вече за разгръщането на съревнованието като проява на исторически градивната роля на масите. Неговите форми на проявление, характер и съдържание се обогатяваха. Участието в него беше все по-масово. Благотворно влияние му оказваше и богатата съветска практика, която подтикна раждането на много почини и инициативи.

Digitized by Google

Развитието на това могъщо обществено движение съответствуваше на развитието на страната. Естествен негов по-висок етап беше периодът след Десетия конгрес.

Въпросът за характера, същността и ролята на социалистическото съревнование като социално явление творчески е изяснен, за да е нужно да се връщаме отново на него. Изяснено е напълно и съдържанието на преустройството, което трябва да се извърши в него съобразно изискванията на етапа на изграждане на развитото социалистическо общество. Особено ярко то е разкрито в речите на другаря Тодор Живков пред орденоносците и първенците в Перник през декември 1971 г. и в София през април 1972 г.

В общи линии е уточнено и мястото, и ролята на различните органи за социално управление в ръководството му. Безспорно значителна е ролята на първичните партийни организации в това отношение. Виждат ли те добре и намират ли правилно своето място в направлението на това социално явление?

* * *

До началото на завършващата вече петилетка ръководството на съревнованието беше предоставено почти изключително на профсъюзните организации и комитети. Разбира се, доминиращата роля на профсъюзите в тази дейност не може да се оспори поради мястото, което те заемат в нашия обществен живот като най-масова организация на работническата класа и трудещите се. Това много ясно е определено в решенията на пленума на ЦК на БКП от февруари 1972 г. за дейността на профсъюзите.

Но самият живот подсказа, че такова сложно явление не може успешно да се направлява, ако не се създават всички необходими обективни и субективни предпоставки. Това не е само по силите на една организация. Комплексността в подхода към всяко явление не означава само да се прилага този метод към неговото изследване, разглеждане и решаване, а изисква и строго координирани действия на всички органи при неговата практическа реализация. За да получи пълен размах съревнованието, много важни функции има да изпълняват освен профсъюзите стопанските ръководства и Комсомолът. И в края на краищата, за да изявят всички те специфичните си функции поотделно и координирано, решаваща роля има партийното ръководство. Но не само тази координираща роля на първичните партийни организации характеризира особения дял на партийната работа за разгаряне на съревнованието. **Самият характер на съревнованието като движение на масите, плод на тяхната пораснала съзнателност и инициатива, опира до много страни на ръководния процес на партийните организации и комитети, до тяхната насочваща идеологическа, организираща и мобилизираща роля. Затова в края на краищата един от главните критерии за ефективността на самата партийна работа, за авторитета и влиянието на първичните партийни организации е и трябва да бъде творческата активност и самоизява на трудещите се в съревнованието като материализация на тяхната съзнателност и идейна убеденост.** Така че то представлява не само поле за тяхната изява, но и закономерен резултат от тяхната всестранна идейно-политическа и организаторска работа в колектива.

Тази диалектическа зависимост все повече и по-добре се разбира от първичните партийни организации. Фактът, че през периода след Десетия конгрес те по-активно и по-широко се намесиха в тази област на обществена изява, че често поставят пред целите партийни колективи обсъждането на специфични въпроси на съревнованието, потвърждава-

Digitized by Google

ва този извод. Например организациите в Димитровски район на столицата са провели над 160 събрания на тази тема. Освен това неедннократно през този период те са се занимавали с различни стопански въпроси — за реконструкцията и модернизацията, за повишаване на обществената производителност на труда, за изпълнението на насрещните планове и други, чрез които и пряко, и косвено са решавали различни въпроси на съревнованието.

Този чисто количествен показател не е без значение, когато оценяваме настъпващите положителни промени в партийното ръководство на съревнователните отношения в непосредствената практика. По-важна е обаче качествената страна на партийната намеса — доколко правилна е тя от гледна точка на същността на политическия подход и на разграничението и координирането на функциите, доколко реално съдействува за извършване на изисквания от Партията поврат в самото съревнование.

* * *

В речите на др. Тодор Живков пред орденоносците и първенците в Перник и София се изясниха окончателно някои основни въпроси на съревнованието и преди всичко как то да се свърже с икономическата политика на Партията, чиято сърцевина е **да се насочи цялата дейност към достигането на световните образци и резултати. В центъра му да застане борбата за достигане на най-висока обществена производителност на труда, най-високо качество, разход на труд, материали и енергия, постигнати в най-развитите страни.** Това е въпрос не само с икономическо, не само с организационно-практическо значение, а и с голям политически, идеологически заряд. Определянето на тези цели като критерии на съревнованието означава огромните усилия на Партията и нейните дългосрочни замисли да се овладеят от масите, за да се превърнат в двигател на тяхната всекидневна работа. А самата им реализация, разбира се, ще бъде по-продължителен процес.

Във връзка с това изпъква първото задължение на първичните партийни организации като ръководно ядро и политически ръководител на колектива. Доколко на практика те допринасят да се осъзнае тази задача, да се подеме от всички органи за социално управление, да се вплете в системите за водене на съревнованието, да се разбере от комунистите и безпартийните. Очевидно **едно от задълженията на политическия ръководител е да дава вярна насока (политическата линия) в духа на цялата партийна политика.**

Безспорно през изтеклата петилетка, особено след 1972 г. в съдържанието на партийната работа настъпи чувствителна промяна. В насочването на икономическата дейност и на съревнованието има и по-голяма перспективност, и по-ясно свързване на настоящето с бъдещето.

Много са вече случаите, когато за девиз на съревнованието се поставя: „Достигане на световните показатели и висока обществена производителност на труда". Такава цел са си поставили в хладилния завод „Антон Иванов", в текстилния комбинат „Начо Иванов" и в стотици предприятия. Комунистите първи колективно уточниха параметрите на петилетните усилия за изпълнение на тази цел и начертаха в насрещните планове на колективите за шестата петилетка възможната степен на тяхната реализация. Извършена бе значителна работа за разясняване на идеите, развити от др. Тодор Живков.

Digitized by Google

Ето пример за добре разбрана и прилагана насочваща роля. Основните задачи на насрещния план в завод „Антон Иванов" в София, уточнени от партийния колективен ум и утвърдени от целия колектив, са:

Да се извърши реконструкция и модернизация на основните цехове и се въведе нова технология и техника, което да доведе до увеличаване на произвежданата продукция и нейното качество да достигне световните образци, а производителността на труда да се увеличи с 44 на сто. Конкретизирано е какво да се направи по години и какво да се постигне. Една политическа платформа, която в цеха за компресори и агрегати е реализирана. Удвоена е производителността на труда, повече от два пъти е нараснала продукцията и е постигнато високо качество. Дейността продължава в другите цехове.

Но ако трябва да видим в „чист" вид работата на първичните партийни организации в тази насока, различен е приносът им в онези предприятия и заводи, където има партийни комитети и където има само една организация.

Ако вземем за пример пак хладилния завод, тази насочваща дейност, която чертае линията и бъдещето развитие, е дало повече на прякото участие на партийния комитет, а партийните организации са помогнали за уточняване на задачите и перспективите на цеховете, където работят. Това не е неправилно.

И все пак в част от предприятията няма ясно виждане на своите задачи в светлината на партийната политика. На събранията на организациите на преден план изпъква делничното отношение към основните проблеми. Търси се известно увеличение на приноса в нарастване на продукцията, в изпълнението на плана и нормите, а не се дооценява изработването на по-дългосрочна перспектива. И не случайно в оценката на бюрото на Димитровския РК на БКП в София се прави констатация, че някъде **борбата за достигане на световните показатели и образци не се води достатъчно целенасочено.** Тази цел липсва и в съдържанието, в практиката на съревнованието в някои предприятия, което намалява неговата сила и размах.

Ролята на първичните партийни организации и на партийните бюра по-ярко се очертава в тяхната оценка на изпълнението на насрещните планове и на ролята на профорганизациите и стопанските ръководства в организацията на съревнованието. Там именно много рядко ще се срещне оценка, която излиза извън констатациите на делничната работа за изпълнението на плановете. В доклада, който обсъждаше партийното бюро в един от цеховете на комбината „Малчика" в София, предварителната оценка на изпълнението на петилетния план се ограничаваше с динамиката на изпълнение на производствените задачи, без да има поглед през призмата на главното изискване — доколко направените крачки доближават поставената цел, да се достигне световното равнище и какво предстои да се прави. Не малко са предприятията, където даже добре е организирана гласността и сравнимостта на резултатите, но няма този главен критерий, съпоставка с най-добрите постижения или с приетата степен за нейното достигане.

По-голямо е въздействието на организациите за прилагане на ленинските принципи за водене на съревнованието. При по-честото обсъждане на работата на профкомитетите и на комунистите, работещи в тях, по-голямо внимание се отделя на формите и почините в съревнованието. Това е една от причините за обогатяване на практиката.

Въпреки преобладаващото правилно разбиране за мястото на партийната организация в тези две главни насоки, налице са все още и случаите на **подценяване на съревнованието като проблем за партийна оценка.**

Неоправдано е за дълъг период от време партийната организация нито веднъж да не се занимае с въпросите на съревнованието, каквито случаи има. Разбира се, това не означава тя да изземе работата на профорганизацията, да я обезличи или да стесни сферата на нейното проявление. Но не бива да обезличава и себе си. А не се ли получава на практика именно това в някои предприятия?

В мебелната фабрика „Страцин" — София през изтеклите 4 години партийната организация е разглеждала много въпроси на изпълнението на насрещния план. Но въпросът за организацията на съревнованието е съсредоточен почти изцяло в един обществен орган, в който влизат представители на партийната организация на профорганизацията, стопанското ръководство, Комсомола. Създаването на такъв орган не е погрешно. Такъв опит има и другаде. В целия Бургаски окръг са съз

Digitized by Google

дадени комисии, ръководени от представители на партийните комитети. Всички решения се изработват от тези комисии и се приемат от партийните органи и организации. Съревнованието е наистина поставено на челно място. Двата примера обаче повдигат един принципиален въпрос. Не се ли получава прекомерна намеса, дори изземване на функциите на профорганизацията, принизяване на нейната роля и отговорност в Бургаски окръг? А в „Страцин" — обратно — не се ли принизява ролята на партийната организация като направляваща сила?

Политическото ръководство не означава нито партийната организация да се нагърбва с ненужни практико-организаторски функции, нито пък под претекс, че партийният секретар участвува в комисията по съревнованието да не се занимава с него.

Що се отнася до създаването на помощни органи по съревнованието — това е напълно правилно. Но също така правилно е те да бъдат органи, оперативно ръководени от профорганизациите, да подготвят предложения и идеи за обогатяване на съревнователната практика. Но нито да изместват профсъюзите, нито пък да подменят оная специфична ръководна роля, която има партийната организация.

Сега завършва шестата петилетка и след два месеца навлизаме в седмата петилетка, която ще се характеризира с по-нататъшни мерки за реализация на партийната програма за изграждане на развитото социалистическо общество. Без да препоръчваме непременно регламентиране в работата на партийните организации, **правилно е да се направи колективна партийна, политическа оценка как са изпълнени партийните указания за усъвършенствуване на съревнованието. През призмата на утвърдените нови критерии да се види стойността на извършеното и величината на неизвършеното, да се изработи становище за насоките на бъдещата работа.**

При такава една основна проверка могат да се установят пречките, които намаляват размаха на съревнованието. Именно партийната организация има дълга и отговорността да прояви инициатива и настойчивост и ако се наложи, пряко да се намеси за тяхното отстраняване. А такива пречки съществуват, на много места се знаят, но неоправдано се е стигнало до полумерки.

Например в цех „Йорданка Николова" в София след преминаване към колективни норми е принизена ролята на гласността и отчетността на резултатите не само на отделния човек, което често не е възможно, но и на отделните бригади и смени. Получената уравниловка е намалила стимулиращото въздействие както на заплащането, така и на обществената оценка на труда на хората.

От друго естество проблеми има в цеховете на хладилния завод. Очевидно подобни, общи или специфични нерешени въпроси има на повече места. Партийната организация не може и не бива да остане безучастна към тях. Вярно е, че не всички от тези въпроси тя може окончателно да реши. Но тъй като тя (или по нейна инициатива с участието на профкомитета и стопанското ръководство) най-добре може да проникне в тяхната същина и да предложи конкретен начин за отстраняването им, естествено следва и отговорността да извърши това — да го извърши внимателно, спазвайки обществените интереси и разкривайки максимални възможности за разгръщането на инициативата на хората. Най-правилно е тя да възложи на профкомитета изучаването и подготовката на становища да се използват за тази цел съществуващите специализирани комисии, накрая да обсъди и помогне да се разрешат проблемите. Сега често секретарите на партийните организации, като повдигнат назрелите въпроси и не срещнат отзивчивост, престават да се занимават с тях. Но това е пасивна позиция, примиренчество с явно неправилна практика и бездействието няма да помогне да се направи нужната крачка в отстраняването на пречките. Нашето придвижване напред е плод не само на усилията за решаване на големите въпроси, но и на грижата за отстраняване на второстепенните противоречия, които се срещат в съревнователната практика.

Digitized by Google

И не само това, но решавайки едни, ще възникват други. Иначе и не може да бъде. Такава е диалектиката на развитието. Въпросът е те своевременно да бъдат отстранявани, а не да се успокояваме, че има добри системи за съревнование.

Партийните организации най-добре могат да изяснят и решат или да обосноват правилното решаване на конкретно възникващите, често специфични и неповторими въпроси на своя колектив. И така най-добре ще изявят своята самодейност, инициатива, отговорност и в края на краищата своя авторитет и ръководна роля.

* * *

Ако собственото лице не на всички първични партийни организации е изявено при решаването на този първи кръг въпроси, то може да се каже, че без изключение тяхната ръководна роля в съревнованието е силно подчертана в **грижата им да активизират комунистите, да ги подтикнат да утвърдят своята авангардна роля в труда и чрез тях да въвлекат безпартийните. Това е специфична тяхна дейност в политическото ръководство на съревнованието,** чрез която може да се стигне до всеки човек и да се амбицира и активизира. Тя е плод на близката работа с комунистите, което задължение бе поставено на Търновското съвещание.

В много окръзи стана практика комунистите да откроят своя личен принос в изпълнение на конкресните решения. Те даваха обещания да постигнат високи успехи в труда, получаваха специални поръчения, поставени под специално наблюдение. По няколко пъти през годината колективно участвуваха в обсъждане на самооценката и оценката на отделни членове. Почти няма комунист, чиято дейност, включително в съревнованието, да не е била неколкократно предмет на сравнение със задълженията, които произтичат за него от Устава и Програмата на Партията. Този разговор, който наруши традицията на общите и обобщените оценки и се превърна в конкретен диалог с отделния комунист, допринесе твърде много за завоюване на резултатите в изпълнение на насрещните планове. А те бяха наистина завоювани в борба, с преодоляване на много и обективни, и субективни трудности.

Ето как постъпваха комунистите от цех 4 на завод „Антон Иванов". По тяхно предложение колективът прие да увеличат през петилетката производството на домашни хладилници „Мраз—80" с около 20 на сто. През 1973 г., когато заводът премина на петдневна работна седмица, по инициатива на комунистите се зароди движение в духа на почина на Брайков — да изпълнят седмичните си задължения за 4 дни. Комунистите в цеха са с голям опит и авторитет, свързани с безпартийните. Пръв подема инициативата Любен Денков, след себе си увлича двама безпартийни, след тях откликват още двама комунисти, последвани от нова група безпартийни, от оксиженистите и пр., и пр.

Така се получава верижна реакция, в която се проектира и зрелостта на комунистите, и влиянието им в колектива. Комунистите не само са сред най-активните, но с високата си квалификация и с отзивчивостта си, регулирана от чувството за партиен дълг и от постоянната взискателност и контрол на организацията, помагат на младите, по-неопитните.

Ето тази политическа отговорност и инициатива на комунистите е в центъра на активността на целия цехов колектив. Този цех през петилетката за най-големи успехи през 1972 г. е отличен със сребърния герб на София, през 1973 г. — с бронзовия герб и златния орден на труда, през 5 тримесечия на 1974/75 година е първенец в завода и сега около 3 месеца преди края на годината е изпълнил петилетния си план, а до края на годината ще произведе около 20 000 хладилника над петилетния план. Голяма е заслугата на първичната партийна организация за постигнатия успех.

Такъв подход има и организацията в леярния цех. Тя самата няколко пъти през тази година разглежда своя дълг за изпълнението на конгресните задачи. В момента по нейна инициатива до конгреса се води специално съревнование за най-високи резултати. То се отчита всекидневно и освен това на митинг бе отчетено на 20. X в деня на годишното събрание на организацията. Ще се отчете накрая на годината. На тържествен митинг в деня на откриването на XI конгрес ще се оценят окончателните му резултати. Така организацията е намерила свой подход, за да активизира това социално явление, да изяви по-силно своя авторитет и авторитета на Партията. Освен това го е превърнала в ярка предконгресна политическа акция.

Digitized by Google

Ето образци на политическия подход, на правилно разбирана и творчески приложена своя авангардна функция, когато организацията и нейните членове вървят начело в реализирането на партийната политика и въвличат след себе си безпартийните.

Тази авангардна функция обаче не се изявява само чрез обикновения пример, който сам по себе си има заразяваща роля за мнозинството от колектива. Тя е свързана тясно с разнообразен идеологически арсенал, с конкретна възпитателна работа в и чрез колектива.

В цеха за домашни хладилници има строг график — всеки ден да се произведат определен брой хладилници — над два пъти повече, отколкото преди 6—7 години.

Идеологическата работа, масово-политическата дейност, при която основните въпроси на партийната политика, на перспективните задачи на завода и цеха се допълват с разясняването на конкретните задачи на конкретния график, е създала такава спойка в колектива, че борбата за изпълнението му е станало традиция. Който не влезе в този график, естествено, отпада и напуска цеха.

Силата на възпитателната и самовъзпитателната роля на колектива, на неговия висок социално-психически климат личи най-вече в онази взискателност, която е създадена в бригадите към тези, които допускат брак, към нарушителите на дисциплината. Съвсем естествено сега според кодекса за висока трудова дисциплина, колективът предлага на нарушителите да се налага предвидената санкция. При това тука правилно са решили — не да се санкционира целият колектив, а само виновните — и справедливо, и възпитателно. Тази другарска грижа за задачите, за спазване реда, графика и пр. е предмет на разговор в бригадата всяка седмица или десетдневка, в цеха — всеки месец. Един режим и ритъм, който е влязъл в живота на колектива и без него всеки би се считал ощетен. Така и възпитателната, и идеологическата, и управленческата функция в колектива е станала неотменна черта на колективния живот, в центъра на който е организацията.

В цех „Порданка Николова" на комбинат „Малчика" пък се помнят традиционните политически празници, посветени на техния патрон, провеждани от целия колектив на лобното място на героинята.

В цялата богата гама от средства, чрез които се създава бойката атмосфера на колектива, социалната активност, която характеризира съревнованието, особено място заемат духовните стимули, чрез които ярко се откроява обществената оценка и се стимулира по-високата самоинициатива. Това са наградите, това са редовната гласност, това е специалното признание, грижата за другарските обноски и взаимната помощ, поощряването на трудовия спор. Много от тези въпроси са обект на конкретна грижа на специалните органи за съревнованието, на стопанските дейци.

Но именно първичната партийна организация носи специална отговорност дали те се прилагат. Защото те са важни съставки на политическата работа с колектива, с всеки работник. Част от средствата са нейни оръжия, чрез които тя може да формира колектива, да свърже тясно идеологическата си работа със стопанските задачи, с ролята на социалната среда и колектива, както определи задачите Февруарският пленум от 1974 г.

В това отношение има значително обогатяване на средствата и методите на работа. Но се наблюдава и изоставане на ярки, силно действуващи особено морални и духовни стимули, характерни за предишните форми на съревнование.

Правейки оценка за състоянието на съревнованието, много е важно организациите да видят какво от съществуващата стимулираща система се прилага, какво не се прилага и да вземат мерки да се впрегне тяхното действие комплексно. Да се допълни с още по-системни грижи за още по-ярка изява на отделния комунист като творец в труда и като обединяваща и въвличаща сила на безпартийните в творческия кипеж на съревнователния спор и на другарската взаимна помощ.

Digitized by Google

* * *

Много са въпросите на съревнованието, за чието решаване първичната партийна организация може да помогне пряко или чрез ръководството на другите органи за социално управление. Но главното й задължение е да разясни и помогне не само на комунистите, но и в целите колективи да се разбере и усвои главното направление на техните трудови усилия в съревнованието. Това разбиране е много добре резюмирано в изказването на работничката от тютюневия комбинат „В. Топалски" в Плевен Милка Лилова: „Като най-важно условие за водене и отчитане на съревнованието бих поставил това — доколко си проучил и приложил опита на най-добрите в своята професия. Като много важно бих поставила и следното — първенството в труда да има покритие у човека с неговото гражданско поведение към колектива и обществото, в което живее."

Как добре са уловени и усвоени тези две цели, две особено важни същности на съревнованието сега. Реализирането им е процес, който се извършва под въздействието на партийните организации. Комунистите са начело в него. Така и трябва да бъде. А самият този процес е сложен и неговата по-ускорена реализация е една от задачите на партийната организация, за да се изявят със силата, тежестта и авторитета, разкрити на Великотърновското съвещание в доклада на другаря Борис Велчев и от другаря Тодор Живков в неговото заключително слово.

Съревнованието е богато поле за политическо ръководство на колектива, за взаимното въздействие на първообраза с трудещите се, за да се формира още по-целенасочено тяхното бъдещо развитие с качествата на социалистическите трудови, социални и духовни добродетели.

КРИТЕРИЯТ — ПОЛИТИЧЕСКИТЕ ИЗИСКВАНИЯ

КОСТА ДИМОВ

Неизмерими са дългът и отговорността на пратеника на Партията на стопанския фронт в етапа на изграждането на развитото социалистическо общество у нас, за да бъдат вместени те в една дефиниция. Многократно от най-високите форуми сам др. Тодор Живков е анализирал задълбочено, оценявал е неговата дейност, сочил е пътя за изпълнение на високата заръка. Още на Юлския пленум той недвусмислено подчерта: „Съвременната обстановка, усложняването на стопанската дейност и на социалното управление обективно предявяват все по-високи изисквания към кадрите. Днес не може да се ръководи компетентно, ако не се вниква задълбочено в сложните проблеми на производството, на цялото обществено развитие, ако не се владеят законите, формите и методите на управление на производствените и социалните процеси."

Digitized by Google

Централният комитет на Партията създава всички необходими условия — политически, социални, организационни — за непрекъснато усъвършенствуване на управленческата дейност. За целта са в действие забележителните решения на Националната партийна конференция, на Декемврийския и Февруарския пленум — цяла система, осигуряваща, от една страна, непрекъснато да се издига партийно-политическата работа, от друга, да се усъвършенствуват формите, средствата, методите за ръководство на народното стопанство. С нов подход се съставя вече социално-икономическият план на страната, провежда се държавно-обществеиият преглед на обществената производителност на труда, на нова основа е разгърнато духовното и материалното стимулиране. Повишаването рентабилността на производството става на основата на все по-пълното използване на интензивните фактори. И успехите, съответствуващи на този динамичен, творчески стил на работа, се множат. Стотици са вече трудовите колективи, които отдавна направиха своя рапорт на победители в шестото генерално настъпление от битката за благоденствие.

Заедно с това обаче главно поради съществени недостатъци в подхода отделни стопански дейци попадат в омагьосания кръг на „обективните трудности", гръмогласно тръбят за тях, умуват, вместо да действуват оперативно, чакат „корекции на производствените програми". Други пък изоставят комплексното изпълнение на плана, стремят се само към неговата обемна реализация. Не държат сметка, че за народното ни стопанство, за социалистическите труженици не е безразлично какви изделия и стоки ще се произвеждат, че проблемът „количество" отдавна е решен. И затова право на пътен лист в живота могат да имат само стоки с точно определени експлоатационни и потребителски стойности, с най-високи качествени измерения.

Обективните закономерности на изграждането на новото общество, начертаната от Десетия конгрес стратегия и тактика за постигането на тази цел повеляват всички управленчески звена непрекъснато да усъвършенствуват своята дейност, всяка производствена единица да рационализира традиционно сложилите се — в много случаи изглеждащи неизменяеми технологии. И това да става не с плахи стъпки, диктувани от икономическата предопределеност да догонваме световните образци на днешния ден, а със самочувствието на творци на научно-техническата революция, имащи всестранната подкрепа на Партията, превърнали вече някогашната бедна изостанала България в съвременна, индустриално-аграрна държава. Задачата сега е проектираното, построеното, внедреното да има право на живот години наред. А не както се случва — още към деня на пуска в експлоатация вече морално да бъде остаряло, да подлежи на реконструкция, модернизация.

Ето защо изключително голяма е днес

ОТГОВОРНОСТТА

на всеки стопански деец. Най-ярък критерий дали той, класово-партийно изграден, е способен да отговори на политическите изисквания е неговата **компетентност.** В духа на славния Април — 1956 г. това е преди всичко дръзновение, творчество, новаторство. Да е носител на конструктивно мислене, да оказва пълна закрила на творците на новото. Като се издига в своята област до равнището на съвременното научно познание, овладява последните достижения на научно-техническия прогрес, да пристъпва уверено смело към тяхното внедряване. Разбира се, на тази основа ще е възможно да е органически свързан с

Digitized by Google

поверения му колектив, да създава здрава, дружна атмосфера, да проявява доверие към кадрите, уважение към тяхното мнение, опит, знания. Ще има условия за свободно, на високо професионално равнище обсъждане на въпросите, да бъдат поддържани смелите и обмислени идеи, предложения. И в същото време да расте взискателността и отговорността за изпълнение на взетите решения. Ето това е днес един от съществените моменти на политическия подход, най-ярко отражение в развитието на Партията и държавата, настъпил след историческия Априлски пленум.

Да, определено може да се каже, че днес стопанският ръководител е политически деец, когато е на равнището на научните изисквания на ръководството и управлението на производствената дейност. Когато притежава, от една страна, висока специфична култура на труда, специални знания и квалификация, а от друга, независимо какъв пост му е поверен той е преди всичко комунист — авторитетен и принципиален, скромен и отзивчив, достъпен и искрен — редник по права и задължения в своята първична партийна организация, както всички останали комунисти. Така е, защото един стопански деец, колкото и теоретически добре да е подготвен, ако е себелюбив, не ще създава атмосфера на всеобща мобилизация в трудовия колектив, условия, в които всички субекти на управление да проявяват творчество и инициатива да обогатяват своята дейност, да имат реален принос в повишаването на обществената производителност на труда, за комунистическото възпитание на творците на блага.

Стопанският ръководител никога не ще изпълни поръката на Партията, не ще израства и укрепва своя авторитет, не ще усъвършенствува своя стил без ежедневните му усилия, грижи творчески да прилага изискванията на Търновското съвещание, без да издига авторитета на първичната партийна организация. Тъй като колкото повече тя се утвърждава като всепризнат политически вожд на трудовия колектив, колкото повече комунистите с личния си пример дават образци на комунистическо отношение към труда и социалистическата собственост, толкова повече всеки работник ще проявява творчество и инициатива, ще расте и авторитетът на стопанския ръководител.

Опитът на много изпитани кадри на стопанския фронт, на комунисти, под чието ръководство трудовите колективи направиха своя достоен влог в шестата петилетка, потвърждава, че най-решаващият фактор за това е задължителната им, непрестанна връзка и взаимосъгласуваност с първичната партийна организация, отговорността им пред нея. Тя е израз на действен заряд за по-голям размах в работата, на убеденост, че усъвършенстването управлението на производството не е само технико-икономическа, а и отговорна възпитателна и идеологическа задача. От обсъждането на различните проблеми на заседание на партийното бюро, на партийното събрание идва дълбоката вяра, че осъществяването на всяка програма — за реконструкция и модернизация ли е тя или пък за научна организация на труда, — каквато и да е, е неделима от социалната активност на всички членове в колектива, от убедеността и готовността им да претворят на дело политиката на Партията.

Коя е тайната в трудовите делници на тютюнопаботниците от пловдивския комбинат „Родопи" непрестанно да се утвърждават и разширяват другарството и взаимопомощта, да има висока организираност, дисциплина и активност? Несъмнено това е образецът на взаимодействие между партийната организация и директорката Николина Добрева — герой на социалистическия труд. Впрочем при всяко споменаване на името ѝ — и в комбината, и в града — представата за нея като директор отстъпва пред силата на комунистическите ѝ добродетели, пред ония, привидно обикновени качества, но придаващи ѝ толкова силно обаяние, възпламеняващи обичта буквално на всеки, готовността да изпълни през всяко време каквото и разпореждане тя да направи.

Ето само някои от стъпалата, извървени

Digitized by Google

към тая обич, към тази признателност: била тютюноработничка. Завършва институт. Продължава отново работа като технолог, началник на цех — все тук. Станала партиен секретар на цигарена фабрика. През 1969 г. — директор на тютюневия комбинат.

Ще предам дословно един съвсем случаен разказ за нея: „Строга и взискателна. Умее да изучава вътрешните страни на процесите и явленията. Това, което плановиците, технолозите, счетоводителите й докладват в кабинета, тя обезателно проверява, сверява с разговорите й по работните места на тютюноработниците." Да, отличителна черта на нейния стил е всеки удобен момент, всяко време, което може да отдели, да отиде при тях. Изслушва ги внимателно. Някои от въпросите, които те поставят, и е възможно чрез преките им ръководители, на място ги решава. А за другите, които изискват повече време, записва си и никога не ги забравя — бързо, оперативно, според съществуващите условия ги придвижва, изпълнява.

Завладяващ е нейният личен пример на комунист. С дейното си участие в живота на партийната организация, като член на партийния комитет помага и на профсъюзната, и на комсомолската организация и толкова много идеи им дава. Взима участие в подготовката на срещите със старите тютюноработници, с активни борци против фашизма. След завръщането си от пленум, национално съвещание веднага запознава комунистите, целия трудов колектив с най-важните засягащи и дейността на комбината въпроси. Издига авторитета на партийната организация — разбира се, по този начин и своя собствен авторитет. За всички важни неща, които предприема, дори преди да ги е предложила на стопанските ръководители за обсъждане, първо се съветва с комунистите, с партийния комитет.

Как й стига време за всичко? — учудват се някои. Не е ли това едно непрекъснато претоварване, което изчерпва силите. Не. Колкото са комунистите в първичните партийни организации, следвани от комсомолците, от профсъюзните членове, толкова са нейните помощници. С непрестанен стремеж за рационализира е на управленската дейност, за внасяне простота и разпоредителност, премахване на заседателщината, намаляване на книжността формира първо у себе си такъв динамичен стереотип, който я прави неуморима. Предава своя заряд на творческо търсене, на новаторство и инициатива у своите подчинени, на целия трудов колектив.

За нея успехът на производството върви ръка за ръка с въпросите по подобряване битовите условия, охраната на труда, с важния проблем за социалното развитие на трудовия колектив. Сякаш неписан неин девиз е: „Да се укрепи и запази здравето на човека — това е златният фонд на всички резерви". И още: „Да се облекчи трудът на работника, като се механизират и автоматизират редица технологични процеси — само по себе си това е най-верният път и за постигане на голяма икономическа изгода — за намаляване себестойността на произвежданата продукция и повишаване на нейното качество."

Седемдесет на сто от работещите в комбината са жени — процент, върху който много е помислено и много направено: на двете работни площадки е открит по един магазин за хранителни стоки, един магазин за плодове и зеленчуци, 5 работнически стола с право да се взима храна и за в къщи. Построена е сладкарска работилница за домашни поръчки. Ами фризьорският и козметичният салон? Всеки цех има стая за жената, комбината пък — специално помещение за бременните.

През време на отпуските си тютюноработничките възстановяват своите сили в почивните станции на комбината в Поморие и Приморско, в новия почивен дом в с. Баня, в профилакториума. И за децата в Родопа е кацнал слънчев бял дворец.

Неизброим низ от дела, които дават облика на съвременния социалистически стил на ръководство. На такова направляване производствената и социалната активност на един боек, сплотен трудов колектив, който ритмично изпълнява производствените си норми, достойно представя своя обичан ръководител — член на Централния комитет на Партията, на бюрото на окръжния комитет. Този колектив изпрати и края на деветмесечието с преизпълнен план — 107,5 на сто.

Опитът на директорката е един нагледен пример за умело прилагане на комплексния подход, за една отговаряща на съвременните изисквания компетентност, която прави възможно усъвършенстването формите и методите на стопанско ръководство, внедряване на научно-техническите достижения в производството и в единство с всичко това — осъществяването плана за социално развитие на трудовия колектив, възпитаването на идейно убедени и възторжени строители на развития социализъм.

Това е един твърде поучителен пример за онези стопански ръководители, които, изпаднали изцяло в плен на „чисто икономическите" и административни задачи, разбират ограничено своята отговорност, не виждат разковничето на успеха в неразривното свързване на дейността си със социалните, възпитателни и психологически аспекти на поверената им ръководна работа. По същество напълно се откъсват от живота на своята първична организация.

Digitized by Google

В пълно противоречие с политическите изисквания на Централния комитет на Партията е технократическият подход в стопанското управление — онази инерция, която влиза в крещящо противоречие със самата природа на социалистическата организация на производството, с присъщите и съвършено нов тип производствени отношения, изключва усвояването на новите методи на планиране, управление и организация на производството. А стопанският ръководител, от което и да било равнище, никога не трябва да забравя, че Партията му е кърмилница и следователно неговото задължение е да издига авторитета на първичната партийна организация. Тъй както тя създава атмосфера, необходимата мобилизация той най-пълно да извисява своята компетентност, на това и той да отвърне с уважение, с признание. А най-елементарният признак е да присъствува на партийните събрания. И като е най-подготвен, компетентен, знаещ, да обяснява проблемите на комунистите, да им прави задълбочен анализ. Защото те са борците от предната позиция на битката за комплексно изпълнение на плана, по тях се равняват останалите. Ето това е то политически подход на стопанския ръководител в действие. Само слабият, безпомощният, кариеристът търси начин на решаване на проблемите по пътя на откъсването му от живота на първичната партийна организация — защото това означава по-голяма отговорност, по-близък непосредствен партиен контрол. Само той „няма време" да се откъсне от кабинета, винаги е претрупан, претоварен и придвижва важните задачи единствено чрез заповеди, разпоредби. А способният, умният, комунистът е ръководител и организатор на производството — властен и принципиален, скромен и искрен. Той създава условия за издигане авторитета на първичната партийна организация. С умението си слага черта на технократизма, внася порядък в организацията на работата.

Технократическият подход в управлението на производството е изцяло в противоречие с високите политически изисквания на Централния комитет и защото шаблонизацията в управлението, инертността и еднообразието са бариера пред възприемчивостта на новото, най-прогресивното, пречат за усвояването на най-действените методи на планиране, управление и организация на работния процес.

Въпросът е за борба против технократизма, въплотен в кабинетния стил на работа, в заседателщината, книжността, бюрократизма. И в никакъв случай не означава противопоставяне на обективната необходимост днес в условията на научно-техническия прогрес да се проявява консерватизъм към внедряването и използването на съвременните средства в управленческата дейност — целесъобразното изграждане на съвременни информационни системи, прилагането на икономико-математически методи, използването на електронноизчислителна и организационна техника. Разбира се, тясното взаимодействие на стопанския деец с първичната партийна организация ще създава условия за най-правилното им използване. Да гледа той на тях като на помощни средства, даващи му възможност да усъвършенствува ръководната, управленческата дейност. Да е проникнат от убеждението, че сърцевината на поверената му от Партията и държавата отговорна работа е в живата му, непосредствена връзка с трудовите колективи. Способен, с обаянието на знаещ, компетентен ръководител, комунист на основата на задълбоченото изучаване потребностите на производството и нуждите на колектива да взема правилни решения, да вижда перспективата на развитието на отрасъла.

Директорът на софийския завод „Електроника" инж. П. Овчаров работи с изключително модерни, съвременни средства на ръководство, с висококвалифицирани инженерни и технически кадри. Завърнал се от няколко месеца в завода, чийто ръководител беше преди години, той наследи редица нерешени проблеми. Но големият му опит, здравата партийна закалка не го оставят да се подведе по дистанционното

Digitized by Google

разпоредителство. Този утвърден стопански командир оперативно и делово с личното си участие отстранява пречките и създава плодотворна обстановка за творчество, размах и инициатива в работата на ръководните кадри и на целия колектив. И умението му повелява, и сърцето го тегли ежедневно да се потапя в насъщните проблеми на трудовите колективи. Едва ли е случаен фактът, че той посети всички годишни отчетно-изборни събрания на първичните партийни организации и взе най-активно участие в тях. Като успява да съчетае високата компетентност на специалист с широките социални задачи на управлението, създаде условия в завода да бъде изпитан и внедрен в производството изключително ценният за народното стопанство мини компютър.

Здраво опрян на първичните партийни организации, мобилизирал своите преки помощници, завоювал уважението на трудовите колективи, инж. Овчаров прави всичко възможно тук да бъде изградена цялостна система от мерки, да бъдат овладени всички фактори, мобилизирани всички субекти на управление за повишаване рентабилността на производството, за комплексно изпълнение на социалната програма за развитие на колектива. Опитът му налага и следното разсъждение: овладяването на политическия подход от директора е всеобхватен процес. Не е достатъчно само неговите решения, действия да имат политическо изражение. Ако само той държи тясна връзка с първичните партийни организации, партийният комитет, профсъюзната и комсомолската организация, а в същото време няма съответното изискване за такъв подход и към останалите специалисти — заместник-директори и началници, ако ги оставя, така да се каже, те „здраво да въртят" колелото на „чисто стопанските проблеми", то това е белег на голяма непълнота в подхода му, несъвършенство на неговия стил на работа.

Няма съмнение, че успехите на завода тепърва ще се множат. Та как не? На едно, на второ събрание на първична партийна организация вече видях съсредоточен да слуша заместник-директора по икономическите въпроси Николов. Опитен, високо компетентен, той би могъл да изпълнява служебното си задължение и с по друга настройка, по-близка до чистите сметки, изчисления. И без това толкова светкавични справки и редовни отчети се искат „от горе". Обаче да присъствува само на събранието на своята първична организация той определено счита недостатъчно. Първите му думи в разговора, който подехме, бяха: „Изказванията будят размисъл у мен, насочват ме към най-съществените страни на моята работа. Виждам, че новият подход изисква по-определено да се поставят проблемите за критериите и показателите и в някои от икономическите нормативи, и в съревнованието. Не просто да се говори за повишаване на производството, на качеството — не. А да се насочат усилията към постигане на най-съвременните, световни постижения, да се намаляват разходите на единица продукция, да се издига техническото равнище на производството." И той продължи: „Вземете планирането — при новите условия то не е чисто икономическа дейност, а процес на най-широко разгръщане творчеството и инициативата на всеки член на трудовия колектив, за разкриване на нови резерви, за поемане на нови задължения, за нов подход в съревнованието, за по-голяма отговорност в управлението на качеството и всичко това релефно отразено в насрещния социално-икономически план на завода."

Слушах го и си мислех: ето я атмосферата, в която не чиновническата психология ще властвува, а съпричастността, съзнанието, че си частица от огромния, социалистически трудов колектив. Ето ги изявите на деловия, резултатен подход, при който съобразно специфичните условия да се изпълняват решенията на Февруарския пленум. Колко плодотворна може да бъде дейността на стопанския деец, съчетаваща силата на партийната целеустременост с овладяването на съвременните научни знания и подготовка.

Следователно разкорничето за пълния успех в работата на стопанския деец е в тясната му връзка с първичната партийна организация, в осигуряването на необходимите условия да се повишава нейната роля, да се утвърждава тя като първообраз на бъдещото състояние на трудовия колектив. Колкото повече той търси нейната помощ, уважава мнението на комунистите, зачита мнението на партийното бюро, толкова повече колективът ще стои зад него, по-добре ще отговори на най-съвременните изисквания за изпълнение на стопанските задачи.

Разбира се, това е двустранен процес. В същото време изключително голям е

ДЪЛГЪТ

на първичната партийна организация за издигане авторитета на стопанския деец, за осигуряване условия, в които той най-пълно ще раз-

Digitized by Google

крие богатството на своите знания и умения, ще проявява творчество и инициатива, по-голям размах в работата.

Но коя първична партийна организация е възможно най-добре да стори това? Най-верният отговор на този въпрос се съдържа в речта на др. Тодор Живков пред Търновското съвещание — оная, която непрекъснато обогатява своя вътрешен живот, утвърждава в своята дейност принципите на демократическия централизъм, дава пълен простор на критиката и самокритиката. Най-силно въздействие за правилно протичане на сложните процеси и явления в съвременното производство, за обхващането им от стопанския деец партийната организация оказва с примера на своята организационна здравина, с умението точно да направлява социалните, културните изменения. Като създава обстановка на такива взаимоотношения, на такъв стил и методи на работа, с които ще се постига отговарящо на съвременните изисквания изпълнение на стопанските задачи. Ето защо толкова задълбочено, всеобхватно подготвяха своите пленуми, посветени на първичната партийна организация, окръжните комитети на Партията в Пловдив и Стара Загора, Силистра...

Опитът на комунистите при втори цех на завод „Електроника" е убедителен пример, че когато първичната партийна организация води богат, идеен организационен живот, съществува атмосфера на искреност във взаимоотношенията, успехът е неминуем. Тя е в състояние да окаже решаващо влияние, да създаде необходимата атмосфера стопанският ръководител винаги и във всичко да бъде на място. Така се случило тук, че началникът на цеха въпреки високопринципиалната критика от партийното бюро не могъл да отговори на непрестанно растящите изисквания на съвременното производство, не полагал усилия за усъвършенствуване на своя стил и методи на работа. Напротив. Сам проводник на безпринципност и либерализъм, рушел единението на силите. Този основен цех бил изоставащ. Едва наполовина се уплътнявало работното време. И, разбира се, под въздействието на първичната партийна организация се наложило да бъде сменен.

Попитах новодошлия на негово място дългогодишен майстор, комунистът Иван Костадинов:

— Как стана възможно само за два месеца да настъпи такава промяна в цеха, който ръководите. Изпълнението на плана преди изглеждало невероятно, а сега сякаш безразборията тук не е била. Такава мобилизация е налице?

— Решаваща се оказа боеспособността на първичната партийна организация — поде той. — С голяма вяра в силите на комунистите аз се постарах да създам обстановка за най-пълно проявление инициативата на висококвалифицираните производственици, за оказване помощ на неопитните. А това ги ентусиазира. И...

И сякаш станало чудо, сеизмичният барометър на процентите, на качествените показатели отскочил високо, задържал се устойчиво над хоризонталата — преизпълнение. Сега настроението тук е друго — с по-голяма вяра и амбиция се подготвят и условията за нови успехи. Ii няма съмнение, че решаващ ускорител за това ще бъде усъвършенствуването на социалистическото съревнование, на действения подход при изучаването, анализирането и разширяването на челния опит в самия завод, на безценния пример на найденкировци и видинци... Облагодетелствувани и от близката, конкретна помощ на директора, от неговите заместници тук, в цеха, бързото настъпление означава не само грижи за производството, но и за духовния живот, за бита на хората, за морално-политическото единство.

За жалост срещат се и други стопански ръководители, заемащи постове на различни равнища, чиято компетентност не отговаря на неимоверно нарасналите изисквания на поверените им колективи. И

Digitized by Google

опитът сочи, че главната причина е липсата на последователна взискателност на първичните партийни организации към тях. Та как иначе може да се обясни, че в списанието на Централния комитет „Партиен живот" през изтичащата година бе направен критичен анализ на редица стопански звена и ръководители, допуснали големи слабости, с незадоволителни страни от стила и методите на работа, а от съответните първични партийни организации не се получи никакъв отклик. И неудовлетворението ни, че промяна не е настъпила, не се предприемат необходимите мерки е основателно. В този случай се налага изводът, че някои първични партийни организации не изпълняват предоставеното им право на контрол върху дейността на стопанските ръководства. И причината за това е, че не са поели както трябва в своите ръце моралната, политическата отговорност за изграждане на здрави, дееспособни колективи, в живота на които властно да се утвърждава принципиалната критика и самокритика. На тази основа да се отива към конкретизация, към изискването за точно определени изменения в подхода на стопанския ръководител, за усъвършенстването на неговата и всички негови сътрудници дейност.

ПАРТИЙНО РЪКОВОДСТВО НА СОЦИАЛНОТО ПЛАНИРАНЕ

КОНСТАНТИН ДИЛЧЕВ

Първият план за социално развитие на трудов колектив в нашата страна беше разработен през 1969 г. в текстилното предприятие „Станке Димитров" — Мездра. За кратък период социалното планиране получи широко разпространение и сега почти няма трудов колектив, който да не работи за изпълнението на решенията, залегнали в неговия план за социално развитие.

„Свързването на икономическото със социалното планиране в единно цяло — се казва в материалите на Февруарския пленум — създава благоприятни възможности за комплексен подход към развитието на трудовите колективи, за обвързване на социално-икономическите с културно-идеологическите фактори за развитието на човешката личност."[1]

Това предполага по-нататъшно издигане ролята на партийните организации за изработването и изпълнението на такива планове за социално-икономическо развитие, които да осигуряват комплексно и всестранно развитие както на трудовия колектив като цяло, така и на всеки негов член.

Плановете за социално развитие се изработват като съставна част на единните и насрещните планове. Те осигуряват, от една страна, комплексност при решаването на социалните задачи в колективите, а от друга — комплексното решаване на социалните задачи не е само-

[1] А. Лилов, Да издигнем идеологическата работа на висотата на задачите, поставени от Десетия конгрес и новата Програма на Партията за изграждане на развито социалистическо общество.

Digitized by Google

целно, а се осъществява в най-тясна връзка с решаването на икономическите задачи в отделните предприятия.

От казаното следват два основни извода: първо — плановете за социално развитие не се свеждат до решаването на отделни въпроси от социално-битов характер, а включват целия кръг от социални задачи, от които зависи развитието на колектива. Плановете за социално развитие — казва др. Г. Живков — трябва да осигуряват комплексен подход, да регулират правилно онези процеси и фактори, от които зависи зрелостта на колектива и пълната изява на неговите възможности. В центъра на вниманието на плановете за социално развитие стои човекът с неговите всестранни потребности. И второ — комплексното решаване на социалните задачи е свързано с реализирането на главната задача — повишаване на обществената производителност на труда.

Следователно плановете за социално развитие трябва все повече да се превръщат в поле за творческа изява на партийните организации, на целите колективи за реализиране на партийната политика съобразно конкретните, специфичните условия в предприятията, учрежденията и пр.

Тук трябва да се подчертае — плановете за социално развитие се изработват на основата на установената методика, която отразява главното, общото, еднаквото за различните колективи. Следователно не грешат тези колективи и партийни организации, които при разработването на своите планове за социално развитие, като се съобразяват с изискванията на методиката, излизат извън нейните рамки, проявяват творчество и включват допълнителни въпроси и мероприятия, които издигат ролята на плана като важен документ за социалното и икономическото развитие на предприятието и колектива. Например — плановете за социално развитие трябва да съдействуват за решаването и на основните идеологически задачи в колективите, за оформянето на колектива като субект в идеологическия процес. В съществуващата „Методика за изработване на плановете за социално развитие“ обаче тези въпроси са сериозно подценени. Следователно наред с въпроса за преработването и доразвитието на методиката с оглед последните партийни решения и постановки, с оглед натрупания опит у нас и в СССР в областта на социалното планиране особено внимание трябва да бъде отделено на засилване на творческия подход от страна на партийните организации в процеса на изработването и изпълнението на плана.

Какви са ролята и мястото на партийната организация в процеса на изработването на плана за социално развитие?

Практиката показва, че обикновено работата по подготовката на плана започва със съставянето на комисия, в която влизат представители на стопанското ръководство, партийни работници, представители на профорганизацията, Комсомола, челни производственици и др. Инициаторът на социалното планиране у нас — колективът на текстилното предприятие „Ст. Димитров“ в Мездра, започна с приемането на специален план на заводския комитет „за изработването на комплексен план за социално-икономическо развитие“. Той обобщава собствения опит в това направление, посочва задачите на стопанското ръководство и масовите организации, определя комисиите и групите, които ще работят по изготвянето на всеки отделен раздел. Създадените комисии и групи подготвят проекта за плана.

Особено внимание трябва да се отдели на проучването на интересите и предложенията на трудещите се, защото това е план на колектива. Но за да може колективът да изработи свой план, е необходимо работниците да бъдат запознати с проблемите и въпросите на социалното планиране, да им се изясни кръгът от задачи, които решава со-

Digitized by Google

циалното планиране. Това е изключително важна страна от дейността на партийната организация на етапа на подготовката на плана. За тази цел могат да се използват различни форми — открити партийни събрания, беседи, изложби, на които да бъдат показани резултатите от такава дейност в други предприятия, срещи на колектива със специалисти в областта на социалното планиране и пр.

Изключително важна на този етап е дейността на профорганизацията. Тя мобилизира усилията на целия профсъюзен актив — комисиите към профкомитета, цеховите профкомитети, бюрата за научна организация на труда, бюрата за икономически анализ, съветите на челниците, на майсторите и др. Провеждат се събрания по цехове и др. за изучаване мненията и предложенията на трудещите се. В резолюцията на VII конгрес на БПС е записано: „Профсъюзните органи и организации да проявяват по-голяма настойчивост и инициатива за изпълнение на програмите за повишаване на жизненото равнище на народа и плановете за социално развитие на колективите". Има какво да се желае по отношение издигане ролята на профорганизациите на етапа на подготовката на плана. Комплексно-социологическото изследване на профсъюзите показа, че над 40 на сто от анкетираните през 1974 г. 2080 профсъюзни активисти в различни предприятия не са участвували в разработването на насрещния план на своите колективи.

Повишаването ролята на профорганизацията при подготовката на плановете съдействува за нарастване нейното влияние върху цялостния живот на колектива.

Създаването на специална комисия, работна група и пр. за изработването на плана не снема отговорността на стопанското ръководство, чиято задача е да решава както икономическите, така и социалните задачи в предприятието. Към досегашните изисквания спрямо кадрите — усвояване на марксистко-ленинската теория, познаване на тенденциите и перспективите на развитието на нашето общество, овладяване на специалността в съответната област, организационни и делови качества и т. н. на днешния етап се прибавят или излизат на преден план и някои допълнителни изисквания, свързани с необходимостта да повишават своята икономическа култура, да познават тенденциите на съвременния научно-технически прогрес, да изучават настроенията, предложенията и мненията на колективите, които ръководят, да знаят техните нужди и интереси, да се съобразяват с действието на неикономическите фактори върху производството и другите области на живота (социална психика, морал, бит, културно-естетически интереси и пр.).

Партийната организация трябва да осигури участието на стопанското ръководство в запознаването на работниците с основните положения от единния план, с въпросите на капиталното строителство, с резултатите от икономическите анализи на дейността, което е гаранция за по-тясно обвързване на икономическата и социалната част на насрещния план на колективите.

Разбира се, с това въпросите не се изчерпват. В своите предложения работниците не винаги засягат всички проблеми, стоящи за разрешаване пред колектива, понякога профорганизацията и стопанското ръководство също пропускат някои задачи. Затова е необходимо партийната организация, без да подменя създадените комисии, работни групи и пр., без да дублира профорганизацията и стопанското ръководство, да се запознае с направените предложения, с резултатите от проучванията, да направи съответни анализи и изводи и да изработи свое ясно становище относно решаването на социалните задачи в колектива.

Партийната организация трябва да осигури партиен подход при

Digitized by Google

изработването на плана. Това ще рече в най-пълна степен да се изхожда от политиката на Партията, от решенията на партийните конгреси и пленуми. Планът за социално развитие е тържество на политическия подход, мощно средство за укрепване на връзките на Партията с масите. Използвайки и развивайки социалното планиране, „партийните организации стават конкретен и пълен изразител на основната грижа на Партията — грижата за човека, която е и самата същност, и главната цел на партийната политика"[1].

В това отношение има какво да се желае — все още широко съществува практиката в плановете за социално развитие да се включват само отделни социално-битови задачи, често пъти тези, които вече са залегнали в план-сметката за разходите на фонд „СБКМ". Грижа на партийните организации е да осигурят включването на широк кръг от задачи и мероприятия, съдействуващи всестранното развитие както на колектива, така и на отделната личност, издигане тяхната роля в организацията на производството и труда, в управлението на предприятието; тяхното превръщане в субект на идеологическия живот, субект в цялостния живот на предприятието. Това са важни постановки на нашата партия и тяхното провеждане в практиката на социалното планиране е една проява на партиен подход при решаването на социалните проблеми в колективите, фактор за издигане научното равнище на самите планове за социално развитие.

Условие за издигане научността на плановете е и привличането на специалисти и научни работници отвън. При изработването на първия план за социално развитие у нас научна и методическа помощ беше оказана от редакцията на сп. „Партиен живот". Но анализът на фактите от практиката показва, че все още незадоволително се търси помощта на научни институти и отделни научни работници.

Актуален въпрос на този етап е материалното осигуряване на плана. Записването на мероприятия, които не са обезпечени с финансови средства, води до неизпълняване на тези мероприятия, а това дава своето отражение върху активността на колектива, засяга авторитета на партийната организация. Какво предстои да реши партийната организация в това отношение? Необходимо е да осигури своевременно съгласуване на средствата със съответното висшестоящо ведомство — при наличие на разногласия да се потърси съдействието на висшестоящия партиен орган.

Често пъти партийните организации мобилизират усилията на колектива за откриване на допълнителни източници на материални средства в самото предприятие, като използват възможностите, които предоставя икономическият механизъм. Например 20 на сто от икономията на материали и суровини в МЗ „Хан Крум" отиват за фонд „СБКМ". Увеличението на фонда всяка година се движи от 8 до 10 на сто.

Източник на средства за решаването на социалните задачи е реализирането на продукцията от допълнителните производства на стоки за широко потребление на основата на отпадъците.

В същото време свеждането на плана за социално развитие единствено до материалната страна е неправилно. Докато за построяване на жилищен блок например са необходими значителни средства, то за изследване и подобряване на социално-психологическия климат са необходими минимални разходи, а въвличането на колектива в изработването на вътрешни правила на работната заплата не изисква финансови средства, въпреки че това са също фактори, спомагащи за социалното развитие на колектива. Планът за социално развитие трябва

[1] Б. Велчев. За по-нататъшно повишаване ролята на първичните партийни организации, С., 1975, с. 8.

Digitized by Google

да бъде такъв, че да отразява всички фактори, „от които зависи зрелостта на колектива и пълната изява на неговите възможности". Заедно с решаването на социално-битовите въпроси — жилища, столови, бани и пр., трябва да се набляга и на общото културно развитие на колектива, за задоволяването на духовните потребности на личността и др. А не всички от тези мероприятия изискват значителни финансови средства.

Изключително важен момент е приемането на плана. Задача на партийната организация е, от една страна, да осигури авангардната роля на комунистите, които да дадат тон на обсъждането на плана, от друга страна, да съдействува за превръщане приемането на плана в ярко средство за изява на социалистическия демократизъм, за издигане ролята на трудещите се като господари на отделните предприятия. За постигане на това, както вече подчертахме, дейността на партийната организация в етапа на подготовката на плана за социално развитие, преди неговото приемане от колектива, трябва да бъде насочена в следните направления:

— разяснителна и организаторска работа в колектива за запознаване на работниците с целите и задачите на социалното планиране;

— изучаване на предложенията на колектива и изработване на ясно становище за тяхното решаване;

— осигуряване на партиен подход при изработването на проектоплана, като в основата бъде поставен въпросът за все по-пълното задоволяване на духовните и материалните потреби на членовете на колектива;

— партийно ръководство, помощ и контрол върху дейността на обществените организации на етапа на подготовката на плана. Непрекъснато издигане ролята на обществените организации като фактор за засилване връзката на Партията с масите.

Само при такъв подход може да се смята, че изработването на плана е действително дело на целия колектив.

* * *

Какви са ролята и мястото на партийната организация в процеса на изпълнението на плана за социалното развитие на колектива?

Разбира се, тук шаблон няма. Все пак една от първите задачи на първичната организация след изработването на плана за социално развитие е да види основното в този документ, отразяващ усилията, интересите, творчеството на целия колектив. На основата на това главно трябва да се видят най-важните задачи, които планът за социално развитие поставя пред първичната организация, и в плана на партийната организация да се набележат мероприятия за тяхното решаване.

Безспорно е, че от дейността на стопанското ръководство зависи най-вече успешното решаване на основните социални задачи, залегнали в плана. Все още има стопански ръководители, които подценяват решаването на социалните задачи.

Разглеждайки дейността на ГК и заводската партийна организация за ритмично изпълнение на настоящия план за социално-икономическо развитие на корабостроителния завод „Георги Димитров", ОК на БКП — Варна отбелязва: „Беше почти спряно строителството на жилища, а строителството на жилищно-битови сгради като съблекални, бани, столове беше сериозно подценено. Това допринесе в голяма степен за влошаване на организацията на работата."

Партийните организации са тези, които по най-бърз и решителен начин могат да пресекат подценяването на социалните задачи от стра

Digitized by Google

на на административните ръководства, като окажат необходимата помощ и осъществяват системен контрол върху тяхната работа.

Както за решаването на икономическите задачи са необходими технически, икономически, инженерни познания, така и за решаването на социалните задачи са необходими определени специални знания — по социология, социална психология, педагогика и пр. Стопанските ръководители са обикновено специалисти с висока техническа подготовка, но с недостатъчни специални знания за решаването на социалните задачи. В техническите вузове те не получават такива знания. Задължение на партийната организация е да направи всичко възможно за издигане ролята на стопанските ръководители като възпитатели с педагогическа и социално-психологическа подготовка. Широко разпространена форма са курсовете за повишаване знанията на кадрите по педагогика, психология и пр.

Редица окръжни комитети на БКП вече обобщиха опита в това направление и поставиха въпроса за системно и целенасочено обучение по тези дисциплини на всички стопански кадри. В решението на пленума на ОК на БКП — Толбухин от 29 юни 1974 г. се предвижда планомерно обучение на кадрите по педагогика, социална психология и управление на колективите. Димитровският районен комитет на БКП — София в своя план за обучението на стопанския актив за 1975 г. е включил и редица въпроси, свързани със социалното планиране в колективите.

Друга форма на помощ е изучаването и обобщаването на нашия и чуждия опит в областта на решаването на социалните задачи. Както беше отбелязано, стопанските ръководители са по-големи специалисти в решаването на икономическите задачи и са затруднени при решаването на социалните. Познаването на чуждия положителен опит би ги подтикнало към непосредствена практическа дейност.

Могат да бъдат посочени голям брой примери от нашата практика на използване на чуждия, най-вече на съветския опит в решаването на социалните задачи. СЗ „Климент Ворошилов" използва опита на ленинградското обединение „Светлана", а ОК на БКП — Търговище при подготовката на пленума „X конгрес за повишаване ролята на трудовите колективи" е използвал специално изпратените от Ленинград материали, между които постановление на ЦК на КПСС „За участие на ръководните инженерно-технически работници от Череповецкия металургичен завод в идейно-политическото възпитание на членовете на колектива", „За работата на партийната организация на Минския тракторен завод за повишаване на производствената и обществената активност на трудещите се" и др. Използвани са материали на Камчатския, Ярославския, Псковския, Североосетинския, Улиновския и др. комитети на КПСС.

Наред с помощта необходимо е да се засили и партийният контрол върху дейността на стопанските органи при решаването на социалните задачи. Тук трябва да се обърне особено внимание на изслушването на отчети на стопанските ръководители пред събрания на партийната организация, заседания на партийното бюро и пр. за изпълнението не само на икономическите, но и на социалните задачи, залегнали в плана на колектива. Обикновено първите ръководители на предприятията — директорите, не излизат с такива отчети. Най-често с това се натоварва или профпредседателят, или главният счетоводител, или в най-добрия случай — зам.-директорът по икономическите въпроси. Това води неминуемо до подценяване на социалните задачи. Би трябвало стопанските ръководители в т. ч. и директорът по-често да излизат с отчети пред партийната организация за изпълнението на мероприятията, залегнали в плана за социално развитие на колектива. От особена полза е отчетите да се правят на открити партийни събрания, за да се повишава отговорността на стопанските ръководители за решаването на социалните задачи пред лицето на целия колектив.

По отношение на партийното ръководство на дейността на профорганизацията на етапа на изпълнението на плана трябва да се подчертае, че е изключително необходимо партийната организация добре

Digitized by Google

да познава и да разграничава, от една страна, специфичните за профорганизацията форми и способи за решаването на социалните задачи и от друга — формите на партийно ръководство на дейността на профорганизацията за решаването на социалните задачи. Последното е необходимо условие за разграничаване на функциите между партийната и профсъюзната организация, условие за развитие на инициативата на профорганизацията в решаването на социалните задачи.

Кои са специфичните за профорганизацията форми? — Това са тематичните вечери, вечерите на професията, трудовите портрети и пр.

Важна форма на партийно ръководство на дейността на профсъюзните органи и организации са съвместните инициативи. Проведеният през декември 1974 г. пленум на Димитровския РК на БКП — София съвместно с РС на БПС, посветен изцяло на решаването на социално-битовите въпроси в предприятията, изигра голяма роля за подобряване на съвместната работа на партийните и профсъюзните организации при изпълнението на мероприятията от плановете за социално развитие. Направен беше анализ на състоянието, определени бяха насоките и пътищата за решаване на социалните задачи както в отделните предприятия, така и в рамките на територията. Конкретно бяха посочени задачите на партийните организации, масовите организации, стопанските ръководства.

Има какво да се желае и по отношение издигане ролята на комсомолската организация в процеса на подготовката и реализирането на плановете за социално развитие — в много редки случаи в тези планове се отделя специално внимание на младежите. Те се подвеждат под един знаменател с останалите работници. В същото време редица факти от съветската практика говорят за голямата роля на комсомолските организации при изпълнението на плановете за социално развитие. Комсомолската организация на Рибинския мотостроителен завод, имайки предвид плана за социално-икономическо развитие, за реконструкцията на завода след 3—4 години, препоръча на много млади работници да постъпят в специален техникум, за да могат след този срок да се справят с новата техника.

Важен въпрос в настоящия момент у нас е развитието на движението за научно и техническо творчество на младежта. Но не трябва да се забравя, че това движение е комплексно. То обхваща широк кръг въпроси, свързани с всестранното развитие на младежите. Наред с решаването на редица технически и технологически въпроси то е насочено и към тяхното комунистическо възпитание, помага за развитие на естетическата им култура, за правилна професионално-техническа ориентация и пр.

Проведеният пленум на ЦК на ДКМС през октомври 1974 год. за издигане на възпитателната роля и увеличаване приноса на движението на ТНТМ в борбата за висока обществена производителност на труда отбеляза някои негативни прояви — опит за извличане на материална изгода от някои млади хора, стремеж към незаслужено съавторство, присвояване на чужди идеи, невярно представяне на разработки като младежко дело и т. н. Налице е едностранчивост в дейността на много клубове, която се изчерпва само в решаване на теми и разработки, а не се върши нищо за професионалната ориентировка на младежта, за задълбочаването на идеологическата и политическата работа.

Всичко това показва, че партийните органи и организации и комсомолските ръководства трябва да действуват за развиването на социалните страни на движението на ТНТМ и в този смисъл да го обвързват по-тясно с плановете за социално развитие на колективите.

* * *

Правилно изготвеният план за социално развитие на колектива може да помогне на партийната организация: по-вярно да насочи

Digitized by Google

своята организаторска и идейно-политическа работа в колектива; да засили партийния контрол в небходимите направления; да подобри работата с кадрите (в процеса на подготовката на плана за социално развитие ярко проличават политическите и деловите качества на ръководителите, техният педагогически и психологически усет, умението им да работят с колектива).

Планът отразява промените, които трябва да настъпят в социалния състав на предприятието като резултат от промяната на производството, общия брой на работниците, образователно равнище, професионална квалификация и т. н. Това може да помогне на първичните партийни организации правилно да прогнозират и планират промените в социалния и качествения състав на организацията.

От всичко казано дотук можем да направим извода, че връзката между плана за социално развитие и дейността на партийната организация е двояка — от една страна, от умението на партийната организация, от нейната всестранна и целенасочена дейност зависи изработването на пълноценен план за социално развитие на колектива, от друга страна — правилно изготвеният план може да спомогне за подобряване на редица страни от партийната дейност. Това налага партийните организации да отделят още по-голямо внимание на проблемите на социалното планиране в колективите.

ОПИТ С ПОТЕНЦИАЛЕН ЗАРЯД

ПЕТКО СТАМОВ

Най-пълното използване на селскостопанската техника — голямата задача на съвременното развитие на икономиката, която постави Партията на своята Национална конференция, раздвижи умовете и инициативността на партийни комитети, първични организации, ръководители. Тази година тя намери своето осмисляне в призива на работниците от завод „Найден Киров" — Русе, в рапорта-обещание на механизаторите от специализираната бригада при АПК „Огоста" — с. Хайредин, Врачански окръг. А това показва, че във всички случаи най-важният фактор това са хората, тяхната убеденост, организаторската роля на партийните комитети да насочват колективите към практическо осмисляне на партийната повеля.

При една проверка на културата на селскостопанското производство комисия, съставена от партийни и държавни ръководители от Врачански окръг, подсказва в Хайредин, че трябва да се помисли за групово използване на техниката, така както това се прави в Съветския съюз. Районният комитет на Партията и неговият първи секретар Благой Стоянов не се колебаят, не започват да умуват, въпреки че е по-лесно да се отхвърли нещо ново, нещо, което ще наруши дългогодишния ритъм, привичката и спокойствието.

Задачата е поставена пред стопанското ръководство и то без колебание създава като първи етап агрегатна група от тракторите „К—700" за извършването на дълбоката оран. За това съществуват и две важни предпоставки. На първо място, това е наличието на седемте

Digitized by Google

трактора, което позволява да се освободят от ветераните на селското стопанство — верижните трактори, или да ги използват само в силажирането. До тази есен и тракторите „К—700" са били разпръснати по принципа на неизживените настроения и непреодолими местнически барири. Но ето че една машина, включила в себе си огромна мощ, може да разоре не само стегнатата от сушата „Златия", но и разбиранията за организационната структура. **На второ място, това е създадената отраслова организация,** която кара вече хората да направят първите крачки за преодоляването на селищните граници, за друго разбиране и методи на работа.

Първата крачка е направена, а само месец по-късно практиката ще подскаже какво трябва да се усъвършенствува, какви неподозирани организационни решения могат да се вземат. Сега в районния комитет са наясно по няколко въпроса. Преди всичко старият начин на използване на техниката с нищо не се отличаваше от етапа на кооперативните стопанства. Много организационни форми бяха създадени, много нови понятия усвоени, но същността малко се измени. Както и по-рано, тракторите работеха разпръснато по селата, всеки се стремеше да извърши по-разнообразни операции, за да не бъде ощетен в заплащането, а в последна сметка не можеше и да се подобрят условията на работната среда въпреки многобройните програми и решения.

При новия начин групата от механизатори с еднородна техника извършва в продължителен период едни и същи операции. Това вече носи облика на индустриалния труд. **Съвременната техника,** както се посочва в доклада на др. Тодор Живков пред Юлския пленум (1968 г.), **във всички клонове на народното стопанство изисква от работниците далече по-голяма техническа и трудова дисциплина и самодисциплина, по-голяма организираност и стегнатост, нестеливо използване на работното време, точност в изпълнението на производствените процеси, широка синхронизация между индивидуалните усилия на отделния труженик и колективния труд.**

Опитът на хайрединци е едно от потвържденията на тази мисъл и той дава отговор на втората група от проблеми в областта на използването на основните фондове. Техниката, поверена на един човек, крие огромни производствени възможности. Но ако организираността, дисциплината и знанията на този човек не се отличават от тия на кооператора, който впряга коне или волове, то техниката в много случаи се оказва мъртва. Образно казано, съотношението между качествените показатели на труда на кооператора, работещ с животинска тяга, и труда на механизатора трябва да се измерва с разликата в конските сили, които всеки един управлява.

Организационната основа е дала своя принос и в това направление. **Първо, решен е въпросът с трудовата дисциплина,** и то не по пътя на безкрайните увещания и контрол, а по простата причина, че смените се откарват с микроавтобус. **На второ място, създадени са предпоставки за максимално използване на техниката в работния процес.** Щом всички трактори орат „в една бразда", то скоростите им трябва да са синхронизирани, не може да има изоставане, освен поради технически неизправности. **На трето място идва качеството,** което е станало въпрос на самодисциплина за колектива. Преди всичко работата на всеки тракторист в буквалния смисъл на думата е пред очите на другарите му, а щом качеството се отчита на цялата производствена единица, естествено е колективът да води борба за високо професионално майсторство, борба против немарливостта.

С новата организация ръководството на районния комитет решава и големия въпрос за единството между общите и личните интереси. Механизаторите, събрани от всички селища на АПК, приемат с желание да работят по този начин. Мотивите са разнообразни и разкри-

Digitized by Google

ват не само личния интерес, но и вкорененото чувство за колективен труд. Преди всичко заработката се увеличава. В миналото всеки тракторист е трябвало да си търси работи, да изгаря стърнището, преди да заоре; сам ли е човек сред обезлюдялото поле, нито има с кого да сравнява работата си, нито има кой да му помогне и при най-дребната авария. Само три месеца, откакто работят по новия начин хайрединските механизатори, а миналите условия на работа вече им се струват анахронизъм. И нищо чудно, защото известна е поговорката, че на хубавото бързо се свиква. А това „хубаво" се заключава в спретнатите фургони за почивка и столова, в ремонтната работилница, предоставена на бригадата, в топлата храна, в превоза до домовете, във вниманието, с което е обграден производственият колектив.

Създадената организация е в процес на развитие. Сега в районния комитет чертаят контурите на подсказаните форми. Преди всичко трябва да се окрупняват производствените единици, за да се събере повече еднородна техника. Това се налага и поради факта, че е невъзможно да се създаде специализирана бригада за почвообработките, без да има уедряване (или групиране) на прибиращата техника. Например, когато всички кукурузокомбайни работят на едно място, става възможно да се отвори фронт и след тях да навлязат мощните трактори. Подхвърлят се и други варианти. На базата на тракторите „К–700" да се създаде производствена единица за отглеждане на есенници — една нова организация, базираща се не на броя на хората, селищни граници и прочие, а на принципа размерът на земята на производствената единица да се определя според производителността на комплекта машини, с броя на работниците, необходими да обслужват тия машини. От своя страна, стопанското ръководство на комплекса изчислява, че ако разшири и намери конкретни форми за принципите на тази организация във всички сфери на производството, през седмата петилетка ще изразходва по-малко средства за нова техника в сравнение с шестата петилетка. А това вече ще бъде не само едно икономическо постижение, но и пример за ония, които се мъчат да компенсират всички организационни неблагополучия, като трупат нови трактори и съоръжения.

Оценката на опита подсказва редица изводи, кара да се прави комплексен анализ на последствията от материално-технически, организационен и социален характер. Безспорно, че тази организация трябва да се пренася и при другите марки трактори (а така също и съоръжения за преработка на фуражи, зърно и прочие), които все още за дълъг период ще имат превес в относителния дял с високомощните машини. Това значи, че работата ще може да се свършва два пъти по-бързо, двигателите ще се износват за по-къс период, а успоредно с това по-бързо ще се подменя машинотракторният парк. По такъв начин ще се създадат и реални предпоставки техническият прогрес по-бързо да навлиза в селското стопанство чрез обновяване с нова по-ефективна техника. От друга страна, изниква проблемът за пълното заангажиране на механизаторите. Известно е, че през есенно-зимния период поради характера на производството натоварването на колесните трактори намалява, отпада и необходимостта от втора смяна. Следователно част от трактористите ще остават без работа. За да се задържат, необходимо е те да се включват в ремонта или да работят в други отрасли на територията на АПК, откъдето ще бъдат привличани при най-напрегнатите за селското стопанство кампании. **Всичко това налага партийните комитети още със залагането на опита да мислят за всестранното му отражение, за проблемите и тяхното решаване.**

Окръжният комитет на Партията във Враца сега превръща опита на Хайредин в практика на АПК от района. В това отношение ще е

Digitized by Google

пропуснато да се направи посещение на място, да се проведе окръжно съвещание, да се поставят срокове и търси отговорност. Безспорно колебания има, трябва да се преустройва не само организацията, но и мисленето на някои ръководители. Ето защо съвсем конкретно се преценява с какви форми да се търси ефектът в отделните и различни по географско разположение АПК. Мобилизирани са силите и на окръжния вестник „Отечествен зов", който популяризира опита на последователите от Оряхово и Кнежа, бие тревога за проявяваната мудност в Бяла Слатина, разказва за търсенията при специфичните условия на АПК — Мездра.

Съвсем конкретни са и мерките за увеличаване броя на трактористите — един хроничен проблем за селското стопанство. Пътищата са различни: на първо място, се спират от движение износените трактори и водачите се прехвърлят на „К—700". Ефектът от техния труд е очевиден, когато яхнат мощната техника, когато престанат да си губят половината от работното време за ремонти. На второ място, се издирват всички професионални трактористи машинисти, независимо в кой сектор на народното стопанство сега работят, и се привличат за по 30 дни в най-напрегнатите периоди в помощ на селското стопанство. Не е забравена и помощта, която могат да окажат преподавателите от машинотракторните училища и професионално-учебните центрове; през най-напрегнатите периоди ръководители на АПК сами поемат кормуването на леките коли, а щатните шофьори отиват да помагат, като увеличат сменността. Ето така от много места по различни пътища се вливат нови струи в армията на механизаторите, за да се изпълнят навреме и качествено задачите в селското стопанство.

* * *

Опитът на хайрединци израсна на богатата почва, която подготви Националната партийна конференция. Той е плод на творческото дръзновение на комунистите, на уменето на един партиен комитет да намира особеното и специфичното в ръководството на икономиката, онова, което може да изтегли цялата верига от проблеми. Успоредно с това изниква и следният въпрос. Почини ще се раждат и в бъдеще, и в бъдеще в тях рационалното зърно ще идва от дръзновението на практиката. **Създаването на опита обаче трябва да стане под разностранното и целенасоченото организационно, политическо и научно въздействие.** В такъв случай може да се говори за комплексност на факторите и за силата на целокупното им въздействие. Опитът на хайрединци не е станал още обект на проучване от научните институти, от органите за научна организация на труда. Фактът, че сега опитът се попива от практиката, като всеки ден пристигат групи от всички краища на страната, за да се поучат, е положително явление, което не бива да внася успокоение, че всичко е направено. Обоснованият научно опит ще разкрие голямото му богатство, ще увеличи притегателната му сила и сега това трябва да стане една от главните грижи на Министерството на земеделието и хранителната промишленост, на партийните комитети в окръзите. Само така ще се изпълни докрай препоръката на първия секретар на ЦК на БКП Тодор Живков в отговор на рапорта на механизаторите от Хайредин — **примерът е достоен за подражание от всички механизатори в страната!**

Digitized by Google

ПОЛИТИЧЕСКИ РЪКОВОДИТЕЛ

Ако искаме с няколко думи да дадем оценка какво е характерно за отчетно-изборното събрание на партийната организация при стан 25/114 — тръбопрокатно производство на МК „Кремиковци", трябва да кажем, че това беше делови, взискателен разговор за отговорността на комунистите да направляват колектива за успешното изпълнение на стопанските и социалните задачи. И докладчикът, секретарят на партийната организация, младият настройчик Иван Тодоров, и изказалите се комунисти съсредоточиха вниманието си главно на политическата и организаторската работа за предсрочното изпълнение на плана за шестата петилетка. Тон на събранието за принципна критика на недостатъците и обективен анализ на острите проблеми до голяма степен даде докладът. Той насочи комунистите да разговарят преди всичко по онези проблеми, от които зависи по-нататъшното усъвършенстване дейността на партийната организация.

Увереността, самочувствието на комунистите са естествено отражение от добрите производствени резултати. Имат с какво да се гордеят те в тези забележителни дни, когато се завършва шестата петилетка, обобщава се опитът от борбата за изпълнение решенията на X конгрес и всички усилия се насочват с високи трудови успехи да се посрещне XI конгрес на Партията. „Ние приветстваме най-сърдечно колектива на младежката смяна „А" с ръководител комуниста Васил Лалов — се казва в отчетния доклад, — която на 29. IX. 1975 г. три месеца предсрочно рапортува за изпълнението на петилетния план. Традиционно добрите резултати на смяната се дължат преди всичко на задружния колектив, в който изпъкват комунистите Иван Фучеджиев, Георги Динев, Маргарита Райкинска, Антоанета Бешовишка." Първия ден след рапорта смяната е надминала петилетния си план със седем тона и до края на годината обещава да даде продукция за още 2 145 000 лева. Петдесет и трима тръбопрокатчици вече са прекрачили прага на седмата петилетка. На събранието се говори сдържано, но с гордост за техните успехи и с твърда решимост в близките дни към „първите" да се присъединят и другите смени на стан 25/114. Добрите резултати в производствената дейност са вече традиция в стана. Планът за 1974 година в натура е изпълнен на 103 процента, часовата производителност на труда е увеличена с 1,3 на сто. Анализът, който направиха комунистите на своята работа за изминалия период, показа, че тези резултати са изисквали големи усилия. Партийната организация умело е оглавявала борбата на колектива за изпълнение на напрегнатия насрещен план. В центъра на нейната дейност са били постоянно проблемите за ефективността на производството, за производителността на труда, за социалистическото съревнование. Изпълнявайки своята роля на политическо ядро на колектива, партийната организация е водила след себе си производствениците за успешно изпълнение на насрещния план, проявявала е непримиримост към всичко, което задържа творческата инициатива и активност.

С удовлетворение се съобщава в доклада, че средната заработка на едно лице от промишлено-производственият персонал във всички участъци бележи значително нарастване. Как е постигнато това? На този въпрос комунистите дадоха отговор. Преди всичко те се спряха на решаващата роля на съревнованието. Подчертаха положителното, новото в него, което е помогнало да бъде увлечен целият колектив в благородната битка за благоденствие. По инициатива на партийното бюро в началото на всеки месец ръководството на цеха се среща с отделните колективи, съобщава им резултатите от изпълнението на производствения план и съревнованието, разискват по предстоящите задачи и отговарят на повдигнатите производствени въпроси. Този стремеж на ръководството да поддържа непосредствен контакт с всички колективи и с всеки член на колектива създава условия за подобра организация на производството и своевременно с общи усилия да се отстраняват недостатъците. Благодарение на това от началото на годината досега месечните производствени графици се изпълняват редовно. „Стан 25/114 — заяви началникът на тръбопрокатно производство Атанас Богданов — показа най-устойчиви темпове. Неведнъж колективът е проявявал герои-

Digitized by Google

зъм. Един от най-важните фактори е ролята на партийната организация, нейното умение да сплотява хората".

Грижите за непрестанното увличане на работниците в осъществяване многообразните икономически и социални задачи се изразяват в организираността и научного ръководство на съревнованието. По предложение на партийното бюро е разработена система за воденето и отчитането му. Комисия, оглавена от технолога инж. Валентин Бусарски, всеки месец анализира резултатите от разнообразните форми и изяви на съревнованието и издава бюлетин, който отразява степента на участие на отделните колективи. Друга страна на системата е конкретното свързване на политико-възпитателната работа с основните показатели, по които се класират съревноваващите се — насрещният план, качеството на продукцията, престоите, нарушенията на трудовата безопасност, културата на работното място. Особено положителна роля са изиграли договорите за съревнование между смените. Това дава възможност обективно да се оцени кой върви напред и кой изостава. Резултатите се правят известни на всички. За добрите производственици се съобщава с „мълния". На другарска критика се поставят тези, които изостават и теглят колектива назад. Широката гласност помага на изоставащите да направят правилни изводи, да се стремят към първенците.

За успешното изпълнение на напрегнатите насрещни планове вниманието на партийната организация и на стопанското ръководство е насочено преди всичко към интензификацията на производството. В този процес те се стремят да увлекат творческото мислене и инициатива на всички. На събранието комунистите говориха за много усъвършенствувания. Всичко това е позволило да се работи с по-голяма скорост, да намалят технологичните престои и времето за тяхното отстраняване. И в крайна сметка себестойността на продукцията е снижена с 1,5 процента.

Характерно за изказванията и духа на събранието беше, че въпреки немалките успехи в производствената и партийната работа комунистите не изпаднаха в тон на самохвалство и доволство. Те умело разграничаваха обективните затруднения от собствените си пропуски.

Цехът е младежки. В неговото производство голям дял имат усилията на 150 комсомолци. Затова основателно комунистите се отнесоха самокритично към своята отговорност за разгаряне на младежката инициатива, за формиране на младата работническа класа. Правилно техният стремеж е бил насочен към създаване на най-благоприятен социално-психологически климат в трудовия колектив. Сериозна крачка в това направление е приемането на почина на седемте бригади на СТЗ „Васил Коларов". 17 бригади в цеха работят по собствен кодекс за образцова социалистическа дисциплина. Но комунистите не са доволни от резултатите. Те остро обърнаха внимание на необходимостта партийната, профсъюзната и комсомолската организация да поддържат постоянна атмосфера на висока взискателност за успешното реализиране на почина. Повече бригади трябва да работят по своя кодекс и да се засили общественият контрол за строгото му спазване. Това се налага още повече от наличието на някои нарушения на технологичната и трудовата дисциплина. „Не се уплътнява работното време от електротехниците и шлосерите — заяви инж. Стойно Бонев, — пилее се много време. Често по тяхна вина са престоите в цеха." А колкото и малко да са нарушенията на трудовата дисциплина, това показва, че възпитателната работа, провеждана от партийната организация, от комунистите, не винаги постига своята цел. Събранието изисква от партийното бюро, от всички комунисти да засилят борбата за укрепване на трудогата и технологичната дисциплина, посочи пътищата за издигане ролята на трудовия колектив в този трудов процес.

Не е доведена докрай и чудесната младежка инициатива за поемане шефство над машините и агрегатите от комсомолската организация. Отговорност за това носят и 11-те млади комунисти, към които партийната организация трябва да предяви по-голяма взискателност. „Една част от тях като секретаря на механичния отдел не изпълниха поръчленията си. Това се дължи на недостатъчно конкретната работа на партийното бюро и партийната група с младите комунисти, изпратени на работа в Комсомола" — отбеляза в своето изказване Димитър Христов. Загрижеността на комунистите, високият критерий, който си поставиха за възпитание и трудовата дейност на младежта, показа, че те си дават ясна сметка за отговорността, която носят за подготовката на новата смяна. Защото знаят, че комплексните и все по-сложните задачи на бъдещите петилетки изискват устойчиви, с висока комунистическа съзнателност труженици.

„НИЕ СМЕ ОТГОВОРНИ ЗА ВСИЧКО"

Когато слушаш изказванията на събранието, изпадаш в известно недоумение. В производствената дейност има успехи, станът е един от първите, който работи вече за седмата петилетка, партийната организация е безспорен и авторитетен политически ръководител на трудовия колектив, а комунистите са недоволни. Доколкото говорят за успехите, то се свежда до това да се изясни за сметка на какво са постигнати. А към недостатъците е насочено главно тяхното внимание. Там те дълбаят, търсят причините, предлагат мерки за отстраняването им. И главният фактор, до който свеждат своите изводи, е личната отговорност на комунистите. Тя е еднаква и за работниците, и за ръководителите. Ето защо грижите на партийного бюро са насочени да търси оная ефикасни организационни форми на работа, които ще осигурят осъществяването на това неотменно изискване, което Партията предявява към комунистите. Ръководейки се от принципа, че авторитетът на партийната организация, нейната напра-

Digitized by Google

вляваща роля зависи преди всичко от поведението на комунистите, по предложение на партийното бюро широко и системно се правят личните самоотчети. На събрания и на сбирки на партийните групи повече от една трета от комунистите са докладвали вече за своята дейност. Оценките и решенията, които се утвърждават на тях, играят важна роля за отстраняване на слабостите, помагат да се намери най-правилният път за усъвършенствуване личността на комуниста. В партийната група на Елена Димова ежемесечно се разглежда по един самоанализ. Това е помогнало значително да се повиши производствената и обществената активност на комунистите.

Отчетното събрание високо оцени добрите резултати от тази нова организационна форма. Изброени бяха много имена и дела на комунисти, които с личния си пример въздействуват за повишаване съзнателността на останалите работници. Една от интересните изяви на партийната организация е поетото обещание комунистите да проведат 11 ударни трудови дни в чест на XI конгрес на Партията. През тях те ще работят за подобряване порядъка и чистотата, ще вложат своите сили и умение за отстраняване тесните места в производството. Началото е поставено от комунистите на смяна „В", които са посветили своя ударен труд на 31-та годишнина от социалистическата революция у нас.

Друго трябва да бъде равнището на взискателността към себе си и към собствената дейност в сегашните условия — това беше мисъл, която като червена нишка преминаваше през работата на отчетното събрание. Особено самокритично и критично се отнесоха комунистите към състоянието на порядъка и чистотата в участъците. „Голямо напрежение и усилия са необходими, ако искаш да преминеш през цеха за поцинковане. Защото там са разхвърляни материали и готова продукция..." „Още миналата година след аварията сменихме старите вани, а те и сега стоят в цеха и ни пречат да работим..." „Не се опазва оборудването"... „В отделката е станало гробница от отпадъци и продукция и не се вземат мерки"... Това бяха разговори, в които се търсеше отговорност, комунистите отчитаха своята вина, казваха какво ще направят, за да оправят пропуските. Те сами си задаваха въпроса — кой е виновен за това състояние? И отговорът беше категоричен — „ние сме отговорни за всичко". Говорейки за отговорността на комунистите за това, което става край тях в участъка началникът на цеха Стойчо Кехайов разказа за недоумението на един от съветските специалисти за порядъка и културата на работните места. „У вас — заявил той — има много странно явление. В домовете ви всичко е добре и с вкус подредено, а на работното място не е така." Нямаше нужда от коментар. Комунистите сами разбраха, че във възпитателната работа за формиране чувство на отговорност към обществената собственост има още много нерешени въпроси.

Активно обсъдиха комунистите своята дейност. От 80 партийни члена 16 се изказаха. И особено хубаво беше това, че нямаше нито едно дребнаво, лично, безпринципно изказване. Наред с проблемите, свързани с организационната, политическата и производствената дейност, значително място беше отделено и на **грижите за човека.** Остро бяха критикувани стопанските ръководители на стана за лошото състояние на стола, за битовите помещения, за производствената безопасност... „Работят на крана хора, които нямат право, а низовите ръководители не вземат мерки..." „Млякото и газираната вода не се раздават своевременно..." „Банята е със счупени крановe..." Събранието задължи стопанските дейци да вземат бързи и ефикасни мерки за решаване на тези жизнени проблеми.

Приетата резолюция насочва комунистите към по-нататъшно усъвършенствуване възпитателната и организационната работа за още по-голяма активност в производството и в обществения живот. Да бъдат там, където е най-трудно, и да водят след себе си трудовия колектив.

Щиляна ЧАНКОВА

КРЕПКИ ВРЪЗКИ — ДОБРИ РЕЗУЛТАТИ

Отчетно-изборните събрания на три първични партийни организации. Обсъждани проблеми — и общи, и специфични за всяка поотделно; равнище на събранията — съответствуващо на зрелостта и компетентността на партийните бюра, на първичните организации, на отделните комунисти и на помощта от страна на ръководните партийни органи — градските, районните и общинските комитети.

ОРГАНИЗАТОРИ И ВЪЗПИТАТЕЛИ НА ТРУДЕЩИТЕ СЕ

В края на август т. г. колективът на инструменталния цех при завода за токоизправители в Перник е изпълнил петилетния си план. Единадесет поредни години успешно се справя с възложените му задачи.

На какво се дължат тези успехи?

Digitized by Google

Отговор на въпроса дадоха комунистите на годишното отчетно-изборно събрание. Преди всичко първичната партийна организация се изявява като ръководно политическо ядро на трудовия колектив, активен участник във формирането му. Самата тя се развива и израства, в дейността й все повече и повече се утвърждава умението правилно да определя и своевременно да обсъжда и решава главни проблеми от производствен, организационен и идеологически характер.

Първичната партийна организация в цеха изисква от своите членове да бъдат не само за пример в труда и обществения живот, но да се утвърждават като организатори и възпитатели на трудещите се. За целта партийното бюро е провело разговор с комунистите, направило е оценка на трудовата и обществено-политическата активност на всеки. Възложени са им поръчения, чието изпълнение се отчита на събрания. В резултат на тази взискателност са се повишили отговорността и съзнателността на комунистите, а успоредно с това и техният авторитет сред членовете на колектива.

Първичната партийна организация повишава своя авторитет и укрепва трудовия колектив, като правилно подбира и издига кадрите.

За сплотяване и повишаване боеспособността на трудовия колектив през отчетния период първичната партийна организация е водила и води борба за укрепване на дисциплината. През февруари и март т. г. стопанските ръководители — от началника на цеха до бригадирите — са извикани в партийното бюро да докладват как решават въпросите на трудовата и технологичната дисциплина. Анализът на дейността им показал, че взискателността към работниците е занижена, задачите се прехвърлят от един на друг, без да се решават.

Към какво насочили вниманието им? Първо, да създадат стройна организация на труда и ритмичност в изпълнението на производствените задачи, да намалят престоите на машините. Второ, да ликвидират закъсненията и неуплътняването на работното време. Стремежът на партийното бюро и на първичната организация е редът и дисциплината да се градят не върху страха и чистото администриране, които подтикват хората към презастраховане, а на основата на взаимното доверие и уважение трудовият колектив, работниците да се самоконтролират.

Разбира се, въпреки грижите и мерките и тук се намират хора, които не се съобразяват с изискванията, извършват дисциплинарни нарушения. Но характерното е, че и ръководството, и трудовият колектив не стоят настрана, а търсят начини и средства да създават обстановка на нетърпимост спрямо носителите на подобни прояви.

— Недисциплинираните, които все още се срещнат, не ги отстраняваме от работа, за да се отървем от тях, защото те ще отидат в друг цех, в друг завод! — заяви пред събранието Васил Крумов, началник на цеха. — Нашата цел е да ги превъзпитаме. Имаме такива случаи: един младеж беше тръгнал по криви пътища. Разговаряхме с него, посъветвахме го, помогнахме му и тръгна в крак, ожени се, дом завъртя!

Под ръководството на първичната партийна организация профсъюзната и комсомолска организация запознали целия колектив с плана за 1975 година. Това помогнало на хората да помислят и потърсят вътрешни резерви, да изявят своите творчески възможности, да създадат необходимите технически, технологически и организационни предпоставки и условия за изпълнението на държавния и насрещния план. В отговор на Обръщението на Централния комитет на Партията за предсрочно изпълнение на шестата петилетка първичната партийна организация отделила специални грижи за поемане на лични и колективни обещания, за изработване на творчески планове, което помогнало да се родят редица инициативи.

На отчетното събрание комунистите със задоволство подчертават, че няма нито един от тях, който да не участвува в социалистическото съревнование и в различните инициативи или да изостава с изпълнението на възложените му задачи. Те винаги са стояли начело. Всичко това е дало положително отражение върху живота и дейността на трудовия колектив, за мобилизирането и активизирането му в изпълнението на насрещния план.

За морално-политическото израстване на колектива, за способността му да решава трудностите по асортимента на продукцията и сложността на изработване и ремонтиране на специалните инструменти, а така също и по оказване помощ на основното производство първичната организация е обръщала внимание на стопанското ръководство и профкомитета да осъществяват единство на моралното и материалното стимулиране. Наред с това повишават и квалификацията на работниците, през годината 15 души са преминали в по-висок разряд. Така създават предпоставки за формиране на такива отношения и взаимоотношения в колектива, при които трудолюбивите, новаторите, съзнателните, дисциплинираните получават заслужена почит и уважение.

В цялата многостранна и разнообразна дейност на първичната партийна организация за формирането на единен, дееспособен трудов колектив важно място заема и въпросът за разграничаването на функциите. Тя се е стремяла да не изземва функциите на стопанското ръководство, на обществените и масовите организации, а да повишава непрекъснато тяхната роля, да издига авторитета им. Укрепвала ги е с подходящи кадри, следи и направлява дейността им, създава предпоставки всяка от тях да изпълнява своите специфични задачи.

НЕИЗПОЛЗВАНИ ВЪЗМОЖНОСТИ

Събранието на първичната партийна организация при механичния цех на завод „Електра" — София протече напрегнато, делово. Комунистите с чувство на отговорност, с тревога говориха за производство-

Digitized by Google

то, за плана, за дисциплината, за взаимоотношенията:

Йордан Григоров: — Нашият цех си изпълнява плана 109 на сто. Външните хора, които не познават състоянието, ще помислят, че всичко е в ред. В действителност при нас работите не вървят добре. По вина на нашия цех страда целият завод!

Димитър Динев: — Началникът на цеха и партийното бюро бяха като орела, рака и щуката... Когато се разработваха насрещните планове, в тях имаше раздел за социалното развитие на колектива, социална програма, но се изгуби из папките на заводските бюрократи!

Рангел Илиев: — Когато идват нови работници, бригадирите не им помагат да се справят със задачите, не ги приобщават към колектива. Нова работничка иска да напусне, защото хората не са дружелюбни.

В. Наумова: — Работим с нафта и лой, а няма къде да се измием след работа.

Изказвания в този дух могат да се посочат още, но и тези са достатъчни, за да видим мястото и ролята на първичната партийна организация, на стопанския ръководител за състоянието на трудовия колектив, в което се намира.

Бившият началник на цеха Цветан Савов — партиен член, не се сработвал с партийното бюро, а и то много-много не го е търсило. Ръководството на завода преди няколко месеца е изпратило нов началник на цеха, също комунист. Ще се справи ли със задачите? Ще намери ли общ език с трудовия колектив? Комунистите ще застанат ли зад него и заедно да решават проблемите, които не са малко? Тези въпроси вълнуват всеки. Трудно е обаче да се даде положителен отговор, защото има факти, които будят недоумения, пораждат тревоги.

На годишното отчетно-изборно събрание на първичната организация новият началник на цеха не присъствува.

Не е поканен! Членува в друга партийна организация!

Първо, редно е да членува там, където работи. Второ, ако е дошел отскоро и не е успял да си прехвърли членството, това не изключва задължението на партийното бюро да го покани на отчетното събрание. Получава се така, че партийното бюро го държи настрана, а и той не проявява интерес да разбере какво ще кажат комунистите от цеха, който ръководи. С други думи, историята се повтаря. А на всеки е ясно, че там, където взаимоотношенията между партийното и стопанското ръководство не са добри, не може да има единен, дееспособен трудов колектив. Там непрекъснато пускат кълнове нездрави прояви, шири се безпринципността и безотговорността, слугува се на дребнави страсти и нечисти намерения, които винаги водят до сериозни пропуски в работата.

Другият голям въпрос, на който първичната партийна организация в механичния цех не е дала точен отговор, е въпросът за сплотяването на хората. В завода условията на работа са трудни, помещенията са пренаселени, шумни, не достигат работници, рядко идват нови. Нещо повече, и тези, които идват, не се задържат, а малко се прави за приобщаването им. Към това като се прибави и заплащането, което не стимулира добрите работници съзнателно, всеотдайно да се трудят, се получава нерадостната картина, която съще твува в цеха. Вярно, първичната организация води редовен организационен живот, обсъжда актуални проблеми от икономическия и политическия живот на трудовия колектив. Но на какво равнище и достатъчно ли е това! „Партийната организация не е секта, не е затворена система, не е нещо отделно, обособено, а неразделна част от колектива" — заяви др. Тодор Живков в речта си на Националното съвещание във Велико Търново. Следователно нейн дълг е да навлиза във всички кътчета на многостранния и многолик живот на колектива, в дейността на профсъюзната и комсомолската организация, да поръча на своите членове, които работят в тях, да ги раздвижат, да изпълнят ежедневието им с богато съдържание, да ги мобилизират да изпълняват своите организаторски, производствени, защитни, възпитателни функции. Само тогава може да се каже, че тя се изявява като политическо ядро на колектива.

Събранието свърши, приети са решения, избрано е ново партийно бюро, нов секретар. Ще тръгне ли работата по верен път или ще затъне в стария коловоз? Това ще решат комунистите със своята организираност, съзнателност, всеотдайност, с творческия си подход към проблемите и на производството, и на трудовия колектив.

НА ШИРОКА ОСНОВА

В центъра на вниманието на комунистите, на първичната партийна организация в село Сеславци — район „Девети септември" в София, са стояли жизнено важни въпроси — благоустрояването и хигиенизирането на селото, работата в животновъдните ферми и училището, търговското обслужване и читалищната дейност. Проблеми разнообразни, сложни. Цялото това разнообразие е определило и характера на партийната работа — търсене на подходящи начини и средства за мобилизиране на цялото население и активното му включване в обществено-политическия, стопанския и културния живот на селото.

За да изпълни своите функции на политически ръководител, организатор и възпитател, първичната организация е укрепвала своите редици, издигала е авангардната роля на комунистите, помагала им е да израстват, възпитавала ги е, въоръжавала ги е със знания и опит. Голяма роля в това отношение е изиграл самоотчетът на комунистите. Тази инициатива е посрещната с голяма радост и внимание от всички. Съставен е график и всеки се самоотчита. Пример са дали членовете на партийното бюро Саво Ангелов и Йорданка Димитрова. На самоотчитащите се посочват хубавите черти, положителното в тяхната работа, но не спестяват и критичните бележки за слабостите, които допускат.

Digitized by Google

Партийната организация е обединителният център на обществените и масовите организации. Под нейно ръководство е мобилизирано населението за благоустрояването и хигиенизирането на селото. Всички улици са направени с бордюри и плочи, остават още три с обща дължина 450 метра. Местното население масово участвува, изкопните работи за бордюрите и плочите са извършени от него на трудови начала. В тази дейност голям дял имат комунистите Борис Тотов и Троян Спасов.

В отчетния доклад четем: „Наред с добрата работа от страна на населението има другари, които постоянно търсят причини и подъждат по-слабохарактерните умишлено да не участвуват в благоустрояването на селото, като изявяват недоволство от техническия ръководител, че нарочно им подкопавал и засипвал оградите и къщите. Такъв организатор е председателят на отечественофронтовския комитет в селото Цветан Танов, който е причина улицата в Гургина махала да не е благоустроена."

Комунистите, цялата партийна организация критикуват председателя на комитета на Отечественият фронт, че не се вслушва в партийното ръководство, не се сработва с членовете на низовите отечественофронтовски организации, робува на лична амбиция и родински връзки, пише неверни изложения против пълномощника на селото и срещу други хора.

През декември 1974 година партийното бюро разглеждало едно от поредните му клеветнически писма срещу пълномощника и решило да бъде освободен като председател на отечественофронтовския комитет, тъй като не обединява хората, а ги настройва срещу местните ръководители. Това решение и досега не е изпълнено. Вина за това има и общинският партиен комитет.

Партийната организация отделя внимание и грижи за младежта, търси специфични форми и средства за привличането ѝ в активен обществено-политически живот. Тя организирала събрание с комсомолците, на което е изнесен доклад „Тридесет години възход на село Сеславци!" Целта е била да запознаят младите хора с миналото, настоящето и бъдещето на селото, да привлекат от тях кадри за работа в обществените организации. Тази инициатива е посрещната с голям интерес от всички, оставила е трайни следи в съзнанието на младежта и хората от селото.

Особени са грижите за развитието на художествената самодейност. Към читалище „Пробуда" са изградени младежки и детски танцов състав, фолклорна група, инструментален състав, музикална школа по акордеон, привлечени са индивидуални изпълнители. Участвуват над 80 души от различни възрасти и професии, като се почне от 8—9-годишни деца и се стигне до 60-годишните жени от фолклорната група. Няма празник или тържество, в което самодейците да не са взели участие. Нещо повече, танцовият състав е изнесъл 15 самостоятелни концерта.

Всяко събитие или задача, поставена от една или друга ръководна институция, са пречупвани през фокуса на първичната партийна организация. Примери много. На масовия трудов полуден, организиран от районния комитет на Партията и районния комитет на Отечествения фронт заедно със студентите от Латинска Америка, първичната организация е била начело. Залесили са местността „Беров дол", а след това на спонтанен митинг в центъра на селото са изразили радостта си от съвместния труд и вярата си в победата на латиноамериканските страни над империализма.

Плодотворна съвместна дейност първичната партийна организация развива и с дружбата на БЗНС особено по изпълнението на 61-то постановление.

Многостранната и резултатна работа на първичната партийна организация за сплотяване и мобилизиране на населението, за претворяване в дело решенията на Десетия конгрес на Партията за достойна среща на Единадесетия конгрес я прави истински политически ръководител на селото.

* * *

И още един въпрос — подготовката на събранията. Решението на Политбюро на Централния комитет за провеждането на отчетно-изборните събрания и конференции е известно, изискванията за всички ръководни партийни органи са ясни. Подготовката на събранието не е работа за два дни — да се напише докладът и проектореш ниятa, да се уточнят деният часът и мястото на събранието. Тя обхваща по-дълъг период от време, през който комунистите, цялата организация, трудовият колектив предприемат редица мероприятия за решаване на важни социално-икономически и политически проблеми в предприятието, в цеха, в селото и пр.

В този ред на мисли реплики от рода на: „Общинският партиен комитет и районният комитет на Партията малко ни помагат. От случайни хора научаваме за промени и реорганизации, не се допитват до първичната партийна организация!" или „От районния комитет на Партията е определен човек да отговаря за отчетното събрание. Не е помагал, не присъствува и на събранието, а идва друг човек!" — не са ласкави за участието и помощта на някои ръководни партийни органи в подготовката на отчетните събрания. Това са думи на комунисти, които се вълнуват от редица наболели въпроси и чакат да получат компетентен отговор от представителя на общинския, заводския, районния или градския комитет.

Йордан ХАДЖИЕВ

Digitized by Google

АТМОСФЕРА НА ВИСОКА КРИТИЧНОСТ И САМОКРИТИЧНОСТ

Отчетно-изборна компания в Партията в навечерието на нейния Единадесети конгрес. Една особеност, която предполага и изисква да се направи цялостна, задълбочена равносметка на постигнатото през петгодишния период — от историческия Десети конгрес до днес, от началото на петилетката — до успешния ѝ завършек. Има какво да се отчита Направено е много и по изпълнение на Декемврийската програма, и по реализиране насоките, дадени от Националната партийна конференция, и по изпълнение решенията на последвалите я пленуми на ЦК на БКП.

Това, което прави особено силно впечатление в посетените тазгодишни отчетни събрания, е духът на висока принципиалност, критичност и самокритичност на партийните членове. И в първичната партийна организация при цех „Тина Киркова" на комбинат „Българска коприна" — София, и в подготвителния цех на завод „Хр. Ботев" — Варна, и в завода за соди „К. Маркс" — Девня, и в „Обществено хранене" — Толбухин личи искреният стремеж на комунистите да намерят своето място във всенародното движение за успешно завършване на шестата петилетка и за достойно посрещане на Единадесетия конгрес на Партията.

Повечето доклади дават възможност за анализ и размисли, дават насоките за преодоляване на слабостите и трудностите. В значителна степен е надживян стопанският уклон при разработката на проблемите. Й все пак още се среща механичното изброяване на факти и фактори, без поглед в дълбочина, без да се търсят закономерните връзки и зависимости.

На годишното събрание на първичната партийна организация в „Обществено хранене" — Толбухин комунистът Кирил Тончев каза: „Знаем добре, че събранието, което провеждаме в момента, е поразлично от досегашните. То е предконгресно. Значи излишни са общите приказки и в доклада, и в изказванията. Всеки от нас трябва да почувствува личната отговорност пред Партията и колектива за възложената му задача, за несвършената работа, за неизпълнения план". Справедливи претенции. Те говорят за един повишен критерий при оценката на работата — своята и на организацията.

В доклада на др. Борис Велчев пред Националното съвещание във Велико Търново са изложени ясно и определено новите изисквания към партийните организации. Едно от тях е да не допускат отъждествяване и сливане с администрацията, да не се обезличават, а умно и твърдо да упражняват правото си на контрол. Осъществява ли се това изискване? В практиката може би се реализира по-често, но при разработката на докладите за годишните отчетни събрания трудно се открива подобно разграничаване на специфичните от неспецифичните проблеми и функции. Да илюстрираме с пример от един доклад: „Друга мярка, която партийното и стопанското ръководство наобелязаха за компенсацията на загубения стокооборот, е, че открихме втория етаж на бирария „Орфей", преустроихме „мокрия" бюфет на закусвалня „Чайка" в кулинарен магазин, преустроен се магазинът за детска конфекция в магазин за хляб и хлебни изделия..." и т. н. Всичко това като мярка е правилно. Но то е задача най-вече на стопанското ръководство. От партийната организация се изисква „да осигурява изпълнението на задачите преди всичко чрез добре организирана политическа, идеологическа и възпитателна дейност". Именно по своя подход, по средствата, които използва за решаване на значимите, жизнено важни за развитието на обществото задачи, се различава партийната организация от администрацията. В своите изказвания комунистите подчертаваха точно това — че те трябва и са готови да отидат на найтежките обекти, да се справят с възникналите трудности със собствени сили, даже ако това не е тяхно лично задължение.

На събранието на партийната организация при подготвителен цех на завод „Хр. Ботев" във Варна много от изказващите се взеха отношение по въпроса за ролята на комуниста при утвърждаване на новата организация на труда в цеха. В какво се състои новият „почин" — както го наричат работничките? Преди всичко — в преустройство на работата по обслужване на машините. Досега група машини се е обслужвала от 3—4 работнички с различна квалификация, при което се осъществява просто разделение на труда с еднообразни операции. Недостигът на работна ръка навежда партийното и административното ръководство на цеха на тази рационална идея — вместо 4 работнички 2 или 3 от които са с ниска квалификация — машините да се обслужват от две равностойни титулярки. Това обаче изисква така да се подберат двойките, че да се получи бързо и ефективно предаване опита от по-добрите работнички на по-нискоквалифицираните. Тук особено в началото има известно мате-

Digitized by Google

риално ощетяване на по-опитните. Планът на първо време не се изпълнява така, както при самостоятелната работа на бригадирката с няколко обслужващи запридачки. Но положителният краен резултат оправдава напълно първоначалните трудности. В кратки срокове се повишава квалификацията на всички работнички на машините, овладяват се няколко операции, издига се чувството за лична отговорност пред колектива — малкия и по-големия.

И именно в тези критични моменти, когато се утвърждава новото, когато трябва да се преодоляват отрицателни тенденции, комунистите застават на своята авангардна позиция с безкористността, с готовността си да помогнат на по-неопитните си колежки, макар и с цената на по-ниско възнаграждение през първите селмици или месец. В такъв дух бяха изказванията на Кичка Данаилова, Елена Влаева и Станийка Колева, която най-добре изрази това: „За да върви работата, комунистите и от двете смени трябва да са сплотени, да имат общи интереси — да са ни еднакви мислите. Да няма обвинения, че едни работят с опитни, а други с неопитни титулярки, а да се стремят да издигнат по-ниско квалифицираните до своето равнище". Така съвсем естествено пораства и авторитетът на комунистите, и готовността на безпартийните да изпълняват заедно с тях най-трудните задачи.

Когато говорим за партиен подход при решаване на стопанските задачи, не би било правилно да отминаваме дейността на комисиите за народен контрол, които в повечето случаи се оглавяват от комунисти и са призвани да помагат най-активно на партийните органи и организации в борбата срещу рушителите на социалистическата трудова и финансова дисциплина и законност. Какво се получава на практика обаче. И в трите организации се отчита незадоволителна дейност на комисиите за народен контрол. В докладите този факт обикновено се отбелязва с няколко констативни фрази. Липсва анализът, но се чувствува ясно подценяването на проблема. Партийното бюро на организацията при подготвителния цех във завод „Хр. Ботев" отчита, че на нито едно от 12-те си заседания не е поставяло на разглеждане работата на комисията за народен контрол. Партийната организация на „Обществено хранене" — Толбухин също оценява като недостатъчна дейността на комисията. Но на събранието се изказа нейният председател Георги Йовев. Без да снема от себе си отговорността като комунист, той сподели, че в редица случаи резултатите от проверките са докладвани на партийното и стопанското ръководство на предприятието, давани са сигнали за нередности, закононарушения и пр., но не винаги те са реагирали своевременно с конкретни и ефикасни мерки. Тук още веднъж излизат наяве някои грешки в стила на ръководството — да пренебрегва партийните средства и методи за контрол, за борба срещу недостатъците, срещу либерализма и примиренчеството.

Друг голям и сериозен въпрос, който също все още не е намерил своето най-добро разрешение в първичните партийни организации, е за партийното ръководство на Комсомола, взаимодействието и взаимопомощта между първичните организации на Партията и комсомолските дружества. В своя доклад партийното бюро при цех „Тина Киркова" на комбинат „Българска коприна" — София подлага на анализ незадоволителното състояние на комсомолското дружество в цеха, отправя принципна и конкретна критика към неговия секретар, който въпреки възможностите си не е положил всички усилия, за да изпълни добре своето партийно поръчение — да укрепи комсомолското дружество, да заздрави връзките с партийната организация като цяло. Наред с това партийното ръководство отчита своята вина в това отношение — че не е проявявало нужната загриженост и заинтересованост към проблемите на младежта и Комсомола, че не е било взискателно към младите комунисти, изпратени с поръчение да работят за укрепване на комсомолското дружество в цеха. Сериозен е проблемът с несъюзната младеж, за която също трябва да се полагат много грижи за формиране на положителни трудови навици, на чувство за лична отговорност пред колектива и обществото.

Вината на цеховото партийно ръководство за недостатъчните грижи към комсомолското дружество и младежта е определена. „Като първа грижа на новото партийно ръководство трябва да бъде подобряване работата на младежката организация. Да се окаже конкретна помощ на ръководството на Комсомола. Почти на всяко младежко мероприятие трябва да присъствува член на партийното бюро и от цеховото ръководство" — е записано в отчетния доклад. Това принципно, самокритично отношение намира израз и в решенията, приети от събранието: „Партийното ръководство да окаже конкретна помощ на комсомолското ръководство за организационното укрепване на дружеството, за активизиране на цялостната му дейност в чест на конгреса. Да се изпратят най-малко още трима комунисти с поръчение за работа в ДКМС. Най-късно през март 1976 г. партийното ръководство да информира подробно партийната организация за изпълнението на взетите мерки за подобряване състоянието на работа в ДКМС."

Действително тук е налице стремеж да се променят нещата. Да се заработи най-непосредствено с тези, които са утрешното попълнение на партийните редове.

Че това става осъзната грижа и задача на всеки комунист потвърждава и изказването на Стойчо Петков, секционен майстор в завод „Хр. Ботев" — Варна, който говори със загриженост за комсомолците и другите млади работници, които нямат изработени трудови навици, не се задържат в предприятието, рушат дисциплината. Неговото предложение: да се дадат на няколко комунисти — хора с опит и автори

Digitized by Google

гет, партийни поръчения да работят в продължение на две години с по един-двама добри млади работници, притежаващи необходимите качества, които евентуално да бъдат подготвени за редовете на Партията, заслужава внимание. Затова още по-необяснимо звучат думите на една комунистка от друга организация, която на отправената й критика, че като член на партийното бюро, отговаряща за работата с Комсомола, не се е справила добре, тя отговори: „Съгласна съм с критиката за работата ми с Комсомола, но считам, че това не е толкова важно. Важно е изпълнението на плана." И започна с истинско увлечение да говори за бъдещата каварма, която се получавала често с лошо качество. Подобно становище, най-меко казано, е несъвместимо със съзнанието и убежденията на един комунист. По-тревожното обаче е, че никой от присъстващите на събранието се реагира на тази реплика, не зае съответствуваща позиция.

• • •

Годишните отчети на първичните партийни организации — предконгресни, задълбочени и аналитични или поне със стремеж да бъдат такива. Те, безспорно правейки преглед на постиганото, ще набележат нови пътища, нови височини. Естествено, впечатленията от няколко събрания не дават възможност да се правят генерални изводи, но и личните наблюдения, обменените мнения с отговорни сътрудници на местните партийни органи са основание да се направи констатацията, че решението на Политбюро на ЦК на БКП за провеждане на отчетно-изборните събрания в Партията е послужило като сериозна основа за тяхната подготовка.

Градският комитет на Партията във Варна е започнал отрано тази подготовка. Още в края на юли е проведен инструктаж с членовете на пленума, на който всеки получава конкретна задача — да окаже непосредствена помощ на една или няколко първични партийни организации при разработването на докладите и проектореше-нията в духа на новите изисквания, предявени от Националното съвещание във Велико Търново и от излезлите напоследъ важни партийни документи.

Този метод на работа се оказа твърде полезен. Без да предявяват излишно опекунство, членовете на ръководния партиен орган предоставят своя опит, своята подготовка в помощ на низовите партийни звена. И това даде своето положително отражение. Большинството от материалите за годишни събрания във Варненската градска партийна организация са подготвени старателно и са плод на колективно творчество — в повечето организации още през август са изградени комисии, които събират и систематизират необходимата информация за докладите и проектореше-нията. Подобен действително научен подход при подготовката на събранията дава възможност да се вникне по-задълбочено в проблемите, да се анализират всички основни процеси и явления в живота на партийната организация, а не да се плъзга по повърхността на общите констатации и оценки от рода на тази: „В сравнение с миналите години сега нашата работа значително се подобри".

Мобилизирането на творческата активност на цялата партийна организация, а също така възлагането на подходящи задачи на Комсомола и безпартийните при подготовката на този най-висок за първичната партийна организация форум неминуемо води до още по-здраво укрепване връзките на Партията с масите, на доверието между комунисти и безпартийни.

Румяна КАМБУРОВА

НЕПРЕКЪСНАТО ИДЕОЛОГИЧЕСКО ВЪЗДЕЙСТВИЕ

Под непосредственото идеологическо въздействие на първичната партийна организация в Техникума по хранително-вкусова промишленост — Ямбол през отчетната година са близо 600 ученици от техникума и средното политехническо училище и педагогически и технически колектив от 70 души. От трибуната на най-отговорния форум през годината — годишното отчетно-изборно събрание — комунистите анализираха всички страни, насоки и тенденции на идеологическия процес като цяло, на учебновъзпитателната работа в частност. Многократно бе подчертано, че след Десетия партиен конгрес и Февруарския пленум от 1974 г. са създадени всички предпоставки: икономически, политически, идеологически, за подем на народното образование, за усъвършенстване на възпитателната работа. В техникума вече съществуват значително по-добра материална база, научно-педагогически, организационно-методи-

Digitized by Google

чески предпоставки и условия, способстващи за обучение и подготовка на млади работници специалисти със средно образование, възпитани в дух на преданост към делото на Партията и нейните всепобеждаващи идеи.

Педагогическият колектив, партийната организация притежават усет за главното в работата, способни са да отсяват важното от маловажното, да подреждат работата си по време и възможности. Но главната своя, така да се каже, стратегическа задача те виждат в непреходното задължение да „произвеждат" способни работници и граждани с високи нравствени добродетели. Едно упорито творческо стремление търси високата цел — отлични ученици — отлични работници, идейно и нравствено възпитани ученици — идейно убедени работници. Две задачи — неотделими една от друга, две страни на едно цяло, две същностни черти на феномена на нашето време — социалистическия труженик.

И в отчета на партийното бюро, и в изказванията на комунистите бяха разисквани в еднаква степен тези две страни на образователния процес — познавателния и възпитателния. В едри, видими щрихи се очерта активната позиция на партийната организация през учебната година. По-добре от предшествуващите години тя е съумяла да планира, да насочва, да организира и отчита идеологическата работа. Непрекъснато изискване към всеки комунист през годината е било да бъде активен пропагандатор и агитатор на партийната политика, да въздействува по подходящ начин на събитията в класа, училището, в работното и в свободното време.

* * *

Единството в мислите и действията както на комунистите, така и на безпартийните се крепи преди всичко на създадена не от тази година добра атмосфера на работа. За тази атмосфера на социалистическото общежитие не се крещи, но тя се усеща и нейният ведър полъх разлистя инициативи, творческо дръзновение, новаторство, Дух на колективизъм, неподправено другарство, взаимопомощ, разбиране на болките на другаря до тебе, споделяне на неговите радости, обмяна на опит, стремеж към самообразование прониква ежедневието на комунистите и безпартийните педагози. Стеснено е полето на егоизма, индивидуализма, на користните интереси, укрепват колегиалността и другарските взаимоотношения. Добрата атмосфера в колектива насърчава самообразованието на комунистите и на другите педагози, на техническите работници. Тук всеки се ръководи от девиза: за да дадеш знания, трябва да ги притежаваш. Организират се колективни форми на квалификация, вътрешно училищни педагогически четения, споделяне и популяризиране на челния опит, другарска взаимопомощ към младите учители.

Квалификацията обхваща двете страни на процеса — специалната и идеологическата. Така през годината са обсъдени проблемите: „Взаимовръзка и зависимост на изучаваните общообразователни и общотехнически дисциплини със специалността" и „Идейно-политическа насоченост на обучението". Комунистите са първи между самообразващите се. Членовете на партийната организация Иван Узунов, Виолета Данева, Веска Янева са осъществили интересни разработки на няколко проблема. Комунистите Стоянка Еркекова, директорка на техникума, и Димитър Янакиев за отличаващ се успех в личната си подготовка и учебно-възпитателната работа са получили III клас квалификация.

* * *

Отчетът на партийното бюро, някои от изказванията открехнаха вратата към нещо съществено, нещо, което в редица случаи се отминава със снизхождение. А именно развитието на личността на учителя и на ученика. Комунистите са единодушни, че личността на учителя трябва да се развива по посока на професионално, идеологическо и нравствено усъвършенстване. Само знаещият, идейно убеденият и с високи нравствени добродетели учител е способен да внуши определени идеи, да поведе слушателите си в света на познанието и в крайна сметка да превърне знанията в убеждения, убежденията в мотиви на поведение. През миналата учебна година партийното бюро, партийната организация, административното ръководство са съдействували за все по-пълното изграждане личността на учителя. Преди всичко създадено е твърдо убеждение във партийната, народополезната дейност на учителя, укрепва се неговият авторитет. Всички инициативи на учителите срещат разбиране и са поощрени. Уважавани са исканията за повишаване на квалификацията. Пред учениците, на педагогическите съвети, в проявите на обществените организации се зачита достойнството на учителя. На учителя се предоставят всички възможности за изява на неговите способности.

Взаимоотношението учител — ученик, наглед елементарно, като че ли очертано от наредбите, крие своята сложност. От правилното насочване на това взаимоотношение, ако не в стоте процента, то в значителна степен зависи резултатът на учебно-възпитателния процес. Партийното бюро е насърчавало всички форми на работа за развитие на учениците като личности и особено да развива у подрастващите такива черти на характера като преодоляване на трудностите, самообразование, гордост от успехите на социализма, любов към работническата класа, другарска взаимопомощ и др. И преди всичко индивидуален подход в работата с учителя и с ученика. Комунистът Иван Узунов говори за своя опит в индивидуалната работа с учениците и особено с изоставащите. Той вярва, че към всеки ученик има пътека, учителят трябва да я открие. Йордан Павлов счита, че в потока от общи грижи трябва да се откроява личността на ученика с нейните

Digitized by Google

специфични грижи. Има случаи на погазване личността на ученика и партийната организация трябва да изцери болното място.

• • •

Свързването на училището с производствената практика, подготовката на възпитаниците на техникума и средното политехническо училище за активен съзидателен труд, за участие в научно-техническия прогрес е важно направление в идеологическия процес. Първичната партийна организация, един колектив от шестнадесет души, поставя като своя първа грижа трудовата адаптация на учениците. Организирани са многобройни изяви в техникума и в базовото предприятие за създаване на трудови навици, любов към професията, уважение към работническата класа. Чрез бригади училището помага на базовото предприятие в напрегнатите моменти от производствената програма, обменя се опит със сродни учебни заведения. Педагогическиятколектив оказва помощ на учебния център в предприятието. Първичната партийна организация в училището и партийният комитет в базовото предприятие консервния комбинат „Ягода" и комсомолските организации са договорили съвместни инициативи.

В края на кращата всички добри намерения се проявяват в резултата. Миналата учебна година учениците са показали умение да работят с машините и апаратите на експлоатацията в консервната промишленост. Квалификационният изпит преминал успешно. От техникума 31 зрелостници взели изпита с отличен, а 45 получили III разряд. Похвално се представило и средното политехническо училище. Значителен процент от завършващите постъпват в предприятията на консервната промишленост и тяхното участие в производственият процес, в обществената производителност на труда, в обществения живот на завода, на селището на свой ред дава оценка, добра или слаба на педагогическия колектив, на партийната организация. А бележката, дадена от живота, действува като присъда.

• • •

Активното участие на комунистите в разискванията помогна да се откроят пропагандната и масово-политическата дейност на партийната организация, работата на актива към организацията, полезността на откритите партийни събрания, ръководството на комсомолската организация по идейно-политическото възпитание на учениците. И към всичко комунистите пристъпват с един критерий — не броя на изявите, а тяхното качество, тяхното равнище, тяхното въздействие. Препоръката на комунистите към бъдещата работа на първичната партийна организация, към инициативите, свързани с бележитите събития в живота на Партията — 20 години от историческия Априлски пленум и XI конгрес на Партията — е да бъдат качествено подготвени и с трайно въздействие.

Димитър КРАЛЕВ

ОРИГИНАЛНО, ТВОРЧЕСКИ, ПО НОВОМУ

Пак съм на партийно годишно отчетно-изборно събрание — при администрацията в Държавния текстилен комбинат „Жеко Димитров" — Хасково.

Съдба на партиен работник.

Но този път нито по разпределение, нито по покана, а по собствено желание.

Текстилният комбинат в Хасково е един от най-големите, най-модерните. Сега значително се разширява, реконструира и модернизира. Тук работи млад организиран и дисциплиниран хиляден трудов колектив. Партийното, административното, профсъюзното и комсомолското ръководство са пример в своите търсения, творчество и новаторство. В тяхна помощ са дошли специалисти по новата техника от великия Съветски съюз и други братски страни. Помага им и знатната тъкачка Лиляна Димитрова — лауреатка на Димитровска награда и героиня на социалистическия труд, която всеотдайно учи работниците да овладеят новите машини и производства...

Събранието е открито. Каква интересна гледка. Около четиридесет души. До беловласия старец — не повече от двадесетгодишни девойки, до началника — работник, колкото жени, толкова и мъже. Има с основно, със средно и с висше образование. В организацията членуват комунисти от всички отдели и служби на администрацията — цябът на предприятието.

Докато гласуват дневния ред и избират комисия, прелиствам доклада.

Да! Нарушили са традицията, реда!? Няма обичайните раздели, заглавия. Няма дълги уводи, обзори за вътрешното и международното положение. Направо. По-нагатъшно повишаване ръководната роля на първичната партийна организация. Партийното ръководство на масовите организации. Идеологическата работа на първичната партийна организация Партийното ръководство на икономическите отдели в пред-

Digitized by Google

приятието. Укрепване на трудовата дисциплина сред служителите в завода. Набиране на работници за новоизграждащите се цехове...

Партийният секретар Иванка Русева чете първия раздел от доклада за по-нататъшно повишаване ръководната роля на първичната партийна организация. Всичко е съобразено с постановките на Десетия конгрес, Националната партийна конференция и Националното съвещание във Велико Търново и е казано конкретно. Редят се проблемите: как партийната организация е внедрявала научния подход в своята работа, перспективното планиране, резултатите от прегледа: „Първичната партийна организация — първообраз на бъдещото състояние на трудовия колектив", самоотчетът на комунистите по време на прегледа, самодейният характер на организацията, вземане и контролиране на решенията; внедряване на положителния стопански и организационен опит, ролята и значението на партийната организация в укрепване на дисциплината, формите на контрол.

Из целия доклад — примери и факти, анализ и изводи.

Накрая докладчикът прочете задачите, които стоят пред новото партийно бюро за усъвършенствуване ръководната роля на първичната организация, за да бъде действително първообраз на бъдещото състояние на колектива:

да се обърне по-голямо внимание на подготовката и провеждането на партийните събрания;

да се създаде система за контрол по изпълнение на критичните бележки и взетите решения;

да се засили контролът над кадрите, които се водят на отчет към партийната организация, като се обърне внимание на тяхното възпитание;

работата на партийните групи да се вземе на близък отчет от партийното бюро.

Така са разработени и другите раздели: констатации, изводи, мерки.

Вглеждам се внимателно в раздела по идеологическата работа.

Тук вее духът на Февруарския пленум на Централния комитет на Партията и речта на другаря Тодор Живков пред пленума на окръжния партиен комитет в Бургас. Не цифрен отчет, а анализ на резултатите от работата, критичен преглед на преустройството на пропагандата и агитацията. Всичко това — въз основа на един конкретен перспективен план до 1980 година. Ударението е поставено на специализацията и обучението на пропагандистите, на подобряването и широкото използване на словесните и практическите и нагледни методи, на умелото свързване на теорията със задачите на колектива. Вместо оценка на ефективността от политическата просвета и икономическото образование на трудещите се в комбината се прави следната констатация:

„... Наученото им дава възможност по-задълбочено да вникват и според възможностите си да помагат за осъществяване на стопанската и икономическата политика на предприятието..."

Масово-политическата работа е съобразена със състава на колектива. Комунистите работят с административния персонал, но по-голямо внимание обръщат на спомагателните работници, общественото хранене, комунално-битовите служби и цеха за ширпотреба. В състава на тези отдели има хора, с които се води по-конкретна и системна индивидуална работа. Или през отчетния период политическата агитация е станала по-целенасочена, системна, всеобхватна, отнася се до важни проблеми, предварително планирани по месеци. Особено ярък пример в това отношение са обществено-политическият преглед „Моят завод — моя гордост" и „Първичната партийна организация — първообраз на бъдещото състояние на трудовия колектив". Те са дали възможност комунисти и безпартийни да разгледат и оценят работата си по такива важни въпроси като: опазване на социалистическата собственост, спазване на трудовата и технологична дисциплина, борбата за икономии на суровини и материали, ролята и значението на текстилната професия за повишаване жизнения стандарт на населението, създаване на добри и здрави взаимоотношения в колектива.

Не е пропуснат и приносът на партийното бюро и организацията за разширяване и подобряване на културно-масовата дейност в условията на петдневната работна седмица — среща на колектива със съветския генерал Архипов по случай 30-годишнината от победата над фашистка Германия и пр.

В доклада, като се отбелязва голямата роля на заводския вестник „Текстилец" и радиоуредбата, не се прави отчет на тяхната дейност, а се анализира участието на комунистите от администрацията и стопанските дейци, които чрез тях разясняват политическите и стопанските задачи на завода.

Накрая пак точна оценка на резултатите от идеологическата работа „Във всички отдели на заводоуправлението се оформя ядро, което влияе върху работата на целия отдел. Създадоха се здрави колективи, с добри взаимоотношения между членовете, на които не е чужда взаимопомощта, колективността, грижата за повишаване на квалификацията."

Не пропуснаха комунистите и слабостите, най-съществена от които е недостатъчната индивидуална работа с хората.

И този раздел завършва с по-важните препоръки: идеологическата работа да бъде насочена към изпълнение задачите на предприятието за достойна среща на Единадесетия конгрес на БКП; да бъде конкретна, диференцирана, настъпателна срещу негативните страни в живота на колектива; да бъде насочена към преодоляване на психологическата бариера при внедряване на новостите, като механизираната обработка на информацията; резултатно да съдействува за издигане името и авторитета на завода.

Digitized by Google

Разделът по идеологическата работа завърши. И човек се пита: казано ли е всичко по проблемите на Февруарския пленум? Казано е много, но и в следващите раздели.

Когато се анализира партийното ръководство на икономическите отдели, се прави изводът, че правилното начисляване труда на работниците и културата на обслужването е един от елементите на социално-психологическия климат в завода. Следват критични бележки към каснерите, че все още не навреме подготвят първичната отчетност, че се забавя информацията при отчитане на съревнованието, че има много разкарвания при изтаване на образец № 30 за трудов стаж, че не е уреден въпросът за даване на документи за пенсиониране и др.

Внимание се отдели и на социално-битовите условия на работниците. В завода има големи придобивки: уреден е просторен, уютен и удобен стол; за бременните работнички е подредена специална стая и им се дава безплатна закуска; трудоустроените жени са организирани в специален цех; голяма част от работниците живеят в жилищния фонд на предприятието; заводът разполага със свой детски комплекс и почивни станции; на всички работници и служители, на които е било необходимо да се лекуват или почиват, им е била предоставена тази възможност...

А всичко това не е ли грижа за подобряване на социалната среда и психологическия климат — важни условия за успешна идеологическа дейност?!

Поглеждам и проекта за решения — вярно огледало на доклада, защото и докладът, и решенията са дело на едни и същи активисти, подпомагани от секретаря на заводския партиен комитет и директора на завода — отговорник от комитета за подготовката, организирането и правилното провеждане на отчетното събрание.

* * *

Имат думата присъствуващите. Изказват се десет души: началници на отдели, счетоводители, домакини, партийни отговорници, пропагандисти. Никой не говори за критика и самокритика, а почти всички сами посочват грешките си и критикуват. Никой не споменава думите социална среда и психологически климат, а всеки считга скромния си принос за тяхното подобряване и разведряване.

Говори директорът на завода, но... като редови член, като представител на партийния комитет, наистина като политически деец.

* * *

Събранието завърши. Уредена е скромна другарска вечеря. Но и на нея комунистите показаха творчески подход и доказаха как от малък повод може да се прави голямо политическо мероприятие. На вечерята бяха поканени партийните секретари на всички организации в завода, безпартийните началници на функционалните отдели, съветските специалисти, знатната тъкачка Лиляна Димитрова.

Първото приветствие е към новоизбраното партийно бюро. Връчват се награди на двама пропагандисти от името на градския и окръжния комитет на Партията в Хасково. Следва сърдечна раздяла с изпратения на работа в градския народен съвет досегашен началник на отдел „Труд и работна заплата“ Приветствуват се съветските гости. И те поздравяват. Най-топли думи се казват за нерушимата българо-съветска дружба. Говори и знатната тъкачка Лиляна Димитрова.

Всичко това заедно с аналитичния отчетен доклад и решения, със задълбочените изказвания вдъхновява комунистите да работят още по-упорито за достойна среща на Единадесетия конгрес на Партията.

Борис НАКОВ
корреспондент на сп. „Партиен живот“
за Хасковски окръг

Digitized by Google

ЗНАНИЯ, УБЕЖДЕНИЯ И МОТИВИ НА ПОВЕДЕНИЕ

ГЕОРГИ БЪРДАРОВ
зав. сектор в отдел „Пропаганда и агитация" на ЦК на БКП

Главната цел на марксистко-ленинското обучение и възпитание на трудещите се у нас е да се формира у тях научен светоглед, да се изградят като активни и съзнателни строители на социалистическото общество.

За Българската комунистическа партия марксистко-ленинското обучение е важно средство, чрез което да прави дейността на хората по-целенасочена, по-съдържателна. Тя винаги го е насочвала към главните задачи, които е решавала на съответния етап от развитието на страната. Затова усвояването на основните принципи на марксистко-ленинското учение се е извършвало в най-тясна връзка с изясняването и решаването на актуалните проблеми на развитието на Партията и държавата.

В речта си пред пленума на окръжния комитет на БКП в Бургас (5. VIII. 1975 г.) др. Тодор Живков по един оригинален и неповторим начин посочи най-важните икономически, социално-политически и идеологически проблеми на деня — за седмата петилетка и до 1990 г. — които трябва да бъдат в центъра и на нашата партийна пропаганда. Той подчерта, че марксистко-ленинското обучение и възпитание на трудещите се изпълнява своята социална роля, отговаря на изискванията на живота, когато се организира така, че в най-голяма степен да отговаря на потребностите на общественото развитие, на партийната политика, на задачите, които решават Партията, обществото, колективът и отделната личност. Само добре организираната работа за изучаването на марксизма-ленинизма и на партийната политика помага на трудещите се да разберат закономерностите в социалистическото строителство, същността на социалистическите обществени отношения, обществената значимост на своя труд, а също и диалектиката на съчетаването на общонародните с груповите и личните интереси.

Марксистко-ленинските убеждения на човека са велика сила. Те му помагат да си поставя и постига определени цели, да преодолява най-различни трудности, да разбира закономерностите на общественото развитие, да бъде активен, съзнателен и убеден боец и строител на новото общество.

В недалечното минало комунистите и комсомолците, ръководейки се от своите убеждения, не сведоха глава пред опасния фашистки враг, а отдаваха без остатък силите и живота си за победата на комунистическия идеал. Убежденията им даваха сили и вяра в победата.

В наши дни комунистическите убеждения помагат да се осмислят

Digitized by Google

и направляват знанията, силата, енергията, поведението и действието на трудещите се в служба на изграждането на развитото социалистическо общество.

В настоящата статия разглеждаме само някои страни от сложния и противоречив процес на превръщането на знанията в убеждения, а убежденията в мотиви на поведение.

СЪЩНОСТ И ВИДОВЕ УБЕЖДЕНИЯ

Марксистко-ленинската теория и различните буржоазни учения имат диаметрално противоположни разбирания по въпроса за същността на убежденията.

Буржоазията като класа не е заинтересована да формира научни убеждения у трудещите се, защото това би довело до по-бързо осъзнаване на техните класови интереси, до опознаване на закономерностите на общественото развитие и до заменянето на капиталистическото общество със социалистическо. Затова тя предоставя само такъв обем от знания на трудещите се, който да бъде достатъчен за участието им в капиталистическото производство и в буржоазния начин на живот. Многобройните буржоазни теории за общественото развитие целят да замъглят съзнанието на трудещите се, да им попречат да разберат и осъзнаят своите истински класови интереси.

Марксистко-ленинското убеждение е главното съдържание на научния светоглед. Чрез него се изявяват едни от най-съществените характеристики на духовния свят у човека. То е предмет на редица обществени науки: философия, политическа икономия, право, социология, етика, психология, педагогика, естетика, литературознание. Следователно то е многостранно и сложно явление, което се нуждае от комплексно изследване и анализ. Разкриването на неговата същност има голямо научно и практическо значение.

Убежденията са толкова по-трайни, колкото по-всестранно и задълбочено се разкриват и изучават закономерностите на общественото развитие, на природата и на човешкото мислене. Усвоените закономерности правят дейността на човека по-съдържателна, целенасочена и резултатна. Затова видът и характерът на убежденията зависят до голяма степен от вида и значимостта на знанията, които се овладяват.

„Убеждението е сложна съставка на човешкото съзнание, съдържателно и функционално оформена структура, която при определени условия може да прерасне в съответно качество на личността. Убежденията изразяват вътрешната позиция на личността за включване в дадена дейност, за приемане и отхвърляне на идеи, постъпки, мнения и др.“[1]

Формирането на комунистическите убеждения помага на трудещите се да усъвършенстват своята познавателна, мисловна и практическа дейност, да съсредоточава своето внимание, енергия и воля към осъществяването на определени задачи, да забелязват онова, което преди не са забелязвали, да се замислят над неща, за които преди не са се замисляли, да живеят в съответствие с комунистическите принципи.

В научната литература и в обикновената практика все още липсва единна класификация на убежденията. В зависимост от един или друг признак те могат да бъдат класифицирани в различни групи. Според тяхното съдържание убежденията биват: политически, правни, нравствени, атеистични или религиозни, философски, естетически и други. Всеки вид може да се диференцира в редица подвидове. Според друг при-

[1] П. Александров, Психология на убеждението, сп. „История и основи на комунизма“, кн. 3, 1975, с. 9.

Digitized by Google

знак — истинността (научността), убежденията могат да се групират в три групи: формирани научни убеждения, извършващ се преход от ненаучни към научни убеждения и ненаучни убеждения. Съотношението между тях сред аудиторията трябва да се знае при всеки отделен случай преди започването на идеологическото въздействие и тогава да се предприемат конкретни практически действия. Защото и в трите случая се подхожда по различен начин, използва се различно съдържание, форми и методи на въздействие.

Доколкото идеологическите знания отразяват интересите на една или друга класа, то и формираните се под тяхно влияние убеждения в своята същност са класови. Най-прогресивни са убежденията на работническата класа, защото се основават на единствено правилното учение за историческото развитие — марксизма-ленинизма.

Научен и практически интерес представлява и взаимоотношението между категориите цел и убеждение. Правилното формулиране и реализиране на определени цели изисква и адекватни на тях убеждения. Колкото връзките и взаимоотношенията между цел и убеждение са по-тесни и изградени върху научна основа, толкова те са и по-ефективни. Поставената задача от партийните органи и от пропагандистите да се формират определени убеждения би трябвало да произтича от предварително формулираните цели. Спазването на това изискване ще повиши научността и действеността на партийната пропаганда. Нашият опит всекидневно потвърждава, че правилно постъпват онези пропагандисти, които редовно определят целта на занятието, основните знания за закономерностите на историческото развитие по всяка тема и убеждения, които ще заложат, разширят или утвърдят у слушателите.

Важно за работата на пропагандистите, лекторите и докладчиците е да познават убеждаемостта като качество на личността; да знаят нейната нагласа и отношение към един или друг вид информация (за науката, за политиката на Партията, за последните постижения на марксистко-ленинската наука, по въпросите на международното положение и пр.). Тогава идеологическата дейност ще отговори по-пълно на интересите и потребностите на хората, ще предизвика по-благоприятен отклик и готовност да възприемат предлаганата им информация.

В живота има много случаи, когато личността поради силата на интелектуалната интерпретация на определени социални факти, явления или събития подлага на вътрешна преоценка своите убеждения. Това става най-често там, където пропагандистът с комунистическа страст и убеденост пропагандира нашето велико революционно учение, партийната политика, разяснява актуалните въпроси на деня.

Процесът на убеждаване е най-резултатен, когато се използват комплексно, целенасочено и планомерно всички средства, форми и методи в зависимост от интересите, потребностите и възможностите на човека и от убежденията, които искаме да формираме.

Комунистическата убеденост изисква както от пропагандистите, така и от участниците в звената твърдо и неотклонно да провеждат в живота политиката на Партията, нейните решения и директиви.

ФАКТОРИ ЗА ФОРМИРАНЕ НА КОМУНИСТИЧЕСКИ УБЕЖДЕНИЯ

Социалистическото общество за разлика от капиталистическото създава далеч по-благоприятни условия за усвояването на постиженията на обществените и естествените науки, за формирането на научни убеждения. Това е така, защото всестранното развитие на човека с оформен научен, марксистко-ленински светоглед, както и все по-пълното удовлетворяване на неговите материални и духовни потребности е висша цел на Партията и на държавата.

Digitized by Google

Сега формирането на комунистически убеждения у личността се извършва при остра идеологическа борба между силите на социализма и силите на капитализма, при изключително голямо развитие на средствата за масова информация и пропаганда, при непрекъснато разширяване на контактите между отделните личности, социалните групи и държавите.

Формирането на марксистко-ленинските убеждения в условията на социализма е всеобхватен процес, върху който оказват определено влияние многобройни обективни и субективни фактори. Подчертавайки ролята на научното знание при формирането на убежденията и мирогледа, не трябва да забравяме, както посочи др. Тодор Живков, че: „Мирогледът се формира не само от правдата на нашата теория. Той се формира и от дейността на практиката на милионите хора ... от практическите дела на трудещите се, които претворяват политиката на Партията в живота."[1]

Едни от най-важните фактори, които обективно съдействуват за формирането и развитието на комунистическите убеждения, са социалистическите обществени отношения у нас. Колкото те са по-зрели и по-добре развити, толкова и идейно-политическата работа за формирането и развитието на марксистко-ленинските убеждения ще бъде по-успешна. Следва да не забравяме, че на свой ред убежденията също оказват активно влияние върху тяхното развитие.

Нашият опит потвърди, че участието в социалистическото строителство е много важен фактор за формирането на комунистически убеждения у личността. Но не бива да се забравя, че не винаги високите производствени резултати са дело на високо социалистическо съзнание. За да се даде правилна оценка, е необходимо да се знаят мотивите на личността към труд, а те могат да бъдат най-различни. В едни случаи човек може да се труди съзнателно за изграждането на социалистическото общество, а в други — за да получи по-високо възнаграждение.

Изключително важна и отговорна е ролята и на политическия фактор при формирането на комунистическите убеждения. В него се включва разнообразната по съдържание, форми и методи идеологическа дейност на Комунистическата партия, на Димитровския комунистически младежки съюз, на Българските професионални съюзи, на държавата, на училището, на средствата за масова информация, на киното, на театъра, на книгоиздаването и други.

Важно значение за формирането на комунистически убеждения има спазването на постановката, дадена в доклада на др. Александър Лилов пред Февруарския пленум (1974 г.) на ЦК на БКП, отнасяща се до оптималното съчетаване между пропагандата на идейните принципи и цели на социализма и на тяхната конкретна реализация в нашата страна. „Без да отслабваме разпространението на марксистко-ленинските идеи, посочва др. Лилов, трябва решително да засилим пропагандата на нашите успехи, на социалистическия начин на живот, на реалните придобивки и предимства на социалистическото общество и социалистическия труженик."[2]

Голямо влияние върху формирането на идеологическите научни убеждения оказват също юридическите знания, моралът, изкуството, психологическият фактор и други. Тяхното разглеждане заслужава отделно внимание.

Особено място заема пропагандистът. От неговата теоретическа и методическа подготовка, способности и качества, нравствен авторитет зависи много формирането на убежденията. Пропагандистът се явява

[1] Т. Живков, За Комсомола и младежта С., 1968, с. 27—28.

[2] А. Лилов, Да издигнем идеологическата работа на висотата на задачите, поставени от Десетия конгрес и новата Програма на Партията за изграждане на развито социалистическо общество, Партиздат, С., 1974, с. 81.

Digitized by Google

пред участниците в звеното не само като подготвен човек по една или друга идеологическа дисциплина, но и като гражданин. Затова им оказва влияние и със своята култура, с житейския си опит и с позицията си към света, с ценностната си система, със своята социална зрелост. Пропагандистът, който без душа и сърце върши своята работа, изпада във формализъм, неубеденост и безпомощност. Той не е в състояние да изпълни големите задачи, които му е поверила Партията.

От казаното се вижда, че обективните и субективните фактори при социализма играят важна роля за формирането на социалистическата личност. Силата на тяхното влияние може да бъде различна. Когато тези фактори се асимилират и преживеят (усвоят, разберат, осъзнаят) от личността, тогава тяхното влияние е най-голямо, защото те навлизат в психическия облик и структурата на личността и участвуват в мотивирането на нейното поведение.

В условията на социализма комунистическите убеждения съответствуват в по-голяма степен на обществените отношения, на задължителните норми за поведение и на потребностите и интересите на обществото и на личността. Всичко това подпомага тяхното по-бързо и по-трайно изграждане.

ФОРМИРАНЕ НА УБЕЖДЕНИЯТА

Формирането на марксистко-ленинските убеждения не е произволен, а осъзнат и целенасочен процес, който се ръководи, организира и вдъхновява от Комунистическата партия.

Формирането на комунистическите убеждения в условията на социализма се извършва предимно в детската, юношеската и младежката възраст. От това произтичат големите задачи и отговорности за идеологическото възпитание на училището, Комсомола, пионерската организация, народната казарма, семейството. Нашето общество не е заинтересовано млади хора, израснали в условията на социализма, да нямат формирани правилни убеждения по въпросите на общественото развитие у нас и в чужбина. Защото много по-лесно е да се възпитава, отколкото да се превъзпитава.

След формирането на научни убеждения у личността настъпва продължителен процес на тяхното усъвършенствуване. Доколкото знанията и социалната действителност се намират в непрекъснат процес на развитие, то и научните убеждения се изменят и задълбочават. В същото време могат да настъпят известни колебания, даже и отказ от някои убеждения и да се формират нови. За поддържането и укрепването на убежденията е необходимо личността непрекъснато да усвоява все нови и нови марксистко-ленински знания, да изучава политиката на Партията и да взема пряко и активно участие в изграждането на развитото социалистическо общество. Ако човек престане да разширява своята идеологическа подготовка, той лесно може да попад не под влиянието на буржоазната пропаганда. Едно от уставните задължения на всеки партиен член е да повишава непрекъснато своята марксистко-ленинска подготовка, защото само тя му дава възможност да бъде активен и съзнателен строител на новото общество.

Личността в условията на социализма се нуждае от правилни научни убеждения по политически, икономически, правни, нравствени, естетически и други въпроси. Тяхното формиране до голяма степен се осъществява чрез партийната, комсомолската и профсъюзната политическа просвета. Но за това е необходимо личността да има определен минимум политическа и общообразователна подготовка. Само тогава тя може да усвоява знанията и те да преминават в научни убеждения.

Digitized by Google

Ето защо, когато си поставяме за задача да формираме едни или други комунистически убеждения, трябва добре да познаваме обекта, върху който ще се оказва идейно влияние. Може в живота да се окаже, че отделни личности, социални групи или трудови колективи нямат нагласа към определен тип убеждения. Тогава задачата на организаторите на идеологическата дейност е да създадат благоприятни предпоставки за усвояването на знанията, за превръщането им в убеждения.

Формирането на комунистическите убеждения зависи в голяма степен от съдържанието, формите и методите на пропагандната работа. Те са различни в конкретните случаи (за интелигенцията, за работническата класа, за кооператорите и работниците от селското стопанство).

В основата на формирането на комунистическите убеждения стоят научните идеи, категории, понятия и представи. Без тяхното усвояване не могат да се възпитат марксистко-ленински убеждения. При какъв условия мирогледните знания преминават в убеждения, кои са вътрешнопсихологическите механизми на този сложен процес?

На всеки идеологически работник е известна схемата: знания—убеждения—поведение. Тя съдържа главните етапи на движението на знанията от усвояването до приложението им в практиката. Тя разкрива и смисъла от усвояването на многобройните идеологически дисциплини в системата на партийната просвета.

Напълно споделяме разбирането на съветския учен Б. Ц. Бадмаев, че образователният ефект на пропагандата е основа и условие за възникването на възпитателния ефект, че те са взаимно свързани и взаимно обусловени; знанията служат за основа на убежденията, а убежденията стимулират активното отношение към натрупване на повече знания и т. н.[1] Известно е, че научното знание придобива реална сила и стойност само когато бъде усвоено от масите, когато те разберат, че то отразява закономерностите на общественото развитие и съответствува на техните класови потребности, интереси и цели.

Една от най-важните предпоставки марксистко-ленинските знания и партийната политика да се превърнат в убеждение е те да бъдат усвоени. Много и разнообразни са формите, източниците и методите за това: училището, партийната, комсомолската и профсъюзната просвета, обществено-политическата литература, всекидневния и периодичен печат, предаванията на телевизията и радиото, художествената литература, изкуството и други. Но това е труден и сложен процес, който изисква да се отдели необходимото време и планомерна и целенасочена дейност. Без изразходването на определена физическа и умствена енергия не могат да бъдат усвоени политическите знания. Обемът, съдържанието, формите и методите на усвояваните знания зависят от целите и задачите, които си поставят съответните партийни органи, от особеностите на хората, върху които идеологически се въздействува.

Задълбочените и трайни знания позволяват на човека по-съдържателно да мисли и да възприема едни или други социални процеси и явления. Те откриват пред него възможността по-пълно да възприема света, дават му нови възгледи за общественото развитие. Обикновено, когато човек усвоява знанията, мислено преценява доколко са необходими и какво приложение могат да намерят в обществения живот. Ако се убеди, че знанията имат пряко отношение към трудовата и обществено-политическата му дейност, тогава с по-голямо желание и старание изучава съответните проблеми.

Усвояването на знанията от участниците в системата на партийна-

[1] Б. Ц. Бадмаев, Елементи на психологията и педагогиката в партийната пропаганда. Партиздат, С. 1974, с. 11.

Digitized by Google

та просвета зависи преди всичко от тяхното отношение, т. е. доколко имат готовност да възприемат поднасяната им информация. А отношението се определя от това, в какво положение ще се окажат новите знания към наличните, към оформилите се възгледи и убеждения. Възможно е да намерят потвърждение в наличните, да ги разширят, задълбочат и конкретизират. Тогава те подкрепят и усъвършенстват формиралите се убеждения и мироглед, възприемат се с готовност и желание. Може обаче новите знания да са в противоречие с наличните. В този случай между тях възниква борба. Изходът зависи от преодоляването на редица препятствия: някои консервативни възгледи за живота, чуждото идейно влияние в съзнанието на отделни хора, субективното отражение в съзнанието на хората на противоречивата обективна действителност; а също така — и от силата, достоверността и аргументацията на новите, от социалната и психологическата опора на старите и пр. Това показва, че не всички нови знания се приемат автоматически от съзнанието на човека. Към някои от тях човекът остава безразличен. Ето защо важна психологическа предпоставка, за да се превърнат знанията в убеждения, е активното, действено, съзнателно отношение на учащите се в звената към възприемането и усвояването на материала.

Знанията, които получават участниците в партийната просвета, трябва да засегнат както мислите, така и чувствата им. Убедеността на обучаващите се в много голяма степен зависи от убедеността на пропагандистите, от идейния и емоционалния заряд на техните лекции. Когато основните знания в областта на марксистко-ленинската теория, усвоени на базата на придобитите по-рано знания и опит, бъдат дълбоко и силно „преживени" от човека, те стават негови убеждения, които определят мотивите на действията и постъпките му.

Върху усвояването на идеологическите знания и тяхното преминаване в убеждение първостепенна роля играе социалната макро- и микросреда, психическият облик на личността, формираният мироглед, изминатият жизнен път на развитие и възпитание. Всички тези фактори оказват влияние върху избирателното отношение на човека към поднасяната информация, върху неговото оценъчно отношение. Те съдействуват или възпрепятстват за превръщане на знанията в убеждения.

Същността на превръщането на знанията в убеждения може да бъде правилно разбрана само когато наред с посочените съображения този сложен процес се разглежда и в неразривна връзка с обществената практика. Това е така, защото никой няма да овладява самоцелни знания, както и да формира самоцелни убеждения, ако те не са нужни на личността, на класата, на обществото. Колкото овладяваните знания и формираните убеждения са по-тясно свързани с интересите и потребностите на личността, на класата и на обществото, толкова по-бързо и по-успешно ще протича този процес. Извън практическата дейност по изграждането на развитото социалистическо общество комунистически убеждения не могат да се формират. Това е така, защото когато усвоените марксистко-ленински знания се потвърждават от социалната практика и от личния живот на човека, тогава те по-бързо се превръщат в убеждения.

При социализма е създадена обективна основа за формиране на комунистически убеждения, но те не се възпитават у всички граждани. За формирането на марксистко-ленински убеждения са нужни не само знания, но и личностно отношение към тях, към фактите и явленията от социалната среда. Необходимо е личността да умее самостоятелно да отстоява своите възгледи. Според В. И. Ленин само когато човек самостоятелно може да се ориентира по даден въпрос, тогава може да счита, че неговите убеждения са достатъчно твърди и достатъч-

Digitized by Google

но успешно може да ги отстоява пред всекиго и навсякъде при всички обстоятелства[1].

Процесът на формирането на научни убеждения по своята същност е учебно-възпитателен процес. Това е така, защото в него се проявяват в диалектическо единство усвояването на определени марксистко-ленински знания, преминаването им в убеждения, които мотивират поведението на личността. Този процес е много труден, сложен, придружен с преодоляването на редица съмнения, колебания и противоречия. Превръщането на знанията в убеждения води до съответни изменения в ценностните ориентации на личността, до преминаването им в подбуди и мотиви на поведение.

При политическото обучение на възрастните се проявява една твърде съществена особеност, а именно, че тук имаме не толкова формиране на нови убеждения, колкото развитие, усъвършенствуване или изменение на съществуващите. Тази особеност би трябвало да се отчита по-пълно при учебно-възпитателния процес.

Работата по формирането на научни убеждения трябва да се води диференцирано. Сред трудещите се, които имат формирани убеждения, главните усилия следва да се насочат към тяхното укрепване и разширяване. Сред онези, които преминават от ненаучни към научни убеждения, следва да се ускори този процес, а сред останалите, които имат ненаучни убеждения, да се търсят средства и методи за тяхното разколебаване и за проникването на научни убеждения. При втората и третата група е наложително убедително да се доказват предимствата на комунистическата идеология пред буржоазната.

Процесът на превръщането на знанията в убеждение е твърде дълъг и сложен. Обикновено всяко получено знание се подлага на вътрешна преработка и прераства в убеждение и мироглед, когато намери своето място в цялостния психически облик и структура на личността. Не всяко усвоено знание може да се превърне в убеждение. В убеждения се превръщат задълбочените и трайно усвоени знания за закономерностите в развитието на обществото, природата и човешкото мислене. Затова в системата за политическа просвета особено внимание се отделя на усвояването на закономерностите на общественото развитие. С тяхна помощ човек може правилно да оценява социалните явления, събития и факти, да се убеждава в истинността на получените знания, да си изгражда такова поведение, което да съответствува на формирането или формиращото се убеждение.

Животът показва обаче, че и не всички трайно и задълбочено усвоени знания преминават в убеждения. Известни са много случаи, когато ученици, студенти и други граждани са усвоили много добре определени мирогледни знания, на изпитите се представят отлично, но в живота тези знания не им служат за ръководство, т. е. не са се превърнали в техни убеждения. Следователно в убеждение се превръща само онова трайно знание, което е преживяно и асимилирано от личността, което е помогнало за обогатяването и развитието на ценностната ориентация и на една или друга страна от духовната, психологическата структура на човек. С други думи знанията трябва не само да бъдат усвоени, но и преживени, превъплътени в психологическата структура на личността, да дадат отражение в нейната насоченост, цели, задачи, характер, способности, темперамент, в протичането на нейните познавателни процеси и чувства. От това се вижда, че знанията не прерастват автоматически в убеждения, а посредством действието на изключително сложен психологически механизъм, който все още недостатъчно добре е изследван от науката. Едно обаче е ясно, че в процеса на прерастването на знанията в убеждения участвуват наред със знанията още жизненият опит, чувствата и волята на човека.

[1] В. И. Ленин, Съч., т. 29, с. 466.

Digitized by Google

Формирането на комунистически убеждения изисква изучаваните мирогледни знания да се поднасят увлекателно, на ясен и разбираем език. Разбира се, популярността не означава опростяване и вулгаризация на знанията, а напротив, предполага запазването на необходимата научност в изложението. Върху създаването на марксистко-ленински убеждения влияят и последователността на възгледите, логическата непротиворечивост, доказателствеността на постановките и логическите аргументи или доводи.[1]

УБЕЖДЕНИЯ И МОТИВИ НА ПОВЕДЕНИЕ

Убежденията на човека, както видяхме, се обуславят и от неговия жизнен път, но от своя страна те също влияят върху този път, като насочват неговото поведение, постъпки, действия, начин на живот.

Социалните действия и постъпки на личността в най-голяма степен се определят от нейното оценъчно отношение. Човек, преди да извърши някакво действие или постъпка, мислено ги съпоставя с обществената система от ценности: полезно, нужно, ценно, добре и т. н. Така възникват мотивите на поведението на личността към извършването на определено социално действие. По време на самото действие личностният оценъчен критерий съпоставя и преценява своите постъпки с обективно необходимите и при нужда прави съответните корекции.

Когато личностните оценъчни отношения и критерии съвпаднат със социалистическите обществени оценъчни отношения и критерии, може да се каже, че те са правилни и съответствуват на закономерностите на общественото развитие. В този случай очевидно марксистко-ленинските знания са прераснали в убеждения и са определили мотивите на поведение на личността.

Формиралите се убеждения, светоглед и оценъчни отношения у личността, отразяващи нейното класово положение и интереси, са идейната основа, върху която се определят мотивите за нейното социално поведение. Те показват и умственото, и нравственото равнище на личността, те са един от основните двигатели и регулатори на поведението и действията на човека, на класата и на обществото.

В живота се получава така, че една и съща дейност може да се извършва по различни мотиви, а също и различни дейности — по едни и същи мотиви. Обикновено възпитателният ефект от дадена дейност зависи от мотивите за нейното извършване. Когато определена общественополитическа или трудова дейност се извършва с ясното съзнание за обществената й значимост, когато човек вижда своето място в колектива, в обществото и се чувствува неразделна част от тях, тогава неговият труд е най-ефективен. И обратно, когато човек постави своите лични интереси над общонародните и колективните, когато не се съобразява със закономерностите и тенденциите на общественото развитие, когато своето лично „аз" поставя над всичко, неговите мотиви са в противоречие с интересите на колектива и обществото и възпитателният ефект от дейността му е минимален.

Формираните комунистически убеждения нямат никакъв смисъл, ако не намерят обективен израз в поведението и действията на хората, ако не навлязат в плътта и кръвта на човека, ако не се превърнат в регулатори на неговото поведение, при което думите да не се разминават с постъпките. Този преход от идеалната вътрешна пози-

[1] По-подробно по тези въпроси виж инж. Илия Тасев. Формирането на научен светоглед — сърцевина на идеологическата работа на Партията в сб. „Актуални теоретически проблеми на комунистическото възпитание", Партиздат, С., 1973, с. 56—59

Digitized by Google

ция към действие засяга преди всичко волята и волевите действия на личността.

Много трудно се доказва съответствието на обикновеното поведение с убежденията. Това е така, защото върху поведението освен убежденията могат да оказват влияние и редица други фактори. Затова в обикновения живот спазването на обществените задължения и на приетите норми за поведение не винаги се дължи на формирани идейни убеждения, а може да е следствие на обикновена привичка към установения ред, на нежелание да се нарушават нормите, на страх от наказание, на стремеж да бъдат като другите и пр. Това поведение на тези хора може да се промени твърде съществено при по-остри критически ситуации.

Социалистическата съзнателност и убеденост на трудещите се в правотата на марксистко-ленинското учение, на предимствата на социализма пред капитализма, на партийната политика е мощен стимул за изява на творчество, инициатива и активност в социалистическото строителство. Не е случаен фактът, че сега когато „...**в Народна република България марксизмът-ленинизмът се е превърнал във велика материална сила, че като теория и като практика оказва могъщо влияние върху съзнанието на масите**“[1], творческата трудова и политическа активност на масите неимоверно много нараства. За това свидетелстват разгърналото се всенародно социалистическо съревнование за изпълнение и преизпълнение на насрещните планове за последната година на шестата петилетка и за цялата шеста петилетка, почините на трудовия колектив от завод „Н. Киров“ — Русе, за най-ефективно използване на производствените мощности, на Химическия комбинат във Видин, за извършването на реконструкцията и модернизацията на производствените мощности със собствени сили, без това да се отрази на изпълнението на производствената програма, на единадесетте столични предприятия за предсрочно изпълнение на плана по всички показатели в чест на XI конгрес на Партията и други.

* * *

Науката и практиката предоставят различни средства за изучаване на убежденията. Най-често използваните са: оценките на социалните факти и явления и поведението на личността. Когато искаме да установим убежденията на дадена личност, може да я предизвикаме да направи оценка на определени социални факти и явления. Въз основа на това могат да се определят убежденията на личността. Но винаги следва да се има предвид, че при даването на оценката личността може поради едни или други съображения да не бъде докрай искрена. Затова най-достоверният критерий за изясняване убежденията на човека са неговото поведение и действия. С основание трудовите колективи оценяват човека не по това, което той мисли и говори за себе си, а по неговите дела. Поведението и действията на хората би трябвало по-често и по-задълбочено да бъдат анализирани и през призмата на техните убеждения. Този подход би разкрил действителните причини за някои сериозни слабости в дейността на хората и особено някои кадри, би посочил факторите, съдействували за постигането на добри резултати.

Сложността и динамиката на социалистическия начин на живот помагат не само за проверка на убежденията, но и за тяхното усъвършенстване и развитие.

---

[1] Т. Живков, Отчетен доклад на ЦК на БКП пред X конгрес на Партията, С., 1971, с. 154.

Digitized by Google

НАУКАТА И ТЕХНИЧЕСКИЯТ ПРОГРЕС, ЕЗИКЪТ И СТИЛЪТ НА ПРОПАГАНДАТА

акад. **ВЛАДИМИР ТОПЕНЧАРОВ**

На дневен ред е въпросът за ускорено внедряване на научно-техническите постижения в производството. За да се приложат тези постижения с най-бързи темпове в служба на народа, Партията призовава на вдъхновен и съзнателен труд цялото множество на трудовите колективи — всяка производствена единица.

Тук, естествено, изпъква въпросът за партийната и комсомолската пропаганда, за работата, която има да вършат средствата за масова информация, както и всички пропагандисти, всички научни работници и публицисти журналисти, които се изявяват в печата, по радиото или по телевизията и поставят въпроси на науката и техническия прогрес.

Науката и пропагандата на науката не се покриват. Те не са едно и също нещо. Но заедно с това напълно ясно е, че понятността на езика и убедителната сила на стила, с които се поднасят въпросите на науката и техниката, са едно от най-важните средства, за да стане борбата за внедряване на научно-техническите постижения съдържание, дух, дихание и вдъхновение на цялата наша партия.

Партията никога не е изпущала от вниманието си въпроса за езика и стила. На Февруарския пленум на ЦК на БКП (1974 г.) бе поставен въпросът за „богатството на езика и стила".

Но как стои този въпрос по-специално в пропагандирането на науката и техническия прогрес?

През зимата на тази година бях поканен да изнеса консултация по езика пред журналистите на БТА, а после и пред журналистите от телевизията и радиото. Това ме застави да заседна повече пред синия екран и над статиите в печата, посветени на науката и техническия прогрес, на културата.

Нашата пропаганда общо взето е обърната с лице към тези въпроси — печатът, радиото и телевизията са поставили въпросите за разпространение на научно-техническите и културните знания, създали са и се поддържат активно специални рубрики, има „форуми" и „кръгли маси" по тези въпроси в телевизията. Но ако се мине от обема, в който са поставени въпросите на науката и техническия прогрес, към езика и стила им, може да се констатира — без да се бърза с обобщение, — че не винаги има пълна понятност на езика, с който си служат, особено поканените да напишат статии и да се изкажат компетентни специалисти (икономисти, социолози, философски работници), че има стилови усложнения, които затрудняват обикновения читател, слушател и зрител.

Ето случай по телевизията с беседа върху развитието на стопанството, науката и техническия прогрес в капиталистическото и социалистическото общество. Докладчикът говори хубаво, леко, плавно, без усилие. Очевидно има дългогодишен опит. Но в езика му има толкова много „аспекти", „компоненти", „адаптация", „механизми на отношенията", „имплицитно", че дори и един опитен читател и слушател е смутен от негодността си да схване потока от „научни" думи и от

Digitized by Google

сложни стилови връзки между тях. Той стои в недоумение пред фрази като: „Конвергенцията представлява такъв социален феномен, който води към прогресивна ескалация на буржоазната дефектна ксицепция". Да оставим настрана съдържанието и смисъла на фразата. Икономистът не говори пред специалисти, беседата е предназначена за най-широка, милионна публика на телевизията, която сигурно като мен е стояла в недоумение пред малкия екран.

Ето например как и в едно издание, също не за специалисти, се подготвя читателят, за да разбере съотношението между производството на захарно цвекло (чукундур) и пазара на захарта. Страницата за чукундура започва така: „Тази конкретна обстановка или социален климат се определя от общите компоненти, страни или процеси на социализма. Но индивидуализираната ѝ структура, вътрешните връзки между елементите и процесите, особените ѝ преки влияния върху съзнанието и поведението на човека изключително много зависят от управленческите, политическите, организаторските, идеологическите, научните, квалификационните, житейските и прочее качества на субективния фактор, който ръководи, организира, насочва, управлява обществените процеси и дейност, от партийните и държавните органи и организации, от хората, които работят в тях."

И за да се изясни употребеният термин „индивидуализирана структура", е добавена забележка под линия: „Всяко явление си има своя индивидуалност във формата на неповторими структурни черти, които са диалектически снети форми, прояви в различните условия на общите процеси". Статията е подписана от професор, кандидат на икономическите науки.

С такива — съжалявам, че не мога да кажа „чукундурести", тъй като са много полирани— изрази не може да се внедрява наука и технически прогрес в производството на захарно цвекло и захар!

Да не обобщаваме — не навсякъде е така. Но често в научни статии и беседи е така! И думите, и строежът на фразата, и стилът са недостъпни, неясни, трудно разбираеми...

Само от две страници на брошура за масово разпространение за научния и техническия прогрес могат да се извадят такива термини: ерозиран, експлицирам, ситуитивно, иманентно, пак имплицитно, ремарки, ефективност, оптимални параметри и отново аспекти, аспекти, аспекти и концепции, концепции.

Нека се върнем към някои — казвам някои, не всички — наши телевизионни „форуми" и „кръгли маси". Сама по себе си инициативата за форуми и кръгли маси е повече от похвална. Тя цели да се изяснят във формата на непринуден научен разговор публично, открито, пред най-масова аудитория обществено интересни научни въпроси. Във форумите и кръглите маси телевизията има определен успех. Нека не ѝ отказваме това. Но няма ли опасност да се превръща понякога „кръглата маса" в спиритически сеанс, когато наши икономисти, статистици, социолози говорят на призрачно неуловим език, който те си разбират чудесно, но забравят живата публика и остават непонятни за масовия читател, който не се е „адаптирал" към тях нито „имплицитно", нито „експлицитно", нито по „ремарки", нито „ефективно", нито ги е „проспектирал" в някои свои „аспекти".

От подобни статии и телевизионни изказвания нашите пропагандисти вземат изрази и ги включват в своите доклади, беседи, сказки пред партийната маса, пред отечественофронтовските събрания, на публични конференции с безпартийни, служещи, жени и мъже, младежи.

Разбира се, като не бива да обобщаваме случаите, не бива да опростяваме нещата.

Digitized by Google

Не може да има никакъв спор, че с развитието на науката и техническия прогрес и свързаното с тях движение от селото към града и от провинциалния град към столицата, както и с развитието на нашия външнотърговски обмен, с нашите интернационалистически връзки, със световното движение на културата, в езика ни влизат и ще влизат нови думи, чуждестранни термини, изрази, образи, определения, сложни форми и стилови обрати. Те ще обогатяват и усъвършенстват езика ни, ще влияят и върху развитието на неговия стил. Наистина заедно с това в известен период от развитието на една наука, техническа или културна област някои проблеми могат да остават и остават непонятни и недостъпни за широката публика, когато специалистът работи с математически знаци, химически формули, геометрически фигури или абстрактни понятия. Това е в техния работен, лабораторен период. Може някои частни науки да останат и докрай непонятни за широката публика. Но когато една наука влиза в обществена употреба, когато се поставя пред масови обществени аудитории, пред радиото, телевизията, в печата, необходимо е да се намира оня популярен език, който да я приземи и да я прави понятна и за специалиста, и за малко подготвения и за неподготвения слушател или читател от публиката.

На това твърдение се възразява: не всеки може да направи това, публицистиката е талант! Във възражението има и истина, и неистина. Всеки може да направи усилие да бъде понятен. В края на краищата този, който не може да го направи, няма да го прави. Но тези, които се заемат да го правят, трябва да го направят, като се приземят към съответната аудитория, пред която се явяват. Но тук става дума преди всичко за органите и средствата на масовата пропаганда. Като е масова, тя трябва да се отнася за масите на народа, за печата, за радиото, за телевизията, за публичните беседи и доклади, които се представят на широки читателски и слушателски среди. Това е основното, за което става дума.

Може да се вземе пример от изказванията и докладите на другаря Тодор Живков пред пленумите по въпросите на науката. И най-сложни и сериозни „отвлечени" въпроси се разглеждат на човешки, достъпен за всеки граждани език и строеж на фразата. Не възразяват сериозно ония, които твърдят, че научният въпрос си е научен и обезателно за него си има особен, специален „научен език" и никакво усилие не може да го приземи. Твърдението: „Не знам как да го кажа иначе" не издава ли именно незнание и че подобен автор не знае ясно това, което пише тъмно?

Върху езика на нашата пропаганда се спряха в последно време някои другари в конференцията „За най-тясна връзка на партийната пропаганда с живота". Но не се касае просто за „обогатяването на езика", макар че е добре да бъде той богат. Разбира се, добре е езикът да бъде дори „изящен". Но касае се преди всичко езикът да бъде ясен и понятен. Не се отнася също така и до думата „касае се", която е грозна. И не толкова за ударението на думите дали ще кажем наука или наука, макар че е несъмнено по-правилно, по-звучно в нашия език да кажем наука, с ударение върху „у". И не става дума просто за употребата на „чужди" думи. Но за такова богатство на езика и за такава употреба на думи, включително и на чужди думи, които да не затрудняват връзката език—народ, връзката между пропагандата на знанието и техническия прогрес и аудиторията, която запознаваме с въпроса за ускорено внедряване на науката и техническия прогрес в производството.

Ето например и думите пропаганда, прогрес, техника, аудитория, току-що употребени, са чужди! Но те са се настанили в езика ни като у дома си.

Digitized by Google

В нашия език има много чужди думи. Не става дума да се гонят чуждиците от него, а за такова настаняване, което да обогатява и усъвършенствува българския език, без да затруднява неговата понятност, а да го прави още по-изразителен и изящен.

Всички ние се увличаме от употреба на чужди думи. И това не е наше предимство, а недостатък! Много от чуждите думи от романски произход са напълно присъщи на западните езици и там всеки — и работникът, и най-обикновеният гражданин, познава тия думи или може да се досети за техния смисъл. Но в нашия език ние трябва да се отнасяме грижливо към запазване именно на понятността на езика. Много от думите, които идват от нови научни области и са непонятни за мнозина от слушателите, ще влязат в езика ни. Но сега те не са ясни. Затова може да се каже така: когато една чужда дума не може да се замени с наша, тя трябва да се придружава дълго време с обяснение дотогава, докато не се настани в езика така, че да престане да се чувствува като чуждица.

Механичното, несъобразеното с аудиторията пренасяне в езика на думи, присъщи на тесни, специални — икономически, социологически, технически, философски — науки, ни изправя пред опасността на нещо, което напомня една криворазбрана цивилизация на словото в етапа на научно-техническата революция. Тук има у специалистите робуване на своя затворен езиков кръг, отказ от обществена отговорност или, позволявам си да кажа, има езиково позьорство, с което се заразяват и някои наши журналисти публицисти и докладчици.

В разговорите, които водих в телевизията при беседата за езика им, бе заявено от ръководителя на „Идеологическа редакция“:

— Какво да правим, когато много наши докладчици, научни работници, се боят да сведат своите беседи до понятен за широката публика език, тъй като техните колеги щели да ги обвинят, че принизяват науката!

Следователно въпросът тук, в определени случаи, е не до случайно вмъкване на чужди или непонятни думи поради това, че специален научен работник, като борави често с чужда литература, се изтървава в употребата на непознати термини, а за едно изработено разбиране, че езикът на науката е „особен език“, че за нея и техническия прогрес не може да се говори току-тъй на „житейски език“?! Такова разбиране е, направо казано, антиобществено отношение към науката и техническия прогрес, които трябва да бъдат правени обществено популярни, за да бъдат общественополезни и да мобилизират обществото ни за тяхното ускорено внедряване. Подобно отношение към езика и „научността“ на неговата терминология не е наше, то е имитация, взета от буржоазното общество.

Неотдавна в Париж излезе книгата „Интелектуалците в шезлонг“. Въпреки многото й недостатъци книгата е насочена именно срещу представители на така наречения „духовен елит“, които се стремят да блеснат със своя език, „удобно излегнати — пише авторъ- Жорж Сюфер — в мекото кресло на психическия и умствен комфорт“, без да ги е грижа дали ги разбират или не!? Такива неоригинални наши специалисти имат склонност не само към непонятни думи, а и към мъгляви формулировки на злободневни теми, които водят до самоизолация на автора от читатели и слушатели и на слушатели и читатели — от автора. Те водят до трудности да се следи словото и мисълта им. Всичко това не е вече просто езиков въпрос, а идеологически.

Някога Георги Кирков казваше за подобни оратори и автори, че те говорят „като мандарини на мандарини“. Разбира се, сега не е въпрос ние пък да вземем голямата тояга и по примера на новите китайски мандарини да гоним всичко чуждо от нашия език. Съвсем не

Digitized by Google

става дума да затворим вратата и да кажем: „Няма да се въвеждат нови думи и особено чужди думи в нашия език!“ Не това! Работата е другаде: достъпът на нови и особено на чужди думи да става с такт, с мярка, не книжно, изкуствено, стихийно, натрачибо, а заедно с производството и неговото развитие, с разрастването на пазара, с развитието на обществената култура, във всекидневната работа и всекидневните общения, и винаги с грижа и постоянна мисъл за понятността и за аудиторията, пред която се говори. Научно трябва да бъде съдържанието, езикът — житейски и понятен.

Пример за това ни бе даден от съветската информация неотдавна в такова велико научно постижение като съвместния космически полет на „Союз“ и „Аполо“. Говориха съветски учени и съветски специалисти, но на един език ясен и непретоварен с непонятни „научни“ термини върху най-висши въпроси на науката. У нас говори проф. Серафимов по телевизията за полета и космонавтиката изобщо, и говори на език напълно понятен за всекиго. Същата вечер обаче говорителят на телевизията, като се спираше на злободневните събития в Португалия, каза: „Събитията придобиха ескалационен ход“. „Ескалационен“? — едно прилагателно от чуждата дума „ескалация“, която си остава чуждица, макар че някои се опитаха да я въведат по време на американската агресия във Виетнам. Говорителят можеше да каже: „Събитията в Португалия се развиха стремително бързо“, „с ускорен ход“ и фразата му щеше да бъде и ясна, и точна, и по-богата, и по-изящна.

Примерите станаха вече много. Но се касае за езика, с който ние отиваме при производителя и със задача да мобилизираме всички за ускорено внедряване на науката, техническия прогрес и културата. А за това е необходим ясен език и не усложнен, а понятен строеж на фразата ни.

Ако е вярно (а то е вярно!), че „идеите стават сила, когато завладеят масите“, как ще се овладее масовият читател със статии и изказвания като цитираните или с пасажи (в едно най-разпространено списание) като: „В качеството на компонент на социологическата (?!) структура на обществото науката функционира и се развива като част от обществения организъм, като цяло. Същевременно научната дейност се откроява сред редица други сфери на общественото производство със сравнително значителна неопределеност по отношение предвижданото на научните резултати, на сроковете на „производство“ (включително и риска по отношение на благоприятния или неблагоприятния изход на научната дейност) и пр.“ Впрочем: и прочее. Може да разбереш смисъла на подобен пасаж след неколкократно четене и препрочитане, след като го съпоставиш с други предшествуващи или последващи пасажи. Но защо читателят трябва да препрочита или да съпоставя? Та това значи именно да затрудняваш читателя, който трябва да бъде улеснен да разбере нашата мисъл, да я възприеме така, че тя да стане негова!

Ако се обърнем към художествената критика, която трябва да разкрива социалната същност на художествените вещи, за да стигнат те до съвестта на зрителя и консуматора, какво би трябвало да се каже за подобен пасаж например, взет наслука от един литературен седмичник за една изложба:

„Докосването до бялото пространство е изразително и експресивно, то отбелязва само характерните форми и обеми. В тези рисунки като че ли съзнателно липсват пространствено окръжение и пространствена среда. Те са пренебрегнати даже там, където могат да се изведат и превърнат в характерен експресивен детайл. Идеята и внушението се извежда и постига чрез акцентиране на вниманието върху основните изрази и предмети. Те са представени обикновено само-

Digitized by Google

стоятелно в изчистените композиции и носят идиоматичното значение на средновековния и възрожденския знак-символ."

Нима с такива художествени критики можем да разкриваме социалния смисъл на една или повече рисунки?

Работата не е само до чуждите думи, а до съчетаването на думите. Ето израз, в който има една или две чужди думи: „От друга страна, трябва да бъдат извършени някои дисоциации, защото поради особения характер на българския политически живот от началото на века, българската буржоазия незаконно се е асоциирала с редица стойности от народната ни национална култура, с които фактически няма нищо общо и които са възникнали мимо нея".

Въпреки че уж всички думи, с изключение на две, са български, изразът е неясен и трябва да му търсиш тълкуване, да го препрочиташ, а когато такъв израз мине по радиото и по телевизията, не можеш да го препрочетеш вече.

Има замърсяване в езика ни и в стила му.

Налага се следователно определена хигиена на словото. Тя е задача на нашите пропагандисти, специалисти по въпросите на науката, техническия прогрес и културата, на нашите писатели, журналисти и публицисти, заети в средствата за масова информация. Без това не може да се води резултатна пропаганда на науката, техническия прогрес и културата и успешно да се мобилизират трудовите колективи и всяка трудова единица за ускореното им внедряване в производството.

При това никоя революция, която засяга живота на народа в неговата широта, не е ставала без ентусиазъм, без вълнение, без страст. Без страст не може да се развива и научно-техническата революция.

В социалистическото общество научно-техническата революция намира своя социално-исторически смисъл. Да се внедряват ускорено в производството науката и техническият прогрес, значи ускорено у нас да се подобрява и да се движи напред към високи и най-високи равнища целият наш живот. Затова е нужно именно да се мобилизират трудовите колективи и производствените единици. А какво значи мобилизация? Значи разбиране, значи раздвижване, значи дух, значи страст! В цялата наша пропаганда, посветена на научно-техническата революция, устна или чрез средствата на печата, радното и телевизията, е потребно да се говори не ограничено за науката въобще, за машината въобще и за техниката въобще, не механично, безжизнено, не с поза като „от университетска катедра". В нашите доводи в полза на ускореното внедряване на науката и техническия прогрес е необходимо да се говори не само с неусложнени фрази, ясни и понятни думи, а и вдъхновено, в името на живота на хората, които се трудят!

Когато се говори днес за партийната пропаганда от такъв „висок ранг", от който са науката и техническият прогрес, нека си спомним думите на автора на „Десет дни, които разтърсиха света" Джон Рид, казани за Ленин: „Ленин бе чужд на всяка поза, способен вдъхновено да разкрие най-сложните идеи с най-прости думи". Нека винаги, когато заставаме пред аудиторията, помним тая характеристика: да се разкриват най-сложните идеи с най-прости думи, вдъхновено.

Digitized by Google

ЛИЧНО ЖЕЛАНИЕ И ПАРТИЕН ДЪЛГ

к. п. н. НИКОЛАЙ ЛЮБОМИРОВ

Съотношението между личното желание и партийния дълг е несравнимо по-сложно и по-многостранно, отколкото изглежда на пръв поглед. Твърде често в ежедневните грижи на партийната практика, при обсъждането на едни или други случаи, събития или явления подходът към този проблем е твърде опростенически. От желанието към дълга се прокарва като че ли някаква права линия. Дългът се схваща и представя като изразено желание. Но такова схващане на взаимната връзка между желанието и дълга обедпява тези съотношения и с това ограничава възможностите за идейно и нравствено въздействие на партийния колектив върху комуниста. Всъщност тази взаимна връзка между желанието и дълга, а и между възгледите за нея и партийната практика е несъмнено много по-богата, по-сложна и по-диалектична.

Нека да си припомним какво се разбира под категориите желание и дълг?

Желанието е едно от важните звена в развитието на волевия акт. То изразява наличността на повече или по-малко ясна представа за предмета, към който е насочено. Макар че желанието обикновено е още твърде далече от действието, но то определя целта на действието, подбужда към него и помага на човека да осъзнае самото действие.

Дългът пък е категория на етиката, в която се изразява нравствената задача на определен индивид, на група лица, на класата или на народа при определени условия или ситуации, която става за тях **вътрешно прието задължение.** Поради това **човек е длъжен не просто да изпълнява формулираните от някого или стихийно установени изисквания, а да разбере тяхната социална същност и предназначение, както и последиците от личните си и съвместните действия.** В условията на социалистическото общество, което решава световно-историческата задача за изграждането на комунизма, висшият дълг на личността се свежда до това, със своите действия при различните конкретни обстоятелства да допринася за осъществяването на тази цел, да вижда зад частната социална задача общата историческа перспектива.

Комунистическата партия на Съветския съюз — се казва в Устава на КПСС — съществува за народа и служи на народа. Тя е висша форма на обществено-политическа организация, ръководна и направляваща сила на съветското общество. Партията ръководи великата съзидателна дейност на съветския народ, придавайки организиран, планомерен, научнообоснован характер на неговата борба за достигане на крайната цел — победата на комунизма. **Висшият партиен дълг на комуниста** следователно се състои в това, **да служи на народа, на неговата борба за победата на комунизма.**

Правата и задълженията на партийния член, записани в Устава на КПСС, са най важни норми на партиен живот и заедно с това те са предназначени да осигуряват авангардната роля на комуниста, изпълнението на неговия дълг на всяко място, на всеки участък, във всяко време, при каквито и да е обстоятелства.

Действуващият сега Устав на КПСС задължава партийните членове да се борят за изпълнението на главните задачи на Партията на съвременния етап — за създаването на материално-техническата база на комунизма, за формирането на комунистически обществени отношения и за възпитанието на новия човек.

Статията е написана специално за сп. „Партиен живот" чрез АПН.

Digitized by Google

По такъв начин Уставът на КПСС формулира не само общия критерий за партийния дълг, не само го конкретизира с оглед на съвременните задачи на комунистическото строителство, но заедно с това определя и мерките, от които зависи всеки комунист да изпълнява своя дълг. Следователно самата същност на партийния дълг се заключава в това всеки комунист дълбоко да осъзнава задачите и изискванията на Партията и неотстъпно да ги въплъщава във всички свои действия и постъпки.

Личното желание и дългът на партийния член не са нещо предварително и веднъж завинаги дадено. Те се формират в процеса на личния и обществения живот на комуниста. И в това е заложена обективната основа, върху която се издига цялата многостранна, грижлива, всекидневна дейност на партийната организация за възпитанието на комуниста, нейното въздействие върху психическите, нравствените и другите особености на човека в процеса на неговото обучение, на участието му в общественото производство, в отдиха и т. н.

Степента на реализация на партийния дълг се изразява чрез отговорността, т. е. чрез това, в каква степен комунистът претворява в практически дела своя обществен дълг. Този конкретен резултат дава възможност на партийния колектив да оценява как комунистът изпълнява своя дълг пред своята партийна организация, пред цялата партия.

Личното желание, личната отговорност, партийният дълг се проявяват във всички сфери на човешките взаимоотношения: социални, политически, морални, юридически и т. н. Те се намират в органическа взаимовръзка помежду си. Особено близки помежду си са сферите на действието на желанието, отговорността и дълга в областта на нравствените и политическите отношения. И това не е случайно. Тази близост се обуславя от единството на целите и задачите, които стоят пред работническата класа, Партията, обществото, строящи комунизма.

Неразривното единство между моралния и политическия дълг на комуниста е не само важен, но и все повече засилващ се фактор на обществеото развитие в периода на комунистическото строителство. Генералният секретар на ЦК на КПСС Леонид Илич Брежнев подчерта пред XXIV конгрес на КПСС, че Партията води съветския народ към решаването на крупни икономически и социално-политически задачи и затова „нейният морален авторитет ще бъде толкова по-голям, колкото по-високи идейни и нравствени качества притежава всеки комунист"[1].

Основа на единството на желанието, отговорността и дълга е новият, социалистическият тип обществена организация на хората — както икономическа, така и политическа, — основаваща се на активността на най-широките народни маси при решаването на задачите на комунистическото строителство. Самата същност на развитото социалистическо общество подтиква работниците, селяните, интелигенцията, жените и младежите във всяка сфера на обществената практика винаги и непременно да имат предвид политико-моралните последици от своите действия и дейности, от своето поведение.

Единството на желанието, отговорността и дълга се циментира от такива качества на съветския човек, като високата идейност, дълбокото класово самосъзнание, самоотвержената преданост към идеалите на комунизма. Животът свидетелствува, че благородните дела и постъпки на комуниста, на съветския човек се пораждат от желанието да извърши нещо в името на своята социалистическа родина, от чувството на отговорност за възложената работа, от дълга пред родината, пред народа и неговата ленинска партия.

Именно желанието, отговорността и дългът са послужили като вътрешна основа за комуниста Владимир Копелев и за ръководената от него строителна бригада в Москва от началото на петилетката да предадат 146 хиляди квадратни метра жилищна площ. Рекордната производителност, достигната от бригадата, дава възможност средно всеки производственик да изпълнява строително-монтажни работи за 64 хил. рубли годишно и да въвежда в експлоатация по 1160 кв. м жилищна площ. Личният принос на бригадира за успехите на бригадата основателно е бъде отбелязан с ордена „Владимир Илич Ленин" и с медала „Сърп и чук".

Същите подбудителни причини лежат в основата и на трудовия подвиг на монтьора на тежкотоварни автомобилни каросерии от Воронежския завод Николай Богатирев. Той изпревари времето, като само за три години, вместо за цялата петилетка сглоби 3050 каросерии за 75-тонни самосвали. На какво се основава успехът на Богатирев? На това, че той добре схваща своя дълг, на уменето му в името на постигането на поставената цел най-пълно и рационално да използва техниката, дълбоко да вниква в технологическите процеси, да влага частица от своята душа и същност в работата си.

Във връзка със забележителните си трудови подвизи Николай Богатирев беше поздравен лично от генералния секретар на ЦК на КПСС Леонид Брежнев: „Вашият труд, Николай Григориевич — се казва в телеграмата на др. Брежнев, — сам по себе си е забележителен образец на работническа доблест, новаторско отношение към своите задължения... Радостно е, че Вашият патриотичен почин се подхваща от хиляди труженици от отрасъла, които също така влагат в работата си ча-

[1] Л. И. Брежнев, Отчетен доклад през XXIV конгрес на КПСС, С. 1971, Партиздат, с. 129, 130.

Digitized by Google

стица от своята душа и се отличават с инициативност и трудолюбие."

Желанието, отговорността и дългът са важен вътрешен подбудител, причина и основа на движението на работническите настойници, поели доброволно задължение да обучат и възпитат достойна смяна за сегашното поколение на работническата класа.

Правилно разбраният дълг задължава човека да съобразява своите задължения с интересите на обществото, с неговите нужди, задачи и цели. **Колкото в по-голяма степен интересите, стремежите и целите на човека, на личността се сливат с интересите на колектива, на обществото, толкова по-плодотворна и активна е неговата дейност.** Съвсем не е безинтересно в това отношение да споменем мнението на известния съветски артист Олег Табаков: „На мен ми се струва — казва той, — че съвременен човек е този, който си поставя и решава тези проблеми, които се поставят и се решават от обществото; човекът, който чрез своята професия и дейност прави опит нещо да подобри... Съвременността на днешния човек произтича от целия негов живот, който той е преживял заедно със своята страна."

Желанието и дългът непосредствено са свързани с проблема за свободата на личността. **Комунистът, който правилно схваща своя партиен дълг, който дълбоко осъзнава политическия, социалния и моралния смисъл на своите действия и заедно с това схваща свободата на волята като способност да се вземат решения с добро познаване на работата, не само разширява полето на своята творческа дейност, но така също разширява и прави по-пълна и самата своя лична свобода.** Впрочем именно в това се и заключава отговорът на всякакъв род критици от противния лагер, които „виждат" в партийния дълг някакво си „ограничаване" и дори „узурпиране на свободата на личността".

Неотдавна в един от вестниците излезе кореспонденция за механизатора Адолис Чепуленис от колхоза „Вилтис" от Покруский район на Литовската ССР. В постъпките, действията и решенията на Чепуленис не може да не се види съответствие и единство между желанието, партийния дълг и личната свобода, намерили реален израз в дела за общото благо на хората.

...Механизатор Чепуленис станал отдавна... През цялото време, докато работел като ковач, той се учил, усвоявал една професия след друга.

Съседите честичко посещавали Чепуленис, сядали на прага на ковачницата и разпалвайки луличките си, с удивление гледали как ловко се справял той с всяка работа, която подхващал...

— Не ще остане задълго в село твоят син — казвали селяните на баща му, поклащайки съкрушено глави. — Сега нали е така, всички към града бягат. А и твоят е вече на години, пък и добър майстор излезе. Нали знаеш: в града тъкмо такива се търсят...

Бащата с разбиране се подсмивал под мустак.

— Адолис е селски човек. На града безспорно също трябва да се дават хора. Делото ни с работниците е общо. Но моят Адолис ще се труди тук, в селото.

Бащата добре знаел желанията на своя син. Годините минавали. Адолис започнал да работи като прикачвач, а след като положил изпит, и като тракторист, после и като шофьор.

Не минало много време и Адолис Чепуленис поел ръководството на ремонтната работилница. После той първи става комбайнер. Едновременно с всичко това усвоил шлосерската и стругарската работа, електрозаварката. Това са качества на новия съвременен съветски земеделец. Самият Чепуленис се изразява така за земята:

— Аз съм комунист и добре разбирам обществената роля на селскостопанския труд. Земята — това е моят цех!

Майсторството, смелостта при вземане на решения донесли на Чепуленис заслужена почит и всеобщо признание. Гърдите му се окичиха със златната звезда на Герой на социалистическия труд. Тегли ги хората към него, защото знаят, че нещо от него ще научат, че той няма да откаже да им помогне, да ги научи. Главната негова заслуга е, че така, със своя трудов пример успя да увлече и предаде любовта си към земята още на десетки други хора.

Постоянно нарастващата грижа на обществото за човека е един от решаващите фактори да се формира правилно схващане за обществения дълг и личните желания. Успешното изпълнение на решенията на XXIV конгрес на КПСС в областта на повишаването на материалното и културното благосъстояние, на жизненото равнище на съветския народ безспорно допринася за по-нататъшното задълбочаване на този процес. В тази именно плоскост лежи и отговорността, дългът на всеки пред колектива, а и на самия колектив за всеки и пред всеки човек. Ето защо може да се каже, че **степента на отговорността на колектива за всеки човек е показател за зрелостта на целия колектив.** По известни причини, това с пълна сила се отнася и за партийните колективи.

Сега партийните организации, като се опират на насъбрания опит, продължават да развиват и насърчават активността на членовете на КПСС, повишават тяхната ръководна роля в труда и в обществената дейност. Преди известно време в „Правда" посочи за пример опита на партийните организации от Ленинград. Тук в трудовите колективи се провеждат събрания, на които се прави анализ **какъв е личният принос на всеки комунист в борбата за предсрочно изпълнение на задачите на деветата петилетка.**

Такива събрания например са проведени и в Невския машиностроителен завод „В. И. Ленин". Работници, бригадири и майстори разкривали допълнителни резерви за повишаване ефективността на производството, съвместно набелязвали пътища за по-бързото им използване.

Digitized by Google

На едно от цеховите събрания бригадата на комуниста П. Дундук обещала да даде над плана сто тона стоманена ламарина, да увеличи процента на първокачествената продукция и да внедри редица рационализаторски предложения. Работниците с чест изпълнили дадената дума.

В този и в други подобни факти, които ежедневно се раждат в живота и дейността на партийните организации, намира ярка проява изпълнението на партийния дълг от комунистите като израз на вътрешни подбуди и желания, на вътрешни убеждения. От такива явления на съветската действителност се ражда и всенародният подвиг.

Личните желания и партийният дълг се развиват, ако партийните организации в своята практика не се ограничават с елементарни изисквания — да не се допуска брак, да не се закъснява на работа и т. н.

Култивирането на чувството за дълг е сложен и многостранен процес. Той, както е известно, се състои от много съставки — тук влизат и изработването на марксистко-ленински мироглед, и политическите възгледи по събитията и явленията на нашата съвременност, и общественият труд, и възпитанието в духа на революционните и трудовите традиции и т. н. Съобразяването с личната психология на комунистите, с равнището на тяхното развитие, с възрастовите, професионалните и другите особености дава възможност на партийните организации да се предпазват от шаблон и формализъм в цялата тази отговорна работа.

Това е толкова повече необходимо, тъй като в живота, в практиката на партийните организации все още има факти, които свидетелстват, че някои комунисти нарушават партийния си дълг и това се случва главно тогава, когато личните желания вземат връх над партийния дълг.

В условията на социализма все още се запазват класовите различия, както и различията между умствения и физическия труд, между града и селото. Всичко това поражда определени противоречия между личните и обществените интереси, понякога довежда до несъвпадение между желанието и дълга. А заедно с това причини за несъответствие между личните желания и дълга могат да бъдат и пропусните в организацията, ръководството и управлението на промишлените предприятия, колхозите, совхозите, ръководните и научните учреждения. Същото се получава и при бюрократизъм, битови неуредици, пропуски в областта на културния живот, отдиха и т. н. Нерядко причина за несъответствие между личното желание и дълга е и ниското равнище на възпитателната работа на партийната организация.

В проблема за съответствието между личните желания и дълга внася своите специфични особености и научно-техническата революция. Към новите въпроси, които поставя научната организация на труда, могат да се причислят: за характера и съдържанието на труда, неговите физиологически и психологически аспекти, за демографските процеси, свързани с териториалното разпределение на производителните сили и взаимодействието на всичко това със семейството и т. н.

Разбира се, всички тези причини и обстоятелства трябва да се вземат предвид в практическия подход на партийните организации и ръководства при анализирането на несъответствието между личните желания и партийния дълг. Само тогава може да се проявява максимално другарско внимание към всеки партиен член, към всеки съветски човек и без да се нарушават партийните принципи, да се вземат конкретни решения и мерки за въздействие в желаната и необходимата насока.

Организациите на КПСС сега използват цялото богатство от изпитани и оправдали се методи за повишаване на трудовата и политическата активност на комунистите, за да изпълняват те своя партиен дълг. Партийните събрания често обсъждат отчети на комунистите за това, как спазват уставните си задължения, редовно се провеждат беседи с тези, към които организациите и ръководствата имат някакви бележки. Засилва се вниманието към политическото и икономическото обучение на комунистите. Нараства взискателността към изпълнението на партийните и правителствените директиви и решения. Тези и други подобни мерки дават възможност на партийните организации да поддържат атмосфера на другарска взаимопомощ, лична отговорност и взискателност и на отговорно отношение както в самата партийна организация, така и в целия трудов колектив.

Разнообразната дейност на партийните организации за възпитанието на комунистите в дух на правилно съчетаване на личните желания с партийния дълг следва да се поставя на научна основа. Марксизмът-ленинизмът свързва проблема за личността със задачите за революционно преобразуване на обществото, за пръв път даде материалистическо обяснение на процеса на формирането на личността и показа обуславящите го социално-икономически корени, като разкри същността на човека като съвкупност от всички обществени отношения. По този начин проблемът за развитието на личността се поставя в пряка връзка и зависимост с общественото развитие, а с това се очертават и обществените пътища за разкриването и изследването на този процес.

„Ако характерът на човека — писа Карл Маркс — се създава от обстоятелствата, то трябва следователно обстоятелствата да бъдат правени човечни."[1]

Социализмът направи обстоятелствата човечни. Човекът се измени. Повече от половинвековната история на Съветската държава е ярко и убедително доказателство за хуманизма на комунистическия мироглед, за превъзходството на социалистическия обществен строй, чийто основен принцип е девизът „Всичко в името на човека, всичко за благото на човека!"

[1] К. Маркс и Ф. Енгелс, Съч., т. 2, с. 143, 146.

Digitized by Google

ДРУЖБАТА С БРЯНСКА ОБЛАСТ

ПЪРВАН ЗАХАРИЕВ

Всестранният и бурен възход на Кюстендилски окръг по пътя на социализма се дължи и на неоценимата братска и безкористна помощ на великия Съветски съюз, на неговата славна Комунистическа партия. Любовта към Русия, към Съветския съюз е стрявала сърцата на трудещите се от нашия окръг в дни на радост и в дни на изпитание. Тази любов и вяра към страната на Ленин вдъхваше сили и енергия в дейците на съпротивителното движение в борбата против капитализма и фашизма, тя окриля и строителите на социализма за нови трудови дела в икономическия, политическия и културния подем на нашия край.

И за нашия окръг с пълна сила се отнасят правдивите слова на др. Тодор Живков, че без победата на Великия октомври, без наличието на Съюза на съветските социалистически републики, без опита и примера на КПСС биха били немислими победата ни на Девети септември 1944 г. и строителството на социализма в нашата родина

За трудещите се от нашия окръг българо-съветската дружба е не само плодотворно минало, богато настояще, но и неоценимо бъдеще. Няма сектор в социално-икономическото и политическото развитие на окръга, където да не се чувствува нейната живителна струя. Тя изпълва всички клетки на нашия живот. За това особено допринася дружбата ни с Брянска област.

Голямата любов и дружба между трудовите хора на Кюстендилски окръг и Брянска област е само част от онова несравнимо богатство, което ние обикновено, но скъпо наричаме „българо-съветска дружба". Тя води началото си от онези паметни августовски дни на 1944 год., когато на Брянска земя трагично загина нашият земляк, българският революционер Станке Димитров — Марек. Тя е свързана с първите дружески връзки на учащите се от Тютюневия техникум в гр. Ст. Димитров и Професионално-техническото училище № 19 в гр. Брянск. Покъсно тя прерасна в дружба между двата града, а след това и в братска дружба между Кюстендилски окръг и Брянска област.

През изтеклите години се побратимиха градовете — Кюстендил и Клинци, Ст. Димитров и Брянск, Бобов дол и Дядково, Рила и Погара. Дружбата между Кюстендилски окръг и Брянска област е свързана посредством стотици и хиляди нишки. Дружески връзки поддържат много колективи — 36 промишлени и селскостопански предприятия, културни институти и училища, обществено-политически и държавни органи и организации, комунисти и безпартийни, комсомолци и пионери. Побратимените предприятия и организации взаимно се опознават, съревновават се, обменят опит, помагат си. В резултат на това всеки от нас става духовно по-силен и материално по-богат. Нашите крачки по пътя към комунизма стават по-уверени.

Digitized by Google

Изграждането и задълбочаването на сътрудничеството с Брянска област се осъществява под непосредственото и близко ръководство на бюрото на окръжния комитет на Партията. За целта по договореност с Брянския областен комитет се приемат едногодишни и двегодишни планове, а от следващата 1976 год. нашите взаимоотношения ще се развиват на основата на 5-годишните планове. Стана традиция на свои заседания бюрото на комитета да обсъжда отделни проблеми и да утвърждава документи за развитието на взаимовръзките с Брянска област. Така например то утвърди „Основни насоки за по-нататъшното широко развитие на дружбата и всестранното сътрудничество между трудещите се на побратимените Кюстендилски окръг и Брянска област". За изграждането на това сътрудничество дават своя принос и окръжният, и местните комитети за българо-съветска дружба.

За укрепване нашите взаимоотношения се използват различни форми и средства — размяна на делегации, на комплексни и специализирани работни групи, популяризиране на печатни материали, личните контакти на трудещите се и особено на младежта и др. Главните направления на сътрудничеството и обмяната на опит са насочени в областта на икономиката, партийно-организационната и идеологическата работа, културата и изкуството, образователното дело, физкултурата и спорта и др.

Подобряването качеството на промишлената продукция в окръга е непосредствено свързано с изучаване Саратовската система в предприятията на Брянска област. За целта през 1969 г. специална работна група изучи опита на брянските предприятия, на базата на които се разработиха и приеха конкретни мерки за подобряване качеството на продукцията. По Саратовската система сега у нас работят над 32 предприятия и цехове с около 16 000 работници. В резултат на това през 1974 година обемът на първокачествената продукция нарасна близо 2,5 пъти.

От Брянска област бяха взаимствувани нови технологии в областта на строителството на жилищни и комунално-битови обекти. Бяха размонени специалисти по работата на електронноизчислителните центрове — електронната обработка на информацията и изграждането на автоматични системи на управление. Работна група изучи опита на брянските трудови колективи в условията на 5-дневната работна седмица.

Ж. п. възел — Ст. Димитров, след като изучи опита на товаро-разпределителната гара в Брянск, прие мероприятия за ежедневна отчетност в производството и моралното стимулиране на работническите колективи. Резултатите от това са особено насърчителни — 16 ж. п. секция е постоянен първенец в системата на Министерството на транспорта и ЦК на Профсъюза на транспортните работници.

Работниците и специалистите от завод „Велбъжд" — Кюстендил са особено благодарни на своите колеги от Камгарния комбинат в Брянск за оказаната им помощ за техническото обзавеждане на завода и създаване кабинет по техника на безопасността и охраната на труда.

През 1972 г. работна група от селскостопански специалисти изучи брянския опит в селското стопанство. В резултат на това беше приета програма за развитие на фуражопроизводството в окръга, програма за подобряване на племенното дело, изгради се агро-химическа лаборатория към Научноизследователския институт по овощарство, организират се курсове за подготовка и преподготовка на селскостопанските кадри, създаде се система за организация и ръководство на социалистическото съревнование в селското стопанство.

Окръжният комитет на Партията насочва вниманието на своите отдели, на градските и общинските партийни комитети и към изучава-

Digitized by Google

не на богатия съветски опит в партийно-организационната дейност. В това отношение особено полезен се оказа опитът по перспективното планиране на партийната работа. На основата на изучения и внедрен опит от Брянската областна партийна организация в окръга стана традиция партийните комитети да работят по двегодишни и тригодишни перспективни планове в зависимост от провеждането на отчетно-изборните конференции, а първичните партийни организации по едногодишни. Това внесе по-голяма стройност, проблемност и перспективност в работата им.

Опитът на Брянския областен комитет се оказа навременен и полезен за подобряване на партийната информация в окръга. Бюрото на ОК на БКП прие „Система за партийната информация", която активно се използва в дейността на партийните комитети и организации. Това дава възможност в окръжния комитет да се получава своевременно богата и разностранна информация за работата и настроенията в трудовите колективи, както и да поднася най-актуалните въпроси и задачи на низовите звена.

На по-високо равнище се издигна работата по усъвършенствуване на контрола и проверката на изпълнение. Окръжният комитет на Партията проведе пленум по тези проблеми, решенията му заостриха вниманието и засилиха отговорността на партийните и стопанските кадри за срочното и качественото изпълнение на задачите.

Най-силно се отрази и отразява в дейността на партийните организации и комитети организираният самоотчет на комунистите по изпълнението на своите уставни задължения и партийни поръчения. Тази форма на работа се организира особено сполучливо и ефективно в градската партийна организация — Кюстендил и в района на бившия АПК „Осогово". Под ръководството на ГК на БКП — Кюстендил се проведоха инструктивни срещи със секретарите на заводските партийни комитети и първичните партийни организации за изясняване същността, методите и формите на работа. За правилното провеждане на това мероприятие градският комитет определи свои отговорници за оказване помощ в заводите, предприятията и учрежденията. За оценка дейността на всеки комунист партийните бюра изготвяха специални характеристики, в които се отразяваха положителните и отрицателните страни от дейността на партийните членове. Тези характеристики се внасяха за обсъждане на партийни събрания. На неизпълнилите своите задължения и поръчения се правеха бележки или се налагаха съответни партийни наказания.

В АПК „Осогово", като се имаше предвид спецификата на селскостопанското производство и необходимостта от срочно изпълнение на задачите през различните кампании, поетите обещания и дадените поръчения на комунистите в областта на икономиката, партийно-организационната и масово-политическата дейност се отчитаха два пъти годишно на партийни събрания. За първото полугодие на всяка година всеки комунист си правеше самооценка, а в края на годината оценка на всеки даваше първичната партийна организация по предварително изготвена характеристика от партийното бюро. Опитът на тези организации по внедряването на тази съветска инициатива беше обменен на специално организирано окръжно партийно съвещание. Техният пример беше последван от болшинството партийни комитети в окръга. Самоотчетът допринесе за повишаване на партийната дисциплина и издигане авангардната роля на комунистите, за укрепване на партийните организации като боеспособни политически ядра на трудовите колективи.

По решение на бюрото на ОК на БКП самоотчетът в окръга се провежда на три етапа. В навечерието на XI конгрес ще приключи

Digitized by Google

третият етап, през който всяка партийна организация ще отчете дейността на своите членове в изпълнение задачите, залегнали в шестия петгодишен план, приет от X партиен конгрес.

От няколко години насам се използва активно съветският опит по изграждането на комисии на обществени начала към партийните комитети, съставени от бивши активни борци против фашизма и капитализма за проучване качествата на кандидатите за встъпване в редовете на Партията. Това се отрази положително върху повишаване изискванията към тях, както и за подобряване социалния и качествения състав на редица партийни организации.

Работна група на окръжния комитет на Партията изучи опита на областната организация на КПСС в Брянск по подбора, обучението и възпитанието на кадрите. В резултат на това се увеличи съставът на ръководните кадри с висше и специално образование и на завършилите партийните учебни заведения в Москва и София. Бюрото на окръжния комитет, внедрявайки брянския опит, полага грижи да работи по-непосредствено и отблизо с партийните и стопанските дейци, да ги опознава по-пълно и всестранно, да дава по-вярна и реална оценка за работата им. Стана практика да се провеждат срещи с ръководители и специалисти, работещи в различни отрасли на икономиката и обществено-политическия живот. Създадена е стройна система за обучението и възпитанието на номенклатурните кадри. Почти във всеки партиен комитет има създадена картотека на резервните кадри. Всичко това помага непрекъснато да се подобрява работата за издигане на кадрите по техните политически и делови качества.

Примерът на Брянския областен комитет на КПСС и изученият и внедрен опит дават положително отражение върху стила и методите на работа на окръжния, градските и общинските партийни комитети. Подобри се научното им ръководство, тяхното внимание се насочва към главните, решаващите проблеми на социално-икономическото развитие на окръга, модернизацията и реконструкцията на предприятията, ефективното използване на производствените фондове, повишаването производителността на труда и подобряване качеството на продукцията. Създаде се традиция периодически бюрото на ОК на БКП да се отчита на пленуми на комитета за извършената от него дейност за определен период от време.

Голямо богатство за нас представлява опитът на КПСС в идеологическата област. Специализирана група от дейци на идеологическия фронт изучи опита на Брянския областен комитет по организацията на партийната учебна година, работата на стопанските и административните ръководители като политически дейци, организацията на масово-политическата работа сред трудещите се и комунистическото възпитание на младежта. Сега на по-високо равнище протича работата в партийните просветни звена и с пропагандистите — действуващи и резервни, организират се дни на политическата агитация по примера на ленинските политически четъци, по-активно участвува окръжният партиен актив в политическите мероприятия на окръга, по-пълно и задълбочено се изучава общественото мнение.

Всяка година се разменят лектори между Кюстендилски окръг и Брянска област, чиито беседи и лекции се посрещат с голям интерес. Създаде се хубава практика на по крупни политически събития и организирани мероприятия в идейно-възпитателната работа да се канят представители от Брянск, които споделят своя опит в работата си.

През настоящата година предстои и провеждането на пленум на окръжния комитет за работата сред трудовия колектив. Опитът ни обаче беше недостатъчен. Потърсихме помощта на нашите братя от Брянск и отговорът не закъсня. Беше изпратена покана наш предста-

Digitized by Google

вител да участвува в тяхната областна партийна конференция на тема: „Ролята на трудовия колектив за комунистическото възпитание на трудещите се". Сега този опит се изучава, анализира и творчески използва при организацията и подготовката на материалите за пленума. Особено ценното в това отношение е голямата дейност и грижи за издигане и сливане, за уеднаквяване и единство на работата в трудовия колектив и в семейството.

Много здраво и ползотворно е сътрудничеството и дружбата между културните институти в Кюстендил и Брянск. Жителите на окръга с възхищение си спомнят за прекрасните постановки на Брянския драматичен театър: „Ехо от Брянската гора", и „Чилийска трагедия". Съветският режисьор Владислав Лейдман оказа практическа помощ по подготовката на специални сценарии във връзка с отпразнуването 50-годишнината на Септемврийското въстание 1923 г. в с. Бобошево, 80-годишнината на Кюстендилската партийна организация и 30-годишнината на социалистическата революция в България. Балетмайсторът на брянския машиностроителен завод постави два танца в кюстендилския ансамбъл за народни песни и танци. Разменят се фотоизложби и изложби на дейци на изобразителното изкуство в това число и на Владимир Димитров–Майстора. Подготвиха се два филма: „Вечна като живота" и „От векове за векове". В процес на подготовка е трети филм за живота, дейността и дружбата между трудещите се от Кюстендилски окръг и Брянска област. Това общуване на представители на художествено-творческата интелигенция и оказаната конкретна помощ на нашите творчески състави допринасят да се издига идейно-художественото им равнище.

В активно сътрудничество са редакциите на нашия окръжен вестник „Звезда" и в. „Брянский рабочий". На техните страници се популяризира положителният опит на побратимените градове и селища, разказва се за живота на трудещите се, разменят се страници, организират се взаимни гостувания на журналисти и сътрудници на редакциите. Вестниците се превърнаха в трибуна на братската дружба и сътрудничество.

За патриотичното и интернационалното възпитание на младото поколение много допринасят дружеските връзки на нашите пионери с пионерите от Брянска област. В преки контакти и дружба са 42 пионерски дружини и над 200 пионерски отряда. От 1969 г. ежегодно се разменят пионерски групи за почивка през летните месеци. Досега на брянска земя са летували около 635 наши пионери В лична кореспонденция са над 4000 пионери със свои другарчета от Брянска област. В дружески връзки са и пионерските домове. Всички тези форми на общуване играят решаваща роля за комунистическото възпитание на децата, за засилване любовта им към Съветския съюз и КПСС. Дружбата между младите поколения на двата народа е продължение на революционната дружба на техните бащи и деди, гаранция за това, че тя като щафета ще се предава от поколение на поколение.

За взаимното опознаване и разширяване на дружеските отношения допринася и създадената хубава традиция да се организират и провеждат дни на дружбата между Кюстендилски окръг и Брянска област, свързани с годишнините от освобождението на България и Брянска област от фашистките завоеватели — 9. IX. 1944 год. и 17. IX. 1943 г. Във връзка с тях се организират тържествени събрания, вечери на дружбата, литературно-музикални програми, спортни състезания, прожектират се филми, излъчват се радиопредавания, подготвят се тематични рубрики във вестниците, устройват се изложби и др.

Дружбата, сътрудничеството и взаимопомощта между жителите на нашия окръг и Брянска област се развиват и усъвършенстват е

Digitized by Google

всяка година, с всеки ден. Това общуване на стотици и хиляди трудещи се от нашия окръг дава възможност не само да се запознаят с икономическите достижения на съветската страна, да обогатят своите технически и икономически познания, да повишат своята квалификация и да изучат богатия съветски опит, но и да влязат в най-непосредствен контакт с начина на живот в Съветския съюз, да почерпят вдъхновение от героичния и трудов ентусиазъм на съветския човек в строителството на комунистическото общество, да ползват богатата култура на съветския народ. Всичко това дава богати плодове.

Когато посещаваме Брянск и Брянска област, ние не се чувствуваме гости, а като у дома си, сред свои близки и приятели. За нас, българите, съветската страна е необятен дом, а съветските хора — наши братя и сестри.

Това, че можем така близко да дружим, да си сътрудничим и общуваме, ние дължим преди всичко на правилната марксистко-ленинска политика, която провеждат Централните комитети на КПСС и БКП, нашите първи ръководители Леонид Брежнев и Тодор Живков. За нас дружбата ни със Съветския съюз, с Брянска област е неоценимо богатство.

ВЕСТИ

ПЕТНАДЕСЕТАТА

За петнадесети път редакционният колектив и кореспондентите на сп. „Партиен живот" се срещнаха, за да обсъдят едногодишната си дейност, да разменят мнения и набележат мерки, за да може списанието по-всестранно да задоволява нуждите на многобройните си читатели.

Окръжният комитет на БКП в Стара Загора като домакин създаде прекрасни условия за творческа, делова работа.

След доклада, изнесен от Димитър Димчев, се изказаха кореспондентите: Стойко Желязков — Сливен, Кирил Янушев — Толбухин, Мария Дакова — Кирковски район на столицата, Радост Николова — Стара Загора, Борис Наков — Хасково, и Пенко Вълков — Бургас.

В изказванията си те подчертаха, че „Партиен живот" е търсен и необходим помощник на партийните органи и организации, на кадрите и читателите. Те одобриха комплексния подход и разработката на проблеми в отделни броеве и стремежът навреме да се откликва на актуални проблеми. Изказани бяха похвали за автори, за съдържанието на отделни материали и пр.

Бяха направени препоръки и критични бележки за обогатяване на тематиката по разработка на отделни статии, за писане на по-къси материали, но с по-богато съдържание и др.

Участниците в съвещанието имаха среща и с др. Вълчо Найденов, първи секретар на окръжния комитет на БКП. Той запозна кореспондентите с някои проблеми от работата на окръжната партийна организация.

Състояха се срещи в партийни комитети, разгледани бяха и някои забележителности на окръга.

Собствена информация

Digitized by Google

ДЪЖДОВЕТЕ НА ОСТРАВА

Захванаха ни още от първия ден и не ни оставиха до излитането на самолета. Ситни, бавни, както им викахме на село — лениви дъждове. Вятърът не ги увиваше, нито буря ги разпръскваше. Време за разходки не ни дадоха, но за срещи и разговори имахме с излишък. И въпреки това часовете не достигаха. Дружбата и приятелството са големи, сърдечни. Проблеми много, а опитът интересен. Добре работят чехословашките комунисти, погледът им е бистър, стъпките уверени. Делата, сътворени през последните години са, достойни за техния верен курс.

Да опиша всичко едва ли ще успея, пък и не се стремя. Защото ви казах, че времето беше много и наученото обилно...

I

Насядали сме в приятната зала на краевия комитет на Партията. Всичко започна непринудено, без официалности. Та много от другарите са били у нас! Говорят с любов и уважение за българските комунисти. Всичко ми напомни за атмосферата, когато си гостуват роднини — „как сте, какво правите?" Ето тук, далеч от родината, отново се намерих сред роднини — славяни, комунисти. От дума на дума започнахме да разискваме за комплексните бригади за социалистическа рационализация. По-точно, аз поисках да ми разкажат. Бях чувал, бях чел за тях. Сега вече имам възможност да пия от извора.

Как възникнали? Родили се сред масите, за да повишат производителността на труда, за да подобрят производството. Техен отец е герой на социалистически труд, който работи в мините на Остравска област.

Как се изгряждат? Формират се там, където има нерешени проблеми в развитието на техниката или усъвършенстването на технологиите. В тях участват висококвалифицирани работници, инженери, техници. А ако трябва да се даде отговор на някакъв обществен въпрос, привличат се и общественици, социолози, лекари и т. н. По правило след постигане на набелязаната цел те се разпускат, но на практика не е така. Защото изникват нови въпроси и тогава те се допълват с нови хора. Техен девиз е: социалистически да се работи и социалистически да се живее. Разбира се, за да бъде техният труд по-ефективен, е изработена цяла система за материално и морално стимулиране.

Помолих да ми разкажат нещо по-конкретно. Без да се бавят, ми дадоха за пример завода за производство на вагони. Доскоро са правили техните покриви ръчно. И мъчително, и много време се губи. Ето за този конкретен проблем изградили бригада, която изнамерила машина за тоя вид дейност. Производителността на труда се увеличила и планът изпълнен...

Но за да задоволят любопитството ми, обещаха да ме заведат в Карвина, където е Мината на чехословашката младеж.

... Татрата летеше, оросявана от ситния дъжд. Пътят беше влажен, а зеленината прясна, сочна. Пред главната врата ни посрещна цялото ръководство — млади, ентусиазирани комунисти. И първата дума беше: „Тук миналата година работи младежка бригада от Велико Търново". Границите са тесни за социалистическото братство! Нали ви казах — роднини! Обяснението беше кратко — едни от най-важните строежи на републиката, на нейната енергийна система. Строеж на младостта. Оттук и неговото название — Мина на чехословашката младеж. За да остана верен на даденото обещание, в краевия комитет пожелах да ми опишат как работи бригадата за социалистическа рационализация.

В нея участвуват проектанти, работници, специалисти. Главна задача — ускоряване на строежа на флотационната фабрика. Именно бригадата предложи да се въведе груповият монтаж. Заедно с изграждането на корпусите монтират машините. Паралелен процес, а не както е било преди — да се завършат зданията и после да се монтира. Естествено, този нов начин на строителство е наложил да се внесат съществени промени в управле-

Digitized by Google

нието на производството. Основното е установяване на пълна съгласуваност между доставчици, строители и техници. В този момент най-ярко проличава нейният комплексен характер и в друго отношение — всеки орган и организация знаят кога и какво ще правят. Не изпълни ли един задължението си, проваля се целият цикъл. Тук се намесва проверката — системна и навреме. Проверка от ръководството и от комунистите, и от работниците. Тяхната заинтересованост е голяма, та те на свои събрания са казали своята дума, приели са проекта. Той е техен, а и системата за стимулиране не е неутрална. Освен това към партийния комитет има икономическа комисия. Тя проучва, контролира и предлага на партийния комитет да вземе отношение. По същия начин постъпват и първичните партийни организации, към които действуват също такива комисии. Техните изводи се обсъждат на партийни събрания, където критиката е доста остричка. Именно по тоя път партийният комитет и партийните организации ръководят и контролират, осигуряват успеха на това важно дело.

Само по този път ли?

Не е само той. Срещата с партийните секретари разкри и друга страна на тукашния опит. По правило към партийните комитети и организации има изградени комисии по икономическата и идеологическата работа, комисия за обществените организации и по състава на Партията. Шестмесечният план съдържа и плана за работата на тия комисии. Както вече казах, за икогомическата комисия тяхното главно предназначение е да обсъждат важни въпроси, да проверяват изпълнението на задачите и да правят предложения на партийния комитет или организация. И не бива да се мисли, че всичко има производствен характер. Не! Например идеологическите комисии отделят много време за възпитанието на комунистите, обсъждат нарушения на устава или дисциплината, водят индивидуални беседи с партийните членове и ако се наложи, предават въпроса да се реши от партийната организация. Голямо внимание отделят на работата с отделния човек. Комисията по състава пък предлага кои да бъдат приети за членове на Партията. 93 на сто от приеманите са работници.

Споменахме, че в завода се трудят млади хора. Ето защо са изградили свой кабинет, който се грижи за тяхното политическо обучение. Имат 45 лектора. Те изнасят лекции, организират консултации...

2

Днес малко се проясни. Не биваше да се бавим — чакаше ни интересна изложба с интересно название — изложба за околната среда...

... Голям открит театър. Пейките са пълни с народ. На широката сцена оркестър, танцови и певчески състави. Цял ден изпълняват културни програми. Седнах на първия ред и не ми се ставаше. Да слушаш старинни романси е толкова приятно! Но и на домакините е приятно да ми покажат какво са направили...

Там където някога е било купища от изгорени въглища, сега са насадени цветя, сред които червеното мушкато определя колорита на градината. Над всичко се издига лозунгът за социалистическия начин на живот. Защо са се спрели на тая тема? За да покажат контрастите със старата буржоазна република. На тоя фон увлекателно и въздействуващо разказват какво са постигнали, в какво се състои силата на социалистическия строй. Показват какво ще постигнат през следващите години — как ще живее труженикът на социализма. Всяко предприятие има свой кът, който нагледно разкрива какво то ще даде на човека, за да се труди щастливо...

В старинната кръчма завърши нашата разходка...

• • •

На островската аерогара ни чакаше самолетът, а дъждът не спираше...

Петко РУСЕВ

Digitized by Google

ЗА МИР И СИГУРНОСТ, ЗА СЪТРУДНИЧЕСТВО, ХУМАНИЗЪМ И ПРОГРЕС!...

Три месеца, откак завърши последният, третият етап на Съвещанието за сигурност и сътрудничество в Европа, състоял се на 30 и 31 юли и 1 август т. г. в Хелзинки, в последния ден на който най-отговорните държавници и общественици от държавите участнички подписаха неговия **Заключителен акт.** Три месеца, а интересът към това, нямащо равно на себе си в цялата човешка история събитие не намалява. Напротив, расте и става все по-всестранен, по-задълбочен.

Расте и се засилва и решимостта духът на Хелзинки да се укрепва като необратим животворен процес на нашето време.

I

Започнало в Хелзинки на 3 юли 1973 г., Съвещанието за сигурност и сътрудничество в Европа продължи с втория си, най-продължителен и труден етап в Женева (от 18 септември 1973 г. до 21 юли 1975 г.) и завърши работата си пак в Хелзинки на 1 август т. г. В него взеха участие представители на 33 европейски държави, на САЩ и Канада.

Съвещанието стана възможно благодарение на стопления разведрен международен климат, който дойде през последните години да измести предхождащата го злобна и човеконенавистна политика на „студена война", политика на недоверие и остро противопоставяне между държавите с различен социално-икономически строй, развихрена по инициатива и в угода на империалистите.

В работата си то се натъкна на грамада от трудности и изкуствени пречки. Въпреки това, въпреки предричанията и надеждите на всички и всякакви зложелатели на мира и сигурността на народите и държавите, съвещанието протече в дух на засилващо се доверие, в дух на равноправие между представителите на държавите, участвували в него — социалистически, капиталистически, неутрални и незаангажирани, големи и малки. В него се утвърди методът на убеждаването и предубеждаването в неотходимостта от системни усилия и още по-системни мерки за мирното съвместно съществуване, за сътрудничеството и сигурността на държавите. Като в добър фокус този дух и тези усилия намериха въплощението си в основния принцип на провеждането на съвещанието и работните му органи, в т. н. принцип на консенсуса. (По силата на този принцип становищата се считат за приети и стават задължителни не чрез гласуване, а само ако е налице пълното единодушие на участвуващите, само ако никой от тях не възразява по същността им и по съответните формулировки в документите. А само през втория етап бяха проведени към 2500 заседания на работните му органи — координационен комитет, комисии, подкомисии и работни групи, и те обсъдиха над 4700 предложения и проекта. Ни едно становище, ни една дума в тях не бяха приети в нарушение на посочения принцип на консенсуса!)

Този дух като убедителна червена нишка преминава и през Заключителния акт. Синтезирал в себе си целия положителен принос на съвещанието, този документ едновременно тегли изводите от миналото и добре насочва към по-добро бъдеще. Той се състои от два взаимно допълващи се и взаимно проникващи се раздела.

Първият от тях съдържа паметната „Декларация на принципите, от които страните участнички ще се ръководят във взаимните си отношения". В нея един след друг са дадени десетте принципа на този съвременен кодекс на мирното съвместно съществуване между държави с различен социално-икономически и политически строй, а именно:

I. Суверенно равенство, зачитане правата, присъщи на суверенитета на държавите.

II. Неприлагане на сила или заплаха със сила.

Digitized by Google

III. Нерушимост на границите.
IV. Териториална цялост на държавите
V. Мирно уреждане на споровете.
VI. Невмешателство във вътрешните работи.
VII. Зачитане правата на човека и на основните свободи, включително свободата на мисълта, на съвестта, религията и убежденията.
VIII. Равноправие и права на народите да се разпореждат със съдбата си.
IX. Сътрудничество между държавите.
X. Добросъвестно изпълнение на задълженията по международното право.

При това всичките тези десет принципа, както изрично се подчертава и в самия Заключителен акт, имат първостепенна важност и следователно ще се прилагат еднакво и неотстъпно в цялата им съвкупност, взаимно проникване, обусловеност и допълване, като интерпретацията на всеки от тях изисква да се държи добра сметка и за повелите на всички други. А цялата пълнота на техния дълбок смисъл се вижда още по-ясно при вникването и внимателното анализиране и на по-обстойните разширени и уточнени текстове на тяхното цялостно формулиране.

Широка обхватност характеризира и втория раздел на Заключителния акт. В него са дадени документите: за **някои мерки по укрепване доверието между страните**; за безопасността и сътрудничеството в Средиземноморието; за сътрудничеството в областта на **икономиката, науката и техниката и** различни области на **духовния живот, по опазването и подобряването на околната среда.** Много голямо значение имат и дадените тук **проекти за дългосрочно сътрудничество.**

Тъй че сам по себе си и по своята обхватност **Заключителният акт синтезира дълбоката загриженост на страните участнички да се търси резултатен път за действено всестранно и продължително осигуряване на мира, сигурността и сътрудничеството в Европа с оглед интересите на всички.** Следователно, както още сега е видно, **чрез съвещанието и най-вече с неговия Заключителен акт мирното съвместно съществуване, политиката на разведряване — тази единствена жизнерадостна и жизнеутвърждаваща алтернатива на „студената война" придоби нова сила и нов размах, пълни се с ново съдържание.**

Именно поради това генералният секретар на ЦК на КПСС Леонид Илич Брежнев така вярно и сполучливо характеризира този документ като **„щателно претеглен баланс на интересите на всички държави участнички"**, като **многообещаваща „материализация на разведряването".** „Според нас — заяви той — общият резултат от съвещанието се състои в това, че международното разведряване все повече се изпълва с конкретно материално съдържание. Именно материализацията на разведряването е същността на въпроса, същността на всичко, което трябва да направи мира в Европа наистина траен и непоклатим. И при това ние поставяме на първо място задачата да се прекрати надпреварата **във въоръжаването, да се постигнат реални резултати в разоръжаването.**"

Съвещанието напълно **заслужи тази висока оценка,** тъй като от името **на** участвуващите в него 35 **държави то на** многостранна основа потвърди съществуващите социални, политически и териториални реалности в Европа, **създали се** след Втората световна война; тъй като чрез него процесът на намаляването **на напрежението** получи по-нататъшното си стабилизиране на базата на разгърната мрежа от морално-политически задължения на европейските държави, САЩ и Канада, спазването на които ще доведе **до трайно** укрепване на мира и сигурността в Европа и до развитие на взаимноизгодно сътрудничество между държавите участнички, тъй като то създава необходимата политическа основа за по-нататъшно задълбочаване и разгръщане на процеса на преустройството на европейските международни отношения върху принципите на мирното съвместно съществуване и с това допринася по-нататък **да бъде изградена необходимата устойчива система за колективно осигуряване на мира, за** укрепване на сигурността и за развитие на сътрудничеството.

Следователно **Заключителният акт е добра основа за** затвърдяване **на тъй** много необходимата **в** континента **атмосфера на** взаимно **доверие и** взаимно равноправно зачитане, **за сигурност и** сътрудничество. Поради това именно съвещанието само по себе си бележи **нов етап в разведряването на международния климат и надмогването на напрежението в Европа.**

А това, както посочи и първият секретар на ЦК на БКП и председател на Държавния съвет на НРБ другарят Тодор Живков, го очертава и като **нов етап на политиката на разведряване в целия свят.** „В миналото конфликтите в Европа се пренасяха в други райони, предизвикваха верижна реакция в близки и далечни страни, обхващаха целия свят — отбеляза той. — Днес ние слагаме началото на един напълно противоположен процес, на една верижна реакция от съвършено друг тип. Ние вярваме, че резултатите от нашето съвещание ще дадат тласък за решаването на големите световни проблеми, от които бих споменал само ликвидирането на кризата в Близкия изток и Кипър, създаването на система за колективна сигурност в Азия, всеобщото и пълно разоръжаване."

II

Съвещанието за мир, за сигурност и сътрудничество в Европа се състоя и извърши цялата си полезотворна работа в условията на непрестанно изменение на съотношението на силите на международната арена в полза на социализма и другите сили на демокрацията, мира и прогреса, които с внушителна сила се разгръщат през целия тридесетгодишен период след Втората световна война:

Digitized by Google

— **Създаване и крепко развитие на световната** социалистическа система на братски сдружени помежду си народи и техните държави на основата на марксизма-ленинизма и пролетарския интернационализъм.

— Укрепване на световното комунистическо и работническо движение.

— Разпадане на световната колониална система. Раждането на цял нов свят нови държави на нейно място, които все по-уверено поеха и поемат пътя на свободното си развитие и утвърждават антиимпериалистическата си насоченост.

— Разрастване и укрепване на редиците на последователните борци за мир и социален прогрес във всички страни, във всички среди и най-вече сред работническата класа и другите трудови хора.

На ролята и значението на този непреодолим процес на нарастването на прогресивните сили в съвременния свят съответствува единствено последователната марксистко-ленинска външна политика на Съветския съюз и на другите социалистически страни от социалистическата общност. Поради това и самото съвещание се свика и извърши цялата си полезна работа преди всичко благодарение на **инициативата и последователната настойчивост на Съюза на съветските социалистически републики и на сдружените в здраво единство социалистически страни от социалистическата общност.**

Много важно значение съвещанието да завърши ползотворно има и фактът, че **през последните години разумът и реалистичният подход към международните проблеми все повече надделява и взема връх и сред управляващите среди в капиталистическите страни.** Някъде, като в Германската федерална република, Гърция и др., този процес намери и намира израз в остри политически сблъсъци между привържениците на новия реалистичен подход и онези, които като слепец о тояга се придържат о възгледите и поведението на вчерашния ден, помрачаван от сянката на омразната „студена война". Животът показа, че колкото по-дълбоко и по-последователно е разграничаването между тези сили, толкова по-уверени стават и стъпките на буржоазните държавници към сближаване становищата с представителите на социалистическите страни. А именно **непрестанното престъпяне с добри намерения едни срещу други** доведе и води към сближаване на становищата и взаимното доверие, тъй много необходимо за разбирателството до Хелзинки. Толкова повече е необходимо то сега след Хелзинки, когато най-важното са практическите стъпки за осъществяването на постигнатите широк кръг договорености.

Съвещанието за сигурност и сътрудничество в Европа е добро продължение на най-доброто от взаимното разбирателство и сътрудничеството между демократичните сили от антихитлеристката коалиция през годините на Втората световна война. Духът на Хелзинки е продължение на духа на Техеран, Ялта и Потсдам. Този миролюбив дух беше помрачен от зловещата „логика" на възвестения във Фултон курс на агресия, заплаха и противопоставяне, на „студена война", отстояван от най-реакционните империалистически кръгове след войната.

Но това не отклони Съветския съюз и другите социалистически страни от отстояването на благотворния дух на антихитлеристкото сътрудничество. Така още в началото на 1954 г. на съвещание на външните министри на СССР, САЩ, Англия и Франция в Берлин Съветският съюз внесе свой проект за **„Общоевропейски договор за колективна сигурност в Европа (основни принципи)".**

В член втори още на този проектодоговор бяха формулирани и задълженията на договарящите се страни „да се въздържат, от всякакво нападение една срещу друга, както и в своите международни отношения да се въздържат от заплаха със сила или от нейното прилагане и в съответствие с Устава на ООН да разрешават всички спорове, които могат да възникнат между тях, чрез мирни средства и по такъв начин, че да не поставят под заплаха международния мир и сигурността в Европа". Следователно още чрез този си проект Съветският съюз, верен на заветите на В. И. Ленин, вдигна високо знамето на борбата за следвоенния мир, сигурността и сътрудничеството в Европа.

За мнозина и най-вече за агресивните войнолюбци от Запад тогава тези предложения изглеждаха само като една безперспективна („болшевишка") пропаганда. Но през юли на същата 1954 г. СССР пак предложи **да се свика общоевропейско съвещание** и то да обсъди повдигнатия вече въпрос за **създаването на система за колективна сигурност.**

На Запад дадоха гръб и на това предложение. Нещо повече, създадоха НАТО и като регламентираха въоръжаването на ГФР, включиха и нея в него като въплощение на антипотсдамския курс по германския въпрос. Това дойде като добро насърчение за реваншизма и привържениците на „студената война". То засили тревогата на народите от Европа и света.

В отговор през май 1955 г. осем европейски социалистически държави сключиха помежду си **Договор за дружба, сътрудничество и взаимна помощ,** известният **Варшавски договор,** като първообраз на многостранен договор между напълно равноправни социалистически държави, сплотени помежду си по силата на своята социално-класова същност, на последователната си вярност към марксизма-ленинизма и пролетарския социалистически интернационализъм. В този договор договарящите се социалистически страни наново отстояха становището си за благотворната историческа мисия на европейската колективна сигурност. Те вписаха в него дословно следното: „В случай че в Европа се създаде система за колективна сигурност и с тази цел се сключи Договор за колективна сигурност, настоящият договор ще загуби своята сила от деня на влизането

Digitized by Google

в сила на общоевропейския договор" (чл. 11).

И така нататък. Инициативите на Съветския съюз и на вървящите редом с него други социалистически страни нямат брой. Да споменем още само някои от тях:

Така още през май 1958 г. държавите от Варшавския договор предложиха на страните от НАТО да сключат помежду си **Пакт за ненападение със срок 25 години.** През юли същата година СССР предложи на европейските държави и САЩ да сключат помежду си общ договор за дружба и сътрудничество. После социалистическите страни излязоха и с поредица предложения **в различни райони на Европа да се създадат зони, свободни от ядрено оръжие.**

През юли 1966 г. в Букурещ се състоя съвещание на Политическия консултативен комитет на държавите от Варшавския договор. То пък прие и възвести своята **Декларация за укрепване на мира и сигурността в Европа.** От името на социалистическата общност това съвещание наново предложи да се свика европейско съвещание за сигурност и така сложи началото на инициативите, които доведоха до Хелзинки.

Последва конференцията на 24 европейски комунистически партии, състояла се от 24 до 26 април 1967 г. в Карлови Вари, Чехословакия. Тя пък излезе със Заявление за мир и сигурност в Европа и също призова всички миролюбиви народи в Европа да се обединят в борбата против разерителната надпревара във въоръжаването, против военната опасност и за мир и сигурност между народите.

С цялата си сериозност тези проблеми бяха обсъдени и от Съвещанието на комунистическите и работническите партии, състояло се през юни 1969 г. в Москва. От името на многомилионната световна комунистическа армия участвуващите в него вписаха в неговия основен документ: „Проблемът, който стои на първо място в грижите и въжделенията на европейските народи, е постигането на здрава сигурност в този континент".

През март 1969 г. друго съвещание на Политическия консултативен комитет в Будапеща отбеляза насърчителния факт, че нито едно от европейските правителства не се изказа против букурещкото предложение от 1966 г. да се свика общоевропейско съвещание. Правителството на Финландия пък на 5 май 1969 г. предложи и своите добри услуги за подготовката и провеждането на такова съвещание. С това проблемът за мира и сигурността в Европа, за съвещанието навлезе в руслото на още по-непосредствени практически стъпки.

В първата редица на сторонниците за час по-скорошното му свикване вървяха пак социалистическите страни. В края на октомври 1969 г. в Прага се състоя съвещание на министрите на външните работи на страните от Варшавския договор. Те предложиха евентуален конкретен дневен ред, с който да се занимае бъдещото съвещание.

През март 1971 г. в Москва се състоя **XXIV конгрес на КПСС.** Конгресът обсъди и прие историческата си програма за мирната политика на КПСС през следващия го период, която народите с основание нарекоха **Мирна програма на КПСС.** В нея проблемите за мира и сигурността в Европа намериха своя обобщен програмен израз. Така втората от всичко шест точки на тази програма гласи:

„— Да се изхожда от окончателното признаване на териториалните изменения, станали в Европа в резултат на Втората световна война. Да се извърши коренен поврат към намаляване на напреженията и към мир на този континент. Да се осигури свикването и успехът на общоевропейско съвещание.

— Да се направи всичко за гарантиране на колективната сигурност в Европа. Ние потвърждаваме съвместно изразената от страните — участнички във Варшавския отбранителен договор, готовност за едновременно анулиране на този договор и на Североатлантическия съюз или — като първа стъпка — за ликвидиране на техните военни организации."

Едновременно в ход бяха и други практически стъпки. Разведряването на обстановката в Европа през седемдесетте години доведе до подписването и на Договора между Съветския съюз и Германската федерална република, станало на 12 май 1970 г. В него изрично се отбелязва, че СССР и ГФР „...са единни в признанието на това, че мирът в Европа може да бъде запазен само в случай, че никой не ще посяга на съвременните граници". За нормализирането на обстановката в Европа допринесоха и четиристранното споразумение за Западен Берлин, договорите между двете германски държави и между други социалистически страни и ГФР, зачестилите срещи и споразумения на най-високо равнище между представители от социалистическите и капиталистическите държави. И най-вече срещите на Л. И. Брежнев и другите ръководители на СССР с президентите на САЩ и Франция, с най-отговорните държавници от други страни.

Всъщност този низ от практически стъпки материализираше намаляването на напрежението още в процеса на подготовката и по време на работата на съвещанието.

Както се вижда, Съветският съюз, неговата Комунистическа партия и техните ръководства всякога са в най-първите редици на сторонниците за пълно тържество на политиката на разведряване и намаляване на напрежението. Те и сега, след съвещанието, дават тон на последователното отстояване на неговия дух. За това убедително свидетелствуват дори само внесените от СССР предложения в тазгодишната XXX сесия на Общото събрание на Организацията на обединените нации:

— проект за Договор за пълна забрана на опитите с ядрено оръжие;

Digitized by Google

— проектосъглашение за забраняване производството на нови видове оръжие за масово унищожение и нови системи такова оръжие.

Инициативи от подобен род пълнят със съдържание разведрения климат, допълват политическите споразумения с усилия в областта на военното дело, което е и главната задача сега. Те създават увереност, че сложеното в Хелзинки начало ще бъде отстоявано ревностно и неотстъпно.

Затова **БКП и НРБ, комунистите и народът ни всякога високо оценяват и поставят на достойно място ролята и приноса на КПСС и на СССР, лично на др. Л. И. Брежнев за заздравяването на световния мир, за укрепването на световния революционен процес в най-благоприятни условия.** „Главната заслуга за подготовката и за провеждането на този исторически форум имат Съветският съюз, ЦК на КПСС, съветското правителство, генералният секретар на ЦК на КПСС Леонид Илич Брежнев, който със своята неуморна и целенасочена дейност за въплощаване в живота на мирната програма на КПСС внесе огромен личен принос за успешното завършване на съвещанието" — се казва в решението на Политбюро на ЦК на БКП, Държавния съвет и Министерския съвет на НРБ от началото на август т. г.

Свой принос в общото русло за създаването на система за европейска сигурност и сътрудничество дава и всяка от социалистическите страни, в това число и нашата Народна република България. Вярна на марксизма-ленинизма, на пролетарския интернационализъм и на заветите на Георги Димитров, Българската комунистическа партия неуморно и последователно ратува да се укрепва социалистическата общност като най-сигурен гарант на мира, сигурността и сътрудничеството в Европа и света. Под ръководството на БКП Народна република България най-отговорно поема и достойно изпълнява своя дълг като членка на социалистическата общност и съинициаторка на свикването и успеха на съвещанието. Тя още по-последователно се бори и още повече ще се бори за претворяването в живота на неговите вдъхновяващи договорености.

Едновременно с това НРБ установи и поддържа добросъседски отношения с всичките си съседи, сътрудничи с тях и още повече ще сътрудничи във всички области на икономиката и културата. Тя дава мило и драго мирът на Балканите да се затвърдява като необратим процес и неразделна част от мира, сигурността и сътрудничеството в Европа, в нашата малка, но единствена за всички хора родна планета; широко сътрудничество НРБ развива и с много други страни от Европа и целия свят.

III

Съвещанието за сигурност и сътрудничество в Европа се свика, протече и завърши като съвещание на равни — без победители и без победени, без придобиващи и без ощетени. В него всички победиха, всички придобиха. Победи разумът.

Не така гледаха и гледат на него противниците на разведряването и мира, агресивните среди на империалистическата буржоазия, от военно-промишлените комплекси, търговците на човешка кръв и човешки страдания. А редом с тях, че понякога и преди тях, и по-кресливо от тях, рязко отрицателно отношение към духа на Хелзинки заеха и заемат и маоистите от Пекин. И едните, и другите не закъсняха да покажат сериозната си засегнатост от този дух, рязко им противодействуват.

Посрещнали самата идея за съвещанието с открита враждебност, противниците на разведряването го обявиха за „нежелателно, безсмислено и невъзможно" още при разгласяването на инициативата за свикването му. А когато то стана реалност и започна работата си, какво ли не правеха, че да увеличават затрудненията по пътя му. Сега пък, когато то изчерпа определения си дневен ред и даде на света своя Заключителен акт, те в надпревара най-грубо изопачават смисъла на този документ.

Из техните редици още през изтеклите пърли месеци след Хелзинки плъзнаха внушения и натяквания, че постигнатото било от полза само за Съветския съюз и за другите социалистически страни, че чрез него те били извлекли едностранна изгода само за себе си. На тази тема сега излотрошават перата си не един от известните глашатаи на „студената война" на Запад. Още по безобразно им припяват, че се домогват да ги надминат и маоистите.

Отговорът на тази преднамерена клевета се съдържа в самото съвещание, в неговия Заключителен акт. В отговор на тъпата им неоснователност съвсем на място идват думите и на не един от видните държавници от самите капиталистически държави. Да споменем едно от изказванията на държавния секретар на САЩ Х. Кисинджър: „Разведряването — това не е любезност, която ние оказваме на някого за нещо. Тя е това, което ние правим за себе си и за другите страни. В това именно се състои същността на разведряването на напрежението." Всеобщото значение на приноса на Хелзинки категорично подчертават и не един от представителите на други страни. „Историческите документи, подписани в Хелзинки, ще позволят не само да се осигури траен мир в Европа, но и духът на разведряване да бъде разпространен и по другите части на земята" — заяви министър-председателката на Индия Индира Ганди.

Друга любима тема на противниците на Хелзинки сега е едностранчивото и грубо тенденциозно „тълкуване" на постигнатите договорености в областта на духовния, на хуманния живот. Като нарекоха проблемите от тази област с нарицателното „третата кошница" още по време на втория етап на съвещанието, те се надпреварваха да твърдят, че Съветският съюз и другите социалистически страни не били способни

Digitized by Google

за сътрудничество в тази област и затова не един път предричаха пълна несполука на преговорите по тях, а с това и на съвещанието. А след като съвещанието завърши работата си, те побързаха да обявят споразуменията по тези проблеми едва ли не за единствената му сполука. Но и това си уж положително „заключение" те изтъкло и преднамерено трактуват по своему в духа само на станалата им любима „студена война".

Вече не се скриват желания и намерения чрез тази „трета кошница" в света на социализма пак да се пробутват разваленте продукти на империалистическата диверсия. На тези цели служи зачестилата напоследък пропаганда на възгледите за известната конвергенция между двата свята и т. н. Едновременно дори и онези от западните средства за масова информация, които след Хелзинки правят опит да посмекчат остротите си, хем не престават под лъп и над лъп да говорят против социализма, против социалистическите страни и против прогресивните народни сили, хем издигат гласа си за някаква си въображаема „деидеологизация" като форма на пропаганда на своя, буржоазна идеология.

Всъщност думата е за домогвания чрез разведряването и по време на него империализмът да постигне това, което не му се отдаде през самата „студена война" — проникване и разлагане на социализма.

Затова пък и тъкмо като в отговор на такива домогвания на място идват думите на другаря Тодор Живков пред самото заключително тържествено заседание в Хелзинки: „Народна република България отдава важно значение и на международното сътрудничество в сферата на културата и образованието, на информацията и контактите между хората. Отворените врати са символ на доверие и гостоприемство. Нашите врати ще бъдат отворени за всички хора с открити сърца, с добри и честни намерения, които спазват законите, традициите и обичаите на дома, в който гостуват." Още повече, че с принципите си за суверенитета, за пълното равноправие и за невмешателство във вътрешните работи на държавите — така именно повелява и самият дух на Хелзинки!

Не издържат никаква критика и твърденията, че СССР и другите социалистически страни били против сътрудничеството в тази област и го ограничавали. Така от една статистика, вече излязла в печата, се вижда, че в СССР, България и други социалистически страни се гледат повече западни филми и се печатат и четат повече книги от западни автори, отколкото обратното, и т. н.

Тревога будят и други действия, съвсем не само от пропагандно естество. Вмешателството във вътрешните работи на Португалия с известни усилия португалската революция да бъде тласната надясно, в което съвсем непосредствено се забъркаха и някои социалдемократически държавници от някои западни страни; или още изравянето от архивите родоотстъпника и антикомуниста Андрей Сахаров, комуто по силата на жестоката ирония беше присъдена „Нобелова премия за мир — 1975 г.", като своеобразна прелюдия на антисъветския карнавал в Копенхаген. Тъй че и противниците на разведряването не проспиват времето си, следователно и те вече предприемат „свои практически" стъпки.

В усилията си да отричат делото на Хелзинки маоистите отидоха още по-далече и от империалистическите си войнолюбиви вдъхновители. От Пекин и след Хелзинки твърдоглаво се заявява: „Никакво разведряване няма!" Оттам се фабрикуват препоръки към Запада, като: „Укрепвайте НАТО и Общия пазар!", та Западна Европа да се осигуряла срещу „проникване" на Съветския съюз...

В озлобения си подход срещу несъмнения общ напредък на социализма, срещу преуспяването на политиката на разведряване маоистите останаха почти единствени сред малцината, които сега призовават за ревизиране на резултатите от Втората световна война. Те се опълчват против принципите за ненарушимост на границите и за неприлагането на сила. Те призовават и се стремят да създадат и поддържат „колосални безредици и сътресения" като огнища на напрежение, войни и конфликти. Домиляло им е и апелират да продължи „американското присъствие" в различни райони на света, включително и в Европа и Азия.

Няма що, всичко е логично, всичко е на своето място! Както и казваха древните: „Рече ли бог някого да накаже — той най-напред му взема ума!"

Като измениха на марксизма-ленинизма, като забравиха пролетарския интернационализъм, Мао и компанията му постепенно се смъкнаха на позициите на съвместните действия с най-реакционните сили на империализма. Не така случайно скоро след завършването на заседанията в Хелзинки в Пекин наново се озова лично последният байрактар на „студената война" в ГФР Франц Йозеф Щраус. Не случайно маоистите бяха почти единствените, които благосклонно стиснаха окървавените ръце на Пиночет.

И още: първото полугодие на текущата 1975 г. за страните на капитала мина под знака на задълбочаването на най-тежката след тридесетте години икономическа криза. На тази основа се засилват социалните вълнения на трудовите хора. Из редовете на най-върлите противници на намаляването на напрежението се чуха гласове, че разведряването било причина за кризата, за вълненията. Събитията в Кипър, Гърция и Португалия доведоха до отслабване на южния фланг на НАТО. Американският империализъм претърпя поражения в агресията си срещу народите на Виетнам, Камбоджа Лаос. Разпада се агресивният южноазиатски блок СЕАТО, разкъса се блокадата срещу Куба.

Неспособни да видят корените на тези явления в отживялата природа на импе-

Digitized by Google

ризма, противниците на разведряването бързат да прехвърлят от болната глава на здравата и пак в него, в духа на Хелзинки „търсят" причините им. Че по своеобразен начин им пригласят и маоистите. Те пък се възмутиха и от успехите на левите сили в Италия.

Всичко това не изненадва.

Съвещанието не дойде и не можеше да дойде с магическа пръчка да възвести някаква си приказна идилия. То осигурява мира, мирното съвместно съществуване.

А мирното съвместно съществуване не отменява и не може да отмени законите на класовата борба, този неуморим локомотив на човешкия прогрес и възход.

Затова пък Хелзинки учи, че онова, което обединява народите, е по-важно от онова, което ги разединява. Така е било през вековете, така беше през Втората световна война и в Хелзинки. Така е сега след Хелзинки, когато по-ведро се диша.

Защото Хелзинки учи на последователност в отстояването на неговия принос, на бдителност срещу всички и всякакви изопачавания на високо хуманната му мисия.

* * *

Ето защо **Народна република България чрез подписа на другаря Тодор Живков под историческите документи в Хелзинки изрази дълбокото си вътрешно убеждение и непоколебимата си воля да работи за тяхното последователно претворяване в живота!** Ето защо под ръководството на своята БКП народът ни заляга и още повече ще заляга мирът, сигурността и сътрудничеството в Европа да вървят напред и все напред!

Със своя всекидневен труд работниците, селяните, трудовата интелигенция, младежите и жените у нас допринасят да се множат успехите на нашата икономика, наука и култура в поход за достойно посрещане на Единадесетия конгрес на БКП, НРБ да се утвърждава като крепка и неразделна социално-икономическа и политическа част от социалистическата общност. А всичко това много допринася да се извисява нейният авторитет в международните отношения, да се засилва нейната роля като фактор на мира на Балканите, приносът ѝ за световния мир, за тържеството на духа на Хелзинки!

Петър РАДЕВ

КРИТИКА И КНИГОПИС

АПОЛОГИЯ НА РОДОЛЮБИЕТО

В своя крупен труд „Българи" Ефрем Каранфилов изследва във философско-социологичен аспект диалектическата взаимозависимост между личното и народностното. В ярките индивидуалности на политическите и духовните ни първенци от миналото и от по-ново време той търси изявата на специфично българското, за да изведе своята теза за героичната личност като еманация на добродетелите на нацията. Заедно с това Каранфилов се интересува и от проявлението на така наречената обратна връзка в отношението народ — личност, т. е. от въздействието на отделната личност при формирането на националната психика. Ролята на личността в историческия процес и ролята на историята в процеса на изграждането на личността — ето взаимопроникващите се отправни точки на Каранфиловите народопсихоложки издирвания. Към факторите, формиращи личността, есеистът основателно отнася и ролята на прогресивната идеология, която не е „система от лозунги, нито революционен гняв, нито тесногръд фанатизъм, нито лична амбициозност, а същност на един човешки характер..." („Георги Димитров и родината пред Лайпцигския съд"). Според него главното мерило за нравствената стойност

Е. Каранфилов. Българи — есеистична трилогия, изд. „Български писател" и „Народна младеж", книга първа — 1968 г., книга втора — 1972 г., книга трета — 1975 г.

Digitized by Google

на човека е саможертвеното му участие в обществените борби (националноосвободителни и класови) на страната на народа. Единствено в борбата за тържеството на напредничавия обществен идеал той може да изяви пълноценно своята духовна същност.

С известни, при това не особено типични изключения (Паисий, Кольо Фичето, Вазов, Георги Шейтанов, Гео Милев, Христо Ясенов) обект на авторовата апология на българския дух в първите две книги на тритомника са предимно политически и военни дейци — комунисти, земеделци, безпартийни, посветили живота си на националната и социалната революция (Левски, Раковски, Бенковски, майор Узунов, майор Паница, полковник Дрангов, Гоце Делчев, Яне Сандански, Георги Кирков, Георги Димитров, Станке Димитров, Александър Стамболийски, Петко Д. Петков, Коста Янков). В третата книга Каранфилов разширява галерията на изследваните образи, включвайки портрети не само на загинали борци антифашисти (Н. Й. Вапцаров, Владимир Заимов, Иван Хаджийски, Васил Демиревски), но и на творци на литературата и живописта — наши съвременници (Николай Лилиев, Стоян Загорчинов, Владимир Димитров — Майстора, Илия Бешков, Кирил Цонев). Обединяването на личности с различни, в някои случаи дори противоположни характери, интереси, изяви и съдби не накърнява концепционалната цялост на трилогията. Обратно, то категорично подкрепя тезата на автора за богатството и многообразието на българския национален характер.

Ефрем Каранфилов акцентира върху онези „звездни мигове" в живота на своите герои, които са им извоювали дълголетие в народната памет. В този смисъл есетата му представляват не толкова автентични жизнеописания на героите, колкото проникновени описания на извършения от тях подвиг — революционен, нравствен, духовен. Изследвайки етичната природа на българския героизъм, характерологът извежда като негови типични черти социално-класовата му определеност и изстрадана нравствена извисеност. Всеки един от Каранфиловите герои — заслужили българи, без изключение предпочита неизмеримите страдания или мъченическата смърт пред компромиса с идеала си. В безкористното служене на идеала те постигат истинското си гражданско, човешко, творческо осъществяване, своето безсмъртие.

В трилогията „Българи" Ефрем Каранфилов успешно защищава концепцията си за ролята на характерната подробност в прозата. В неговите психобиографични портрети изкуството на подбора, анализът и обобщаването на фактите намират една от ярките си изяви. Каранфилов умее само с два-три находчиви детайла да очертае обобщения образ на портретуваното лице или да възстанови социалния и духовния климат на изобразяваното време. В есетата му оживява в атмосфера, бит, политически нрави, обществени и лични отношения типичното за националния живот от епохата на Възраждането до наши дни.

Тритомникът „Българи" е крупно книжовно дело, градено с рядка всеотдайност в продължение на цяло десетилетие. В трилогията са изявени най-силните страни на Ефрем Каранфиловия есеистичен, публицистичен талант — активна съпричастност към проблемите на народната съдба, историческа, философска, социологическа ерудираност, оригинално афористично мислене, емоционално съпреживяване на идеите, темпераментно перо, висок професионализъм. Към изброените качества следва да прибавим и стилно-езиковото своеобразие на есеистичната проза на Каранфилов, на която са присъщи поетическата метафоричност, философско-психологическата дълбина, артистичното изящество.

Есеистичният триптих на Ефрем Каранфилов за достойните синове на България бележи един от върховете на художествената ни публицистика. Това е книга, написана не само със зряло майсторство, но и с дълбоко патриотично, гражданско, човешко вълнение. Книга, извисяваща родолюбието на читателя, окрилваща радостната му готовност за подвиг и саможертва в името на народа и Партията. Със своя войнствуващ публицистичен патос трилогията „Българи" дейно участвува във формирането на съвременното ни социалистическо себепознаване и самочувствие. В това именно се заключава и най-значителното ѝ достойнство.

Димитър УГРИН

Digitized by Google

«ВИНОВЕН ЛИ СЪМ?»

Не! В никакъв случай не бихме се съгласили, че Петър Петров Славов, родом от с. Николаевка, Варненски окръг, не е запознат с Устава на БКП, със законните положения в нашата страна. Защото той в продължение на четиринадесет години е заемал малко или повече отговорни обществени и административни длъжности. Бил е заместник-секретар и секретар на общински партиен комитет, секретар на общостопански профкомитет, управител на хотел, завеждащ „Личен състав" на курортния комплекс „Камчия" към „Балкантурист" във Варна. Неминуемо всичко това му е дало възможност по един или друг повод да вникне по отблизо в изискванията на Партията, в принципите и нормите на партиен живот, в законните разпоредби на родината ни.

Но защо, как един човек, преминал дълъг път в обществената дейност, е изправен пред Партията да отговаря за деянията си?

Какви са обвиненията?

1. Злоупотреба със служебното си положение с цел за създаването на интимни връзки с подчинените му служителки.

2. Нарушаване на финансовата дисциплина — злоупотреба с обществени парични средства и на предприятието.

Правдиви ли са обвиненията?

Като завеждащ „Личен състав" при курортния комплекс „Камчия" дълго време протакал назначаването на млади жени, които са молили да бъдат приети на работа. Заедно с това той се прославил в друго. Едни съкращавал и уволнявал под различни предлози, а други назначавал, макар и да нямат специална квалификация и са с компрометирано морално поведение.

Да дадем думата на фактите.

На два пъти С. К. е съкращавана от заеманата длъжност в „Балкантурист". Има ли користна цел в това решение? Да! Веднъж отказала на Петър Славов да отиде с него на бар, а друг път не удовлетворила негови прищевки.

Последствията.

Непокорницата е съкратена от работа. Но как? Предлогът е един: „С. К. е завършила селскостопански техникум. Съгласно постановление на Министерския съвет тя не може да се труди извън селскостопански сектор"

Няма да изреждаме повече. Подобни случаи има и други. Някои били разстройвани, тормозени със седмици само и само да склонят глава...

П. Славов много добре разбирал, че като комунист, който е поставен на ключово място, трябва да служи за пример на останалите. И вместо да насочи усилията си за правилното възпитание на новопостъпващите, да бди за тяхното укрепване и израстване, той, без да държи сметка за престижа си като комунист и ръководител, допуснал някои леки удоволствия, които получили широка гласност, станали публична „тайна".

Хубава била разходката с таксиметровите кола. Ядене, пиене, веселие, но сумата била платена не от касията на П. Славов, а от касата на предприятието. В представената фактура той отбелязал, че е ходил по служебна работа.

Ето и други случаи.

В качеството си на секретар на профкомитета той отпускал самоволно парични награди на служители, без за това да има решение на профкомитета. Защо е бил толкова щедър? Всичко е правено не за облагодетелстуване на този или онзи, а от лична сметка. Една част от наградите той вземал за себе си.

Започнали да се чуват гласове: „Чудя се защо ме награждават, когато парите прибира П. Славов!" На едни обсебвал целите награди в размер на 50 лева, на други задържал по 10—20 лева и пр.

Отишъл и по-далеч в своите изобретения. Фалшифицирал протоколи от заседанията на профкомитета, като допълнително вписвал служители, които да получат парични награди.

Тези престъпни деяния на П. Славов не останали скрити от хорските очи. Започнало да се говори, служителите се възмущавали, но той не се стреснал и продължил в същия дух.

Веднъж в комплекса дошли трима служители от Министерството на труда и социалните грижи заедно с отговорно лице от Окръжната инспекция на труда.

Digitized by Google

П. Славов ги посрещнал любезно и обядвали заедно, като сметката от 49 лева е изплатена с профсъюзни пари. И този път пак под формата на награда на техни служители. Долу-горе по 10 лева на човек. Скромничка сума. Но нито гостите, нито домакинът се „сетили", че те лично трябва да платят извършената консумация. И защо ли, когато всичко може да се уреди за друга сметка, пък ако ще тя да е и по нечестен начин.

Във връзка с годишното отчетно профсъюзно събрание за закуски са изразходвали 49,80 лв. И тук П. Славов измислил как да спечели някой лев.

„Ако фактурата се изпадне веднага — разсъждавал той, — би трябвало да се отбележи действително направената разноска. Не! По-добре да се изчака. Ще се позабави и тогава може да се направи нещо."

Така и станало. След седмица фактурата е налице, но на нея фигурират не 49,80, а сто лева.

Докъде е стигнало нахалството на този служител говори и следното. Как, мислите, той мотивира извършените финансови нарушения?

— Това не са нарушения — твърди той. — То е неуредени лични парични разходи за изпълнението на служебни задачи.

И сега П. Славов не желае да анализира допуснатите нарушения и проявите си, с които се е изложил пред целия колектив. Той е забравил още едно важно изискване към комунистите, че с действията си трябва да влияят за комунистическото възпитание на заобикалящите ги.

Наистина той е влияел, но в отрицателен смисъл.

С право бихме се запитали: „Защо така е затънал този самозабравил се човек? Как е търпян с подобни деяния?"

Вярно е, че към него са проявени много грижи, стремежи й желание да му се помага да отстранява слабостите си. Веднъж партийният комитет на комплекс „Балкантурист" го наказва с „порицание" за грубо и нетактично държание с подчинените си. Друг път е наказан със „строго мъмрене с предупреждение" за фалшификация на документи. Тогава е снет и като заместник-председател на общостопанския профкомитет и като управител на хотел.

Неправилно е обаче, че след редица полуки са му поверили да завежда „личен състав". Явно е, че той нямал качества за това място. Моралната му неустойчивост, недостатъчното му партийно възпитание са го тласнали към по-лекия начин на живот.

Първичната партийна организация в курортния комплекс „Камчия" разглежда партийното положение на П. Славов и го изключва от Партията, което е потвърдено от общинския партиен комитет и окръжната контролно-ревизионна комисия на БКП във Варна.

Недоволен от наложеното му наказание той отправя молба до Централната контролно-ревизионна комисия на БКП, като изнася, че обвиненията срещу него не отговарят на истината и незаслужено е наказан така жестоко.

Бюрото на Централната контролно-ревизионна комисия на БКП най-внимателно разгледа случая и прие следното решение:

Потвърждава наказанието „изключване от Партията" на Петър Славов, наложено от първичната партийна организация при курортен комплекс „Балкантурист" — „Камчия" — Варна и потвърдено от окръжната контролно-ревизионна комисия на БКП във Варна за:

— злоупотреба със служебното си положение — за опити от морално-битов характер с подчинените си служителки и нарушаване на принципите и нормите на партиен морал и социалистическата законност;

— отклоняване на обществени — на профкомитета и на предприятието, парични средства.

Сега П. Славов е на работа в друго предприятие.

Поуката е една. До подобно положение стига всеки, който забравя своя комунистически дълг. Това е пътят на морално неустойчивите, на ония, които пренебрегват общото пред личното и не държат сметка за гласуваното им доверие. От подобни лица Партията няма полза. От тях тя се чисти, за да не петнят хубавото й и святото име. Така тя израства в лицето на трудещите се, повишава се нейният авторитет, сила и влияние.

Димитър ДИМЧЕВ

Digitized by Google

ПОД КОНТРОЛА НА НАРОДА

Преди няколко години в Ленински район на столицата се състоя обществена проверка под наименованието „По следите на безотговорността".

Отчитайки постигнатото в чест на Единадесетия конгрес на Партията, РК на БКП организира обществен преглед „Под контрола на народа". Целта е да се мобилизират и концентрират усилията на партийните, профсъюзните, комсомолските и отечественофронтовските органи и организации и комисиите за народен контрол върху основните задачи, които постави Националната партийна конференция и планът за петилетката.

За популяризирането на това мероприятие бе свикано съвещание с актива от района. В неговата работа участвуваше и Кръстю Тричков, кандидат-член на Политбюро на ЦК на БКП, първи заместник-председател на Държавния съвет и председател на Комитета за държавен и народен контрол. Присъствуващите бяха запознати със същността, целите и начина, по който се организира прегледът. След това се състояха партийни събрания, на които бяха приети мероприятия. Последваха събрания на партийните, профсъюзните и комсомолските групи. Организирана бе широка устна и нагледна агитация. Предприети бяха проверки от комисиите и групите за народен контрол с участието на представители на профсъюзните, комсомолските и отечественофронтовските организации. В материалите от проверките се посочват причините за недостатъците и нарушенията и се правят предложения за подобряване на работата.

Неотдавна бюрото на РК на БКП бе запознато с първите резултати от прегледа. Посочено бе, че при извършената организаторска и политическа дейност са разкрити и отстранени редица недостатъци, които пречат по-добре да се изпълняват планът за социално-икономическото развитие на района и задачите, които постави Националната партийна конференция.

Прегледът „Под контрола на народа" ще продължи до Единадесетия конгрес на БКП. Предвидени са редица контролни мероприятия за отчитането на извършената работа. По указание на ГК на БКП инициативата на Ленински район бе разпространена във всички райони.

Иван ХРИСТОВ
корреспондент на сп. „Партиен живот" за Ленински район в София

ПРЕДКОНГРЕСНИ ИНИЦИАТИВИ

Неотдавна окръжният комитет на БКП във Враца на свой пленум прие решения „За по-нататъшен подем на организаторската и политическата работа на окръжната партийна организация за достойно посрещане на Единадесетия партиен конгрес".

Какво предприеха партийните органи и организации?

В Мизия градският комитет започна преглед на мероприятията, приети от първичните организации, оказва помощ по-ефективно да бъдат изпълнени решенията на окръжния комитет на БКП.

Едновременно с това се организират събрания за дисциплината в колективите. Градският комитет на БКП отблизо следи тези събрания, като полага усилия те да не се превърнат в производствени съвещания. Същевременно се осигуряват условия задълбочено и критично да се оценяват стилът и методите на работа.

Във Враца едно от водещите предприятия е текстилният комбинат „Вратица". Под ръководството на заводския партиен комитет и профкомитета в предприятието се прави вътрешен преглед по цехове и смени за предсрочното изпълнение на шестата петилетка.

Интересна форма на работа за укрепването на трудовата дисциплина са сигналните листовки. Те се попълват от председателите на профкомитетите при констатирани нарушения и веднага се връчват на началниците на цехове и смени за вземането на мерки срещу закъсненията, неуплътняването на работното време и др.

Предстои организирането на делегатско събрание, където ще се обсъдят проблемите за качеството на продукцията, икономиите на суровини, материали и електроенергия.

В Бяла Слатина партийният комитет във фабрика „Пионер" се допитва до всички работници. Те дават мнения и предложения по четиринадесет въпроса, свързани с предсрочното изпълнение на петилетния план, както и с модернизацията и реконструкцията, с обмяната на положителния производствен опит. Отговорите се обобщават, като се вземат мерки за претворяването им в дела. Това повишава инициативността на колектива.

Христо ГЕОРГИЕВ
корреспондент на сп. „Партиен живот" за Врачански окръг

Digitized by Google

КУРС ЗА ПАРТИЙНИТЕ БЮРА

Сп. „Партиен живот" открива нова рубрика: „Курс за партийното бюро". Редакцията ще публикува в нея серия консултации, изказвания на секретари и членове на партийните бюра, отговори на въпроси, опит. Рубриката е предназначена да помогне на партийните секретари и бюра по-добре да разберат и изпълняват указанията за издигане равнището на работата на първичните партийни организации, съдържащи се в заключителната реч на др. Тодор Живков и в доклада на др. Борис Велчев пред Великотърновското съвещание.

Ето основните теми, планирани за курса:

Самостоятелност и компетентност на първичната партийна организация.

Партийната организация и социалистическият начин на живот.

Авторитетът на партийните организации.

Структура на бюрото, разпределение на функциите — разговор с коментар за работата на бюрото като колективен изпълнителен орган на ППО, колективност и лична отговорност на членовете му.

Планирането работата на бюрото и организацията.

Организация и методи на индивидуалната работа с отделния комунист.

Партийният секретар — централна фигура в бюрото.

Ролята на бюрото за издигане научния подход в дейността на организацията; подготовка на заседанията и събранията.

Организация и проверка на изпълнението на приетите решения — разговор с коментар.

Правото на партиен контрол и партийното бюро — работата с номенклатурните кадри, взискателност, оценка, грижа за възпитанието.

Партийното бюро и разграничението на функциите със стопанските ръководители.

Бюрото и ръководството на идеологическия процес.

Работата с партийните групи.

Бюрото и марксистко-ленинската подготовка на комунистите.

Работата на бюрата с масовите организации.

Социално-психическият климат в колектива и бюрото.

Масово-политическата дейност и индивидуалната работа с отделния човек.

Инициативите в труда и съревнованието и функциите на бюрото

По предложения на читателите редакцията ще разработва и други проблеми и ще даде трибуна на секретарите и членовете на бюрата да повдигат интересуващите ги въпроси, да споделят опит.

Digitized by Google

ЗАПОЧНА ЗАПИСВАНЕТО НА АБОНАТИ
ЗА 1976 ГОДИНА ЗА СПИСАНИЯТА

«ПРОБЛЕМИ НА МИРА И СОЦИАЛИЗМА»

ТЕОРЕТИЧЕСКО И ИНФОРМАЦИОННО СПИСАНИЕ
НА КОМУНИСТИЧЕСКИТЕ И РАБОТНИЧЕСКИТЕ ПАРТИИ

«НОВО ВРЕМЕ»

ТЕОРЕТИЧЕН ОРГАН НА ЦК НА БКП

«ПАРТИЕН ЖИВОТ»

СПИСАНИЕ НА ЦЕНТРАЛНИЯ КОМИТЕТ НА БКП

«ПОЛИТИЧЕСКА ПРОСВЕТА»

СПИСАНИЕ НА ЦЕНТРАЛНИЯ КОМИТЕТ НА БКП

«ПОЛИТИЧЕСКА АГИТАЦИЯ»

СПИСАНИЕ НА ЦЕНТРАЛНИЯ КОМИТЕТ НА БКП

Абонирането се извършва във всички пощенски станции, от пощенските раздавачи, от междуселските куриери и от пълномощниците по печата в предприятия, учреждения, АПК, ДЗС и ТКЗС

СРОК ЗА АБОНИРАНЕТО — 30 НОЕМВРИ

АБОНИРАЙТЕ СЕ НАВРЕМЕ!

Digitized by Google

ЗАПОЧНА ЗАПИСВАНЕТО НА АБОНАТИ ЗА 1976 ГОДИНА НА

«ПАРТИЕН ЖИВОТ»

СПИСАНИЕ НА ЦЕНТРАЛНИЯ КОМИТЕТ НА БКП

Списание „ПАРТИЕН ЖИВОТ“ ще продължи да разработва проблемите на партийното строителство в духа на решението на Политбюро, като концентрира вниманието върху изпълнението на решенията на Десетия конгрес за по-нататъшното издигане ръководната роля на Партията в условията на изграждане на развитото социалистическо общество. И през 1976 г. централни теми на неговите страници ще бъдат посветени на издигане на научното равнище на партийната работа и ръководство, повишаване ролята на партийните организации като политически ядра и първообраз на бъдещото състояние на колективите, за разгръщане на съревнованието за изпълнение и преизпълнение на плановете за седмата петилетка.

Списание „ПАРТИЕН ЖИВОТ“ ще осветлява проблемите на организацията и ръководството на идеологическата работа, формите и методите на марксистко-ленинското образование, за възпитанието на колективите, ще обобщава опита на партийните организации в ръководството на масовите организации, културно-просветните учреждения и печата.

Списание „ПАРТИЕН ЖИВОТ“ ще обобщава опита на партийните комитети и организации в ръководството на промишлеността и селското стопанство, на строителството, транспорта и търговията. То ще открие специален курс за секретарите и бюрата на първичните партийни организации, ще помества материали в помощ на партийните групи, писма на читателите, критико-библиографски статии, прегледи на местния и низовия печат, отговори на въпроси. В страниците му ще има художествени произведения за партийни работници, ще се осветлява широко опитът на КПСС и животът на братските комунистически и работнически партии. В него ще намерите материали за новоприетите комунисти, за стила и методите на партийните и стопанските дейци, по проблеми на социалното управление на обществото, за комунистическото възпитание на трудещите се. То ще информира за новото, което се ражда в партийните комитети и организации, ще бичува слабостите и недостатъците в живота.

„ПАРТИЕН ЖИВОТ“ е ваш ценен помощник и верен ориентир във всекидневната ви дейност. Като трибуна за широка обмяна на партиен опит, списанието ще съдействува още по-успешно да се изпълняват възложените задачи.

Абонирането се извършва във всички пощенски станции, от пощенските раздавачи, от междуселските куриери и от пълномощниците по печата в предприятия, учреждения, АПК, ДЗС и ТКЗС.

СРОК ЗА АБОНИРАНЕТО — 30 НОЕМВРИ 1975 Г.

НЕ ПРОПУСКАЙТЕ СРОКА!

СТАНЕТЕ ЧИТАТЕЛ, АБОНАТ И РАЗПРОСТРАНИТЕЛ НА СП. „ПАРТИЕН ЖИВОТ“!

20700

Digitized by Google

Цена 0,30 лева

ПРОЛЕТАРИИ ОТ ВСИЧКИ СТРАНИ, СЪЕДИНЯВАЙТЕ СЕ!

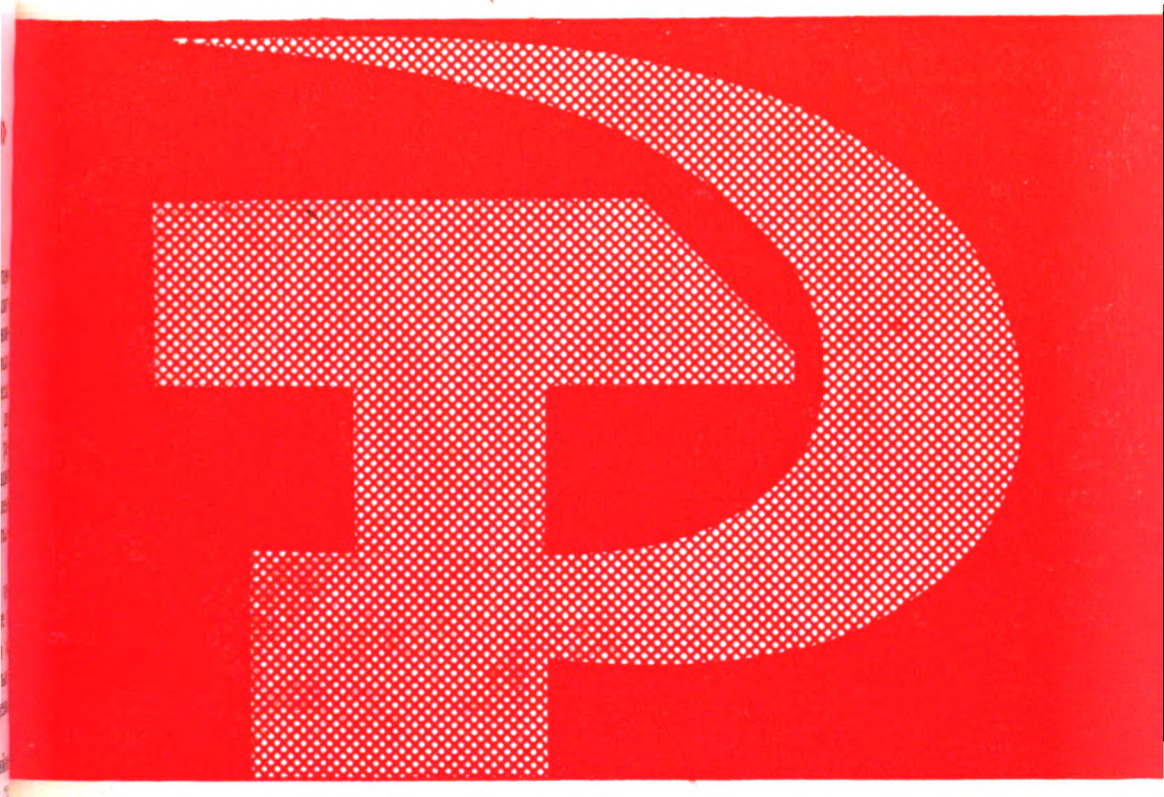

LIBRARY
MAR 2 1976
UNIVERSITY OF CALIFORNIA
BERKELEY

(Partien zhivot)

ПАРТИЕН ЖИВОТ

СОФИЯ, ДЕКЕМВРИ 1975 ГОДИНА 17

Digitized by Google

Digitized by Google

ПАРТИЕН ЖИВОТ

№ 17
1975
ДЕКЕМВРИ
☆
година
XIX

СПИСАНИЕ НА ЦЕНТРАЛНИЯ КОМИТЕТ
НА БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ

СЪДЪРЖАНИЕ

20 ГОДИНИ АПРИЛСКИ ПЛЕНУМ
XI КОНГРЕС НА БКП

Г. Бърдаров — Научните изследвания на партийната дейност . 3
В. Субашки — Социологическото наследство на българските революционни марксисти 13
И. Захариев — Какво показа една анкета 17
С. Саьов — По-широко изучаваме социално-психологическите проблеми 24
С. Хинов — Специализирано звено за комплексна партийна информация 28

КПСС — ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Л. Пономарьов — Конкретните социологически изследвания . . 34

АПРИЛСКА ЛЕТОПИС

* — Резолюция на ЦК на БКП във връзка с XX конгрес на КПСС и поуките от него за нашата партия 48

ПАРТИЙНО СТРОИТЕЛСТВО — ТЕОРИЯ, ПРОБЛЕМИ

Д. Петков — Един опит за програмиране на партийната дейност . 42
* — Комплексна програма на ОК на БКП в Пловдив . . . 46

Курс за партийните бюра

С. Цветански — Самостоятелност и компетентност на първичните партийни организации 53

ПАРТИЙНИЯТ КОМИТЕТ

Г. Илиев — Инструктажът 63

Digitized by Google

ОЧЕРЦИ, РАЗКАЗИ, ФЕЙЛЕТОНИ

И. Кръстев — Отломки от неизмеримото 70

НА ИДЕОЛОГИЧЕСКИЯ ФРОНТ

Г. Пенчев — Актуални задачи пред литературната критика . . 73
Н. Ангелов — Равнодушието 80

ИЗ ЖИВОТА НА БРАТСКИТЕ ПАРТИИ

М. Ралчева — Кубански маршрути 85

КРИТИКА И КНИГОПИС

Н. Неновски — Капитален труд за нашата социалистическа държава 90

БЕЛЕЖНИК НА КОРЕСПОНДЕНТА

Д. Катранов — Действени органи 95

ВЕСТИ 96

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

П. Русев (главен редактор), **М. Георгиев, К. Иванов, Н. Иванов, Д. Петков** (отговорен секретар), **Л. Пирончев, П. Радев** (отговорен секретар), **М. Ралчева, И. Рачев, Д. Станоев, П. Трендафилова, Г. Цонков, Щ. Чанкова**

Адрес на редакцията: София, ЦК на БКП Тел. номератор 84-01
Годишен абонамент 4,60 лева Отделна книжка 0,30 лева
Пор. 2725. Тираж 48 000 екз. Формат 70×108/16 Подписана за печат на 25. XI 1975 г.

Държавен полиграфически комбинат „Димитър Благоев"

Digitized by Google

20 ГОДИНИ АПРИЛСКИ ПЛЕНУМ
XI КОНГРЕС НА БКП

Безспорен е стремежът на партийните органи и организации в годините след Десетия конгрес по-широко да използват научните изследвания в партийната дейност. Това е израз на усилията им още повече да утвърждават научния подход като най-характерна черта в стила на партийното ръководство.

Една равносметка на изминатия четиригодишен период разкрива, че сега партийните органи и организации използват повече и по-разнообразни научни методи и средства за изучаване и направляване на обществените явления и процеси. Те се стремят изследователските програми, методите за изучаване на действителността да бъдат съобразени със спецификата на партийната дейност, с онези основни въпроси, които стоят пред нея в настоящия етап. Изпълнява се все по-успешно повелята на Десетия конгрес изследванията „да се превърнат в действително средство за усъвършенстване на стила и методите на работа, за подобряване на партийното ръководство".

НАУЧНИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ НА ПАРТИЙНАТА ДЕЙНОСТ

к. ф. н. **ГЕОРГИ БЪРДАРОВ**

„...да се учим и след това да проверяваме науката у нас да не остава мъртва буква или модна фраза (а това, няма защо да крием, особено често се среща у нас), науката действително да се внедрява в плътта и кръвта, да се превръща напълно и истински в съставен елемент на бита."

В. И. Ленин

Комунистическата партия като ръководна и направляваща сила в обществения живот се нуждае от самостоятелни научни изследвания, които да ѝ помогнат да разкрие и опознае по-пълно структурата, състоянието, закономерностите и тенденциите на своето развитие, развитието на обществото, а също връзките и зависимостите ѝ с останалите социални процеси и явления.

Проблемът за научните изследвания винаги е бил актуален, важен. На всеки етап от икономическото и социално-политическото развитие на страната той е намирал решение съобразно конкретните условия и състоянието на науката.

Digitized by Google

Особено значение за издигането на научността в партийната работа, както и за пълното възстановяване на ленинските принципи и норми на партиен живот имат историческите решения на Априлския пленум (1956 г.) на ЦК на БКП, чийто двадесетгодишен юбилей ще честваме в близките месеци. Голяма е ролята на Юлския пленум (1968 г.) на ЦК на БКП и на новата Програма на Партията за по-нататъшното конкретизиране и развитие на априлската линия. С приемането на тези и други партийни документи се създадоха най-благоприятни обективни и субективни условия за научното управление на обществото и на партийната дейност.

Съвременният етап на изграждане на развитото социалистическо общество у нас се характеризира с бързо нарастване ролята на науката. Днес без нейното най-широко използване е невъзможно да се направляват, прогнозират и планират сложните обществени процеси и явления. Сега проблемите на науката придобиват ново значение, мащаби и измерения. Затова др. Тодор Живков в своята програмна реч на пленума на окръжния комитет на БКП в Бургас по идеологическата работа каза: „...Трябва да създаваме предпоставки **да се покиши ролята на науката на всички равнища на управление**, да се свърже тя непосредствено с цялата управленческа система, а самото управление да става все повече и повече научно"[1]

Партията като ръководна и направляваща сила в социалистическото общество не само използва резултатите от изследванията на научноизследователските институти, центрове, групи и отделни научни работници, но тя организира и самостоятелни изследвания на своята вътрешнопартийна дейност, на едни или други социални явления на обществения живот.

Научните методи обикновено се използват както за проучване на партийната дейност като цяло, така и на основните нейни съставни части, на тяхната роля, място и значение. Те осигуряват своевременна, представителна и достоверна информация на партийните комитети и организации. Въз основа на нея могат да се правят широки научни обобщения, задълбочен и точен анализ на фактите, да се долавят главните тенденции на развитието, новото в практиката и да се разработват конкретни мерки за подобряване на партийната дейност и за осъществяване на конкретно и компетентно ръководство. Накратко, използването на научните методи разкрива все по-широки резерви за повишаване ефективността на партийната дейност.

ЗА ХАРАКТЕРА НА НАУЧНИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ В ПАРТИЙНАТА ОБЛАСТ

В решението на Политбюро на ЦК на БКП за подобряване работата в областта на партийното строителство се посочва, че ефективността на ръководната роля на Партията зависи в решаваща степен от състоянието на самата Партия, на нейния вътрешен живот. „Като ръководна и направляваща сила, се казва в решението, Партията е длъжна да бъде образец в изработването и прилагането на най-съвършени средства, форми и методи на работа, с което оказва огромно въздействие върху живота и развитието на обществото."[2] Тази постановка има голямо теоретическо и практическо значение. Тя стимулира още повече развитието на научните изследвания на партийната дейност.

---

[1] Т. Живков Високата политическа съзнателност — могъщ фактор за ускоряване на общественото развитие, Партиздат, 1975, с. 13.

[2] Сп. „Партиен живот", 1975 г., кн. 8, с. 4.

Digitized by Google

Партийната практика и науката са разработили твърде голямо разнообразие от методи за изучаване и изследване на партийната дейност. Те могат условно да се подредят в три големи групи: **първа — общи методи,** т. е. онези, които се отнасят за всички или за група науки. Ръководно място сред тях заема марксисткият диалектически метод. Към тази група могат да се причислят също статистическият, математическият, логическият, кибернетическият и други методи; **втора — партийни методи** — откровен разговор на събрания, различните видове заседания и съвещания, наблюденията от индивидуалните и груповите командировки, вътрешнопартийната информация, отчетните материали от партийните органи и организации, писмата и жалбите на трудещите се и други; **трета — методи на отделните науки** — на социологията, психологията, педагогиката, теорията на управлението и други, които намират по-широко приложение в партийната дейност. Посочената класификация до голяма степен е условна, тъй като в живота твърде често има преливане и органическа връзка между различните методи.

Научните изследвания на партийната дейност **имат редица специфични черти,** които произтичат преди всичко от ръководната роля и от мястото на Комунистическата партия в социалистическото общество.

Първата тяхна особеност е, че се подготвят и провеждат само от партийните комитети или под тяхно ръководство, от научноизследователски институти или от упълномощени от комитетите лица. Това съдействува те да бъдат провеждани на добро теоретическо и методическо равнище, да се осъществяват в кратки срокове, при добра организация, осигуряваща пълно реализиране на програмата на изследването.

Втората — всички изследвания на партийната дейност имат политически характер. Те са тясно свързани със задачите, които решава Партията в областта на идейно-политическата, партийно-организационната, стопанската, културната и други области, помагат да се развиват и обогатяват ленинските принципи и норми на партиен живот.

Третата им характерна черта се проявява чрез постигането по време на изследването на още по-тясно единство между изследователската, партийно-политическата и партийно-организационната работа. Партийната дейност се разглежда като единен процес, свързан с изучаването на партийните проблеми, вземането на правилни решения и набелязването на необходимите мерки за тяхното осъществяване. Тази особеност помага за бързото прилагане на препоръките и изводите в практиката на партийната работа.

Четвъртата особеност на научните изследвания на партийната дейност е съчетаването в едно цяло на конкретния анализ на емпиричния материал с постиженията на науката партийно строителство и на съответните обществени науки. Това позволява да се обогатява марксистко-ленинското учение за Партията и помага да се изработят научно обосновани препоръки за засилване на нейната ръководна роля в обществения живот.

Петата особеност на научните изследвания на партийната дейност е творческото обединяване усилията на партийните и на научните работници. В зависимост от обекта на изследването почти всички партийни комитети привличат социолози, психолози, педагози, икономисти, историци, инженери, лекари, архитекти и други специалисти. Това сътрудничество обогатява с научни знания и методи организационните работници, а на научните работници и на специалистите помага да разширят организационната си подготовка, по-добре да опознаят об-

Digitized by Google

ществения живот и да участвуват активно в разработването на научните основи на партийната дейност.

Голямо влияние върху спецификата на тези научни изследвания оказва също изучаваният предмет. Един подход ще се възприеме например, ако се проучват въпроси на идеологическата работа, по друг — на вътрешноорганизационната, трети, ако се изучава партийното ръководство на икономиката. Всеки от тези видове партийна дейност има своя структура, свои компоненти; свои връзки и зависимости, които изискват и адекватна методика, и организация на изследването.

Определянето на методите за изследване не става произволно, а в зависимост от целите и задачите на изследването, от подготовката на кадрите, от количеството и качеството на необходимата информация и пр.

Научните изследвания са важен фактор за обогатяване на научния подход в партийната дейност. С пълно основание др. Борис Велчев свежда същността на научния подход в партийната работа до способността „задълбочено и всестранно да се изучават и правилно да се анализират обективните процеси и явления в различните области на общественото развитие; да се разработват и приемат на тази основа верни решения, които отговарят на действителните потребности на живота и отчитат реалните възможности; да се създава ефективна организация за осъществяването на тези решения, като за целта се подбират и използват средства, форми и методи, съответствуващи на характера на партийната работа"[1].

Изследванията на партийната дейност имат за задача да разкрият: общите закономерности на нейното развитие, закономерните връзки, отношения и взаимоотношението ѝ с обществото като цяло, а също и закономерностите в развитието на относително самостоятелните части на партийната дейност — теоретическата, партийно-политическата и партийно-организационната, както и взаимните им връзки и отношения и върху тази основа да се вземат съответни решения.

Дългогодишната практика е утвърдила редица сполучливи форми и методи на партийна работа, които са тясно свързани и органически вплетени помежду си. Те играят огромна роля не само за правилното функциониране на партийната дейност, но и за изграждането ѝ върху научни основи. По своята същност документите на партийните конгреси, на пленумите на Централния комитет, както и решенията на Политбюро на ЦК на БКП са по-нататъшно развитие и конкретизация на марксистко-ленинското учение. В тях се прави задълбочен анализ на социалните процеси и явления, на проблемите, които поставя нашето социално-икономическо развитие.

Достатъчно е да споменем само за Програмата на БКП за изграждането на развитото социалистическо общество, приета на Десетия конгрес на БКП, за основните насоки за по-нататъшното развитие на системата на управление на нашето общество, приета на Юлския пленум (1968 г.), за Програмата на Партията за повишаване жизненото равнище на народа (1972 г.), за Февруарския пленум (1974 г.), който прие програма за идеологическата работа на Партията в етапа на изграждането на зрялото социалистическо общество, за основните насоки за развитието на науката и техническия прогрес през VII петилетка и до 1990 година и други, за да се види мащабността и дъл-

[1] Б. Велчев. По-нататъшното издигане на научното равнище на партийно-организационната дейност — важно изискване на Десетия конгрес на Българската комунистическа партия, сп. „Партиен живот", 1975, кн. 4, с. 4.

Digitized by Google

бочината на научните изследвания на социалните процеси и явления в обществото и в Партията, извършени от ЦК на БКП.

Изключително голям е личният принос на др. Тодор Живков за навременното и научно разработване на актуалните проблеми на социалистическото строителство. Неговите речи, доклади и изказвания представляват голям интерес както за трудещите се, така и за партийните дейци и научните работници. Не е случаен фактът, че трудовете на др. Живков са преведени в редица социалистически и капиталистически страни.

Научният подход на Централния комитет при решаването на проблемите на изграждането на развитото социалистическо общество се пренесе и в работата на местните партийни органи. Затова пред Десетия конгрес на Партията др. Тодор Живков отчете: „В дейността на партийните органи все повече се утвърждава научният подход като най-характерна черта на техния стил и методи на ръководство. Те използват по-богата информация, постиженията на обществените и другите науки, опират се по-широко на партийния актив и на комунистите, на научни работници и специалисти, организират социологически и други изследвания по актуални въпроси на партийната работа."[1]

Твърде **сполучливи форми** за обобщаването на челния опит, за теоретическата и методическата разработка на едни или други основни проблеми от партийната дейност **се оказаха националните, окръжните, градските, районните, заводските, общинските и учрежденските научнопрактически, теоретически и методически конференции, както и националните съвещания.**

След Десетия конгрес на Партията Централният комитет на БКП при най-активното участие на останалите партийни органи и организации подготви и проведе две национални научно-практически конференции: първата на тема „По-нататъшното издигане на научността — важно изискване на Десетия конгрес", втората — „За най-тясна връзка на партийната пропаганда с живота". Особено място заема Националното съвещание във В. Търново за ролята на първичните партийни организации като първообраз на бъдещото състояние на трудовите колективи.

За мащабността на тези мероприятия може да се съди от следните данни. На научно-практическата конференция на тема: „По-нататъшното издигане на научността — важно изискване на Десетия конгрес", са участвували около 2/3 от партийните членове и повечето от ръководните партийни кадри. През първия етап са проведени над 34 000 събрания на първичните партийни организации и 1650 конференции, съвещания и различни срещи на партийните активи. По време на втория етап са организирани 5 зонални конференции, в които са участвували 3500 ръководни кадри, изнесени са 19 доклада и са направени 75 изказвания. В третия, заключителния етап са изнесени 6 доклада и са направени 14 изказвания.

Трите етапа на националната научно-практическа конференция „За най-тясна връзка на партийната пропаганда с живота" дадоха възможност на всички партийни органи и организации активно да се включат в подготовката и провеждането ѝ.

За значимостта на тези крупни мероприятия може да се съди по направените задълбочени теоретически и методически разработки, по обобщения челен опит, по поставените проблеми, идеи и предложения.

---

[1] Т. Живков, Отчетен доклад на ЦК на БКП пред Десетия конгрес на Партията, Партиздат, 1971, с. 137.

Digitized by Google

по онези реални изменения, които настъпиха в съзнанието, стила, метода на работа на партийните кадри, по редицата нови форми, с които се обогати партийно-организационната и партийно-политическата работа.

Правилното планиране, подготвяне и провеждане на подобни конференции е един от важните фактори за издигане научността в партийната дейност.

Друга важна форма за изследване на основни въпроси на партийната работа, за запознаване с получените резултати и тяхното използване в живота **се оказаха многостранните и двустранните симпозиуми и конференции.** Тези мероприятия са напълно в духа на приетите документи на съвещанията на секретарите по идеологическите въпроси на централните комитети на комунистическите партии, състояли се в Москва и Прага, в духа на документите за двустранното сътрудничество между братските комунистически партии.

През февруари 1975 г. в Москва бе организиран международен симпозиум на тема: „Научните основи на комунистическата пропаганда и пътищата за повишаване на нейната ефективност". В работата на симпозиума взеха участие партийни и научни работници от 9 социалистически страни. През октомври 1973 г. във Варна се състоя двустранна теоретична конференция по методите и средствата на политическата агитация в Българската комунистическа партия и Германската единна социалистическа партия. Двустранна, научно-практическа конференция по актуални проблеми на политическата агитация в БКП и КПСС се състоя и в Русе през май 1975 г. На тези конференции се направиха задълбочени разработки на важни проблеми на теорията, методиката и практиката на партийната пропаганда и на политическата агитация. Материалите от тези конференции и симпозиуми се ползват най-широко от партийния актив.

Все повече се разширява и задълбочава **изучаването и внедряването на целия опит между побратимените окръзи у нас и съответните области на СССР.** Стана постоянен стил в работата на групите, които посещават побратимените области, внимателно да изучават опита на партийните комитети и на организациите на КПСС и завръщайки се у нас, широко да го популяризират и внедряват. Ето защо наред с използването на богатите възможности на средствата за масова информация и пропаганда, на книгоиздаването, на киното, театъра и други, непосредственото запознаване с неизчерпаемия опит на КПСС оказва изключително благоприятно въздействие за издигане научното равнище на партийната дейност.

ИЗПОЛЗВАНЕТО НА НАУЧНИТЕ МЕТОДИ

Научните методи навлязоха широко в партийната дейност. Днес трудно можем да си представим, че добре работи даден окръжен, градски или районен комитет на БКП, ако той не прилага в своята дейност програмно-целевия и комплексен подход, наблюдението, интервюто, анкетирането, изучаването на документите, ако не използва експериментирането, планирането, прогнозирането, моделирането и други научни методи.

Какви изследвания да се проведат и какви научни методи да се използват решават съответните партийни комитети. Наложително е обаче перспективните и текущите планове за научните изследвания на различните ръководни партийни органи да бъдат съгласувани както по тематика, така и по време на реализирането им.

Digitized by Google

Заслужава да се отбележи нарастващата роля на социологическите изследвания за издигане на научното равнище на партийното ръководство. През периода от Десетия конгрес до октомври 1975 година за нуждите на ЦК на БКП и на окръжните комитети на Партията са организирани 186 изследвания, които се разпределят, както следва: по въпросите на идеологическата работа — 79, по въпросите на партийно-организационната — 47, по въпросите на партийното ръководство на икономиката — 48 и други — 12.

Стана практика почти по всеки проблем, който предстои да се обсъди на пленарно заседание на окръжния комитет на Партията, да се организира социологическо изследване. Материалите от него дават възможност да се направи по-задълбочен и точен анализ на състоянието на процесите и да се вземат правилни решения за бъдещата работа.

Сред научните методи за изследване важно място заема експериментът. Разнообразната по форми, средства и методи партийна дейност предоставя големи възможности градските, районните и окръжните комитети на Партията по-широко да го използват. Практически е възможно, преди да се пристъпи към прилагане на новите програми, форми и методи на работа, те да бъдат експериментирани, да се анализират техните положителни и слаби страни, да се оценят безпристрастно получените резултати. Ето защо след Десетия конгрес много по-широко се експериментират теоретико-практически разработки по основни въпроси на партийната дейност: подготовка и вземане на решения, организиране на контрола и проверката на тяхното изпълнение; нови форми на организация на марксистко-ленинското обучение и възпитание на механизаторите, строителите, горските и транспортните работници; обучението на партийния актив и обмяната на положителен опит и пр. Разбира се, далеч не всички възможности, които предоставя този метод за издигане научността в ръководството, са използвани.

Друг важен метод, който намира все по-широко приложение, е задълбоченият анализ на документите на партийните органи и организации, а именно перспективните и текущите планове, информациите, преценките, докладите, резолюциите, решенията, мероприятията, протоколите. В тях се съдържа богата информация, която може още по-пълноценно да бъде анализирана.

През последните години в много предприятия, АПК, учреждения и пр. се изработиха социално-демографски и социално-психологически характеристики на трудовите колективи, които се използват твърде сполучливо в организаторската работа. Разбира се, все още много от психологическите и педагогическите методи не са усвоени достатъчно от партийните кадри.

АНАЛИЗ НА ДАННИТЕ И ВНЕДРЯВАНЕ НА РЕЗУЛТАТИТЕ

Събраната информация от различните методи преминава сложен и труден процес на обработка: описание, обяснение (анализ), прогноза.[1]

Предимствата и недостатъците на едни или други методи за изучаване или изследване на партийната дейност най-добре могат да се оценят, когато се сравнят анализите, изработени въз основа на съб-

[1] По-подробно вж. Г. Бърдаров. Социология и партийна работа. Партиздат, 1972, с. 63—69.

Digitized by Google

раната от тях информация. Практиката показва, че за ежедневните нужди на ръководството на различните сектори от обществения живот голямо значение имат партийните методи. С тяхна помощ се разкриват положителните и отрицателните страни в дейността на партийните органи и организации. Получената от тях информация помага да се вземат бързи мерки за отстраняване на забелязаните недостатъци.

Въз основа на партийните методи може да се даде обща оценка за състоянието на партийната дейност, като: „по-добре работи бюрото и първичната партийна организация", „активността на комунистите беше добра", „идейно-политическата работа е добра" и т. н. Тези оценки са необходими, защото разкриват състоянието и тенденциите в развитието. В същото време обаче те са твърде общи и си приличат всяка година. В информацията, получена чрез тези методи, липсва онази задълбочена и точна количествена и качествена характеристика на състоянието, която могат да дадат научните методи.

Анализът на събраната от социалните изследвания информация е отговорно и трудно дело. То е отговорно, защото може да насочи практическата дейност както по правилен, така и по неправилен път, а трудно, защото изисква познаване на въпроса, вникване в неговата същност и добросъвестно отношение към възложената работа. Само задълбоченият теоретически анализ може да разкрие социалното значение на събраните и обобщени първични данни.

Научният анализ помага да се разкрият не само общите закономерности и тенденции в развитието на партийната дейност, но и да се видят и нейните специфични особености в отделните окръжни, градски, районни, заводски и общински организации. Той внася свежа струя, съдействува да се види цялостно и конкретно състоянието и тенденциите в развитието на партийната работа. В едни случаи научните изследвания потвърждават известни изводи и положения, а в други — поставят на сериозен критичен анализ неправилни и остарели изводи, които не отговарят повече на обективните потребности на живота. В такива случаи е необходимо да се възприеме новото, прогресивното и да се подкрепи неговото развитие.

Има случаи, когато резултатите от отделните изследвания не се посрещат добре от някои местни партийни ръководители, тъй като разкриват сериозни недостатъци в работата. Неоснователно тези анализи не се правят достояние на актива и не се набелязват мерки за отстраняване на съществуващите слабости. Не бива да се забравя, че научните изследвания дават възможност да се погледне на партийната дейност с очите на отделния комунист, активист и труженик.

Преди няколко години се забелязваше едно надценяване на резултатите от научните изследвания. Много партийни и научни работници смятаха, че след като е проведено изследването и са получени резултатите, остава само нещичко да се направи и работата ще се подобри. Оказа се, че резултатите автоматически не се внедряват в практиката, а че те могат да служат само като теоретическа основа, върху която да се изгражда организаторската и политическата дейност на Партията.

Едно от най-важните условия за успешното използване на резултатите от социалните изследвания е равнището на теоретическата, политическата и методическата подготовка на кадрите. Сега в апарата на партийните комитети работят добре подготвени, идейно убедени, с високи нравствени качества сътрудници, които непрекъснато повишават своята идеологическа и организационна квалификация. Една не малка част от тях има и научноизследователски интереси. Всичко то-

Digitized by Google

ва помага по-добре да се използват и резултатите от научните изследвания.

Партийната дейност ежедневно се обогатява от научните постижения, от практическата работа на партийните органи и организации. Затова с основание може да се постави въпросът: доколко съответствува бързината и мащабността на научните постижения на бързината и мащабността на тяхното приложение в живота. Обективната оценка изисква от нас да признаем, че има известно изоставане при внедряването на научните постижения. Разкриването и отстраняването на причините за това имат важно теоретическо и практическо значение.

Заслужава да се отбележи, че изследването на партийната дейност е трудно дело, изискващо много сили и знания, но внедряването на получените резултати, изводи и препоръки е още по-трудно, защото се изисква да бъдат разбрани и осъзнати от целия партиен актив и да се проведе широка организаторска и политическа дейност.

Запознаването на партийния актив и на комунистите с резултатите от изследванията обикновено предизвиква повишена активност, дискусии и желание да се подобри работата, съдействува за по-нататъшното разширяване и задълбочаване на вътрешнопартийната демокрация, за издигане на научното равнище на партийното ръководство.

Резултатите от изследванията се използват широко **и при изработването на перспективните планове** за партийната дейност. Много са окръжните, градските и районните комитети на Партията, които работят по две и тригодишни планове, а за отделни дейности, като марксистко-ленинското обучение на комунистите, повишаването на икономическото образование на трудещите се и други — по петгодишни. Перспективното планиране поставя с много голяма острота необходимостта да се разработят съответни методики, за да може планирането да се извършва все повече не на емпирично, а на научно равнище.

Резултатите от изучаването на партийната дейност помогнаха в много комитети да се изработят **програми** по различни въпроси на партийно-политическата и партийно-организационната работа. Такива програми има по изучаването и обобщаването на положителния опит в промишлеността, в селското стопанство, а също за работата с първенците, за монументалната украса в градовете и пр. Програмите позволяват да се възприеме комплексен подход при проучването и осъществяването на съответната дейност.

Друга конкретна форма, в която намират приложение резултатите от научните изследвания, е **изработването на системи** по важни въпроси от партийната дейност. Сега почти няма окръжен комитет на Партията, който да не е разработил система за вземането на партийни решения и за организацията на тяхното изпълнение, за изучаването на общественото мнение и пр. Това хубаво начинание помага по-задълбочено и всестранно да се проучват проблемите.

Реализирането на научнообоснованите изводи и препоръки от изследванията е изключително важно условие за повишаване на научното равнище на партийното ръководство. За съжаление обаче твърде често ценни изводи и препоръки стоят затворени в папките и чекмеджетата, без да бъдат използвани рационално. Наложително е да се създаде по-добра организация и контрол за тяхното внедряване в живота, ръководните кадри да проявяват по-голяма самоинициатива в това отношение.

Digitized by Google

НЯКОИ ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ

В научните изследвания все по-голямо място трябва да заемат основните проблеми на партийната дейност. На този въпрос се обръща голямо внимание и в решението на Политбюро на ЦК на БКП „За подобряване работата в областта на партийното строителство", където се посочва: „Редица проблеми на партийното строителство, като закономерностите на развитие на Партията в социалистическото общество, взаимоотношенията на Партията с различните органи в системата на социалното управление; партийното ръководство на икономиката, науката, литературата и изкуството и пр., не се разработват задълбочено върху основата на системни научни изследвания и обобщения на опита на партийните органи и организации"[1]. Към посоченото може да се прибави, че някои от публикациите имат твърде абстрактно-теоретичен характер, без необходимата научно-практическа насоченост.

Състоянието и равнището на социалните изследвания на партийната дейност зависят в много голяма степен от правилното използване на научния кадрови потенциал. С радост може да се отбележи, че през последните години се увеличи броят на научните работници, които помагат по-широко да се използват научните методи в Партията. Без ни най-малко да умаловажаваме постигнатото (което е твърде значимо), може с пълно основание да се твърди, че работата с кадровия научен потенциал не е добре организирана. Необходимо е да се подобри сътрудничеството между научните и партийните работници, философите, социолозите, психолозите, педагозите още по-тясно да свързват своята научна дейност с потребностите на Партията. Съставянето на единен перспективен план за социалните изследвания на партийната дейност би засилило целенасочеността, би премахнало дробнотемието и дублирането.

Наред с подобряването на сътрудничеството между партийните и научните работници може би е време да се обсъди и въпросът за засилване на научноизследователските интереси и потребности у партийните кадри. Този процес може да се развива по естествен път, както и досега, но той може да бъде и ускорен по пътя на четенето на цикъл от лекции, на провеждането на семинарни занятия, научно-практически конференции, обмяна на опит, публикуването на повече статии, брошури, сборници, библиографски справки и други.

Практиката показва, че е необходимо да се обсъди и реши по-цялостно въпросът за въвеждането на единна система за събиране, съхраняване и използване на информацията, която се получава както от научните изследвания, така и с партийните методи.

* * *

Правилното отношение на партийните органи и организации, както и на научните работници към социалните изследвания на партийната дейност, е гаранция, че тази важна и отговорна работа ще се разширява, задълбочава и усъвършенствува.

---

[1] Решение на Политбюро на ЦК на БКП за подобряване работата в областта на партийното строителство, сп. „Партиен живот", 1975, кн. 8, с. 4.

Digitized by Google

СОЦИОЛОГИЧЕСКОТО НАСЛЕДСТВО НА БЪЛГАРСКИТЕ РЕВОЛЮЦИОННИ МАРКСИСТИ

ВАСИЛ СУБАШКИ

Известно е, че начало на социологическите изследвания в марксисткото обществознание поставят Маркс и Енгелс. Димитър Благоев и неговите сратници Н. Габровски, Г. Георгиев, Г. Кирков, Т. Петков, Е. Марковски, В. Коларов, Г. Димитров, Д. Хаджидимов и др. не изоставят завещаната им от класиците на марксизма традиция. За да агрументира схващането си, че научният социализъм има почва у нас, Д. Благоев използва много данни от проведени емпирични социологически изследвания.

• • •

„Рождената" година на марксисткатa емпирична социология е 1888. През 1888—1889 г. Д. Благоев изследва социално-икономическото положение на фабричните работници в Габрово, Трявна, Казанлък, Карлово, Сливен и Самоков.[1] Някои данни от тази анкета той използва в книгите си „Що е социализъм и има ли той почва у нас?" (1891) и „Социализмът и работническият въпрос в България" (1900)[2].

Проблемът за емпиричните социологически изследвания се поставя и обсъжда на партийни конгреси. По предложението на Никола Габровски и Михаил Иванов да се избере специална „аграрно-анкетна комисия" Четвъртият конгрес на БРСДП (1897) решава: „Натоварва се една десетчленна комисия да изработи въпросник за нужните сведения, след събирането и проучването на които заедно със свое мнение ще представи своя материал на идущия конгрес"[3]. За членове на комисията са избрани К. Бозвелиев, д-р Т. Стоянов, Д. Благоев, Вукадинов, Ив. Тошев, Н. Габровски, А. Конов, д-р Е. Распопов, В. Дамянов и Мушиков.

За работата на тази комисия Д. Благоев пише: „За жалост анкетната комисия на работническата социалдемократическа партия не може да довърши своите издирвания поради големите мъчнотии, които представлява таквоз изучване. При всичко това някои от получените сведения са интересни и тука ще се възползуваме от тях"[4]. Въпросникът на аграрно-анкетната комисия е съставен от Д. Благоев и съдържа 103 въпроса[5]. С него се цели да се получи цялостна информация за живота на българския селянин. Във въпросника е реализирана концепцията на Д. Благоев, развита в статията „На прага на две нови години" (1891), а именно: нужно е „всестранното изучаване на народния живот, в което може да влиза и събирането на народните умотворения, но без друго всестранното изучаване на народа като например как народът гледа на труда, на земята, на държавата, на просвещението, състоянието на земеделието, хигиенските условия, в които живее народът, състоянието на занаятите, отношенията помежду хората и др., и др. . ."[6]. Аграрно-анкетната комисия, избрана от IV конгрес на БРСДП, събира емпирични сведения за 64 села „от най-различни места на България". Част от данните Д. Благоев използва за научна аргументация в книгата си „Социализмът и работническият въпрос в България" (1900)[7].

Осмият конгрес на БРСДП (1901) взема решение: „Да се направи анкета за проучване условията на детския и женски труд, за която цел ЦК да задължи местните комитети със събирането на данни за детския и женския труд и да изработи въпросник за анкетата"[8]. Въпросникът е съставен от Д. Благоев, Г. Кирков и Г. Георгиев. Той съдържа 65 въпроса. Сведения са по-

---

[1] Анализ на проведеното емпирично социологично изследване Д. Благоев прави в статията си „Нашата статистика и нашите фабрики" (1892). (Вж. Д. Благоев, Съч., т. 2, С., 1957, с. 179—200.)

[2] Д. Благоев, Съч., т. 1, С., 1957, с. 519—520, т. 6, С., 1958, с. 229—300.

[3] БКП в резолюции и решения на конгресите, конференциите и пленумите на ЦК, т. 1, С., 1957, с. 99.

[4] Д. Благоев, Съч., т. 6, с. 234.

[5] През 1966 г. такъв въпросник видях в архивата на д-р Еню Распопов от Лом.

[6] Д. Благоев, Съч., т. 2, с. 40.

[7] Д. Благоев, Съч., т. 6, с. 234, 241, 242, 247.

[8] БКП в резолюции и решения на конгресите, конференциите и пленумите на ЦК, т. 1, с. 135—136.

Digitized by Google

лучени от 80 местни комитета. По-голяма част от тях са публикувани във в. „Работнически вестник".

Съществен принос за развитието на емпиричната социология в България имат вестниците „Работнически вестник", „Работническа борба" и „Вести" За „Работнически вестник" Георги Бакалов пише: „И откъм тази страна (конкретните социологически проучвания — В. С.) се явява (Работнически вестник — В. С.) като арсенал, отдето могат да се извлекат много оръжия в полза на Партията"[1]. За осъществяването на емпирични социологически изследвания тези вестници използват т. н. „Ролеви метод" в емпиричната социология — изследванията се извършват от работници, които пряко участвуват в производството и обществено-политическия живот на селището. Много от тези емпирични данни се използват в съчиненията на Д. Благоев, Г. Димитров, В. Коларов, Т. Петров, а също и в речите на народните представители от БРСДП в Народното събрание.

В емпиричните си социологически изследвания Д. Благоев използва следните конкретни методи на регистрация: наблюдение, свободен разговор; изучаване на документи; анализ на съдържанието; пряка анкета; косвена анкета, социологически експеримент; монографично изследване: Д. Благоев дели „питанията" (въпросите) на:

а) въпроси според предметната област, която те отразяват (тук се включват две групи от въпроси — за факт и за оценка и желание);

б) въпроси без предварително формулирани отговори. Той не е чужд и на скалирането, макар някои историци на социологията да търсят началото му към 20-те години на нашия век. Най-често си служи с рангова, номинална, дедуктивна и индуктивна скала.

Голямо количество емпирични (статистически) данни Д. Благоев черпи от годишните „изложения" и „доклади" на окръжните управители пред окръжните съвети, от вестници („Свобода", „Пловдив", „Балканска зора", „Държавен вестник", „Работнически вестник" и др.), от списания, докладите на търговско-индустриалните камари и публикациите на Статистическото бюро. Той многократно подчертава, „че в настояще време статистическото дело (в което включва и емпиричните социологични изследвания — В. С.) е дело от първостепенна важност"[2]. Но „обстоятелството, че у нас липсва статистика в действителното значение на думата и няма обстоятелствено изследване на икономическото положение, ни е карало винаги, колчем ни се е случвало да пишем върху икономическите въпроси, да се спираме и върху необходимостта от сгрупирани статистически сведения и едно подробно, критично изследване на икономическото положение"[3]. Понятието „сгрупирани статистически сведения" е тъждествено с термина „статистически факти" на В. И. Ленин, по повод на което съветският социолог О. О. Яхот въвежда понятието социално-статистически факт. „Сгрупираните" статистически факти са втората форма (степен) на емпиричното познание. Нашият съвременник социологът Стоян Михайлов ги нарича съвкупна информация, защото тя отразява сводни свойства, характеризиращи съвкупността като цяло.[4] Според Д. Благоев отсъствието на „сгрупирани" статистически сведения (факти) и бягство от емпирично социологично изучаване на действителността „лишава обществото от възможността да взима участие в разрешението на икономическите задачи и изобщо в правилното отбелязване на тия задачи и рационалното им изучаване и поставяне"[5].

Като използва богат емпиричен материал, събран чрез анкетни проучвания и други конкретни методи на регистрация, Д. Благоев научно обосновава схващането, че в България се извършва концентрация на капиталите, на средствата за производство и в индустрията, и в селското стопанство и че с развитието на капиталистическата форма на производство се извършва масово пролетаризиране на производителите. „С други думи — посочва Д. Благоев, — исках да покажа, че Марксовото учение напълно се оправдава..."[6] и за България. Следователно, социализмът има почва у нас.

Социологическото познание (изследване) съдържа два етапа (или равнища): емпирично и теоретично. За тази епоха е нещо обикновено емпирикът и теоретикът социолог да вървят „ръка за ръка". На емпиричната информация българските революционни марксисти отдават важно значение, защото тя е богата база за теоретично осмисляне на социалната действителност. С други думи, те разграничават емпиричното социологическо изследване от теоретичното. Фактическия материал, набран при конкретни емпирически изследвания, Д. Благоев подлага многократно на теоретически анализ и обобщение. И второ, той използва за теоретически анализ емпиричното изследване не само по темата, която е била пряк негов предмет, по повече или по-малко и по други теми. От гледището на емпиричния материал, с който разполага, Д. Благоев провежда теоретично социологично изследване върху основата на литературен материал, върху

---

[1] Г. Бакалов (подпис: Г. Б.). Въпросник за събиране сведения върху положението на работническата класа, С., 1903, с. 1.

[2] Д. Благоев, Съч., т. 4, С., 1957, с. 361.

[3] Пак там, с. 360—361.

[4] С. Михайлов Емпиричното социологическо изследване. С., 1973, с. 38—39.

[5] Д. Благоев, Съч., т. 4, с. 361.

[6] Д. Благоев, Съч., т. 6, с. 120.

Digitized by Google

материал, събран от органи на статистиката, архивни документи и др., чрез специално организирано и проведено емпирично социологическо изследване или от различни източници на емпирична информация, при които един от тях е преобладаващ. Последният вариант най-често се среща в социологическите изследвания.[1]

Възниква въпросът, какъв е характерът на изводите, които Д. Благоев извежда върху основата на емпирични социологични проучвания? Те са невъзможни без определена обща теория (философска и социологическа). Изводът от анализа на данните на едно емпирично социологично изследване може да бъде окачествено като приложна теория, т. е. като приложна философия на историята и приложна обща социология.[2] Той е такова мислене, чийто обект не са нито общите социологически закони, нито индивидуалните социологически (съответно „сгрупирани") статистически факти, а наличието на общите закони в индивидуалните факти.

Накратко, емпиричните социологически проучвания оказват голяма помощ на Д. Благоев да изгради от теорията на научния социализъм (съответно комунизъм) приложна теория на социализма в България. Той доказва, че марксистката теория за обществено-икономическото развитие е приложима и в нашата страна. И това той прави не с вербални съждения, не догматично и „тясно" (както го упреква Я. Сакъзов), а върху основата на богат емпиричен материал.

Д. Благоев не теоретизира върху проблематиката на емпиричната социология, но той използва нейните методи на изследване. Следователно емпиричната социология не го интересува като теория, а само като приложна социология. Истина е, че до социалистическата революция у нас няма теоретични разработки върху емпиричната социология. И от други автори тя се възприема само като приложна наука. Затова е по-точно да се говори за приложна емпирична социология в България до социалистическата революция, отколкото направо за емпирична социология.

* * *

Големите теоретични интереси на Георги Димитров в областта на историята, правото и научния комунизъм се съчетават с един траен изследователски стремеж всички обобщения да се градят върху емпирични данни. Блестящ пример в това отношение е участието му в изучаването на положението на работническата класа у нас чрез социологически проучвания. Заедно с Илия Янулов и Петко Величков, Г. Димитров провежда през 1900 г. анкета за трудовите условия на печатарските работници в България. Тя съдържа данни за разпределението им по специалности, заплата, работно време, възраст, образование, трудов стаж и хигиенни условия. Резултатите от нея са поместени в няколко броя на в. „Вести" от 1901 г. (след заболяването на Димитър Димитров вестникът се редактира от Илия Янулов[3]).

Замислена първоначално като средство за изучаване трудовите условия на социалистическите печатарски работници, тази анкета става популярна из цялата страна. От всички провинциални градове, където има печатници, се получават необходимите сведения. Г. Димитров взема деен участие в тяхното обработване и обобщаване. В годишния отчет на печатарското дружество за 1901 г., подписан и от Г. Димитров, се отдава голямо значение на тази анкета като форма „за сдружаване" на българските работници печатари в една единна организация (тази постановка е вмъкната допълнително по предложение на Г. Димитров).

* * *

През 1903 г. Г. Бакалов публикува „Въпросник за събиране сведения върху положението на работнишката класа". Подписан е с инициалите „Г. Б.". След предговора следва текст от името на ЦК на БРСДП. В него се посочва: „Разбирайки много добре ползата, която може да принесе стъкменият от др. Г. Б. въпросник за систематичното проучване положението на работнишката класа, Централният комитет на Партията намери за добре да го отпечати в отделна брошура и по тоя начин да го направи достъпен за всички партийни другари". Въпросникът на Г. Бакалов съдържа 105 въпроса, разпределени в осем раздела (фабрика или работилница; работници и условия на труда; условия на наема и работната заплата; работен ден, началство, приемане на работа, глоби, жилища, храна; отнасяне към съдилища; стачки; духовен живот).

Целта на въпросника, според Г. Бакалов, е да бъде упътване за възможно по-подробно изучаване живота на работническата класа. Той смята, че от натрупания и обработен материал може и трябва да се напише една жива и трогателна брошура, която да подпомогне значително марксистката агитация.

В предговора на своята брошура Г. Бакалов отбелязва: „Нашия въпросник сме стъкмили по образеца на изработения от петербургския „Съюз за освобождение на работническата класа". Този съюз е организиран от В. И. Ленин през есента на 1895 г. Логично е да се предположи, че образецът, който Бакалов използва, е съставен от В. И. Ленин. Ако се имат предвид

---

[1] С. Михайлов, Емпиричното социологическо изследване. С., 1973, с. 44.

[2] Нашата теза има известно сходство с концепцията на В. Добриянов (Вж. Добриянов), Методологические проблемы теоретического и исторического познание М., 1968, с. 148.

[3] Съществен принос в развитието на приложната емпирична социология в България има Илия Янулов. Но той е революционен марксист до 1903 г.

Digitized by Google

връзките на Бакалов с редакцията на в. „Искра", то пътят, по който българският марксист получава споменатия въпросник образец, става ясен

Проучванията върху ранния социалистически печат у нас показват, че Г Бакалов е един от малцината тесни социалисти, които най-често се позовават на В И. Ленин. Когато БРСДП възвестява с факела на марксизма зората на бъдна България, трудовете на Ленин оказват съществено влияние върху марксистското движение у нас. Много рано, в самото начало на века, у нас проникват Лениновите социологически идеи и въздействуват върху развитието на емпиричната социология в България.

„Въпросникът" на Г Бакалов се оказва ценно помагало при осъществяване на редица конкретни социологически проучвания Ръководен от него, габровският лекар д-р Петър Цончев предприема интересно социологическо, проучване[1] В петте габровски фабрики той изследва санитарно-стопанското състояние на работниците Оказа се, че в габровските предприятия женският труд е четири пъти по-голям от мъж ия, като 70 на сто от работниците са малолетни, и то почти всичките са момичета Габровският лекар стига до следните заключения необходимо е да се въведе работническо законодателство; време е за уреждане на фабричен инспекторат по прилагане законите на труда; да се определи нормален работен ден (8 часа); застраховка на работниците от нещастни случаи и безплатна медицинска помощ Анкетата на д-р П Цончев, подкрепена със солиден научно-медицински анализ, се оказва достоверен и изобилен материал в съчиненията на Д Благоев, Е Марковски, Д Хаджиимов, Г Димитров и И Янулов.

В теоретичния орган на БРСДП „Ново време" са публикувани множество статии, написани върху основата на проведени емпирични социологични изследвания[2] Целта на авторите е да очертаят действителната картина на материалното и духовното състояние на работническата класа и селските в България И с това да „пробудят" тяхното обществено съзнание, да ги насочат към политиката на Партията.[3]

* * *

Става ясно, че проведените емпирични социологични проучвания от българските революционни марксисти се извършват чрез предварително обмислен и прецизно формулиран въпросник. Затова основателно днес някои автори определят въпросника като основен инструмент или своеобразно огледало за познавателния процес на цялото емпирично социологическо изследване[4]

Д Благоев и неговите съратници използват от конкретните методи на регистрация в емпиричните социологични изследвания най често анкетата, изучаване на документи и анализ на съдържанието. Анкетата (известна в литературата от миналото като статистически метод) е много удобна за набиране на разнообразна представителна информация Широкото разпространение на този метод създава впечатлението, че емпиричното социологично изследване е равнозначно на анкетата Даже социолози като Кембел и Катона отъждествяват емпиричното социално изследване с анкетата.[5] За Д Благоев и неговите съратници е чуждо подобно отъждествяване, но въпреки това за тях тя е най-често използваният метод. Те събират емпирична информация и чрез наблюдение, свободен разговор, изучаване на документи и анализ на съдържанието. В техните изследвания не са застъпени интервюто, тестът, психофизиологическите и методически изследвания и социологическият експеримент Накратко, те работят с известните тогава емпирични методи Но важното в случая е друго — осъзнават необходимостта от провеждането на конкретни социологически изследвания, които подпомагат дейността на БРСДП.

Както виждаме, началото на българската марксистка емпирична социология датира от 80 те години на миналия век. У нас не се интерпретират нейните теоретични аспекти, а се използват главно основни методи за изучаване на българската обществена действителност. Ето защо тя има

---

[1] П Цончев Опит за санитарно-стопанско изследване на текстилните фабрики в Габрово и околия И ономическо списание, 1906, кн 2 и 3

[2] Показателни в това отношение са статиите Ив Манолов Старозагорският административен окръг в стопанско отношение 189, кн 8 и 9; Д Хаджиев Работният ден в българската индустрия, 1912 кн 3, Работническото движение в Бургас (1907—1912) 1912, кн 3, Д Х Социалните резултати на женския индустриален труд, 1912, кн 6 и 8, Висарион Селото 1919, кн 6 и 7; Б Ангелов, Селската криза, 1912, кн 6, 7 и 8 и др

[3] През 30-те години на нашия век приложните емпирични изследвания у нас се подновяват от социолозите марксисти Иван Хаджийски, Асен Киселинчев, Емил Шекерджийски и др Ив Хаджийски по емпиричен път проучва причините за Априлското въстание през 1876 г., социалното положение на селячеството и дребния собственик А Киселинчев изследва душевността на българския селянин през 30-те години Е Шекерджийски изследва българското младежко движение.

[4] Р Василев, Някои аспекти на въпросника като основен инструмент в познавателния процес на социологическото изследване Социологически проблеми, 1969, № 2, с. 28, С. Михайлов Емпиричното социологично изследване, С., 1973, с. 98.

[5] Les méthodes de recherche dans les sciences sociales. Paris, 1959, p. 51—53.

Digitized by Google

характер на приложна емпирична социология

Дейността на БРСДП и теоретичното наследство на Д. Благоев, Г. Бакалов, Г. Димитров, Д. Хаджидимов, Е. Марковски, В. Коларов, Т. Петров, Г. Кирков, Г. Георгиев и други сътрудници на Благоев се основават върху данните на голям брой емпирични социологически проучвания. Чрез тях българските социалисти доказват общовалидността и дееспособността на марксистката социално-икономическа теория.

Д. Благоев и неговите сътрудници Т. Петров, д-р П. Генов, Хр. Кабакчиев, Г. Бакалов и др. разграничават социологията като частна наука за обществото от философия на историята. И нещо повече, за пръв път в българската социологическа литература определение на социологията се дава на страниците на сп. „Ново време", редактирано от Д. Благоев.[1] Той воюва срещу неокантианската социология, защищавана от д-р Д. С. Пасманик, д-р Ал. Недялков, М. Ников и Б. Минцес.[2] Схващането на Д. Благоев за социологията като частна наука за обществото служи за теоретически източник на Т. Павлов да определи предмета и категориите на социологията в своето капитално съчинение „Теория на отражението" още преди социалистическата революция. Българските философи и социолози имат принос за отстояване на тезата, че наред с историческия материализъм като философия на обществото съществува и частна наука за него. Тя е именно социологията.

Емпиричните социологични изследвания, предприети от дейците на БРСДП (т. с.), спомагат за задълбочаване и творческо приложение на марксистката теория в специфичните условия на нашата действителност. Те допринасят най-вярно да се опознава действителното състояние на българския пролетариат и да се разработи стратегията на работническата класа.

Осъществените от Д. Благоев и неговите сътрудници конкретни социологически изследвания фактически ознаменуват началото на емпиричната социология в България. Макар те да се придържат към „традиционните" методи на изследване, от емпиричните проучвания те получават богат материал, който е основа за широки теоретични обобщения. Излизането над емпиричното равнище спомага да се изгради вярно и точно социологично познание за тогавашната българска действителност. В същото време по-голяма част от българските буржоазни обществоведи остават на емпирично равнище. Те натрупват богат емпиричен материал, не правят едностранчива теоретична интерпретация. Над буржоазното обществознание в България тегне плурализмът в социологията и абстрактната умозрителност. Такива представители на буржоазната социологическа мисъл като Ив. Кинчел, Д. Михалчев, Х. Годоров, Т. Панов и В. Ганев се оказват неспособни да обяснят социалните тенденции в тогавашната действителност.

Единствено марксистката социологическа мисъл прави точен анализ на българското общество. Използвайки исторически материализъм за методология на обществознанието, тя определя предмета и категориите на социологията и подпомага развитието на други частни обществени науки, като социална психология, естетика, етика и пр.

КАКВО ПОКАЗА ЕДНА АНКЕТА

ИВАН ЗАХАРИЕВ
инструктор в отдел „Пропаганда и агитация"
на ЦК на БКП

Както добре е известно, партийните органи у нас, работещите в тях дейци поддържат непрекъсната жива връзка с първичните партийни организации, изучават техните документи. Те имат наблюдения и лични впечатления от живота на трудовите колективи, поддържат тесни контакти с комунистите и безпартийните. Това са неизчерпаеми, проверени от дългогодишната партийна практика извори и канали — източници на важна информация за състоянието на партийните организации и трудовите колективи, за мненията и настроенията на хората и за вълну-

[1] Д. Благоев. Съч., т. 12, с. 243.
[2] К. Андреев. Критиката на Димитър Благоев на неокантианството в България по въпросите на философията. С., 1968, с. 142—173.

Digitized by Google

ващите ги въпроси. Това е неотменна черта на ленинския стил и метод на ръководство, традиция в нашата партия.

Заедно с това динамичното време, в което живеем, изисква в партийната работа да се прилагат и по-нови методи и средства. Особено място между тях заемат социологическите изследвания. Чрез тях могат да се получат много интересни данни. Обобщените резултати обаче винаги следва да се анализират комплексно, в съчетание и с информацията, която се получава от партийните ръководства чрез другите специфични канали.

Като се съобразихме с това, през м. април тази година проведохме анкета интервю със 149 секретари на партийни комитети и на първични партийни организации от градовете Разград, Силистра и Толбухин. Те бяха от сферата на материалното производство (промишленост, селско стопанство, строителство и транспорт), от търговията и от комунално-битовото обслужване. С интервюто си поставихме две цели:

Първата, да се установи кои основни задачи от социално-икономическата политика на Партията секретарите поставят в центъра на устната политическа агитация.

Втората, да се види състоянието на агитационната и разяснителната дейност, която провежда активът на първичната партийна организация в трудовия колектив, а така също и индивидуалната политическа работа.

Получените отговори в основни линии потвърдиха нашата предварителна представа и оценка по тези проблеми. Заедно с това обобщените резултати дадоха възможност за конкретизиране и детайлизиране и на оценките по главните проблеми, и на причините, поради които се намират в неблагоприятно състояние по някои дейности на устната агитация.

Знае се, че Централният комитет на Партията много конкретно насочва вниманието на ръководните партийни, държавни и стопански органи, на цялата общественост, на трудещите се към основните социално-икономически задачи.

Сега между тях със своята важност и решаващо значение се открояват няколко. Това са: модернизация и реконструкция на производството върху основата на концентрацията и специализацията, най-рационално използване на техниката чрез уплътняване на работното време и увеличаване на сменността в работата; най-икономично използване на суровините, материалите, енергията и трудовите ресурси; непрестанно укрепване на трудовата дисциплина, значително повишаване на качеството на продукцията; решително подобряване на изпълнението на плановете по натура и по всички качествени икономически показатели.

Подходящо формулирани, тези задачи бяха поставени в интервюто анкета като шест въпроса. На всеки секретар се предлагаше да посочи три от тях, които според него са най-важни за трудовия колектив в момента и трябва да стоят в центъра на устната агитация на съответната партийна организация. С удовлетворение изтъкваме, че партийните секретари и от трите града се отнесоха много внимателно и с отговорите си дадоха вярна картина на положението. Те посочват на първо място (77,18 на сто) устната агитация за укрепването на трудовата дисциплина, на второ (51,68 на сто) за икономията на суровини и материали и на трето с по 48,32 на сто за модернизацията и реконструкцията на производството и за повишаване на качеството на продукцията.

Това подреждане отразява една обективна даденост. От една страна, то показва, че значението на проблемите на трудовата дисциплина и икономията на суровини и материали добре се оценява в посочените пър-

Digitized by Google

вични партийни организации. Огромната работа, която през последните години се извърши в това отношение, очевидно дава своите резултати. От друга страна, посоченото степенуване идва да подскаже, че модернизацията и реконструкцията на производството като „главна наша стратегическа задача в областта на икономиката“ (Т. Живков) все още не е дълбоко разбрана и осъзната от всички партийни секретари в тези три града. И друго, че сегашното състояние на задачите за модернизацията и реконструкцията в тези предприятия или в част от тях е на сравнително ниско стъпало.

Анализът на отговорите обаче подчертава някои нюанси, които подсказват, че секретарите на партийните организации от различните отрасли добре познават и преценяват степента на важността на отделните задачи, които в момента стоят пред техните колективи. Така например представителите на партийните организации на пет от шестте народностопански отрасли посочват като първа задача на агитационната работа укрепването на трудовата дисциплина. Но докато от промишлеността се сочи за първа от 64,71 на сто, то за транспорта — от 87,50 на сто, за услугите — от 88,69 на сто, за търговията — от 90,48 на сто, а за строителните колективи — от всички. Това напълно потвърждава общественото мнение у нас, че сред колективите в строителството, търговията и комунално-битовите услуги има много сериозни нарушения на трудовата дисциплина.

Разбирането на партийните секретари за решаващото значение на агитацията по трудовата дисциплина има важно методологическо значение. Това е показателно преди всичко за идейното израстване на партийните секретари, за тяхната висока държавническа отговорност. Защото безспорна е истината, че в която и да е област на стопанския, както и на целия обществено-политически живот трайни успехи могат да се постигнат само върху основата на съзнателна социалистическа дисциплина. Висока партийна дисциплина и дълбокоосъзната гражданска самодисциплина — ето верния път за нашите сегашни и бъдещи всестранни постижения. И не случайно пред Националната партийна конференция др. Т. Живков определи борбата за укрепването на дисциплината като „първостепенна политическа задача“.

Въпросът за трудовата дисциплина, разбира се, има много аспекти. Това партийните секретари очевидно добре осъзнават. Да вземем само два от тях. Например може ли успешно да се осъществяват такива важни актуални, но в никакъв случай не кампанийни задачи като найпълното използване на производствените мощности, провеждане на всеобщ режим на икономии, непрекъснато повишаване качеството на продукцията, изпълнението на плановете по всички показатели, ако няма по израза на В. И. Ленин желязна дисциплина във време на труда. И вторият аспект — органическата връзка на проблема — трудова дисциплина — петдневна работна седмица, с всичките й социални, политически и идеологически страни.

От тази правилна оценка от партийните секретари на значението на агитационната работа за трудовата дисциплина обаче следват и редица други изводи. Един от тях е доколко прилаганите форми, средства и методи на агитационно въздействие са ефективни. Съдействуват ли например те за създаване атмосфера на обществена нетърпимост към рушителите на трудовата дисциплина. И същевременно помагат ли да се отдава заслуженото уважение към дисциплинираните, мнозина от които нормално изпълняват задачите си, но не блестят с особено високи производствени успехи. Съумяват ли партийните секретари от Разград, Силистра и Толбухин да провеждат организаторска дейност? Отговорите на един от въпросите на анкетата ни осведомяват за това. Отнася се за въпроса — през първото тримесечие на 1975 г. по какви

Digitized by Google

проблеми е бил инструктажът на активите на първичните партийни организации. Секретарите посочват на трето място (32,21 на сто) специфичните местни проблеми. А нима трудовата дисциплина не следва да заема централно място в съдържанието на специфичните местни въпроси? Безспорно следва! Но щом като те са на трето място между въпросите в инструктажа, това показва, че не всички партийни секретари са могли да направят практически изводи за своята организаторска дейност с агитационния апарат на първичните партийни организации, че недостатъчно са поставяли проблемите на трудовата дисциплина пред него.

Отговорите по другите въпроси показват вярно познаване и отразяване на специфичността в отделните трудови колективи. Така при общо поставена на второ място задачата за икономия на суровини и материали представителите от промишлеността и битовите услуги посочват за втора задача на агитацията повишаването на качеството на продукцията. Секретарите пък от транспорта изтъкват на трето място концентрацията и специализацията, а в общото подреждане тази задача е поставена като шеста, на последно място.

Известни несъвпадения има и в отговорите на представителите от трите града. Това според нас се дължи главно на нееднаквия относителен дял на предприятията от различните народностопански отрасли, а така също и поради това, че построяването и обзавеждането на много от тях в отделните градове е станало не в едни и същи периоди. Вероятно има и други причини. Укрепването на трудовата дисциплина е първа задача на устната агитация и за трите града, но процентите са различни; за Толбухин — 85,71, за Силистра — 71,74, за Разград — 69,23. Както изтъкнахме, докато общо на второ място е икономията на суровини, материали, енергия и трудови ресурси, то за град Толбухин на второ място е поставено повишаването на качеството на продукцията, а борбата за икономии е на четвърто. За Разград модернизацията и реконструкацията е на второ място, а в общото подреждане тя е на трето. Пълното усвояване на мощностите поставят на трето място единствено секретарите от град Силистра.

Анализът на тези резултати дава възможност на съответните градски партийни комитети да направят практически изводи за ръководството не само на агитационната работа, но изобщо на цялостната партийна и стопанска дейност сред трудовите колективи от отраслите на народното стопанство.

Правилното виждане от партийните секретари на главните социално-икономически задачи, които стоят пред страната, отрасъла и съответните трудови колективи, е много важно условие за мобилизирането на трудещите се за тяхното изпълнение. Но както е известно, тази мобилизация не може да стане автоматично. Чрез централните и местните средства за масова информация и пропаганда и по други начини трудещите се узнават актуалните икономически лозунги на Партията и това помага у тях да се създаде психическа нагласа да се трудят за осъществяването им. Обаче, за да постигнат трудовите колективи желаните резултати, всички трудещи се трябва добре да разберат какво точно им е възложено, какво конкретно се иска те да направят. Това може да се постигне само след непосредствено изясняване пред тях на задачите, ако се води жива политико-разяснителна работа: групова, индивидуална и т. н. В трудовия колектив и с отделните негови членове тази дейност се осъществява от групите докладчици към партийните комитети, от активите на първичните партийни организации, от партийните групи.

Ето защо въпросът за организацията и дейността на тези звена в агитационния апарат на Партията е от изключително значение в ця-

Digitized by Google

лостната работа по осъществяването на социално-икономическата политика и особено на конкретните задачи пред отделните трудови колективи. Сега обаче в дейността на много групи докладчици, активи и партийни групи се допускат съществени слабости. Тези слабости се коренят преди всичко в ръководството им от страна на партийните комитети и бюрата на първичните партийни организации. И затова група въпроси в анкетата интервю се отнасяха до работата на активите на първичните партийни организации.

Въпросът за оценка на състоянието на агитационната работа, която провежда активът на първичните партийни организации, даваше възможност за четиристепенен отговор: много добра, добра, неудовлетворителна и слаба. Сто и пет секретари (70,47%) я оценяват като добра, четиридесет (26,85%) — като неудовлетворителна и по двама — много добра и слаба. Непоказали няма. За транспорта оценката неудовлетворителен обаче е на първо място (56,25%), а в промишлеността — 29,41%. Четиринадесет (35,90%) от разградските секретари преценяват дейността на активите за неудовлетворителна. Следователно има над какво да се замислят съответните висшестоящи партийни комитети. Например поради специфичните условия на организацията на труда в трудовите колективи на транспортните работници винаги е имало трудности в провеждането на масово-политическата работа. Оценката на повече от половината партийни секретари, че там работата на агитационните активи е неудовлетворителна, подсказва, че са нужни решителни мерки за подобряване на положението, че съответните градски и окръжни партийни комитети трябва да окажат конкретна помощ на първичните партийни организации.

Интересни обяснения се дават за причините, поради които разяснителната работа, която провеждат активите на първичните партийни организации, е неудовлетворителна. При досегашните обсъждания и в отдел „Пропаганда и агитация" на ЦК на БКП, и в другите партийни комитети за слабостите в дейността на активите са изтъквани различни причини. Но коя е първа, коя е втора, преодоляването на които ще бъде от решаващо значение за подобряване на работата, е трудно да се определят без съответни по-точни изследвания. От отговорилите 64 секретари на този въпрос (85% не са показали и това е обективно) 33 посочват като първа причина това, че активът не се информира навреме, втора, че не се разпределя конкретно, за да провежда политико-разяснителна работа, и трета, че той не е оформен организационно. Обаче в отговорите на секретарите от отделните градове проличават някои различия, което говори и за реални различия в състоянието на дейността на активите. Докато за първата причина те са единодушни (20,51%, 23,91% и 22,22%), то за толбухинци втората е, че работата не се контролира и отчита, третата, че не се разпределя конкретно, а че активът не е оформен организационно за тях е на четвърто място. Секретарите от всички народностопански отрасли като първа причина посочват, че активът не се информира навреме. Що се касае до втората, то се посочват равностойно две причини от представителите на битовите услуги, строителството и транспорта, а именно, че активът не е оформен организационно и че не се разпределя конкретно за работа. Единствено от промишлеността посочват на четвърто място причината, че активът не е оформен организационно.

Анализът на посочените от секретарите на партийните организации причини, поради които те оценяват провежданата от актива на първичните партийни организации политико-разяснителна работа като неудовлетворителна е много показателен. Той по безспорен начин отново потвърждава необходимостта за пълно единство между идеологическата и организаторската дейност, това, че ако работата на активите не е

Digitized by Google

поставена на здрави организационни начала, положителен резултат от нея не може да се очаква. Добре е известно например, че агитатор, който не е широко и навреме информиран, в никакъв случай няма да бъде в състояние да провежда политико-разяснителна дейност. А това изискване е особено високо сега, когато към хората тече огромен поток от наша и чужда информация. Ето защо информираността на активите на първичните партийни организации, на целия агитационен апарат винаги е било и остава първостепенно задължение на всички ръководни партийни органи. И напълно правилно постъпват онези бюра на първични партийни организации и партийни комитети, които упражняват системно ръководство на своите агитационни звена и редовно ги инструктират и информират, възлагат им конкретни задачи, контролират дейността им.

Слабостите в организацията и ръководството на активите на първичните партийни организации, които са основно звено в системата на устната агитация на Партията, характеризират дейността на много окръжни партийни организации Тези слабости по безспорен начин се потвърдиха и от секретарите на първичните партийни организации в Разград, Силистра и Толбухин. Всичко това категорично предявява изискването на окръжните, градските, районните и заводските партийни комитети да вземат конкретни мерки за решително подобряване дейността на активите на всички първични партийни организации. Трябва да се помогне и партийните бюра в кратки срокове да преодолеят например една от трите основни причини, поради които дейността на активите е неудовлетворителна — тяхната организационна неоформеност. А няма пречки за превъзмогването на тази слабост. Какво ще означава това на практика? Добре би било в окръзите да се проведат прегледи на състоянието и дейността на активите. Може на събрание на първична партийна организация да се обсъди работата на актива, да се доуточни неговият състав и т. н., рецепта не може да се даде. Естествено, в резултат на такава конкретна организационна дейност ще се създадат и по-определени предпоставки за издигане ролята на активите на първичните партийни организации на височината на задачите, поставени пред агитационната дейност от Десетия конгрес и Февруарския пленум на ЦК на БКП от 1974 г.

Изводът, че проблемите на социално-икономическата политика заемат централно място в съдържанието на устната агитация на партийните организации от народностопанските отрасли също така следваше да се потвърди и от анализа на въпросите, по които са инструктирани агитаторите. На въпроса през първото тримесечие на 1975 г. по какви проблеми е бил инструктажът на активите, се получиха следните резултати, на първо място (68,46 на сто) — по икономическите, на второ (38,93 на сто) — по вътрешнополитическите, на трето (32,21 на сто) — по специфичните местни и на четвърто място (18,79 на сто) са външнополитическите. Секретарите и от трите града независимо от чувствителните разлики поставят на първо място икономическите проблеми (Силистра — 78,26 на сто, Толбухин — 69,84 на сто и Разград — 53,85 на сто). В зависимост от отрасловата принадлежност на партийните организации също се наблюдават някои отклонения. Най-характерното е, че строителите поставят на първо място специфичните местни въпроси, а непосредствено до тях — икономическите.

От 179-те инструктажа на активите в тези градове през първото тримесечие на 1975 г. 122 (близо 70 на сто) са направени от местни и заводски ръководители. Това безспорно дава възможност пред агитаторите проблемите да се поставят по-конкретно и по-разбираемо.

Digitized by Google

• • •

Получените резултати от анкетата интервю и техният анализ ще веднъж потвърждават целесъобразността от използването на социологическите изследвания в идеологическата работа. Съчетани с другите методи на партийно ръководство, те дават възможност за още по-конкретно вникване в проблемите, за набелязване и провеждане по-целесъобразни мероприятия за преодоляване на слабостите, за бъдещи успехи. Сега например в Толбухинската окръжна партийна организация се подготвя научно-практическа конференция по проблемите на устната политическа агитация, като се обръща особено внимание на индивидуалната работа с хората. Тук и резултатите от анкетата интервю намират своето приложение.

В заключение нека изтъкнем безспорната истина, напълно потвърдена и от партийните секретари в Разград, Силистра и Толбухин, че проблемите на социално-икономическата политика на Партията, нейните актуални задачи и лозунги правилно се разбират от низовите партийни ръководители. Те ги поставят в центъра на съдържанието на устната и не само на устната агитация, с което активно се съдействува за мобилизация на силите на трудещите се за осъществяването им. По този начин се укрепва и авторитетът на първичните партийни организации, издига се тяхната роля като ръководители на трудовите колективи. Това е израз и белег и на авангардната сила на тези организации, на комунистите. Роля и сила, която неотстъпно следва да се повишава. Но за да се постигне това, е нужно по-бързо да бъдат преодолявани съществуващите слабости в организацията и осъществяването на устната агитация и специално в дейността на активите на първичните партийни организации. Необходимо е също така да се постигне по-пълно съчетаване на различните видове, форми, средства и методи на агитация. Целта е на всеки етап и година от нашето обществено развитие най-актуалните задачи например на социално-икономическата политика на Партията винаги да са в центъра на съдържанието на устната агитация, на цялата агитационна дейност. По този начин се създават реални условия за спазване на главното изискване към идеологическата работа — за по-тясна връзка с живота. От друга страна това изискване е мощен стимулатор, за да се поставят винаги в съдържанието на агитацията актуалните проблеми на социално-икономическата политика. Освен това така се отговаря и на изискването за съобразяване с цялостната вътрешнополитическа обстановка и външнополитическите обстоятелства. И друго — за да бъдат проблемите на конкретните икономически задачи винаги в съдържанието на агитацията, те неотменно следва да се разглеждат и осветляват от гледна точка и на техните социални, идеологически и политически аспекти.

Ето защо е наложително партийните комитети да насочат бюрата на първичните партийни организации, техните секретари и отговорниците за идеологическата работа навреме и правилно да оценяват проблемите на съдържанието на агитацията, да се стремят да прилагат най-ефективни форми, средства и методи на въздействие и разясняване. Тези проблеми най-непосредствено са свързани с въпросите на планирането и ръководството на агитационната дейност от съответните партийни органи, със системата на обучението и информираността на низовите партийни звена и на агитационния актив, с организацията и контрола в тяхната дейност.

Digitized by Google

ПО-ШИРОКО ИЗУЧАВАМЕ СОЦИАЛНО-ПСИХОЛОГИЧЕСКИТЕ ПРОБЛЕМИ

СТОЯН САВОВ
секретар на ОК на БКП — Сливен

Проблемът за по-активното приложение на психологията и педагогиката в партийната работа придобива все по-голяма актуалност. Колкото пъти се връщаме към материалите на Десетия конгрес, на Националната партийна конференция, основателно възниква въпросът — достатъчно ли правим за непрестанното усъвършенстване на научността в партийно-организационната работа? В каква степен по-високата култура на труда в ръководството съдействува да премахнем от своята работа примитивизма, шаблона, заседателщината, бюрократизма, презастраховката? Как прилагаме системния и комплексен анализ? Как по-компетентно и научно реализираме в живота научната политика на Партията? Достоен отговор на тези въпроси даде Националната научно-практическа конференция, посветена на по-нататъшното издигане научността в партийно-организационната работа. Впрочем още на времето В. И. Ленин писа: „В политиката има наука и изкуство, а умението да намериш и правилно да провеждаш политиката от небесата не се снема и даром не се дава"[1].

Актуалността на това Лениново изискване най-силно прозвучава в заключителното слово на др. Т. Живков на Националното съвещание във В. Търново, посветено на първичната партийна организация. За ръководните кадри, за партийните органи и организации изискванията, които постави др. Т. Живков, действително събуждат размисъл, отговорност и действия за схващането на този тъй важен проблем — **непрестанното израстване на първичната партийна организация и нейното по-нататъшно развитие като първообраз на бъдещото състояние на трудовия колектив, засилване на връзките на Партията с масите и издигане равнището на индивидуалната работа с хората.**

Не е нужно като че ли да се търсят много доводи или литературни източници, за да се докаже тази истина, която така ясно ни я поднесе др. Живков във В. Търново — още по-близко до комунистите, още по-близко до хората, с още по-голяма отговорност към първичната партийна организация. Ето сега това е достатъчно, за да се види колко са ни нужни изискванията на психологията и педагогиката, за да богатеем непрестанно нашият подход на индивидуална работа с всеки комунист, с всеки трудов човек. И още — да нараства нашето въздействие за възпитание на комунистите и трудещите се. Или с други думи, въпросът за отделната личност, която израства и се развива в нашето ново социалистическо общество, но която носи в себе си своите психологически особености, ще продължава все повече да ни занимава.

Ръководейки се от тези съображения, окръжният комитет прави

[1] В. И. Ленин, Съч., т. 41, с. 65.

Digitized by Google

опит все по-активно да прилага психологическите и педагогическите аспекти в партийната работа, и то най-тясно да ги свърже с науката партийно строителство. Както е известно, дейността на Партията пронизва всички сфери на обществения организъм, но в крайна сметка в центъра стои трудовият човек, неговото възпитание, организираност в борбата за изграждането на социализма и комунизма. Като червена нишка в цялата дейност на Партията преминава нейното възпитателно въздействие върху трудовите хора за формирането на техния марксистко-ленински мироглед, за изграждането на развитото социалистическо общество.

Посочените съображения са достатъчни, за да изтъкнем, че за осъществяването на тази главна задача в работата с партийните кадри и масите все по-ясно се откроява нуждата от научно-педагогически, психологически и социологически знания.

Осъзнаването на необходимостта от такива знания е важно и необходимо, но недостатъчно. Защото става дума за приложението на педагогиката и психологията в специфичната партийна сфера. Основните изисквания на тези науки трябва да бъдат приложени в една система със свои вътрешни закономерности и особености. Убеждението е основен метод в социалната психология. Но механизмите на неговото изграждане в ученическия колектив и в партийната организация са съвсем различни. Уставните изисквания поставят комуниста в по-особено положение в колектива и обществото. Той има изградена система от комунистически идеи, възгледи и норми на поведение. Всичко това означава, че не може механично и елементарно да се говори за приложението на изискванията на тези науки в партийната сфера, а е необходимо едно проникване на основни изисквания и закони на педагогиката и психологията в партийного строителство, изискването за специфичното проявление на законите на тези науки в ръководната дейност на Партията и в работата на партийните организации.

Ето защо бюрото на окръжния комитет реши да привлече един кръг от психолози, педагози, философи, които по-непосредствено да се свържат с дейността на окръжната партийна организация. Заедно с ръководството на философския факултет при Софийския университет „Климент Охридски" приехме съвместно решение за по-активно приложение на педагогиката и психологията в партийната работа. Стореното ни дава основание да заявим, че първата крачка е направена сполучливо. Със съдействието на философския факултет през 1974/1975 година чрез семинарна форма на обучение на основния партиен актив бяха поднесени редица актуални проблеми от педагогиката, психологията и социологията, непосредствено свързани с обогатяването на партийната практика. За нас обсъдените проблеми като: психологически основи на индивидуалния подход на работа с хората, психология на производствените групи и колективи и тяхнотс ръководство, психологическият контакт на ръководителя с подчинения, етиката на ръководителя, психологически и педагогически изисквания на работата с кадрите, допринесоха част от нашия партиен, обществен и стопански актив да получи нови допълнителни знания, свързани с конкретния подход за работа с масите.

Знанията, които получиха партийните работници и комунистите и в областта на тези науки, бяха само едната страна от усилията на окръжната организация да засили педагогическите и психологическите елементи в партийната дейност. Богати възможности за изучаване на партийните процеси се съдържат в социално-психологическите методи. Например каква е ефективността от идеологическата работа или от едно партийно събрание не можем да установим с анкета или с обикновена проверка. По-задълбоченото изучаване на ефективността от определено направление на партийната дейност може да стане чрез та-

Digitized by Google

кива психологически методи, които ще надникнат в психическия живот на личността, които ще ни дадат информация за отражението, което се е получило в убежденията, в поведението, в нагласата за определена дейност, съществуваща у личността.

Нашите намерения са да поставим основа за социално-психологически изследвания на партийната дейност. Досега със съдействието на катедрите по психология и социология по-задълбочено се изучават такива проблеми: психологически изисквания на професията и тяхното отражение за израстването на младите работници, психологическата нагласа на работниците за въвеждането на нови прогресивни технологии и усвояването на ново производство. Близо половин година се подготвя научно-практическа конференция, която ще обобщи извършеното досега на тема: „Психологическите и педагогическите аспекти в партийната работа" с основен докладчик проф. Георги Йолов, директор на Научноизследователския институт по образованието „Т. Самодумов" и съдоклади от трима секретари на градски и районни комитети на Партията.

Решението на бюрото на ОК на БКП и философския факултет съдействува да се изяснят и някои проблеми, свързани с усъвършенстване работата на психофизиологическата лаборатория при ВТК „Г. Димитров". Нашият стремеж е дейността на тази лаборатория по-тясно да се свърже с някои аспекти от партийната работа. Ето защо ние сме подготвили комплексен план за работата на научния център по партийно-организационната работа към окръжния комитет и психофизиологическата лаборатория. Това сътрудничество изведе на преден план решаването на няколко основни задачи.

През 1974 година с непосредственото и активно участие на психофизиологическата лаборатория се изследва социалният и качественият състав на заводската партийна организация във ВТК „Г. Димитров". Целта, която научно-методическият център и заводският партиен комитет си поставиха, беше: чрез получената от всеки партиен член информация по определен кръг от въпроси да се опознаят по-пълно кадрите и всички комунисти като важна предпоставка за по-правилното планиране и провеждане на различните мероприятия. От друга страна на основата на структурните промени, които настъпват в петхилядния колектив, да се разработи една дългосрочна прогноза за правилно регулиране на социалния и качественият състав на заводската партийна организация. Извършеното проучване предостави ценни данни за анализи и обобщения на заводския партиен комитет. Установи се възрастовият състав на заводската партийна организация, съотношението между професия, семейно положение, образование, удовлетвореност от работата, участие в политическата просвета, участие в ръководната дейност, интереси, наклонности и пр. С помощта на извършеното изследване на 575-те комунисти се направи пълна характеристика (атестат) за всеки от тях, което послужи като изходна база за сравнение на развитието на партийната организация в близко и по-далечно бъдеще и за провеждане на планомерна и целенасочена работа за непрестанно издигане авангардната роля на комунистите и израстването на първичните партийни организации като първообраз на бъдещото състояние на трудовия колектив.

През тази година в заводската партийна организация се подготви и проведе научно-практическа конференция на тема: „За издигане ролята на партийното събрание в живота на ППО". Отново тук мястото си зае психофизиологическата лаборатория. В продължение на няколко месеца освен разговорите, проучванията в първичните партийни организации се извърши допитване до 202 партийни членове. Сведенията от него, съпоставени с получените чрез други форми и източници данни, системните наблюдения от страна на партийния комитет

Digitized by Google

очертаха релефна картина на състоянието. При това изследване окръжният партиен комитет получи пълна информация за редовността на партийните събрания, за проблемите, които са обсъждани, за предварителната подготовка, за качеството на вписаните за обсъждане материали, за посещаемостта, активността на комунистите, обстановката в събранията, равнището на критиката и самокритиката и пр. Всичко това спомогна на ЗПК и бюрата на първичните партийни организации да набележат конкретни мерки, за да се подобрява работата в положителна насока, за да може партийното събрание да играе своята роля като висш орган в живота на първичните партийни организации, да се превръща то в школа за възпитание на комунистите, а чрез тях пряко или косвено то да въздействува и за възпитанието на останалата част от трудовия колектив.

По-нататъшната работа на научния център по партийно-организационната работа и психофизиологическата лаборатория във ВТК „Г. Димитров" в Сливен е насочена към изследването и на някои други проблеми. Един от тях е въпросът за социално-психологическите изисквания към трудовите хора в изграждането на развитото социалистическо общество. За нас проучването и изследването на този проблем има практическо значение, тъй като е пряко свързан с работата в окръжната партийна организация за развитието и израстването на първичната партийна организация като първообраз на бъдещото състояние на трудовия колектив. Един проблем, по който вече трета година в окръга се провежда преглед на първичните партийни организации и в навечерието на Единадесетия конгрес на среща на бюрото на ОК на БКП със секретарите на първичните партийни организации ще се обобщи извършеното досега.

След споделеното дотук по работата на партийните органи и организации за приложението на психологията и педагогиката в партийно-организационната дейност могат да се обобщят няколко основни изводи.

Един от тях е, че макар и да е малко извършеното досега, то има реален принос за обогатяването на практическа дейност. Например в работата с кадрите в окръжната партийна организация има още по-голяма яснота за качествата, които трябва да притежават ръководните дейци. Това, че в ежедневната работа с кадрите по техния подбор, разпределение, обучение и възпитание все повече открояваме изискванията и на психологията и педагогиката, носи положителни резултати. Резултатите идват от целенасоченото направляване на тяхното конкретно развитие и израстване, от усъвършенстуването на техния стил и методи на ръководство.

Непрестанно се обогатява с нови форми и средства партийната практика. Да вземем работата на първичните партийни организации, толкова актуален проблем сега в нашата партийно-организационна дейност. Като отчитаме слабостите и нерешените проблеми, в същото време в няколко направления са видими положителните изменения. Непрекъснато се подобрява техният социален и качествен състав с една постоянна грижа на партийните комитети за израстването на всеки отделен комунист. Непрестанно се усъвършенствуват взаимоотношенията на първичните партийни организации с трудовия колектив в условията на развитото социалистическо общество. Тук проблемите на социално-психологическия климат в трудовия колектив и личният принос на комунистите за неговото непрестанно усъвършенстуване са в центъра на тяхната дейност. Освен това по-голяма широта получава проблемът за усъвършенстуване възпитателните функции на първичните партийни организации в трудовия колектив. В случая умението за педагогически и психологически подход в работата с хората — тази голяма отговорност на кадрите и партийните организации, е обградена

Digitized by Google

с още по-голямо внимание. Защото масите имат чудното свойство вярно да оценяват качествата, знанията и опита на ръководителите и за това, ако правилно се разбира и прилага психологическият и педагогическият подход, кадрите ще работят още по-организирано с хората, с масите.

Стремежът да се обогатява партийната практика с изискванията на педагогиката и психологията безспорно ще повиши ефективността от нашата работа. Трудностите идват от липсата на конкретни методически и теоретически разработки за приложението на тези науки в партийната дейност. У нас съществуват всички условия за по-активното приложение на производствената педагогика в дейността на низовите ръководни кадри, свързани пряко с ръководството на производството (майстора, бригадира, началника на цех).

От задълбочено проучване се нуждае въпросът за социално-психологическите условия на ръководството, за приложението на психологията и педагогиката в стила и методите на работа на партийните органи и организации.

Нашите усилия да свържем в единство работата на научните работници психолози с нуждите на партийната практика е израз на стремежа ни да обогатяваме партийната дейност, да я поставяме върху научни основи, да я изучаваме с научни методи.

СПЕЦИАЛИЗИРАНО ЗВЕНО ЗА КОМПЛЕКСНА ПАРТИЙНА ИНФОРМАЦИЯ

С решение на Секретариата на Централния комитет на Партията от началото на 1973 г. към Софийския градски комитет беше изграден Информационно-социологически център като специализирано звено за социологическа и комплексна партийна информация.

В него се вля групата за социологически изследвания към градския комитет, а в последствие той се обедини със сектор „Партийна информация". По основни направления от своята работа центърът извършва и експериментална дейност.

Проведеният пленум на градския комитет на Партията по контрола и проверката на изпълнението отбеляза, че със своята дейност това звено е утвърди като ценен помощник на комитета за по-нататъшното използване на информацията в неговата ръководна и контролна дейност.

Едно от направленията, които определи Десетият конгрес за по-нататъшното издигане на научното равнище на партийно-организационната дейност, бе да се усъвършенствува системата на партийната информация и да се изгради тя изцяло върху съвременна информационна база.[1]

След конгреса бюрото на комитета утвърди „Система за партийна информация в Софийската градска партийна организация", която вече четвърта година функционира успешно. Информационно-социологическият център съвместно с отделите създаде, експериментира и внедри редица информационни подсистеми, в които бяха приложени съвременни методи и технически средства.

Изминалият период от три години е основание за равносметка на резултатите от функционирането на центъра, за осмисляне на създадения опит, за изводи и насоки за по-нататъшното усъвършенствуване

[1] Т. Живков, Отчетен доклад на ЦК на БКП пред X конгрес на Партията, С., Партиздат, 1971, с. 139.

Digitized by Google

на неговата организационна структура и дейност.

Какви са резултатите от осъществяването на главните функции и задачи на центъра, поставени с решението на Секретариата на ЦК за неговото създаване?

Първата негова главна функция е да осигурява социологическа информация за ръководната дейност на столичната партийна организация.

От 1968 г съществува групата за социологически изследвания към градския комитет. През този период бе създаден ценен положителен опит в програмирането и организацията на социологическите изследвания, който в дейността на центъра намери по-нататъшно развитие.

За период от три години (1973—1975 г.) са подготвени и проведени 9 социологически изследвания от градски и над 20 от районен мащаб по основни проблеми и съществени страни на партийната работа и ръководство. По-важни изследвания от градски мащаб са „За ефективното използване на суровините и материалите", „Организация и съдържание на партийния контрол", „Бюджетът на времето и организация на работата на инструктора в РК и ГК на БКП", „Преустройството на социалистическото съревнование и реализацията на основните му цели в промишлеността на столицата" и др.

Заслужават внимание такива изследвания, реализирани в районите, като: „Масово-политическата работа — фактор за повишаване производителността на труда" (Благоевски район), „Ефективност на обучение о в системата за повишаване на икономическите знания на трудещите се" (район „9 и септември"); „Дееспособността на производствените колективи и участието им в управлението на предприятията" (Коларовски район) и др.

Резултатите от социологическите изследвания са използвани при подготовката на доклади, информации, решения и други документи, за пленумите на градския и районните комитети на Партията, за заседания на техните бюра, за научно-практически конференции и т. н. Поставено е начало социологическата информация да служи за разработката на актуални проблеми на партийното ръководство. (За преустройството на социалистическото съревнование съобразно новите изисквания, за усъвършенстване организацията и ръководството на политическата просвета, за ефективното използване на суровините и материалите и др.) Тези разработки са предоставени на столичния партиен актив чрез периодичните и еднократни печатни издания на градския комитет на Партията.

С решението на Секретариата на ЦК на БКП на центъра се възложи задачата да организира и ръководи работата по функционирането на столичната подсистема за изучаване на общественото мнение.

Тази информационна подсистема е изградена през 1971 г като интегрална част **от постоянно действуващата система на** Централния комитет за изучаване на общественото мнение. Положиха се усилия да се разширят източниците на сведения за състоянието на общественото мнение в столицата, за по-пълното използване на регистрираната информация. От началото на 1973 г. се възприе практиката периодично (на 6 месеца) да се провеждат тематични и сондажни изследвания (чрез извадка, която обхваща над 200 трудови колектива с повече от 2500 трудещи се в столицата). В резултат на това по-пълноценно се използва системата за набиране на информация за отношението на трудещите се към основни партийни и правителствени мероприятия и по-важни събития у нас и в чужбина. Центърът изготвя ежемесечно и тримесечно информация за политическата обстановка в столицата, справки за критичните бележки, сигнали и предложения на трудови колективи и столичани. Справките се изпращат на секретарите и на завеждащите отдели на градския комитет на Партията, на градските ръководства на обществените организации и на съответните държавни и стопански органи, за да вземат отношение по критичните бележки, сигналите и предложенията и да предприемат мерки по поставените в тях въпроси и проблеми.

По възложени поръчки или по своя инициатива центърът изготвя и предоставя на ръководството на градския комитет или Централния комитет на Партията информации за отношението на трудещите се към отделни значими събития от вътрешен и международен характер.

Подсистемата за изучаване на общественото мнение се използва и като източник на информация за изучаване на социологическите аспекти на възникващите проблеми във връзка с изпълнението на основни партийни решения. Такъв е случаят с контрола по изпълнението на решенията на градския комитет за подобряване транспортното обслужване на гражданите, за внедряване на прогресивните форми в търговията и др. По такъв начин социологическите методи стават необходим елемент от комплексния подход в организацията и осъществяването на партийния контрол.

За да функционира още по-ефективно системата, е необходимо в по-голяма степен да се координира дейността на центъра и отдел „Пропаганда и агитация", които имат специфични задачи в тази област. Създаденият опит в градския комитет по изучаване на общественото мнение предстои да бъде внедрен и в районните комитети на Партията в изпълнение решението на пленума за подобряване ръководството на идеологическата работа в столицата.

За градския комитет източник на социологическа информация са и немалкото институти, центрове и други звена на територията на столицата, които извършват конкретни социологически изследвания. Центърът за научни изследвания на младежта; Научноизследователският институт по проблеми на профсъюзите и др. Центърът следи разработваната от тях пробле-

Digitized by Google

матика, техните изследвания и при необходимост, полава получените резултати.

Характерно за социологически изследвания в столицата е, че тематиката им се определя и резултатите от тях се използват предимно за подготовката на материалите (доклади и проекторешения) за пленумите на градския и районните комитети на БКП. За провеждането им неизменно се прилага комплексна методика, която не допуска увлечения в използването на анкетния метод. Ние се ръководим от разбирането, че задълбоченото изследване на проблемите на партийно-организационната и идеологическата работа не може да стане само или главно чрез анкетния метод, а се налага много по-широко да се прилагат такива методи като наблюдението, анализа на документи, интервюто и др. Пристъпихме към повторно провеждане на дадени изследвания, за да получим сравнителни данни, които разкриват тенденциите и закономерностите в развитието на изучаваните явления (такива са изследванията за партийния контрол, за ефективността на партийната просвета и др.). В практиката на градския комитет социологическата информация, получена от изследванията, винаги е използвана в съчетание с анализ на информацията, постъпваща в градския комитет от партийните органи и организации, от градското статистическо управление и други звена на държавния и стопанския апарат, от органите на обществените организации. По този начин ние сме се предпазили от абсолютизиране ролята на конкретните социологически изследвания. Ръководили сме се от схващането, че само с приложението на такъв подход е възможно да се осигурява необходимата обективна и комплексна информация.

В провеждането на конкретните социологически изследвания в столицата обаче съществуват и недостатъци. Някои от тях се провеждат на незадоволително научно-методическо равнище, без необходимия класово-партиен анализ на изучаваните обществени явления и процеси. В резултат на това понякога се допуска субективизъм и едностранчивост в изследванията. Те не съдействуват за издигане научното равнище на ръководството. По тези причини в съответствие с решението на Секретариата на ЦК на БКП от 4. II. 1971 г. центърът е спрял провеждането или е взел мерки за отлагане за по-късен срок на повече от 10 конкретни социологически изследвания от местен мащаб.

От друга страна, независимо от извършения напредък, продължава да стои като сериозен проблем все още недостатъчната ефективност от резултатите на конкретните социологически изследвания. Като правило тази скъпо струваща информация еднократно и в повечето случаи непълно се използва. Резултатите освен за конкретното мероприятие, във връзка с което е проведен пленум на съответния комитет, научно-практическа конференция и др., могат да станат основа за прогнозиране на обществените процеси и развитието на партийната практика, за осъществяването на контрол за ефекта от изпълнението на решенията.

* * *

Втората главна функция на центъра е съвместно с отделите на комитета да осигурява комплексна информация за ръководната дейност на градския комитет.

На сегашния етап от развитието на Партията особено силно нараства значението на комплексната информация. Без комплексна информация няма и не може да има пълноценно политическо ръководство, научно осъществяване на ръководната и направляващата дейност на Партията.[1] През последните години в градския комитет бяха създадени по-добри условия за засилване комплексния характер на партийната информация. Това се изрази в създаването и поддържането на постоянно действуващи информационни системи и в успешното експериментиране на комплексни методики и нови организационни форми.

Нашият опит показва, че с въвеждането на единна програма и методика за системно набиране и обработване на информация по отделни страни и проблеми на вътрешнопартийния живот се разкриват нови възможности за по-задълбочено изучаване същността и тенденциите в развитието на явленията и процесите, както и за повишаване коефициента на полезност и ефективност на самата информация. В този смисъл програмираната (систематизирана) информация е необходимо условие и предпоставка за засилване комплексния характер на партийната информация.

В тази насока положително въздействие оказва обединяването преди 2 години на сектор „Партийна информация" със социологическия център. Това създаде основата за органическо съединяване на резултатите от социологическите изследвания с партийната информация, както и за по-широкото прилагане на комплексни методики и съвременни технически средства.

Нашият опит показва, че изискването за комплексност на партийната информация е възможно да бъде реализирано в оптимална степен само при условие, че комплексният подход последователно се прилага във всички фази на информационния процес: при определянето на източниците и видовете информация (партийно-политическа, икономическа, идеологическа, социологическа, научно-техническа и др.), които ще се използват във всеки конкретен случай; при набирането, обработката и анализа; в организацията на работата за нейното използване.

[1] Б. Велчев, По-нататъшното издигане на научното равнище на партийно-организационната дейност — важно изискване на X конгрес на БКП, „Партиен живот", 1975, кн. 4, с. 16.

Digitized by Google

Този подход намери конкретен израз в подобреното планиране на информационните материали, в увеличаване относителния дял на програмираната (систематизирана) информация, в установяването на постоянни връзки за съвместна работа и взаимно сътрудничество между центъра и отделите на комитета.

Основен източник на комплексна информация в градския комитет е функциониращата вече четвърта година единна система за партийна информация. Центърът съвместно с отдел „Организационен" и останалите отдели на комитета осъществи действени мерки за подобряване на нейната организация и ефективност. В резултат на това се разшириха източниците на информация, внесоха се положителни изменения в нейния характер и съдържание, по-широко се прилагат съвременни методи и технически средства за нейната обработка и анализ. Това намира израз в тенденцията да се подобрява качеството на информацията като основа при вземането на решения, като инструмент за контрол и като средство за възпитание на кадрите и комунистите в столицата.

Тази констатация в една или друга степен може да се отнесе както за регулираната от системата информация (месечни, тримесечни и годишни информации за изпълнението на основните стопански и политически задачи; периодичните справки — обзори за по-съществени подети инициативи и положителен опит в партийно организационната и идеологическа работа в района и др.), така и за информационните материали, изготвяни по искане на ЦК или секретарите на градския комитет.

През последните три години бяха създадени, експериментирани и внедрени 4 подсистеми като елементи и доразвитие на единната информационна система.

От началото на тази година съвместно с отдел „Организационен" в комитета създадохме **информационна подсистема за живота и дейността на ППО в столицата**. Тя се основава на унифицирано ежемесечно сведение за характера и равнището на проведените събрания и други по съществени партийни мероприятия и дейности на ППО. Сведението е пригодено за машинна обработка.

Направените анализи на данните по месеци и тримесечия показват, че определените показатели и методика за събиране и обработване на информацията са общо взето сполучливо подбрани и спомагат по-пълно да се отразяват съществени страни от живота и дейността на ППО, както и да се осъществява по-добро ръководство и контрол от страна на градския и районните комитети на Партията.

От сравнителния анализ по месеци и тримесечие се установява, че след въвеждането на системата се очертава тенденция на увеличаване относителния дял на ППО в столицата, които спазват изискванията на чл. 47 от партийния устав за редовен вътрешнопартиен живот.

Втората подсистема, която внедрихме, е за **критичните бележки и предложения**, направени на партийните събрания. Първоначално тя обхващаше само критичните бележки и предложения от годишните отчетно-изборни събрания и конференции, а от април т. г. обхваща всички събрания на първичните партийни организации.

От годишните отчетно-изборни събрания през 1974 г. бяха регистрирани и заведени на отчет 461 критични бележки и предложения, които бяха изпратени до министерствата, ДСО, СГНС и др. органи, за да вземат отношение и да отговорят на ППО за предприетите мерки по тяхната реализация. От получените в ГК на БКП отговори проличава, че 82,4 на сто от критичните бележки и предложения се възприемат от съответните органи като основателни и съобщават за предприетите от тях мерки.

Трета година успешно функционира оригинална информационна **подсистема за контрол на критичните и положителните материали на средствата за масова информация**. Нейната цел е да съдействува за повишаване ефективността на критиката, упражнявана чрез средствата за масова информация, и за популяризиране на новите инициативи и положителния опит в партийната, обществената, производствената и управленческата дейност. След двегодишно експериментиране се стигна до вариант, който понастоящем обхваща и трите етапа на работата с критичните бележки и предложенията на трудещите се.

През първия етап се откриват и регистрират всички критични бележки и предложения, отнасящи се до столицата, които са поместени в печата, излъчени са по Българската телевизия или радиото. Ежедневно се изготвя бюлетин (справка) за тези критични бележки и предложения, който се изпраща на 67 ръководители и органи от градско и районно равнище, за да вземат мерки за тяхната реализация (секретарите и зав. отделите на ГК на БКП; председателя на ГКРК; първите секретари на РК на БКП; председателя и зам.-председателите на ИК на СГНС; председателите на ИК на РНС; градския прокурор; председателя на ГК за ДНК и др.). За тази цел в центъра се получават и следят 68 ежедневни и периодични вестници и списания.

През втория етап се завеждат на отчет и се картотекират в ГК на БКП критичните бележки и предложения до органи на градско и над градско равнище и до ръководители, номенклатурни кадри на градския комитет. Отделите на комитета осъществяват контрол за своевременните мерки и отношение на критикуваните органи и ръководители, следят дали те отговарят на съответната редакция или на телевизията и радиото в законния едномесечен срок.

През третия етап се завеждат на отчет и картотекират предприетите мерки за реализация на критичните бележки и предложения от органите и ръководителите, до които са адресирани. Отделите на ГК на БКП контролират за изпълнението на ре-

Digitized by Google

зултатите от предприетите мерки по повод на критичните бележки и предложения и ги снемат от отчет само след като са решени повдигнатите въпроси.

Пълната регистрация, отчет и партиен контрол на работата с критичните бележки и предложения, отнасящи се за столицата, които се отправят чрез средствата за масова информация, въздействува превантивно върху градските и по-долустоящите държавни, стопански и обществени органи. Освен това създадени са условия при необходимост центърът да изготвя за секретарите и отделите на комитета тематични и сигнални справки за отношението на отделни органи и ръководители към критичните бележки и предложения. Броят на тези справки ежегодно нараства.

Центърът периодично (5—10 дни) изготвя и бюлетин за новите инициативи и челен опит в столицата, отразени в ежедневния и периодичен печат, и ги изпраща на 54 органи и ръководители на градско и районно равнище. Изготвят също така и шестмесечни и годишни анализи на регистрираните критични материали и за ефективността на предприетите мерки във връзка с тях, както и анализ на положителните материали — за новите инициативи и челен опит.

Сравнителният анализ на данните по шестмесечия (1973 и 1974 г.) показва, че съществува тенденция партийните, държавните и обществените органи да подобряват работата си с критичните бележки. Увеличава се относителният дял на критичните бележки, за които в едномесечен срок критикуваните органи са отговорили на съответната редакция (от 36,4 на сто на 46,0 на сто). Расте относителният дял на критичните бележки, по повод на които критикуваните органи са решили повдигнатите въпроси и проблеми в шестмесечен срок (от 20,5 на сто на 31,4 на сто). Намаляват случаите на формално отношение към тях (от 24,2 на сто на 12,8 на сто).

За да функционира оптимално, системата в модифициран вид ще се приложи в районните партийни организации. Добре би било контролът на отделите на градския и на районните комитети към критикуваните органи да бъде по всеобхватен.

Четвъртата подсистема, която центърът съвместно с отдел „Организационен" и останалите отдели на градския комитет от две години прилага, е за целеви контрол. В хода на експерименталното действие на системата се изпробваха различни варианти на програми и методики за контрол, в резултат на което е създаден значителен положителен опит.

Главна задача на системата е да осигурява представителни и обективни данни за анализ и преценка на резултатите от изпълнението на основни партийни решения както по време на тяхното осъществяване, така и след изтичане на срока за изпълнението им. Целевият контрол е продължение и предметно задълбочаване на осъществявания в градския комитет картотечен контрол.

Досега над 16 основни решения на пленума и бюрото на ГК на БКП са били или в момента се контролират чрез тези подсистеми.

Ка ви са главните резултати от функционирането й?

И преди въвеждането на целевия контрол в контролната дейност се е обръщало внимание на преценката на фактическото целево изпълнение на решенията. Новото в тази област се изразява в това, че сега централно място в контрола и проверката заемат въпросите за ефективността от изпълнението на решението, за това, в каква степен са реализирани поставените в него цели. Това се постига чрез съществяването на целево наблюдение, целеви проверки и целеви отчети по изпълнението на дадено решение.

С приложението на комплексни методики се постига в по-голяма степен комплексност на информацията за резултатите от изпълнението на партийните решения. Така се създава надежна основа бюрото на ГК на БКП да взема навременни и ефикасни междинни решения (коригиращи и допълнителни) за постигането на крайните цели на решението или при необходимост да се потърси отговорност от кадрите, виновни за неговото неизпълнение.

Системата за целеви контрол съсредоточава на едно място, в едно звено (ИСЦ) цялата информация по реализация на целите на дадено партийно решение. С това се създават по-добри условия за обективност на информацията, както и за многократното й използване от всички отдели на комитета. В това отношение полезно средство са информационните досиета, които се образуват за всяко решение, подлежащо на целеви контрол.

Създаденият положителен опит в градския и районните комитети показва, че едно от перспективните направления за усъвършенстване на партийната информация е подобряване качеството и ефективността на програмираната (систематизирана) информация именно чрез изграждането на постоянно действуващи системи, които да обхванат основните информационни потоци към градския комитет. Назряла е необходимостта да се прецени в каква насока ще се усъвършенствува по-нататък партийната информация, кои информационни потоци в бъдеще следва да се обхванат трайно от постоянно действуващи подсистеми, да се установи оптимално съотношение между програмираната и непрограмираната (оперативна) информация. Във връзка с това е разработен проект, който предстои да се внесе за обсъждане в бюрото на градския комитет.

* * *

Третата главна функция на центъра е да осъществява методическо ръководство и координация на информационните процеси в

Digitized by Google

градския комитет и социологическите изследвания от местен мащаб.

С решението на Секретариата на ЦК на БКП на центъра се възлага задачата да оказва организационна и методическа помощ на отделите при използването на информационните системи, създадени и поддържани от Информационно-социологическия център на Централния комитет.

В тази насока центърът е оказвал необходимата методическа помощ за поддържането на система № 5 за регистрация на партийните наказания, както и в изготвянето на периодични анализи на данните от системата.

Съвместно с отдел „Финансово-деловоден" центърът разработи и втора година прилага подсистема за машинна регистрация на резултатите от работата с личните молби и жалби. Той взема участие в експериментирането на градско равнище и на други информационни системи на Централния комитет: за творческата интелигенция, за кадровата информация, за научния потенциал в обществените науки и др.

Поставено е добро начало в осъществяването на пълна координация на информационните потоци главно чрез перспективните и текущите планове на комитета и неговото бюро и посредством създаването и поддържането на постоянно действуващи информационни подсистеми към отделите на комитета.

Координацията на информационните дейности ще се усъвършенствува още повече, след като се внедри до края на 1975 г. единна информационно-търсеща система, която ще обслужва всички отдели на комитета.

* * *

От извършения преглед и обобщена равносметка на главните резултати от тригодишното функциониране на Информационно-социологическия център и съвместната му дейност с отделите на градския комитет могат да се направят някои основни изводи.

Линията на градския комитет по-широко да се прилагат съвременни научни методи и средства за събиране и обработка на партийната информация, в съчетание с пълноценното използване на изпитаните в партийната практика класически методи и организационни форми, оказва твърде плодотворно въздействие за по-нататъшното издигане ролята на информацията като важен инструмент за ръководство, като ефикасно средство за контрол и възпитание. Тази линия изисква и занапред да се води настойчива борба срещу прочвите на застой и консерватизъм в партийната практика и същевременно да се предпазваме от увлечения към самоцелно новаторство и от проявите на технократизъм.

Усилията за повишаване комплексния характер на партийната информация ще продължат и в бъдеще. Центърът съвместно с отделите на комитета и занапред ще полага системни грижи за създаването на още по-благоприятни условия и предпоставки, за да се реализира в оптимална степен тази съществена особеност на партийната информация.

Практиката и животът потвърдиха правилността на организационната структура и главните функции и задачи на Информационно-социологическия център като специализирано звено за социологическа и комплексна партийна информация.

Симеон ХИНОВ
ръководител на Информационно-социологическия център
при Софийския ГК на БКП

Digitized by Google

КОНКРЕТНИТЕ СОЦИОЛОГИЧЕСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ

Л. ПОНОМАРЬОВ
секретар на Свердловския областен комитет на КПСС

Все по-нарастващите задачи на комунистическото строителство изискват от партийните организации постоянно да търсят най-действените форми и методи за влияние върху масите. Степента на това влияние зависи много от равнището на организацията на цялата партийна работа. На В. И. Ленин принадлежи мисълта, че нашите партийни органи все повече ще напомнят научни центрове, които умело съчетават научната и организаторската страна в своята дейност. Той изисква от кадрите дълбоко да изучават реалните факти, да построяват пропагандата сред масите върху основата на тези факти. Владимир Илич е смятал социалните явления за един от методите, които дават възможност по-дълбоко да се разкриват тенденциите в развитието на социалните явления. През 1918 г. в проекта за постановление на Совнаркома „За социалистическа академия на обществените науки" той изисква: „Една от най-належащите задачи е да се уредят редица социални изследвания."[1]

Последователното прилагане в живота на ленинските принципи на партийна работа, обогатени и проверени от целия опит на социалистическото и комунистическото строителство в СССР, има особено важно значение за съвременността. И организаторската, и идейно-възпитателната работа трябва да се изграждат върху задълбочено познаване и научен анализ на протичащите процеси, върху точна перспектива за тяхното развитие. А това на свой ред е възможно само чрез широко използване на научни методи за изучаване практиката на комунистическото строителство, всекидневния живот, челния опит и инициативата на масите, въпросите и настроенията на трудещите се.

Научните изследвания са необходими както за усъвършенстване на перспективното и текущото планиране на идейно-политическата работа, за координиране дейността на идеологическите организации, за повишаване ефективността от възпитанието, така и за планирането на социалното развитие на колективите, което, както отбелязва др. Л. И. Брежнев в доклада си пред XXIV конгрес на КПСС, заслужава всестранна подкрепа. Без такива изследвания е невъзможно обобщаването и разпространяването на челния опит на основните клетки на нашето общество — трудовите колективи, както и възпитанието на висока политическа съзнателност, социалистическа дисциплина в труда и организираност.

• • •

Партийните организации в Среден Урал имат широки възможности за повишаване степента на идейно-политическото възпитание на трудещите се. В областта има повече от 15 хил научни работници, в това число 15 академици и член-кореспонденти на АН на СССР, 360 доктори и 3,5 хил. кандидати на науките. С изследвания по проблемите на идеологическата

Статията препечатваме със съкращения от сп. „Партийная жизнь", бр. 15, 1973.
[1] В. И. Ленин, Съч., т. 27, с. 400.

Digitized by Google

работа се занимават Институтът по икономика в Уралския научен център на АН на СССР, катедрите на Висшата партийна школа, 14 висши учебни заведения, голяма армия партийни, комсомолски и профсъюзни активисти, учители, преподаватели в средните специални учебни заведения.

Организацията на изследванията с помощта на учени и научни колективи, широкото използване на техните сили и възможности позволява на партийните комитети по-обективно да оценяват състоянието на работата, да намират действени пътища за усъвършенстуване на партийната работа. Научните изследвания ни дават не само обширна информация за състоянието на общественото мнение на трудещите се. Те позволяват да се проверяват приетите решения, да се избягва възможността от проява на субективизъм.

Както и в другите области, у нас широко започнаха да се съставят планове за социално развитие на колективите в предприятията Първите такива планове бяха обсъдени в Съвета за социалистически изследвания в областния комитет на КПСС. Опитът в редица предприятия показа жизнеността на социалното планиране, неговата огромна роля за привличане широките трудещи се маси в управлението В същото време практиката показа и определено несъвършенство на първите планове Те бяха недостатъчно свързани с плановете за научно-техническото и икономическото развитие на предприятията. Между другото социалното планиране е действено средство само когато се осъществява в единство с народностопанското планиране, обхващащо научно-техническия прогрес, икономическите и социалните проблеми. Това определя и комплексния характер на плановете за социално развитие.

Животът показа, че плановете за социално развитие на предприятията не могат да се разработват изолирано от това социално цяло, част от което са предприятието, районът, градът.

В края на 1974 г. в основни линии бе завършено съставянето на комплексния план за развитие на Свердловска област. В тази работа участвуваха фактически всички областни организации, големи колективи от учени с различни специалности. В процеса на разработката на плана детайлно бяха изучени различни страни от развитието на промишлена област с население повече от 4,5 млн. човека, като се започне от природните суровини и ресурси и се стигне до проблемите на разместването на културните учреждения. Комплексният план е разработен с далечна перспектива, отчитайки плановите перспективи за десетата петилетка. Наред с плана на областта е съставен и перспективен план за развитие на град Свердловск, разработват се комплексни планове за развитие на редица градове, райони и крупни предприятия.

Какво е значението на комплексното планиране за идеологическата работа?

Първо, комплексните планове имат раздели, които определят перспективите в развитието на всички аспекти от идеологическата дейност. Така при съставянето на плановете за развитието на градовете Нижний Тагил и Качканар са проведени изследвания за състоянието на партийната и комсомолската просвета, за степента на удовлетвореност на трудещите се от равнището на политическата учебна година, за дейността на клубовете, библиотеките и другите културни учреждения. Това създава възможности да се направят конкретни препоръки в плана за усъвършенстуване дейността на идеологическите учреждения в града, да се определи перспективата в развитието на политическата просвета сред трудещите се.

Върху основата на научните изследвания с помощта на работници от Научноизследователския институт по икономика Института за народното стопанство, Политехническия институт и други научни колективи областният комитет на КПСС разработи годишен план за икономическо образование на кадрите. Този план успешно се изпълнява. Комплексният план за развитието на областите анализира необходимостта от разместване на културните учреждения във всички райони, градове и работнически селища.

Второ. Привличането на голям брой работници, инженери, труженици на селското стопанство, учени в работата по всички раздели от плана повишава социалната активност и инициатива на трудещите се.

Областният комитет на КПСС направлява работата по съставянето на плана. Всеки негов раздел се обсъжда на разширени заседания на областния съвет по социално планиране.

Научният подход изисква анализ на технико-икономическите, социалните и духовните фактори за комунистическо възпитание на трудещите се в тяхното единство и взаимовръзка. Обект на научно изучаване стават всички съставни елементи на комунистическо възпитание: формиране на комунистически мироглед, политическото, трудовото, нравственото, правното, атеистическото и естетическото възпитание.

В центъра на вниманието на областната партийна организация се намират изследванията на идеологическата работа в производствените колективи на предприятията. Ще разкажем за едно от тези изследвания, проведено при подготовката на бюрото на областния комитет на КПСС по въпроса „За работата на Нижнетагилската градска партийна организация по използването на моралните стимули за повишаване ефективността на производството. По време на работа бе изучена отчетната документация на предприятията, материали на партийната организация, анкетирани са четири хиляди работници и ИТР, проведени са беседи с работници, представители на администрацията, с партийни, профсъюзни и комсомолски работници.

Изследването показа, че в предприятия-

Digitized by Google

та широко се използват ефективни форми за морално стимулиране успехите в труда, чествуват се челниците направо на работните места, изпращат се благодарствени писма до семействата на младите работници и др. Според мнението на трудещите се най-ефективни форми на морално стимулиране са поставяне снимката на челника на почетната дъска, присъждането на званието „Най-добър в професията", „Ударник на комунистическия труд". Най-действени форми за морална отговорност според изследването са обсъждането на нарушенията на общо работническо събрание и на заседание на другарския съд. Изследването установи наличието у работниците на високо чувство за морална отговорност за състоянието на работите и общите резултати от дейността на бригадата, цеха и предприятието като цяло. Заедно с това изследването показа определени недостатъци в работата по използването на моралните стимули в труда. Стана ясно, че в предприятията няма единна система за отчитане моралните поощрения и наказания. За много от формите за морално стимулиране и наказание не са разработени точни показатели и условия за тяхното прилагане. Действеността на моралното поощрение и наказание в определена степен отслабва от несвоевременното им приложение и от недостатъчно широкото въвличане в него колективите от трудещите се.

Разработените предложения и препоръки за повишаване социалната ефективност от моралното стимулиране бяха използвани при подготовката на постановлението на бюрото на областния комитет на КПСС по дадения въпрос. Те позволиха да се издигне равнището на работата на партийните, профсъюзните, комсомолските организации, да се постигнат нови успехи в развитието на социалистическото съревнование, в трудовата и обществено-политическата активност на хората.

По искане на областния комитет на КПСС катедрата по научен комунизъм в Уралския политически институт „С. М. Киров" изучи перспективите в развитието на съревнованието в 23 промишлени предприятия. Комплексни научни изследвания на трудовите колективи бяха организирани при подготовката на областната научно-практическа конференция на тема „Трудовите династии — носители на най-добрите традиции на работническата класа"; при подготовката на бюрото на областния комитет на КПСС по въпроса за организацията и ефективността на социалистическото съревнование в предприятията на град Каменск—Уралск при подготовката на областната научно-практическа конференция „Работническата класа и социалистическата дисциплина в труда".

Все по-голямо внимание се отделя на научното изучаване процесите за формиране на комунистически мироглед у трудещите се. Бяха изучени следните въпроси: ролята на партийната просвета за формиране на комунистически мироглед, ефективността на самостоятелната работа на слушателите в системата на партийната просвета, работата с ръководителите на градския и районните семинари на пропагандистите; пропагандирането на икономическата теория в системата на партийната просвета и във формите на масовата пропаганда; ефективността от идеологическото въздействие на формите за масова информация и пропаганда (печат, телевизия, радио, кино).

Тези изследвания се провеждат както в мащаба на областта, така и за отделни градове и райони. Върху основата на изводите се приемат конкретни мерки за подобряване използването на различни средства за идеологическо въздействие. Внесени са съществени изменения в планирането на предавания за радиото и телевизията, свалени са цели цикли предавания, които не намират отклик у радиослушателите и телевизионните зрители, въведени са нови програми.

Интересен опит в организацията и провеждането на изследвания за ефективността от идеологическата работа е натрупан в Каменск-Уралския градски комитет на КПСС. Направляващ и координиращ център в тази дейност е градският съвет за организация на изследвания, възглавяван от секретаря на градския комитет. Аналогични съвети са изградени и в районните комитети на Партията в града. Всеки съвет има годишен перспективен план. За провеждане на изследванията са привлечени учени от Уралския научен център на АН на СССР. Градският комитет на Партията съвместно с уралското отделение на съветската социологическа асоциация е провел семинар по проблемите на методиката и техниката на социологическите изследвания.

Щатните социологически групи в предприятията и организациите извършват богата дейност за изследване проблемите на идеологическата работа. Повече от 30 предприятия в областта имат щатни социолози, които под ръководството на партийните комитети изучават организацията на съревнованието и проблемите по формирането на социалистическата дисциплина в труда, ефективността от партийната и комсомолската учебна година, политическата информация и наглядната агитация в предприятията, „социалния климат" в производствените колективи и др. въпроси. Практиката убедително показва, че изследванията дават желаните резултати само когато са подготвени задълбочено и са насочени към решаване на най-важните и актуални проблеми, когато се проявява необходимата грижа те да се осъществят на високо научно и методическо равнище. Някои ръководители опростено се отнасят към организацията на изследванията, стремят се по всеки повод, трябва или не трябва, да провеждат анкети и интервюта допускат прибързаност при подготовката на препоръки. Понякога за провеждане на изследванията се привличат неподготвени некомпетентни хора, способни **само да дискредитират това важно дело.**

Digitized by Google

Далеч не всички партийни, комсомолски работници и преподаватели по обществени дисциплини във вузовете в достатъчна степен са овладели методиката и техниката за провеждането на социалните изследвания. Не са редки случаите, когато резултатите от научните изследвания, даже когато са ценни и полезни, не се внедряват в живота, не се осмислят задълбочено. Сериозна пречка в организацията на изследванията по проблемите на идеологическата работа е безплановостта, а също и известна стихийност. Често едни и същи изследвания едновременно се провеждат в различни организации, дублират се, разпиляват напразно не малко сили и средства.

Областният комитет постави задачата да се постигне планомерност, строга координация и контрол в организацията и провеждането на изследванията. Бюрото на областния комитет разгледа въпроса за по-нататъшното развитие на конкретните социологически изследвания. То отбеляза, че изследванията са дали някои положителни резултати, но посочи, че обемът по тези изследвания, тяхната организация и главно практическата им ефективност не отговарят на съвременните изисквания. Ние дойдохме до извода за целесъобразността от създаване на социологически групи в научните и учебните заведения, в промишлените предприятия, при областните организации — признахме за необходимо по-широко да се използват получените в процеса на изследванията резултати в практиката на комунистическото строителство.

Областният комитет изгради съвет за социологически изследвания, който координира проучванията по идеологическите проблеми, разпространява натрупания опит в тяхното провеждане и най-ефективното използване на резултатите в практическата дейност. В състава на съвета влизат 29 души. Той се оглавява от секретар на областния комитет. Заседанията се провеждат един път в тримесечие.

Към областния комитет на ВЛКСМ е създаден обществен институт по младежките проблеми. Той обединява повече от 150 научни работници, преподаватели от катедрите по обществени науки в институтите, комсомолски активисти, които изучават въпросите на труда, ученето и отдиха на младежите от града и селото, социологическите аспекти на комсомолския живот.

Ефективността на научните изследвания зависи от степента на подготвеност на кадрите. Организира се обучение и преподготовка на щатните и извънщатните работници от социологическите групи, а също и на работниците от други звена в предприятията и учрежденията, които провеждат социологически изследвания. За обучението по социология се приемат кандидати по препоръка на партийните и другите обществени организации и от администрацията на предприятието и се зачисляват по решение на педагогическия съвет. Педагогическият съвет извършва цялата научно-методическа работа по съставянето на учебните планове и програми, контролира тяхното приложение. Срокът за обучение е 2 години. Два пъти годишно специалистите се извикват в Свердловск на сесии с продължителност 8—10 дни.

Учебната програма съдържа 240 часа и предвижда лекционни курсове по теоретични проблеми, по въпросите на социологическите изследвания, а също и практически занятия по актуални проблеми на социалистическото промишлено предприятие и производствения колектив; обсъждане на теоретически реферати, резултати от изследователски задачи; разделите на плановете за социално развитие и т. н. Лекции четат известни учени, партийни работници, стопански ръководители на предприятия.

Важна форма за възпитание на кадрите и стимулиране развитието на научните изследвания са научно-практическите конференции. Тези конференции обобщават опита от изследванията, проведени в различни области, създават възможности широко да се привличат учени за решаване актуалните проблеми на идеологическата работа. Организираха се конференции по такива теми: работническата класа на страниците на местния печат, в предаванията на радиото и телевизията; трудовите династии — носители на най-добрите традиции на работническата класа; нашият съвременник в художественото творчество; партийният комитет и вестникът; свободното време на трудещите се и задачите на идеологическата работа на партийните организации сред населението по местожителство.

Областният комитет на КПСС направлява дейността на партийните комитети, научните и учебните заведения, социологическите звена и в предприятията, учрежденията и организациите в провеждането на научните изследвания по идеологическата работа. Утвърдена е следната тема: документите от изследванията постъпват в отдел „Пропаганда и агитация" на областния комитет. В отдела за всяко изследване се попълва контролна картичка, в която се посочва неговата цел, програма, методика, отговорниците за провеждането му, срокът за неговото завършване, начинът за внедряване и използване на неговите изводи. Крайното съдържание на резултатите от проведените изследвания се отбелязва на специална тематична перфокарта, което също се посочва организацията, която провежда изследването, неговият обект и предмет, времето на провеждането му.

Благодарение на тези мерки успяхме да поставим известен ред в провеждането на изследванията, да повишим тяхното научно и методическо равнище.

Digitized by Google

Едно от най важните исторически събития в развитието на нашата партия е Априлският пленум на Централния комитет на Българската комунистическа партия, състоял се на 2—6 април 1956 г.

Неговите решения оказаха решително благотворно влияние върху партийния, държавния и обществения живот — за пълното възстановяване на ленинските принципи на ръководство и норми на партиен живот, отхвърляне култа към личността, за възтържествуване на колективния метод на работа и ръководство, за укрепване на партийното единство и дисциплина и за спазване на социалистическата законност.

Изминаха почти 20 години оттогава. За мащабите на историята това не е много дълъг период, но пътят, който изминава нашата страна през тези години, е огромен. По значението на преобразованията, които настъпиха у нас във всички области на живота, годините след Априлския пленум нямат равни в нашата история.

„Априлският пленум на Централния комитет на нашата партия, който извлече дълбока поука за нас в светлината на XX конгрес на КПСС, ознаменува истински поврат във всички области на партийния, държавния, стопанския и културния живот в страната ни"[1]

Затова и самият пленум е исторически в най-точния смисъл на тази дума, а начертаната от него и последователно следвана от Партията досега линия с право наричаме априлска линия.

От този брой списанието започва да публикува материали за главните събития в дейността на Партията след 1956 г., които утвърждаваха и доразвиваха априлската линия.

РЕЗОЛЮЦИЯ

НА ЦЕНТРАЛНИЯ КОМИТЕТ НА БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ ВЪВ ВРЪЗКА С ДВАДЕСЕТИЯ КОНГРЕС НА КОМУНИСТИЧЕСКАТА ПАРТИЯ НА СЪВЕТСКИЯ СЪЮЗ И ПОУКИТЕ ОТ НЕГО ЗА НАШАТА ПАРТИЯ

I

Централният комитет на Българската комунистическа партия, комунистите и всички трудещи се в България следят с изключително голям интерес работата на XX конгрес на Комунистическата партия на Съветския съюз.

Конгресът бе ярко проявление на непоклатимото единство и сплотеност на Комунистическата партия на Съветския съюз, на съветските народи около КПСС и нейния ленински Централен комитет, внушителна демонстрация на братската солидарност между всички комунистически и работнически партии.

Характерна черта на Двадесетия конгрес на КПСС е неговата преданост към заветите на Ленин, по-нататъшното обогатяване на марксизма-ленинизма и творческото му прилагане в разрешаването на теоретическите и практическите въпроси на общест-

Резолюцията отпечатваме с малки съкращения.

[1] Т. Живков, Избрани речи, доклади и статии, т. 3, С., Изд. на БКП, 1965, с. 35.

Digitized by Google

веното развитие. Смелите изводи, които конгресът направи по основните въпроси на нашето съвремие, имат програмно значение за комунистическите и работническите партии от целия свят.

Теоретическото решение от конгреса на такива изключително важни въпроси като въпроса за мирното съвместно съществуване на социалистическата и капиталистическата система, за възможността да бъде предотвратена войната в съвременната епоха, за формите на преминаване на различните страни към социализма има огромно практическо значение за сплотяване на всички прогресивни сили в света, за защита на делото на мира, за развитие по пътя на социализма.

Грамадните успехи, които XX конгрес отчете в икономическото и културното строителство на Съветския съюз, начертаната от конгреса величествена програма за нататъшното изграждане на комунистическото общество са ново неопровержимо доказателство за предимствата на социалистическия обществен строй пред прогнилия капитализъм. Те оказват и ще оказват все по-могъщо въздействие върху трудещите се от целия свят, в по-нататъшното укрепване на целия социалистически лагер.

Голямо значение за живота и дейността на всички комунистически и работнически партии имат решенията на XX конгрес на КПСС за най-строго спазване на ленинските норми на партиен живот, за утвърждаване колективното ръководство и развитие на вътрешнопартийната демокрация, за неотслабна борба срещу остатъците от култа към личността, разпространението на които намалява значението на Партията и народните маси и понижава ролята на колективното ръководство в Партията.

Българската комунистическа партия, всички трудещи се в нашата страна горещо приветстват историческите решения на XX конгрес на КПСС. В тях те виждат нова блестяща проява на силата и мъдростта на великата Комунистическа партия на Съветския съюз, от която нашата партия винаги се е учила, черпила е и ще черпи неоценим опит в своята ежедневна работа.

Решенията на XX конгрес на КПСС озаряват с ярка светлина и нашия собствен път напред, откриват ни по-ясно перспективите на нашето социалистическо развитие, вдъхновяват българския народ за нови славни победи в строителството на социализма, за по-нататъшен разцвет на българо-съветската дружба, за възхода и разцвета на скъпата ни родина.

Централният комитет на Българската комунистическа партия намира, че поуките от XX конгрес на КПСС трябва да залегнат в основата на работата на Централния комитет и на всички партийни органи и организации.

Задължава Политбюро да проучи и внесе в Централния комитет постепенно, в светлината на поуките от XX конгрес на КПСС за решение конкретни предложения за подобряване на работата в основните сектори на нашия живот: народното стопанство, партийното строителство, идеологическия фронт, държавния апарат, професионалните съюзи, по работата сред младежта, по някои въпроси на външната политика, по въпроса за подобряване на материалното и културното положение на трудещите се и други.

II

В светлината на решенията на XX конгрес на КПСС един от основните изводи за нашата партия, който пленумът на ЦК на БКП прави, е въпросът за култа към личността и необходимостта от решителна борба срещу тоя култ и свързаните с него вредни немарксически методи на работа, за тяхното пълно ликвидиране.

В редовете на нашата партия през последните години чуждият на духа на марксистко-ленинската теория и практика култ към личността също така намери значително място. Последователно и съзнателно насаждан, особено след избирането на др. Червенков за генерален секретар на БКП, култът към личността измести до голяма степен традиционните за нашата партия изпитани методи на работа, вътрешнопартийната демокрация и колективността в ръководството и нанесе значителна вреда в организационната, идеологическата и стопанската работа на Партията.

Другарят Вълко Червенков в качеството си на секретар на Партията и председател на Министерския съвет с неправилни методи на работа, с издигане и подчертаване на своята личност над колектива фактически се постави над ЦК и Политбюро.

Постоянното издигане в култ личността на др Вълко Червенков и недостатъчният отпор на Политбюро и Централния комитет срещу това доведоха като резултат до значително засенчване ролята на народните маси и на Партията в изграждането на социализма в нашата страна, принизяваха колективното ръководство, спъваха развитието на вътрешнопартийната демокрация, сковаваха активността на кадрите, тяхната инициатива и увереност в собствените сили.

Култът към личността неизбежно доведе до омаловажаване ролята на ЦК като колективен ръководител, ролята на Политбюро и Секретариата като органи на ЦК. В създадената атмосфера на потиснатост и боязън не можеха да виреят истинската, градивната критика и самокритика, в резултат на което важни назрели проблеми из областта на нашето социалистическо строителство се задържаха или половинчато решаваха, а понякога се стигаше до безотговорно, дори произволно и едностранно разрешаване на въпросите.

На основата на култа към личността се възпитаваха неправилно кадрите, понижаваше

Digitized by Google

ше се гяхното самочувствие на пълноценни работници, създаде се теорията за единствения хазяин в партийното и държавното ръководство в лицето на отделната личност.

На основата на култ към личността се установи фактически монополното право на един член на Политбюро да говори и да дава указания по идеологическите и другите въпроси в повечето случаи през главата на ЦК, което доведе до известна скованост на работниците на идеологическия фронт, до известно загниване в партийните организации при някои от творческите съюзи.

Едноличното наблюдение на важни държавни сектори доведе и не можеше да не доведе до извращения.

Вместо в основата на нашата възпитателна работа да лежи примерът на Партията, героичното минало, революционните добродетели и храбростта на нашия народ, партийните кадри, трудещите се, особено младежта у нас, до голяма степен се възпитаваха на преданост към личността. Това неправилно възпитание доведе и до погрешното убеждение сред някои хора у нас, че техните лични въпроси могат да се решават едва ли не само от др. Червенков, а не от ЦК и Правителството. Че недостатъците в отделните сектори на нашата работа могат да се премахнат не чрез работата на самите трудещи се, на партийните работници по места, а единствено чрез писане на изложения до др. Вълко Червенков.

Поставянето на въпроса за ликвидирането на култа към личността на пленума на ЦК през м. януари 1954 г. беше по същество формално. Ликвидираха се само някои незначителни, външни прояви на култа към личността, без да бъдат изменени порочните методи на работа, свързани с тоя култ.

Като отчита големите достижения на Партията в мобилизиране силите на нашия народ за успешното изграждане на социализма в нашата страна, пленумът на ЦК счита че тия успехи биха били значително по-големи, ако не съществуваха изброените слабости.

Като взе под внимание изнесените пред пленума факти за грубо нарушаване на ленинските принципи и норми на партиен живот от др. Вълко Червенков и преди всичко на колективността в ръководството, изолиране и поставяне себе си над Политбюро и ЦК, на насаждане култа към себе си и свързаните с култа антиленински методи на работа, с оглед да се премахнат тези порочни методи на работа и ръководство и за да се разгърнат широко силите и ентусиазмът на Партията и народа в строителството на социализма, пленумът на ЦК решава:

I

1. Да се води решителна борба в цялата партия срещу култа към личността и свързаните с него методи на работа като несъвместими с марксистко-ленинските принципи на партийна работа и ръководство.

Да се издигне ролята на ЦК като колективен ръководител на нашата партия и ролята на Политбюро като колективен орган на ЦК и не се допуска при никакви условия занапред който и да е да се поставя над ЦК и Политбюро.

2. В цялата своя по-нататъшна дейност ЦК да изхожда от необходимостта за найстрого спазване на висшия принцип на партийно ръководство — колективността в работата.

В ЦК и Политбюро да се създаде истинска творческа атмосфера за принципиално и задълбочено обсъждане на основните въпроси на партийното и държавното ръководство.

Да се проведат мероприятия за внедряване на ленинските принципи и норми на партийния живот и разгръщане на вътрешнопартийната демокрация във всички партийни звена.

3. Да се създадат условия за внедряване и спазване на истинска социалистическа законност и се премахнат и наказват всякакви извращения в тая област. Да се прегледат и премахнат съществуващите още изключителни закони и наредби. Да се укрепи и засили прокурорският надзор при прилагане и изпълнение на законите в страната.

4. Да се преустрои нашата агитация и пропаганда и цялата идеологическа работа с оглед да се изчистят от проникналото влияние, създадено от култа към личността, като се издига ролята и значението на народа като творец на новия живот и на всички блага и ръководното значение на Партията. Да се прегледат всички учебници, научни трудове, художествени, литературни и музикални произведения, кинофилми и др. и постепенно се почистят от влиянието на култа към личността.

5. Да се възстановят ленинските принципи на подбор и издигане на партийните кадри. Да се провежда правилна възпитателна работа с тях на основата на марксистко-ленинските принципи на партийно ръководство и организация. Да се прегледа работата на Висшата партийна школа и на едногодишните партийни школи. Учебните им програми да се преустроят в духа на решенията на XX конгрес на КПСС, съобразени и творчески приложени към нашите условия.

6. При подготовката на материалите за написване на история на БКП да се изхожда от истинските марксистко-ленински принципи за ролята на масите и Партията.

7. Да се забрани наименованието и на разни предприятия, обекти, населени места и др. на живи дейци. Да се прегледат и постепенно ревизират наименованията на редица обекти, населени места и др., нарекени на живи дейци.

8. Задължава Политбюро да окаже по-

Digitized by Google

посредствена помощ на органите на милицията и Държавна сигурност за подобряване техните методи на работа и партийно-политическото възпитание на кадрите в тях.

Възлага на Политбюро да организира проверка на станалите извращения във връзка с наказанията на някои партийни членове и др. и се възстановят правата на невинно пострадалите от тези извращения. За резултатите от проверките да се информира ЦК.

9. Да се проведе организирана разяснителна работа сред комунистите и безпартийните по марксистко-ленинското разбиране за ролята на личността в историята и ролята на масите и Партията.

10. Обръща вниманието на всички партийни членове върху необходимостта да се спазват най-строго ленинските принципи на партийната дисциплина и необходимостта от сплотяване на цялата партия на основата на решенията на настоящия пленум на Централния комитет, на основата на марксистко-ленинската идеология, като проявяват непримиримост към всеки опит да се използва срещу правилната политика на Партията борбата против култа към личността и свързаните с него вредни методи.

II

. . . . . .

III

Централният комитет на Българската комунистическа партия смята за необходимо да се организира широко разясняване и изучаване на материалите от XX конгрес на КПСС и поуките за нас в цялата Партия и сред трудещите се. За тази цел:

1. Да се проведат съвещания на окръжните партийни активи с докладчици членове на Политбюро и секретари на ЦК и партийни събрания с докладчици членове и кандидат членове на ЦК и отговорни другари от окръжните и околийските партийни комитети на които съвещания и събрания да се изнесат доклади за работата и решенията на XX конгрес на КПСС и поуките за нашата партия.

2 Да се организира изучаването на материалите от XX конгрес на КПСС и поуките за нас във всички звена на партийната просвета и в просветните форми на Димитровския съюз на народната младеж.

3 Да се организира широка публична лекционна пропаганда в градовете и селата предприятията и строителните обекти за разясняване на решенията на XX конгрес на КПСС и поуките за нас.

Печатът и радиото да разработват и широко да разясняват решенията на конгреса. Издателствата да организират издаването на брошури и книги, в които да се разработват и популяризират конгресните решения.

* * *

Централният комитет на Българската комунистическа партия призовава всички партийни комитети и организации и всички комунисти настойчиво да внедряват в живота на Партията ленинските норми на партиен живот, неуморно да развиват вътрешнопартийната демокрация и да усъвършенстват стила и метода на партийната, стопанската и държавната работа, като спазват строго принципа на колективното ръководство, разгръщат критиката и самокритиката, повишават активността и боеспособността на партийните организации и се борят за още по-голямо укрепване връзките на Партията с масите.

Приета от пленума на ЦК на БКП на 6 април 1956 г.

БКП в резолюции и решения, том V, с. 9—16.

Digitized by Google

ЕДИН ОПИТ ЗА ПРОГРАМИРАНЕ НА ПАРТИЙНАТА ДЕЙНОСТ

Комплексната програма на окръжния комитет на БКП в Пловдив, която публикуваме в този брой, е нов вид решение, което се отличава от традиционните партийни решения. В нея се прави опит на основата на програмно-целевия и комплексен подход да се предвиди изменението в един по-продължителен период от време на един сектор от вътрешнопартийния живот и същевременно взаимно обвързано както по характер на дейностите, така и по задължения на изпълнителите да се предвидят действията, чрез които да се реализират на практика тези изменения.

Така че в този нов вид решение е съчетано класическото решение с една изпълнителна програма за неговата реализация.

• • •

Най-характерният белег на програмата е опитът за прилагане на програмно-целевия и комплексен подход към един вътрешнопартиен проблем.

Без да се абсолютизират предимствата на този подход, известно е, че той дава редица предимства на ръководните органи за управлението на социалните процеси. Той позволява по-специално на партийните органи по-целенасочено да ръководят и реализират разработването и изпълнението на задачите, по-ефикасно да упражняват контрол за постигането на крайната цел.

Пловдивската програма в значителна степен позволява да се постигнат тези предимства. Разбира се, резултатите ще зависят много от работата на окръжния и на останалите комитети и на първичните партийни организации за изпълнението на предвидените мероприятия, от творчеството, което ще проявят в процеса на изпълнението й за нейното обогатяване, съобразно изискванията на живота, особено след решенията на Единадесетия конгрес.

Тъй като това е нов вид решение, правилно е то да бъде експериментирано, за да се види положителното, което програмата съдържа и животът потвърждава, и недостатъците, които могат да възникнат в процеса на изпълнението й.

• • •

Съставянето на програмата, естествено, се опираше, както и всяко решение, на доброто изучаване на теорията, на партийните документи и на състоянието на първичните партийни организации. Само на тази основа можеше правилно да се прогнозира и програмира работата за един пет—шестгодишен период в обществената дейност, която не се поддава на такива точни предвиждания, както икономиката.

Преди нейното изготвяне първи опит за съставяне на такава програма по същия проблем бе направен в Стара Загора. Проектът на Старозагорския окръжен комитет бе използван като полезен опит и отправна точка за изготвянето на проекта в Пловдив. Всички отдели в комитета дадоха своето виждане и предложение за работата, която трябва да се извърши по издигане ролята на първичните партийни организации до 1980 г. Тези предложения послужиха като богата информация за обобщение при изготвянето на проектопрограмата, която извърши група другари от окръжния комитет и от редакцията на списание „Партиен живот".

Digitized by Google

В тази група стана основният анализ на събраната информация, тя „конструира" и проекта.

Работата започна с изясняването на целите, които трябва да се постигнат. Трябваше да се приложи съобразно условията изискването на програмно-целевия подход да се изгради система от цели (която специалистите наричат „дърво на целите"). Работната група се опита да изясни целите съобразно тяхната величина, съподчиненост, взаимна връзка и обусловеност и логическа последователност. Естествено, това е най-трудната задача, защото в случая се налага да се правят прогнози, точни предвиждания, да се търсят диалектическите зависимости. Определянето на целите означава да се начертае степента на изменението в дадена обществена област, да се определи реално, точно, обективно възможното развитие. От това в голяма степен зависи цялата по-нататъшна работа за програмирането на дейността. Защото постигането на една цел изисква едни средства и един обем на дейност, постигането на друга цел изисква съответствуващи й и гарантиращи нейната реализация дейности. Допускането на грешка може неправилно да насочи силите или пък след това да стане причина за проваляне на самата програма като предварително нереално съставена.

В процеса на предварителната работа бяха определени главната цел, основните цели и техните подцели.

В основата на главната цел много естествено и логично залегна поставената от другаря Тодор Живков задача в речта му пред първенците в София през април 1972 г. и пред Националното съвещание във Велико Търново. Неговото теоретическо обобщение за първичната партийна организация като първообраз на бъдещото състояние на трудовия колектив съдържа цяла програма за издигането ролята на основната клетка на Партията и главните направления и условия, които гарантират достигането на тази цел. Тази концентрирана теоретическа мисъл, това особено важно определение даде основата не само на главната цел, но и на основните цели и на някои главни направления или подцели за издигане ръководната роля на първичната партийна организация. Уточнените от групата главна цел, основни цели и цели (подцели) след това претърпяха значително развитие, уточняване, обогатяване и съшевременно опростяване.

В резултат на тази първа работа за определяне на системата от цели се оформи основният скелет на програмата и на онази нейна част, която замества досегашното решение.

Търсенето на най-правилния път за прилагане на комплексния подход породи спорове и колебания във формулирането на основните цели — дали да бъдат две, или три. Безспорно беше първата да се отнася за усъвършенствуване на вътрешнопартийния живот, за самоусъвършенствуването на първичната партийна организация като субект на ръководната партийна дейност в колектива. От решаването на тази цел до голяма степен зависи как политическото ядро на колектива ще израсне, ще се превърне в първообраз на бъдещия колектив.

Втората основна цел вече засяга реализирането на основните взаимоотношения: партийна организация—колектив. Това са пътищата за осъществяване на ръководните й функции сред масите.

Приетата програма в Стара Загора има и трета основна цел — усъвършенствуване ръководството на ППО от страна на партийните комитети.

Но реализирането на всяка една от първите две основни цели може да стане не само с усилията на първичната организация, а и с определен кръг дейности, извършени от комитетите. Затова в проекта, който обсъди пленумът, бяха формулирани само две основни цели. Спазвайки по този начин по-добре комплексността, се получи известно намаляване на ролята на ръководните органи. Тя бе сведена до голям брой мероприятия, без да се открои повратът, който трябва да извършат.

В процеса на по-нататъшното обсъждане на пленума се дойде до заключението, както и др. Борис Велчев посочи в своето изказване на пленума, че е необходимо някои по-общи задачи на ръководството на първичните партийни организации от страна на партийните комитети да се обособят в самостоятелна трета основна цел. Това бе правилно за равнището на окръжния комитет, който приемаше програмата. Ако тази дейност бе програмирана на по-ниско равнище (за ГК, РК или друг комитет), обособяването на тази цел едва ли би било целесъобразно. Отделянето на тази цел стана така, че да не се наруши комплексността на самата програма.

По всяка една от основните цели в предварителния проект, докато бе обсъден от теоретическата конференция, предшествувала пленума, бяха определени по няколко по-ограничени цели или подцели. Като такава цел бе отделено например подобряването на социалния и качествения състав, издигането на научността във вътрешнопартийния живот, в разработването и приемането на решения, разширяването на вътрешнопартийната демокрация и пр. Като методология от гледна точка на добрата систематизация на дейността и по-правилното намиране на вътрешните връзки и взаимни зависимости това се оказва напълно правилно и дори задължително в предварителната работа. Но когато програмата беше готова, въпреки строгостта на изложението виждаше се, че някои от задачите, формулирани по всяка отделна цел, се дублират със самата цел. Някои елементи на целта се преплитаха със задачите. Твърде много натежаваше частта, която имаше общодирективен тон. На дискусиите на научно-практическата конференция този въпрос бе обсъден и след това в по-нататъшната работа се прие да се

Digitized by Google

опрости програмата.[1] Възприе се следната структура:

главна цел;
основни цели;
задачи по всяка от тях.

* * *

За разлика от решението, което обикновено има по-общ характер, този документ е богат с добре обвързани мероприятия. В тях са включени изискванията за създаване на ресурсна програма, която да осигури достигането на целите.

Разработката на мероприятията вървеше по две линии.

Едната е функционална. Търсеше се каква дейност трябва да се извърши, за да се изпълни в яка една задача. Така наред с целия комплекс, реализиран с макроструктурата на програмата, представляваща целите и задачите като единно цяло, комплексният подход се реализираше вече на по-ниско равнище като взаимно свързани и допълващи се мероприятия за реализиране на всяка отделна задача. Групираните мероприятия по всяка отделна задача се съпоставяха с целите, които трябва да гарантират. В противен случай може да се получи, че добре е определена задачата или целта, но не са предвидени достатъчно дейности и те могат да увиснат във въздуха като общо пожелание. Това е именно и главната част на ресурсната програма — организационните мероприятия.

При търсенето на подходящи мероприятия стремежът беше всяка задача така да се конкретизира с мерки, че да се избягнат декларативните, във формата на обща резолюция препоръки. Всяка такава задача трябваше да се преведе на организационен език като точно определена дейност, ясна и уловима за всеки, който не може да се избегне, забрави или да не подлежи на контрол. Това до голяма степен беше постигнато.

Втората линия беше точно определяне на органите, които ще изпълняват програмата. Разграничено бе за всяка задача кой какво да извърши — отделно за окръжния комитет, за другите комитети и за първичните партийни организации.

Така комплексността се допълваше по друга линия — кои органи са изпълнителите и какъв дял от общата работа ще поемат. Трудността беше не само да се разграничат добре функциите на отделните организационни звена, да се синхронизират и взаимно допълнят те. Накрая около тази страна се разгориха основните спорове. Защото трябваше да е определи особено точно границата, мярката, до която да се регламентира дейността на другите органи и на организациите.

Известно е, че когато окръжният комитет приема едно решение, правилно е той да предвиди и програмира или планира цялата своя дейност за реализация на решенията си. По друг е въпросът, когато трябва да предвиди и насочи дейността на другите органи. Ако се намеси прекалено много, може да се получи прек мерно регламентиране на дейността им, изместването им от функциите, които им принадлежат по устав, по право. Още по-опасна е тази регламентация, ако се задължат определени органи да извършат една дейност, когато животът изисква те да предприемат съвсем друго. Ще се внесе ненужен шаблон, ще се ограничи творчеството им, няма да е отговори на нуждите на живота. Ще се ограничи самостоятелността на другите звена.

От друга страна пък една програма не може да бъде реална, ако не съдържа в себе си минимум от гаранции (мероприятия и пр.), които да осигуряват достигането на прокламираните у нея цели и да позволяват след това целенасочено ръководство и целенасочен контрол.

Затова се възприе, че трябва да се предвидят минимум от задължителни мероприятия, които да подтикват всички органи и организации да извършат най-необходимото в общата работа и същевременно да се остави отворена вратата за творчество на всички равнища в две насоки — в съобразяването с конкретните нужди на отделната организация и комитет и в търсенето на разнообразни форми и методи на подход при реализирането на мероприятията и задачите.

Например за останалите комитети е определено всяка година да уточняват мероприятия за работа с първичните организации, като предвиждат конкретна помощ за овладяване на научния подход и са подсказани някои форми, без да се регламентират те. На партийните организации се препоръчват различни теми, без да се ограничават в избора.

Този подход накрая бе приет много добре и от първичните партийни организации, които намериха в програмата една ясна платформа за работа, която ги подсеща за много дейности, как и в каква последователност да ги подхванат и реализират и какви форми и методи могат да използват.

При това за окръжния комитет дейността се насочи главно към методическа помощ, към разработка на основни въпроси, формиране на опит по определени направления на партийната работа в някои организации и неговото разпространение и по изменение в стила на ръководството, като то стане делово, практическо, резултатно.

Имаше немалко спорове доколко е нужно в програмата да се включват утвърдени, станали вече традиционна практика мероприятия или форми на работа. В края на краищата надделя становището, че тази дейност не може да се остави извън нея, защото в такъв случай няма да бъде програмирана цялостно предстоящата р-

[1] сп. „Партиен живот", бр. 10, стр 58 и бр. 14, стр. 23.

Digitized by Google

бота. Освен това, включвайки ги в програмата, ще се подтикнат да ги използват и онези, които досега не са ги прилагали.

• • •

От теоретическа и методологическа гледна точка важно значение има разбирането кога, как да се разработи програма.

Ние показахме един конкретен опит при изготвянето на програма. Но програмирането има по-широко значение. Може да се програмира или да се изготви програма за изследване на даден проблем, за който предстои да е изработи решение. Такава програма има по-ограничени цели. В нея се уточняват последователно етапите и дейностите за изучаване на обекта, за който ще се приема решение, включително събирането на научна информация и информация за чален опит. Правилно е да се предвидят и етапите на обработка и анализ на събраната информация, съставянето на варианти, тяхното обсъждане, евентуално провеждане на експерименти в рамките на изследването и пр. Освен това, естествено, включват се и изпълнителите, които ще извършат изследователската работа.

Друг вид е изпълнителската програма. Тя се изработва на основата на вече приетото решение, което е уточнило целите и размера на изменията, които закономерно следва да настъпят в обекта, предмет на решението, задачите, които трябва да се изпълнят. В такъв вид програмата представлява една цялостна, взаимно обвързана система от мероприятия или сценарий за изпълнение.

Изготвената програма в Пловдив се различава и от двете тези програми. Нейният характер бе изяснен в началото. Това е програмиране в един документ на решението и неговото изпълнение. С други думи, тя интегрира планирането на два етапа в процеса на приемането и изпълнението на решението. В процеса на разработката на тази програма в Пловдив мероприятията за изпълнението на отделните задачи бяха подредени и в една изпълнителска програма от типа на известния план-график. Тя показа, че някои отделни органи бяха недостатъчно включени в реализиране на програмата, а пък за първичните организации бяха регламентирани значително мероприятия и се наложи да бъдат направени корекции в самата програма.

Естествено, изготвянето на такива програми — както за изследване и подготовка на изпълнението на решенията, така и цялостна програма от типа на тази, която публикуваме, и на изпълнителска програма (план-график и др.), може и трябва да се прави не за всяко решение, не за всяка дейност, а за основни, сложни проблеми, които изискват участието на много органи и включването на различни със л жна зависимост функционални дейности. В такъв случай комплексността може да се осигури най-добре, ако цялата тази сложност се систематизира и програмира по такъв начин, че приблизително най-точно и близко до действителността да се планират процесите в тяхната зависимост и причинна последователност. В такъв вид програмата играе ролята на своего рода модел на бъдещата дейност. Тя я проектира в такъв вид и ред, в какъвто ред и вид трябва да протече в действителността. Ако няма такъв документ, има опасност дейността за реализацията да не отговаря на реалните нужди или възможности, да не протича в нужния ред, да не се гарантира цялостно постигане на поставените цели, да не се открие своевременно появяването на несъответствие, за да е отстрани. Затова програмата играе много важна роля като планов документ, който има помощна роля за издигане научността в работата на партийните комитети както при приемането на важни решения за сложни обществени явления, така и при организацията и проверката на тяхното изпълнение.

Ролята на това програмиране се потвърди в повишаването на научността в изпълнение на приетите решения в много окръзи, където започнаха да правят сценарии или план-графици вместо дотогавашните мероприятия.

Програмата в Пловдив, като нов вид решение и сценарий за изпълнението му, още не е изпитана в практиката. Но намерението, вложено в нея, е да се издигне на още по-висока степен дейността на окръжния комитет на Партията и на окръжната партийна организация. Експериментът, който ще се направи с нейното прилагане, ще потвърди доколко тази предварително поставена задача ще бъде постигната и как да се усъвършенствува още повече дейността на комитета. Тя е важен елемент в творческите търсения на Пловдивската окръжна организация. Тъй като тя е нещо съвършено ново в партийната практика, редакцията на списанието ще се връща системно, за да осветлява този експеримент и да помага за неговото усъвършенствуване.

Димитър ПЕТКОВ

Digitized by Google

КОМПЛЕКСНА ПРОГРАМА

ЗА ПО-НАТАТЪШНОТО РАЗВИТИЕ НА ПЪРВИЧНИТЕ ПАРТИЙНИ ОРГАНИЗАЦИИ КАТО ПОЛИТИЧЕСКИ ЯДРА И ПЪРВООБРАЗ НА БЪДЕЩОТО СЪСТОЯНИЕ НА ТРУДОВИТЕ КОЛЕКТИВИ ЗА ПЕРИОДА 1975—1980 г., ПРИЕТА ОТ ПЛЕНУМА НА ОК НА БКП В ГР. ПЛОВДИВ НА 25. VIII. 1975 Г.

Главната цел на настоящата комплексна програма на окръжния комитет на БКП е да се издига авторитетът и ролята на ППО, да се изпълнява поставената от Десетия конгрес на БКП и формулираната от др. Тодор Живков задача: „Със своята идейност, със своя състав, активност и инициатива, с взаимоотношенията между комунистите, между комунистите и другите трудещи се, с комунистическите добродетели на своите членове, с вътрешнопартийната демокрация и дисциплина, със своята непримиримост към недостатъците, със своята борба за ускоряване на техническия прогрес и неукротимото си чувство към новото партийните организации следва да се развиват като първообраз на бъдещото състояние на трудовите колективи, да бъдат пример за подражание, за поука."

А. ПЪРВА ОСНОВНА ЦЕЛ:

Да се развива и усъвършенствува дейността на ППО като самодейни организации, като авторитетни и боеспособни ръководни политически ядра и първообраз на бъдещото състояние на трудовите колективи да се обогатяват формите и методите на техния вътрешнопартиен живот, да се издигат качествата и активността на комунистите

Задачи за реализиране на основната цел:

I. Да се подобрява социалният и качествен състав на организациите с оглед да се осигури здраво политическо ядро във всяка социална група на колектива.

Да се приемат с предимство нови членове от материалното производство (работници, членове на ДКМС, жени) из средата на социалните групи, свързани с прогресивните отрасли на производството.

Да се повишава идейно-политическото и образователното равнище на комунистите, за да израстват те като високосъзнателни и активни бойци на Партията.

Мероприятия за тяхното изпълнение:

1. Окръжният комитет да извърши следното:

а) След XI конгрес на БКП бюрото на ОК на БКП да извърши анализ на състоянието и определи тенденциите за измененията в социалния и качествения състав на окръжната партийна организация и неговото регулиране

През 1975 г. да се набележат мерки за подобряване партийното ядро в отраслите „Строителство" и „Животновъдство".

б) Бюрото на ОК на БКП системно да прави анализ на измененията на социалния и качествения състав и да вземе мерки за неговото регулиране.

в) Отдел „Организационен" всяко тримесечие да прави анализ на социалния и качествения състав и при нужда да внася предложения в бюрото на окръжния комитет на БКП.

г) Отделите „Пропаганда и агитация" и „Организационен" да съставят примерни програми за обучение на младите комунисти и на актива на ППО.

д) Окръжният съвет за научно-технически прогрес и образование да следи за измененията, които настъпват в образователната и професионалната подготовка на кадрите и насочва работата на ППО в това отношение.

2. ГК, РК, ОПК, ЗПК, УПК да извършат следното:

а) Да правят всяка година преценка на социалния и качествения състав на партийните организации.

б) Приемането и утвърждаването на нови членове на Партията да става след задължително проучване на кандидата по месторождение и местоживеене, като се спазва изискването за тяхното политическо, културно и образователно равнище.

в) Да се съставят групи от млади комунисти и да се организира тяхното обучение.

г) Да се организира целогодишната подготовка на актива на ППО — в курсове, семинари и други, с оглед до 1980 година през тях да минат най-малко 25% от състава на ППО.

3. ППО да извършат следното:

Digitized by Google

а) До края на 1975 г. да уточнят разширен актив от авторитетни безпартийни стопански, комсомолски и профсъюзни активисти и първенци в труда, с които да работят непосредствено и системно, да ги включват в мероприятия, в различните партийни форми за обучение и от техните редове да привличат нови членове в Партията.

б) Бюрата на ППО системно да следят и да вземат мерки за подобряването на социалния и качествения състав.

в) Задачата за подобряване качествения състав на ППО и издигане личния пример на комуниста по-тясно да се свърже с дейността за повишаване квалификацията на комунистите, издигане политическата им съзнателност, с личното им участие в изпълнение на задачите, с чувството за лична отговорност и дисциплина, с бита, поведението в труда, семейството и обществото.

г) Партийните организации да приемат петгодишен план за системното марксистко-ленинско обучение на комунистите.

д) Да организират групи за самообразование на комунисти и провеждат семинарни занятия, събеседвания и други, отнасящи се до важни проблеми на партийната политика.

е) Да организират повишаване образованието и квалификацията на комунистите. До 1980 година не по-малко от една четвърт от комунистите до 40-годишна възраст да получат по-високо общо образование; професионална подготовка.

II. Издигане и усъвършенстване дейността на ППО като политически органи — способността им да разработват и дават политически насоки за своето и на колектива развитие, да приемат научнообосновани решения и организират тяхното изпълнение.

Положителните изменения в състоянието на организациите да бъде един от главните критерии за оценка дейността на партийните комитети и апарата.

Мероприятия за изпълнението им:

1. Окръжният комитет на БКП да извърши следното:

а) В началото на всяка година да уточнява проблемите, по които ще се формира и експериментира опит, като се изготвят методически указания и обучават партийните секретари и членовете на ПБ.

Първите проблеми да бъдат:

— същност на политическия подход и разграничаване на функциите;

— изисквания и условия за вземане на научнообосновани решения и организация на изпълнението им;

— комплексният подход и единството на идеологическата и организаторската работа;

— елементи на педагогиката и психологията в партийната работа.

б) Като се изхожда от опита на Молдавската ССР, през 1976 г. да се проведе окръжна научно-практическа конференция за стила и методите на партийната работа в условията на АПК.

г) През 1977 година да се проведе научно-практическа конференция за партийната работа в условията на реконструкцията и модернизацията на промишлеността и повишаване рентабилността на производството.

д) ОК на БКП да подпомага и контролира дейността на партийните комитети за подобряване работата на слабите партийни организации.

2. Окр. АПК, ОПК и УПК да извършат следното:

а) Да вземат на отчет слабите организации, да ги подпомагат за издигане равнището на работата им, за излизането им от състояние на изоставащи.

б) Всяка година да уточняват свои мероприятия за работата им с ППО, чрез тях да гарантират изпълнението на поставените в програмата цели и задачи, като предвиждат конкретна помощ на отделни организации за овладяване на научния подход — срещи, семинари, конференции и други. Да се изучава и популяризира челният опит и се обучават членовете на партийните бюра.

в) Да изучават опита на ГК на БКП — Пловдив във връзка с усвояването и внедряването опита на КПСС и приемат съответни мероприятия.

3. ППО да извършат следното:

а) да разработват мерки, организират и осигуряват ръководство за изпълнение на следните задачи, поставени от др. Тодор Живков на Националното съвещание от май 1975 г.:

— концентрация и специализация на производството;

— модернизация на производствените мощности;

— уплътняване на работното време и увеличаване сменността на работата;

— подобряване на научното обслужване на производството;

— подготовка на изпълнителски и ръководни кадри;

— усъвършенстване механизма на материалното стимулиране и управлението на икономиката.

Партийно-организационната и идеологическата работа на ППО да бъде тясно свързана с изпълнението на тези основни задачи.

б) Периодически партийните бюра и организации да правят оценка как се

Digitized by Google

изпълняват изискванията за подготовка на научнообосновани решения и как се организира тяхното изпълнение.

в) На всяко събрание да се дава отчет за изпълнението на решенията, чийто срок е изтекъл.

III. Последователно прилагане ленинските принципи на ръководство и норми на партиен живот — утвърждаване на колективизма и издигане ролята на партийното събрание и развитие на вътрешнопартийната демокрация, критиката и самокритиката.

Мероприятия за изпълнението им:

1. Окръжният комитет на БКП да извърши следното:

а) През 1977 година да проведе пленум за състоянието и развитието на вътрешнопартийната демокрация.

б) Да осигурява методическа помощ за обучението на секретарите и обмяна на челен опит по прилагането на ленинските принципи и норми на вътрешнопартиен живот.

в) Един път в годината бюрото на ОК на БКП да прави преценка на равнището на партийните събрания и на състоянието на критиката и самокритиката в тях. Отдел „Организационен" при ОК на БКП да прави такава преценка всяко шестмесечие.

г) Да се разработят мерки за издигане ролята и авторитета на секретаря на първичната партийна организация като политическа фигура.

В началото на всяка година бюрото на ОК на БКП да провежда среща със секретарите на ППО, на която да се отчитат успехите в социално-икономическото развитие, да се поставят задачите за следващия период и награждават най-изявените организации и дейци.

2. ГК, РК, ОПК, ЗПК и УПК да извършат следното:

а) Да се установи практиката членове и сътрудници на ГК, РК, ОПК, ЗПК и УПК редовно да присъствуват на събрания на първичните партийни организации, като всяко шестмесечие се отчита личното им участие.

б) Да се разпределят партийните работници за оказване на непосредствена помощ на определени партийни организации и не по-малко от два пъти в годината се оценява доколко ефективна е тяхната помощ.

в) Периодически да правят оценка на състоянието и развитието на вътрешнопартийната демокрация и равнището на партийното събрание.

г) До края на 1976 г. да осигурят материални условия за нормална работа на партийните ръководства (помещения, клубове, печатане на материали и др.).

3. ППО да извършат следното:

а) Партийните бюра да предвиждат в плановете на организациите:

— работни групи за проучване и разработки на основни въпроси от живота на организацията и колектива.

— организиране на предварителни разговори и дискусии за обсъждане на различни становища и варианти за решения.

б) Системно да разглеждат приложението на ленинските принципи и норми на партиен живот, състоянието на вътрешнопартийната демокрация, и се търси отговорност от комунисти и ръководители, които с поведението си я ограничават.

в) Партийните бюра да заведат на отчет и на събрания на организацията да отчитат как се изпълняват критичните бележки и предложения на комунистите и трудещите се.

г) Проектите за основни решения да се обсъждат предварително на сбирки в партийните групи.

д) Постоянна грижа на ППО да бъде издигане равнището на партийното събрание, като се изучи и прилага опитът на организациите в Асеновград, Садово и Хисар.

IV. Издигане ролята и отговорността, самочувствието и активността на всеки комунист в живота и дейността на организацията и Партията, възпитаване на комунистите в новаторски дух, в непримиримост към недостатъците, издигане моралния облик на партийния член.

Мероприятия за изпълнението им:

1. Окръжният комитет на БКП да извърши следното:

а) Да помогне на III район — гр. Пловдив и Първомайски район да приложат опита на КПСС за издигане ролята и активността на комунистите в живота и дейността на ППО.

През 1976 г. да разпространи опита на III район — град Пловдив за отчета и самоотчета на комунистите.

б) Ежегодно бюрото на ОК на БКП да изслушва отчет от районни, градски и други комитети за издигане активността на комунистите.

в) През 1977 г. да се направи преглед за работата на партийните групи за издигане активността и самоинициативата на комунистите в живота и дейността на ППО.

2. ГК, РК, ОПК, ЗПК, УПК да извършат следното.

Digitized by Google

а) Да вземат мерки за издигане активността на комунистите, като оказват конкретна помощ на отделни организации, изслушват отчети, организират срещи за обмяна на опит и др.

— Да разработят мерки за подобряване индивидуалната работа с комунистите.

б) Да изучат и през 1976 г. приложат опита на ГК на БКП — Пловдив за работа с партийните групи.

3. ППО да извършат следното:

а) Всеки комунист да получава през годината постоянни и временни поръчения за активно участие в живота на ППО. След XI конгрес да се уточнят поръченията за участие на всеки комунист в изпълнение на конгресните решения.

б) Партийните бюра да набележат мерки за работата с комунистите, които не проявяват необходимата активност, като системно им възлагат и отчитат партийните поръчения, подобряват индивидуалната работа с тях, проявяват по-големи грижи за повишаване тяхната политическа, общообразователна и специална квалификация.

в) При разглеждане негативните страни в поведението на отделни комунисти в живота на организацията да се търси отговорност и от тези комунисти, които са се примирявали със слабостите и техните носители.

г) Да планират задачи за активизиране дейността на партийните групи по издигане ролята на комунистите в живота на ППО.

V. Утвърждаване взаимоотношенията между комунистите като образец на принципиалност, другарство и взаимопомощ, взаимоуважение, критичност, самокритичност, взискателност, колективизъм, сътрудничество, организираност и дисциплина, които повишават единството и боеспособността на организацията.

Мероприятия за изпълнението им:

1. Окръжният комитет на БКП да извърши следното:

а) Проучвания и комплексни проверки по изграждането и регулирането на взаимоотношенията между комунистите в ППО и взема необходимите мерки.

б) Да вземе на отчет слабите организации, в които има прояви на конфликтни ситуации, и контролира дейността на партийните комитети за подобряване на работата им

в) Да разработи в помощ на ППО методически указания и лекции по утвърждаване комунистически взаимоотношения между комунистите.

2. ГК, РК, ОПК, УПК да извършат следното:

а) По своя преценка да извършат специални проверки по социално-психологическия климат и единство на ППО и да вземат своевременно мерки за изграждане на правилни взаимоотношения между ръководните кадри и партийните бюра.

б) Да организират теоретически и научно-практически конференции, разговори, проверки и други в партийните групи и ППО по въпросите за взаимоотношенията между комунистите и повишаване боеспособността на партийните организации.

в) Да предвиждат различни форми за усъвършенстване във взаимоотношенията между комунистите на другарство, взаимопомощ, колективизъм и др.

3. ППО да извърши следното:

а) Да провеждат просветни и организационни събрания по проблеми на комунистическите взаимоотношения и морал, социално-психологическия климат и единство.

б) Да предвиждат и осъществяват и други мероприятия, спомагащи за оздравяване на климата и отношенията между комунистите, да разглеждат всеки възникнал случай на недругарски отношения и своевременно бележат мерки за подобряване на работата.

в) Периодически в ППО и партийните групи да се провеждат проверки, откровени разговори и др за взаимоотношенията между комунистите.

Б. ВТОРА ОСНОВНА ЦЕЛ:

Партийните организации да подобряват своята идейно-възпитателна и организаторска работа с колектива, да се издигне неговото единство, съзнателност и убеденост в правотата на партийната линия, да стане той най-активен участник в реализацията на партийната политика чрез издигане неговата трудова, социална и възпитателна функция.

Задачи за реализиране на основната цел:

I. Да се укрепи и издигне ролята на пряката връзка на организацията с колектива, да се издигне нейният авторитет и влияние. Да се повиши авангардната роля на комунистите в труда и обществения живот; да се използва социалистическото съревнование като метод на ръководство и средство за комунистическо възпитание; да се осигури широк и непосредствен контакт на всеки комунист с безпартийните.

Мероприятия за изпълнението им:

1. Окръжният комитет да извърши следното:

а) Да осигури необходимото ръководство, помощ и контрол в дейността на ПК и ППО за усвояване новия подход на ЦК на БКП по ръководството на ико-

Digitized by Google

номиката за осигуряване ускорено, рентабилно и високоефективно развитие на икономиката, за по-нататъшното издигане жизненото равнище на народа.

б) Да подпомогне методически и организационно партийните комитети и организации по изготвяне на планове за социално-икономическото развитие на колективите през седмата петилетка.

За целта през 1976 г. да се разработят методически указания и се окаже помощ на група организации за създаване на положителен опит.

в) Да се разработи проблемът за изготвянето на социално-психологически характеристики на колективите.

2. ГК, РК, ОПК, ЗПК, УПК да извършат следното:

а) Да планират мероприятия за повишаване авангардната роля на комунистите.

Да се създаде опит и система за най-пълно отчитане дейността и поведението на комунистите в труда, семейството и обществото.

б) Да се организира контрол по изготвяне планове за социално-икономическото развитие на колективите, системно да се отчита изпълнението и се търси партийна отговорност.

в) Да изслушват отчети от ППО за работата им с трудовия колектив.

г) Да планират и организират периодически срещи и разговори по актуални въпроси на икономическата и социалната политика на Партията и други вълнуващи колективите проблеми.

е) Ежегодно да уточняват основните показатели и изисквания за разгръщане на социалистическото съревнование през седмата петилетка и осигуряват авангардната роля на комунистите в него.

ж) До края на 1976 г. в някои от големите заводи да се открият експериментално кабинети по психология и социология.

3. ППО да извършат следното:

а) Да изучат и внедрят комплексния подход и икономическия анализ. Новият подход на ЦК за социално-икономическото развитие на страната през седмата петилетка да стане ръководство на действие при обсъждане на производствените и служебните задачи. За целта да се разработят мерки и се използват формите на идеологическа и организаторска работа за постигане:

— ускорено, рентабилно и високоефективно производство — основа за издигане жизненото равнище на трудещите се;

— интензивно използване на материално-техническата база и ресурсите;

— повишаване техническото равнище на производството и качеството на продукцията.

б) Своевременно и аргументирано да организират разясняването сред комунистите и сред другите трудещи се решенията на ЦК и ОК на БКП и на другите партийни комитети, да се разясняват и непосредствените задачи, произтичащи от тях за колектива, като за целта се използват просветните звена на Партията и масовите организации, откритите партийни събрания, срещи, радиопредавания, печатни материали, беседи на производствените участъци, разговори в партийните групи и др.

в) Да се разработи и обсъди в партийните организации проблемът за по-нататъшното разгръщане и размах на индивидуалната политическа работа сред хората.

г) Да се обогатява и повишава съдържанието на контрола и се повишава неговата ефективност.

Периодически в ППО да се отчита:

— как административно-стопанските ръководители внедряват новия подход в решаването на основните проблеми на производството;

— как се борят за издигане културата на труда и усъвършенстване на ръководството на производството, труда и управлението;

— как се използват формите и средствата за обществен контрол и въздействие чрез укрепване органите за народен контрол и създаване условия за проявление на тяхната дейност.

д) Да провеждат открити партийни събрания по основни въпроси от дейността на колектива като: проблемите за комплексното обслужване, плана за социалното развитие на колектива, рентабилността на производството, обществената производителност на труда, социалистическото съревнование и др.

е) При подготовка на основните проблеми да извършват проучване сред колектива, а по най-главните въпроси да се допитват до целия колектив. Да запознават колектива с основните свои решения, които засягат неговата съдба. Да се правят достояние резултатите от тяхното изпълнение.

ж) Да се приложи в група първични партийни организации опитът на КПСС за допитване до колектива при приемането на партийни членове.

з) На партийни събрания да се разгледат и приемат социално-психологическите характеристики на колектива и с някои основни изводи и оценки се запознават целите колективи.

и) Да уточнят измененията в системата на съревнованието и периодически да отчитат приноса на комунистите в него, за усъвършенстване на ръководенето

Digitized by Google

му, за изпълнение на директивите на Единадесетия конгрес на БКП. В началото на всяка година да се приема решение по насрещния план и се отчита приносът и участието на комунистите в съревнованието.

к) Постоянна грижа на ППО да бъде спазването на партийната, държавната и трудовата дисциплина от комунистите и работата им с колективите. Съобразно състоянието на задачата да се разработват мерки за подобряване на дисциплината.

л) Да се изучи и разпространи опитът на град Карлово за изграждане на временни партийни организации и групи по местоживеене, за активно участие на комунистите в обществения живот по местоживеене.

м) ПБ да усъвършенстват чрез формите на възпитателната работа и в труда взаимоотношенията между комунистите, да поощряват, организират и насочват осъществяването на лични, непосредствени контакти на комунист с комунист, на комунист със сдружен земеделец, на комунист с отечественофронтовец по важни въпроси на политиката на Партията и личните вълнения на хората.

— Особено внимание да се отдели за засилване връзките на комунистите с младежта.

II. Издигане авторитета и въздействието на партийната организация в колектива чрез усъвършенстване дейността и повишаване отговорността на административно-стопанските ръководства и контрол над тях; засилване грижата за обучението и възпитанието на ръководните кадри; издигане ролята на обществените организации; по-широкото въвличане на колектива в управлението на производството и възпитанието на колектива.

Мероприятия за изпълнението им:

1. Окръжният комитет на БКП да извърши следното:

а) Да се прави оценка на номенклатурните кадри за работата им като политически дейци. По-голямо внимание да се отдели на тяхното участие в живота на ППО.

Бюрото на ОК на БКП да разгледа въпроса за това как номенклатурните кадри от отделни райони участвуват в живота на ППО.

б) Да извършва комплексни проверки за ролята на обществените организации в трудовия колектив на промишлените предприятия. Резултатите от проверката да се обсъдят с партийния и стопанския актив.

в) В перспективния план на ОК на БКП да предвиди разглеждането на следните проблеми:

— как се осъществява правото на контрол в ППО в здравните организации, училищата и научноизследователските колективи;

— как стопанските ръководители въвличат колективите в управлението на производството.

2. ГК, РК, ОПК, ЗПК, УПК да извършат следното:

а) Да разработват мерки за пресичане всякакви прояви на незачитане партийните организации, като се издига тяхната ръководна роля и авторитет.

Да регламентират работата на ръководните кадри за укрепване авторитета на ППО.

б) Да се извършат проверки и правят оценки на ППО по това как те осъществяват контролните си функции над стопанските ръководители.

в) Периодически да правят оценка на работата на масовите организации с колективите. Да изслушат отчети от ПБ за работата им с обществените организации

г) Да приемат мерки за засилване на съвместната работа на партийните комитети и ППО с дружбените ръководства на БЗНС във връзка с повишаване на тяхната активност и роля за изпълнение на партийната програма.

3. ППО да извършат следното:

а) Да предвиждат мероприятия и форми на работа за създаване на обстановка и атмосфера, при която всеки ръководител, всеки комунист постоянно да се опира на партийната организация, да търси нейното мнение, да се вслушва в нейните препоръки.

б) Да утвърдят и разширят съществуващата практика всяка година да оценяват дейността на ръководните кадри на отчет в ППО, да обсъждат политическия им подход при решаване проблемите на колектива.

в) Партийните бюра периодически, съобразно състоянието на работата, да обсъждат ролята на профорганизацията и комсомолското ръководство за укрепване на трудовите колективи и участието на комунистите в тяхната работа.

г) Да разработват мерки за изпълнение на поставената задача на Националното съвещание за по-нататъшното укрепване на комсомолските дружества като свой най-близък помощник и резерв, да полагат грижи за тях, да им оказват непосредствена помощ.

Грижата за правилно издигане на профсъюзните и комсомолските кадри, за тяхната закалка, за повишаване равнището на тяхното класово съзнание и комунистическо възпитание да бъде непосредствена грижа на всяка ППО, на всеки партиен комитет.

д) Да разглеждат въпроси и набелязват мерки за разграничаване на функци-

Digitized by Google

ите и координиране дейността на стопанските ръководства и обществените организации за изпълнение плана за социално-икономическото развитие.

е) Промени в служебното положение на секретаря на ППО да стават съгласувано със съответния партиен комитет, а на комунистите и низовите кадри — съгласувано с ПБ.

В. ТРЕТА ОСНОВНА ЦЕЛ:

Партийните комитети от всички степени да подобрят и усъвършенстват своята непосредствена работа по ръководството на първичните партийни организации.

Задачи за реализирането на основната цел:

I. Да се издига отговорността на партийните комитети и кадри по ръководството на ППО и се подобрява личното участие в тяхната работа. Да се усъвършенствува работата им по подбора и обучението на секретарите и членовете на партийните бюра. Да се обогатява работата на партийните комитети по издигане самодейния характер на партийните организации, изучаването и внедряването на положителния опит.

1. Окръжният комитет на БКП да извърши следното:

а) За изпълнението на комплексната програма отговаря бюрото на ОК на БКП.

б) Бюрото на ОК на БКП на свои заседания да разглежда работата на отделни градски, районни и общински партийни комитети по ръководството на първичните партийни организации.

в) В отделите на окръжния комитет на БКП да се установи практика сътрудниците от апарата да участвуват редовно в мероприятията на ППО. Личният контакт на сътрудниците на апарата с ППО и конкретната им работа с тях да бъде един от критериите за оценка на тяхната работа.

г) Да се засили контролът над ГК, РК и ОПК за помощта, която оказват в подкрепа на секретарите и членовете на бюрата с оглед да се увеличи броят на работниците, жените, на тези до 30 годишна възраст и с по-високо образование.

д) След годишните отчетно-изборни събрания да организира с част от новоизбраните партийни секретари краткотраен курс в междуокръжната партийна школа.

е) Кабинетът по партийно-организационната работа и Домът за политическа просвета да осигурят и предоставят за ползване от ПК и ППО необходимите материали за развитие на самодейния характер на ППО, да обобщят най-добрия опит в работата на ППО от окръга.

ж) Периодически да се прави равносметка за изпълнението на комплексната програма, постигнатите резултати и се приемат мерки съобразно настъпващите изменения.

з) През 1978 година на пленум на ОК на БКП да се даде отчет за изпълнение на комплексната програма.

и) През 1980 година пленум на ОК на БКП да направи цялостна оценка за изпълнението на комплексната програма и набележи по-нататъшни задачи за работата с ППО.

й) Да се насочва средствата за масова информация редовно да отразяват най-важните мероприятия по изпълнение на комплексната програма и популяризират положителния опит.

2. ГК, РК, ОПК, ЗПК, УПК да извършат следното:

а) В края на всяка година да правят равносметка за изпълнение на годишните мероприятия от комплексната програма и бележат задачи в перспективните си планове за нейното изпълнение.

б) Периодично да изслушват отчети от ППО и системно да правят оценка на своята работа по ръководството на ППО.

в) Да заведат на постоянен отчет и осъществяват системен контрол за личното участие на административно-стопанските ръководители, специалисти и други кадри в живота на ППО и вземат своевременни мерки към онези, които със своите прояви и поведение ограничават самодейния характер на организациите.

г) ГК и РК на БКП да обучават секретарите на ППО по целогодишни програми, а останалите комитети — членовете на партийните бюра и отговорниците на партийните групи. Специално внимание да се отдели на подготовката и обучението на резервните кадри за секретари на първичните партийни организации.

3. Периодично не по-малко от един път в годината да правят оценка на работата си по изучаване и внедряване на най-добрия наш и на КПСС челен опит по ръководството на ППО.

4. Във връзка с извършващата се концентрация и специализация на икономиката в окръга ГК и РК на БКП да проучат възможностите за усъвършенстване на партийната структура и целесъобразно уедряване на някои малочислени партийни организации.

Digitized by Google

САМОСТОЯТЕЛНОСТ И КОМПЕТЕНТНОСТ НА ПЪРВИЧНИТЕ ПАРТИЙНИ ОРГАНИЗАЦИИ

к. и. н. **СТОЯН ЦВЕТАНСКИ**

Нарастването на ръководната роля на Партията и на партийната организация в етапа на изграждането на развито социалистическо общество е обективна закономерност, за чието цялостно проявление съществуват редица обективни и субективни условия

Проблемът за самостоятелността и компетентността на първичните партийни организации е неразривно свързан с въпроса за тяхната ръководна роля „Зрелостта на едно ръководство — казва др. Тодор Живков на Националната партийна конференция, — неговото умение да вижда проблемите на развитието, да намира пътищата и средствата за решаването им и да организира и ръководи кадрите и трудещите се е условие, без което не може да се разчита на успех в нито едно голямо начинание."[1]

АКТУАЛНОСТ НА ПРОБЛЕМА

Партийните организации могат успешно да осъществят ролята си на политически ръководители, ако се ползват с безспорен и висок авторитет сред трудещите се. Въпросът за авторитета на партийната организация е „въпрос за ръководната роля на партийната организация, за ръководната роля на нашата партия"[2]

На свой ред авторитетът на първичната партийна организация в най-голяма степен зависи от нейната самостоятелност и компетентност, нарастващото значение на които в съвременните условия се обуславя от няколко важни предпоставки.

На първо място трябва да отбележим, че развитието на Партията

---

[1] Т. Живков. Заключително слово пред Националната партийна конференция, произнесено на 22 март 1974 г., Стенографски запис, С., 1974, с. 28

[2] Т. Живков, Сплотена, единни, боеспособни партийни организации, С., Партиздат, 1975, с. 6.

Digitized by Google

зависи в голяма степен от развитието на самостоятелността и компетентността на първичните партийни организации. Първичната партийна организация е жив организъм. В нейното движение и развитие непрекъснато възникват нови задачи, проблеми и трудности, чието разрешаване зависи от собствената им боеспособност, инициативност и компетентност. Организацията е онази основна клетка, благодарение на която Партията се изгражда и действува като цялостен политически организъм. В това отношение особено силно звучат думите на др. Тодор Живков, че „от състоянието на партийната организация, от нейната боеспособност и политическа зрелост, от нейните връзки с масите зависи в края на краищата и боеспособността на Партията като цяло, умението ѝ да води масите напред"[1]. Следователно, разгръщането на самостоятелността и компетентността на партийните организации води до издигане на техния авторитет, до повишаване авторитета и ръководната роля на цялата Партия.

На второ място, актуалността и значението на проблема за самостоятелността и компетентността на първичните партийни организации се определя от тяхното развитие не само като политическо ядро, но и като първообраз на бъдещия трудов колектив. В етапа на изграждане на развито социалистическо общество протича двустранен диалектически взаимосвързан процес на дълбоки революционни изменения, които обхващат както трудовите колективи, така и партийните организации. Те създават условия за развитие на нови взаимоотношения между партийните и трудовите колективи. В този процес партийните организации участвуват активно и компетентно, като създават необходимите предпоставки той да протича планомерно и значително да се ускорява. Задачата е членовете на трудовия колектив със своите идеологически възгледи, нравствени добродетели, политическо съзнание и отговорност, с начина на живот все повече да се доближават до образа и характерните черти на комунистите.

Първичната партийна организация, като носи в себе си общите черти на Партията, в същото време има своя индивидуалност, свой облик и черти, които предава на колектива. Тяхното нарастващо значение и роля изискват от нея да укрепва връзките си с трудовия колектив, да го сплотява по-тясно около себе си, във всяко отношение да му служи като пример за подражание. „Партийната организация може да се развива като политическо ядро и в същото време като първообраз на трудовия колектив — казва др. Т. Живков — **само ако му въздействува все по-активно и резултатно, ако влияе върху него ежедневно, ежечасно, ежеминутно**"[2]. Без единство и сплотеност, без самостоятелност и компетентност в своята дейност, без висок авторитет сред трудещите се тя не може да осъществява ролята си като първообраз на бъдещия трудов колектив, не може пълноценно да се изявява като негово ръководно политическо ядро, което му въздействува все по-активно и резултатно.

Извънредно важна предпоставка за засилване компетентността и самостоятелността на първичните организации е новият подход на Партията към социално-икономическото развитие на страната. Както посочи др. Борис Велчев, необходимо е „дълбоко да се осъзнае и разбере, че главното в новия подход е да се осигури ускорено, рентабилно и високоефективно развитие на нашата икономика като основа за издигане по-нататък жизненото равнище на народа"[3]. Това определя осо-

---

[1] Т. Живков, Сплотени, единни, боеспособни партийни организации, С., Партиздат, 1975, с. 4.

[2] Пак там, с. 12.

[3] Б. Велчев. За по-нататъшно повишаване ролята на първичните партийни организации, С., Партиздат, 1975, с. 14.

Digitized by Google

бената отговорност към задачите за разгръщане на творческите усилия на всички трудещи се — да подхващат и разпространяват новите почини и инициативи, да създават атмосфера на непримиримост към научния, техническия и производствения застой и консерватизъм, към подценяването на икономическия анализ и стопанската сметка, към похабяването на суровини, материали и енергия, към рушителите на дисциплината.

Решаването на главната стратегическа задача в областта на икономиката — модернизацията и реконструкцията на производството върху основата на концентрацията и специализацията, рязкото повишаване ефективността на икономиката — изисква от първичните партийни организации да вникват дълбоко в същността на всестранната интензификация на производството, да изучават и опознават задълбочено основните въпроси, свързани с работата на своето предприятие или учреждение, както и със социалното развитие на трудовия колектив, да оценяват правилно тяхното политическо значение и на тази основа да ги решават своевременно, комплексно и компетентно.

Всички основни изисквания и фактори на новия подход към социално-икономическото развитие на страната разширяват проблематиката, сферата на компетенциите на първичните партийни организации, изискват висока компетентност по всеки проблем. Новият подход, като разширява компетенциите и повишава компетентността по проблемите, издига ръководната роля на партийните организации.

СЪЩНОСТ И ПРОЯВЛЕНИЕ НА САМОСТОЯТЕЛНОСТТА И КОМПЕТЕНТНОСТТА НА ПЪРВИЧНИТЕ ПАРТИЙНИ ОРГАНИЗАЦИИ

Уставът на Партията предоставя на партийните организации правото самостоятелно да решават всички местни въпроси. Мероприятията и дейността на първичните организации за решаване на местни въпроси обаче не могат да излизат извън рамките на партийната линия, която със своята научна класова обоснованост осигурява коренните интереси на народа. Тяхната инициатива и самостоятелност не могат да противоречат и на демократическия централизъм, който изисква всички действия да са съобразени с решенията и указанията на ръководните органи, които изразяват общата воля на партийните организации. „Всички партийни организации са автономни при решаване на местни въпроси, доколкото техните решения не противоречат на политиката на Партията“ (член 16 от Устава на БКП).

Самостоятелността на организациите е проявление на демократическия централизъм, израз на демократизъм в дейността на Партията. Към нейното изясняване и развитие не бива да се прилага формалният подход. В това отношение ръководно положение е указанието на В. И. Ленин — „Демократическият и социалистически централизъм няма нищо общо нито с шаблонизирането, нито с установяването на еднообразие отгоре. Единството в основното, в коренното, в същественото не се нарушава, а се осигурява чрез многообразието в подробностите, в местните особености, в начините на подхода към работата, в начините за осъществяване на контрола . . .“[1]

Самостоятелността не бива да се схваща и изразява като сепаратизъм и проява на местничество. В условията на социализма „. . . цен-

[1] В. И. Ленин, Съч., т. 26, с. 411.

Digitized by Google

трализмът, разбран в действително демократичен смисъл, предполага за пръв път създадената от историята възможност за пълно и безпрепятствено развитие не само на местните особености, но и на местния почин, местната инициатива... начините и средствата за движение към общата цел"[1]. Ето защо самостоятелността на първичните партийни организации се намира в диалектическо единство с централизма, с високия авторитет на ръководните партийни органи, с подчинението на малцинството на мнозинството.

Първичните партийни организации са част от цялостната партийна структура, елементите на която са неразривно свързани помежду си. От една страна, те се подчиняват на централизма, като изпълняват решенията на ръководните органи, спазват Устава и Програмата на Партията, от друга страна, те организират свой вътрешнопартиен живот, основан на принципите на демократизма. Ето защо **самостоятелността на първичните партийни организации може да бъде определена като проява на диалектическата връзка и взаимозависимост между централизма и демократизма в дейността на Партията,** изразяваща се, **първо,** във взаимоотношенията между тях и трудовите колективи, административно-стопанските ръководства и обществени организации, **и, второ,** във взаимоотношенията между тях и ръководните партийни органи.

По отношение начина на проявление самостоятелността на първичните партийни организации се осъществява в две основни направления:

— Като част от цялостната структура на Партията, партийната организация се ръководи и изпълнява решенията на по-горните партийни органи. В този случай тя се явява изпълнител — друг орган определя целите и задачите, които ще реализира. Независимо от това и организацията проявява самостоятелност, която се изразява в намирането и прилагането на най-подходящите форми, начини и средства за бързото и ефективно изпълнение на тези решения. Нейната автономност се проявява в творческото изпълнение на решенията на по-горните ръководни органи, в самостоятелния избор на вариантите за постигането на определената от тях цел. Макар **относителна и непълна,** тази самостоятелност има важно значение за издигане авторитета на партийната организация като политически ръководител на колектива. Ръководните партийни органи не бива да ограничават тази тяхна самостоятелност, като задължително регламентират формите и способите, чрез които да бъдат изпълнявани решенията им.

— В кръга на изискванията и насоките на партийната политика и като се опира на Устава и Програмата, първичната организация чертае своя собствена политика, взема решения, поставя свои цели и задачи, създава необходимата организация за тяхното изпълнение, осъществява контрол върху хода и резултатите на изпълнението. Партийната организация „трябва да бъде активен участник във формирането на политиката в отделния участък, където е изградена, в определянето на възловите задачи, които стоят за разрешаване"[2]. Тази самостоятелност можем да я определим като **същинска или пълна.**

Демократическият централизъм в дейността на Партията е закономерност, обективна необходимост, която разкрива свобода на действие, когато е дълбоко осъзната. Ето защо пълното проявление на самостоятелността предлага дълбоко осъзнаване от партийните членове на обективната необходимост от демократическия централизъм. При то

[1] В. И. Ленин. Съч., т. 27, с. 196.
[2] Т. Живков. Сплотени единни, боеспособни партийни организации. С., Партиздат, 1975, с. 8.

Digitized by Google

ва не бива да се игнорира диалектическата връзка между демократизма и дисциплината. Демократизмът в Партията се съчетава със строгата дисциплина, с организираността, съзнателността и високата лична отговорност на партийните членове. Този процес има извънредно важно значение, тъй като:

— развитието на демократизма води до разширяване на самостоятелността и издигане компетентността на партийните организации, а оттам и до тяхното утвърждаване като авторитетни политически ръководители на трудовите колективи;

— развитието на демократизма в организациите и в цялата Партия оказва влияние върху разгръщането на демократизма в обществено-политическите организации, върху развитието на социалистическия демократизъм в нашето общество.

Докато самостоятелността характеризира мястото и връзките на първичните партийни организации в цялостната структура на Партията, то **компетентността определя предимно тяхната качествена характеристика, синтезира в себе си научността в тяхната дейност и изкуството им като политически ръководители и организатори на трудовите колективи**, умението и способността им да мобилизират, сплотяват и насочват трудещите се в борбата за осъществяване предначертанията на Партията.

Националната партийна конференция подчертава, че едно от важните задължения на партийните организации е да повишават своята „компетентност, **изразяваща се в познаването на проблемите и в организацията на тяхното разрешаване**"[1] (к. м. — С. Ц.). На основата на това определение можем да посочим две страни в същността на понятието компетентност, които засягат възможностите на организацията за приложение на научния подход в своята работа, за творческо приложение на ленинските принципи и норми на партиен живот и партийно ръководство, основани върху познанията на марксистко-ленинската теория и умението да се използват те в практическата дейност; върху задълбоченото изучаване и опознаване на „основните въпроси, свързани с работата на предприятията и учрежденията, както и със социалното развитие на съответния колектив, да оценява правилно тяхното политическо значение и на тази основа да се решават те своевременно, компетентно и комплексно"[2].

Компетентността се изразява във възможностите и умението за организационно осигуряване изпълнението на задачите, за разгръщане на ефективна организаторска и политическа работа сред трудовите колективи за осъществяване както на партийната политика в цялост и отделните решения на ръководните партийни органи, така и на своите собствени решения. Тук се отнася умението да се определят пътищата, формите и методите за постигане на набелязаните цели, установяване на ефикасен контрол върху изпълнението на поставените задачи и т. н.

Характерен признак за компетентността е степента на усвояване и прилагане на научни средства и методи на изследване и изучаване на фактите, явленията и процесите сред трудовите колективи, творческо изпълнение на решенията на ръководните партийни органи, правилно съчетаване на изпитаните форми и методи на работа с използването на нови, по-ефективни и т. н. В това отношение особено важно значение имат наблюдението и бързата реакция на злободневните въпроси, решаването на назрелите проблеми в стопанската и служебната работа,

---

[1] Т. Живков, За висока обществена производителност на труда, С., Партиздат, 1974 г., с. 66.

[2] Б. Велчев, За по-нататъшно повишаване ролята на първичните партийни организации, С., Партиздат, 1975, с. 15.

Digitized by Google

непосредствената работа с хората и пр., резултатите от които залягат в основата на планирането и дейността на първичните партийни организации.

Компетентността на първичните партийни организации се проявява в синтезиран вид в разработката на текущите и перспективните планове и мероприятия. Като съществена част от ръководната политическа дейност, планът е основен организационен документ, в който като във фокус се отразяват целите и задачите, които стоят пред Партията, пречупени и конкретизирани според условията и нуждите на отделната организация. Особено важен признак за компетентността при планирането става приложението на програмно-целевия и комплексен подход. При разработването на плановете да се държи сметка, че партийната организация е част от една по-голяма система. Освен това да се има предвид, че на територията на първичната партийна организация функционират държавни, обществено-политически и масови органи и организации, поради което е необходимо да се насочва и тяхната дейност. Комплексният подход изисква да се търсят и определят комплексни цели, около които да се обединяват усилията на трудовите колективи, да се търси и постига единство между преследваните цели и средствата за тяхното реализиране и т. н.

В най-голяма степен компетентността на организацията се изразява при разработката и изпълнението на плановете за социално икономическото развитие на предприятията, при насрещните планове на трудовите колективи, където програмно-целевият и комплексен подход поставя задачи, които диалектически съчетават личните, колективните и обществените интереси. На тази основа се създават благоприятни възможности за ефективна политическа и възпитателна работа, насочена към организирането на трудещите се за изпълнение на обоснованите от Партията цели и задачи на социалистическото строителство.

Компетентността е предпоставка и условие, решаващ фактор за авторитета на първичните партийни организации, за тяхната ръководна роля. Авторитетни са онези организации, които на основата на самостоятелността и инициативността в своята дейност осъществяват правилно, компетентно и целенасочено политическо ръководство на трудовите колективи. Ето защо **самостоятелността, компетентността и авторитетът на първичните партийни организации се намират помежду си в диалектическа връзка и взаимозависимост**. Те са синтезиран израз на умението на комунистите сами да решават възникващите пред тях проблеми, творчески, съобразно конкретната обстановка да претворяват партийната политика в живота, решенията на ръководните органи. В същото време те се намират в диалектическа връзка и с ръководната роля на първичните партийни организации, която в най-голяма степен се обуславя от тяхната самостоятелност, компетентност и авторитет.

ФАКТОРИ И ПРЕДПОСТАВКИ ЗА РАЗВИТИЕТО НА САМОСТОЯТЕЛНОСТТА И КОМПЕТЕНТНОСТТА

Развитието на обективните процеси изисква по-голяма относителна самостоятелност и по-висока компетентност на първичните партийни организации. Същевременно то създава и по-големи възможности за тяхното проявление. В този процес има две диалектически взаимосвързани страни — количествена и качествена. От една страна, кръгът на проблемите, които трябва да се решават от първичните организации, непрекъснато се разширява, което разширява границите, рамките в които те следва самостоятелно да решават определени въпроси, т. е.

Digitized by Google

увеличават се техните компетенции. От друга страна, дадени организации по силата на редица обективни и субективни причини не могат да проявяват необходимата компетентност при решаване на задачите. Ето защо в определени моменти или проблеми може да се яви противоречие между компетенциите и компетентността, т. е. между увеличаващите се правомощия и възможностите за тяхното самостоятелно и компетентно използване. Това определя особената важност и актуалност на проблема за факторите и предпоставките за разгръщане на самостоятелността и компетентността на първичните организации, които всяко партийно бюро трябва планомерно да развива и мобилизира.

Без да си поставяме за цел пълното и детайлно разглеждане, ще посочим само някои от най-важните фактори и предпоставки.

Самостоятелността и компетентността, а оттам и авторитетът и ръководната роля на партийната организация се обуславят в най-голяма степен от нейния **качествен състав, от подготовката, равнището, работата и авангардната роля на отделния комунист.** Единството и боеспособността на всяка партийна организация се намират в пряка зависимост от нейния състав. Ето защо грижите за издигане на качествения състав са особено актуална задача. Важно значение има социалната характеристика на проблема.

За това Партията и организациите взимат постоянни мерки за правилното регулиране на социалния състав, за увеличаване на процента и броя на представителите на работническата класа, за привличане в своите редове на най-добрите представители на другите социални групи и слоеве. Наред с това те разглеждат и регулират възрастовия състав, повишават изискванията към новопостъпващите в своите редове, издигат политическата съзнателност, образователното и културното равнище на комунистите. В това отношение особено важна е ролята на марксистко-ленинската подготовка на членовете. Дълбоката идейна убеденост, овладяването на марксизма-ленинизма като инструмент за революционното преобразование на действителността е първостепенно условие за осъществяване на компетентно партийно ръководство

Проблемът за качествения състав на организациите, като един от най-важните фактори за тяхната самостоятелност и компетентност, е тясно свързан и с усъвършенстването на **общата подготовка и професионалната квалификация** на комунистите. Съвременният живот и особено съвременното промишлено производство изискват наред с тясната специализация широки познания в редица области и специалности, активност и инициативност на комунистите в изпълнението на задачите, съчетани с високо чувство на отговорност и дисциплина.

Качественият състав на първичната партийна организация се намира в тясна връзка и с работата на бюрата за **повишаване авангардната роля на комунистите.** Методите, средствата и начините в това отношение са извънредно разнообразни, тъй като в своята дейност Партията е натрупала значителен арсенал от тях. По-важните сред тях са отчетите и самоотчетите на комунистите, информации от ръководни стопански и административни дейци пред бюрата и на събрания, разговорите в партийните групи и първичните организации за изпълнението на уставните задължения, за личния принос на комунистите, възлагане на конкретни партийни поръчения и т. н.

Извънредно важно значение за развитието на самостоятелността и компетентността на първичните партийни организации имат **стилът на работа и ръководство на партийните бюра.** За проявлението на този фактор съществуват обективни и субективни предпоставки.

Обективните предпоставки се отнасят до **състава на бюрата** — об-

Digitized by Google

разованието, подготовката, деловите и морално-политическите качества на техните членове. Особено значение придобива квалификацията на партийните секретари, тяхната висока марксистко-ленинска подготовка, способността им да виждат основните проблеми в работата на своя сектор, да познават добре въпросите на партийното строителство, да проявяват активност и инициатива, да притежават качества и умения да работят с хората. Благоприятно обстоятелство за подобряване работата на този партиен актив след Десетия конгрес е нарастващият относителен дял на секретарите и членовете на партийните бюра с по-високо образование и специална подготовка. Грижите за системното обучение и повишаване на деловата квалификация на секретарите и на членовете на бюрата чрез курсове и семинари, обмяна на опит и др. водят до издигане на компетентността в партийното ръководство.

На основата на тези обективни предпоставки се разкриват и проявяват нови възможности за подобряване на стила и методите на работа на партийните бюра, т. е. **на субективните предпоставки** за въздействието на този фактор върху самостоятелността и компетентността на първичните партийни организации, което се осъществява главно чрез три основни направления:

Първо — чрез засилване на научния подход в тяхната дейност. Националното съвещание във Велико Търново отчете значителни минуси в научния подход особено в първичните партийни организации. В това отношение се постави изискването те „най-пълно да се освободят от тесния практицизъм и административния подход, от склонността да се заемат с несвойствени за тях задачи и да си служат с форми и методи, неподходящи за партийната работа"[1] Предпоставки за повишаване научността в работата на бюрата и организациите са усвояването и прилагането на научните средства и методи на изследване и изучаване на фактите, явленията и процесите сред трудовите колективи, правилното съчетаване на изпитаните форми и методи на работа с използването на нови, като анализа, експериментирането, разработването на перспективни планове, използването в подходяща форма на програмно-целевия и комплексен подход и т. н.

Второ — чрез разграничаването на функциите между партийните и административно-стопанските ръководства. Разграничаването на функциите по същество е насочено към издигане на тяхната компетентност и повишаване на ролята им като политически ръководители на трудовите колективи. Предоставеното **право на контрол** върху дейността на административно-стопанските ръководства е едно от най-важните проявления на тяхната самостоятелност и същевременно възможност за проявление на тяхната компетентност. Ето защо авторитет сред трудовите колективи ще имат тези бюра и организации, които не се отъждествяват и сливат с административно-стопанските ръководства, не се обезличават като авангард на класата, а компетентно и твърдо упражняват правото си на контрол и се грижат както за трайните, перспективните интереси на обществото, така и за правата и потребностите на своите трудови колективи, на всеки отделен труженик.

Трето — чрез активното включване на административно-стопанските кадри в работата на партийните бюра и организации, за което съществуват най-разнообразни форми и начини. Както казва др. Тодор Живков, „те са най-авторитетните кадри, които могат най-много да допринесат за издигане равнището на работата на първичната партий-

[1] Б. Велчев, За по-нататъшно повишаване ролята на **първичните партийни организации**, С., Партиздат, 1975 г., с. 31.

Digitized by Google

на организация, за увеличаване на нейния авторитет"[1]. Ето защо закон за всеки комунист, независимо от ранга и длъжността, която заема, трябва да бъде да се опира постоянно на партийната организация, да търси нейното мнение, да се вслушва в нейните препоръки. Само така „ръководната роля на партийната организация, нейната боеспособност, нейната възможност да мобилизира силите на трудовия колектив ще се повишават непрекъснато"[2].

Важна предпоставка за проявлението и развитието на самостоятелността и компетентността на първичните партийни организации са **демократизмът и колективизмът в тяхната дейност.** Свободното и делово обсъждане на въпросите на партийната политика е неотменимо право на всеки член и важен принцип на вътрешнопартийната демокрация, съчетани с възпитанието на комунистите в дух на висока организираност и съзнателна дисциплина. Движеща сила на вътрешнопартийната демокрация са критиката и самокритиката. Разглеждайки въпроса за самостоятелността, В. И. Ленин го свързва неразривно с въпроса за критиката и самокритиката: „Принципът на демократическия централизъм и на автономията на местните органи означава именно свобода на критиката, пълна и навсякъде, щом с това не се нарушава единството на определено действие, и недопустимост на всяка критика, която подкопава единството на решено от Партията действие".[3] Развитието на вътрешнопартийната демокрация е органически свързано с „равнището на проверката на изпълнението, която съдействува да се засилва компетентността и издига научното равнище на партийното ръководство"[4].

Предпоставка с изключително важно значение за развитието на самостоятелността и компетентността на първичните партийни организации е правилният стил на ръководство от страна на партийните комитети. Тук възникват редица проблеми и въпроси, очертават се редица тенденции, по-характерните сред които са:

— Нараства броят на партийните комитети, които осигуряват правилно и целенасочено ръководство на организациите, усъвършенстват формите и методите на работа с тях върху основата на организираното и системно изучаване на процесите и явленията в живота на партийните и трудовите колективи.

— Важно значение за издигане и развитие на самостоятелността и компетентността на организациите има правилният подход на партийните комитети към тяхното непосредствено ръководство. В това отношение съществуват редица изпитани и добре известни форми и средства. Едно от най-важните сред тях е инструктажът. Неговото шаблонизиране и подценяване, което за съжаление се забелязва на отделни места, е крайно вредно и недопустимо. На инструктажа следва да се гледа като на важна моделираща дейност на партийните комитети, гарантираща до голяма степен както правилното вникване в духа и насоките на партийните постановки и решения, така и тяхното творческо претворяване в практиката на организациите. Това изисква извънредно грижлива подготовка на инструктажите с партийните секретари и членовете на партийните бюра, ясното, точно и конкретно определяне и поставяне на задачите, откриване на простор за тяхното самостоятелно и творческо изпълнение.

---

[1] Т. Живков. Сплотени, единни, боеспособни партийни организации, С., Партиздат, 1975, с. 9.

[2] Пак там, с. 9.

[3] В. И. Ленин. Съч., т. 10, с. 456.

[4] Б. Велчев. За по-нататъшно повишаване ролята на първичните партийни организации, С., Партиздат, 1975, с. 33.

Digitized by Google

— Засилването на информацията отгоре дава силно отражение върху самостоятелността, компетентността и инициативата на организациите. Някои партийни комитети изграждат системи за информация или разработват специални раздели в това отношение на своите перспективни и текущи планове.

— Особено отрицателно влияе върху самостоятелността и компетентността на организациите прекомерното регламентиране на тяхната дейност. „Наложително е партийните комитети да се преборят с това голямо зло — казва др. Б. Велчев, — което сковава инициативата, активността и самодейността на първичните партийни организации, подтиква ги към формализъм в работата“[1]. Няма въпрос „за“ или „против“ регламентацията. Няма крайни позиции. По отношение на определени задачи или към отделни партийни организации по силата на демократическия централизъм в дадени моменти се прилага една или друга степен на регламентиране. Стремежът на някои партийни комитети обаче да регламентират до най-малките подробности дейността на първичните организации сковава инициативата на секретарите и на партийните бюра, неоправдано усложнява решението даже и на елементарни въпроси, пречи за разгръщането на пълнокръвен вътрешнопартиен живот, води до понижаване на самостоятелността, компетентността и авторитета на партийната организация, до отслабване на нейната роля като политически ръководител на трудовия колектив.

* * *

В навечерието на 20-годишнината от историческия Априлски пленум на ЦК на БКП и XI партиен конгрес може с пълно основание да се каже, че в своето развитие и дейност първичните партийни организации непрекъснато повишават своята компетентност, своята зрелост като политически ръководители и организатори на трудовите колективи, способни да превърнат VII петилетка в още един рубеж по пътя към зрялото социалистическо общество.

[1] Б. Велчев, За по-нататъшно повишаване ролята на първичните партийни организации, С., Партиздат, 1975, с. 37.

Digitized by Google

ИНСТРУКТАЖЪТ

ГЕОРГИ ИЛИЕВ

В партийната работа инструктажът заема особено място. Неговото значение се определя от възможностите, които дава на партийните ръководства да направляват дейността на партийните комитети и първичните партийни организации. Инструктажът следва да се разглежда в два аспекта: като форма за ръководство и като форма за обучение. Тези две страни се реализират в единство, като проявление на партийното ръководство. Когато говорим за ръководство чрез инструктажа, имаме предвид разясняването на партийните решения, съпроводено с политическа оценка и конкретни указания и насоки за предстоящата дейност. Когато говорим за обучение чрез инструктажа, имаме предвид преди всичко обобщаването на най-добрия опит в партийната работа, неговото обогатяване и осмисляне от гледна точка на основните задачи на момента и науката, на разпространението му в живота на партийните органи и организации.

* * *

Всяко указание, даване насоки за работа по отделни или по основните задачи на момента представлява инструктаж или носи неговите най-главни белези. Това може да стане писмено, чрез индивидуални или колективни разговори, разговори по телефона и пр. Тези указания имат задължителен — директивен характер, който произтича и се основава на оценка и решение на по-висшестоящ орган.

Важен момент в ръководната дейност на партийните комитети представлява периодичният инструктаж на секретарите на първичните партийни организации или на членовете на техните бюра, на отговорниците на партийните групи, на членовете и работниците на комитетите и на нещатните сътрудници към тях.

През последните години много партийни комитети придобиха богат опит в подготовката и провеждането на инструктажите със секретарите на първичните партийни организации. В дните на партийните секретари, провеждани периодически, обикновено веднъж в месеца, освен обмяната на опит и изнасяните лекции се правят инструктажи, т. е. поставят се задачи, дават се подробни указания за подхода, начина и средствата за тяхното изпълнение. Това позволява да се обогатява съдържанието, въздействието и мобилизиращата роля на провежданите срещи и допринася голяма полза за участниците в тях. Обикновено тези срещи имат три момента: първо, прави се отчет на работата. В тази част от една или повече задачи докладват за своята работа два-ма-трима секретари на първични партийни организации, след което

Digitized by Google

става разговор, разясняват се повдигнатите въпроси, обменя се опит, разказва се за новото в работата.

Второ, изнасят се беседи или лекции по основни проблеми на партийната работа, на марксистко-ленинската теория или по актуални вътрешнополитически и международни въпроси.

Трето, дават се указания за работата, прави се инструктаж. Всъщност за тази част от срещата вече е извършена значителна подготовка с отчета за дейността и обмяната на опит. Обмяната на опит и теоретическите беседи са богата основа, върху която и във връзка с която може да бъде направен задълбочен инструктаж. Самият инструктаж има два момента:

а) оценъчен — в който се прави известна оценка на състоянието на работата по предложения проблем или група въпроси;

б) директивен — в който се поставят задачите, обосновава се необходимостта от тяхното решаване и се посочват пътищата, формите, средствата, сроковете и пр. за тяхното постигане.

Подготовката на инструктажа е отговорно дело, поради което към инструктиращия се предявяват големи изисквания. Много добри резултати постигат партийните комитети във Варненската окръжна партийна организация при провеждане на инструктажите. Богат е опитът на ГК на БКП в гр. Девня, на партийния комитет към курортния комплекс „Балкантурист" — Златни пясъци. Обикновено тези комитети приемат свои шестмесечни планове, съгласно които ежемесечните срещи протичат по разказания начин и завършват с добре обмислен инструктаж.

Всъщност тези срещи са се превърнали в школа за проучване, обогатяване и осмисляне на положителния опит, а чрез инструктажа изкристализират най-съществените явления и задачи, които трябва в момента да бъдат на вниманието на секретарите на първичните организации, на техните бюра. За съжаление на много места това не се постига, защото на инструктажа се гледа като на лесна работа — схематично да се изброят задачите, да се посочат насоките на работа без необходимия анализ и систематизация, без подреждане на всичко онова, което е казано или което трябва да се каже, без точно открояване на целите, на мерките и начините за тяхното осъществяване. Затова тази част от срещите със секретарите на партийните организации често не постига целта, не се оползотворява богатият материал и големите възможности, които предоставя инструктажът като изпитана форма на ръководство в живота на Партията.

* * *

Все пак какви са основните изисквания към инструктажа?

Инструктажът може да има за предмет един или няколко въпроса, може да третира отделни задачи за по-кратък или по-продължителен период от време, може да засяга дейността на строго определени организации, органи и звена или цели отрасли. Същественото е да се ограничат ясно проблемът и границите, в които ще се третира, като вниманието и силите се насочват към основните, решаващите моменти. А това може да се постигне само ако се изучават добре явленията и процесите в практиката, в живота, ако се правят задълбочени анализи и верни обобщения и в резултат на това точни оценки, които като жалони ще разкриват перспективата и ще определят направлението и критериите. Осмислянето на практиката означава да се насочват най-интересните и положителни факти и явления, да се извеждат процесите и тенденциите. Наред с това никога не бива да се забравя, че ние се учим и от своите неуспехи, и от грешките, от пропуските и недостатъците

Digitized by Google

си, от своите несъвършенства. Горчивият опит е голям учител и с него винаги следва да се съобразяваме.

У всеки партиен работник трябва да има стремеж, когато се изучава практиката и се осмисля опитът, да се постигна обобщено, теоретическо и прогностично мислене. Познаването на нашето марксистко-ленинско учение, неговото развитие в съвременния етап от колективния ум на Партията — ЦК, нейните първи ръководители и преди всичко голямото теоретическо дело на др. Тодор Живков ни дава добър пример.

Всички факти и явления в партийния живот се нуждаят от оценка, съобразена с теорията. И колкото тя е по-цялостна и вярна, толкова по-големи ще бъдат поуките от и за собствената всекидневна практическа работа.

Сега нашироко се говори за издигане ролята на първичните партийни организации като политически ядра и ръководители на трудовите колективи и във връзка с това за личния пример на комунистите, за тяхната и особено на най-отговорните комунисти дисциплина. В този случай ние отново можем да се позовем на историческия спор между В. И. Ленин и Мартов за чл 1 от Устава. Позицията на Ленин за дисциплината в Партията, възприета от всички марксистко-ленински партии, не е загубила и днес своето значение Нещо повече. В условията, когато Партията е управляваща, този проблем има ново и твърде голямо значение. В партийната организация генералният директор и редовният работник са равни. От работата и примера на комунистите, в това число и на най-отговорните, ще се определят влиянието и авторитетът на първичните партийни организации и тяхната роля като политически ядра и пример за целите трудови колективи. Такъв подход дава възможност комунистите, цялата партийна практика да се оглеждат и съпоставят с учението за Партията, с нейните основни принципи, без спазването на които се нарушава вътрешнопартийният живот. Привеждаме примера като илюстрация на възможностите текущите — не само основните, задачи да се оценяват от гледна точка на нашата наука, на теоретическите принципи за изграждане на Партията.

Инструктажът има богати традиции, които продължават да се развиват и обогатяват в днешните условия. Забележителен пример ни дава първият ръководител на Партията др Тодор Живков със своите образци на анализи и обобщение на практиката, които изкристализират в ясни оценки, указания и главно — направление в работата. Неговото заключително слово пред Националната партийна конференция например е истинско научно обобщение на богатата практика на социалистическото строителство в сегашния етап, пример на задълбочено разкриване на закономерностите. То е ясна насока за работата на цялата партия, на целия народ за решаването на главната задача — бързото повишаване на обществената производителност на труда. Изложенията на др. Тодор Живков са пример на съединяване на научното обобщение на опита в партийната работа и ръководство с непосредствените практически задачи, чието осъществяване осигурява достигането на стратегическите цели на Партията.

Инструктиращият, ако не е обогатен с информация за работата от последния период, рискува да каже стари и общи неща, без да се съобразява с новите явления от живота. Не винаги се вижда и оценява новото, което може да бъде хубаво или лошо. Не винаги се разкриват и анализират новите явления и процеси, в които съжителствуват и лошото, и хубавото. Съотношението на техните сили и въздействие може да бъде различно Задачата на партийното ръководство е да подкрепи положителните явления и процеси, да ограничи и спре развитието на негативните. Съзнателното участие на партийните организации, на трудовите колективи за разширяване и утвърждаване на положителните яв-

Digitized by Google

ления — ето главното в партийната работа и ръководство. А за да стане това, е необходимо системно и внимателно проучване.

Незадълбоченото познаване на натрупания опит е пречка да се дадат правилни насоки. **А насоките са сърцевина в инструктажа.** Следва да се препоръчат подходящи форми на работа, като се разкриват техните предимства, без те да се абсолютизират като най-подходящи във всички участъци на работата на колективите. Препоръките да стимулират творческо търсене съобразно местните условия на работа.

Ако с инструктажа сме направили необходимото да се разбере същността на задачите и сме събудили размишления, това е вече много. То е предпоставка всеки средно опитен работник сам да се ориентира в собствената обстановка и да преценява и определя средствата и формите на работа, като оползотворява възможностите на своите условия и избира най-подходящ вариант.

Основното е да събудим новаторски размишления всеки да се превръща в творческа лаборатория за осмисляне и обогатяване на опита.

При инструктажа голямо значение има умението **не само да се степенуват по значимост, по важност предстоящите задачи, но и правилно да се разположат във времето на дейността** на партийните организации, **правилно и етапно да се подемат от съответните звена.** Когато се поставят задачи, да се създава ясна, образна представа как ще изглеждат нещата в действителност, на място — откъде да се започне, какви могат да бъдат първите последствия, къде ще се правят корекции и т. н. Постигането на целта може да се уподоби на една настъпателна операция на военна единица — рота, батальон, полк. Всеки инструктаж ще бъде толкова по-полезен, колкото по-точно и ясно оказва положително въздействие върху организацията на работата, разположението на силите, движението на механизма, който ще осигури ръководството и завършването на всички операции от началото до постигането на крайната цел, както и уместните корекции в процеса на движението към целта. В съгласуването на усилията в хоризонтален и вертикален разрез, във взаимодействието и пр. трябва да се внася яснота. Това изискване придобива изключително значение на сегашния етап от работата на партийните органи и организации. Във всеки инструктаж следва да има оценка на момента, т. е. на онова, което е постигнато и представлява, макар и относителна завършеност, и начало на новия период. Колкото и условно да се прави това, такъв подход има изключително значение за ориентация на кадрите, за обогатяване на критериите в тяхната работа.

Като се посочват новите изисквания, една илюстрация на положителния опит от миналия период и на допуснатите грешки е особено поучителна, независимо дали става дума за отчетни събрания, за ръководство на икономическия живот, или за работата и ръководството на обществените организации.

* * *

Безспорно съдържанието на едно изложение ще определи и неговата форма. Определящото в съдържанието е политическият подход към проблемите, тяхното изложение от позициите на партийната политика и трайните интереси на работническата класа. Всеки конкретен въпрос, неговото решаване да се свързва с общите интереси, с главното направление Такъв подход възпитава кадрите правилно, предпазва ги от местнически настроения и от увлечение по временни интереси. И, разбира се, от голямо значение е как това ще се направи, как ще се поднесе на слушателите, как ще се реализира. Индивидуалността на един работник, неговият личен почерк и колорит дават дълбок отпечатък върху формата на реализацията. Езикът на инструктиращия

Digitized by Google

трябва да бъде жив, свеж, изреченията кратки и със завършена мисъл, със строго определени и дълбоко мотивирани акценти. Най-малко при инструктажа подхожда широкото и обстоятелствено изложение. Яснотата на мисълта, релефното откроява не на целта, насочването към размишление за най-подходящите форми и средства, които могат да бъдат ползвани, придобиват изключително значение. Редом с това уместно е, съобразявайки се с определени методически изисквания и психологическа нагласа и възможност, задачите да се подреждат — **първо, второ, трето** и пр., аргументите и мотивите също. Ярка илюстрация на това изискване е изложението на др. Тодор Живков пред Националното съвещание на 5 май т. г., в което ясно се открояват основните задачи, мотивите и произтичащите от това задължения на партийните, стопанските, държавните и обществените органи и организации на всички равнища. **В словото на др. Живков има една мащабна, целеустремена, ударна сила, която акцентува основното, мотивира го като жизнена потребност и разкрива пътищата, формите и средствата за неговата реализация, както и факторите, които ще го осъществяват в национален мащаб.**

Защо все пак при др. Живков се получава пълна яснота? Защото кратко, но дълбоко и логично се разкрива картината с положителните и негативните страни, определят се изискванията, критериите и се посочват пътищата за осъществяване на целта.

По този начин инструктивният момент представлява едно завършено изложение, което не може да буди никакви съмнения относно необходимостта от постигане на целта и нейната реалност. За съжаление това не винаги и много трудно се постига. Много често срещаме неорганизирано, несистемно изложение, резултат на прибързано нахвърляне на проблеми. Съвсем наскоро инструктаж на секретари на първични организации в АПК и партийни работници във връзка с отчетно-изборните събрания направиха трима другари: първият говори по организационните въпроси около два часа, а останалите двама — по проблемите на идеологическата работа и селското стопанство повече от един час. Или общо над три часа инструктаж от трима ръководители с различен стил на изложение, на мислене, с различен опит. Целта не бе постигната — не се откроя кое е главното през настоящата година, проблемите не бяха разработени системно, получи се повторение по някои въпроси, много обстоятелствено и разпиляно се говори за най-елементарни неща. Такъв инструктаж не може да бъде полезен, той не дава добър пример на слушателите, неговата продължителност ги уморява. В практиката се наблюдават при подготовката и провеждането на инструктажите главно две увлечения: **първо — изложението да се свежда до чист емпиризъм, практицизъм и опростенчество и второ — указанията да се обличат в най-общи формулировки,** откъснати от реалната обстановка, лишени от богатствата на формите на работа, които животът ни подсказва и ни предлага. И в двата случая ролята на инструктажа се принизява. Тези увлечения го лишават от изискванията за актуалност, действеност, от целенасоченост, от онази въздействуваща сила, която следва да овладее слушателите, да ги навежда на сериозни размишления за богатите възможности на партийните органи и организации, за големия смисъл на партийната работа в момента като етап от голямото настъпление на Партията към главната цел.

Във всички случаи поставените задачи и тяхната реализация трябва поне в основните си етапи **да се систематизират от гледна точка на тяхната последователност, като се посочат формите на отчет и контрол,** начинът, по който ще се осигурява нужната информация за хода на работата. Неотменно задължение е да се използва възможността на всеки етап да се прави корекция, т. е. пренасочване на силите и преграпирането им, да се обогатява арсеналът от форми и средства, които

Digitized by Google

се ползват. Ако по тези въпроси не се набележат ясно срокове и форми на информация, работата ще се съпровожда с неорганизираност, която често може сериозно да затрудни, да доведе до провал.

Във всеки инструктаж има два момента, които предявяват своите изисквания. **Първият е рационалният, познавателният,** за който вече стана дума. **Вторият е емоционалният момент.** Често някои истини, колкото и добре да са подредени и изложени, трудно се усвояват, защото не засягат сърцата, не вълнуват, не събуждат чувствена реакция Това не бива да се забравя в ежедневната, делнична, „черна", както я наричат някои, партийна работа. Пределно ясно е, че нашата партия и днес е партия на революционното преобразяване. Следователно всички нейни дейци са участници в това преобразяване. Тези размишления ни напомнят да не забравяме, че и днес има трудности и тяхното преодоляване и превъзмогване изисква идеализъм, честност, себеотрицание, висока комунистическа нравственост, етика и принципност. И винаги може, дори при поставянето на най-„прозаичната" задача, да се намери „пролука", откъдето да влезе този голям и светъл лъч, който осветлява и разкрива дълбокия смисъл, голямото съдържание на нашата партийна работа във всички участъци на социалистическото строителство. Както се изразява М. И. Калинин, делничната работа заема „деветдесет и девет процента от живота на човека. Най-ценното в партийния работник е той да съумее празнично да работи и в обикновената делнична обстановка, да съумее всеки ден да преодолява едно след друго препятствията и тези препятствия, които практически животът поставя пред него ежедневно, ежечасно... да не намаляват неговия подем, да развиват и укрепват неговото напрежение, за да вижда в ежедневната работа крайните цели и никога да не изпуска предвид тези крайни цели, за които се бори комунизмът."

Когато говорим за секретарите на първичните организации, винаги имаме големия дълг и основание да извисяваме тяхната роля, тяхната отговорност, разкривайки богатия смисъл на дейността им,благородния им и хуманен труд за победата на нашето дело. Нищо че понякога техните усилия остават в сянка. Един такъв подход има голямо значение за поддържане и повишаване на идейната устойчивост на кадрите, за тяхната неотклонна и последователна всеотдайност на комунистическото ни дело

Този подход ни предпазва от черногледство, от загубване на перспективата. Знае се колко е опасно „малката правда" да накърни голямата вяра и да намали действената сила на нашите идейни подтици, нашата целеустременост. И в най-трудните моменти, както се изразява поетът Пеньо Пенев: „Нека вярата не оскъдява!", или както клетвено героят на А. Арбузов в прекрасната му пиеса „Години на странствувания" казва: „От живите днес особено ще се търси". Това не е отклонение от сериозния партиен тон, а насъщна, както хлябът, с който се храним, потребност на нашето всекидневие, в което създаваме един нов свят. И в тези случаи обогатяването с подобни отклонения ще се диктува от състава на аудиторията. Във всички случаи може да се кажат много общи и важни неща, но ако съставът е от централните органи, подходът ще бъде един, ако са секретари на първични партийни организации, трябва да се търсят нюансите на този състав, ако имаме работа с извънщатни сътрудници, изискванията и възможностите ще са други. Става дума за конкретно отношение, определено от характера на състава, от неговото състояние, нагласа и роля в живота и дейността на Партията.

Във всяко изложение по партийната работа, а това важи най-много при инструктажа, **не бива да се изпускат хората, не бива да се забравя, че съдбата на всяко дело е и в техните ръце, в техния ум.** Независимо дали става дума за реконструкция и модернизация, за ико-

Digitized by Google

номия на материални и финансови ресурси, или за друга задача, в крайна сметка всичко зависи от хората, определя се от тяхната подготовка, от трудовата им дисциплина, от степента на тяхното съзнание, от възпитанието им. Следователно партийната работа е работа с хората за повишаване на тяхната социална активност в интерес на социализма Партийният деец, малък или голям, е своего рода архитект на човешките взаимоотношения и стимулатор на тяхната обществено-полезна активност. Затова, когато се поставят задачи, изключително значение придобива умението да се даде вярна характеристика на хората, на кадрите, да се определи ролята им съобразно тяхната подготовка и възможност, изискването на момента, натрупаният опит. Главното при подготовката за решаване на една задача е да се познават хората, да се създава добра организация и взаимоотношение между изпълнителските и ръководните звена, справедливо да се оценява приносът им, по достойнство да се стимулират в работата.

От изключително значение е в инструктажа да се отделя подобаващо място на спецификата на организационната и на идеологическата работа, които се проявяват в единство. И колкото по-задълбочено се разглеждат в неделимо единство в самата практическа дейност, толкова по-голяма ще бъде тяхната ефективност. Това най-вече се отнася за работата в първичните партийни организации, в които всички страни от партийната дейност се сливат в едно.

В партийните комитети, в предприятията е въведен различен ред за провеждане на оперативки. В болшинството комитети това става в строго определени дни и часове. Другаде няма такъв ред. Правят се „по преценка", ако има нещо ново. В партийните комитети и особено в окръжните и по-големите градски, общински и районни комитети се налагат седмичните оперативки. Но за да бъдат действително оперативни срещи — нужно е кратко и ясно да се уточняват и подреждат задачите. Много често тези „оперативки" продължават до 2 и повече часа и в голяма степен парализират ръководния състав. Но не за това става дума. Оперативките обикновено завършват със заключително слово от ръководеща, в което има инструктивен момент. Там има какво да се каже, ако обстановката е проучвана, ако се получава вярна и богата информация за настъпилите и настъпващите промени. И оня, който няма какво ново да каже, това означава, че той не се е задълбочил в работата си, не се е докоснал до процесите, които непрекъснато стават. Много важно е за всеки отделен случай ръководителят да се готви задълбочено, да обработва получената „отгоре" и „отдолу" информация, в момента на оперативката бързо и умно да се ориентира и преценява обстановката.

* * *

След всеки инструктаж партийният, а често целият държавен и обществен механизъм в определен участък се привежда в ускорено движение, насочва се към определена цел. Инструктажът дава възможност да се види доколко е постигнато единство между теорията и практиката, между думите и делата, доколко се усвоява тематичният подход и да се правят конкретни оценки и изводи за бъдещата дейност. Затова на подготовката и провеждането на инструктажа трябва да се гледа като на отговорно дело. Неговото по-нататъшно обогатяване е един от факторите за повишаване равнището и дейността на партийната работа и ръководство.

Digitized by Google

Отломки от неизмеримото

Всяка командировка е една ненаписана книга, която не е измислена, а изпълнена с човешки радости и тревоги от големи и малки неща, носи дъха на земята. И всеки срещнат човек е една голяма страница от ненаписаната книга, по която времето нанася неговата биография. Вгледаме ли се в тези страници, не може да не възкликнем — колко мъчен е човекът! И веднага трябва да добавим — колко различни са хората! Често пъти радостта и тревогата вървят ръка за ръка. И човекът ги носи като близначета. Примирява се и се радва.

Обикновени делнични неща. Но и в обикновените, с нищо незабележими дни има срещи, които ни държат будни, носим ги в себе си, станали са частица от нас и нашето ежедневие. Те са като живи. Обогатяват ни, защото са мигове от живота ни, осмислили са нашето съществуване. Те са малки отрязъци, по-скоро отломки от нашите делници, от неизмеримото.

За тези обикновени срещи на партийния работник с хората, за неговото ежедневие искам да разкажа без претенции.

1. МЪЛЧАЛИВЕЦЪТ

След инструктажа, който направи един от секретарите, ние тръгнахме. Чакаха ни в организациите. Пътувахме двама. Знаех, че моят спътник, инструктор от организационния отдел, е мълчалив човек, и се страхувах да поведа разговор. След като се нагледах крадешком на прошарените му коси, на носа и очите и не можах да открия интересно литературно сравнение, заговорих като че ли на себе си, под сурдинка.

— Нашето село е на няколко километра от гара Карлуково. Някога, когато автобусите бяха рядкост, на връщане от София с моя чичо слизохме на гарата и наехме файтон. А чичо беше неповторим мълчаливец. Напразно бъбривият файтонджия се опитваше да го заговори. Чичо зъб не обели, отговаряше му с кимане на глава. Тоа обиди човека и по-късно през останалата част от пътя нито дума не отрони. И коня си не наруга. Когато пристигнахме и чичо му плати, файтонджията взе една от банкнотите и ми я подаде. Гледах го учуден. Как може този беден човек да прави такива подаръци, и то без повод!

— Вземи, вземи! — настоя файтонджията.

— Ама защо? — попитах аз.

— За да не кажеш някому какво си говорихме с чичо ти из пътя.

— Има ги всякакви — отговори моят спътник и като долови направения намек, през целия път не искаше да изпада в положението на чичо.

От него разбрах, че в този район работи от няколко години. Мислех, че му е скръснало, а той ме изгледа с учудване.

— Как! Хората не са обикновен роман, който можеш за ден да прочетеш и разбереш. Невидими са нишките на човешката душа. Те постоянно се изменят и ние непрекъснато трябва да ги изучаваме. Практиката ме е научила, че за да се доверят хората, най-напред ни изучават и когато открият в нас частица от себе си, ни приемат като свои, разтварят душата си.

Говори малко грапаво, все едно че се препъва в угар, но мисълта му е дълбока. Когато колата наближи селото, в което бяхме изпратени, той предложи:

— Да отидем в кравефермата. В партийния комитет едва ли ще намерим никого.

Пътят ни беше вече сближил. Аз бях завладян от особения чар на този човек, който властно и непринудено ме подкуваше. И онова, което ме порази, бе, че той „мълчаливец" при обикновените трудови хора е друг, за всекиго намира топла дума, никого не подминава. А с гледачите от кравефермата разговаряше така, като че ли те бяха професори, а той добър техен студент. Те му даваха предложения. Той ги записваше в малкото инструкторско бележниче.

На изхода на стопанския двор ни срещна прегърбена старица.

— Благодаря ти, сине! Подслади годините ми ти. Да си ми жив и здрав.

Тя не обясни нищо повече. Двамата добре знаеха за какво става дума. Баба

Digitized by Google

подаде единствената ябълка, която беше увила в своята престилка.

Гледах нашия „мълчаливец" и искрено му завиждах. Колко е богат и разбран понякога човек и без много думи. Той непрекъснато е сред хората, раздава частица от себе си на другите, но това не го обеднява.

Духовното богатство прилича на извор, който колкото повече е изгребван, толкова по-чист става.

2. И НИТО КАПКА ДЪЖД...

Може би ви се е случвало да имате срещи с хора, които представят намеренията си за извършената работа. И са почти убедителни, нали? По-скоро старият се да ви убедят.

Поисках да ида в завод, където работата с личните обещания на комунистите е организирана най-добре. Другарите от комитета не се двоумиха и ме насочиха. По пътя секретарят на градския комитет сподели, че в този завод партийната работа е за показ.

— Окумуш е партийният секретар! — заключи той.

Посрещнаха ни две засмени очи. Кабинетът — бляскав.

„Естет — помислих си, — така и трябва да бъде".

На бюрото лъщяха три цвята телефони, някъде встрани се издаде и скрит звънец.

— Приказката върви по-добре, когато я затопляме с кафе или чай — предложи секретарят на заводския партиен комитет.

— Но нали има решение... — исках да отклоня почерпката.

Игривите очи се притвориха, усмивката се разтегна, а гласът каза:

— Всеки дом и закон! Важното е общественото да не пилеем и още по-важно е времето да не губим, та дори и по бюфети.

На вратата сякаш кацна, защото не видях кога се появи, бяло момиче в синя престилка.

— Та кажете, другари, кой какво ще пие? — попита партийният секретар и ме погледна.

Чакаше отговор. И момичето до вратата чакаше.

— Чай с по-малко захар.

Започна разговорът. Не бяха нужни въпроси. Партийният секретар сам си ги задаваше и сам им отговаряше. Някъде свиваше красивото си чело и тежко въздишаше, за да изрази по-убедително големите трудности, които е преодолял. И всичко беше така убедително разказано, че не можеше да не се повярва. Но ние, партийните работници, за разлика от някои журналисти, казаното проверяваме „на терена". И когато свърши разказът на нашия любезен домакин, пожелахме да отидем в цеховете, при хората.

— Има ли нужда, то там... трясък, шум прах... — искаше да ни отклони секретарят.

— Но нали с този шум на чуковете и пресите е примесена и нашата делнична партийна работа.

— Да, да — съгласи се веднага той.

Надянахме нови сини престилки, които висяха на окачалката зад вратата. И престилката на секретаря беше новичка, добре изгладена.

В цеха ни посрещнаха като делегация. Любопитно ни огледаха. А когато се спряхме до един работник и го попитахме какво лично обещание е поел, секретарят на заводския комитет побърза да отговори. Работникът го гледаше изумен. Смаяха ни думите му:

— От нас се иска само планът да се изпълнява. Другото е работа за началниците. Те всичко знаят — и продължи да се труди.

А в другия цех работниците се запознават със секретаря, както с нас.

Тръгнахме си смутени. Мълчеше и секретарят на заводския партиен комитет. Годината беше сушава и може би затова го приличих на голям облак, чакан и жадуван от хората, който минава с много трясък, гръмотевици, вятър. И нито капка дъжд.

С гръм и трясък, с празни думи не можем да заменим живата организаторска работа с хората. Партийната дейност е като оня ситен дъжд, който идва незабелязано и пои земята до насита. И дърветата се оглеждат в струите свежи, подмладени

3. ДОВЕРИЕТО

Дневният ред на заседанието на партийния комитет отдавна беше изчерпан, но на започнатия разговор не се виждаше краят. През отворения прозорец димът излизаше на кълба, на кълба, като че ли стаята гори. С цигари бяха и онези, които дори и като ученици и войници не бяха палили. Разгорещен спор. Прекъсват се, говорят едновременно по двама и по трима.

— Я спрете! — извиси се над шумотевицата гласът на един от членовете на комитета. — Един по един ще говорите.

— Нали заседанието свърши?

— Свърши, ама ние не свършваме. Значи не сме си казали всичко.

И разговорът продължи с ред, но все така разпален. По-младите обвиняваха партийния секретар, че комитетът бил превърнат на хан — денем и нощем все отворен и хората за щяло и нещяло идват.

— Ред трябва да има. Ще приемате в определен ден и час — съветват те партийния секретар. И посочват примери. — Виж как е в окръга Там под фирмичката ще прочетеш и часовете за приемане.

— То е и за авторитет! — допълват други.

По-възрастните ги прекъсват:

— На село не е като в града. Както по мръкнало се връщаме от нивата, така по

Digitized by Google

мръкнало ще си идват хората и в комитета...

Друг вмята:

— То понякога от разни безобразия, дето стават, та ти стига до над гушата, не ден, не час, ами и минута не може да се чака.

Временният порядък пак се наруши. Гълчавата се смеси с дима и заизлиза през отворения прозорец. Селото, задрямало, започна да гаси една по една светлините си. Само уличните лампи го разкрояваха на квадрати.

Партийният секретар слушаше безмълвен спора. По стар навик, станал неприятна привичка, стягаше мускулите на брадата си и леко я вереше напред. Помня го още като бригадир на младежката бригада. Току-що беше завършил войниклъка — с перчем щръкнал като набодени грамофонни иглички, с очи, сини като вира на реката и пъргави като рибите от този вир. Заобичаха го и млади, и стари. А чудни са хората от този край — обичат ли някого, може да е и двайсет години по-млад от тях, наричат го „бай". Та и него нарекоха „бай Тодор" веднага след казармата. Избраха го за председател на кооперативното стопанство. През онези години, неусетно за другите, сам той си знаеше как завърши агрономство. От ядовете ли, от отговорността ли, която лежеше на младежките му плещи, косите не издържаха, смениха цвета си и сега приличат на пряспа сняг, а лицето остана с младежката си червенина. Само тиковете на брадичката му зачестиха.

От няколко години бай Тодор е секретар на общинския партиен комитет. През това време невеличък го каниха в окръжния град на по-отговорна работа, но той все отклоняваше увещанията:

— И да ме преместите, корените ми остават тук. А дърво без корени живее ли?

... Когато спорът премина наново в неразбрана шумотевица, секретарят машинално чукна с молив по телефонния апарат. Звънът респектира разгорещените. Бай Тодор не стана, както правеше винаги, когато говори на заседание, а замислен, целият вглъбен в себе си, започна тихо:

— Упреквате ме, че приемам във всяко време и че това пречело на работата. Може би имате основание. Не знам.

Замълча. Дълго мълча. После с поглед срещна всеки поотделно. Толкова топлина в тези очи! Продължи, твърдо и високо, сякаш се страхуваше, че някой може да не го чуе:

— Вратите на Партията не могат да бъдат залостени, скъпи приятели. Хората идват не при мен, а при дежурния войн на Партията, чрез него при самата Партия. Те идват, по всяко време идват, споделят толкова съкровени неща, защото й се доверяват...

— Прав си, бай Тодоре! — продължи мислите му един от най-старите партийни функционери в селото. — Ние сме длъжни да пазим най-строго доверието в Партията. Защото то е като думата — веднъж излезне ли, назад не се връща.

Доверието — тема голяма и отговорна. С него нашите бащи тръгваха в най-тъмните нощи, с него напуканите, отмалели майчини ръце замесваха тайно хляба, с него студенти напускаха аудитории. С него млади и стари вървяха в един ред, безстрашни и силни.

Ами сега, когато и небето е наше, и земята е наша, и всичко е наше? Сега...

Тръгнахме си, но разговорът продължи под звездния купол на площада. Всеки продължаваха по своему темата за доверието, спореха, търсеха примери от живота... Еретични мисли се извисяваха и затъваха. Бай Тодор попита:

— Защо лети птицата, другари?

— Защото има криле. — Отговори нечия някой.

— Не! Защото има простор, ширина. Поставена в клетка, и птицата не може да лети. Така е и с човека. Доверието днес в наши дни, е просторът в работата... Да дойде на крилете на априлския вятър. Този голям наш капитал... Това голямо задължение.

Години минаха от тази нощна среща. Но тя и днес ме вълнува и аз ще я помня, защото за мен беше прекрасен урок в подготовката ми на организационен работник.

Йото КРЪСТЕВ

Digitized by Google

АКТУАЛНИ ЗАДАЧИ ПРЕД ЛИТЕРАТУРНАТА КРИТИКА

ГЕОРГИ ПЕНЧЕВ
кандидат на филологическите науки

Успешното развитие на съвременния литературен процес в голяма степен се определя от състоянието и равнището на критиката. Тя трябва бързо и точно да долавя пулса на художествената мисъл, да посочва и утвърждава интересните и значителни идейно-естетически завоевания, да съзира навреме недостатъците и отклоненията от вярната посока. Критиката е призвана да бъде винаги будната съвест.

Особено такава трябва да бъде тя сега, когато битката върху полето на идеите става главна и решаваща.

Литературната критика е остро и силно оръжие, което ясно и категорично трябва да защищава класово-партийните критерии както в отношението към литературното наследство, така и при оценката на реалните естетически ценности на съвременния литературен процес.

Още от своето създаване нашата партия е отделяла изключително внимание и специални грижи за развитието на литературата. Отрано възприема ленинското разбиране, че литературата е част от общопартийното дело, „колелце и винтче" от борбите на пролетариата. Активното участие на Димитър Благоев в литературния живот не е проявление само на ярка творческа личност. Основоположникът на нашата партия е разбирал, че литературната критика е реална форма за непосредствено партийно ръководство на такава сложна и деликатна сфера от духовния живот като литературното творчество. В статията си „Литературната критика у нас" той пише: „Какво е всъщност литературната критика, ако не приложение на определено философско световиждане към литературните явления".

Димитър Благоев показва как литературната критика трябва да служи на борбата на Партията и да помага за точната оценка и правилното насочване на литературния процес. Примерът на Дядото беше последван от други видни партийни литературни критици като Георги Бакалов и Тодор Павлов, които не само извисиха марксическата художествена мисъл, но утвърдиха авторитета на българската национална литературна критика.

Нашата партия развиі и обогати своята принципиална позиция към литературата. Лично Георги Димитров има особено заслуги за тържеството на благоевската традиция в отношението към литературата като важно оръжие на политическата борба. Затова още преди побе-

Digitized by Google

дата на социалистическата революция имахме своя ярка партийна марксическа литературна критика, която с голяма теоретическа дълбочина и идейно-естетическо проникновение оценява и насочва развитието на националната литература. Не е случайно, че най-значителните български творци отрано тръгнаха под знамето на Партията или бяха нейни съмишленици, а литературата се превърна в страшно оръжие в борбата срещу капитализма и фашизма. Този факт има важно значение, когато се изучават традициите и опитът на нашата партия и особеностите на партийното ръководство на художествено-творческия процес.

Сравняваме Априлския пленум от 1956 година с ведър пролетен устрем във всестранното развитие на родината след народната победа. За идейно-естетическото израстване на литературната критика той има наистина изключително значение. Освободила се от схематизма и догматизма, литературната критика се насочи решително към все по-пълното овладяване и разкриване богатството и сложността на идейно-художествения свят на литературата и повлия чувствително за нейното обогатяване и развитие.

Съвременността поставя и пред литературата нови и сложни задачи. „Възпитанието на новия човек — подчертава др. Тодор Живков — е плод на много фактори. Но художественото творчество не е един от многото. То е един от основните и главните, един от решаващите фактори за изграждането на човешката личност."[1]

Засилването на действено-преобразуващата същност на литературата се определя преди всичко от порасналата ѝ роля в комунистическото възпитание на народа. Идейно-образният свят на изкуството все по-пълно и цялостно покорява сърцата на хората, облагородява ги и ги възвишава с идеалите на комунизма. С това се свързва преди всичко израстването на литературата като отражение на нашата съвременна действителност в ярки и неповторими образи и картини. Това още повече разгаря творческите амбиции и търсения на българските писатели за по-пълно и мащабно пресъздаване на величието и богатството на съвременността, за показване на реалния образ на нашия съвременник — човек с нова душевност, с променено отношение към хората и света, открил в труда необятното поле за своето истинско човешко осъществяване. Този нов човек с комунистическата си устременост към бъдещето, с пламтящия си патриотизъм и интернационализъм, с творческото си дръзновение носи основните черти на гражданина на комунистическото общество. Тези привлекателни черти все по-осезаемо се долавят в нашата действителност, в облика на работническата класа, в духовната същност на комуниста. Голямата творческа и обществена отговорност на съвременната литература е да види ясно тези съществени белези на човека от бъдещето и да ги въплъти в убедителни и вълнуващи художествени образи, които ще останат за дълго в паметта на народа, ще станат негови учители за живота. Това означава реалният герой на нашата социалистическа действителност, който движи смело напред общественото развитие, да стане главен герой на литературата. По духовното величие, моралната чистота и идейната извисеност на такива литературни герои съвременникът трябва да измерва своето лично поведение и ежедневно участие в многостранната теоретическа и практическа работа на Партията за изграждането на развито социалистическо общество. В такъв смисъл именно литературата все по-ясно ще проявява своята незаменима революционно-преобразователна същност и ще играе все по-решително ролята си на основен, главен фактор за комунистическото възпитание на човешката личност.

[1] Т. Живков, За изкуството и литературата, С., 1972, с. 430.

Digitized by Google

От тази изключително отговорна мисия на литературата на сегашния етап се определят и основните изисквания към литературната критика като реална и ефикасна форма за въздействие върху литературния процес. От майсторството и умението на критиката правилно и точно да съотнася сполуките и неуспехите в литературното творчество с обществената действителност и от ясни класово-партийни позиции да оценява резултатите и да насочва развитието ще зависят и бъдещите успехи на литературата, нейното израстване, все по-резултатното и участие в острата идеологическа борба, все по-решителната ѝ дума в съвременното развитие на художествения процес. Нужна е литературна критика, която, следвайки революционните традиции, завещани от Д. Благоев, изхождайки от огромното идейно-естетическо богатство на ленинизма, днес да бъде челен борец за тържеството на партийните идеали в художествено-образния свят на литературата.

Особено значение за развитието на литературния и критическия процес има ярката и дълбоко съдържателна реч на др. Тодор Живков пред софийските комсомолци през 1969 година. Непосредственият жив отклик, с който всички поколения критици посрещнаха тази реч, беше убедително потвърждение за важността и актуалността на поставените проблеми. Литературно-критическият живот у нас след това се движи и преценява от позициите, посочени от др. Т. Живков. По своята идейно-теоретическа същност тези принципи представляват развитие на традициите на нашата партия в областта на литературната критика, тяхно по-нататъшно усъвършенствуване с оглед на сегашните задачи на общественото развитие и идеологическата борба. От това се определя преди всичко дълбоката научност и непреходният характер на тези разработки.

Времето потвърди, че единодушното съгласие с принципите, изложени в този партиен документ, още не означава, че е толкова лесно да се надживеят даже някои ясни и видими, но вкоренени дълбоко недостатъци на литературната критика. Речта на др. Т. Живков не е припомняне на познати принципи, а проявление и в критическата сфера на новаторството и дръзновението, тъй свойствени за нашата партия след нейния исторически Априлски пленум. Това беше зов да се издигне литературно-критическият процес на такава висота, че да служи реално като действена форма за партийно ръководство на художественото творчество, да подпомага най-пълноценно творците при формиране духовната същност на новата човешка личност, тоест да се създава литература, която по своето художествено майсторство и идейна извисеност ще се налага като наша социалистическа класика и ще се нарежда сред най-значителните постижения на съвременния световен литературен процес. Следователно става дума за решително повишаване на идейното и теоретическото равнище на литературната критика, за засилване ролята ѝ като фактор, определящ посоката на литературния процес.

Многостранната дейност на партийните органи и на ръководствата на творческите съюзи през последните години повлия да се засили значително ролята и отговорността на литературната критика. Повиши се нейното участие при формирането на критериите и при оценката на литературните явления. Може да се говори за очертаваща се тенденция да се внедрява по-ясен и стабилен класово-партиен критерий при анализа на творческия процес, за стремеж към по-пълна и цялостна оценка и съотнасяне на литературните факти към обществения и духовния живот на страната. Все още обаче някои сериозни недостатъци на литературно-критическия живот, за които говори др. Т. Живков, не са надживени. Както беше подчертано неотдавна в уводните статии на вестник „Литературен фронт", нашата критика винаги трябва да носи високо знамето на марксическата, на класово-партий-

Digitized by Google

пата правда и от ясна и категорична идейно-естетическа позиция да оценява явленията и фактите не само на литературното наследство, а и в развоя на днешната поезия, на съвременния литературен процес...

Отклоняването от тези обективни и единствено верни критерии логично довежда и до субективно разместване на естетическите ценности. Критиката има определена отговорност за това. Отнася се преди всичко до хвалебственния й тон и принизената й взискателност в някои от случаите. Това е явление с твърде дълбоки корени и разнопосочни последствия. Безкритичността е главна причина за тъй наречения „сив поток" в литературата и за незадоволителните резултати в борбата срещу безличието и посредствеността Узаконените от този тип критика изисквания създават невярна представа у читателите, а и у писателите за действителните постижения на отделни автори. Това влияе демобилизиращо върху творците и не импулсира към значителни идейно-художествени открития. Обективно безкритичността и щедрото венцераздаване задържа развитието на литературния процес.

Този недостатък на оперативната литературна критика е добре познат. За него и различните му последствия ясно и категорично беше разговаряно на Националната писателска конференция, в ръководството на писателския съюз, върху него се дискутира в литературния печат. Различни са причините, които помагат за съществуването на хвалебствената критика. Преди всичко самите критици носят определена отговорност. Те не рядко отбягват ясната и категорична позиция, когато трябва да се посочат слабостите и недостатъците в литературния процес. Предпочитат или да замълчат, или да потърсят само хубавото и върху него да поставят акцент, когато е нужна по-категорична реакция. По този път отделни критици създават климат, при който е трудно да се пише критично не само за произведения на утвърдени писатели, но даже и за такива, които издават първи книги или пък от години затрупват книжния пазар с бледи и бездарни творби. Резултатът от тази вредна практика — не рядко остро и грубо се реагира даже на незначителни критически забележки.

Оперативният критически процес е трудно и отговорно творческо дело, съпроводено с много неприятности. Все още някои от утвърдените критически кадри стоят встрани от този процес и понякога цялата му тежест ляга върху все още неустойчивите плещи на по-младите критици. Те нямат достатъчна морална, идейна и теоретическа твърдост, за да защитят критична позиция. По-лекото и безопасното е похвалата и утвърждаването. Разбира се, картината не е еднотонова и би било несправедливо да се обвинява като цяло литературната критика в безпочвена хвалебственост. През последните години все по-отчетливо се долавя и категоричният критичен глас, в който прозира мъжеството да се отрече несполучливата или посредствената творба, да се защитят класово-партийните принципи и да се воюва за високо майсторство, за истинска вълнуваща социалистическа литература.

Сериозна вина за засилення хвалебствен тон на критиката имат и изданията, които с по-голяма готовност отварят страниците си и дават път на положителните, а не на критичните оценки. А критиката трябва винаги да се насочва към желаната висота, за да може със строги и обективни критерии да се оценяват сполуките и несполуките на творците независимо от името и мястото им в литературната йерархия

Високата взискателност и строгата критичност са чужди на охулването и грубото отричане. Вглеждането в традициите на нашата партийна критика ни напомня, че строга взискателност е проявявана и към най-значителните писатели и произведения, защото бдителното око на критиката може да забележи петна даже върху голямата творба на изкуството. От тяхното посочване значимостта на творбата и

Digitized by Google

авторитетът на писателя не намаляват. Напротив, разпалва се по-силно творческото стремление към съвършенство.

Нужно е все повече да се засилва водещата роля на критиката в литературния процес, както и в обществения живот. Но това може да се постигне само тогава, когато литературната критика има за свой основен критерий изискванията на съвременното развито социалистическо общество и изхожда от проблемите, които това общество решава. По този път именно литературната критика реално ще се превръща в партийно ръководство на литературния процес и ще влияе най-резултатно за засилване на революционно-преобразователната същност на социалистическата литература.

Напоследък напомни за себе си и една друга слабост на критиката, която, макар и да е изолирано явление, се поражда от пониженото национално самочувствие и от неумението да се види реалният принос на българската художествена мисъл. Тези схващания напомнят за една не толкова безобидна слабост на критиката Тя се заключава в неумението да се оценява задълбочено и всестранно художествено творческият процес, да се разглежда сегашното му състояние както във връзка с неговия генезис, така и с общия художествен процес, с движението на съвременната художествена мисъл. При такава съпоставка, която е единствената обективна основа за преценяване на сполуките и недостатъците, става пределно ясно, че не съществува почва за никакъв нихилизъм в областта на художественото творчество, че е без основание всякаква стеснителност и срамежливост. Както в художествената, така и в теоретическата мисъл социалистическата литература и изкуството вървят в авангарда на световния художествен процес, главната насока на този процес се определя от литературата на социалистическия реализъм. В това движение българските творци дават своя важен принос.

Все по-видима става нуждата от извисяване на теоретическата основа на оперативната и проблемно-изследователската литературна критика. Това се налага не само от растящите изисквания към критиката, но и от активизирането на идеологическата борба и от все по-важното участие, което литературата заема в идеологическото сражение. Оттук и порасналата отговорност на литературния критик, който трябва да бъде истински теоретик-марксист с цялата му строга научна обективност и заедно с това — темпераментен боец.

В. И. Ленин и в това отношение ни е завещал неповторим пример, който никога не бива да се забравя. Със строга и принципиална взискателност, присъща на комуниста и голямата творческа личност, той подхожда към делото на такъв сложен и противоречив писател като Л. Н. Толстой, за да ни остави блестящ образец на критическа дълбочина, проницателност и комунистическа взискателност.

Установяването на чисти и принципни творчески взаимоотношения в литературата в голяма степен зависи от състоянието на критиката. В този смисъл тя не само насочва литературния процес чрез оценка на неговите резултати, но формира климата за неговото развитие. Критиката трябва да бъде винаги на голяма етична висота. Принципите на комунистическата етика между хората трябва да бъдат в основата на отношенията между писатели и критици, между самите критици. Партийната литературна критика дава много потвърждения, че най-добър критик е оня, който е способен да се отнася с любов и уважение към писателя, който може да се радва на неговите успехи и да скърби за несполуките му, който във всички случаи е настроен към писателя братски и изживява вълненията за всяка нова творба на литературата[1]. Обичта и уважението към таланта на писа-

[1] А. В. Луначарски, Избр произв., С., 1961, стр. 116.

Digitized by Google

теля винаги трябва да бъдат движещият импулс в работата на критика, а не различни дребнави и случайни съображения, които често пъти дори нямат литературен характер.

Говорейки за тежкото бреме, което носи литературният критик, А. Луначарски е обичал да напомня, че в работата на критика гневът е лош съветник и не е израз на правилното гледище. Сам той, внедрявайки ленинския подход в литературната критика, е давал пример на търпеливост и грижовност, на влюбеност в делото на писателя, на толерантност и уважение на другото мнение.

Активното съдружество между писатели и критици е от съществено значение за правилното развитие на съвременната литература и за нейните все по-значителни постижения. Критикът не само учи писателя, той също се учи от него. В тяхното близко съдружество е заложена тайната на новите художествени открития. Създаването на такъв тип творчески взаимоотношения не означава да се утвърди климат на всеопрощаване и безпринципно венцераздаване. Дружелюбността трябва да се съпътствува от най-висока взискателност и строга критичност.

Поучителен е опитът на съветската литература. Още в първите години, когато се утвърждава съветската литературна критика, А. Луначарски определя, че критикът трябва да бъде учител на писателя главно в две направления: да му посочва, особено на по-младите писатели, податливостта към „формални грешки", увлечението по формата за сметка на съдържанието и ясната идейна позиция. Твърдата ръка на критика трябва добросъвестно да показва на писателя верния път. В социалистическото общество това изхожда не само от принципите на социалистическата литература, но изразява и новите морални взаимоотношения между хората. На второ място, критикът, който защищава партийните идеали, трябва да учи писателя в отношението му към действителността и обществото. Обективно и вярно трябва да съотнася творчеството на писателя като художествена реалност към обществената действителност и според това да оценява литературната и обществената значителност на това творчество.

Литературният критик е призван да бъде не само учител на писателя. В социалистическото общество особено пораства отговорността му пред народа. Той все повече се налага като учител и на читателя, на широките слоеве от народа. На съвременния етап тази функция на критиката все повече ще се разширява и това е свързано с развитието на различните средства за масова информация. Най-хуманното и демократично по своята същност социалистическо общество налага тази висока отговорност върху литературната критика. Ако бъдем по-конкретни и изходим от проблемите, които решава нашата страна на сегашния етап, означава да виждаме определени нови отговорности пред литературната критика, които изисква изпълнението на Декемврийската програма на Партията за най-широко разпространение сред народа на естетическите ценности. Читателят трябва да бъде учен да чете. Критиката трябва да формира ясно класово-партийно обществено отношение към новите произведения на литературата. Тя е призвана да помага най-активно за създаването на верен критерий към ценностите, да насочва трудещите се към значимото, което се явява идейно-естетическо завоевание, и да брани читателите от посредственото и сивото Когато липсва такова определено отношение на критиката, обективно се получава разместване на естетическите ценности, обикновеното и случайното застават пред значимото. В етапа на развитото социалистическо общество литературната критика все повече засилва своята роля в борбата на Партията за естетическото възпитание на народа и младежта, в създаването на правилно отношение към реалните духовни ценности.

Digitized by Google

Борбата срещу „сивия поток" в литературата е всъщност не само борба за издигане равнището на съвременната социалистическа литература, но и активна дейност за комунистическото, за естетическото възпитание на българския народ.

Нашата литературна критика, която е била винаги остро оръжие в класовите битки, има традициите на свято и чисто партийно дело и затова към нея трябва винаги да се подхожда с най-висока отговорност. Критиката, както се изразява великият руски критик В. Г. Белински, не е бална зала, където се правят комплименти. Тя е бойно поле, върху което кипи остро идеологическо сражение, където се защищават определени идейни позиции и естетически схващания и се всюва срещу други. Именно затова литературната критика е длъжна винаги да бъде будна съвест, остро око и хладен ум. Тя трябва не само всичко да види, но и точно да каже онова, което обикновеният читател, даже и писателят не могат да доловят и да кажат. Но литературният критик не е „безчувствен астроном, броящ тъмните и светлите петна върху небосклона на литературата". Обективността и строгата взискателност трябва да се съчетават със страстен и неспокоен темперамент Тази страстност следва винаги да изхожда от високите идейно-естетически цели на социалистическата литература. Затова едно от най-важните изисквания, което все по-определено се отправя към съвременния литературен критик, е той да бъде принципен, с ясен комунистически мироглед и утвърден човешки характер.

Осмислянето на съвременния литературен процес не е възможно без всестранна идейна и теоретическа подготвеност, без умение въз основа на литературните факти да се обобщават тенденциите и явленията. Вече е невъзможно литературният критик да се затвори в орбитата на един автор или само даже на един жанр. Той трябва да познава добре развоя на националната литература, нейната история, но същевременно да знае пътя на най-значимите литератури и особено добре да познава съветската литература. Върху такава широка идейно-естетическа основа, която съдържа значимо художествено богатство, може да се оценява състоянието на литературния процес. Едва тогава критикът би могъл да разбере кое произведение в този процес е значително, представлява художествено откритие и кое — посредствено и случайно; кога зад външния блясък не се крие важна идейно-художествена същност. Върху такава основа критикът с по-малък риск би могъл да съзира творците и произведенията, които проправят пътя на националната ни литература към върховете на художествената мисъл, обогатяват метода на социалистическия реализъм. Тогава литературният критик не би се възторгвал от мними постижения, които по своята същност са израз на херметични, камерни изживявания. без помен от обществения ритъм на епохата и истинската съвременна душевност на социалистическия човек. Литературният критик трябва да се утвърждава като истински пътеводител на художествения процес, значителен творец, който заедно с писателя влияе не само за художественото, а и за идейното движение на народа.

Нашата литературна критика въпреки някои свои недъзи неотстъпно и настойчиво се движи към високи и трудни цели. Следвайки принципите и традициите на нашата марксическа партийна критика, тя се стреми все по-пълно и цялостно да изпълнява дълга си като резултатно и ефективно партийно ръководство на съвременния литературен процес.

Положителните и перспективните тенденции в развитието на литературната критика всячески и най-активно трябва да се подпомагат. Все повече се засилва отговорността на партийните органи и организации, на ръководствата на творческите съюзи. Това е естествено Щом Партията отрежда такава трудна и отговорна мисия на ли-

Digitized by Google

тературната критика, грижата и вниманието към нея трябва да бъдат особено големи. Това се отнася преди всичко до грижата към критическите кадри. Те решават съдбата на критическия процес. Необходимо е постоянно внимание от страна на държавните и партийните органи за изграждането на младите критици, за тяхното класово-партийно възпитание, за формирането им като активни обществени дейци, за засилване на тяхната творческа подготовка. Нужни са организирани мерки за повишаване на естетическия вкус и професионалното майсторство на критиците, за укрепване на тяхната комунистическа твърдост и идейна убеденост. Призивът към творците за все по-пълно и всестранно опознаване на социалистическата действителност, на многостранната практическа и теоретическа дейност на Партията в изграждането на развитото социалистическо общество изцяло се отнася и до литературните критици.

Предстоящият Единадесети партиен конгрес е повод да се огледа сегашното състояние на литературната критика, да се видят сполуките и неизживените още слабости, да се направи равносметка на извършеното и на онова, което предстои, за да заеме тя още по-определено своето високо място във великото сражение на народа за възпитанието на новия човек, за победата на комунизма.

РАВНОДУШИЕТО

НИКОЛА АНГЕЛОВ

Борбата на Партията и народа за ускорено строителство на развитото социалистическо общество е борба не само за икономически възход, задоволяване на всички човешки потребности, но и за хармонично развитие на личността. В доклада пред Декемврийския пленум на ЦК на БКП от 1972 г. е записано: „... задоволяване потребностите на народа, ние разбираме такова покритие на материалните и духовните потребности на всички членове на обществото, което ще спомогне за всестранното и хармонично развитие на човешката личност, за неограничаваната от нищо изява на всичко положително и ценно, заложено у човека..."[1]

На тази насоченост на социализма се противопоставя едно все още срещащо се явление, наречено равнодушие, което възпрепятствува изявата на човешките таланти, пречи за утвърждаването на новата социално активна личност. Ако трябва да дадем определение, бихме казали: равнодушието е безразлично, съзерцателно, пасивно отношение на човека към заобикалящия го свят, с неговите ценности и негативни страни. Това отношение намира израз в поведението на личността, при което липсва социално активният елемент. Такъв човек проявява безразличие към нашите успехи и слабости, липсва му ентусиазъм, не се заразява от съревнованието в труда, формално приема и изпълнява задачите. Чехов нарича равнодушието паралич на човешката душа.

В самото определение на равнодушието изпъква крещящото противоречие, което възниква между обществената същност на човешката личност и нейното поведение. Човекът според Маркс е съвкупност от обществени отношения. Тъй като само в тези отношения той проявява своята социална природа, без връзката — човек — колектив — труд — няма личност.

Всяка нова обществено-икономическа формация е довеждала не само до нови обществени отношения, но и до създаването на по-съвършена личност, която се регламентира в нейната социална активност. Социалистическата революция като най-народна революция обхвана широките народни маси и ги въвлече в небивали по своите размери съзнателни социални действия. А в нашите условия, когато из-

[1] Т. Живков, Доклад пред Декемврийския пленум, Изд. на БКП, 1973, с. 15.

Digitized by Google

граждане развито социалистическо общество, социално значимите действия са характерен белег на новия човек. Въпреки това равнодушието съществува и в нашата действителност, факт, който не само че не може да отречем, но и не трябва да се примиряваме с него.

ПРИЧИНИТЕ

Социалните източници на равнодушието можем да намерим в обществото на частната собственост и експлоатацията, при което основната маса от хора са безправни, угнетени, невежи, унижени. Отчуждаването в труда поражда и отчуждаване на човека от неговата творческа същност. Хората на труда не виждат перспективата на своята дейност, не ползват плодовете на таланта си, смазани от невежество и терор, част от тях изпадат в отчаяние пред „силите на експлоататорската класа". Затворен е пътят към утрешния по-светъл ден, следствие на което съзнанието е смазано. Това състояние на духа тласка неговия носител към съзерцателност, пасивност или към търсене спасение не в себе си и в своите братя, а в свръхестествените сили — бога.

Експлоататорските класи са заинтересовани от равнодушието на трудещите се, защото в това състояние те не могат да бъдат революционери. Основният им замисъл е да се затвори личността в своето „АЗ", да не се интересува от съдбата на обществото и своята класа.

Следователно една от причините за наличие на равнодушие при социализма е „наследството" от стария строй, т. е. капиталистическите отживелици и влиянието на буржоазния начин на живот върху съзнанието на някои хора у нас.

Друга причина е съществуването на дребнобуржоазна „инерция" в съзнанието. Дребният буржоа не е само дребен стопанин, но и дребен мислител, дребна душа. Той не само ограничено действува, но и ограничено мисли, ограничено се вълнува, ограничено се бори. Неговият социален хоризонт е затворен в рамките на неговата ограничена собственост.

Независимо от гъвкавата, далновидна политика на БКП и сега дребнобуржоазните останки в съзнанието пораждат съответен морал. Характерно за дребнобуржоазното съзнание е не само че не вижда напред, а и това, че е консервативно. Мирогледът на такъв човек започва и завършва с неговото „АЗ". Той не се интересува нито от колектива, нито от обществото, за него съдбата на класата строя, комунистическите идеали са чужди. Това, че съхне гората — носител на здраве, за него няма значение стига неговите декоративни дръвчета около вилата да са зелени. Това, че загина скъпа техника, оставена на произвола на природните стихии, не е толкова важно — той се вълнува от своето благополучие. Тези останки от дребнобуржоазното съзнание са най-ярък израз на равнодушното отношение към интересите на социализма.

Причина, която довежда до равнодушие, е все още недостатъчното съвършенство в организацията на труда. Например поради слабости в организацията на труда в някои сектори се наблюдава претовареност. Има случаи едно лице да изпълнява няколко длъжности, които го претоварват и то започва да се отнася с безразличие към основните си задължения. До същите резултати води и малкото трудово натоварване. При тези случаи удовлетворението не идва от резултатите на труда, а от възнаграждението. Постепенно се стига до такава деформация на съзнанието, при която консумативният подход става ведущ. Нещо повече, ако на подобни „трудови постове" се поставят „свои хора", деформацията придобива още по-опасни размери. Ясно се разбира, че натоварването не отговаря на научните норми, но от гледна точка на личното, користното, това е изгодно.

Обективен източник, който може да породи равнодушие, са и бурните миграционни процеси, при които до известна степен намалява нравственият контрол. Ако в селото всички хора се познават и десетилетия еднакъв труд способствува за нравствена саморегулация, то особено млад човек, попаднал в големия град, не чувствува нравствения контрол. Неговите родови връзки се разхлабват и на тази основа се противопоставят личните интереси на колективните и обществените. Още не е изградено чувство за отношение към „нашия завод", „нашия жилищен блок", „нашия парк", улица и т. н., поради което той се отнася към тях като към нещо чуждо.

Един от причинителите на равнодушието е наличието на хора от бившата власт в системата на държавното управление (колкото и редки да са тези случаи, те дават своето отражение). Обикновено такива хора са изпълнителни, но не и новатори. Възприемат задачите не със сърцето и съвестта, а механично, не поемат рискове. (Ако има заповед от началника, ще свърши нещо, ако няма, ще изчаква.)

Гносеологическият корен на равнодушието е в липсата на научен, конкретен подход, в недостатъчната идейна убеденост, във влиянието на ненаучни теории, на религията и пр. Социализмът приема научния подход като основа на своето отношение към света. Щом в класово антагонистичното общество съществува стихийност не само в социалната област, но и в науката, ясно е, че гносеологически равнодушието е същност на това общество. Където господствува стихията в социалната област, тя господствува и в познавателната и там съзнанието на личността не може да изяви своята творческа, активна роля. Природата на социализма властно изисква повсеместно въвеждане на научния подход и отхвърляне на стихийния, което спомага за отхвърляне на равнодушието.

Равнодушието има поле за действие и там, където се нарушават партийните принципи на кадрова политика. Вместо да се подбират кадрите в съответствие с техните делови и политически качества, има случаи

Digitized by Google

като критерии да се утвърждава личната преданост. Не преданост към социализма, към работническата класа и Комунистическата партия, а преданост към този, който назначава на работа. Естествено тук се създават предпоставки за поставяне на личните интереси над колективните и обществените, за безразличие към общото.

Равнодушието пониква и там, където е занижена нашата идейно-възпитателна работа, където не се разкриват изискванията на комунистическия морал, където липсва комунистическа идейна целеустременост и вяра в нашите принципи.

Социализмът отприщи инициативата на народните маси. Хората получиха много материални придобивки и права, но винаги следва да си задаваме въпроса: дали на всеки етап обществото получава от нас това, което е нужно, „на когото е дадено много, от него много и ще се иска".[1]

Сега, когато у нас удовлетворяването на потребностите все повече се насочва към равнището на научните норми, у някои граждани могат да доминират потребителски настроения. Те биха искали да получат повече, отколкото са техните разумни потребности. Удовлетворяването на неразумни потребности поражда неразумно отношение на индивидите към социалната действителност. Социалният опит показва, че ако нищетата създава лумпени, то пресищането създава развратени, безразлични хора. Научният характер на нашата идеология се изразява не само в това да разкрие обективните закономерности на битието и неговите тенденции на развитие, но и в това, да определи координатите на субективния фактор за всеки етап от развитието на битието (в случая на социалистическото битие).

ФОРМИ

Както всяко явление, така и равнодушието изявява своето съдържание в определена форма. Без да имаме претенция за изчерпателност, ще посочим няколко форми, които по наше мнение могат да обхванат основното в съдържанието на това отрицателно явление в нашето общество:

Вулгарна форма — това е откритото, демонстративно изявяване от носителя на равнодушието на пренебрежение към действителността, към заобикалящата го среда; това е безделникът, който не само не изпитва срам от положението си на търтей, но и обвинява, руши, изтъква поведението си като най-съвършена форма на свобода; това е онзи ръководител, „началник" от местен характер, който леко дава обещания и не ги изпълнява, иска дисциплина от „подчинените" му, а сам е недисциплиниран. Кому не се е случвало да стои пред вратата на служебния кабинет на такъв „началник" или пред гишето с часове, за да чуе сухото „елате утре". Той „разполага" със съдбата на хората по такъв начин, че може да изтръгне от сърцето им вярата в социализма и неговите идеали. Към тях партийните органи трябва да са безпощадни.

Това е най-видимата изява на равнодушие. Такъв човек сравнително лесно се разкрива и разобличава, бързо се самодискредитира и остава без „съюзници", без „защитници".

Често се среща равнодушие в завоалирана форма. Например „защита" на местни интереси на селището, ведомството, колектива, но за сметка на обществените. Случвало се е началникът надпише на бригадата за неизвършена работа или си затвори очите пред некачествена работа и... премия за колектива, премия и за него. Всъщност подобна форма на равнодушие е не само по-прикрита, но и по-опасна. Ако при първата форма има развращаване на отделния индивид, който бързо се демаскира, то при този случай се развращава съзнанието на цели колективи. Това пречи да се изгражда съвременно колективистично съзнание. Както индивидуалното съзнание има своята значимост, когато е диалектически свързано с потребностите на колектива и обществото, така и колективното съзнание не само трябва да е отражение на личните, но и на обществените интереси. Нарушаването на „веригата" — лични, колективни и обществени интереси — независимо в кое звено, неминуемо води до деформация на съзнанието. Не може да има деформация на колективното, без да е деформирано индивидуалното съзнание и обратно. Тук има задълбочаване на равнодушието, защото не само че носителите са относително много бройни, но най-вече, че деформацията на съзнанието е по-прикрита и затова по-трудно излечима.

Ако разглеждаме равнодушието като капиталистическа отживелица, то бюрократизмът е нейната най-ярка изява. Експлоататорът винаги противопоставя своите на обществените интереси, но за да не се изолира от общественото мнение, създава илюзията, че представя интересите на обществото. „В стария свят всеки, който трупа блага, не може да не бъде в по-голяма или по-малка степен лицемер."[2]

Бюрократичният чиновник е убеден лицемер, той е хипнотизиран от механизма на буржоазните порядки и за нищо на света не би ги нарушил. Затова и буржоазията създава фанатици. Тук съдбата на хората е нищо пред механизма. Затвореният кръг на буржоазните порядки става лещи, през която се пречупва погледът към света.

Бюрократът в нашето общество гледа на хората само през призмата на параграфа. Съдбата на хората, на обществото е нищо, щом тога не е споменато в „папката". Това, че се създават условия за пожар в предприятието, него не го засяга, не сигнализира — та нали си има противопожарна служба. Хората няма къде да се

[1] В. И. Ленин, Съч., т. 24, с. 67.
[2] А. Макаренко, Книга за родителите, изд. „Нар. просвета", 1960, с. 97.

Digitized by Google

хранят, липсва стал, но бюрократът казва: проектантът не е предвидил помещение за подобни цели и т. н. Мисълта на бюрократа се движи в кръг. Това е мисъл за вещите и само за вещите... При нея липсва човекът, дръзновението, творчеството, липсва живият социализъм. А трябва „...околният свят да бъде устроен така, че човек да познава и усвоява в него истински човешкото, да познава себе си като човек"[1].

Човекът и социализмът са неделими, а ето че бюрократът ги разкъсва, като поотделно ги умъртвява. В този смисъл бюрократизмът е най-зловещата форма на равнодушие. Независимо че носителят на бюрократизма е „културен", „акуратен", „трудолюбив", „грижлив" и т. н., това не пречи той да е носител на консерватизъм и страхливост.

„Шаблонът ... е най-лошата проява на равнодушие."[2] Бюрократът не нарушава шаблона, за да избегне отговорността, неговите „принципи" са принципи на безжизнената схема, неговото верую е буквата, а не човекът, неговото упование не е комунистическото убеждение.

БОРБА ПРОТИВ РАВНОДУШИЕТО

Основният закон на социализма предполага за изходно начало на политическата линия на Партията човека като най-голяма обществена ценност.

„Грижата за човека чрез грижата за цялото общество и грижа за обществото чрез грижа за отделния човек"[3]

Същността на социализма е организираността, новаторството, дръзновението, творчеството в името на обществото и човека. Първа предпоставка за изява на тази същност е усъвършенстване научното управление на обществото. Всяко творчество би загинало, ако няма налице стройна организираност и синхронност между отделните социални компоненти.

Един пример. По указание на окръжния комитет на Партията във Варна Комитетът за държавен и народен контрол проверява как се използва складовата база на пристанище Варна и констатира, че досега при разтоварването на корабите, носещи фураж, не е използвана богатата складова база, поради това че „Фуражимпорт" — София трябва да плаща по 4 ст. на тон за ползване на склад. Това ведомство предпочита да плаща прескъпо неустойка на ден (когато няма влакова композиция, кораби не се разтоварват) на собствениците на неразтоварените кораби, но не и да плати по 4 ст. на тон за магазинаж. Проверката установи, че поради бездушието на „Фуражимпорт" през 1974 г. са изплатени за неустойки при разтоварването на корабите големи суми в левове и валута. Намесата на окръжния комитет на Партията и Комитета за държавен и народен контрол предотврати по-нататъшното пилеене на народно богатство, предизвикано от липса на организация и ведомствено тесногръдие.

В научно организираното предприятие, общество, отделните компоненти на системата са в такава функционална зависимост, че лесно се разпознава истинското от мнимото новаторство. В такива условия не могат да владеят безделието, парадността, локалният патриотизъм и бюрократизъм, защото при такава организация проличава приносът на всекиго. Само при научна организация на социалните процеси (за което има социални и икономически предпоставки само при социализма) е възможно процъфтяването на икономическите и духовните устои на нашето общество. „...всяка хуманистична идея може да стане реалност само ако произтича от обективните процеси на икономическото развитие."[4] Очевидно хуманизмът на марксистко-ленинската идеология и социализмът намират своята адекватност само при очистването на човешкото съзнание от плевелите на равнодушието.

Усъвършенстването механизма на материалното и духовното стимулиране е удар срещу равнодушието. Несправедливостта е гнездото на равнодушието. Несправедливото възнаграждение не стимулира, а създава или фразьори, мними новатори, или хора без инициатива, съзерцатели. Това са две страни на едно и също равнодушие, само че едното е шумно, а другото тихо. Оттук следва необходимостта паралелно с усъвършенстването на нашата система на материално и духовно стимулиране да се разобличават фразьорите, мнимите новатори, любителите на самоцелни призиви, от една страна, и от друга, да се събужда инициативата, вярата в нашето справедливо дело, като се изправя несправедливостта.

От изключително значение за борбата против равнодушието е тя да се съпътствува с осъществяване ненарушимо единство между личните, колективните и обществените интереси. Това е така, защото равнодушието е абсолютизиране на един интерес и потъпкване на друг.

Възпитанието на народа и преди всичко на младежта в градивен, творчески труд е важно условие за преодоляване елементите на равнодушие в съзнанието на социалистическата личност. Мисълта на Маркс, че трудът е източник на всички богатства (материални и духовни), намира своя аналог при нашите условия, където трудът е лишен от експлоатация. „Градивният комунистически труд в името на преобразуването на обществото крие безкрайни възможности и за преобразуване на всеки човек."[5]

---

[1] Маркс и Енгелс, Съч., т. 2, с. 141.
[2] В. А. Сухомлински, За възпитанието, Изд. на БКП, 1974, с. 45
[3] Т. Живков, Доклад пред Декемврийския пленум, Партиздат, 1973, с. 17.
[4] Г. П. Смирнов, Съветският човек, Партиздат, 1972, с. 169.
[5] В. А. Сухомлински, За възпитанието, с. 143.

Digitized by Google

Трудът по своята същност отрича равнодушието, защото само чрез него могат да се преобразуват, да се изменят нещата. Чрез труда човекът, създавайки блага за обществото, същевременно създава и радост на хората, обогатява духовно себе си и другите. Разбира се, не труд сам по себе си, а труд, пропит от високи нравствени подбуди и уважение към човека. Колкото е по-дълбока тази човечност на труда, толкова повече човек уважава себе си, толкова по-нетърпимо става за него отстъплението от нормите на нравствеността. Социалистическото съревнование като една от същностните изяви на социалистическия човек е могъщо средство в борба против бездушието, за утвърждаване творческото начало в новата личност.

В борбата с равнодушието човек влиза и като осъзнат рушител на онова, което е останало в душите ни наследство от стария свят. Затова, колкото по-научно аргументирана и настъпателна е нашата пропаганда, толкова по-добре ще подпомагаме стихийните носители на равнодушието да осмислят вредата, която те нанасят на обществото, а също така ще въоръжим цялото население с научни аргументи, които разкриват, че равнодушието е отрицание на личността и социализма.

Успешната борба против равнодушието предполага и създаване на богата душевност. Нещо повече, тъй като равнодушието визира безразличие, съзерцателност, индеферентност на човека към част от заобикалящия го свят, то за съпричастиего му към този свят, за да се вълнува от това, което вижда, е нужно не само разум, но и емоции. Човек с фина емоционална натура не може да бъде равнодушен към мъката, страданието, нещастието на друг човек. Хладното, разсъдъчно отношение към злото, неправедливостта, безчестието може да направи човека равнодушен, безсърдечен.

Нашият стремеж е да създаваме не каква да е емоционална култура, а комунистическа емоционалност, която не само събужда благороден гняв против пошлото и несправедливото, но и предизвиква благородна страстност в утвърждаване на доброто, прекрасното, а това е социализмът. В този аспект е важно да отбележим, че емоциите на човека също се възпитават, т. е. могат съзнателно да се развиват и формират. Но богатата емоционалност се ражда в съответната среда. В едно семейство или трудов колектив, в които съществуват безсърдечни отношения, се създават равнодушни хора. Тъкмо поради това идейно възпитателната работа особено сред младежта следва да се насочва така, че да им помага да възприемат социалистическата социална среда с ореола на възвишеното, героичното, прекрасното, да води до законния въпрос: „А колко по-прекрасен би бил светът, ако своевременно е бил очистван от социалните бурени"... Изграждането на богата емоционалност у съвременния човек на социализма е сигурна гаранция за създаване на страстни борци против равнодушието.

* * *

Равнодушието е чуждо на социализма явление, защото социализмът е строй на творци и оптимисти, на човеколюбие и социална активност. Огромните постижения за 31 години социалистическо развитие на нашата родина са ярко доказателство за успешната борба с него. Днес най-дълбоката същност на борбата с равнодушието се корени в борбата за все по-пълното разгръщане творческите сили и възможности на трудещите се за изграждане развитото социалистическо общество.

Digitized by Google

КУБАНСКИ МАРШРУТИ

Няколко вълнуващи срещи, всяка от които е отделен маршрут, отделно преживяване, отделна тема. Дни, изпълнени с интензивни ритми, с повече случаи, с по-богата информация, с по-голям избор, отколкото е очаквал човек.

РАДОСТТА ДА ОТГЛЕЖДАШ ЖИТО

Нашата беседа с краснодарските писатели бе прехвърлила вече минутите на официална скованост, стандартът въпрос—отговор бе тихо преодолян и думите идеха с онази непосредственост, която е типична за приятелския разговор.

Партийната работничка Нина Кривцова с въодушевление разказва как понякога човек може да осъмне с неочаквано ново виждане за нещо познато и старо. Преклонница пред героизма на руската майка, Кривцова е бивала десетки пъти в музея на семейството Степанови в Тимашевск. Едва вчера обаче се замислила върху факта, че майката на деветимата загинали в бой за родината си синове Епистония Фьодоровна е била погребана с воински почести. Починала в мирни дни през 1969 годин, деветдесет и две годишната Фьодоровна запазила до последния си миг и своята болка от несравнимата загуба, и гордата сила на духа си, и своята твърда осанка на героиня. В съвсем познатото лице на колхозничката Кривцова сега съзира един неуловен до днес щрих. И тя замисля разказ за падналите в боевете от станица Днепропетровска. Епистония Фьодоровна е редом с тях. Сред онези, които не са се върнали от фронта в своя колхоз. Защото майчините мисли са били през всичките страшни дни с тях, защото майчината слава е равна на фронтовата. Всеки от деветимата синове е понесъл своя дял от беди Майка Епистония е преживяла вкупом всичко.

Владимир Манастирев — автор на трийсет книги — един от най-издаваните писатели в Краснодар, подема темата за руския характер и я развива патетично. Мнозина от неговите герои се сражават за Новоросийск, но в този град ние ще бъдем ден по-късно...

Николай Веленгурин — писател, критик, историк, научен работник — разказва за улицата, на която се намираме, Красная, по която според неговите думи някога е минал цветът на руската литература: Пушкин, Лермонтов, Грибоедов, Одоевски.. Глеб Успенски, Горки, Шолохов също са отсядали тук... Към някогашната литературна слава на тази улица се прибавя и нова. Тук наскоро писателите Иваненко и Соколов съвсем самокритично са разказали за своя труд...

Кои проблеми стоят в центъра на вниманието на краснодарските литературни творци?

Още по време на предидущата беседа в краевия комитет на КПСС секретарят Иван Павлович Кикило бе говорил за отговорността на писателя, за неговия висок дълг да създава ярки художествени произведения. Секретарят бе спрял вниманието ни на предстоящата информация, която бюрото на писателската партийна организация ще направи на заседание на бюрото на краевия комитет на КПСС. Предстоеше да бъдат оценени усилията на краснодарските писатели в създаването на ярки художествени творби за съвременността, щеше да бъде потърсена степента на осъзнаване на тяхното призвание да играят значителна роля в оформянето на духовния облик на нашия съвременник. Предстоеше да бъде направена равносметка на реалния принос на местните творци в съкровищницата на руската и оттам на съветската литература като цяло. Литературата, имаща високата мисия да съдействува за революционното преустройство и социалистическата хуманизация на света. Намерението бе това — отново и отново краснодарските творци да погледнат на своята отговорност не само в нейните локални предели, а да анализират своето дело с един извисен критерий — виждайки го като част от авангардната в световния литературен процес социалистическа лите-

Digitized by Google

ратура. Как те съдействуват за издигането на нейното художествено ниво, за разширяването на кръга от проблеми, третирани в произведенията, за засилването на жанровото и стиловото многообразие, за повишаване на социалното въздействие на литературните творби.

Тези и още много въпроси вълнуваха секретаря Кикило пред предстоящия разговор в бюрото. Те бяха идентични с проблемите, върху които говориха писателите на нашата среща. Това бяха въпроси на деня, които се решават и които ще бъдат решавани.

— Търсенето на тези отговори не е така лесно, както понякога се струва на читателите — казва писателят Николай Веленгурин. — За да се печелят нови читателски терени, трябва да се действува многопосочно. Хората искат от нас и книги за радостта да се отглежда жито, и страници за моряшкия бит, и конфликтно изобразяване терзанията на младия инженер... Краснодарските писатели професионалисти са трийсетина, от тях се искат три хиляди неща.

И Веленгурин продължава сложната тема за търсенето, което не се реализира само на работната маса. Някои от краснодарските писатели са почетни членове на колхози, но това не е някакво формално приобщаване към трудовите колективи в селата. Обикновено такива автори живеят сред колхозниците и пишат за тях. Така например Виктор Лохинов написал оригинален роман за парторг, работещ в селското стопанство. Друга част от писателите се вълнуват изключително от заводски проблеми, а трета — изучават живота на рибари, археолози и дори на вулканолози. Както обичат да казват тук — за където не са помислили краснодарските писатели, за там не са заминали. Техен представител например в момента се намираше на Камчатка. Изобщо творците, както всички хора, са с пъстри характери. Един, за да направи нещо значително, се вдига и отсяда на хиляди километри от своя град, а друг си седи в станица Белореченская и пише първокласна проза. Александър Мищик например. Автор на повече от десет книги, той твори и живее на село. Интересен прозаик, член на Съюза на съветските писатели. Друг, Григорий Федосеев, геодезист, години наред е писал само за своята професия, издаван е зад граница. Сред краснодарските литератори има млади хора, получавали напътствени писма от Шолохов, други — открити и печатани за първи път от Твардовски. Всеки се гордее с нещо и предимно с книгите си. Освен тридесетината професионални писатели тук има още около сто литературни творци, автори по на две и повече книги.

— Разбира се, на нашата емблема е изобразено житото преди всичко — продължава Веленгурин. — Това е символът на живота, символът на труда и творчеството. Навярно и вие, мислейки отдалеч за Кубан, си представяте разлюлени жита. Пшеницата е четвъртото наше море, както обикновено се пише в краевия вестник. Имаме Черно и Азовско море и Краснодарско водохранилище. Но има и други, неовладени още морета. Ние ги търсим, съвсем непримиримо пътувайки или когато четем. Написаното от нас предоставяме на безпощадния съд на работници и колхозници, на плановици и зидари. Имаме творчески семинар в действие: осъществяваме поредица от срещи с трудови колективи. Наши неиздадени още книги сме обсъждали например със звеноводи и с тъкачки. И за нас е важно не само какво ще ни каже даден човек, а и как ще се държи, с какво око ще гледа на нашия труд. И ако вълнението и радостта, които ти си вложил при отглеждането на твоето зърно, намери съзвучие в душата на звеновода, работите вървят на добър път...

ПОСТ НОМЕР ЕДНО

Да бъдеш в тази страна през юбилейната година на нейната победа над фашизма и да не усетиш шеметния устрем на подвига — звучал и звучащ завинаги — е невъзможно. Мемориали, паметни места, паметници, музеи... Венци... Стихотворения за оловото и за неговите сиви цветя на безсмъртието... Балади за войнишките длани... Песни за възродените пепелища, между които — безсмъртните „Новоросийски куранти" на Шостакович, останали да звучат завинаги в ушите ми...

Защитниците на Новоросийската „Малка земя" отстоявали пръстта под нозете си, знаейки, че когато един ден пребродят руините, ще срещнат само бойци, навлезли от противоположната страна на града. Жители няма да има. Защото куршумите, които са паднали от някогашното ниско небе, са били толкова, че на тях не е устояло дори желязото. Един самотен тъжен влак ще ви потвърди това. Един скелет на вагон, някаква черна конструкция, надупчена цялата като решето, заседнала на ръждиви релси. Един вагон, превърнат в символ на ужаса — „разстреляният вагон", както го наричат тук... Ако металът не е могъл да понесе боя, какво са понесли хората, щом 1250 килограма смъртоносен товар е хвърлил врагът средно на всеки защитник на „Малката земя"? Но хората са знаели: отстояват този неголям къс, а той е част от голямата непобедима страна...

„Битката за Новоросийск — казва Л. И. Брежнев, участник в боевете на „Малката земя" — влезе в историята на последната война като един от примерите на несъкрушимата воля на съветските хора за победа, на тяхната бойна доблест и безстрашие, на безпределната им преданост към ленинската партия и социалистическата родина. С присвояване на Новоросийск званието град-герой по достойнство са отбелязани героичните заслуги на воините от Северокавказкия

Digitized by Google

фронт, на моряците от Черноморския флот, на партизаните, на жителите на града и на всички, които, без да щадят живота си, разгромяваха врага, преграждайки пътя към Кавказ".

Тази висока оценка можете да прочетете в една от залите на Историко-краеведческия музей. В богатата експозиция ще срещнете автентични документи, снимки: оперативни карти, награди и лични вещи на героите, вестници и листовки от онова време, портрети на участниците в битката за града, фронтови писма. Тук е и червеното знаме, издигнато над освободения Новоросийск на 16 септември 1943 година...

Вън от стените на музея — десетки паметни места. Макет на „Долината на смъртта", по чиито стълби сега се разхождат пъстро облечени деца, едно желязно дърво от снаряди и успоредно с него — зеленото дърво на мира, посадено от Леонид Брежнев.

Новоросийци тачат героичното минало на този край. Площадът на героите с неговия вечен огън и с тържественото звучене на мелодията на Шостакович, монументалните скулптури „На воините защитници", „На неизвестния матрос" и „На непокорените", обелиските и мемориалните дъски на „Малката земя" и в „Долината на смъртта" — всичко това не само увековечава подвига на тези, които са се сражавали под стените на Новоросийск, но и постоянно напомня и ще напомня на потомците за свещения дълг пред родината.

Ако вие сега сте на Площада на героите, с притаен дъх ще проследите тържествения ритуал — смяната на караула, наричан тук „пост номер едно". Заставащите пред паметника са в униформи на ученици от горните класове. 29 училища на Новоросийск изпращат най-достойните си комсомолци на почетна стража Ритуалът е внушителен, съпроводен с много вълнение, трепет, преклонение пред подвига на безсмъртните.

Искаме да узнаем нещо повече. Идеята за едно интервю ни отвежда при главната хранителка на фонда на Новоросийския градски музей и секретар на първичната партийна организация на музейните работници Екатерина Михайловна Бондарева.

— Работата, която осъществяваме по патриотичното възпитание на трудещите се и младежта, е тясно свързана с училищата. Изпращаме лектори в училищните аудитории, срещаме младите хора с ветерани от боевете, наши представители участвуват в пионерски сборове и комсомолски събрания. В залите на музея биват връчвани пионерски връзки, комсомолски билети, паспорти. Млади историци от училищата ни помагат в издирването на участници в боя. Активно е съдействието на музейните работници в организиранего на „Ленинските уроци" в класовете. С голям успех например бе подготвен и осъществен урокът „От първите комунистически съботници до съвременното отношение към труда". Осветлени бяха по един оригинален начин проблемите на социалистическото съревнование, като се използваха музейни документи.

Организираме вечери, посветени на историята на града, прожекции на филми за героите на Новоросийск, прослушвания на оригинални магнетофонни записи, свързани с характерни моменти от развитието на този край, но всичко това го има навсякъде. Искам да се спра на нещо друго...

И Екатерина Бондарева ни разказва за участието на музейните работници в традиционните културни седмици, организирани ежегодно в Новоросийск и протичащи под наслова: „По какви закони трябва да живее жителят на този град?"

Как се е стигнало до тази инициатива?

Преди три години колективът на търговското пристанище в града, носител на орден „Червено знаме на труда", се обърнал към трудещите се от Новоросийск с молба да приемат свои морални норми, свои закони на поведение. Инициаторите предложили и проект за морален кодекс, който бил обсъден и приет на сесия на градския народен съвет на депутатите на трудещите се. Партийните организации осъществили богата разяснителна работа за претворяване в живота принципите на комунистическата нравственост, заложени в документа.

Оформен с илюстрации, издаден в красива малка книжка, кодексът се връчва на всеки жител на града.

Разгръщаме първите страници: „Ние, новоросийските работници, изпълнени със стремеж да живеем и да работим по принципите на моралния кодекс на строителя на комунизма, въодушевени от горещото желание да превърнем своя град в град на комунистическия труд, на образцовия обществен ред и високата култура, изработихме този кодекс. Той е адресиран към теб, гражданино на Новоросийск, към сърцето и разума ти, към твоята гордост! Помни: ти живееш на свещена земя. Тук през 1905 година е била създадена Новоросийската република, през годините на гражданската война премина легендарният „железен поток", не щадейки живота си, влязоха в боя Цезар Круников, Николай Сипягин, Михаил Корницки, техните боеви съратници — герои на свещената война против фашизма. Когато минаваш по Площада на героите, когато стъпваш на „Малката земя", когато се спираш пред Вагона-монумент, на всяко паметно място се поклони на войника, другарю!"

Първият пункт от кодекса е свързан с безпределната преданост на делото на комунизма, с дълбокото разбиране на ленинската политика на Партията, с активност и твърдост за нейното осъществяване.

Следващите моменти се отнасят до умението да се работи по комунистически — високопроизводително, творчески — в авангарда на социалистическото съревнование; с високо обладаване на такива качества, каквито са работническата съвест и чест. Като особено забележителен нрав-

Digitized by Google

ствен принцип е издигнат девизът на новоросийците: „Един за всички — всички за един!" Другарската спойка, взаимната помощ и взискателност са се превърнали в действителен висш закон за много от трудовите колективи в града.

Има моменти от кодекса, които се отнасят до презрението към безделничеството и тунеядството, до съблюдаването на висока култура в труда и в бита, до спазването на висок обществен ред, до изграждането на здрави семейства.

Какво е участието на дейците на културата в популяризирането и пълното възприемане на този документ от всеки жител на града?

Всеки от пунктовете на кодекса е бил взет за тема на ежегодните Седмици на културата. Върху тези теми са осъществени филми, изложби, празници на отделни улици и квартали, тематични вечери, фестивали, концерти, творчески срещи на местни композитори, художници, поети, журналисти; литературни четения, гостувания на изтъкнати певци и инструменталисти, театрални прегледи, изложби и разпродажби на книги...

Успоредно с това — на различни места, пак в рамките на седмицата, се организират, дискусии, обсъждания на книги и филми, радиовестници, серии от беседи, литературни обзори, прегледи на художествената самодейност, посещения на агитбригади, читателски конференции, лектории за родители, срещи с герои...

Това разнообразие от прояви позволява в малък отрязък от време — по една определена тема — с различни способи на въздействие да се достигне до максимален брой хора. За отбелязване е, че тези мероприятия се реализират на различни места — не само в киносалони и в театри, в дворци и в домове на културата, а и в младежки общежития, в квартални клубове, в заводски салони, на стадиони, по градински естради. Дори върху кораби. Някои от проявите се осъществяват и в залите на музея или в подножието на паметниците.

Всяка от тематичните седмици бива подготвяна продължително, нейните програми се популяризират отрано — това са истински празници на културата и изкуството. И което е характерно, както вече казахме — всяка от седмиците дешифрира със средствата на изкуството различни моменти от кодекса на новоросийците: „Трудът — дело на чест, доблест и геройство", „Да пазим и умножаваме народното богатство", „Ние славим мира", „Съюз нерушим на свободни републики"... Тези и други са темите на ежегодните културни празници.

Както ни разказа секретарят на градския комитет на КПСС Владимир Иванович Клепиков, празниците на културата помагат на творческите работници по-тясно да се свързват с трудовите колективи, съдействувайки в същото време по-пълно да проникна изкуството сред народа.

На въпроса, как той лично възприемат кодекса на гражданите на Новоросийск, другарят Клепиков отговори:

— Естествено, като продължение на високите житейски норми, които нашите предшественици са предявявали към себе си. Подвигът тук винаги е бил норма на живота, норма на всекидневното поведение...

РОЗОВ ЛОТОС В КУБАН

Един от най-старите вестници в южната част на Руската федерация „Советская Кубань" съществува вече 58 години. В периода на белогвардейските набези хората от неговата редколегия, между които и известният болшевик, драматург и публицист М. К. Седин са били ликвидирани от деникинците. И в мир, и в бой органът на кубанските комунисти, носител на ордена „Червено знаме на труда", активно помага на краевата партийна организация да мобилизира трудещите се в борбата за изпълнение на грандиозните планове на комунистическото строителство, за подема на икономиката и културата, в работата по възпитанието на новия човек.

Търсейки верни пътища към читателя, вестникът е увеличил през последните пет години читателите си със сто хиляди, за да достигне вече един тираж над 300 хиляди. За вярната насока, избрана от краснодарските журналисти, говори и фактът, че всекидневно в редакцията на краевия вестник се получават по повече от сто читателски писма — едно богатство, на което човек би могъл да завиди.

И неизменно един от въпросите от нашата дружеска беседа в редакцията бе свързан с ролята на първичната партийна организация на журналистите от „Советская Кубань" за засилването на влиянието на вестника над читателя, за повишаване ефективността на творческия труд, за професионалното израстване на журналистите в редакционния колектив.

Взаимната взискателност се е превърнала в алфа и омега на труда на тези хора. Взискателност, отчитаща промените, които ни носи всеки следващ ден. Така например, ако някога в третирането на селската тема тук нашироко се е пишело предимно за работата на трактористи и комбайнери, сега журналистите изучават особеностите на стоте вида професии, наброяващи се в кубанското село днес. Това може да се наблюдава и в останалите сфери — търси се сегашната, не вчерашната стойност на нещата.

Някои от темите на партийните събрания в редакцията: състоянието на критиката и самокритиката в колектива; повишаване творческата активност на редакторите; отговорността на комунистите за качеството на работата; обликът на вестника: журналистът в командировка; творческото търсене в практиката на редакционните работници; проблемите на моделирането на отделния брой... В детайлизирането на темите се е стигнало до партийно събрание, чийто проблем е бил журналистическият бележник. Разнасяли се е върху уменето да се отделя глав-

Digitized by Google

ното от второстепенното във всекидневната практика, направени бяли изказвания за запаса от факти, които всеки автор следва да си осигурява, за да бъде убедителен и силен. Интересни размисли на това събрание имало и около наблюдателността, информираността, чувството за новото, които трябва да обладава журналистът.

Какво мислят краснодарските колеги за своя труд?

Людмила Дмитриева Ведрова — завеждаща отдел „Култура и изкуство":

— Разсъждавам върху постановлението на ЦК на КПСС, отнасящо се до мерките за подобряване подготовката и преподготовката на журналистическите кадри. Партията високо цени приноса на съветските журналисти в строителството на комунизма, вижда в тяхно лице своите надеждни помощници. Но в съвременните условия във връзка с ръста на мащабите на народното стопанство, с издигането на по-високо ниво задачите по възпитанието на новия човек всекидневно се засилва необходимостта от по-нататъшно усъвършенствуване идейно-теоретическата и професионалната подготовка на журналистите. В нашата партийна организация, естествено, ще бъдат взети конкретни мерки за реализиране на задачите, произтичащи от споменатото постановление. Но на мен като професионалист ще ми бъде изключително интересно да проследя в бъдеще публикациите, които пак във връзка с подобряването на подготовката и преподготовката на кадрите от нашата специалност ще направи проблемната лаборатория при журналистическия факултет на Московския държавен университет. Комплексните научни изследвания, които ще бъдат осъществени по актуални въпроси на теорията и практиката на печата, телевизията и радиото, ще ни помогнат по-добре да се ориентираме в лавината от въпроси, които всекичасно ни затрупват.

Дмитрий Всеволодович Гайдаренко, заместник-главен редактор:

— Богатата палитра от теми е онова чудо, над което се замислям всекичасно Ние трябва да търсим и да откриваме нещата. Да увеличаваме кръга на авторите. Един писател написа наскоро специално за нашия вестник два очерка от една улица в кубанско село. Това предизвика вълна от читателски мнения. Жанровото богатство е необходимост, която не бива да подценяваме, но успоредно с това следва повече да се замисляме и над такава пределно ясна работа, каквато е например темата за вестникарска информация и хроника. На страниците на нашия вестник се появи например късата бележка „Розов лотос в Кубан". Само в няколко реда авторът разказваше как е било отгледано това първо растение в този край. Ролята на необичайното? Свежото заглавие? Другояче си обяснявам аз този успех. Нашият читател иска да знае за своята земя всичко. Него не го интересуват само четирите милиона хектара, всеки от които дава по три хиляди килограма янтарна пшеница (сортовете „Аврора" и „Кавказ" — до пет хиляди и петстотин, дори до шест хиляди килограма от хектар). Той иска да знае и за зелените чайни плантации на Драгомишкия совхоз. Неговата гордост не е само висококачествената промишлена продукция на заводите гиганти на този преобразен край, читателят приковава вниманието си и над един малък лотос. Колективът на журналистите от „Советская Кубань" не може да не отчита всичко това, не може да не се съобразява с него...

Един от организаторите на съревнованието, вестникът е напечатал изказвания на инициаторите на патриотичното движение за увеличаване добивите на зърно: бригадира от колхоза „Кубан" М. И. Клепиков, звеновода на механизираното звено за отглеждане на царевица В. Я. Первицки, бригадирката от колхоза „Кавказ" А. В. Черепова и на мнозина други.

Вестникът постоянно се интересува и от проблемите на партийното ръководство на съревнованието, от възпитанието на хората в трудовите колективи. На тези теми са посветени проблемни статии и очерци. Така журналистът Владислав Филимонов е публикувал цикъл очерци, разкриващи нравствения климат в една селскостопанска бригада. Писма за организацията на работата на партийните комитети в Тимашевския и в Курганинския район е поместил във вестника журналистът Михаил Юренко. С проблемни и аналитични статии и с други материали на страниците на „Советская Кубань" се явяват често партийни секретари на първични организации от заводи, райони, села.

За това колко важна е ролята на моралния фактор в съревнованието говорят резултатите от публикуваните във вестника материали под рубриката „Земята на съседите не е чужда земя. Щом можеш ти — научи и другите!" Тя се появила след патриотичния почин на бригадата на М. И. Клепиков, която решила да поеме шефство над изоставаща бригада от съседния колхоз и да ѝ помогне да се нареди сред ведущите. Този добър почин, популяризиран от вестника, е добил широка известност. Десетки челни колективи поели шефство над изоставащи и за кратко време успели рязко да повишат културата на земеделието, а заедно с това и добивите. Тази рубрика не присъствува, тя просто живее на страниците на вестника. Материалите, които се публикуват под нея, получават постоянен отклик, допринасят несъмнена полза.

От розовия лотос до изоставащия съсед — вероятно търсенията на кубанските колеги имат много още амплитуди.

Милка РАЛЧЕВА

Digitized by Google

КАПИТАЛЕН ТРУД ЗА НАШАТА СОЦИАЛИСТИЧЕСКА ДЪРЖАВА

НЕНО НЕНОВСКИ

Социалистическата държава е най-важната съставна част на политическата надстройка у нас и главно оръжие за строителството на социализма. Тя измина немалък път и вече навлезе в своето четвърто десетилетие. Нейните основни проблеми закономерно са привличали вниманието на Българската комунистическа партия и на обществената ни наука. В различно време на тях са посвещавани и доста изследвания. На тях е посветен и новият капитален труд на нашия известен държавовед проф. Пейко Славов под заглавие „Българската социалистическа държава — същност, закономерности, етапи и перспективи".

Пейко Славов е автор и на други крупни съчинения за социалистическата революция, политическата надстройка и държавата. Настоящата монография обаче представлява решителна стъпка напред в научните му постижения. Това е цялостен, обобщаващ, дълбоко теоретичен труд, в който се разглеждат проблемите за същността, формата, класовото съдържание, закономерностите, етапите и перспективите на развитие на българската социалистическа държава, процесите на нейното създаване, функциониране и развитие от възникването й до наши дни. Може да се каже, че от гледна точка на изчерпателност и пълнота на проблематиката, на дълбок и всестранен анализ, извършен от позициите на марксизма-ленинизма, на най-новите партийни документи и постиженията на науката, книгата на проф. Славов е най-доброто засега у нас изследване на социалистическата ни държава.

Трудът се състои от дванадесет глави, разпределени в четири раздела.

В първия раздел (гл. I, II) авторът се спира на същността и създаването на българската социалистическа държава. С богата аргументация е обосновано гледището, че още с възникването си на Девети септември 1944 г. новата българска държава е социалистическа по тип, народнодемократична по форма, а по класовото си съдържание е държава на диктатурата на пролетариата. Това е така, защото Деветосептемврийското въстание по своя характер беше не само антифашистко и национално-освободително, но и социалистическо. То разреши главното обществено противоречие по онова време, а именно противоречието между патриотичните и антифашистките сили на народа, от една страна, и хитлеристка Германия и нейния съюзник в лицето на фашистката буржоазия с нейната диктатура, от друга страна. Но заедно с това то разреши и съществуващото отдавна основно обществено противоречие — противоречието между пролетариата и буржоазията.

В специален параграф се разглежда формата на българската социалистическа държава. В основата на изложението са поло-

Пейко Славов. Българската социалистическа държава (Същност, закономерности, етапи и перспективи) Партиздат, С., 1975, 195 стр.

Digitized by Google

жени Лениновите идеи, според които диктатурата на пролетариата не може да не се прояви в разнообразни политически форми. По време на Втората световна война и след нея в редица страни, включително и в България, възникна и се утвърди народната демокрация като нова форма на диктатурата на пролетариата, възникна и се утвърди социалистическата държава в народнодемократична форма.

Проф. П. Славов проследява причините за възникването на народната демокрация, особеностите на народнодемократичната власт, изтъква големия принос на Българската комунистическа партия и лично на Георги Димитров за откриването и научното изясняване на народнодемократичната форма на диктатурата на пролетариата и социалистическата държава. Той решава правилно и задълбочено въпроса за общото и различното между съветската и народнодемократичната държавна форма, като подчертава, че в най-главното и същественото те си приличат. Това не отменя необходимостта да се отчитат онези черти, които са присъщи на народнодемократичните социалистически държави (на всички или на няколко от тях), както и чертите, свойствени само на отделни народнодемократични държави. С такива се характеризира и народнодемократичната власт в България.

И в тази част на работата си авторът изказва интересни и оригинални мисли. Не се отличават обаче с точност употребяваните от него изрази „народнодемократичната власт като форма на социалистическата държава" или „съветската и народнодемократичната власт като две форми на социалистическата държава" (стр. 34—39, 41—42). Така може да се създаде неправилната представа, че **властта** по начало е **форма** на държавата. Разбира се, по същество авторът разкрива формата на социалистическата държава не чрез понятието за властта въобще, а чрез специфичния начин, по който тази власт е организирана и функционира. И това е напълно издържано в научно отношение.

Обстойно и с научна задълбоченост П. Славов рисува процеса на разрушаване на буржоазната държавна машина и изграждане на социалистическата държавна организация в България.

С приемането на първата социалистическа конституция от 1947 г. бе решена в основни линии задачата за разрушаване на стария и за създаване на нов апарат на властта. Конституцията стана правна основа за окончателно изграждане на развита социалистическа държавна организация, което се осъществи в периода от 6. XII. 1947 до към средата на 1948 г. Като се опира върху обширен нормативен материал и други исторически данни, авторът проследява конкретно изграждането на отделните звена на държавния апарат. Той се спира специално и на въпроса за мястото и ролята на Отечествения фронт при изграждането на социалистическата държавна организация у нас. Поддържа гледището, че местните комитети на ОФ, без да бъдат формално обявени за органи на държавната власт, фактически действуваха до Девети септември и непосредствено след него (а някъде и за по-дълго време) като държавни органи. Желателно беше при обсъждането на този интересен въпрос авторът да изясни причините, поради които развитието на отечественофронтовските комитети в държавни органи бе спряно.

В отделен параграф е показана огромната ръководна и направляваща роля на Българската комунистическа партия в създаването на новата държавна организация у нас.

Вторият раздел на книгата (гл. III, VI) има за предмет проблемите на българската социалистическа държава през преходния период от капитализма към социализма.

Тук читателят се запознава с марксистката теория за социалистическата революция и диктатурата на пролетариата, с общото и национално специфичното в завоюването на пролетарската диктатура в България, с редица общотеоретически въпроси на държавата на диктатурата на пролетариата.

Като изхожда от изказванията на класиците на марксизма, от решенията на комунистическите партии и особено от програмите на КПСС и БКП, П. Славов формулира по следния начин марксистко-ленинското решение на проблема за историческите граници на диктатурата на пролетариата и на държавата на тази диктатура: *„Историческите граници на диктатурата на пролетариата и на държавата на пролетарската диктатура в дадена страна са от победата на социалистическата революция и установяването на диктатурата на пролетариата до изграждането на развито социалистическо общество в нея"* (стр. 112).

През преходния период от капитализма към социализма диктатурата на пролетариата и нейната държава съществуват в чист, така да се каже, класически вид. След това, през етапа на изграждане на развито социалистическо общество, се извършва процес на постепенно отмиране на диктатурата на пролетариата и прерастване на държавата на пролетарската диктатура в общонародна държава. В рамките на посочените исторически граници се разполага и първият главен етап в развитието на социалистическата държава.

Стъпил върху здрава теоретична основа, авторът прави задълбочена научна критика на догматическите и антимарксистки възгледи на Централния комитет на Китайската комунистическа партия (още по-точно ще е да се каже: възгледите на узурпиралата властта бюрократическа групировка начело с Мао Цзе-дун) по въпроса за историческите граници на диктатурата на пролетариата и държавата на диктатурата на пролетариата.

Според проф. Славов от Програмата на БКП също следва убедителният извод, че държавата у нас, запазвайки основните си черти и функции на държава на диктатурата на пролетариата, постепенно прераства (като процес) в общонародна държава

Digitized by Google

през етапа на изграждане на развито социалистическо общество. При развитото зрело социалистическо общество, според автора, държавата е прераснала окончателно (като резултат) в общонародна държава. По този въпрос авторът води дискусия със схващанията на Н. Приваджиков, изложени в неговата монография „Развитото социалистическо общество".

В обширна и богата по съдържание глава П. Славов разглежда **основните задачи и основните функции на Българската социалистическа държава през преходния период от капитализма към социализма** (стр. 136—235). Тези задачи и функции той свързва тясно с диалектиката на развитие на социалистическата революция след завземането на властта от пролетариата. Като дава пълна, наситена с факти (теоретично осветлени и анализирани) картина на огромната дейност на социалистическата ни държава през преходния период, книгата на проф. Славов в тази си част има голямо познавателно значение.

Държавата през етапа на изграждане на развито социалистическо общество се характеризира с прерастването си в общонародна държава. Именно с изясняване на проблемите на прерастването започва третият раздел на рецензираната книга (гл. VII). Авторът обосновава гледището, че прерастването на държавата на пролетарската диктатура в общонародна държава е закономерност в развитието на социалистическата държава изобщо, закономерност на самия етап на изграждане на зряло социалистическо общество. Според него не е възможно да се говори за етап на изграждане на развито социалистическо общество в дадена страна, ако в нея не се извършват процесите на отмиране на диктатурата на пролетариата и на прерастване на държавата на пролетарската диктатура в общонародна държава.

С подчертано теоретическо по своя характер съдържание проф. Славов изяснява в своя труд същността на прерастването на държавата на пролетарската диктатура в общонародна държава. Като излиза от разбирането, че прерастването е форма на скок, той последователно го разграничава от еволюционната форма на развитие, а също така от други форми на скокообразно развитие на обществените явления, каквито са социалната революция и усъвършенстването (стр. 272—280). В резултат на своя анализ той прави важни методологически изводи: а) държавата на пролетарската диктатура и общонародната държава не бива да се противопоставят една на друга, качествените различия между тях не трябва да се абсолютизират, тези различия не извеждат зад пределите на тяхното по-общо качество — на качеството социалистическа държава; б) не бива да се подценява качествената разлика между държавата на пролетарската диктатура и общонародната държава. Макар и да са два главни етапа в развитието на социалистическата държава те са качествено различни обществени явления.

В гл. VIII от раздел трети се проследяват изменения в българската социалистическа държава в процеса на прерастването ѝ от държава на пролетарската диктатура в общонародна държава. Специален параграф е посветен на конституцията на НР България от 1971 г., която е политическа и правна основа за развитието на държавата през етапа на изграждане зряло социалистическо общество. Авторът подчертава последователно демократичния път, по който бе създадена конституцията. Заедно с това бе желателно да се посочи конкретният реален принос, който направи всенародното обсъждане на проектоконституцията за съществено подобряване на нейното съдържание, за да отразява тя по-пълно волята на народа. Можеше да се посочи още, че с този основен закон бе за пръв път обявена по конституционно-нормативен начин социалистическата същност на държавата.

След това са изследвани измененията в социалната база и тясно свързаните с тях изменения в характера на държавната власт и в държавната принуда.

Нашироко авторът се спира върху всестранното разгръщане и усъвършенстване на социалистическата демокрация, които са главно направление в развитието на социалистическата държава. Той подчертава необходимостта от премахването на бюрократизма във всичките му форми, като се позовава в това отношение на изказванията, които са направили класиците на марксизма, особено Ленин, а също така и Г. Димитров. П. Славов формулира два главни критерия за развитието на социалистическата демокрация: а) степента на реалното участие на масите в управлението на обществото; б) степента на действителния контрол на масите над дейността на държавните органи.

Разгледани са някои основни теоретически и практически въпроси на социалистическата демокрация в сегашния етап на развитие. Подчертана е повишаващата се роля на представителните държавни органи (Народното събрание, съветите). Едва ли е точен и ясен обаче тезисът на автора, че „съотношението между компетенциите на представителните органи и на изпълнително-разпоредителните държавни органи непрекъснато се изменя и ще продължава да се изменя в полза на първите" (стр. 310). В какъв смисъл? Само в чисто количествено отношение ли? А няма ли да се разширяват по обем компетенциите на изпълнително-разпоредителните органи и в какво направление? Значи ли това, че ще има прехвърляне на компетенции на изпълнително-разпоредителните органи към представителните? Всъщност е важно да се подчертае, че представителните органи придобиват такива качествено нови по съдържание компетенции, които им позволяват да се изявят като действителни ръководни и контролни органи, представляващи и упражняващи народния суверенитет.

В син етична форма, но съдържателно авторът разглежда основните задачи и

Digitized by Google

функции на Българската социалистическа държава през етапа на изграждане на развито социалистическо общество (гл. IX). Той посочва, че функциите на нашата социалистическа държава през този етап са пряко продължение на нейните функции **през преходния** период от капитализма към **социализма**, което определя общото между **тях. Същевременно** те се различават едни **от** други както поради различията, които **съществуват в** главната и основните задачи **на** социалистическата държава, съответно **през** преходния период и през етапа на изграждане развито социалистическо общество, така и поради различията в икономическата и социално-класовата структура **през** посочените два етапа на общественото развитие.

Разглеждат се основните вътрешни функции на държавата, като са изтъкнати новите елементи в тях, даден е пълен и научно систематизиран каталог на многобройните мероприятия с основно значение, проведени и провеждани от социалистическата държава в различните области на обществения живот през последните десет-петнадесет години. Подчертана е голямата роля за разгръщане на държавните функции на партийните конгреси и пленуми с техните програмни и ръководни решения, сред които с особена сила изпъква Априлският пленум на ЦК на БКП от 1956 година.

Интерес за читателя представлява и параграфът за основните външни функции на държавата през етапа на изграждане развито социалистическо общество в България: развиване и укрепване на сътрудничеството с другите социалистически страни (изложена е активната дейност за задълбочаване на дружбата със СССР и останалите социалистически страни, за развитие на икономическата интеграция и политическата консолидация между тях); поддържане на мирното съвместно съществуване с държавите с несоциалистически социални системи и борба за мир, отбрана на страната от агресивните действия на нейните врагове. Формулата обаче „мирно съвместно съществуване с държавите с несоциалистически социални системи", която авторът употребява тук и в гл. V, не е сполучлива Тя не позволява да се открои съществената разлика в отношенията между социалистическите и капиталистическите държави, от една страна, в отношенията между социалистическите държави и развиващите се държави, провеждащи прогресивна вътрешна и външна политика, и особено тези от тях, които се ориентират към некапиталистически път на развитие, от друга страна Не случайно в съветската теория се говори в случая за две отделни външни функции на социалистическата държава.

През етапа на изграждане развито социалистическо общество голямо значение и актуалност придобива проблемът за взаимоотношенията на социалистическата държава и обществените организации. Този проблем е предмет на разглеждане от автора в гл X от третия раздел на неговия труд. С научни аргументи е обосновано марксистко-ленинското положение, че социалистическата държава е основен субект на социалното управление. Нейната роля в това отношение продължава да расте. Но според мисълта на автора нарастването е, така да се каже, по абсолютни показатели. Относително, т. е. в системата на комплексния субект на социалното управление, ролята на държавата ще търпи известно намаляване за сметка на нарастване мястото, ролята и значението на обществените организации на трудещите се.

Авторът набелязва три основни линии, по които вървят измененията във взаимоотношенията между държава и обществени организации през съвременния етап на общественото ни развитие: първо, обществените организации, като продължават да се превръщат в напълно самодейни организации, изграждащи се и функциониращи върху основата на последователно демократични принципи, все по-активно, по-тясно и по-системно сътрудничат със социалистическата държава в решаването на стоящите пред тях общи задачи; второ, обществените организации доброволно и по своя инициатива все по-активно съдействуват на социалистическата държава за решаване на специфичните й задачи; трето, обществените организации продължават да поемат върху себе си функции на държавни органи, които те следва да осъществяват с присъщи на тях методи и средства.

Отбелязвайки интересното, аналитичното и съдържателното авторово изложение в посочената част на книгата, уместно е да направим две бележки: а) желателно беше авторът да разграничи научно понятията „политическа организация на социалистическото общество" и „система на социалното управление на социалистическото общество", които се срещат в текста в преплитащо се съдържание (напр. стр. 386 и другаде); б) като отхвърляме тезата за „одържавяване" на обществените организации и „юридизиране" на функциите, които те приемат от държавни органи, както правилно постъпва авторът, да се предпазваме същевременно от увлеченията и пресилените формулировки на нашата литература отпреди петнадесетина години, според които преминалите към обществени организации държавни дейности (функции на държавни органи) загубват напълно още в сегашния обществен етап всякакви държавно-политически и юридически черти.

В специален параграф авторът разглежда по-нататъшното издигане на ръководната роля на Българската комунистическа партия, като очертава и механизма на партийното ръководство спрямо държавните и стопанските органи и обществени организации. Впрочем марксистко-ленинското положение за ръководната роля на Комунистическата партия в живота на обществото и държавата като непрекъсната нишка пронизва цялото изложение на книгата и съставлява едно от нейните основни достойнства.

В заключителния четвърти раздел на кни-

Digitized by Google

гата (гл. XI, XII) П. Славов разглежда проблемите на социалистическата общонародна държава. Тук следователно се очертават и перспективите в развитието на българската социалистическа държава. Общонародната държава е закономерен главен етап в развитието на социалистическата държава, това е държава на зрялото вече социалистическо общество и на етапа на прерастването му в комунистическо. Авторът аргументирано защищава фундаменталното марксистко-ленинско теоретическо положение, което гласи, че диктатурата на работническата класа престава да бъде необходима, преди още да отмре държавата. Държавата се запазва като общонародна организация до пълната победа на комунизма. На остра и убедителна критика са подложени както буржоазните твърдения за „общонародния" характер на съвременната капиталистическа държава, така и догматическите, антимарксистки становища на китайските ръководители, които окачествяват като буржоазна идеята за социалистическа общонародна държава. В духа на марксизма и въз основа на програмни партийни документи авторът дава характеристика на общонародната държава. Тя е държава с твърде широка социална база, в която са се извършили важни изменения в същността и характера на държавната власт и която е организация на класово общество, но без да бъде оръдие на отделна класа за класово господство и потисничество. Тя е преходна държава — т. е. междинно звено между държавата на пролетарската диктатура и комунистическото обществено самоуправление. Общонародната държава е отмираща държава.

С подчертана теоретичност се отличава и авторовото изложение, посветено на прерастването на социалистическата държава в комунистическо обществено самоуправление (гл. XII). Именно чрез прерастване се осъществява отмирането на социалистическата държава. Самото прерастване на тази държава в комунистическо обществено самоуправление е закономерност на етапа на прерастване на социалистическото общество в комунистическо. Авторът аргументира марксисткото гледище, че отмира не буржоазната държава, а социалистическата. По-специално той счита, че в точния и строго научен смисъл процесът на отмирането (прерастването) фактически започва с победата на социализма и навлизането на съответната страна в етапа на изграждане на развито социалистическо общество. От тази гледна точка се прави изводът, че в България е започнал вече процесът на постепенно прекратяване на диктатурата на пролетариата и на прерастване на държавата на тази диктатура в общонародна държава или с други думи започнал е процесът на отмирането на държавата.

Монографията представлява оригинален принос в марксистката литература за социалистическата държава. Нейният теоретически характер съвсем не изключва пряката ѝ връзка с актуалните практически задачи, които сега се решават у нас в областта на държавното строителство. Книгата на проф. Пейко Славов „Българската социалистическа държава" е не само лично постижение на автора, но е значителен успех на българската обществена наука изобщо. Няма съмнение, че тя ще привлече вниманието на научните работници, на дейците от идеологическия ни фронт.

Digitized by Google

ДЕЙСТВЕНИ ОРГАНИ

В Старозагорски окръг има 6 аграрно-промишлени комплекса, като на някои ГКЗС бе ликвидирана юридическата самостоятелност и бяха разпуснати изградените към тях общински партийни комитети. Новата обстановка наложи да се търси по-рационално решение в партийната структура. В по-големите села на окръга, където има повече от две партийни организации, възникна необходимостта от координиращи органи. И като най-сполучлива форма от три години при новите условия се оказаха създадените 16 общоселски партийни комитети. Досегашният опит показва, че те се утвърждават като пълноценни координиращи и направляващи органи на целокупния живот в селата, съдействуват за разгръщането на самоинициативата и творчеството на първичните организации, за по-пълно мобилизиране усилията на трудовите хора в решаването на стопанските, политическите и културните задачи на село.

В състава на общоселските комитети са включени секретари на партийни организации и председатели на народни съвети, ръководители на обществени организации. Тези партийни органи устройват своята работа по тримесечни или шестмесечни планове. В тях са записани по-важните инициативи и мероприятия, които ще осъществяват отделните организации, а също и някои общоселски начинания, за които са необходими усилията на цялата общественост. В тези документи са отразени проблемите, които имат пряко отношение към борбата на населението за обществено-икономическото развитие на селата. Плановете позволяват да се очертаят предварително главните задачи на селището, да се координират действията на всички за претворяването им в живота. Стремежът е те да не дублират другите органи, да не повтарят онова, което имат да решават отделните първични организации. Особено добра дейност в тази насока има в селата Кирилово, Дълбоки, Михайлово, Дъбово, Гълъбин, Стамово и Александрово.

Общоселските партийни комитети заседават веднъж на 30—40 дни. Като правило те разглеждат въпроси, предвидени в техните планове, но понякога обсъждат и проблеми, които поставя животът. В заседанията в зависимост от характера на въпросите докладването става писмено, а много често и устно. Особеното тук е, че не се вземат решения, задължителни за всички. Това обаче не пречи ръководствата на отделните организации да намират най-ефективните пътища за съвместни действия. Разговорите позволяват по-добре да се изясняват разглежданите проблеми и по-правилно да се съгласуват усилията на всички.

Анализът показва, че повечето от обсъжданите въпроси се отнасят за организационната и идеологическата дейност на партийните организации, за решаването на стопанските и културно-битовите проблеми. Общоселският партиен комитет в с. Михайлово например е разгледал през 1974 година общо 51 въпроса, от които 20 са на организационна тема, 11 — на стопанска и 13 — на идеологическа. В подобна светлина е устроена работата и на общоселските комитети в селата Дъбово, Александрово, Кирилово, Обручище и други.

В чест на Единадесетия конгрес на БКП много от общоселските партийни комитети предвиждат интересни общоселски мероприятия. Навсякъде те имат практически действия за изясняването перспективите на селищата, за тяхното обществено-икономическо развитие през седмата петилетка.

Досегашната работа на общоселските партийни комитети сочи, че те се утвърждават като политически органи, които активно съдействуват за решаването на политическите, културните и стопанските задачи, умело съчетават своето положение на органи без права, оказват помощ и съгласуват усилията на първичните организации. Тяхна заслуга е реализирането на редица интересни общоселски начинания, те правилно насочват действията на всички организации и трудещи се в изпълнението на главните задачи. Разпространяват положителния опит, помагат за активизирането на културно-масовата работа на читалищата и художествената самодейност.

Окръжният, градските и районните комитети на БКП оказват системна помощ на тези органи. Те ги предпазват от неправилни увлечения, съдействуват за организационното им укрепване и за правилното устройване на тяхната дейност. В село Кирилово се състоя среща за обмяна на положителния им опит. В чест на Единадесетия конгрес на Партията ще бъдат осъществени и други мероприятия, за да станат те още по-действени политически и пълноценни органи.

Димитър КАТРАНОВ
кореспондент на сп. „Партиен живот“
за Старозагорски окръг

Digitized by Google

ВЕСТИ

●

Бюрото на окръжния комитет на БКП в Перник разгледа състоянието на услугите в окръга и тяхното развитие през седмата петилетка. Отчетено бе, че те бележат успехи, но извършеното е недостатъчно в сравнение с нарасналите нужди на трудещите се.

Обсъдена бе и информация за положението на кинообслужването. Дадени бяха препоръки по-правилно да се осъществява репертоарът на кината, като на преден план се постави възпитателното въздействие на филмите.

●

Първичната партийна организация в растениевъдството на ТКЗС в с. Екзарх Йосиф, Русенски окръг, обсъди как са работили партийното бюро и комунистите за повишаването боеспособността на организацията.

●

Във Велико Търново се състоя пленум на окръжния комитет на БКП, на който бе разгледана работата и задачите на окръжната партийна организация за изграждане ръководната роля на първичните организации.

В работата на пленума участвува и Стоян Караджов, председател на Централната контролно-ревизионна комисия на БКП.

Изказаха се секретари на градски и общински комитети на БКП и секретари на първични организации, които споделиха опит и мисли по обсъждания въпрос.

Задълбочено изказване направи и Стоян Караджов.

Пленумът прие решение и програма за изграждане ръководната роля на първичните партийни организации.

●

Градският комитет на БКП в Мизия се занима с въпроса „Партийното ръководство на Комсомола и работата на младежта на висотата на партийните решения".

Както в доклада, така и в станалите изказвания бе отбелязано, че решенията на Декемврийския пленум на ЦК на БКП от 1967 год. намират широко приложение в живота на градската партийна и комсомолска организация. В областта на научно-техническото творчество са включени 537 млади хора. Експонатите изработени от тях, са получили отличия. От направените рационализаторски предложения 80 на сто са дело на комсомолците.

Голямо внимание се отделя за възпитанието на младото поколение. Организират се вечери на войнишката майка и фронтовака, разглеждат се интересни книги и др.

Много грижи се отделят и за развитието на физкултурното движение. Двадесет и четири комсомолци са носители на медали.

Пленумът прие решения за подобряване на партийното ръководство на ДКМС и работата с младежта.

●

Градският комитет на БКП в Смолян на пленум разгледа въпроса „Масово-политическата работа — на висотата на решенията на Февруарския пленум, за достойно посрещане на Единадесетия конгрес на Партията".

В доклада бе направен анализ за ролята на масово-политическата работа в изпълнението на задачите, които стоят пред трудещите се. Отбелязани бяха положителните изменения, които са настъпили в социално-икономическия, политическия и идеологическия живот на населението в резултат на активната партийно-политическа дейност от страна на партийните органи и организации.

Посочена беше необходимостта да се повиши взискателността към равнището и ефективността на масово-политическата работа на обществените организации.

Digitized by Google

НОВИ КНИГИ

ПАРТИЗДАТ

Издателството на Българската комунистическа партия пусна от печат пет сборника, в които публикува материалите на Националната научно-практическа конференция, организирана от ЦК на БКП на 12 и 13 юни 1975 г. в София на тема „За най-тясна връзка на партийната пропаганда с живота".

По-долу даваме кратки анотации на тези сборници.

ЗА НАЙ-ТЯСНА ВРЪЗКА НА ПАРТИЙНАТА ПРОПАГАНДА С ЖИВОТА

Предлаганият сборник съдържа докладите и изказванията от пленарното съвещание на националната научно-практическа конференция на тема: „За най-тясна връзка на партийната пропаганда с живота". Разностранно и с голяма вещина бяха разгледани на конференцията основните страни на пропагандата и на свързването ѝ с живота. Докладчиците — видни учени и партийни работници — анализираха преустройството на пропагандата през последните години, очертаха предстоящото.

ПРОПАГАНДА НА ФИЛОСОФСКИ И СОЦИОЛОГИЧЕСКИ ЗНАНИЯ

В сборника са включени докладът, научните съобщения и изказванията, направени в секцията **„Пропаганда на философските и социологическите знания"**. Книгата е предназначена за партийни работници, пропагандисти и всички идеологически дейци, които се интересуват от теорията и опита на партийната пропаганда по въпросите на марксистко-ленинската философия и социология, философско-социологическите проблеми на изграждане на развитото социалистическо общество, научния комунизъм, теорията и проблемите на комунистическото възпитание, етиката, естетиката, проблемите на идеологическата борба на съвременния етап, научното управление на обществото, проблемите на социалистическата законност.

ПРОПАГАНДА НА ИКОНОМИЧЕСКИТЕ ЗНАНИЯ

В книгата са публикувани докладът, научните съобщения и изказванията, направени в секцията **„Пропаганда на икономическите знания"**. Тя е предназначена за партийни работници, пропагандисти и всички идеологически кадри, които се интересуват от теорията и опита на партийната пропаганда по въпросите на политическата икономия, икономическите проблеми на изграждането на развито социалистическо общество, актуалните проблеми на развитието на световната социалистическа система и др.

ПРОПАГАНДА НА ИСТОРИЧЕСКИТЕ ЗНАНИЯ

Този сборник съдържа доклада, научните съобщения и изказванията, направени в секцията **„Пропаганда на историческите знания"**. Книгата ще ползва партийни работници, пропагандисти и всички идеологически дейци, които се интересуват от теорията и опита на партийната пропаганда по въпросите на история на БКП, история на КПСС, актуални проблеми на световния революционен процес, Съветския съюз, беседи по Устава на БКП.

ПАРТИЙНО РЪКОВОДСТВО И МЕТОДИКА НА ИЗУЧАВАНЕТО НА МАРКСИСТКО-ЛЕНИНСКИТЕ ЗНАНИЯ

В сборника са включени докладът, научните съобщения и изказванията, направени в секцията **„Партийно ръководство и методика на изучаването на марксистко-ленинските знания"**. Сборникът е предназначен за партийни работници, пропагандисти и всички идеологически дейци, които се интересуват от теорията, методиката и опита на партийната пропаганда.

Digitized by Google

В. И. ЛЕНИН

МАРКС, ЕНГЕЛС МАРКСИЗЪМ

Четвърто издание

В този сборник са включени произведения и извадки от произведения на В. И. Ленин за К. Маркс и Ф. Енгелс и за марксизма. Материалите в сборника са групирани в четири раздела. Първият раздел съдържа произведения, посветени в по-голямата си част специално на марксизма. В тях се прави обобщаваща характеристика на марксизма, на неговите съставни части — философия, политическа икономия и научен комунизъм, на дейността на Маркс и Енгелс, критикува се ревизионизмът, разглежда се историческата съдба на марксисткото учение. Във втория раздел са включени произведения на В. И. Ленин, които характеризират главно приложението на марксизма съобразно с условията на Русия, със задачите на руските марксисти, със създаването на пролетарската партия, с разработването на нейната стратегия и тактика през първата руска революция, през годините на реакцията и новия революционен подем и др. Третият раздел е съставен от Лениновите произведения от периода на световната империалистическа война, подготовката и провеждането на социалистическата революция в Русия. В тях се прави марксистки анализ на империализма, разработват се проблемите на пролетарската революция, обосновава се курсът на работническата класа и нейната партия към извоюване диктатурата на пролетариата. Четвъртият раздел включва произведения на В. И. Ленин, написани след победата на Великата октомврийска социалистическа революция. Настоящото четвърто българско издание е направено по седмото съветско издание.

КЛЕМЕНТ ГОТВАЛД — ПАТРИОТ И ИНТЕРНАЦИОНАЛИСТ

Ярослав Матейка

Книгата е документален разказ за живота и делото на бележития син на чехословашкия народ Клемент Готвалд. Авторът проследява пътя на Готвалд от най-ранното му детство, показва убедително неговото израстване от обикновен дърводелски работник до всепризнат вожд на ЧКП, президент на Чехословашката република, виден деец на международното комунистическо движение. Разкриват се обаятелните черти на неговия характер — необикновено трудолюбие, смелост, принципност, скромност, човечност, всеотдайност към делото, на което е посветил живота си. Трудът на Я. Матейка предлага изобилни данни за историята на Чехословакия от началото на века, за Чехословашката комунистическа партия, водила страната през тежки изпитания, до победата на революцията, до днешния ден на социализма.

20700

Цена 0,30 лева

Digitized by Google

ПРОЛЕТАРИИ ОТ ВСИЧКИ СТРАНИ, СЪЕДИНЯВАЙТЕ СЕ!

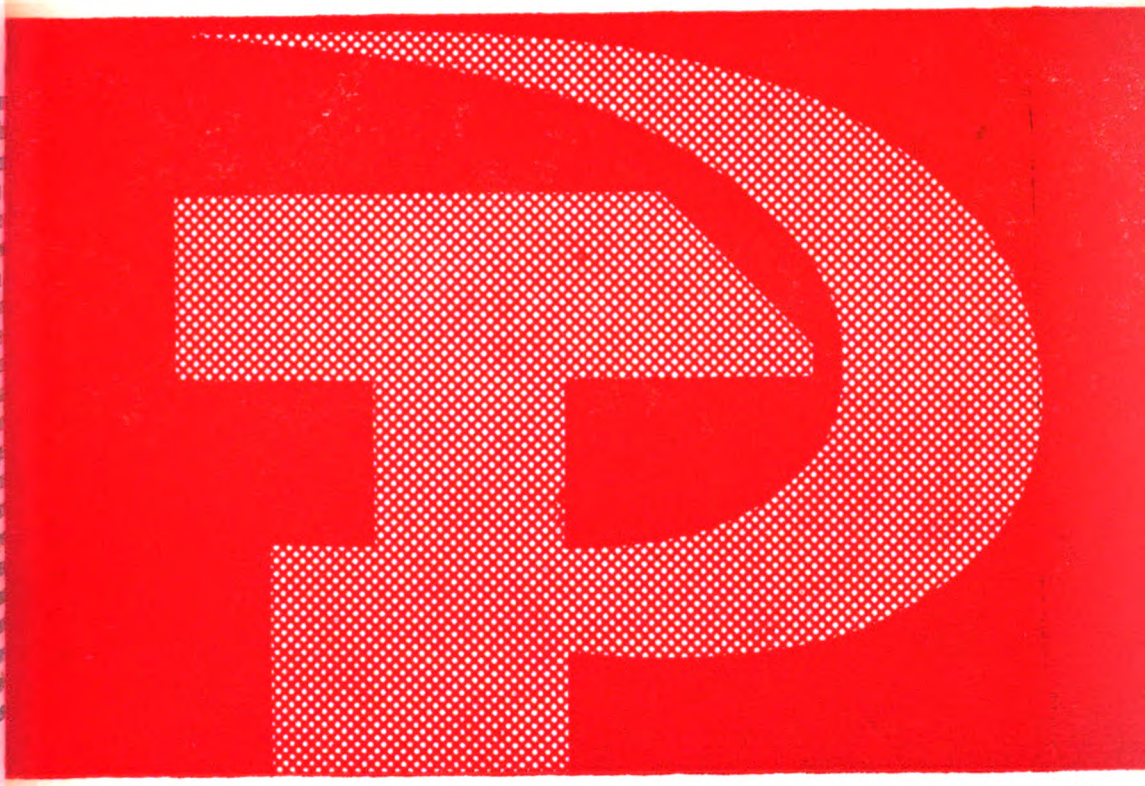

LIBRARY
MAR 2 1976
UNIVERSITY OF CALIFORNIA
BERKELEY

(Partian zhivot)

ПАРТИЕН ЖИВОТ

СОФИЯ, ДЕКЕМВРИ 1975 ГОДИНА 18

Digitized by Google

Digitized by Google

ПАРТИЕН ЖИВОТ

№ 18
1975
ДЕКЕМВРИ
☆
година
XIX

СПИСАНИЕ НА ЦЕНТРАЛНИЯ КОМИТЕТ
НА БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ

СЪДЪРЖАНИЕ

20 ГОДИНИ АПРИЛСКИ ПЛЕНУМ
XI КОНГРЕС НА БКП

Уводна — Опитът 3
П. Герганов — Динамичен процес на изменение и усъвършенстване 7
В. Росенов — Градският комитет и разпространението на новостите 13
Д. Станоев — Характерна черта на стила 17
Й. Хаджиев — Стъпки в овладяването на научния подход . . . 24
Л. Василева — Териториалните планове за социално-икономическото развитие 30

Априлска летопис

* — Майският пленум 33

Декембрийската програма

К. Станев — Битката за благоденствие 36
К. Искров — Отговорността на партийните организации от търговията 43

По следите на едно решение

А. Димов — За прелом в изпълнение на важната задача . . . 50

ПРЕД ГОДИШНИТЕ ОТЧЕТНО-ИЗБОРНИ СЪБРАНИЯ В АПК

* — Задължения на партийните органи и организации . . . 54
Г. Костадинов — Развитие на демократичните принципи на управление 60
К. Иванов — По-висока производителност на селскостопанската техника 65

ПАРТИЙНО СТРОИТЕЛСТВО — ТЕОРИЯ, ПРОБЛЕМИ

Курс за партийните бюра

М. Величкова — Културата в работата 69

КПСС — ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

М. Черноуцан — Политиката на КПСС в областта на художествената култура 78

Digitized by Google

КАКВИ Е ДЕЦА РАЖДАЛА...

М. Басмаджиева — Станка Първанова 83

ИЗ ЖИВОТА НА БРАТСКИТЕ ПАРТИИ

Л. Канева — По-близо до класата, по-близо до народа 86

СЛЕД НАШАТА КРИТИКА

А. Минев — Не е първият 85

ВЕСТИ 77

• • •

* — Съдържание на година деветнадесета — 1975 година . . 89

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

П. Русев (главен редактор) М. Георгиев, К. Иванов, Н. Иванов, Д. Петков (отговорен секретар), Л. Пиронче в, П. Радев (отговорен секретар), М. Ралчева, И. Рачев, Д. Станоев, П. Трендафилова, Г. Цонков, Щ. Чанкова

Адрес на редакцията: София, ЦК на БКП Тел. номератор 81-01
Годишен абонамент 4,60 лева. Отделна книжка 0,30 лева
Пор. № 2739. Тираж 48 000 екз. Формат 70×108/16. Подписана за печат на 16. XII. 1975 г.

Държавен полиграфически комбинат „Димитър Благоев"

Digitized by Google

20 ГОДИНИ
АПРИЛСКИ ПЛЕНУМ
XI КОНГРЕС НА БКП

„Изучаването и внедряването на положителния опит е съществен социално-политически проблем и трябва да се превърне в едно от основните задължения на всеки партиен орган, на всеки ръководен деец, да стане важен критерий за оценка на тяхната дейност."

Тодор ЖИВКОВ

ОПИТЪТ

Погледът критично обгръща последните двадесет години, започнали от прочутата пролет на 1956 г., която даде на Партията и родината априлската линия.

Двадесет години живеем и творим под чисто априлско небе.

* * *

Погледът обгръща, сърцата се вълнуват, а мисълта обобщава, оценява. Партията получи нов курс, съдържащ в себе си цялото богатство на революционните традиции, възстановил напълно ленинските принципи и норми, поставил партийното ръководство на още по-последователни научни основи, разгърнал инициативите на широките народни маси. Курс, който именно още повече издигна ръководната роля на Партията в изграждането на социалистическото общество. Под ръководството на Партията масите сътворяваха нов опит, отговарящ на новия етап от развитието на страната. Той съдържаше в себе си по-високите върхове, овладявани по пътя на социалистическото строителство. Освободено от оковите на субективизма и консерватизма, постоянно правилно направляване и организирано от порасналото политическо изкуство на партийните комитети и организации, всенародното творчество раждаше все нови и нови почини във всички сфери на обществения живот, трупаше партийна и народна мъдрост в съкровищницата на марксистко-ленинския опит на Партията в изграждането на социализма. Десетият конгрес определи обобщаването и масовото разпространение на положителния опит като един от главните моменти в издигането на научното равнище на партийната дейност.

През този период **Централният комитет обогати и разви формите и средствата, чрез които изучаваше и осмисляше практиката на Партията, осигуряваше и осигурява неговото широко внедряване.** Да започнем с най-пресните събития — речите на др. Тодор Живков във Велико Търново и Бургас; да спрем погледа си върху теоретичните кон-

Digitized by Google

ференции, посветени на научността в партийната работа и свързването на пропагандата с живота. В същото време станаха и забележителни пленуми, които на основата на практиката и изводите на науката дадоха своя творчески принос в учението на Партията и социалното управление. Десетият конгрес ще остане в историята, защото приe Програмата на Партията...

Този стил, където трезвият анализ се съчетаваше с научното дръзновение, въоръжаваше кадрите, учеше ги да сравняват дейността си с постиженията на най-добрите, да растат като политически ръководители и организатори на масите. Този стил позволяваше и позволява теоретически да се разработва опитът на Партията и народа, да получава той научно осветление, да се превръща в източник за обогатяване теорията на строителството на социализма. Теорията пие живителни сокове от практиката, а тя реализира нейните изводи. Стилът на Централния комитет е пример за всички органи и организации как трябва задълбочено да се изучава практическият опит, всестранно да се анализират резултатите от него и да се чертаят новите жалони на нашето развитие.

* * *

Да, мисълта обобщава и оценява. И в този сложен процес тя направи и големия извод: **опитът стана своеобразен плод на единството между творчеството на трудещите се и науката.** Именно този съюз сътвори нови дейности и реалности, които са гордост за Партията. Достатъчно е да споменем плановете за социално-икономическото развитие на трудовите колективи, на отделни териториални единици, системите за решения и информация, програмите за развитието на партийните организации, новите структури в икономиката, по-съвършената организация на съревнованието, новите почини, които се родиха в Русе, Видин, Пловдив и София и пр., за да се разбере голямата истина, за да се почувствува правдивостта на тая констатация. Всенародните движения придобиваха все повече и повече планомерен, научнообоснован и организиран характер. Научни институти и дейци интегрираха своите усилия с партийни комитети и организации, прилагаха съвременни методи при изучаване на явленията, при организация на информацията. По този път беше изработен планът за социално-икономическото развитие на Варна и Червен бряг, програмите на Старозагорския и Пловдивския окръжен комитет за издигане ролята на партийните организации като орган на политическото ръководство и пр. Науката се превърна в непосредствена производителна сила и в партийно-политическата област. Този факт осигуряваше целеви, комплексен характер на новия опит, превръщаше го в научно изграден еталон за бъдеща дейност. Този факт помагаше и помага да се отстраняват елементите на субективизъм и примитивизъм, да се издига научното равнище на партийното ръководство на социалните процеси. Може да се направи такъв извод: **развитието и обогатяването на положителния опит стана органическа част от научността в партийната работа.**

* * *

Когато говорим за създаването, усвояването и масовото приложение на положителния опит, не бива да се мисли, че това беше и е спокоен, равномерен процес. Планомерното му направляване и организиране не означава, че нямаше и няма конфликти, противоречия. Борбата между новото и старото не е престанала и не престава. Богатството на априлската линия се натъкваше и натъква на бедно и примитивно мислене, на ограничено тълкуване на явленията, на ведомствения подход. На Националната партийна конференция др. Тодор Живков

Digitized by Google

даде отговор на редица въпроси, свързани с прочистването на управленческото поле от проявите на времеядството. Решенията на конференцията поставиха отново въпроса да продължи неотстъпно борбата за деловитост и простота в работата, за по-голяма ефективност от организацията и проверката на изпълнението.

От тези постановки на Централния комитет произтича и решаващата поука — **по-голяма простота, оперативност и разпоредителност при внедряването на положителния опит.** Бихме казали така: всякакъв формализъм, лутане и заседателщина са смърт за неговото масово разпространение. За жалост срещат се случаи, когато по-голяма оценка получават красиво подредените книжа, отколкото непосредствената помощ и грижи в самите партийни организации и колективи за изучаването и творческото прилагане достиженията на най-добрите. Това е един проблем, който и сега стои с цялата си сила пред партийни комитети, дейци и организации Те трябва да го разберат добре и да вземат практически мерки. Друг лек няма. Повече сред комунистите, сред хората и там на място да се показва как следва да се подредят и организират работите. Да се създава творческа атмосфера, в която всеки, който е новатор и творец, да получава непрестанна закрила и широк простор за действие, а от всеки, който пречи на новото, да се търси партийна и обществена отговорност. Няма и не може да има масово разпространение на положителния опит там, където не се издига бариера против носителите на консерватизма, застоя и неговите носители, където челниците не са на почит и уважение.

* * *

Извънредно ценен елемент при обобщаването и разпространението на положителния опит е изкарването на преден план няколко решаващи момента:

— **Формирането на нов опит.** Не са малко комитетите, които вече планират в кои сфери какъв опит да развият, който после да се превърне в пример за всички. В тази дейност активно се включват и кабинетите по партийно строителство. Характерното тук са **специалните грижи,** които се полагат при създаването на положителния опит. Тази практика заслужава широка подкрепа. Всяко ново или положително, което се ражда, трябва да има конкретен характер, да отговаря на конкретните условия. Иначе творчеството в партийната работа би намаляло, а разнообразието на инициативите би обедняло. Формирането на положителния опит да се базира на творческото осмисляне и развитие на местните инициативи. В това отношение заслужава по-голямо внимание да се отделя на местните партийни органи и организации, които непосредствено ръководят и организират трудещите се. Те именно най-много са призвани да следят, да откриват, да отглеждат новия опит, да полагат грижи за неговото правилно израстване, да му придават по-действен, преобразуващ характер. Тук отговорността на окръжни, заводски, общински, градски и районни комитети и организации е извънредно много решаваща.

Правилно през последните години много партийни комитети успешно прилагат метода на експериментирането. Тази дейност, след като е извършеча добра подготовка, след като правилно е подбран проблемът, също трябва да стане един от каналите, по които да протича творческата мисъл на Партията, да открива съвременни форми, средства на партийно-организационната работа.

— **По-съвършеният подход при изясняването и приложението на положителния опит.** За какво става дума? Налице е вече стремежът не само просто да се описва или взема новото като реалност, **като събитие. Повече внимание се отделя на подхода, на пътищата, на**

Digitized by Google

средствата и формите, чрез които е създаден опитът. Това е много съществен момент, който красноречиво говори за плодовете от изграждането на научното равнище на партийното ръководство. От друга страна по този начин творческото начало в партийната работа получава по-верни измерения. Защото кадрите се учат да мислят, да сравняват, да търсят в своите условия най-ефективния вариант. Опитът не се пренася в готов вид, а се изучават неговите родилни мъки, за да може в други условия той да придобие оня характер, който най-добре им отговаря и ще донесе повече положителни резултати. Разбира се, в тази насока има още много да се трудим, но важното е, че е намерен верен отговор. Нужно е този стил по-смело да се утвърждава на всички равнища, да става повсеместна практика.

— **Проверка системна, масова, от горе и от долу** дали това, което прилагаме, отговаря на изучения опит, дали дава добри резултати. Да се сложи край на порочната практика само да се отчита какво е изучено и внедрено. А да се доказва аргументирано, с факти, с данни, след като е приложен положителният опит, какво е допринесъл той за изменение на положението. Ето кое следва да излезе на предни позиции в организаторската дейност, да се превърне в сърцевина на отговорността и организираността. На тая основа да се дава и оценка кой деец какво е допринесъл, как сам е бил пример или задръжка за разпространението на новото. Този критерий трябва да се издигне в решаващ при определянето на политическите и деловите качества на кадрите.

Естествено, това налага и съществени изменения в стила на партийните комитети и организации. Тук особено място да се отделя на умението навреме да се обобщава положителният опит, да се прави достояние на комунистите и трудещите се, да се издига примерът на комунистите като първообраз на безпартийните. Само с разяснителната работа всичко няма да се постигне. Нужно е последователно да се следи и оценява делото на комунистите като творци на новото. Това да бъде един от важните елементи на партийния контрол. Тогава ефективността на организаторската работа ще расте.

* * *

Погледът обгръща и преценява, че новият опит у нас не би имал такова широко развитие, ако той не е и творческо приложение на неизчерпаемата съветска практика. Радостно е, че последните години българо-съветското сътрудничество получи по-ефектни и по-масови форми. Та има ли окръг или град, който да няма свои побратими в широката съветска земя, който да няма програма за съвместно сътрудничество? Тия нови средства действително съкратиха пътя на пренасянето на съветските инициативи в родната земя, превръщането им в родна практика. Днес у нас е невъзможно да се мисли за непрестанно развитие на партийната и обществената дейност без изучаването и творческото внедряване на опита на КПСС. Тази дейност е ярка проява на социалистическия интернационализъм, достигнал до степента да бъде образец на социалистическо сътрудничество. Задачата сега е да продължава по-нататъшното масово разпространение опита на КПСС, да се превръща той в творчески помисли и дела на българските комунисти и трудещите се, да бъде критерий за политическите качества на кадрите.

* * *

Посрещаме Единадесетия конгрес вдъхновени не само от големите победи, но и от това, че сме по-богати и по-мъдри с нашия опит в строителството на социализма. Опит, дело на хилядната армия комунисти, на целия наш български народ.

Digitized by Google

ДИНАМИЧЕН ПРОЦЕС НА ИЗМЕНЕНИЕ И УСЪВЪРШЕНСТВУВАНЕ

ПЕНКО ГЕРГАНОВ
първи секретар на ОК на БКП — Плевен

Априлският пленум на ЦК на БКП (1956 г.) даде голям тласък за социално-икономическото развитие на Плевенски окръг. В годините след пленума в икономиката на окръга настъпиха дълбоки количествени и качествени изменения — плод на правилната политика на Партията. Повелята на Априлския пленум за бърза индустриализация стана реален факт и за окръга. Изминалите години могат да бъдат оценени като период на бурно развитие на промишлеността. За кратки срокове бяха изградени на високо техническо равнище такива крупни предприятия, много от които са с национално значение, като Нефтохимическия комбинат, Завода за електрокари, МЗ „Илинден", Авторемонтния завод в Плевен, МЗ „Девети май" в Червен бряг и редица други. Голяма част от изградените по-рано заводи и фабрики бяха основно реконструирани и снабдени с нова високопроизводителна техника.

В окръга се извършва динамичен процес на прогресивно изменение и усъвършенстване на вътрешноотрасловата структура на промишлеността, на формиране на икономическия му облик. С предимство се развиват такива важни клонове на промишлеността като машиностроенето и металообработването, химическата, стъкларската и промишлеността за строителни материали. Плевенски окръг все повече израства като крупен промишлен район на страната и втори център на нефтопреработването у нас.

Наред с град Плевен като промишлени центрове се обособяват и градовете Червен бряг, Левски, Никопол и Белене. Започна изграждането на заводи и в районите на другите градове и редица села.

Характерно за промишлеността на Плевенски окръг през шестата петилетка са преди всичко високите и устойчиви темпове на развитие, които ще се запазят и през седмата петилетка.

Днешната панорама на окръга е ярка илюстрация на практическото приложение на правилната априлска линия на ЦК на Партията, на неговия първи секретар Тодор Живков, който неведнъж е посещавал Плевенския край и ни е оказвал незаменима помощ.

Коренни преобразования постигна и вторият по важност отрасъл в окръга — селското стопанство. За изпълнение решенията на Априлския пленум на ЦК на БКП от 1970 година и приетата от окръжния комитет на Партията програма за неговото преустройство и внедряването на техническия прогрес беше извършена значителна партийно-политическа и организаторска работа. Твърде много нараснаха средните добиви от основните селскостопански култури и продуктивността на животновъдството. Увеличи се и постигна селскостопанската продукция. Тези успехи бяха постигнати на основата на по-нататъшното разширяване на интензификацията, задълбочаване на концентрацията и специализацията и повишаване производителността на труда. Чувствително се разшири и продължава да се разширява материално-техническата база на селското стопанство. Бригадите за промишлено производство

Digitized by Google

се превъоръжават със съвременна високопроизводителна техника. Основните производствени фондове на 1000 декара обработваема земя нарастнаха с над 22 на сто спрямо 1970 година.

Общата селскостопанска продукция от 169 869 000 лева средно за петата петилетка ще се увеличи през шестата (по предварителни данни) на 241 673 000 лева.

Нова крачка в по-нататъшната концентрация и специализация на селскостопанското производство е поставянето му на отраслов принцип на ръководство чрез изграждане на отраслови предприятия (стопанства) за производство на един или няколко продукта. И през седмата петилетка окръгът ще се развива като зърнопроизводителен и животновъден район със силно развито лозарство и зеленчукопроизводство. Ще продължи усъвършенстването на промишлените методи и технологии и внедряването на съвременна селскостопанска техника.

Сериозни положителни изменения бяха постигнати и в областта на строителството, транспорта, търговията и общественото обслужване. Все повече и повече се задълбочава процесът на концентрацията на товарния автомобилен транспорт, механизацията на товаро-разтоварните работи, палетизацията и концентрацията на товарите.

Приетата програма от бюрото на ОК на БКП за реконструкция и модернизация на търговската мрежа и ускорено внедряване на новите форми на търговско обслужване се изпълнява успешно. Само за няколко години са реконструирани и модернизирани над 220 търговски обекта. Сега 90 на сто от общия обем на стокооборота на дребно се реализира по прогресивни форми на обслужване.

* * *

След Априлския пленум ЦК на Партията извърши огромна работа за издигане ролята на партийните органи и организации. Десетият конгрес и последвалите го пленуми, Националната партийна конференция и научно-практическата конференция по проблемите на партийното строителство доразвиха и обогатиха априлската линия за по-нататъшното издигане научното равнище на партийно-организационната дейност и разработиха редица важни проблеми от работата на партийните организации. Без претворяването в живота на тази линия не би било възможно по-нататъшното издигане ръководната роля на Партията, решаването на големите и отговорни задачи в областта на икономиката и другите сфери на обществения живот, да се завоюват такива огромни, всестранни успехи и в Плевенски окръг.

Постигнатите положителни резултати в развитието на икономиката и обществено-политическия живот на окръга в най-висока степен са свързани с подобреното ръководство на партийните комитети, с организационното и политическото състояние на първичните партийни организации, с настъпилите положителни изменения в тяхната организационна и политическа работа.

Сега партийните комитети и организации в промишлеността, строителството, транспорта и търговията по-успешно прилагат научния подход в ръководството на икономиката. Особено в годините след Десетия конгрес на Партията те насочват вниманието на стопанските и обществените органи и организации, на трудовите колективи главно към повишаване обществената производителност на труда и на тази основа към задълбочаване процеса на интензификация и повишаване ефективността на общественото производство. Тези задачи бяха поставени с голяма острота и от Националната партийна конференция.

Определено може да се каже, че в дейността на партийните органи и организации все повече се утвърждава уменията своевременно да поставят за обсъждане и решаване основните проблеми на производ-

Digitized by Google

ствената и служебната работа, на социалното развитие и възпитанието на трудовите колективи. Те извършиха широка политическа и стопанско-организаторска работа за изпълнение на насрещните планове за 1975 година във всички сфери на материалното производство по натуралните, качествените и обемните показатели. Специално внимание отделиха на борбата за изпълнение задачите, произтичащи от Декемврийската програма на Партията, за повишаване жизненото равнище на трудещите се.

Първичните партийни организации в селското стопанство сега по-отблизо ръководят настъпилите процеси, по-задълбочено анализират постигнатите резултати след изграждането на 10-те агропромишлени и един промишлено-аграрен комплекс и въвеждането на отрасловата структура на организация и ръководство за издигане културата на селското стопанство на равнището на съвременните изисквания. Историческата заслуга на Априлския пленум на ЦК на БКП (1956 г.) се изразява именно в това, че неговите решения разкриха широк простор за пълното възстановяване, творческото развитие и обогатяване на ленинските принципи и норми на партиен живот.

В резултат на положените усилия за комплексно решаване на задачите и прилагането на нови, по-ефективни форми и методи на работа от страна на окръжния комитет на Партията през изтеклия период бяха постигнати значителни положителни изменения в дейността на партийните комитети и първичните партийни организации. Натрупан беше огромен положителен опит. Те се изразяват преди всичко в подобрения стил на тяхната работа. В голяма степен е преодоляно дублирането дейността на стопанските и обществените органи и организации. Сега болшинството комитети по-добре се насочват към решаването на основните проблеми и се стремят с партийни средства да мобилизират комунистите и безпартийните за тяхното изпълнение. Това помогна те още по-добре да се утвърдят като органи за политическо ръководство. Засили се самодейният характер на първичните партийни организации — важно условие за издигане ролята им на политически ядра на трудовите колективи.

Окръжният комитет, партийните комитети и организации натрупаха вече ценен опит в перспективното и оперативното планиране на своята работа. При подготовката на своите перспективни и оперативни планове те се ръководят от решенията на ЦК на Партията и висшестоящите партийни органи, от решенията на отчетно-изборните събрания и конференции. Те се разработват и осъществяват на основата на предварително изучаване потребностите на развитието на трудовите колективи, по нерешените проблеми в партийно-организационната и политическата работа. За целта партийните комитети и бюрата на първичните организации се обират на широк актив от комунисти и специалисти. Поради това в плановете по-успешно се поставят основните проблеми на партийното ръководство на икономиката, на идеологическата и организационната работа, както и по-важните мероприятия, които ще се проведат за мобилизиране на комунистите и трудещите се за тяхното изпълнение.

Всичко това съдействуга да се преодоляват шаблонът и формализмът, да се проявява по-голямо творчество в работата, редовно да се провеждат партийните събрания и да се повишава тяхната роля. За това допринесе и по-голямата взискателност, по близкият контрол и вътрешнопартийната информация с издаваните справки за въпросите, които ще се обсъждат от партийните комитети, с месечните справки и тримесечните анализи на събранията на партийните организации. Тези анализи ясно ни разкриват картината на техния вътрешнопартиен живот, откояват проблемите, които се обсъждат и решават, активност та на комунистите и т. н. А тези проблеми се свеждат главно до пови-

Digitized by Google

шаване обществената производителност на труда, до модернизацията и реконструкцията на производствените мощности, до качеството на изделията, трудовата и технологическата дисциплина, ръководството на социалистическото съревнование и пр. Практика е вече, преди те да се внесат в партийното събрание, да се предхождат от предварително проучване и колективно обсъждане. В резултат на това броят на първичните организации, които не провеждат всеки месец събрание или не подработват добре своите решения, е незначителен.

Непрекъснато се повишава и активността на комунистите в събранията. За това способствува и създадената система за работа с критичните бележки и предложенията на трудещите се и комунистите, които се отправят към окръжния комитет и другите окръжни органи, организации и предприятия. Градските, районните и общинските партийни комитети също ги картотекират и организират тяхното възможно решаване. Така например на годишните отчетно-изборни събрания на първичните организации миналата година само към окръжния комитет и другите окръжни органи бяха отправени общо 41 въпроса, предложения и искания за решаване вълнуващи комунистите и населението въпроси. С месечните информации през същия период са отправени 217 такива искания, а през десетмесечието на т. г. — 215. Значителна част от тях са удовлетворени и партийните комитети се уведомяват за това или за причините, поради които те не могат да бъдат решени.

За отбелязване е, че през тази година критичните бележки и изказванията на отчетните събрания са много повече, което говори за създадена здрава и ведра обстановка в партийните организации, което позволява да се разгръща широка творческа критика и самокритика.

• • •

Един от съществените елементи на научността в работата на партийните комитети и организации е проверката на изпълнението на взетите решения. След пленума на окръжния комитет на Партията, състоял се през 1972 година, по този проблем в окръжната партийна организация има сериозно подобрение. Сега партийните комитети и повечето първични организации картотекират решенията и отправените критични бележки със срокове и отговорници за изпълнението им. Това дава възможност да се засилва превантивният характер на контрола. Засилва се и непосредственият контрол на място, а за по-важни решения отговорниците за тяхното изпълнение се отчитат на събрания.

По примера на окръжния комитет на Партията някои градски и районни партийни комитети като тези в Плевен, Левски и други са установили практика в началото на всеки месец да се дава справка на членовете на бюрата за неизпълнените през изтеклия месец решения и справки за тези, чиито срокове изтичат през следващия.

В отчетните картони, които се въвеждат независимо от картотекирането, се вписват решенията, които задължават отделни комитети, партийни бюра или ръководители. В тях се отразяват накратко изпълнението на решението или причините, поради които то не е изпълнено в определения срок. Това дава възможност на окръжния комитет и на другите партийни органи да следят за хода и качеството на реализирането на решенията.

Разнообразието във формите на контрола допринесе да се повиши взискателността за изпълнението на партийните решения. В това отношение, както и да се оказва помощ на партийните комитети и организации, много ни помагат комплексните проверки. През миналата и тази година са организирани 8 проверки в първичните организации на районните комитети и съветите на секретарите на общинските партийни комитети, от които по една във всички първични партийни организации по тяхното организационно състояние, в организациите в бригадите за промишлено производство, една в първичните организации в строителството. Останалите са по изпълнението на важни решения, като програмата на пленума за развитие и повишаване ефективността в говедовъдството, за развитието на зеленчукопроизводството и други.

Тези проверки завършваха със съвещания, на които присъствуваха секретарите на районните и общинските партийни комитети, на

Digitized by Google

първичните организации. На тях се изнасяха информация за резултатите, положителните и слабите страни в работата на проверените партийни организации. Този подход позволява да се вникне в цялостната работа на партийните органи и организации, да се разкрие положителният опит, да се видят допуснатите слабости и да се окаже помощ за тяхното отстраняване.

В резултат на подобрената организация на контрола и проверката на изпълнението сега стопанските ръководства, държавните органи и обществените организации по-успешно изпълняват своите задачи, а партийните комитети и бюра по-ярко се открояват като органи на политически ръководства и цялостния икономически, обществено-политически и културен живот в окръга.

* * *

През годините след Десетия конгрес **първичните партийни** организации отделиха много грижи за укрепване на партийните ядра особено в решаващите участъци на материалното производство и учебните заведения.

Броят на комунистите през този период се увеличи с близо 4000. В сравнение с 1971 година работническото ядро се е увеличило с 2,4 на сто, жените с 3,5 на сто, а процентът на комунистите със средно и по-високо образование от 39,5 на сто нарасна на 45,9 на сто.

Това говори за подобряване на численото и качественото състав на окръжната партийна организация за периода 1971—1975 година. И в бъдеще този процес ще се направлява в зависимост от нуждите и задачите, които има да се изпълняват в окръжната партийна организация.

Наша грижа е непрекъснато да се подобрява съставът на партийните бюра и секретарите на партийните организации. Утвърди се практиката преди провеждането на отчетните събрания на първичните организации районните, градските и заводските партийни комитети на базата на предварителни проучвания, оценки и изводи да оказват задълбочена помощ да се регулира съставът на партийните бюра и техните секретари.

През м. г. 71,24 на сто от съставите на партийните бюра бяха със средно, полувисше и висше образование при 67,60 през 1971 година. Жените са 30,88 на сто при 26,41 през 1971 година и т. н. Положителни изменения настъпиха и в състава на секретарите на първичните партийни организации. Сега 83,9 на сто от тях имат средно, полувисше и висше образование при 78,04 на сто през 1971 година. Значително се увеличиха и процентите на жените секретари и на тези до 30-годишна възраст. При това тези изменения се извършват, като се запазва процентът на работниците и селяните кооператори. Предвижда се през т. г. тези положителни изменения да продължат.

Наред с това се полагат по-големи грижи за повишаване на теоретическата и практическата подготовка на ръководствата на партийните организации. Полезна работа в това отношение извършват междуокръжната партийна школа, окръжният партиен университет, градските и районните партийни комитети и съветите на секретарите на общинските партийни комитети. Всяка година те организират краткотрайни курсове с откъсване от производството със секретарите на партийните организации. Освен това бюрото на ОК на БКП е утвърдило системи за подбор, регистриране и обучение и за повишаване икономическото образование на основните партийни и стопански кадри до 1980 година.

От голямо значение за осъществяване на правилно партийно ръководство на стопанската и административно-управленческата дейност, за подобряване на организационното и политическото състояние на първичните партийни организации и за повишаване на тяхната боеспособност е своевременното привеждане на партийната структура в съответствие със социално-икономическите изменения. С оглед на това в окръга бяха изградени 279 нови партийни организации главно в селското стопанство, автотранспорта и учебните заведения.

С преминаването на отраслов принцип на организация и управление на селскостопанското производство в АПК и ПАК бяха изградени предприятия по отрасли. С това се създадоха условия за по-пълно

Digitized by Google

използване на техниката и кадрите. В същото време се измениха и условията на работа на отделните производствени единици, особено на бригадите за промишлено производство.

В резултат на концентрацията и специализацията и масовото навлизане на техниката значително се намали броят на непосредствено заетите в селското стопанство. Малък отряд механизатори сега обработва над 80 на сто от земята. Това изисква да се засили партийният контрол, да се повишава компетентността на партийните организации и активността на комунистите.

За постигане на тази цел в бригадите за промишлено производство бяха изградени 49 самостоятелни партийни организации, 8 от които обединяват комунистите от две или повече селища. Освен това някои от ръководните кадри на АПК и отрасловите предприятия бяха насочени да членуват в тези организации. Това им дава възможност по-отблизо да общуват с механизаторите, да оказват помощ за подобряване на работата с бригадите, за издигане равнището на самите партийни организации. Резултатите от тяхната досегашна дейност като цяло са положителни. На основата на техния опит бяха изградени партийни организации и в други производствени единици — трайните насаждения, зеленчукопроизводството, животновъдството, ремонтните предприятия и др.

По решение на бюрото на окръжния комитет се експериментират 6 отраслови партийни комитети, които пряко ръководят първичните партийни организации в производствени единици.

Структурните изменения, които извършихме, създават условия за по-успешно решаване задачите в областта на селското стопанство.

Разбира се, в издигане равнището на организационната дейност на партийните комитети и организации на височината на изискванията, предявени от Десетия партиен конгрес, има още не малко да се желае.

В това отношение Националната конференция за научността в партийно-организационната работа, оценките и изводите, които другарите Тодор Живков и Борис Велчев направиха във Велико Търново, ни дават възможност да преоценим нашата работа, да видим нашите слабости и недостатъци по-добре. На тази основа бюрото на окръжния комитет прие разгърната програма за по-нататъшното повишаване ръководната роля на първичните партийни организации, за да можем да отговорим на големите стопанско-политически задачи, които ще постави Единадесетият конгрес на БКП.

* * *

Под ръководството на окръжния комитет, на партийните комитети и организации е постигнат немалък напредък при изучаването, обобщаването и внедряването на челния наш и съветски опит. През 1974 година бюрото на окръжния комитет на Партията прие специално решение, което по същество е разгърната програма по този въпрос. Предвижда се извеждането на опит по различни проблеми на партийната работа и ръководство в един градски, два районни, четири общински и заводски партийни комитети и в 11 първични партийни организации.

Районните комитети и съветите на секретарите на общински партийни комитети изучиха опита на ГК на БКП — Плевен за издигане активността и самодейността на първичните партийни организации и по изучаването и формирането на общественото мнение. В това отношение положителен е опитът и на РК на БКП в Червен бряг, Долна Митрополия и Левски.

Утвърди се и денят на политическата агитация. В този ден най-отговорните партийни, стопански и профсъюзни ръководители посещават производствените единици, изнасят беседи, водят разговори, срещат се с тези, в чиито ръце е поверено изпълнението на производствения план. Извършват се прегледи на политическата работа сред работниците в зеленчукопроизводството, в животновъдството и сред строителните работници.

Особено след Десетия партиен конгрес районните, градските и общинските партийни комитети успешно извеждат свой собствен опит в партийната работа, който впоследствие се изучава и внедрява в

Digitized by Google

цялата партийна организация. Така РК на ВКП — Долна Митрополия и съветът на секретарите на общинските партийни комитети при АПК „Г. Димитров" подеха на широк фронт инициативата: „Единадесет ударни месеца в чест на XI конгрес на Партията".

Особено внимание се отделя и на съветския опит. По примера на областния комитет на КПСС в Ростов на Дон най-напред в районната партийна организация в Левски и градската партийна организация в Плевен, а след това и в цялата окръжна организация се разпространиха инициативите „Личен принос на комуниста за изпълнение на шестата петилетка" и „Самоотчет на комунистите в първичните партийни организации". От края на миналата година успешно се внедрява и „атестирането на комунистите". Тези инициативи съдействуват да се повишава авангардната роля и личната отговорност на комунистите, да се изграждат моралните добродетели на строителя на комунизма. При това тези инициативи се утвърждават като закономерен, непрекъснат процес.

В районната партийна организация в Червен бряг успешно е внедрен опитът на Минския тракторен завод за възпитателна работа с низовите производствени ръководители. Починът на Николай Злобин е внедрен в над 10 бригади в строителството.

В резултат на приложението на „чековата форма" по опита на Ростовска област, която лимитира по месеци разходите на производствените единици в селското стопанство, окръгът преизпълни обещанието за икономия на средства, горивни и смазочни материали.

Имайки предвид обстоятелството, че 1975 година има изключително значение за изпълнение на шестата петилетка, под ръководството на окръжния комитет на Партията се разгърна на широк фронт политическата и организаторската работа за предсрочно изпълнение на петилетния план. Усъвършенствувахме и системата на социалистическото съревнование. Сега то редовно се отчита във всички отрасли на народното стопанство на окръга. Създаденият политически и трудов подем в окръга се потвърждава и от факта, че в социалистическото съревнование с колективни обещания участвуват 4485 трудови колективи, а с лични над 97 000 работници.

Нашата работническа класа и селскостопанските труженици са горди със постигнатите под ръководството на партийните комитети и организации радостни резултати. Те ще посрещнат Единадесетия конгрес на родната Комунистическа партия с достойно изпълнен дълг към своята социалистическа родина.

ГРАДСКИЯТ КОМИТЕТ И РАЗПРОСТРАНЕНИЕТО НА НОВОСТИТЕ

ВАСИЛ РОСЕНОВ

Градският комитет на Партията в Мадан разработи и прие програма за изучаване, разпространение, създаване и внедряване на положителен опит в партийните организации и трудовите колективи във всички отрасли на обществено-икономическия и културния живот. В нея е залегнало кой партиен орган или организация откъде и какъв опит ще изучава и внедрява, къде и какъв ще се експериментира, който да стане еталон за другите.

Digitized by Google

В изпълнение на тази програма изучихме опита на кабинетите по партийно-организационната и идеологическата работа на окръжния комитет в Пловдив и на градския комитет в Асеновград. За създаване на образци, които да се използват от всички, заложихме опит в партийните организации: при рудник „Девети септември" — по възпитателното въздействие на трудовия колектив, при фабрика „Родопи" — по подготовката и провеждането на партийно събрание, при СД „Търговия на дребно" — по водене на идеологическата работа, при рудник „Бориева" — по ръководството на социалистическото съревнование и пр.

След Десетия конгрес на Партията във всички трудови колективи в Мадан намериха широк отзвук и приложение националните почини и инициативи, свързани с по-нататъшното развитие и усъвършенстване на производителните сили, техническия прогрес, трудовата дисциплина; с реализирането на икономии от материали и енергетични ресурси, подобряване качеството на продукцията и пр.

Ето един пример. Колективите на рудниците и помощните стопанства на Първо рудоуправление при минно-обогатителния комбинат „Горубсо" по примера на василколаровци приеха собствени кодекси за образцова социалистическа дисциплина. Под ръководството на общорудничния партиен комитет, профсъюзната и комсомолската организация и стопанското ръководство извършиха широка разяснителна и организаторска работа. На открити партийни събрания трудещите се бяха запознати с инициативата. В откровени разговори в бригадите се анализира състоянието на дисциплината и се набелязаха мерки за подобряването ѝ. За разлика от други случаи при поемане на почини и инициативи, където стремежът беше да се включат основните производствени звена — бригадите, смените, участъците, в инициатизата на василколаровци бяха привлечени и отделите и службите на рудниците и рудоуправлението, а така също и колективите на помощните звена. Свои кодекси приеха 80 бригади и звена с 1584 участници.

Общоминният профкомитет потърси и намери подходящи форми и начини за контрол и отчет на дейността на всеки колектив. На специални отчетни картони се нанасят положителните и отрицателните прояви. Профорганизацията и стопанският ръководител бързо реагират на всяко нарушение. Всеки месец в събрания на колективите се прави анализ на състоянието на дисциплината през изминалия месец и се взимат мерки за нейното подобряване. Това позволява на профсъюзните и стопанските органи и организации своевременно да насочват усилията си към онези звена, които не изпълняват поетите ангажименти. От друга страна първичните партийни организации имат възможност да следят и изискват от партийните групи, профсъюзните и стопанските органи да подобряват своята работа за още по-ефективно приложение на почина.

Положителните резултати не закъсняха. Отсъствията са сведени до минимум. Инициативността е повишена, икономическите резултати се подобриха.

Усилията на градския комитет на Партията са насочени към създаване на благоприятен климат за творческа изява на трудещите се, защото там където има ведра атмосфера, всеки се чувствува морално задължен да се равнява по първенците, да се стреми към другарско сътрудничество и взаимопомощ.

Бригадата на комуниста Стефан Стойнов — герой на социалистическия труд, от рудник „Петровица" търсеше начини за постигане на по-висока производителност на труда. Възможност за осъществяване на тази цел тя видя в комплексната организация на труда. Това означаваше да се съчетае по нов начин дейността на забойната група с помощните звена, осигуряващи извозването на рудата, поддръжката на машините и съоръженията и т. н.

Партийната организация подкрепи и популяризира новата инициатива. Изгради се група, в която бяха включени специалисти за проучване на работните места и участъци, където е възможно да се приложи тя. Разработи се конкретна програма. В нея е посочено какво ще направят партийното бюро, профкомитетът и дружественият комитет на Комсомола. Ясни и точни са и задълженията на административно-техническото ръководство.

Проведоха се срещи. Разясниха се условията и задълженията на бригадите и на всички нейни членове, разказа се какви са предимствата както за всеки отделен работник от забойната и спомагателната група, така и за рудника като цяло. Административно-техническото ръководство на рудника взе конкретни мерки за подобряване условията и организацията на труда. Въведе се в експлоатация ново, по-производително оборудване — бързоударни пистолети, извозни машини „АРП—4", скре-

Digitized by Google

пери и др. Обезпечиха се бригадите със забойна площ в по-голяма перспектива, определиха се и районите им с хоризонти за работа и извозни пътища.

За придобиване на две и повече специалности от членовете на бригадите с оглед да осъществяват взаимна заменяемост по време на производствения процес се организираха курсове без откъсване от производството. Сега забойните работници от рудника са с повече от една специалност.

По предложение на партийното бюро към всяка бригада беше разпределен по един специалист, който пряко да отговаря за внедряването на комплексната организация на труда. В резултат на цялата организаторска и партийно-политическа работа сега всички бригади в рудник „Петровица" работят по новия начин.

Какво спечели от това рудникът за периода 1970—1975 година?

Производителността на труда на един забоен работник е увеличена с 54,6 на сто, а на един рудничен работник — с 36 на сто. Едно и също количество руда сега се добива с 31 основни и 94 спомагателни работници по-малко в сравнение с 1970 година.

Силен тласък на скоростното движение и преди всичко на комплексната организация на труда даде Националното съвещание на скоростниците през март 1972 г. в гр. Лъки, на което др. Тодор Живков даде висока оценка на този начин на работа и препоръча масово да се внедрява в практиката на цялата минно-рудна промишленост и в другите отрасли. Тази поръка стана насъщна задача за всички руднични и обектови партийни, обществени и стопански ръководства в МОК „Горубсо" и клона на ДСО „Минстрой". Градският комитет на Партията и първичните организации разработиха допълнителни мероприятия. Сега само в Първо рудоуправление на МОК „Горубсо" и клона на ДСО „Минстрой" работят 34 скоростни бригади, 18 от които по комплексната организация на труда. Родиха се нови рекорди в рудодобива и минното строителство. В чест на 30-годишнината от Деветосептемврийската революция героят на социалистическия труд Минчо Папасчиков от „Минстрой" за 31 работни дни прокара галерия 652 линейни метра, което представлява нов национален рекорд.

Бригадата на Хари Ашиков от рудник „Борнева" през май 1975 г. установи национален рекорд по производителност на труда по системата „магазиниране" и др. Скоростните бригади на комунистите Цоло Даков, Илия Недков, Киро Ганев, Цветан Горанов и др. изпълниха няколко месеца предсрочно петилетните си задачи.

Сполучлива форма за тясна връзка на работническите колективи и първичните организации от предприятията с населението от махалите и селата се оказа сключването на договори за шефство между партийните, обществените и стопанските органи. Градският комитет на Партията не само подкрепи, но и осъществява пълен контрол и ръководство на тази инициатива. На договора и на самото шефство се гледа като на конкретна политическа работа сред населението от селския район, а също и сред членовете на трудовите колективи.

Договорът стана основа за осъществяване на постоянен контакт между първичните организации и трудовите колективи от предприятията и учрежденията с населението от махалите и селата. Чрез този контакт ежедневно се прави взаимна информация за това, какво е настроението на хората, какви политически, социални и културни проблеми се решават в населените места, а също и в предприятията.

По някои от нерешените въпроси в селата и махалите, където не достигат силите на народния съвет или на населението, на помощ идват предприятията. От друга страна хората от махалите и селата се явяват в помощ на предприятието с работна сила или с активно участие в живота на колектива. Шефството не е изградено само на базата на взаимни услуги в една или друга област, а преди всичко на основата на всестранен контакт.

Този наш опит е добре известен сред градските и общинските партийни организации в окръга. Те го ползват и творчески развиват.

За градския комитет, за първичните организации, за предприятията, учрежденията и обществените организации богатият съветски опит

Digitized by Google

е неизчерпаем. Източниците за изучаването му са много и се разширяват с всеки изминат ден. Град Мадан е млад социалистически град. Заедно с минно-обогатителния комбинат „Горубсо" той е рожба на българо-съветската дружба.

Съветският опит е пропит във всяка наша дейност, във всяка клетка на обществено-икономическия организъм на града. Той е в основата на миньорския труд, на шахтостроенето и геологопроучвателната дейност. Ползваме съветски проекти и технологии. Съветски специалисти постоянно са в наша помощ. Скоростното движение, зародило се в Родопския минен район, е по същество продължение на стахановското движение. Работниците и специалистите от фабрика „Родопи" са последователи на трудещите се от гр. Саратов в произвеждането на бездефектна продукция.

Широко прилагаме съветския опит в областта на партийното, стопанското и културното строителство за издигане на по-високо равнище организаторската и политическата дейност. Пример в това отношение е приложението на т. н. събрания „дубльори" в нашите предприятия и поделения, където се работи на две и повече смени.

Градският комитет, партийните комитети и бюра, първичните организации търсят и прилагат различни форми и средства за изучаване, разпространяване и внедряване на положителния опит и новото, което се ражда в живота на колективите и в градската партийна организация. Основни форми, които се наложиха, са семинарите, срещите за обмяна на опит, полуденят на партийния секретар и др.

Своеобразна форма за обмяна на опит са и различните вечери и срещи, посветени на първенци (бригади и бригадири), празници и бележити годишнини, състезания по професии, тържества в чест на нови производствени рекорди. Например на срещата ритуал с бригадата на Първан Марков от рудник „Петровица" по случай предсрочното изпълнение на плана за VI петилетка бяха поканени всички бригадири не само от техния, но и от съседния рудник „Бориева", пред които главният инженер на рудника и бригадирът разказаха каква организация на труда са създали, за да постигнат такива забележителни успехи.

За обмяна на опит в партийно-организационната работа секретарите на първичните организации и партийните комитети правят взаимни посещения на заседания и събрания. Щатните и нещатните сътрудници на градския комитет на Партията при своите посещения в партийните организации и трудовите колективи също разпространяват положителното в живота им.

За бързо и широко разпространение на челния опит се използват плакати, бюлетини, предаванията по радиоуредбите в предприятията, градския радиовъзел и други средства за масово-политическа работа. На страниците на вестник „Родопски миньор" се поддържа специална рубрика. За 25-годишния юбилей на най-голямото минно-рудно предприятие за цветни метали у нас — МОК „Горубсо", вестникът помести редица материали за опита на отделни рудници, бригади и други производствени единици, за развитието на скоростното движение и комплексната организация на труда, за постиженията на комбината, творчески портрети на герои на социалистическия труд, орденоносци.

Когато става дума за челния опит, възниква въпросът и за отношението към носителите и създателите му. Те са на почит и уважение. Портретите им са в алеята на първенците в центъра на града, а също и в предприятията. Те са обект на поздравления, записват се в почетните книги, канят се на срещи с младежи и пионери и пр.

Нашата работа по изучаването, разпространението и внедряването на положителния опит се съпътствува и от редица трудности, имаме и

Digitized by Google

нерешени въпроси. В някои първични партийни организации, сред стопански и обществени дейци съществува консерватизъм и подценяване значението на положителния опит. Не всички партийни органи са оглавили работата по изучаването и внедряването на новото, някои бързо се захващат, но не отиват докрай в практическото реализиране на опита, за да стане той масова практика.

Към тези слабости сега е насочена партийната взискателност и помощ. Широко се опираме на опита на другите и развиваме творчеството на масите, за да бъде нашата дейност в унисон с общия ускорен ритъм на Партията и народа в дните пред Единадесетия конгрес на Българската комунистическа партия.

ХАРАКТЕРНА ЧЕРТА НА СТИЛА

Изучаването, обмяната и разпространението на положителния опит в партийната, обществената, производствената работа винаги са заемали важно място в живота и дейността на партийните органи и организации. Опитът все повече се утвърждава като характерна и неотделима част от техния стил на работа. Тази мисъл се потвърждава и от неуморните творчески търсения, инициативи и активност и на партийните организации във Видински окръг Всеобщ е стремежът към положителния опит да се подхожда научно, на него да се гледа като на могъща движеща сила в развитието на окръга. Формите за неговото изучаване и прилагане са много и най-различни, те трудно могат да се обособят и изтъкнат, защото едва ли има начинание, обществена проява и дейност, където под най-специфични варианти и нюанси да не се откроява, да не се изявява и положителният опит, натрупан в процеса на работата. Така е и на съвещанията, и на събранията, и на пленумите и различните конференции и пр.

По такъв начин изучаването и обмяната на положителния опит не се свежда само до специално организираните в това отношение мероприятия, а става достъпно и широко разпространено явление, което засяга всички звена и членове на Партията.

* * *

Десетият партиен конгрес обърна особено внимание да не се допуска хубави инициативи, плод на ума и дръзновението на хората, да остават настрана от погледа на партийните комитети и организации или по тях да се пошуми, а след това да потъват в забрава.

Правилно партийните органи не допускат създаването на нов опит да се оставя на самотек, а проявяват подчертан стремеж това да бъде един съзнателен, целенасочен процес. Не случайно на заседания и събрания се обсъжда работата по тези проблеми, провеждат се срещи и пр. Характерно за редица партийни органи е, че в немалко случаи, ръководейки се от своите нужди, от изискванията на живота, сами създават и отглеждат свой опит, който задълбочено се експериментира, изучава, обобщава и пр. Има сложни проблеми, които изискват дълга предварителна подготовка, най-непосредствено наблюдение и анализи, за да може правилно да се насочват процесите в желаната посока, да

Digitized by Google

се нанасят корекции, ако те са необходими, да се отстраняват нежеланите спътници на извеждания положителен опит, да се центрира вниманието върху действително новото, което се ражда и по неумолимата логика на развитието си пробива път.

Потребностите извикали на живот една ценна инициатива в АПК — Брегово. В много АПК, ТКЗС и ДЗС остро стои проблемът не само за специалисти, но и въобще за работна ръка. Сериозно вълнувал той ръководството на АПК, съвета на секретарите на общинските комитети. Не на едно заседание или събрание бил обсъждан, но до особени резултати не се стигало.

Най-после в съвета на секретарите се зародила идеята и той приел някои мероприятия — да се влеят комсомолци средници в пета бригада за промишлено производство, като по-нататък се отиде към подмладяване на целия механизаторски състав.

Първите стъпки били положителни и обнадеждили партийните органи. На основата на задълбочени анализи, на изучаване постиженията на други стопанства, на съгласуване и използване опита на специалисти от Министерството на народната просвета, Министерството на земеделието и хранителната промишленост, на научноизследователския институт „Тодор Самодумов", на местните специалисти и кадри била реализирана една голяма идея и се пристъпило към изграждането на интеграционни отношения между АПК и средното политехническо училище, които изискват еднакви грижи както от АПК, така и от страна на учителите. Така се стигнало до изработването на единен договор между АПК „Тодор Петров" и СПТУ „Васил Левски".

Какво дава интеграцията?

— Обучението и възпитанието при производствени условия способствува решително да се подобрява практическата подготовка на учащите се, да се свързва теорията с практиката, да се формира любов към избраната професия и нейното овладяване.

— Учениците се обучават с най-нова селскостопанска техника. усвояват новите технологии в селското стопанство благодарение на това, че АПК имат трайни връзки с научните институти и пр. и научната информация достига до СПТУ много бързо.

— Благотворно влияе на учениците контактът със селскостопанските специалисти, механизатори, първенци. Работата рамо до рамо с трудещите се оказва въздействие както за квалификацията, така и за трудовото възпитание на учениците.

— При условията на интеграцията се открива възможност да се създават по-добри материални условия за обучение и възпитание, за съвременна учебно-техническа база, учащите се се запознават със съвременната организация на производството и пряко участвуват в нея.

— Създават се по-реални условия да се издига на по-високо равнище комсомолската дейност, за свързването ѝ с проблемите на производството.

Според интеграцията предоставени са на училището около 6000 дка земя, 7 добри механизатори за инструктори, 1 агроном, който осъществява интеграционните връзки като страна на АПК и е член на учителския съвет на СПТУ, един отчетник и един механизатор. Единият заместник-директор на СПТУ е член на УС на АПК.

Какви са според договора задълженията на АПК?

Стопанството да отпуска на учениците стипендии, а когато завършат, да им осигурява работа.

На учениците?

Да изпълняват задълженията си по договора, след завършването си да постъпят на работа в стопанството.

Какви са първите резултати?

Digitized by Google

Учениците редовно преизпълняват производствените си планове, освен това повишен е успехът им. В чест на предстоящия Единадесети конгрес комсомолската организация в училището излезе с призив-обещание към всички СПТУ по селско стопанство в окръга за включването на повече младежи в материалното производство, за повишаване производителността на труда в условията на интеграцията с АПК. Това са първите резултати. А какви ще бъдат крайните, които са главните, съществените? АПК ще си осигури работна ръка, ще задържи младото поколение в стопанството, ще се подмлади неговият състав. Цялата тая огромна работа е извършена от съвета на секретарите на общинските партийни комитети, от ГК на БКП и първичните организации, които не само редовно следяха изпълнението на този от изключителна важност експеримент, но и редовно го популяризираха и увличаха в неговото осъществяване родителите на учениците, цялата общественост.

Десетият партиен конгрес обърна особено внимание положителният опит, доказал своята жизненост, задължително да се разпространява и внедрява в практиката.

Трябва да се каже, че окръжният комитет на Партията във Видин и особено неговият отдел „Наука и образование" не само редовно са следили и оказвали помощ, но отчитайки огромната дейност и получените резултати, перспективите, заложени в тоя опит за цялостното развитие на окръга, окръжният комитет реши да се разработи разгърната програма за по-нататъшната интеграция на СПТУ на окръга с производствените предприятия и АПК.

* * *

Голяма роля за изучаването, обмяната и разпространението на положителния опит играят организационните отдели на окръжните комитети. Поради това че те заемат по-особено положение в комитетите, поради това че няма въпрос на партийната работа, от който те да не се интересуват или да не отговарят, те имат най-голямата възможност да правят по всестранни и обемни изводи и обобщения, да предлагат по-цялостни мерки за подобряване на работата и предложения за решения. Организационните отдели могат да огледат работата от всички страни, по-добре виждат перспективите на отделните партийни органи и организации, стопанства, предприятия и пр.

Редовно в отдела се изслушват доклади и информации за работата на отделни градски и общински комитети на Партията, всички инструктори се запознават с техните проблеми, положителният опит става най-подчертан обект на тяхното обсъждане. Той се осветлява от всички страни, допълня се с постиженията на останалите общински и градски комитети и добил по-завършен вид, се разпространява из целия окръг. На заседание на отдела например е обменен опитът на ОПК в Макреш по използването на партийната информация, на ГК на БКП в Димово — по работата с профсъюзите, на ОПК в Цар Петрово — по партийното събрание, на ОПК в Грамада — как изпълняват решенията на пленума на ОК на БКП по взетите решения. Хубаво е начинанието на отдела да препоръчва на окръжния в. „Червено знаме" да отразява опита, който по негово мнение заслужава внимание.

Полезна е практиката на отдела на негови заседания инструкторите да докладват или да споделят най-важните проблеми, по които работят, какъв нов опит се е зародил или залагат в района, за който отговарят, какви са резултатите и пр. Един такъв подход помага не само инструкторите да се запознават с инициативите на своите колеги, но съвместно да ги обсъждат, да изказват съображения по заложения

Digitized by Google

опит. Така например наскоро отделът е обсъдил, и то обстойно и задълбочено, разработената от инструктора Генчо Каменов и секретаря на ГК на БКП в Грамада Цанко Младенов система за работата с първенците.

Периодически отделът прави и комплексни проверки върху цялостната дейност на отделни общински или градски комитети на Партията. Тук той не само помага да се подобрява работата, но и инструкторите се запознават и разменят мисли по натрупания положителен опит. С одобрение е била приета например инициативата на първичните партийни организации в Златен рог да разширят указанията за личен принос на всеки комунист за изпълнение решенията на X конгрес. Те отпечатали специални грамоти, които на партийни събрания се връчват на ония комунисти, които добре изпълняват възложените им поръчения и задълженията си, дали отговарят на уставните изисквания и заветите на Георги Димитров. Този положителен опит бил пренесен из целия окръг.

Във всички окръжни комитети секторите „Информация" подготвят много материали, които се предоставят на секретарите и завеждащите отдели, на най-отговорните окръжни ръководители. Те съдържат огромен позитивен материал, служат за богат източник на информация, по редица проблеми навяват мисли, подсещат и пр. Въпросът се свежда главно до умението правилно и целенасочено да се използва тази информация. Практика е станало на заседанията на отдел „Организационен" секретарят на ОК на БКП Андрей Стоянов да поставя редица проблеми, свързани с положителния опит, на основата на получените факти и сведения от сектор „Информация" да насочва към тяхното конкретно и всестранно изучаване и обобщаване.

На информациите не бива да се гледа повърхностно, да се хвърля върху тях само един бегъл поглед или да се търси само онова, което лично засяга този, който ги преглежда. Тези къси сведения и факти дават богат материал за размисли, за анализи и обобщения, за добиване на общ поглед върху нещата и оттук за всестранно целенасочено и перспективно решаване на проблемите. Този източник трябва много да се цени и използва. Полезно ще бъде, ако и самите информации отразяват повече положителния опит в окръга.

• • •

Изучаването, обмяната и разпространението на челния опит трябва да бъде постоянна, целенасочена, програмирана дейност. Партийните органи и организации трябва да имат ясен поглед какъв опит ще изучават и внедряват, кой ще се занимава с това, в какви срокове и пр. Нужно е, естествено, да се изучават както местните инициативи, така и опитът, който се създава в съседните предприятия и стопанства, в другите окръзи и братските социалистически страни и преди всичко в Съветския съюз.

Заслужава внимание опитът на РК на БКП — Видин, който е приел специална програма за организиране изучаването и внедряването на положителния опит в партийно-организационната, партийно-политическата и стопанската дейност през 1975 г.

Програмата дава възможност на партийните кадри отдалеч да се готвят, да се опират на голям брой специалисти и научни институти, да изучават чуждия опит. Трябва да се каже, че РК е направил твърде много в изпълнение на тая програма. Така например при подготовката на пленумите за новите промишлени технологии в селскостопанското производство, за по-нататъшната концентрация и специализация на производството, за обществената производителност на труда са

Digitized by Google

били заангажирани голям брой специалисти, изучен е опитът на редица АПК в Пловдивски и Русенски окръг, посетени са редица научни институти. Тези проблеми са обсъдени и на събрания на общинските организации в района. Голямо внимание се отделя на опита на АПК — Първенец — Пловдивски окръг, с който Видинският АПК е в дружески връзки.

Изучен е опитът на редица райони на страната по внедряването на социалистическите ритуали, като наред с това са положени много грижи за обобщаване на местния опит. И не само това За по-задълбоченото осветляване на проблема и във връзка с подготовката на пленума за атеистическото възпитание на трудещите се РК на БКП се е отнесъл до помощта на отдел „Пропаганда и агитация" на ЦК на БКП и дома на атеиста — София.

Десетият партиен конгрес дебело подчерта обобщаването на положителния опит да стане важен момент на проверката на изпълнението и помощта на място. В това отношение заслужава внимание една хубава и резултатна инициатива на РК на БКП, която говори за действителен творчески подход. На основата на системата за контрола, проверката и обмяната на опит през тази година е подет починът да се правят взаимни проверки между отделните ТКЗС и предприятия в района. По предварително утвърден от РК план и въпросник комплексни групи, ръководени от секретар на общинския партиен комитет, проверяват цялостната дейност на посочения обект и своите впечатления споделят с актива на място. В специални дневници също се вписват резултатите от взаимните проверки.

РК не се задоволява само да изучава и обобщава натрупания опит, което е характерна черта на неговия стил. Много грижи полага той и за извеждането на свой положителен опит по отделни проблеми. Така например на ОПК — Арчар е възложено да изведе и утвърди свой опит по подобряване на социално-психологическия климат в трудовите колективи, на ОПК — Дунавци — по работата на първичните партийни организации за преодоляване отрицателните явления в живота на трудовите колективи, на ОПК — Капитановци — по повишаване на обществената производителност на труда.

Натрупаният опит се обобщава с помощта на РК, разпространява се и се внедрява в дейността и на другите общински партийни организации.

Разбира се, още много може да се каже за постиженията на РК на БКП — Видин за превръщането на работата по положителния опит в масова практика. Но и казаното е достатъчно, за да се види, че наистина РК се е превърнал и все повече се утвърждава като една творческа лаборатория, разсадник на новото, на положителното. Характерно е и това, че не се изучава какъв да е опит, а онзи, който е необходим за местните условия. Успоредно с това върви и обучението на кадрите, защото не могат да бъдат творци, да изучават новото хора, които нямат познания, не се учат, не познават достиженията на науката и практиката в областта, в която работят. Четвърта година партийните секретари и техните заместници се обучават по проблемите на партийното строителство във филиала на окръжната партийна школа, втора година се обучават и низовите ръководни стопански кадри на АПК. По специална програма се провеждат срещи на РК и ръководството на АПК с партийни и стопански дейци, където се поставят редица проблеми. Засилва се и индивидуалната работа с хората. Всичко това способствува да се решават по-спешно въпросите, да се активизират партийните организации и групи, да се проявяват те като истински боеви политически ръководители на колективите.

Digitized by Google

• • •

Положителният опит не е привилегия само на определен кръг дейци, на науката и научните институти, а на всички звена на политическата, стопанската и пр. дейност. С пълно основание може да се говори, че той е дело на масите. Тази мисъл напълно се потвърждава и от практиката на градската партийна организация във Видин.

Много са колективите, които могат да се похвалят със своя натрупан опит, със своите цели, почини и инициативи, плод на творческото въображение на отделни групи или дейци, на тяхната повишена активност, търсене и висока социалистическа съзнателност. Редом с комунистите тук вървят комсомолците, безпартийните. Единният стяг дава своите чудесни резултати.

Години наред партийното ръководство в ТК „Дунав" е полагало грижи за подобряване работата с първенците — един извънредно важен проблем. В резултат на неговата упоритост наскоро там бил изграден съвет за челния опит. Той води на отчет всички челници в производството и организира разпространението на техните постижения чрез изградените школи за първенците, радиопредаванията, алеята на челниците и пр. Съветът събира и предоставя за ползване от работниците и специалистите в комбината богата информация, следи и отчита ефективността от внедряването на челния опит. Всеки месец отчита дейността си, а в края на годината организира срещи и вечери, посветени на първенците.

За първенците в предприятието понятието другар, другарска взаимопомощ, социалистическо отношение към труда и т. н. са не само лозунги, а комунистически добродетели, от които те се ръководят в своето ежедневие. Участвуващите в съревнованието първенци работят с порив и дръзновение.

В началото на 1973 г. пак по инициатива на първенците в предприятието се роди инициативата „Паспорт на честта", където наред с производствените резултати стои възпитателната работа в бригадите, издига се на по-високо равнище съзнанието на нейните членове.

Голямо внимание в завод „Вида" се отделя на издигането на ролята и мястото на низовия ръководител на производството като ръководител, възпитател и организатор на трудовия колектив. Висока оценка била дадена на опита на ленинградския наставник възпитател Витченко, по който се работи в предприятието. Това се налага главно от факта, че работниците в завода са предимно млади хора и грижите за тях, както и за новопостъпващите, са наложителни.

Как подходили към изучаването и внедряването почина на Витченко?

Партийното и профсъюзното ръководство проучили много материали, отразяващи тази високопатриотична инициатива, искали да знаят всичко за неговия инициатор. След това била приета специална програма. Първата крачка направили е изтъкнатата майсторка Бонка Алексиева, образец на трудолюбие, работническа доблест и обществено-политическа активност. Един месец по-късно нейният пример бил подет от Донка Цолова — дългогодишна работничка комунистка.

Двете с ентусиазъм се заели с възпитанието на младите работнички с лоша дисциплина и без никакви трудови навици. Възпитателките прекарват по-голяма част от времето си с младите хора, разговарят с тях, помагат, учат ги, заедно чествуват рождени дни, заедно ходят на филми, театри, концерти. Бонка Алексиева е прекарала годишния си отпуск на екскурзионно летуване със „своите момичета".

Трябва да се каже, че резултатите са много добри. Редица от младите работнички изпълняват трудовите си норми. Другите далеч са напред в сравнение с това, което са били, подобрена е дисциплината, активно се включват в организираните състезания за цялостно ушиване на риза или по отделни процеси.

Дълго може да се разказва за творчеството и инициативата на комунистите, на останалите трудещи се по изучаването, създаването и внедряването на положителния опит в своята дейност. Резултатна е инициативата на партийното, стопанското и профсъюзното ръководство в завод „Крум Бъчваров" да срещне всички първенци, които ще предават своя опит, с началниците на цехове и поделения, където ще се предава той. Може много да се разказва и за 2864 младежи работници, които активно участвуват в курсовете за квалификация и преквалификация, а 1225 изучават челния опит на най-добрите в 44 школи.

Добрият стил, разгърналото се творчество и инициатива в окръжната партийна организация родиха и големия почин на Химическия комбинат във Видин за реконструкция и модернизация със собствени сили, с нов подход, който получи висока оценка от ЦК на БКП и бе подет в цялата страна.

Под ръководството на партийните комитети и бюра сред трудо-

Digitized by Google

зите колективи се проведе широка политическа работа за разясняване и подемане почина на Химическия комбинат от производствените предприятия и организации в окръга. Свикаха се и общи събрания по производствени единици. Болшинството предприятия и стопански организации от окръга имат разработени собствени програми за реконструкция и модернизация.

Как подходи самият химкомбинат за решаването на тази изключително важна задача?

Начело с партийното и стопанското ръководство в практическата работа по осъществяването на реконструкцията и модернизацията са заангажирани над 1000 специалисти и работници. Направен е преглед и анализ на всички цехове, технологии, машини и операции. Установени са много тесни творчески контакти със специалисти и научни работници в СССР, Чехословакия, Полша, ГДР и други страни. Привлечени са научни работници от ДСО, ЦНИРД, ВХТИ и др. от нашата страна. Окръжният и градският комитет отблизо следят и оказват всестранна подкрепа и съдействие. Първите резултати са много добри и това е довело до идеята да се разработи програма за цялостна модернизация на комбината, върху която се работи.

• • •

Практиката показва, че на редица места формално се подхожда при изучаването и внедряването на положителния опит. В това отношение трябва да се вземат сериозни мерки, защото това носи огромна вреда на делото, спъва творческата инициатива и търсене на хората.

Могат да се посочат редица случаи, които наистина говорят за формализъм към този от огромна важност проблем. Нерядко в собствените окръзи, организации и пр. има натрупан немалко опит, но не му се обръща внимание, не се проявява взискателност и той умира. Правилно сподели др. Андрей Стоянов, секретар на ОК на БКП, че те са се запознали обстойно с опита на Ямболски окръг в зърнопроизводството.

— Оказа се — отбеляза той, — че ние имаме не по-малко мероприятия от ямболци, дори в някои отношения те бяха и повече. Но какво е главното при тях? Голямата взискателност и борба за изпълнение на приетите мероприятия.

Хубави и полезни са ритуалите, установени в много предприятия във връзка с приемането и работата с младите хора. На редица места обаче те се превърнаха само във форма без съдържание. Често след блясъка на шумния ритуал младите работници попадат в трудова среда, където господствуват грубото разпореждане и бездушното отношение. Срещат се немалко стопански ръководители, които имат неправилно отношение към младите работници, не признават комсомолската организация, с поведението си нанасят вреда на възпитанието на трудовия колектив.

Ясно е, че никакъв опит, колкото и положителен и приложим да е той, няма да помогне, ако не се работи, ако не се проявява взискателност, ако се проявява равнодушие и апатия, ако не се води истинска борба за изпълнение на решенията.

Нерядко някои ръководни органи се отнасят формално и при разпространението на опита, задължавайки всички организации да го прилагат, без да се съобразяват дали се отнася до тях и дали има условия или нужда от него. Такива решения обезверяват организациите. Те започват да гледат на такъв ръководен орган като недееспособен и некомпетентен. При проверка, направена от ОК на БКП по проблема за инициативността на профорганизациите, се оказало, че в Тютюнева

Digitized by Google

промишленост са записали 11 почина, по които да работят, като някои от тях нямат никакво отношение към отрасъла. Но били дадени указания отгоре и другарите ги записали.

Не е рядка практиката да се подхожда формално и към подготовката на дните на секретаря. Понякога се възлага да обменят опит партийни секретари, които нямат такъв, но им е възложено от съответния комитет, без той добре да познава работата, без да има необходимата информация. Нали въпросът е да се отчете проведено мероприятие.

Сериозно стои и въпросът за опита на първенците. Правилно сега се обръща внимание първенците да въздействуват не само със своя опит в производствената работа, но и с личния си пример, с цялото си поведение да способствуват за възпитанието на трудовия колектив. Какъв пример ще дава и как ще въздействува на хората един от директорите на предприятие, който е издал над 400 заповеди за наказания, а в същото време се награждава като добър пропагандист. Едва ли неговата пропаганда ще спечели или ще окаже въздействие върху някого.

Димитър СТАНОЕВ

СТЪПКИ В ОВЛАДЯВАНЕТО НА НАУЧНИЯ ПОДХОД

Научният подход! Той не е ново явление в живота и дейността на Партията. Обективните условия на изграждащото се развито социалистическото общество обаче налагат необходимостта от пълното му овладяване и по-нататъшното му обогатяване, от усъвършенствуване на стила в партийната работа и преди всичко издигане научното равнище на самото партийно ръководство. Десетият конгрес на Партията посочи пътищата и средствата за реализирането на тази необходимост. Едно от основните изисквания е **рационално да се използва натрупаният положителен опит, активно да се поддържа новото, прогресивното, което се ражда в живота на първичните организации и трудовите колективи; в работата на партийните и стопанските ръководства, на обществените органи и организации.**

Как окръжният комитет на Партията в Пазарджик осъществява това изискване?

* * *

След Десетия партиен конгрес той отделя по-голямо внимание на положителния опит, по-планомерно и последователно свързва теорията с практиката, за да осъществява комплексно политическо ръководство. Проблемите на челния опит са намерили място в плановете на бюрото на окръжния комитет и на останалите партийни комитети, в заседания по-често се обсъждат отчети и информации за това, как на дело се изучава и внедрява положителното, какви инициативи и новости са създадени. Онова, което действително е ново, рационално, получава подкрепа и съдействие, за да може напълно да се развива и изявява. В някои партийни органи и организации се създава предварително обмислен, програмиран опит по отделни страни и проблеми на партийно-организационната работа: в Пазарджик — по издигане

Digitized by Google

ръководната роля на първичната партийна организация в живота на трудовия колектив; в Панагюрище — по картотекирането и цялостното изпълнение на решенията и др.

В стремежа си да обогатява и издига научното равнище на партийното ръководство окръжният комитет по-целенасочено и системно използва опита на останалите окръжни комитети. Съставя работни групи, които на място се запознават с него и онова, което е подходящо за техните условия, прилага в своята дейност.

Например от Сливенския окръжен комитет е заимствуван опитът по усъвършенствуване работата на аппарата, което е довело до подобряване на планирането. Направени са изменения и в правилника за реда и работата на комитета. От Хасковския — за дейността на първичните партийни организации. Този опит е използван в подготовката на съвещание със секретарите на партийните организации. От Шуменския — за номенклатурните кадри; от Пловдивския — в областта на селското стопанство; от Софийския окръжен комитет — за работата с комсомолските кадри и др. Това творческо отношение към положителния опит е помогнало да се разнообразят формите и начините на действие, да се издигне научното равнище на партийно-организационната работа.

* * *

За изучаването и разпространяването на положителния опит важна роля играе **кабинетът по партийно-организационните въпроси**. Под ръководството на бюрото на окръжния комитет на Партията той помага на партийните работници и актива да обогатяват своите знания, да расте умението им по-добре да виждат и решават проблемите на партийната работа в цялостния социално-икономически живот.

Главното в неговата дейност е методически да ръководи кабинетите, изградени в партийните комитети, и конкретно да помага на партийните работници. За правилно разпределяне функциите на сътрудниците с цел по-пълно да обхванат различните страни на партийната дейност са изградени методически съвет с председател секретаря на окръжния комитет по организационните въпроси и четири секции по отделни проблеми: регулиране на социалния и качествения състав на партийните организации; програмиране и прогнозиране на партийната работа; контрол и проверка на изпълнението на взетите решения; партийно ръководство на масовите организации. Основната задача на секциите е да изучават, обобщават и разпространяват положителния опит в партийно-организационната работа.

Как подхождат?

В отделни папки, разпределени тематично, събират материали от ежедневния и периодичния печат, които всеки партиен работник може да ползва. Освен това е създадена и картотека, от която може да се види къде какво се съдържа, откъде какво положително може да се почерпи. Кабинетът разработва и материали, които изпраща в помощ на бюрата и секретарите на първичните партийни организации. Такъв материал под формата на въпроси и отговори е подготвен и даден на всички във връзка с годишните отчетно-изборни събрания. Окръжният комитет на Партията подготвя пленум за издигане ръководната роля на окръжната партийна организация. Методическият съвет при кабинета ще обобщи опита и ще го предостави на първичните организации за ползване.

Кабинетът поддържа тесни връзки с кабинетите на другите окръжни комитети. С тях разменя бюлетини, материали. Това му помага да се запознава с положителния им опит и да насочва вниманието на градските и заводските кабинети към някои новости. Например заводският партиен комитет при акумулаторния завод „Методи Шаторов" е запознат с опита по партийното ръководство на стопанската дейност и с работата на кабинета в ОЗ „Фридрих Енгелс" — Казанлък. Кабинетът е направил предложение пред бюрото на окръжния

Digitized by Google

комитет за изучаване и внедряване опита на Ямболския окръжен комитет по изготвянето и приемането на социално-психологически характеристики на колективите.

Друга конкретна стъпка на кабинета за подпомагане на партийните работници в изучаването на положителния опит е организирането на срещи с активисти на партийните организации, предимно със секретарите. Последната среща е била с 15 секретари на първични организации във връзка с Националното съвещание във Велико Търново. На нея е обсъден въпросът какви проблеми са намерили отражение и приложение в тяхната работа. Тези срещи се оказват много полезни и за секретарите на първичните организации, и за работниците от окръжния комитет. Едните добиват ясна, пълна представа за дейността на партийните организации, а другите получават компетентни препоръки и съвети за по-нататъшното разгръщане и подобряване на своята дейност.

С цел да се подобри и методическото ръководство, и конкретната помощ методическият съвет до края на годината ще изслуша отчети от всички кабинети, ще анализира и обобщи техния опит.

Разбира се, не всички резерви на кабинета са използвани. Окръжният комитет на Партията вижда възможности за подобряване дейността му в укрепването на секциите, в разширяването на актива, в активизирането на всички сътрудници и особено работата на кабинетите по места, а също така и изграждането на кабинети във всички градски, заводски и общински партийни комитети.

• • •

Новото в живота и дейността на партийните органи и организации могат да видят и оценят, да разпространят и внедрят само знаещи, търсещи, инициативни партийни работници. Секретарят, завеждащият отдела, инструкторът на партийния комитет или секретарят на първичната организация не може да прозре, да анализира конкретните условия и прецени какво липсва на партийната организация, какво й е необходимо, за да се изпълни нейната ръководна роля до изискванията на Десетия партиен конгрес, на Националното съвещание във Велико Търново, ако теоретически не е подготвен и практически не е запознат с партийното строителство. Какъв положителен опит ще изучава, разпространява и внедрява онзи, който не знае къде какво има, не може да прецени кое ще бъде полезно и как да се използва при конкретните условия! Защото да се внедрява опит, за който няма създадени предпоставки или липсват подготвени кадри, които да го реализират, все едно да се прелива от пусто в празно. Ето защо окръжният комитет на Партията отделя голямо внимание на **подготовката на партийните работници, на апарата.** Създава такива условия и организация на труда, при които да могат да творят и внедряват новостите.

Да вземем един пример. След приключването на отчетно-изборните събрания окръжният комитет организира шестдневен курс с новоизбраните секретари на първичните партийни организации.

Шест бръсни дни! Какво по-напред да се направи, за да научат секретарите нова, което ще им бъде най-полезно във всекидневната работа?

Миналата година окръжният комитет е решил и шестте дни да се използват за обмяна на положителния опит в партийно-организационната работа. За тази цел един месец предварително подготвят програма, в която включват основни въпроси из живота на първичните партийни организации. Изготвят и литературна справка. Възлагат на всеки секретар да се готви по определена тема и по време на курса да разкаже за своята дейност. Тези разговори се превръщат в оживени разисквания, изказват се мнения, становища, дават се препоръки — търси се най-верният път към целта, най-правилният отговор на въпроса. Разпределени по групи, те провеждат и упражнения със задача да изготвят решения по примерна тематика.

Digitized by Google

Този начин на работа за секретарите е полезен в три насоки: първо, предварително имат възможност теоретически да се запознаят с редица проблеми на вътрешнопартийния живот и да видят как се прилагат; второ, под ръководството на опитни и висококвалифицирани партийни работници се изясняват онези въпроси, които не са намерили точен отговор; трето, запознават се с положителния опит на останалите секретари.

На среща с 820 секретари на първични организации и бюрото на окръжния комитет е обсъдено мястото на партийните организации като център на организаторската и политическата работа в трудовите колективи. В срещата е участвувал и завеждащият отдел на краевия комитет на КПСС в Ставропол др. Чуйко. Срещата не е самоцелна, тя е стъпка към подготовката на пленума на окръжния комитет по проблема за по-нататъшното издигане ръководната роля на окръжната партийна организация. Чуйко сполучливо е запознал всички с индивидуалната работа с комунистите. Такъв опит сега се прилага в районния комитет на Партията в Септември.

На сътрудниците на окръжния комитет също възлагат да разработват отделни проблеми и да помагат да се внедряват в дейността на партийните организации. Сега в оценките им един от основните моменти е как изпълняват това изискване.

• • •

Стойността на новото, на положителния опит се състои в това, че без да се тъпче на едно място, без излишно лутане и връщане назад, се взимат проверени от практиката, изпитани от живота средства, методи, начини за повишаване равнището на партийно-организационната, икономическата, държавната, обществената дейност. Особено голямо влияние за внедряването им оказва **постоянният, всекидневният, конкретният партиен контрол.** Без него много ценни инициативи и почини не се използват напълно и целесъобразно. Или както заяви др. Тодор Живков на Десетия партиен конгрес: „Често пъти хубави инициативи, плод на ума и дръзновението на хората, остават настрана от погледа на партийните комитети. Или пък по тях се пошуми, а след това потъват в забрава."

Бюрото на окръжния комитет следи и контролира как партийните, обществените органи и организации, стопанските ръководства използват богатия наш и чуждестранен опит. В заседания обсъжда отчети и информации, анализира дейността им в тази насока, прави оценки, дава препоръки, оказва помощ. Например разгледало е опита на градския комитет във Велинград по работата с кадрите; на партийната организация в мебелното предприятие „Петър Абаджиев" в Пазарджик — по издигане равнището на партийното събрание; на заводския партиен комитет при СУ „Гражданско строителство" — по квалификацията на работниците и засилване личния пример на комунистите; на първичната партийна организация при гара Септември — за ускоряване обработката на вагоните, без да се увеличава броят на работниците, а като се повишава производителността на труда; на Държавния дървообработващ завод „Антон Иванов" — по реконструкцията и модернизацията със собствени сили, без да спират производството и др. Всичко това положително се е отразило на работата по подбора, разпределението и обучението на кадрите, за повишаване равнището на партийните събрания, за издигане авангардната роля на комунистите и пр.

Тук заслужава внимание един такъв въпрос: в процеса на проверката и контрола каква конкретна помощ на място се оказва от ръководния партиен орган, от контролиращия? Защото да провериш и установиш, че работата не е в ред, а не се намесиш своевременно и компетентно да измениш обстановката, все едно напразно си пропилял ценно време. Взискателността в тази насока започва от окръжния ко-

Digitized by Google

митет. Ето един пример. Използвайки опита на Карлмарксщат — ГДР по работата с младежта, след пленума по този въпрос е изградена система за десетдневни курсове, на които запознават спортистите с новите тенденции в спорта, прави се преглед на резултатите по видове дисциплини и се дава оценка на кадрите. За хора, които години наред работят в тази област, но не са допринесли нищо за подобряване на спортната дейност, се излиза с предложение да бъдат освободени и да се устройват на друга раоота.

* * *

Друга характерна черта в подхода на окръжния комитет на Партията към проблемите на положителния опит е **правилното разпределение на функциите на различните обществени и държавни органи и организации.** С това се дава възможност на всеки орган, на всяка организация да проявява инициатива и творчество, да носи отговорност за своята дейност. Окръжният комитет е политически ръководител, неговото задължение е да начертава основната линия на развитие на окръга, да осигури кадри, да разпредели правилно задачите и контролира как се изпълняват, да анализира и оценява извършената работа, да търси отговорност за неизпълнението на поръчаното дело и пр. Захване ли се с ония страни от въпросите, които са от компетентността на професионалните съюзи, стопанските ръководства, Отечествения фронт, окръжния народен съвет или Комсомола, ще изпусне основното, главното — политическото ръководство.

Задача на окръжния съвет на Българските професионални съюзи например е да изучава и внедрява нашия, съветския и на другите социалистически страни челен опит в областта на съревнованието, а на окръжния комитет на Партията да даде насоките, да контролира и направлява тази негова дейност. Редица национални и чуждестранни почини и инициативи за увеличаване производителността на труда, за повишаване качеството на продукцията, за реализиране икономии от материални и енергетични ресурси и пр. са намерили приложение в работата на трудовите колективи. С широка популярност се ползват почините на василколаровци, на видинските химици, на найденкировци и др.

Окръжният комитет е анализирал дейността на профсъюзите и я оценява като незадоволителна. Въпреки големия напредък и постигнатите резултати внедряването на челния опит все още не е станалс масова практика. Има силна доза стихийност, не е поставено на планова основа. За да се въведе ред, системност, последователност, възложил е да се изгради система за изучаване, разпространяване и внедряване на челния опит. Такава система е подготвена и предстои да бъде утвърдена. Тя ще помогне на колективите да се насочат към найподходящите за техните условия почини и инициативи и за цялостното им приложение. Тогава и икономическите резултати ще бъдат подобри.

* * *

Съветският опит — този неизчерпаем извор, съкровищница както за цялата страна, така и за окръжния комитет на Партията в Пазарджик, за трудещите се от окръга, е обект на постоянно изучаване и прилагане в живота на първичните партийни организации, в работата на партийните комитети, на трудовите колективи. Да вземем за пример такава област като партийното строителство. Окръжният комитет е изучил и внедрил ставрополския опит в перспективното планиране на партийната работа (по техен образец **съставя своите пла-**

Digitized by Google

нове), организацията на контрола по изпълнението на решенията, за партийното събрание и неговото равнище. От 1971 година в първичните партийни организации в окръга успешно се практикува отчетът на комунистите. Тази форма, заимствувана от ставрополци, съдействува за повишаване активността на партийните членове и за засилване боеспособността на първичните организации. Градският комитет в Панагюрище е почерпил от опита на пятигорската партийна организация в идеологическата работа. По примера на пятигорските комунисти при градския комитет е създаден съвет по нагледната агитация. Резултатът от неговата дейност е творческият подход към организацията на нагледната агитация.

В Пазарджишки окръг успешно се прилагат 14 съветски почини и инициативи. С най-голяма популярност се ползва Саратовската система за производството на бездефектна продукция. Чрез нейното въвеждане е сложено началото на комплексно управление качеството на продукцията. Какво показват данчите? През първото полугодие на 1975 г. със задължителна оценка за качество е произведена продукция с 11,30 на сто повече от държавния план и с 10,7 на сто повече от насрещния план. Оценка „К" са получили 5 пъти повече изделия от планираните и с 26,1 на сто повече в сравнение с първото полугодие на 1974 г. Особено добри са резултатите в КЗ „Кристал", млекоцентрала „Сердика", акумулаторния завод „Методи Шаторов", завод „Васил Сотиров", Фуражния завод и др.

По метода на знатния съветски строител Николай Злобин работят 9 бригади с 240 човека. За масовизирането му е изградена оперативна комисия от 5 души. Тя извършва проверки, дава методически указания, оказва помощ на бригадите и стопанските ръководства. В някои бригади, които работят по този метод, са създадени съвети. Те обсъждат производствени въпроси, състоянието на охраната и безопасността на труда, битови проблеми. Разбира се, има затруднения в прилагането на метода на Злобин, които са извън техните възможности и компетенции. Например неритмичното снабдяване на обектите с материали, изправна техника и оборудване. Това е задължение на стопанските ръководства.

За трудещите се от Пазарджишки окръг опитът на ставрополските животновъди също е много полезен. Плодотворно се разменят и специалисти. В кооперативното стопанство в с. Звъничево през годината са предавали своя опит механизаторите Павел Мячин и Василий Бедняков от колхоза „Шаумян". Инженер Василий Чернишев от колхоза „Ленин" е помогнал на кооператорите от Величково да съставят петгодишен план за внедряване на механизация в животновъдството

Шефството между селското стопанство и предприятията също е съветски опит. Сключени са договори за взаимна помощ. Предприятията и стопанствата сами определят времето и условията, кой, кога и с какво ще бъде в помощ на другия. Окръжният комитет на Партията се занимава с оценката на това, което се върши. Тази съвместна дейност дава добри резултати. През годината в селското стопанство навреме е отгледана и прибрана реколтата. Дори има такъв случай. Огняновските кооператори, които не помнят да са изпълнявали възложените им задачи, тази година благодарение на взаимопомощта на работниците от акумулаторния завод „Методи Шаторов" са изпълнили плана.

Във фабрика „Тодор Каблешков" около 40 работника по примера на С. Витченко предават своя опит на младите и новоизпилите работници. Тук широко приложение е намерил и починът „Образцово предаване на работното място!" от една смяна на друга, по който работят около 440 работнички. В резултат на този начин на работа коренно се е подобрила хигиената в помещенията. Машините се предават почистени и предварително се отстраняват всички повреди. Това е допринесло за увеличаване производителността на труда.

Характерното за окръга е, че съветският опит в партийната, стопанската, държавната, обществената дейност намира благоприятна почва за развитие. Ставрополските другари, с които са в дружески

Digitized by Google

връзки, не само споделят тайната на своите постижения, но на дело помагат да се прилагат.

• • •

Дейността на окръжния комитет на Партията в Пазарджик по изучаването, разпространяването и внедряването на положителния опит е творческа. Създадена е обстановка, която дава възможност да се изявяват силите и способностите на комунистите и партийните организации, на отделните хора и колективите, да се разгръща инициативата на масите. Това е допринесло да се издига научното равнище на партийното ръководство, да се плодят успехите в социално-икономическото развитие на окръга. И не случайно към 15 ноември, 45 дни предсрочно, е изпълнен петилетният план по основните икономически показатели общо за отраслите на материалното производство и трудещите се обещават да произведат до края на годината в повече над плана за шестата петилетка продукция за 96 840 000 лв. А това е една предпоставка за достойна среща на Единадесетия партиен конгрес.

Йордан ХАДЖИЕВ

ТЕРИТОРИАЛНИТЕ ПЛАНОВЕ ЗА СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ

Оценявайки важността на проблемите, свързани с комплексното развитие на отделните териториални единици и всестранното развитие на личността, Партията и Правителството през последните години насочиха вниманието си към разрешаването на редица теоретически и практически проблеми на териториалното планиране, което все повече се утвърждава като метод за управление и стопанско ръководство на отделните административно обособени територии.

Ето защо градският и районните комитети на Партията, столичният и районните народни съвети положиха усилия и създадоха необходимата организация да се утвърди териториалното планиране. Още през 1972 година за тази цел са изградени обществени съвети почти във всички райони. От разработените планове за социално-икономическото развитие най-добър беше този на Ленински район. Оценявайки неговите достойнства като начален опит за усвояване на една така необходима деятелност, свързана преди всичко с повишаване ефективността на управлението от страна на териториалните органи, той бе обсъден на съвместно заседание на бюрата на градския и районния комитет на Партията и изпълнителните комитети на Столичния и районния народен съвет. На този етап в разработките все още липсваше комплексността, не бяха привлечени активно в работата отрасловите ръководства, незадоволително беше методическото и методологическото осветляване на някои проблеми за планирането в условията на столичния град като цяло и оттам определяне на връзките и взаимозависимостта с отделните административни райони.

Безспорен е фактът, че през изтеклите 4—5 години голяма част теоретически и практически въпроси на териториалното планиране намериха своето разрешение. Държавният комитет за планиране, някои катедри във ВУЗ, отделни отраслови институти, Икономическият институт към БАН, редица научни работници и практици разработиха отделни проблеми. Изучен бе по-задълбочено и обхватно опитът на Съветския съюз и другите социалистически страни. Направени бяха опити за правилно съвместяване на методиката, етапите и подхода на социално-икономическото, териториално-устройственото и градоустройственото планиране на отделните териториални единици. Положителни резултати бяха постигнати при съчетаване на отрасловия принцип на ръководство на икономиката и отчитане на влиянието на териториалните фактори и условия.

Във всички тези направления на територията на град София бе извършена значителна работа. Получи широко разпространение и се утвърди практиката за разработване на комплексни планове за социално икономическо развитие. Те се раз-

Digitized by Google

работват на следните равнища: отделният трудов колектив, районните промишлени зони с отраслова специализация, жилищни комплекси, столични административни райони и общо за София като крупен териториален комплекс. Градската планова комисия подготви методически указания. Утвърдиха се и редица организационни форми, които съдействуват при съставянето на плановете на различните равнища.

С комплексния план ние си поставяме за цел решаването на редица социално-икономически, политически и други задачи. Той съдействува за целевото обединяване и насочване усилията на трудещите се за изпълнение и преизпълнение на държавните и насрещните планове. Създават се условия да се решат по-пълно главните проблеми на комплексното развитие на отделната територия, да се повиши ефективността на общественото производство, относително да се регулират темповете на икономическия растеж на стопанските единици. Чрез него се постига синхронизиране на дейността на всички органи и организации на дадената територия, за да се реализира глобалната цел на етапа на обществено-икономическото развитие на страната. Обобщават се и се анализират икономическите и социалните процеси на основата на показателите, по които планират и отчитат отрасловите ръководства и клоновите предприятия.

Градът, столичните административни райони, предприятията, учрежденията и организациите изпълняват самостоятелни функции, имат точно изразена компетенция в сферата на държавното и стопанското управление в системата на общественото производство. На тези различни нива са се утвърдили и функционират самостоятелни системи от органи за управление и е налице определена материално-техническа база. Нормативните документи са предоставили в тяхно разпореждане финансови средства и други ресурси, които осигуряват реализирането на управленческите функции в условията на определена финансова самостоятелност. Управлението на ресурсите, тяхното ефективно използване изисква съставянето на планове на различните равнища.

Главният критерий при разработката на териториалния план си остава нарастването рентабилността и ефективността на икономиката на основата на ускореното внедряване постиженията на научно-техническата революция, концентрацията, специализацията, модернизацията и усъвършенстването на производството, на достигане качествените показатели и световното равнище, в крайна сметка на най-висок принос в създаването на национален доход. Всичко това определя неговата структура и системата от форми и показатели, необходими за съставянето му и за контролиране изпълнението му.

Значението на плана за комплексно социално-икономическо развитие не се изчерпва само с координиране развитието на отделните трудови колективи. Чрез него се решават по-успешно редица задачи, свързани с пълното използване на природните ресурси, с координирането, съгласуването и утвърждаването на известни пропорции в развитието на икономиката, жилищното строителство, комунално-битовото и културното обслужване. Изграден правилно с участието на териториалните и отрасловите органи, той създава условия за организиране на обществото на дадена територия и формира предпоставки за хармоничното развитие на личността.

Териториалният план на първия етап има за задача: да насочи отрасловите органи на управление и планиране за последователно въвличане в народностопански оборот природните ресурси, да определи перспективата, да посочи последователното по етапи изменение на структурата на общественото производство. Наред с това той трябва да обоснове принципиалната схема на развитието на транспортната система, да уточни нормативите за потребностите от стоки и да регулира и направлява на тази база все по-цялостното задоволяване на материалните и духовните потребности на населението.

Натрупаният опит по съставянето на комплексните планове за социално-икономическото развитие на отделните столични райони, на производствените и научно-производствените зони с отраслова специализация, на жилищните комплекси и промишлените предприятия и стопански организации показва, че **едно от най-важните и решаващи условия е предварителната политическа и организаторска работа.** Утвърди се практиката във всички райони да се изграждат целево обществени съвети по социално-икономическото планиране под ръководството на първите секретари на РК на Партията. Изпълнителните комитети, отделите и органите на районните народни съвети все повече поемат главната роля в тези разработки. Активно използват комплексни работни групи, в които участвуват широк кръг специалисти. Определени са и задачите на Българските професионални съюзи, Отечествения фронт, органите на МВР и другите държавни и обществени органи и организации. Друго важно условие е при съставянето на комплексния план да се определят точно целите и сроковете и след това правилно да се подберат средствата, формите и методите за постигането им. Особено решаващо е в самото съставяне на комплексните планове да се осигури участието на всички трудещи се чрез формиране на насрещните планове на отделните колективи, чрез постоянните комисии на народните съвети, чрез обществените съвети по квартали, чрез комсомолската и други организации.

Неотдавна бюрото на ГК на БКП утвърди програма за създаване организация за съставяне на комплексен план за социално-икономическо развитие на град София през периода 1976—1980 година. Сроковете за неговата разработка са съобразени с решението за съставяне на плана за седмата петилетка за страната, отделните отрасли и в териториален аспект. Цялостната работа се ръководи от оперативна група под ръководството на първия секретар на ГК

Digitized by Google

на БКП с участието на отговорни партийни, държавни и стопански дейци. Активно участие вземат обществените организации. Работата е съсредоточена главно в СГНС, в неговите управления и отдели. По министерства се изградиха работни групи под ръководството на заместник-министрите, отговарящи по икономическите въпроси. Бюрото на ГК на БКП възложи на отделите на ГК на БКП и УПК в министерствата и ДСО да оказват непрекъсната помощ и системен партиен контрол за изпълнение на задачата в определените срокове, на високо равнище и с необходимото чувство за отговорност.

Съществена помощ в тази огромна и отговорна работа ни оказват отделите на ЦК на БКП, ДКП, респективно Главно управление за териториално разположение на производителните сили и други централни ведомства. Методическо обезпечаване на задачата се извършва със съдействието на ДКП и ВНИ „Карл Маркс". Цялата работа по приложение на територииалното планиране, извършена през последните три години в София, се основава на задълбочено проучване и използване на положителния опит в тази област у нас, братските социалистически страни и особено опита на СССР. Трябва да отбележим, че приложението на съветския опит, най-вече Московския и Ленинградския, започна от социалното планиране на отделния трудов колектив, на отделния район, а сега намира широко приложение при планирането на големия град.

Не на последно място, разбира се, стои въпросът за определяне обхвата от показателите и структурата на територииалния план за социално-икономическо развитие. Използваните доскоро методи свеждаха територииалния план до механичен сбор от плановете за развитието на стопанските и други звена в града. Този подход съдействуваше да се използват крайно ограничен кръг показатели при разработването му. Практиката показа, че за да се управляват успешно сложните, многоотраслови производствени и научнопроизводствени комплекси, за да се съчетава изискването за повишаване рентабилността и ефективността на материалното производство с равнището на общественото обслужване, за да се влияе активно върху формирането на обществените отношения и изграждането на новия човек, е необходим твърде широк обхват от информация, твърде широк кръг от показатели, включени в територииалния план. Водени от това разбиране при разработката на методическите указания за съставяне на плана за социално-икономическо развитие на град София през периода 1976—1980 година, систематизирахме показателите в няколко основни групи:

— за икономическото развитие на предприятията и организациите по народностопански отрасли — промишленост, строителство, транспорт, съобщения, селско стопанство, наука и научно оборудване, управление и други — и по които планират отраслите;

— сумирани величини, които отразяват резултатите от работата общо за града, получени като сбор от всички отрасли и дейности;

— средно претеглени величини, чрез които се измерва достигнатото равнище на развитие на общественото производство и системата за общественото обслужване;

— съпоставяне жизненото равнище и комплексното развитие на отделната територииална единица с останалите и средното равнище за страната.

На тази основа се разработва цяла система от територииални баланси, които са главното средство за регулиране на комплексното развитие на отделната територииална единица. Едновременно с това определено място се отделя и на показателите, свързани с регулиране на обществените отношения, съблюдаване на обществения ред и законността, борбата с правните нарушения и други.

Утвърдената система от форми и показатели за комплексен план за социално-икономическото развитие на Москва и Ленинград предвижда широк кръг от показатели, чрез които се обхваща пълно производството и потреблението на територията. Те не се изчисляват инцидентно по един или друг повод, а са основа на годишните и петгодишни планове на града и районите. Утвърждават се от Госплана на СССР. Този подход, стремежът за широта и дълбочина на обхващане на социално-икономическите явления е продиктуван преди всичко от необходимостта бързо да се реагира и да се създадат условия за преодоляване на редица неблагоприятни тенденции, проявили се през петата и шестата петилетка, за които лично др. Тодор Живков обръща внимание в писмото си до ИК на СГНС. Градският комитет на Партията, Столичният народен съвет гледат на територииалния план за социално-икономическо развитие като на главно средство и основа за комплексното изграждане на територии. Той е важно условие за по-пълно обвързване нуждите на населението и реалните възможности за тяхното задоволяване. Разположението на различни производства и дейности, стопански предприятия и организации, министерства, държавни стопански обединения, научноизследователски звена и необходимите за тяхното нормално функциониране обслужващи звена предявява изискване за засилване на координиращата и регулираща функция на народните съвети като територииални органи на управление. Тя се налага от обективната необходимост за съчетаване на отраслови и територииалния принцип на ръководство и управление на народното стопанство, в резултат на което се създават необходимите условия съответната административно-територииална единица да се изявява като единен социално-икономически комплекс със свое специфично място в обществената система. В реализирането на плана за социално-икономическото развитие народните съвети упражняват двоен контрол. Важен момент е непосредственото участие на постоянните комисии, на обществените съвети, съ-

Digitized by Google

ветниците, на трудещите се в управлението и планирането. Упражняването на контролната функция на съветите чрез широкото участие на населението се явява етап в последователното прерастване на държавния и обществения контрол в компонент на общественото самоуправление. Този път на развитие е посочен в Програмата на Българската комунистическа партия, утвърдена на Десетия конгрес — „Постоянно разгръщане и усъвършенстване на демокрацията чрез активното участие на трудещите се в управлението на държавата, на стопанското и културното строителство, в подобряване работата на държавния апарат и засилване на народния контрол и неговата дейност".

За да може органите на държавната власт и народното самоуправление ефективно да планират, регулират, контролират и управляват тези комплексни проблеми, за постоянно поддържане на производството при минимум разход на средства и обществен труд и постигане на максимална печалба, за създаване на оптимални условия на труд и отдих при опазване на природната среда е необходимо разширяване на пълномощията на териториалните органи главно в няколко направления:

— засилване правото на контрол по изпълнение на плана за развитието на отделните стопански звена;

— цялостно провеждане на инвестиционната политика на територията;

— усъвършенстване системата на управление и планиране на социално-икономически процеси;

— контрол и регулиране на ефективното използване на работната сила;

— по-широко използване на икономическите лостове като система за стимулиране и санкциониране;

— разработване на цялостен механизъм за териториалното планиране като неразделна част от единната система на планиране на страната.

Превръщането на териториалния план в равностоен компонент на останалите раздели на единния план е нов качествен момент в дейността на плановите органи. Приложението на истемния подход, планирането и управлението на териториални единици предлага обогатяване на методологията на планиране на всички равнища и във всички етапи на разработката на дългосрочните цели, прогнозиране на развитието, съставяне на перспективни и текущи планове. Пространствената организация на територията трябва да отговаря на всички условия за ефективно обществено производство и формирането на хармонично развити личности. Съчетаването на отрасловите форми на управление и стопанско ръководство и териториалното планиране, усъвършенстването на неговата методология и методика, създаването на механизъм при съставянето на комплексните планове са един постоянен, непрекъсваем процес, протичащ под съвкупното въздействие на обективните икономически закони за развитие на съвременното социалистическо общество.

Лиляна ВАСИЛЕВА

зав. отдел „Планово-икономически" при ГК на БКП — София

АПРИЛСКА ЛЕТОПИС

МАЙСКИЯТ ПЛЕНУМ

Майският пленум на Централния комитет (1964 г.), състоял се непосредствено след Осмия конгрес, е страница от историческата летопис с новия априлски почерк на Партията.

Постановките и решенията на пленума за авангардната роля на комунистите, за разгръщането на ленинските принципи в регулирането на членския състав и работата с кадриге, за идеологическата дейност и за издигане на партийните органи и организации като политически ръководства откриха нова, майска глава в априлската летопис на Партията. Тяхното принципиално значение се потвърждава от развитието на Партията до наши дни...

• • •

Особено методологическо значение за теоретическата и практическата дейност на Партията, за нарастване на нейната ръководна роля имат постановките на Майския пленум за авангардната роля на комунистите в строителството на социалистическото общество. Той въоръжи Партията с цялостен възглед за съдържанието, функциите и критериите на авангардната роля на партийния член. „... за да изпълнява с успех авангардната си роля — се казва в доклада на др. Борис Велчев, изнесен на пленума, — за да носи с чест високото звание член на БКП, комунистът трябва активно да участвува

Digitized by Google

и в производството, и в обществено-политическия живот, да служи за пример във всяко отношение и същевременно да бъде организатор и политически ръководител на трудещите се в тяхната борба за делото на социализма и комунизма" (к. м. — Н.И).

Тази теоретическа постановка, възприета, развита и отразена в Програмата на Десетия конгрес, конкретизирана от Централния комитет (специално на Юлския 1968 г. и на Февруарския пленум 1974 г.), както и в речите на др. Тодор Живков (пред Националното съвещание с първенците от производството в зала „Универсиада" — 1972 г. и Националното съвещание във Велико Търново — 1975 г. за ролята на първичната партийна организация), съдържа принципиални положения с актуално значение:

— Авангардната роля на комуниста, по своята същност е политическа роля в обществото. Тя свързва личността с обществото, изразява и устоява коренните класови позиции и интереси по всеки въпрос;

— Авангардната роля е единство от три относително самостоятелни функции: комунистът като политически ръководител, като организатор и като възпитател на масите в борбата за социализъм и комунизъм. Тези функции намират концентриран израз в тезиса на Отчетния доклад пред Десетия конгрес: „Чрез комунистите Партията се свързва с хората, узнава настроенията на трудещите се, тяхното мнение за своята политика, техните критични бележки и предложения. Посредством комунистите Партията формира политическата обстановка, бори се срещу отрицателните явления, разяснява своите замисли и мероприятия, възпитава, организира, води масите."[1]

Авангардната роля е пълно проявление на трите функции в органическо единство. Ако липсва такова единство, ако то е нарушено, комунистът не осъществява в необходимата степен определената от Програмата и Устава политическа авангардна роля в обществото.

— Авангардната роля е всеобщото, което изпълва и специфично се проявява в останалите социални роли на комунистическата личност — в труда, обществено-политическия живот, в бита и т.н.

Актуалността на основните методологически положения, произтичащи от постановката на Майския пленум за авангардната роля, се доказва от редица локални комплексни изследвания на окръжни комитети, от практиката на отчетите и самоотчетите в партийните организации.

Обществено-политическата активност е най-висша форма на социалната активност, защото е мотивирана от висока комунистическа съзнателност и идейна убеденост. Тя е напрегнат интелектуален труд през свободно време, труд доброволен, извън норми и задължения, без сметка за лична изгода (за разлика от трудовата активност), труд по навик, в интерес на обществото. Тази осъзната, осмислена, усилена и целенасочена дейност на сегашния етап носи всички белези на бъдещия комунистически труд. Следователно, като разгръщаме обществено-политическата активност на членовете, заедно с това решаваме и колосалната задача за формирането първообраза на комунистическата личност.

Обектът на политическата активност включва цялата система на обществени отношения, в които комунистът според своя социален статут участвува, осъществява и прогресивно изменя.

В речта си пред пленума на окръжния комитет на БКП в Бургас т. г. другарят Тодор Живков разкри органическата връзка между икономика, политика и идеология, съответно между трудовото и обществено-политическото поле за разгръщане на творческата активност на комунистите. В. И. Ленин неднократно подчертаваше, че извън сферата на обществено-политическите действия няма и не може да има истинско политическо възпитание.

Практическият опит след Априлския пленум показва, че активността на комунистите се намира в пряка зависимост от активността на партийните организации. Че по степен и по характер тя е динамично, направлявано явление. Колективната активност предизвиква съответствуваща лична активност. Следователно главен фактор за развитие на обществено-политическата активност на комунистите, определяща съдържанието на тяхната авангардна роля, е проблематиката и организацията на вътрешния живот на първичната партийна организация.

В. И. Ленин на времето съзря необходимостта всяка политически активна личност определено време от деня да участвува в управлението на обществените процеси и отношения. Тази необходимост значително нараства сега, когато обществото извършва първите си крачки към комунистическото обществено самоуправление. Следователно проблемът за обществено-политическата активност на комунистите, като качествена характеристика на авангардната им роля, придобива голямо значение за работата на партийните органи и организации.

Изследванията, отчетите и самоотчетите сочат, че на анализ, оценка и въздействие се подлага авангардната роля на комунистите в партийните организации и трудовите колективи. Партийният контрол и индивидуалната работа не обхващат всеобщото проявление на авангардната роля на членовете в социално-битовата среда, където главен регулатор е самоконтролът.

Очевидно животът ще поставя нови проблеми, всяка крачка към които ще изисква осмисляне на опита, конкретизиране постановката на Майския пленум и най-вече превеждане дейността на партийните организации в духа на нейната неизчерпаема идея.

* * *

В априлската летопис на Партията Майският пленум записа изключително важната теоретическа постановка, с методоло-

[1] Десети конгрес на БКП, с. 104.

Digitized by Google

гическо значение за практическата дейност, отнасяща се до самоинициативата като качествен измерител на авангардната роля на комунистите: „За да се издига авангардната роля на комунистите — се казва в доклада на др. Борис Велчев, — не бива да се разчита само на партийните поръчения, а да се подценява въпросът за самоинициативата на комунистите в обществения живот и в труда. Активното участие на всеки комунист в социалистическото строителство, в живота на Партията, в нейната идеологическа и организаторска работа не е и не може да бъде въпрос само на партийни поръчения."

Като подчертава ролята на поръченията за организираността, целенасочеността и единството в действията на комунистите и организациите в борбата за осъществяване на партийната политика, за формирането на навик у комунистите за проява на инициатива, пленумът издигна нов критерий на авангардната роля — инициативността и самодейността на комуниста, който при всички обстоятелства и ситуации, без да чака решения, указания и поръчения, самостоятелно да се ориентира в обстановката, да застане на класово-партийни позиции и активно да действува, да утвърждава партийната политика, да внася комунистическата идеология в съзнанието на масите. Да осъществява докрай ролята си на политически ръководител, организатор и възпитател на трудещите се. „Успешното решаване на задачата за издигане авангардната роля на комунистите изисква умело да се съчетава възлагането на партийни поръчения с развитието на самоинициативата на отделния комунист, което е напълно в съответствие с основния принцип в живота и дейността на Партията — принципа на демократическия централизъм" — се казва в доклада.

Самоинициативата е повишена, постоянна активност на комуниста, мотивирана от трайни идейно-нравствени подбуди. Съзнателно възприета по-висока отговорност от предписаната му от уставните норми, решения и поръчения. Вътрешна готовност за активни целенасочени действия по свой почин.

Самоинициативата е същността, сърцевината на политическата, организаторската и възпитателната активност на комунистите. Тя определя самостоятелното историческо творчество на личността. Изпълнението на решението и поръчението изисква лична активност, която е предварително програмирана от колективната мисъл и воля. Решението и поръчението организират и регулират взаимоотношенията на комунистите в процеса на изпълнението. Самоинициативата постига същата цел, но по пътя на самоорганизацията и самоуправлението на поведението и отношенията. Следователно всяко решение трябва да преследва двояка цел:

— да разкрива простор и подбужда комунистите за широко проявление на самоинициатива;

— да обединява и координира техните инициативи около колективно определените цели и срокове.

Безотговорността най-силно се подхранва от прекомерното програмиране и регламентиране на колективната и личната активност. Често се възлагат задачи с категорична инструкция за начина на действие, а на организациите и комунистите се отрежда ролята на механически изпълнители. Такъв стил на ръководство, такова решение и поръчение свиват масовата творческа инициатива в предварително определени рамки.

Постановката на Майския пленум за съотношението между централизъм — решението и поръчението, и демокрация — самоинициативата и самодейността, за тяхното диалектическо съчетаване проникване и единство поставя пред теорията и практиката на партийното строителство редица въпроси за решаване.

На първо място това е въпросът за факторите, които при съвременни условия разгръщат или ограничават самодейността на организациите и самоинициативата на комунистите:

— социалистическата съзнателност и комунистическата убеденост като главен фактор за подема на инициативността и творческата активност на комунистите;

— централизмът и демократизмът в партийното ръководство и развитието на творческата самодейност и инициативност;

— стилът на работа и ръководство и неговото отражение върху самодейността и самоинициативата;

— решението и поръчението като фактор за разгръщане на самоинициативата на комунистите;

— самодейността на партийната организация и група за разгръщане самоинициативата на комунистите;

— партийният контрол, отчет и самоотчет като стимулиращ и регулиращ фактор за проявлението и насочване на масовата творческа самоинициатива на комунистите и др.

Априлският пленум разкри широк простор за самостоятелно историческо творчество на масите, на класите и колективите и под ръководството на Партията изведе страната в етапа на изграждане зряло социалистическо общество. Създадени са условия към следващата крачка да се овладеят факторите и средствата за дълбоко проникване в ядрото на потенциалните възможности на комунистите, а посредством тях и в трудещите се, да се възбужда, освобождава и насочва градивната енергия у тях за решаване на историческите цели и задачи, които ще постави Единадесетият конгрес на Партията. Такъв е пътят за разгръщане творческата самоинициатива на комунистите като качествен показател за тяхната авангардна роля в борбата за комунизма...

Digitized by Google

БИТКАТА ЗА БЛАГОДЕНСТВИЕ

КОСТАДИН СТАНЕВ
секретар на ОК на БКП — Толбухин

Българската комунистическа партия винаги е отделяла и отделя голямо внимание на проблемите за повишаване жизненото равнище на народа. „Грижата за човека — се подчертава в приетата на Десетия конгрес на БКП Програма — е основна грижа на Партията, смисъл и съдържание на цялата ѝ политика." Ускореното развитие на производителните сили, усъвършенстването на производствените отношения, борбата за всестранен обществен напредък са подчинени изцяло на девиза: „Всичко в името на човека, всичко за благото на човека!"

Априлският пленум на ЦК на БКП през 1956 г. сложи началото на ускореното икономическо развитие на страната, а оттам се осигури и възможността да се повишава с висок темп материалното и културното равнище на народа.

Решенията на Десетия конгрес и на Декемврийския пленум на ЦК на БКП внесоха ново съдържание в дейността на партийните организации. Те поставиха по-високи изисквания за научно и комплексно решаване на проблемите за социално-икономическото развитие и в Толбухински окръг.

И сега, когато чертаем нови, още по-мащабни перспективи на всестранен подем през седмата петилетка, ние сме длъжни да отчетем докъде сме стигнали в осъществяването на тези задачи. Какви са конкретните резултати и как сме ги постигнали? Отговорът на тези въпроси ще ни посочи пътищата към още по-високите върхове на зрялото социалистическо общество.

ОСНОВНА ПРЕДПОСТАВКА

Известно е, че равнището на доходите, обемът и структурата на потреблението зависят от растежа на производството. Изхождайки от тази неоспорима истина, Априлският пленум и Десетият конгрес поставиха задачата за бързото развитие на всички отрасли на производството на базата на наличните материални и трудови ресурси. По този път тръгна и Толбухински окръг.

През периода на петата и шестата петилетка икономическата мощ на окръга бързо нарасна. Основните фондове на държавните и кооперативните предприятия от всички отрасли на материалното производство се увеличиха близо 4 пъти, със средногодишен темп от 15 на сто. Разшири се и се модернизира материално-техническата база на промишлеността. Постави се началото на нови отрасли като: рудодобив,

Digitized by Google

пластмасопреработващ, кожаро-кожухарски и обувен. Въведоха се в експлоатация допълнителни производствени мощности, в резултат на което основните фондове в промишлеността нараснаха 3,6 пъти. Успоредно с тях през всяка петилетка обемът на промишлената продукция се удвоява. За десет години от аграрно-промишлен окръгът се превърна в промишлено-аграрен. Съотношението между промишлената и селскостопанската продукция през 1965 г. беше 40:60 в полза на селското стопанство. През тази година — 60:40 в полза на промишлеността.

Ние сме доволни от бързото развитие на промишлеността и превръщането ѝ в основен отрасъл на икономиката на окръга. Но това е количествената страна на въпроса. За да се достигне равнището на икономически напредналите страни, е необходимо наличната материално-техническа база на промишлеността да отговаря на съвременните изисквания особено в качествено отношение. Ето защо окръжният комитет положи много грижи през шестата петилетка за нейното разширение, реконструкция и модернизация. В изпълнение на указанията, дадени от др. Тодор Живков на пленума в Габрово през 1973 г., беше организиран обществен преглед по реконструкцията и модернизацията на производството и управлението. Всички промишлени предприятия приеха годишни комплексни програми, в изпълнение на които през 1973, 1974 и текущата 1975 г. се проведоха общо 2750 мероприятия. За тях бяха изразходвани 36 900 х. лв. А икономическият ефект е над 10 млн. лв. В отговор на Обръщението на ЦК на БКП и почина на завод „Найден Киров" през тази година под ръководството на ОК, ГК, ЗПК и ППО се извърши значителна работа, в резултат на която сменното използване на машините нарасна от 1,57 на 1,60, а вътрешносменното от 68,8 на 69,6 процента.

Въпреки че в това отношение се направи много, постигнатите изменения в структурата на основните производствени фондове не ни задоволяват. Все още голяма част от партийните организации не се занимават конкретно с тези въпроси и затова редица предприятия са съоръжени с нископроизводителни универсални машини и се нуждаят от солидна реконструкция и модернизация. Натрупаният опит от тази петилетка показа, че там където се реконструира и модернизира основното оборудване и се въвеждат нови съвременни технологии, обществената производителност на труда бързо нараства, подобрява се качеството на изделията, най-добре се решават социалните въпроси.

Голямо внимание отделиха партийните комитети и организации и за повишаване на икономическата ефективност на производството. Изготвени бяха икономически атестати на предприятията, които отразяват тяхното непрекъснато развитие и дават възможност за реална оценка на дейността на партийните, стопанските, профсъюзните и комсомолските ръководства. Като нова форма в осъществяването на партийното ръководство и контрол върху стопанската дейност се утвърдиха срещите на градските комитети на БКП с ръководствата на предприятията, на които се прави подробен анализ на постигнатите резултати и се набелязват конкретни мерки за бъдещата им работа.

През годините на петата и особено през шестата петилетка бързо развитие получи селското стопанство. В работата си по ръководството на този отрасъл окръжният комитет на Партията винаги се ръководи от разбирането, че Толбухински окръг е един от основните райони на страната за производство на зърно и животинска продукция и че всяко изпълнение или неизпълнение на държавните планове ще даде отражение върху жизненото равнище на народа. Затова изключително внимание се отделя на бързото развитие на материално-техническата база на селското стопанство, в резултат на което тя нарасна 2 пъти. Извърши се концентрация и специализация. Въведоха се промиш-

Digitized by Google

лени технологии, които създадоха условия за освобождаване на работна сила и целенасочването ѝ в други по-прогресивни отрасли на материалното производство.

Не изостанаха от този бърз подем в икономиката на окръга и строителството, транспортът, съобщенията и търговията. През този период се сложи началото на стопанския туризъм, който днес разполага с база от 15 570 легла и приема годишно по 278 000 туристи от страната и предимно от чужбина.

Наред с бързото развитие на отраслите от материалното производство нараснаха заетостта и ефективното използване на трудовите ресурси в окръга като втора основна предпоставка за повишаване обществената производителност на труда и увеличаване производството на националния доход. Докато през петата петилетка се наблюдаваше механичен отлив в порядъка на 1800—2000 души годишно, които се насочваха в икономически развитите окръзи, с бързото развитие на промишлеността, строителството, търговията и туризма той постепенно намалява и сега се движи около средното равнище на страната. Населението на окръга се увеличи от 235 000 през 1965 г. на 243 838 души през 1974 г. Нарасна и заетостта на трудовите ресурси в материалното производство с 11 на сто. В промишлеността навлязоха нови 13 230 души, в строителството 3570, в търговията 4920, в транспорта близо 900. Във върховия момент в туризма работят сега над 6300 души. Увеличението броя на заетите в тези отрасли стана главно за сметка на намаляване населението, заето в селското стопанство, от една страна, и от друга, от привличане в производството на домакини и други от градското население.

Високите темпове, с които се изгради и усъвършенствува материално-техническата база на производството, съчетана с увеличаване заетостта на населението и неговото по-ефективно използване, осигуриха условия за бързо нарастване на националния доход в окръга, а оттам и за повишаване доходите на трудещите се. През 1971—1975 г. създаваният в окръга национален доход нарасна с 16,8 на сто, като на човек от населението през 1975 г. очакваме 1514 лв. при 1303 лв. през 1971 г. В същото време паричните доходи нарастват от 897 лв. на човек през 1971 г. на 1296 лв. през 1975 г. Средната работна заплата на работниците и служителите нарасна от 1451 лв. през 1970 г. на 1650 лв. през 1975 г.

Коренни изменения настъпиха в структурата на разпределението на работниците и служещите според размера на получаваната номинална работна заплата. Докато през 1972 г. до 80 лв. са получавали 14,6 на сто от работниците и служителите, през 1974 г. те намаляват на 5,4 на сто. Намаление бележат и групите от 81—100 лв. с 6,2 на сто, от 101—120 лв. с 3,9 процента. В същото време се увеличава и броят на работниците и служещите от всички групи, получаващи заплати над 120 лв.

Като район с преобладаващо селско население, голямо значение придобиват постоянните грижи на Партията за увеличаване на пенсиите и създаване на сигурност в утрешния ден. В резултат на неколкократното увеличение на пенсиите средногодишният им размер нарасна с 24,8 на сто, а само на земеделските пенсии с 28 процента.

Както за страната, така и в нашия окръг с по-бързи темпове нарастват обществените фондове за потребление. През периода 1970—1974 г. те бележат ръст от 79,4 процента, а паричните доходи, получавани като работна заплата, с 31,9 на сто.

Това бързо увеличаване на паричните доходи и тяхното по-правилно разпределение създаде реални предпоставки и за увеличаване на

Digitized by Google

разходите, за по-пълното задоволяване на платежоспособното търсене на населението.

УСЪВЪРШЕНСТВУВАНЕ СИСТЕМАТА НА ОБЩЕСТВЕНО ОБСЛУЖВАНЕ И ПО-ПЪЛНО ЗАДОВОЛЯВАНЕ НА НАРАСТВАЩИТЕ МАТЕРИАЛНИ И КУЛТУРНИ ПОТРЕБНОСТИ НА ТРУДЕЩИТЕ СЕ

Комплексното решаване на този проблем има не само икономическо, но и политическо, идеологическо и социално значение. В него фокусират много страни от цялата наша политика. Затова окръжният комитет и ОНС насочиха своите усилия в две направления:

Първо — към създаване и непрекъснато усъвършенствуване материално-техническата база на общественото обслужване и привеждането ѝ в съответствие със задачите за повишаване на жизненото равнище.

Второ — осигуряване необходимите стоки, услуги и жилища за задоволяване на непрекъснато растящите потребности на трудещите се.

През годините на петата и шестата петилетка ОК на БКП и ОНС съвместно със съответните министерства и ведомства приеха програма за развитието на търговията, комунално-битовото обслужване, транспорта, съобщенията, просветното дело, здравеопазването, културата и изкуството, младежкото и спортно строителство, благоустрояването, стопанския туризъм и почивното дело. В резултат на това с ускорени темпове се извършва разширението, реконструкцията и модернизацията на материално-техническата база на общественото обслужване. През 1968—1969 г. бяха усвоени 4579 х. лв. капитални вложения за ново строителство и обзавеждане на 443 обекта, с което в основни линии беше решен въпросът за изграждане на търговска мрежа в селата. Преустроиха се и още близо толкова обекти в градовете на окръга. Общо през годините на петата петилетка за ново строителство, реконструкция и модернизация в търговията и туризма се усвоиха капитални вложения за 23 825 х. лв., а през шестата петилетка за над 30 000 х. лв. Населението в окръга сега се обслужва от 755 обекта.

Наред с изграждането на базата пред партийните организации застана въпросът за подобряване организацията на търговското обслужване. По тяхна инициатива и с активното им участие се въведоха нови прогресивни форми като открит показ, самообслужване, продажба по образци и др., по които сега се реализира 62 на сто от стокооборотът в окръга при 52 на сто за страната. Грижите на окръжния комитет и на партийните организации за бързото развитие на материалната база и въвеждането на новите прогресивни методи в търговията доведоха до значително повишаване културата на търговското обслужване и което е най-важното, до съкращаване на времето, необходимо на трудещите се за извършване на необходимите им покупки. Всички тези положителни изменения дадоха благоприятно отражение върху по-пълното задоволяване на потребителското търсене на населението. Показател в това отношение е реализираният стокооборот на дребно. През годините на петилетката абсолютният му размер нарасна с 55,5 на сто или 85 000 х. лв. Значително се увеличи стокооборотът на човек от населението — от 643 лв. през 1970 г. на 912 лв. през 1974 г., докато средното за страната е 880 лв. През тази година очакваме той да нарасне на 980 лв.

Всичко това показва, че сега трудещите се от окръга са по-добре нахранени и по-добре облечени, по-пълно са задоволени техните мате-

Digitized by Google

риални и културни потребности. Успехите са безспорно големи, но като направим съпоставка с научнообоснованите норми, установяваме, че има още редица нерешени проблеми, които пряко или косвено дават неблагоприятно отражение върху жизненото равнище.

Не е решен въпросът с изграждането на съвременна търговска мрежа в кварталите на гр. Толбухин, а и в другите градове на окръга. Особено остро това се чувствува в новоизграждащите се квартали. Не се отпускат централно необходимите капитални вложения за едновременно строителство. Това налага на фона на новите красиви жилищни сгради да поставяме бараки, които загрозяват гледката, нямат условия за правилно съхранение на стоките и за културно обслужване на гражданите.

Незадоволително е състоянието на качеството, асортимента и цените на една част от стоките. Центърът за нови стоки и мода често пъти налага своето становище по отношение моделите и качеството на произвежданите изделия и влияе при договорирането им, но това все още не е достатъчно. Безвкусицата не е преодоляна. Освен това неоправдано нараснаха цените на някои стоки, без да е увеличена тяхната покупателна стойност, каквито са някои мебели, обувки, домашни потреби, ястия в общественото хранене и др.

Всичко това води до залежаването на редица стоки, до ангажирането само през 1975 г. на допълнителни оборотни средства на търговските предприятия в размер на 11 000 х. лв. и до обезценка в значителен размер. В крайна сметка това, което се отчита като натрупване при производството, ще се загуби при реализацията. А това влияе отрицателно върху жизненото равнище на народа.

В тази връзка крайно време е да се помисли и за усъвършенствуване планирането в отраслите, произвеждащи стоки за народно потребление, за изграждане на стабилни показатели, действуващи за по-дълъг период от време, за цяла петилетка. В досегашната планова практика се допуска безогледно, непрекъснато намаляване на себестойността и увеличаване на печалбата на предприятията, произвеждащи стоки за народно потребление. Това тласка производителите към високоефективните изделия, пречи за осигуряване на разнообразен асортимент и особено за високо качество. Води след себе си появата на дефицитни стоки за значителен период от време. Такъв е примерът с някои мебели, бебешки облекла, работни дрехи, резервни части за битова техника, домашни пособия и др.

Производителите на стоки за народно потребление не са решили въпросите за разфасовката, за амбалажа и опаковката и най-вече за естетическото им оформление и правилно съхранение.

След излизането на 113-то постановление на Министерския съвет от 1974 г. под ръководството на окръжния комитет и с активното участие на партийните организации се направи много за производството на стоки от отпадъчни и залежали материали. През миналата година то достигна 614 х. лв., а само за деветмесечието на т. г. — 1059 х. лв. Тези положителни резултати безспорно се почувствуваха от населението в окръга. Но лошата координация между търговските предприятия и производителите и слабостите в проучването на потребностите не позволиха да се използват в достатъчна степен наличните възможности. Натрупа се нереализирана готова продукция, произведена главно от метални отпадъци, и вместо да бъдат стимулирани производителите, сега те понасят значителни загуби.

Неотложното решаване на тези проблеми безспорно ще даде нов тласък в изпълнение на Декемврийската програма за повишаване жизненото равнище на трудещите се в окръга.

През годините на петилетката окръжният комитет на Партията от-

Digitized by Google

дели голямо внимание и на битовото обслужване на населението. Продължи изграждането на по-съвременна материална база и мрежа от ателиета за услуги. Построиха се нови битови комбинати, база за химическо чистене и пране, бази за ремонт на сложна битова техника. Общо за ново строителство, разширение, реконструкция и модернизация се усвоиха капитални вложения за 22,0 х. лв. Въведоха се по-съвършени форми на обслужване, като абонаментно, надомно, чрез обменен фонд, химическо чистене и пране на дрехите по месторабота Особено добри резултати дадоха комплексните приемателни пунктове, които най-правилно решиха въпроса за битовото обслужване в селата.

Сега населението разходва значително по-голяма част от своите парични приходи за задоволяване на своите нужди от промишлени услуги. Докато през 1971 г. извършените услуги на човек от населението възлизаха на 36,60 лв., през тази година техният размер нарасна на 59,60 лв.

Ръст бележат и извършените услуги на населението от транспорта и съобщенията. За петилетката на човек от населението транспортните услуги нараснаха със 76,7 на сто в резултат на увеличаване на междуселищните и градските автобусни линии, на нарастване и налекия и товарния таксиметров парк. Увеличиха се и телефонните постове за населението от 6026 на 9440 броя.

Сега усилията на партийните и стопанските ръководства, на трудовите колективи от сферата на обслужването са насочени към по-нататъшното разширение обхвата на услугите, подобряване тяхното качество, въвеждане на нови индустриални методи и разкриване на нови дейности, които ще облекчат труда на жената и ще увеличат свободното време на трудещите се.

Изключително големи грижи положиха окръжният комитет на БКП и ИК на ОНС за решаване на жилищния проблем. Поради бързото нарастване на населението в градовете и особено в Толбухин през петата и шестата петилетка жилищното строителство стана един от възловите въпроси, от решаването на който зависи по-нататъшното повишаване на жизненото равнище. За това бюрото на окръжния комитет на БКП насочи вниманието на партийните и държавните органи и организации към осигуряване на високи темпове в жилищното строителство. Проведе се частична реконструкция и модернизация на наличната база, широко се застъпиха новите технологии: едропанелно, пълзящ кофраж, скелетно-безгредова система и пакетно-повдигащи плочи Изведе се жилищното строителство на свободни терени, с което се запази старият фонд и се изградиха съвременни комплекси. Общо през петилетката в окръга се построиха и предадоха 6067 апартамента, в резултат на което жилищната площ само в Толбухин нарасна от 583 х. м² през 1970 г. на 711 х. м² през 1974 г. Въпреки това нуждите са още големи. За това говорят и бързо нарастващата част на жилищно-спестовните влогове с 45,5 на сто за периода 1972—1974 г. За по-нататъшното решаване на този жизнено важен проблем в окръга започва изграждането на нов домостроителен комбинат с капацитет от 2000 апартамента годишно.

Успоредно с жилищното строителство не по-малко грижи се положиха за благоустрояването и хигиенизирането на населените места. В тази връзка широко се приложи опитът на селата Пленимир и Бонево, обявени за еталон. В тях по инициатива на партийните и отечествено-фронтовските организации и пълномощничествата се организираха шосировка на всички улични платна, направата на тротоари и асфалтиране на главните улици, подмяна на оградите със собствени сили, със средства от самооблагането и доброволен труд на населението.

Digitized by Google

Окръжният комитет на БКП счита, че този почин допринесе много за подобряване облика на селата в окръга и за създаването на подобри условия за задържане на населението в тях.

Не изостанаха от общото развитие на обслужващата сфера просветното дело, здравеопазването, културата и изкуството. Построиха се 28 нови училища. Широко се внедри полуинтернатното обучение, където обхватът на децата от I до VII клас нарасна от 24 на сто през 1970 г. на 65 на сто през 1975 г. В резултат на бързото изграждане на детски заведения капацитетът в детските ясли нарасна от 7,50 на 13,74 на сто и в детските градини — от 59 на 80 на сто.

Особено положително отражение върху жизненото равнище дадоха плановете за социално развитие на колективите. Благодарение на тях се решиха такива важни за трудещите се въпроси като: работническите столове, прането на работното облекло, построяването на бани, съблекални, стаи за жената, непрекъснати подобрения в условията на труда и почивката. Разбира се, и тук още не е направено всичко. Не е решен въпросът за краткотрайния отдих на трудещите се в условията на петдневна работна седмица, и то главно поради липса на собствена база. Определено считаме, че за правилното срочно решаване на този важен проблем трябва да се утвърди практиката те да се строят и поддържат със собствени сили и средства. По такъв начин по-пълно ще се използват базите за отдих и което не е без значение, ще струва по-евтино.

На настоящия етап не са разработени както теоретически, така и практически всички нормативи и изисквания по социалното развитие на трудовите колективи. Чувствува се остра нужда от единен статут, определящ изискванията, критерия от материални и духовни предпоставки в съвременното социалистическо предприятие, необходими за правилното социално развитие на трудовия колектив, отговарящи на изискванията на развитото социалистическо общество.

Всички тези въпроси, свързани пряко с жизненото равнище на населението в окръга, винаги са стояли в центъра на вниманието на ОК на БКП и на ОНС. През месец април т. г. се проведе окръжно съвещание, на което беше направен задълбочен анализ на постигнатото в окръга по изпълнение решенията на Декемврийския пленум на ЦК на БКП. Разгледани бяха положителните и слабите страни и се набелязаха конкретни мерки за по-нататъшната работа на партийните и стопанските органи.

Сега вниманието на окръжната партийна организация е насочено към мобилизиране усилията на всички трудови колективи, на всеки работник и специалист за осигуряване предсрочното изпълнение на насрещните планове за 1975 г. и шестата петилетка, което ще бъде не само успешен финал, но и добър старт за следващата петилетка. Успоредно с това се уточняват задачите за 1976 г. и седмата петилетка. Извършва се преглед на обществената производителност на труда, разкриват се допълнителни резерви за нейното повишаване, за приемане на насрещните планове, които ще бъдат реална предпоставка, гаранция за по-нататъшното подобряване на благосъстоянието на нашия народ.

Трудещите се в окръга дълбоко съзнават и високо ценят всестранните придобивки в нашата страна и за това приемат партийната политика като неотклонна задача, осигуряваща бързо икономическо развитие на страната и по-високо жизнено равнище на народа. Ето защо те отдават своите сили и умения за изграждането на развито социалистическо общество и с още по-голямо въодушевление и трудов героизъм ще посрещнат Единадесетия конгрес на БКП.

Digitized by Google

ОТГОВОРНОСТТА НА ПАРТИЙНИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ ОТ ТЪРГОВИЯТА

„Прилагането на социалистическия принцип на заплащане на труда, провеждането на социалната политика и други мероприятия, осигуряващи формирането на номиналните доходи, могат успешно да се осъществяват, ако срещу тези доходи се предлагат достатъчно по количество, разнообразни и висококачествени стоки."

Из доклада пред Декемврийския пленум
на ЦК на БКП — 1972 г.

Колкото повече се множат успехите ни в изграждането на развитото социалистическо общество, толкова по-актуални стават задачите, поставени от Декемврийския пленум. От тях твърде съществено е значението днес и на проблема за съотношението между паричните доходи на населението и предлаганите стоки за народно потребление. Той е не само икономически, но и политически, и идеологически, и социален.

Огромен е напредъкът ни в осигуряването на повече стоки за населението. Индексът на стокооборота — 290,2 за 1974 г. при база 1960 г. е показателен. На лице от населението са продадени много повече месо и месни произведения, захарни изделия, мляко, памучни тъкани... С подчертано трайна тенденция към увеличаването и разнообразяването на стоковите фондове се характеризират последните години на шестата петилетка. Под ръководството на партийните комитети и организации постигнатите успехи непрекъснато се увеличават и това съответствува на характера и задачите, поставени от Десетия конгрес.

Нашето желание обаче тук е да поставим и анализираме някои проблеми, изискващи нов подход при осъществяването им. Да ориентират партийните органи и организации от тази сфера правилно да оценяват и използват съществуващите огромни потенциални възможности, защото най-важни в последна сметка за успешното решаване на разнообразните икономически явления са техният стил и методи на работа.

Липсващите стоки са обект на значително внимание от страна на партийните органи и организации. Причината за това е, че редовно или хронично, в едно или друго време на вътрешния пазар не се намират или са недостатъчни разнообразни вълнени и памучни тъкани, трикотаж, конфекция в пълна номерация и вид, мебели, строителни материали, някои електроуреди, метални изделия, резервни части, водопроводни тръби, фаянсови изделия, домакински порцелан, разни видове зеленчуци, стоки народен тип.

От друга страна в много скръзи ръстът на влоговете на населението е значително по-висок от средногодишния темп на увеличение на стокооборота на дребно. Това е един от резултатите от споменатата дефицитност, т. е. показател за отлагането на покупки от потребителите за бъдещи периоди, когато интересуващите ги стоки ще бъдат налице в магазините. Ниската възвръщаемост на паричните средства обаче влияе неблагоприятно върху развитието на цялата наша икономика.

Digitized by Google

За нас е важно да се видят причините за това състояние, а те се отличават с подчертания си комплексен характер. Следователно към тях следва да се приложи комплексен подход.

Кои са главните въпроси, даващи облик на целокупния проблем?

В основата на причините за липсата на редица стоки са взаимоотношенията между търговията и производството.

Партийните комитети и организации в работата си отделят значително място на този проблем. Те насочват стопанските ръководства на търговските предприятия към засилване на взискателността към производството, за разнообразяване на асортимента и повишаване качеството на стоките. В този смисъл усъвършенстват дейността си по укрепването на деловите връзки между предприятията на двата отрасъла, държат за засилване на взаимното им влияние чрез прилагане на все по-съвършени форми, особено при решаване въпросите за стоките от народен тип.

В последно време дейността на партийните организации в търговията се разширява — влиянието върху производството от страна на търговските звена не се схваща като налагане на своята воля, а като процес, в който заинтересоваността и желанието за още по-добро задоволяване на потребностите са взаимни. На това отговарят и утвърждаващите се в съответна форма договори за тясно сътрудничество и взаимна помощ между търговски и промишлени предприятия.

Под ръководството на партийния комитет в Централния универсален магазин през 1975 г. такива договори са сключени с няколко производствени предприятия, едно от които е завод „Добри Желязков" — Сливен.

Двете страни поставят в основата на договора си качеството на производството и отговаряшото на съвременните изисквания предлагане и продажба на стоките на потребителя. Конкретните задължения са детайлизирани обстойно. Колективът на ЦУМ се задължава да изучава търсенето на произведените от завода стоки, да подрежда и поддържа специални витрини с тях, да провежда ежемесечни анкети с гражданите за качеството им, да прави предложения за нови модели по искане на клиентите. От своя страна колективът на завод „Д. Желязков" е поел отговорността да доставя при пълно спазване на договорните отношения висококачествени стоки (при възможност и извънпланови количества), да запознава търговските работници с производствената технология; да засилва изработката на определени и особено на нови артикули. Предвидени са и някои съвместни мероприятия, в това число и от културно-масов характер.

Изпълнението на договора е твърде резултатно. То е хубав пример и за другите производствени предприятия. Защото досега някои от най-големите ни заводи стоят настрани, не пристъпват към поемане на подобни двустранни задължения. А точно в този си вид отношенията между търговията и промишлеността придобиват онзи характер, който най-добре отговаря на изискванията на действителността. Затова полезно е тези договори да станат масова практика.

Справедливостта изисква да отбележим, че засега въпреки направените корекции и подобрения на нормативните актове неудовлетворително се прилагат формите за въздействие на търговията върху промишлеността. Практиката налага по-активно отношение на партийните органи за ликвидиране на търпимостта, проявявана към допусканите нарушения от доставчиците — неизпълнение на договорните задължения по време, асортимент, количество и качество на стоките и особено на онези определени от Постановление № 7 (от 1971 г.) на Министерския съвет като народен тип. За тях се сключват договори, разменят се спецификации, но малка част после се произвеждат

Digitized by Google

поради по-високата им трудоемкост и по-ниска стойност. Тук именно е необходима бързата намеса на заводските партийни комитети и организации — всеки подобен случай да бъде повод за анализ и правилно политическо насочване на стопанските ръководства. От своя страна и партийните организации в търговията следва да поддържат по-тясна връзка със своите другари от промишлеността, да сигнализират за нарушенията и да осъществяват успешна работа за координиране на общите задачи. В основата на съвместната дейност винаги да поставят трайните интереси на потребителите.

В Сливенски окръг през последните години обезпечението на плана за стокооборота със стокови фондове редовно се движи между 55 и 60 на сто. А в Бургаски окръг пък за отделни години често е под средното за страната и т. н.

Не са редки случаите, когато договорираното се получава с големи трудности в клоновете на ДСО „Родопа", ДСО „Сердика" и други основни доставчици. Стопански те са подчинени централно, а дейността им е предимно с местен характер. Всички техни планове се спускат от държавните стопански обединения, там се отчита и изпълнението им. Но интересите на ДСО не винаги съвпадат напълно с интересите на окръзите. Така се поставя началото на някои различия, които водят до издребняване, до ежедневно решаване на много въпроси предимно от количествен характер, в която дейност градските и окръжните партийни комитети вземат по принуда активно участие. Това води до известно разсейване фокуса на партийното ръководство, а ролята на държавните органи (например ОНС) се принизява. След излизане на Постановление № 13 на ЦК на БКП и Министерския съвет са създадени условия за изменение на това положение, но тук на първо място е наложително да се преодолее старият начин на мислене, свързан с „пазенето" на „добрите" отношения между народните съвети и обединенията. Очевидно в случая деловитостта и целесъобразността трябва да надделеят над дребните сметки.

Договарянето в Пловдив сега е обект на критика по много пунктове. Това, което се предлага там, е съобразено с модните тенденции, в него преобладава красивото. Но тези стоки в голямата си част не достигат до магазините, защото не се задоволяват исканията по количество и асортимент. Много промишлени предприятия не подписват и не уточняват спецификациите си своевременно. Следователно налага се засилване значението на стопанските договори между търговията и промишлеността — те да бъдат основата, опорната точка, без да се робува предимно на производствените планове — тъй като досега те не се отличават с особена гъвкавост при конюнктурните промени на пазара.

Изобщо крайно време е търговията нормативно да се изравни с производството. Тя не може да бъде равноправна при положение, че промишлеността, след като достави стоките в складовете, вече не се интересува от тяхната реализация. Поне за някои артикули (на първо време) трябва да се определи отговорността на производителите до тяхната окончателна продажба. Икономическият ни механизъм може да обвърже едно подобно положение и с материалните стимули в заводите, с формирането на фондовете, в това число и фонд „Работна заплата".

Въпреки предлаганите образци, отразяващи нараналите възможности на нашето производство, качеството на стоките не винаги отговаря на държавните стандарти. Във Варненски окръг само за пет години за преоценка на стоки са изразходвани около 12 милиона лева. Подобни случаи се наблюдават и в другите окръзи. Конкретизацията на партийната политика изисква засилване на контрола за ориентиране на стопанските ръководства към по-пълно познаване изискванията

Digitized by Google

на стандартизационните документи, недопускане на неоправдан стремеж планът за стокооборота да се изпълнява за сметка на компромиси с качеството. Особено значение тук придобива системната работа за икономическото образование на кадрите. То трябва да се разбира като единство на добро познаване на теоретичните постановки и умение да се приложат те в практиката. Поради тази причина се налага правилна организация и упорит стремеж за постигане на целите, поставени в известното Постановление на Централния комитет на БКП.

Заслужава внимателен анализ дейността на кадрите от търговията с плодове и зеленчуци. Министерството на земеделието и хранителната промишленост, окръжните народни съвети определят необходимите площи, разпределят и производството по аграрно-промишлени комплекси, но в крайна сметка не се залагат редица производи — фактическите площи са много по-малки от необходимите, което пречи бъдещите добиви да отговарят на количествата според сключените договори. Фрапиращо е намаляването на площите, предвидени за производството на извънредно необходими плодове. В последните години лозята са се намалили с 58 х. дка, ябълковите градини — 19 х. дка, площите с ягоди — 36 х. дка. Следователно доставени са в по-малко от предвидените по план количества пресни плодове. Поради недостатъчна взискателност и контрол от партийните комитети се нарушава дисциплината от редица кооперативни стопанства. Ежегодно не се осигуряват някои зеленчуци — лук, чесън, бамя и др Разбира се, срещу тези тенденции се налагат както планово-икономически, така и договорно-правни и административни мерки.

Причините за това ненормално положение се коренят в малкия размер на площите, в трудоемкостта на културите, в трудното въвеждане на механизация при тяхното отглеждане, в ниския икономически ефект при по-голямата част от тях (например общият доход от декар спанак се движи от 20 до 30 лева). Но тези причини не могат да бъдат аргумент за неспазването на държавната и договорната дисциплина. Тук действеният партиен контрол е призван да сложи в ред и подходи към задачите, и обстановката, пораждаща подобни нарушения. Контролът, схванат като предварителна, текуща и последваща дейност, следва да помогне за правилното разпределяне на реалните задачи, за тяхното преразпределение (когато са назрели условията за това), дори за тяхното отпадане от някои звена за сметка на други. Важното е да се използват всички възможности, да се открият всички резерви, но накрая главното - осигуряването на достатъчни по обем, качество и асортимент стокови фондове от плодове и зеленчуци — да бъде постигнато. Иначе атестатът за ефктивността от партийната работа в тази област няма да бъде положителен.

Практиката налага партийните комитети да отчитат и един друг фактор — работата на изкупвателната организация „Булгарплод", която не винаги създава нормални търговски взаимоотношения, а това смущава производството. Договарянето тук изобщо е трудна и дълготрайна кампания, свързана със значителни спорове по дадените от окръжните народни съвети разчети, и това ежегодно предизвиква намесата на държавния орган. Спорове се пораждат и при окачествяването на плодовете и зеленчуците. По принцип производителите обявяват стоката си за първокачествена, но този шаблон води до констативни протоколи и връщане на нестандартната продукция. Причините тук се коренят в извършването по окулярен или органолептичен начин окачествяване на плодовете и зеленчуците. Освен това качествените сертификати в чести случаи се издават от звеноводи, кантарджии, шофьори или бавачи, които, естествено, не са квалифицирани в тази област и не познават стандартите.

Digitized by Google

Снабдяването с плодове и зеленчуци е политически, а следователно и дълбоко партиен въпрос, по който потребителите отправят строга, но правдива критика. На вътрешния пазар не се доставят немалка част от запланираните количества. Статистическият годишник на ООН сочи България като страна с ниско потребление на зеленчуци и плодове. Куриозно е в Италия и Франция то да е значително повече от това у нас, без по производство на глава от населението тези две страни да са много по-напред.

ГЛАВНИЯТ ЛОСТ — ПОТРЕБИТЕЛСКОТО ТЪРСЕНЕ

В тази област се наблюдават редица положителни явления, трупа се опит, което непременно ще доведе до желаните изменения. Партийните организации насочват търговските ръководства към използването на някои добре проверени форми. В търговския бит сега типични явления са анкетите сред населението, срещите на работниците от този отрасъл с потребителите, изложбите базари, кулинарните изложби. От тези все пак традиционни форми се преминава към по-сложни и ефективни.

С помощта на Центъра за изучаване на пазара към Министерството на вътрешната търговия и услугите градският комитет на БКП и градския народен съвет — Михайловград разработиха система за изучаване на потребителското търсене, която се прилага от клона за търговия на дребно.

В Кърджалийски окръг е разработен и се експериментира успешно проект за механизирана обработка на информацията в складовете на едро — за хранителни стоки и вълнен трикотаж. Той дава богата информация за движението на стоковите фондове по клиенти, за регулиране на запасите и т. н., способствува за машинно съставяне на разчетите с доставчиците и купувачите.

Специализирани звена за изучаване, анализиране и обобщаване на материалите, свързани с потребителското търсене, са създадени към клоновете за търговия на дребно в Кюстендилски окръг. В „Нармаг" — София се прави опит проблемът да се реши с помощта на съвременни средства и методи. Изградено е специализирано звено, което работи на основата на предварително разработена програма.

Независимо от всички тези положителни факти сега проблемът за изучаването на потребителското търсене на научна основа остава нерешен и не отговаря на изискванията както по форма, така и по съдържание. Все още на него не се гледа като на социален процес, а само като на икономическо явление. В търговските предприятия не е създадена най-подходящата форма за опознаване потребностите на хората, а и опита на Министерството на вътрешната търговия и услугите и на отделните окръзи засега е недостатъчен, въпреки сложеното добро начало с постепенното изграждане на единна система за изучаване на потребителското търсене. Да, в редица случаи примитивизмът в тази област пречи да се проучват за по-дълъг период перспективите на производството и на пазара, водещите тенденции, измененията в бита на населението. Обикновено прекалено много се разчита на внедряването на автоматизираната система на управление и се губи ценно време за създаване на своя организация за системно изучаване търсенето на пазара, в съчетание и като конкретизация на единната система. Затова не са редки случаите на произволно зареждане и натрупване на стоки в магазините без оглед възможностите на отделните обекти. Понякога част от действително необходимите артикули остават в складовете и не стигат до купувачите... По този начин се нарушава и задължителният асортиментен минимум. Фактически изучаването на потребителското търсене — една твърде комплицирана област —

Digitized by Google

е предоставена на продавачите и управителите на търговските обекти, на началниците на складовете. А те не винаги правят пълни заявки на действително нужните стоки, с което се забавя придвижването им от складовете до магазините.

Изобщо партийните и стопанските ръководства на търговските предприятия не могат да се освободят от текущия, стихийния характер на провежданите в тази област мероприятия. Даже въведените тетрадки за изучаване търсенето в магазините (елементарна форма!) не се водят редовно. Премного се разчита на опита, културата, личните наблюдения, схващания и вкусове на оперативните търговски работници, но при съвременните изисквания това в никакъв случай не може да бъде солидна основа на един действително сложен и тежък процес.

В същото време в резултат на неправилно изучавано потребителско търсене и на някои други причини се получава и недобро разпределение на стоковите фондове в клоновете за търговия на едро. Това принуждава последните и най-вече търговските предприятия на дребно, като най-непосредствено заинтересовани, да доставят необходимите им стоки от други окръзи. А по този начин им се отнемат сили, време, хабят се нерви и средства, увеличават се кръстосаните превози и накрая — губи цялото народно стопанство. Има години, през които в Старозагорски окръг са доставени такива стоки за над 4 млн. лева, в Бургаски — ежегодно тези цифри се движат между 5 — 8 млн. лева. През 1974 г. в Шуменски окръг сумата надхвърли 4622 х. лева, а само за първото тримесечие на тази година тя е 1262 х. лева. Получава се своеобразен затворен кръг, в който са възможни редица нарушения за сметка на един или друг окръг, а отрицателният ефект в общи линии не може да компенсира добрите намерения — нуждите на потребителите да бъдат задоволени на всяка цена, защото разходите за народното стопанство са твърде значителни и на практика без съответната възвръщаемост.

Следва недвусмислено да подчертаем, че изучаването на потребителското търсене е двустранно задължение — и на търговията, и на промишлеността. Така ще се установи реално съотношение между производството, изкупуването, вноса, износа и реализацията на вътрешния пазар.

Стопанските ръководства не ще се справят успешно с дефицитността на отделните стокови групи, ако не познават и правилно използват някои от най-важните икономически инструменти, както и да настояват за включването на нови. Един от тях е стоково-паричният баланс, чрез който фактически се установява пропорцията между търсенето и предлагането, а оттук — между производството и потреблението. Следователно той има пряко отношение и за усъвършенстване връзките на търговията с производството.

Друг инструмент е икономическата заинтересованост от предоставянето на вътрешната търговия на още по-разнообразен и увеличаващ се асортимент от стоки. Съответното стимулиране за произвеждане на различна, оригинална и задоволяваща многообразните вкусове продукция е в състояние да предотврати много нежелателни последствия. Точно затова такъв инструмент смело трябва да се предостави на вътрешната търговия. В противен случай се получава курнозно положение, костващо твърде скъпо на народното стопанство — нуждите на пазара от някои стоки са дори презадоволени и продажбата им започва да намалява или пък се изменят изобщо изискванията към тях и те задължително трябва да отстъпят мястото на нови изделия, но въпреки това много промишлени предприятия продължават да изработ-

Digitized by Google

ват вече морално остаряла продукция. Техният единствен стремеж в случая е да изпълняват своите задължения към **търговията, макар и само** по общ обем.

Усъвършенстуването на връзките между търговията, производството и потреблението може успешно да се основава на използването на още много икономически инструменти, някои от които само ще отбележим. Известно е значението например на стопанската сметка. При сключването на договорите се изисква твърде широк поглед и гъвкавост. Най-важното тук е преодоляването на пречките за осъществяването на тези договори — липсата на някои суровини и материали, недостига на производствени мощности... Ето защо е наложително в ръцете на търговията да се предоставят допълнителни, още по-ефикасни средства за контравъздействие против подобни явления и с това да се осъществяват решенията и духът на Декемврийския пленум.

Самостоятелно разглеждане заслужават такива икономически инструменти като цените, преодоляването на многозвеността при връзките между производството и потреблението (последното е и важен организационен инструмент) и др. Практиката налага и усъвършенстуване на механизмите за въздействие на вътрешната търговия върху предвижданите за производството капитални вложения за ново строителство, за реконструкция и модернизация, при което вярно да се съчетават сегашните нужди от стокови фондове с бъдещите. Тук отрасълът може да отстоява своите виждания и именно това е пътят, за да не се получават такива аномалии, каквито се наблюдават сега. Например Софийският месокомбинат има недостатъчен производствен капацитет за задоволяване потребностите на града. Подобно е положението с бирата, безалкохолните напитки. Само 50 на сто от киселото мляко, произвеждано в София, се охлажда и пр.

Икономическите инструменти, тяхното ползване и придобиване могат да имат грамадно значение за най-различни страни от търговския процес, ако партийните комитети и организации полагат системни грижи за целенасочено, отговарящо на новите изисквания икономическо обучение на работещите в отрасъла, възпитават у всички ръководни кадри усет към най-новото, прогресивното, чувство за отговорност. А това ще стане и с умелото насочване, с непрестанна помощ за по-ефективна дейност в това отношение и на профсъюзната, и на комсомолската организация.

Основното в дейността на партийните комитети и организации, за да отговарят на изискванията на Търновското съвещание, сега е: правилно политическо ръководство, съобразено с настоящите и бъдещите нужди на хората и на народното стопанство. Задълбочено изучаване на процесите, протичащи в сферата на търговията, разкриване на недостатъците. Това е пътят за премахване например на занижената взискателност към някои стопански ръководства, а тя често се предава и на средните ръководни кадри; на непосредствените изпълнители. И се получава прекъсване в снабдяването със стоки, без да съществуват трудности, както да се произведат, така и да се доставят в магазините. Факт е, че понякога във Варна и Сливен, във Видин или Русе в магазините се допуска да липсват растителни масла, сирене, захар, сол, оцет и дори прясно и кисело мляко. Тук задълбоченият анализ, направен от партийните комитети, разкри, че редица стопански ръководства допускат съществени недостатъци в организацията на своята работа, които именно водят до споменатите нежелателни явления. Това наложи те да засилят своята помощ и контрол за преодоляване на различните причини, да пристъпят към търсене на строга лична отговорност. Критерият сега е зад общото увеличение продажбите на стоките да не се скриват недостатъците по цялостното и

Digitized by Google

постоянно задоволяване на нуждите на трудещите се не само по количество, но и по асортимент.

Съвременните изисквания, анализът на посочените примери повеляват партийните комитети и организации правилно да насочват стопанските и административните ръководства на търговията към увеличаване на обема и разнообразяване структурата на стоковите фондове, за да съответствуват те най-пълно на постоянно растящата покупателна способност на народа. Крайно време е да не се допуска прекъсване в снабдяването със стоки, за които не липсват местни суровини и материали, особено за онези с ежедневна употреба.

Наложително е партийните комитети да създават вкус в първичните партийни организации за редовно разглеждане на въпросите, свързани със стоковите фондове, да използват те още по-пълно своето уставно право на партиен контрол.

Константин ИСКРОВ

ПО СЛЕДИТЕ НА ЕДНО РЕШЕНИЕ

ЗА ПРЕЛОМ В ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ВАЖНАТА ЗАДАЧА

Нашата страна постигна значителни успехи в производството на стоки за широко потребление. Усъвършенствуват се структурата на производството и номенклатурата на продукцията, стоковият фонд все повече отговаря на порасналите изисквания на трудещите се.

Едновременно с успехите обаче е налице и известно несъответствие. Бавно се подобряват качеството и асортиментът на много от артикулите. Незадоволителни в редица случаи са връзките между промишлеността и търговията. Недостатъчни са резервите от основни фондове, суровини и готова продукция за снабдяване на населението.

За да се преодолеят тези слабости и да се изпълни Декемврийската социална програма, Централният комитет на Партията и Правителството на НР България взеха редица мерки за производството на повече, по-разнообразни и висококачествени изделия за народно потребление, за превръщане на тази програма в дело на целия народ.

Постигането на тези успехи е в пряка зависимост от съвременната организация на общественото производство. Защото с необходимите блага ще разполагаме, когато произвеждаме повече, по-качествено и по-евтино. „... Сегашната постановка — казва др. Тодор Живков — не само не отменя, а утвърждава определящата роля на производството, като поставя за главна и непосредствена задача на по-нататъшното му развитие повишаването на жизненото равнище на хората."[1]

В развитието на производството за задоволяване потребностите на трудещите се важно място заемат леката и хранително-вкусовата промишленост. Определена роля същевременно е отредена и на цеховете за производство на стоки за широко потребление. Със 113-то Постановление от 26 ноември 1974 г. Министерският съвет задължи министерствата, другите ведомства и стопанските организации на основата на по-пълно използване на производствените фондове да увеличат производството на стоки за народно потребление. Определено бе до 30 юни 1975 г. да се открият цехове за ширпотреба във всички предприятия, независимо от характера им, включително и в предприятията на ЦКС и АПК.

Изпълнението на тази важна задача е пряко задължение на ръководствата на стопанските министерства, ведомствата, държавните стопански организации, техните поделения и звена. Нейната значимост за осъществяване социалната програма обаче поставя пред партийните органи и организации още по-големи изисквания. Преди всичко трябва правилно да се разбере необходимостта от разкриване на резервите, за да се усъвършенствува производството и реализира в най-голяма степен задачата за задоволяване потребностите на народа.

Ето как са постъпили бюрото на окръж

[1] Т. Живков. За последователно изпълнение на решенията на X конгрес на БКП за повишаване жизненото равнище на народа. Партиздат, С. 1972, с. 14.

Digitized by Google

ния комитет на Партията и изпълкомът на окръжния народен съвет във Видин. Те са разработили и приели програма за развитието на производството на стоки за народно потребление, включително и от цеховете за ширпотреба. Под тяхно ръководство специални комисии и работни групи заедно с представители на търговските предприятия са изяснили възможностите за организиране на такива цехове. Главно внимание са отделили за създаване на условия най-пълно да се използват основните фондове, материалите, работната ръка. С търговските организации са уточнени и договорени първите образци на стоките за широко потребление.

Окръжният комитет на Партията оказва близка помощ и непосредствен контрол при изпълнението на тази важна задача. Особено внимание е обърнато на личния пример на комунистите — специалисти, технолози и майстори, профсъюзни и комсомолски активисти. Към окръжния народен съвет е изграден експертен съвет, който да утвърждава образците на новите изделия, да помага на предприятията да произвеждат търсените от населението висококачествени стоки. Нещо повече, както увери секретарят на окръжния комитет на БКП Кръстю Николов, нито един нарещен план не е приет, ако в него не е предвидено откриването на цех за ширпотреба.

Организирането на тази дейност в окръга е започнало веднага след Декембрийския пленум на Централния комитет на Партията. Но тя активно е била развита през миналата и особено през тази година. При план от новосъздадените цехове и участъци през 1975 г. да бъдат произведени стоки за широко потребление за 2,8 млн. лв., колективите са предвидили в насрещните си планове да достигнат близо 4,6 млн. лв., включително от предприятията на централно подчинение — за 2390 х. лв., местната промишленост и битовите услуги — 1000 хил. лв., строителните организации — за 500 000 лв., останалите количества — от предприятията на селското стопанство.

Увеличението на производството на стоки за народно потребление от новоорганизираните цехове и участъци, което е почти 1,7 пъти спрямо държавния план, окръжният комитет на Партията не счита за предел. Проверката в някои от основните предприятия на окръга показа, че възможностите са много по-големи. Същевременно въпреки няколкото нормативни документи и специални указания на висшестоящите органи и организации, редица трудности не са преодолени. Съществуват и обективни пречки за разгръщане на това важно за народното стопанство и населението производство.

Не към всички крупни заводи, произвеждащи средствата за производство, се организират цехове, в които на основата на отпадъчни и други суровини да се изработват стоки за народно потребление. А всяко стопанско обединение и предприятие бе задължено да разработи в своите насрещни планове мероприятия за изпълнението на тази задача така, че още през 1973—1975 г. значително да се подобри снабдяването на населението с редица важни основни групи стоки като текстил, мебели, метални изделия, стъклария и порцелан, битови машини, пластмасови изделия и някои строителни материали, детски и бебешки артикули, хранителни стоки, мляко и млечни изделия, безалкохолни напитки, хляб и хлебни изделия и др. На Декембрийския пленум на Партията бе подчертано, че особено внимание трябва да се отдели на производството на така наречените дребни стоки за народно потребление и на народния тип стоки. Планирането и регулирането на асортимента в това отношение бе възложено на Министерството на вътрешната търговия и услугите.

ПОТВЪРДЕН ОТ ПРАКТИКАТА ОПИТ

Откриването на участъци и цехове за производството на стоки за широко потребление з поделенията на стопанските организации от тежката промишленост не е нова задача. По примера на Съветския съюз преди десетина години такива звена бяха създадени в редица предприятия от машиностроенето и химическата промишленост. Главно по организационни причини, недостатъчни грижи и липса на нормативни документи обаче тази дейност постепенно бе преустановена. Ръководствата на СТЗ „Васил Коларов" в София, машиностроителния завод „Сила" в Ямбол и други просто не можаха да дадат никакви обяснения защо е било преустановено производството на стоки за широко потребление.

На Декембрийския пленум на Централния комитет на Партията беше поставена задачата предлагането на стоки за народно потребление да се приведе по обем и структура с платежоспособното търсене на населението. Бе подчертано, че това е сложна и трудна задача, осъществяването на която изисква много време и значителни средства. Комплексният подход при повишаването на жизненото равнище на трудещите се представлява по същество нова концепция, главните моменти на която са начертани от Десетия конгрес, з Програмата на Партията и особено на Декембрийски пленум на ЦК на БКП. Постави се изискването да се конкретизират и утвърдят пътищата за нейното претворяване в живота още от началото на 1973 г.

„Увеличаването на производството на стоки за народно потребление — каза др. Тодор Живков — трябва да стане общонародна задача, на която да се подчинят и насрещните планове. Всяко държавно стопанско обединение, аграрно-промишлен комплекс, ТКЗС, всеки колектив да се бори за разкриване на нови резерви за рязко увеличаване на производството на стоки за народно потребление и услуги."[1]

[1] Т. Живков. За последователно изпълнение на решенията на X конгрес на БКП за повишаване жизненото равнище на народа, с. 60.

Digitized by Google

Изпълнението на тази важна задача обаче не се разгърна в необходимите темпове и мащаби, което бе подчертано и на срещата на Секретариата на ЦК на БКП с бюрото на окръжния комитет на БКП в Ловеч през октомври 1974 г. Отново бе предявено изискване да се организира изработката на стоки за народно потребление във всеки завод на страната, независимо от основното му производство. При това бе особено подчертано, че не става въпрос да се използват за тази цел само технологични отпадъци и икономисани материали, а това да става и на базата на редовни материали.

Изтъкнато бе, че у нас всеки завод разполага с разнообразна съвременна техника, със специалисти и работна ръка, които не са натоварени изцяло. Това именно дава възможност покрай основното производство те да организират и изработката на стоки за народно потребление. На тази основа може бързо да решим проблема за осигуряването на пазара повече, по-разнообразни и по-качествени изделия. При това на срещата в Ловеч бе подчертано, че ако ограничим производството им само в цеховете за дребни стоки на базата на технологични отпадъци, залежали нестандартни материали, ще продължим да тъпчем на едно място.

Във Видинския химически комбинат началото на тази дейност е поставено от 1970 г., но се разгръща по-организирано и поцеленасочено от 1972 г., когато се произвеждат стоки за широко потребление за 196 000 лв. През 1973 г. обемът на това производство нарасна на 225 000 лв., а през 1974 г. — на 650 000 лв. По плана за тази година трябва да бъдат осигурени на народното стопанство такива стоки за 1 300 000 лв. или 2 пъти повече в сравнение с 1974 година.

Под ръководството на партийния комитет тук са мобилизирани всички фактори, непрекъснато се разкриват нови средства и възможности. Производството е организирано в пет специализирани участъка, които характеризират асортимента на изделията: първият участък е профилиран за мартеници и сувенири; вторият — за домакински мрежи; третият, който е най-голям — за трикотажни изделия (анцузи, тапицерии за леки коли, калъфи за домашни мебели, детски терлици и панталонки, пердета, кувертюри, покривки за маси и легла, бански гащета и др); четвъртият — за въжета, произвеждани от техническа коприна (кордна тъкан), и петият — за каучукови изделия (изтривалки, казобрани за леки коли, пепелници, постелки за животновъдни ферми, покривни плоскости за леки постройки и др.).

В това обособено производство на комбината са заети 332 души промишлено-производствен персонал, преобладаващата част от които са трудоустроени работнички, бременни жени и малко пенсионери. Ръководи се от един началник на цеха, пет групови майстори и един главен счетоводител. Това е по същество едно малко предприятие, което по обем на продукцията и броя на хората е равно на редица от промкомбинатите и трудово-производителните кооперации в окръга и страната. Например ТПК „Д. Благоев" във Видин по тези показатели не е по-голяма от него, но разликата е, че са ръководи от много по-голям административен и стопанско-персонал, включително от председател, началници на отдели и др.

Съществува обаче едно значително неудобство. Петте участъка на цеха са разположени почти на цялата територия на огромния комбинат и за да се обходят ръководителят на цеха изминава по няколко километра, губи ценно време — по цял полуден. Ето защо ръкогодството на комбината правилно е решило и вече са отпуснати необходимите лимитни средства за построяването на специална производствена сграда, където всички цехове ще бъдат събрани на едно място. Това по същество ще бъде четвъртият завод на комбината. Деветдесет на сто от неговата продукция ще е от технологични отпадъци, а 10 на сто — от редовни материали.

При анализа, който директорът на комбината направи на този проблем пред заседание на партийния комитет, бе изтъкнато, че техниката, която сега се използва, е морално и физически остаряла. Затова ръководството на завода се е ориентирало новите цехове да бъдат обзаведени със съвременни машини и съоръжения и на тази основа да се приложи високопроизводителна технология. Тази рязко ще се повиши ефективността на производството, ще се облекчи трудът на работниците.

Пътят, който са избрали ръководителите на Химическия комбинат, е правилен, защото се опира, от една страна, на технологичната специализация и концентрация на производството, а от друга — на модернизацията и усъвършенстването на номенклатурата на продукцията.

Колективът на комбината е инициатор на почина в химическата промишленост за оползотворяване на страничните продукти в стоки с високи потребителни качества. В цеха за ширпотреба първите резултати вече се почувствуваха. Докато през миналата година неговият колектив не можеше да преработи отпадъците, сега те не му достигат. Не достига и редовна суровина.

Видно е, че при решаването на този проблем инертността и шаблонът нямат място нито в дейността на партийните комитети и обществените организации, нито на стопанските ръководства. Необходимо е конкретен подход, творчество и инициатива.

Чуват се и гласове, че с тези цехове е създадена възможност да се разширяват и без това недостигната работна сила, че производството им е примитивно, дребносерийно, което не позволява да се повиши рентабилността, да се подобрят качеството и външният вид на стоките. А също трудно се координира изработката на многообразните дребни стоки, с които е възможно да се получи и пресищане на пазара.

По принцип това са неоснователни опасения. Защото от трудоустроени работници

Digitized by Google

и работнички се произвеждат търсени от населението стоки. И още — полезно е и за тази дейност да се намери най-изгодна ефективна организация на основата на съвременна техника и непрекъснато усъвършенстваща се технология.

Още по-голяма е ролята и дългът на търговията. Комбинатът засега няма особени проблеми, предизвикани от търговските организации. Все пак те трудно приемат новите асортименти. За да се преодолее консерватизмът им, ръководството на цеха използва продажбата на консигнация, като активно реклам ра новите си асортименти. И така, докато търговците се убедят, че новите изделия се търсят от гражданите.

И ТОВА, КОЕТО МОГАТ, НЕ ПРАВЯТ...

Откриването на цехове, филиали и ателиета към предприятията за производство на стоки за народно потребление не е въпрос на пожелание. Обаче не всички стопански и партийни ръководства правят необходимото, за да изпълнят тази задача. В мебелния завод „Бдин" — Видин, чийто колектив преизпълнява плана си, такъв цех и досега не е открит. Наложително е причината, че липсва помещение, да се преодолее и в срок да бъдат произведени предвидените детски столчета, масички, шкафчета. Това ще стане, като се прецени, че палиативните мерки, които е взело ръководството, не съответствуват на указанията и правителствените нормативни документи за развитие на тази дейност. Защото предприятието е ново, модернизирано, но когато се е проектирало и изграждало, никой не е помислил за създаването на помещение, където да се организира изработката на стоки за широко потребление.

Тази грешка е повторена и е на път да се задълбочи още повече в машиностроителния завод „Г. Димитров" — Видин. И тук нямат изграден специализиран цех за ширпотреба Малки количества помпи се произвеждат за продажба на населението. Причините се търсят в липсата на отпадъци. Започнали с кошчета за смет, но търговията ги отказала.

Анализът на изтъкнатите факти сочи, че вниманието на ръководствата на стопанските обединения, техните поделения и звена, на окръжните и градските народни съвети все още е насочено предимно към преработката на технологичните отпадъци за производството на ограничен асортимент от дребни стоки. Независимо, че Министерството на вътрешната търговия и услугите е извършило известна специализация и разпределение на това производство по окръзи, договарянето на отделните асортименти си остава нерешен проблем. И тук вината е не толкова в търговците, колкото в производителите. Защото там, където е проявена инициатива, творчество и умение, както например в Химическия комбинат, резултатите и перспективите са добри.

Редица ръководства на държавни стопански обединения и предприятия все още подценяват този проблем. Не се забелязва по-осезателна подготовка за решаването му не само през близката, но и в по-далечна перспектива. Проектът за модернизация и реконструкция на МЗ „Г. Димитров" например е утвърден. Предвижда се и значително разширение на производствените площи. В него обаче създаването на цех за ширпотреба е забравено. Пропускът е очевиден, но ръководството на завода даже не го забелязва. Той не прави впечатление и на ДСО „Агромашина", на Комитета за селскостопанска техника, на окръжния и градския народен съвет. Ако на времето при уточняването на проблемите по модернизацията, реконструкцията и разширението на завода не е било помислено за цеха за ширпотреба, то сегашната незаинтересованост към него е недопустима.

Нима е невъзможно в рамките на лимитните средства и с бригадирски труд да бъде изграден цех за ширпотреба?

Не по-добре е организирана тази дейност и в шивашкото предприятие „Вида", едно от най-модерните не само у нас, но и в чужбина Просто в потока на основното производство са организирани две групи от по 15 трудоустроени и бременни работнички, които от отпадъци произвеждат някои асортименти бебешко и детско облекло. Използват се и 5—6 жени за надомна работа. При план да се изработят стоки за ширпотреба за 400 000 лв. ръководството се е ориентирало до края на годината да достигне най-много 220 000 лв. Макар че възможностите, произтичащи от самия характер на предприятието — производствената програма е изградена на базата на чуждестранните поръчки на ишлеме, — са многократно по-големи.

Без да посочвам редица неползотворени възможности, ще дам пример само с деветте машини за бродиране. Това е нова високопроизводителна техника с програмно управление, доставена за правене емблемите на ризите. Но увлечението към това украшение е отживчно, а с него и машините станаха излишни. Те обаче могат да се използват за бродерии върху различни детски изделия — чаршафи, покривки за легла, маси и др. Така не само ще се натоварят тези чудесни машини, но ще се разнообрази асортиментът на стоките.

Проблемът за производството на стоки за ширпотреба е съставна част от социалната програма на Партията за повишаване жизненото равнище на народа. Този въпрос вълнува всеки гражданин в страната. Но за да има достатъчно, разнообразни и висококачествени стоки на пазара, те трябва да се произвеждат. А само някои от примерите сочат, че задачата за изграждането на цехове за ширпотреба не навсякъде е подета както трябва. Резервите в тази област далеч още не са използвани.

За да се преодолеят подценяването и инертността, е наложително партийните, профсъюзните и комсомолските органи и организации в държавните стопански обединения, в техните поделения и звена да повишат взискателността към стопанските ръководители.

Атанас ДИМОВ

Digitized by Google

ПРЕД ГОДИШНИТЕ ОТЧЕТНО-ИЗБОРНИ СЪБРАНИЯ В АПК

ЗАДЪЛЖЕНИЯ НА ПАРТИЙНИТЕ ОРГАНИ И ОРГАНИЗАЦИИ

Отминаха отчетно-изборните събрания в първичните партийни организации, отминават и партийните конференции. Сега предстои важната за селското стопанство отчетно-изборна кампания в аграрно-промишлените комплекси. Тя ще се проведе в периода между две петилетки, в дните преди XI партиен конгрес. От друга страна годишното събрание съвпада с приключването на шестата петилетка — един период, през който се изградиха и доказаха своето право на съществуване аграрно-промишлените комплекси. В този период се зародиха нови тенденции не само във внедряването на промишлените технологии, но и в организационните форми и производствените отношения. Сега е времето за тяхната оценка, моментът годишният доклад да се превърне в своеобразен отчет на шестата петилетка за всеки трудов колектив и производствено звено.

Това налага партийните организации, комитетите и съветите на партийните секретари да насочат вниманието си към провеждането на отчетно-изборната кампания в АПК, като на първо място съдействуват за създаване на организационни предпоставки за

УЧАСТИЕ НА ВСИЧКИ КОЛЕКТИВИ, ВСЕКИ ТРУДЕЩ СЕ

Необходимостта произтича от същността на социалистическия строй, от принципите на демократическия централизъм, намерил въплъщение в изборността на ръководните органи, отчитането им пред колективите, участието в планирането чрез насрещните планове. Това е кардинален въпрос, обоснован в ленинските принципи, обогатяван и развиван в съвременни условия от КПСС. В речта си на предизборно събрание през 1970 г. пред трудещите се от Бауманския избирателен район на Москва Л. И. Брежнев заяви, че **Партията разглежда развитието на социалистическата демокрация като задължително условие за бърз преход към комунизма.** Като се започне от Априлския пленум през 1956 г., няма конгрес на нашата партия или пленум, посветен на поважните въпроси от развитието на страната, на които да не са подчертани възстановените демократични принципи, да не са търсени нови, отговарящи на етапа от развитието форми на практическа изява на демократизма. В доклада си пред Декемврийския пленум на ЦК на БКП (1972 г.) другарят Тодор Живков подчертава: „На всички етапи на социалистическото строителство нашата партия е придавала огромно значение на творчеството и съзидателния труд на милионите. Десетият кон-

Digitized by Google

грес отново потвърди този неотклонен курс на Партията, като подчерта, че все по-широкото участие на трудещите се в стопанското и културното строителство и управлението на страната е обективна закономерност при изграждането на развито социалистическо общество."

Тия постановки, тази традиция в партийния стил и методи изискват да се намерят подходящи форми за участие на всеки трудещ се по-непосредствено в управленческия процес. Необходима е известна гъвкавост и конкретен подход при съществуващото разнообразие на организационни форми. Изисква се да се открият специфичните въпроси, които трябва да се разгледат на всяко равнище. Известно е, че само когато трудещите се могат да вземат конкретно отношение към разглеждания проблем, само тогава ще се повиши тяхната активност, само тогава колективният ум ще даде израз на възможностите си. Безспорно е, че управленческите органи на АПК са най-компетентни за насоките на организацията на производството и управлението. Но ето че в началото на 1975 година ръководството на АПК „Средец" — София прави реорганизация, без да се посъветва с производствените колективи: извършва размествания на низови ръководители и когато се оказва, че не всичко е добре обмислено, започва да търси съдействието им, за да възстанови някои прибързано закрити длъжности, да търси отново подходящи хора за тях — нещо, което би могло да стане навреме, ако се спазваха принципите на демократическия централизъм.

Много аграрно-промишлени комплекси, дори и там където стопанствата са прекратили своята дейност, намират подходящи форми, поради което годишното делегатско събрание на АПК идва след провеждането на една задълбочена, широко разгърната кампания на отчитане едногодишната дейност във всяко производствено звено, след избиране на всички стопански ръководители независимо от длъжността. В тази предварителна работа трябва да видят мястото си първичните партийни организации и общинските партийни комитети. С изграждането на АПК редица селища останаха на десетки километри от ръководството. В някои центрове на бивши обединени ТКЗС сега има само по един пълномощник на управителния съвет на АПК, което отдалечи управленческата дейност от производството. Това реално създаде условия тружениците на село да се откъснат от големите проблеми на икономиката. Ето защо правилно е събранията на производствените единици да се проведат добре подготвени, на тях да присъствуват ръководители на АПК, хора, които могат да дадат конкретен отговор на всеки въпрос или да го поставят за решаване в по-горния управленчески орган. И още нещо — обсъжданията да станат основа за обобщаване на идеи, които избраните делегати ще пренесат в годишното събрание на АПК.

Като политически ръководители или както подчерта др. Т. Живков на Националното съвещание във Велико Търново като политически стопани в съответната производствена единица, първичните партийни организации не бива и не могат да останат безразличен наблюдател или регистратор на дейността на стопанските ръководства. Преди всичко секретарите на организациите и комитетите участвуват в заседанията на колективните управленчески органи. Това налага те да внесат правилна насока при подготовката на

ДОКЛАДИТЕ

които трябва да дадат тон на обсъжданията, да подготвят основа за предложения и решения. И наистина, ако в тях има дребни факти, ако големите явления се скриват зад дребни причини, то или няма да има изказвания, или те ще бъдат несъществени,

Digitized by Google

Основната слабост на един отчет се състои най-често в едностранната оценка на икономическите показатели. Взет сам за себе си, нито един показател, дори и основния — издръжката на 100 лв. обща продукция, не могат да дадат точна представа за икономическата дейност през изтеклия период. Само комплексното отчитане на количествените и качествените показатели няма да позволи зад фасадата на един положителен факт да се скриват редица неблагополучия. Да вземем за пример следния случай. Редица АПК отчитат сравнително висок ръст на общия доход. Но анализите показват, че това в едни случаи става за сметка на развитието на промишлени дейности, а в други случаи за сметка на ликвидирането на някои ниско рентабилни производства. В краен резултат на страната често пъти не се дават едни или други хранителни продукти, поставят се в затруднено положение някои клонове от леката промишленост. Стойностните измерители често пъти могат да подведат и поради динамиката на цените. Ето защо не бива да се забравя икономически обоснованата закономерност, че **истинското богатство на социалистическото общество е не просто стойността, а потребителната стойност.** Това налага комунистите да бъдат особено критични и непримирими към изпълнението на плана в натурални показатели, **да се държи за ония качествени показатели, които имат за основа задължението на колектива към обществото.** Ударението да се слага върху превръщането на губещите отрасли и дейности в печеливши, което неминуемо ще доведе до **повишаване на обществената производителност на труда на фона на изпълнените планове в натурални показатели.**

За първи път в Директивите на Десетия конгрес на Партията бе поставена задачата АПК и техните поделения да разработват раздели за социалното развитие на колективите като неразделна част от плановете. Независимо че и по-рано съществуваше, сега социалното планиране стана държавна политика, по-конкретно се свърза с плана и производствената единица. Всеки производствен колектив пряко чувствува отражението на изпълнението на производствената програма с конкретния принос за подобряването на жизнената среда, условията и безопасността на труда, професионалното усъвършенствуване и прочие. По такъв начин може да се каже, че **планът за социално-икономическо развитие е призван да отрази едновременно общонародните, колективните и личните интереси.** При разглеждане на изпълнението му необходимо е да се отчете именно тази взаимообвързаност. Да се разбере от всеки труженик, че само изпълнението на плановете може да допринесе за заделянето на повече средства в социалните фондове, и от всеки ръководител, че само правилното изразходване на тия фондове може да окаже благоприятното си влияние върху по-нататъшния ръст на производителността на труда.

Отношението към плана за социално-икономическо развитие е верен показател доколко ръководителите са овладели комплексния подход в работата си, доколко свързват ефективността в организацията на работата с политическите цели и идеологическите последици. За пример може да послужи актуалният въпрос, свързан с реконструкцията и модернизацията. Подхванат с технократически подход, решаването му стига само до набавянето на нова техника в кравефермата и подмяната на породата. За съжаление много по-късно се отчита, че няма подходящи условия на труд и бит, което отблъсква животновъдите, че не е помислено за квалификацията им, поради което съоръженията или не работят, или са често в авария; отчита се при свършен факт, че е създадено трайно отрицателно отношение към професията. Към този проблем партийните комитети и организации трябва да бъдат особено чувствителни, **да отстояват с критерия на социалното отражение планираните по програмата мероприятия.**

Digitized by Google

За да могат отчетните доклади да изиграят своята роля, да дадат вярна представа за нивото на колектива, **необходимо е правилно да се определят в тях критериите за постигнатите резултати.** Естествено е за критерий да се вземат минали години, други производствени колективи, които работят при сходни условия, световни показатели. Като оставим настрана факта, че има случаи, когато с търсенето на критериите се търси и начин да се омаловажат по-ниските резултати, считаме, че **недостатъчно се набляга в настоящия момент върху критерия потенциални възможности.** Той е особено необходим на сегашния етап от развитие, когато все повече в планирането навлизат научни методи, когато основен принцип става балансовият метод. Правилно е, когато се критикуват изоставащите, но правилно е вече да се потърси сметка и от ония, които с години се придържат в златната среда, успокояват се с това, че има и по-слаби, не правят нищо, за да използват напълно предоставените им средства и мощности. В това отношение има какво да се научи от подхода, който има стопанското ръководство на АПК в Попово. Преди две години, когато този комплекс поде почина за издигане културата на земеделието, мнозина се съмняваха ще удържи ли на обещанието, като имаха предвид почвено-климатичните условия на района. Труженците от Попово удържаха на думата си, постигнаха резултати, които, макар и да не ги нареждат на първо място в страната, имат важно значение. Председателят на комплекса Съби Трифонов обяснява: „Всеки на своето място и според конкретните условия да гони върховете. В това е смисълът и съдържанието на нашия скромен, делничен почин".

Постоянното, настойчиво внедряване на този принцип в ръководството ще даде най-голяма възможност **да се оцени приносът на субективния фактор за развитието на икономиката.** Сега в нашето селско стопанство са вложени капиталовложения за милиони левове. За съжаление не всички дават планирания ефект. Все още се срещат трактори, спрени под навесите, млекопроводи и други съоръжения във фермите, които стоят като паметници на немарливостта или техническата безпомощност, наклонени терени — обявени за непригодни, и недохранени крави — за нископродуктивни. Въпросът за сменността, починът на механизаторите от АПК „Огоста" — Хайредин за трисменно използване на техниката, не е раздвижил все още умовете, не навсякъде са преодолени психологическите барнери, за да се направи крачката към новото, ефективното в организацията на труда.

Що става дума за организацията на труда и работната заплата, то и тук трябва да се търси наред с прекия производствен ефект и ефектът на социалното отражение. Известно е, че всяка стъпка в организационните форми ще даде рано или късно своето отражение във формирането на мирогледа и поведението на хората. Това от своя страна неминуемо ще доведе и до друго отношение към труда, към колектива, изобщо към трайните интереси на социалистическото ни общество.

* * *

Когато се говори за доклада на събранието, най-често се пропуска значението на доклада на контролния съвет. В някои случаи той е твърде кратък, в други се ограничава само в констатациите от проверките на материално отговорните лица. Разбира се, същността не е в обема на отчета, а в насочеността на констатациите и техния анализ. **Задълбоченост в анализа може да има само когато зад факта се вижда явлението, а зад явлението — причината.** Да вземем например кражбите на растениевъдна продукция от блоковете. Това явление все още съществува в някои АПК и все още контролните съвети се задоволяват с изброяване на констатираните нарушения. За да има резултати, **борбата трябва да се** поведе изобщо срещу безстопанственото отноше-

Digitized by Google

ние, което е обхванало и ръководствата на тия комплекси. Защото предимно там, където се заорава недобрана царевица, където изгнива прибрана продукция, там се създава предубеждение, че всичко може да се вземе, че по-добре е да се вземе от отделния кооператор, отколкото да се похаби; разпиляното от камионите по пътищата зърно създава първото морално оправдание за оня, който ще си напълни една торба, за да направи утре и втората крачка към по-големи присвоявания.

Редица нарушения имат за основа и недостатъчно добрата организация, недостатъчната ѝ научна и социална обоснованост. Така например в някои АПК се изнасят ежегодно тревожни факти за безотговорно отношение към селскостопанската техника, изнасят се курнози за редосеялки, открити през пролетта на полето с поникнали пшенични семена. Такива констатации няма и не може да има в оня АПК от Толбухински, Ямболски, Пловдивски и други окръзи, където изградиха с незначителни средства машинни дворове към бригадните станове, създадоха групи по ремонта, строг ред при получаване и издаване на ползвания инвентар.

От друга страна всички нарушения на държавни нормативи и решения на АПК са нарушения, станали благодарение на принизената бдителност и взискателност от страна на отделни ръководители. **Ето защо необходимо е проверките на контролния съвет да бъдат проверки на стила, методите и формите на ръководство на ръководителя и колективния ръководен орган;** да се изясни категорично отговарят ли те на изказванията, които предявява към тях обществото на настоящия етап, да се почувствува има ли политически елемент в управленческите решения. Някои аграрно-промишлени комплекси раздават през годината значителна част от средствата за текущо премиране. В действителност премирането има важно значение за изпълнението на някои срочни задачи при тежки климатични условия. Превърнато обаче в допълнение на основното заплащане, давано без сметка за конкретната необходимост и краен резултат, може да доведе до отрицателни последици. Тия последици най-често контролните органи отчитат в направлението на преразхода на средства, в направлението на финансовата дисциплина. Има обаче и още едно направление. Либералното отношение към трудовото възнаграждение, едностранчивото надценяване на материалните стимули водят до създаването на колективна психоза за присвояване на повече средства без достатъчна заинтересованост от крайния резултат, до практиката да се водят безкрайни пазарлъци преди започване на отделните селскостопански мероприятия. Първичната организация не бива да остава равнодушна към това явление. **Тя ще бъде първообраз на трудовия колектив само ако му въздействува активно и резултатно, а това значи, че е отговорна не само за неговото сегашно, но и бъдещо състояние.** И именно в тази светлина е необходимо да оценява, а също така да създава обстановка за оценка на всяко явление, на всяко решение.

Не на последно място пред партийните органи и организации стои задачата за поставянето на кандидатурата на

РЪКОВОДНИТЕ КАДРИ

Независимо дали са членове на Партията, на БЗНС или безпартийни партийните организации и комитети трябва да дадат оценката си как те са работили, изпълнявайки едно от основните изисквания на Партията — стопанският деец да съчетава в работата си и качествата на политически ръководител. Известно е, че тяхното място трябва да се оценява преди всичко от позицията на компетентността и организационните възможности, от способността им да виждат новото, да про-

Digitized by Google

връщат челния опит в масова практика. Но едновременно и успоредно с това сега е крайно необходимо да се направи оценка дали стопанският ръководител през отчетния период се е съобразявал с мнението на първичната партийна организация при решаването на основните задачи и проблеми на производството. Да се прецени в светлината на съвещанието във Велико Търново доколко комунистът, изпратен на отговорна стопанска работа, е допринесъл за издигането равнището на първичната партийна организация като първообраз на бъдещото състояние на трудовия колектив. Извършвайки тази оценка, те ще оценят и каква е била тяхната работа с ръководните кадри. Ще се стигне по същество до самокритичен анализ за ефекта от контрола над стопанското ръководство, който са провели съгласно Устава на Партията.

В редица АПК низовите ръководители са номенклатура на първичните организации, в които членуват. Практиката показва, че в тия случаи те се чувстват реално задължени към тях, че оценката на деловите им и политически качества е по-задълбочена и обективна; по-редки са и случаите на проваляне следствие недостатъчен контрол или бърз необоснован растеж в ръководните звена. Правилно е общинските партийни комитети да обърнат по-голямо внимание на този факт, **да намерят начини, щото първичните организации в действителност да поемат отговорността за комунистите, които издигат от своите редове на ръководни постове.**

Съществува практиката в редица партийни комитети и ППО след приключването на събранията да се прави

ОЦЕНКА НА ОТЧЕТНО-ИЗБОРНАТА КАМПАНИЯ

Тази оценка идва като закономерно явление тогава, когато цялата отчетно-изборна кампания премине по предварителен план за партийно ръководство на съответни степени: в бригадите и фермите от ППО, в ТКЗС от ОПК и в АПК от съветите на партийните секретари. На събрания, а може и само заседания на бюрата правилно е да се отчете равнището, на което е преминало всяко събрание. Да се оцени активността на комунистите на тия събрания, тяхната роля в даване правилна оценка на явленията, във вземането на действени, икономически и политически издържани решения. Освен това ще се оценят кадровите решения, които са взети, ще се набележат резервните кадри, а така също и формите на работа с тях през годината. Всичко това ще постави организационната дейност в АПК на вниманието на първичните организации и комитетите. Не по-малко значение има оценката доколко новоизбраните ръководни органи провеждат разяснителна кампания за взетите решения от оная събрания, които се провеждат само с представители на производствените единици. Известно е, че на делегатското събрание на АПК могат да присъствуват не повече от десетина човека от едно населено място. Необходимо е след това не само делегатите, но и ръководители от центъра да се срещнат с трудовите колективи, да им разяснят мотивите, които са довели до приемането на решенията, да дадат отговор или информират бързо ръководството на АПК.

Особено полезна се оказва практиката на някои АПК от Толбухински и други окръзи, където се обръща подчертано внимание на направените предложения на всички степени годишни събрания. Тук не става дума за формално съгласяване. Практиката е разнообразна: на някои места завеждат специални тетрадки с направените предложения и след време информират трудещите се за взетите решения, на други места се правят обобщения на предложенията след приключване на кампанията и отново се излиза с информации пред колективите било в т. н. „политически дни“ или чрез местните вестници. Безспорно, че има и обективни причини, които не позволяват с един замах да се решат

Digitized by Google

всички проблеми, но безспорно е, че **когато партийните органи и организации воюват за изграждането стил на отзивчивост в ръководните стопански кадри към предложенията, създава се реална обстановка всеки кооператор да бъде уверен, че изказването му ще бъде посрещнато с внимание, че мнението му се цени и ще предизвика съответствуващи решения.** Само когато влияе по такъв начин на вътрешнокооперативната демокрация и всичките ѝ форми на проявление, първичната организация ще издигне на нова висота политическата и организаторската работа, ще става двигател на зараждащи се тенденции, ще се превръща все повече в първообраз на трудовия колектив с активното си и резултатно въздействие.

РАЗВИТИЕ НА ДЕМОКРАТИЧНИТЕ ПРИНЦИПИ НА УПРАВЛЕНИЕ

Нашата партия и нейният Централен комитет особено след историческите решения на Априлския пленум (1956 г.) провежда последователна политика за повишаване ролята на трудовите колективи в социалистическото общество, за разширяване правата и отговорността на масовите и политическите организации, за масовото участие на трудещите се в решаването на основните проблеми на целокупния наш обществено-стопански и политически живот като елементи на социалистическата демокрация.

* * *

Активното участие на трудещите се от селското стопанство в дейността на аграрно-промишлените комплекси изисква да се прилагат демократичните принципи на управление, съобразени със специфичните особености.

В съответствие с решенията на пленума на ЦК на БКП от април 1970 г. цялостната организация на управлението на АПК е поставена върху принципите на демократическия централизъм и изборност на органите, т. е. прилагат се принципите на кооперативната демокрация. Върховен орган на управление е общото събрание, което се състои от представители на трудовите колективи. Общото събрание решава всички основни въпроси от дейността на комплекса — приема правилника за устройството и дейността на АПК, утвърждава перспективните и годишни планове и контролира тяхното изпълнение, утвърждава показателите, лимитите и средствата за капитални вложения на своите поделения.

На годишните отчетни събрания се прави преглед на изпълнението на производствено-финансовия план на аграрно-промишлените комплекси, посочва се ролята и мястото на отделните подразделения, отчита се дейността на управителния и контролен съвет и председателя, одобрява се годишният отчет, избират се нови членове в органите на управление. В този най-висш орган на управление на АПК се създават условия за свободно обсъждане на цялостната дейност на комплекса и работата на ръководителите, а с тайното избиране на органите за управление се изявява един от основните принципи на демокрацията.

Провеждането на събрания през годината, главно по тримесечия **дават възможност на** представителите на трудовите колективи да се **запознаят с изпълнението на плана, да посочат допусканите слабости**

Digitized by Google

и техните носители, да предлагат съответни мерки за подобряване на работата по изпълнението на плана. При необходимост могат да изваждат от състава на органите на управление онези членове, които не оправдават доверието на кооператорите и работниците. По същество чрез тези събрания се осъществява и периодически контрол по изпълнение на насрещния план на аграрно-промишления комплекс и неговите поделения.

Опитът на аграрно-промишлените комплекси в страната досега показва, че приложението на демократичните принципи на управление се отразяват благоприятно върху хода на тяхното развитие. Широко и задълбочено се обсъждат проблемите за концентрацията и специализацията на производството, планирането, използването на производствените фондове, на трудовите ресурси, както и за използване на конкретните естествени и икономически условия за увеличаване на производството.

* * *

Може ли да се счита, че с приложението на принципите на кооперативната демокрация при управлението като цяло се изчерпват всички проблеми на демократичността в устройството и дейността на АПК? Не, не може! В работата на общото събрание участвуват малък брой представители на трудовите колективи — не повече от 5—6 процента от участвуващите в стопанската дейност. Общото събрание решава само главните, стратегическите проблеми от дейността на комплекса, а той има толкова разнообразна дейност — селскостопанска, промишлена, транспортна, снабдителна, търговска и т. н. Наред със своята стопанска дейност аграрно-промишленият комплекс се утвърждава и като организация в решаването на проблемите на културата и социално-битовото устройство на село.

В общото събрание на комплекса не могат да се обсъждат конкретно и задълбочено интересуващите кооператорите и работниците въпроси, които възникват непосредствено в тяхното селище, тяхната бригада, ферма или предприятие. В организацията на производството непосредственият контакт на хората, които произвеждат материални блага, е главно с ръководителите на производствените единици и в по-малка степен с ръководителите на специализираните предприятия. Следователно в лицето на непосредствените ръководители на производството членовете и трудовите колективи виждат ръководството на комплекса.

Принципите на демократичния централизъм и кооперативната демокрация на ръководство и управление в рамките на отделния комплекс изискват те да бъдат прилагани във всички негови нива (степени) на управление — общото ръководство на комплекса, в специализираните предприятия или клонови стопанства и производствените единици — бригади, ферми и дейности. Това означава да се прилага колективност при решаването на производствените въпроси, изборност на органите на управление, отчитане на ръководните органи пред трудовите колективи във всички подразделения на аграрно-промишления комплекс. Означава още да се намерят форми за пряко участие в управленческия процес, тъй като в делегатското събрание на АПК се осъществява само принципът на представителната демокрация.

В страната съществува разнообразен опит в привличане на кооператорите и работниците от АПК, изградени на отрасловия принцип на управление, при обсъждането на въпросите, свързани с организацията на производството и дейността на различните подразделения. В АПК — Първенец, Пловдивско, са изградени специализирани предприятия за производството на растениевъдна и животинска продукция и предприятия за производствени услуги. Всяко специализирано предприятие провежда общи събрания чрез делегати, избрани на събрания на своите подразделения. Общото събрание на предприятието приема плана за годината, утвърждава нормативите, лимитите и показателите на бригадите, разглежда изпълнението на

Digitized by Google

плана през годината, изслушва периодически отчет от ръководството за хода на работата в предприятието и изпълнението на плана, избира с тайно гласуване ръководство и други. Всяка бригада провежда ежемесечно събрание, на което се отчита изпълнението на вътрешностопанската сметка, разглеждат се и други организационни и вътрешнобригадни въпроси. На общо събрание на бригадата се избира и бригадирът, който след това се утвърждава от ръководството на предприятието.

В АПК от Толбухински окръг основна организационна форма е бригадата за промишлено производство (размер 40—50 хил. декара), която обхваща територия на няколко селища. Съобразно изградената организация на производството, труда и управлението са намерени и подходящи форми за колективно обсъждане и решаване на производствено-икономическите, организационно-техническите и социално-битовите въпроси. В АПК — Кардам са включени 20 селища. Изградени са 6 бригади за промишлено зърнопроизводство, които се ръководят от бригадир и специалист. Един ден от месеца — 18 число, е определен за т. н. политически ден, на който колективите на всяко подразделение се събират и обсъждат главно изпълнението на стопанските мероприятия, вътрешностопанската сметка, изпълнение плана за социалното развитие и се поставят задачите, които предстоят за решаване. На всяко събрание се осигурява присъствието на член на бюрото на районния комитет на Партията, член на управителния съвет на АПК, главен специалист или друг ръководител. В тях кооператорите вземат активно участие — изказват се по допусканите слабости, посочват какво е необходимо, за да се изпълнят приетите мероприятия, критикуват и предлагат... На тези събрания се награждават и най-добрите производственици през отчетния месец.

В АПК — Пордим, Плевенски окръг, са изградени специализирани предприятия на отрасловия принцип. Ръководството на всяко предприятие се осъществява от общо събрание, в което участвуват представители (делегации) от всички подразделения на предприятието. Общото събрание избира управителен съвет и ръководител на предприятието, както и членове на контролен съвет. Председателите на контролните съвети на предприятията са избрани за членове и на контролния съвет на комплекса. В бригадата са изградени бригадни съвети, които осъществяват оперативното ръководство на бригадата. Периодически се провеждат бригадни събрания за отчитане изпълнението на плана и вътрешностопанската сметка. Освен това във всяко селище е изграден съвет по социално-битовите въпроси, който решава всички взаимоотношения на територията — личното стопанство, отпускане на помощи, издаване на документи и други.

Опитът на тези и редица други аграрно-промишлени комплекси показва огромната необходимост да намерят правилно решаване всички въпроси на кооперативната демокрация в комплексите, изградени на отрасловия принцип на производство и управление. Все още обаче те не са регламентирани и целенасочени. Те се взаимствуват от опита на трудово-кооперативните земеделски стопанства. Последните обаче са по-малки по размер стопанства с опростена структура на управление. В АПК има обикновено три нива на управление. Тази по-голяма степенност в управлението и диференциране на функциите изисква точно определяне на задачите, а оттам и правата и задълженията на отделните степени на управление.

Опитът подсказва, че колективни органи на управление в АПК могат да се изграждат на всички равнища на управление. За АПК това са: общо събрание, управителен съвет и оперативно бюро със съответни регламентирани с временния правилник функции. В специализираните предприятия на аграрно-промишлените комплекси също могат с успех да се изграждат колективни органи на управление — общо събрание и производствени съвети. В зависимост от условията общото събрание може да се провежда с всички членове на трудовите колективи, примерно в предприятия по зеленчуковото производство, когато зеленчуковата градина е на едно място, в предприятия за свинско месо, т. е. свинекомплексите и в други случаи, когато е възможно събирането на всички производственици на едно място. В предприятията, разположени в повече от едно населено място, може да се допускат и общи събрания с пълномощници. Това следва да се решава конкретно за всяко предприятие от ръководството на АПК.

В производствените единици могат да функционират общи събрания на бригадите и бригадни съвети. В общите събрания могат да участвуват всички членове на трудовия колектив. Ръководството на АПК

Digitized by Google

съобразно вида на производствената единица и характера на нейната работа е в правото си да определя състава и функциите на бригадните съвети.

* * *

Втората група проблеми е кои въпроси да бъдат разглеждани на отделните равнища. Безспорно, органите на управление на АПК следва да решават общите въпроси от развитието на комплекса като цяло. Предприятията на АПК разполагат с материалната база — основни средства за производство, производствени разходи и трудови ресурси. Те получават и нормативи лимити и показатели. Правилно е основната им задача да бъде разпределението на плановите задания, да осигуряват материално-техническото снабдяване и изпълнението на плана. На тях могат да се предоставят за решаване и всички въпроси от социално-битов характер в рамките на утвърдените им лимити и показатели.

Най-широко участие в обсъждането на проблемите на организацията на производството може да се осъществи от всички участници в производството в бригадите, фермите и другите производствени единици. Основната задача на бригадните събрания е да се състави реално изпълним насрещен план и се осигури неговото изпълнение. Съобразно действуващия икономически механизъм производствените единици получават съответни планови задания, нормативи, лимити и показатели, както и разчети за производството. Въз основа на тях всеки трудов колектив може да прояви инициатива, находчивост и умение да разкрие всички възможности и използва най-рационално предоставените му материални ресурси и основни средства, които ще доведат до получаването на повече и с ниска издръжка продукция. Оттук започва съставянето на насрещния план на стопанството или предприятието и на аграрно-промишления комплекс като цяло.

Насрещният план на последните фактически представлява сбор на насрещните планове на производствените единици И само при такъв подход може да се счита, че насрещният план е дело на трудовите колективи. В тази връзка и задачата на партийните органи и първични организации е да подпомогнат именно колективите на производствените единици да обсъждат конкретно и задълбочено техните насрещни планове, да разкриват резерви за изпълнение и преизпълнение на държавните планови задачи. Ежемесечното отчитане и обсъждане на изпълнението на плана през годината дава възможност да се отстраняват допусканите слабости и вземат мерки за подобряване икономическите резултати.

Третият проблем е контролът на дейността в АПК. Практиката в АПК показва, че само контролният съвет не е в състояние да обхване целокупната производствена икономическа и финансова дейност на комплекса. Би било полезно да се изграждат изборни контролни органи и в специализираните предприятия на АПК (може нещатни или по съвместителство), които под единното ръководство на контролния съвет на АПК да осъществяват контролни функции върху дейността на органите на управление, ръководителите на производствените единици и материално-отчетните лица по всички направления — изпълнение на плана, спазване на утвърдените нормативи, финансовата и отчетна дисциплина, опазване и правилно използване на продукцията и имуществото и други. Те могат успешно да работят съвместно с органите на народния контрол, но работата им следва да бъде регламентирана с нормативни актове.

* * *

Демократичните принципи на управление и кооперативната демокрация нямат нищо общо с нарушаване на трудовата и технологичес-

Digitized by Google

ката дисциплина — отсъствия от работа, закъснения, неуплътняване на работното време, некачествена работа и неспазване на установената технология, разпиляване на материали, неспазване на трудовите норми и други. Колективното обсъждане и решаване както на основните насоки на развитие на аграрно-промишления комплекс, така и на текущите въпроси създават условия за тяхното най-правилно решаване, за убедеността на трудовите колективи за тяхното провеждане. След вземане на решение всички членове на трудовите колективи следва да заемат своето място в неговото изпълнение.

Както е известно, през последните години бяха решени редица проблеми по социалното осигуряване на тружениците от селското стопанство – обещетение при временна нетрудоспособност, добавки за деца и други. От 1 юли т. г. всички кооператори се осигуряват и по Закона за пенсиите. Те ще се пенсионират както работниците и служителите. С това се премахват съществуващите различия между кооператори и работници, осъществява се пълно единство в социалната политика в страната. Тази грижа на Партията и Правителството за селяните кооператори изисква да се отговори с по-високи трудови успехи, които могат да се осъществят при условие, че се проявява по-високо съзнание, по-голяма трудова и технологическа дисциплина.

От друга страна техническата въоръженост на труда в селското стопанство непрекъснато се разширява и усъвършенствува. В производствените процеси влизат в действие все по-сложна селскостопанска техника и съоръжения. Технологическите линии стават основа за пълното механизиране на процесите по отглеждането на културите и животните. Обслужването на техниката и съоръженията изискват по-висока квалификация и пълно взаимодействие между обслужващите агрегатите. Оттук произтича необходимостта от качествено ново отношение към труда, към грижата за техниката и към нейното пълноценно използване.

Всяко нарушение на трудовата дисциплина — неявяване на работа, закъснение, неуплътняване на работното време, води до загуби на работно време не само от нарушителя, а на целия колектив, обслужващ съответния агрегат, както и до неизползване капацитета на техниката. Този проблем придобива още по-голямо значение през следващата петилетка. И в селското стопанство ще се разширява с бързи темпове сменността при използването на техниката, особено във върховите моменти и при работи, които могат да се извършват през нощта — оран, култивиране, транспорт и др. Ето защо на трудовата дисциплина следва да се гледа като на важна предпоставка за цялостното подобряване организацията на труда и производството, което ще допринесе за достигане на по-високи производствени и икономически резултати, до повишаване на обществената производителност на труда. Към това следва да бъде насочена и партийно-политическата и организационната работа на партийните организации на село, съревнованието и материалното стимулиране на трудовите колективи и техните членове.

• • •

Важно значение за превръщането на колектива в субект на управлението се пада на първичните партийни организации. Независимо че не във всички случаи те обхващат комунистите от една производствена единица, както най-често е при бригадите за промишлено зърнопроизводство, значението им на формиращо колектива ядро може да се прояви по различни начини и в различна степен.

Общоизвестно е, че колкото по-богата и разностранна е творческата инициатива на първичната организация, толкова по-богат и съдържателен е животът на останалите стопански органи и обществени

Digitized by Google

организации, толкова по-ефективно се провежда политиката на Партията в трудовия колектив. В това отношение беше влято ново качествено съдържание с постановките на Великотърновското съвещание. В заключителното слово др. Тодор Живков подчерта нарасналите задължения на партийната организация по отношение на трудовия колектив, отговорността ѝ за неговото развитие и повишаване ролята му в живота на предприятията. В конкретните прояви на ръководство на селскостопанските производствени единици това налага организациите да следят за работата на колективния орган, да обсъждат на свои събрания работата на комунистите, избрани в него, в резултат на което неминуемо ще има резултати, плод на изпълнената със съдържание управленческа форма. Прекият пример на взискателност също така играе не малка роля. Когато комунистите използват правото си на контрол над стопанското ръководство, когато чрез групите за народен контрол се влияе за навременното отстраняване на слабостите, тогава явленията пасивност, инертност, незаинтересованост няма да получат практически условия за изява.

Важна задача пред партийните организации е изпълването с характерна дейност колективните управителни органи. Те не бива да се превръщат единствено в центрове за уреждане на социално-битови въпроси или да копират формите и методите на работа на висшестоящите ръководства. В тоя случай не дребнавото опекунство, а примерът може да окаже своето благотворно въздействие. Например в Пловдивски окръг първичните организации държат постоянно на отчет въпросите за внедряването на новите технологии, за стриктно спазване на трудовата и технологичната дисциплина. Това е помогнало на бригадните съвети да съсредоточат изцяло вниманието си върху повишаването на обществената производителност на труда и да ѝ влияят с конкретни решения. Положителният опит в редица окръзи още един път потвърждава, че нивото на партийно-политическата работа, която вършат първичните партийни организации, е един от най-важните фактори за въвличане трудещите се в управленческия процес, в превръщането на колектива в субект на управлението.

Георги КОСТАДИНОВ

ПО-ВИСОКА ПРОИЗВОДИТЕЛНОСТ НА СЕЛСКОСТОПАНСКАТА ТЕХНИКА

Най-сигурният път за бързото повишаване на обществената производителност на труда е този на внедряването на все по-съвършена техника и прилагането на все по-прогресивни технологии в производството чрез комплексните технологични линии. Но истина е, че с тази техника, с която сега АПК разполага (над 130 х трактора, приравнени към 15 к. с.), може да се извърши много по-голям обем работа от фактическия, което доказват стотици примери за високи постижения на първенци от цялата страна.

През 1974 г. комбайнерите от бригадата за промишлено производство с ръководител Йордан Христов в с. Полски Сеновец, Великотърновски окръг, прибраха реколта средно всеки от 5053 декара, а комбайнерът Йордан Димитров от бригадата за промишлено производство в с Роза, Ямболски окръг, пожъна 5136 декара! Механизаторите Боян Евлогиев и Борис Методиев от АПК — Вълчедръм натовариха тракторите си „ДТ—54" съответно с 36 707 и 33 088 декара мека оран. В този ред трябва да споменем успехите на комбайнера Георги Андреев от АПК в Никополи, достигнал дневно натоварване на комбайна „СК—4" 123 тона, на Радил Данев от АПК в Димитровград, прибрал 16,5 т памук, на Сего Вълчев от АПК — Хасково, разсадил 1004 декара тютюн „Вир-

Digitized by Google

джиния", на Христо Минчев от АПК в Казанлък, прибрал с комбайн „ККХ—3" от 1300 декара царевицата за зърно.

Тези виски постижения за съжаление все още не са станали масова практика. **А стремежът за насищане на селското стопанство с нова високопроизводителна техника може да се оправдае само тогава, когато се изчерпят капацитетните възможности на съществуващата.** Не е излишно в този ред на мисли да споменем, че през тази година за машини и съоръжения бяха заделени повече средства в сравнение с 1974 г. Това, от една страна, е добре, но от друга ни кара да се замислим как по-пълно да използваме техниката. Защото сведенията на статистиката за средногодишното натоварване на условен трактор през последните три години са обезпокояващи: от 4611 д. м. о. през 1972 г. натоварването е спаднало на 4114 д. м. о. през 1974 г. Намалена е производителността на зърнокомбайните и царевичните комбайни, на разсадопосадъчните машини, което по най-категоричен начин говори за непълно използване капацитетните възможности на наличния машинно-тракторен парк в страната.

Безспорно линията за усъвършенствуване на средствата за производство — за модернизация и реконструкция — ще бъде главно и основно направление в бъдеще, но тя ще даде положителни резултати тогава, когато се съедини с научната организация на труда. Бригадите за комплексна механизация и промишлено производство, които достигнаха 905 броя след окрупняването им, които се грижат за над 22 млн. декара земя, се оказаха сполучлива форма на организация. В тях най-добре се решават въпросите за използване на машините: рационално комплектоване с техника и кадри, организация на техническото и технологическото обслужване на машинно-тракторния парк, разпределение на машините през кампаниите за работа, материалните и моралните стимули на механизаторите в зависимост от работата им.

Всеки от горните фактори оказва влияние върху обществената производителност на труда в селското стопанство. **Решаването на въпроса за ефективно използване на техниката обаче трябва да започне от енерговъоръжаването на бригадите.** На много места то се върши без задълбочен анализ на конкретните нужди и ефективността на производството. Единствен критерий е количеството на машините на 1000 декара земя. Порочна практика е за седмица време да се попълват заявките от инженерите и агрономите и да се изпращат в окръжните народни съвети. Не че няма нужда от нова техника, но при заявяването й трябва да се подхожда по-точно, **да се търси оптималното решение в комплекс от всички фактори за ефективно използване на машините, за ефективно производство.** Необходим е задълбочен анализ на използването на наличната техника, преди да се прави заявка за нова.

През последните години у нас бе направена решителна крачка за подобряване организацията **на техническото и технологическото обслужване на машините.** В АПК бяха създадени специализирани предприятия за ремонт и поддържане на селскостопанската техника. Особено ефективни се оказаха машинните дворове със специализирано техническо обслужване в отделните бригади. В АПК „Георги Димитров" — Ямбол преди пет години главният инженер на комплекса Андон Добрев сложи началото на тази нова форма за поддържане и обслужване на техниката. Сега работата на механизаторите е да орат, да сеят, да отглеждат и да прибират реколтата. Разделението на труда е довело до повишаване на производителността във всяка бригада.

Редица окръзи изградиха съвременни бригадни станове. В тях поддържането и комплектоването на машинно-тракторните агрегати се извършва от специални групи монтьори. Създадени са условия за групова работа с машините от страна на трактористите, за най-пълно използване времето за работа на полето. Намалени са до минимум престоите по организационни и технически причини.

Добре са уредени бригадните станове в Толбухински, Ямболски, Бургаски и Русенски окръг. В Толбухински окръг по решение на окръжния комитет на Партията за всички бригади през шестата петилетка бяха изградени бригадни станове с работилници, машинни дворове, битов сектор със столова, съблекални с бани, клуб на механизатора и асфалтови площадки. Бригадите имат достатъчно транспортни средства за превоз на хората, а транспортът се оказва един от главните фактори за уплътняване на работния ден, за ликвидиране на закъсненията.

Все във връзка с организацията на работата в бригадите за комплексна механизация и промишлено производство трябва да поставим въпроса за спазването на технологическите карти през отделните сезони за всички култури. Преди няколко години много се говореше за мрежови графики и маршрутни карти, но сега като че ли са забравени. На много места бригадирите са остагени стихийно да изпълняват задачите, трактористите сами да се прехвърлят от една работа на друга, без да се държи сметка за оптималното използване на машините през седмицата или десетдневката. Диспечерските системи за оперативно управление — там където са внедрени — разкриват докрай възможностите на машините, помагат за създаването на оптимален режим на работа в бригадите. За това те трябва в бъдеще да намерят по-голямо приложение.

• • •

Решаващо значение за повишаване общественото производителност на труда има работната сила, защото от човека в крайна сметка зависи колко работа ще бъде свършена за час, за ден, за година. Оттук

Digitized by Google

и голямата важност за рационалното използване на работната сила в селското стопанство, на механизаторските кадри.

Днес броят на трактористите машинисти надхвърля сто хиляди. Механизаторът с право се смята за основна фигура на село. Посочихме, че комплексната механизация навлиза все по-широко, че приложението на промишлените методи и технологии на производство става основа за по-нататъшния възход на селското ни стопанство. Новите трактори гиганти „К—700" и „Т—150", зърнокомбайните „Колос" и „Нива", шестредовият комплект машини за прибиране на захарното цвекло, дъждовалните агрегати и много други машини ще превъоръжат селското стопанство. Всичко това ни радва, но в същото време тревожи, защото за утрешния ден на българското село ще бъде нужен трудът на механизатор с по-висока култура и образование, механизатор, способен да управлява тази сложна техника!

Ниската квалификация води и до ниска производителност, до непълно използване на техниката. В с. Поликраище, Великотърновски окръг, м. г. са чакали 20 дни, докато дойде съветски специалист да центрова новия цвеклокомбайн. А този случай не е единичен. За новата техника сегашните знания на механизаторите са недостатъчни. Дори инженерите трудно се справят с ръководствата на машините. И това не е чудно, тъй като до 1974 г. във Висшия институт за машиностроене, механизация и електрификация на селското стопанство в Русе бъдещите инженери не бяха виждали новите съветски комбайни „Колос" и „Нива".

В много окръзи има трактори без трактористи. Техниката стои под навесите или на открити площадки през цялата година, което допринася да се намалява още повече средната сменност на машинно-тракторния парк. Защо не достигат механизаторите в селското стопанство? Веднага трябва да заявим, че не бива да се аргументираме едностранчиво с тежестта на селскостопанския труд, тъй като засега тенденциите на подобряване условията на работната среда все още не се покриват със съответствуващи тенденции на стабилизирана работна сила.

Кой работи с техниката днес в село? Работят предимно възрастни мъже, минимален брой младежи и жени. И не само в селата от планинските и полупланинските райони, дори в бригадите към градовете няма младежи. Тогава откъде могат да се вземат хора за тракторите? Вярно е, че се срещат единични случаи хора, които са били по-рано трактористи на село, отново да се върнат. Незначителен е и броят на младежите, които по време на военната служба са овладели тракторното дело и след това са останали на село. През отделните кампании може да се разчита до известна степен и на помощ от хората, заети в другите отрасли или дейности. Известно е, че всяка година служителите от АПК, ТКЗС, а така също и от други служби и предприятия на село (селсъвети, училище, селкооп) работят на селскостопански обекти. Има служители, които работят по 30—40 дни в полето. Тази помощ, която сега се изразява предимно в ръчни операции, би могла да бъде по-осезаема. За това е необходимо хората да бъдат квалифицирани — например подготвени през зимните месеци за трактористи машинисти. Тогава в най-напрегнатите кампании те ще могат да заменят трактористите, които в този момент работят на комбайните, или да подсигурят втора смяна при срочните технологични операции. По такъв начин производителността на тази категория помощен труд ще бъде далеч по-висока, а и хората — удовлетворени от характера на работата и възнаграждението. В това отношение в Съветския съюз има вече опит, има и у нас в някои АПК известни намерения, но все още не сме тръгнали решително по този път за разкриване на трудови резерви за селското стопанство главно поради психологически бариери.

Основен източник остава подрастващото поколение, и то главно младежите от село. За това на тяхната подготовка в средните професионално-технически училища трябва да се обръща много сериозно внимание. Има, разбира се, в окръзите и професионално-учебни центрове, но те все още не са укрепнали — нямат достатъчно кадри, нито подходяща материално-техническа база. И от единното средно-политехническо училище могат да се набират кадри за село, но за това е необходима допълнителна специална подготовка на учениците. Средните професионално-технически училища за подготовка на механизатори на практика подготвят кадри за цялата страна, за всички отрасли, докато самото селско стопанство изпитва остра нужда от тях. Трябва да поставим и въпроса какви са условията за учение? Обикновено материалната база е незадоволителна. Малко са училищата, където има добре обзаведени технически кабинети, машинен двор и опитно поле за усвояване на новата техника. Когато се провежда практиката със стари, бракувани трактори, не само подготовката е незадоволителна, но се формира и онова първо чувство на пренебрежение към професията.

Не всичко се прави и в производствения колектив, за да се приобщят към него младите хора. Има какво да се желае у нас за разгръщането на наставничеството, за оня голям пример на формиране на човешката личност в труда, който ни дава починът на Степан Витченко. Има какво да се направи, за да се поощряват младите механизатори било чрез занижаване на нормите за определен период, било чрез прикрепяне към по-опитните, било чрез по-смело поверяване на отговорни задачи. За съжаление не е преодоляно навсякъде разбирането, че начаващият работник трябва да стажува на износени машини, следствие на което в такива производстве-

Digitized by Google

ни единици младите хора работят месец-два, след което напускат селото с формирано трайно отрицателно отношение не само към конкретния случай но изобщо към селскостопанския труд. Затова и текучеството сред механизаторските кадри според социологическите проучвания е най-голямо сред младежите и женените с едно дете. Те са хората, които най-лесно се откъсват от полето, напускат селата и отиват на работа в градовете. За тях трябва да съжаляваме, защото те са и хората, които най-лесно и най-бързо усвояват новата техника.

Никой не отрича, че младите търсят интересна професия, интересна работа. Този стремеж е благороден, той трябва да се насърчава. Не е излишно да кажем, че у нас професията на тракториста беше също романтична. Нека си спомним за първите курсове за подготовката на трактористи и комбайнери, за желанието, с което младежи и девойки отидаха в тях. Да си спомним и за първите трактористи, които разораха синорите, за първите комбайнери и техните кораби в житата. Трябва сериозно да се замислим защо интересът към професията на механизатора в село непрекъснато намалява.

Но коя работа е интересна? Интересна е онази работа, където се проявява творчество. **Пропагандираме ли достатъчно творческия характер на труда на механизатора? Пропагандираме ли достатъчно опита на 15-те герои на социалистическия труд и 30-те носители на орден „Георги Димитров" и на стотиците други орденоносци? Познават ли младежите пионерите на комплексната механизация у нас Васил Дочев и Петър Колев, Йосиф Колипатков и Ради Великов, Мирон Брезоев и Тодор Колев?**

Колко са трактористите учащи се, тия, които задочно повишават образованието си в техникуми? На този въпрос трудно може да се даде отговор. А има толкова много да се желае за повишаване на знанията на механизаторите. Нима не е остаряла системата, по която всяка година през зимата се провеждат курсове за повишаване знанията на трактористите. На повечето места курсовете се провеждат формално, колкото за отчет пред окръжния народен съвет. За това казваме, че се мисли малко за общообразователната и професионалната подготовка на трактористите машинисти.

Особено важно при формиране отношението към професията е ролята на колектива за възвеличаването на отделния механизатор в управлението на бригадата, участието му в решаването на производствените задачи. Ще ни е да посочим за пример работата на бригадата на героя на социалистическия труд Йосиф Колипатков от АПК в град Белене. Там преди започване на всяка кампания провеждат бригадно събрание, на което всеки механизатор се изказва по плана и технологичните карти за работа. На събранието колективът взема решение, което става задължително както за отделния механизатор, така и за бригадира.

Социалното настроение на човека се изразява в неговата активност. За това говори и героят на социалистическия труд Величко Желев от АПК в гр. Генерал Тошево: „Колективът, така както ние го разбираме днес, е възможен само в обществото, в което съществува социално-психологическо и идейно единство. Нашата задача е преди всичко в колектива, бил той малък или голям, да изработим у човека потребност да се труди... Само тогава може да се роди работникът колективист."

Решенията на Националната партийна конференция и на Ноемврийския пленум на ЦК на БКП от 1973 г. поставят пред стохилядната армия механизатори, инженери и техници важни задачи за максимално натоварване на машините, за достигане на най-висока производителност на труда. След публикуването на призива-обещание на завод „Найден Киров" в Русе задачата за най-пълно и най-ефективно използване на машините и съоръженията в селското стопанство стана задача номер едно. Тоя призив намери отклик сред механизаторите от АПК — Хайредин, Враженско. Дълг на административните и партийните ръководства в аграрно-промишлените комплекси е да създадат организация за двусменна и тресменна работа с машините, организация, която да позволява непрекъснато да се повишава обществената производителност на труда, да се получава повече и по-евтина селскостопанска продукция. Комунистите с личния си пример трябва да мобилизират всичките членове на бригадите за промишлено производство и комплексна механизация на масово социалистическо съревнование за високоефективно използване на техниката. Този е пътят за изпълнение и преизпълнение на плановите и обещанията в чест на Единадесетия конгрес на Партията.

Киро ИВАНОВ

Digitized by Google

КУРС ЗА ПАРТИЙНИТЕ БЮРА

КУЛТУРАТА В РАБОТАТА

доц. к. и. н. **МИЛКА ВЕЛИЧКОВА**

„Едно от важните задължения на партийните организации е грижата за издигане културата на труда и ръководството..."

Тодор ЖИВКОВ

Нашата партия отделя голямо внимание на проблема за културата в партийното и държавното ръководство, в общественото развитие като на един от основните елементи на научността, полага многостранни усилия за повишаване културата на труда във всички сфери на партийната, държавната и обществената дейност. Тя ползва и творчески богатия извор на опит, натрупан в практиката на КПСС.

Комунистическата партия на Съветския съюз непрестанно усъвършенствува и обогатява ленинските принципи за културата в работата и ръководството съобразно възникващите нови задачи и проблеми на социалистическото и комунистическото строителство Този непрестанен възходящ процес в пълнота е изразен с думите на др. Леонид Брежнев: „Сега, когато пристъпихме към изграждане на комунизма, въпросите на науката и културата придобиват изключително, невиждано досега значение... за да може да се ръководи, е нужна всестранна подготовка, добра ерудиция, широк политически и културен кръгозор, дълбоко познаване на производството."[1]

Георги Димитров отделя значително място в своите теоретически разработки и в практическата си деятелност на този важен проблем.

Стопанското, политическото и културното процъфтяване на страната Георги Димитров разглежда като единна задача, което означава, че коренното преобразование, напредъкът и развитието на тези три области в живота трябва да се извършват комплексно, в единство. Той даде много ценни теоретически обосновани указания за научната организация в работата на партийния апарат, за културата на работа ръководство, затова как трябва да се подготвят заседанията и събранията, за да протичат делово, творчески, резултатно, какъв подход да се избере към подготовката и вземане на решения, които да бъдат действителен инструмент за ръководство на партийните органи и организации. Той отделя специално внимание на грижата за масите, за обикновените социалистически труженици, които да се учат и възпитават идеологически и културно, конкретно да се води борбата срещу

[1] Л. И. Брежнев, За актуалните проблеми на партийното строителство. Партиздат, С., 1975, с. 186.

Digitized by Google

заседателщината, формализма, бюрократизма и другите уродливи явления в стила и метода, снижаващи културата и заедно с това ефективността на партийната работа.

В условията на изграждане на развито социалистическо общество проблемът за културата на труда и ръководство в партийната практика във всички области на социалистическото строителство и в системата на социалното управление става изключително актуален, придобива ново съдържание и мащабност, нови взаимно свързани аспекти. Ако трябва да се степенува неговата значимост с оглед значимостта на обществената сфера, то на първо място може да се отнесе материалното производство, икономиката, определяща цялостното развитие на страната, базата на все по-пълното задоволяване на материалните и духовните потребности на народа. Високият подем на икономиката и нейната интензификация, създаване на крупна и модерна промишленост, ефективно развитие и използване на науката и техниката на съвременна висота, все по-тясното свързване на науката с производството, ускоряване и постоянно нарастване на обществената производителност на труда и т. н., повече от всякога налагат издигането на културата на труда и ръководство като постоянен стил на работа. С най-голяма сила това задължение е адресирано към първичните партийни организации, политическите ядра на трудовите колективи — преките организатори на масите за осъществяване политиката на Партията във всички области на социалистическото строителство.

* * *

Понятието култура е широко, многоаспектно, сложно. То съдържа много компоненти и има различни определения. Културата се разглежда като съвкупност от достиженията на обществото в областта на образованието, науката и другите области на духовния живот: умение да се използват исторически натрупаните знания и практически опит за покоряване силите на природата, за растежа на производството, за решаване на зрелите задачи на общественото развитие.[1] Културата означава още достигната степен на съвършенство в овладяването на един или друг отрасъл на знанието или деятелността (работата). Напр. култура на труда, езикова култура, култура в поведението[2] и т. н.

Понятието култура се употребява и в смисъл на умение, способност.

Михаил Калинин разглежда културата като майсторство, като изкуство. Във всяка работа, във всяка област на човешката дейност, сочи Калинин, се срещат хора, наричани занаятчии, и хора, наричани майстори, художници в своята работа. Тези мисли на Калинин, пренесени към партийната работа, към партийното ръководство, могат да се формулират като изискване да се действува с голямо умение, да се влага цялата душа, способности, опит и знания, за да се създава нещо с висока стойност и практическа приложимост. Оттук и изводът, че културата на труда и ръководство изключва делячеството, примитивизма, занаятчийството, кустарническия метод на дейност, гонитбата само на количествени показатели на продукцията с ниска или без никаква стойност, прилагане на въображаеми, наукообразни форми, некомпетентността и т. н.

Синтезирана разработка на проблема за културата в работата и ръководството направи др. Т. Живков в доклада пред Националната партийна конференция, посветена на ключовата общонационална задача на нашата икономика — повишаване обществената производителност

[1] Энциклопедический словарь, Государственное научное издательство. Большая советская энциклопедия. Москва, 2, с. 202.

[2] Пак там.

Digitized by Google

на труда. Културата предполага, по думите на др. Т. Живков, компетентност, още организираност и дисциплина, непримирима борба срещу консерватизма, размах, инициативност, деловитост, системна проверка на изпълнението, самодисциплина и самоконтрол, стегнатост и точност в организацията, максимално пестене на средства, сили и време, най-ефективно използване на ресурсите и възможностите на колектива, на всеки негов член за постигане на най-добри общи резултати в даденото предприятие, отрасъл, научно или друго учреждение.

Др. Живков постави задачата навсякъде да се насажда култура в труда и ръководството „... и в материалното производство, и в сферата на социалното управление, и в сферата на науката, и в научноизследователската дейност, и в сферата на услугите, и в самата многостранна дейност на партийните органи и организации ..."[1]

В съвременните условия съществуват всички необходими предпоставки за по-нататъшно издигане културата на труда във всички звена и сектори на обществения живот, на партийната практика. Кадрите, редовите комунисти, трудещите се сега са с по-високо образование и по-широка обща култура, имат по-добра теоретическа подготовка и квалификация, по-голям е опитът им в ръководството на партийната, стопанската и идеологическата дейност. Съществени изменения има и в овладяването на научните методи и правилен стил на работа, по-пълно се използват творческите сили на трудещите се, разгръща се тяхната самоинициатива и самодейност. Всичко това представлява благоприятни изходни позиции за широко и последователно прилагане, утвърждаване и усъвършенстване на културата като постоянен метод и стил на партийната практика, обуславя максималната възможност за засилване влиянието и въздействието на партийните органи и организации върху трудовите колективи като техни политически ядра и първообраз, способствува за правилното възпитание и морално-етичното обогатяване на кадрите и редовите комунисти, за формиране на хармонично развити личности на социалистическото общество, създава условия за изкореняване на „времеядството" и пълното овеществяване на капитала „време" в духовни и материални ценности, премахва безотговорността и безличието, укрепва и развива личната отговорност и дисциплина, съдействува за разширяване и дълбокото вкореняване на връзките на Партията с масите.

Културата на работа и ръководство се основават на редица взаимно свързани и взаимно обуславящи се изисквания — програмни, уставни, професионални, нравствени, социално-психологически и т. н., изявяват се комплексно, в единен поток.

Проблемът за културата в партийната работа и ръководство, както се казва, е всеобхватен, засяга всички звена в системата на Партията, разбира се, със своята специфика на изискване и проявление, засяга всички страни от дейността на партийното бюро. Поради това не е възможно в рамките на една статия цялостно да се разгледа този проблем и ще бъдат осветлени само някои от неговите основни аспекти.

КОМПЕТЕНТНОСТ

Една от основните черти, характеризираща културата в партийното ръководство, е компетентността, познаване на работата в дълбочина и ширина. Без компетентност се действува слепешком, наслуки, интуитивно и разбира се, без или с нищожен резултат. Затова В. И. Ленин определя компетентността като принцип на държавно и партийно строителство, като проявление на култура. „За да управляваш, трябва да по-

[1] Т. Живков, За висока обществена производителност на труда, Доклад пред Националната партийна конференция, С., Партиздат, с. 50, 51.

Digitized by Google

знаваш работата — сочи Ленин. — Не може да се управлява без компетентност... без да се познава науката за управление."[1]

Компетентността, познаването на проблемите и задачите и тяхното вещо решаване винаги е имала първостепенно значение за осъществяване научнообоснована ръководна дейност на първичните партийни организации като политически ядра на трудовите колективи. Особена остра актуалност компетентността придобива в условията на съвременната научно-техническа революция, когато функционирането на обществото като цяло и на отделните му звена поставят широк кръг от извънредно сложни проблеми, свързани с използването на най-новата техника и на научните постижения. Засилва се необходимостта от научна организация на труда. Концентрацията и специализацията на производството, създаването на крупни социални единици и трудови колективи също изискват висока компетентност, още по-широки и специални знания. „Само този, който е компетентен, може да оцени значението на научно-техническите постижения, на новаторските идеи и почини. Особено днес, когато всяко постижение е продукт на своеобразния съюз на учени, специалисти и практици"[2] — сочи др. Т. Живков.

По-висока компетентност е нужна, за да се усвои и приложи на практика новият подход на ЦК на Партията за социално-икономическото развитие на страната през седмата петилетка и до 1990 година.

Партийното бюро е своеобразна лаборатория на партийната организация, където всичко предварително се пресмята, изпробва, пресява, моделира, експериментира, подготвя. Тук се сумира, анализира и обобщава протичащата по различни канали информация, което е основа за изработване на научнообосновани решения, приемани от партийното събрание. В него се определят начините, формите, средствата и пътищата за постигане на определените цели. Бюрото проектира главните насоки, стратегическите направления за цялото развитие на партийната организация, дава нагледен пример за правилен подход и стил на работа. От неговата подготовка, опит и знания в решаваща степен зависи равнището на дейността на партийната организация, способността ѝ на дело да бъде действително политически ръководител на трудовия колектив.

Оценявайки ролята и значението на партийното бюро като много важен оперативен орган, който във всяко отношение улеснява работата на организацията, комунистите се стремят да избират в неговия състав най-изявените свои другари, хора с добра марксистко-ленинска подготовка, специални знания, богат практически опит, обща култура, с високи морално-етични качества и т. н. Тази тенденция особено много се засилва и утвърждава в годините след Десетия партиен конгрес, когато значително се увеличи процентът на специалистите, на компетентните по съответните отрасли на партийната работа членове. Напр. по непълни данни през настоящата отчетно-изборна кампания в състава на бюрата на партийните организации на Софийската градска партийна организация са избрани 1566 души с висше образование (35,05 на сто), 315 — с полувисше (7,05 на сто), 1096 — със средно специално (24,54 на сто), 841 — със средно общо образование (18,83 на сто), 213 имат научни степени[3] и др. Съпоставката на тези данни с данните от миналата година говори за определена възходяща линия по посока на засилване компетентността на партийните бюра. Би било погрешно обаче да се мисли, че въпросът за състава на бюрата навсякъде е добре решен. Избират се и неподготвени хора, с малко образование, без необходимите

[1] В. И. Ленин, Съч., т. 36, с. 222.
[2] Т. Живков, За висока обществена производителност на труда. Доклад пред Националната партийна конференция, с. 51.
[3] Текущ архив на ГК на БКП — София.

Digitized by Google

знания за работата, която им се възлага като членове на бюрото. Така на отделни места, както показват направените проверки, за агитацията и пропагандата отговарят членове с начално образование. Другаде пък избраните специалисти нямат нужния опит в партийната работа, слабо са запознати с партийните въпроси, с партийното строителство, което води до внасяне на известен технократизъм в партийната работа, за подменяне на партийния подход с административен. Естествено, всичко това дава негативно отражение върху културата на партийното ръководство, оттам и на неговата научна обоснованост.

Когато се говори за компетентността от гледна точка на знанията и подготовката на даден член от партийното бюро, отговарящ за определен сектор, трябва да се има предвид и нещо друго. Колкото и задълбочени, големи да са знанията и подготовката на членовете, те не могат да бъдат достатъчни, за да се обхванат в пълнота и да се решават компетентно все по-сложния и многообемен комплекс от проблеми и задачи в материалната, социалната и духовната сфера на динамично протичащия живот. Тази празнота се компенсира с широкото използване на колективния ум, опит и знания на специалистите от завода, учреждението, научния институт, на практиците, на актива на организацията, на трудовите колективи за предварителното задълбочено проучване на въпросите. Утвърдената от много партийни бюра практика на допитвания, анкети, съвещания на актива, създаването на различни комисии, съвети към заводски и други комитети, на работни групи, извършването на социологически и други изследвания, използването на статистически и други данни и т. н. дава много добри резултати и помага за вещото, компетентно решаване на проблемите и задачите, повишава културата в работата и ръководството. Следва обаче решително да се премахнат и редицата съществуващи недостатъци в това отношение — примитивизмът, повърхността, шаблонът, едностранчивостта, невслушването в компетентното мнение и т. н. Освен това нужно е наред с изпитаните и утвърдени в живота форми да се търсят и нови, резултатни, за да се отговори на постоянно нарастващите нужди на живота, на повишаващите се изисквания за култура в ръководството.

ДЕЛОВИТОСТ

Компетентността, познаването на работата като изискване за по-висока култура в труда няма да има голямо практическо значение, ако тя органически не се свързва с деловитостта, т. е. с умението да се върши работата. В партийните бюра трябва да се избират не само знаещи, но и можещи, деятелни хора. Хора, които имат способността на практика да прилагат своите знания, опит и подготовка. Формулирайки чертите на болшевишкия стил на работа, Ленин поставя на предно място деловитостта. Неведнъж той е обръщал внимание върху необходимостта да се движи, да се върши работата. Трябва ни „умение да работим"[1] — писа Ленин.

Комунистическата деловитост, присъща на деятелния характер на самата партия, като революционно-преобразуваща, създателна сила на обществото, като единство на теория и практика, на решение и изпълнение, е умение твърдо и последователно, с размах и инициатива, с дръзновение да се работи и девежда докрай започнатото дело въпреки трудностите, препятствията и временните несполуки. Деловитостта е израз на волевите качества у комуниста, у социалистическия труженик практически да реализира своите цели. Тя означава сръчност, разпоредителност, съобразителност, оперативност, бързина и т. н. Но да се свежда деловитостта само до техническо, операционно качество значи да се

[1] В. И. Ленин, Съч., т. 36, с. 575.

Digitized by Google

подхожда тясно, ограничено, да се свежда тя до делячество. Деловитостта е същностна черта на трудовото и нравственото възпитание на личността при социализма, активно проявление на култура. Тя изисква строга пресметливост във всяко действие, във всеки почин и инициатива от гледна точка на тяхната полезност, съзнателен избор на средствата, пестеливо изразходване на сили и време. За да се обезпечи необходимата деловитост и ефективност в партийната работа, учи Ленин, е необходимо да се прави съзнателен избор на „средствата, начините и методите на борба, способни при най-малко разход на време и сили да дадат най-много и най-трайни резултати."[1]

Деловитостта изключва шумотевицата, прибързаността, въртенето на празен ход, паниката, консерватизма и други отрицателни явления в стила на работата.

Компетенциите на партийното бюро да бъде оперативен орган на партийната организация, да организира и води текущата й работа предопределят неговата деловитост. Но това съвсем не означава, че деловитостта се проявява автоматически по стихиен път. Деловитостта, оперативността съзнателно се култивират, насаждат, развиват и утвърждават ежедневно и в практиката. Мястото, което заема партийното бюро в системата и дейността на партийната организация, динамиката на обществения живот, на самата партийна работа, протичаща в много направления, широтата на задачите и тяхното голямо разнообразие и сложност налагат партийното бюро да действува бързо, оперативно, делово, без протакане, без излишно губене на време да се заеме с решаването на текущите и перспективните проблеми, задачи и въпроси. Деловитостта изисква старателна предварителна подготовка на заседанията, добре формулирани въпроси за дневния ред, изготвяне на конкретни и ясни, целенасочени проекторешения, делови творчески разисквания, протичащи в дух на откровеност и доверие, на свободен обмен на мнения, на критика и самокритика. Голяма е ролята в това отношение на партийния секретар, който трябва да дава тон на стегнатост и оперативност по време на заседанията, както и при осъществяване на всеки замисъл и инициатива. Нужно е партийното бюро решително да се освобождава от вредната практика винаги и по всеки въпрос да се внасят писмени доклади и информации, което отнема много време и затрупва бюрото с излишна книжнина. По-резултатно е да се премине към кратко устно докладване по същество и само в отделни случаи да се внасят писмени материали, като се постави ударението върху проекторешенията, които да бъдат в писмена форма и предварително раздадени, за да се даде възможност членовете да се явят подготвени на заседанията, за обсъждането.

Наблюденията върху работата на много партийни бюра, изследванията, извършени в тази насока, показват определен напредък в усвояването на деловитостта като черта на стила. По-добра е организацията в подготовката и провеждането на заседанията, по-стегнато и делово се водят разисквания, в резултат на което е намалено времетраенето на заседанията, по-конструктивен характер имат предложенията, с по-голямо чувство за отговорност членовете на бюрото извършват конкретните си задължения, по-упорито се воюва за изпълнението на решенията. Наред с това обаче има и много съществени недостатъци в осъществяването на деловитостта. Поради несполучливия избор на някои от членовете на бюрото, неправилното разпределение на задълженията между тях, липсата на достатъчно умение и опит, на контрол и взискателност, на чувство за отговорност, на недобра предварителна подготовка на въпросите работата не винаги се върши както трябва, из-

[1] В. И. Ленин, Полн. собр. соч., т. 3, с. 208.

Digitized by Google

пълнението на задачите не се довежда докрай. На много места секретарят на партийната организация се натоварва с много работа, включително и с такава, която не влиза в неговите компетенции, а в същото време отделни членове на партийното бюро не проявяват нужната активност, не изпълняват задълженията си, бездействуват.

Само комплексна, последователно прилагана система от конкретни и целенасочени мерки може да превърне деловитостта в стил на работа на партийното бюро, същностна черта на културата на ръководството: правилен избор на членовете не само от гледна точка на техните знания, но и от гледна точка на деловите им качества, на годността да извършват определената им работа, да имат способности на добри организатори и усет към новото, правилно разпределение на задълженията между тях, точното и строго определяне на правата и задълженията, задълбочено изучаване на марксистко-ленинската теория в най-тясна връзка с практиката, изучаване на науката партийно строителство и т. н.

КОНТРОЛ И САМОКОНТРОЛ

Други основни елементи на културата в работата на партийното бюро са **контролът и самоконтролът,** произтичащи от ролята на Партията като ръководна и направляваща сила на социалистическото общество, от нейните ръководни социално-политически, идеологически, възпитателни функции и личната отговорност на комуниста, от критическата и революционно-преобразователната същност на марксизма-ленинизма, лежащ в основата на партийната практика като познание, метод и методология за постигане на крайната цел — комунизма. Все повече увеличаващите се по количество и разнородност проблеми и задачи в построяването на зрелия социализъм, техният комплексен характер, изискващ комплексни решения, комплексен подход и действия с определена насоченост, правят контрола и самоконтрола изключително важни съставки на културата на работа, издигащи нейното равнище и ефективност. Десетият конгрес на Партията, който прие Програма за изграждане на развито социалистическо общество и определи основните задачи на Партията за по-нататъшното издигане на нейната роля като ръководна и направляваща сила, задължи партийните органи и организации да създадат по-целесъобразна и високоефективна система на контрола и проверката на изпълнение, да развиват и усъвършенстват самоконтрола като проявление на идейна убеденост и осъзната отговорност, дисциплина, включващи се в културата на работата. Това задължение с подчертано значение се отнася за първичните партийни организации, действуващи в „гъстеца на масите" за осъществяване политиката на Партията, на нейните решения. Трябва да се каже, че задължението правилно е разбрано и възприето на практика от болшинството партийни бюра. Създадена е по-добра организация на контрола и проверката на изпълнение, по-богато е съдържанието им, по-разнообразни са техните форми и което е много важно, засилени са контролните функции на партийното събрание като висш ръководен орган. В много от първичните партийни организации бюрата са въвели картотека и тетрадки, в които се записват взетите решения, срокът за изпълнението и конкретните отговорници. Все повече контролът се съпътствува с търсене на персонална отговорност за възложената задача. Много ценна е утвърждаващата се практика партийните бюра да се отчитат за своята работа на партийни събрания, с което се засилва контролът и се издига ролята на партийното събрание като колективен ръководен орган. По-често партийните бюра при извършването на контрола се опират на комисиите за народен контрол, на временно изградени комисии, групи и т. н.

Digitized by Google

Постигнатото в провеждането на контрола и проверката не е малко, но и в това направление се допускат съществени слабости, които намаляват резултатите и снижават равнището на културата на работата. Сериозната слабост, водеща до сериозни пропуски и негативни последици, се изразява в това, че не винаги контролът и проверката се провеждат последователно в отделните етапи от процеса на изпълнението на решенията, поради което редица решения не се изпълняват, остават само записани на книга или се изпълняват със закъснение, и то далеч не така, както трябва. Не е малък броят на партийните бюра, които все още не използват контролните функции на партийното събрание и самите те не се отчитат периодически или правят това формално, повърхностно. Не е на нужната висота и взискателността към конкретните изпълнители, положителният опит в партийната практика не е постоянен обект на контрола и проверката, които да установят доколко той се проучва, популяризира и внедрява. Биха могли да се посочат и други слабости, но и тези са достатъчни, за да се види колко много още е нужно да се подобрява контролът и проверката като метод на дейност за повишаване равнището на културата. За най-ефективно прилагане на контролните функции на партийното бюро е нужно преди всичко да се внесе образцова организация на работата, като се започне от решенията — да се прецени по всеки ли въпрос трябва да се взема решение, от чия компетенция е той — на бюрото, на партийната организация, на стопанско-административното ръководство или на друг орган. Обмислянето и намирането на най-подходящи форми на контрол е много важен момент на културата в организацията, защото те до голяма степен определят резултатността. Тя зависи в най-голяма степен и от подбора на хората от гледна точка на тяхната компетентност, умение задълбочено да вникват във фактите и явленията, да извършват правилни анализи и обобщения, изводи и заключения — с една дума, да виждат нещата такива, каквито са. Определяне на реални срокове, търсене помощта на партийния актив, на специалистите, по-широкото използване на техническите средства — картотеки, контролни карти и др., също са много важни моменти в организацията на контрола и изпълнението, които допринасят за издигане културата на работата.

Общи предписания за направленията в подобряването на организацията и прилагането на контролните функции на партийните бюра не могат да се дадат. Необходимо е всяко бюро всестранно да огледа своята работа по контрола и изпълнението, да открие „тесните места" в нея, да набележи конкретни мерки и да действува последователно за тяхното премахване.

Самоконтролът е своеобразна форма на контрол и проверка в изпълнението на възложената от партийната организация или бюрото задача. Действителният самоконтрол изисква добра марксистко-ленинска закалка, съзнание за отговорност, висока нравственост и способност за обективна преценка. Той е същевременно и средство за самовъзпитание, за насаждане на култура в работата и поведението, стимулатор за развитието на градивна, честна критика и самокритика. Много партийни бюра, използвайки опита на КПСС, въведоха самоотчета на комуниста на партийни събрания и пред партийни бюра. Само за трите месеца на настоящата година (април, май и юни) в Софийската градска партийна организация са се отчели на партийни събрания 3783 комунисти, пред заводски и други подобни комитети — 12 755 и пред бюрата — 3489 партийни членове.[1] Многоаспектни са ценните резултати

[1] Текущ архив на ГК на БКП — София, материали от проверки, извършени от отдел „Организационен" на комитета.

Digitized by Google

от самоотчета, но най-важният е личният принос на комунистите в столицата и страната, направен за предсрочно изпълнение на шестата петилетка — реален израз на тяхната грижа и инициатива за достойно посрещане на XI конгрес на Партията.

Главното, което следва да се отстрани като основна слабост в работата на партийните бюра във връзка със самоотчета е да се премахне допусканата по места самоцелност, проявите на формализъм и шаблон, на либерализъм, свеждащи значението на самоотчета до някаква книжна регистрация. Нужно е да се създаде необходимата обстановка и морално-психологически климат за утвърждаване на самоотчета като високо отговорно партийно дело, засилващо културата на работата, дисциплината и личната отговорност на комуниста за изпълнението на програмните и уставните задължения.

Издигането на културата на работата на партийното бюро, което означава и на самата партийна организация, не е кампанийна задача с определени срокове. Това е неспирен, сложен процес, свързан с всестранното укрепване и повишаване боеспособността на партийните бюра, с усвояване и прилагане на правилен метод и стил, с повишаване научното равнище на тяхната дейност.

ВЕСТИ

Стар комунист, дошъл да посети Атомната електроцентрала в Козлодуй, казал: „Първа атомна, такава каквато е построена, и доверието на целия народ към вас, към онези, които работят в нея, ви задължават да пазите съоръженията като собствените си очи, да бъдете еталон на дисциплина, научна точност и творческо дръзновение".

Едва ли има работник, специалист, инженер, който да не се гордее, че работи в Първа атомна и същевременно да не чувствува върху себе си отговорността, че е част от този колектив, който трябва да усвои проектните мощности на съоръженията, да спомага, както се изразяват тук, „за безаварийно действие на централата". А самият колектив е съвсем млад както по възрастта на своите членове, така и по времето на своето съществуване, 80 на сто са младежи до 35 години, 280 от 1200-те работници са с висше образование. Голяма част от енергетиците са дошли направо от университетската скамейка, мнозина тепърва ще създават професионални навици и личностни качества. Своеобразие на колектива е, че сега в него се формират качествата на социалистическия колективизъм, изграждат се взаимоотношения, създават се традиции. Само това е достатъчно, за да осъзнаем голямата отговорност в тези процеси както на първичните организации като политически ядра на колективите, така и на отделните комунисти. За да усъвършенствува своите форми и средства за реализиране на тази отговорност, партийният актив в Първа атомна направи оценка на ролята на първичната организация като политически ръководител на трудовия колектив. Гости на срещата бяха редакционни работници от списание „Партиен живот".

Характерна особеност на тази среща бе стремежът да се преосмисли неголемият опит на партийните организации в това направление, да се посочат критично недостатъците.

В своите изказвания комунистите поставиха на преден план онези проблеми, към които да насочат вниманието си партийните организации и от които в настоящия момент зависи по-нататъшното издигане боеспособността на първичните организации. Те изтъкнаха особено голямата роля на индивидуалната работа, на наставничеството, на поръченията, на дееспособността на партийните групи и др. Пролича техният стремеж в организационния живот да няма случаи на пасивност, равнодушие, страх да се критикува. Засилването на критичното начало те определяха като важна страна от усилията на първичните организации да участвуват в решаването на наболелите въпроси в техните колективи. Те обърнаха особено внимание на формализма, който съществува в работата на някои партийни бюра и партийни организации, формализъм, който обезценява някои замисли и инициативи и намалява ефективността от партийната дейност.

Резултатите от това ползотворно обсъждане ще се отразят на бъдещата работа на колектива в Атомната електроцентрала, който навреме, още в началните периоди на своето формиране открива недостатъците си, търси най-правилни пътища за бъдещото си развитие.

Digitized by Google

ПОЛИТИКАТА НА КПСС В ОБЛАСТТА НА ХУДОЖЕСТВЕНАТА КУЛТУРА

ИГОР СЕРГЕЕВИЧ ЧЕРНОУЦАН

Както е известно, XXIV конгрес на КПСС изработи програма за по-нататъшното повишаване на жизненото равнище на съветския народ, за непрекъснато развитие и духовно обогатяване на личността. Конгресът по ленински, в диалектическо единство постави задачите за развитието на икономиката, социалния живот и духовната култура, защото сега ние разглеждаме решаването на икономическите задачи в тясна връзка с това, какво влияние оказват за духовното развитие и обогатяване на личността, за повишаване на нейната творческа активност.

На същата цел служеше и развитието на социалистическата култура, което в резултат на победите на ленинската културна революция придоби невиждан размах.

Цифрите не са нещо увлекателно. Но нека все пак си представим конкретно за какъв размах на творческата и културно-просветната дейност в наши дни става дума.

В Съветския съюз сега се наброяват 360 хиляди библиотеки, които обслужват 180 милиона читатели. Всяка година се издават повече от 80 хиляди книги и брошури в общ тираж един милиард и половина екземпляра. Примерно около една десета от заглавията и една трета от тиража са художествена литература.

В страната действуват 134 хиляди клубове, домове и дворци на културата, 553 музикални и драматични театри. Числото на зрителите и слушателите, посещаващи театралните, цирковите и концертните представления, достига 300 милиона на година. Различните музеи се посещават годишно от около 100 милиона души.

Нашата страна е напълно радиофицирана, а 70 процента от територията й е обхваната от телевизионна мрежа. Числото на кината е 160 хиляди, а годишното посещение на киното е 5 милиарда души. Това означава, че всеки съветски човек посещава кино средно 19 пъти в годината.

В редовете на съветските творчески съюзи сега се наброяват повече от 75 хиляди души. Това са писатели, творчески работници в киното, художници, композитори, музиканти изпълнители, режисьори, артисти. Всичко, което се появява в литературата и изкуството, се създава с труда и таланта на тези хора.

Разбира се, още по-голям е броят на онези, които донасят достиженията на художествената култура до трудещите се. В клубовете, библиотеките и музеите у нас работят 640 хиляди души, 330 хиляди са заети в системата на кинематографията и кинопрожекцията. Не е трудно да пресметнем, че общият брой дейци на литературата и изкуството и работниците на културно-просветните учреждения превишава един милион души. Тук само ще споменем, че в нашата страна сега са толкова и научните работници.

Сложен, специфичен е творческият труд в областта на художествената култура и изкуство, в които, както видяхме, са заети десетки хиляди хора. Не по-малко сложни са и проблемите на ръководството на този творчески труд.

• • •

Трябва ли да се ръководи художествената култура? Не е ли по-правилно да предоставим на литературата и изкуството в социалистическото общество пълна, абсолютна, от нищо неограничена свобода: твори, както ти е угодно, печатай и изпълнявай, каквото искаш — само да намериш читатели и зрители...

Тези въпроси заслужават отговор. Те са поставени отдавна, отдавна, още миналия век. Около тях се води полемика, продължава остра идейна борба и в наши дни.

Digitized by Google

Различните видове опортюнисти, отстъпили от боевата революционна същност на марксисткото учение, дават определен отговор на тези въпроси: литературата и изкуството не се нуждаят от никакво ръководство от страна на работническата класа, от страна на Комунистическата партия. Така небезизвестният Е. Бернщайн заявяваше: науката, културата, въобще цялото духовно производство са „дело, стоящо извън Партията". Друг представител на немската социалдемокрация, Карл Кауцки, достигна дотам да провъзгласи, че след социалистическата революция „интелектуалното производство" трябва да се основава на принципа на анархията.

Статията на В. И. Ленин „Партийната организация и партийната литература", публикувана през 1905 г., беше и си остава боево оръжие в борбата против подобни опортюнистични теории. В тази статия за първи път с пределна яснота бяха издигнати и формулирани най-важните принципи за целенасоченото въздействие върху художествения процес — принципи, които и досега определят съдържанието на културната политика на КПСС.

Как поставяше въпроса В. И. Ленин? Той разглеждаше „литературното дело" като част от общопартийното дело, като могъщо оръжие за възпитанието на човека. Той доказваше, че в съвременната епоха, епоха на остри класови битки, епоха на социални революции, литературата, изкуството се намират пред недвусмислен избор: или в плен на търгашеските отношения, зависимост на художниците от буржоазията, от тези, в чиито ръце е властта, или истинска свобода, изразяваща се в съзнателна партийност на художника, в неговото открито служене на делото на трудещите се, на делото на социалното обновление на света. Ленин постави задачата литературата да се слее „с движението на действително прогресивната и докрай революционна класа". Оттук произтичат и новите отношения на творческата интелигенция с Партията на работническата класа — отношения на доверие, сътрудничество, съвместна борба за високите хуманистични идеали.

От публикуването на тази статия минаха седем десетилетия. Но тя и днес помага да се усъвършенствува партийното ръководство в развитието на литературата и изкуството, да се решават новите задачи, възникващи на съвременния етап от комунистическото строителство. За това ярко свидетелстват материалите на XXIV конгрес на КПСС, където по ленински, в духа на марксизма-ленинизма се разглеждат въпросите на художественото творчество.

Партията оцени високо дейността на съветската творческа интелигенция, насочена към обогатяване духовната култура на народа, към възпитанието на новия човек. В Отчетния доклад на ЦК на КПСС пред конгреса се отбелязва, че: „Литературата, театърът, киното, телевизията, изобразителното изкуство, музиката дадоха на съветските хора много ново, интересно, талантливо". На конгреса особено се наблегна върху факта, че плодотворно се развива литературата и изкуството във всички съюзни републики, на десетки езици на народите на СССР, с ярко разнообразие в националните форми.

Другарят Л. И. Брежнев осветли в Отчетния доклад както постиженията, така и недостатъците в развитието на литературата и изкуството, набеляза програма за по-нататъшно развитие на всички видове художествено творчество. В основата на тази програма стои важното теоретическо указание на конгреса, че с придвижването на нашето общество по пътя на комунистическото строителство ролята на литературата и изкуството в създаването на духовния потенциал на страната, във формирането мирогледа на съветския човек и неговите нравствени убеждения порасна и постоянно ще расте.

С какво е свързано нарастването на обществената роля на литературата и изкуството в съвременните условия?

Марксизмът-ленинизмът ни учи да виждаме крайните причини за всички обществени явления в главната, решаващата сфера — в материалния живот на обществото. Така следва да постъпим и тук. Трябва да се разбере какви са потребностите на обществено-икономическия прогрес, от какъв човек се нуждае общественото производство.

Преди няколко столетия, както е известно, във водещите европейски страни се извърши промишлена революция, която се съпровождаше от появяването на буржоазния строй. Възникна едро капиталистическо производство, където човекът в буквалния смисъл на думата се оказа придатък на машината. При това на собственика на фабриката или завода (както и на цялото буржоазно общество) му е било дълбоко безразлично какво образование има работникът, какво е неговото културно развитие. Нещо повече: много по-добре е, ако работникът е неразвит във всички отношения. Това гарантира неговата покорност.

Човечеството мина през този неизбежен етап на своето развитие, когато материалният напредък се постигаше с цената на чудовищно духовно обедняване на човека и също така закономерно в XX век човечеството встъпи в епохата на друга, научно-техническа революция, съпътстваща по своята дълбока природа формирането на комунистическите обществени отношения.

В процеса на научно-техническата революция, разгръщаща се в условията на социалистическия строй, все по-явно възниква потребност от работник от нов тип, с ново равнище на професионална и обща култура. Той вече не е придатък на машината, с години изпълняващ една и съща операция. Той е истински стопанин на общественото производство, чиято задача е да внедрява новата техника, да усъвършенствува организацията на труда, да установява автоматични поточни линии, да ремонтира най-сложно оборудване, да използва достиженията на науката и челната практика. Това е човек, способен постоянно да се учи, никога да не губи дружбата с книгата, да

Digitized by Google

умее не просто да се приспособява към изменящите се условия на производство, но и съзнателно да изменя тези условия, да бъде „субект", творец на научно-техническия прогрес.

Както виждаме, отношенията между художествената култура и материалния живот на обществото коренно се изменят. В епохата на промишлената революция икономиката, така да се каже, е „безразлична" към художествената култура, нещо повече, по дълбоко съжаление на Маркс буржоазният строй разкрива своята враждебност към този вид духовно производство. В епохата на научно-техническата революция, която се разгръща на базата на социалистическия строй, икономическият прогрес на обществото се оказва в най-тясна връзка с културния, с духовния прогрес. В условията на тази връзка излиза на все по-забележимо място, получавайки невиждан по-рано „коефициент на полезно действие" и сферата на художествената култура.

Духовният мир на човека не е преграден с непроницаеми прегради на различни области. Развитието на едни способности стимулира пробуждането на други. Приобщаването на човека към богатството на културата, възпитанието на естетическо чувство засилва творческата активност в най-далечните от изкуството видове дейности. Човек започва малко по-инак да гледа на окръжаващия го свят, по-взискателно да оценява отношенията в колектива и своите собствени постъпки. Постепенно става привичка да мери резултатите от своя труд и с естетическа мярка да преобразува действителността „по законите на красотата".

Това не е нова страна на възпитателното въздействие на изкуството. Ново е, че в условията на развитото социалистическо общество на научно-техническата революция формирането на подобни качества става насъщно необходимо.

Разгледахме главната, решаваща причина за повишаване обществената роля на литературата и изкуството. Но тази причина, разбира се, не е единствена. Стремителният ръст на общообразователното и културното равнище на народа, появяването на телевизията и другите средства за масова информация разширяват в огромни, невиждани по-рано мащаби сферата на въздействие на художествената култура, правят я все по-авторитетна и значителна обществена сила.

С героичните усилия на Партията и народа в първите десетилетия на съветската власт се ликвидира най-тежкото наследство от миналото — неграмотността. В края на 30-те години малко преди войната ние се радвахме, че в Съветския съюз бе осъществено всеобщо начално обучение, а 24 процента от трудещите се, в това число 6 процента на село, имаха средно и непълно средно образование.

Сега ние с гордост посочваме други цифри, характеризиращи резултатите от извършилата се в страната истинска културна революция. Броят на населението с висше, непълно средно и средно образование надминава 100 милиона души. В градовете с такова образование са вече три четвърти, а в селските местности — половината от трудещите се. В близките години страната ще излезе на границата на всеобщото средно образование.

Писателят, композиторът, художникът, режисьорът, актьорът сега се обръщат в своето творчество към аудитория, за която по-рано не можеше и да се мечтае. Достатъчно е да кажем, че романът на Леонид Леонов „Руски лес", завършен през 1953 година, през изминалите две десетилетия е издаден на много езици на народите на СССР в общ тираж 2 милиона и 215 хиляди екземпляра. Кинофилмът на режисьора Сергей Бондарчук „Война и мир" за една година е гледан от 58 милиона съветски зрители, а първият филм от серията „Освобождение" в годината на неговото пускане — от 56 милиона души. Неуморимите пропагандисти на изкуството, прекрасните майстори на естетическо възпитание Алексей Сурков, Ираклий Андроников, Дмитрий Кабалевски, Сергей Образцов са известни във всеки дом, над който се издига телевизионна антена.

Има още една важна причина, която определя нарастването на обществената роля на литературата и изкуството. Тази причина се корени в съвременната международна обстановка, в условията на острата идеологическа борба.

Всички ние имаме предвид, че намаляването на международното напрежение съвсем не означава прекратяване или отслабване на идеологическата борба между двете социално-икономически системи. Напротив, както подчерта в едно свое изказване др. Л. И. Брежнев „... на даденият етап на съревнованието между двете системи борбата на идеологическия фронт придобива все по-голямо значение". А в тази борба, както е известно, литературата и изкуството съвсем не са неутрални. Дейците на художествената култура заемат на фронта на идейните сражения един от най-отговорните участъци.

От самото си появяване изкуството на социалистическия реализъм направи безкомпромисен избор, като застана на страната на угнетените и експлоатираните, като избра за своя пътеводна звезда идеалите на работническата класа. Ненавистта на световната буржоазия към Октомврийската революция, към социалистическия строй стана ненавист и към изкуството, родено в борбата за построяване на новото общество. Повече от полувековната история на съществуване на съветската художествена литература на международната арена е история на яростни атаки от страна на буржоазния печат и наука, история на подстрекателства, на клевети, на нови и нови „концепции", призвани да принизят значението на творческите достижения на дейците на съветската култура, да намаляват въздействието на социалистическото изкуство върху сърцата и умовете на хората. Използват се най-изострени пропагандистки средства, за да се разо-

Digitized by Google

ръжи идейно такава авторитетна част от нашето общество, каквото е съветската творческа интелигенция, да се подрони нейната вярност към Партията и народа.

Не може да се каже, че усилията на идеологическата машина на империализма се оказват напълно безрезултатни. Намирали са се и се намират отделни творчески работници, чиито произведения се вземат на въоръжение от буржоазната пропаганда. На всички е известна например историята на идейното и моралното падение на А. Солженицин. Обаче като цяло съветската творческа интелигенция не трепна под поривите на чуждия идеологически вятър. Нещо повече: деятелите на съветската култура все по-успешно участвуват в активната и настъпателна идейна борба на международната арена, дават свой принос в пропагандата на идеите на мира и социализма.

Нашата художествена култура оказва все по-нарастващо влияние върху духовния живот на капиталистическите и развиващите се страни, проявявайки се като истински пазител и продължител на всеобщенно, натрупано от световната култура. Днес СССР поддържа културни връзки с повече от 120 страни в света.

И така за повишаването ролята на литературата и изкуството има дълбоки социално-икономически причини, с многообразни явления както от вътрешен, така и от международен характер.

* * *

Естествено, щом нараства обществената роля на изкуството, значи нарастват и изискванията на обществото към него, значи повишава се и отговорността на майсторите на художествената култура за тяхното творчество.

Необходимостта от партийно ръководство за развитието на художествената култура се определя преди всичко от коренните интереси на съветското общество, от необходимостта целенасочено да се развиват всички страни на духовния живот, от задачата правилно да се отчита все отговаря на обективните потребности на комунистическото строителство. На второ място — от интересите и потребностите на самото изкуство, от неговата собствена идейно-естетическа природа.

Какви са основните принципи на партийно ръководство на художествената култура? В какво се състоят особеностите на това ръководство на съвременния етап?

По своите форми и методи политиката на Партията в областта на културата е дълбоко съвременна. Тя се опира на изучаването на закономерностите на развитото социалистическо общество и особеностите на литературно-художествения процес, изгражда се съобразно гигантските изменения, станали в социалната структура на съветското общество, в образователното равнище на народа, в цялата сфера на многонационалната съветска култура.

В политиката на КПСС намира ярко изражение ленинската традиция, съгласно която главното в партийното ръководство на литературата и изкуството е не ограничението и забраната, а творческата позитивна работа, насочена към привличане дейците на културата към активно участие в делата на Партията и народа.

„...Партията е отделяла и отделя голямо внимание на идейното съдържание на нашата литература и нашето изкуство, на ролята, която те играят в обществото — се казва в Отчетния доклад на ЦК на КПСС пред XXIV конгрес на Партията. — В съответствие с ленинския принцип за партийност ние виждаме своята задача в това да направляваме развитието на всички видове художествено творчество към участие във великото общонародно дело на комунистическото строителство." „Силата на партийното ръководство — подчертава по-нататък другарят Л. И. Брежнев — е в уменето да увлечем художника в благородната задача да служи на народа, да го направим убеден и активен участник в преобразуването на обществото върху комунистически начала."

Тази позитивна насоченост на политиката на Партията се изразява и в съдържанието, и в самия тон на партийните документи — в уважителното отношение към труда на нашата творческа интелигенция, във високата оценка на заслугите на писателите и деятелите на изкуството, в поставянето пред тях на вдъхновяващи творчески и обществени задачи. В тези черти на съвременния стил на ръководство на художествените процеси от страна на Централния комитет на КПСС творческите кадри с пълно основание виждат отражение на обстановката на деловитост, внимателно отношение към хората и заедно с това висока взискателност, принципиалност — обосновка, която се утвърди в страната през последните години и която, както показа практиката, в най-голяма степен съдействува за плодотворното развитие на литературата и изкуството, за преодоляването на отрицателните тенденции.

Неотнимаема черта на политиката на Партията е неразделността на идейните и естетическите критерии в оценката на обществената значимост на художествените произведения.

Известно е, че в произведенията на изкуството идеята се изразява само в системата на художествени образи. Не може да има високо идеен, но бездарен, слаб по форма роман, спектакъл или филм. От каквито и добри намерения да се е ръководел авторът, те така и ще си останат само намерения, ако не му достига талант или майсторство за високохудожествено въплъщаване на замисъла. Ето защо Партията най-решително се обявява за повишаване взискателността към идейно-художествените качества на произведенията, виждайки в това пътя към създаване действително високо изкуство, способно да вълнува, да засяга чувствата на милиони хора.

В партийните документи от последните години няма оценки на отделни произве-

Digitized by Google

дения — тази задача се възлага на съответните органи на културата, на творческите съюзи, на литературно-художествената критика. В същото време Партията, нейният Централен комитет ориентират деятелите на културата да разработват главните, магистралните теми на изкуството на социалистическия реализъм, преди всичко пълнокръвно, художествено ярко да изобразяват съвременността.

По ръководството на сферата на художествената култура у нас има три звена: партийните комитети, държавните организации, творческите съюзи. Решенията на Партията по въпросите на литературата и изкуството са насочени към активизиране на всички тези органически свързани звена.

Партията полага особени грижи за повишаване ролята на съюзите на писателите, кинематографистите, художниците, композиторите, на републиканските театрални съюзи. Тя винаги се е съобразявала с обстоятелството, че съюзите трябва да решават самостоятелно всички сложни идейно-творчески въпроси, опирайки се на авторитета на колектива, на големите писатели и деятели на изкуството.

Този курс дава забележими резултати. През последните години творческите съюзи се превърнаха в авторитетни организации, работещи в тесен контакт с партийните комитети и държавните органи по културата. Ръководствата на творческите съюзи водят разностранна работа за укрепване връзките на литературата и изкуството с живота на народа, организират различни творчески дискусии, грижат се за идейното възпитание на художниците, за повишаване на тяхното професионално майсторство. Много полза допринасят творческите съюзи и на международната арена, като упълномощени представители на съветската творческа интелигенция.

Партията проявява постоянна грижа и за моралното и материалното поощрение на творческите работници, създаващи значими художествени произведения. За големи заслуги в развитието на литературата и изкуството и за активна обществена дейност на най-талантливите майстори на културата се присвояват званията „Герой на социалистическия труд", почетни звания заслужили и народни художници, артисти на СССР и съюзните републики, техният труд се отбелязва с ордени и медали.

Централният комитет на КПСС отделя много внимание на работата на съветските органи на културата и на творческите съюзи в международния културен живот. Партията гледа на широкото развитие на културните връзки като на важна съставна част от политиката на разведряване на международното напрежение, укрепване на сътрудничеството между народите.

Разглеждайки плановете за културно сътрудничество на Съветския съюз с други страни, решавайки многобройни практически въпроси, свързани с осъществяването на тези планове, Централният комитет на КПСС учи работниците на културата да подхождат към това дело от класови, партийни позиции. Какво означава това практически? Това означава, че трябва да се проявява всекидневна грижа за идейното възпитание на деятелите на културата, излизащи зад граница. Това означава, че е нужна грижа за правилния подбор на художествените произведения, за изпращането в чужбина и за пропагандирането в чуждите страни такива филми, спектакли, книги, музикални и художествени произведения, които достойно представят нашето социалистическо изкуство. Това означава, че съветските представители трябва да работят активно в различните международни организации, да дават отпор на империалистическата реакция, да привличат на страната на социализма и комунизма най-добрите творчески сили.

Особено значение придава Партията на укрепването на братската дружба и сътрудничество с творческите съюзи и деятелите на културата от братските социалистически страни. Поставена е задачата тези връзки да се издигнат на ново качествено равнище, културният обмен между нашите страни да стане като никога по-рано широк и ефективен. За примери, както се казва, няма защо да се иде далеч. Известно е колко много се укрепиха през последните години културните връзки между Съветския съюз и братска България, с която ни свързват отдавнашни традиции на сърдечна дружба. Нашите творчески съюзи и органи на културата работят в най-тесен контакт, провеждат много съвместни творчески мероприятия, постоянно координират своите усилия в международните организации.

* * *

Централно направление в работата на Комунистическата партия на Съветския съюз с художествената интелигенция през последните години беше и си остава въпитанието у художника на чувство за висока отговорност за творчеството му и за общественото му поведение. Всички мерки, за които стана дума, са пронизани от грижа за по-нататъшното развитие и процъфтяване на съветската художествена култура.

Политиката на Партията в областта на художественото творчество намира разбиране и подкрепа у деятелите на съветската култура, съдействува за създаването на здрава творческа атмосфера, за повишаване ролята на литературата и изкуството в създаването на духовно богатство на социалистическото общество. За това в частност свидетелстват конгресите и пленумите на творческите съюзи, които демонстрират идейно-политическата зрелост на работниците на попрището на културата, тяхната сплотеност около Комунистическата партия. И главно свидетелство за това е самата творческа практика, създадените през последните години много значими произведения, обогатяващи съкровищницата на социалистическата художествена култура.

Digitized by Google

Станка Първанова

Една от незабравимите героини, загинали в антифашистката борба, е Станка Първанова. Животът ѝ е кратък, но истински съдържателен, духовно богат, изпълнен с нравствени добродетели, с революционна романтика и комунистически патос.

Родена на 16. I. 1926 г. в радомирското село Кондофрей, на 2 годишна възраст Станка Първанова с родителите си и с по-големите си брат и сестра се преселва в София. Настаняват се на квартира на ул. „Опълченска" № 108. Завършва първоначалното училище „Й. Ковачев", след това — IV прогимназия (14 единно политехническо училище), учи се отлично и е любимка на учители и съученици. Играе в ученическия балетен състав, показва сръчност и художество в ръкоделието, на уреждане в училището изложби нейните работи заемат централно място.

Отрано Станка Първанова започва своя праволинеен, целеустремен път на убеден комунист. Тя расте и се възпитава под влияние на баща си — член на Партията от 1918 г., в дух на ненавист към фашизма и капитализма, в любов към комунизма. Новият строй, изграждан в СССР, в нейното детско въображение витае с цялата си красота и величие. Острото ѝ чувство за социална справедливост и изтънчената ѝ чувствителност и порив за етичност и хуманност намират реалното си покритие в това рисувано от баща ѝ социалистическо общество. Станка е свидетел на полицейски обиски в дома ѝ, по време на някои от които баща ѝ е арестуван и интерниран, тъй като често е давал убежище на преследвани другари. На 5—6-годишна възраст тя става член на детска комунистическа група в железничаро-опълченския квартал, в района на Централната ж. п. гара. Тези ранни кълнове на комунистическо възпитание, придобити в семейната среда и в организацията, избуяват, достигат по-висока степен на развитие, когато през 1940 г. Станка прекрачва като ученичка в IV (VIII) клас прага на III Софийска девическа гимназия.

Тогава пътищата ни с нея се срещнаха. Ние бяхме ученички и ремсистки в една и съща гимназия, поддържахме връзка в една и съща квартална ремсова организация.

Станка бе средна на ръст, слабичка девойка, с продълговато мургаво лице, със сивозелени, големи очи, с дълги прави черни коси. Винаги любезна, бих казала стигаща до деликатност в отношенията си с хората, тя излъчваше една рядка, подкупваща скромност. В нея пулсираше голямо и горещо сърце. Лицето ѝ озаряваше привична, благодушна усмивка. Станка сияеше с обаянието на отлична ученичка. Педантична в овладяването на учебните предмети, тя раздаваше своите знания без остатък като рядък алтруист. Всеотдайно, дружески подпомагаше своите изоставащи съученички. Най-често правеше това по математика и по-трудно усвояемите езици — латински и старогръцки. Имаше широки духовни интереси, тя жадно четеше западноевропейска, руска класическа и съветска художествена литература. Въодушевляваше се от произведенията на Горки, Островски, Шолохов. Любимите ѝ книги бяха: „Майка", „Как се каляваше стоманата", „Тихият Дон". Станка изучаваше основни произведения на марксистко-ленинската наука и ги пропагандираше, намирайки подходящи моменти за това. Гимназиалното ремсово ръководство бързо и правилно се ориентира. В лицето на Станка то видя една предана и ентусиазирана ремсистка и незабавно ѝ повери задачата да организира и ръководи ремсова група в класа си, а не след дълго и още по-отговорната функция — да отго-

Digitized by Google

варя за ремсовите групи в четвъртите класове на гимназията. Енергично и смело тя участвуваше във всички акции и демонстрации в квартала. Често стените на класните стаи и фасадата на гимназията се изпъстряха с написаните от нея и други ремсистки с червена боя лозунги: „Долу фашизмът!", „Да живее Червената армия", „Вън германците от България!" През 1942 г., когато фашисткото правителство забрани чествуването на празника на славянските просветители Кирил и Методи, Станка издебна удобния момент и окачи на централната стена на класната си стая, украсен с венец, портрета на Кирил и Методи. Разтури специалния, богато декориран от бранниците кът с портрета на царя. Из гимназията мълниеносно се разнесе тази вест. Бранници и легионери беснееха, а ние, ремсистите, тържествувахме. През същия ден Станка бе в редиците и на буйно разлялата се по бул. „Руски" протестна демонстрация. Редно с другарите си издигаше мощния възглас: „Да браним славянската култура като зеницата на очите си?" На 2 юни — деня на Ботев, Станка гордо вървеше в редиците на демонстриращите работници, студенти и ученици. Отблъснати от блокиралата Парка на свободата и бюста на Ботев полиция и жандармерия, те отново се разгърнаха по същия метежен булевард в незабравима манифестация. С пълни гърди тя пееше: „Жив е той, жив е!"

Неизменна задача, която младата ремсистка неуморно върши, е събирането на пари, храна и облекло за политзатворниците, концлагеристите и нелегалните. Неведнъж под чуждо име се явява на свиждане в затвора при другари политзатворници. Успява да им прошепне братска, ласкава дума. Изпраща им затрогващи, оптимистични, борчески писма. В едно от тях до съученичката ѝ Мария Леонидова — политзатворничка в Софийския централен затвор, от 30. I. 1943 г., четем: „Зная много добре, че животът в затвора не е добър. Там е отнето най-ценното нещо за един човек — свободата. Но ние сме още млади. Имаме още много дни напред. Всичко това ще мине, дори ще се забрави. Сигурно времето си прекарваш в четене. Ето това е една положителна черта на затворническия живот. Ще прочетеш и ще научиш много неща и ще знаеш много повече от нас, въпреки че ние ходим на училище."

По ремсова линия Станка работеше в кварталното читалище. Под председателството на видния, загинал през 1944 г. в борбата, ремсов деятел Валентин Андреев читалището се бе превърнало в активно средище на РМС.

През 1943 г., когато въоръжената борба навлезе в своя решителен стадий, Станка влага нови, още по-големи сили и енергия в нелегалната си дейност. Тя успява да набави взривни вещества, крайно необходими за бойните групи и партизаните. Тя неотклонно следва пътя на своя баща, нелегален функционер, но през една февруарска нощ на 1943 г. агенти и жандармеристи арестуват баща ѝ и го отвеждат в концлагера „Еникьой". Точно тогава ремсистката попада в хищните ръце на полицията. Една вечер тя участвува заедно с две свои другарки от гимназията в разпръскването на антифашистки позиви в днешното кино „Д. Благоев" няколко секунди преди края на филмовата прожекция. Бясно втурналите се агенти залавят едната от тях, а Станка заедно с другата другарка успява да се измъкне сред излизащото навън множество. Но по случайно изпадналата ѝ заедно с позивите ученическа карта я залавят. Две седмици тя прекарва в Дирекцията на полицията. По време на разпита, придружен със заплахи и репресии, се държи изключително твърдо и самообладано. Нейните неизменни думи са: „Не съм участвувала в разпръскването на никакви позиви. Случайно съм изгубила картата си." Така бива освободена. Ремсовата организация остава неразкрита.

След голямата бомбардировка в София на 10. I. 1944 г. Станка се евакуира в родното си село. Тук тя поема ръководството на ремсовата група. На нелегални сбирки изнася реферати и доклади, скоро си спечелва всеобщо уважение и обич. Организира забави, вечеринки, седенки. Играе роли в прогресивни пиеси, пее в местния хор. Събраните средства изпраща на партизаните. През зимата на 1944 г. подпомага с хранителни припаси и информира за положението в селото и района укриващите се в плевника на чичо ѝ 20 партизани от Душишкия отряд.

Идва решителният ден — 6 май 1944 година! Получава поръчение заедно с 26 ремсисти от Кондофрей да поеме пътя на партизанската борба. В момента е сериозно болна, но въпреки това Станка не е съгласна дори временно да отсрочи възложената ѝ задача. Скоро с групата младежи пристига в Първа софийска партизанска бригада. Тук сред братята си по борба тя събира нови сили. Нейната доброта, безмерно благородство, топла другарска отзивчивост, съчетани с революционен пламък и жертвоготовност я правят любимка в бригадата. Цели 17 дни рамо до рамо със своите другари Станка участвува в тежък поход в дебрите на Рила, изпълнен с люти боеве и сражения с въоръжения до зъби многочислен неприятел. Тя стоически преодолява изключителните трудности на похода. Най-малката и най-крехката партизанка в бригадата не изостава от своите другари. При преминаването на буйно придошлата река Джумайска Бистрица вълните бързо я повличат. Започва да се дави, но не загубва самообладание, не се предава. Подпомогната от няколко бойци, излиза на спасителния бряг и отново продължава бойния си път. Когато част от бригадата спира, за да си поеме дъх, Станка предизвиква интерес и голямо учудване сред местните селски жени. Те са в недоумение от храбростта на това дребничко, нежно девойче. На въпроса им, как я е пуснала майка ѝ и не ѝ ли е жал за нея, както си спомня командирът на бригадата Славчо Трънски, Станка решително отговаря: „Че защо да не ме пусне? Да не би по лош път да съм тръгнала? Кой друг

Digitized by Google

ще ни защити интересите, ако ние сами не си ги защитим?!"

След разгрома на бригадата при Рилската река с шестима партизани от родния й край Станка изостава. Няколко дни те бродят из величествената планина, крайно изтощени и гладни. После поемат обратния път на север през Дупнишко, за да се влеят в Радомирския отряд, който вече се сформирал и започнал бойни действия. Когато наближават село Дрен, изпращат една другарка, за да установи връзка с отряда, а останалите отсядат в близката гора. Тук случайно срещат един овчар и го замолват да слезе в селото и им донесе храна. Овчарят се оказва подъл предател. Жандармеристи и полицаи блокират гората и откриват силен картечен и бомбен огън срещу партизаните. В сражението загиват 5-ма. Единствена оцелява Станка. Тежко ранена в крака, незабелязано тя се измъква от гората и опирайки се на дългата си пушка, се насочва към извисяващия се над селото връх Лисец, за да се укрие в горските дебри. Но скоро появилият се насреща й горски пазач злодей в упор стреля в нея. Залпът му не се оказва смъртоносен, но той усложнява и без друго тежкото положение на Станка. Потънала в бликналата кръв, олюлявайки се, тя с мъка догонва жадувания връх. Когато усеща, че силите я напущат, когато окончателно загубва надеждата, че ще оцелее, вярна на партизанската си клетва, отправила прощален поглед към родното си село, с последния куршум пръсва черепа си.

Един динамичен живот е прекъснат на 18 години.

Станка Първанова остави незаличима диря в историята на РМС. Нейното име носи една улица и намиращият се на нея детски дом в София.

н. с. Магдалена БАСМАДЖИЕВА

СЛЕД НАШАТА КРИТИКА

НЕ Е ПЪРВИЯТ

Прочетох критичния материал „Синовна обич" в бр. 14 на списание „Партиен живот" от 1975 година. Считам за абсолютно правилно отношението на другарския съд, на партийната организация в Държавен автомобилен транспорт и на отечественофронтовската организация в Смолян към Никола Йовков.

Известно е, че партийното наказание има възпитателно значение не само за провинилия се, но и за всички партийни членове. Комунистът трябва да бъде обаятелен със своята чистота, правдивост и висока принципиалност. Той е длъжен да служи за пример, да бъде образец за подражание на безпартийните. Очевидно е, че Йовков не е носел в себе си добродетелите, които са присъщи на комуниста, и затова основателно е изключен от редовете на Партията. Прави впечатление, че му е отделено твърде голямо внимание, каквото той не е заслужавал. Две години с него на няколко пъти се занимава първичната партийна организация и след като вижда, че той не иска да проумее, го изключва от редовете на Партията. Постъпката на Йовков дава достатъчно основание той да бъде санкциониран най-тежко. Този въпрос не е маловажен, тъй като степента на наказанието има възпитателно въздействие. Всяка проява на либерализъм дразни и възмущава комунистите и честните трудещи се.

Случаят с Йовков не е първият. Тая категория хора, партийни членове с подобни и други прояви бият по авторитета на Партията.

Неопровержима истина е, че колкото по-смело и системно се борим срещу корупцията, безпринципността, срещу нарушителите на комунистическия морал и етика, толкова по-бързо растат авторитетът и влиянието на Партията сред трудещите се.

Не зная как ще прозвучи, но фигуративно аз си представям нещата така: ако очистим едно дърво от гъсениците, които изяждат листата и не му дават да диша, ще забележим как то се освежава, укрепва, става жив организъм. Така е и с Партията. Но тук работата е далеч по-сложна, което произтича от нейната структура, целите и задачите, които има да решава, сложността на явленията и процесите, които тук могат да се проявяват. Поучителен е примерът, който дава Централният комитет на БКП със своите решения и с мерките, които взема срещу тези прояви.

В тая насока може да помогне и списание „Партиен живот". Много правилно беше поставен в брой 14 въпросът, за който сега става дума. На проблеми от тоя род е необходимо да се отделя повече място в списанието, защото борбата за устояването на партийната правда трябва да се води постоянно с всички ефективни форми и средства. Това ще сплотява, възпитава и вдъхновява не само комунистите, но и всички трудещи се в стремежа им за изграждането на развито социалистическо общество.

Ангел МИНЕВ

сътрудник на окръжния комитет на БКП — Плевен по работата с жалбите и сигналите на трудещите се

Digitized by Google

ПО-БЛИЗО ДО КЛАСАТА, ПО-БЛИЗО ДО НАРОДА

Трудно е за 10 дни да се проникне в дълбините на онова, което вълнува сега полските комунисти. И все пак срещите и разговорите, постиженията на тази страна са особено ценен източник за размисли и сравнения.

* * *

Събитие с най-силно влияние върху политическия живот на страната е Седмият конгрес на Полската обединена работническа партия. По време на посещението ми полските комунисти правеха равносметка на изминатия петгодишен период. А той е наситен с дълбоки изменения във взаимоотношенията между Партията и народа, с изменения в самите вътрешнопартийни отношения. Шестнадесетият пленум на ЦК на ПОРП, състоял се през януари т. г., е дал такава оценка на това изменение: в центъра на политиката стои човекът, неговото бъдеще и всестранно развитие. Един резултат, който е постигнат с усилията на всички комунисти да се усъвършенствува партийният стил, **да се приближи още повече ръководната дейност до класата и народа**, да се прецени реалната роля и действителното място на всеки комунист в реализирането на партийната политика.

Стремежът още повече да се укрепва връзката между Партията и народа начира израз в задължението всяко звено на Партията да се вслушва в народния глас, да не игнорира общественото мнение, да се съобразява с всичко онова, което интересува отделния колектив или личност.

През изминалите 5 години Централният комитет е установил пряка непосредствена връзка със 164 най-крупни работнически колективи в страната. В тях той следи отражението, отзвука на своята политика и решения. Самите членове на Централния комитет взимат непосредствено участие в живота на тези колективи. В завода за електрически лампи „Полам", който посетих, ми разказаха, че секретарят на Централния комитет Анджей Веролан е зачислен в партийната организация на завода. Той присъствува на партийни събрания, излиза с беседи пред работниците, изучава как те възприемат определени решения на Централния комитет.

Това е само една форма, която говори за строежа на всички партийни органи да търсят нови, по-резултатни аспекти в своята дейност, да установяват повече непосредствени контакти с комунистите, да следят по-отблизо как различните работнически слоеве възприемат политиката и решенията на Партията.

Тази непосредствена близост, която съществува между партийното ръководство и работническите колективи, осезателно се чувствува и в дейността на по-низовите партийни звена. Околийският комитет в Търнобжег неведнъж е правил заседанията си в завода за сяра или в общинския комитет на Нова Дембя. Един от секретарите на този комитет Вяслав Чех изтъкна, че лично той по-голямата част от времето си прекарва в работническите колективи, запознат е с нерешените проблеми на заводите и общините. Партийните организации в тези колективи реагират своевременно на всеки възникнал актуален въпрос, стремят се с политически средства и методи да въздействуват за неговото решаване.

Особена роля и място за реализиране на всеки важен въпрос, който стои пред партийното ръководство, се отрежда на **партийния актив.** Чрез партийния актив Комунистическата партия може да достигне до всеки комунист, до всеки гражданин и индивидуално да въздействува върху него, да го увлича за едни или други дейности. Активът е дейният творец на политиката на Партията. От него зависи доколко тя ще съумее да увеличи броя на хората, които по-непосредствено ще участвуват в реализирането на всяко дело.

Тази година в Полша се извършва ново административно деление. Установява се и

Digitized by Google

ново териториално разпределение на страната. Увеличава се почти три пъти броят на воеводствата, а се премахва околийското звено. Тази реформа отразява достигнатото равнище на производителните сили, за които досегашного административно деление е стара дреха. Новата структура ще промени не само административната власт, но и партийния апарат. Околията престава да съществува, воеводството непосредствено ръководи първичните организации. Всичко това променя взаимовръзките между отделните звена, променя техните функции, повишава самостоятелността, отговорността на първичните организации. Промените се отразяват на работата на стотици хора. Ще се явят нови трудности. От друга страна този процес не бива да отслаби ритъма, с който се изпълняват производствените задачи. В осъществяването на тези промени на партийния актив се възлагат особени обществени функции. Околията вече не съществува, но активистите на околийския комитет ще провеждат политиката на Партията. Активът има богати традиции в индивидуалната работа с хората. Тези традиции ще се обогатяват, връзките с масите ще се разширяват. На армията от партийни активисти лага отговорността за правилното, бързо, безконфликтно осъществяване на тези промени.

Един израз на стремежа да се поддържа непрекъсната връзка с работническите колективи е широкото място, което са заели в партийната работа **откритите партийни събрания**. Това обикновено са събрания, които разглеждат важен, основен за целия колектив проблем, разглеждат го от партийни позиции. Повишавайки отговорността на комунистите, тези събрания със своята загриженост за състоянието на проблемите, с високата взискателност и критичност активизират безпартийните. Чрез тях партийната организация влияе успешно върху целия колектив, формира обществено мнение, променя позиции.

* * *

Своя Седми конгрес голяма част от полските комунисти посрещнаха с нови партийни билети. **Подмяната на партийните документи** в Полската работническа партия имаше **характер на движение, което оценява обективно и реално всеки комунист, как той изпълнява уставните си задължения, доколко играе авангардна роля** в колектива и обществото, притежава ли добродетелите на комунистическия морал.

Подмяната на партийните документи в Полската работническа партия е не само самоотчет. Подмяната изисква обективна, реална оценка. За да се направи тя, се използват различни форми. Започва се с индивидуален разговор с комуниста, следва оценка на бюрото, а след това и на партийното събрание. Полагат се особени грижи да не се допусне формализъм при оценките. По този начин подмяната на партийния билет е равнозначно на една равносметка и пред себе си, и пред другарите, пред колектива. Комунистите, които са потъпкали уставните си задължения и забравили комунистическия морал, не остават в редовете на Партията.

В завода за сяра „Шаркопол" близо до Търнобжег на всеки комунист е направена характеристика. Тя включва няколко основни момента.

— За нас бе особено важно да преценим комуниста преди всичко като специалист и работник, доколко и как изпълнява служебните си задължения, доколко и как се проявява като личност — каза секретарят на партийния комитет Станислав Кулаген.

Другите признаци, по които се изграждат тези характеристики, са следните: политическа подготовка, мироглед, морално-етична оценка (в нея се посочват и отрицателните черти), участие в партийни събрания, как изпълнява партийните поръчения, обществено-политическа активност, по местожителство, налагани наказания, правителствени награди, партийни наказания. В заключителната си част в тази характеристика се посочва какви трябва да бъдат изискванията на партийната организация към съответния комунист. Това е особено важен момент. Да се определи направлението, в което всеки да измени себе си, разбира се, под влияние и с помощта на другарите си. В „Шаркопол" 160 — 170 комунисти получили срок от една година, за да „коригират себе си". 30—40 не получили нов билет. Били загубили качеството да бъдат комунисти. Към останалите партийната организация не предявила никакви искания.

Така осъществявана, **подмяната на партийните документи оказва много съществено влияние за издигане авангардната роля на комунистите.** Но в същото време изисква висока политическа зрелост у партийните ръководства. Да постигнат колкото е възможно по-голяма обективност в оценките е главна грижа на партийния комитет. Още по-трудно е да внушат на отделния комунист, че тази оценка е вярна, че тя е нужна за по-нататъшното му развитие както на него, така и на цялата партийна организация, на цялата Партия. Формите, с които се постига това, са най-разнообразни. Особено широко се използват възможностите на индивидуален разговор, а също срещи на бюрото с отделния комунист, където честно, принципно, по комунистически се обсъждат неговите положителни страни и недостатъци и главно как той изпълнява уставните си задължения, как реализира авангардната си роля. Всички оценки се приемат на партийно събрание и всъщност стават оценки на цялата организация.

Отговорността на партийните комитети при подмяната на партийните документи е изключително голяма. От тях зависи тази подмяна да се превърне в **движение за доизграждане на комунистите, за повишаване боеспособността и авангардната роля на всяка организация.**

Станислав Кулаген си спомня и за многото трудности в осъществяването на всич-

Digitized by Google

по това. Някои комунисти не били съгласни с оценките на бюрото, надценявали себе си. „Арбитър" в тези случаи станал партийното събрание. То в крайна сметка характеризира всеки комунист, определя насоките за по-нататъшното му развитие.

Не е трудно да се предвиди отражението, което има и в бъдеще ще има още повече подмяната на партийните документи. Самата оценка е акт с голямо психологическо въздействие върху отделната личност. Участието в събранията, в обществено-политическия живот, в изпълнението на личните творчески планове след подмяната на документите твърде много се повишила.

• • •

В различните равнища на партийната дейност се използва сравнително голямо разнообразие от научни методи за изучаване и направляване процесите на общественото развитие. Почти във всеки голям завод в Полша е създадена лаборатория по физиология и психология на труда. В тях се прилагат много психологически и педагогически методи за изучаване на личността, пригодността ѝ към определен вид работа, възможностите за увеличаване обществената производителност на труда. Психологическата лаборатория в завода за сяра „Шаркопол" е направила твърде много, за да може всеки работник да отиде на подходяща длъжност в зависимост от своята квалификация и психофизиологически особености. Съществува явно изразен стремеж с психологически методи да се изучават и вътрешнопартийните проблеми. Комунистите от тази лаборатория са направили интересни наблюдения на редица партийни събрания. Психологът наблюдава протичането на събранието и от гледна точка на въздействието, което то оказва върху отделния комунист. Констатациите, на пръв поглед формални и не най-съществени, се оказали по-късно в процеса на работа особено ценни. Психологът примерно прави следните заключения: „Секретарят говори бързо и не всичко в неговия доклад достига до присъствуващите" или „Секретарят говори официално, на административен език, без да съумее да овладее аудиторията". Ето и друго заключение: „Решенията на събранията просто са прочетени, без да се използват най-подходящите форми, за да се активизира поведението на комуниста, за да се превърнат те в негово вътрешно убеждение".

Широки наблюдения и интересни препоръки правят психолозите за въздействието на различните форми на партийната пропаганда, което повишава твърде много интереса на слушателите към тях.

Все по-широко място психологическите методи заемат при оценката и обучението на ръководните кадри. Лекциите отстъпват място на дискусиите по определен стоящ пред практиката проблем, на казусите, на психологическите тестове. В Центъра за усъвършенстване на ръководни кадри към Централния комитет например е реализиран такъв експеримент за подбор на директори на крупни комбинати. От представените 500 кандидати е било необходимо да се отсеят 100. Подборът станал по формални и педагогически критерии. Формалните са следните: кандидатът не трябва да бъде по-възрастен от 35 години, 5 години да е бил на ръководна дейност, да е завършил висше образование втора степен. По-нататък се анализират и резултатите, получени от психологическите изследвания на кандидатите. Всеки от тях разработва тема по своята специалност, попълва тестове за интелигентност, чрез които се определя доколко той притежава необходимите лични качества и качествата на ръководител. Тестовете за познание установяват знанията му в областта на теорията за организация на управлението. Последното изучаване на тези кандидати е следното: разделени на групи по 5 човека, те получават определена практическа задача. Психолози наблюдават как лично всеки участвува в нейното разрешаване.

Всички тези изследвания целят да постигнат една по-голяма обективност в оценката на необходимите качества на ръководния деец.

Център на изследователска работа по проблемите на партийното строителство е Институтът по марксизъм-ленинизъм. Той има само едногодишно съществуване и затова неговата дейност е все още в проектите за предстоящата изследователска работа. Важното е, че тематиката на изследванията се определя от актуалните насъщни потребности на партийното ръководство, свързана е непосредствено със задачите на ръководната дейност както на партийните органи, така и на първичните партийни организации. Една гаранция, че този институт ще насочва усилията на научните работници към голямата задача за издигане равнището на партийното ръководство, устремено към активизиране силите на работническата класа, на целия народ.

Лиляна КАНЕВА

Digitized by Google

СЪДЪРЖАНИЕ

на година деветнадесета — 1975 година

	кн.	стр.
Т. Живков — Високата политическа съзнателност — могъщ фактор за ускоряване на общественото развитие	12	3

В ЦЕНТРАЛНИЯ КОМИТЕТ НА БКП

Обръщение на ЦК на БКП	1	3
Решение на Политбюро на ЦК на БКП за подобряване работата в областта на партийното строителство	8	3
Д. Димитров — Да изградим организационната култура и деловата квалификация на кадрите	2	22
Д. Станоев — Контролът и проверката на изпълнението	3	[illegible]

КЪМ XI КОНГРЕС — ВДЪХНОВЕНО, С ПО-ГОЛЯМ РАЗМАХ!

Уводна — Декемврийската програма в действие	5	3
Уводна — Низовият ръководител	8	9
Уводна — Пред новата учебна година	14	3
А. Балевски — Развитието на науката — проблеми, перспективи	12	18
Л. Бончев — Да утвърждаваме партийния стил на работа	3	10
П. Василев — Непосредствен възпитател	8	20
К. Димов — Времеядство	6	26
П. Енчева — Масова просвета и възпитание на трудещите се	10	14
С. Желязков — Мисли от трибуната	8	37
И. Иванов — Фактор за ведра атмосфера	8	26
Н. Иванов — Главното в подхода на II-те	14	10
К. Искров — Работата с кадрите от търговията	5	31
П. Йорданов — С оптимизма на класата съзидател	2	17
Т. Йорданова — Умел ръководител	8	13
К. Караджов — Основното направление	5	10
Д. Катранов — С поглед към трудовия колектив	7	16
Л. Керачев — Идеологическата работа и обществената производителност на труда	6	31
К. Колев — Фактори за интензификация	7	3
Д. Кралев — Битие — лично и обществено	5	38
Г. Кръстев — С критериите на Националната партийна конференция	2	3
З. Лалова — Пътища, които сродяват	8	39
М. Мишев — Главното в дейността на българските професионални съюзи	10	3
В. Найденов — Година на най високи трудови постижения	2	19
Д. Николов — Държавна и обществена инициатива	3	23
Р. Радославов, М. Миланов, М. Михайлов — Взаимна отговорност	1	18
М. Ралчева — Горещи мигове	3	16
Д. Рангелов, П Стамов — Инерционният потенциал...	6	19
Р. Рашков, И. Бочуков, Р. Конов — Завод — институт	5	21

Digitized by Google

П. Русев — Повелята 6
Т. Стойчев — Проблеми на партийното ръководство на икономиката 6
С. Сюлемезов — Предконгресна равносметка 14
П. Трендафилов — Трите аспекта 5
Х. Ферадов — Главното, решаващото... 5
Й. Хаджиев — Ръководството 10
И. Христов — Единен фронт на науката с практиката 7
В. Цанов — Важен фактор за повишаване обществената производителност на труда 3
* — Творци на колектива 8
* — Актуални проблеми 10

Националното съвещание
във Велико Търново

Т. Живков — Сплотени, единни, боеспособни партийни организации! 11
Б. Велчев — За по-нататъшно повишаване ролята на първичните партийни организации 11
Н. Василев — Окръжният комитет и партийните организации 11
* — Изказвания 11
* — Срещи и разговори в окръга 11

Февруарският пленум в действие

Я. Вакрилов — Икономическите знания и трудовите колективи 9
П. Карагяуров — Фактор за изпълнение на шестата петилетка 9
Д. Кралев — Смисъл на живота 9
Л. Павлов — Проблеми на идеологическата работа 9

Партийно ръководство
на модернизацията и реконструкцията

С. Досев — Опитът на Софийската градска организация 12
И. Иванов, Л. Козлоджов — Ефективна научноизследователска дейност 12
Р. Камбурова — С нов подход 12
Л. Канева — Модернизацията и реконструкцията имат и втора страна 12
Л. Рандев — Важна задача 12

20 ГОДИНИ АПРИЛСКИ ПЛЕНУМ
XI КОНГРЕС НА БКП

Уводна — Опитът 18
Г. Бърдаров — Научните изследвания на партийната дейност 17
Л. Василева — Териториалните планове за социално-икономическото развитие 18
И. Вълков — Първичната партийна организация и социално-икономическите функции на колектива 16
П. Герганов — Динамичен процес на изменение и усъвършенстване 18
К. Дилчев — Партийно ръководство на социалното планиране 16
К. Димов — Критерият — политическите изисквания 16
И. Захариев — Какво показа една анкета 17
Н. Иванов — Научност и колективност в стила на ръководството 16
Д. Петков — Първичната партийна организация и съревнованието 16
В. Росенов — Градският комитет и разпространението на новостите 18
С. Савов — По-широко изучаваме социално-психологическите проблеми 17
П. Стамов — Опит с потенциален заряд 16
Д. Станоев — Характерна черта на стила 18
В. Субашки — Социологическото наследство на българските революционни марксисти 17
И. Хаджиев — Стъпки в овладяване на научния подход 18
С. Хинов — Специализирано звено за комплексна партийна информация 17

Априлска летопис

*. — Резолюция на ЦК на БКП във връзка с XX конгрес на КПСС и поуките от него за нашата партия 17
* — Майският пленум 18

Декемврийската програма

К. Искров — Отговорността на партийните органи от гърговията 18
Д. Станев — Битката за благоденствие 18

Digitized by Google

ЕДНА ГОДИНА ОТ ФЕВРУАРСКИЯ ПЛЕНУМ

П. Василев — Ролята на стопанския ръководител	2	80
П. Върбанов, П. Томов — Инструмент за активизиране на трудещите се	2	70
А. Карталов — Формиране на социално-психологически климат	2	63
И. Мичев — Възпитание и политически подход	2	77
М. Ралчева — Движение към целта	2	58
П. Русев — Битката за човека не е парад!	2	44
Н. Сабрутев — Междуличностните отношения и комунистите	2	49
П. Трендафилова — Масово-политическата работа в трудовите колективи	2	85
Г. Цонков — Обществената обстановка	2	37
* — Колективът и планът	2	30

30 ГОДИНИ ОТ РАЗГРОМА НА ФАШИЗМА

В. Иванов — Историческата победа и комунистическите партии	7	31
Д. Колева — Героичен подвиг	6	85
К. Косев — Победа, която учи и вдъхновява	5	41

МЕЖДУНАРОДНА ГОДИНА НА ЖЕНАТА

М. Грозданова — Жената и социалистическия бит	14	78
С. Македонски — Жена от Пирина	10	84
М. Ралчева — Полюс на достъпността	9	45
Г. Симеонов — Грижи за движението на жените	8	73
П. Трендафилова — Положението на жените в капиталистическия свят	12	68

СТАТИИ

С. Величкова — Демократическият централизъм и атаките на опортюнистите	6	92
А. Веселинов — Натуралните показатели — критерий за ефективност	1	23
С. Желязков — По-ефективни партийни събрания	11	80
К. Иванов — 40 години Седми конгрес на Коминтерна	12	73
Л. Керачев — С традициите на класата	11	85
И. Куков — Стопаните	11	82
Ц. Куманов — Икономията на време	1	16
В. Палин — Варшавският договор — щит на мира и безопасността на народите	7	22
И. Палийски — В помощ на обществената производителност на труда	15	86
А. Стамболиев — Ръководно ядро на колектива	11	75
И. Христов — Грижи за младите комунисти	11	86
Й. Цонев — Писател, боец, вдъхновител	7	71
* — Решаващата година на шестата петилетка	1	10
* — Петилетка на зрелостта	11	69
* — Партиздат през 1975 година	3	92
* — Среща в редакцията	8	52
* — Списание „Политическа агитация" на 30 години	10	96
* — Институтът по философия и сп. „Философска мисъл" на 30 години	15	96

ПАРТИЙНО СТРОИТЕЛСТВО — ТЕОРИЯ, ПРОБЛЕМИ

Х. Ангелова — Създаване и разпространение на положителния опит	3	42
Х. Ангелова — Демократизмът и стилът на ръководство	13	27
Д. Ананиев — Икономическа ефективност и методи на партийно ръководство	14	27
К. Байчински — Основни закономерности в развитието на Партията	8	53
К. Байчински — Основни закономерности в развитието на Партията	9	29
Б. Велчев — По-нататъшното издигане на научното равнище на партийно-организационната дейност — важно изискване на Десетия конгрес на Българската комунистическа партия	4	4
М. Величкова — Първичните партийни организации в началото на болшевизацията	14	37
Т. Гаджев — Самоконтролът	13	39
Н. Димов — Прогнозирането като метод за регулиране на членския състав	1	47
Г. Златинов — Активността и творчеството в партийната работа като проблем за научно изследване	5	48
И. Иванов — Необходима ли е професионална подготовка на ръководителите?	12	52

Digitized by Google

Н. Иванов — Коментар	5	65
Н. Иванов — Развитие на партийното събрание като ръководен политически орган	6	34
Л. Канева — По неизвървени пътища	14	23
Н. Колев — Вътрешнопартийна и социалистическа демокрация	13	44
С. Михайлов — Единство на идеологическата и организационната работа	7	39
И. Мичев — Бюджетът на времето на партийния апарат	15	25
Д. Петков — Един опит за програмиране на партийната дейност	17	42
Г. Попов — Комплексна оценка и атестиране	5	59
В. Русев — Висша форма на отчетност	13	32
Г. Станков — Събранието — колективен орган	13	22
И. Хинкс — Критика и демокрация	13	36
З. Цветанов — Съдържание и структура на решението	10	50
* — Доклади и изказвания от научно-практическата конференция	4	30
* — Вътрешнопартийната демокрация	13	21
* — Комплексна програма на ОК на БКП в Пловдив	17	46

Курс за партийните бюра

М. Величкова — Културата в работата	18	62
С. Цветански — Самостоятелност и компетентност на първичните партийни организации	17	53

ПАРТИЙНИЯТ КОМИТЕТ

Д. Бояджиев — Културата на труда	7	51
И. Величков — Ефективно да се използва работната сила	9	56
И. Великов — С грижа за Комсомола и младежта	15	37
А. Гугов — Усъвършенстване контрола в промишлеността	14	48
И. Димов — Партийното ръководство на отрасловите предприятия	15	32
Г. Илиев — Инструктажът	17	63
К. Искров — Разграничаване на функциите, съгласуване	1	53
Л. Канева — Заседанието против „заседателщината"	6	49
Л. Канева, И. Мичев — От теоретически изводи към практически действия	10	58
Г. Колев — Мисли за действеността на партийната работа	9	63
К. Малинов — Организатори и ръководители	7	46
Ц. Марков — Резерв за увеличаване на продукцията от животновъдството	14	44
В. Младенов — С критериите на Националната партийна конференция	12	57
Т. Пашов, С. Стефанов — Съвместната дейност — творчески фактор	13	19
Д. Петков — Размишления от инструкторския стол	6	42
Д. Петков — Дейност, програмирана до 1980 година	9	53
А. Петров — Грижа за народното образование	9	66
С. Петров — Районните комитети	10	59
В. Сотирова — Ръководството на първичните организации	10	63
Д. Станев — По следите на решенията	6	35
Й. Хаджиев — Партийните принципи — закон за всички	5	71
К. Шишкова — За здрав социално-психологически климат	14	32
* — Къде се плоди книжнината	6	63
* — Взискателност и отговорност	14	54

ПЪРВИЧНАТА ПАРТИЙНА ОРГАНИЗАЦИЯ

Н. Атанасова — В центъра на вниманието — съвременността	5	[illegible]
Д. Гегов — Политически ядра на колективите	15	19
Т. Диков — Комунистите и образователната система	3	[illegible]
С. Динев — Влиянието на колектива	14	[illegible]
К. Искров — Партийният контрол в търговията	13	[illegible]
Р. Йорданова — Възпитателното въздействие на социалната среда	7	[illegible]
Р. Камбурова, И. Станев — Връзката с масите — източник на непреходна сила	15	3
А. Каракостова — Изследване връзката театър — зрител	14	[illegible]
И. Куков — Пълно изгаряне	3	[illegible]
В. Лесички — Борбата срещу отрицателните явления	8	[illegible]
А. Лефтеров — С чувство за отговорност	9	[illegible]
П. Манолов — Самоинициатива и поръчение	3	[illegible]
И. Милушев — По главните направления на висшите учебни заведения	13	[illegible]
С. Панов, М. Огнянов — Делово и с по-голяма отговорност	1	[illegible]
С. Петрушков — Отчетите на административните и стопанските ръководители	15	11

Digitized by Google

М. Ралчева — Най-делничен сюжет	6	73
Г. Сираков — На своя пост	1	44
П. Стамов — Партийното ядро в животновъдството	1	26
А. Стамболиев, И. Новаков — По-голяма деловитост и творчески дух	7	59
П. Стоянов — Качеството на обучението и реализацията на учащите се	13	57
Т. Трифонов — В челните редици	1	45
С. Филипов — Силата на малкия колектив	9	77
Й. Хаджиев — С проблемите на строителството	1	33
Й. Хаджиев, П. Стамов — С проблемите на новата стопанска структура	8	78
В. Хубчев — Научните резултати — в производството!	13	60
Щ. Чанкова — Партийната организация и стопанските задачи	13	64

ОТЧЕТНО-ИЗБОРНИТЕ СЪБРАНИЯ И КОНФЕРЕНЦИИ

Решение на Политбюро на ЦК на БКП	13	4
Уводна — Отговорността на комунистите	13	5
Р. Камбурова — Атмосфера на висока критичност и самокритичност	16	50
Д. Кралев — Непрекъснато идеологическо въздействие	16	52
Б. Наков — Оригинално, творчески, по новому	16	54
И. Пръмов — За ново отношение към производството на пшеницата и ечемика	13	16
И. Хаджиев — Крепки връзки — добри резултати	16	46
Щ. Чанкова — Политически ръководител	16	44
* — Идеологическата работа — на висотата на съвременните изисквания	13	11

ПРЕД ГОДИШНИТЕ ОТЧЕТНО-ИЗБОРНИ СЪБРАНИЯ В АПК

Г. Костадинов — Развитие на демократичните принципи на управление	18	60
К. Иванов — По-висока производителност на селскостопанската техника	18	65
* — Задължения на партийните органи и организации	18	54

НА ИДЕОЛОГИЧЕСКИЯ ФРОНТ

Н. Ангелов — Равнодушието	17	80
Й. Бартолова — Социологически изследвания в идеологическата дейност	1	79
Г. Бърдаров — Знания, убеждения и мотиви на поведение	16	57
Д. Луканов — Някои изисквания към обучението на секретарите	14	71
Б. Наков — Не е ли време?!	12	89
И. Новаков — Стройна система за икономически знания	3	71
Т. Пашов — Партийната пропаганда в изпълнението на стопанските задачи	12	82
Г. Пенчев — Актуални задачи пред литературната критика	17	73
И. Петков — Конкретна реализация на обществено-държавното начало	5	84
П. Русев — Пропагандистки въжделения	14	67
Г. Томов — Масово-политическата работа в съревнованието	15	19
В. Тошенчаров — Науката и техническият прогрес, езикът и стилът на пропагандата	16	67
П. Трендафилова, Д. Кралев — Тясна връзка на пропагандата с живота	10	38
Й. Цонев — Великият пример на съветската литература	3	74
Г. Цонков — Интернационалното възпитание и формирането на личността при социализма	15	43
* — Система за обучение на кадрите	1	72

ЗА ВАС, ПРОПАГАНДИСТИ!

В. Генов — Младежкият бунт срещу капитализма	7	83
А. Станчин — Класовата борба в условията на мирното съвместно съществуване	3	77

ПАРТИЯТА И МАСОВИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ

С. Антонова — При майсторите от Кремиковци	15	73
Т. Радков — Усъвършенстване на политическата просвета в Комсомола	15	67

ПАРТИЯТА, КОМСОМОЛЪТ, МЛАДЕЖТА

К. Димов — Резервът	4	64
А. Горанова — Сърце за хората	4	90
В. Илчев — Участието на младежта в социалното управление	5	78
Р. Камбурова — Къде се ражда класата	4	77

Digitized by Google

Д. Койнаков, Г. Котев — Помощните бригади 4 73
Х. Шарлопов — Всекидневна партийна грижа 4 85
* — Комсомолски проблеми 4 61

В ЦЕНТРАЛНАТА КОНТРОЛНО-РЕВИЗИОННА КОМИСИЯ

Д. Димчев — Самозабравили се 3 82
Д. Димчев — „Защитници" 8 93
Д. Димчев — „Защо ме съдите?" 9 90
Д. Димчев — „Синовна обич" 14 83
Д. Димчев — „Виновен ли съм?" 16 93

В ОКРЪЖНИТЕ КОНТРОЛНО-РЕВИЗИОННИ КОМИСИИ

И. Рачев — След наказанието... 1 61

КПСС — ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

А. Думачев — Човекът — за колектива, колективът — за човека 5 67
В. Кадейкин — Идейно-политическите и организационни основи на марксистко-ленинската партия 8 65
И. Капитонов — Партийните организации — в авангарда на борбата за осъществяване аграрната политика на Партията 12 60
Н. Колченко — Вътрешнопартийната демокрация 9 40
Ю. Леонов — Партийна организация, колектив и личност 2 92
Н. Любомиров — Лично желание и партиен дълг 16 73
В. Мазирин — Икономическото обучение на трудещите се 7 69
А. Миловидов — За честта и достойнството на съветския човек 1 67
В. Молодов — Партийният контрол и стопанските задачи 14 62
В. Полтарацкий — Партийната деловитост 13 80
Л. Пономарьов — Конкретните социологически изследвания 17 34
Е. Разумов — Някои въпроси на организационно-партийната работа 3 52
П. Родионов — Ленинският стил в партийната работа 11 90
А. Сорвина — Основни насоки на аграрната политика 10 75
А. Стацевич — Идейно-възпитателната работа във висшите учебни заведения 15 59
И. Черноуцан — Политиката на КПСС в областта на художествената култура 18 78
И. Юдин — Нарастването и укрепването на партийните редове 6 80
* — Творчески да развиваме теорията, по-дълбоко да обобщаваме практиката на партийното строителство 4 54
* — Личен план за работата на инструктора 8 70

По страниците на сп. „Партийная жизнь"

П. Радев — КПСС и всестранното израстване на подрастващите 4 93

...В ЕДИНЕН РИТЪМ

И. Захариев — Наставничеството 8 42
П. Захариев — Дружбата с Брянска област 16 77
Ж. Киров — Дружба и сътрудничество на широка основа 15 63
Р. Христов — Взаимно опознаване и прилагане на опита 10 79
* — Богатството на ленинския стил 8 49
* — Срещата в Русе 9 25

ИЗ ЖИВОТА НА БРАТСКИТЕ ПАРТИИ

Р. Камбурова — На унгарска земя 1 89
Л. Канева — По-близо до класата, по-близо до народа 18 86
Я. Кокеш — Ръководна сила на общественото развитие в Чехословакия 5 88
М. Ралчева — Кубански маршрути 17 85
П. Русев — Дъждовете на Острава 16 83
П. Трендафилова — Куба пред Първи конгрес 8 90
Т. Хайер, Х. Торек — Идеологическата работа и борбата за по-висока производителност на труда 7 89

Digitized by Google

СТРАНИ И СЪБИТИЯ, ЗА КОИТО СЕ ГОВОРИ

Т. Ганчев — Авантюристичната политика на маоистите в Европа	3	85
М. Петров — Пекин: по пътя на експанзията	10	87
С. Продев — От часа на първата победа до часа на славата	14	80
П. Радев — За мир и сигурност, за сътрудничество, хуманизъм и прогрес!...	16	85
П. Русев — Логиката на предателството	13	87

КОМУНИСТЪТ

С. Воденичаров — Стъпала в делниците	9	80
А. Митев — С отзивчивост към хората	1	82
М. Ралчева — Разстояния	15	78
И. Трайков — „И друг щеше да направи същото..."	7	78

ОЧЕРЦИ, РАЗКАЗИ, ФЕЙЛЕТОНИ

Й. Кръстев — Отломки от неизмеримото	17	70
А. Стамболиев — За двата заека и...	6	85

КАКВИ Е ДЕЦА РАЖДАЛА...

М. Басмаджиева — Безсмъртни, легендарни	6	80
М. Басмаджиева — Станка Първанова	18	83
С. Гацева — Особени белези: болшевик	9	83
С. Стойменов — Димитрина Ананиева	7	81
С. Стойменов — Атанас Романов	12	91

КРИТИКА И КНИГОПИС

К. Дилчев — Актуални въпроси на социалното планиране	5	91
З. Захариев — Ценен принос в борбата против маоизма	1	93
К. Искров — Ценно издание по партийно строителство	12	93
Т. Левашки — Централен проблем	7	92
Н. Неновски — Капитален труд за нашата социалистическа държава	17	90
Г. Рафаилов — Ценен наръчник на комсомолския активист	3	93
А. Стамболиев — Извор на патриотично възпитание	15	89
П. Трендафилова — С психологическо-педагогически подход	9	86
Д. Угрин — Апология на родолюбието	16	91

ПРЕГЛЕД НА ПЕЧАТА

Д. Кръстев — Боеви помощник на комитета	10	90
И. Мичев — Приносът на окръжния вестник	14	86

БЕЛЕЖНИК НА КОРЕСПОНДЕНТА

Б. Ангелов — Положителният опит	10	93
Б. Ангелов — Постигната цел	12	95
Б. Ангелов — Действени политически ядра	14	90
М. Витков — Обещания и дела	5	94
М. Витков — Изучаването на документите	8	94
М. Витков — Пълноценни ръководители	14	91
М. Витков — Гаранция за успехите	15	92
Х. Георгиев — Предконгресни инициативи	16	95
М. Дакова — За достойна среща	5	96
С. Желязков — Отчет за постигнатото	5	95
С. Желязков — Разяснителната дейност в трудовия колектив	9	93
С. Желязков — Декемврийската програма	15	94
Д. Катранов, Р. Николова — С дръзновение и творчество	15	90
Д. Катранов — Действени органи	17	95
Ц. Ковачева — Майсторът — в центъра на вниманието	8	96
Д. Кръстев — Политически ръководител	9	91
Д. Кръстев — Стъпките	14	93
И. Мичев — Преодолява се шаблонът	8	95

Digitized by Google

М. Младенов — Нейната ефективност 7 96
М. Младенов — Надежден резерв 13 93
Р. Николова — Пред онгресна идеологическа работа 13 92
И. Стоянова — Важен фактор за формиране на човешката личност 13 95
И. Христов — Под контрола на народа 16 95
К. Янушев — Обучението им 7 96
К. Янушев — Образованието — партийно, общонародно дело 9 94

ПИШАТ НИ...

Г. Михайлов — Висока оценка 1 71
В. Шейтанова — Как укрепихме партийното дело 10 94
П. Янев — Достойна среща 14 93

НАША БЕЛЕЖКА

А. Огнянов — За по-голяма точност. Реплика: Три новели 1 [illegible]
А. Огнянов — Не става дума за маловажни неща! 2 [illegible]
А. Огнянов — Мисли за авторитета и дистанцията 4 92
А. Огнянов — Тържества и програми 8 [illegible]
А. Огнянов — Реплика 11 87

РЕПЛИКА

Д. Димчев — Сведението 7 82
С. Желев — Реплика 5 4[illegible]
Д. Краев — Това пък защо? 15 [illegible]
П. Русев — Колективност и оперативност 9 7[illegible]

СТАНОВИЩА И МНЕНИЯ

П. Русев — Аналитичен подход, а не описателство 1 8[illegible]

ПО СЛЕДИТЕ НА ЕДНО РЕШЕНИЕ

А. Димов — За прелом в изпълнение на важната задача 18 [illegible]
П. Стамов — Земята 15 8[illegible]

СЛЕД НАШАТА КРИТИКА

А. Минев — Не е първият 18 [illegible]
По следите на нашата критика 8 9[illegible]

ОТГОВОРИ НА ВЪПРОСИ 3, 9, 11 95, 96, [illegible]

ВЕСТИ

кн. 1, 5, 7, 9, 13, 14, 15, 16, 17, 18 —
стр. 84, 96, 80, 85, 96, 91, 96, 77, 82, 96, 96

Digitized by Google

НОВИ КНИГИ

ПАРТИЗДАТ

ППО — ПОЛИТИЧЕСКО ЯДРО НА ТРУДОВИЯ КОЛЕКТИВ

Сборник

Предлаганият сборник от поредицата „Творчество в партийната работа" на Партиздат съдържа студиите „Първичната партийна организация — политическо ядро на трудовия колектив" от Димитър Ананиев и „Ролята на партийната организация за усъвършенстване на трудовия колектив и повишаване на неговото възпитателно въздействие" от Слав Тодоров, в които задълбочено се разработват проблеми на първичната партийна организация в духа на решенията на X конгрес на БКП. Интерес будят и поместените материали за опита на Ямболската градска организация, изнесен на научно-практическата конференция, състояла се през ноември 1974 година. В приложение са дадени: методиката, по която е организиран разговорът за превръщане на ППО в ядро и първообраз на трудовия колектив, примерна структура на социално-психологическа и трудова характеристика, разработена и приложена в химическия комбинат „Димитър Димов".

ИДЕОЛОГИЧЕСКИЯТ ПРОЦЕС

Обусловеност и ефективност

Димитър Димов

Авторът изследва проблема за дълбоката връзка между социално-икономическите условия и цялостния идеологически процес. Главно внимание той отделя на идеологическата работа, на нейното усъвършенстване като основен механизъм и средство за управление на идеологическия процес в условията на развитото социалистическо общество. Достойно място е отделено и на разработването на критерий за социалистическа идейна съзнателност на трудовия колектив в периода на зрялото социалистическо общество у нас.

СОЦИАЛИСТИЧЕСКАТА ИКОНОМИЧЕСКА ИНТЕГРАЦИЯ

Същност, проблеми и перспективи

Книгата „Социалистическата икономическа интеграция" е първата от трите книги, под общата редакция на проф. Ж. Аройо, които имат общо изследване на темата: „НР България в международната социалистическа икономическа интеграция". В тази книга се разглеждат някои по-общи теоретически проблеми на интеграцията, изясняват се икономическите ѝ предпоставки и същност, състоянието на производителните сили на интеграционната общност в рамките на СИВ на сегашния етап, степента на нейната комплексност и на вътрешната ѝ органическа връзка и мястото на Съветския съюз в интеграционния комплекс на страните — членки на СИВ.

ТЕОРИЯ НА СОЦИАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ

Марко Марков

Настоящият труд е второ, основно преработено и допълнено издание на книгата „Социализъм и управление" от същия автор, която излезе през 1971 година. В новото издание авторът по-пълно анализира отношението между общата теория на социалното управление и другите науки за управлението, усъвършенствува описанието на съвременните научни методи на управление. Тук М. Марков дава цялостна характеристика на програмно-целевия и комплексен подход в управлението, отделя подобаващо място на технологията на социално управление, като предлага един усъвършенствуван модел на управленческия цикъл и пр.

ПОД ЗНАМЕТО НА ТВОРЧЕСКИЯ МАРКСИЗЪМ-ЛЕНИНИЗЪМ

Димитър Тишев

В книгата се разглеждат ония проблеми, които най-ярко илюстрират умението на БКП конкретно да прилага принципите на марксизма-ленинизма при нашите условия, в развитието и обогатяването на които тя е внесла или внася свой принос. В първия раздел на книгата се разработват три основни въпроса от стратегията и тактиката на БКП в борбата ѝ против фашизма и капитализма, за победата на социалистическата революция в България: съчетаването на борбата за демокрация с борбата за социализъм, конкретният подход при изграждане на работническо-селския съюз и творческото приложение и развитие на ленинската тактика на единния фронт. Във втория раздел се осветляват редица проблеми на изграждането на социалистическото общество.

Digitized by Google

ЗА НАУЧНОСТТА В ПАРТИЙНО-ОРГАНИЗАЦИОННАТА РАБОТА

Сборник

В настоящия сборник са публикувани материали от заключителния етап на Националната научно-практическа конференция, посветена на проблемите за по-нататъшното издигане научното равнище на партийно-организационната дейност, състояла се на 6 и 7 февруари 1975 г. в София. В книгата са застъпени редица основни проблеми, разработени в изложението на др. Борис Велчев — член на Политбюро и секретар на ЦК на БКП, в докладите и изказванията на първи секретари на окръжни комитети на БКП, на изтъкнати дейци от научния фронт и други. Сборникът започва със заключителния доклад на др. Борис Велчев. Неговото аргументирано и научнообосновано изложение по проблемите на по-нататъшното издигане на научността в партийно-организационната работа има, както изтъква др. Димитър Димитров, завеждащ отдел „Организационен" на ЦК на БКП, в предговора си към сборника, голямо теоретическо и практическо значение. Голям интерес представляват и поместените в сборника материали по въпросите на партийната информация; изучаването на фактите, явленията и процесите; подготовка и вземане на партийни решения; организация на контрола и проверката на изпълнението и др. Много важно значение за практическата дейност на партийните звена имат разработените в книгата въпроси за разграничаването на функциите на партийните органи и организации от тези на държавните и стопанските органи и обществени организации; за работата по изучаване и внедряване на положителния опит; за засилване превантивния характер на партийния контрол и по-нататъшното развиване и усъвършенстване на самоконтрола в работата на партийните комитети и организации. Заслужено внимание се отделя и на богатия опит на КПСС, отразен в изказванията на съветските учени — проф. Иван Николаевич Юдин и к. и. н. Николай Иванович Колченко, както и в изказванията на нашите партийни работници и научни дейци.

НАУЧНИ ТРУДОВЕ

АКАДЕМИЯ ЗА ОБЩЕСТВЕНИ НАУКИ И СОЦИАЛНО УПРАВЛЕНИЕ ПРИ ЦК НА БКП

Серия «Философия»

76

Седемдесет и шести том на „Научни трудове" съдържа следните студии: „Обективни закономерности и социално прогнозиране" от Я. Серкеджиев, „Диалектиката на научно-техническата революция в условията на социалистическата стопанска система" от М. Найденов, „Актуални задачи на философията и социологията в ЧССР" от Л. Хрзал, „По някои проблеми на ръководството и управлението на социалистическата художествена култура" от Н. Ангелов, „Антидиалектическият и антиисторическият характер на структуралистката философия" от М. Николова и други.

Digitized by Google

В 50093

20700

Цена 0,30 лева

Digitized by Google

PERIODICALS

Digitized by Google

PERIODICALS

Digitized by Google

PERIODICALS

Digitized by Google

PERIODICALS

Digitized by Google

Digitized by Google